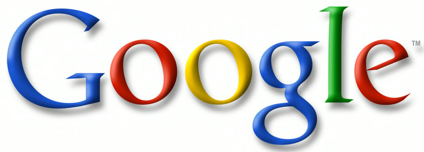
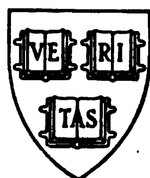

HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 059 360 909

VE RI
TAS

HITELTÖRVÉNYEK GYÜJTEMÉNYE

KIEGÉSZITVE

AZ IPARÜGYI, HAJÓZÁSI, VASUTI ÉS EGYÉB MELLÉKTÖRVÉNYEKKEL.

A fennálló törvények, rendeletek és döntvényekből, birósági és más hatósági elvi jelentőségü határozatokból, a közkézen forgó összes forrás-művek felhasználásával, valamint az egybeállitónak birói gyakorlata közben éveken át végzett terjedelmes magánfeljegyzései és részben irattári nyomozata alapján is rendszeresen összeállitotta

DR. TÚRY SÁNDOR
KIR. CURIAI BIRÓ.

I. KÖTET MÁSODIK FELE.

(VÉDJEGYOLTALOM. SZABADALMAZÁSI ÜGY. AZ IPARI ÉS GYÁRI ALKALM. BALESET ELLENI VÉDELME ÉS AZ IPARFELÜGYELET. AZ IPARI ÉS KERESK. ALKALMAZOTTAKNAK BETEGSÉG ÉS BALESET ESETÉRE VALÓ BIZTOSITÁSA. ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE. AZ ORSZÁGOS IPARTANÁCS.)

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-TÁRSULAT KIADÁSA.
1908.

Tájékozásul.

A kötet anyaga a mű egy részének sajtó alá bocsátása után törvényhozási és rendeleti intézkedések következtében némi módosulást szenvedett. A módosulásnak miben állását és terjedelmét azonban a kötet végére az 1466. oldalra helyezett ***»Hibajavitás és Pótlék«*** *czimü egybeállitás a módosult vagy hatályt vesztett részek helyébe lépő ujabb rendelkezések felvételével hiven feltünteti és egyszersmind magában a »Tartalom« jegyzékben is az időközben hatályát vesztett vagy módosulást szenvedett rész tekintetében a változás és annak miben állása az illető helyen »Megjegyzés«-ként feltünő formában jeleztetett. De egyszersmind az anyag teljességének érdekében, az emlitett egybeállitás, az időközben még ismertté vált közlésre méltó határozatokkal — az illető törvény §§-okra való utalás mellett — ki is egészittetett.*

RÖVIDITÉSEK.

Cs. T. = Csődtörvény.
D. = Dárday-féle döntvénytár.
E. D. = Egyetemes döntvénytár.
F. G. = Fabinyi-Gottl-féle határozattár.
F. I. és K. M. = Földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyministeri rendelet.
GC. = Grecsák-féle curiai határozatok, váltó-, keresk.- és csődügyekben.
GD. = Grill-féle döntvénytár.
H. D. = Hiteljogi döntvénytár.
I. M. = Igazságügyministeri rendelet.
IME. = Igazságügyministeri elnöki rendelet.
Ig. K. = Igazságügyi Közlöny.
I. T. = Ipartörvény.
J. = Jog.
JT. K. = Jogtudományi Közlöny.
J. Sz. = Jogi Szemle.
JÁ. = Jogállam.
Ju. = Judikatura.
K. J. = Kereskedelmi Jog.
K. M. = Kereskedelemügyministeri rendelet.
K. T. = Kereskedelmi törvény.
K. B. = Közigazgatási biróság.
L. = Legfőbb itélőszék.
M. D. = Magyar döntvénytár.
Mj. D. = Magánjogi döntvénytár.
M. I. = Magyar Igazságügy.
R. T. = Magyarországi Rendeletek Tára.
M. = Márkus-féle döntvénytár.
M. T. = Ministertanács.
P. T. = Polgári Törvénykezés, a Büntetőjog Tárának melléklapja.
P. M. = Pénzügyministeri rendelet.
r. vagy rend. = rendelet.
S. = Semmitőszék.
Tér. = Térfi, az itélőtáblák felülvizsgálati tanácsainak határozatai.
T. E. = Tőzsdei Értesitő.
Tb. = kir. itélőtábla.
Ü. L. = Ügyvédek Lapja.
V. T. = Váltótörvény.

C. = kir. Curia.
B. T. = Budapesti kir. itélőtábla.

Megjegyzés. A »Jogtudományi Közlöny« kiadásában megjelent (Dárday-féle) »Döntvénytár« czim alatt ismeretes gyüjteménynek, amely ezen összeállitás során mindenütt csupán *D.* betüvel jelöltetett, bezárólag az 1906. év végéig közreadott és a polgári joganyagot egységesen felölelő köteteinek száma 101-re rug. Ezek a kötetek csoportositvák ugyan ugynevezett »Folyamok« szerint is olykép, hogy a »Régi folyam« I—XXVIII. — az »Uj-folyam« I—XL. — a »Harmadik folyam« I—XXVII. — a »Negyedik folyam« pedig I—VI. kötetet tartalmaz; de e mellett mindegyik kötet az egész gyüjtemény folyó számaival is ellátatott. Czélszerünek találtuk, hogy az emlitett forrásműből az idézés az egész gyüjtemény köteteinek arabs számokkal megjelölt folyó számaira hivatkozással történjék.

Budapest, az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

1890 : II. Törvényczikk

a védjegyek oltalmáról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. Védjegyek alatt a jelen törvény értelmében oly jelvények (jegyek, vignetták s effélék) értendők, melyek a kereskedelmi forgalomra szánt készitményeknek és áruknak más hasonló készitményektől és áruktól való megkülönböztetésére szolgálnak.

A robbantási czélokat szolgáló gyujtózsinór belsejében elhelyezett nemzetiszinü fonal — mivel ebbeli elhelyezésénél fogva a felismerést és megkülönböztetést lehetetlenné teszi — védjegyet nem képezhet. (K. M. 250/1901.)

Az árunak szükséges vagy természetes alkatrésze — pl. a képes-levelezőlapnak a képe — védjegyül nem szolgálhat. (K. M. 917/1902.)

A védjegytörvény szempontjából a bérkocsi tulajdonos kocsiai, ha azokat csak kibérlésre, nem pedig eladás czéljából szerzi be, áruknak nem tekinthetők. (K. M. 597. 1903.)

2. §. Aki valamely védjegy kizárólagos használati jogát magának biztositani kivánja, azt a következő fejezetben foglalt határozatok értelmében be kell lajstromoztatnia.

3. §. A belajstromozásból kizárva vannak, és ennélfogva a kizárólagos használati jog megszerzésére nem alkalmasak az oly védjegyek, amelyek:

1. kizárólag ő Felségeiknek vagy a királyi család valamelyik tagjának arczképéből állanak;
2. kizárólag állami és közhatósági czimerekből, valamint pusztán számokból, betükből vagy szavakból állanak;[1])
3. a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásosak;
4. erkölcstelen és közbotrányt okozó vagy közrend elleni ábrázolatokat, vagy a tényleges üzleti viszonyoknak, vagy a valóságnak meg nem felelő, és a fogyasztó közönségnek tévedésbe ejtésére alkalmas feliratokat tartalmaznak.

[1]) V. ö. az 1895 : XLI. törvényczikk 1. §-ával.

Az 1-ső ponthoz.

Védjegyül a királyi család már nem élő tagjainak arczképe sem lajstromozható. (K. M. 53859/1895.)

A 2-ik ponthoz.

Az ország czimerének magánosok által való használása tárgyában az 1883 : XVIII. t.-cz., továbbá a M. E. 1888. febr. 22-én 627. sz. és a B. M. 1883. szept. 10-én 50422. sz., 1884. május 26-án 29722. sz. és a 1888. febr. 28-án 13803. sz. a. kelt rendeletek intézkednek.

A magyar korona czimer nélküli használata tárgyában a K. M. 72710/1901. sz. rendelete intézkedik.

A vöröskereszt-egylet czimereinek és jelvényeinek oltalma tárgyában a B. M. 1889. julius 1-én 40113. számu, továbbá a B. M. 1889. augusztus 9-én 52125. sz. és a B. M. 1890. január 31-én 6218. számu rendeletekben foglaltatik intézkedés.

Közhatósági czimer olyan kapcsolatban, mely közjogi szempontból kifogás alá esik, védjegyül nem használható s ennélfogva be sem lajstromozható. (B. M. 15885/1902.)

Egyes betük alatt monogrammok is értendők; igy egy kettős körben elhelyezett HF betükből álló ábra védjegyet nem képezhet. (K. M. 337/1902.)

Nem lehet védjegy a *T* betü, ha mindjárt a »Trade Mark« felirattal van is kiegészitve. (K. M. 930/1902.)

A 4-ik ponthoz.

Valamely vallásfelekezet hitéletéből meritett motivumok, ha azoknak árukon való

használata alkalmas arra, hogy az illető vallásfelekezethez tartozó híveknek vallásos érzületét sértse, a közrend megóvása szempontjából védjegyen nem tüntethetők fel. (K. M. 303/1906.)

A védjegyoltalmat keresők gyakran alkalmaznak védjegyeiken különféle kitüntetéseket, a többi között érdemrendeket, kiállitási érmeket és főleg ásványvizekre alkalmazandó védjegyeken az ásványviz vegyelmezésére vonatkozó adatokat és orvosok ajánlatait. Azonkivül gyakran emlités történik szabadalomról, holott annak fennállását nem igazolják. Minthogy a védjegytörvény 3. §. 4. pontja értelmében a lajstromozásból kizárva vannak — s ennélfogva a kizárólagos használati jog megszerzésére nem alkalmasak — az oly védjegyek, amelyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelő és a fogyasztó közönségnek tévedésbe ejtésére alkalmas feliratokat vagy adatokat tartalmaznak, oda utasitom a kamarát, hogy a jövőre az ily védjegyek tulajdonosait a védjegyek belajstromozása előtt a védjegyeken látható bárminemü adatok igazolására szólitsa fel s ennek megtörténtét ugy saját lajstroma, amint a hozzám felterjeszteni szokott havi kimutatás »jegyzet« rovatában tüntesse fel. (K. M. 39522/1893.)

Miután az 1890 : II. t.-cz. 3. §. 4. pontjának értelmezését és alkalmazását illetőleg ellentétes vélemények forogtak fenn arra nézve, vajjon az idegen szövegü felirásokat tartalmazó védjegyek, ha rajtuk az áru előállitásának helye megjelölve nincsen, a védjegytörvény 3. §. jelzett pontjába ütköznek-e? Egyöntetü eljárás czéljából megállapodtam az osztrák kereskedelemügyi minister urral, hogy az ily védjegyek, amennyiben az idézett törvény rendelkezéseit különben nem sértik, oltalomban részesitendők, mert az idegen nyelvü szöveg használatából a fogyasztó közönség tévedésbe ejtésének szándéka nem minden esetben következtethető. Az ily védjegyek tehát a kamara által ezentul szabályszerüen bejegyzendők. (K. M. 75972/1897.)

4. §. Az oly védjegyek, amelyeken ő Felségeiknek vagy a királyi család valamelyik tagjának arczképe, vagy valamely kitüntetése, a magyar állami vagy közhatósági czimer képezi a védjegy alkatrészét, csak az esetre lajstromozhatók, ha a fennálló törvények vagy szabályok értelmében az azok használata tekintetében megkivánt engedély előzetesen igazoltatik.

5. §. A betüket vagy szókat is tartalmazó védjegynek eszközölt belajstromozása nem képez akadályt, hogy más is áruinak megjelölésére saját nevét vagy czégét akár rövidebb alakban is használhassa.

6. §. A belajstromozott védjegy használata rendszerint nem kötelező; azonban a kereskedelemügyi minister bizonyos árunemekre elrendelheti, hogy ilynemü áruk forgalombabocsátásuk előtt a jelen törvény értelmében belajstromozott védjegygyel, rendeleti uton megállapitandó módon láttassanak el.[1][2]

7. §. Valamely védjegynek kizárólagos használati joga nem zárja ki azt, hogy ugyanazon védjegy más árunemre, más vállalkozó által ne használtassék. Ha az árunemek azonosságára nézve kétség támad, a kereskedelemügyi minister a kereskedelmi és iparkamara meghallgatása után dönt (13. §.).

8. §. Több védjegynek ugyanazon folyamodó nevére, a jelen törvény határozatai szerinti bejelentése, még az esetre is meg van engedve, ha rendeltetésük ugyanazon árunemekre való.

9. §. A védjegy azon vállalathoz tartozik, melynek védelmére szolgál, ugyan-

---

[1]) L. az 1888. évi XXIII. t.-cz. III-ik fejezetét, ahol kötelezően elő van irva, hogy a czukortermények iparjegyekkel látandók el.

[2]) 34973. szám.
1895. jul. 15.

Keresk. min. rendelet

a kaszák, sarlók és szalmavágóknak kötelezőleg védjegygyel leendő megjelölése tárgyában.

A védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. t.-cz. 6. és 31. §-ai alapján a következőket rendelem:

1. §. Kész vagy félig kész kaszák, sarlók és szalmavágók nem hozhatók előbb forgalomba, tehát nem hagyhatják el előbb a vállalat székhelyén levő gyártási és raktári helyiségeket, mielőtt azok a védjegyek oltalmáról szóló 1890. évi II. t.-czikk értelmében és az alább következő határozmányok szerint belajstromozott védjegygyel ellátva nincsenek.

2. §. Minden kasza, sarló és szalmavágó csupán egyetlenegy s a fönnebb érintett czik-

azzal megszünik és birtokváltozás esetében az uj birtokosra átszáll.

Ez utóbbi esetben — hacsak a vállalatot az özvegy, kiskoru örökösök, hagyaték vagy csődtömeg nem folytatja, — az uj tulajdonos a birtok megszerzése után különbeni törlés terhe alatt 3 havi határidőn belül a védjegyet saját nevére átiratni tartozik.

10. §. Más termelő, iparos vagy kereskedő nevét, czégét, czimerét vagy üzletének megnevezését, az illetők beleegyezése nélkül, áruk megjelölésére használni tilos.

Senki sem köteles türni, hogy czimerét más jogosulatlanul használja. E sérelem ellen magánjogi oltalmul a használattól való eltiltás szolgál. — Ha a jogosulatlan használat a czimernek védjegyül belajstromozásában állott, a jogosulatlan használó a védjegylajstromból való kitörlés kérelmezésére kötelezendő. (C. 3916/1906. H. D. 1., 244.)

11. §. Ami ezen törvényben az áruk megjelöléséről mondatik: mindaz azok csomagolásain, tartályain, boritékain és az efféléken használt megjelölésekre nézve is áll.

---

keket előállitó vállalat részére belajstromozott védjegygyel jöhet csak forgalomba.

3. §. Ezen gyártásijegy az izzó állapotban levő árura az edzést megelőzőleg, minden utólagos fölülbélyegzést kizáró módon, a kasza-, sarló- és szalmavágó-gyártásnál alkalmazni szokott nagyságban és az árunak azon részére ütendő vagy nyomandó, amelyen a jelzés, az illető fogyasztási területre szánt áru alakjának megfelelően általában szokásos.

4. §. A gyártók által gyári jegyeik mellett használatos nevek, czégek, czimerek, kitüntetések, telepmegjelölések, valamint testületi és az áru minőségére vonatkozó jelzések (pótló jelek) oly módon ütendők vagy nyomandók az áruba, mint a belajstromozott gyári jegyek.

5. §. A kaszák, sarlók és szalmavágókra az előirás szerint ráütött, illetve rányomott gyári jegyeken kivül, czimkék (etiquettek), fölirások és egyéb megjelölések csak oly módon alkalmazhatók, hogy ez utóbbiak mellett a gyári jegy és az áru előállitásának helye a vevők részéről tisztán kivehető legyen.

6. §. Ezen rendelet a kihirdetés napjától számitott hat hónap mulva lép életbe.

Ugyanezen időponttól megszünik az 1890. évi április hó 21-én 24551. sz. alatt kiadott körrendelet.

12. §. Azon szabályok, melyek bizonyos áruk különös megjelöléséről intézkednek, különösen a fémjelzési szabályok, jelen törvény által változást nem szenvednek.[1])

II. FEJEZET.

A védjegyek lajstromozásáról és törléséről.

1. czim.

Lajstromozás.

13. §. A védjegy, melynek kizárólagos használati jogát valaki a maga számára biztositani óhajtja, azon kereskedelmi és iparkamaránál, melynek területén az illető vállalat létezik, négy példányban bemutatandó.

Egy példány a kereskedelmi és iparkamaránál vezetendő lajstromhoz csatolandó, egy példány a következő meghatározott záradékkal ellátva, a félnek visszaadandó, két példány pedig a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztendő.

A fél egyuttal a védjegygyel biztositandó árunemeket megnevezni tartozik.

Ezen kivül minden védjegyről nyomda utján való kihirdetésre alkalmas cliché mutatandó be, mely használat után a félnek visszaszolgáltatandó.

Olyan védjegyekről, melyek fémagyag, üveg és efféle anyagból álló árukra alkalmaztatnak, a megfelelő védjegygyel bélyegzett próbanyomatok legalább három példányban melléklendők.

14. §. A bemutatott védjegy mindenik példányára a kereskedelmi és iparkamarának ezzel megbizott közege:

a) a védlajstrom folyó számát,

b) a beérkezés napját és óráját,

c) annak nevét vagy czégét, kinek részére a védjegy belajstromoztatott,

d) a vállalatot és az árukat, melyek megvédésére a védjegy szolgál, reájegyezni tartozik, és ezen reájegyzés a

---

[1]) A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról az alább közölt 1891. évi XXXIV. t.-cz. intézkedik. A fémjelzési szabályokra l. az 1868 : XVIII. és 1875 : XVI. t.-czikkeket.

hivatalos pecsét alkalmazása mellett általa sajátkezüleg aláirandó.

A kereskedelmi és iparkamarák védjegylajstromaiba az *a)*, *b)*, *c)*, *d)* pontokban foglalt adatok beiktatandók és mindenki által megtekinthetők.

15. §. Minden egyes védjegy lajstromozásáért 5 frt dij fizetendő, mely összeg a lajstromozást eszközlő kereskedelmi és iparkamara pénztárába folyik.

A lajstromozási illeték el nem engedhető. (F. I. K. 69112/1885.)

16. §. A védjegyek lajstromozása a bejegyzés idejétől számitott tiz évről tiz évre a lajstromozási dij ujólag lefizetése mellett megujitandó, ellenkező esetben a védjegy oltalma megszüntnek tekintendő.

17. §. A kereskedelemügyi ministeriumban központi védjegylajstrom vezetendő, melybe a kamaráknál bejegyzett védjegyek beérkezésük sorrendje szerint bejegyzendők.

A központi védjegy-lajstrom ugyanazon adatokat tartalmazza, melyek a kereskedelmi és iparkamaráknál a 14. §. szerint vezetett lajstromokban foglaltatnak s mindenki által megtekinthető. A bejegyzett összes védjegyekről betürendes és folyton kiegészitendő lajstromok készitendők, melyek a közönség által a hivatalos helyiségekben megtekinthetők.

Ekkép kezelendők a 13. §-ban emlitett próbanyomatok is.

A védjegyeknek a központi védjegylajstromba történt bejegyzése után, azok lenyomata a 13. §-ban emlitett clichék felhasználásával közzéteendők.

18. §. A kereskedelemügyi minister értesiti, esetleg szakértők meghallgatása után a védjegy-oltalomért folyamodót arról, hogy ugyanazon árunemre nézve az általa ujonnan bejelentett védjegygyel azonos vagy hozzá hasonló védjegy már be van lajstromozva, a folyamodó belátására bizván azt, hogy bejelentését fentartsa, módositsa vagy visszavonja.

Az, hogy a védjegy-oltalomért folyamodó erről értesittetett, egyidejüleg a már korábban belajstromozott illető védjegy tulajdonosával is közlendő.

19. §. A védjegy kizárólagos használati joga a bemutatót azon naptól és órától kezdve illeti, amidőn a védjegyet a kereskedelmi és iparkamaránál bemutatta és eszerint itélendő meg az elsőbbségi igény, ha többen azonos védjegyet ugyanazon vagy különböző kereskedelmi és iparkamaránál jelentettek be.

2. czim.

Átiratás.

20. §. Hogy a védjegy a 9. §. értelmében átirható legyen, a folyamodó által a vállalat megszerzése igazolandó.

Az átiratásnál ugyanazon dij fizetendő, mint a lajstromozásnál (15. §.).

A megtörtént átiratás a feleknek kiadott igazolványra (13. §. 2-ik bekezdése) ép ugy, mint a kereskedelmi és iparkamara lajstromába (14. §.) és a központi védjegy-lajstromba is (17. §.) bejegyzendő és közzéteendő (17. §.).

3. czim.

Törlés.[1]

21. §. A védjegy törlendő:

a) a védjegy tulajdonosának kérelmére;

b) ha a lajstromozás a 16. §-ban foglalt határozatok ellenére kellő időben nem ujittatott meg;

c) ha az átiratás kellő időben nem kérelmeztetett (9., 20. §§.);

d) ha a kereskedelemügyi minister határozata szerint a védjegy a 3. és 4. §§. szerint nem volt belajstromozható;

e) a kereskedelemügyi minister által valamely védjegy használati jogának fennállása iránti vitás ügyben hozott és törlést rendelő határozat alapján (29. §.).

---

[1]) V. ö. 1895 : XLI. t.-czikkel.

A védjegy hivatalból még akkor sem törölhető, ha a kereskedelmi és iparkamara hivatalosan tudja azt, hogy a vállalat, melynek czéljait a védjegy szolgálja, megszűnt; mert lehet, hogy a vállalat később feléled, de ez nincs is mint törlési ok a 21. §-ban felsorolva és egyéb mód is van az ilyen védjegy törlésére. (K. M. 21431/1891.)

A belajstromozott védjegy tulajdonosa ellen kereseti jog csakis azt illeti meg, akinek az 1895 : XLI. t.-cz. 3. és 4. §-ai értelmében belajstromozott védjegye, vagy lajstromozatlan, de használatban lévő áru jegye van. (K. M. 108/1904.)

Magában a lajstromozás elsőbbsége alapján nem rendelhető el a későbben lajstromozott védjegynek törlése akkor, ha utóbbinak tulajdonosa igazolja, hogy védjegye — bár lajstromozatlanul — de árujelzőképen a közhasználatban a korábban lajstromozott védjegyet megelőzte. (K. M. 65/1901.)

22. §. A törlés mind a kereskedelmi és iparkamara lajstromába, mind az ott levő védjegyre (14. §.), mind a központi védjegy-lajstromba is bejegyzendő és közhirré teendő (17. §.).

III. FEJEZET.

Védjegybitorlások.

[**23. §.** Aki másnak kizárólagos használati jogát képező védjegygyel jogtalanul ellátott árut, ezt tudva, forgalomba hoz vagy árul, továbbá az, aki valamely védjegyet ily czélból utánoz, a védjegyhamisitásnak vétségét követi el és ötszáz forinttól kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; visszaesés esetében, ha az utolsó büntetés kiállása óta tiz esztendő még el nem telt, három hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz forinttól kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.][1]

[Amennyiben e cselekmény a büntetőtörvénykönyv szerint sulyosabb beszámitás alá esik, különösen amennyiben a büntetőtörvénykönyv 379. és következő szakaszai szerint csalás büntette vagy vétsége is forog fenn: a büntető-törvénykönyv rendelkezései alkalmazandók.][1]

[**24. §.** A 23. §-nak határozata alkalmazandó azok ellen is, kik belföldi termelő, iparos vagy kereskedő nevével, czégével, czimerével vagy üzletének elnevezésével jogtalanul megjelölt árukat, ezt tudva, forgalomba hoznak vagy árulnak; továbbá azok ellen, akik ily czélból a felsorolt jelzéseket tudva, előállitják.][2]

25. §. Nem zárja ki a 23. és 24. §-okban meghatározott cselekmények büntethetőségét, ha a védjegy, név, czég, czimer vagy a vállalat üzletének elnevezése, csekély változtatással, vagy olyannyira nem eléggé észrevehető módon használtatik, hogy a közönséges vevő az áruk közti különbséget csak különös figyelem reáforditásával ismerheti fel.

[**26. §.** A 23. és 24. §-okban meghatározott vétségek megbüntetése — Horvát-Szlavonországokban is — a kir. törvényszékek hatáskörébe tartozik.][3]

27. §. A 23. és 24. §-okban meghatározott vétségek[4] csak a sértett fél inditványára büntetendők.

Az itéletben a sértett félnek a tárgyalás folyama alatt kifejezett kivánatára kimondandó, hogy az utánzásra vagy jogtalan megjelölésre kizárólag vagy különösen alkalmas szerszámok és készülékek az emlitett czélra hasznavehetetlenekké tétessenek; továbbá, hogy az utánzott védjegyeknek és jogtalanul készitett megjelöléseknek netán meglevő készletei megsemmisittessenek, és hogy a jogtalanul alkalmazott védjegyek és megjelölések az elitéltnek birtokában levő árukról, illetőleg burkolataikról,

---

[1] V. ö. 1895 : XLI. t.-cz. 8. §-ban foglalt módositással.

[1] A 23. és 24. §§-ba ütköző vétségekben marasztaló birósági itéletek jogerőre emelkedés után a keresk. ministerhez felterjesztendők. (1890. évi 17662. sz. a. kelt ig. min. rend.)

[2] Módosittatott az 1895 : XLI. t.-cz. 9. §-a által.

[3] V. ö. 1895 : XLI. t.-cz. 10. §-ával.

[4] Az 1895 : XLI. t.-cz. 11 §-a rendelkezéseinél fogva kihágás.

még az esetben is eltávolittassanak, ha ezen eltávolitás az áruk megsemmisitését okozná is.

A sértett félnek a tárgyalás folyamata alatt kifejezett kivánatára megrendelendő továbbá: hogy az itélet egész terjedelmében, indokaival együtt, az elitéltnek költségén közhirré tétessék. A közzététel módja és határideje a sértett fél kivánatának tekintetbevételével az itéletben megállapitandó.

A polgári magánjog szerint a sértett felet megillető kártérités helyett, ez utóbbinak a tárgyalás folyama alatt kifejezett kivánatára, a büntető biróság az elitélt ellen, az itéletben a büntetésen kivül, a fenforgó összes körülmények méltánylásával szabad meggyőződése szerint a sértett fél javára ötezer forintig terjedhető kártéritési összeget is megállapithat.

Ha ugyanazon vétségért[1]) többen itéltetnek el, az elitéltek a kártéritési összegért egyetemlegesen felelősek.

A kártéritésre vonatkozó fentebbi határozatok akkor is alkalmazandók, ha a 23. §. második bekezdésének rendelkezése folytán a vádlott sulyosabb beszámitás alá eső és a büntetőtörvénykönyvbe ütköző valamely cselekmény miatt itéltetik el.

28. §. A sértett félnek jogában áll a 27. §. 2-ik bekezdésében emlitett tárgyakra nézve a büntető itélet meghozatala előtt a lefoglalást, külön őrizet alá vételt és más oly intézkedések foganatositását kérelmezni, melyek által a büntetendő cselekmény ismétlése megakadályoztatható.

Ezen kérvény a biróság részéről azonnal elintézendő, de szabadságában áll a kérelmezett foglalást, illetőleg külön őrizet alá vételt, vagy a kivánt más intézkedéseket a sértett féltől bekövetkező biztositék leteltétől függővé tenni.

Ha a sértett fél a 23. és 24. §§-ok eseteiben kártéritési követelését a polgári biróság előtt érvényesiti, a kár ténye és mennyisége felett a fenforgó körülmények alapján saját belátása szerint határoz.

29. §. Azon kérdés felett, vajjon megilleti-e valakit a védjegy kizárólagos használati joga, valamint ezen jognak elsőbbsége és átruházása felett; továbbá a felett: vajjon valamely lajstromozott védjegy egy harmadik személy által más árunemekre használatba vehető-e vagy sem (7. §.), a kereskedelemügyi minister határoz.

[Ha a bűnvizsgálat folyama alatt (23. és 24. §§.) oly kérdés merül fel, melynek előzetes eldöntése az előbbi kikezdés szerint a kereskedelemügyi minister hatásköréhez tartozik, ez esetben a büntető biróság az illető adatok közlésével e kérdés előzetes eldöntésére a nevezett ministert felkérni és határozatát bevárni tartozik.][1])

30. §. Az 1878 : V. t.-cz. 413. §-a jelen törvény életbeléptével hatályon kivül helyeztetik.

A büntetőtörvénykönyv 413. §-ának az 1890 : II. t.-cz. által történt hatályon kivül helyezése nem vonja maga után a büntetőtörvénykönyv általános rendelkezéseinek mellőzését. (C. 5982/1890.)

31. §. Ha a kereskedelmi minister a 6. §. alapján bizonyos árunemekre elrendeli, hogy azok forgalomba bocsátásuk előtt az általa meghatározott módon belajstromozott védjegygyel láttassanak el: az, aki ezen rendeletet megszegi, kihágást követ el és az 1884: XVII. t.-cz. 157. §. *d)* pontjának megfelelőleg husz forinttól kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, és azonkivül az illető áruk mindenkor elkobozandók.

Ezen kihágásokban a biráskodásra az 1884: XVII. t.-cz. 166. §-ában meghatározott iparhatóságok illetékesek, amelyek a hozzájuk utalt iparhatósági ügyekben előirt eljárást követik.

---

[1]) Kihágás, l. az 1895 : XLI. t.-cz. 11. §-át.

[1]) Helyébe lépett az 1895 : XLI. t.-cz. 12. §-a.

IV. FEJEZET.

A magyar korona területén kivül eső vállalatok védjegyei.

32. §. Külföldi vállalatok védjegyeinek, valamint a nevek, czégek, czimerek vagy más üzleti megnevezések védelmére nézve az illető államokkal kötött államszerződések, illetőleg egyezmények irányadók.[1])

Hogy milyen feltételek alatt legyenek az ő Felsége többi királyságai és országai területén lajstromozott védjegyek, továbbá az ottani termelő, iparos vagy kereskedő neve, czége, czimere vagy üzletének megnevezése a jelen törvényben biztositott védelemben részesitendők, az a vám- és kereskedelmi szövetség határozmányai szerint itélendő meg.

V. FEJEZET.

Zárhatározatok.

33. §. Az eddigi szabályok alapján bejegyzett védjegyek közül azon védjegyek, melyeknek lajstromozása óta jelen törvény életbeléptetéséig a 16. §-ban megállapitott tiz év még le nem járt, ezen határidő leteltéig, ujólagos lajstromozás nélkül is, a jelen törvény alapján érvényesitendő védelemben részesülnek.

Ellenben azon védjegyek, melyek a jelen törvény életbeléptetése előtt 10 évnél régibb idő óta lettek lajstromozva, az eddigi lajstromokból a jelen törvény hatálybaléptétől számitott három hó elteltével törlendők, ha az illető védjegytulajdonosok ezen határidő alatt védjegyük ujabb lajstromozását nem kérték.

Jelen törvény életbeléptetése előtt védjegybitorlás miatt meginditott tárgyalások az eddigi szabályok szerint és az eddigi illetékes hatóságok előtt befejezendők.

34. §. Amennyiben a jelen törvényben a fennálló magánjogi vagy büntetőtörvényekre történik hivatkozás, ezalatt Horvát-Szlavonországokra nézve az ott fennálló magánjogi és büntetőtörvények értendők.

35. §. Ezen törvény kihirdetése napjától számitandó 3 hó mulva lép életbe, és végrehajtásával a kereskedelemügyi és igazságügyi ministerek, Horvát-Szlavonországokra nézve pedig, a kereskedelemügyi minister, ki e tekintetben Horvát-, Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el, bizatnak meg.

[1]) V. ö. 1895 : XLI. t.-cz. 5. §-át.

1895 : XLI. Törvényczikk

a védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. t.-czikk módositásáról és kiegészitéséről.

1. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 3. §-a 2-ik pontjának rendelkezése, mely szerint a pusztán szavakból álló árujegyek a belajstromozásból ki vannak zárva, csak oly szavakra vonatkozik, melyek kizárólag az áru előállitásának helyét, idejét és módját, az áru minőségét, rendeltetését, valamint ár-, mennyiség- és sulyviszonyait jelzik.

Postai bélyegjegy utánzata nem szolgálhat védjegyül. (K. M. 34/1906.)

Osztálysorsjegyek nem képezvén az 1890. évi II. t.-cz. 1. §. szerinti kereskedelmi forgalomra szánt készitményeket vagy árukat, azok megjelölésére védjegyet sem lehet engedélyezni. (K. M. 413/1903.)

A »Singer« és »Singer Nähmaschinen« szóvédjegyek, mint amelyek minőségjelzők és mint a Singer-rendszerü varrógépeknek megjelölésére általánosan használatosak, a törvényes oltalomból kizárattak. (K. M. 70161. 1898.)

A »Force« szó gabonanemüekből készült tápszerekhez való vonatkozásban az áru minőségét jelző adatot képez, mely az 1895. évi XLI. t.-cz. 1. §. értelmében védjegyül el nem foglalható. (K. M. 315/1903.)

A »Balatongyöngye« és »Perle de Plattensee« kitételek, mint általában bor minőségét jelzők védjegyül nem szolgálhatnak. (K. M. 315/1903.)

Hasonlókép gyógyszerekre az »Antithussin« és a »Digestor« szavak védjegyül alkalmazásának nincs helye. (K. M. 868/1903.)

A »Mirtus« és a »Mirtuscreme« mint minőséget jelző szavaknak hajkenőcs és szappan védjegyül kért belajstromozása szintén megtagadtatott. (K. M. 265/1904.)

Egymagában a »vegyi készítmény« elnevezés az árunem megjelölésére nem alkalmas. (K. M. 88/1901.)

A közhitelességgel megállapitott község és egyéb helynevek (1898 : IV. t.-cz.) használata és védjegyeken való mikénti feltüntetése tárgyában intézkedik a K. M. 46/1904. sz. r.

A mustra oltalmat élvező tárgynak jóhiszemü utánzása csakis a fennálló mustra oltalmi szabályoknak 12. §. szerint büntethető. A szándékos rosszhiszemü utánzást feltételező 14. §-t jóhiszemüség esetén nem lehet alkalmazni. (K. M. 501/1903.)

2. §. A csupán szóból vagy szavakból álló, szabályszerüen belajstromozott védjegyre vonatkozó kizárólagos használati jog a védjegynek nem csupán a letett alakban való használatára, hanem annak minden oly kiállitására is kiterjed, mely a védett szót vagy szavakat akár egészben, akár részben más betüjegyekkel szinekben vagy nagyságban adja vissza.

3. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 21. §-a *e)* pontja szerint a védjegy törlése azon okból is elrendelhető, mert az egy már korábban hasonló árunemre belajstromozott s még oltalom alatt álló védjegyhez annyira hasonló, hogy a két védjegy közötti különbség a közönséges vevő által csak különös figyelem mellett volna észrevehető. A régibb védjegy tulajdonosának ily törlés iránti kérelmére a kereskedelemügyi minister a megtámadott védjegy tulajdonosának és szükség esetén szakértőknek meghallgatása után határoz.

Kizárólag bizonyos állat képéből, illetve nevéből alkotott védjegy, oly védjegygyel, mely ugyanezen állat képét főalkatrészként feltünteti, a kereskedelmi forgalomban felcserélhető. (K. M. 93/1902.)

Olyan védjegyek közt, amelyek egy közös gondolatot tulnyomó részben azonos ábrai elemek felhasználásával juttatnak kifejezésre s egyforma összhatást keltenek, az 1895 : XLI. t.-cz, 3. §. szerinti megtévesztő hasonlóság fenforog. (K. M. 498/1903.)

Védjegyek összehasonlitásánál nem az eltérések vizsgálandók, hanem azon mozzanatok, melyek a hasonlóság elpalástolására irányozvák. (K. M. 499/1903.)

Azonos szinösszetételü védjegyek közt, melyeknél főleg a szintelités hat a látó érzékre s az emlékezetre, ugy hogy az összbenyomásnál az ábrai elemek s grafikai vonalak háttérbe szorulnak, az 1895 : XLI. t.-cz. 3. §. szerinti megtévesztő hasonlóság fenforoghat, még ha a szinek máskép csoportosittatnak is. (K. M. 500/1903.)

A vevőközönség megtévesztésére alkalmas hasonlóság fenforog oly ábrás védjegyek közt, amelyeknek legszembetünőbb s kiválóan jellegző közös részét egy csillagábra képezi. (K. M. 503/1903.)

A »Tales-man« védjegy a »Talisman« szó védjegygyel való összetévesztésére vezethet. Az, hogy a »Talisman« szóvédjegy csak pezsgőre jegyeztetett be a »Tales-man« pedig pezsgőborok, cognac, rum stb. jegyeztetett be a tévesztést még inkább előidézheti, mert a felsorolt áruk rendszerint ugyanazon kézből, leginkább megrendelést gyüjtő ügynökök által hozatnak forgalomba. (K. M. 564/1903.)

A Corvin János név akár mint szóvédjegy, akár mint oly ábrás védjegynek része, melynek összképkeretéből e név kiemelkedik, az ásványkeserüvizek megjelölésére vett János szóvédjegygyel összetéveszthető. (K. M. 487/1901.)

Mindkét védjegy ezüstszürke papiron, koczkaalaku térben egy vörös szinü paprikaábrát tüntet fel. Ez az ábra mindkét védjegynek oly jellegzetes részét képezi, mely a szemlélőnek tekintetét első megpillantásra okvetlenül megragadja. A különben azonos nagyságu ozimkék által keltett ezen egyforma érzéki összhatást nem rontja le az az eltérés, hogy az egyik védjegyen feltüntetett paprikaábra ferdén áll, a másikon egyenesen. De nem rontja le a két védjegynek egyforma összbenyomását az az eltérés sem, hogy a felperesi védjegyen a felperesi czég neve a tört fogaskerék ábráján, az alperesi védjegyen az alperesi czég neve a paprikaábrát metsző szalagon áll, mert ezen eltérés, főleg pedig a czégfeliratok szövegében nyilvánuló különbség, mely adott esetben — mint a védjegyet domináló jelenség — a megkülönböztetésre alkalmas mozzanatot képezhetne, a jelen esetben csak figyelmesebb szemlélődés után vehető észre. Ha végül tekintetbe vétetik, hogy a peres felek részéről forgalomba kerülő paprikaáruk csomagolási alakja és módja teljesen megegyező egymással, ugy a két védjegy közötti colliziót, vagyis azt, hogy alperes-

nek védjegye felperesnek védjegyére sérelmes, minden aggály nélkül lehetett megállapitani s ez okból a fentebb hivatkozott törvény 3. §-a értelmében az alperesi védjegynek törlését kellett elrendelni. (K. M. 195. 1905.)

Felperesnek a debreczeni 119. sz. védjegy törlése iránti keresete az 1895 : XLI. t.-cz. 3. §-ára van alapitva. Ezen §. szerint a védjegy törlése azon okból is elrendelhető, mert az már egy korábban hasonló árunemre belajstromozott és még oltalom alatt álló védjegyhez annyira hasonló, hogy a két védjegy közötti különbség a közönséges vevő által csak különös figyelem mellett volna észrevehető. Felperes amaz állitását, hogy korábban lajstromozott védjegye van, mely a budapesti kereskedelmi és iparkamara által még 1902. évi aug. hó 23-án 8601. sz. a. bejegyeztetett, továbbá, hogy az a védjegy hashajtószernek és ennélfogva alperes által belajstromoztatott védjegyhez bejelentett hashajtógyógyszerekkel egynemü áruk megjelölésére szolgál, alperes nem tagadja. Kétségbevonja és határozottan tagadja, ellenben, hogy védjegye felperes korábban lajstromozott védjegyéhez azt a hasonlóságot mutatná, mely közönséges vevőt megtéveszteni képes. A birálóhatóság felperesnek a védjegy hasonlóságára vonatkozó előadását és alperesnek ezzel szemben érvényesitett kifogását mérlegelvén, megállapitotta, hogy a debreczeni 119. sz. védjegy felperes védjegyéhez a vevőközönség megtévesztésére alkalmas hasonlóságot mutatja és ez okból felperes jogát sérti. Mert ha a két védjegy összehasonlittatik, a következő mozzanatok találhatók fel: Mindkét védjegy négyzetalaku és méreteire nézve egyforma mindkét védjegynek karakterisztikuma egy női mellkép. A nő dekolletálva van; feje profilban mutatkozik, hajviselete szecessiós izlésü, balkezét könyökben behajlitva maga felé forditja és ujjai közt kis gömbölyü pirulát tart. Ezen jelenségek mutatkoznak mindkét védjegyben. Mondhatni, hogy a képnek elrendezése, concepciója mindkét védjegyben azonos. Mint eltérő momentumokat kell emliteni, hogy felperes védjegye a »Purgo« szót, mint feliratot, a védjegy felső részén, alperes ugyan-e helyen »Purgatio pasztillák« feliratot és kevésbbé megkülönbözethető »Paz. Phtalein« kifejezést tünteti fel. Emellett a női képet övező védjegykeretekben is mutatkozik stilbeli különbség, végül abban, hogy alperes védjegye, szinösszetételére nézve felperesétől eltér, amennyiben felperes védjegyénél a világos és sötétbarna, továbbá a lilaszin, alperesnél pedig a vörösbarna és feketekék szinek alkalmazásáról lehet szó. Igen természetes, hogy a két védjegy közös főmotivumokat nagymérvü hasonlóságánál fogva a vevőre oly hatással van, mely mellett a védjegy többi részleteiben mutatkozó lényegtelenebb eltérések jelentősége háttérbe szorul. Kétséget nem szenvedhet, hogy a jelen esetben a női kép mint főmotivum uralja mindkét védjegyet és hogy ezen nőkép fog a vevő emlékezetébe vésődni, a védjegyek bármelyikével találkozzék is. A védjegynek ezen egyforma érzéki hatása pedig kizárja azt, hogy a két védjegy azonos nemü áruk megjelölésére szolgálhasson anélkül, hogy a vevő az árukat össze ne téveszsze, mert az eltérő jelenségek, nevezetesen az eltérő szinösszetétel, a »Purgo« szó helyett a »Purgatio pasztillák« szavak rendes körülmények közt csak futólag ragadják meg a közönséges vevő figyelmét, ennek emlékezetére állandóbb hatást nem képesek gyakorolni, igy pedig a jelzett eltérések a védjegyeknek azonos összbenyomását, melyet vevő megőrzeni szokott, nem képesek lerontani. Ebben az egyforma összbenyomásban rejlik a védjegyeknek megtévesztő hasonlósága, mely a védjegyekkel megjelölt áruk felcserélését lehetővé és ezért az alperesi védjegynek törlését indokolttá teszi. (K. M. 1214/1906.)

Felperes az alperes részére a kolozsvári kereskedelmi és iparkamaránál 1905. máj. hó 6-án délelőtt 10 óra 50 perczkor 74. sz. alatt belajstromozott »Mágnes kenőcs« feliratu ábrás védjegyének törlését azon jogalapon kéri, hogy ez felperesnek a belajstromozást megelőző időben felhasznált és a forgalmi körökben felperes áruinak megjelöléseként ismeretes »Mágnes crém« feliratu ábrás védjegyéhez ugy a tartalmat, mint a védjegy kiállitását illetőleg a megtévesztésig hasonló.

A peres ügy eldöntése végett vizsgálat tárgyává kellett tenni az 1895 : XLI. t.-cz. 4. §. értelmében ugy a korábbi használat, mint a védjegyek hasonlóságának kérdését.

A védjegy korábbi használata tekintetében megállapittatott, hogy felperes az *A)* és *B)* alatt becsatolt bizonyitékok szerint jóval alperes védjegyének belajstromozása előtt nagy mennyiségben készittetett áruinak forgalombahozatala czéljából oly pléhdobozokat, melyek a »Mágnás crém« feliratot feltüntetik. A *C)* alatt elfekvő és alperes által tagadásba nem vett nagyszámu megrendelő levelek, de főleg alperesnek *NB)* alatti 1906. máj. 9-én kelt levele alapján pedig minden kétséget kizáró módon bizonyitást nyert, hogy felperes »Mágnás crém« feliratu czimkéjét czipőkenőcs gyártmányainak megjelölésére tényleg és pedig már oly időben használta, midőn alperesnek »Mágnás kenőcs« feliratu védjegye még belajstromozva nem volt. De bizonyitottnak kellett venni az előbb emlitett *C)* és *NB)* alattiakból azt is, hogy felperes árujelzése a »Mágnás Crém« mint áruinak ismertető jele az érdekelt forgalmi körökben még az alperesi védjegy belajstromozása előtt ismeretessé vált, amit egyébiránt alperes

sem vesz tagadásba. Ezek után csupán az volt eldöntendő, vajjon a felperes által lajstromozatlanul használt árujel és az alperesi védjegy között forog-e fenn megtévesztő hasonlóság?

Ezen hasonlóságot pedig minden aggály nélkül megállapitani lehetett. Ugyanis felperes védjegyének jellegzetes része a köralaku védjegyen áthuzódó szines sávon elhelyezett »Mágnes crém« felirat, alperes védjegyének pedig az ugyancsak köralaku védjegy közepén lévő szines sávon alkalmazott »Mágnes kenőcs« felirat. Ezen feliratok között a »crém és kenőcs« szavaknak azonos jelentményét tekintve, csak egy betünyi eltérés van. És habár az alperesi védjegyen feltüntetett »Mágnes« szó értelme a felperesi árujegyben előforduló »Mágnás« szó értelmétől el is tér, ugy a közönséges vevőre nézve az összetévesztés veszélye mégis fenforog, mert a két szó (Mágnás és Mágnes) rokon hangzásu; optikai megjelenésükben pedig annyira hasonlitanak egymáshoz, hogy az eltérést csak a figyelmes vevő veheti észre, ellenben a közönséges vevő, aki a törvény értelmében itt figyelembe jön, a két árujelzést annál könnyebben felcserélheti, mert mindkettő a köralaku czimkelapok közepén van elhelyezve, ugy hogy azok hasonló összbenyomást keltenek. Ezen megtévesztő jelenségekkel szemben nem vehető figyelembe alperes ama védekezése, hogy a »Mágnes kenőcs« feliratu dobozokat fekete övön fémbetükkel nyomott felirattal lajstromoztatta és ugy a szin tekintetében felperes árujegyétől eltér, mert a felperes által becsatolt és alperes által tagadásba nem vett emlitett *NB)* alattiból kitünik, hogy felperes a »Mágnás krém« feliratu dobozokat többszinü kivitelben, jelenül pedig oly szinben is használta, amilyenben azt alperes később belajstromoztatta.

Nem volt továbbá figyelembevehető alperes ama védekezése sem, hogy ő a felperes védjegyéhez megtévesztésig hasonló védjegyét csak lajstromoztatta, de azzal ellátott árukat forgalomba nem hozott, mert a forgalomba hozatal csak a védjegybitorlás tényének megállapitásához szükséges, mely ténykörülmény elbirálása a jelen per keretén kivül esik. (K. M. 1059/1907.)

A mustraoltalom tárgyában fennálló szabályok 1. §. szerint mustra minden bizonyos iparczikk alakjára vonatkozó és átvitelre alkalmas példány, amely más hasonnemü tárgyon is alkalmazást nyerhetvén, oltalomban tehát csakis az iparczikk felületén alkalmazott diszités, ábra részesül mindazon alkatrészekkel együtt, amelyek befolyással vannak azon iparczikk külső alakjára, melyen az alkalmaztatik.

Jelen esetben panaszos czég védett mintáin, melyek tüvel feltüzhető jelvények, ugy a 20852. számu, mint a 20885. számun stylizált tulipánvirág van alkalmazva és pedig az első akképen, hogy ennek két zöldszinü zománczozott levele szabadon kimetszve, lyra alakra van hajlitva és a levelek alsó kiindulási pontjából emelkedő fehér zománczozott száron, a két levelet felül bezáró zománczozott piros szinü stylizált tulipánvirág köti össze a szárakat.

A 20895. f. sz. védett minta alakja az előbbitől abban tér el, hogy ez aranyfoglalatu fehér körlapra festett, a 20882. sz. mintához hasonló stylizált tulipánvirágot alkot, melynél ugy a tulipán levelének, mint virágának szélei aranyozott sávval vannak ellátva, mig a virág szára zöld, maga a tulipán alakja mind a kettőnél azonos, vagyis lyraalaku.

A terheltektől lefoglalt és hozzám is felterjesztett tükön látható virágok, ha még tulipánok lennének is, a panaszos által védett alakokhoz nem hasonlók, mert ezeknél a virágok természetes alakjukban és nem stylizálva vannak, ugy csoportositva, hogy ezekkel a széles aljjal készült lyraalaku és piros virággal diszitett minták össze nem hasnlithatók. A terhelteknél ezenfelül azok a jellegzetes szinek, melyek panaszos mintáinak főismertető jellege, a piros-fehér-zöld szin elő sem fordulnak, mert ezek vagy ezüst vagy aranyozott alakban jönnek elő.

Nem az eszme részesül tehát, mint azt a panaszos hangsulyozza, oltalomban, de a megkülönböztethető, szemmel látható ipari alakitás, mert kizárólagos joggal a természetnek egyetlen ismert tárgyát sem lehet lefoglalni senkinek, mivel az köztulajdon.

Jelen esetben a mintaoltalom tárgya egy iparczikk különös alakitása, a tünek stylizált lyraalaku piros-fehér-zöld szinü tulipánnal való kiállitása és részesül törvényes oltalomban is. A mintaoltalmi bizonyitványok szerint kizárólag csakis az azokhoz füzött feltüzhető jelvények képezik védelem tárgyát, minélfogva a terhelteket, akiknek állitólagos tulipánjuk egyetlen kivitelben sem téveszthető össze formai tekintetben a védett mustrákkal; a másodfoku hatóság helyesen mentette fel a vád és következményei alól. (K. M. 212403/1906.)

Vitán kivül áll, hogy a felperes »Adria« védjegyét 1902. deczember 2-án lajstromoztatta, miből folyólag még abban az esetben is, ha felperesnek nem bizonyitott azon állitása, hogy dalmát borait már 1903-ban »Adria Glut« név alatt hozta forgalomba, valónak vétetik, az »Adria« szóra nézve a lajstromozás utján biztositott elsőbbségi jog a felperest illeti. Eszerint csupán panaszos által megszerzett védjegyoltalom terjedelme, illetve az képezheti kérdés tárgyát, vajjon az »Adria« szónak »Glut« szóval való összetétele s ennek egy ábrás védjegyben való használata beleütközik-e az 1895. évi XLI. t.-cz. 2. §-ának rendelkezésébe

s vajjon a két védjegy közti különbség a vevőközönség megtévesztését kizárja-e? Valamely szó védelmi hatásának terjedelmét csak akkép lehet meghatározni, hogy a vonatkozó szó védelme nemcsak magának a szónak más betüjegyekben, nagyságban vagy szinösszetételben való megjelenésére terjed ki, hanem annak mindennemü oly alkalmazására is, mely azt a szót más szavakkal kapcsolatban figurális alkatrészekkel kiegészitve ugy adja vissza, hogy az a megtévesztés jellegét ölti magára. Az vizsgálandó, hogy az »Adria« szónak »Glut« szóval, habár eltérő alaku ábrás védjegyben való kapcsolatos alkalmazása mellett a vevőközönség megtévesztése fennforog-e? Az »Adria« szó mindkét védjegynek domináló részét képezi és a két védjegy egymáshoz ennyiben tárgyhasonlóságot mutat; hogy ezen hasonlóságnak horderejе meghatározható legyen, az »Adria« szónak mint borárunak megkülönböztetésére szolgáló védjegynek jelentőségét kell meghatározni. Az alperes sem veszi tagadásba, hogy az »Adria« szót a felperes boráruinak megjelölésére 1902. évi deczember óta használja és hogy ezen szó az alperes ábrásvédjegyeinek belajstromozásáig mint a felperes áruinak ismertető jele a vevőközönségben meggyökerezhetett. Ezért minden aggály nélkül valónak kellett elfogadni felperesnek azon állitását, hogy a vevőközönség felperes borárult »Adria« név alatt keresi és ismeri és hogy ebből folyólag az »Adria« szó felperes áruira nézve az árunak nevét helyettesitő jelentőséggel bir. Ezt tekintve, az alperes az »Adria Glut« feliratu és még más részekkel kiegészitett védjegyének oly megkülönböztető tulajdonságot, mely az összetévesztést kizárja, tulajdonitani nem lehet, mert a közönséges vevő rendes körülmények közt az alperesi védjegyben domináló »Adria Glut« szavakban elég támpontot talál azon véleményének megalkotására, hogy itt az »Adria« védjegynek csupán a felperesi szóvédjegyekhez hasonló variansáról van szó, mely egyéb részei mellett is ugyanazon vállalatra mutat, melyből az »Adria« jelzésü borok származnak. Az alperes védjegyeit tehát töröltetni és az alperest alaptalan viszonkeresetével el kell utasitani. Ezzel szemben nem volt figyelembe vehető az alperes által hivatkozott járásbirósági itélet, mert a büntetőbiróság által védjegybitorlási kérdésekben hozott itéletek az 1895 : XLI. t.-cz. 3. §-a által a kereskedelemügyi ministernek két védjegyjogi helyzetének eldöntésére fentartott határozathozatali jogára praejudicáló hatálylyal nem birhatnak. Nem volt végül figyelembe vehető az alperesnek azon kifogása sem, hogy az »Adria« szó egymagában származási helyet jelző jelentőségénél fogva a lajstromozásra alkalmatlan árujelet képez, mert alperes nem nyujtott oly adatokat, melyek igazolnák, hogy az »Adria« szó boroknál, mint származási jelző tényleg használatban van, s hogy ebből kifolyólag az »Adria« szót a bor megjelölésére szolgáló eszményi árunévnek minősiteni nem lehet. (K. M. 71/1906.)

A két védjegy összehasonlitása után a biráló-bizottság azon eredményre jutott, hogy a két védjegykép összbenyomása oly különböző, hogy azokat a közönséges vevő rendes figyelem mellett össze nem tévesztheti.

Ugyanis a temesvári 37. sz. védjegy fehér szinü alapon egy fekete szinü pisztoly-ábrát tüntet föl, mely a védjegynek egyedüli jellegzetes része, amennyiben az alatta álló »Trade Mark« szavak csupán arra utalnak, hogy a pisztoly képezi felperesnek védjegyét.

Ezzel szemben a troppaui 300. sz. védjegyben egy puska képe a kiemelkedő mozzanat, mely mellé még jellegzetesen csoportosulnak a puska fölött hullámvonalban többszörösen alkalmazott svéd szöveg és a puska alatt föltüntetett kitüntetési érmek. Azonfelül az egész czimke alapszine kénsárga. A két védjegykép összbenyomása már az első pillanatra oly lényegesen eltérő, hogy a köznép, mely felperes áruit rendszerint vásárolja, a két védjegyet össze nem tévesztheti, és pedig annál kevésbbé, mert köztudomásu, hogy a lőfegyver szót mint gyüjtőfogalmat nem használja, hanem vagy pisztolyt, vagy puskát mond, aszerint, amint az előbbinek vagy utóbbinak fogalmát kifejezni akarja.

Ez a körülmény egyenesen kizárja azt, hogy a vevő a pisztolyos védjegyet a puskás védjegygyel fölcserélje, eltekintve attól, hogy a troppaui 300. sz. védjegyben még több oly eltérő és jellegzetes elemek foglaltatnak, melyek a temesvári 37. sz. védjegyben föl nem találhatók.

Eszerint meg lehetett állapitani, hogy a temesvári 37. sz. védjegy a korábban lajstromozott troppaui 300. sz. védjegybe bele nem ütközik, és hogy ennélfogva felperesnek temesvári 37. sz. védjegyre vonatkozó kizárólagos használati joga alperesnek a troppaui 300. sz. védjegy tekintetében korábban szerzett jogát nem érinti.

A költségek kölcsönösen megszüntetendők voltak, mert a vitába bevont védjegyek jogi helyzetének tisztázása mindkét fél érdekében állott. (K. M. 1216/1906.)

4. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 21. §-ában fölsorolt eseteken kivül valamely védjegy törlését az is kérelmezheti, aki igazolja, hogy az általa hasonló árunemre belajstromozatlanul használt árujegye mint vállalata áruinak ismertető jele az

illető forgalmi körökben azon időben ismeretes volt, midőn a megtámadott és megtévesztésre alkalmas védjegy belajstromoztatott. Törlés iránti kereset a védjegy birtokában levő jogutóddal szemben is indítható. Nincsen azonban helye törlési keresetnek, ha a belajstromozott védjegy tulajdonosa beigazolja, hogy a védjegy belajstromozása a panaszos beleegyezésével történt, vagy ha igazolja, hogy a megtámadott védjegyet belajstromozatlanul ép oly régen vagy régebben használta, mint a törlést kérő fél.

Az ezen szakasz alapján védjegy törlését czélzó kereset legkésőbb a védjegy belajstromozásától számitott két év alatt nyujtandó be a kereskedelemügyi ministerhez.

A törlési kereset folytán a törölt védjegy olyannak tekintendő, mintha soha belajstromozva sem lett volna.

Ama védjegy tekintetében, melynek oltalmi jogköréről van szó, a jogviszonyok megállapitására csakis azon állam hatósága birhat hatáskörrel, amelynek területén ama védjegyjogot megszerezték és amelynek területére nézve a jogviszonyok eldöntését a felperes szolgalmazza. (K. M. 1216/1906.)

Az 1895 : XLI. t.-cz. 4. §. alapján törölt védjegy az ugyanezen törvényczikk 9. §-ában kimondott kétévi lajstromozási tilalomra való tekintet nélkül lajstromozható a korábbi használó javára. (K. M. 139/1903.)

Áruvédjegy bitorlása esetében a hamis jelzéssel ellátott áruk lefoglalását illetően nem a Büntető perrendtartás, hanem az 1890 : II. t.-cz. 28. §-a irányadó. (C. jogegys. érd. 10757/1906.)

5. §. Azon külföldi, kinek czége az országban bejegyezve nincs, csak azon esetben érvényesitheti az 1890. évi II. törvényczikk, valamint a jelen törvény alapján jogait, ha megfelelően meghatalmazott képviselőt nevez, ki a magyar korona területén, a birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokban vagy Bosznia és Herczegovinában állandó lakással bir.

A külföldiekre vonatkozó ezen intézkedés alól kivétetnek a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok, valamint Bosznia és Herczegovina lakosai.

A képviselő neve és lakása, valamint a képviseletben történt változás az uj képviselő meghatalmazásának bemutatása mellett a lajstromozó hatóságnál a védjegylajstromban leendő följegyzés végett bejelentendő.

Ha a képviselő nem lenne bejelentve, a védjegy törlésére irányuló kérelem fölött a védjegy tulajdonosának meghallgatása nélkül is hozható határozat.

6. §. A védjegy kizárólagos használati joga iránti vitás ügyekben a kereskedelemügyi minister szabad belátása szerint állapitja meg, hogy mily arányban és mily összegben terhelik az eljárás és a jogi képviselet költségei az érdekelt feleket.

A költséget megállapitó határozat végrehajtható közokirat.

A végrehajtás az illetékes biróságnál kérelmezendő.

7. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 21. §-a *a)*, *b)* és *c)* pontjai alapján törült védjegyek másnak, mint az utolsó tulajdonosnak vagy jogutódának javára ugyanazon, vagy hasonló árunemre csak a védjegynek a kereskedelmi és iparkamaránál történt törlése napjától számitott két év után lajstromozhatók ujból.

A jelen törvény 4. §-a értelmében eszközölt védjegytörlés esetén a panaszos jogositva van a törült védjegyet a törlés kimondásának jogerőre emelkedése után saját javára belajstromoztatni.

8. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 23. §-a következőleg módosittatik:

Aki másnak kizárólagos használati jogát képező védjegygyel jogtalanul ellátott árut, ezt tudva, forgalomba hoz vagy árul, továbbá az, aki valamely védjegyet ily czélból utánoz, kihágást követ el és 200 koronától 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó büntetést megállapitó itélet jogerőre emelkedése óta még két esztendő el nem telt, két hóna-

pig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Amennyiben a cselekmény a büntetőtörvénykönyv szerint sulyosabb beszámitás alá esik, különösen amennyiben a büntetőtörvénykönyv szerint csalás büntette vagy vétsége is forog fönn: a büntetőtörvénykönyv rendelkezései alkalmazandók.

9. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 24. §-a következőleg módosittatik.

Azok ellen, kik belföldi termelő, iparos vagy kereskedő nevével czégével, czimerével vagy üzletének elnevezésével jogtalanul megjelölt árukat, ezt tudva, forgalomba hoznak vagy árulnak, továbbá azok ellen, kik ily czélból a felsorolt jelzéseket tudva előállitják, jelen törvény 8. §-ának határozmányai alkalmazandók.

Alperes ezekkel a védjegyekkel és elnevezésekkel folytatható oly versenytől lett eltiltva, mely verseny a fogyasztó közönség megtévesztésével felperesnek gazdasági hátrányát előidézni vagy elősegiteni alkalmas, ezen verseny pedig nemcsak akkor forog fenn, ha az alperes által használt védjegyek és elnevezések teljesen és mindenben azonosak az általa előadottakkal, hanem akkor is, ha az általa forgalomba hozott védjegy vagy elnevezés csekély változtatással, vagy annyira fel nem ismerhető eltéréssel használtatik, hogy a két védjegy vagy elnevezés közti különbség folytán a vevőközönség az áruk közti eltérést csak különös figyelem mellett veheti észre, midőn tehát ezen eljárás a vevőben természetszerüleg azon hiedelmet kelti, hogy az árut más forrásból kapja mint a melyből az tényleg származik. (C. 63/1899.)

Az 1890 : II. t.-cz. 23—25. §-ainak és az 1895 : XLI. t.-cz. 8. és 9. §-ainak egymást kiegészitett értelme szerint a védjegyhamisitás kihágását az követi el, aki a másnak kizárólagos használati jogát képező védjegygyel jogtalanul ellátott árut, ezt tudva, forgalomba hoz vagy árul, továbbá az, ki valamely védjegyet ily czélból utánoz, még pedig abban az esetben is, ha a védjegy czég, czimer vagy vállalat üzletének elnevezése csekély változtatással vagy olyannyira nem eléggé észrevehető változtatással használtatik, hogy a közönséges vevő az áruk közti különbséget csak különös figyelem reá forditásával ismerheti fel. (C. 2595/1898.)

A védjegyoltalom szempontjából a törvény a védjegyek hasonlósága és megtévesztési képessége tekintetében zsinórmértékül azon körülményt állapitja meg, hogy a »közönséges« vagyis az olyan vevő, kinek alantasabb intelligencziája, csekélyebb szakértelme van, azonnal képes-e felismerni az eredeti és a bitorolt védjegy közti különbséget, avagy csak behatóbb vizsgálat, »különös figyelem« reá forditása után tünik-e ez szembe?

A biróság által eldöntendő ténykérdést képez tehát az, hogy az utánzottnak, bitoroltnak mondott védjegy, illetve árun alkalmazott vignetta alkalmas-e arra, hogy a »közönséges« vevőben azon képzeletet keltse, miszerint az általa már ismert eredeti árut és nem annak utánzott védjegyével ellátott árut kapja, vagyis a jelen concrét esetben alkalmas-e a vádlottól eredő áru, külső megjelenésénél fogva, a panaszostól származó áru külsejének képzetét ébreszteni?

A kir. törvényszék immár vádlottakat ellenük a »Moschusz« szappan védjegyet illetően emelt vád alól azért mentette fel, mert vádlottaknak Moschusz-féle védjegye a panaszos czég hasonló elnevezésü ábrás védjegyétől (egy állat helyett három állati alak) egészen elütő s igy az alkalmazottal összetéveszthető nem lévén, ezen lényeges eltérésnél fogva a bitorlás fenforgása ezen esetnél is kizártnak jelentkezett. (Budapesti btő tvszék. 13454/1906.)

Mihelyt a védjegy belajstromozása az erre a czélra szolgáló értesitőben közzététetett, ennek nem tudásával senki sem mentheti magát.

Az 1895. évi XLI. t.-cz. 8. §-ában körülirt büncselekmény fenforog már akkor is, ha a kereskedő vagy iparos az általa forgalomba hozott áruknál bizonytalanságban van, hacsak kétsége is van az iránt, hogy a meghatározott jegygyel forgalomba hozott ezen áruk jegye már kereskedő részéről védjegyként belajstromozva lehet, vagyis ilyen körülmények között minden culpa egyuttal »dolo proxima« megállapitá a szándékosságot és tudatosságot. (B. T. 9177/1907.)

Ugy a sértett, mint a vádlott czég védjegyének lényeges eleme az az ábrázolat, hogy 3—3 munkásforma ember hasztalan erölködik egy nadrágot két száránál huzva ketté szakitani. — Ez a kép tünik a szemlélőnek szemébe, ez marad meg emlékében, minden egyéb csak mellékes részlet, melyet csak figyelmes összehasonlitás derithet ki. — Mindkét védjegy tehát főrészeiben azonos ábrai elemek felhasználásával egy közös gondolatot juttat kifejezésre, egyforma össz hatást kelt és kiválóan alkalmas rá, hogy az amugy is alacsonyabb intelligencziáju munkásvevők között a két védjegy azonossága iránti hitet ébressze, miért is vádlott

a védjegybitorlás kihágásában bűnösnek volt kimondandó. (Budapesti bftő tvszék. 9177. 1907.)

A sértettnek a »Mágnás« szóra kizárólagos védjegyjoga van. A terhelt »Mágnes« feliratu dobozokat készittetett és azokban szintén czipőkenőcsöt árusitott. Vádlott a dobozok készitését beismeri, beismeri azt is, hogy ezen dobozokra a kolozsvári kereskedelmi és iparkamaránál a bejegyzést is eszközölte, de később töröltette is; tagadja azonban, hogy azokban czipőkenőcsöt tényleg árusitott volna, hogy ő a panaszos czég dobozait kivánta volna utánozni. Tagadásával szemben tanu vallomásával igazolva lett, hogy a kenőcsöt árulta is. Mindezeknél fogva, miután az általa készitett dobozok teljesen hasonlóak a sértett czég dobozaihoz és a föliratban a »Mágnes« szó csak egy betüben különbözik a »Mágnás« szótól s miután ezen csekély különbség a vevőközönséget könnyen tévutra vezetheti, vagyis miután vádlott a sértett czég kizárólagos használati jogát képező védjegyet utánozta, a rendelkező részben emlitett ténykedés bizonyitva van, s ennélfogva a bűnösséget meg kellett állapitani. (Kolozsvári kir. törvényszék. 12544/1906.)

Az 1890 : II. t.-cz. 5. §-ában foglalt rendelkezés nem nyujt védelmet annak, ki egy idegen czéget tudatosan, illetve közvetlenül arra irányzott czélzattal szerez meg, hogy ennek segélyével egy más czég hasonnemü árui tekintetében a vevőközönséget megtéveszsze, mert különben a védjegyek által nyujtott törvényes védelem teljesen illuzoriussá válnék. — Ez a czélzat vádlottra nézve kétségtelen. — Hisz ő egy oly czéget vett meg, melynek alig volt kereskedelmi értéke, ugyanis H. tanu vallomása szerint a T. József és társa czég pezsgőgyártásra és eladásra csak 1897-ben, az eredeti T. József és társa czég megalakulása után hosszabb idő mulva alakittatott meg, sőt tényleg csak 1898. és 1899-ben foglalkozott pezsgőgyártással; emellett gyári berendezése is oly minőségü volt, hogy — (mint ezt vádlott a felebbviteli tárgyaláson maga elismerte) — azt vádlott megtekinteni sem tartotta szükségesnek, s magát az üzleti telepet azonnal más községbe tette át, Budaőrsről Békásmegyerre.

De különben az 1895 : XLI. t.-cz. 4. §-ában az a rendelkezés foglaltatik, hogy még a jóhiszemüleg belajstromozott védjegyet is törültetheti az, ki eme védjegygyel azonos jelzést használt forgalomba hozott áruinak megjelölésére a védjegy belajstromozása előtt s áruinak ily megjelölése már az illető üzleti körökben közismeretü volt. Ebből a törvényi rendelkezésből önként folyik, hogy az a czég, mely később kezdte a pezsgőgyártást és pezsgőáruinak forgalomba hozását, mintsem a T. J. és társa czég javára a Törley szóvédjegy belajstromoztatott — ha áruit jelzéssel akarta ellátni, a kereskedői gondosságból folyóan kötelezve volt meggyőződni arról, hogy az a jelzés, amit ő használni kiván védjegyül, belajstromozva nincs-e? Különösen a jelenlegihez hasonló esetben, amelynél még vádlott czég elődjeinek czégalapitási idejét tekintve is — már a T. J. és társa pezsgőárui általában ismerve és elterjedve voltak. — Áll ez vádlottra vonatkozóan is, ki a czégnek általa történt átvételét követőleg csak két év mulva kezdette pezsgőáruit forgalomba hozni s eme tevékenysége körül természetszerüen ugyanazon kötelezettséggel birt, mint minden más kereskedő.

A védelemnek az az álláspontja, hogy vádlott czégét használni jogositva van s ebben nem korlátozható, nem zárja ki a védjegybitorlás fenforgását, mert hisz a védjegybitorlás megállapitása egyáltalán nem érinti a czég fennállását és a czégnek a fennebbiekből folyó korlátok közötti vonatkozásokban való használatát.

A fentiekben kifejtettek szerint nyilvánvaló, hogy vádlott kereskedői gondosságból folyó kötelezettségével ellentétesen és tudatosan hozta forgalomba a T. J. és társa czég kizárólagos használati jogát képező Törlei szóvédjegygyel jogtalanul ellátott árut. S minthogy az elsőfoku biróság itéletében is fölhozottak szerint, de az árujelzés természetéből folyóan is: a szóvédjegy értéke a szó hangzásához füződik s igy nem vehető nyomatékosnak az, hogy az illető szó végső hangja »y« vagy »i« betüvel van-e irva s hogy a József és társa szavakkal (melyek különben a Józs. és társa kitételhez nagyon hasonlók) összekapcsolva használtatik, amennyiben a forgalmi életben jellegzetes mindig csak a Törley (= Törlei) szó hangzása marad: mindezeknél fogva vádlottnak a védjegybitorlás kihágásában való bűnössége meg volt állapitandó. (Budapesti bftő tvszék. 53522/1904.)

Az 1895 : XLI. t.-cz. 2. §-a szerint a csupán szóból álló védjegyre vonatkozó kizárólagos használati jog, annak minden oly kiállitására is kiterjed, mely a védett szót akár részben, akár egészben más betüjegyekkel adja vissza. A szóvédjegy értéke másrészről természetszerüen a szó hangzásával áll kapcsolatban. Ebből önként folyik, hogy annak, miszerint a feljelentett által áruira alkalmazott jelzésnél a »Brázay« szót nem y-nal, hanem i-vel irja, nyomatéka nincs, hasonlóan jelentőségnélküli az, hogy más névvel (Gyula névvel) összekötve alkalmazza feljelentett a szóban forgó jelzést, mert a forgalmi élet természete hozza magával, hogy az áruk megjelölésénél senki sem használja beszéd közben a hosszu teljes szöveget, hanem a legrövidebb és éppen jellegző meg-

határozást (jelen esetben ugy mondja a vevő: Brázay-féle sósborszesz), ebből a forgalmi élet természetével járó okból az idézett törvényi rendelkezésnek az az értelmezése, melyet a neheztelt végzés elfogadott, tarthatatlan és kétségtelen, hogy bűncselekmény jelenségét képezi a feljelentés szerinti cselekmény. (Budapesti bftó tvszék 40933/1904.)

10. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 26. §-a következőleg módosittatik:

Jelen törvény 8. és 9. §-aiban meghatározott kihágások megbüntetése a kir. járásbiróságok hatáskörébe tartozik.

Ezen kihágási ügyekben az 1883. évi VI. t.-czikk 7. §-ának a másodbirósági itélet elleni felebbvitelt korlátozó intézkedése nem nyer alkalmazást.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. t.-cz. 545. és 590. §-ai által ezen §. 3-ik bekezdése hatályát vesztette.

Védjegybitorlás kihágása miatt folyamatban levő ügyben a másodfokban eljáró kir. törvényszék itélete ellen semmiségi panasznak nincs helye. (C. 7542/1904.)

A védjegyhamisitás miatt inditott ügyekben hozott marasztaló itéleteknek egy példánya jogkörre emelkedés után a biróságok által a kereskedelemügyi ministerhez haladéktalanul felterjesztendők. (I. M. 17662. 1890.)

11. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 27. §-ának 1. és 5-ik bekezdésében emlitett vétség helyett kihágás értendő.

12. §. Az 1890. évi II. törvényczikk 29. §-ának második bekezdése következőképen módosittatik:

Ha a büntető ügyben (jelen törvény 8. és 9. §-ai) oly kérdés merül fel, melynek előzetes eldöntése az előbbi bekezdés szerint a kereskedelemügyi minister hatásköréhez tartozik, ez esetben a büntető biróság az illető adatok közlésével e kérdés előzetes eldöntésére a nevezett ministert fölkérni és határozatát bevárni tartozik.

13. §. A jelen törvény az 5. §. kivételével a kihirdetés napján, az 5. §. intézkedései pedig a kihirdetést követő hat hónap mulva lépnek életbe.

A 4. §. határozmányai csak oly védjegyekre alkalmazhatók, melyek jelen törvény kihirdetése napjától fogva kerülnek lajstromozás alá, hasonlóképen a 6. §. határozmányai is csak azon peres ügyekben alkalmazandók, melyek ezen időpont után indittatnak meg.

14. §. Ezen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi és igazságügyi ministerek, Horvát-Szlavonországokra nézve pedig a kereskedelemügyi minister, — ki e tekintetben Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el — bizatnak meg.

25552. szám.
1890. ápr. 30.

Keresk. min. rendelet

az 1890: II t.-czikk végrehajtása tárgyában.

A védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. t.-cz. végrehajtása ügyében a kamarát, — mint az idézett törvényczikk II-ik fejezete értelmében a védjegyek lajstromozására hivatott közeget a következőkre utasitom:

1. §. A kereskedelmi- és iparkamara köteles:

a) külön helyiséget kijelölni, melyben a védjegyek lajstromozására körül az idézett törvény által a kamarákra ruházott hivatalos teendők végeztetnek s melyben ugy a lajstrom, valamint a próbanyomatok (l. a törv. 13. §.) megőrzendők.[1]

b) a védjegylajstromozót kijelölni és felesketni,

c) a védjegylajstromot az idézett törvényben és a jelen rendeletben foglalt határozmányokhoz képest berendezni és annak rendes vezetése iránt intézkedni.

2. §. a védjegylajstrom a jelen rendelethez csatolt *A)* minta szerint rendezendő be.

Az *A)* minta egyes rovataira nézve tájékozásul a következőket jegyzem meg: az 1-ső rovatba az uj törvény életbeléptetésétől szá-

[1] Az e pontban emlitett *külön helyiséget* a kereskedelmi minister 1890. évi ápr. 30-án 25552. sz. alatt a brassói kereskedelmi és iparkamarához intézett leiratában akképen értelmezte, hogy a védjegy lajstromozó a kamara hivatalos helyiségében ugyan, de lehetőleg külön szobában helyezendő el, amelyhez a közönség könnyen hozzáférhessen és amelyben a védjegyek lajstromozására és elhelyezésére szükséges tárgyak kellő megőrzés czéljából elhelyezhetők legyenek.

A) minta (a 25552/90. K. M. r. 2. § -ához).

Lapszám.

Folyó lajstromszám. Az évváltozás itt közbe jegyzendő	Az eredeti védjegy	A védjegy bemutatásának éve, hónapja, napja és órája	A védjegytulajdonos neve vagy czége, foglalkozása és lakóhelye	A vállalat megnevezése és helye, valamint azon áruk megjelölése, melyekre a védjegy alkalmazandó	A védjegytörv. 16. §-a értelmében megujított védjegy eredetileg be volt jegyezve		A védjegy				Jegyzet
					mikor	lajstromszám	átiratása		törlése		
							az átruházás éve, hónapja és napja	engedményes megnevezése	éve, hónapja és napja	oka	
1.	2.	3.	4.	5.	6.		7.		8.		9.

Lapszám.

mitandó első bejegyzés 1. számmal jelölendő; a későbbi bejegyzések még az évváltozás figyelembe vétele nélkül is folytatólagos számozással jelölendők meg.

A 2. rovatba a bemutatott eredeti védjegy ragasztandó. — Ha próbanyomatok mutattatnak be e rovatban, azok számát is fel kell említeni.

Ha a már bejegyzett védjegy a törvény 16. §-a szerint megujittatik, ezen körülmény nemcsak a 6. rovatban, hanem egyidejüleg a régi lajstromban is az illető védjegy »Észrevétel« rovatában feltüntetendő.

A 9. rovat többféle bejegyzésre szolgál, nevezetesen annak felemlitésére, hogy a védjegybirtokos a törvény 4. §-ában emlitett külön jelzések használatára fel van-e jogositva? Továbbá azon kereskedelemügyi ministeri rendelet keltének és számának feljegyzésére, mely alatt a kamarához az illető védjegynek egy más, korábban már belajstromozott védjegygyel való azonossága, illetőleg hasonlatossága iránt esetleg előleges értesités (avis apreables) érkezett; végül a védjegy alkalmazása módjának feljegyzésére, hogy t. i. miként alkalmaztatik az a kereskedelmi forgalomban (magán az áruczikken, göngyölésén vagy szines nyomatban lepréselve-e stb.)

3. §. A belajstromozott védjegyekről rendes tárgymutató vezetendő, mely kimutatja a védjegytulajdonos nevét, a védjegy tárgyát és a lajstromlap számát, illetve a védjegy bejegyzésének folyó számát.

4. §. A védjegylajstromozó hivatal naponként, vasár- és ünnepnapok kivételével, meghatározandó és kifüggesztendő hivatalos órák alatt, a közönség részére nyitva kell hogy álljon.

Ezen egész idő alatt a védjegyek belajstromozása, megujitása, átruházása vagy törlése, valamint a lajstromok és próbanyomatok megtekintése, ugyszintén felvilágositások szerzése czéljából bárki igénybe veheti a hivatalt. — A felek védjegyek belajstromozása, megujitása, átiratása vagy törlése, valamint a szükséges felvilágositások iránt a védjegylajstromozó hivatalt irásban vagy szóval kereshetik meg. Az első esetben a kérés kellő bélyeggel ellátva nyujtandó be, ha a kérelem szóval terjesztetik elő, a jelentkező felekkel kellőleg bélyegzett jegyzőkönyv veendő fel és az ugy a felek, mint a védjegylajstromozó által aláirva az irattárban megőrzendő.

5. §. A kamara elnöksége köteles a védjegylajstromozó hivatal müködését folytonosan ellenőrizni.

6. §. A védjegyek lajstromozásáért, megujitásáért, valamint átiratásáért a védjegytörvény értelmében beszedendő dijak a kamara bevételét képezik, viszont a védjegylajstromozó hivatal költségei a kamarát terhelik. Ugy a bevételek mint a kiadások a kamara évi költségvetésében, illetve zárszámadásában külön irányzandók elő, illetve számolandók el.

7. §. Minthogy a védjegyek oltalmáról szóló törvény 3. és 4. §-aiban oly árujegyek vannak felsorolva, melyek bejegyzése feltétlenül vagy feltételesen ki van zárva, minthogy ezenkivül országos törvények és kormányrendeletek egyes ábrák, mint pl. az ország czimerének használatát külön engedély előzetes kieszközlésétől teszi függővé, a védjegylajstromozó feladata lesz megvizsgálni, vajjon a bejelentett védjegy a bejegyzésre alkalmas-e vagy nem? Az utóbbi esetben a védjegylajstromozó köteles a bejegyzést megtagadni és egy példánynak visszatartása és a bejelentés idejének pontos feljegyzése mellett arról a bejelentőt végzésileg értesiteni, oly figyelmeztetéssel, hogy amennyiben a hozott határozattal meg nem elégednék, joga van az ellen annak kézhez vétele napjától számitandó legfeljebb 30 nap alatt felső elhatározás czéljából a kereskedelemügyi ministerhez felebbezni. Ha a kereskedelemügyi minister a bejegyzést elrendelné, az esetben a védjegy az első bejelentés idejének megjelölésével jegyzendő be.

8. §. A védjegylajstromozónak kötelessége arról gondoskodni, hogy a védjegyet bejelentő fél a törvény 13. §-ában kivánt clichét és pedig legfeljebb 20 cm hosszu, és 13 cm széles méretben és nyomdai sokszorositásra alkalmas (25 mm.) magasságban egy példányban, ugyszintén a fém, anyag — üveg és efféle anyagra alkalmazandó védjegyeknél a próbanyomatokat legalább 3 példányban mellékelje.

A próbanyomatok minden egyes példányának átlyukasztva kell lennie, hogy a lyukon átfüzött zsinegen oly jelzés legyen alkalmazható, mely a védjegylajstrom illető számára utal. A próbanyomatnak a védjegyképet természetes nagyságban kell feltüntetnie és oly méretü legyen, hogy a védjegyképen kivül ne maradjon több mint 2 cmnyi üres szél.

Oly bejelentők részére, kik védjegy-clichét bemutatni általában nem képesek, a megfelelő 2—3 védjegypéldány bemutatása és a megfelelő költség előleges betétele mellett a kamara elkészittetheti a szükséges clichét.

Csak oly clichék fogadhatók el, melyek alapzatai prizma alakuak. Kerek vagy tojás alaku alapzattal birók, nyomtatás utján való közzétételére nem alkalmasak.

9. §. A védjegytörvény 13. §-ának 2-ik bekezdése szerint a bejelentőnek védjegy-bizonyitvány mellett visszaszolgáltatandó védjegy példányára a törvény 14. §-ában felsorolt adatokon kivül esetleg még az is rájegyzendő, hogy hány próbanyomatot nyujtott be. *Ezen első védjegy-bizonyitvány dijtalanul* szolgáltatandó ki. Ha azonban a felek ugyanezen alkalommal vagy később bármikor több ily bizonyitvány kiállitását kivánná, minden egyes bizo-

nyitvány kiállitásáért 50 krnyi dijt tartoznak a kamara pénztárába fizetni.[1])

10. §. A törvény 16. §-a értelmében megujitás végett beérkező védjegyeknél, a védjegylajstromozónak arra is kell ügyelnie, vajjon ezen védjegyek az annak idejében letett védjegyekkel teljesen azonosak-e? Az oly védjegyek, melyek eltérők, vagy pótlásokat (érmeket, engedélyhez kötött jelzeteket stb.) mutatnak fel, mint uj bejegyzések kezelendők.

11. §. A kamara saját megbizói érdekében fogna eljárni, ha azon védjegybirtokosokat, kiknek oltalma, a törvény szerint lejáróban van, arról kellő időben értesitené, hogy a megujitást még a törvényes határidő alatt eszközöltessék. — Ezen figyelmeztetés azonban a felekkel szemben nem képezi a kamarának kötelezettségét.

12. §. Oly védjegyre nézve, mely érvényességi ideje alatt birtokosát változtatva, illetve másra át lett irva, az eredetileg foganatositott bejegyzés kelte a megujitás tekintetében is mérvadó.

13. §. Azon esetben, midőn a kereskedelemügyi minister a védjegy oltalmáról szóló törvény 18. §-a értelmében az ujonnan bejegyzett védjegynek egy másik már korábban bejegyzett védjegygyel való azonosságáról vagy hasonlatosságáról a kamarát értesiti, ez utóbbi ezt az illető felekkel haladéktalanul vétbizonyitvány mellett közölni tartozik.

14. §. A védjegyek kihirdetését magában foglaló »Központi Értesitő« czimű lap a kamarának, ugy mint eddig, meg fog küldetni.

E lap betekintendő, kellően megőrizendő s a feleknek kivánságukra megmutatandó. A felek esetleg arra is figyelmeztetendők, hogy egyes példányok addig, mig a készlet tart, a lap szerkesztőségénél számonként 10 krért megszerezhetők.

15. §. A védjegylajstromnak az *A)* minta szerint készitendő másolatai legalább havonként egyszer a kereskedelemügyi ministerhez mindég két egyenlő példányban felterjesztendők. Ezen másolatok ugy készitendők, hogy az iveknek csak egyik oldala legyen beirva; a védjegypéldányok csak lazán ragasztandók fel.

16. §. Amennyiben valamely hónapban a kamaránál védjegy egyáltalában nem jegyeztetett volna be, illetve nem iratott át vagy nem töröltetett; erről is a hó lejárta után legkésőbb a következő hó 3-áig a kereskedelemügyi ministerhez jelentés teendő.

17. §. Jelen rendelet az 1890 : II. t.-cz. 35. §-a értelmében 1890. évi május 16-án lép életbe.

---

[1]) A belajstromozott védjegyekről a lajstromoztató feleknek kiadatni szokott hivatalos bizonyitványok, helyesebben értesitvények a bélyeg- és illetékszab. 45. dijtételének 4. pontja értelmében bélyegmentesek. (K. M. 69409/1896. L. még a K. M. 37647/1897. sz. rend.)

7023. szám.
1891. febr. 15.

Keresk. min. rendelet.

A keresk. és iparkamarákhoz.

1. §. A védjegyoltalmat keresők által védjegyeik lajstromozása alkalmával tenni szokott azon nyilatkozat, hogy az illető védjegyek más szineikben is alkalmaztatni fognak, mint azon szinösszetételben, mely belajstromoztatott, — törvényes hatálylyal birónak nem tekinthető; mert az 1890 : II. t.-cz. 1. és 2. §-ai értelmében a védjegy a kereskedelmi forgalomra szánt készitményeknek és áruknak más hasonló készitményektől és áruktól való megkülönböztetésére szolgálván, *csakis azon határozottan megkülönböztetett alakban részesül oltalomban, amelyben lajstromozva lesz.* Ha tehát a védjegyoltalmat kérő védjegyét több szinben vagy szinösszetételben is kivánja oltalomban részesittetni, köteles azt minden egyes szinben vagy szinösszetételben (külön-külön) belajstromoztatni. (Lásd ezzel szemben az 1895 : XLI. t.-cz, 2. §-át.)

2. §. Oly védjegyek, melyek bár betükből, szavakból vagy számokból állanak, de azonfelül még szinjelzéssel is elvannak látva (például egy szines mező, melybe a felirás beillesztetett, vagy szines csikkal, körvonalakkal s vonalakkal, melyek az irást körülveszik, *mint ezen kizárólag betükből,* szavakból vagy számokból állók nem esnek az 1890 : II. t.-cz. 3. §. 2. pontjának tiltó rendelkezése alá s ennélfogva belajstromozhatók. Mindazonáltal figyelem forditandó arra, hogy necsak a szavak vagy betük legyenek szinesek, hanem hogy a szinek még más módon is megkülönböztető jelek alakjában legyenek a védjegyeken alkalmazva.

3. §. Azon védjegyoltalmat kérők, kik a fent idézett törvény 13. §-a értelmében kötelezve vannak védett áruiknak a bepréselt védjegygyel ellátott próbanyomatait bemutatni, kötelesek ezen 3 példány próbanyomatot *azon anyagba bepréselve bemutatni,* amelyből a védjegygyel oltalmazott áru áll. Ennek alapján meg nem engedhető például, hogy a sarlókra bejegyzett védjegyek próbanyomatai nem sarló, hanem más puhább anyagba nyomva (mint ólom, ón stb.) adassanak be.

4. §. Ugyanazon törvény 33. §. 1. bekezdése alapján, mely szerint a még meg nem ujitott védjegyek, melyek a régi védjegytörvény fennállásakor belajstromoztattak, a védelmet csak a jelenleg érvényben álló védjegytörvény határozmányai szerint élvezik, — mindazon védjegytulajdonosok, kik az ottani kamarai területen laknak s akik az uj védtörvény 13. §-ának utolsó bekezdésében emlitett árukra védjegyeket lajstromoztattak, (melyekről azonban, mivel a régi védjegytörvény hatályban lépte-

kor lajstromoztattak, próbanyomatok nem léteztek), felszólitandók, hogy a kamara által kitüzendő határidőn belül minden védjegyről 3 próbanyomatot mutassanak be, melyek közül 2 példány a központi védjegylajstromozó hivatalban leendő megőrzés czéljából külön jelentés mellett felterjesztendő.

57056. szám.
1892 szept. 27.

Keresk. min. rendelet

a külföldi gyári és kereskedelmi védjegynek belajstromozása tárgyában.

A védjegyek kölcsönös oltalma iránt idegen államokkal kötött egyezmények a külföldi gyári és kereskedelmi védjegynek biztositandó védelem tekintetében *egyértelmüleg azon feltételt állapitják meg, hogy a külföldi vállalatok védjegyei ugy a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál, a magyar korona országai tekintetében, mint a bécsi kereskedelmi és iparkamaránál a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok tekintetében jegyeztessenek be.*

Ezen szerződési kikötés értelmében avégett, hogy valamely külföldi védjegyre nézve az oltalom a monarchia egyik állama területén is érvényesittessék, szükséges, hogy ezen védjegy mind a két kereskedelmi és iparkamaránál be legyen lajstromozva; ezen két rendbeli belajstromozás igazolása tehát követelhető, mielőtt a védjegyoltalmára vonatkozó intézkedés tétetnék vagy határozat hozatnék.

Ennek folytán és azon czélból, hogy a kettős bejegyzés késedelmes foganatositása is kerültessék, utasitom a kamarát, hogy a külföldi védjegyeket, ugy mint eddig, lajstromozza, — egyuttal pedig a bejelentőket utasitsa, hogy az illető védjegyet a bécsi kereskedelmi és iparkamaránál 30 napon belül szintén belajstromoztassék és annak eszközlését a lajstromozási bizonyitványnyal igazolják. — Ha ezen igazolás kellő időben nem történt, a hiány a védjegylajstromban feljegyzendő és ezen hiány esetleges pótlásáig a védjegy a központi védjegylajstrom vezetésére és a kihirdetés eszközlésére szolgáló havi kimutatásból kihagyandó!

Amennyiben a bécsi kamaránál történt lajstromozás igazoltatnék, ezen igazolás a lajstromozási igazolványra és a védjegylajstromba jegyzendő és a védjegy a havi kimutatásba veendő fel, minek folytán az ilyen kellőleg belajstromozott külföldi védjegy által a központi védjegylajstromba bejegyeztetni és kihirdettetni fog. — Megjegyzem végre, hogy valamely külföldi védjegynek elsőbbsége vagy a budapesti vagy a bécsi kereskedelmi és iparkamaránál történt első bejegyzésétől számitandó, hogy azonban a védjegynek 10 évi tartamára nézve, illetve az ujólagos belajstromozására kitüzött határidőre nézve a második bejegyzés mérvadó. (1892. évi R. T. 2236. lap.)

75972. szám.
1897. junius.

Keresk. min. rendelet.

Az osztrák kereskedelemügyi minister urral létrejött *megállapodásom alapján* hivatali elődömnek 1892. évi szept. 23-án 57056. sz. alatt kiadott rendelete kiegészitéskép, illetve ezen rendelet részbeni megváltoztatásával, a külföldi eredetü védjegyek lajstromozása tekintetében, miután azok a vonatkozó egyezmények szerint ugy Budapesten, mint Bécsben az illető kereskedelmi és iparkamaránál bejelentendők, ezen kétoldalu lajstromozás nyilvántarthatása végett a következőkről értesitem a kamarát:

Bármily külföldi védjegy lajstromozása alkalmával ugyanis a bejelentő — amennyiben ugyanezen védjegynek Bécsben már előzőleg eszközölt lajstromozását nem igazolja — az itteni lajstromozását tanusitó végzésre rávezetett megjegyzéssel figyelmeztetendő, hogy a kamaránál bejelentett védjegyet a bécsi kereskedelmi és iparkamaránál is lajstromoztassa és ennek megtörténtét az itteni lajstromozástól számitott 3 hónapon belül hitelesen igazolja, mert ellenkező esetben a nemzetközi egyezmények szerint megkivánt azon kötelezettség elmulasztása miatt, hogy védjegyét Bécsben is lajstromozhassa, itteni védjegyének *törlése* iránt az intézkedések folyamatba tétetnek.

Amennyiben Bécsben eszközölt lajstromozás megtörténte ezen három hó alatt igazoltatik, ez esetben az ily védjegyek a kamara által, miként eddig is, mint havi pótlások felterjesztendők, amennyiben azonban az ily védjegyeknek Bécsben is eszközölt lajstromozása a jelzett határidő elteltéig nem igazoltatnék, erről minden egyes esetben külön-külön hozzám azon czélból teendő jelentés, hogy a csupán egyoldalulag történt lajstromozás miatt a törlés iránt intézkedhessen.

Ezen eljárás 1898. január 1-től kezdődőleg követendő. Budapest, 1898. január 1-én.

250. szám.
1903. jul. 18.

Keresk. min. rendelet

utasitás a védjegylajstromozó hivatalok részére.

Az 1890: II. t.-cz. (védjegytörvény) végrehajtása iránt 1890. évi április 30-án 25552. sz. a. kiadott végrehajtási utasitás némely szakaszai a következőleg egészittetnek ki:

Védjegyek megujitásának időszámitása.

1. Valamely védjegy tiz évi érvényének kiszámitásánál (törvény 16. §.) megujitás esetén is az illető védjegy első lajstromozásának napja veendő alapul. A további tiz évi időtartam tehát nem a megujitási igény bejelentési napjával — mint eddig, — hanem az első vagy további tiz év lejáratát követő nappal veszi kezdetét.

Pl. Valaki 1890. évi október 15-én lajstromoztatott egy védjegyet s ezt 1897. évi október 30-án megujitotta, ugy az ujabbi tiz év nem utóbbi naptól, hanem 1900. évi október 15-ikétől számitandó.

Ünnepnapok beszámitása.

2. Ha a megujitási határidő utolsó napja vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik, a megujitás még a legközelebbi köznapon foganatositható.

Utólagos árubejelentések.

3. Valamely védjegy oltalmát nem lehet utólagosan oly árunemekre kiterjeszteni, amelyek az első bejelentés alkalmával (törvény 13. §. 4. bek.) nem lettek megnevezve.

Az ily bejegyzés iránti kérelem csakis egy ujabbi lajstromozás keretében teljesithető, mert a lajstromozással s az erről szóló bizonylat kiállitásával a védjegyjog terjedelme meghatározva van, minélfogva valamely védjegy árunemeinek utólagos kibővitése oly árunemekkel, amelyekre az oltalom az eredeti lajstromozás alapján ki nem terjed, a védjegyjog körének indokolatlan kibővitése volna, minden más esetben pedig az utólagos bejegyzés szüksége elesik.

Ezzel az 1898. évi május 20-án 25079. sz. alatt az áruk kibővitésére vonatkozólag kiadott rendelet hatályon kivül helyeztetik.

Több alapszinben és szines csomagoló-papiron bemutatott védjegyek elbirálása.

4. A bejelentő részéről kikötött oly jogföntartás, hogy védjegyét a bemutatott alapszintől eltérő alapszinben is használhatja, nem jegyezhető be a lajstromba, egyrészt azért, mert a törvény oly rendelkezést, amelyre ennek megengedhetőségét alapitani lehetne, nem tartalmaz, másrészt, mert az 1891. február 15-én 7023. sz. alatt kiadott rendelet azon intézkedése, hogy »a védjegyoltalomért folyamodó, ha egy és ugyanazon védjegyét több szinben vagy szinösszetételben oltalmaztatni tartozik«, — a védjegy alapszinére is vonatkoztatandó.

A védjegyekhez bemutatott csomagoló papir nem veendő be a lajstromba. Ha azonban valamely védjegy oly csomagoló papirral hozatik rányomás, viznyomás stb. utján közvetlen kapcsolatba, amely individualizáló voltánál fogva védjegyalkatrésznek tekinthető (pl. egy többszinü papirszalag, mely egyuttal az áru begöngyölésére szolgál), vagy amely a védjegy alapszinének tekinthető (pl. egy csomagolásra szolgáló papirlap, melyen egy virágnak képe vagy egyéb ábra van föltüntetve), ugy az illető csomagoló papir fölvehető a lajstromba.

Az ezen pontban foglalt rendelkezés a már lajstromozott s megujitás alá kerülő védjegyekkel szemben nem alkalmazandó.

Több részből álló védjegynek belajstromozása és elbirálása.

5. Nem lajstromozható egy lajstromtétel alatt az olyan védjegy, amely több tartalomra nézve egymástól eltérő (*a, b, c* stb.) részből áll, ha a védjegyet képező részek nem együttesen, hanem külön is czéloztatnak a bejelentett áruk valamelyikén alkalmaztatni.

Pl. valaki szappanra jelent be oly védjegyet, mely három ábrai tartalomra nézve egymástól eltérő részből áll s azzal az igénynyel állana elő, hogy védjegyének *a)* részét a dobozon, *b)* és *c)* részét azonban különkülön az egyes szappandarabokon kivánja alkalmazni, ugy a lajstromozási kérelem megtagadandó, mert különben a bejelentő egy lajstromozás utján két védjegyhez jutna és pedig egy *a)* és *b)* részből álló és egy *a)* és *c)* részből álló védjegyhez, ami a törvény 13. §-ával ellenkeznék.

Okiratok visszatartása.

6. Mivel a védjegyjog megszerzésére vonatkozó okiratokra vitás esetekben gyakran szükség van, kötelességévé teszem a keresk. és iparkamarának, hogy a fél által bemutatott minden közokirat (diploma, kitüntetési okmány stb.) kibocsátó hatóságát, az irat keltét, helyét s számát jegyezze föl oly czélból, hogy az illető okirat szükség esetén hivatalból beszerezhető legyen, a fél által bemutatott magánokirat (adásvételi szerződés, engedmény stb.) ellenben vagy eredetben, vagy hiteles másolatban visszatartandó s a keresk. és iparkamara által megőrzendő.

A külföldi védjegyek kezelése s különösen azok megujitása körüli eljárás.

7. A külföldi védjegyek lajstromozását s azoknak érvényét szabályozó 1892. évi szeptember 23-án 57056. sz. alatt kelt s azt részben módositó 1898. évi január 1-én 75972. sz. alatt kelt rendeletek értelmében fönnálló azon intézkedés, hogy a külföldi védjegy elsőbbsége az első, lejárata pedig a második lajstromozásból számitandó, változatlanul föntartatik.

Módosul azonban a külföldi védjegyek megujitása körül eddig követett gyakorlat, amenynyiben itt kötelezően kimondatik, hogy a külföldi fél védjegyét a második lajstromozástól számitott tiz éven belül mindkét kamaránál (Budapesten s Bécsben) megujitani tartozik. Ehhez képest az olyan védjegy, amely a kamaránál eredetileg korábban lajstromoztatott — megujitandó, ha annak megujitása a bécsi keresk. és iparkamaránál történt lajstromozástól számitott tiz éven belül kérelmeztetik, egyben azonban a fél — hacsak azt, hogy védjegyét Bécsben már előzetesen megujitotta, nem igazolná — figyelmeztetendő, hogy védjegyét a bécsi keresk. és iparkamaránál és pedig az utóbbinál történt lajstromozástól számitott tiz éven belül szintén megujitani tartozik, különben védjegye töröltetni fog.

A félnek annak igazolására, hogy védjegyét a bécsi keresk. és iparkamaránál a fönt körülirt tiz éven belül megujitotta, 3 havi határidő engedélyezendő; ha a fél ezen határidőn belül a Bécsben történt megujitást nem igazolná s ha a kamara a továbbiakban közelebb meghatározott kimutatás segélyével sem állapithatná meg azt, hogy a fél védjegyének megujitását Bécsben a kellő időben kérelmezte, ugy az illető védjegyről hozzám jelentés teendő.

Önként értetődvén, hogy ily esetben törlésnek csak akkor lesz helye, ha beigazolást nyer, hogy a védjegy Bécsben az ugyanott történt lajstromozástól számitott tiz éven belül sem ujittatott meg s hogy a fönti ténykörülmény beigazolásáig az illető védjegy a kamara által nyilvántartandó.

Ha ellenben a kamaránál oly védjegy megujitása kérelmeztetik, amely eredetileg a bécsi keresk. és iparkamaránál lajstromoztatott korábban, a megujitás csak akkor foganatositandó, ha az a kamaránál történt lajstromozástól számitott tiz éven belül kérelmeztetik s ha a fél igazolja, hogy védjegyét Bécsben már megujitotta; ily igazolás nélkül a megujitás iránti kérelem a lajstromban följegyzendő s az igazolásra méltányos határidő engedélyezendő. Ha a fél ezen határidőn belül kötelezettségének eleget tesz, védjegye megujitandó, ellenkező esetben s akkor is, ha a kamara a már jelzett kimutatás segélyével sem állapithatná meg azt, hogy a fél védjegyének megujitását Bécsben a törvényes időben kérelmezte, a megujitás iránti kérelem visszautasitandó.

Ha a fél a két (budapesti és bécsi) keresk. és iparkamara bármelyikénél védjegyének megujitási iránti kérelmével a későbbi (második) lajstromozástól számitott tiz év letelte előtt ugyan, de ahhoz annyira közelálló időpontban jelentkeznék, hogy védjegyét a másik kamaránál a rendes uton időhiánya miatt már nem ujithatná meg, ez esetben a fél védjegyének megujitását a másik kamaránál a megujitási dijnak távirati uton való utalványozása mellett távirati uton kérelmezheti; ily kérelmekre a félnek a szükséges lajstromozási segédeszközök (védjegyábra, cliché stb.) bemutatására méltányosan számitott rövid határidő engedélyezendő s ha a fél föntieket a megszabott határidőn belül bemutatja, a megujitás foganatositandó.

A védjegy további megujitása körüli eljárás és az illetékesség kérdése.

8. A külföldi védjegynek minden további megujitása alkalmával a fönti elvek értelemszerüen alkalmazandók, nevezetesen a védjegy megujitására nézve elsősorban azon keresk. és iparkamara tekintendő illetékesnek, amelynél az illető védjegy eredetileg korábban lajstromoztatott; a védjegyjog tiz évi érvénye pedig az eredetileg későbben történt (második) lajstromozástól az 1. pont szerint számitandó.

Ezen pont már a lajstromozott védjegyekkel szemben is alkalmazandó.

Az adatok összehasonlitása czéljából szerkesztendő kimutatás.

9. A külföldi védjegyeknek megbizható alapon való kezelése szükségessé teszi, hogy a kamara jövőben a bécsi keresk. és iparkamarának és utóbbi, mely az iránt az osztrák keresk. minister ur részéről hasonló utasitást nyer, a kamarának közvetlenül minden hó végével oly kimutatást küldjön, amelyben az egy és ugyanazon hónapban lejárt védjegyek föl vannak tüntetve, tekintet nélkül arra, vajjon ezen védjegyek a másik kamaránál történt lajstromozás alapján lejártak-e avagy sem.

Amennyiben az egyik kamara birtokában volna azon adatoknak, amelyek valamely kimutatandó védjegynek a másik kamaránál történt lajtsromzására (lajstromszám, letétel időpontja) vonatkoznak, ugy az illető kamara azokat a kimutatás »Jegyzet« rovatában föltüntetni, ellenkező esetben a másik kamara fogja ezeket, valamint a nála netán történt megujitásra vonatkozó adatokat a kimutatásba bejegyezni.

Mindegyik kamara ugyanezen kimutatásban a nála történt megujitást (amennyiben a megujitásra kompetens), illetve a megujitás iránti kérelem följegyzését (amennyiben a megujitásra elsősorban a másik kamara illetékes) is föltünteti.

Tévedések elkerülése végett szükséges azonfölül, hogy mindegyik kamara a kimutatott védjegy mellett azt tüntesse föl, hogy az a »Központi Védjegy Értesitő«, illetve a »Central-Marken Register« melyik lapján tétetett közzé.

Ezen kimutatás a bécsi keresk. és iparkamarának mindig a legközelebbi hó 3-ik napjáig lesz megküldendő.

A bécsi keresk. és iparkamara által szerkesztett hasonló kimutatást a kamara a saját adataival összehasonlitani, a szükséghez képest kiegésziteni s a nevezett kamarának legkésőbb a legközelebbi hónapról szerkesztett saját kimutatásával együtt visszaküldeni tartozik.

Az átiratás és egyéb bejegyzések körüli eljárás.

10. A külföldi védjegy tekintetében bejelentett s kamarai bejegyzést igénylő mindazon változások, amelyek eddig mindkét keresk. és iparkamaránál voltak bejelentendők, ezentul kizárólag csupán az illetékes kamaránál jelentendők be; ilyenek: a védjegy átiratása iránti kérelmek birtokváltozás esetén (törvény 9. és 20. §§.), egyszerü czég- vagy névváltozások, a képviselő személyében előforduló változások (novella 5. §.), az alkalmazási módnak megváltoztatására irányuló kérelmek stb.

Az illetékes kamara a bejelentés tartalmát lajstromában följegyezni és a fölöttes ministeriumnak (védjegyügyi hivatal) fölterjesztendő havi kimutatásban föltüntetni tartozik; utóbbi azután az osztrák kereskedelmi minister urat ugyanezen változásoknak az ottani lajstromokban leendő bejegyeztetésére fölkéri.

A bécsi keresk. és iparkamara által foganatositott ily természetü bejegyzésekről a kamarát értesiteni és azoknak kamarai lajstromában leendő bejegyzésére utasitani fogom.

Amennyiben a kamarához oly bejegyzésre irányuló kérelem nyujtatnék be, amelyre föntiek szerint a bécsi keresk. és iparkamara illetékes, a kamara az illető kérvényt közvetlenül a nevezett kamarához áttenni és erről a felet értesiteni tartozik. Hasonló módon fog a bécsi keresk. és iparkamara akkor eljárni, midőn a bejegyzésre a kamara illetékes.

A kamarának illetékessége alá tartozó, de tévesen a bécsi keresk. és iparkamarához benyujtott és utóbbi által a kamarához áttett átiratási kérelmek időszerüsége a bécsi keresk. és iparkamarához történt benyujtás időpontja szerint birálandó el.

Jelen utasitás 1903. évi szeptember 1-én lép hatályba.

88302/V. sz.
1905. decz. 30.

Keresk. min. rendelet.

Valamennyi t. keresk. és iparkamarához.

A Bernben 1904. évi augusztus hó 1—5. napjain megtartott nemzetközi konferenczia, mely a szabadalmak és védjegyek bejelentése körüli alakiságoknak egyszerüsitése és egyöntetüsége kérdéseivel foglalkozott s amelyen Magyarország, Ausztria, Németország, Belgium, Bulgária, Dánia, az Északamerikai Egyesült Államok, Francziaország, Anglia, Olaszország, Japán, Luxemburg, Mexikó, Norvégia, Németalföld, Portugallia, Svédország, Schweiz és Tunis kormányai képviselve voltak, oly határozatokat hozott, amelyeket a védjegytörvény (1890 : II. t.-cz.) végrehajtása tárgyában 1890. évi április hó 30-án 25552/VI. K. M. szám alatt kiadott rendelet keretében annál inkább végrehajtandónak találom, mert a szóban forgó határozatok a védjegylajstromozó hatóságok ügykezelését van hivatva megkönnyiteni.

Ezen határozatokat a t. Kamarának megfelelő alkalmazás végett mellékelve megküldöm azzal, hogy azokat 1906. évi január 1. napjával kövesse, megjegyezvén, hogy mindazonáltal az előző bekezdésben idézett rendelet intézkedéseinek megfelelő bejelentések is elfogadhatók.

Végül megjegyzem, hogy amennyiben a külföldi védjegyhatóságok vagy magánszemélyek által kiállitott s a határozatok 2. pontjában emlitett iratok valódisága ellen komoly aggályok merülnének fel, ez esetben kötelezheti a felet, hogy az illető iratot hitelesitett alakban mutassa be.

Melléklet.

(88302/905. számu rendelethez.)

II. *a)*

A Bernben 1904. évi augusztus 1—5. napján tartott nemzetközi konferenczia által a védjegyek bejelentése körüli alakiságoknak egyszerüsitése tárgyában hozott határozatok.

1. A védjegyeknek a hivatalos közlönyben való közzétételére rendelt cliché csak egy darabból álljon; anyaga lehet fa, czink (horgany), vagy bármely más anyag, amely nyomdai sokszorositásra (nyomtatásra) alkalmas; alakja legyen derékszögü egyenközény, vastagsága pedig 2·4 cm. és nagysága rendszerint ne haladjon meg magasságban és szélességben 6·5 cm.-t a szavakból álló védjegyeknél, 10 cm. pedig a többi védjegyeknél.

2. A képviselő meghatalmazásának hitelesitése rendszerint, nevezetesen akkor nem követelendő, hacsak a védjegy bejelentéséről és a törvényes oltalom elnyerésére vonatkozó szükséges alakiságok teljesitéséről van szó.

Hitelesitésre nem szorulnak valamely az ipari tulajdonjog ellátásával megbizott külföldi közigazgatási hatóság hivatalos s a védjegynek származási országában történt belajstromozását igazoló okirata, valamint minden egyéb szakmáját érintő tanusitványok, föltéve, hogy azok közigazgatási ügyekben mutattatnak be.

93824. szám.
1906. decz. 21.

Keresk. min. rendelet

a védjegyek bejelentésének alakiságai tárgyában.

A védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. t.-cz. 35. §-ában foglalt felhatalmazás alapján következőket rendelem el:

1. §. Mindazon esetekben, midőn a védjegy több árura, különösen pedig oly árukra jelentetik be oltalmazás végett, amelyek az alább felsorolt hat árucsoport közül egyedül több árucsoport alá sorozhatók, köteles a bejelentő bejelentéséhez az 1890 : II. t.-cz. 13. §-ában emlitett mellékleteken felül sajátkezüleg, vagy meghatalmazottja által aláirt olyan árujegyzéket is hat példányban becsatolni, mely az árukat az alább felsorolt hat árucsoport szerint és minden árucsoporton belül az áru neveket betürendben feltüntetni; több védjegynek ugyanazon vállalat részére és ugyanazon árukra egyidőben történő bejelentése esetén, az első védjegyhez az árujegyzéknek hat példánya, minden további védjegyhez annak öt példánya csatolandó.

A hat árucsoport, melyekbe az összes áruk sorozandók, a következő:

I. fémek, fémáruk, szerszámok, műszerek és gépek;

II. kő-, agyag- és üvegáruk;

III. fa-, szalma-, papir-, csont-, gummi- és bőráruk;

IV. fonalak, szövetek, ruházati és pipereczikkek;

V. élelmiszerek, italok és mezőgazdasági termékek és

VI. kémiai termékek.

2. §. Külföldi vállalat részére külföldön már lajstromozott védjegynek bejelentése esetén a többi (a törvény 13. és 32. §-ai szerint megkivántató) lajstromozási kellékeken és a jelen utasitás 1. §-a szerint megkivánt árujegyzéken felül azon árujegyzéknek egy másolati példánya is csatolandó, mely a külföldön történt lajstromozásnak alapjául szolgált. — Ezen másolati árujegyzékben foglalt egyes árukat folyó sorszámmal kell ellátni és a jelen rendelet 1. §-a szerinti árujegyzékben foglalt minden egyes árunevet jobbról, zárójel közt, a külföldi árujegyzék szerint azt megillető sorszámmal kell megjelölni.

Ha a külföldi vállalat védjegyét először Bécsben jelenti be, akkor ugyanezen védjegynek Budapesten későbben történő bejelentéséhez csatolandó 1. §. szerinti árujegyzéknek az egyes árucsoportokon belül felsorolt áruk sorrendjét illetőleg a bécsi bejelentéshez csatolt árujegyzékkel megegyezőnek kell lennie és a fentebb elrendelt sorszámjelzést is magában kell foglalnia.

3. §. A védjegy bejelentése alkalmával bemutatandó clichének a védjegy képével egyeznie kell. A cliché ne legyen magasabb 23 milliméternél; elfogadandó azonban az olyan cliché is, melynek magassága 24 millimétert tesz. A cliché hossza és szélessége ne tegyen ki többet egyenkint 65 milliméternél; kivételes esetekben azonban, ha a védjegykép tisztasága megkivánja, nagyobb méretü clichék is elfogadhatók, de semmi esetre sem olyanok, melyeknek hossza vagy szélessége 130 milliméternél nagyobb.

A cliché alapzata prizmaalaku legyen.

A védjegypéldányokon felül a clichének egy lenyomata is csatolandó a végett, hogy megállapitható legyen, vajjon a cliché a védjegy képével megegyezik-e?

4. §. Jelen rendelet 1907. évi január hó 1-én lép hatályba.

73311. szám.
1892. nov. 18.

Keresk. min. rendelet

a német birodalommal a szabadalmak, védjegyek és mustrák kölcsönös oltalma tárgyában kötött egyezmény (1892: IV. t.-cz.) 3. és 4. czikkének végrehajtása iránt.

A német birodalommal 1891. évi deczember hó 6-án a szabadalmak, védjegyek és mustrák kölcsönös oltalma tárgyában kötött egyezmény (1892. évi IV. t.-cz.) 3. és 4. czikkének végrehajtása iránt a következőket rendelem:

A német birodalom alattvalói, valamint az ezekkel egyenjogu személyek, kik a fentemlitett egyezmény 3. és 4. czikke által az osztrák-magyar monarchiában szabadalmaik, használati és izlési mustráik, mintáik és védjegyeik oltalma tekintetében biztositott jogokat igénybe venni akarják, a magyar korona országaiban eszközlendő bejelentésük alkalmával tartoznak a következő igazolványokat bemutatni, és pedig:

I. A szabadalmak bejelentésénél, amennyiben az igény a német birodalomban adott szabadalomra alapittatik:

1 német birodalomban kiadott szabadalmi okmány egy példányát, vagy annak hiányában:

a) a német birodalomban benyujtott és az ott engedélyezett szabadalom alapját képező találmányi leirásnak és rajznak hitelesitett másolatát;

b) a találmány bejelentésének napját igazoló bizonyitványt;

c) a találmány leirása alapján kiadott német szabadalom engedélyezését igazoló bizonyitványt.

Melléklet *(a 93824/1906. K. M. sz.-hoz).*

								A védjegy				
								átiratása		törlése		
Folyó lajstromszám	Kereskedelmi és iparkamara	Az eredeti védjegy	A védjegy bemutatásának éve, hónapja, napja és órája	A védjegytulajdonos neve vagy czége és lakhelye	A vállalat megnevezése és helye, valamint azon áruk megjelölése, melyekre a védjegy alkalmazandó	A védjegytörvény 16. §-a értelmében megujitott védjegy eredetileg be volt jegyezve: mikor (nap, óra)	lajstrom szám	Az átruházás iránti kérelem beérkezésének időpontja és a birtokváltozást igazoló okmány kelte	Az engedményes megnevezése és az átirás foganatositásának napja	éve, hónapja és napja	oka	Jegyzet

2. A német szabadalom végleges engedélyezésének kézbesitési napját igazoló bizonylatot.

II. A szabadalmak bejelentésénél, amennyiben az igény a német birodalomban bejelentett használati mustrára alapittatik:

a) a német birodalomban bejelentett használati mustrának (mintának) hitelesitett utánzatát vagy rajzát; annak hiteles igazolásával, hogy minő uj alakra, berendezésre vagy készülékre nézve jelentetett az be a német birodalomban. Amennyiben a német birodalomban a használati mustrának külön leirása nyujtatott volna be, ezen leirásnak hitelesitett másolatát is;

b) az illető használati mustrának a használati mustra-lajstromba történt bejegyzéséről szóló igazolványt, a védelem tartamáról szóló igazolványnyal együtt, vagy e két igazolvány helyett az ezen adatokat tartalmazó használati mustra-lajstrom hiteles másolatát;

c) a használati mustra bejelentésének napját kimutató igazolványt, amennyiben a használati mustra-lajstromnak ezen adatot igazoló kivonata be ne mutattatott volna.

III. A mustrák és minták bejelentésénél:

a) a német birodalomban bejelentett használati vagy izlési mustrának vagy mintának hitelesitett utánzatát vagy rajzát; vagy amennyiben a mustra vagy minta bepecsételve tétetett volna le: vagy a mustra-jegyzéknek hitelesitett kivonatát, a melyből a gyári vagy üzleti szám kivehető, vagy pedig a német birodalmi Értesitő (Reichsanzeiger) azon példányát, melyben a bepecsételve letett mustra vagy minta szabályszerüen ki van hirdetve;

b) az illető használati mustrának a használati mustra-lajstromba történt bejegyzéséről, illetve a mustrának vagy mintának a mustrajegyzékbe történt bevezetéséről szóló igazolványt; vagy a használati mustra-lajstromnak, illetve mustra-jegyzéknek hiteles kivonatát; vagy végre a német birodalmi Értesitőnek (Reichsanzeiger) azon példányát, melyben a használati mustrának a használati mustralajstromba, vagy a mustra avagy mintának a mustra-lajstromba történt bejegyzése ki lett hirdetve;

c) a használati mustra, vagy a mustra avagy minta bejelentésének napját kimutató igazolványt, a mennyiben a használati mustralajstromnak vagy a mustra-jegyek kihirdetését magában foglaló és ezen adatokat tartalmazó német birodalmi Értesitőnek példánya be nem csatoltatott volna.

IV. A védjegyek bejelentésénél:

a) a német birodalomban bejelentett védjegy hitelesitett példányát;

b) az ezen védjegynek a védjegylajstromba történt bejegyzéséről szóló igazolványt, vagy az emlitett bejegyzést kihirdető német birodalmi Értesitő példányát is;

c) a védjegy bejelentésének napját kimutató igazolványt, amennyiben az ezen adatot kimutató német birodalmi Értesitő példánya nem csatoltatott volna.

A német császári szabadalmi hivatal által nyomtatásban kiadott szabadalmi okmányokat, vagy a német birodalmi Értesitő példányait nem szükséges még külön hitelesiteni.

Az igazolványok a bejelentések elfogadására hivatott hatóság (csász. szabadalmi hivatal vagy biróság) által állitandók ki és a német birodalommal 1880. évi február hó 25-én kötött hitelesitési szerződés (1880. évi XXXVI. t.-cz.) 1. czikke és 4. czikkének *c)* pontja értelmében további hitelesitést nem igényelnek.

Ezen rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Kelt Budapesten, 1892. nov. 18-án.

1196. szám.
1896. febr. 21.

Szabályzat

a védjegy-tanács számára.

1. §. Központilag belajstromozott védjegyek törlése iránt benyujtott kérvények felett, — valamint fontosabb elvi kérdésekben való véleményezés czéljából állandó védjegytanácsot alakitok.

2. §. Ezen tanácsnak tagjai a vezetésem alatt álló ministerium tanácsosai közül általam kinevezett elnök, négy rendes és két póttag.

A védjegyügyek ellátásával megbizott szakosztály főnöke és az illető ügyosztály vezetője ezen tanácsnak szavazattal biró tagjai nem lehetnek, a tanács üléseiben azonban tanácskozási joggal részt vesznek.

3. §. A tanács minden ülésében az elnökkel együtt öt (5) szavazati joggal biró tagnak kell jelen lenni.

Az elnököt akadályoztatása esetében a jelenlevők közül a rangban legidősebb tag helyettesiti.

Póttagok a szükséghez képest hivandók meg rangjuk sorrendjében.

A tanács előadója a védjegyügyek ellátásával megbizott ügyosztály vezetője, esetleg helyettese.

A tanács jegyzője egy, a védjegyügyek ellátásával megbizott szakosztály főnöke által

kirendelt tisztviselő, ki szavazati joggal nem bír.

4. §. A tanácsülések helyét és idejét a védjegyügyek ellátásával megbizott szakosztály főnökének megkeresésére az elnök tüzi ki és ugyanő hivja össze a tagokat és erről egyidejüleg az emlitett szakosztályt is értesiti.

5. §. Az előadó az előadandó ügyben kimerítő és az ügy minden körülményeit megvilágitó tényállást terjeszt saját véleménye kiséretében a tanács elé, melynek feladata az ügy elintézésének módjára nézve javaslatot tenni.

6. §. Minden ügyről külön-külön jegyzőkönyv veendő fel, melyet az ülés elnöke és jegyzője ir alá.

7. §. A tanács üléseiről felvett jegyzőkönyvek — további intézkedés végett — a védjegyügyek ellátásával megbizott ügyosztály vezetőjének adandók át.

8. §. Jelen szabályzat 1896. évi márczius hó 1-én lép hatályba.

Jegyzéke

a védjegyek iránt külföldi államokkal kötött szerződések és egyezményeknek.

Amerikával 1872. évi márcz. 16-án kelt XIV. t.-cz. 2-ik czikke.

Braziliával 1887-ik évi november 26-iki XXXIX. t.-cz.

Belgiummal 1880. május 24. XXII. t.-cz. 2. czikke.

Dániával 1888. évi február 9-én kötött egyezmény 1888. évi XVI. t.-czikk.

Francziaországgal 1884. évi VI. t.-cz.

Nagy-Britanniával 1876. évi decz. 28-án XLIX. t.-czikk 6-ik czikk és 1877 : XXVIII. t.-czikk.

Németországgal 1891. évi decz. 6-án kötött egyezmény, — 1892 : IV. t.-cz.

Németalfölddel 1887. évi decz. 10. XL. t.-cz.

Olaszországgal 1879. január 28-án I. t.-cz. 16. czikke.

Oroszországgal 1875. márcz. 28-án XI. t.-cz. 2. czikke.

Romániával 1893. XXIV. t.-cz.

Spanyolországgal 1897. január 21-én kötött egyezmény, — 1900 : XXI. t.-cz.

Svájczczal 1886. évi IX. t.-cz. és az 1906. VII. t.-cz. 9. czikke.

Az 1878 : XX. t.-czikkbe foglalt (hatályában az 1887 : XXIV. és III. 1899 : XXX. t.-cz. által meghosszabbitott) a magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai között kötött vám- és keresk. szövetség a következőket tartalmazza:

XVII. czikk.

Az árujegy és mustraoltalomra nézve jelenleg fennálló rendszabályok megváltoztatása csak a két fél egyezségével eszközölhető.

Az árujegy, mustra vagy mintának a két államterületen levő akármelyik iparkamaránál történt letéteményezése és lajstromozása az illető részére mindkét fél területein törvényes oltalmat biztosit.

Az iparos vagy termelő telepének neve, czége, czimere vagy megnevezése ugy az egyik, mint a másik állam területén a törvény által adott oltalmat élvezi.

Az e részben jelenleg fennálló szabályok alapján szerzett jogok mind a két fél területén teljes érvénynyel birnak.

A két állam területén bejelentett árujegyek nyilvántartása végett mindkét kereskedelmi ministeriumban árujegylajstromok fognak a két keresk. minister kölcsönös havi közleményei alapján vezettetni.

A mustra- és mintaoltalom tárgyában 1858. évi deczember 7-én kiadott (a birod. törv. lap. — R. G. Bl. — 1858. évi 237. számában közzétett) cs. kir. nyiltparancs magyar forditásban.

Mi első Ferencz József, Isten kegyelméből Ausztria császára, Magyar és Csehország királya stb., hogy a belföldi iparnak és készitményeinél alkalmazandó uj mustrák és mintákra megfelelő védelmet nyujtsunk, ministerünk és birodalmi tanácsunk meghallgatása után jónak találtuk az alábbi törvényt kibocsátani és elrendelni, hogy ez 1859. évi márczius 1-től kezdve Birodalmunk egész területén hatályba lépjen.

I. Általános határozatok.

1. §. Mustra és modell alatt ezen törvény szerint minden valamely ipartermék alakjára vonatkozó és egy ilyen iparterméken alkalmazható példány értendő.[1])

Ami az alábbiakban a mustrákról mondva van, érvényes egyuttal a modellekre is.

2. §. Mindenki, aki egy mintát eredetileg vagy maga készit, vagy más által saját számlájára készittet, jogositott ezt iparkészitményein a jelen törvényben megállapitott idő alatt és feltételek mellett kizárólag alkalmazni.

E jogát egészben vagy részben másra is átruházhatja.

Olyan mustrára, melyet valaki bel- vagy külföldön jogellenesen szerzett meg, e törvényben biztositott kizárólagos jogot soha sem lehet megszerezni. (10. §. *d)* pont).

3. §. Nem adható kizárólagos jog az olyan mustrákra, melyek a művészet önálló alkotásainak puszta másolatai.

4. §. A minta belajstromozásától kezdve legfeljebb 3 évig tarthat a kizárólagos használati jog. Ezen időn belül a védelmet igénylő tetszése szerint valósithatja meg a védelem tartamát. Az egyszer

---

[1]) Az 1858. évi deczember 7-én kiadott és az 1899. évi XXX. t.-cz. által hatályában tovább is föntartott vám- és kereskedelmi szövetség XVII. czikke által föntartott mustraszabályok bevezetése szerint a törvényhozó a mintaoltalom által a belföldi iparkészitményeknél alkalmazandó uj mintákat kivánta védelemben részesiteni. Mivel ezen szabályok 1. §-a szerint védelemben részesülhető minta alatt csakis valamely ipartermék alakjára vonatkozó példány értetik, és csak ily dolog részesülhet a törvény oltalmában és mivel az osztálysorsjegy elárusitását fokozni kivánó hirdetési mód és eljárás ipartermék nem képez, mindezeknél fogva a II. foku hatóság felmentő itéletét az I. foku itélet következő helyes indokaiból kellett helyben hagyni. A mustraoltalmi szabályok 1. §-a szerint mustra vagy modell alatt valamely iparterméken alkalmazható példány értetik; az osztálysorsjegy azonban nem ipartermék, illetve a mintaoltalom elnyerése czéljából lajstromozott jelen czimke az osztálysorsjegynek sem alakjára nem vonatkozik, sem pedig az osztálysorsjegyen alkalmazott példánynak nem tekinthető, s igy a jelen esetre a czimke minta oltalma nem terjed ki. Jelen esetben nem a czimke képezi forgalom tárgyát, hanem a sorsjegy, melynek száma a czimkén fel van tüntetve, tehát nem a czimke, hanem a sorsjegy eladása czéloztatik, ami pedig iparterméknek, árunak ily értelemben nem tekinthető. Jelen esetben legfeljebb arról lehet szó, hogy ugy panaszos, mint panaszolt a sorsjegyek elárusitásánál ugyanazon reklámmal müködnek. Mivel pedig a forgalomba hozott áru alakja, nem pedig a forgalombahozatal módja képezi mintaoltalom tárgyát, a panaszlottat fel kell menteni. (K. M. 73/1906.)

meghatározott és engedélyezett védelmi idő meg nem hosszabbittatik. (A 4. §. ezen módositott szövege az 1865. évi május 23-iki törvény intézkedésén alapul. (R. G. Bl. Nr. 65.)

II. A minta letétele.

5. §. Aki egy mustra kizárólagos használati jogát magának biztositani kivánja, tartozik — mielőtt egy eszerint készitett iparterméket forgalomba hozna — a mintát letenni azon kereskedelmi és iparkamara irodájában, melynek kerületében lakik, vagy, amelyben a mintát alkalmazó üzleti telepe van.

Szabadságában áll a félnek a mintát nyitva vagy lepecsételve boriték alatt benyujtani.

A kereskedelmi kamarának ezzel megbizott közege a mintát vagy csomagot folyószámmal ellátva a mustralajstomba bevezeti,

A letétről jegyzőkönyv vétetik fel, melynek a letevő nevét vagy czégét és lakását, a letétel napját és óráját és a lajstrom vonatkozó számát kell tartalmazni és ezt alá kell iratni a féllel.

A letett nyitott mustra vagy lepecsételt csomag, egy pecséttel megerősitett zsineggel a jegyzőkönyvhöz kellően oda füzetik és erre a lajstrom száma hivatalos igazolás mellett feljegyeztetik.

A jegyzőkönyv az irattárban megőriztetik és a félnek hasonló adatokat tartalmazó hivatalos igazolvány kiadatik.

Ha a fél a mintát nyitva és két példányban adta át, akkor a fentebbi adatok a II-od példányra magára a hivatalos bizonylat mellett rávezetendők, és ez a félnek a fent emlitett igazolvány helyett kézbesitendő.

6. §. Minden mustra belajstromozásáért bizonyos illeték fizetendő, mely a kereskedelmi kamara pénztárába foly. Ezen illeték minden évre — melyre a mustravédelem kéretik — 50 krban állapittatik meg.

7. §. Bemutatható egy boriték alatt több mustra is, azonban ez esetben a borítékon a mustrák száma megjegyzendő és a dij minden egyes mustra után lefizetendő.

Minden ezen dijat befolyásoló, a borítékon levő helytelen megjelölésért a letevő az elvont illeték háromszorosával büntettetik.

8. §. Az, akinek nevére egy mustra belajstromoztatott (a letevő), mindaddig a minta jogos tulajdonosának tekintendő, mig annak ellenkezője beigazoltatik.

9. §. Tartozik a védelemre jogositott a letételtől számitott egy éven belül a mintát belföldön ipari készitményein alkalmazni és azokat forgalomba hozni. Ezen idő alatt a lepecsételt borítékban letett mustrák ezen állapotban megőriztetnek. Egy év elteltével a pecsét jegyzőkönyv felvétele mellett két tanu jelenlétében levétetik, és a minta megtekintése épugy, mintha eredetileg már nyitva tétetett volna le, — mindenkinek megengedtetik.

III. A lajstromozás érvénytelensége, a mustra oltalmi jog elosztása.

10. §. A mustra belajstromozása semmis és hatálytalan, ha az alábbi körülmények egyike beigazoltatik:

a) hogy a letett mustra szerint készitett iparczikkek már a letétel ideje előtt bel- vagy külföldön forgalomban voltak;

b) hogy a mustra már előbb közzétett nyomtatványban megjelent;

c) hogy ugyanaz a belföldön már előbb más javára belajstromoztatott;

d) hogy a letevő a mustrát jogellenes uton szerezte meg.

11. §. A mustra kizárólagos használati joga megszünik:

a) ha a letevő a védett mintát a letételtől számitott egy éven belül az osztrák birodalom területén nem használja;

b) ha a letevő a külföldön a minta szerint készitett áruczikket az osztrák birodalom területére behoz.

IV. Bitorlások, kihágások és büntetéseik.

12. §. A mustraoltalmi jog minden megsértése, akár a védett mustra jogtalan alkalmazása vagy utánzása; akár az eszerint készitett áruk eladása által követtessék is az el, feljogositja a sértett felet arra, hogy a mustra további használásának és az illető áru további eladásának megtiltását szorgalmazhassa. Kivánhatja azt is, hogy a kizárólag vagy főképen az utánzatok készitésére szolgáló szerszámok és sedégeszközök e czélra hasznavehetetlenné tétessenek. A sértett félnek mustraoltalmi joga megsértéséből származó kártérités iránti igényei a polgári törvények szerint birálandó el.

13. §. Az utánzás tiltott voltát nem szünteti meg az, ha a mustra csupán méreteiben vagy a szinekben változtatik meg.

14. §. Amennyiben a bitorlás szándékos, ugy a vétkesre az általános büntető törvény szerint netán kiszabandó büntetésen felül még 25 frttól 500 frttig terjedhető pénzbüntetés is állapitandó meg.

15. §. Visszaesés esetén a büntetés megkétszerezhető. Ismételt visszaesésnél vádlottra a pénzbüntetés mellett egy héttől három hónapig terjedhető elzárás is kiszabandó.

Amennyiben a bitorlást sértettnek egyik munkása vagy alkalmazottja vagy bizalmával egyébként visszaélő egyén követte el, ez a büntetés kiszabásánál mint különösen sulyositó körülmény veendő figyelembe.

16. §. Ha a pénzbüntetés az elitéltet vagy hozzátartozóit vagyoni viszonyaiban, vagy megélhetési módjában érzékenyen sujtaná, vagy ha azt a büntetendő cselekményből folyó kártéritési kötelezettség teljesitésében meggátolná, ez esetben az — 5 frtot egy napra számitva — elzárás büntetésre változtatandó át.

17. §. A büntető hatóság azt is elrendelheti, hogy a büntető itélet közhirré tétessék.

18. §. A pénzbüntetés azon község szegényalapjába folyik, ahol a kihágás elkövettetett.

V. Hatóságok és eljárás.

19. §. A minta védelmi jog bitorlása felett a tárgyalás és itélkezés, valamint a 14. és 15. §-okba ütköző kihágások megvizsgálása és büntetése az iparügyi kihágások és áthágásokra fennálló szabályok szerinti eljárás és felebbezési fokozat megtartásával az elsőfoku politikai közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

A politikai hatóság határoz a letétel érvénytelensége, vagy a minta védelmi jog elvesztése felett is. A 12. §-ban emlitett kártéritési igény és a minta tulajdonjoga iránti vitás ügyekben a polgári biróság határoznak.

A minta- avagy mustraoltalmi jog megsértése által elkövetett kihágások felett az elsőfoku közigazgatási hatóságok biráskodnak. (M. T. 1906. XII/29. J. M. 45899/1906. sz. a.)

20. §. Ha a tárgyalás vagy vizsgálat során az tünik ki, hogy a határozás oly előkérdés eldöntésétől függ, amely felett a polgári biróság jogositott itéletet mondani, az esetben a politikai hatóság a feleket az illetékes polgári bírósághoz utasitja, és ilyen esetben csakis az e kérdés felett hozott jogerős polgári birósági itélet bemutatása után hozhatja meg itéletét.

Egyébként a politikai hatóság oly jogerős határozata, melylyel valaki a mustra védelmi jog megsértésében vétkesnek mondatott ki, a sértett kártéritési igényeinek a polgári biró előtt való érvényesitésére alapul szolgál.

21. §. A jelen törvényben megjelölt kihágások miatt, amennyiben az általános büntető törvény szerint nem a büntető biróság által hivatalból megtorlandó cselekményről van szó, a büntető eljárás csakis a sértett fél inditványára tehető folyamatba.

Ha azonban ez, a vádlott megbüntetésére irányzott kérelmét még a hatósági határozat kihirdetése előtt visszavonja, ez esetben a sértett félnek kártéritésre vonatkozó igényeit nem érintve, minden büntetésre irányzott vizsgálattól el kell tekinteni.

22. §. Minden oly esetben, midőn a bitorlás megállapitása végett két minta egybehasonlitása szükséges, a hatóság elfogulatlan szakértők általi szemlét rendeljen.

A szemle megejtéséhez a felek is meghivandók, hogy felvilágositásaikat és esetleges kifogásaikat hallassák. A szemlét, csakis a szakértők elleni kifogás vagy alaki sérelem miatt lehet megtámadni. Ha ez hiányos vagy nem világos, ennek pótlása követelhető. Fölülvizsgálatnak helye nincs.

23. §. Minden peres eseetben ugy a politikai hatóság, mint a biróság jogositva van a kereskedelmi és iparkamarától, átvételi elismervény ellenében, a letett minta megküldését kérni. A minta burkolat netán szükséges felnyitásához a letevő meghivandó, ha nem jelenik meg, ugy erről a pecsétnek két érdektelen tanu jelenlétében leendő eltávolitása mellett jegyzőkönyv veendő fel.

24. §. A sértettnek jogában áll, mielőtt még panasza felett határoznának, a minta védelmi joga megsértésével készitettnek jelzett gyártmányok és az ezek készitéséhez használt szerszámok és segédeszközök (12. §.) zár alá vételét, vagy bármely más módon való őrizet alá vételét kérni. A politikai hatóság köteles azt az 5. §. szerint kiadott hivatalos igazolvány, illetve másodlat bemutatása után azonnal elrendelni. Belátására van azonban bizva, a panaszos erkölcsi és anyagi kára (Schimpf und Schaden) biztositása végett előbb óvadékot követelni. Egyidejüleg a zárlat vagy más őrizet alá vétel elrendelésével köteles a hatóság a kereskedelmi és iparkamaránál letett minta beküldését a 23. §. értelmében elrendelni.

25. §. Ha a minta védelmi jog megsértése beigazolást nyer, az esetben az illető tárgyak a védelmi idő lejáratáig hivatalos zár alatt maradnak, és ezeknek az elitélt költségére és veszélyére leendő megőrizése iránt intézkedni kell, amennyiben az érdekelt felek egyébként meg nem egyeznek, vagy hivatalos ellenőrzés mellett azok megfelelő átalakitása el nem rendeltetik.

26. §. Ha beigazolást nyer, hogy a panaszlott ártatlan és a panasz rosszakaratból emeltetett, az esetben a hatóság — a panaszlott elégtételi igényei épségben tartásával — panaszost, a községi szegényalap javára 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sujthatja.

1891 : XXXIV. Törvényczikk

a kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról.

1. §. A magyar korona területén készült minden kézi lőfegyver — kaliber és nagyságra való tekintet nélkül — forgalomba hozatal előtt, ellenállási képességének kipróbálása végett, a rendeleti uton megjelölendő próbaállomások egyikénél megvizsgálandó és ezen vizsgálat megtörténte a fegyverre alkalmazott próbajelzéssel igazolandó.

Hasonlóan vizsgálat alá bocsátandók a magyar korona területére behozott kézi lőfegyverek is, amennyiben egy más állam hatósága által a hazaihoz hasonló érvényességü próbabélyeggel még ellátva nem lennének. Hogy mely állam hatóságainak próbabélyegei tekinthetők a magyar korona országaiban hatályosaknak, azt a kereskedelemügyi minister rendeleti uton fogja közzétenni.[1])

2. §. Ha valamely kézi lőfegyver kalibere megváltoztattatik, a kézi lőfegyver ujabbi megvizsgálás alá bocsátandó még akkor is, ha a jelzett módositás előtt már meg lett volna vizsgálva.

3. §. A kereskedelemügyi minister, szakértők meghallgatása után, — a belügyministerrel egyetértőleg — rendeletileg fogja megállapitani azon eljárást, mely a lőfegyverek megvizsgálásánál követendő, továbbá azt, hogy a próbajelzés a fegyverre miként alkalmazandó és mily az eljárási költségek fedezésére szolgáló dijak fizetendők a vizsgálatért.

Ugyanilyen intézkedést teend Horvát-Szlavonországokra nézve a bán a kereskedelmi ministerrel egyetértőleg.

4. §. A próbaállomásoknál használandó bélyegjelzők lenyomatai a kereskedelmi és iparkamaráknál fognak őriztetni, hol ezek az érdekeltek által megtekinthetők.

A próbabélyegek utánzása vagy hamisitása az 1878 : V. t.-cz. 412. §-ának rendelkezései, illetve Horvát-Szlavonországokban az ott fennálló büntetőtörvénykönyv rendelkezései szerint büntetendő.

5. §. A fegyverkészitő vagy kereskedők, valamint ezek alkalmazottjai, amennyiben az ezen törvény 1. és 2. §-ában előirt bélyeggel el nem látott kézi lőfegyvereket árusitanának, szállitanának vagy árusitásra készen tartanának, kihágást követnek el, s az 1884 : XVII. t.-cz.-ben megállapitott iparhatóságok által s az ott megállapitott eljárás szerint 10—300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A fegyverek ez esetben hivatalból megvizsgálandók.

Amennyiben a használatra kielégitőknek találtattak, a fegyverek az illetőknek visszaadandók, ellenkező esetben a fegyverek elkobzandók és használhatatlanokká teendők.

6. §. Az 1879 : XL. t.-cz. 35. §-a a jelen törvény 5. §-ában körülirt kihágásokra ki nem terjed.

7. §. A bel- vagy külföldi hadi erőnek szánt kézi lőfegyvereknek a katonai

[1]) Eddig a ferlachi, prágai, weiperti és bécsi cs. kir. osztr. próbaállomások bélyegei (56893. 1892.) és a lüttichi (Belgium) próbaállomás bélyegei nyertek elismerést. (60186/1892.)

szakbizottságok által történő megvizsgálása a jelen törvény szerint eszközölt vizsgálattal azonos hatálylyal bir.

8. §. A jelen törvény életbeléptetésekor már használatban levő fegyverek ezen törvény rendelkezései alá csak akkor esnek, ha a kaliber megváltoztattatik.

A törvény életbeléptetésekor a fegyverkészitők vagy kereskedők készletében levő lőfegyverek, amennyiben ezek érvényesnek tekinthető külföldi bélyeggel ellátva lennének, egy év alatt hivatalos vizsgálat és bélyegzés alá adandók.

Ezen vizsgálat csakis a fegyverek megtekintéséből áll, s csak szükség esetén vétetnek a fegyverek főpróba alá.

Amennyiben a fegyverek megbizhatóknak jelentetnek ki, a vizsgálatot bizonyitó bélyeggel láttatnak el.

Azon fegyverkészitők és kereskedők, kiknél egy év lefolyása után ily vizsgálatot tanusitó bélyeggel el nem látott fegyverek találtatnak, ezen törvény rendelkezései szerint büntetendők.

9. §. A jelen törvény a törvénytárban való megjelenése napját követő (6) hat hónapra lép érvénybe.

10. §. A jelen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi és a belügyi minister, Horvát-Szlavonországokra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatnak meg.

27290. szám.
1892. máj. 5.

Keresk. min. rendelet

a kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról szóló 1891 : XXXIV. törvényczikk végrehajtása tárgyában.

Az 1891 : XXXIV. törvényczikk 10. §-a alapján a belügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök urral egyetértőleg a következőket rendelem :

1. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk, annak 9. §-a értelmében, 1892. május 18-án lép hatályba.

2. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk 1. §-ában előirt fegyvervizsgálat eszközlése czéljából Budapesten fegyvervizsgáló próbaállomás állittatik fel. Amennyiben az ország területén több ily próbaállomás felállitása válnék szükségessé, az uj próbaállomások a hivatalos lap utján fognak közzététetni.

Ugyancsak a hivatalos lap utján fognak közzététetni azon külföldi próbaállomások, illetve azok próbabélyegei is, melyek a magyar korona országaiban a viszonosság alapján hatályosaknak tekintendők.

3. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk 8. §-ának rendelkezéséhez képest a fegyverkészitők vagy kereskedők készletében lévő lőfegyverek, amennyiben ezek érvényesnek tekinthető külföldi bélyeggel ellátva nem lennének, 1892. évi márczius hó 18-ától számitandó egy év alatt hivatalos vizsgálat és bélyegzés alá adandók.

A budapesti próbaállomás vezetésével megbizott központi magy. kir. mértékhitelesitő bizottság meg fogja állapitani s kellően közhirré tenni az időpontot és helyet, amidőn és ahol a készletben levő fegyvereknek a jelen rendelet 14. §-ában körülirt vizsgálata legczélszerübben megtartható lesz.

4. §. Minden, az 1891 : XXXIV. törvényczikk hatályba lépte után belföldön készitett, vagy külföldről behozott lőfegyver a próbaállomáson megvizsgálandó.

Ezen vizsgálat egy lőpróbából áll, mely minden csővel, a mellékelt táblázatból látható kaliberszerü puskaportöltéssel és serét-fegyvereknél a rendes seréttöltésnek másfélszeres adagával, golyós fegyvereknél a rendes lövegnek kétszeres sulyával felérő löveggel ejtendő meg.

Ezen próbához nem szükséges a teljes kész fegyvert hozni el, hanem elégséges, az előtöltő puskáknál a csöveket facsavarral és pistonnal, hátultöltő puskáknál pedig a csöveket töltényágygyal (központi gyujtó-készüléknél gyuszeggel) ellátva beküldeni.

Revolverek és salon-fegyverek megvizsgálásánál minden egyes töltényür csak az ezen fegyverhez való tölténynyel, lövés által próbálandó ki.

5. §. A megelőző §-ban körülirt próba alól kivétetnek mindazon kézi lőfegyverek, melyek a 2. §-ban emlitett külföldi próbaállomásoknak a teljes próbára vonatkozó bélyeggel el vannak látva.

6. §. Oly kézi lőfegyverek, melyek megpróbált csövekkel készültek, azaz akár valamely külföldi, akár egy elismert külföldi próbaállomásnak a csőpróbára vonatkozó bélyegével el vannak látva, a vizsgálatnál az előirt lőpróbától rendszerint felmentendők. Ilyen fegyvereknél egyrészt megfigyelendő, vajjon a csövek a megelőző próbák után, kidolgozás által nem gyöngittettek-e meg tulságosan, másrészt megvizsgálandó a cső és a zárórész közötti összeköttetés tartóssága.

Ha azonban bármely irányban kétség merülne fel : uj lőpróba tartandó, melyre a fegy-

verhez tartozó rendes puskaportöltés használandó, ugy hogy ezen próba serét-fegyvereknél a rendes seréttöltésnek másfélszeres adagával, golyós fegyvereknél a rendes lövegnek kétszeres sulyával felérő löveggel ejtendő meg.

7. §. Szabályszerüen megvizsgált puskák az esetben, ha a furás utólagos bővitése erősebb töltények alkalmazását igényli, a rendes próbának ujból alávetendők.

8. §. Puskacsövek előzőleg is hozhatók lőpróbára. Ezen lőpróba a kettős csöveknél ugyanoly töltéssel ejtendő meg, mint amilyen a próbátlan puskákra nézve elő van irva: egyes csövek ellenben az ·/. alatt mellékelt táblázatban, az erre vonatkozó adagokkal előirt lőpormennyiséggel próbálandók meg.

A csövek a fél által a próbához szükséges ideiglenes farcsavarral látandók el.

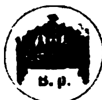
Az egyes csövek megpróbáltatása csakis egycsöves fegyvereknél vehető figyelembe a végleges vizsgálatnál, kettős csövü puskáknál csak a kettős csövek megpróbálása pótolhatja a puskavizsgálatnál előirt lőpróbát.

9. §. Csövek, melyeknél a próbánál hibás heggesztési helyek vagy repedések mutatkoznak, a csőpróbaszivattyuval 10 légköri túlnyomással vizsgálandók meg, és azon helyeken, ahol a viz átszivárog, befürészelés által jelzendők; ily csövek bélyegtelenül visszaadandók.

Szintugy oly csövek sem láthatók el próbabélyeggel, melyek a megpróbálásnál nem repednek ugyan, de lényeges hiányokat tüntetnek fel.

Ilyen visszautasitott hiányos csövek a hiányok pótlása után ujabbi próbának vethetők alá.

10. §. Minden lőfegyver, mely a jelen rendelet 4-ik §-ában körülirt vizsgálatnak sikeresen megfelel, a következő, a cső hátsó részén alkalmazandó bélyeggel látandó el:

Megpróbált egyes csövek a következő — a csőnek hátsó részére ütendő — bélyeggel látandók el:

Kettős csövekre a baloldali cső hátsó alsó részén a következő bélyeg ütendő:

11. §. A próbabélyegen kivül minden csőre a lőpróba előtti furatméret tized mm.-ben ütendő; ezenkivül még minden fegyver a próbaállomás folyó jegyzőkönyvi számával megjegyzendő; a jegyzőkönyvi szám egycsövü puskáknál a cső hátulsó részére alul, kettős csövü puskáknál a jobboldali cső hátulsó részére alul ütendő.

Kettős csövek, melyek külön lőpróbára hozattak, ezen próbának megfelelő jegyzőkönyvi számával az alsó sin hátsó részén látandók el.

12. §. A vizsgálatért a következő dijak fizetendők:

Egycsövü puska után	20 kr.
Kétcsövü puska után	40 »
Egycsövü terczerol vagy pisztoly után	4 »
Kettős csövü terczerol és pisztoly után	6 »
Salon-fegyver után	6 »
Revolverekért minden töltényür után (a töltény a fél által szolgáltatandó)	2 »
Egyszerü cső után	10 »
Egy kettős cső után	12 »

A csőpróbák után fizetett dijak a puskapróbánál fizetendő dijakba beszámitandók.

A dijak beszedése és elszámolása iránt külön rendelet intézkedik.

13. §. A próbaállomás közegei kötelesek feladatukat részrehajlatlanul, lelkiismeretesen és pontosan teljesiteni.

A csövek, illetve kézi lőfegyverek vizsgálata megérkeztük utáni sorrendben teljesitendő. A próbaállomás, illetve a vizsgálattal megbizott közeg köteles jegyzőkönyvet vezetni, mely a fél nevét, az átadott csövek, illetve a kézi lőfegyverek számát, nemét, az átadás és visszaszolgáltatás idejét, a vizsgálat eredményét és a fizetett dijak összegét tartalmazza.

Figyelem forditandó arra, hogy a próbák a körülmények szerint lehetőleg megejtessenek.

A fél kivánatára a jegyzőkönyv számáról, illetve a próba eredményéről igazolvány adandó.

A fél a próbánál jelen lehet; egyáltalán a fél méltányos kivánatai teljesitendők.

A próbaállomáson panaszkönyv tartandó nyitva, melybe a fél netaláni panaszát bejegyezheti.

A próbaállomásnál használt bélyegminták időközönként összehasonlitandók; elhasználásuk esetén ujakkal pótlandók.

A hivatalos órák közzéteendők és azok betartandók.

14. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk életbelépése idején a fegyverkészitőknél és kereskedőknél található készletek hivatalos megvizsgálása (3. §.) mindenekelőtt a cső anyagára és ennek megfelelő csőméretre terjesztendő ki, továbbá arra, vajjon a zárcsavar vagy basculor olyan-e, hogy a fegyver használhatósága ellen a közbiztonság szempontjából aggály fenn nem foroghat.

szakbizottságok által történő megvizsgálása a jelen törvény szerint eszközölt vizsgálattal azonos hatálylyal bir.

8. §. A jelen törvény életbeléptetésekor már használatban levő fegyverek ezen törvény rendelkezései alá csak akkor esnek, ha a kaliber megváltoztattatik.

A törvény életbeléptetésekor a fegyverkészitők vagy kereskedők készletében levő lőfegyverek, amennyiben ezek érvényesnek tekinthető külföldi bélyeggel ellátva lennének, egy év alatt hivatalos vizsgálat és bélyegzés alá adandók.

Ezen vizsgálat csakis a fegyverek megtekintéséből áll, s csak szükség esetén vétetnek a fegyverek főpróba alá.

Amennyiben a fegyverek megbizhatóknak jelentetnek ki, a vizsgálatot bizonyitó bélyeggel láttatnak el.

Azon fegyverkészitők és kereskedők, kiknél egy év lefolyása után ily vizsgálatot tanusitó bélyeggel el nem látott fegyverek találtatnak, ezen törvény rendelkezései szerint büntetendők.

9. §. A jelen törvény a törvénytárban való megjelenése napját követő (6) hat hónapra lép érvénybe.

10. §. A jelen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi és a belügyi minister, Horvát-Szlavonországokra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatnak meg.

27290. szám.
1892. máj. 5.

Keresk. min. rendelet

a kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról szóló 1891 : XXXIV. törvényczikk végrehajtása tárgyában.

Az 1891 : XXXIV. törvényczikk 10. §-a alapján a belügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök urral egyetértőleg a következőket rendelem :

1. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk, annak 9. §-a értelmében, 1892. május 18-án lép hatályba.

2. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk 1. §-ában előirt fegyvervizsgálat eszközlése czéljából Budapesten fegyvervizsgáló próbaállomás állittatik fel. Amennyiben az ország területén több ily próbaállomás felállitása válnék szükségessé, az uj próbaállomások a hivatalos lap utján fognak közzététetni.

Ugyancsak a hivatalos lap utján fognak közzététetni azon külföldi próbaállomások, illetve azok próbabélyegei is, melyek a magyar korona országaiban a viszonosság alapján hatályosaknak tekintendők.

3. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk 8. §-ának rendelkezéséhez képest a fegyverkészitők vagy kereskedők készletében lévő lőfegyverek, amennyiben ezek érvényesnek tekinthető külföldi bélyeggel ellátva nem lennének, 1892. évi márczius hó 18-ától számitandó egy év alatt hivatalos vizsgálat és bélyegzés alá adandók.

A budapesti próbaállomás vezetésével megbizott központi magy. kir. mértékhitelesitő bizottság meg fogja állapitani s kellően közhirré tenni az időpontot és helyet, amidőn és ahol a készletben levő fegyvereknek a jelen rendelet 14. §-ában körülirt vizsgálata legczélszerübben megtartható lesz.

4. §. Minden, az 1891 : XXXIV. törvényczikk hatályba lépte után belföldön készitett, vagy külföldről behozott lőfegyver a próbaállomáson megvizsgálandó.

Ezen vizsgálat egy lőpróbából áll, mely minden csővel, a mellékelt táblázatból látható kaliberszerü puskaportöltéssel és serét-fegyvereknél a rendes seréttöltésnek másfélszeres adagával, golyós fegyvereknél a rendes lövegnek kétszeres sulyával felérő löveggel ejtendő meg.

Ezen próbához nem szükséges a teljes kész fegyvert hozni el, hanem elégséges, az elötöltő puskáknál a csöveket facsavarral és pistonnal, hátultöltő puskáknál pedig a csöveket töltényágygyal (központi gyujtó-készüléknél gyuszeggel) ellátva beküldeni.

Revolverek és salon-fegyverek megvizsgálásánál minden egyes töltényür csak az ezen fegyverhez való tölténynyel, lövés által próbálandó ki.

5. §. A megelőző §-ban körülirt próba alól kivétetnek mindazon kézi lőfegyverek, melyek a 2. §-ban emlitett külföldi próbaállomásoknak a teljes próbára vonatkozó bélyeggel el vannak látva.

6. §. Oly kézi lőfegyverek, melyek megpróbált csövekkel készültek, azaz akár valamely külföldi, akár egy elismert külföldi próbaállomásnak a csőpróbára vonatkozó bélyegével el vannak látva, a vizsgálatnál az előirt lőpróbától rendszerint felmentendők. Ilyen fegyvereknél egyrészt megfigyelendő, vajjon a csövek a megelőző próbák után, kidolgozás által nem gyöngittettek-e meg tulságosan, másrészt megvizsgálandó a cső és a zárórész közötti összeköttetés tartóssága.

Ha azonban bármely irányban kétség merülne fel: uj lőpróba tartandó, melyre a fegy-

verhez tartozó rendes puskaportöltés használandó, ugy hogy ezen próba serét-fegyvereknél a rendes seréttöltésnek másfélszeres adagával, golyós fegyvereknél a rendes lövegnek kétszeres sulyával felérő löveggel ejtendő meg.

7. §. Szabályszerüen megvizsgált puskák az esetben, ha a furás utólagos bővitése erősebb töltények alkalmazását igényli, a rendes próbának ujból alávetendők.

8. §. Puskacsövek előzőleg is hozhatók lőpróbára. Ezen lőpróba a kettős csöveknél ugyanoly töltéssel ejtendő meg, mint amilyen a próbátlan puskákra nézve elő van irva: egyes csövek ellenben az ·/. alatt mellékelt táblázatban, az erre vonatkozó adagokkal előirt lőpormennyiséggel próbálandók meg.

A csövek a fél által a próbához szükséges ideiglenes farcsavarral látandók el.

Az egyes csövek megpróbáltatása csakis egycsöves fegyvereknél vehető figyelembe a végleges vizsgálatnál, kettős csövü puskáknál csak a kettős csövek megpróbálása pótolhatja a puskavizsgálatnál előirt lőpróbát.

9. §. Csövek, melyeknél a próbánál hibás heggesztési helyek vagy repedések mutatkoznak, a csőpróbaszivattyuval 10 légköri túlnyomással vizsgálandók meg, és azon helyeken, ahol a viz átszivárog, befürészelés által jelzendők; ily csövek bélyegtelenül visszaadandók. Szintugy oly csövek sem láthatók el próbabélyeggel, melyek a megpróbálásnál nem repednek ugyan, de lényeges hiányokat tüntetnek fel.

Ilyen visszautasitott hiányos csövek a hiányok pótlása után ujabbi próbának vethetők alá.

10. §. Minden lőfegyver, mely a jelen rendelet 4-ik §-ában körülirt vizsgálatnak sikeresen megfelel, a következő, a cső hátsó részén alkalmazandó bélyeggel látandó el:

Megpróbált egyes csövek a következő — a csőnek hátsó részére ütendő — bélyeggel látandók el:

\I/

Kettős csövekre a baloldali cső hátsó alsó részén a következő bélyeg ütendő:

11. §. A próbabélyegen kivül minden csőre a lőpróba előtti furatméret tized mm.-ben ütendő; ezenkivül még minden fegyver a próbaállomás folyó jegyzőkönyvi számával megjegyzendő; a jegyzőkönyvi szám egycsövü puskáknál a cső hátulsó részére alul, kettős csövü puskáknál a jobboldali cső hátulsó részére alul ütendő.

Kettős csövek, melyek külön lőpróbára hozattak, ezen próbának megfelelő jegyzőkönyvi számával az alsó sin hátsó részén látandók el.

12. §. A vizsgálatért a következő dijak fizetendők:

Egycsövü puska után	20	kr.
Kétcsövü puska után	40	»
Egycsövü terczerol vagy pisztoly után	4	»
Kettős csövü terczerol és pisztoly után	6	»
Salon-fegyver után	6	»
Revolverekért minden töltényür után (a töltény a fél által szolgáltatandó)	2	»
Egyszerü cső után	10	»
Egy kettős cső után	12	»

A csőpróbák után fizetett dijak a puskapróbánál fizetendő dijakba beszámitandók.

A dijak beszedése és elszámolása iránt külön rendelet intézkedik.

13. §. A próbaállomás közegei kötelesek feladatukat részrehajlatlanul, lelkiismeretesen és pontosan teljesiteni.

A csövek, illetve kézi lőfegyverek vizsgálata megérkeztük utáni sorrendben teljesitendő. A próbaállomás, illetve a vizsgálattal megbizott közeg köteles jegyzőkönyvet vezetni, mely a fél nevét, az átadott csövek, illetve a kézi lőfegyverek számát, nemét, az átadás és visszaszolgáltatás idejét, a vizsgálat eredményét és a fizetett dijak összegét tartalmazza.

Figyelem forditandó arra, hogy a próbák a körülmények szerint lehetőleg megejtessenek.

A fél kivánatára a jegyzőkönyv számáról, illetve a próba eredményéről igazolvány adandó.

A fél a próbánál jelen lehet; egyáltalán a fél méltányos kivánatai teljesitendők.

A próbaállomáson panaszkönyv tartandó nyitva, melybe a fél netaláni panaszát bejegyezheti.

A próbaállomásnál használt bélyegminták időközönként összehasonlitandók; elhasználásuk esetén ujakkal pótlandók.

A hivatalos órák közzéteendők és azok betartandók.

14. §. Az 1891 : XXXIV. törvényczikk életbelépése idején a fegyverkészitőknél és kereskedőknél található készletek hivatalos megvizsgálása (3. §.) mindenekelőtt a cső anyagára és ennek megfelelő csőméretre terjesztendő ki, továbbá arra, vajjon a zárcsavar vagy basculor olyan-e, hogy a fegyver használhatósága ellen a közbiztonság szempontjából aggály fenn nem foroghat.

Ha a fegyver szilárdsága ellen kétség forog fenn, akkor a lőpróba a táblázatban a készletvizsgálatra előirt töltéssel ejtendő meg.

A készletek lebélyegzése után járó dij puskáknál a rendes dij 20%-át, terczerol, pisztoly, revolver és salon-fegyvereknél a rendes dij 50%-át teszi, ha a megtekintési próba elégséges volt; lőpróba esetén puskáknál a rendes dij 50%-a, terczerolnál, pisztolynál, revolvernél és salon-fegyvereknél a teljes dij fizetendő.

A jelen §-ban emlitett lőfegyverek kielégitő próba után a következő jelzéssel látandók el.

Kelt Budapesten, 1892. évi május hó 5-én.

Táblázat

a lőpróbához használandó puskaportöltésekről.

A cső kaliber száma	A cső kaliber métere	Lőportöltés grammban			
		Kész fegyverek- vagy kettős csöveknél	Külön csöveknél	Csőpróbabélyeggel ellátott fegyvereknél ugy mint a készletpróbánál	
				serét-csövek	golyós csövek
8	19·8	12	21	8	A 6. §-ban előirt töltés alkalmazandó.
10	19·4	11	20	7	
12	18·8	10	20	6	
14	18·2	10	19	5	
16	17·6	10	18	5	
18	17·2	9	18	5	
20	16 6	9	17	4·5	
22	16·2	9	17	4·5	
24	15·8	9	16	4·5	
26	15·4	8	16	4·5	
28	14·8	8	15	4	
30	14·4	8	15	4	
32	14·0	8	14	4	
34	13·6	7	14	4	
36	13·2	7	14	4	
38	12·6	7	13	4	
40	12·2	7	13	3	
42	11·8	6	12	3	
44	11·4	6	12	3	
46	11·0	6	11	3	
48	10·6	6	11	3	
50	10·2	5	11	3	
különböző	10·7	5	10	3	

32068. szám.
1904. jul. 15.

Keresk. min. rendeletek.

I.

A kézi lőfegyvereknek füst nélküli lőporral való kipróbálása tárgyában.

Az 1881 : XXXIV. t.-czikk 10. §-a alapján, a belügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök urral egyetértőleg, a következőket rendelem :

1. §. Az olyan központi gyujtóval biró fegyverek, amelyeknek töltényhüvelyei a nagyobb gyujtóerővel biró gyutacsok befogadására képesek, ha egyébként ezen fegyverek a 27290/1892. szám alatt kiadott kereskedelemügyi ministeri rendeletben előirt próbáknak megfeleltek, a tulajdonos kivánságára az I. szám jelzésü füstnélküli lőporral is kipróbálhatók.

Ezen próbák a serétes fegyverekkel az *A)* alatt és golyós fegyverekkel a *B)* alatt mellékelt táblázatban foglalt töltésekkel történik. Oly fegyverek, amelyekből a 8 mm. katonai töltényekkel lehet lőni, az ily töltényekben lévő 2·95 g. füstnélküli porral is és a 15·8 g. sulyu aczélburkulatu löveggel próbáltatnak ki.

2. §. Az ilyen I. számu füstnélküli porral kipróbált fegyverek a megtörtént próba jeléül a 27290/1892. szám alatt kelt rendeletben előirt bélyegen kivül még külön F. N. (füstnélküli) bélyegzővel fognak megbélyegeztetni, ezenkivül a csőnek sulya tized g. pontossággal leméretik és az F. N. bélyeg mellé üttetik.

3. §. A próba-állomás köteles a füstnélküli porral kipróbált fegyverekről külön jegyzőkönyvet vezetni, amely jegyzőkönyvbe a cső hossza mm. pontossággal bejegyzendő.

4. §. A füstnélküli próbák diját a következőleg állapitom meg :

	K	f.
Egyes vas-, aczél- vagy damasz-csőért	—	64
Kettős vas-, aczél- vagy damasz-csőért	—	80
Vont csőért	—	96
Ismétlőfegyverért	1	60
Egycsövü pisztolyért	—	24
Kétcsövü pisztolyért	—	48
Czéllövőpisztolyért	—	64
Vadásztöltények számára való pisztolyért	—	32
Ismétlőpisztolyért lövésenként	—	12
Revolverért lövésenként	—	12
Egycsövü szobafegyverért	—	40
Kétcsövü szobafegyverért	—	80
Szobába való ismétlőfegyverért	1	60

5. §. Ezen rendelet a 27290/1892. szám alatt kelt kereskedelemügyi ministeri rendelet egyéb határozatait nem érinti.

6. §. Ezen rendelet kihirdetése napján érvénybe lép.

A) **táblázat.**

Füstnélküli puskaporral próbálandó serétes kézilőfegyverek próbatöltéseinek és rendes töltéseinek táblázata.

A lőpor I. számu füstnélküli vadász és czéllövő por, a sörét nagysága 12. számu (2·5 mm. átmérőjü).

A cső kalibere		Próbatöltés		Rendes töltés	
kaliber számban	milliméterben	por	töltés	por	töltés
		g r a m m			
4	27·0	10·3	128·0	7·7	96·0
8	21·0—21·8	6·4	80·0	4·8	60·0
10	19·4—20·2	4·7	57·6	3·5	43·2
12	18·4—18·8	3·7	47·4	2·8	35·4
14	17·6—17·8	3·5	43·2	2·6	32·4
16	16·8—17·0	3·2	39·0	2·4	24·4
18	16·2	2·9	36·0	2·2	27·0
20	15·6	2·8	33·6	2·1	25·2
24	14·6	2·5	29·6	1·9	22·2
28	13·8	2·3	27·2	1·7	20·4
32	13·2	1·9	24·0	1·4	18·0
38—34	12·6—13·0	1·7	23·2	1·3	17·4
44—40	12·0—12·4	1·6	20·8	1·2	15·6
54—46	11·2—11·8	1·5	18·4	1·1	13·8
76—58	10·0—11·0	1·2	15·0	0·9	11·4

B) táblázat.

Füstnélküli lőporral próbálandó golyós kézilőfegyverek próbatöltésének és rendes töltésének táblázata.

A lőpor füstnélküli I. számu vadász és czéllövő por, az ólomgolyó 11·35 kg. fajsulyu lágy ólom.

A cső kalibere		Próbatöltés		Rendes töltés	
kaliber számban	milliméterben	por	töltés	por	töltés
		gramm			
4	27·0	8·0	252·0	8·0	168·0
8	21·0—21·8	4·7	139·5	4·7	93·0
10	19·4—20·2	3·6	106·5	3·6	71·0
12	18·4—18·8	2·9	82·5	2·9	55·0
14	17·6—17·8	2·5	69·0	2·5	46·0
16	16·8—17·0	2·3	60·8	2·3	40·5
18	16·2	2·1	54·0	2·1	36·0
20	15·6	2·0	51·0	2·0	34·0
24	14·6	1·9	46·5	1·9	31·0
28	13·8	1·9	43·5	1·9	29·0
32	13·2	1·8	42·0	1·8	28·0
38—34	12·6—13·0	1·8	40·5	1·8	27·0
44—40	12·0—12·4	1·8	39·0	1·8	26·0
54—46	11·2—11·8	1·7	36·0	1·7	24·0
76—58	10·0—11·0	1·6	31·5	1·6	21·0
112—81	8·8—9·8	1·4	27·0	1·4	18·0
174—120	7·6—8·6	1·1	21·0	1·1	14·0
291—188	6·4—7·4	0·8	16·5	0·8	11·0

A próbatöltésnél két egyenlő sulyu golyó használandó a két golyó együttes sulya egyenlő táblázatban foglalt értékkel.

II.

A pisztolyok megvizsgálásáról.

Hivatali elődömnek a kézi lőfegyverek megvizsgálása tárgyában 1892. évi május hó 5-én 27290. szám alatt kiadott rendelete kiegészítéséül a belügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök urral egyetértőleg ezennel elrendelem, hogy az egy- és kétcsövü pisztolyok vizsgálata az alább közölt táblázatban foglalt töltésekkel történjék.

A fent hivatkozott rendelet intézkedései egyebekben érintetlenül hagyatnak.

Budapesten, 1904. évi julius hó 15-én.

Táblázat

Kaliber	Próbatöltés	
	Por	Serét
	grammokban	
17·3—18·2	5·6	33·6
16·6—17·2	5·0	30·0
15·4—16·5	4·7	28·2
14·6—15·3	4·1	24·6
13·1—14·5	3·7	22·2
11·9—13·0	2·9	17·4
11·7—11·8	2·4	14·4
9·6—10·6	2·0	12·0
8·4—9·5	1·6	9·6
7·2—8·3	1·3	7·8

1895 : XXXVII. Törvényczikk

a találmányi szabadalmakról.

I. FEJEZET.

A szabadalmak tárgya.

1. §. Szabadalmazható minden uj találmány, mely iparilag értékesithető.

A találmány fogalmának kérdéséhez általában.

Szabadalmi törvényünk szerint — bár a találmány fogalma törvénybe nem is iktattatott — a szabadalmazható találmány fogalmához elsősorban is az szükséges, hogy az, amit a bejelentő védelem alá kivánt helyezni, ipari találmány legyen, *azaz hogy abban a feltaláló technikai feladatot oldott legyen meg.* Jelen esetben műszaki találmány nem forog fenn, mert alperes saját állitása szerint is legfeljebb csak azt fedezte fel, hogy a felfelé kúposan megszűkülő syphonpalaczk a szódavizben lévő szénsav nyomásának jobban ellentáll, mint a hengeralaku syphonpalaczk. Ez pedig, még ha a valóságnak megfelelne is, nem az 1895 : XXXVII. t.-cz. 1. §-a szerinti találmány, de felfedezése egy már az alakban magában rejlő benső tulajdonságnak, melynek oltalmat szabadalmi törvényünk nem biztosit.

De más oldalról vizsgálva a dolgot, jelen esetben szabadalmazható találmány még azért sem forog fenn, mert ugy maga a syphonpalaczk mint iparczikk egyáltalán és mint az üvegpalaczkoknál felfelé kúposan megszűkülő alak alperes szabadalmának bejelentése előtt az üveggyártási iparban régen közismert dolgok, melyek bizonyitásra egyáltalán nem szorulnak.

A kérdés most már csak az, hogy alperes azáltal, hogy az általánosan ismert syphonpalaczkot, a szintén általánosan ismert kúpos alakuan megszűkiti, oldott-e meg olyan műszaki feladatot, mely az 1895 : XXXVII. t.-cz. szerint szabadalmazható találmányt képez.

Erre a kérdésre a szabadalmi hivatal birói osztálya szintén »nem«-mel válaszol; mert az üveggyártási iparban közönségesen használatban lévő kúpos üvegalaknak a syphonpalaczkoknál való alkalmazása feltalálói tevékenységet nem igényelt; ugyanis annak, aki az eddigi, illetve ujabban szokásos hengeres alaku syphonpalaczkok helyett ezeket kúposan megszűkülő alakban készitette, csakis az alakban kellett változtatni, *mely alaki változtatásnak az üvegek előállitását illetőleg műszaki effektust nem tünlet fel; azzal pedig, hogy feltaláló ezen kúposan szűkülő üvegeket syphon tartásra használ fel, műszaki feladatot nem oldott meg,* s következésképen szabadalmazható találmányt nem létesitett.

Az a tény továbbá, hogy az ily alaku syphonüvegek a szállitásnál könnyebben kezelhetők és nem rongálódnak olyannyira mint a hengeres alaku üvegek, még valódiság esetén is nem indokolná a szabadalom tárgyának találmányi jellegét, mert ez legfeljebb csak gazdasági előnyt nyujt, amely a szabadalmazást feltételező technikai megoldás hiányát nem pótolhatja; egyébként is szabadalomjogi tekintetben ez figyelembe sem vehető; mert alperes szabadalma leirásában erről meg sem emlékezik, már pedig a szabadalom csakis a tudatos feltalálói tevékenység eredményére adatik, az utólag felfedezett előnyökre a szabadalmi oltalom ki nem terjed, amiért is — a felperes által felajánlott és a birói osztály által feleslegesnek talált bizonyitási eljárás mellőzésével az alperes részére engedélyezett 15123. számu szabadalmat az 1895 : XXXVII. törvényczikk 21. §-a 1. p. alapján, hivatkozással az 1 §-ra, találmányi jelleg hiányából semmisnek kellett kimondani. (Birói oszt. 1903 február 7-én 11555/1903. sz. a. megsemmisitési perben hozott és a szabad. tanács által helybenhagyott itélete.)

Ösmert alaknak ösmert czélra való használása, még ha uj is, nem szabadalmazható találmány. Az alakváltoztatás magában véve, még ha gazdasági előnyt eredményez is, de ha egyuttal nem képezi valamely műszaki feladatnak megoldását, találmánynak nem tekinthető. A találmányt nem teszik szabadalmazhatóvá azon utólag felfedezett előnyök és hatások, melyekről a bejelentő a szabadalmi leirásban emlitést nem tesz, és

amelynek létesitéséről a bejelentés idejében nem is tudott. (Szab. hiv. birói osztálya. 1903 február 7. Szab. tanács. 19/1903. sz.)

Ismeretes anyagnak, ismeretes czélra, ismert módon való felhasználása szabadalmazható találmányt nem képez. (Szab. tanács: 1900 október 2-án 27. sz.)

A szabadalmazandó találmánynak egy már szabadalmazott találmánytól való pusztán formai eltérése műszaki hatást nem állapit meg és ezért nem is szabadalmazható. A szabadalom terjedelmének megállapitására vonatkozó eljárásban a szabadalom tárgyának ujdonsága vizsgálat tárgyává nem tehető. (Szab. hiv. birói oszt. 14625/1904.)

Vegyi eljárásból használt szereknek azonos hatásu szerekkel való felcserélése (aequivalentia) kizárja a találmányi jelleget. (Szab. tanács. 44/1904.)

Egyszerü anyagcsere különösebb műszaki hatás nélkül nem állapit meg szabadalmazható találmányt. (Szab. hiv. bej. oszt. 4774. 1905.)

Ismert elemeknek egyszerü egyesitése uj effektus nélkül nem képez szabadalmazható találmányt. (Szab. hiv. bej. osz.t 5638/1905.)

Meg kellett pedig a szabadalmat tagadni az 1. igénypont tárgyára találmányi jelleg hiánya miatt. *Ismert dolognak ugyanis ismert czélra való alkalmazása nem képez találmányt akkor, amidőn abból sem uj müszaki hatás nem keletkezik, sem pedig az alkalmazás maga nem ütközik olyan nehézségekbe, amelyeknek a megoldása feltalálói tevékenységet igényelne.* Már pedig megforditott lánggal, lefelé forditott izzótesttel biró lángzók ismeretesek, amint azt a 112980. sz. német szabadalom igazolja; a czél, amelyre ilyen lángzók alkalmaztatnak, szintén közismert dolog, az pedig, hogy ezen alkalmazásból uj müszaki hatás következnék, vagy hogy ezen alkalmazás által bejelentő feltalálói tevékenységet igénylő nehézségeket oldott volna meg, az igénypontban kifejezésre juttatva sehol sincsen. Ennélfogva olyannak kellett az 1. igénypont tárgyát tekinteni, mint a amely szabadalmazható találmányt nem foglal magában s igy az 1895 : XXXVII. t.-cz. 1. §-a értelmében nem is szabadalmazható.

Az 5. igénypont tárgyára meg kellett a szabadalmat tagadni, mert az abban védetni szándékolt szerkezet, mint azt bejelentő leirásának 3. lapján az utolsóelőtti bekezdésben maga is beismeri, általánosan ismert; azon körülményben pedig, hogy ezen ismert szerkezetek teljes vagy részleges zárása használtatnak-e, csak méretezésbeli különbség van, de nincsen lényeges találmányi jellegü müszaki különbség, miért is erre nézve a szabadalom engedélyezése nem indokolt, annyival kevésbbé, mert ezen ismert dolognak az alkalmazása az előbbeni igénypontok tárgyával kapcsolatban magában véve ismert hatását felülmuló ujabb müszaki hatást nem eredményez.

Ugyanezen okból meg kellett a szabadalmat tagadni az 5. igényponthoz kötött 6. igénypont tárgyára is, mint amely közismert dolgot képez s igy az 5. igénypont törlésével szintén törlendő volt. (Bejel oszt. 1904. márczius 29. F. 1250. alapsz. 4161. 1904. ikt. sz.)

Csak az épitési szerkezet nem annak alkalmazása képez szabadalmazható találmányt. (Bejel. oszt. 2968/1906. sz. hat.)

Valamely iparágban már ismert eljárással analog eljárásnak átvitele uj és teljesen különböző iparág körébe: szabadalmazható találmányt képez. (Bejel. oszt. 8633/1906. sz. hat.)

Valamely szerkezeti elem felcserélése azonos czélra szolgáló, de inkább megfelelő szerkezetü elemmel — ha a kapcsolat uj — találmányt képez akkor is, ha a szerkezeti elem más kapcsolatban már ismeretes. (Bej. oszt. 14436/1905. sz. I. 728. alapsz. hat.)

Maga az az eszme, mely syphonnál egy a végbél befecskendezését megakadályozó toldalékra vonatkozik, mint olyan nem szabadalmazható, egy arra való szerkezet azonban szabadalom tárgyát képezheti. Mindazok a szerkezetek, amelyek a szabadalom tárgyával ugyanazt a czélt szolgálják ugyan, de a szabadalmazott szerkezettől lényegesen eltérők, a szabadalom körén kivül esnek. (C. 918/1906. H. D. 1., 11.)

A találmány szabadalmazhatósága kérdésénél a müszaki hatás jelentősége.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a felperes előadásából és az alperes által bemutatott 2—5. alatti bizonyitékokból arról győződött meg, hogy az alperes szabadalmának tárgya nélkülözi a szabadalmazhatóság legelső feltételét, t. i. a találmányi jelleget. A szabadalom engedélyezési iratokból, továbbá a periratokból megállapitotta, hogy a »phenolphtalein« a szabadalmi bejelentés napja előtt már rég ismert anyag, hogy azt nem alperes találta fel. Maga alperes sem állitja azt, hogy ezen szert ő találta volna fel, sőt ellenIratában nyilván maga is beismeri azt, hogy ezen szer, mint kémszer, szabadalma bejelentése előtt már létezett és használatos volt. Jelen esetben tehát csak arról lehetne szó, hogy abban, miszerint ezen már ismert anyagnak, t. i. a phenol phtaleinnek hashajtó hatása is van, ha azt alperes fedezte fel, képez-e a szabadalmi törvény értelmében uj és szabadalmazható találmányt?

Eltekintve attól a körülménytől, hogy a phenolphtalein hashajtó hatását, mint azt a 2., 3., 4. alattiak bizonyitják, nem is alperes, hanem dr. Vámossy Zoltán orvos

fedezte fel, ebben a tényben szabadalmazható találmányt azért nem ismert fel a szabadalmi hivatal, mert az nem egyéb, mint egy már ismert dolog benső meglévő tulajdonságának felfedezése, melynek azonban oltalmat szabadalmi törvényünk, mely csakis a *találmányok* védelmére hozatott, oltalmat nem nyujt.

Találmánynak csakis akkor lett volna a megtámadott szabadalom tárgya tekinthető, ha az alperes által szabadalmaztatott eljárás idézte volna elő a phenol phtaleinnek azon hatását, amelylyel az alkalmas lett arra, hogy mint kitünő minőségü gyógyszer alkalmaztassék. Ezt azonban alperes maga sem állitja. De emellett a szabadalom tárgya a szabadalmi törvény 3. §. 2. pontja szerint nélkülözi az ujdonság kellékét is, mert közismeretü dolog és bizonyitásra nem szorul az, hogy azon eljárás, mely szerint egy gyógyszerképp alkalmazandó poralaku anyag a könnyebb alkalmazás és felhasználás czéljából, magában vagy más kötőanyaggal keverve, pilulás koczka-, tábla- vagy hasonló alakba sajtoltatik, már az alperesi szabadalom bejelentése előtt a nyilvános gyakorlatban annyira ismeretes volt, hogy azt szakértők minden hozzáadás nélkül utánkészithették, miért is a bejelentésben védett azon eljárást, hogy alperes a poralaku, már ismert gyógyszert, a phenolphtaleint, sajtolás utján pilulaalakba hozta, ujnak és igy szabadalmazhatónak már a bejelentés idejében nem volt tekinthető; amiért azt a szab. törv. 21. §. 1. pontjára való tekintettel találmányi jelleg hiánya miatt meg kellett semmisiteni. (Birói oszt. 1903 november 23. megsemmisitési perben 14911/1903. sz. a. hozott és a szab. tan. által hh. it.)

Bejelentő a szabadalmi igénypontban hornyolt üreges tetőcserepek előállitásánál egy ujitást akar védelem alá helyeztetni, mely eljárási ujitás abban áll, hogy a cserepek üregeinek mellső végét a felső vagy alsó cserépfelületeknek benyomása utján zárjuk el.

Felszólaló ellenzi a szóban forgó eljárás szabadalmazását, mert szerinte abban találmány nincs, ha a még képlékeny tégla üregeit kézzel vagy más módon elzárjuk.

Hivatkozik a 13421. sz. szabadalmi leirásra, amelyben oly üreges tetőcserép van ismertetve, amelynél az üregek alsó része el van zárva.

Bejelentő előadja, hogy ő nem elzárt üregü cserepet kér szabadalmaztatni, hanem egy eljárást az üregek mikénti elzárására és hangsulyozza, hogy egy szerkezetet, tehát egy tárgyat egy eljárással, tehát egy munkafolyamattal összehasonlitani nem lehet. Előadja, hogy a bejelentés tárgyát képező eljárás igenis találmányt képez, amennyiben ezen eljárás által egy müszaki feladat czéltudatosan oldatott meg, amely az üregeknek az igénypontban igényelt módon való elzárásában áll.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak találta; mert felszólaló semmivel sem bizonyitotta be azt, hogy fedélcserepek üregeit égetés előtt egyszerü rányomással elzárták volna.

Felszólalónak az a kifogása, hogy a bejelentett eljárás nem találmány, elfogadható nem volt; mert azzal, hogy a még képlékeny cserepek üregei egyszerü rányomással elzáratnak, czéltudatosan egy müszaki feladat oldatott meg, amely abban rejlik, hogy az üregek a leirásban ismertetett különleges eljárás szerint elzáratnak.

Ennélfogva a bejelentés tárgyát képező eljárást találmánynak kellett tekinteni és arra a szabadalmat meg kellett adni. (Bejel. oszt. 1905 junius 13. G. 1619. alapsz. 7652. 1905. ikt. sz. hat.)

Bejelentő az 1. igénypont szerint ujitást óhajt mükőburkolat előállitásában szabadalmaztatni, amely lényegében abban áll, hogy a felhasználandó kötőanyagok (magnesitliszt stb.) és melléktermékek (fa, bőr vagy kőhulladékok) 1—3 arányban keverve alkalmaztatnak.

A 2. igénypont az 1. alatt védett eljárás egy foganatositási alakjára vonatkozik, amely szerint az alapba fürészalaku rézsutos rovátkák metszetnek, vagy stucaturszegek veretnek be rézsutos irányban, mely utóbbiak dróthálóval köttetnek egymással össze és az igy előkészitett alapra hordatik fel a mükőmassza.

Elsőrendü felszólaló ellenzi a szabadalom engedélyezését ujdonság hiánya miatt, mindkét igénypont tárgyára, mivel a védetni szándékolt eljárás már a bejelentés idejét megelőzőleg nyilvánosan gyakoroltatott ugy általa, mint más e téren müködő czégek által, mint pl. Krumholz Ágoston asbestpadlógyáros által.

Ezen állitásnak bizonyitása czéljából kéri Németh Aladárt, Krumholz üzletvezetőjét tanuképen kihallgatni.

Megjegyzi még felszólaló, hogy az első igénypont tárgya különben sem képez szabadalmazható találmányt, mivel az 1—3. keverési arány uj müszaki hatással nem jár, mert a keverési arány igen sokféle lehet és mindig az elsőrendü czélnak megfelelően módosul.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyának, felszólalók érveléseinek s a kihallgatott Németh Aladár tanu vallomásainak vizsgálata után a kért szabadalmat megadhatónak nem találta.

Nem lehetett a szabadalmat engedélyezni az 1. igénypont tárgyára, mert a hivatkozott tanu vallomásából kitünt, hogy magnesitlisztnek (illetve magnesialisztnek) és ahhoz hasonlóknak kötőanyagként való alkalmazása megfelelő melléktermékkel műburkolat czéljaira már a bejelentés idejét megelőzőleg nyilvánosan gyakoroltatott. Ezzel szemben bejelentő által igényelt 1—3. keverési arány csakis akkor képezhetett volna szabadalmazható találmányt, ha ezen arányból valami uj műszaki hatás keletkezett volna azon közismert ténynyel szemben, hogy az elérendő szilárdsági viszonyoknak megfelelően mindenkor változtatandó a keverési aránya is. (Bejel. oszt. 1905 junius 28-án S. 2810. alapsz. 8456/1905. ikt. sz. hat.)

A bejelentés lényegét az képezi, hogy az eddigi tüzmentes szekrények kitöltésére alkalmazott hamu helyett a pánczélközöket műkőmasszával tölti ki, ámde műkőmasszának hasonló czélokra való alkalmazása már a bejelentés időpontja előtt ismertté vált a 20431. sz. magyar szabadalom leirása által. Nem lehetett lényegesnek tekinteni azt, hogy bejelentő kötőanyagul ehhez magnesiát alkalmaz, mig ellenben a 20431. sz. magyar szabadalom szerint czement nyer alkalmazást, mert mindkét esetben egyformán műkő képződik s igy a bejelentés tárgyával is ugyanazon czél éretik el különleges műszaki hatás nélkül. A költség mérsékelt megállapitása bejelentő beigazolt szegénységi állapotában leli indokát. (Bej. oszt. 2854/1906.)

Nem tekinthető ujnak oly találmány, amely már ösmert műmárvány-előállitási eljárásnak műmajolika készitésére való felhasználásában áll. (Szab hiv. birói oszt. 2667/1904.)

Bejelentő czég a leirás igénypontja szerint marhasóbrikettek előállitására való eljárást kiván védetni, mely azáltal van jellemezve, hogy a marhasó denaturálásához vasoxydot és faszénport vagy más, ez utóbbival aequivalens anyagot vesz, továbbá, hogy a formába hozott nedves marhasót hevités utján való száritás által összetartó tömeggé teszi s végül a már ilyképen kapott marhasót telitett sóoldatba való bemártás után következő ujabb hevités által kemény burokkéreggel látja el.

De nem lehetett bejelentőnek még azt a kifogását sem figyelembe venni, hogy a brikett az ujbóli száritás és bemártás által kemény védőréteggel láttatik el, miáltal a brikettek tartóssága és szállithatósága is biztosittatik, mert az a körülmény, hogy bejelentő a kész marhasóbrikettet ujból vizbe mártja és száritja, a 22486. 1. sz. szabadalommal szemben sem állapit meg oly lényeges műszaki különbséget, mely a szabadalmazást indokolttá tenné, *mivel minden szakértő előtt világos, hogy az óvatos nedvesités és száritás megismétlése a bevonatot egybefogóbbá és igy tartósabbá teheti, ugy hogy e művelet megismétlése semmiféle feltalálói tevékenységet nem igényel* s igy, figyelemmel a szab. törv. 1. §-ára, nem is szabadalmazható. (Bejel. oszt. 1902 nov. 8. K. 1741. alapsz. 15176/1902. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólaló és bejelentők által felhozottak mérlegelése s a tanuknak, valamint dr. Szerb Zsigmond felszólaló és dr. Faragó Andor elsőrendü bejelentő vallomása alapján ugy találta, hogy a bejelentés első igénypontjára a kért szabadalmat a találmányi jelleg hiánya folytán hivatalból kell megtagadni, mert a bejelentési osztály azon körülményben, hogy a bejelentő — mint az különösen vallomásából is kitünik — a laboratoriumban cocoli-főzetek készitésére már a bejelentés időpontja előtt használt munkafolyamatokat a cocolinak pótkávéra való feldolgozására átvitte, felhasználta, semmiféle oly feltalálói tevékenységet, mely a szabadalmazást indokolttá tenné, nem látott. Ezen a körülményen nem változtat az sem, hogy a bejelentő ezen főzeteket bepárolja, a tetszőleges alakra hozza, mert kivonatoknak könnyen kezelhető használati alakra való hozatal czéljából leendő bepárolása és alakitása (pl. pastilla-alakra) közismert dolog s igy ennek a megpörkölt cocoli kivonatára való átvitele sem képezhet szabadalmazható találmányt. (Bej. oszt. 6179/1905. ikt. sz. a.)

A vasbetétes műkőtartóknak a bejelentés 2. igénypontjában igényelt keresztirányban haladó furásokkal való ellátására pedig szabadalmat engedélyezni szintén nem lehetett, mert fa- és vas-hossztartóknak keresztirányban oly czélból való megfurása, hogy az ezen furatokba helyezett vasbetétekkel vagy csavarokkal a hossztartók ugy tartassanak össze, hogy egy minden irányban egységesen behajló szerkezetet nyerjünk, a hidépitészetben és vasutépitészetben oly általánosan ismert, hogy ezen közismert keresztirányu furatoknak vasbetétes műkőtartóknál való alkalmazása szabadalmazható találmánynak tekinthető nem volt. (Bejel. oszt. 1905 február 14. W. 1477. alapsz. 1950/1905. ikt. sz. hat.)

A bejelentés egy kártyaépitő játékot ismertet, melynél különféle nagyságu s különféle módon hajtogatott kartonlapok segélyével kártyaházak épithetők. A műszaki megoldás a jelen esetben abban van, hogy bejelentő a kartonlapok sajátságos berendezése által eszközt szolgáltat a czél elérésére. Minthogy pedig abban, ha valaki valamely czél elérésére műszaki eszközöket létesit, feltalálói tevékenység rejlik, ennélfogva a bejelentésben foglaltak találmányi jellegét meg lehetett állapitani s annak szabadal-

mazhatóságát ki kellett mondani. (Birói oszt. 1904 deczember 22. T. 895. alapsz. 9982/1004. ikt. sz., bejel. oszt. 8296/1904. sz. hát. t. mv. hat.)

Bejelentő azon kifogását, hogy az ismert eljárások szerint márványfényű műkőfelületeket előállitani nem tudtak, hogy voltaképp ez képezi eljárásának lényegét, figyelembe venni nem lehetett, mert bejelentő a márványfény előállitását nem igényli, illetve szabatosan le sem irja, de különben is a felület fénye mindig a nyomás nagyságától függ, s igy ezen fény előállitása egymagában szabadalmazható találmánynak nem is tekinthető, *mert ezen körülménynek felismerése semmiféle feltalálói tevékenységgel nem jár.* (Bejel. oszt. 1905. jan. 30. H. 2113. alapsz., 1362/1905. ikt. sz. hat.).

A m. kir. szabadalmi hivatal a bejelentés tárgyát megvizsgálván, első sorban megállapitotta, hogy az, amit bejelentő mint eljárást akar védelem alá helyezni, technikai eljárásnak gem tekinthető, mert a tűznyalábnak a függélyes sikhoz képest szög alatt való beállitása tisztán a használt berendezés olyan kezelési módjának tekintendő, mely a berendezés rendeltetéséből és annak megszerkesztésénél alapul vett körülményekből folyik. (Bejel. oszt. 1903 január 7. alapsz. F. 1011., ikt. sz. 295/1903.)

A combinatio jelentősége a találmányi jelleg meghatározásánál.

A bejelentési osztály a felszólaló által bemutatott ujdonságrontó nyomtatványok és rajzoknak a bejelentés tárgyával való összehasonlitása után a felek érveinek mérlegelése mellett megállapitotta, hogy a bemutatott fénymásolatban feltüntetett felszólaló által gyártott gép nem egy dara- és derczetisztitót, hanem egy koptatót ábrázol, melynél a koptató helyett elhelyezett ferde lappal ellátott szita nem síkszita, hanem rögszita; megállapitotta továbbá, hogy a Wörner-féle árjegyzék 151. oldalán feltüntetett berendezés nem egy egységes gépet, hanem egy sikszitának és egy külön álló daratisztitónak együttes alkalmazását tünteti fel; megállapitotta végre, hogy a bejelentés szerint szerkesztett gép tényleg találmány jellegével bir, *mert a sikszitának a daratisztitókkal való combinatiója által a sikszitán elért egyenletesebb anyagelosztás következtében tényleg uj műszaki hatás érhető el rázószitákkal ellátott daratisztitókkal szemben, azonfelül a sikszitának közvetlenül a tisztitógépre való szerelése által egy teljes egészet képező könnyen szállitható gépet nyerünk,* mely főképen kisebb üzemekre kiválóan alkalmas és melynél az alkotórészek már eleve teljes összefüggésben megfelelő méretek szerint lévén megválasztva, a gép gyorsabb üzembe helyezését, könnyebb üzemben tartását és az osztályozás, illetve tisztitás hathatósabb keresztülvitelét teszik lehetővé. (Bejel. oszt. 1905 január 20. W. 1358. alapsz. 945/1905. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólaló bizonyitékait vizsgálat alá véve megállapitotta, hogy a 31070. sz. magyar szabadalom ujdonságrontó nyomtatvány gyanánt nem szerepelhet, mivel az a bejelentés napja után, azaz 1904. évi szeptember hó 16-án jelent meg nyomtatásban. Minthogy azonban bejelentő beismerte, hogy a csuszó sajtolóformák, amint ez az 1904. évi junius hó 3-án megjelent 21443. sz. szabadalomból különben is megállapitható, mint a forgósajtoló asztal a bejelentés idejét megelőzőleg már ismertek voltak, azon szempontból kellett a bejelentés tárgyát vizsgálat alá venni, hogy vajjon e két ismert momentum egyesitése jár-e uj műszaki effectussal és igy szabadalmazható találmányt képez-e?

Erre nézve megállapitotta a bejelentési osztály, hogy a forgó sajtolóasztalnak az effectusa általában a gazdaságosabb gyártási módban áll, a csuszó sajtolóformák hatása pedig abban, hogy segitségükkel kötőanyag mellőzésével brikettek alkothatók.

A csuszó sajtolóformáknak forgó sajtolóasztalon való alkalmazása által ezen két ismert hatás együttesen lép fel, uj műszaki hatás azonban nem származik.

A leirásban sincsenek olyan nehézségek kifejtve, amelyeknek a megoldása ezen combinatio két elemének egyesitése alkalmával feltalálói tevékenységet igényelt volna.

Ennek folytán tehát a bejelentés tárgyát olyannak kellett tekinteni, mint amely ismert elemeknek combinatiójából áll, uj, eredményben nagyobb műszaki hatás nélkül s igy az szabadalmazható találmányt sem foglal magában.

Ennek folytán a bejelentés tárgyára a szabadalmat az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 1. §. alapján meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1905 május 2-án. R. 1410. alapsz. és 5638/1905. ikt. sz.)

Ezen összehasonlitásból kitünik, hogy a bejelentés tárgya egy ismeretes áttört palást, egy ismeretes központi csőhöz hasonló, de azzal nem azonos szerkezetü központi cső és egy ismeretes szellőztető-berendezéshez hasonló ugyan, de azzal nem azonos működő szellőztető-berendezésből van combinálva.

Ezen combinatio a hivatkozott szabadalmak egyike által sem vált ismertté, ennélfogva a bejelentés tárgyát képező gabonamosó-, áztató és szellőztető dob, mint teljes szerkezet, nem nélkülözi az ujdonság jellegét, sőt azt még az esetben sem nélkülözné, ha a felsorolt főrészei a hivatkozott szaba-

dalmak által egyenként külön-külön ismertté váltak volna.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya e hivatal bejelentési osztályának azon megállapitását sem teheti magáévá, mely szerint a fenti szerkezeti részek együttes alkalmazása nem eredményezne a hivatkozott szabadalmak által ismertté vált dobokkal szemben oly lényeges technikai effektust, mely a szabadalom engedélyezését indokolttá tenné, mert a bejelentés tárgyát képező dob szerkezete a szabadalmazott dobok szerkezetével szemben egyszerübb s igy olcsóbban előállitható, kisebb költséggel karban tartható, a mellett szellőztető hatása tökéletesebb, mert a szellőző légáram elosztása egyenletesebb, még pedig a 13910. és a 79052. számu német birodalmi szabadalommal szemben azért, mert a szivatás nem egy, hanem két oldalt történik és ezáltal a dobvégekben és a dob közepén fellépő szellőző hatások közötti különbségek kisebbek, a 88501. számu német birodalmi szabadalommal szemben pedig azért tökéletesebb, mert az utóbbi szabadalom tárgyánál a légáramok diagonálisak, miáltal holt tér, vagyis a légáram által érintetlenül hagyott dobterek keletkeznek, melyek nagyobbak mint a bejelentett találmány tárgyát képező dobnál azon neutrális tér, mely a dob közepén keletkezik. (Birói oszt. 1900 julius 12-én. Sch. 449. alapsz. 10121/1900. ikt. sz., a bej oszt. hat. mv. hat.)

Bejelentő kávépótlék készitésére szolgáló olyan eljárásra kér szabadalmat, mely szerint a gondosan megtisztitott kukoriczát 8—10 perczig főzni, azután 1—2 órán át 25—30 C. hőmérsékleten aszalja, végre dobon, folytonos kavarás közben megpörköli.

Felszólaló azt állitja, hogy a bejelentés tárgyában nincs szabadalmazható találmány, mert az nem eljárás, hogy a tengeri megfőzve kávé helyett iható, lehet felfedezés, de találmány nem!

Szerinte azért sem engedélyezhető a bejelentő tárgyára szabadalom, mert az eljárás, melyet bejelentő alkalmazni kiván, már a találmány bejelentését megelőző időben nyilvánosan gyakorlatba vétetett és a kereskedelmi forgalomban már igen régen ismeretes, amit hajlandó tanukkal igazolni.

A bejelentési osztály felszólaló állitásával szemben a bejelentés tárgyát eljárásnak mondja ki, mert megállapitotta, hogy bejelentő akkor, mikor a müveletek egész sorozatát végzi a kukoriczaszemekkel, mikor azokat megtisztitja, főzi, aszalja, kavarás közben pörköli, ezen müveletekkel az eredeti nyers anyagtól sajátságaiban eltérő terméket készit. (Bejel. oszt. 1904 decz. 22. G. 1087. alapsz., 15452/1904. ikt. sz.)

Egy ismert eljárásnak részben eltérő, de azonos hatásu eszközökkel való keresztülvitele az eljárás lényegére befolyással nincsen. (Bejel. oszt. 1902. nov. 12. J. 506. alapsz. 14834/1902. ikt. sz. hat.)

Bejelentő a szabadalmi igénypontban etikettek, ármutató czédulák és hasonlók számára egy oly tartót óhajt védelem alá helyeztetni, mely jellemezve van egy fül, karabiner, gyürü, valamint egy lánez és egy a lánczon átdugott megerősitő szerkezet, mint sasszeg, horog vagy hasonló alkatrész által.

Felszólaló ellenzi a szóban forgó bejelentés tárgyát képező etikett-tartó szabadalmaztatását, mert az nem uj, amennyiben annak egyes alkatrészei, mint fül, karabiner, gyürü, lánez, sasszeg, horog, hasonló czélokra alkalmazva, már rég idő óta közhasználatban vannak.

Az a körülmény pedig, hogy bejelentő egy ismert alkatrészekből álló felfüggesztőszerkezetre etikettet, ármutató czédulákat akaszt, találmányi gondolatot nem involvál, ennélfogva a bejelentés tárgya szabadalmazásra nem is alkalmas.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta; mert a bejelentés tárgyát képező etikett-tartó nem képez találmányt, amennyiben általánosan ismert alkatrészek, mint fül, karabiner, gyürü vagy hasonló, továbbá láncz és ezen átdugott sasszeg, horog bizonyos tárgyak felfüggesztésére már általánosan használtattak és minthogy *az a körülmény, hogy bejelentő ezen általánosan ismert alkatrészeket etikettek, ármutató czédulák felfüggesztésére alkalmazza, találmánynak nem tekinthető;* ennélfogva a bejelentés tárgyára a szabadalmat az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 1. §-a alapján meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1901. nov. 22. C. 688. alapsz. és 16655/1901. ikt. sz. hat.)

Mindezek mellett nem lehetett megadni a szabadalmat a bejelentés tárgyát képező találmányra, már azért sem, mivel a bemutatott ujdonságrontó bizonyitékokból kétségtelenül beigazolást nyert az, hogy a bejelentő által combináltnak nevezett eljárás két alkateleme már a bejelentés időpontja előtt ismert volt, ismert alkatelemek combinatiója pedig szabadalmazható találmánynak csak akkor tekinthető, *ha az, valamely különleges nem várt müszaki hatással jár, amit bejelentő elfogadható bizonyitékokkal támogatni nem tudott.* (Bejel. oszt. 1905 febr. 7. S. 2135. alapsz. 1723/1905. ikt. sz. hat.)

Bejelentő a leirás első igénypontja szerint a szénbriquettek előállitására való eljáráson eszközölt ujitásra igényel szabadal-

mat, mely ujitás jellemezve van az által, hogy a briquettek kötőanyaga gyanánt eddig külön alkalmazott rögtön kötő kőszénszurok, petroleumszurok, faszurok, gyanta és más hasonlók, valamint a csak száradás után lassan kötő cellulozalug, dextrin, csiriz, melasse és hasonló anyagok együttesen használtatnak oly czélból, hogy melegen préselés mellett is szép felületü, a kezet nem piszkitó briquettek állittassanak elő.

Felszólaló azon az alapon szólal fel, hogy a bejelentés tárgya nem szabadalmazható, mert az nem tekinthető találmánynak, amennyiben a lassan kötő és gyorsan kötő anyagoknak a briquett-iparban együttesen való alkalmazása által bejelentő azon czélt, hogy a készült briquettek szárítás nélkül rögtön szállithatók legyenek s a kezet ne piszkitsák, el nem éri.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya felszólalók bizonyitékait, valamint a bejelentés tárgyát megvizsgálván, a bejelentésre kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgyát találmánynak tekinteni nem lehetett, mivel az olyan combinatiók, mint a minő a jelen bejelentés tárgya, találmánynak és igy szabadalmazhatónak csakis akkor tekinthetők, *ha ezen combinatio által oly eredményt létesithetünk, mely vagy nem volt előre látható, vagy pedig ha a combinatio folytán, az egyes eljárások által, külön-külön elért eredményeken kivül még egy uj, müszaki tekintetben lényegesnek tekinthető eredményt sikerül elérni.* Jelen esetben pedig ezen eredmények egyike sem állapitható meg. (Bejel. oszt. 1900 nov. 10. 15925. ikt. sz. S. 1359. alapsz. hat.)

Bejelentő olyan eljárást kér szabadalmaztatni, mely szerint oly módon készit kávépótlékot kukoriczából, hogy a gondosan megtisztitott kukoriczát 8—10 perczig főzi, azután 1—2 órán át 25—20 C. hőmérséknél aszalja és végre dobban folytonos kavarás közben megpörköli.

Felszólalónak a találmányi bejelentés szabadalmazása ellen felhozott ama kifogása, hogy amit bejelentő szabadalmaztatni kér, az nem eljárás, mert annak végrehajtása alatt a kukoricza anyagában meg nem változik, elfogadható nem volt, mert általánosan ismert tény, hogy főzés közben a zsir, keményitő és protein tartalmu testek nemcsak részben kilugoztatnak, de azokban a keményitőszemcsék felduzzadva szétpattannak, a fehérjefélék anyagukban megváltoznak, amit leginkább azok emészthetőségében beálló változás bizonyit.

Ezen kivül a kukoricza főzés közben jelentékeny mennyiségü vizet is vesz fel anyagába, melyet, sőt eredeti viztartalmának jó részét is elveszíti 1—2 óra alatt, ha azt mint bejelentő teszi, 25—30 C. hőmérsékletnél aszaljuk.

Épen ugy lényeges anyagi változást szenved minden növényi mag és igy a kukoricza is, ha azt pörköljük, mely müvelet egyik alakja a száraz destillálásnak, mert e közben a magból gáz- és cseppfolyós termékek távoznak el, olyanok, melyek a magban készen nem is voltak, hanem a pörkölés behatása alatt a szénhydrátok, zsirok és fehérjék sat. rovására termelődtek.

Mindezekből kifolyólag azt a müveletsorozatot, melyet bejelentő szabadalmaztatni kiván, eljárásnak kellett elfogadni.

A felszólaló által bemutatott anyagvizsgálási bizonyitvány mint ujdonságrontó bizonyiték figyelembe vehető nem volt, mert abban a bejelentés tárgyát képező eljárás leirva nincsen. (Bejel. oszt. 1902. márcz. 22. G. 1087. alapsz., 3867/1902. ikt. sz. hat.)

Tekintve, hogy a felszólaló által bemutatott szerkezeteknél a bejelentő által használt elemek vagy egyenként használtatnak, u. m. a szivószájak magukban a 7697. és 10479. sz. magyar, a 92862., 100081. és 110121. sz. német, valamint 524309. sz. amerikai szabadalmakban, vagy kettős combinatiókban fordulnak elő s. p. szivószájak a papirivek fellazitására szolgáló befuvó részekkel az 534717., 556351. és 583376. sz. amerikai szabadalmaknál és himbaszerüen mozgó asztal szivószájakkal a 100059. sz. a. bemutatott szerkezetnél, tekintve továbbá, hogy a levegő befuvására szolgáló szerkezet eddig az ivek mellső, azaz a nyomóhenger felé fordult oldalán volt elrendezve, mi bejelentőnél a befuvócsövek az ivek körül a mellső oldal kivételével vannak alkalmazva, tekintve, felszólaló maga is állitja, hogy az ivek fellazitása végett eszközölt befuvás a szivószájakkal továbbitó eddig ismert szerkezeteknél előnyösnek nem bizonyult, ami egyedül annak tulajdonitható, hogy a korábbi szerkezeteknél a befuvást az ivek mellső oldalán eszközölték, mi mellett az iveknek a külső részekben való fellazitásáról gondoskodva nem volt; ennélfogva *minthogy bejelentő a felsorolt ismert és részben módositott elemeknek együttes alkalmazásával éri el azt, hogy gépe czéljának megfelelően kielégitően müködik a felsorolt elemeknek oly együttes alkalmazására, mint az az igénypontban kifejezésre van juttatva, a szabadalmat meg kellett adni.* (Bejel. oszt. 1901 május 11. W. 797. alapsz. 6909. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgyát képező eljárás egyes fázisai, u. m. portlandcementnek, venyigefeketének, viznek ismert czélból való felhasználása, továbbá csömöszölés és

sajtolás, végül a kész lemezeknek zsiradékkal való bevonása közismert dolog és mert az eljárás többi fázisai, u. m. őrölt palának, továbbá drótbetétnek alkalmazása és végül a lemezeknek carbollal és kátránynyal való bevonása már a 18576. sz. magyar, a 14954. sz. osztrák, illetve 19129. sz. magyar szabadalmi leirásokban ismertetve van.

Bejelentők azon érvelése, hogy a bejelentés tárgya a maga egészében, tehát mint combinatiós találmány bírálandó el, figyelembe vehető nem volt, mert a bejelentés tárgyát képező eljárás nem képez egy combinált eljárást, amennyiben a combinatio az egyes fázisok összegénél nagyobb műszaki hatást nem eredményez.

Kevés glycerinnek a massához való keverését találmánynak tekinteni nem lehetett, mert annak kötőanyag gyanánt való alkalmazása portlandczement, mint hathatós kötőanyag mellett teljesen indokolatlan és igy a kevés glycerinnek hozzáadása teljesen czél nélkül való. (Bejel. oszt. 1905 junius 5. V. 590. alapsz. és 7160/1905. ikt. sz. hat.)

Mindezeket egyebevetve, a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felhozott bizonyitékokat nem tarthatta elegendőnek arra, hogy ezek alapján a bejelentett találmányi eljárás ujdonsághiányát bebizonyitottnak tekintse, mert bár azok az egyes műveletek, melyekből az eljárás fel van épitve, külön-külön sok esetben a bejelentés tárgyával semmi rokonságban nem álló eljárásoknál le is vannak irva, felszólaló nem tudta bebizonyitani, hogy az igényelt eljárás a maga egészében közzétett nyomtatványokban vagy sokszorositásokban ismertetve volna, miért ez alapon a bejelentés tárgyára a szabadalmat nem lehetett megtagadni. (Bejel. oszt. 1900 nov. 26. A. 251. alapsz. és 16435. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal a peres felek előadásainak alapos mérlegelése után az elsősorban is az alperesi szabadalmakat tette vizsgálata tárgyává, hogy azok lényegét megállapitsa. Ennek folyamán megállapitotta, hogy bár az alperes 21584. számu szabadalmának a czime: »Acetylénfejlesztő készülék«, mégis az ezen czimü szabadalomban védett készülék nem képez egy egységes combinatiós találmányt, mivel annál az egyes alkatrészek együttes alkalmazása az eredmény létesitésére nem okvetlen szükséges, hanem azok az egyes igénypontokban védetni kivánt találmányok csakis mint acetylénkészülékeknél alkalmazható egyes javitások jöhetnek figyelembe.

Ezt mutatja egyébként az is, hogy a szabadalmi igénypontokban a feltaláló nem adott kifejezést annak, hogy a találmány lényege az összes igénypontokban felsoroltak összességében állanak (szab. törv. 32. §. 2. p. 2. bekezdés), amit egyébként alperes periratalban maga sem állit.

Már pedig egy ismert alkotórésznek ugyanazon czélra való ismételt többszörös alkalmazása ujnak és szabadalmazható találmánynak egyáltalán nem tekinthető. (Birói oszt. 1904 deczember 16. 3273/1904. sz. a megsemmisitési perben hozott itél.)

Tekintve, hogy az ujdonságrontóul felhozott nyomtatvány a bolyhos szövetek perzselésére vonatkozik és pedig a perzselés után következő festéssel szárítás nélkül, bejelentett eljárás pedig a szövetek befestésére vonatkozik, utána következő szárítással, tekintve továbbá, hogy az égető tű különbözőkép alkalmazható és pedig ugy a perzselésre, mint tisztán a szárításra is, ennélfogva a kért szabadalmat engedélyezni, felszólalót pedig felszólalásával elutasitani kellett.

Felszólaló azon kifogását, hogy a két eljárás szerint készült diszités teljesen azonos, amit különben az általa becsatolt mintákkal is igazolni kiván, figyelembe venni nem lehetett, mivel egy eljárásnál nem az eljárás szerint készitett tárgy azonos vagy nem azonos volta képezi a mérlegelés tárgyát, hanem az eljárás, mely szerint a tárgy készül. De nem lehetett felszólalónak a »Stein der Weisen« már idézett helyére történt hivatkozását sem figyelembe venni, mert a bejelentett eljárás nem tekinthető a fadiszités egyszerü átvitelének, minthogy a »Stein der Weisen« hivatkozott helyéből kétségtelenül kitünik, hogy az abban ismertetett eljárásnál a festés után perzselés történik, holott bejelentő az égető tűt egyáltalában nem perzselésre, hanem szárításra használja. (Bejel. oszt. 1904 szeptember 21. H. 2074/ és 1139/1905. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya elsősorban bejelentő találmányi leirását vizsgálta meg és arról győződött meg, hogy bejelentő csupán ama készülékeket találta fel, melyeknek szerkezetét a csatolt rajzokon s a leirásban részletesen ismertette; bejelentőnek ama állitása, hogy a leirásban eljárás is volna ismertetve, elfogadható nem volt, minthogy a leirásban és az erre vonatkozó 1-ső és 2-ik igénypontban csupán a találmány tulajdonképeni lényegét képező szerkezet felépitési elve és működési módja van mint eljárás feltüntetve.

Bejelentő ugyanis abból az elvből indult ki készüléke megszerkesztésénél, hogy mindig csak kevés amalgamot termeljen, de azt, amit termelt, a kilugzó térben teljesen kilugozza.

Már pedig szabadalomjogi szempontból nem minősithető eljárásnak egy gép szerkesztésére szolgáló elv, mert ha az eljárás volna, ugy annak productuma épen ama

gép, mely mint constructio ugyis szabadalomképes.

Épen olyan kevéssé lehet valamely gép működési módját eljárásnak feltüntetni, mert a felépitett gép olyan kényszermozgásu részek sorozatából áll, amelyek csakis a szerkesztési elveknek megfelelően működhetnek és minden további beavatkozást szükségtelenné tesznek.

Mindezeknél fogva a bejelentési osztály határozatának ide vonatkozó részét meg kellett változtatni, és a bejelentés 1-ső és 2-ik igénypontjában foglalt »eljárásra« a szabadalmat meg kellett tagadni. (Birói oszt. 1904 jan. 14. C. 783. alapsz., 537/1904. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a felfolyamodó által becsatolt bizonyitékokból megállapitotta, hogy pörkölt kávénak czukorral és fehérjével külön-külön való bevonása conserválás czéljából már a szóban forgó bejelentés ideje előtt ismeretes volt, amint az minden kétséget kizárólag kitünik a »Forschungsberichte über Lebensmittel und ihre Beziehungen zur Hygiene, über forense Chemie und Pharmakognosie« czimű folyóirat 1896. évi folyamának 11. füzetében megjelent és Forster A. tollából eredő közleményből, melynek czimei : »Zur einheitlichen Begutachtung von geröstetem Kaffee«, mely a kávé aromájának conserválását ismertető 3. fejezetében kifejezetten felemliti, hogy »Nachdem unzweifelhaft festgestellt worden ist, dass durch einen Caramelüberzug das Aroma des Kaffees auf lange Zeit hinaus erhalten wird stb.«, továbbá egy sorral lejebb : »Verwendet werden als Glasuren : Eiweiss stb.«.

E helyekből tehát világosan kitünik, hogy *a czukornak és fehérjének conserválás czéljaira külön-külön való alkalmazása már a bejelentés ideje előtt ismeretes volt. Bejelentő ezzel szemben a kávé conserválására a külön-külön való alkalmazásban ismert czukor és fehérjének keverékét alkalmazza kis mennyiségü csokoládébarnából álló festékanyaggal.*

Ámde ezen ismert conserváló anyagoknak összekeverését szabadalmazható találmánynak tekinteni nem lehetett, mivel a fehérjének és czukornak összekeverése semmiféle különös uj müszaki hatást nem eredményez.

De nem állapithatja meg a bejelentés találmányi jellegét az a körülmény sem, hogy bejelentő a conserváló szerhez csokoládébarnából álló festőanyagot kever, mivel ezen festőanyag nem conserválóan hat, hanem szinezően és igy a conserválás szempontjából figyelembe sem jöhet s annak alkalmazása a találmány szempontjából fontossággal nem is bir.

Mindezeknél fogva tehát figyelemmel a találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. t.-cz. 1. és 3. §-aira, a bejelentés tárgyára kért szabadalmat meg kellett tagadni. (Birói oszt. 1902 február 5. L. 887. alapsz. és 1660/1902. ikt. sz. hat.)

Felszólalók a bejelentés első igényének szabadalmazása ellen azt hozzák fel, hogy az abban jellemzett szerkezet találmánynak nem tekinthető, mert a felsorolt három jellemző adat külön-külön ismeretes volt, ezek együttes alkalmazása pedig a találmány jellegét nélkülözi, amennyiben bejelentő ezzel semmiféle uj technikai effectust elérni nem tud.

A bejelentési osztály a bejelentés tárgyának és felszólaló kifogásainak megvizsgálása alapján azt találta, hogy a bejelentés első igénypontjában védeni szándékolt berendezésnek ujdonsága a felszólalók által felhozottak folytán lerontva nincsen. Ugyanis felszólalók csak azt igazolták, hogy mélyfuró berendezéseknél a szerszámot tartó kötélnek dobra való tekercselése ismeretes, azonban azt, hogy ezen dobokat egyszersmind ütközőpárnák segélyével rugalmasan ágyazták volna, amelyek azonfelül még lengő mozgást is végeznek, igazolni nem tudta.

Felszólaló azon érvelése, hogy az első igényben három ismert jellemző adatból összeállitott berendezés a találmányi jelleget nélkülözi, figyelembe vehető azért nem volt, mert felszólaló nem igazolta, sőt annak igazolását meg sem kisérelte, hogy mindazon müszaki hatásokat, melyeket bejelentő berendezésével elér, már korábban is elérték volna. (Bejel. oszt. 1904 január 27. G. 1350. alapsz. 1358/1904. ikt. sz. hat.)

Minthogy tehát az igénypontokban felsorolt összes momentumok a fent idézett szabadalmak leirásának egyikében vagy másikában megtalálhatók, a bejelentés tárgyát ujnak tekinteni nem lehetett és a szabadalom megadását az 1895 : XXXVII. t.-cz. 1. §-a, illetve 3. §-ának 1. és 3. pontja alapján meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1900 nov. 17. R. 525. alapsz. 16563/1900. ikt. sz.)

Az alperesi szabadalom igénypontjában védett találmány egyes szerkezeti alkatrészei nem voltak szerves, összefüggő egésznek és igy combinatiónak tekintendők, mert az alperesi szabadalom tárgyát képező készülék által tendált sajátos müszaki hatás elérése szempontjából az egyébként közismert konstruktiv alkatelemek, esetleg egyéb ugyancsak közismert szerkezeti alkatrészekkel helyettesithetők, az alperesi igénypontban pedig az egyes közismert szerkezeti alkatrészeknek, combinativ csoportositás feltüntetés nélkül való puszta felsorolása egymagában véve szabadalmazható találmányt megállapitó combinatiónak nem tekinthető.

(Biról oszt. 1903 junius 20. 1651/1903. sz. a. megsemmisitési perben hozott itélete. Szab. tan. hh.)

Hasonló szerkezeti alkatrészek eltérő funkczióval és eltérő rendeltetéssel szabadalomjogi szempontból azonosoknak nem tekinthetők. (Szab. hiv. bir. oszt. 432/1905.)

Az anyagcsere birhat-e alappal a találmány szabadalmazhatóságára?

Szabadalmi jog tekintetében azzal, hogy valaki ugyanazon alaku és kezelésü habarcshordó ládák előállitására faanyag helyett vasanyagot alkalmazott, nem alkot olyan ipari terméket, mely szabadalmi jogvédelmet igényelhetne, amennyiben pusztán a használhatóságnak felismerésében nincs alkotás, ugy nincs találmány sem. (Szab. tanács: 1900 deczember 11. 64. sz.)

Alperes szabadalmában a találmányi gondolat nem valamely uj müszaki cselekvésben vagy hatásban áll, mert a füzetfedelek tartósságának, hajlékonyságának és könnyüségének kérdését már előbb megoldották, hanem *csakis abban állana, hogy egy már ismert czélra a drágább vászonpapir vagy amerikai vászon helyett az olcsóbb, de a czélnak teljesen megfelelő anyagot, a papyrolint használja fel és igy az ilyen irkákat gazdaságosabban készitheti.*

Kétségtelen dolog, hogy minden találmány valamely gazdasági szükséglet kielégitését czélozza, hogy az alperesi szabadalom tárgya is ilyen czélt szolgál és ezt eléri. Azonban egy találmány szabadalmazhatóságának megitélésénél nem egyedül ezen gazdasági végczélt, hanem azon technikai megoldási módot is kell vizsgálni, amelylyel a feltaláló ezen czélt elérni kivánja. Maga a gazdasági előny és ipari értékesithetés nem indokolja a szabadalom fentartását, mert a szabadalmi törvény 1. §-a szerint a szabadalom első feltétele mindig az, hogy a bejelentés tárgya szabadalomjogi szempontból is valódi, tehát szabadalmazható találmány legyen.

Müszaki tekintetben a szabadalmazott tárgynál alperes czég semmit sem végzett. Beismeri maga is, hogy az irka és a füzetfedeleket nem ő találta fel, beismeri, hogy a papyrolin, melyből azokat késziti, szintén nem uj dolog, hogy ennek használata mint levélboritéké ismeretes volt, hogy ez különösen azon czélból készül, miszerint boriték gyanánt alkalmazzák. Midőn tehát alperes már ismert czélra — füzetfedélre — már ismert anyagot — papyrolint használ fel, — melynek különben is épen az a czélja, hogy boritékul használtassék, nem oldott meg semmi olyan müszaki feladatot, amely szabadalomjogi szempontból találmánynak lenne tekinthető; amiért is alperesi szabadalmat, tekintettel a szabadalmi törvény 1. §-a rendelkezésére, meg kellett semmisiteni. (Biról oszt. 1900 máj. 5-én 219/1900. sz. a megsemmisit. perben hozott itélet. Szabadalmi tanács helybenhagyta.)

Bejelentő a leirás igénypontja szerint eljárást igényel szénbriquettek előállitására, mely azáltal van jellemezve, hogy *a porszénhez a gyantát finomra őrölt poralakban adja hozzá,* s ezen keveréket, miután valamely ásványi vagy növényi olajat is hozzáadott, folytonos keverés mellett gőz hajtásának teszi ki, ugy hogy a gyanta megolvad, mire aztán a keveréket ismert módon sajtolja.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és a felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentésre kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a védetni kért eljárás bennfoglaltatik a 23473. sz. szabadalomban, amennyiben ezen szabadalom szerint is kötőanyagul gyanta és növényi olaj alkalmaztatik. Az a körülmény, hogy az emlitett ujdonságrontó szabadalom szerint e kötőanyag-keverék előzetesen olvasztatik meg meleg által, mig a bejelentés szerint a gyanta poralakban adagoltatik a szénhez s a szén és kötőanyag keverékét hevitik gőz bevezetése által, miután ahhoz a növényi vagy ásványi eredetü olaj adagoltatott, nem állapit meg oly lényeges különbséget, mely a szabadalmazást indokolttá tenné, azért, *mert organikus anyaggal szénbriquettet máskép késziteni nem lehet, mint ugy, hogy az organikus kötőanyagot megolvasztjuk, továbbá mert semmiféle feltalálói tevékenységgel nem jár az, hogy bejelentő a gyantát nem az ujdonságrontó szabadalomban védett módon külön olvasztja meg, hanem a szénkeverékben, mivel más uton ezt egyáltalán nem foganatosithatja.*

De nem lehetett ujnak tekinteni azt sem, hogy a gyanta poralakban adagoltatik a szénporhoz s e keverék hevittetik fel gőzzel, mivel az eljárás ilyen kivitele a XIX. k. 45. lapsz. osztr.-magy. szabadalom által ismertté vált.

Nem lehetett továbbá bejelentő azon kifogását sem figyelembe venni, hogy a bejelentésben emlitett sulyarányok lényegesen különböznek az ujdonságrontóul felhozott szabadalomban foglaltaktól, mivel bejelentő csakis *körülbelül* 4—½. s. r. gyantát és *egy* sulyrész olajat akar védeni, ugy hogy e számok, miután nem pontosan, hanem csak körülbelül szándékoltatnak alkalmaztatni, semmiféle oly lényeges müszaki momentumot nem okoznak, mely a szabadalmazást indokolttá tenné. (Bejel. oszt. 1903 május 15., A. 2351. alapsz. 6986/1903. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentésre

kért szabadalmat megadhatónak nem találta, u. i. az első *igénypont szerinti eljárás lényegét az képezi, hogy a bejelentő a homok lekötésére az eddig alkalmazott közismert mésztej helyett mészvizet alkalmaz.* Ámde ezen mészviz nem tartalmaz annyi meszet, hogy ily módon a lekötésre elegendő mészsilikát képződhetnék, minthogy az irodalmi adatok szerint, amilyenek pl. a Dammer-féle Handbuch d. anorg. Chemie czimű gyüjteményes mű II. köt. 2-ik része 295. lapján, továbbá a közkézen forgó Chemiker Kalender-ben is találhatók, a mészhydroxydból 15° C-on kb. 0·135 százaléknyi mészoxyd oldódik a vizben, ami mészhydroxydra számitva körülbelül 0·17 % mészhydroxydnak felel meg, ezen mennyiség pedig, mint arról számitás utján könnyen meggyőződhetünk, oly kevés mészsilikátot ad, hogy kemény, összeálló kövek alig képződhetnek ezen keverékből, különösen, ha még azon körülményt is figyelembe vesszük, hogy ezen silikátképződés közönséges hőmérséken igen lassan megy végbe. Ha pedig bejelentő magasabb hőmérséken dolgoznék, akkor a mészvizből az oldott mészhydroxyd egy része kiválnék, mivelhogy a mészhydroxyd a vizben magasabb hőmérsékeken kevésbé oldható mint az alacsonyakon s igy az oldata a közismert mésztejtől miben sem különböznék. Nem vehető figyelembe az sem, hogy bejelentő az alkalmazandó homokot finomra őrli, mivel ez nem tekinthető ujnak, minthogy ez már a 18567. lapsz. magyar szabadalom leirásában is ismertetve van. De a felhozottakon kivül az első igénypontban foglalt eljárásra még azért sem adható meg a szabadalom, mivel az már, mint fentebb is fel volt emlitve, az adott körülmények között a silikátképződés csak igen lassan megy végbe, minélfogva az atmosferiliák behatására e közben az oldott mészhydrát mégis csak karbonáttá alakul át s igy a mészsilikát képződésére legnagyobb részt el is vész, ugy hogy bejelentő leirását e tekintetben egyenesen megtévesztőnek kell minősiteni.

Nem lehetett a szabadalmat a 2-ik igénypontban védetni kért eljárásra sem megadni. *Ezen eljárás lényegét u. i. az képezi, hogy a czement megnedvesitésére bejelentő a közismert viz helyett a mészvizet alkalmazza. Ámde a közönségesen alkalmazott viznek helyettesitése mészvizzel szabadalmazható találmánynak nem tekinthető,* mivel a czement a vizzel megnedvesitve már magában véve is köt s igy akár vizzel, akár pedig a minimális mennyiségü oldott meszet tartalmazó mészvizzel végezzük is a lekötést, az lényeges müszaki különbséget a termék minősége tekintetében nem okoz s teljesen felesleges is.

Végül nem lehetett szabadalmat adni a 3-ik igénypontban foglaltakra sem, mert mint fentebb már ki volt fejtve, a czement vizzel már magában véve is erősen köti le a vele kevert homokot s e kötésnél nem játszik lényeges szerepet azon körülmény, hogy bejelentő a nedvesitésre mészvizet alkalmaz közönséges viz helyett, mivel a mészviz a homokszemecskéket közönséges hőfokon csak lassan támadja silikátképződés mellett, ugy hogy számottevő, a lekötést előkészitő silikátréteg nem képződhetik a mészviz behatására, ennélfogva ezen eljárásnál sem állapitható meg valamely különleges, a szabadalmazást indokolttá tevő müszaki hatás. (Bejelentési oszt. 1905 április 17. D. 981. alapsz. 1998/1905. ikt. sz. hat.)

— Bejelentő a leirás igénypontja szerint eljárást igényel kávénak és hasonló terményeknek gyantával való bevonására az által jellemezve, hogy a pörkölő dobban lévő pörkölő áruhoz megolvadt gyantát vezet.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentésre kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mert *kávénak bevonására száraz gyanta a 17082. sz. magyar szabadalom szerint már alkalmaztatott* akként, hogy a száraz gyanta az oly hőmérsékletre hevitett pörköltkávéhoz adagoltatott, amelynél a gyanta megolvad, de meg nem bomlik.

Ezzel szemben *bejelentő a bevonandó pörköltkávéhoz a gyantát megolvadt állapotban vezeti. Ámde* a 17082. sz. szabadalom szerint alkalmazott *szilárd gyantának megolvadt gyantával való helyettesitését találmánynak tekinteni nem lehet, mert a megolvasztott gyanta alkalmazásában szemben a száraz gyanta alkalmazásával semmiféle oly különleges müszaki hatás nem foglaltatik, mely a szabadalmazást indokolttá tenné, mivel a szilárd állapotban adagolt gyanta is csak akkor hat konzerválólag, ha megolvadva a kávészemeket bevonja*

De különben is semmiféle feltalálói tevékenység nem szükségeltetik ahhoz, hogy egy ismert bevonó anyagot, mely az eljárás folyamán, a meleg bevonandó anyaggal érintvezve megolvad s a bevonandó anyagot bevonja, már előzetesen megolvasztott ugyanezen anyaggal helyettesittessék. (Bejel. oszt. 1903 márczius 6. W. 1284. alapsz. 3148. 1903. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólalók bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mert bejelentő azt a körülményt, hogy az általa szabadalmaztatni kért dijodfluorescein páczolással készült kollodium-emulsiók, illetve az ezek segélyével előállitott fotografiai lemezek sensibilitása a felszólalók által ujdonságrontók

gyanánt hivatkozott s ugyancsak a fluorescein csoportjába tartozó érzékenyitő anyagokétól különbözik, be nem igazolta, daczára annak, hogy a bekivánt spectrum-fotografiák bemutatására három havi határidőt kapott. De nem lehetett a szabadalmat még azért sem engedélyezni, mert *bejelentő nem vette tagadásba, hogy a dijodfluorescein natrium fotografiai collodium lemezek érzékenyitésére már a bejelentés időpontja előtt használtatott, már pedig semmiféle feltalálói tevékenység nem kell ahhoz, hogy valamely alkali só helyett esetleg az annak alapját képező savi természetü alapanyag használtassék ugyanarra a czélra, ugy hogy a találmány legfeljebb csak az említett savi természetü alapanyag különleges alkalmazásmódjában lenne található,* ily különleges alkalmazás már pedig a leirásban ismertetve nincs. (Bejel. oszt. 1904 január 14. F. 1196. alapsz. 8016/1904. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a bejelentési osztálynak szabadalmat megtagadó határozatát indokainál fogva és még azért is helybenhagyja, mert a bejelentés tárgya az az ellen felhozott anterioritások tárgyával szemben pusztán anyagcsere, amely gazdasági előnyöket nyujthat ugyan, mindazonáltal egymagában véve, pusztán anyagcsere szabadalmazható találmány tárgyát nem képezheti. (Bejel. oszt. 1904 április 14. U. 408. alapsz. 4765/1904. ikt. sz.)

Az a különbség pedig, hogy az iskolapad vasváza a fenti számu szabadalomnál öntött vas, a bejelentés tárgyával U-alakban hajlitott és összeszegecselt T keresztmetszetü kovácsolt vas, találmánynak tekinthető nem volt, mert ez nem más, mint egyszerü anyagcsere minden müszaki hatás nélkül. (1902 szept. 29., alapsz. P. 1200. ikt. sz. 13991/1902.)

Bejelentő olyan eljárásra kért szabadalmat, mely szerint főtömegében gelatinból és tojásfehérjéből álló borderitő port készit, melyet előbb kevés borhoz ad hozzá, hogy azt abban feloldja, majd az oldott szert a bor tömegével habbá verje és ugy adja a bor deritendő nagy mennyiségéhez.

Felszólaló azt állitja, hogy 28138. sz. a. lajstromozott szabadalmában is olyan eljárás van védve, mely szerint a főtömegében gelatinból és tojásfehérjéből álló borderitő port késztit, azt hasonló módon oldja kis mennyiségü borban, majd habbá verve elegyiti a bor deritendő nagy tömegéhez.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya megállapitotta, hogy a találmányi bejelentésben és a felszólaló által hivatkozott szabadalomban leirt eljárás teljesen azonos, sőt azonos még az a jelenség is, hogy a borderitő szerben tannin is van mind a két esetben, a két eljárás közti egyedüli eltérés abban áll, hogy mig bejelentő a gelatin, tojásfehérje és tannin mellett konyhasót, addig felszólaló az ő szabadalmában ugyancsak az előbbi anyagok mellett spanyolföldet használ. *Ez az anyagcsere azonban tekintetbe vehető azért nem volt, mert az eljárás lényegén mit sem változtat, s az elrendelendő czélra különös hatással nincsen és igy egymagában szabadalom tárgyát nem képezheti.* (Bejel. osz. 1904 május 25. A. 668. alapsz. 6537/1904. ikt. szám.)

Bejelentő nagyot. hallók részére való thermoelektromos gyógyeszközön oly ujitást kiván szabadalmi oltalom alá helyezni, mely szerint a leiráshoz csatolt készüléken az ezüst szál és az ezt magába foglaló ezüst cső között alkalmazott csövet, mely az eddig használatos ily készülékeknél aluminiumból van készitve, chemikailag tiszta zinkből állitja elő.

Felszólaló a bejelentés tárgyát képező készülékeknek az egészségre ártalmas voltának bizonyitása mellett a bejelentés lényegét képező készüléknek a bejelentés ideje előtt forgalomba hozott reklám-nyomtatványát mutatja be, kérvén ezek alapján a szabadalom megtagadását.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólalásnak helyt adott, mint-hogy *a találmányi bejelentés tulajdonképeni lényegében t. i. a jelzett czélra szolgáló készülékeknél az aluminiumcsőnek zinkcsővel való helyettesitésében találmányt nem lát, mert ama müszaki előnyök, melyek eme tulajdonképeni anagcsere következményei volnának, — bęigazolva nincsenek.* (Bejel. oszt. 1903 febr. 13., N. 432. alapsz. 2146. ikt. sz.)

A gazdaságossági jelentőség kérdése a találmány megitélésénél.

Felszólaló irásbeli felszólalásában ellenzi a bejelentés tárgyára a szabadalom engedélyezését, mert elforditás által nyitható és zárható csapok már általánosan ismeretesek, amennyiben azokat már 30—50 év óta alkalmazták mosdó- és toilette-asztaloknál. Állitásának igazolására hivatkozik a Hubert Fülöp és társa árjegyzékének 38. és 39. lapjain ábrázolt forgatható toilette-csapokra és Hubert Fülöp, valamint Kelem Adolf tanukra.

Bejelentő kereken tagadja, hogy elforditás által nyitható és zárható csapok permetezőknél (peronospora-fecskendőknél) valaha alkalmazásban lettek volna.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya jelen felszólalási ügyet megvizsgálván, a személyesen meg nem jelent felszólaló által irásbeli felszólalásában felhozott állitásait a bejelentés tárgyára nézve ujdon-

ságrontónak el nem fogadhatta, mert semmivel sem bizonyitotta, sőt nem is állitotta azt felszólaló, hogy elforditás által nyitható és zárható csapokat eddig permetezőkön már alkalmaztak volna.

Ellenben megállapitotta a bejelentési osztály, hogy az ilyen csapoknak permetezőkön való alkalmazása, a permetezőt nemcsak könnyebben kezelhetővé teszi, *hanem általa permetező anyag megtakarilása is éretik el, ami az eddigi permetezőkkel szemben haladást jelent* és igy a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett adni.

A bejelentés tárgyát képező csapnak alkalmazása által azért válik a permetező kezelhetőbbé, mert annak használatánál a (d) szivattyu által előzetesen komprimált levegő nyomása folytán a (g) szóró működésekor önműködően permetez, tehát a permetezéshez csak az egyik kéz szükséges, mig a hasonló szerkezetü, ily csappal fel nem szerelt régi permetezőknél mindkét kéznek működésben kell lenni. Az anyagmegtakaritás pedig a (g) szivónak gyorsan eszközölhető elforgatása, illetve a csapnak ez által való elzárása által éretik el. Mindezeknél fogva a bejelentés tárgyának alkalmazását permetezőkön ujitásnak kellett tekinteni.

Felszólaló által bejelentett tanuk kihallgatása mellőzendő volt, mert felszólaló azokat csak azon ténykörülményre kivánta kihallgattatni, hogy ily forgó csapok már toillette-asztaloknál alkalmazásban voltak, ami a jelen határozatra semmi befolyással nem bir. (Bejel. oszt. 1902 febr. 7. W. 1005. alapsz. 1711/1902. ikt. sz.)

Bejelentő a szabadalmi igénypontban egy kiszedhető ágakkal ellátott két vagy több águ aczélvillát akar védelem alá helyeztetni, mely jellemezve van a nyélhez erősitendő négyszögletes és gulaszerüen szükülő (d) furatokkal ellátott (a) villatest, valamint az ennek furataiba beverendő és hasonló alaku (e) végekkel ellátott (b) villaágak által.

A szóbeli tárgyaláson meg nem jelent felszólaló irásbeli felszólalásában ellenzi a szóban forgó aczélvilla szabadalmazását, mert az nem uj, amennyiben az, az időközben köztulajdonává vált 1583. sz. szabadalomban már védve van.

Bejelentő képviselője hangsulyozza, hogy a bejelentett aczélvillának lényeges uj műszaki hatása van a fenti számu szabadalomban védett aczélvillával szemben, mert mig emennél az egyes villaágak a villatestbe illesztendő végei és ennek megfelelőleg a villatest furatai henger- vagy hasáb-alakuak, addig a bejelentett aczélvillánál a villaágak felerősitése teljesen szilárd, azok a használat közben nem lazulnak meg, előállitása egyszerübb, amennyiben ezen villánál a fenti számu szabadalomban védett aczélvillánál feltétlenül szükséges villaág-ágyazat teljesen feleslegessé válik.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak találta, mert a bejelentett aczélvilla az ujdonságrontóul felhozott 1583. sz. szabadalomban védett aczélvillával nem azonos, azzal szemben lényeges uj műszaki hatása van, amennyiben azáltal, hogy az aczélvillatesten a furatok gulaszerüen szükülnek, a hasonló alaku végekkel biró villaágak sokkal szilárdabb megerősitést nyernek mint az ujdonságrontóul felhozott aczélvillánál alkalmazott villaágak, amelyeknek a villatestbe illesztendő végei henger- vagy hasábszerüen vannak kiképezve és azáltal a villaágak mielőbbi meglazulását okozzák.

Azonkivül az utóbbinál a villaágnak a felfekvés czéljára szolgáló megvastagodása a bejelentés tárgyánál feleslegessé válik, miáltal a villaág egyszerübb alakot nyer és igy olcsóbban is előállitható. (Bejel. oszt. 1901 junius 14. F. 836. alapsz. 8999/1901. ikt. sz.)

A találmány szabadalmazható volta megállapitásánál a feltalálói tevékenység kérdéséhez.

A tudomány állása szerint megtévesztőnek bizonyuló leirásban foglalt és az előadott műszaki hatás elérésére alkalmatlan eljárás nem szabadalmazható. Műszakilag felesleges eljárás nem szabadalmazható. (Szab. hiv. bej. oszt. 4998/1905.)

Magából a szabadalmi leirásból az igénypontokból és azok fogalmazásából, valamint azon körülményből, hogy a megtámadott szabadalom és pótszabadalom hivatásos működését épen igénypontokban felsorolt egyes alkatrészek együttes alkalmazása biztositja, kétségtelenül megállapitható, hogy a megtámadott szabadalmak, illetve szabadalmazott találmányok tárgyát nem az igénypontokon felsorolt alkatrészek külön-külön, hanem az azokban felsorolt alkatrészekből álló egész képezi, hogy tehát a per tárgyát képviselő szabadalom, illetve pótszabadalom, combinatiós találmányt képezve, az azok jellemzésére az igénypontokban különkülön felsorolt egyes alkatrészek, mint az egésznek együttesen alkalmazandó részei, nem külön-külön, hanem együttesen közreműködő alkatrészek együttesen alkalmazandók. Ebből kiindulva a per tárgyát képező találmányok szabadalmazhatóságának elbirálásánál az a kérdés döntendő el, vajjon azok műszaki hatásuknál fogva találmányi gondolatot képeznek-e. Ezen kérdés pedig igenlőleg volt elintézendő. Mert az a körülmény, hogy a megtámadott és a szabadalmi leirásokban ismertetett szabadalmak tárgya az 1895 : XXXVII. t.-cz. 3. §-a szerint meg-

kivánt ujdonság kellékét nélkülözné, bizonyitva nem lett és mert az alperesi találmányok bár részben ismeretes alkatrészeinek együttes alkalmazása a készülék zavartalan működését az eddigieknél jobban biztositván, azoknak kiváló műszaki hatása is kétségtelen. (Szab. tan. 1905. és nov. 28. 8. 1905. sz. a. hat.)

A bejelentés tárgyát oly hajtómű képezi kukoriczamorzsolók számára, melynél a munkatengely mozgatása egy forgattyu utján oly emelőkarral történik, melynek egyik vége csukló közbeiktatásával a gép állványzatára felerősitett vezetőkarral van összekötve, mig a másik vége az erő felvételére szolgáló fogantyuval van ellátva.

Felszólaló a szóbanforgó bejelentés ujdonságát s tulajdonát képező 22333. számu magyar szabadalom alapján támadja meg, mert szerinte már ebben is oly hajtómechanismus van kukoriczamorzsolók hajtására védelem alá helyezve, melynél a munkatengelyre erősitett forgattyu egy tolórud közvetitésével mozgattatik, egy, az egyik végével a gép állványzatára erősitett, másik végén pedig fogantyuval ellátott, az erő kifejtésére alkalmassá tett emelőkar által.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya összehasonlitván a bejelentés és a hivatkozott szabadalom tárgyát, azt találta, hogy mindkét szerkezetnél ugyanazon gépelemek szolgálnak az erőnek a munkatengelylyel való közlésére s igy a két szerkezet ugyanazon kynematikai lánczolatnak felel meg azon különbséggel, hogy a négy elemből álló kynematikai lánczolat különböző tagjaira fejtetik ki az erő a két szerkezetnél, ami azonban csupán szerkezeti változtatást képez, ezen változtatás pedig a lánczolat működési módjára elméleti szempontból befolyással nem bir. Gyakorlatilag vizsgálva a két szerkezetet, különbség abban található, hogy mig a bejelentés tárgyánál az erőt felvevő fogantyut egy zárt vonalu kényszerpályán kell mozgatni, addig a szóbanforgó szabadalom tárgyánál a munkás a fogantyut egy körivben alternativ mozgatja, e körülmény azonban a munkakifejtés módjára és eredményes voltára gyakorlatilag közömbös.

Minthogy a fennebbiekben vázolt elméleti és gyakorlati különbségek a két szerkezet közötti uj műszaki eredményeket fel nem mutatnak, ennélfogva azokat a bejelentés javára oly mérvüeknek tekinteni, hogy azok a találmány fenforgását igazolnák, nem lehetett és igy a bejelentésre a szabadalmat meg kellett tagadni s bejelentőt a megállapitott költségekben, mint azok okozóját, el kellett marasztalni. (Bejel. oszt. 1902 május 28. R. 1007. alapsz. 15515/1902. sz. a. bej. oszt. határozata.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a felfolyamodás figyelembe vétele mellett az elsőfoku határozatot megváltoztatja s a szabadalmat megadja; a költségeket kölcsönösen megszünteti, egyuttal a felfolyamodási dijat visszautasitja.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya megállapitja, hogy az egymással szembeállitott két találmány tárgyánál a hajtóművek azonos gépelemek különös combinatiójából áll s hogy ezen különböző combinatio folytán az egymással szembeállitott két hajtóműnél a hajtóerő egymástól eltérő mozgást végez.

Ugyanis, hogy az ujdonságrontóul felhozott hajtóműnél a mozgató emberi erő a gép állványán lévő fix forgási pont körül mozgatható egykaru emeltyü felső végén körivben alternativ mozgást végez, mely mozgást egyrészt az emeltyüvel, másrészt a forgattyuval összekötött kar hajtórud módjára a főtengelynek forgó mozgásává változtatja át s amellett az emeltyü fogantyuja oly magasságban van alkalmazva, hogy a gépet kezelő munkás munkáját egyenes testtartással végezheti.

Ezzel szemben a bejelentés tárgyánál a mozgató emberi erő egy egykaru emeltyü felső végén önmagába visszatérő, tehát zárt görbe vonalu mozgást végez, mert az emeltyü alsó forgási pontja a gépállványzaton nem fix, hanem egy az állványzaton lévő fixpont körül lengő kar szabad végén van elrendezve, az emeltyü pedig a főtengely forgattyujával nem egy hajtórudszerü kar közvetitésével, hanem közvetlenül van a főtengely forgattyujával összekötve.

A bejelentés tárgyát képező hajtóműnél is a fogantyu oly magasan van elrendezve, hogy a munkás munkáját szintén egyenes testtartással végezheti.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya nem fogadhatta el helyesnek a hivatal bejelentési osztályának azon megállapitását, hogy a hajtóerőt felvevő fogantyunak ezen különböző mozgásai a munkakifejtés módjára és eredményes voltára gyakorlatilag közömbös volna s hogy ennélfogva az egymással szembeállitott különböző szerkezet uj műszaki eredményt fel nem mutatna, mert a bejelentés tárgyát képező hajtóműnél a mozgató emberi erőnek az önmagába visszatérő, zárt görbe vonalon való mozgása megközeliti a közvetlenül a forgattyun működő emberi erőnek körmozgását s mert ezen mozgás a hirtelen irányváltoztatásokkal járó körives alternativ emeltyümozgással szemben, mely utóbbit az erő a szabadalmazott szerkezetnél végez, az emberi izomerőnek egyenlő körülmények közt nagyobb hatásfokot biztosit, mint azt a gyakorlat az ember erőhajtására meg állapitotta s határozott számadásokkal ki-

mutatta. *Az említett kedvezőbb hatásfokban a szab. hivatal birói osztálya a bejelentés tárgyánál uj műszaki hatást lát, mihez képest a bejelentés tárgyát szabadalmazható találmánynak tartja* és nem tekinthette helytállónak felszólaló azon érvelését sem, hogy a szabadalmazott szerkezetnek egyszerü megforditása által a bejelentés tárgyával azonos működési hajtómű áll elő ; mert a hivatkozott szerkezet megforditása által csak akkor válhatnék a bejelentés tárgyával azonos működésüvé, ha megforditása után egyszersmind azon hajtórudszerü kar, mely a szerkezet egykaru emeltyüjét a forgattyuval összeköti, a forgattyu csapján túl meghosszabbittatnék s ha az erőt felvevő fogantyu ezen meghosszabbitáson alkalmaztatnék, vagyis, ha a hajtóművön megforditása mellett még szerkezeti változtatás is eszközöltetnék.

Mindezeknél fogva a bejelentési osztály elsőfoku határozatának megváltoztatásával a szabadalmat meg kellett adni. (Bejel. oszt. 1902 május 28. R. 1007. alapsz., 7290/1902. ikt. sz., megvált. birói oszt. 1902 november 13. 15515/1902. sz. a.)

A bejelentés tárgyát elektromos kábel képezi, melynél az egy vagy több a szokásos rostanyaggal avagy papirossal szigetelt vezető lélek a külső ólompalást helyett vulkánozott bitumenből álló burkolattal van bevonva.

A felszólaló által hivatkozott 15703. és 12702. számu angol szabadalmi leirásokban oly kábelszerkezetek vannak leirva, melyek ugyancsak gummiból, gummielegyből, guttaperchából vagy más hasonló anyagból való külső burkolattal vannak ellátva.

A fentiek alapján a szabadalmat meg kellett tagadni, mert az, hogy bejelentő külsőleg »*vulkanizált bitumen*«-réteget alkalmaz, az idézett szabadalmakkal szemben azért sem volt találmányszámba menő különbségnek minősithető, mert a bitumen itt számitásba jövő sajátságainál fogva egyrészt a szabadalmi leirásokban említett anyagok közé sorolható, másrészt pedig ez anyagnak akár vulkanizált állapotban való alkalmazásával sem lépnek *uj, váratlan, nem a használt anyag ismert tulajdonságaiból eredő műszaki hatások fel.* (Bejel. oszt. 1905 április 15. S. 2591. alapsz. és 4774/1995. ikt. sz. hat.)

Bejelentő az igénypontban papirból vagy efféle anyagból készült oly kapszulát akar védelem alá helyeztetni, mely kapszula oldalfelületein (b) hosszhajtogatással és (c) vonalak irányában eszközölt karczolásokkal bir oly czélból, hogy a kapszula hosszéleire gyakorolt nyomás folytán a kapszula kinyiljék. Erdős Jenő második felszólaló ellenzi a szóbanforgó bejelentés tárgyát képező kapszula szabadalmazását, mert szerinte az a tulajdonát képező 16513. sz. szabadalomban már védve van, amennyiben a jelen bejelentés tárgyát képező kapszula oldalfelületein alkalmazott hosszhajtogatás a fenti számu szabadalomban védett kapszula oldalain alkalmazott bordával lényegileg ugyanaz. Bejelentő ezzel szemben tagadja, hogy a G. 701. alapszámu bejelentésben és a 16513. sz. szabadalomban védett kapszulák oldalain alkalmazott hosszhajtás azonos, *mert ezen hosszhajtásnak szemben a behajtással, illetőleg bordával, lényeges műszaki hatása van, amennyiben ezen hosszhajtás folytán a kapszula mindig jól és biztosan működik, mig ellenben ugy az említett G. 701. alapszámu bejelentés, mint a fenti számu szabadalom tárgyát képező behajtással, illetőleg bordával ellátott kapszulák ezen lényeges műszaki hatással nem birnak.*

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a bejelentés tárgyára a kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgya a 16513. sz. szabadalomban védett kapszulával ugyanazonos, amennyiben a jelen bejelentés tárgyát képező kapszula oldalfelületein alkalmazott (b) hajtogatás lényegében megegyezik a fenti számu szabadalomban védett kapszula oldalain alkalmazott behajtással. Hogy a (b) hajtogatás tulajdonképen kettős hajtogatás és hogy a kapszulában a behajtogatáson kivül még (c) karczolások is vannak alkalmazva, a szab. hiv. bejel. osztálya ezen körülményt nem tekintette oly műszaki különbségnek, mely a bejelentés tárgyának a találmány jellegét megadná azért, *mert e kettős behajtás és az esetleg alkalmazott karczolások a 16513. számu szabadalomban ismertetett behajtással szemben semmiféle műszaki hatással nem birnak, amennyiben bejelentő azon állitása, hogy az általa bejelentett kapszulák jobban nyilnak mint a fenti számu szabadalomban védett kapszulák, nem felel meg a valóságnak, mert az egyik épp oly jól nyilik mint a másik* ; ennélfogva a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1900 nov. 28. E. 411. alapsz. és 16645/1900. ikt. szám határozata.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló érveléseit vizsgálat alá vette és a szabadalmat engedélyezhetőnek nem találta.

Meg kellett a szabadalmat tagadni, mert bejelentő irásbeli nyilatkozatában maga is beismerte, hogy nehéz olajoknak szigetelő gyanánt való alkalmazása már a bejelentés idejét megelőzőleg általánosságban ismeretes volt, az a körülmény azonban, hogy bejelentő éppen a 300° C.-on felüli termékeket tartalmazza, csak akkor képezhetne uj szabadalmazható találmányt, ha annak valami különleges uj műszaki hatása volna, amit azonban bejelentő joggal nem is állit-

hat, mert sem az anthracen, sem a naphtalin javállóknak nem tekinthetők, minthogy a felszólaló által hivatkozott Richter-féle munka szerint azok savakkal különféle vegyületeket alkotnak.

Mindezeknél fogva a bejelentés tárgyára a szabadalmat ujdonság hiánya miatt meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1905 június 27. 8255. sz. a. hozott hat.)

Bejelentő a szóbeli tárgyalás alkalmával kijelentette, hogy a szekrény felső szélén alkalmazott szögvaskeretet és annak a hordrudakhoz szegecsekkel való megerősitését védelem alá venni nem kivánja és igy a bejelentés eme részére a felszólalás tárgytalanná válván, csupán azt kellett eldönteni, vajjon a bejelentő találmányánál a szekrény készitési módjával szemben találmánynak tekinthető-e? Minthogy pedig a szekrény vaslemezeinek egy darabból való olyképeni készitésében, hogy egymásra hajtott lemezek a keletkező nyulványokkal összeszögecseltetnek, tényleg iparilag értékesithető találmányi gondolat rejlik, minthogy továbbá ennek ujdonsági minőségét a felszólaló szabadalmában igényelt találmány — mely szerint a szekrény több különálló darabból áll és melyek egymással szögvasakkal vannak összeszegecselve — le nem rontja, a szabadalom bejelentőnek a fentnevezett módositással megadandó volt. (Bejel. oszt. 1898 április 19. H. 446. alapsz. és 5507/1898. ikt. sz. a. hozott határozata.)

A birói osztály a bejelentési osztály által hozott határozatot indokainál fogva helybenhagyja és a szabadalmat a bejelentett találmányra megadja, a találmány czimét azonban igy állapitja meg:

»Ujitás vaslemezből készült habarcshordóládákon«, egyuttal a leirás utolsó bekezdésének 7. sorában a »széleit« és »egy« szavak közé ezen szavak beszurását »az ismert módon« rendeli el; az igénypont pedig a czimben eszközölt módositáshoz képest igy fog hangzani:

»Ujitás vaslemezből készült habarcshordó ládákon, az által jellemezve, hogy szekrényük egy darabban vágatik ki, a melynek a láda sarkaihoz eső *f* nyulványai egymásra boritva, *i* szögecsek segélyével szorosan összeszegecseltetnek.« (Birói oszt. 1898 nov. 22. H. 446. alapsz. és 16565/1898. sz. a. hozott határozata.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya kétségtelennek látja, hogy a bejelentés tárgyánál, valamint az ujdonságrontókul felhozott tárgyaknál találmány lényegének alapja ugyanaz, mert valamennyinél a lapátok vagy szárnyak a kerék állásához képest a forgás alatt s a szélirány szerint egyrészt a kerekeket inditják forgásnak, másrészt oly állást foglalnak el, melynél fogva a hajtóerőnek a lehető legcsekélyebb ellenállást nyujtják, vagyis világosabban mondva, a szóbanforgó három találmány lényegének közös alapját az képezi, hogy a lapátok a kerék tengelye körül a kerékküllőknek ugyanazon oldalain vannak nyilhatóan alkalmazva, miáltal a szélnek a kerékre ható oly elosztása éretik el, mely szerint a kerék függetlenül a szél irányától mindig csak egy irányban forog.

Ámde abból, hogy több találmány lényegének különböző szerkezeti megoldásai azonos alapra visszavezethetők, nem következik, hogy ezen találmányok egyenként külön szabadalom tárgyát nem képezhetnék. Felfolyamodó is elismeri, hogy a bejelentés tárgyánál a szárnyak vagy lapátok más szerkezetüek, de tagadja, hogy ezen szerkezeti eltérés a szabadalmazott szárnyakkal szemben uj műszaki hatást volnának képesek felmutatni.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya erre nézve azt találja, hogy a bejelentés tárgya az ujdonságrontókul felhozott szabadalmak tárgyaitól nemcsak különböző szerkezetü, hanem hogy azokkal szemben uj műszaki hatást is mutat fel, mely abban nyilvánul, hogy a bejelentett találmány tárgyát képező lapátok kevésbbé ütköznek a kerékhez, tehát tartósabbak, viszonylag zajtalanul járnak s hogy a zsinórszerkezet segélyével felhuzatván, a kerék működése egyszerübb módon szüntethető be, hatása is szabályozható. A szárnyak felhuzására rendelt zsinórszerkezetnek a találmány tárgyánál való alkalmazására pedig ujdonságrontó nem lehet azon körülmény, hogy ilyen zsinórok hasonló czélból közönséges szélmalmok vitorlakerekeinél is már rég idő óta alkalmaztatnak, mert ez utóbbiak bejelentett találmány tárgyát képező szélkeréktől szerkezetben és hatásban teljesen eltérők. Mindezeknél fogva a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya ezen hivatal elsőfoku határozatát a felhozott indokokból annyival is inkább helybenhagyta, mert a bejelentés tárgya az ujdonságrontókul felhozott szabadalmak tárgyaival szemben uj műszaki hatást is képes felmutatni. (Birói oszt. 1901 márczius 27. M. 1051. alapsz.; 4610/1901. ikt. sz., a bejelentési osztály határozatát helybenhagyó határozata.)

A bejelentési osztály határozatának megváltoztatásával az első igénypontban védeni szándékolt furóvésőre a szabadalmat azért kellett megtagadni, mert az az ujdonság kellékét nélkülözi, a mennyiben a Th. Tecklenburg »Handbuch der Tiefbohrkunde« Leipzig 1886-féle mű 1. kötetéhez tartozó IV. rajzlap 4. ábráján teljesen azonos kiképzésü furóvéső van feltüntetve.

A 2. és 4. igénypontokra a szabadalom azért volt megtagadandó, mert a különben is egyenként ismeretes előfuró és kiszögellő

vagy ki nem szögellő simító élnek jelen combinatiója találmánynak tekinthető nem volt, amennyiben ezeknek a bemutatott és védeni szándékolt egyesitéséből semmiféle beigazolható uj vagy különös müszaki hatás el nem éretilt.

Végül a 3. igénypontra azért kellett a szabadalmat megtagadni, mert az abban védeni szándékolt furó az 5371. sz. osztrák szabadalmi leirásban ismertetett furóval lényegileg azonos, tehát az ujdonság kellékét szintén nélkülözi. Utóbbi furó csövénél is feltalálhatók az egymáshoz szög alatt hajló előfuró-élek, ahol ezen két él által képezett szögnek csucsa a furási középvonalon kivül esik, épp ugy, mint a bejelentés tárgyánál.

Az a körülmény, hogy a bejelentőnél a két ferde furóél találkozási pontja meg van hagyva, míg az 5371. sz. szabadalomnál ezen csúcs le van vágva, figyelembe vehető különbségnek nem tekinthető, mert a hegyes csúcs rövid használat után amugy is eltünik s akkor az 5371. sz. szabadalom tárgyával teljesen azonos furót kapunk. *Annál kevésbbé lehetett ezen most emlitett különbséget lényegesnek tekinteni, mert a bejelentők a különbség által elérendő müszaki hatás igazolásának a felhivás daczára eleget nem tettek.* (Biról osztály 1904 márczius 17. alapsz. C. 816. ikt. sz. 3499/1904.)

Bejelentő egy eljárásra kér szabadalmat, mely szerint 42 sulyrész korundot, 11 sulyrész carborundumot megfelelően felapróz kötőanyaggal, amilyen 15 sulyrész chlormagnesiumoldat, 15 sulyrész magnesitpor és 2 sulyrész szőlőfekete lehet, elegyit, a lágytömeggé gyurt elegyet formába sajtolja vagy gyömöszöli, azután megszáritja. *Felszólaló* a jelen találmányi bejelentésben semmi ujat és semmi találmányt nem lát, mert mint a Meyers Konversations-Lexicon 15. kötetének 503. oldalán a »Schleifscheiben« czimü czikkből világos, ezzel az eljárással már régen készitettek köszörüköveket. Az 1777. sz. magyar szabadalom a régi eljárásnak javitása, melynél a tulajdonos a korund helyett a sokkal keményebb carborundumot alkalmazza. Nem tekinti ujnak jelen bejelentésben azt sem, hogy itt a carborundumot bejelentő más anyaggal keveri, mert a 8588. sz. magyar szabadalom már készit, igaz, hogy nem köszörü-, hanem malomköveket, amit azonban felszólaló lényegtelen különbségnek tart, éppen ugy mint azt, hogy ebben a szabadalomban carborundum mellett nem korund, hanem quarz nyer alkalmazást. Végül a bejelentés tárgyát még azért sem tartja szabadalmazhatónak, mert az megtévesztő szerinte, amennyiben a chlormagnesiumoldat és magnesitpor kötőanyagok között bejelentő a szőlőfeketét is felemliti, ami pedig nem kötő-, hanem inkább festőanyag és bejelentő annak ezt a szerepét elhallgatja.

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya azt találta, hogy a hivatkozott Meyer-féle Konversations-Lexikonnak emlitett czikkében le van irva az az eljárás, mely az 1777. sz. magyar szabadalomban már javitva van védelem alá helyezve és amelyet bejelentő szabadalmaztatni kiván. Csakhogy a hivatkozott nyomtatványokból az is világosan megállapitható, hogy az ott leirt eljárással egy esetben sem készitenek korund és carborundum keverékéből köszörüköveket, miből kifolyólag a bejel. osztály megállapitotta, hogy bejelentő találmánya nem az eljárásban, hanem az alapanyagul szolgáló elegy megválasztásában rejlik. Nem volt tekintetbe vehető a 8588. sz. magyar szabadalom, mert ebben olyan malomkövek készitése van leirva, melyeknek alapanyaga carborundum és quarz elegye, tehát egészen más, mint a jelen bejelentés tárgyát képező köszörükövek alapanyaga. Ezeknél fogva a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya részéről a fentebbiek szerint megállapitott találmány lényegéhez képest kellett ugy a bejelentés czimét, a leirást, valamint az igénypontokat helyesbiteni és mint ujitásra köszörüköveken kellett a szabadalmat megadni annyival is inkább, mert a szőlőfeketének a ragasztóanyagok mellett való felhasználását megtévesztőnek elfogadni nem lehetett, amennyiben az azzal előállitott elegy is képes ragasztani. (Bejel. oszt. 1902 május 24. S. 1970. alapsz. és 7157/1902. ikt. sz. hat.)

Felszólaló ellenzi a szabadalom engedélyezését a szóbanforgó bejelentés tárgyára, mert az a Fischer Györgynek 1879. évben 2207. sz. alatt Angolországban engedélyezett tégelykemencze szabadalmával, amennyiben az nyomtatványokban közzé van téve, már ösmeretessé vált. A Fischer-féle szabadalomnál ugyanis a kiürités és tisztitás czéljából a kemenczének a tégelyt tartó alsó része leeresztendő, mig a bejelentés tárgyánál ezen czélból a kemenczét fel kell emelni, amely eltérés szerinte találmánynak nem tekinthető; de nem tekinthető találmánynak az sem, hogy mig a Fischer-féle angol szabadalomnál a légcsövek függélyesek, addig a bejelentés tárgyánál vizszintesek, mert azok tisztitása czéljából mindkét kiviteli alaknál a kemenczét helyéről el kell távolitani. Véleménye szerint tehát ezekhez képest a bejelentés tárgya nem szabadalmazható.

A. m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya felszólaló bizonyitékát a bejelentés tárgyával összehasonlitván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak találta.

Ugyanis mig a Fischer-féle angol szabadalomnál a kemencze kiüritésére, vagy

a kemencze belsejében, az oldalfalakon át nem hatoló függélyes csövek kitisztítására a tégelyt tartó alsó kemenczerész a felső fix kemenczerésztől elválasztandó, illetőleg lebocsátandó, addig a bejelentés tárgyánál *a kemencze falain á áthatoló vízszintes légcsatornák tisztítása* az egész kemenczének a tégelylyel együtt a köpenyből való kiemeltetésével, annyiszor, ahányszor szükséges, *az olvasztási folyamat megzavarása nélkül eszközölhető és a kemenczét szétszedni csak akkor kell, amikor abból a tégelyt el akarjuk távolitani.*

A Fischer-féle angol szabadalomnál tehát a csatornák tisztításánál is lebocsátandó az alsó kemenczerész, miáltal az üzem folytonossága megzavartatik, a bejelentés tárgyánál azonban a légcsatornák tisztítása az egész kemencze felemelésével, a kemencze két részének elválasztása nélkül, vagyis a folytonos üzem fentartása mellett eszközölhető.

Mindezeknél fogva tekintettel arra, hogy *a bejelentés tárgya a felszólaló által hivatkozott Fischer-féle angol szabadalom tárgyától műszaki hatásában lényegesen eltér,* arra a szabadalmat meg kell adni. (Bejel. oszt. 1901 január 28. H. 1063. alapsz.; 1451/1901. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a hivatal által kirendelt szakértő, Pfeifer Ignácz műegyetemi magántanár meghallgatása után a bejelentés tárgyára kért szabadalmat megadhatónak nem találta. Ugyanis a leirás szerint az eljárás lényeges uj hatása abban áll, hogy a vizben oldható kötőanyag és ezen keverékének 180° fölötti hőmérsékekre való hevitése által a brikettezés előtt nemcsak raktározható, hanem az időjárásnak is ellenálló brikettek készithetők. Minthogy azonban a hivatal által kinevezett szakértő, Pfeifer Ignácz műegyet. magántanár szakvéleményéből és megejtett kisérleteiből kétségtelenül megállapitható, hogy a védetni kért eljárás szerint készülő brikettek az időjárásnak épp oly kevéssé állanak ellent, mint a 180°-ot meg nem haladó hőmérsék alkalmazása mellett készültek s ebből folyólag a bejelentő által állitott uj műszaki hatás egyáltalán fenn nem forog s igy a bejelentés tárgya az eddigi eljárással szemben haladást nem jelent: ennélfogva az szabadalmazható találmánynak nem tekinthető. (Bejel. oszt. 1904 április 26. T. 839. alapsz. 15276/1904. ikt. sz.)

Bejelentő a leirás igénypontja szerint eljárást igényelt tejföl eltartására vajkészitő czélokból, mely az által van jellemezve, hogy a czentrifugából kilépő tejfölhöz mintegy 5% konyhasót ad s a tejfölt a vajjá való feldolgozás időpontjáig zárt edényben tartja.

Felszólaló czég ellenzi a szóban forgó bejelentés szabadalmazását, mert az szerinte nem találmány, amennyiben a konyhasónak konserváló hatása különféle élelmi szerek eltartásánál már emberemlékezet óta ismert s igy az emlitett sózási eljárásnak speciálisan tejfelnél való alkalmazása találmányt nem képez.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentésre kért szabadalmat a nyilvános nyakorlatbavétel igazolásának mellőzésével már az ügy jelen stádiumában sem találta megadhatónak.

A felszólalásból ugyanis kétségtelenül kivehető, — amit a különben bejelentő sem vett tagadásba — hogy élelmiszerek conserválásánál a só már a bejelentés ideje előtt is alkalmazásban állott, minthogy pedig bejelentő lényegében szintén csak conserválás czéljából sózza a tejfelt, ennélfogva azt találmánynak tekinteni nem lehetett, *mert bejelentő ezen sózással conserváláson kivül semmiféle más oly különleges, a só természetéből nem folyó és igy nem várt műszaki hatást, mely a bejelentés találmányi jellegét megadná, el nem ér.* (Bejel. oszt. 1903 április 3. H. 1725. alapsz. 4616/1903. ikt. sz.)

Bejelentő egy oly önműködő vasuti kocsikapcsolást óhajt védelem alá helyezni, mely kapcsolás jellemezve van a kocsik vonórudján csuklósan megerősitett lapos ékalakban végződő és végükön két-két ékalaku orral ellátott kapcsok által, melyek segélyével a kocsik összetolatása alkalmával az összekapcsolás a kapcsok egymásba kapaszkodása folytán önműködőleg történik; jellemezve van továbbá az ezen kapcsok vizszintes helyzetben való megtámasztására a kocsiszerkezet mellgerendáján, ezzel párhuzamosan ágyazott s hosszirányban korlátolt mértékben mozgatható vasrudon alkalmazott, két bütyökre erősitett két aczélrugó által, melyek a kocsikapcsolók vizszintes helyzetben való rögzitésére szolgálnak és a kikapcsoló vasrudnak a kocsi oldaláról való elhuzásával a kocsikapcsolók alól elhuzhatók, hogy igy azok támaszukat vesztve, a kocsi szétkapcsolása czéljából saját sulyuk következtében függélyes helyzetbe essenek és végül jellemezve van a kikapcsoló vasrudat a kocsikapcsoló vizszintes állását biztositó helyzetében rögzithető ajtócskák által, melyek a mellgerenda két végén vannak elhelyezve.

Felszólaló ellenzi a bejelentés tárgyára a szabadalom engedélyezését, mert az a 18951. sz. magyar szabadalomban már védve van, tehát nyilvános nyomtatvány utján már a bejelentés előtt közismertté vált.

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya, a bejelentés tárgyát az ujdonságrontóul felhozott szabadalom tárgyával összehason-

litván, a felszólalás figyelmen kivül hagyása mellett, a bejelentés tárgyára a szabadalmat engedélyezendőnek találta. Ugyanis mig a bejelentés tárgyánál az önműködő kapcsolásra a minden kocsi homlokfalának közepén a vonórudhoz erősitett teljesen azonos alaku kapocs szolgál, mely kengyelszerü kapocs kapcsoló végén két ékalaku orral van ellátva, addig a 18951. sz. szabadálommal az önműködő kapcsolásra a vonóhorog két oldalán elrendezett két-két kapocs szolgál, melyek közül a jobboldali kapcsot vizszintes kampó, a baloldalit ellenben függélyes ékalaku csucsban végződő kampó képezi. Mig továbbá a bejelentés tárgyánál a kengyelszerü kapocs vizszintes helyzetben való megtartására egy, a kocsi mellgerendáján, ezzel párhuzamosan ágyazott és hosszirányban eltolható vasrudon alkalmazott, két bütyökre erősitett két aczélrugó szolgál, *a kikapcsolás pedig az által eszközöltetik, hogy a vasrud elhuzásával támaszát vesztett kapcsolókengyel függélyes helyzetbe lefelé fordul, addig a 18951. sz. szabadalom tárgyánál* a jobboldali vizszintes kampóju kapcsot vizszintes helyzetében egy a kocsi mellgerendája alatt alkalmazott rugó és forgattyu hatása alatt álló rud tartja meg, mely rudhoz a kapocsnak egy könyökszerü nyulványa támaszkodik, a baloldali függélyes kampóju kapcsot vizszintes helyzetében pedig a kapcson kiképezett és a vonóhorogra támaszkodó oldalbütyök tartja meg, *a kikapcsolás itt az által idéztetik elő, hogy a már emlitett forgattyu által befolyásolt támasztórudnak mindkét kapcsolt kocsin való kilolásával mindkét szemben fekvő jobboldali kapocs felemeltetik.*

A fentebbiekből még következik a különbség is, hogy mig *a bejelentés tárgyánál a szétkapcsolás az egyik kocsin véghezvitt egyetlen művelettel foganatositható és a szétkapcsolt részek használaton kivüli helyzetben függélyesen lefelé lógnak, addig a 18951. sz. szabadalomnál a szétkapcsolás minden kocsin külön foganatositandó, tehát két külön művelettel érhető csak el és a szétkapcsolt részek használaton kivüli helyzetükbe függélyes, felfelé való forgatása által hozatnak.*

Mindezeknél fogva a két egymással szembeállitott szerkezet ugy *müködésmódjukban*, valamint *kezelésük szempontjából* és szerkezeti kivitelük tekintetéből is egymástól teljesen különböznek, amiért is a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett adni. (Bej. oszt. 1902. márcz. 14. G. 961. alapsz. 3439/1002. ikt. sz. hat.)

Jelen bejelentés tárgyát az képezi, hogy bejelentő a festékpárnás bélyegző nedvesitőknél levehető nehezéket alkalmaz, mely akként van szerkesztve, hogy a festékpárna felületét a levegővel való érintkezés ellenében megvédi.

A festékpárnának a levegőtől való megvédése azért szükséges, hogy az olajnak a festékből való elillanása megakadályoztassék. Amint ebből látható, bejelentő bizonyos speciális czél elérésére bizonyos műszaki eszközt használ, a melylyel azt el is éri, amit különben felszólaló nem is von kétségbe.

Minthogy pedig az oly létesitményektől, melyeknél a fenti feltételek megvannak, a találmányi jelleget megtagadni nem lehet, ennélfogva a jelen bejelentés tárgyát is találmánynak kellett tekinteni s ehhez képest arra a felszólalásban felhozottak mellőzésével a szabadalmat engedélyezni kellett. (Bejel. oszt. 1905. junius 14. Sch. 1273. alapsz. 7722/1905. ikt. sz. hat.)

Egyébként a 14474/1899. sz. angol szabadalmi leirás 1-ső ábrájában feltüntetett S tartály bejelentő uj igényében expansiotartálynak nevezett részszel azonos, mindkettőnél ezt a czélt igyekeznek elérni, hogy az emelkedő csőben képződő gőz lecsapassék, hogy ily módon a rendszerben a vizkeringés előidéztessék s mindkettőnél a lecsapolás a visszafolyó hideg viz segélyével történik. A két elrendezésnél csakis azon eltérés mutatkozik, hogy az angol szabadalomnál a lecsapolás nem magában az expaniso-tartályban, hanem ezen kivül a visszafolyó vezeték alkalmas pontján történik.

Hogy ezen különbség mennyiben állapit meg oly műszaki hatást, mely a szabadalmazható találmány fenforgását indokolná, azt bejelentő nem igazolta. Ezért a műszaki hatás fennforgását az ő javára betudni nem lehetett, hanem a két berendezést azonosnak kellett tekinteni s a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1903. április 15. J. 529. alapsz. 5124/1903. ikt. sz.)

Tekintettel azon körülményre, hogy a tárgyalás folyamán beigazolást nyert, miszerint már a bejelentés időpontja előtt brikettezési czélokra keményitőcsirizt alkalmaztak, tekintettel továbbá azon körülményre, hogy a leirásban és a bejelentő állitása szerint a csirizzel készült brikettek tartóssága és kötöttsége igen hiányos volt, mig ellenben az ő eljárása szerint magas nyomás alatt folyósitott ily hiányokat nem mutat: a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentő osztálya szükségesnek tartja szakértőnek meghallgatását arra nézve, hogy a magas nyomás mellett alkalmazott keményitőoldatból kevesebb kell-e tartós és kötött brikettek készitésére mint a már ismert csirizből, továbbá, hogy a bejelentő eljárása szerint bármely módon oldott keményitővel, nevezetesen magas nyomáson folyósitott keményitőoldattal készült brikettek tartósabbak és kötöttebbek-e mint az elcsirizesitett keményitővel készültek, továbbá

hogy lehet-e, ezen eljárás szerint érczeket is kellőkép brikettezni? (Bejel. oszt. 1905 február 13. 1889/1905. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló indokait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentett vasbetonfödém lényegében megegyezik az 1892 : XXVI. kötet 1677. sz. szabadalmi rajz 3. ábrájában ismertetett födémmel, amennyiben ez a bejelentés igénypontjában védett födémet fedi. Azt a körülményt pedig, hogy a fenti számu szabadalomban a vasbetétek az infexióknál meg vannak szakitva — szemben a kérdés alatt álló födémmel, ahol azok összefüggően vannak kiképezve — a bejelentési osztály figyelembe nem vehette, mert annak egyrészt *semmiféle uj műszaki hatása nincs, amennyiben a vasbetétek azokon a helyeken szakittatnak meg, ahol a nyomaték zérus, tehát szilárdság tekintetében lényegtelen, hogy a vasbetét azon a helyen, ahol amugy sem vétetik szilárdságilag igénybe, összefüggő-e vagy sem.* (Bejel. oszt. 1901. márczius 2. K. 1127. alapsz.; 3869/1901. ikt. sz.)

Méret, alak és helyzetbeli elváltoztatásoknak jelentősége az ujabb találmány szabadalmazhatása kérdésénél.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megtagadja; mert a cserép vékonyitását bejelentő maga sem tekinti ujnak; a vájatok és párkányok ujdonságát pedig a 14481. és 20226. sz. szabadalmi leirások lerontják. Azon különbség már most, hogy a bejelentés tárgyánál egy-egy oldalon egy vájat és egy párkány alkalmaztatik, a fenti számu szabadalmaknál pedig két vájat és két párkány alkalmaztatik, csak számbeli különbségnek volt tekinthető, amelynek a számbeli különbségnél önként mutatkozó műszaki hatáson kivül semmiféle ujabb műszaki hatása nincsen és igy a bejelentés tárgya a fenti számu szabadalmakkal szemben találmánynak nem volt tekinthető. Ennélfogva a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1904. május 20. S. 2580. alapsz. 6368/1904. ikt. sz.)

A 4-ik igénypontra a szabadalmat szintén meg kellett adni, mert az által, hogy bejelentő ez ismert kengyelnek egyik karját elhagyta azon czélból, hogy a kéménytisztitás alkalmával a kihagyott kar utban ne legyen, czéltudatosan oly műszaki feladatot oldott meg, amely találmánynak tekintendő volt. (1903. szept. 30. H. 1848. alapsz. 12653/1903. ikt. sz.)

Csakis az lehet kérdés tárgya, hogy alperes azáltal, hogy a tetőcserepeken eddig is használatos két léczen kivül a tetőcserepen még egy ujabb léczet alkalmaz, — amelyet ő védőléczneк nevez — létesit-e uj és szabadalmazható találmányt.

Ezt a kérdést a szabadalmi hivatal mindkét irányban tagadólag döntötte el, mert az egyrészt nem uj, másrészt nem egyéb mint az eddig alkalmazott léczeknek ugyancsak cserepekben való szaporitása minden ujabb műszaki hatás nélkül.

Nem uj azért, mert felperes 14481. sz. szabadalmában védelem alá helyezett cserepeknél is alkalmazott egy ilyen léczet (4), mely ott tévesen horonynak neveztetik; nem találmány pedig azért, mert az eddig alkalmazott léczeknek is megvolt az a hatása, hogy azok a szélnek, hónak, esőnek a tetőre való befolyását, amennyiben ez lehetséges — megakadályozzák, mert azon állitólagos előnye, hogy ezen védőlécz lehetségessé teszi a léczek és hornyok pontos összeillesztését, még azoknak meggörbülése daczára is, csak akkor következhetnék be, ha a cserepek egymásnak megfelelően fognak meggörbülni, továbbá, mert alperes azt az állitását, hogy azon védőlécz a cserépnek égetéskor való elgörbülését megakadályozná, még valószinüvé sem tette, amiért a magy. kir. szabadalmi hivatal ezen léczнek már ismert minőségü cserepeken való alkalmazásában szabadalmazható találmányt nem látott. (Szabad. hiv. birói oszt. 15268. 1902. számu 1903 május 9-én megsemmisitési perben hozott itélete.)

Az a körülmény pedig, hogy a bejelentés tárgyánál ezen harántléczek a cserép szélétől egy bizonyos távolságban vannak és hogy a cserép alsó szélén két horonnyal bir, a fenti számu szabadalomban védett tetőcserép alsó részén lévő egy horonnyal szemben találmánynak tekinthető nem volt, mert annak semmiféle *ujabb* műszaki hatása nincs, amennyiben az lényegében nem más mint egy általánosan ismert kapcsolási elemnek, t. i. horonynak *egyszerü ismétlése,* amelylyel természetszerüleg a többszörös átfedés is elérhető. (Bejel. oszt. 1902 ápril. 14. B. 1841. alapsz. 5049/1902. ikt. sz.)

A 13798. számu szabadalom leirása és rajzai pedig olyan tetőcserepet ismertetnek, mely lényegileg azonos az alperesi szabadalom második igénypontjában jellemzett tetőcseréppel, amennyiben az ujdonságrontó leirásban ismertetett tetőcserép az alperesi tetőcseréptől a keresztléczek tekintetében csak annyiban tér el, hogy az előbb emlitett cserépnek a felfekvési oldalon elrendezett keresztléczei némileg kiemelkednek a cserép sikjából. Ezen eltérés azonban annyira lényegtelen, hogy létesitése számba-

vehető uj műszaki hatást nem eredményez. (Szab. hiv. birói osztály 1902 május 14-én 5637/1902. sz. a. megsemmisitési perben hozott itélet.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgya lényegében azonos a 20019. és 24531. sz. szabadalmakban ismertetett tetőcserepekkel, amenynyiben azoknál is a tetőcserép sarkaiban a bejelentésben védetni szándékolt bemélyedéseknek teljesen megfelelő kimetszések vannak alkalmazva, amelyek ugyanazt a czélt szolgálják, t. i. azt, hogy az egymás alatt lévő cserepek között a szükséges kapcsolat létesithető legyen.

Ezenkivül a fenti sz. szabadalmakban ismertetett tetőcseréppel is ugy fedhetünk, mint a bejelentés tárgyát képező tetőcseréppel, mert a tetőcserép sikjában semmiféle akadály nincs, amely a tetőcserepeknek pontosan egymás alatt való eltolását megakadályozná.

De különben is a bejelentés tárgyát képező bemélyedés megvan a 22088. sz. szabadalomban ismertetett tetőcserépnél is, csakhogy itt a cserép közepén van alkalmazva. Ez azonban műszaki különbséget nem állapit meg, mert az nem egyéb, mint helyzetváltoztatás, amelynek ezen szabadalommal szemben semmiféle műszaki hatása nincs, amennyiben a bemélyedést minden nehézség nélkül, tehát semmiféle feltalálói tevékenység kifejtése nélkül csak egyszerü helyzetváltoztatással a 22088. sz. szabadalomban ismertetett tetőcserepeknél is a középső borda helyett a szélső borda alatt lehet alkalmazni, ez által ezen cserepekkel is lehet nem pikkelyszerüen, tehát épp ugy, mint a bejelentés tárgyával, fedni.

A bejelentés tárgyánál lévő két bemélyedés tulajdonképen csak egy bemélyedésnek tekintendő, mert két cserép egymás mellé helyezése által képződik csak a tulajdonképeni bemélyedés, mely az alatta fekvő cserép bordájának befogadására szolgál. (Bejel. oszt. 1904 szept. 27. S. 8761. alapsz. 11713/1904. ikt. sz.)

Meg volt semmisitendő a 2-ik igénypont azért, mert azáltal, hogy a tárcsa hüvelyét alperes ötszögletüre képezi, szabadalmazható találmányt szintén nem alkotott. Ugyanis nem vonja kétségbe alperes, hogy eddig is ismeretesek voltak a váltótárcsák felállitására szolgáló hüvelyek, s hogy azok hatszegletesek voltak. Beismeri ezt alperes akkor, midőn a felperes által bemutatott váltótárcsákra nézve nem vette tagadásba azt, hogy azok szabadalma bejelentése napja előtt készültek. Hogy ilyen tárcsa-hüvelyekkel szemben egy ötszögletes hüvely alkalmazása találmányt képezne, azt alperes meg sem kisérlette bizonyitani, de egy ilyen hüvely alkalmazása találmányt már azért sem képezhet, mert a Kolupper-féle mintákon látható hatszög nem egyéb, mint két ötszög összetétele, amely az ötszögletü váltórudakon éppen oly biztosan alkalmazható, mint az ötszögletes. (Szab. hiv. birói osztályának 1900 deczember 12-én 16050. 1900. sz. a. megsemmisitési perben hozott itélete.)

A bejelentés első igényében védeni szándékolt nyereghevedertartó csakis abban különbözik a felszólaló által ujdonságrontó nyomtatványként felmutatott 24216. sz. szabadalomban ismertetett hevedertartótól, hogy mig utóbbinál a csapszegek a szoritó emeltyün, a beakasztásra szolgáló kampók pedig a nyeregtáskán vannak megerősitve, addig bejelentőnél ezen alkatrészek forditva vannak elrendezve. Minthogy azonban az alkatrészek elhelyezésének felcserélése által a jelen esetben semmiféle uj műszaki hatás nem eredményeztetik, azt találmánynak tekinteni nem lehetett s ehhez képest arra a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1904 okt. 22., alapsz. F. 1306., ikt. sz. 12863/1904.)

Bejelentő egy olyan ujitást kiván szabadalmi oltalom alá helyeztetni, melynek lényege az, hogy a síkalaku mennyezeti lapoknak nyulványaik nincsenek.

Felszólaló az ujonnan szövegezett 3-ik igénypontban védetni szándékolt nyulvány nélküli síklapoknak szabadalmaztatását is ellenzi, mert az szerinte találmányt nem képez, amennyiben ez nem más, mint a bejelentés első és második igénypontjában védetni kivánt és már közismert lapokon eszközölt minden műszaki hatás nélküli egyszerü alakváltoztatás.

Bejelentő ezzel szemben azt állitja, hogy a nyulvány nélküli síklapoknak igenis van műszaki hatásuk, amennyiben ezek könynyebbek és minthogy nyulványnélküliek, könnyebben szállithatók is.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentőnek szabadalmi bejelentése első és második igénypontjáról való lemondását tudomásul veszi, ezekre a szabadalmat ezen okból, a még fenmaradt és átalakitott 3-ik igénypontra pedig, miután a felszólalás és bejelentő érveit alaposan megvizsgálta, a szabadalmat megadhatónak azért nem találta, mert az, szemben az ujdonsághiány miatt bejelentő által elejtett 1. és 2-ik igénypontban ismertetett szerkezetekkel, találmányt nem képezhet, amennyiben abban a körülményben, hogy a mennyezeti lapok egészen sík alakuak és nyulványokkal ellátva nincsenek, szemben a nyulványokkal ellátott lapokkal, semmiféle műszaki megoldás nincs és *az nem egyéb, mint minden műszaki hatásnélküli*

egyszerü alakváltoztatás, miért is a bejelentés tárgyára a szabadalmi törvény 1. §-a értelmében a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1903 január 16. H. 1535. alapsz. 797/1903. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és a felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgya lényegileg azonos a felszólaló által hivatkozott 11657. sz. szabadalom tárgyával.

Ugyanis ugy a bejelentésben, mint a fenti számu szabadalomban egy butordarabról, illetőleg székről van szó, melynél a szék felső vizszintes gyürüje egy hajlitott, a lábakhoz és a felső gyürühöz erősitett kengyellel, illetőleg konzolszerü összeköttetési darabbal van alátámasztva.

Az a körülmény pedig, hogy mig a fenti számu szabadalom tárgyánál ezen alátámasztás csak két ponton, addig a bejelentés tárgyánál több ponton foganatositotta, müszaki különbséget nem képez, mert az csak számbeli különbség, amely találmánynak nem tekinthető.

Ép ugy találmánynak nem volt tekinthető az a különbség sem, hogy a bejelentés tárgyánál a merevitő összeköttetési darab a két hátsóláb között is van elrendezve, mert ezen elrendezés nem egyéb, mint a mellső lábak közt elrendezett konzolszerü merevitésnek egyszerü ismétlése. (Bejel. oszt. 1903. nov. 17. K. 1941. alapsz. 14572/1903. ikt. sz.)

Bejelentő a szabadalmi idénypontban vasbeton-födémet üreges betontestekkel akar védelem alá helyeztetni, melynek főjellemzője az, hogy az idomtestek görbe, főleg elliptikus görbe felülettel határolt üregekkel és két oldalt egy-egy bordával birnak, továbbá, hogy az idomtestek szembeállitása folytán képezett ürnek betonnal való kitöltése után keletkezett betongerenda kettős T alaku.

A szóbeli tárgyaláson meg nem jelent felszólaló ellenzi a szóban forgó födém szabadalmazását, mert szerinte az nem uj, amennyiben az a 29488. sz. szabadalmi leirásból már a bejelentés ideje előtt ismeretessé vált.

Bejelentő tagadja, hogy a bejelentés tárgya a fenti számu szabadalmi leirásban ismertetve volna. Hangsulyozza, hogy a bejelentés tárgyára nézve jellemző az elliptikus üreggel és oldalbordákkal biró idomtestek, továbbá a betongerendák kettős T alakja.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak találta mert a felszólaló által hivatkozott 29488. sz. szabadalmi leirásban ismertetett födémszerkezet nem azonos a bejelentés tárgyával, amennyiben az előbbi födémszerkezetnél az üreges födémtestek nem birnak görbe határfelületekkel és oldalsó bordákkal, a gerendák pedig nem kettős T alakuak.

Minthogy pedig az üregek és tartók oly alaki változások, amelyekben az alaki változásból eredő külön müszaki hatás is rejlik, nevezetesen az üregek elliptikus alakja folytán az idomtest tömör része boltozatszerüvé, tehát szilárdabbá válik, a tartók hordképessége pedig, kettős T alakjuknál fogva egészen más a fenti szabadalmi leirásban ismertetett tartókkal szemben, — enélfogva a bejelentés tárgyánál ezen alaki változások olyanok, amelyek a bejelentés tárgyára nézve a találmányi jelleget megállapitják. (Bejel. oszt. 1905. junius 26-án M. 2239 alapsz. 8164/1905. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát az ujdonságrontóul felhozott szabadalom leirásával összehasonlitván, megállapitotta, hogy a bejelentésben »b 2 és c«-vel jelölt edények együtt megegyeznek a felszólaló tulajdonát képező 14843. sz. magyar és ezzel azonos 106689. sz. német szabadalomban védett tej-előmelegitővel. Bejelentő ezen két edényt egy harmadik »a«-val jelölt edénybe helyezi el, miáltal a már meglévő két gyürüs átfolyócsatorna mellett még két ilyen csatornát nyer.

Tekintettel arra, hogy *ezen harmadik edény hozzáadása által az átfolyó csatornák csupán ismételtetnek, az ismétlés folytán pedig az előrelátható és annak megfelelő mennyileges hatáson kivül különös müszaki hatás nem eredményeztetik*, ennélfogva a harmadik edény alkalmazását olyan számbeli szaporitásnak kellett tekinteni, mely találmány jellegével nem bir. (Bejel. aszt. 1903. márczius 30. G. 1293. alapsz., 4365/1903. ikt. sz.)

A bejelentés igénypontjában jellemzett s védelem alá helyezni szándékolt ládazár abban különbözik az eddig használatos csuklóspántból álló ládazáraktól, hogy azon a ládafalban megerősitett fül lefedésére egy kengyel van megerősitve. Tekintettel azonban arra, hogy ezen kengyel alkalmazása müszaki hatást nem eredményez, amit egyébként bejelentő a leirásban maga sem állit, ennélfogva a kengyel alkalmazását találmánynak tekinteni nem lehetett s igy a bejelentésre a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1903. april. 6. E. 640. alapsz. 4717/1903. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyánál azt az elrendezést, mely szerint a rugalmas betétek nem függélyesen, hanem ferdén vannak alkalmazva, uj találmánynak nem tekinthette, mert a rugalmas betéteknek ferdén

való elrendezésében azoknak függélyes elrendezésével szemben semminemű feltalálói tevékenységet nem lát, miért is a bejelentés tárgyára a kért szabadalmat meg kellett tagadni. De meg kellett tagadni a szabadalmat még azért is, mert felszólaló azt az állitását, hogy a bejelentés tárgyával azonos betétü czipőket már a bejelentés előtt készitettek és forgalomba hozták, bejelentő tagadásba nem vette. (Bejel. oszt. 1903. február 28. L. 1020. alapsz., 2842. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólalók bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert az az 1900. évi 8814. sz. angol szabadalomban ismertetett szerkezettel lényegében azonos. Ugyanis ezen szabadalomban a bejelentés első igénypontjában igényelt talpakkal és gyámoszlopokkal ellátott vasbeton támaszfal már ismertetve lett. Az a körülmény pedig, hogy a bejelentés tárgyánál két talp van, t. i. egy alsó és egy középső, a fenti számu szabadalomban pedig csak egy alsó van alkalmazva, az nem képez találmányt, mert ez egyébnek, mint számbeli különbségnek tekinthető nem volt, amelynek a számbeli szaporitását eredményben tulhaladó műszaki hatása nincs, annál is inkább, mivel a szabadalmi leirásban maga bejelentő azt állitja, hogy a talpak száma, nagysága és azoknak egymástól való távolsága változhat. De különben is a középső talpnak alkalmazása az 1897. évi 10203. sz. angol szabadalmi rajz 14., 15. és 16. ábráiban már ismertetve lett.

Az a körülmény, hogy a falrészek nem a helyszinen, hanem gyárban előre készittetnek, az nem műszaki alkotás és igy nem is helyezhető védelem alá. (Bejel. oszt. 1903. febr. 3. H. 1547. alapsz., 1769/1903. ikt. sz.)

Bejelentő czégnek azt az érvelését pedig, hogy zavaró mozgásokkal biró gőzmotoroknak a bejelentésben ismertetett felfüggesztése az anterioritásként felhozott, lényegben teljesen azonos elektromotor-felfüggesztéssel szemben találmányt képezne, a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya figyelembe nem vehette, mert a bejelentésnek csakis felfüggesztő vasakat védő igénypontjaiból uj műszaki hatást előidéző találmányi tevékenység fenforgása az anterioritásokkal szemben meg nem állapitható. (Bejel. oszt. 1904. május 3. G. 1429. alapsz. 5495/1904. ikt. sz.)

A tetőcserép felső lapján elrendezett nagy vizvájat alkalmazása pedig találmánynak nem volt tekinthető, mert valamely *ismert lényezőnek több vagy kevesebb számban való alkalmazása találmányt nem képez.* (Bejel. oszt. 1900. szept. 11. D. 495. alapsz. és 12983/1900. ikt. sz. hat.)

Az a különbség pedig, hogy a bejelentés tárgyánál a vájat rövidebb, a csatorna pedig szükebb a fenti számu szabadalmi leirás és rajzban feltüntetett tetőcserép megfelelő csatornáinál, figyelembe vehető nem volt, mert az csak méretbeli különbség, amely találmányt nem állapit meg. (Bejel. oszt. 1905. február 10. C. 1103. alapsz., 1179/1905. ikt. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgya lényegében azonos a felszólaló által hivatkozott 9415. számu szabadalom tárgyával, amennyiben a bejelentés igénypontjaiban védetni szándékolt, a cserép felső és alsó lapján lévő sima rész, továbbá a cserép hosszszéléig végigfutó horony, illetve lécz és végül a kampó a fenti számu szabadalom tárgyánál is megtalálhatók. Az a különbség pedig, hogy a bejelentés tárgyánál csak egy horony, illetve lécz van, s fenti számu szabadalom tárgyánál kettő van, figyelembe vehető nem volt, mert az egyáltalában nem képez semmiféle műszaki alkotást és az nem más, mint az egyik horonynak, illetve léczes egyszerü elhagyása, s mely találmánynak egyáltalában nem tekinthető. (Bejel. oszt. 1903. márcz. 31. H. 1651. alapsz., 4700/1903. ikt. sz.)

Bejelentők a szabadalmi igénypontban parkettát akarnak védelem alá helyeztetni, mely az által van jellemezve, hogy puha fából vagy olcsóbb fanemből készült alaprétegre tölgyfából készült fedőréteg van ismert módon felerősitve.

Felszólaló ellenzi a szóban forgó parketta szabadalmazását, mert az nem képez találmányt, amennyiben abban, hogy egy puhafa lemezre ismert módon keményfa lemezt erősitünk, a leirás szerint is ismertnek feltételezett »táblás parkett«-ek furnirozásával szemben semmiféle műszaki különbség nincs.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát felszólaló érvelésével egybevetvén, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta; mert a bejelentés tárgyát képező parketta találmányt nem képez, mivel a leirás szerint is ismeretesnek feltételezett furnirozott parkettákkal szemben műszaki különbséget nem mutat fel, az csak méretbeli különbség, amelynek ezen méretbeli különbségéből szükségképen, tehát a dolog természetéből folyó műszaki hatáson kivül külön műszaki hatása nincs.

Ennélfogva a bejelentés tárgyára a kért

szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1905. junius 25. B. 2929. alapsz. és 8188/1905. ikt. sz. hat.)

Az a körülmény, hogy az utóbbi találmány más czél szolgálatára irányul, bir-e befolyással a szabadalom megadására?

Két találmány azonosságának elbirálásánál a rendeltetés azonossága nem jön figyelembe, hanem az annak megvalósitására szolgáló eszköz mibenléte az irányadó. (Szab. hiv. bej. oszt. 6422/1905.)

Két szerkezet nem azonos, ha az analog szerkezeti elemek rendeltetése és funkcziója különböző. (Szab. hiv. bej. oszt. 432/1905.)

Tekintettel arra, hogy a megállapitást kérő által bemutatott leirásban a gyártatni szándékolt egyenruházati nyakravalónál alkalmazott felülnyilt csatorna feltüntetve nincsen, a szabadalmi hivatal birói osztálya összehasonlitás alapjául az ezen leirással egyidejüleg bemutatott és a szóbeli tárgyalás alapját képező mintát vette. Eszerint a megállapitást kérelmező oly egyenruházati nyakravalót akar gyártani, amelynél a tulajdonképeni nyakravaló egész hosszában felülnyilt csatornává van képezve, amelybe a czelluloid gallér könnyen betehető, illetve használat után onnan könnyen kivehető. A szabadalom-tulajdonos szabadalmában pedig oly egyenruházati nyakravaló van védelem alá helyezve, amelynél a nyakravaló és a gallér közötti kapcsolat létesitése czéljából a galléron rugók, a nyakravalón pedig hornyok — vagy megforditva — vannak alkalmazva. A magy. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a 15808. számu szabadalom tárgyának a bemutatott mintával való összehasonlitásából megállapitotta, hogy a megállapitást kérelmező által gyártatni szándékolt egyenruházati nyakravaló nem azonos a 15808. számu szabadalom tárgyával, mert a gyártatni szándékolt nyakravalónak sem gallérján, sem pedig a tulajdonképeni nyakravalóján egyáltalában nincsenek azon hasonló részek (hornyok és rugók) alkalmazva, amelyek a fenti számu szabadalomban védve vannak. A felül nyilt csatorna, amely a gyártatni szándékolt nyakravalónál magából a tulajdonképeni nyakravalóból képeztetik, a szabadalom tárgyánál alkalmazott horonynyal azonosnak nem tekinthető, mert rendeltetése más és mert a kapcsolatot másképen létesiti. Ugyanis mig a felül nyilt csatorna magának a gallérnak befogadására szolgál, addig a fenti számu szabadalomban védett horony a kapcsolat létesitése czéljából a galléron feltétlenül alkalmazandó rugók befogadására szolgál; tehát mig a gyártani szándékolt gyakravalónál a szükséges kapcsolat egyszerüen a gallérnak a nyilt csatornába való behelyezése által létesült, addig a szabadalmazott nyakravalónál a kapcsolat csak ugy létesülhet, ha a galléron megfelelő kapcsokat, illetőleg rugókat alkalmazunk. (Szab. hivatal birói osztálya 432/1905. sz. Alapszabály *B)* 1105. sz. — 1904. szept. 12.)

Felszólaló irásban beadott, de később visszavont felszólalásában azért ellenzi a bejelentés tárgyára szabadalom engedélyezését, mert az a 96724. sz. német szabadalom révén már ismeretes volt.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát a 96724. sz. német szabadalom tárgyával összehasonlitván, a felszólalás figyelmen kivül hagyása mellett a bejelentett találmányra a szabadalmat engedélyezendőknek találta.

Ugyanis a berendezésben egy oly tekeasztal-óra kivántatik védelem alá helyeztetni, mely a tekézéssel eltöltött időt mutatja, még pedig ugy, hogy a golyókat tartalmazó fióknak kihuzásával az óramű önműködően megindul, mig a golyóknak a szekrény nyilásán való bedobása által az óramű önműködőleg megáll. Mi mellett a két mutatólap közül az egyes játékok időtartamát jelző mutatólap a fiók kihuzásakor, tehát az óramű meginditásakor egy ellensuly hatása folytán önműködőleg mindig a kezdeti állásba jut, mig az egyes játékok időtartamát összegező másik mutatólap folytatólagosan mutatja a tekézéssel eltöltött idő összegét.

A 96724. sz. német szabadalom tárgyát képező »tekeellenőrzőkészüléknél« alkalmazott folytonosan járó óramű két oly mutatólappal hozható összeköttetésbe, melyek nem a tekézéssel eltöltött időt, hanem az ezen időért fizetendő összeget mutatják, mi mellett az egyes játszmákért fizetendő összeget jelző mutatólap a pinczér által minden egyes játszma előtt kulcscsal 0-ra állitandó, mig az összjátékokért fizetendő összeget jelző mutatólapnak elforditását a pinczér nem eszközölheti.

A folytonosan járó órának a mutatólapokkal való összeköttetését itt a golyók sulya bontja fel.

Mindezekből kitünik, hogy a két találmány nemcsak czéljára nézve, hanem szerkezetének lényege tekintetében is egymástól eltér, mihez képest a szabadalmat meg kellett adni. (Bejel. oszt. 1902 február 11. alapsz. W. 955. ikt. sz. 2122/4902.)

Bejelentő a második szabadalmi igénypontban egy oly rögzitő berendezést kiván védelem alá helyezni, mely abban áll, hogy a hidmérleg emelésére és sülyesztésére szolgáló emeltyüt, abból a czélból, hogy ezen emeltyü az eleresztésnél át ne csapódjék, két ellenkező irányu fogózással ellátott kilincskerék-szegmentum között vezeti a

az emeltyün két kilincset helyez el, melyek a szegmentumokba fogódzva, az emeltyü nem szándékolt mozgását mindkét irányban meggátolják.

Felszólaló ezen igénypontban jellemzett berendezés szabadalmazását azon okból kifogásolja, hogy ez nem uj, mert hasonló emeltyürögzitő berendezések különféle alkalmazásban, u. m. lokomotivoknál, automobiloknál stb. használtatik s igy közismeretesek.

A m. kir. szabadalmi hivatal felszólaló ezen kifogását azonban figyelembe nem vehette és pedig azért nem, mert bejelentő nem általánosságban kivánja az emeltyüknek az igénypontban körülirt módon való rögzitést védelem alá helyezni, hanem ezen berendezést egy bizonyos meghatározott körön belül kivánja alkalmazni, nevezetesen ellensulyos tehermentesitő berendezéssel biró hidmérlegeknél, minthogy ezeknél lép fel annak szüksége, hogy a működtető kézi emeltyüt mindkét irányban biztositani kell azon czélból, hogy az emeltyü véletlen eleresztésénél az átcsapódás következtében a kezelő személyt meg ne sértse.

Figyelembe véve továbbá azt, hogy felszólaló nem bizonyitotta a szóban forgó berendezésnek a fent emlitett hidmérlegeknél való alkalmazását, ennélfogva ezen alkalmazást ujnak kellett tekinteni s minthogy végül ismeretes szerkezetnek speciális czélnak megfelelő uj alkalmazása találmánynak tekintendő, a bejelentés második igényében védeni szándékolt berendezésre a szabadalmat a hivatal által szövegezett igénypont mellett meg kellett adni. (Bejel. oszt. 1901. deczember 9. F. 873. alapsz. 17460/1901. ikt. számu határozata. Nem felebbeztetett. Jogerős.)

Bejelentő a szabadalmi igénypont szerint olyan szobafütő gázkályhára kér szabadalmat, melynél a gőzvezető csőbe egy tetszés szerinti injektorszerü szerkezet van beiktatva, melynél a beáramló gáz levegőt szí magával, ugy hogy a *(c)* és *(e)* csövekbe gázlevegő-keverék jut, mely meggyujtva Bunsen-lánggal ég.

A felszólaló ezen bejelentés ellen a következő ujdonságrontó adatokat sorolta fel.

1. Az »Aktiengesellschaft Schaeffer & Walker« berlini cég árjegyzékét, illetőleg prospektusát.

Az 1. alatt emlitett és bejelentő által kifejezetten nem kifogásolt árjegyzékben, illetőleg prospektusban ugyanis oly gázkályhák vannak feltüntetve, melyeknél a gázvezető csőbe szintén injektorszerü szerkezet van beiktatva, amelynél tehát, mint az általánosan ismeretes, a gáz és levegő keveredik és Bunsen-lánggal ég. Az a látszólagos különbség, hogy a felsorolt kályhák főzési czélokra szolgálnak, a határozat érdemére befolyást nem gyakorolhatott, mert ezen kályhák a szerkezett legkisebb változása nélkül használhatók fütésre is. (Bejel. oszt. 1901. febr. 19. 3836/1901. ikt. sz.)

A felperes által hivatkozott eskü alatt kihallgatott és nem kifogásolt tanuk vallomásával igazolva van az a tény, hogy a megtámadott szabadalom elsőbbségi napja, vagyis 1902. évi október 13. napja előtt műmárványburkolatot már akképen, illetve olyan eljárási mód szerint készitettek, hogy a frissen vakolt falra először is márványporból és mészporból készitett puha massát raktak fel és pedig a szerint, a mint azt vastagabb vagy vékonyabb rétegüre akarták csinálni, egyszer vagy kétszer; majd erre, ha a burkolat kissé megszikkadt, ugyanezen anyagok keverékéből egy vékony réteget raktak fel, melyet aczélkéssel finoman lesimitottak, végre pedig az ekkép készitett boritékot mész- és szappanból álló keverékkel ecsettel bekenték, meleg vassal vasalták, miáltal az simaságot és fényt nyert és az abba adagolt festéket ugy beégette, mintha az eredetileg olyan szinü márványból készült volna.

Minthogy Bai Lajos, Modena Péter, Neuhauser János és Nay Simon szakértő tanuk vallomása szerint ezen műmárvány készitésére szolgáló eljárás nem más, mint az, amelyet alperes a maga számára műmajolika készitésére szabadalmaztatott, a különbség csakis az, hogy alperes márványutánzat helyett majolikautánzatot készit s minthogy a tanuk vallomása szerint ezen Stuccolustro név alatt ismeretes eljárás a szabadalom bejelentése előtt már régen ismert eljárás volt; *minthogy alperes azzal a ténynyel, hogy a műmárvány készitésénél használt ezen eljárást a műmajolika készitésére is felhasználta, nem talált fel olyan dolgot, amely szabadalom tárgyát képezhetné,* a megtámadott szabadalmat az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 21. §-a 1. pontja és 3. §. 2. pontja alapján nyilvános gyakorlatba vétel által való közismertté válás általi ujdonsághiány és találmányi jelleg hiányából semmisnek kellett kimondani. (Birói oszt. 1904. márczius 7-én megsemmisitési perben 2667/1904. sz. a. hozott itélete.)

Az ipari értékesithetőség kérdéséhez.

Felszólaló a szóbanforgó bejelentést azon az alapon kifogásolja, hogy az iparilag nem értékesithető, mivel bejelentő az általa szabadalmaztatni kért eljárással egyáltalában nem kap az eddiginél jobb műköveket.

Felszólaló ezen érvelését a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya azonban magáévá nem tehette, *mivel valamely találmány iparilag értékesithetőnek tekintendő,*

ha ezen találmánynyal ipari eredményt egyáltalában el lehet érni, teljesen eltekintve attól, hogy vajjon ezen eredmény az eddigiekkel szemben minőségileg vagy mennyiségileg különbözik-e? Minthogy pedig a jelen esetben felszólaló maga sem vette tagadásba azt, hogy a bejelentett eljárással a homokmészkőgyártáshoz szükséges nyers anyagok előkészítése tényleg foganatosítható, a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya az ipari értékesithetőség hiányát fenforogni nem látta.

De nem vehető figyelembe a felszólalás még az esetre se, ha az ipari értékesithetőség kellékét abban látnók, hogy a bejelentett találmány tárgyának az eddigi hasonló találmányokkal legalább egyértékűnek kell lenni és pedig azért nem, *mert felszólaló nem volt képes bebizonyitani, hogy a bejelentett eljárással az előkészitést az eddigi előkészitési eljárásoknál előnyösebben nem lehetne foganatositani.*

A gyakorlatban ugyanis az égetett mész csak igen kedvezőtlen körülmények között köthet le kémiailag oly sok vizet, hogy ez a viz a keverékhez vezetendő nedvesség mennyiségére némi befolyást gyakorolhatna és magától érthető, hogy a jó termék előállitása czéljából bejelentő lehetőleg tiszta égetett meszet fog alkalmazni, amelynél a mechanikailag kötött nedvesség eltávolitása után előreláthatólag mindig ugyanaz a nedvesség lesz szükséges a keverék előállitására.

Az eddigi eljárásokkal szemben tehát kétségtelenül megvan az az előny, hogy a termék minőségét a munkás értelmi és gyakorlati ügyességétől függetleniteni lehet és hogy a keverék konsistentiája mindig olyan lesz, amely az anyag sajtolására a legalkalmasabb.

A felszólalónak azon kérelme, hogy szakértő hallgattassék ki annak megállapitására, hogy a régi eljárással is lehet jó műkövet késziteni és hogy a bejelentés tárgyát képező előkészitő eljárás sem vezet czélhoz, ha a szokásos elővigyázati szabályok be nem tartatnak, teljesithető azért nem volt, mert ezen ténykérdés igenleges vagy tagadó eldöntése jelen találmány ipari értékesithetőségének kérdését nem befolyásolhatja. (Bejel. oszt. 1900. márcz. 16. Sch. 546. alapsz. 3762/1900. ikt. sz. határ. birói oszt. helybenhagyta.)

A bejelentés tárgya gondolatolvasó játékszer, amely lényegében egy, az adott jelekkel ellátott alapkártyából, továbbá az alapkártya egyes részeit szabadon hagyó kivágásokkal és az adott jelek egy részével ellátott sablonkártyákból áll, amely kártyákon az adott jelek és a kivágások elrendezése, valamint az utóbbiak mérete olyképen van meghatározva, hogy az egyes kártyáknak ugyanazon sorrend mellett, megjegyzett végeikkel felfelé vagy lefelé való rakása által keletkezhető különböző combinátióknak az adott jelek közül mindig más és más feleljen meg, illetőleg más és más váljék láthatóvá, mig a többi elfedve maradjon, mi mellett a szükséges combinátiók összessége az adott jelek összességének megfelelően van megállapitva.

Minthogy a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya ezen gondolatolvasásra, illetve az adott jelek közül egy feltett jelnek a kitalására használható eszköznek a létrehozatalában feltalálói tevékenység fenforgását és az ezen eszköz egyes részeit képező kártyalapoknak a fentjelzett módon való kiképzésében, a jeleknek és kivágásoknak egymáshoz meghatározott különleges viszonyban való csoportositásában feltalálói tevékenységet igénylő feladat megoldását találta, a bejelentés tárgyát találmánynak tekintette.

Minthogy továbbá a bejelentés tárgya, illetve a találmány lényege olyan, hogy az ipari uton megvalósitható, ipari segédeszközökkel előállitható, olyannak is kellett a bejelentés tárgyát képező találmányt tekinteni, mint amely iparilag értékesithető és igy az 1895 : XXXVII. t.-cz. 1. §-a alapján szabadalmazható is. (Birói oszt. 1903. április 25. N. 1805. alapsz., 2323/1903. ikt. sz. és a bejel. oszt. határozatát megváltozt. határ.)

Bejelentő raphiaszalagokból készült poroló előállitására óhajt szabadalmi védelmet, mely czélra szolgáló szalagok a leirásban ismertetett módon egyesittetnek köteggé és erősittetnek egy, a létesitendő eszköz czéljaira alkalmas tartóra (nyélre), ez után a szalagok kigerebeneztetnek, esetleg előbb gerebeneztetnek és utóbb köttetnek össze. Az igy készitett porolók a leirás szerint moshatók és a szálak vékonysága és lágysága következtében butorporolásra kiválóan alkalmasak, amennyiben ezeknek kis mélyedéseibe és réseibe is jól behatolnak.

A bejelentési osztály ezt a bejelentést azért utasitotta vissza, mert a raphiaszalagok alkalmazását csupán anyagcserének tekintette s mert a szalagoknak jelzett feldolgozásában oly szükségszerü munkafolyamatot lát, mely semmiféle műszaki hatást nem eredményez.

A bejelentési osztálynak az anyagcserére alapitott indokait a birói osztály nem tehette magáévá, mert tisztán a leirás alapján az a körülmény, hogy anyagcsere forog-e fenn vagy sem, meg nem állapitható. Az anyagcsere csak abban az esetben volna megállapitható, hogy a létező porolók, melyekre különben bejelentő nem is hivatkozik, a bejelentés tárgyával összehasonlittatnának, ez pedig csak akkor történhetnék meg, ha a hivatal ujdonságvizsgálatot gyakorolna,

ami azonban a szabadalmi törvény 33. §-a értelmében ki van zárva.

Mindezekből következik, hogy a bejelentési osztály hivatalból kezdeményezett ujdonságvizsgálat nélkül ez esetben nem jöhet abba a helyzetbe, hogy az anyagcserét megállapithassa, mert az emlitett tiltó rendelkezés folytán erre kiindulási alapja nincsen.

Az elmondottak szerint a raphiarostokból készült porolót az ügy jelen állásában iparilag értékesithető uj iparczikknek kell tekinteni, melynek a találmányi jelleget a leirásban felemlitett az a műszaki hatás adja meg, hogy a poroló mosható, azonfelül a rostok hajlékonysága és finomsága folytán a butorok hézagaiba és réseibe behatolván, azok porolására kiválóan alkalmas. (Birói oszt. 1903. márczius 5. H. 1710. alapsz., 2507/1903. ikt. sz. határozata.)

Bejelentő eljárást igényel csekély tüzelőértékü tüzelőanyagok, pl. barnaszén, tőzeg hőfejlesztő értékének növelésére, mely az által volt jellemezve, hogy azokhoz oly finoman elosztott állapotban lévő szilárd testet ad hozzá, melyek magánál a tüzelőanyagnál nagyobb hőfejlesztő értékkel birnak, mint pl. hamusalak, házi hulladék stb.

Felszólaló ellenzi a bejelentés tárgyának szabadalmazását, mert az iparilag nem értékesithető, s igy nem felel meg a törvény 1. §-ának, továbbá azért, mert a leirás sem felel meg a szabadalmi törvény 32. §-ában felsorolt kellékeknek. Nem felel meg a tényleges állapotnak az, hogy a tüzelési hulladékok, hamu, salak stb. anyagok nagyobb tüzelőértékkel birnának, mint a barnaszén.

E tekintetben hivatkozik a Lueger-féle Lexikon I. kötete 463. lapján foglaltakra.

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentésre a kért szabadalmat megadhatónak nem találta. A hivatal bejelentési osztálya is megállapitotta, hogy a bejelentő által használtatni szándékolt hamu és salak hőfejlesztőképességgel egyáltalában nem birnak, illetve nem teljes elégés esetén csak igen csekély hőértéküek, s igy azok nemcsak hogy nem emelik a barnaszén tüzelőértékét, hanem határozottan csökkentik, mint az minden szakértő előtt világos. Kitünik ez különben már abból is, hogy a hamu és salak tüzelési maradékok. De nem érhet el számottevő javitást még a háziszeméttel sem, mert közismert, hogy annak hőfejtőképessége csekélyebb, mint az iparilag használható barnaszén és tőzegé. Minthogy tehát a leirás oly adatokat tartalmaz, melyek a tényleges valóságnak meg nem felelnek és igy az megtévesztőnek volt tekintendő; *minthogy továbbá a bejelentés tárgyát képező eljárással a kitüzött czél el nem érhető, sőt még a javitandó tüzelőanyag értéke csökken, ennélfogva az iparilag értékesithetőnek nem volt tekintendő* s arra a szabadalmat, figyelemmel a törvény 1. és 32. §-aira, meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1902. decz. 13. S. 1962. alapsz. 16236/1902. ikt. sz.)

Nem volt figyelembe vehető felszólalónak azon kifogása sem, hogy a bejelentés tárgya iparilag nem értékesithető, mert felszólaló semmi olyat nem hozott fel, amely a bejelentett tárgy előállitásának vagy működésének lehetetlenségét beigazolná. Felszólaló azon állitása, hogy a forgó szivattyuval portalanitást nem lehet végezni, mert nincs vállakozó vacuum, elfogadható nem volt, mert a forgószivattyuval kelelesinek ide-oda mozgatása által egy meghatározott helyre nézve a vállakozó vacuum előállitható. (Bejel. oszt. 1904. márczius 30. S. 2476. alapsz., 4084/1904. ikt. szám.)

2. §. Szabadalom nem engedélyezhető oly találmányra:

1. melynek gyakorlatba vétele törvénynyel, rendelettel vagy a közerkölcsiséggel ellenkezik;

2. mely a közös hadsereg, hadi tengerészet vagy a honvédség hadképességének emelésére szükséges hadi fegyverekre, robbanó vagy lőszerekre, erőditésekre vagy hadi hajókra vonatkozik, amennyiben a szabadalom megadása ellen a 34-ik §. 2-ik bekezdésében foglalt határidő alatt a kereskedelemügyi minister tiltakozik;

3. tudományos tantételekre és elvekre, mint ilyenekre;

4. emberi és állati élelmezésre szolgáló czikkekre, gyógyszerekre és oly tárgyakra, amelyek vegyi uton állittatnak elő; ezek előállitásánál alkalmazandó eljárás azonban szabadalmazható.

A 4-ik ponthoz.

Bejelentő a leirás igénypontja szerint oly chrom-wolfram aczélt igényel, mely legalább 0·5% chromot és 1% wolframot, de legfeljebb 4% chromot és 12% wolframot tartalmaz, s mely az által van jellemezve, hogy annak széntartalma 1·15%-nál nem nagyobb és 0·8%-nál nem kisebb, mangantartalma pedig 0·5%-nál kisebb.

Felszólaló ellenzi a bejelentés tárgyának szabadalmazását, mert az nem szabadalmazható a szab. törvény 2. §. 4. pontja alapján.

Felszólalásának indokolására hivatkozik arra, hogy az aczél voltaképen fémötvözet, amely, minthogy az ötvözésnél vegyi egyesülések mennek végbe, a tudomány mai állása szerint vegyületnek tekintendő. Álláspontja indokolására hivatkozik elsősorban a Karmarsch és Heeren-féle »Technisches Wörterbuch« harmadik kiadása 5. kötetére, melyben a »Legirung« vezényszó alatt a 354. s következő lapokon felhozottak álláspontjának helyességét bizonyitják. Ugyanezt bizonyitják a Ladenburg-féle »Handwörterbuch der Chemie« 6-ik kötete 600. s következő lapjain a »Legirung« vezényszó alatt felhozottak is, mely utóbbi közleményből még az is kitünik, hogy legrosszabb esetben az ötvözetek oly fémeknek vagy fémvegyülékeknek tekintendők, melyek egy más fémben feloldva vannak.

Bejelentő képviselője a felszólalónak a szabadalmi törvény 2. §-ának 4. pontjára történt hivatkozását nem tartja indokoltnak, mert ép ezen bizonyitékok konczedálják, hogy az ötvözet nem szükségképen vegyület.

A bejelentési osztály nem fogadhatta el felszólalónak a szab. törv. 2. §-a 4. pontján alapuló kifogást sem, mert a hivatkozott munkák idézett helyéből nem állapitható meg minden kétséget kizárólag az, hogy a vasba belekevert chrom és wolfram azzal tényleg egy uj vegyitárgyat adna. (Bej. oszt. 1902. decz. 16. és 17. B. 1984. alapsz. 16595/1902. ikt. sz.)

Bejelentő a leirás első igénypontjában szigetelő massát, illetőleg épitőanyagot kiván védelem alá helyeztetni, mely azáltal van jellemezve, hogy körülbelül 10 térfogat rész apritott rossz hővezetőt (pl. parafát, hamut, füresport, asbestet, tőzeget, kovaföldet stb.), egy térfogat rész égetett és őrölt magnesitből álló péppel egy gyurógépben elegyiti és azután formákba sajtolja.

Felszólaló ellenzi a bejelentés tárgyára kért szabadalom megadását, mivel ez szerinte nem uj. Benfoglaltatik az már a köztulajdonná vált XIV. kötet 1405. lapsz. osztrák-magyar szabadalomban. Hivatkozik továbbá mint ujdonságrontó körülményre, a Hartleben kiadásában 1898-ban Johannes Höfer tollából megjelent »Die Fabrication künstlicher plastischer Massen etc.« czimü mű 174. oldalán ismertetett keverékre.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a szabadalmat megadhatónak nem találta.

Ugyanis a leirás első igénypontja szerint egy oly anyagot akar bejelentő védelem alá helyeztetni, melynek előállitásánál kémiai folyamat megy végbe, amennyiben az égetett és őrölt magnesit a hig sósavval való összehozásánál chlormagnesiummá alakul át, minélfogva ezen anyag az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 2. §. 4. pontja értelmében nem szabadalmazható.

De nem szabadalmazható a 2-ik igénypontban igényelt eljárás sem, mert az ujdonságrontóul felhozott XXVI. k. 1405. sz. megszünt szabadalomban is ugyanolyan eljárás volt védelem alá helyezve, melynél ugyancsak ilyen rossz hővezetők (szigetelő anyagok) kivertetnek össze égetett magnesittal és sósavval. Az a körülményt pedig, hogy az amugy sem pontosan megállapitott keverési arányok némi csekély mérvben eltérnek egymástól, lényegesnek nem tekinthető és uj műszaki hatást sem eredményez. amennyiben ugy a bejelentés, mint a hivatkozott szabadalom tárgyánál az eredmény ugyanaz, vagyis a keverési arányt ugy kell megváltoztatni, hogy formálható pépet nyerjünk. (Bej. oszt. 1902. május 30. W. 1101. alapsz. 7318/1902. ikt. sz. hat.)

3. §. Nem tekintendő ujnak a találmány, ha az bejelentése idejében:

1. közzétett nyomtatványok vagy egyéb sokszorositások utján már annyira ismeretessé vált, hogy szakértők által használható volt;

2. nyilvános gyakorlatbavétel, vagy kiállitás utján oly ismeretessé vált, hogy a szakértők által használhatása lehetségessé vált;

3. már szabadalom tárgyát képezte.

A találmány közzététel vagy gyakorlatbavétel daczára ujnak tekintendő, ha utolsó gyakorlatbavétele vagy közzététele óta a találmány bejelentéséig 100 év már eltelt.

Az, hogy a külföldön megjelent hivatalos hirdetés a szabadalom ujdonságát mennyiben szünteti meg, a külállamokkal kötött szerződések szerint itélendő meg (16. §.).

Általában.

A szabadalmi leirás- és rajznak a m. kir. szabadalmi hivatal által az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 34. §-a értelmében megtekintés czéljából való közzététele egymagában nem tekinthető ujdonságrontó hatályunak; mert az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 3. §-a fölsorolja mindazon eseteket, melyek a találmány ujdonságát lerontják és mert a szabadalmi leirás- és rajznak meg-

tekintés czéljából való közzététele (törvény 34. §-a) ezen ujdonságrontó esetek közé nem sorolható. (Szab. hivatal : 1899. deczember 4. Tejles ülési határozat 731. eln. sz.)

Az 1893 : XLI. törvényczikk kimondja : hogy ha valamely, az egyik állam területén bejelentett találmány a szabadalom megadásának napjától 90 napon belül a másik állam területén jelentetik be, ezen későbbi bejelentésnek minden tekintetben ugyanazon hatálya van, mintha az első bejelentés idejében eszközöltetett volna. Az ezen törvényczikk végrehajtása tárgyában 1893. évi deczember hó 3-án 94783. szám alatt kiadott kereskedelemügyi ministeri rendelet 6. §-a pedig azt mondja, hogy a másik állam területén szerzett elsőbbséget a magyar korona országaiban is élvezik, ha a feltaláló vagy jogutódja szabadalomlevél kézbesitése után 90 napon belül a magyar korona területére is szabadalomért folyamodik.

A hivatkozott ministeri rendeletnek ez a rendelkezése az annak kibocsátása idejében fönnállott szabadalmi szabályoknak meg is felelt, mikor is a szabadalomlevél kiállitása egybeesett a szabadalom megadásával. Időközben azonban anyagi szabadalmi szabályaink, valamint az ausztriai szabadalmi szabályok is olyan módositást szenvedtek, amelyek folytán a szerződésben (1893. évi XLI. t.-cz.) emlitett »szabadalom megadásának napja« a »szabadalmi okirat kiállitásának napjával« többé össze nem esik.

Az elsőbbség megállapitásánál a határidőnek ezen eltérő alapokon történő számitásából származó különböző eljárás megszüntetése végett, — a m. kir. szabadalmi hivatal kimondja, hogy az elsőbbségi igény itteni érvényesitésére az 1893. évi XLI. törvényczikk 3-ik pontjában megállapitott 90 napi határidő az osztrák szabadalommegadási végzés kézbesitési napjától számitandó. (Szabadalmi hivatal teljes ülési határozata. 1904. január 2. 119/1904. sz.)

Egy eljárás ujdonságának megdöntésénél nem azt kell bebizonyitani, hogy az eljárás egyes fázisait alkotó műveletek külön-külön nem ujak, hanem azt, hogy az eljárás a maga egészében nem uj. (Bej. oszt. 1900. junius 6. R. 585. alapsz. és 8409/1900. ikt. sz. hat.)

A bejelentés első igénypontjára kért szabadalom megtagadtatván, nem lehetett a szabadalmat a 2. és 3. igénypontokban védetni kért keverőkre sem megadni, mert ezen igénypontok az első igénypont hoz vannak kötve s annak megdöntésével maguktól is elesnek. Azonban ettől eltekintve, nem lehetett az ezen igénypontokban védetni kért (3) keverő csavar és (6) keverő küllőkre a szabadalmat az első igényponttól függetlenül megadni, mert ilyféle szerkezeteknek keverési czélokra való alkalmazása *köztismert* s igy azoknak melasz és száraztakarmány keverésére való alkalmazása semmiféle feltalálói tevékenységet nem igényel és igy találmánynak sem tekinthető. (Bej. oszt. 1904. junius 10. D. 979. alapsz. 7927/1904. ikt. sz. hat.)

Az 1-ső ponthoz.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és a felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés első két igénypontjára a kért szabadalmat megadhatónak találta, mert a felszólaló által hivatkozott *Jantzen-féle felolvasás ujdonságrontónak nem volt tekinthető*, mivel eltekintve attól, hogy ezen felolvasás közzétett nyomtatvány utján a bejelentés időpontja után vált ismeretessé, ezen közleményben egy szóval sincsen emlités téve arról, stb. stb. (Bej. oszt. 1903. deczember 11. P. 1338. alapsz. 15720/1903. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya ez ügy elbirálásánál megállapitotta, hogy mivel a megtámadott szabadalom 1906. évi márczius hó első napja előtt engedélyeztetett, a jelen szabadalom érvényességének kérdése az 1895 : XXXVII. t.-cz. életbelépte előtt hatályban volt szabadalmi szabályok szerint birálandó meg, mivel az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 62. §-a első bekezdésében a szabadalmi törvény anyagi jogszabályait tartalmazó I. és III. fejezet rendelkezéseit, — mely az ujdonság hiánya, a találmányi minőségre és a megsemmisitésre vonatkozó rendelkezéseket is tartalmazza — a régi szabadalmakra ki nem terjesztette, hanem e §. második pontjában világosan megmondja, hogy »a régibb szabadalmakra nézve az engedélyezés idejében érvényben volt szabályok ezentul is alkalmazandók«.

Az alkalmazandó jogszabályt most már figyelembe véve, felperest keresetével feltétlenül el kellett utasitani. Felperes ugyanis keresetében és perirataiban azt állitja, hogy »zólyomi műhelyfőnökünk a *B)* alatt idecsatolt 1889. évi február 9-én, tehát a Szászféle szabadalmat több mint két év és tiz hónappal megelőzőleg keltezett rajzában néhai Klaszek Ferencz zólyomi művezetőnknek a mozdony és a szerkocsi közötti vizkapcsolatra vonatkozólag egy szerkezetét mulatta be«, melyet az alperesi szabadalommal felperes azonosnak mond. Ezen *B)* alatti rajzban feltüntetett szerkezetre nézve felperes maga elismeri, hogy az kivitelre még kisérletkép sem került, erre csakis azt állitja, hogy az nála hivatalosan tárgyaltatott, annak rajza, mint nem bizalmas, közkézen forgott s mint ő magát periratában kifejezi, az igy bizonyos mértékben nyilvánossá vált,

mert azt számos egyén betekinthette. Azt állítja továbbá felperes, hogy az ugyancsak Klaszek Ferencz volt zólyomi műhelyfőnöke által 1891. évi márczius 17-én hivatalosan bemutatott keresetéhez *C)* alatt csatolt rajz alapján általuk szerkesztett 1891. évi április 10-iki kelettel ellátott *D)* alatti készüléket alperes megtámadott szabadalma előtt nyilvánosan gyakorlatba is vette, mert 1891. évi április 17-én 31436/91. sz. rendeletével a zólyomi és a fiumei műhelyfőnökségeknek meghagyta, hogy ezen Klaszek-féle vizkapcsolatot két-két mozdonyon próbaképen alkalmazza. Feltéve — az alperes által határozottan tagadott — azon tény valódiságát, miszerint ezen *B), C)* és *D)* alatti rajzokban leirt szerkezetek a megtámadott alperesi szabadalom tárgyával teljesen azonosak, a felperes által vitatott tények az alperesi szabadalom megsemmisitésére jogalapot nem nyujthatnak, mert a szabadalom engedélyezésekor érvényben volt és itt alkalmazandó jogszabályok szerint »valamely felfedezés, találmány vagy javitás ujnak tekintendő, ha az a szabadalom iránti kérvény beadása napjáig a belföldön sem gyakorlatbavétel, sem közzétett nyomtatvány által ismeretessé nem lett.«

Minthogy a B), C) és *D) alatti fénymásolatok csakis belső és igy hivatalos czélra készültek, minthogy azok a nagyközönség elől teljesen el vannak zárva és a felperesnél is csak azok szerezhettek róla tudomást, akik az illetékes ügyosztályban dolgoztak;* minthogy azon rajzokra nézve teljesen hiányoznak ezen mozzanatok, melyek ennek *a »közzétett nyomtatvány« jellegét megadnák, t. i. azon körülmény, hogy azok mindenkinek hozzáférhetők és megszerezhetők legyenek,* ezeket, mint belföldön közzétett nyomdatermékeket, figyelembe venni és azoknak ujdonságrontó hatást tulajdonitani még akkor sem lehetne, ha azok tényleg a nyomdai ipar sokszorositását képeznék is, mert maga a felperes sem állitja azt, hogy azt valaki az ő üzleti igazgatási körén kivül megtekinthette volna. Ezen a jogalapon tehát felperest keresetével feltétlenül el kellett utasitani, mert az általa vitatott tényekkel nincs igazolva az, hogy a megtámadott szabadalom tárgya bejelentése idejében belföldön közzétett nyomtatvány által ismeretessé lett volna. (Birói oszt. 1904. április 30. 3083/1904. sz. a. hozott itélet. szab. tan. 1904. decz. 13. h. h.)

Éppen ugy nem voltak figyelembe vehetők a bemutatott árjegyzékek és árlap által a megjelölt helyeken felsorolt spiritusfőző szerkezetek sem, mert a csatolt rajzokból azok pontos szerkezetét megállapitani nem lehetett. (Bej. oszt. 1902, április 26. P. 1175. alapsz. 5668/1902. ikt. sz. hat.)

A II. r. felszólaló által hivatkozott Ransome czimü brosür tartalmát ujdonságrontóul elfogadni nem lehetett, mert az a szab. törv. 3. §. 2. pontja értelmében közzétett nyomtatványnak nem tekinthető, igy annak ujdonságrontó hatást sem lehet tulajdonitani. Ugyanis a bizonyitási eljárás adataiból kiderül, hogy ezen brosür sem Európában, sem ahol megjelent, Amerikában, könyvkereskedések utján megszerezhető nem volt. A felszólaló által *A)* ála) bemutatott egyetlen példányt E. F. bécsi épitészmérnök 1894-ben a Ransome Smith Co. chicagói czégtől kapta, ahonnan azt saját informácziója végett kérte, miből kitünik, hogy ezen nyomdatermék nem a nagyközönség számára, hanem a fenti czég alkalmazottjai, vagy a vele összeköttetésben lévő szakkörök számára és igy korlátolt kör számára készült.

Minthogy pedig törvényünk indokolása szerint nyilvánosnak csak olyan közzétett nyomtatvány tekintetik, amely mindenki számára hozzáférhető s amely könyvkereskedő közvetitésével megszerezhető, vagy valamely nyilvános könyvtárban vagy intézetben feltalálható, azért a Neumann Hermann felszólaló által bemutatott, ezen csak kevés embernek hozzáférhető, alig megszerezhető Ransome-féle brosürt ujdonságrontó anterioritásnak elfogadni nem lehetett és a II. r. felszólalót felszólalásával elutasitani kellett. (Bej. oszt. 1903. okt. 13. B. 1548. alapsz. 13200/1903. ikt. sz. hat.)

Felszólaló az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-ának 1. pontja és azon alapon szólal fel, hogy a bejelentés tárgya már 1899. évi február 7-én lett bejelentve és 1899. évi julius hó 15-én a »Szabadalmi Közlönybe« V. 594. alapszámmal közzé is tétetett.

Az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-ának 1. pontjára alapitott felszólalást pedig azzal indokolja, hogy jelen bejelentés tárgya az Edvi Illés István kiadásában megjelent »Találmányok kivonatos leirása« czimü időszaki közlöny 1899. évi 23. számában oly részletesen lett nyomtatásban ismertetve, hogy ezen leirás után a találmány tárgyát szakértő utánkészitheti.

Bejelentő képviselő ezzel szemben a m. kir. szabadalmi hivatalnak azon elvi jelentőségü határozatára hivatkozik, mely szerint egy bejelentéshez tartozó leirás és rajznak az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 35. §-a értelmében megtekintés czéljából való közzététele egymagában nem tekinthető ujdonságrontó hatásunak; továbbá kijelenti, hogy jelen pótszabadalom tárgyának a fent érintett időszaki közlönyben való közzététele sem ronthatja le találmányának ujdonságát, miután ezen közlemény egyáltalában nincs ugy szövegezve, hogy az után szakértő a találmány tárgyát utánkészithetné. Kéri tehát a találmányra a szabadalmat megadni.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya az előadottakat mérlegelvén, azon meggyőződésre jutott, hogy tekintettel a m. kir. szabadalmi hivatal teljes ülésének 731/99. eln. szám alatt hozott határozatára, azon körülményt, hogy jelen bejelentés tárgya a bejelentés napja előtt egy időközben visszavontnak tekintett bejelentés alkalmából már 1899. évi julius hó 15-én a »Szabadalmi Közlönyben« közzététetett és a leirás és a rajz is megtekintésre ki volt téve, ujdonságrontónak nem tekinthette és igy felszólalónak ez irányu kérelme figyelembe vehető nem volt, ami pedig a bemutatott nyomtatványt illeti, a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya megállapitja, hogy a találmány tárgya az emlitett közleményben oly általánosan és hiányosan van leirva, hogy az után szakértő a találmány tárgyát után nem készitheti. Ugyanis a bejelentés tárgya, mint pótbejelentés, szoros kapcsolatban van a 14416. sz. törzsszabadalommal és csak a törzsszabadalom tárgyának egyes részeit tökéletesitve mutatja be.

Ehhez képest a pótbejelentés igénypontja, mely szószerint megegyezik a közlemény szövegével, csak ezen tökéletesbitett alkatrészeket foglalja magában, a készülék többi része már a törzsszabadalom által védve lévén.

Ezen tökéletesbitott alkatrészek azonban, u. m. két egymásban forgó *a* és *c* henger, valamint az *a* hengerben *f* zegzugos csatorna és az *a* hengerben lévő *i* pénztartány *h* fedele még nem képeznek egy ily számoló készüléket, miután ezenkivül még más alkatrészek is szükségesek, hogy a kivánt czélt elérhessük; igy a *ç*, *d* gyürü és a számoknak mikénti elhelyezése, miről pedig a kérdéses közleményben szó nincs.

Tekintve azonkivül még azon körülményt is, hogy a kérdéses közleményhez rajz nem adatott, ezen körülmény nem volt oly nyomtatványnak tekinthető, melynek alapján a bejelentés tárgyát szakértő el tudná késziteni; minélfogva a felszólalásnak helyt nem adni és a pótszabadalmat megadni kellett. (Bej. oszt. 1900. május W. 731. alapsz. és 6732/1900. ikt. sz. hat.)

Ujdonságrontó nyomtatványképen bemutatja felszólaló a Rejtő Sándor műegyetemi tanár előadásai után kiadott, a fonás, szövés stb. itt tárgyaló kőnyomatu jegyzeteket, melyeknek 47-ik oldalán foglalt 113-ik és 69-ik oldalán 171-ik ábrájára hivatkozik és előadja, hogy az igénypontnak az a része, mely szerint a fonal a szükséges sodrást a csővecske falánál való érintkezés utján kapja, a csövecskével való fonás elméletével ellenkezik, tehát megtévesztő.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólaló által ujdonságrontóul felhozott kőnyomatu jegyzeteknek a bejelentés tárgyával történt összehasonlitása után megállapitotta, hogy a sodrócsövecske, melynek nyilásai szabadok, a felszólaló által ujdonságrontóul bemutatott jegyzetekben, a felszólaló által idézett 47. és 69. oldalon levő ábrákon feltüntetve nincsen, minthogy a 47-ik oldal 113. ábráján feltüntetett fonócső elvezető nyilása a cső furatának alsó nyilásától egy hid által el van zárva, a 69. oldal 171. ábráján lévő fonócső pedig alsó részében egy a fonalat felvevő kampóval bir. (Bej. oszt. 1903. április 25. H. 1753. alapsz. 5658/1904. ikt. sz. hat.)

A 2-ik ponthoz.

Felperes keresetét az alperesi szabadalom engedélyezése idejében érvényben állott és az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 62. §-a értelmében e perben is alkalmazandó szabadalmi szabályok 29. §-ának 1*a*, *bb)* és 2*a*. pontjára alapitotta. Az elsőbiróság a 2*a*. pontra alapitott kereseti kérelmet mellőzte és minthogy ez itéleti rész perorvoslat hiányában jogerőre emelkedett, csak az volt elbirálandó, hogy a 29. §. 1*a*, *bb*) pontjának esete fenforog-e vagy sem. Ez az utóbbi pont és az ebben nyilatkozott 1. §. értelmében ujdonságrontó körülménynek az tekintendő, ha a vonatkozó hasonló tárgy más által nemcsak a megtámadott szabadalom bejelentése előtt készittetett, hanem ez a szabadalom bejelentése előtt tényleg gyakorlatba is vétetett. A kihallgatott tanuk által bizonyittatott ugyan, hogy 1891. november havában, tehát az alperesnek 1891. deczember hó 5-iki elsőbbséggel engedélyezett szabadalom bejelentése előtt a szabadalmi leirás és a rajzban feltüntetett zárhoz teljesen hasonlót felperes már készitett, illetve készittetett, igy bizonyittatott az, hogy a jelzett zárnak elkészitése után felperes műhelyét a zárnak nagyban való gyártása czéljából megfelelően berendezte, majd pedig ennek megtörténtével a műhelyben készült zárakat másoknak árusitotta és ekként forgalomba hozta, mégis minthogy a tanuk a szabadalmi bejelentés előtti időre csak egy drb zárnak az elkészültét tanusitják, azt azonban, hogy a nagyban való gyártás, elárusitás és forgalombahozatal az alperesi szabadalom bejelentése előtt tényleg foganatba vétetett volna, nem bizonyitották; felperes ama kérelmének, hogy alperes szabadalma ujdonság hiánya miatt megsemmisittessék, helyet adni annál kevésbé lehetett, mert magának a szabadalom, illetve tárgya tulajdonjogának elbirálása a per keretébe nem tartozik és *mert egy zár-példánynak*

a szabadalom bejelentése előtt történt elkészitése gyakorlatbavételnek nem tekinthető. (Szab. tanács 1899. junius 15-én 27/1899. sz. itélete.)

Felszólaló a bejelentés tárgyát képező szobatöltény szabadalmazását az alapon kifogásolta, hogy az a bejelentés idejében már nem birt az ujdonság kellékével, amennyiben ő a bejelentés tárgyával, illetve a szabadalmi igénypontban védetni szándékolt tárgygyal azonos töltényhüvelykét, az 1889—90. években gyártott, tehát gyakorlatba vett és hogy ezen töltényhüvelyek nyilvánosan ki voltak állitva, amennyiben azok számára, kik gyárának irodahelyiségében megfordultak, megtekinthetők voltak. A nyilvános gyakorlatbavétel és kiállitás igazolására felszólaló Straschil Károly és Brenner András bécsi lakos tanukra hivatkozott.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya e hivatkozott tanukat az illetékes hatóságok által eskü alatt kihallgattatta és azok vallomásából beigazolva találta, hogy a felszólaló által bemutatott töltényhüvelyekkel azonos hüvelyek felszólaló gyárában 1889. évtől 1891. évig terjedő időben kisebb mennyiségben — Brenner András tanu vallomása szerint — egy pár száz darab előállittattak; *de mivel ezen hüvelyek előállitása Straschil Károly vallomása szerint csak próbakép történt, ennélfogva ezen gyártást rendes nyilvános gyakorlatbavételnek nem lehetett tekinteni,* s ez alapon ujdonságrontó hatást sem lehetett neki tulajdonitani.

Straschil Károly tanunak erre vonatkozó vallomását mérvadónak venni azért kellett, mert ez Brenner András tanu abbeli vallomásával, hogy a gyártás 5—10 darabot kitevő próbánál nagyobb volt s egy pár száz darabot tett ki, ellenmondásban nem áll; miután jelen esetben egy pár száz darab töltényhüvely készitése is próbának tekintendő, mert hiszen töltényhüvelyeket és töltényeket kevés számu darab segélyével kipróbálni nem lehet, hanem ahhoz mindenesetre egy pár száz darab szükségeltetik.

Ami felszólalónak a kiállitásra alapitott kifogását illeti, azt a bejelentési osztály figyelmébe szintén nem vehette, mert az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-ának 2. pontja s a törvényhez füzött indokolás világosan kifejezi, hogy a találmány ujdonságát akkor veszíti el, ha az *kiállitáson* be lesz mutatva, vagy nyilvános kirakatban ki lesz állitva, s mert a felhozott körülmény, nevezetesen, hogy a töltényhüvelyek felszólaló irodájában egy szekrényben voltak felállitva, a felsorolt ujdonságrontó esetek egyikéhez sem tartozik. (Bej. oszt. 1901 április 29. W. 876. alapsz. 6732/1901. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a W. M. budapesti czég, a f. és g. r. t. telepein, a m. kir. államvasutak gépgyára és a diósgyőri állami aczélgyárban üzemben lévő tégelyolvasztó kemenczékre hivatkozik, annak bizonyságául, hogy a bejelentés tárgyát képező olvasztó kemenczénél azonos szerkezet tényleg nyilvános gyakorlatba is vétetett.

A helyszini szemle alkalmával megállapittatott, hogy az olvasztás a felsorolt két kemenczével akként történik, hogy ugy az alsó tégely, mint a felső tölcsér, vagy az ehelyett alkalmazott tégely a szükséglethez képest olvasztandó anyaggal töltetik meg és hogy a fütőgázok az alsó tégely körüláramlása után a felső részen lévő anyagon keresztül vonulnak el.

A felsoroltakból megállapitottnak látja a bejelentési osztály, hogy oly olvasztó kemenczék, melyeknél az anyag egy tégely és egy e fölött elhelyezett tölcsérben, illetőleg két egymás fölött elhelyezett tégelyben egyidejüleg olvasztatik és melyeknek a tüzgázok az alsó tégelyeknek körüláramlása után a felső tölcséren, illetve tégelyen keresztül vezettetnek a W. M. czég cs—i telepén, illetőleg a magyar királyi államvasutak gépgyárában elhelyezett és üzemben tartott Basse és Selve-féle, illetőleg utóbbi gyárban átalakitott Basse és Selve-féle olvasztó kemenczék által váltak ismeretessé.

Bejelentőnek azon kifogása, hogy a helyszini szemle alkalmával talált kemenczék nyilvános gyakorlatbavétele igazolva nincsen, figyelembe vehető nem volt, *mert az a tény, hogy a Basse és Salve czég ilyen kemenczéket idegen gyáraknak szállitott, nyilvános gyakorlatbavétel jellegével bir. Minthogy a gyakorlatbavétel tényének igazolására a forgalombahozatal egymagában elegendő, ugy annak vizsgálata, hogy a forgalomba hozott tárgyak nyiltan avagy titokban használtattak-e, teljesen közömbös.* (Bej. oszt. 1902. jan. 18. F. 850. alapsz. 778/1902. ikt. sz. hat.)

De a *D)* alatti rajzban feltüntetett szerkezetnek elkészittetése és próbaképen 4 drb mozdonyon való alkalmazása sem tekinthető felperes részéről olyan gyakorlatbavételnek, mely a megtámadott szabadalom tárgyára ujdonságrontó hatásu lehetne még az esetben is, ha a *D)* alatti rajz tárgya a megtámadott szabadalom tárgyával teljesen azonos lenne is. Mert jelen esetben felperes állitása szerint csakis arról lehet szó, hogy az ő alkalmazottjai által, tehát a felperes által saját üzletkörén belül kisérleteztek egy olyan, a mozdonyt és szerkocsit összekapcsoló szerkezettel, melyet magának felperesnek alkalmazottjai készitettek el felperes alkalmazottjainak rajzai után; már pedig még egy nagyobb terjedelmü üzemü kipróbálás is, ahol a dolog termé-

szete szerint nagyobb személyzet nyer alkalmazást, egy olyan nagy üzemnél, mint a Magyar államvasut, ujdonságrontónak ilyen próba nem tekinthető, mert maga a felperes nem állitja azt, hogy ezen kipróbálásról mások, mint az ő üzemében alkalmazott személyek tudomást is szereztek volna. Maga a felperes által becsatolt *E)* alattiban használt azon kifejezések, hogy »Próbaképeni alkalmazás« és »Kipróbálni kívánván«, igazolják azt, hogy itt törvény értelmében való és nyilvánosságra jutást feltételező gyakorlatbavételről szó sem lehet, annál kevésbé, mert ezen próbaképen való alkalmazást felperesnek szolgálati eskü és fogadalom által titoktartásra kötelezett hivatalnokai és alkalmazottai teljesitették, akikről felperes maga sem állitja azt, hogy titoktartása kötelezettségüket megszegték volna, miért is felperest a nyilvános gyakorlatbavétel általi közismeretessé válásra alapitott keresetével el kellett utasitani. (Birói oszt. 1904. április 30. 3083/1904. sz. a. megsem. perben hozott és szab. tan. által 1904. decz. 13-án hh. it.)

Felszólaló czég kifogásolja a szóban forgó ujitás szabadalmazását, mivel szerinte a szóban forgó ujitás nyilvános gyakorlatbavétel utján már ismeretessé vált. Állitásának igazolása czéljából felemliti, hogy ezen ujitás felszólaló *czég gyárában már a bejelentés időpontja előtt hosszabb idő óta gyakorolttatik,* ugy hogy annak használhatása szakértők által lehetségessé vált.

Ezen körülményre nézve kéri Spitz Gusztáv igazgatójának, valamint Maly János zománczoló-mesternek, Jungmann Albert zománczoló-mesternek, Wrbik Tamás és Kepak Ferencz segédmunkásoknak tanuként való kihallgatását.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a hivatkozott tanukat kihallgattatván, a bejelentésre kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mivel a kihallgatott tanuk vallomásából kétségtelenné vált, hogy a felszólaló czég a szóban forgó eljárást már a bejelentés időpontja, vagyis 1901. márczius 8-ika előtt is hosszabb idő óta gyakorolta nyilvánosan, ugy hogy eljárása szakértők által megismerhető és használható volt.

Kitünik ez Spitz Gusztáv igazgató és a kihallgatott munkások vallomásából, mely szerint *a felszólaló czég még konkurrens vállalatoknak is megengedte a gyárai megtekintését, továbbá, hogy idegenek is megtekinthették és kik ezen megismert eljárást még egyebütt is gyakorolhatták.*

A felsorolt indokoknál fogva tehát, figyelemmel a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-cz. 3. §-a 2. pontjára, a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bej. oszt. 1902. január 24. és április 21. G. 1016. alapsz. 5734/1902. ikt. sz. hat.)

A kihallgatott tanuk közül csak egy tanu, Höfer Antal vallja, hogy a bejelentés tárgyával azonos egyetlenegy darab kályhát tanu 1887-ben lebontott s több ilyen kályháról tudomása nincs. Ezen körülmény azonban nyilvános gyakorlatbavételének nem volt tekinthető, mert az, hogy a tanu által egyetlen darab kályha a bejelentés előtt elbontatott, még nem bir a szabadalmi törvény 3. §-a 2. pontjának megfelelő nyilvános gyakorlatbavételének tekinthető jelleggel, amennyiben egy lakszobában használatba vett, továbbá nem nyilvánosan kiállitott *egy* darab kályha csak a gyakorlatbavételt igazolja, de nem igazolja egyszersmind a törvény által megkövetelt *»nyilvánosságot«* is. A magánlakásban egy darab kályhának a használatbavétele, mely esetleg kisérletnek is tekinthető, még nem mondható nyilvánosnak, mert ha feltételezzük is, hogy a kérdéses kályhát többen látták, amit felszólaló egyáltalában nem is állitott, akkor is ebből még nem következtethető, hogy azok, akik a kályhát külsőleg látták, a kályha belső szerkezetét is — amely jelen esetben egyedül mérvadó — megismerték volna.

Minthogy pedig a tanuvallomás szerint a kérdéses kályhát sem külsőleg, sem belsőleg senki, de legkevésbé szakértők nem látták, ennélfogva az sem laikusok, de legkevésbé szakértők előtt nyilvánosan ismeretessé nem is válhatott és igy annak szakértők általi használhatása ki van zárva. (Bej. oszt. 1904. junius 1. Sch. 1903. alapsz. 7137/1904. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a szabadalom megtagadását kéri, mert szerinte annak tárgya a bejelentés ideje előtt nyilvános gyakorlatbavétel utján is ismeretessé vált, minek igazolására oly tanukra hivatkozik, kik a bejelentés tárgyával azonos, a tárgyaláson szintén bemutatott rakoncza-szerkezetet az O. és K. czég szt-i gyárában készitették.

Hivatkozik azonfelül arra is felszólaló, hogy a bejelentés tárgyával azonos rakoncza rögzitő berendezés a R. és K. czégnél alkalmazott L. J. főmérnök által már a bejelentés ideje előtt Boszniában Zavidoviczban E. és O. czég egy kocsijára felszereltetett, ami szintén a bejelentés tárgyának előzetes nyilvános gyakorlatbavételét igazolja.

A tárgyalás folyamán teljes kivitelben bemutatott forgózsámolyon alkalmazott rakoncza rögzitő szerkezetre vonatkozólag megállapitotta a bejelentési osztály, hogy az a bejelentés tárgyával azonos ugyan, *minthogy azonban a kérdéses szerkezet az O. és K. sz-i gyárában csak egy példányban, és pedig nem megrendelésre, hanem csupán kisérletezés czéljából készült,* ami a Wartha

művezető vallomásából nyert megerősitést, mely szerint azzal még a felszólalással megtámadott találmány bejelentése után is a gyárban kisérleteztek, sőt az mind ez ideig a gyárban őriztetett; az pedig, hogy a bemutatott forgózsámoly a bejelentés ideje előtt bárkinek is szállittatott volna, beigazolást nem nyert; ennélfogva *ezen egyetlen forgózsámoly elkészitése nyilvános gyakorlatbavételnek tekinthető nem volt* és igy az ujdonságrontó hatással nem birt.

Ép ugy a L. J. főmérnök által szerkesztett és Zavidoviczban elkészitett rakoncza alkalmazása nem volt előzetes gyakorlatbavételnek tekinthető, *mert a rakoncza csak egy kocsin és itt csupán a forgózsámoly egyik oldalán, kisérletezés czéljából lett felszerelve.* (Bej. oszt. 1903. febr. 7. K. 1681. alapsz. 1838/1903. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya a bej. osztálynak 23/1901. sz. határozatát indokainál fogva és még azért hagyja helyben, mert felszólalónak azon állitását, hogy a K. elejtett, a bejelentés tárgyával különben sem azonos bejelentésének leirását és rajzát sokszorositotta s azt a Schlick-, Ganz- és Weitzer-féle gyáraknak és több általa meg nem nevezett magyar és osztrák vasuti igazgatóságnak megküldötte, nyilvános gyakorlatbavételnek és igy ujdonságrontó ténynek még valódiság esetén sem lehetne tekinteni, mert az olyan harmadik személyekkel folytatott alkudozások, melyek e találmány ismertetése mellett annak gyártása iránt folytattak, egymagukban nyilvános gyakorlatbavételt már azért sem képeznek, mert maga a felfolyamodó sem állitja azt, hogy ezen tárgyalásoknak valami eredménye lett volna s hogy a Kostenwein-féle találmány csak egy példányban is ugy állittatott volna elő, amint azt nyilvános gyakorlatbavétel kellékéhez a szab. törv. 3. §. 2. pontja feltétlenül megkivánja és mert egy találmánynak rajzban való elkészitése és leirása nyilvános gyakorlatbavételnek egyáltalán nem tekinthető.

De nem tekinthetők nyilvános gyakorlatbavételnek a bejelentés tárgyára nézve azok a kisérletek sem, melyeket bejelentők felettes hatóságuknak, a M. Á. V. igazgatóságának engedélyével a M. Á. V. 22 teher- és 5 személykocsiján a bejelentés napja előtt eszközöltek. Ugyanis a bejelentők nyilatkozatában foglalt azon állitást, miszerint a kocsikra szerelt csapágyak leólmozva adattak át a forgalomnak s hogy azoknak szükség esetén való ki- és bekötésére a M. Á. V. igazgatósága egy külön e czélra kijelölt bizottságot rendelt, felfolyamodó nemcsak meg nem czáfolta, hanem magának a felfolyamodónak a beadványából is kitünik, hogy a nyilvános gyakorlatbavétel tényének igazolására tanuképen kihallgatni kért K. J. M. Á. V. főfelügyelő 1899. évi november 28. az 1869. sz. személykocsinál egy ilyen bizottsági kikötésnél, mint M. Á. V. alkalmazott volt jelen és hogy a felfolyamodó által hivatkozott többi tanu is mint a kisérletezést és kipróbálást foganatositó M. Á. V. hivatalnokai, tehát mint hivatali titoktartásra kötelezett eskü alatt szolgáló személyek voltak jelen, amiből épen az tünik ki, hogy ezen kisérletezés nem a találmánynak nyilvános gyakorlatbavétele, hanem csakis olyan kipróbálás volt, mely a találmány minősége mellett a lehető legszükebb körre korlátoztatott. De nyilvános gyakorlatbavételnek ez az eljárás még azért sem volt tekinthető, mert akik a bejelentés tárgyát ez alkalommal megismerhették, a kipróbálásnál foganatositott óvintézkedésekből (leplombálás és bizottsági kikötés), mint szakemberek tudhatták, hogy a kipórbálás tárgyánál a titoktartás kötelességük, az pedig, hogy valamelyik ezen titoktartás kötelezettségét megszegte volna, maga felfolyamodó sem állitja. (Birói oszt. 1902. évi jan. 9-én K. 1162. alapsz. 430/1902. ikt. sz. hat.)

Felszólaló előadja, hogy K. B. neki már 1899. évi szeptember 11-ikén engedte át ezt az ujitást, melyet egy ekén a bejelentést megelőzőleg 1899. szeptember utolsó hetében vagy október elején el is készitett s hogy az ezen ujitással ellátott ekével próbát is tett. Előadja továbbá, hogy bejelentő az ujitással ellátott ekét a bejelentést megelőzőleg felszólaló műhelyében látta, amely körülményt tanukkal bizonyitani kivánja. Kéri a szabadalom megtagadását.

A m. kir. szabadalmi hivatal megállapitotta, hogy a felszólaló által felhozott és a bejelentő által is igaznak elismert ténykörülmény az 1895 : XXXVII. t.-cz. 3. §-a 2. pontja alapján birálandó el, mely szerint nem tekintendő ujnak a találmány, ha az bejelentése idején nyilvános gyakorlatbavétel vagy kiállitás utján oly ismeretessé vált, hogy szakértők által használható volt.

Minthogy pedig egy mintának készitése és annak kipróbálása egymagában nyilvános gyakorlatbavételnek nem tekinthető, a fenti és a bejelentő által sem tagadott ténykörülmény a bejelentett találmány ujdonságát le nem rontja és igy a felszólalásnak hely adható nem volt s ehhez képest a szabadalmat B. I., mint a 16308. l. sz. törzsszabadalom tulajdonosának meg kellett adni. (Bej. oszt. 1900. május 15-én B. 1333. alapsz. 7323/1900. ikt. sz. hat.)

Felszólaló irásbeli felszólalásában e bejelentés tárgyát képező eljárásra a szabadalom megtagadását kéri, *mert ez a bejelentés időpontját megelőző időben nyilvános gyakorlatbavétel utján már ismeretessé vált.* Minek bizonyitására tanuk kihallgatását

ajánlja. *Bejelentő a felszólalásra sem nyilatkozatot nem adott be, sem a tárgyaláson meg nem jelent.*

Minthogy bejelentőnek a tárgyalásról való elmaradása esetében *az 1893 : XVIII. t.-cz. megfelelő alkalmazása mellett annak 162. §-a értelmében az írásbelileg kellően közölt ténybállás bizonyítást nem kíván*, a felajánlott tanukihallgatásra nézve pedig feltételeztetik, hogy az a czélzott eredményre vezetett; ennélfogva az 1895 : XXXVII. t.-cz. 3. §-a 2. pontja értelmében a bejelentés tárgyát ujnak és így szabadalmazhatónak tekinteni nem lehetett; tehát arra a szabadalmat ujdonság hiánya miatt meg kellett tagadni. (Bej. oszt. 1903. okt. 26. S. 2418. alapsz. 13697. ikt. sz. hat.)

Ép ugy nem lehetett elfogadni ujdonságrontó adatul felszólaló azon állítását sem, hogy a találmány tárgya gyakorlatba vétetett, mert felszólaló csak azt állította s akarta tanukkal igazolni, hogy *a rajzban bemutatott 75 mm.-es brisansgránát felszólaló czég gyárában kipróbáltatott, de azt, hogy ezeket forgalomba is hozták volna, nem állította. Már pedig a gyári kipróbálás nyilvános gyakorlatbavételnek nem tekinthető.* (Bej. oszt. 1903. szept. 12. M. 1764. alapsz. 11972. 1903. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a bejelentés tárgyát képező gép szabadalmazását azon alapon kifogásolja, hogy ezen gép a bejelentés időpontját megelőző időben az 1900. évi párisi világkiállításon ki volt állítva.

Minthogy pedig felszólalónak a bejelentővel kellően közölt ténybeli állítása bejelentő részéről tagadásba nem vétetett, ennélfogva azt beigazoltnak kellett tekinteni s ez alapon a bejelentés tárgyára, mely az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §-ának 2. pontja alapján ujdonság kellékével nem bir, a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bej. oszt. 1901. április 27. C. 574. alapsz. 6196/1901. ikt. sz. hat.)

Felperes előadja, hogy Káldy Gyula, a magyar kir. operaház igazgatója, 1896. évi deczember 20-án a magyar történelmi társulatnak a Magyar Tudományos Akadémiában tartott ülésén a »Kurucz nótákról« felolvasást tartván, ezen alkalommal Hickisch Henrik m. kir. operaházi zenekari tag által a nagyszámu közönségnek egy a felperes által készített tárogatót mutatott be.

Alperesek sem vették tagadásba és ekképen elismerték azt, hogy azon tárogatót, melyet Hickisch Henrik a Káldy-féle történelmi hangversenyen nagyszámu közönség jelenlétében megfujt, a felperes készítménye volt. Ezen tárogatóra nézve, melyet felperes a tanukihallgatása alkalmával e hivatalnál eredetben bemutatott és U. 4. alatt be is csatolt, a szabadalmi hivatal bírói osztálya megállapította azt, hogy az alperesek megtámadott 11545. számu szabadalmával lényegileg teljesen azonos. Ugyanis a tárogató teste ennél is kupos furat (l. igénypont), testén különböző elhelyezésü részint billentyük, részint kézzel való befedése által hangot adó lyukak vannak elrendezve, épen ugy, mint azt alperesek szabadalmi igénypontja védeni kívánja (2. igénypont), végre, bár az azon alkalmazott fuvókának belső furata nincs is zsákalakuan kiképezve, mint az alperesek szabadalmi leírása és rajza mutatja, — mégis mivel a fuvóka ezen alakítása Hickisch Henrik, Káldy Gyula és Szikora Andor szakértő tanuk egybehangzó vallomásai szerint mellékes és az a dolog lényegén semmit sem változtat, — mind a két fuvókát klarinet-fuvókának kellett tekinteni, mert az a különbség, hogy az alperesek által saxophonszerü fuvókának nevezett fuvóka a tárogató testére rásrófoltatik, a klarinet-fuvóka pedig a tárogató testébe besrófoltatik, sem műszaki, sem hangtani tekintetben figyelemreméltó különbséget nem eredményez.

Meg kellett ennélfogva állapitani azt, hogy a felperes által készített és 1896. évi deczember 20-án az Akadémiában a történelmi hangversenyen bemutatott tárogató lényegében azonos az alperesek 11545. sz. szabadalmában védett javított tárogatóval. *Minthogy pedig ezen tárogató a kérdéses történelmi hangverseny alkalmával, amint ezt a keresethez becsatolt lappéldányok is igazolják, nyilvánosan meg nem határozott számu közönségnek volt bemutatva és pedig oly publicitással, hogy minden érdeklődő szakértőnek módjában állott azt megtekinteni, ezen tényben a biróság felismerte a szab. törv. 3. §. 2. pontjában megállapított ujdonsághiányt, mert ezáltal lehetővé vált mindenkinek a javított tárogatót a nyilvánosan bemutatott példány után el is késziteni.* (Biról oszt. megsemm. perben 1901. május 2-án 343/1901. sz. a. hozott itélete. Szab. tan. hh.)

A 3-ik ponthoz.

A magyar kir. szabadalmi hivatal az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 3. §-ának 3. pontja alapján nemcsak azon szabadalmakat tekinti ujdonságrontóknak, amelyek fennállottak és amelyeknek tárgya már köztulajdonba ment át, hanem azokat is, amelyek még fennállanak; mert az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 3. §-ának indokolása szerint akkor is hiányzik az ujdonság, ha a találmány már egy szabadalom tárgyát képezi, tekintet nélkül arra, vajjon ezen szabadalom még fennáll-e, vagy mint lejárt vagy megsemmisitett köztulajdonná vált. (Szab. hivatal 1899. deczember 4. teljes ülési határozata 731. eln. sz.)

Ha egy későbbi bejelentés egy korábbi és tárgyalás alatt álló azonos tárgyu belföldi bejelentéssel áll szemben, akkor a későbbi bejelentés nem állapit meg igényt szabadalomra, mert az 1895 : XXXVII. t.-czikk 5. §-a szerint a szabadalom a feltalálót vagy annak jogutódját illeti meg és mert a törvény értelmében feltalálónak az vélelmezendő, aki a találmányt először jelenti be. (Szab. hivatal 1899. deczember 4. teljes ülési határozata 731. eln. szám.)

A szabadalmi törvény 3. §-ának 3. pontja általános fogalmazásánál fogva megengedi, hogy abban mindenféle bel- és külföldi szabadalom belemagyaráztassék, mégis mivel a törvény alkotásának története azt mutatja, hogy a törvényhozó a 3. §. 3. pontjában emlitett szabadalmak alatt kizárólag a régi szabadalmi szabályok érvényo alatt engedélyezett, ki nem nyomatott s igy a szabadalmi törvény 3. §. 1. pontja szerint ujdonságrontó hatással nem biró szabadalmakat kivánta érteni, nehogy a megszünt és igy köztulajdonba átmenő szabadalmak tárgyai ujból szabadalmaztassanak, a m. kir. szabadalmi hivatal 1904. évi január hó 2-án tartott teljes ülésében kimondotta, hogy a »szabadalmi törvény 3. §. 3-ik pontjának azon rendelkezése, mely szerint nem tekintendő ujnak a találmány, ha az bejelentése idejében már szabadalom tárgyát képezte, ugy értelmezendő, hogy ezen rendelkezés kizárólag hazánkban fennállott régi szabadalmi szabályok hatálya alatt és az 1895 : XXXVII. t.-cz. életbelépte előtt önálló vagy közös egyetértéssel engedélyezett akár fennálló, akár lejárt szabadalmakra vonatkozik. (Szabad. hiv. 1904. jan. 2. teljes ülési megállap. 119/1904. sz.)

Felszólaló a szabadalom megtagadását kéri, mert a bejelentés tárgya az ő 1902. évi julius hó 5-én benyujtott K. 1772. S. sz. bejelentésével azonos.

Minthogy azonban felszólaló az idézett K. 1772. sz. a. bejelentés után járó első évi dijat a törvényszabta határidőn belül be nem fizette, mi miatt a bejelentés a hivatal 1903. évi április hó 24-én 4622. sz. a. hozott végzésével visszavontnak mondatott ki, minthogy továbbá ezen dijfizetés elmulasztását olybá kellett venni, mintha bejelentésére nyerhető szabadalmáról lemondott volna és igy felszólalónak felszólalási jogalapja elesett, ennélfogva a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett adni. (Bej. oszt. 1903. junius 10. S. 2347. alapsz. 7820/1903. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. bej. oszt. a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentés tárgyára kért szabadalmat megadhatónak nem találta. A bej. oszt. u. i. mindenekelőtt megállapitotta, hogy a felszólaló által hivatkozott kétrendbeli közös szabadalom és pedig a XXVI. köt. 2637. és XXVII. köt. 2447. sz. szabadalmak nem tekinthetők többé titkos szabadalmaknak azért, mert ezeket a jelenlegi bejelentő Bramsch Rudolf az M. 1787. sz. bejelentés ellen beadott felszólalásában érvényesitette s igy a tal. szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 573/1896. eln. sz. a. kiadott keresk. min. rendelet 27. §-a 6. pontjának *b)* bekezdése szerint az már az okból is megtekinthető, nem is szólva arról, hogy a XXVI. k. 2637. lapsz. szab. a végrehajtási rendelet előbb emlitett 27. §-a 7-ik pontja alapján is megszünt titkosnak lenni s igy ezen két szabadalomnak a bejelentő által kért mellőzése figyelembe vehető nem volt.

Ennek megállapitása után végre ugy találta a hivatal bej. oszt., hogy az első igénypontra kért szab. meg nem adható, mert amint az a leirásból is kifejezetten kitünik, annak lényegét a gabonának a melaszhoz való hozzáczefrézése képezi, ami ugy a felszólaló által becsatolt és már fentebb emlitett nyomtatványban megvan emlitve, de ismertté vált a 14419. lapsz. magyar szab., továbbá a XXVI. köt. 2637. lapsz. titkos, de időközben nyilvánossá vált közös szab. által is.

A második igénypontra kért szabadalmat azért kellett megtagadni, mert annak lényege, hogy t. i. a keményitő, illetőleg nitrogéntartalmu anyagok a savanyitás előtt czefréztetnek a melaszhoz, már benfoglaltatik a XXVI. köt. 2637. lapsz. közös szabadalomban. (Bej. oszt. 1905. május 30-án B. 2658. alapsz. 7002/1905. ikt. sz. hat.)

A felszólalónak azon kifogása, hogy a bejelentett találmányra a G. 496. alapszámu bejelentés, illetve most már szabadalom, ujdonságrontó hatásunak azért tekintendő, mert ez az utóbbi bejelentésben, illetve szabadalomban a homoknak megőrlési művelete ismertetve van, elfogadható nem volt; mivel ha fenn is forogna most azon eset, hogy egy későbbi bejelentés egy korábbi és tárgyalás alatt lévő azonos bejelentéssel áll szemben, mely kérdés jelenleg elbirálás tárgyát nem képezhette, felszólalással még akkor is a m. kir. szabadalmi hivatalnak az 1899. évi deczember hó 4-iki, illetőleg november hó 18-iki teljes ülésben hozott határozata értelmében a szabadalmi törvény 5. §-a szerint, feltalálói igény alapján, tehát nem ujdonság hiányából, csakis maga a korábbi bejelentő vagy jogutódja, élhetne. Azon további érvelését pedig felszólalónak, hogy G. 496. sz. a. bejelentett találmány most már szabadalom tárgyát képezi és ezen körülmény ujdonságrontónak tekintendő, a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya — eltekintve azon kérdéstől, vajjon azonos-e a két találmány vagy

nem — szintén figyelmen kivül hagyandónak találta; mert a szabadalmi törvény 3. §-a, illetve annak indokolása értelmében valamely találmány akkor nem tekinthető ujnak, ha az a bejelentés idejében már szabadalom tárgyát képezte, illetve képezi; a felszólaló részéről hivatkozott találmány azonban a tárgyalás alatt álló bejelentés idejében még szabadalmazva nem volt. (Bej. oszt. 1900. márczius 3. L. 655. alapsz. 3030/1900. ikt. sz. hat.)

Felszólaló ellenzi a szabadalom engedélyezését a szabadalom tárgyára, mert az annak igénypontjában védelem alá helyezni szándékolt szivattyuszerkezet az ő rajzaiból van véve, amennyiben felszólaló az ő M. 1060. alapsz. bejelentésének tárgya ellen emelt felszólalásnál annak 1901. évi február 16-án megtartott tárgyalásán oly rajzokat mutatott be, melyeknek 3. és 5. ábráiban, de különösen 3. ábrájában oly szivattyuszerkezet van ábrázolva, mely teljesen azonos a bejelentés igénypontjában védetni szándékolt szivattyu-szerkezettel. De ellenzi a szabadalom engedélyezését a bejelentés tárgyára felszólaló az első szóbeli tárgyalás szerint azért is, mert amint azt okmányokkal is igazolja, ő az emlitett rajzokban ábrázolt szerkezetre, melyek közül a 3. ábrában vázolt teljesen azonos a bejelentés tárgyával, a német birodalomban 1900. évi deczember 30-iki elsőbbséggel szabadalmat kért. Miután pedig időközben a németbirodalmi szabadalmi hivatal felszólaló szivattyu szerkezetére vonatkozó bejelentésére a szabadalmat nem engedélyezte, kéri felszólaló az ujabbi szóbeli tárgyaláson a felszólalási tárgyalásnak elhalasztását, mig ő az ugyancsak ezen tárgyra 1903. évi május 14-én a németbirodalmi szabadalmi hivatalnál ugyancsak 1900. évi deczember 30-iki prioritással ujból kért szabadalmat megkapja.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya felszólaló ujdonságrontó adatait és egyéb előadásait megvizsgálván és megfontolás tárgyává tevén, a bejelentés tárgyára a felszólalás mellőzésével a szabadalmat engedélyezte.

Ugyanis az M. 1060. alapsz. bejelentés ellen emelt felszólalás tárgyalásán 1901. évi február 26-án Milner János mérnök által felmutatott rajzok a Berliner Maschinenbau Aktiengesellschaft vorm. L. Schwartzkopf berlini czég 1901. évi augusztus 1-én bejelentett »szivattyu« czimü bejelentése tárgyának ujdonságát le nem ronthatják, mert ha egy bejelentésnek az 1899. évi november 18-án hozott teljes ülési határozat szerint a szabadalmi törvény 34. §-a értelmében történt közzététele a későbbi bejelentésre ujdonságrontónak nem tekinthető, még kevésbbé tekinthető ujdonságrontónak oly rajz, mely csupán a felszólalási tárgyalás alkalmával lett felmutatva. Az a körülmény pedig, hogy ezen felmutatott rajzban feltüntetett találmányra a német birodalomban az M. 1451. alapsz. bejelentésnél korábbi prioritással szabadalom kéretett, ujdonságrontónak már csak azért sem tekinthető, mert erre a bejelentésre felszólaló a német birodalomban szabadalmat nem kapott.

Felszólaló azon kérelmének, hogy a felszólalási tárgyalás ujból elhalasztassék, mig a felszólaló által Németországban 1903. évi május 14-én bejelentett s többször hivatkozott rajzban feltüntetett találmány némi korlátozott alakjára ugyancsak 1899. évi deczember 30-iki prioritással szabadalmat nyer, a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya helyt nem adhatott, mert felszólalónak erre vonatkozó állitását tárgyalás alapjául nem is vehette. (Bej. oszt. 1904 jan. 14. M. 1451. alapsz. 509/1904. ikt. sz. hat.)

Ezen két szabadalmi igényt, de különösen a leiráshoz tartozó rajzokat egymással összehasonlitva *kiderül, hogy az alperesek később bejelentett szabadalma a felperes részére előbb engedélyezett XXVI. ktöet 1491. lapszámu, már köztulajdonba átment szabadalom tárgyával lényegében teljesen azonos*, minthogy pedig azon tényben, hogy az alperesek a porelosztó kártyát nem háromszög alakra hegyezik, hanem egy kis lapátra képezik ki, szabadalmazható találmány nem fekszik, amennyiben annak az eddigi hasonló előbbi szabadalom tárgyával szemben semmi uj műszaki hatása nincs; az alperesek szabadalmát a szab. tör. 3. §. 3. pontjában megállapitott ujdonsági hiány miatt a törv. 21. §. 1. p. alapján megsemmisiteni kellett. (Birói oszt. 1900. szept. 27. megsemm. perben 10000/1900. sz. itélet.)

A m. kir. szab. hivatal bejelentési osztálya azon körülményre való tekintettel, hogy felszólaló az ő korábbi azonos tárgyu F. 785. S. sz. bejelentésre hivatkozott s igy a szabadalomra csakis a korábbi bejelentőnek lehet igénye, a hivatal teljes ülésének 1899. évi deczember hó 4-én hozott határozata értelmében a felszólalás további tárgyalását az F. 785. S. sz. bejelentés érdemben való elintézéséig felfüggeszti (Bej. oszt. 1903. szept. 15. alapsz. 2358. ikt. sz. 12100/1903.)

Felperes keresetében és periratalban az alperes tulajdonát képező 21411. sz. szabadalmat azért kéri megsemmisiteni, mert az bejelentése idejében már szabadalom tárgyát is képezte s becsatolja a Hoffmann Miksa budapesti lakos részére 1899. évi február 20-iki elsőbbséggel engedélyezett 15188. sz. magyar szabadalom leirását, amely nyomtatásban 1899. évi julius hó 13-án jelent meg.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a felperes által hivatkozott bizonyitékok közül a 15188. sz. szabadalmat csakis

közzétett nyomdatermék gyanánt vette figyelembe (3. §. 1. p.); mert bár igaz is az, hogy a szabadalmi törvény 3. §. 3. pontja általános fogalmazása megengedi azt, hogy abba mindenféle — bel- és külföldi, ideiglenes és végleges, fennálló avagy lejárt szabadalom belemagyaráztassék, mégis mivel a törvény alkotásának történetéből — amely igazolja azt, hogy törvényünk ezen szakasz 3-ik pontjában a régi, lejárt privilegiumoknak ujból való szabadalmaztatását akarta megakadályozni és ezen rendelkezést az osztrák uj szabadalmi törvény azonos szakaszával egyenlőnek értelmezte, világos, hogy a 3. §. 3. pontjában említett szabadalmak alatt csakis a régi szabályok fennállása alatt, vagyis az 1896. évi márczius 1-ig engedélyezett és ki nem nyomatott szabadalmak értendők s így *ezen az uj szabadalmi törvény életbeléptének hatálya alatt engedélyezett szabadalmat egyrészt ezen okból, másrészt pedig még azért sem vehette, mint szabadalmat figyelembe, mert arra, mint ujdonságrontó és megsemmisítésre okul szolgáló szabadalomra a törv. 21. §-ának 3. pontja szerint csakis az érvényben álló szabadalom tulajdonosa hivatkozhatik,* felperes pedig ezen időközben megszünt szabadalomnak tulajdonosa sohasem volt. Figyelembe vette azonban ezen szabadalmi leirást a szabadalmi hivatal birói osztálya, mint ujdonságrontó bizonyitékot, a 21. §. 1. p., illetve a 3. §. 1. p. alapján, habár ennek ilyen alkalmazása ellen alperes tiltakozott is. Kétségtelen ugyanis, hogy a 15188. sz. szabadalmi leirás nyomtatásban a megtámadott alperesi szabadalom bejelentése előtt jelent meg s hogy az nyilvánosan közzétett nyomtatványnak tekintendő. (Birói oszt. 1904. okt. 21-én 10364/1904. sz. megsemm. perben hozott jogerős it.)

A bejelentési osztály ama körülményt, hogy az ujdonságrontóul hivatkozott ideiglenesen 1900. évi február 14-én megadott 21733. sz. svájczi szabadalom nyomtatásban a megtámadott bejelentés beadási ideje után, azaz csak 1901. évi szeptember hó 15-én jelent meg, mint ujdonságrontó nyomtatványt figyelembe nem vehette ugyan, de mivel a hivatkozott svájczi szabadalom a bejelentés idején, habár ideiglenesen ugyan, de mégis szabadalom tárgyát képezte, *az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §. 3-ik pontja alapján az ujdonságrontónak volt tekintendő, mert az idézett törvény ujdonságrontó hatás tekintetében ideiglenes vagy végleges belföldi vagy külföldi szabadalom között megkülönböztetést ép oly kevéssé nem tesz,* mint a 3. §. 1. és 2. pontjában statuált egyéb ujdonságrontó körülményekre nézve, hogy azok bel- vagy külföldön foganatosittattak-e. (Bej. oszt. 1903. febr. 10. 1837. alapsz. 2596. ikt. sz. hat.)

Felszólaló írásbeli beadványában, mint ujdonságrontókra az L. 888. és S. 1727. alapszámu találmányi bejelentésekre hivatkozik, mely találmányokra a szabadalmak 22607., illetve 22298. számok alatt engedélyeztettek Süss és Friedmann budapesti czég nevére.

Tekintettel arra, hogy a felszólaló által hivatkozott szabadalmi leirások közül a 22607. számu 1901. évi október hó 14-én, a 22298. számu pedig 1901. évi szeptember hó 9-én jelent meg nyomtatásban, ennélfogva azok az 1901. évi május 22-én bejelentett találmánynyal szemben ujdonságrontó nyomtatványt nem képeznek.

Igaz ugyan, hogy a 22607. sz. szabadalom bejelentésének napja 1900. évi deczember 23-ika, a 22298. sz. szabadalomé pedig 1901. évi február hó 21-ike s így azok megelőzik a jelen találmány bejelentésének napját, mindezek daczára ezen korábbi bejelentések figyelembe vehetők azért nem voltak, mert azokra a szabadalom 1901. évi szeptember hó 4-én, illetve 1901. évi augusztus hó 2-án adatott meg, tehát ezek tárgya jelen találmány benyujtása idejében szabadalom tárgyát nem képezte.

Minthogy pedig a korábbi bejelentés a későbbi bejelentéssel szemben csak igényt állapit meg, de ujdonságrontó hatással nem bir, minthogy továbbá a hivatkozott korábbi bejelentések nem képezik felszólaló tulajdonát, ennélfogva felszólalónak igény alapján sem volt felszólalási jogalapja. (Bej. oszt. 1902. május 23. alapsz. I. 441. ikt. sz. 7066/1902.)

De különben is Rabe Hermann tanu vallomása azt sem igazolja, hogy a Tantelew-féle gyárban a kénsavtermelési eljárás nyilvánosan van gyakorlatba véve.

Tanu nem tudja, hogy a gyári alkalmazottak milyen mértékben voltak titoktartásra kötelezve, de azt bizonyosan állitja, hogy a gyártás egyes módozatait sem látogatók, sem idegen szakembereknek meg nem mutatták; tudja, hogy a gyári munkások az eljárást nem ismerték, azok előtt csak a nekik kiosztott munkarészlet volt ismeretes és hogy az ott követett eljárásról teljes egészében csak a műszaki személyeknek volt tudomásuk. (Bej. oszt. 1900 nov. 26. A. 251. alapsz. 16435/1900. ikt. sz. hat.)

4. §. Két vagy több egymástól különböző találmány csak akkor foglalható egy szabadalomba, ha e találmányok egy és ugyanazon tárgya, mint ennek alkotó részeire vagy közreható eszközeire vonatkoznak.

Bejelentő domboru felülettel biró kefetestek megmunkálására szolgáló egyesitett kefetestfuró és a sörteköteg behuzó gépe-

ken alkalmazott ujitásokat óhajt szabadalmi védelem alá helyezni, melyek abban állanak:

1. hogy a furandó és tömendő kefetestek felvételére szolgáló asztalok összekötő rudja hosszkivágással van ellátva oly czélból, hogy a kötőcsavar meglazitása után az asztalok helyzete egymáshoz képest beállitható legyen;

2. hogy a főtartóra erősitett lemezeknek a kefetest szélességének megfelelő alakkal biró kivágásaiban az asztal karjainak alsó végére erősitett csapok vannak vezetve, miáltal az asztal kilengése megnagyobbodván, széles kefetestek munkálhatók meg;

3. hogy az asztalok karjai és a főtartóban forgathatóan ágyazott tengelylyel állitható villák és hosszkivágással biró karok közvetitésével csuklósan vannak összekötve az asztalok surlódásmentes mozgatásának biztositása czéljából;

4. hogy az ismeretes berendezések segélyével időszakosan forgatott zárókerék felületében a kefetest hosszalakjának megfelelő alaku kivágás vagy kivágások vannak alkalmazva, melyek alsó részében elrendezett csap körül keresztirányban forgó főtartó egy csapja vezetve van, mi mellett a főtartón egy a zárókerékbe kapaszkodó menesztőkampó van erősitve.

Felszólalók a szabadalom megtagadását kérik, mert az 1. alatt felsorolt ujitás fennálló szabadalmak és nyilvános gyakorlatbavétel utján már a bejelentés előtt ismeretes volt, mert a 2. alatt jelzett ujitás felszólalónak 7452. sz. alatt szintén a bejelentés ideje előtt engedélyezett magyar és az ezzel azonos (1896. évi 17491. sz.) angol szabadalmából ismeretes, mert a 3. alatti ujitás nem egyéb, mint az asztalnak a már idézett magyar szabadalomban is meglevő egyenes vezetésének más, csuklós elemekkel való pótlása és mert a 4. alatt felsorolt ujitás a leirásban kellően ismertetve nincsen és e mellett a 7452. sz. magyar szabadalom tárgyában is benfoglaltatik, kéri továbbá a 4. pontra felhozott ezen tény megállapitását és ezen ujitásnak a szabadalmi törvény 5. §-a értelmében felszólalónak leendő odaitélését.

Minthogy bejelentő, midőn a bejelentési osztály az 1. igénypontban foglalt ujitások ujdonságának kiderítése végett tanuk kihallgatását rendelte el, az első igénypontról lemondott, a bejelentési osztály a felhozott bizonyitékoknak csupán a 2. és 4. igénypontokra vonatkozó adatait vizsgálta meg. Ez alapon megállapitotta, hogy a 2. igénypontban az asztaloknak a kefetest szélességében leendő mozgatását szabályozó, a főtartóra erősitett, jelen bejelentésben »16—17«-tel jelölt lemezekben alkalmazott »18—19« kivágások a 7452. sz. magyar szabadalomban »l«-vel jelzett lemezek »k« kivágásaival azonosak, azonfelül ezen szerkezetnél sem lesz a kivágások által létrehozott kilengésnél nagyobb kilengés elérhető, mint azt bejelentő állitja, mert az asztal a főtartóhoz van kötve a 39 tengely utján és igy az asztal csak oly mérvü kilengést képezhet, amilyent a »18—19« kivágások megengednek. Ebből kifolyólag a 2. igénypontban felsoroltak a már idézett szabadalommal szemben ujitásnak tekintendők nem voltak és igy az igénypont törlendő volt.

A 4-ik igénypontban foglaltakra nézve megállapitotta a bejelentési osztály, hogy oly egyesitett kefetestfuró és tömő gép, melynél a hosszirányu domborodással biró kefetestek furása és tömése czéljából a főtartónak egy csapja egy megfelelően alakitott horonyban, mozgattatik, már a 7452. sz. magyar szabadalomból ismeretes és abban védelem alá is van helyezve; minthogy azonban jelen bejelentés tárgyánál ez a horony nem a főtartó alsó részénél, az azt tartó asztalra erősitett lemezekben, hanem a főtartó felső részénél alkalmazott, annak kilengését eszközlő zárókerékben van elrendezve, miáltal a főtartó mozgatása biztosabb, amennyiben a főtartó tömege által okozott túllengések kikerültetnek, ennélfogva a főtartó kényszervezetésének jelen módositása a 7452. sz. szabadalomban védett e vezetés javitásának felsoroltakra nézve a szabadalom mint a 7452. sz. szabadalom javitására engedélyezendő volt.

Ami a felszólalónak azt a kifogását illeti, hogy a bejelentés igénypontjában foglalt ujitás czélja a leirásban megjelölve nincsen és ennek következtében a leirás a törvény 32. §-ának meg nem felel, figyelembe vehető nem volt, mert az emlitett hiány nem oly természetü, hogy a kérdéses ujitás mibenléte iránt szakértőnek kétsége lehetne.

Felszólaló czégnek a bejelentés 4. igénypontjában foglaltak iránt a szabadalmi törvény 5. §-a alapján támasztott igénye teljesithető nem volt, mert mivel sem igazolta, hogy bejelentő találmányának lényegét az ő leirásaiból, rajzaiból vagy mintáiból vette volna.

A 3. igénypontban foglalt csuklós vezetés ujdonságát a bejelentési osztály felszólaló érveivel megdöntve nem látja, mert a csuklós elemeket a 7452. sz. szabadalomnál alkalmazott surlódó egyenesben vezetéssel azonosnak nem tekinthette. *Ez az ujitás azonban a megadott javitási szabadalomba a szabadalmi törvény 4. §-a alapján beilleszthető nem volt, mert az a hivatal által szövegezett igénypontban védett találmánynak sem alkatrészét, sem közreható eszközét nem képezi.* (Bej. oszt. 1902. okt. 4. G. 1183. alapsz. 13215/1902. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólalásnak részben helyt ad

s ehhez képest a bejelentés tárgyát képező találmányra a szabadalmat az 1., 2. és 5. igénypontban körülirt találmányra megtagadja, ellenben a 4. igénypontban foglalt találmányra a következő szövegezés mellett a szabadalmat megadja: »*Ujitás dugattyus szivattyukon, jellemezve azáltal, hogy a szivattyu egyetlen egy, a dugattyun alkalmazott szeleppel van ellátva, mely dugattyu oly gyorsan mozog, hogy a löket változása alkalmával a szelep a dugattyuhoz képest elmarad.*«

A 3-ik igénypontra nézve felhivja bejelentőt, hogy arra az esetre, ha az abban foglalt találmányra jelen bejelentés napjától számitva szabadalmat akar nyerni, jelen végzés jogerőre emelkedésétől számitott 30 nap alatt szabályszerüen felszerelt külön találmányi bejelentést nyujtson be.

Az 1. és 2. igénypont megtagadásával, amely két igénypont tulajdonképen a többi igénypont alapját képezik, az összefüggés a többi igénypontok között megszünt és igy ezek mint külön találmányok voltak elbirálandók, amennyiben az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 4. §-a értelmében két vagy több egymástól különböző találmány egy bejelentésben csak akkor foglalható, ha azok egy és ugyanazon tárgyra, mint annak közreható eszközei vonatkoznak. Minthogy pedig a jelen esetben a leirás egész szövegének, különösen pedig bevezető részének a 4. igénypontban védetni kivánt találmány jobban megfelel, ennélfogva a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a szabadalmat a 4. igénypontra annál is inkább megadta, mert a felszólalók által felhozott bizonyitékok között oly szivattyunak ismertetése nem fordul elő, melynél csupán egyetlen egy, a mozgó dugattyu alkalmazott szelep volna.

Ennek megfelelően a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a 3-ik igényponttal védetni kivánt találmányra nézve, amelyre vonatkozólag felszólaló elfogadható ujdonságrontó bizonyitékot szintén nem hozott fel, bejelentőt ujabb bejelentés tételére utasitotta. (Bej. oszt. 1901 május 3. M. 1060. alapsz. 6496/1901. ikt. sz. hat.)

5. §. A szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg.

Oly találmányra, melynek lényege másnak leirásából, rajzaiból, mintáiból, készülékeiből, szervezeteiből vagy alkalmazott eljárásából van véve, a feltalálónak vagy jogutódjának beleegyezése nélkül szabadalom nem engedélyezhető, ha a feltaláló vagy jogutódja a szabadalom ellen felszólalt.

Ha e felszólalás folytán a bejelentés visszavonatott vagy visszautasittatott, a felszólaló, ha az értesitéstől számitandó 30 napon belül a kérdéses találmányt bejelenti, követelheti, hogy bejelentésének elsőbbsége az előbbeni bejelentés napjától számittassék.

A m. kir. szab. hivatal biról osztálya a felfolyamodó által a felszólalási tárgyalás alkalmával becsatolt s a valódiság tekintetében bejelentő részéről nem kifogásolt levelezésből megállapitotta, hogy bejelentő megbizatást vállalt felszólaló czégtől arra nézve, hogy felszólaló czégnek korábbi, de a német szab. hiv. által szabadalmazhatóság tekintetében kifogásolt bejelentéseit olykép dolgozza át, hogy azokban a találmány jellege kellőkép kidomborittassék, amint ez kitünik a becsatolt 6., 7., 8. és 9. számu levelekből, melyeknek elsejében felszólaló czég értesiti bejelentőt, hogy amennyiben bejelentő ugy találná, miszerint a német szab. hiv. által kifogásolt leirások nem lennének alkalmasak a további tárgyalásra, bejelentő dolgozzon ki uj leirást s azt nyujtsa be a saját neve alatt.

A következő 7-dik levélben bejelentő már arról értesiti a felszólaló czéget, hogy ajánlatos az eljárásnak teljes átdolgozása, s hogy erre bejelentő szivesen vállalkozik és kész a megbizatás után felszólaló czégnek nyilatkozatot — Rückcession — kiállitani arra nézve, hogy a szabadalomra semmiféle igénye nincs.

A 8-dik levélben felszólaló czég már a forma szerinti megbizást is megadja bejelentőnek arra, hogy leirását teljesen dolgozza át és azt nyujtsa be; a 9-ik levélben végül a bejelentő értesiti a felszólaló czéget, hogy az előző 8. számu levélben adott megbizásnak megfelelően a leirást legközelebb megküldi; ezen leirást, mint az a 18. számu levélből kitünik, tényleg el is küldötte.

Megállapitotta továbbá a hivatal biról osztálya azt is, hogy bejelentő által Magyarországon benyujtott kávékonzerválási eljárás lényegében teljesen megegyezik azon leirással, melyet bejelentő felszólalónak az utóbbitól kapott megbizás értelmében kidolgozott s melyet bejelentő a 18. számu levél kapcsán küldött meg felszólaló czégnek (l. a 19. sz. a. leirást), amennyiben mind a kettő olyan konzerválási eljárásra vonatkozik, melynél a konzerválás azáltal történik, hogy lehetőleg vizmentes gliczerint sellakkal összeolvasztanak s az igy nyert tömeggel a még forró pörkölt kávébabszemeket bevonják.

Ezzel kapcsolatban megállapittatott az is, hogy maga bejelentő is elismerte felszólaló czégnek ezen leirásra való tulajdonjogát azzal, hogy felszólaló czéghez intézett

17. sz. levelében a szóban forgó ügyről azt mondja: »... in Ihrer Patentsache stb.«, továbbá a 18-ik számban: »In der Anlage übersende ich Ihnen den Entwurf für *Ihre* Patentanmeldung.« E körülmény egyébiránt még abból is kiviláglik, hogy a szóban forgó bejelentés benyujtását igazoló igazolványt Lorenz Miksa bejelentő a német szabadalmi hivatal által közvetlenül felszólaló czimére küldötte el, amint ez a 23. sz. a. becsatolt hitelesitett másolatból minden kétséget kizárólag kitünik.

Ugyancsak megállapittatott a becsatolt levelezésből az is, hogy bejelentő felszólaló czég részéről a szóban forgó eljárás kidolgozásáért dijazást is kapott és pedig a 42. sz. alatt becsatolt távirat szerint 3000 márka értékü részvényekben.

A hasonló tárgyu külföldön eszközlendő bejelentéseket illetőleg pedig megállapittatott, hogy maga bejelentő sem tekintette azokat tulajdonának, mivel hogy a 40. sz. csatolmány szerint *maga Lorencz bejelentő kéri a felszólaló czéget, hogy a szóban forgó s időközben szabadalommá vált és 116183. sz. a. belajstromozott német szabadalomnak megfelelő külföldi bejelentésekre nézve neki utasitásokat adjanak, amiből ismét csak az tünik ki, hogy bejelentő a bejelentés tárgyát ugy tekintette, mint amellyel felszólaló czég rendelkezik, mert ha azt sajátjának tekintette volna, akkor e tekintetben mástól utasitást nem kért volna.*

Minthogy tehát az előadottakból kitünik, hogy a bejelentő voltaképen a felszólaló czég tulajdonát képező tanulmányra a saját maga számára jogtalanul akart szabadalmat kieszközölni, mert a bejelentése mellett becsatolt szabadalmi leirás tulajdonjoga a felszólaló czéget illeti meg, *ennélfogva, mivel cselekményéből megállapitható az, hogy a felszólaló czég leirását annak beleegyezése nélkül jogtalanul használta fel, magyar szabadalmi bejelentése mellett, a szabadalmi törvény 5. §-a alapján a 35. §. 3. pontja alatti rendelkezésre való tekintettel a bejelentésre kért szabadalmat meg kellett tagadni.* (Birói oszt. 1902. február 12. 2095/1902. ikt. sz. hat.)

Makk Béla műesztergályos, barcsi lakos felszólal a bejelentés ellen azon az alapon, hogy Herczog Sándor főpinczér, a bejelentés napja előtt, azaz 1899. november hó 9-én megbizta, hogy egy esztergályozott csapba egy czellás kereket alkalmazzon.

Felszólaló e czélból több rajzot és mintát is készitett, mig egy azután megfelelt. Herczog Sándor ezen utóbbi működő csap alapján eszközölte bejelentését. Beismeri felszólaló, hogy ezen munkálatokért Herczog részéről meg lett fizetve és hogy ugy egyeztek meg, hogy a szabadalom értékesitése alkalmával Makk Béla 5%-ot kap a haszonból. Azt kéri felszólaló, hogy a szabadalom ne egyedül Herczog Sándor részére, hanem mindkettőjük részére adassék meg, illetve egyedül Herczog Sándornak azon esetben, ha felszólaló követeléseit biztositja.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya az előadottakat mérlegelve, azon meggyőződésre jutott, hogy tekintettel arra, miszerint Herczog Sándor egy czellás kerékkel ellátott mérőcsap készitésével bizta meg Makk Bélát és bejelentésében is csak egy ilyen szerkezetet jelentett be, tehát a találmányi gondolat Herczog Sándoré; tekintettel továbbá arra, hogy felszólaló mivel sem bizonyitotta, hogy bejelentő a találmány tárgyát az ő rajzaiból, készülékeiből, eljárásából vette, hanem felszólaló saját beismerése szerint a rajzok és modellek Herczog Sándor eszméje, rendelése és kifogásolásai alapján készültek, ennélfogva jelen esetben az 1895: XXXVII. t.-cz. 5. §-a alkalmazható nem volt és igy a szabadalmat az eredeti bejelentőnek meg kellett adni.

Ami felszólalónak Herczog Sándor elleni követeléseit illeti, azok e helyen tárgyalás alapját nem képezhették, miután azokra nézve a m. kir. szabadalmi hivatal nem illetékes. (Bej. oszt. 1900. junius 6. H. 1040. alapsz. és 8901/1900. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló bizonyitékait vizsgálat alá vévén, annak eredményéhez képest a felszólalásnak helyt nem adhatott; mert a felszólaló által hivatkozott és a kereskedelemügyi m. kir. ministerium által e hivatalhoz leküldött 4946/99. szab. hiv. számu beadvány felszólaló vizszintes metszőkoronggal működő gépének sem rajzát, sem leirását nem tartalmazza, továbbá, mert a bejelentő tagadja, hogy a felszólaló neki vizszintes metszőkoronggal működő répavágó gépet magyarázta volna, végül mivel egyrészt Dósa Gábor tanu vallomásából meg nem állapitható az, hogy felszólaló vizszintes metszőkoronggal működő répavágó gépének szerkezete azonos volt-e a bejelentés tárgyát képező gép szerkezetével, másrészt mivel Pethes Antal tanu vallomásából nem tünik ki az, hogy bejelentő a bejelentés tárgyát felszólalónak gépével azonos szerkezetben készitett-e? Minthogy felszólaló nem tudta beigazolni azt, hogy bejelentő a bejelentés tárgyát a felszólaló leirása, rajzai, mintái, készülékei vagy szerkezetei után készitette: ennélfogva a felszólalásnak 1895. évi XXXVII. t.-cz. 5. §-ával szemben hely adható nem volt, s a szabadalmat meg kellett adni. (Bej. oszt. 1900. febr. 26. M. 891. alapsz. és 2735/1900. ikt. sz. hat.)

A tárgyalásra szabályszerüen megidézett és meg nem jelent felszólaló irásbeli felszólalásában egyszerüen a szabadalmi tör-

vény 5. §-a alapján szólalt fel a bejelentés ellen, anélkül, hogy abban egyidejüleg azt is állitotta volna, hogy a bejelentett találmány tárgyát ő vagy jogutódja találta volna fel, s hogy azt a bejelentő az ő vagy jogutódja leirásából, rajzaiból jogtalanul, beleegyezése nélkül vette volna.

Minthogy pedig felszólaló a szab. törv. 5. §-ában foglalt tényeket nem állitotta s azok beigazolását meg nem kisérlette, felszólalásának semminemü jogalapja nem volt, miért is a bejelentésre a felszólalás mellőzésével a szabadalmat meg kellett adni. (Bej. oszt. 1901 jan. 9. E. 327. alapsz. 358/1901. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a bejelentés tárgyának szabadalmazása ellen az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 5. §-a alapján szólalt fel, azt állitván, hogy bejelentő a bejelentés tárgyát, jogtalanul, az ő mintájából, rajzából s leirásából vette volna.

Felszólaló ezen állitásait azonban a szóbeli tárgyalás adatai nemcsak hogy nem igazolták, de azt egyenesen meg is czáfolták. Ugyanis a tárgyaláson hit alatt kihallgatott bejelentő és Schück Henrik tanu vallomásaival kétségtelenül beigazoltatott az, hogy ha már a bejelentés tárgyát felszólaló találta is fel, az a találmányra vonatkozó leirást, rajzot vagy mintát bejelentőhöz Monorra nem hozott, ilyet bejelentőnek nem is mutatott, miért is ennek nem is állhatott módjában azt a felszólaló leirása, rajza vagy mintája után jogtalanul elkészíteni és szabadalmazásra bejelenteni.

Igaz ugyan, hogy ezen tanuk eskü alatti vallomásaiból arról is meggyőződött a szabadalmi hivatal, hogy ezen találmány a felszólaló agyában fogamzott meg, hogy annak kidolgozására utasitást ő adott bejelentőnek, azonban a felszólalás mellőzésével a bejelentésre a szabadalmat mégis meg kellett adni, mert a tárgyalás alapján a bejelentő és tanu eskü alatti vallomásából azon meggyőződést meritette a szabadalmi hivatal, hogy a bejelentő felszólaló egyenes beleegyezésével és azzal létrejött megbeszélések alapján jelentette be a találmányt szabadalmazás végett, miért is őt, mint első bejelentőt, feltalálónak, illetve a feltaláló jogutódának kellett tekinteni.

Felszólaló azon állitását, hogy közte és bejelentő között érvényes jogügylet nem létesült, mert bár ő szolgáltatott ugyan egy szabadalomképes találmányt, de a bejelentő neki ellenértéket nem adott, a bejelentési osztály figyelembe nem vette, minthogy a törvény egy idegen találmánynak a szabadalmazására nem teljesen perfekt adásvevési szerződés létrejövetelét kivánja meg, hanem csakis azt, hogy a bejelentés ne történjék jogtalanul a feltaláló beleegyezése nélkül; már pedig azt, hogy a bejelentő ezen találmányt a felszólaló beleegyezésével jelentette be a hivatalnál, a kihallgatott és nem kifogásolt tanu hit alatti vallomása teljesen beigazolta. (Bej. oszt. 1903 márcz. 17. E. 651. alapsz. 3818/1903. ikt. sz. hat.)

Felszólaló ellenzi az 1., 2., 3., 4., 5. és 6. igénypontok tárgyát képező óraszerkezetre a szabadalom engedélyezését, egyrészt mert azt felszólaló állitotta össze saját szellemi munkálkodása alapján s igy az ő találmánya, másrészt mert ezen szerkezetek semmiféle *új* találmányt nem foglalnak magukban, csak közkézen forgó általánosan ismert óraszerkezetek megfelelő összeállitását képezik.

A szabadalmi hivatal bej. osztálya az ügy felderitése czéljából Balogh János századosnak tanuként való kihallgatását szükségesnek találván, annak foganatositása után a bejelentés tárgyát, a felszólaló bizonyitékait, bejelentő érveléseit s a kihallgatott tanu vallomását mérlegelés alá vette s ennek alapján a megtámadott 1., 2., 3., 4., 5. és 6. igénypontok tárgyára megadhatónak nem találta.

Tanu vallomásából u. i. kitünik, hogy bejelentő a 6-ik igényben védett s az óra lendkerekének fékezésére szolgáló szerkezetre vonatkozó részletesebb magyarázaton kivül felszólalónak semmiféle irásbeli utmutatást vagy rajzot nem adott, hanem tanu bejelentővel egyetértőleg a szerkezetnek csak czélját, szükséges működési módját állapitotta meg felszólalóval, a szerkezeti részek összeállitását és az egyes részek közötti függőségeknek szerkezeti megállapitását maga felszólaló végezte.

Különösen kitünt tanu vallomásából, hogy a leirások 1. és 2. igénypontjában védett szerkezet, mely a mutató kezdeti állásba való hozatalára szolgál, felszólaló megoldását képezi, de felszólaló megoldására 4-ik igényben védett csillagkerék, illetve annak az 5-ik igényben foglalt különleges kiképzése is, miért is az 1., 2., 4. és 5. igénypontok tárgyára a szabadalmat meg kellett tagadni, mert azoknak nem bejelentő a feltalálója, már pedig az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 5. §-a értelmében a szabadalom feltalálót vagy jogutódját illeti meg.

Nem volt pedig bejelentő feltalálónak tekinthető, mert a hivatkozott t.-cz. 1. §-a értelmében csak uj és iparilag értékesithető találmányok lévén szabadalmazhatók, szabadalomjogi szempontból feltalálónak is csak az tekinthető, aki iparilag értékesithető találmányt talál fel s nem az, aki valamely elérendő czélt jelölt meg.

Azon körülménynél fogva tehát, hogy a bejelentő felszólalónak csak a szerkezet czélját, szükséges működési módját adta meg, a bejelentés tárgyát képező specziális szerkezetre nézve még feltalálónak nem tekinthető, annyival kevésbbé, mert ugyanazon czél többféle

módon is elérhető lévén, valamint a szükséges működési módok is többféle működés eredményeképen szintén többféle módon lévén előállíthatók, az igy keletkező különböző szerkezetek is más és más találmány tárgyát képezhetik.

A 3. igénypont tárgyára is meg kellett a szabadalmat tagadni, mert annak tárgyát képező olyan fogaskerék áttételek, valamint mutató és számlap, amelyek az óraszerkezet járási tartamának idejét folytatólagosan összegezve jelzik, általánosan ismertek (pl. a közönséges órák) s igy ezen részletek önmagukban szabadalmazható uj találmánynak tekinthetők nem voltak, minélfogva az 1. és 2. igénypontok tárgyához kötött 3. igénypont önállóan fentartható nem volt.

A 6. igénypontban foglalt tolókára nézve megállapitotta a bejelentési osztály a tanuvallomás alapján, hogy azon egy gátlónak az alkalmazását a bejelentőnek képezheti ugyan a találmányát, de a lerézselésnek, valamint a csillagkerék mozgatására szolgáló kilincsnek ez alkalmazása, minthogy ezen elemek a felszólaló által létesitett szerkezetek részeit képezik, a bejelentő találmányának nem tekinthető s igy ezekre az elemekre a szabadalmi oltalom neki meg nem adható. (Bej. oszt. 1904. febr. 22. M. 1777. alapsz. 2352/1904. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólalás mellőzésével a találmány tárgyára a szabadalmat megadhatónak találta, mert felszólaló azt, hogy a bejelentett találmány tárgya a szabadalmi törvény 5. §-a értelmében az ő leirásából, rajzaiból, mintáiból, készülékeiből, szerkezeteiből van véve, sem tanukkal, sem hiteles okmányokkal igazolni nem tudta, azon állitása pedig, hogy ezen találmány lényegét 1898. évben karácsony után egy megbeszélés alkalmával Schwartz Ignácz és Frisch Frigyessel közölte volna, sőt azt rajzban vázolta is, a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya előtt valószinüséggel már azért sem bir, mert felszólaló egyfelől a tárgyalás alkalmával maga sem tudta előadni, hogy a sinmegerősitő szerkezetre nézve mit közölt tulajdonképen Schwartzczal és Frischsel, másfelől pedig az iratokból is kitünik, hogy az 1899. évi február 10-iki bejelentés tárgya kellően átgondolva még nem volt, mert akkor még a négyszög keresztmetszetü kampókat a fedlapok nyilásaiban 90 fokkal elforditani nem lehetett és igy az, az ipari értékesitésre alkalmas nem lévén, csakis a hivatal kifogásolása alapján az 1899. évi márczius 29-én eszközölt módositások után 1899. évi április 15-én bemutatott uj rajzokkal nyerte jelen alakkját, mihez képest a további bizonyitási eljárásnak szüksége sem forog fenn. (Bej. oszt. 1900. márcz. 19. Sch. 433. alapsz. és 3915/1900. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a bejelentés tárgyát képező szifonfej szabadalmazását az alapon kifogásolja, hogy azt nem bejelentő, hanem a felszólaló czég gépésze, Tehel Tajos találta fel s minthogy utóbbi a találmányát a felszólaló czégnek átengedte, a kérdéses találmányra adandó szabadalom a szab. törvény 5. §-a értelmében nem bejelentőt, hanem feltalálót, mint a feltaláló jogutódját illet meg.

Állitásainak igazolására Spitz Gyula, Donath József, Pap Antal, Tehel Lajos, Görg Ferencz és Magyar Sándor tanukra hivatkozott, kikkel bizonyitani akarja, hogy Tehel Lajos a találmány tárgyát képező szifonfejet jóval a bejelentés benyujtása ideje előtt bejelentőnek megmutatta.

A bejelentési osztály a bizonyitási eljárást foganatositván, Spitz Gyula eskü alatt kihallgatott tanu vallomásából kitünt, hogy Tehel Lajos a kérdéses szifonfejet a bejelentés ideje előtt bejelentőnek megmutatta és hogy bejelentő Tehelt a találmány átengedésére rábirni törekedett; Pap Antal vallomása szerint bejelentő Tehelnek a találmány értékesitésénél nagy hasznot helyezett kilátásba, végre Görg Ferencz vallomásából kitünt, hogy bejelentő a szifonfej feltalálójául Tehelt nevezte meg.

Minthogy pedig ezen vallomások szerint bejelentő maga is elismerte Tehelt feltalálónak, amely beismerés közvetve bejelentőnek a találmány átengedéseért tett nyilatkozatából is kitünik, minthogy továbbá a találmány tárgya bejelentőnek megmutattatott, mindezeknél a bejelentési osztály teljesen beigazoltnak látja azt, hogy a szóban forgó szifonfejet nem bejelentő találta fel, hanem azt a neki megmutatott mintából ismerte meg, s ezek alapján bejelentőnek a kért szabadalmat az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 5. §-a értelmében megtagadja. (Bej. oszt. 1900. decz. 15. Sch. 552. alapsz. és 17510/1900. ikt. sz. hat.)

Bejelentő egy eljárást óhajt szabadalmaztatni mennyezet előállitására, mely az által van jellemezve, hogy a kövekben lévő csatornák bármely tetszőleges anyagból álló csövek révén kapcsolatba hozatnak egymással, mig a vasbetétek aláágyazás és izolatorok segélyével ugy az állványtól, mint a kövektől elválasztatnak, ugy hogy az utólag beöntendő kötőanyag a vasbetétet teljesen körülfogja s ezt a kövekkel összeköti és egyszersmind az utóbbit teljes keresztmetszetü felületekkel kapcsolatba hozza egymással.

A felszólaló képviselője ellenzi a bejelentés tárgyát képező eljárás szabadalmaztatását, mert a bejelentett találmány nem bejelentőé, hanem a felszólalóé, amennyi-

ben bejelentő, mint felszólaló alkalmazottja, a szóban forgó találmányt felszólaló mintáiból és épitkezési kisérleteiből vette és azt felszólaló tudta és beleegyezése nélkül jogtalanul saját neve alatt jelentette be. Állításának beigazolására tanukra, illetőleg ezen tanuknak a csatolt jegyzőkönyvben foglalt és eskü alatt tett vallomásaikra hivatkozik.

A m. kir. szab. hiv. bejelent. osztálya a felszólalásnak helyt adott és ennek folytán a bejelentésre kért szabadalmat megtagadta. Helyt kellett adni a felszólalásnak a szabadalmi törvény 5. §-a, illetve 35. §. 3. pontjának rendelkezésére való tekintettel azért, mert felszólaló azon állitását, hogy bejelentő találmányi bejelentésének lényeges alkotórészét a felszólaló mintáiból, illetve eljárásából jogtalanul és annak beleegyezése nélkül vette, illetve szabadalmazás végett jelentette be, a szab. hiv. bejelentési osztálya beigazoltnak találta. Ugyanis *bejelentő* maga sem veszi tagadásba, hogy *felszólalónál, illetőleg annál a czégnél, melynek felszólaló igazgatója volt, 1901. évi juliustól ugyanezen év végéig mint irodavezető mérnök alkalmazásban állott.* Voigt Hermann és Schaeffer Richard tanuknak eskü alatt tett vallomásaival be van igazolva azon tény, hogy *1901. évi julius és augusztus hónapokban,* tehát akkor, amidőn bejelentő a felszólaló alkalmazásában volt, Saale melletti Halleban *Bremer Ágost felszólaló saját telkén a bejelentés tárgyával hasonló üreges téglákkal födémeket épitett* és hogy *ezeket az épitkezéseket,* melyeknél a téglákat és az egyes alkatrészeket mindenki megtekinthette, *Cracoanu bejelentő is több izben megtekintette.* Jander Miksa és Claude Ede tanuk pedig eskü alatt vallották, hogy bejelentő mindjárt szolgálatbalépése kezdetén tudomást szerzett Bremer Ágostontól azon találmányról, amelyet később itt bejelentett. *Ugyanis a felszólaló a tanuk jelenlétében bemutatta Cracoanu bejelentőnek azt a találmányt, mely szerint mennyezetkészités czéljából olyan eljárást alkalmaz, hogy a téglák üregeit egymással csövecskék segélyével összeköti* és ezáltal meggátolja azt, hogy a habarcs a téglák üregeibe behatolhasson, mi mellett a téglák hézaga között szakadatlan közlekedést létesit.

Tekintettel arra, hogy a tanuk ezen vallomásaikat biróság előtt eskü alatt tették és azoknak valódiságát bejelentő kétségbe nem vonta; továbbá tekintettel arra, *hogy bejelentő sem irásbeli nyilatkozatában, sem a szóbeli tárgyaláson nem is állitotta azt a felszólalóval szemben, hogy a bejelentés tárgyát ő találta volna fel;* tekintettel továbbá arra, hogy bejelentő Claude tanutól ennek tanuvallomása szerint azt is kérdezte, lehetne-e a Bremer-féle találmányt ugy megcsinálni, hogy az abba bele ne ütközzék; meg kellett állapitani azt, hogy *bejelentő a felszólalóval létrejött bizalmas szolgálati viszonyát arra használta fel, hogy találmányi bejelentését annak mintáiból és épitkezési kisérleteiből ellesse és arra magának jogtalanul szabadalmat venni megkisérelje.* Ugyanezért a bejelentésre, a szabadalmat a szabadalmi törvénynek már hivatkozott 35. §. 3. pontja, illetve 5. §-a rendelkezésére való tekintettel meg kellett tagadni.

A bejelentő által tanuk szavahihetőségének gyöngitésére 1., 2. és 3. alatt bemutatott, magánfelek által kelet nélkül kiállitott nyilatkozatok, melyek az okirati minőséget nélkülözik, a felszólaló által bemutatott biróság előtt eskü alatt tett tanuvallomásokkal szemben figyelembe vehetők nem voltak, ép oly kevéssé az a körülmény sem, hogy a bejelentő a találmányra Angliában a bejelentésre a szabadalmat megkapta, mert az, mint felszólaló megjegyezte, csak azért történt, mert az angol szabadalmi hivatal azon körülményt, hogy bejelentő a bejelentéshez jogtalan uton jutott-e, birálat tárgyává nem is tette.

Felszólalónak azon kérelme, hogy a bejelentés tárgyára a szabadalom az ő számára már most az 1901. évi deczember hó 22-iki elsőbbséggel megadassék, figyelemmel a szab. törvény 5. §-a 2-ik bekezdése rendelkezésére, ezuttal teljesithető nem volt. (Bej. oszt. 1902. október 25. C. 784. alapsz. 14833/1902. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal a bejelentés tárgyát összehasonlitván a hivatkozott számu szabadalom tárgyával, azt találta, hogy a bejelentés tárgya ugyancsak azon három szerkezeti elemből, t. i. a tulajdonképeni tölcsértestből, a központos légvezető csőből és a szűrőből van összeállitva, mint a felszólaló szabadalma s hogy a két tárgy között az eltérések csupán kisebb fontosságu részletekre, mint a központos légvezető cső rögzitésére ezen cső fogantyujának s alsó végén a folyadékterelő palástok elhagyása mellett egy gummilap alkalmazására vonatkoznak.

Minthogy azonban a jelzett jelentéktelen eltérések szabadalomjogi szempontból semmi fontossággal sem birnak, minthogy uj műszaki hatást elő nem idéznek s minthogy bejelentő különben is beismerte a tárgyalás folyamán, hogy a felszólaló szabadalmának tárgyát ő annak bejelentése előtt is már ismerte, minthogy a szabadalomnak kieszközlésével és a találmány értékesitésével felszólaló annak idején a saját javára őt meg bizta volt, a m. kir. szabadalmi hivatal megállapitotta, hogy a bejelentő a bejelentés tárgyához nem feltalálás utján, hanem egyszerüen a felszólaló találmányának jogtalan elidegenitése által jutott s igy őt, minthogy a találmány jogos tulajdonosa felszólalt, az 1895 : XXXVII. t.-cz. 5. §-a

értelmében a szabadalom meg nem illeti. (Bej. oszt. 1903. szept. 21. S. 2377. alapsz. 12321/1903. ikt. sz. hat.)

Bejelentő egy irógépeknél alkalmazandó rovatoló készülékre kér szabadalmi védelmet, melynél a sablon egy a papirhengerrel oldható kapcsolatban álló, az előbbi által forgatott henger által vezettetik oly módon, hogy egy a gépen elrendezett mutató a sablonnak mindig ugyanazon helyére mutat, melyre a gép betüi ütnek.

A fent jelzett henger egy azt körülvevő és egy nézőnyilással is ellátott köpenybe van elhelyezve, mely köpenybe a sablon vezetésére szolgáló kisebb hengerek is ágyazást nyernek.

Felszólaló a szabadalom megtagadását kéri, mert bejelentő találmányának az első igénypontban védeni kivánt részét az ő e czélra készitett rajzaiból vette, mit tanuk által igazolni kér és mert a 2-ik igénypont, mely nem foglal magában egyebet, mint azt, hogy bejelentő egy ismert szerkezetet egy köpenynyel akar burkolni, magában véve találmányt nem képez.

A szab. hiv. bejelent. osztálya a felszólaló által hivatkozott tanukat kihallgatván, ezek vallomásából csak az volt megállapitható, hogy felszólaló a bejelentés megtétele előtt egy vázlatot készittetett, melyet a rovatoló gépről folytatott beszélgetés alkalmával bejelentőnek felmutatott, anélkül azonban, hogy azt kezébe is adta, vagy neki arról magyarázatot szolgáltatott volna.

Tekintettel azonban arra, hogy a szóban forgó rajzban az a szerkezet, amelyet felszólaló tervezett, csak vázlatosan van feltüntetve és nem alkalmas arra, hogy rövid felmutatás alapján abból annak lényegét megállapitani lehessen, tekintettel továbbá arra, hogy felszólalónak ez alkalommal tett azt a megjegyzését, hogy ő a kérdéses gépet két kocsi alkalmazásával megoldotta, magyarázatadásnak tekinteni nem lehet, ennélfogva a bejelentési osztály felszólalónak azt az állitását, hogy bejelentő találmánya tárgyát az ő rajzaiból vette, beigazoltnak nem találta.

Ezek alapján a felszólalás mellőzésével a bejelentés első igénypontjaiban foglaltakra a szabadalmat engedélyezni kellett. (Bej. oszt. 1902. nov. 22. S. 2141. alapsz. 15300/1902. ikt. sz. hat.)

Felszólaló ellenzi a szóban forgó bejelentés szabadalmazását, mert az nem illeti bejelentőt, minthogy ő azokat egy angol számára jelenti be saját neve alatt.

A m. kir. szabadalmi hivatal a bejelentés tárgyát s a meg nem jelent felszólaló irásban benyujtott felszólalását megvizsgálván, a bejelentésre kért szabadalmat megadhatónak találta. U. i. a bejelentés ellen felszólaló által emelt azon kifogás, hogy a bejelentés nem illeti bejelentőt, figyelembe vehető azért nem volt, mert az 5. §. alapján emelt felszólalás esetében *csakis* a sértett fél élhet felszólalással, már pedig jelen esetben a felszólaló nem a sértett fél. (Bej. oszt. 1903. jun. 20. F. 1111. alapsz. 8398/1903. ikt. sz. hat.)

Felszólaló az 1895 : XXXVII. t.-cz. 5. §-ának 2. pontjára alapitott érveléseit figyelembe venni nem lehetett. A tanuvallomásokból ugyanis kitünt, hogy bejelentő a mintát csak azután látta, miután felszólalóval a kérdéses találmány bejelentésére vonatkozólag érintkezésbe lépett és a találmány kivitelére nézve eszmecserét folytatott, amiből önként következik, hogy bejelentő a szóban forgó szerkezet feltalálója, annál inkább, mert felszólaló egy szóval sem állitja azt, hogy ő a feltaláló és igy az 1895 : XXXVII. t.-cz. 35. §-a értelmében felszólalót a törvény 5. §-ára alapitott felszólalás joga nem is illeti. (Bej. oszt. 1901. április 17. I. 270. alapsz. 6448/1901. ikt. sz. hat.)

Felszólaló ellenzi a szóban forgó találmány szabadalmaztatását, mert az nem a bejelentőé, hanem a felszólalóé, amennyiben a bejelentő a találmány tárgyát felszólalónak a jelen bejelentés benyujtása idejében már közzétett M. 1305. alapszámu bejelentésének rajzából vette, illetőleg azt hüen lemásolta. Ezen körülmény a két rajz összehasonlitásából világosan kitünik.

Felszólaló hivatkozik még azon körülményre is, hogy bejelentő felszólalónak a jelen bejelentés tárgyával teljesen azonos tárgyu M. 1305. alapszámu bejelentése ellen felszólalt és mindennek daczára felszólaló a fenti alapszámu bejelentésre a szabadalmat jogerősen megkapta.

A m. kir. szab. hiv. bejelent. osztálya a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta, mert a bejelentés tárgya teljesen azonos a korábbi M. 1305. alapszámu bejelentés tárgyával és mert az 1899. évi deczember 4-én kelt teljes ülési határozat értelmében a későbbi azonos tárgyu bejelentés nem állapit meg igényt a szabadalomra, mivel az 1895 : XXXVII. t.-cz. 5. §-a szerint a szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg és mivel a törvény értelmében feltalálónak az vélelmezendő, aki a találmányt először jelenti be.

De a szabadalom azért sem volt megadható, mert bejelentő azáltal, hogy tagadásba nem vette felszólalónak vele irásban is közölt azon állitását, hogy bejelentő a bejelentés tárgyát a felszólaló rajzaiból vette, ezt a tényt hallgatólag beismerte és igy felszólalónak ezen állitását valónak kellett tekinteni. (Bej. oszt. 1902. nov. 21. K. 1514. alapsz. 15245/1902. ikt. sz. hat.)

Felszólaló felszólalását az 1895 : XXXVII. t.-cz. 5. §-ára alapította. Tekintve, hogy az idézett törvényszakasz alapján emelt felszólalások csak a magánérdek oltalmára szolgálnak és csak a jogaiban sértett fél vagy jogutódja által indithatók, felszólaló pedig a szóbeli tárgyaláson felszólalását visszavonta, ennélfogva az ügyet tovább vizsgálni nem lehetett és a felszólalást megszüntnek kellett tekinteni. (Bej. oszt. 1903. február 6. B. 1548. alapsz. 1789/1903. ikt. sz. hat.)

Felszólaló az 1895 : XXXVII. t.-cz. 5. §-a alapján szólalt fel. Felszólaló utólag kijelenti, hogy felszólalása tévedésen alapult, hogy az alaptalan és semmiféle jogosultsággal nem bir és azt mint ilyent visszavonja.

Minthogy a felszólalás jelen esetben a fent hivatkozott 5. §. alapján történt, továbbá, minthogy ezen szakasz alapján az idézett törvény 35. §. 3. pontja értelmében csakis az érdekében sérelmet szenvedett fél vagy annak jogutódja szólalhat fel; ezen érdekelt fél, nevezetesen Tabiczky Ferencz gépész pedig irásban benyujtott szabályszerü nyilatkozata szerint felszólalását mint alaptalant és semmist határozottan visszavonja, ennélfogva tekintettel még a m. kir. szab. hiv. 1900. évi április 21-én tartott telj. ülésében kifejezett azon kijelentésére is, hogy az 1895 : XXXVII. t.-cz. 5. és 6. §-ai alapján emelt felszólalások, minthogy azok csak a jogában sértett fél vagy jogutódja által indithatók, közjogu jellegüeknek nem tekinthetők és igy mi sem áll utjában annak, hogy az ilyen felszólalásokra az 1893 : XVIII. t.-cz. rendelkezései továbbra is alkalmazást nyerjenek, az ügyet tovább vizsgálni hivatalból nem lehetett, hanem a felszólalás megszüntnek volt tekintendő, mihezképest a szabadalmat a bejelentés tárgyára meg kellett adni. (Bej. oszt. 1902. ápr. 8. K. 1489. alapsz. 4608/1902. ikt. sz. hat.)

6. §. Állami vagy magánalkalmazásban álló személyek részére az alkalmazást adó állam kormánya vagy a magánvállalat felszólalása esetében megtagadandó a szabadalom engedélyezése, ha a bejelentőnek alkalmazásából vagy hivatalos állásából folyó teendője volt, vagy szerződése kötelezte őt arra, hogy szakértelmét olyan gyártási eljárások vagy ipari termékek feltalálására használja fel, mint aminőre a szabadalmat kéri. Ily esetekben az államkormány, illetve a magánvállalat jogositva van a szabadalmat a bejelentés visszavonásáról vagy elutasításáról vett értesitéstől 30 napon belül az első bejelentéstől számitandó elsőbbséggel maga részére igénybe venni.

A szab. törv. 6. §-a alapján a szabadalom engedélyezése csak az esetben tagadható meg hogyha bejelentőnek, mint állami vagy magánalkalmazottnak alkalmazásából vagy hivatalos állásából folyó teendője volt, vagy szerződése kötelezte őt arra, hogy szakértelmét olyan gyártási eljárások vagy ipari termékek feltalálására használja fel, mint aminőre a szabadalmat kéri, felszólaló pedig azt, hogy H. J. bejelentő nála magánalkalmazásban állott volna, nem igazolta. (Szab. hivatal. 1899. deczember 7. 18319.)

A bejelentési osztály neheztelt határozatát helyben kellett hagyni az abban felhozott indokainál fogva és annyival inkább is, mert az 1895 : XXXVII. t.-cz. 6. §-a értelmében csakis állami vagy magánalkalmazásban álló személyek találmányi bejelentését lehet megtámadni azon az alapon, hogy az állami vagy magánalkalmazottnak állásából, alkalmazásából folyó teendője volt, vagy hogy szerződés kötelezte arra, hogy szakértelmét olyan eljárások vagy más egyéb feltalálására használja fel, mint amilyenre találmányi bejelentésében szabadalmat kér.

Jelen esetben tehát az volt elbirálandó, hogy Hauenschild tanár tekinthető-e a felszólaló »Magyar czukoripar részvénytársaság« czég magánalkalmazottjának és hogy Hauenschild tanárnak mint ilyennek alkalmazásából vagy szerződéséből kifolyólag kötelességében állott-e találmányi bejelentésével megegyező eljárást feltatálni.

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya azonban a becsatolt bizonyitékokból szintén nem találta beigazoltnak azt, hogy Hauenschild tanár a felszólaló czég alkalmazottjának volna tekinthető s igy felszólalónak a fent hivatkozott törvény 6. §-ára alapitott felszólalása az okból sem volt figyelembe vehető.

Annak a kérdésnek elbirálása pedig, hogy a bejelentő Hauenschild tanárt kötelezte e szerződés arra, hogy szakértelmét felszólaló czég részére olyan irányban használja fel, hogy a bejelentettel megegyező eljárást ta'áljon fel, továbbá, hogy ezen szerződés alapján felszólaló czég a Hauenschild találmányi bejelentésére adandó szabadalom tulajdonjogát igényelheti-e, az idézett törvényczikk 59. §-a értelmében nem a m. kir. szabadalmi hivatal, hanem a törvényszékeknek, mint kereskedelmi biróságoknak hatáskörébe tartozik. (Birói oszt. 1900. márc. 29. H. 672. alapsz. 4506/1900. ikt. sz. a. bej. oszt. hat.-át hh. hat. a.)

A bejelentő oly eljárásra kér szabadalmat, mely lehetővé teszi, hogy megszakitás

nélküli üzemben a nyers faeczetből, a többi termékek eltávolításával olyan faszeszt állithassunk elő, melynek tiszta faszesz-tartalma nagyobb, mint amilyet ez ideig megszakitás nélküli üzemben előállitani lehetett.

A nyers faeczetet mésztejen destillálja át és mésztejből tovább destilláló faszeszgőzöket hütés nélkül előbb meleg alkalilugból, majd zsirsavakkal, vagy más effélékkel megmossa, azután ujból meleg luggal mossa, mely mosásoknál az alkalmazott meleg lug 15—20° Baumé concentratióju.

Ezeket a müveleteket egy olyan, szintén szabadalmi oltalom alá helyezni kért készüléken végzi, mely az ismert nyers faeczetdestillálón a mésztej elnyeletően és a rectificáló colonon kivül a két utóbbi közé iktatott (pl. pörkigyókkal) füthető mosókészülékkel áll kapcsolatban.

A felszólaló ezen találmányi bejelentés szabadalmazását ellenzi a szab. törv. 6. §-a alapján, mert szerinte bejelentőnek alkalmazásából folyó teendője volt, hogy szakértelmét olyan gyártási eljárások feltalálására használja fel, mint aminőre a szabadalmat kéri.

Ellenzi továbbá azért is, mert bejelentő ennek az eljárásnak kidolgozására a szeszgyár igazgatójától jól körülirt utasitást kapott, ugy hogy a találmány nem is az ő szellemi tulajdona, abban csak a stearinsavnak mosófolyadék gyanánt felhasználása az, amit bejelentő feltalált, de az eljárás maga már megvolt, az azzal való kisérletezésre bejelentő utasitást kapott, csupán azzal a különbséggel, hogy a stearinsav helyét az utasitás értelmében paraffin foglalta el.

A mosási művelet sem uj, az ugyanolyan módon mint azt a bejelentő a maga részére lefoglalni óhajtja, a felszólalónak j-i gyárában már több év óta be van vezetve, ottan is használják az alkalilugot azzal a különbséggel, hogy nem folytonos üzemben.

A bejelentési osztály ugy találja, hogy a bejelentőnek szerződésében körül van irva a bejelentőnek, mint a felszólalónál alkalmazott gyári vegyésznek ezen állásából kifolyó teendője. Ezen szerződéssel pedig beigazolást nem nyer az, hogy bejelentőnek alkalmazásából kifolyó teendője lett volna az, vagy szerződés kötelezte volna arra, hogy szakértelmét oly gyártási eljárás feltalálására használja fel, mint aminőre a szabadalmat kéri. A törvény 6. §-ára alapitott kérelem tehát figyelembe nem vehető.

Minthogy azonban a helytelenül folytonos üzeműnek nevezett, valójában azonban megszakitás nélküli egyfázisu üzemnek a sz-i gyárban való meghonositása azon az értekezleten, melyen a bejelentő K. gyárigazgató és S. főmérnök vettek részt, valóban megbeszélés tárgyát képezte, ami K. és S. tanuk vallomásából nyilvánvaló, minthogy továbbá az az eszme, hogy az eddig több fázisban végzett faszesztermelést egy fázisban lehessen végezni, nem uj, mit bizonyit a bejelentő által fentartott 60520. sz. német szabadalom, melynek ugyancsak az a czélja, hogy a faszesztermelést egyszerűbbé, egyfázisuvá tegye, ennélfogva a bejelentett eljárás, mint egyfázisu nem volt ujnak tekinthető s igy arra kellett kiterjeszkedni, hogy a bejelentő által leirt eljárás mennyiben uj, mi az, ami abból a bejelentőt megilleti s mi az ő szellemi tulajdona? (Bejelentési oszt. 1906. április 6. 4422/1905.)

Minthogy a tárgyalás folyamán beigazolást nyert, hogy L. a bejelentésben védeni kivánt uszószereket azon időben szerkesztette, mely időben Sz.-nek alkalmazottja volt, mely minőségben szerződésileg kötelezte magát, hogy szaktudását Sz. javára értékesiti; minthogy azonfelül bejelentő nem is tagadta felszólalónak azon állitását, hogy az ő tulajdonát képező szintén uszóval ellátott szénkénegezőt tartalmazó 29175. sz. franczia szabadalmat a fentjelzett alkalmazása ideje alatt ugyancsak bejelentő dolgozta ki, minthogy végre hivatalos iratokkal beigazolást nyert az, hogy L. a bejelentés tárgyával azonos uszóval biró szénkénegezőt, a már jelzett szolgálati idő alatt több példányban mutatott be a földmivelésügyi ministernek. A bejelentés eredeti 3., illetőleg a bejelentési osztály által engedélyezett 2. igénypontban jellemzett uszószerkezetre szabadalmat a szab. törv. 35. §-ának 3., illetőleg 5. pontja alapján meg kell tagadni. Bejelentőnek azon érvelése, hogy az L. által Sz. számára szerkesztett uszó azért nem azonos a bejelentés tárgyával, mert mig előbbi a folyadék felszinében beálló különbséget mutatja, utóbbi az adagolás nagyságát jelzi: figyelembe vehető nem volt, mert ezen eltérés nem az uszó szerkezetéből, hanem az uszó merelyének más beosztásától következik, ami szabadalmazható találmányt nem állapit meg. (Szab. hiv. birói osztálya. 1905/14144.)

7. §. Oly szabadalom, mely egy már szabadalmazott vagy szabadalmazás végett bejelentett találmány javitását vagy tökéletesbitését czélozza, az eredeti találmány bejelentésétől számitandó egy év alatt csak az eredeti bejelentőnek vagy jogutódjának adható meg.

Ennélfogva harmadik személyek által bejelentett javitási találmányok iránt a tárgyalás csak akkor inditandó meg, ha az eredeti bejelentő a fentebbi határidő alatt erre vonatkozó találmányt be nem jelentett. A harmadik személyek

által a fentebbi idő alatt bemutatott bejelentések hivatalosan lepecsételendők és titokban tartandók.

A szabadalmazott találmány javitását vagy tökéletesbitését tárgyazó szabadalom a törzs-szabadalom tulajdonosának az ő kivánsága szerint vagy mint pótszabadalom, vagy mint önálló szabadalom engedélyeztetik. Pótszabadalom másnak, mint a törzs-szabadalom tulajdonosának nem engedélyezhető.

A pótszabadalom önálló szabadalommá válik, ha a törzs-szabadalom lemondás, megvonás vagy megsemmisités folytán érvényét veszti.

Bejelentő kardkötőkön végzett ujitásokra kér szabadalmi védelmet, mely abban áll, hogy az első hordszij az eddig alkalmazott csatok mellőzése daczára meghosszabbitható és megröviditható és pedig azáltal, hogy az egyik végével a derékszijhoz vagy az ebbe kapcsolt szoritó csat alsó fülébe megerősitett közbeeső szij nyer alkalmazást, melynek másik vége, miután az a tulajdonképeni hordszij csatját felfüggesztő burkot képezte, a derékszijba az oldalt alkalmazott fülek közvetitésével bekapcsolt, illetve felerősitett szoritó csat szoritó pofája alatt megy át és elrejtése czéljából a szoritó csat felső fülén hátrafelé van áthuzva.

Felszólaló a szabadalom megtagadását kéri, mert oly kardkötő, melynél az első hordszij a derékszijba alkalmazott kapcsoló tagba huzható és melynél ez az első hordszij hosszabbitható és röviditható, már az 1902. évi október 17-én engedélyezett, felszólaló tulajdonát képező 25973. sz. magyar szabadalomban védelem alá van helyezve, mely kardkötő ujitására a szabadalmi törvény alapján egy évig, vagyis 1903. évi május hó 21-ig felszólalónak van joga, mely jogával élve, 1902. évi junius hó 11-én egy pótszabadalmat is jelentett be, melynél az első hordszijat két szijjal helyettesiti, melyek közül az első a karddal van összekötve, felső részén pedig egy eliptikus karikával bir, a felső pedig az alsó kardothordó szijat az emlitett karika és a derékszijba alkalmazott kapcsoló tag utján köti össze, mi végből ezen kapcsoló szijon egy ismeretes szeges csat nyer alkalmazást.

Erre a kardkötőre felszólaló 27821. sz. alatt pótszabadalmat nyert.

Felszólaló szerint a különbség bejelentő kardkötője és a 27821. számu pótszabadalomban védett kardkötő között csak abban áll, hogy az ismeretes szeges szijcsatok helyett szoritó csattot alkalmaz a felső kapcsoló szij rögzitésére, ami felszólaló szerint műszaki hatást előidéző találmánynak nem tekinthető.

Felhozza felszólaló, hogy a szoritó csat alkalmazását egy későbben bejelentett 28565. sz. alatt engedélyezett pótszabadalomban ő is védelem alá helyezte.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát a felszólaló által ujdonságrontókul felhozott szabadalmakkal összehasonlitván, megállapitotta, hogy az első kardhordó szijnak kettéosztása oly módon, hogy a felső szij hosszabbitható és röviditheтő legyen, mivégből szeges csattal van felszerelve, a 27821. sz. szabadalomban védelem alá van helyezve, ennélfogva a bejelentés tárgyának csak arra a részére lehetett a szabadalmat engedélyezni, mely a hivatkozott szabadalomban védett szerkezettől eltér, eltérésnek pedig csak a felső szijnak az alsó és a derékszijhoz való megerősitése mutatkozott, miért is a szabadalom csak ezen megerősitési módra volt engedélyezhető.

A felszólaló által felhozott 25973. számu törzs-szabadalom ujdonságrontónak azért nem volt tekinthető, mert ott a kardhordó szij csak egy részből áll, a szoritó csatot védő 28565. számu pótszabadalom pedig azért nem volt figyelembe vehető, mert a jelen felszólalás alapját képező bejelentés tárgyánál később jelentetett be.

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a következőképen határozott:

A felszólalásnak részben helyt ad s ehhez képest a bejelentés tárgyát képező találmányra a szabadalmat megadja az igénypont következő szövegezése mellett: Ujitás a 27821. számu szabadalomban védett kardkötőkön azáltal jellemezve, hogy a hordszijat helyettesitő két szij közül a felső az alsóval az »c« csat utján, a derékszijjal pedig a »d« szoritó szerkezet utján van összekötve oly czélból, hogy a szeges csat alkalmazása elkerültessék. (Bej. oszt. 1903. decz. 16. H. 1762. alapsz. 15901/1903. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a felszólalásnak helyt nem ad s ehhez képest a bejelentés tárgyát képező találmányra a szabadalmat megadja.

A bejelentés tárgyát a 30646. sz. törzsszabadalomban védett tojásköltőgép javitása képezi, amennyiben a költőgép meleg levegő járatában elhelyezett fedősüveg (szelep) vezérlése, illetőleg emelése, sülyesztése, kontaktus, hőmérő, villamos telep és elektromágnes segélyével automatikusan történik.

Ugyanilyen berendezés van a felszólaló által ujdonságrontóul idézett s annak tulajdonát képező 32099. sz. magyar szabada-

lomban leirva s a 3-ik igényben védve. A két berendezést összehasonlitván, a bejelentési osztály ugy találta, hogy azok csak annyiban térnek el, hogy a bejelentésnél a villamos berendezés utján mozgásba hozott szelep a lámpa meleg levegőjének a gépbe való bejutását akadályozza meg, mig a szabadalomnál a költőgép levegője nyer utat a szabadba akkor, ha a szelepet az elektromos áram nyugalmi állásából kilenditjük. Minthogy azonban ezen eltérés az alkalmazott szerkezet mibenlétének szempontjából teljesen lényegtelen, ennélfogva a két berendezés azonosnak volt veendő.

Ennek daczára az 1904. évi julius hó 15-én benyujtott találmányi bejelentésre a pótszabadalmat meg kellett adni, mert annak igénye és leirása szerint a bejelentett találmány kifejezetten a 30646. sz. törzsszabadalom tárgyának javitását czélozza s mert az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 7. §-a szerint a szabadalom tulajdonosának a szabadalommal védett tárgya javitását képező pótszabadalomra egy éven belül kizárólagos joga van, igy tehát a pótszabadalom az 1904. évi julius hó 15-én tett bejelentés tárgyára a törzs-szabadalom bejelentése napjától, vagyis 1904. évi január hó 27-től számitott egy éven belül a bejelentőt illeti meg. (Bej. oszt. 1905. május 3. 331. alapsz. 5656/1905. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a fentebb előadottakat mérlegelés alá vevén, megállapitotta azt, hogy a bejelentés tárgyát képező szerkezet működési módja tényleg már bennfoglaltatik a 8188. sz. szabadalom 1. és 2. igénypontjában, mert itt is, mint ott, a gyujtóláng egy a főlángzó gázvezetékének elzáró készülékét működtető szilárd testet akként melegit fel, hogy a főlángzó gázvezetéke a gyujtólángnak meggyulladása után nyittatik meg; továbbá, hogy a »gyujtólángzó gázvezetéke önműködően záró-készülékkel oly módon van kombinálva, hogy a jelen bejelentésnél szilárd, a hivatkozott szabadalomnál pedig szilárd, folyékony vagy gáznemü test mindkét zárótestet akként befolyásolja, hogy a gyujtóláng meggyujtása után a főlángzó gázvezetéke megnyittatik s a főláng meggyulladása után a gyujtólángzó gázvezetéke elzáratik.«

Ezekből folyólag a fent idézett magyar szabadalomnak emlitett 1. és 2. igénypontja minden oly önműködő gázgyujtó készülékre vonatkozik, melynél a szükséges mozgás létrehozója gyanánt a gyujtóláng melege által befolyásolt közeg használtatik s igy az a jelen találmány lényegét is magában foglalja; szerkezeténél fogva azonban a jelen bejelentés a már szabadalmazott szerkezettel szemben lényeges müszaki különbséget mutat.

Mig ugyanis a szabadalmazott szerkezetnél (3. és 4. igénypont) a gyujtóláng egy-egy anyagból való drótszálat melegit, mely megnyulván, a szelep sulya által terhelt emelőkart sülyeszt s ezáltal a szelepek vezérlését végzi, addig a bejelentés tárgyát képező szerkezetnél a gyujtóláng hatásának egy oly fémszalag tétetik ki, mely két különböző hőtágulási együtthatóval biró fémszalagból áll, mely tehát melegedése folytán nem lineárisan terjed ki, hanem elgörbül. Különböző a két szerkezeti kivitel további részleteiben is, amennyiben a bejelentésben a görbülő szalag mozgása tolattyu és emelőkar segélyével vitetik át a szeleprúdra, mig a szabadalmazott szerkezetnél ily tolattyu elő sem fordul.

A fentebbiek alapján a m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya azon meggyőződésre jutott, hogy bár a bejelentés tárgya a 8188. sz. magyar szabadalomban ismertetett szerkezettel a működési módra nézve megegyezik, mindazonáltal szerkezetileg attól lényegesen eltér s oly szerkezeti megoldást képez, mely a fenti szabadalom 3. és 4. igénypontjában bent nem foglaltatik, minélfogva azt ujnak kellett tekinteni és igy a szóban forgó bejelentésre az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 7. §-a alapján a javitási szabadalmat meg kellett adni. (Bej. oszt. 1900. márcz. 22. B. 1160. alapsz. 7086/1900. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a bejelentés tárgyának szabadalmazását az alapon kifogásolja, hogy a vetőgépnek két kerékre való szerelése a tulajdonát képező 25146. sz. szabadalom 2-ik igényében védelem alá van helyezve s igy arra bejelentőnek szabadalom nem engedélyezhető. Amennyiben pedig bejelentő ily kétkerekü sorvetőgépeken javitásokat eszközölt, ezen javitásokra a 25146. sz. szabadalomtól függő szabadalom engedélyeztessék.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya elsősorban megállapitotta, hogy a vetőgépeknek két kerékre való szerelése a 25146. sz. szabadalom 2-ik igényében védve van, ennélfogva kétkerekü vetőgépre, ha azon egyébként javitások is vannak, az idézett szabadalom sérelme nélkül szabadalom nem engedélyezhető. Másodsorban megállapitotta, hogy a bejelentés kétkerekü vetőgépekre alkalmazható kormányozó berendezést tartalmaz, melynek ujdonságát felszólaló nem is kifogásolta. Ez okból az utóbbira a szabadalmat engedélyezni kellett a bejelentés eredeti igénypontjainak olyan megváltoztatása mellett, hogy azok a 25146. sz. szabadalom 2-ik igénye által megállapitott jogkört ne sértsék.

Felszólaló azon kérelmének, hogy a javitásokra a 25146. sz. szabadalomtól függő szabadalom engedélyeztessék, hely adható azért nem volt, mert az 1895. évi XXXVII.

t.-cz. függőségi viszonynak kimondását nem ismeri s így a kérelemnek törvényes alapja nincs. (Bej. oszt. 1904. decz. 3. H. 2052. alapsz. 14653/1904. kt. sz. hat.)

Az elsőfoku biróság itéletének indokolásában részletesen előadott tényállás alapul vétele mellett mindenekelőtt a felperesi szabadalom tárgyának és terjedelmének viszonya az alperesi szabadalom tárgya és terjedelméhez képest veendő vizsgálat alá.

Felperes szabadalmának tárgya: Lapos boltozatok készitésére alkalmas tetőszerü elrendezésü hornyos eresztékes téglák, amelyeknél a szerkezet (boltozat) biztonsága a hornyoknak az eresztékbe való ékelődése és a tetőszerüen elrendezett siklapoknak egymásra való támaszkodása folytán áll elő; terjedelme: tetőszerü elrendezésü barázdált siklapokkal határolt téglák, amelyeknél a tetőgerincz mentén négyszög, kör vagy keresztmetszetü hornyok, illetőleg eresztékek vannak.

Alperes szabadalmának tárgya: Gyönge horizontális s vertikális hajlással biró boltozatok készitésére alkalmas párhuzamos lapokkal és hullámos felületekkel határolt téglák, melyeknél a szerkezet (boltozat) biztonsága a kiálló részeknek a bemélyedésekbe való ékelődése és a hullámos felületek egymásra való támaszkodása folytán áll elő; terjedelme: négy oldalról párhuzamos hullámos felületekkel határolt hornyos, eresztékes téglák.

A szabadalmak tárgyait összehasonlitva, kitünik, hogy alperes tégláinak kiálló részei s mélyedései teljesen azonos czélra szolgálnak s azonos hatásuak, mint felperes tégláinak hornyai s eresztékei, a kiálló részeket és mélyedéseket határoló hullámos nyulványok pedig azonos hatásuak s azonos feladatot oldanak meg, mint felperesi tégláknál ama siklapok, amelyek az eresztékeket s hornyokat határolják; s minthogy továbbá felperes téglái a habarcsréteg folytán egymáshoz képest kissé (elmozditva) elferditve is illeszthetők, igy nemcsak sik, de lapos ivezetü, tehát gyönge horizontális s vertikális hajlással biró boltozatok készitésére is alkalmasak, igy kitünik, hogy *mindkét rendbeli tégla azonos czélnak, azonos módon felel meg, a kész szerkezetben lényegileg azonos hatással bir, miért is e két szabadalom tárgya azonosnak mondható.*

Az a körülmény, hogy felperes a kiálló részeket s mélyedéseket egyenes lapokkal, alperes pedig görbe felületekkel határolja, nem befolyásolja a boltozat biztonságát, hanem csak a boltozat készitésének módját. Mig ugyanis felperes tégláival a sik boltozatok állvány nélkül készithetők, addig alperes tégláival a boltozatok csak állványnyal készithetők.

Az állványok alkalmazása azonban rég ismeretes s nem képezhet ennélfogva előnyös ujdonságot, sőt ellenkezőleg, az előálló költségek miatt hátrányos körülményt.

A szabadalmak terjedelmeit összehasonlitva kitünik, hogy felperes szabadalma nem terjed ki alperes szabadalmáig.

Tekintve, hogy az alperes által használt hullámfelületek a téglasajtón előnyösebben készithetők, mert az ilyen sajtolt agyagrúd sértetlenebbül kerül ki a sajtóból, mint a törtvonalakkal határolt rúd s mert a sajtolt alakos agyagrúd felaprózása dróttal gyorsabban végezhető folytonos görbe vonal mentében, mint törtvonal mentében, szóval, *mert alperes téglája a tömeges gyártásra alkalmasabb, igy ezen szempontból alperes téglája felpereséhez képest javitásnak tekinthető.*

Minthogy az 1895. évi XXXVII. t.-cz. életbelépte előtt engedélyezett perbeli szabadalmak elbirálásánál ezen törvény 62. §-a értelmében az engedélyezés idejében érvényben volt szabályok alkalmazandók, s mert egy már szabadalmazott találmány javitását czélzó szabadalom csak azzal a korlátozással áll fenn, hogy ez a javitott részre vonatkozik s mert továbbá felperes 5040. lapsz. szabadalma korábbi keletü, ezért alperes szabadalmának 1. és 2. igénypontja korlátozandó volt. (Szabad. tan. 1900. május 29-én hozott határozata.)

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya felszólalásnak helyt ad s a bejelentés tárgyát képező találmánynak arra a részére, mely a dugattyu rúdjának automatikus és fogaskerékkel való működtetésére vonatkozik, a 20606. sz. szabadalomhoz tartozó javitási szabadalmat a következő czimmel adja meg: »Javitás a 20606. sz. alatt szabadalmazott mustártartón.«

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya felszólaló indokait és a bejelentés tárgyát megvizsgálván, tekintettel arra, hogy a 20606. sz. szabadalom bejelentési napja, azaz 1900. évi szeptember hó 21-ike óta egy évnél hosszabb idő telt le, a határozat rendelkező részében körülirt találmányra az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 7. §-a alapján a 20606. sz. magyar szabadalomhoz tartozó javitási szabadalmat adott.

Javitási szabadalmat kellett adni azért, mert a bejelentésben ismertetett, a mustártartó dugattyu rúdja körül alkalmazott rugó a szabadalmazott mustártartóval szemben tényleg javitást képez, amennyiben a szabadalom tárgyánál a dugattyu nem önmagától megy vissza eredeti helyzetébe, mint a bejelentés tárgyánál, hanem azt kézzel kell rúd segélyével felhuzni, hogy ezáltal a mustárnak a kifolyó csőből való visszaszivása eszközöltessék. (Bej. oszt. 1901. decz. 17. S. 1713. alapsz. 17792/1901. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya összehasonlitván a bejelentés leirásában és rajzában ismertetett és a csatolt mintákban bemutatott tértivevényes boritékot a 15825. sz. szabadalom tárgyával, mindenekelőtt megállapitotta azt, hogy a bejelentő által szabadalmaztatni óhajtott tértivevényes boriték az igénypontban védelem alá helyezett fülektől eltekintve, azonos a fenti számu szabadalom tárgyával, amennyiben a szabadalmaztatni óhajtott tértivevényes boritéknál szintén megvan a fenti szabadalom igénypontjában védelem alá helyezett, *a)* perforáczióval ellátott és tértivevény gyanánt szolgáló *b)* áthajtólap. De azonos a szabadalmaztatni óhajtott tértivevényes boriték a fenti számu szabadalom tárgyával még a további, magában véve lényegtelen részekben is, amennyiben az előbbinél két oldalt lévő záróvasak is megvannak a fenti számu szabadalom tárgyánál, csak azzal a különbséggel, hogy azok nem mint a szabadalom tárgyánál alul, ill. a boriték belsejében, hanem felül, ill. a boritékon kivül vannak leragasztva. Mindezekből világosan meg volt állapitható, hogy a bejelentés igénypontjában védelem alá helyezett, a tértivevény sarkainak felvételére szolgáló fülek a fenti számu szabadalom tárgyát képező boritékokon alkalmaztatnak, miért is a bejelentés tárgyára csakis ezen 15825. sz. szabadalomra vonatkozó javitási szabadalmat lehetett engedélyezni. (Bej. oszt. 1905. febr. 28. H. 2092. alapsz. 2642/1905. ikt. sz. hat.)

Nem lehetett azonban a kérelmezett szabadalmat, mint a 7447. sz. szabadalomhoz való pótszabadalmat engedélyezni, mivel a bejelentés tárgyát a 7447. számu szabadalom ujitásának nem lehetett tekinteni, amennyiben a törzs-szabadalom bizonyos keveréknek *hideg uton*, nem éghető adalékkal briquetté való sajtolására vonatkozó eljárást tárgyaz, mig ellenben a bejelentés szerint a nem éghető kötőanyagok mellőzésével készült keverék *melegen* sajtoltatik, mely körülmény folytán a két eljárás egymástól lényegesen eltérőnek volt minősitendő s igy a kérelmezett szabadalom, csakis mint törzs-szabadalom volt engedélyezhető. (Bej. oszt. 1900. szept. 12. S. 1347. alapsz. 12984/1900. ikt. sz. hat.)

II. FEJEZET.

A szabadalom hatálya.

8. §. A szabadalom jogos fennállása egész idejére a szabadalom tulajdonosának kizárólagos jogot ad arra, hogy találmánya tárgyát iparszerüleg készithesse, forgalomba hozhassa és iparszerüleg vagy üzemi berendezésként használhassa.

Eljárásra engedélyezett szabadalom hatálya, az azon eljárás szerint előállitott terményekre is kiterjed.

A szab. törv. 8. §-ában a szabadalom tulajdonosának biztositott jog értelmében a saját szabadalma tárgyára más szabadalom tulajdonosával szemben bitorlást még akkor sem követ el, ha ugyanazon találmányra másnak már korábbi szabadalma van. (Szab. tanács 1900 október 22. 30. szám.)

Maga az a tény, hogy mind a két eljárás szerint ugyanazon ipari termék készül, az eljárás azonosságára nézve bizonyitékot nem képez, mert eljárásra vonatkozó két szabadalom azonosságának igazolására nem az előállitott termék azonossága, hanem különösen az bizonyitandó, hogy a két eljárás a maga egészében ugy az alkalmazott anyagok minősége, mint a munkafolyamat tekintetében is megegyezik. (Birói oszt. 1900. szept. 20. 1717/1900. sz. a. megsemm. perben hozott itélete; szab. tan. hd.)

9. §. A szabadalom annak tulajdonosát nem menti fel a fennálló törvényekben és rendeletekben foglalt szabályok megtartása alól.

10. §. Ugy a szabadalom, mint az annak megadása iránti igény a tulajdonosnak örököseire is átszáll.

A szabadalom tulajdonosa jogositva van szabadalmát élők közt egészben vagy részben átruházni, annak gyakorlatba vételét vagy használatát megszoritással vagy anélkül másnak engedélyezni.

A gyakorlatbavételi és használati jog, valamint az azzal összekötött kötelezettségek az örökösökre is átszállanak. A gyakorlatbavételre vagy használatra jogositott e jogát élők közt másra csak akkor ruházhatja át, ha a szabadalom tulajdonosával létrejött megállapodás szerint ez kifejezetten meg van engedve.

Az 1895 : XXXVII. t.-czikk 10. §-ának tekintete alá nem esik az, hogy a szabadalom gyakorlatbavétele és használata czéljából a jogositott egy harmadikkal társul. Minthogy L. N. az ügy tárgyalása alkalmával bevallotta, hogy tudomással birt arról, miszerint R. B. azon üzlethez, melyben ő a sértett által reá ruházott szabadalmi jogokat gyakorolni szándékozott, testvérét — a sértettnek is volt üzlettársát, — társul

vette, tehát tudta, hogy a szabadalmi jogokat ezek ketten együtt fogják gyakorolni és e tudat daczára a szabadalmak átruházásakor ez ellen semmi kifogást vagy jogfentartást sem tett, ebből folyólag tehát a bevádolt testvéreknek azon ténye miatt, mely szerint ők vádlott szabadalmi jogait a mindhármuk által már a szerződések megkötésekor közösen czélba vett módon gyakorolják, szabadalmi bitorlás tekintetében az elsőbiróság itéletében felhozott indokok alapján a kir. tábla itélete helybenhagyatik. (Curia: 1897. január 27. 410. sz.)

A magyar állam területére engedélyezett szabadalom joghatályosan csakis az illetékes magyar biróság által lévén lefoglalható és elárverezhető, a Bécsben valamely szabadalomra foganatositott árverés alapján az átruházás a szabadalmi lajstromba be nem jegyezhető. (Szab. tanács határozata, lásd »Szabadadalmi Közlöny« 1896. november 21-iki számát.)

K. & Comp. berlini czég bejelenti, hogy az eredetileg W. H. Sch. czégnek a magyar állam területére engedélyezett, utóbb azonban F. A. berlini lakosra átruházott szabadalmat G. O. berlini czég a bécsi cs. kir. országos törvényszék által az F. A. ellen elrendelt s Bécsben foganatositott árverésen megvette s minthogy most nevezett czég azt folyamodóra átruházta, kéri ezen átruházásnak a szabadalmi lajstromba való bejegyzését.

A m. kir. szabadalmi hivatal folyamodó kérelmének helyt nem adott s a szabadalom átruházásának belajstromozására irányuló kérelmével elutasitotta, mert a magyar állam területére engedélyezett szabadalom — mint a magyar állam területén létező vagyon — joghatályosan csakis az illetékes magyar kir. biróság által foglalható le s árverezhető el s mert a folyamodó kérelmének jogi alapját képező s az osztrák biróság által foganatositott árverésről felvett jegyzőkönyvnek Magyarországra is kiható jogi hatályt tulajdonitani a magyar állam fönhatóságának megsértése nélkül nem lehet. (A m. kir. szab. hiv. elvi jelentőségü határozata, megjelent a »Szabadalmi Közlöny« 1896. évi november 21-iki számában.)

11. §. Ha a szabadalom több személynek adatott vagy többekre átruháztatott, ezek, amennyiben más megegyezés nem történt, egyenlő részek szerinti tulajdonostársaknak tekintendők. Mindenik tulajdonostárs szabadon rendelkezhetik saját része fölött, s a szabadalmat a 8. §. értelmében használhatja. Harmadik személynek a gyakorlatbavételi és használati jog csak a társtulajdonosok közös egyetértésével engedélyezhető.

12. §. A szabadalom hatálytalan azzal szemben, aki a találmányt, amelyre másnak szabadalom engedélyeztetett, már azelőtt, mielőtt az utóbbi találmányát bejelentette volna, a magyar korona országai területén szabadalmi oltalom nélkül használta vagy a felhasználásra szükséges berendezést létesitett.

Ily régibb jogosult találmányt saját üzletének czéljaira saját vagy idegen műhelyben használhatja ugyan, de e jogositványát csak saját üzletével együtt ruházhatja át.

A szabadalmi törvény 12. §-ában körülirt kivételes jogok érvényesitése nem tartozik a szabadalmi hivatal hatisköréhez és nem képezi az idézett törvény 57. §-ában körülirt megállapitási kérelem tárgyát.

A n. f. és l. gyári részvénytársaságnak B. és tsa ellen az utóbbinak engedélyezett szabadalma terjedelmének megállapitása iránti kérvénye folytán a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya megállapitotta, hogy a kérelmező részvénytársaság kérvényében C) és D) alatt csatolt rajz és leirásban ismertetett lánczfartó csigaszekrény a B. és társa czég tulajdonát képező 546. sz. szabadalom 1. igénypontjába nem ütközik. Ellenben a részvénytársaságot azon kérelmével, hogy a B. és társa czéget 546. sz. szabadalma 2. igénypontjában körülirt szerkezeti részlet alapján őt megillető szabadalmi jog vele szemben a szabadalmi törvény 12. §-a értelmében ezen eljárás folyamán hatálytalannak mondassék ki, hatásköre miatt elutasitotta, mert bár kérelmező részvénytársaság azt állitja, hogy ő a szabadalom tárgyát még a szabadalom bejelentése előtt gyártotta, s hogy igy vele szemben a szabadalom a törvény 12. §-a alapján hatálytalan, ez az állitás beigazolása esetén sem vehető figyelembe, mert a szabadalmi törvény 57. §-a kifejezetten megjelöli azt az esetet, amikor megállapodási eljárásnak van helye és mert a törvény 12. §-ában emlitett eset az 57. §-ban megemlitve nincs.

A m. kir. szabadalmi tanács az elsőfoku határozatot helybenhagyta, mert a Sz. T. 57. §-ának kifejezett rendelkezése szerint a szabadalmi hivatal hatáskörébe utalt megállapitási kérelem kizárólag annak a megállapitására irányulhat, hogy a kérelmező által előállitott vagy használt tárgy vagy eljárás ütközik-e másnak a szabadalmába, következőleg annak tárgyát is csupán az

előállitott vagy használt tárgynak, illetve eljárásnak a szabadalom tárgyától lényegében való különbözőségének megállapitása képezheti; de nem képezheti annak tárgyát az a kérdés, hogy a szabadalomtulajdonos kizárólagos használati joga az előző használóval szemben korlátozható-e; ennek a vitás jogi kérdésnek megbirálása a Sz. T. 59. §-a rendelkezése szerint a törvényszékek, mint kereskedelmi biróságok hatáskörébe tartozik. (Szabad. tanács 1898. évi márczius 2-án 80/97. sz.)

Habár a szab. törv. 12. §-a csakis a korábbi feltaláló mint ily minőségében régibb jogosult személyére vonatkozik, a dolog természete szerint a később szabadalmazott mű használata miatt bitorlóként az sem támadható meg, aki a korábbi találótól a bejelentés előtt megszerezte a dolgot. (C. 925/1902.)

13. §. A szabadalom hatálya nem terjed ki oly szállitó eszközök szerkezeteire, melyek csak átmenőleg érkeznek a magyar korona országainak területére és oly tárgyakra, melyek külföldről belföldi szabadraktárakba átvitel vagy isméti kivitel céljából szállittatnak, anélkül, hogy a belföldön forgalomba hozattak volna.

14. §. A szabadalom hatálya korlátozható annyiban, hogy az a kereskedelemügyi minister rendelete alapján a hadsereg, a honvédség vagy a haditengerészet részére, vagy az állami egyedáruság céljaira az állam részére egészben vagy részben, a szabadalom egész tartamára vagy ennél rövidebb időre igénybe vehető. Ily esetben a feltalálónak kellő kártérités nyujtandó, melynek összege, ha megegyezés létre nem jön, birói uton állapitandó meg. A kártérités iránti per folyama az államnak fentemlitett használati jogát meg nem akaszthatja.

15. §. Az, akinek belföldön rendes lakhelye nincsen, szabadalmat csak akkor nyerhet és az ebből eredő jogokat csak akkor érvényesitheti, ha hitelesitett és a szabadalmi hivatalhoz bemutatott különös meghatalmazással ellátott, belföldön lakó képviselőt nevezett.

Az ilyen képviselő jogositva van arra, hogy megbizóját a szabadalmi hatóságok és biróságok előtt képviselje, hogy a szabadalom bejelentésére, föntartására és büntető eljárás meginditására vonatkozó inditványt tehessen és hogy keresetekre hozott és másnemü határozatokat átvehessen.

A külföldön lakó szabadalomtulajdonosok ellen inditandó perekben azon biróság illetékes, melynek kerületében a képviselő lakik, ha pedig képviselője nincs: a szabadalmi hivatal székhelyére nézve illetékes biróság.

Ha a külföldön lakó szabadalomtulajdonos belföldi megbizottja a megbizásról lemondott vagy fel nem található és a szabadalom tulajdonosa uj megbizottat nem nevezett, vagy ha a belföldön lakó szabadalom tulajdonosa külföldre költözött, vagy általában fel nem található, a szabadalomtulajdonos képviseletére a szabadalmi hatóságok és a biróságok ügygondnokot neveznek ki.

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a N. szab. ügyvivő által P. H. és F. E. nevében meghatalmazás nélkül beadott felszólalást nevezettnek visszaadja és a bejelentés tárgyát képező találmányra a szabadalmat megadja. Igaz ugyan, hogy P. H. és F. E. budapesti lakosok nevében N. szab. ügyvivő a törvényes határidőn belül felszólalást adott be Németh János budapesti lakosnak »Javitások betörés ellen biztositó zárakon« czimü találmányi bejelentésének szabadalmazása ellen, azonban tekintettel arra, hogy nevezett ügyvivő a mai napig sem igazolta azt, hogy P. H. és F. E. részéről ezen felszólalás beadására felhatalmaztatott volna, a felszólalást be nem adottnak kellett tekinteni és a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett adni. N. szab. ügyvivő előadását, hogy őt ezen felszólalás beadására a P. H. és F. E. tulajdonát képező 21201. és 24026. sz. szabadalmak ügyiratainál (Sch. — 732. és P. — 1186.) fekvő meghatalmazások legitimálják, a sz. hiv. bejel. osztálya el nem fogadhatta, mert a szab. törv. 15. §. 1. bekezdése szerint, minden szab. bejelentésre külön meghatalmazás állitandó ki, az csakis azon ügyben való eljárásra, melyek között a felszólalás felemlitve nincsen — jogosit, — minélfogva az általa mások nevében beadott felszólalást be nem adottnak kellett tekinteni. (Bejel. oszt. 1903. febr. 20. 2443. 1903. ikt. sz. hat.)

16. §. Oly külállam honosai ellen, amely állam honosaink irányában a sza-

badalmi oltalom tekintetében a viszonosságot el nem ismeri, a kereskedelemügyi minister visszatorlási intézkedéseket rendelhet, melyeket azonban az országgyülésnek bejelenteni tartozik.

III. FEJEZET.

A szabadalmak tartama, megszünte, megvonása és megsemmisitése.

17. §. A szabadalmak a találmány bejelentésétől számitandó 15 évi időtartamra adományoztatnak.

Pótszabadalmak (7. §.) a törzs-szabadalmakkal egyidőben járnak le.

Az önállóvá vált pótszabadalom érvényességének ideje a törzs-szabadalom bejelentésének idejétől számit. Az önállóvá lett pótszabadalom a lejárat és a dijak összege tekintetében a törzs-szabadalom helyébe lépettnek tekintendő.

18. §. A szabadalom érvényét:

1. megszünés;
2. megvonás, vagy
3. megsemmisités által veszti el.

19. §. A szabadalom megszünik:

1. a 15-ik év lejártával;
2. ha a szabadalom tulajdonosa szabadalmáról a szabadalmi hivatalnál irásban lemond;
3. ha az esedékes szabadalmi dijak kellő időben be nem fizettetnek.

Ha a lemondás a szabadalmi oltalom alatt álló találmánynak csak egyes részeire vonatkozik, a szabadalom a többi részekre nézve továbbra is fennáll.

Lejárat folytán a szabadalom a lejárat napját követő napon, a dij fizetésének elmulasztása esetében a mulasztást (45. §.) követő napon, lemondás esetében a lemondás bejelentésére következő napon szünik meg.

A szab. törv. 19. §-a szabadalmak megszünését bizonyos konkrét megállapitott tények beálltától teszi függővé, amiért is mihelyt az ezen törvényszakaszban felsorolt tények bekövetkeznek, a szabadalmak maguktól mintegy automatikusan megszünnek. A folyamodók esetében a szab. hiv. bejel. osztályának csakis az volt a feladata, hogy megállapitsa, vajjon ezen esetben a szab. törv. 19. §-ának 1., 2. és 3. pontjaiban felsorolt esetek valamelyike fenforog-e? És ezen vizsgálatnál a szab. hiv. bejel. osztálya helyesen állapitotta meg, hogy a 13169. sz. törzs-szabadalom 1898. évi április 17-iki bejelentési elsőbbséggel engedélyeztetvén, ennek a 6-ik évi szabadalmi diját, hogy az és a hozzá tartozó pótszabadalmak fentarthatók legyenek, legkésőbb ezen naptól számitott 60 nap alatt s igy 1903. évi junius 14-ig be kellett volna fizetni. Ez azonban nem történt meg, mert H.* J. L. a dijat, amint azt a 14786/1903. sz. kérvénye mellett állampénztári nyugta igazolja, csakis 1903. évi nov. 19-én, tehát a lejárat napját követőleg 8 hónap mulva fizették be.

Ami a felfolyamodásban emlitett »ex-lex« állapotra való hivatkozást illeti, bár ennek az adók, jogilletékek tekintetében hatása is lehet, a m. kir. szab. hiv. birói osztálya az adók és jogilletékekkel nem is hasonló jogtermészetü szabadalmi dijak fizetés tekintetében nem fogadhatta el oly érvnek, amelyből a szabadalmi dijak kellő időben való meg nem fizetésének jogi hatályát eliminálni és a nemfizetés következményeit megszüntetni lehetne. A szabadalmak ugyanis az 1895. évi XXXVII. t.-cz. alapján az állam által csakis azon feltételek mellett engedélyeztetnek, hogy a bejelentő a törvény 30., 31. és 32. §-aiban felsorolt feltételeknek eleget tesz, hasonlóan az engedélyezett szabadalmakat csak addig tartja érvényben, amig a szabadalomtulajdonos a szab. törv. 42. §-ában foglalt dijfizetési kötelezettségének eleget tesz. Szabadalmi dijakat soha senki terhére elő nem iratnak, azt mindenki tetszése szerint fizeti s amig fizeti, addig szabadalma fennáll. Azáltal, hogy a törvényhozás az 1903. évre a költségvetési törvényt meg nem alkotta, nem helyezte hatályon kivül az 1895. évi XXXVII. t.-czikket, mely megállapitja azt, hogy a szabadalmak minő feltételek mellett engedélyeztetnek és tartatnak fenn, amiért is ezen közjogi érvelést e helyütt a szab. dijfizetés elmulasztásának jogi következménye megállapitásánál figyelembe venni nem lehetett. (Birói oszt. 16370/1904. sz. hat.)

Felperes elmaradt haszonra irányitott keresetét arra alapitja, hogy az alperes *A)* a. levelében vállalt kötelezettsége ellenére felperes találmányának másodévi szabadalmi diját be nem fizetvén, a szabadalom megsemmisült s ezzel felperest a találmányából várt haszontól elesett.

Elmaradt haszonról kártéritési perben csak abban az esetben lehet szó, ha kimutattatik, hogy az események rendes menete mellett, valamint a tett intézkedések és meglévő előmunkálatok alapján elérendő haszonra alapos kilátás volt.

Ily kilátás a perbeli esetben akkor forogna fenn, ha a felperes találmányát már értékesitette, vagy megrendeléseket kapott, vagy a keresetnek egyéb kétségtelen jelei mutatkoztak volna.

Tekintve azonban, hogy felperes az általa várt haszon bekövetkeztét semmiféle tényre, hanem csak arra a véleményére alapitja, hogy az ország valamennyi gyógyszertára és kötszerésze találmányát megrendelte volna.

Tekintve, hogy az egyébnek, mint puszta feltevésnek nem tekinthető, mert egy áru kelendőségét a kereslet kimutatása nélkül megállapitani nem lehet s arra jogi következtetések nem állapithatók: felperest kártéritési keresetével, a kár kimutatásának hiánya folytán elutasitani kellett.

De nem követelhetne felperes kártéritést az esetben sem, ha kárát kimutatja, mert: károsodásának lehetőségét a maga részéről el is háríthatta volna, azonban ezt tenni elmulasztotta.

Nem vitás ugyanis, hogy az alperes a felperest 4. a. levelével még a szabadalom első évében értesitette arról, hogy a következő dijak fizetését czéltalannak tartja s teljesiteni nem fogja.

Az a kérdés, hogy a felperes az alperes e levelére válaszolt-e vagy nem? s hogy a válasz elmaradásából a levél tartalmához való hozzájárulását következtetni lehet-e, a jelen esetben közömbös.

Tekintve, hogy jelen esetben felperes a további szabadalmi évi dijak fizetésével az általa vitatott károsodást megakasztotta s ezzel kárának bizonytalan összegét az általa fizetett évi dijak összegére szorithatta volna; tekintve, hogy a felperes mindezt elmulasztotta, holott nem is állitja, hogy az évi dijakat legalább addig, mig ezekre való jogosultsága jogerős megállapitást nyert, a sajátjából teljesiteni képtelen lett volna.

A felperes károsodásáért, melyet kikerülni hatalmában állott, amelyet saját magának tulajdonithat, senkit felelősségre nem vonhat. (C. 1566/1904.)

20. §. A szabadalom egészben vagy részben megvonható:

1. ha a szabadalom tulajdonosa elmulasztotta találmányát a magyar korona országai területén lényegileg és kellő terjedelemben gyakorlatba venni, vagy ezen gyakorlatbavételt igazolatlanul — szünetelés által — félbeszakitotta, vagy legalább a hazai és saját viszonyaihoz képest mindent meg nem tett, mi ezen gyakorlatbavétel foganatositására és folytatására szükséges.

Ezen megvonás rendszerint nem mondható ki előbb, mint a szabadalom megadásának kihirdetésétől számitandó három év elmultával.

Kivételesen a megvonás előbb is kimondható, ha a szabadalom tulajdonosa, daczára annak, hogy a találmány külföldön gyakoroltatik és a belföldi gyakorlás közérdekből kivánatos, a belföldön mutatkozó szükségletet belföldi gyakorlatbavétel által maga nem fedezi, vagy használati engedélyek által nem fedezteti, és ezen kötelezettségének, a szabadalmi hivatal által a körülmények méltányos figyelembevétele mellett kitüzendő határidő alatt, meg nem felel;

2. a szabadalom kihirdetésétől számitandó három év elmultával, ha a szabadalom tulajdonosa szabadalmát a belföldi szükségletet kielégitő mérvben nem gyakorolja, más megbizható belföldi vállalkozók részére pedig az evégből szükséges használati engedélyt a szabadalmi hivatal által megállapitandó kellő kárpótlás és biztositék nyujtása mellett megadni vonakodik.

Ily megvonás előtt a szabadalom tulajdonosa, megfelelő határidő kitüzése mellett, megintendő.

A megvonás mind a két esetben a megvonási határozat jogérvényétől hatályos.

Az állam részére adott szabadalom meg nem vonható.

21. §. A szabadalom megsemmisitendő és ehhez képest ugy tekintendő, mintha meg nem adatott volna:

1. ha a szabadalom tárgya szabadalmazásra alkalmatlan volt (1—3. §§.);

2. ha nem a valóságos feltalálónak vagy jogutódjának adatott (5. §.);

3. ha valamely érvényben álló szabadalom tulajdonosa kimutatja, hogy a megtámadott szabadalom az ő korábbi szabadalmával azonos;

4. ha megállapittatik, hogy a szabadalom leirása nincs ugy szerkesztve, hogy abból a találmány lényege, tehát a szabadalom tulajdonképeni tárgya s létesitésére szolgáló eszközök, tökéletesen

s oly világosan kitünjenek, hogy minden szakértő a tárgyat a leirás nyomán előállithassa (32. §.).

Ha a fennebb elősorolt esetek csak részben forognak fenn, a megsemmisités részben, a szabadalom korlátozása utján, eszközölhető.

A régebben fennállott szabadalmi szabályok értelmében az 1893 : XLI. t.-czikk életbelépte napjától kezdve a m. kir. kereskedelmi minister által önállóan engedélyezett magyar szabadalom előzetes gyakorlatba vétele csak akkor képez semmiségi okot, ha ezen gyakorlatbavétel belföldön, azaz a magyar korona területén eszközöltetett. (Sz. tanács. 1900. márczius 20. 57/1899. sz.)

A megsemmisitést megállapitó itéletnek mindenkivel szemben absolut hatálya van és igy egy már ujdonság hiánya miatt megsemmisitett szabadalmat később megszüntnek kimondani indokolatlan. (Szabad. hivatal birói osztálya. 1900. junius 9. 7473. sz.)

Egy jogérvényesen engedélyezett szabadalmat más, mint a szab. hiv. 21. §-ában felsorolt jogalapon s igy egyezség alapján sem, más módon mint itélet által, semmisnek kimondani nem lehet. (Szab. hivatal birói osztálya. 1902. deczember 13. 15039. sz.)

Az elsőbirósági itélet az ott kifejtett helyes indokoknál fogva annál is inkább volt helybenhagyandó, mert téves az alperesek felebbezésében emlitett azon érvelés, mintha a dijfizetés elmulasztása miatt megszünt szabadalmat nem lehetne megsemmisiteni és alpereseket költségben marasztalni, minthogy a szabadalmi törvény 21. §-a szerint az ott felsorolt esetekben, a már megszünt szabadalom is megsemmisitendő és ugy tekintendő, mintha meg nem adatott volna, mely határozat nevezetesen bitorlási és kártéritési kérdésekre nézve birhat fontossággal. (Szab. tanács. Szab. Közl. 1902. 22. sz.)

A szabadalom megitélésénél a rajz és igénypont egyaránt lévén figyelembe veendő, ha ezek egymástól eltérnek, a szabababalom megsemmisitendő. (Szab. tanács 1902. november 11. 52. sz.)

22. §. Mihelyt a szabadalom megszünés, megvonás vagy megsemmisités következtében érvényét vesztette, a találmány köztulajdonná válik és a fennálló törvények és szabályok keretében mindenki által szabadon használható, föltéve, hogy ugyanazon találmányra adott más szabadalom e használatnak utját nem állja.

Az érvényét vesztett szabadalom nem léphet többé hatályba.

Ő cs. ap. kir. Felsége Bécsben f. évi május hó 1-én kelt legmagasabb elhatározásával kegyelemből megengedte, hogy az eredetileg Nagy Antalnak 1894. évi julius 22-én 39413. sz. a. »Petroleum-szappan« czimü találmányára engedélyezett 793. lapszámu, időközben dr. Binét Arnoldra átruházott, dijfizetés elmulasztása folytán megszünt szabadalom a 6-ik évre meghosszabbittassék. Ezen meghosszabbitással a szabadalom előbbi érvénye mindazok irányában, akik annak tárgyát 1899. évi deczember 16. napjától, mint a megszünés kihirdetése napjától kezdve a meghosszabbitás napjának hivatalos kihirdetéseig jóhiszemüleg gyakorlatba vették, a gyakorlatot megkezdették, vagy annak megkezdéséhez az előkészületeket megtették, joghatálylyal nem bir. (Keresk. minist. 1900. junius 10. Szab. Közl. 1900. évf. 27. szám.)

Az 19013. számu szabadalom kegyelmi uton való meghosszabbitása iránti felszerelt felségfolyamodványának visszaadása mellett arról értesittetik, hogy a keresk. m. kir. minister ur ő Nagyméltósága f. évi augusztus 30-án 46727/VIII. sz. a. kelt leirata szerint a mondott kérvény Ő cs. és apos. kir. Felsége elé azért nem volt pártolólag felterjeszthető, mert a kérdéses szabadalom az 1895 : XXXVII. t.-cz. életbelépte után, ezen törvény hatálya alatt engedélyeztett és mert ezen törvény 19. §. 3-ik pontja értelmében ezen szabadalom már a f. évi márczius hó 12-én megszünt a szabadalmi dijak kellő időben való le nem fizetése miatt s ennélfogva a f. évi junius hó 19-én teljesitett dijfizetés által a szabadalom, tekintettel a szab. törv. 22. §. 2. pont rendelkezésére, mely szerint egy már érvényét vesztett szabadalom többé hatályba nem léphet, a további harmadik évre még legfelsőbb kegyelem utján sem hosszabbitható meg, amint ezt a szab. törv. 22. §-ához adott kormányindokolás világosan kifejezésre juttatja, amidőn azt mondja, hogy »valamely mulasztás következtében beállott megszünésnek kegyelem utján való hatálytalanitását és e mulasztás következményének elengedését a törvényjavaslat többé fenn nem tartja«. (Szab. hiv. 1902. szept. 9.)

De helyben kellett hagyni a bejelentési osztály neheztelt határozatát még azért is, mert a m. kir. szab. hivatalnak nem áll hatáskörében az, hogy valamely megszünt szabadalmat helyreállitson.

A szab. hiv. hatásköre a 1895 : XXXVII. t.-cz. és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott rendeletekkel szabályozva van. Hatásköre kiterjed a szabadalmak engedélyezésére, fentartására stb., de megszünt sza-

badalmak helyreállitására, melynek lehetőségét a szab. törv. 22. §. második bekezdése kizárja, a szab. hivatalnak hatásköre nincs, miért is az elsőfokban hozott határozatot helyben kellett hagyni. (Birói oszt. 1904. jan. 11. 16370/1904. sz. a. hat.)

IV. FEJEZET.

A szabadalmi hatóságok.

23. §. Szabadalmi hatóságok:

1. a szabadalmi hivatal,
2. a szabadalmi tanács.

Székhelye e hatóságoknak Budapest.

24. §. A szabadalmi hivatal áll elnökből, alelnökből, állandó birói és műszaki tagokból és működési dijakat élvező, öt évre kinevezett, nem állandó birói és műszaki tagokból, valamint a kezelő személyzetből.

Az elnöknek, az alelnöknek és a birói tagoknak az 1869. évi IV. t.-cz. 7. §-ában meghatározott minősitéssel kell birniok.

A műszaki tagok minősitésére az 1883. évi I. t.-cz. 10. §-a irányadó.

A szabadalmi hivatal elnökét, alelnökét és állandó tagjait a kereskedelmi minister előterjesztésére Ő Felsége, — a nem állandó tagokat és a kezelő személyzetet a kereskedelmi minister nevezi ki.

A szabadalmi hivatal a kereskedelmi minister felügyelete alatt áll, aki e jogát közvetlenül és a szabadalmi tanács elnöke által gyakorolja.

25. §. A szabadalmi hivatal két osztályban működik. Ezen osztályok a következők:

1. a bejelentési osztály,
2. a birói osztály.

A bejelentési osztály oly hármas tanácsban határoz, melynek egy birói és két műszaki tagja van. A szabadalmi hivatal elnöke a bejelentési osztály üléseiben nem vehet részt.

A birói osztály a szabadalmi hivatal elnökének vagy helyettesének elnöklete alatt a szabadalmi hivatal két birói hivatalra képesitett és két műszaki tagjából álló ötös tanácsban határoz.

A birói osztály üléseiben nem vehetnek részt azok, akik a felebbezett határozathozatalnál közreműködtek.

Általában a határozó tagok kizárására nézve a polgári perrendtartásnak idevágó szabályai irányadók.

Ezen osztályok mindegyike hivatalból szakértőket is hivhat meg, kik azonban szavazati joggal nem birnak.

A határozatok általános többséggel hozatnak.

Nem érdemleges határozatok elnökileg is hozhatók.

Az összes határozatok a szabadalmi hivatal nevében adatnak ki és kellőleg indokolandók.

26. §. A szabadalmi tanács áll a kereskedelmi minister előterjesztésére Ő Felsége által kinevezett az 1869 : IV. t.-cz. 7-ik §-ában meghatározott minősitéssel biró elnökből, továbbá a kereskedelmi minister előterjesztésére Ő Felsége által a magyar korona területén működő legfelsőbb biróságok tagjai közül, ebbeli hivatali alkalmazásuk tartamára és a magyar kir. műegyetem tanárai közül öt évi időtartamra kinevezett ülnökökből, valamint a kereskedelmi minister által kinevezett szükséges számu segédszemélyzetből.

Az elnök a m. kir. Curia tanácselnökével egyenlő ranggal, jelleggel és javadalmazással bir s teljes joghatálylyal kiterjednek reá az 1869 : IV. t.-cz. 8—17. és 19. §-nak és az 1871 : XI. t.-czikknek rendelkezései, azon módositással azonban, hogy az ezen törvényekben az igazságügyministernek adott hatáskör a szabadalmi tanács elnökére nézve a kereskedelmi ministert illeti.

A szabadalmi tanács elnöke évenkint hat heti szünidőt vehet igénybe, mire nézve részletesebben az ügyrend intézkedik.

A legfelsőbb biróságoktól kinevezett ülnökök évenkint 500 frt működési pótlékot kapnak.

A tanács többi tagja és a segédszemély-

zet működési dijban részesülnek, melyet a kereskedelmi minister rendeleti uton állapit meg.

A tanács határozatait az elnöknek vagy helyettesének elnöklete alatt négy birói és két műszaki tagból alakitott hetes tanácsban hozza.

A tanács elnöke és ülnökei által elkövetett fegyelmi vétségek és a vagyoni felelősség megállapitása, valamint az elnöknek az 1871. évi IX. t.-cz. II. fejezetében körvonalozott kényszernyugdijaztatása felett a magyar kir. Curia hasonrangu tisztviselőire nézve illetékes fegyelmi biróság itél (1881. évi LIX. t.-czikk 104. §.). A műegyetemi tanárok közül kinevezett ülnökök e tekintetben a kir. Curia biráival egyenlő rangban levőknek tekintetnek.

27. §. A felek a szabadalmi hivatal előtt ügyeikben személyesen eljárhatnak.

A szabadalmi hivatal előtt felek képviselésére csakis ügyvédek és a hatóságilag jogositott szabadalmi ügyvivők vannak jogositva.

A szabadalmak megsemmisitésére és megvonására irányuló perekben a felek és a külföldi szabadalom tulajdonosainak képviselői (15. §.) ügyvéd által kötelesek magukat képviseltetni.

A szabadalmi ügyvivői jogositványt a kereskedelemügyi minister a közigazgatási hatóság meghallgatása után oly magyar állampolgároknak adja ki, kik műszaki képesitésüket belföldi műegyetemnek vagy külföldinek honositott oklevelével igazolhatják, és ezen jogositványt fegyelmi uton vissza is vonhatja.

Ezen ügyvivők külön szakvizsga és eskü letételére kötelesek.

Az ily ügyvivői jogositvány a szabadalmi hivatal ügyvivői jegyzékébe bevezetendő.

A m. kir. szabadalmi hivatal előtt feleknek képviselésére, tehát szabadalmak kieszközlésére csupán a hites szabadalmi ügyvivők vannak feljogositva, egyéb szabadalmi vállalatok a szabadalmi hivatal előtt el sem járhatnak. (K. M. 75515/1900.)

28. §. A szabadalmi hivatal szervezetét, a szabadalmi hivatalnak és a szabadalmi tanácsnak ügyviteli szabályait, a szabadalmi ügyvivők által leteendő vizsgálat tárgyát, a vizsga után szedendő dijakat, az általuk leteendő eskü mintáját, és a szabadalmi ügyvivők elleni fegyelmi eljárás szabályait a kereskedelemügyi minister rendeleti uton állapitja meg.

V. FEJEZET.

Az eljárás.

29. §. A találmány bejelentése a feltaláló, annak jogutódja vagy igazolt meghatalmazottja által a szabadalmi hivatalnál irásban nyujtandó be.

A találmány bejelentésének elsőbbsége az iktató sorszám szerint itélendő meg. Ugyanazon tárgyra vonatkozó, egyidejüleg beérkezett bejelentésekre ezen körülmény följegyzendő.

30. §. A bejelentésnek magában kell foglalnia :

a) a bejelentő nevét, állását és lakhelyét ; és ha a bejelentőnek rendes lakhelye külföldön van, belföldi képviselőjének (15. §.) nevét és lakását is ;

b) a szabadalmazandó találmány czimét, azaz általánosságban való megjelölését, minden leirás vagy külön elnevezés mellőzésével ;

c) azon nyilatkozatot, hogy a folyamodó feltalálója a szabadalmazandó tárgynak, vagy hogy ő a feltalálónak jogutódja és az utóbbi esetben :

d) a feltaláló nevét, állását és lakhelyét azon okirat megjelölésével, melyre a bejelentő jogát alapitja.

31. §. A bejelentéshez csatolandók :

a) a bejelentési dij lefizetését igazoló állampénztári elismervény ;

b) ha a bejelentést megbizott nyujtja be, az erre vonatkozó hitelesitett meghatalmazás ;

c) a találmánynak leirása két példányban boritékba zárva, amelyen a talál-

mány czime, a bejelentő neve és lakhelye kiteendő ;

d) ha a bejelentő a feltaláló jogutódja, csatolandó az átruházás vagy átszállást tanusitó okirat is.

32. §. A leirás kellékei a következők :

1. Lehetővé kell hogy tegye azt, miszerint szakértők a találmány tárgyát a leirás alapján minden kiegészités nélkül előállithassák.

Nevezetesen a leirásnak nem szabad megtévesztő kétértelmüséget tartalmaznia, sem pedig az eszközökre, a foganatositás módozataira vagy a működés sikeréhez szükséges fogásokra nézve valamit eltitkolnia, sem drágább, vagy nem ugyanazon hatással biró szerekre vagy eszközökre hivatkoznia.

2. Azt, ami uj és amit a bejelentő mint szabadalmazandót védelem alá kivánhelyezni, a leirás végén egy vagy több igénypontban fel kell sorolnia.

Ha több igénypont van felsorolva, a találmány lényege azonban nem az egyes igénypontokban külön-külön felsoroltakban, hanem az összes igénypontokban felsoroltaknak összességében, vagy azok csoportonkénti összefoglalásában áll : ez a körülmény külön felemlitendő.

Az igénypontok felsorolásának hiányait a leirás egyéb részei nem pótolhatják.

3. A megérthetőségre szükséges tartós módon és a rendeleti uton meghatározandó alakban szerkesztett rajzokat kell tartalmaznia és amennyiben szükségesnek mutatkoznék, mintákkal vagy modellekkel is felszerelve kell lennie, végre

4. a bejelentő vagy meghatalmazottja aláirásával kell ellátva lennie.

A bejelentés közzétételéig a bejelentő a leirást és az abban foglalt igénypontokat megváltoztathatja és pótolhatja.

Ezen módositások elsőbbsége iránt a szabadalmi hivatal határoz.

Az igénypontok felsorolásának hiányát a leirás egyéb részei nem pótolhatván, valamely szabadalomnak csakis azon szerkezete tekinthető védelem alá helyezettnek, mely az igénypontban mint uj felsoroltatott. Ennélfogva másfajta szerkezetek még akkor sem esnek a szabadalom körébe, ha ugyanazon czélra valók is. (Szabadalmi tanács 1901. május 7. 25. sz. a.)

A szab. törv. 23. §. 2. pont harmadik bekezdésének az a rendelkezése, hogy az igénypontok felsorolásának hiányait a leirás egyéb részei nem pótolhatják, egyenesen kizárja azt, hogy valamely találmánynak az igénypontokban meg nem határozott és csak a leirásban emlitett, habár ugyanarra a czélra szolgáló, de más szerkezetü része szabadalmi védelem alá helyezettnek legyen tekintendő. (Szabad. tanács. 1903. január 20. 45/1902. Azonos 9/1904. sz. a.)

Bejelentő az igénypont szerint ólomperoxyd czinkelemnél kb. 94—96% czinkből, csekély mennyiségü 0—2% tiszta angol ónból, 1·5—2% tiszta ólomból és kb. 2% higanyból álló ötvénynek oldódó elektróda gyanánt való alkalmazására kér szabadalmat.

Felszólaló azon az alapon ellenzi a szabadalom megadását, hogy a leirás nem felel meg a szab. törvény 32. §-ában felsorolt kellékeknek, amennyiben abból nem tünik ki, hogy bejelentő miképen osztja el a higanyt egyenletesen a tömegben, mikor a többi fémek olvadási foka sokkal magasabb, mint a higany elpárolgási hőfoka. Továbbá nem tünik ki a leirásból az sem, hogy az elektrodák miképen öntetnek. Hogy az igényelt ötvözetből elektrodákat hengerelni nem lehet, az szerinte kitünik a Winiwarter bécsi czégnek a felszólaláshoz csatolt leveléből is.

Szerinte tehát az igényelt ötvözetből elektrodákat késziteni nem lehet, legfeljebb olyanokat, melyekből az ón és higany hiányzik, s melyekben a túlnyomóan czinkből álló elektroda csak felületileg van amalgamálva, ilyenek pedig már ismertek a 8071. sz. magyar szabadalom leirásából s igy nem szabadalmazhatók.

Bejelentő tagadja, hogy a leirás nem felel meg a szabadalmi törvény 32. §-ában felsorolt kellékeknek. Hivatkozik Ledebur »Die Legierung« czimü könyvére, melynek 17. és 160. lapján foglaltakból kitünik, hogy higanynyal lehet ötvezeteket késziteni ; hivatkozik továbbá e mü 38. lapján foglaltakra is, melyekből kitünik, hogy az ólom olvadási hőmérséklete kis mennyiségü ezüst hozzáadásával csökkenthető. Tagadja, hogy az ily ötvezetek hengerelhetők nem lennének. Szerinte más a tárgya a hivatkozott 8071. számu magyar szabadalomnak, mert más, ha kénesővel amalgamálunk és más, ha avval ötvözetet készitünk.

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát és felszólaló

bizonyitékait megvizsgálván, a bejelentésre kért szabadalmat megadhatónak nem találta, mivel a bejelentő leirásából egyáltalán nem tünik ki, hogy az ott megadott arányban kevert fémekből miképen készithetők az elektroda-lemezek, s igy a leirás nem felel meg a szab. törvény 32. §-ában felsorolt kellékeknek.

Ugyanis bejelentő azon érvelése, hogy a Ledebur-féle »Die Legierungen« czimű mű vonatkozó helyei szerint ezen ötvözetek elkészithetők, figyelembe vehető nem volt, mivel az emlitett mű hivatkozott helyeiből csakis az tünik ki, hogy az ólom olvadási hőmérséke ezüst adagolásával csökkenthető, s hogy a higany bizonyos mennyiségü más fémet képes felvenni, de egyáltalában nem tünik ki az, hogy a bejelentő által alkalmaztatni szándékolt kb. 2%-nyi higany miképen osztható el egyenletesen a többi alkalmazott fémben anélkül, hogy a higanyban veszteség állana elő, illetve, hogy ez utóbbi el ne illanjon.

Hogy a leirás nem felel meg a szab. törvény 32. §-ában felsorolt azon kellékeknek, hogy annak alapján a bejelentés tárgya elkészithető legyen; az különben a felhozottakon kivül még a bejelentőnek a felszólalásra adott és 5354/1905. sz. a. iktatott nyilatkozatából is megállapitható, amennyiben annak második lapján körülbelül a középen bejelentő maga is elismeri, hogy ezen ötvény és az abból való elektroda-lemezek készitésénél bizonyos elővigyázati szabályok szem előtt tartandók, s hogy bizonyos gyakorlati tapasztalatokra is szükség van. Minthogy pedig ezek lényegükben nem egyebek, mint azon fogások, melyek a kivitel sikeréhez szükségesek, ennélfogva ezek a leirásban a törvény 32. §. 1. pontja második bekezdése értelmében megadandók lettek volna, s mivel bejelentő ezt megtenni elmulasztotta, a szabadalom megtagadandó volt.

A felszólaló által hivatkozott 8071. sz. magyar szabadalmi leirás figyelembe vehető nem volt, mivel az csakis amalgamált elektroda-lemezekre vonatkozik, nem pedig higanynyal készült ötvözetből állóra. (Bej. oszt. 1905. junius 6. Z. 386. alapsz. és 7279. 1905. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya a hivatal által hirendelt szakértő, Pfeifer Ignácz műegyetemi tanár meghallgatása után a bejelentés tárgyára kért szabadalmat megadhatónak nem találta. Ugyanis a leirás szerint az eljárás lényeges uj hatása abban áll, hogy a vizben oldható kötőanyag és ezen keverékének 1800 fölötti hőmérsékekre való hevitése által a briquettezés előtt nemcsak raktározható, hanem az időjárásnak is ellenálló briquettek késztihetők. Minthogy azonban a hivatal által kinevezett szakértő, Pfeifer Ignácz műegyetemi magántanár szakvéleményéből és megejtett kisérleteiből kétségtelenül megállapitható, hogy a védetni kért eljárás szerint készülő briquettek az időjárásnak ép oly kevéssé állanak ellent, mint a 1800-ot meg nem haladó hőmérsék alkalmazása mellett készültek s ebből folyólag a bejelentő által állitott uj műszaki hatás egyáltalán nem forog fenn s igy a bejelentés tárgya az eddigi eljárással szemben haladást nem jelent: ennélfogva az szabadalmazható találmánynak nem tekinthető. (Birói oszt. 1904. ápr. 26. T. 839. alapsz. 15276/1904. ikt. sz. hat.)

Bejelentőt azzal a kérelmével, hogy a szabadalom alapjául az általa utólag bemutatott uj igénypontok fogadtassanak el, el kellett utasitani, mert ezen uj igénypontok nem tekinthetők az eredetileg benyujtott szabadalmi igénypont megszoritásainak, hanem azok egészen más olyan részleteket tartalmaznak, melyeket bejelentő eredetileg szabadalmi oltalomban részesittetni nem kivánt, holott a bejelentéshez csatolt igénypontoknak az 1895 : XXXVII. t.-cz. 32. §-a értelmében már meg kellett jelölnie azt, amit bejelentő találmányának tart és igen természetesen a további tárgyalás folyamán csakis az ezen pontban felsorolt jellemzések képezhetik a vizsgálat alapját, még pedig abban az irányban, hogy igénypontokban felsorolt egy vagy több találmány szabadalmazható-e vagy sem; és nem engedhető meg az, hogy bejelentő később egészen mást tüntessen fel találmánya gyanánt, mint azelőtt és igy olyan módositást eszközöljön, mely a fentebb már hivatkozott törvényszakasz értelmében csakis a közzétételig van megengedve. (Bej. oszt. 1900. nov. 17. R. 525. alapsz. és 16563/1900. ikt. sz. hat.)

Bejelentőnek az a kérelme, hogy a tárgyalás alapjául az általa a szóbeli tárgyaláson benyujtott uj szabadalmi igénypont fogadtassék el, teljesithető azért nem volt, mert az ügyet helyesen elbirálni csakis azon igénypont alapján lehet, amely közzé volt téve és melynek alapján a felszólalás történt. Egyébként is az ajánlott igénypont az eredetinek olyan módositása, hogy azt az eredeti igénypont stiláris módositásának tekinteni nem lehet. (Bej. oszt. 1901. márcz. 5. M. 1147. alapsz. 3884/1901. ikt. sz. hat.).

A bejelentési osztály által tartott szóbeli tárgyalás alkalmával bemutatott módositott leirást a birói osztály sem vehette figyelembe, mert az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 32. §-a 4. pontjának második bekezdése a leirás és az abban foglalt igénypontok megváltoztatását és pótlását csakis a bejelentés közzétételéig engedi meg, amiből következik, hogy a bejelentés közzététele utáni

változások és pótlások figyelembe nem vehetők.

Ezek szerint a bejelentett találmány szabadalmazhatóságának elbirálásánál csakis a közzététel előtti leirás szolgált alapul.

A bejelentett találmány közzétett leirását illetőleg pedig a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a megtartott tárgyalás után megállapitotta, hogy az a hivatkozott t.-cz. 32. §-a 1. és 2. pontjaiban foglaltaknak nem felel meg, amennyiben a leirás egyáltalán nem alkalmas arra, hogy a találmány tárgyát szakértők a leirás alapján minden kiegészités nélkül előállithassák, *mert a leirás a találmány tárgyának előállitási módjára, a felhasználandó anyagok sulyviszonyára, a sikerhez szükséges fogásokra nézve elég határozott és pontos utbaigazitást nem ad. A közzétett leirás ugyanis nem ismerteti a burkolat előállitásához szükséglendő anyagok minőleges és mennyiséges összetételét, már pedig az a gyártás szempontjából okvetlen fontossággal bir, mert ennek tudása nélkül nem lehet hosszabb gyakorlat, kisérletezés és tapasztalatszerzés nélkül a burkolatot ugy előállitani, hogy az a száradásnál, illetőleg égetésnél meg ne repedezzen s hogy az a burkolandó tárgy testével physikai, illetve chemikai szoros kapcsolatot képezzen.*

Nem ad kellő felvilágositást a leirás a kiégetés foganatositási módjáról sem, mi pedig a siker érdekében okvetlen fontos lehet, mint az a közzététel után beadott módositott leirásból következtethető is. Végül a leirás felsorolt hiányaiból következik, hogy az igénypontok sem tartalmazzák elég világosan és pontosan azt, mi a találmányban uj és szabadalmazandó ; amiért is a bejelentési osztálynak a szabadalmat megtagadó végzése helyben hagyandó volt. (Birói oszt. 1901. április 23. S. 1269. alapsz. 5991/1901. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. elsősorban is az alperesi szabadalmakat tette vizsgálata tárgyává, hogy azok lényegét megállapitsa. Ennek folyamán megállapitotta, hogy bár az alperes 21584. lapszámu szabadalmának a czime : »Acetylenfejlesztő készülék«, mégis az ezen czimü szabadalomban védett készülék nem képez egy egységes combinátiós találmányt, mivel annál az egyes alkatrészek együttes alkalmazása az eredmény létesitésére nem okvetlen szükséges, hanem azok az egyes igénypontokban védetni kizánt találmányok csakis mint acetylenkészülékeknél alkalmazható egyes javitások jöhetnek figyelembe. Ezt mutatja egyébként az is, hogy a szabadalmi igénypontokban a feltaláló nem adott kifejezést annak, hogy a találmány lényege az összes igénypontokban felsoroltak összességében állana (Szab. törv. 32. §. 2. p. második bekezdés), amit egyébként alperes periratalban maga sem állit. Már epdig egy már ismert alkotó résznek ugyanazon czélra való ismételt többszörös alkalmazása ujnak és szabadalmazható találmánynak egyáltalán nem tekinthető. (Birói oszt. 1904. decz. 16. megsemm. perben hozott itélete.)

Felszólaló az irásbeli felszólalásban a bejelentő által kért szabadalom megszoritását, a szóbeli tárgyalás alkalmával pedig annak teljes megtagadását kérelmezte.

Minthogy bejelentő elsősorban azt kifogásolta és ellenezte, hogy felszólalónak a szóbeli tárgyaláson előterjesztett és az irásbeli felszólalás kérelmétől eltérő kérelme figyelembe vétessék, a m. kir. szab. hiv. elsősorban szintén ezen kifogásokat tette elbirálás tárgyává s azt találta, hogy ezen kifogásoknak hely nem adható, mert jóllehet, hogy felszólaló az irásban beadott felszólalásában a bejelentés egy részére a szabadalom engedélyezését nem ellenezte, mégis az általa előterjesztett bizonyitékok hatását a bejelentés egész terjedelmére vonatkozólag kellett megvizsgálni, annyival is inkább, mert a hivatal a rendelkezésére álló bizonyitékok horderejének megitélésében a felek nézetéhez kötve nincs és igy az esetben is, ha a bizonyitékokból több tünik ki, mint amennyit felszólaló azokkal elérni óhajt, ezen eredményt a hivatal már csak a közérdek szempontjából sem mellőzheti ; de nem mellőzhette ezt különösen a jelen esetben, amennyiben a megtámadott igénypont egy részének megitélése csakis az egész igénypont megvizsgálása és figyelembe vételével volt keresztülvihető. Másodsorban a bejel. oszt. a bejelentő által előterjesztett uj igénypontokat vette vizsgálat alá. Bejelentő a bejelentésben foglalt eredeti igénypontokban a köpőláda szerkezeti megoldását kivánta szabadalmi oltalom alá helyezni, mig az uj igénypontok elsejében azt, hogy a *D.* folyadéktartó, köpetgyüjtő üveg vagy valamely keramikus anyagból készült, a másodikban pedig az üveg vagy keramikus anyagból készült köpetgyüjtő megvédésére szolgáló *B.* tokot vagy állványt. Tekintettel azonban arra, hogy az uj igénypontokban egészen más természetü dolgok szándékoltatnak védelem alá helyeztetni, mint az eredeti bejelentésben, mert mig ennél a köpetgyüjtő szerkezeti kiképzése, addig az uj első igénypontban a szerkezet egy részének egy bizonyos anyagból való készitése szándékoltatik védelem alá helyeztetni, ez által pedig a bejelentés egész charaktere megváltozik, ennélfogva ezen igényeket nem lehetett a bejelentés megszoritásaként elfogadni, hanem azokat a törvényes határidőn túl beérkezett módositásoknak tekinteni s ez alapon visszautasitani kellett. (Bej. oszt. 1900. április 9. Z. 120. alapsz. 5130/1900. ikt. sz. hat.)

Bejelentő a leirás igénypontja szerint habos zománcz előállitására való eljárást kiván szabadalmi védelem alá helyeztetni, mely eljárás azáltal van jellemezve, hogy az alkalmazandó zománczfestéket a kellő mennyiségben, a zománczolandó tárgy felületének egy vagy több pontján vagy egész felületén egymás mellett, vagy összevissza, vagy halmocskákban, vagy egymás mellett fekvő rétegekben rakja fel és a tűzben folyatja szét a felületen. Felszólalók részéről senki sem jelenvén meg, a felszólalási tárgyalás az irásbelileg benyujtott felszólalás alapján volt megtartandó. Eszerint felszólalók azért ellenzik a bejelentett eljárás szabadalmazását, mert szerintök a leirás nem felel meg a szab. törv. 32. §-ában előirt kellékeknek, amennyiben a leirásból szerintök lényeges, az eljárás kiviteléhez szükséges adatok hiányzanak, továbbá, mert a bejelentett eljárás nem uj, amennyiben az nyilvános gyakorlatbavétel utján már ismertté vált. De szerintök nem szabadalmazható bejelentő eljárása még azért sem, mert bejelentő a kormány részéről ezen iparág meghonositása czéljából anyagi támogatásban részesül s igy a vonatkozó ministeri rendelettel szemben nincs joga a műzománczipart szabadalmakkal a maga részére lefoglalni. A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a bejelentés tárgyára kért szabadalmat megadhatónak találta, mert felszólalók azon állitása, hogy a leirás nem felel meg a szabadalmi törvény 32. §-ában előirt kellékeknek, *figyelembe vehető nem volt, amennyiben felszólalók kifogásukat egész általánosságban hozzák elő, anélkül, hogy a leirás ama részeit, melyek szerintök meg nem felelők, megjelölnék.* De nem lehetett a kifogást még azért sem figyelembe venni, mert a szab. hiv. bejel. osztály ugy találta, hogy szakértő a leirás alapján a bejelentés tárgyát képező eljárást minden nehézség nélkül foganatosithatja és hogy a leirásban lényeges részletek elhallgatva egyáltalan nincsenek.

Nem lehetett továbbá felszólalónak a nyilvános gyakorlatbavétel iránt felemlitett kifogását sem figyelembe venni, egyrészt azért, mert az irásbeli felszólalásokban a nyilvános gyakorlatbavételt igazoló tanuikat meg nem nevezték, másrészt pedig, mert a tárgyaláson nem jelentek meg s igy a tanuk megnevezését a tárgyalás alkalmából is elmulasztották.

Ugyancsak nem volt figyelembe vehető felszólalónak az államsegélyre vonatkozó emelt kifogása sem, mert ha e tekintetben felszólalásnak lenne helye, az figyelemmel a szab. törv. 6. §-ára, csakis az állami kedvezményt, illetve segélyt nyujtó kormányzat részéről lett volna emelhető. (Bej. oszt. 1901. május 24. R. 863. alapsz. 7682/1901. ikt. sz. hat.)

Másodsorban iparilag nem értékesithetőnek mondja felszólaló a találmányt, mert a találmányi bejelentés leirása abban az alakjában, melyben az a m. kir. szab. hivatalnak benyujtatott és amelyben most a felszólalás tárgyát képezi, nem felel meg az 1895 : XXXVII. t.-cz. 32. §-ában előirt kivánalmaknak, mert e leirás alapján s anélkül, hogy az kiegészittetnék, szakértő a bejelentés tárgyát képező eljárást végre nem hajthatja. Nincsenek abban a foganatositásra szükséges eszközök egyáltalában megnevezve, már pedig a felszólaló szerint az ilyen műveletek sikere főleg attól függ, hogy azoknak kivitelénél mennyire alkalmas készülékeket vagy berendezéseket alkalmazunk. A m. kir. szab. hiv. a kérdés elbirálásánál figyelembe kellett hogy vegye, miszerint valamely »eljárás« szabadalmazása esetében, különösen ha az eljárás olyan, mely több, más czélok elérésénél már alkalmazott műveletből van összetéve, az egyes eljárás műveleteinek végrehajtására szolgáló készülékek és berendezések tüzetesebb ismertetése felesleges, mert a leirás szakértőnek szól; az pedig jelen esetben fel sem tehető, hogy olyan egyén, aki a kénsavtermelés terén szakértő, a benyujtott leirásból a készülékek megválasztására nézve kellő tájékozottságot ne szerezhetne, amikor ennek a leirásnak 6-ik oldalán gázok mosásának foganatositására következő utasitás olvasható: »A mosást legczélszerűbben egymás mögött felállitott mosókészülékekben, mosópalaczkokban vagy csepegtetőtornyokban stb. végezhetjük.« Ezekből kifolyólag a m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a találmányi bejelentéstől ezen az alapon sem tagadhatta meg a szabadalom engedélyezését. (Bej. oszt. 1900. nov. 26. A. 251. alapsz. 16435/1900. ikt. sz. hat.)

A bejelentés első igénypontjának utolsó részére vonatkozó felszólalást azonban azért nem lehetett figyelembe venni, mert az, ami ott az »azon czélból« szavak után következik, a szab. hiv. gyakorlata szerint nem részesül szabadalmi védelemben, mivel az csakis magyarázatul szolgál és bejelentő saját kijelentése szerint nem is volt szándéka az ott felemlitett szerkezetet szabadalmi védelem alá helyezni. Tekintettel azonban arra, hogy az 1. igénypont ezen utolsó részének szövegezése a felszólalót is tévedésbe ejtette, az hivatalból szabatosabban volt szövegezendő. (Bej. oszt. 1905. február 3-án. G. 1529. alapsz. 1571/1905. ikt. sz. hat.)

A szab. hiv. bejel. osztálya a felszólalásnak helyt nem ad, s a bejelentés tárgyát képező találmányra a szabadalmat megadja.

Bejelentő azon kérelmének, hogy a szabadalom alapjául az eredeti leirás és igénypontok helyett az utólag 1901. évi október

hó 1-én benyujtott leirások és igénypontok fogadtassanak el, csak részben ad helyet, amennyiben az engedélyezendő szabadalom alapjául az eredeti leirást fogadja el, az 1. szab. igénypontot pedig bejelentő kérelmének és az eredeti leirásnak figyelembevételével következőkép fogalmazza:

»1. *Eljárás* aczélszerszámok előállitására, *jellemezve* azáltal, hogy az előállitáshoz olyan aczélt alkalmazunk, mely a 0·5—4% chromtartalomra 1—12% wolframot vagy molybdeant tartalmaz, *jellemezve továbbá azáltal*, hogy a szerszámokat edzés czéljából a normális edzési hőmérsékleten túl azoknak kezdődő megpuhulásáig felhevitjük és azután közönséges hőmérsékre lehütjük oly czélból, hogy a szerszámoknak a munka közben fellépő surlódás által okozott felhevitése sötétvörös izzásig a szerszámok élét már ne rontsa el.«

A felszólalónak az az állitása, hogy az 1—5. igénypontokban foglalt találmányra szabadalom az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 2. §-a 4. pontja alapján nem engedélyezhető, *önként elesik, mert a hivatal által megállapitott szövegezésü igénypont vegyi uton előállitott tárgyat nem helyez védelem alá.* Bejelentőnek a módositásokra vonatkozó kérelmét csak részben lehetett figyelembe venni, mert egyrészt a leirásnak a közzététel után való módositása a fenti t.-cz. 32. §-a értelmében nincs megengedve, másrészt a hivatal az eredeti leirást a fenti §. rendelkezéseinek megfelelőnek találta.

A szabadalmi igénypontok módositása iránti kérelem, illetve módositás az eredeti leirás figyelembevételével és annak korlátai között elfogadható volt, mert azáltal az eredeti igénypontban megállapitott jogok köre nem terjesztetett ki, hanem megszorittatott. (Bej. oszt. 1901. október 4. B. 1546. alapsz. 14335/1901. kt. sz. hat.)

Helyben kellett hagyni a bej. oszt. határozatát indokainál fogva és azért, mert a szab. hiv. birói oszt. a leirást nem találta alkalmasnak arra, hogy abból az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 32. §-a 1-ső pontja értelmében a találmány tárgyát szakértők minden kiegészités nélkül előállithassák s épen ezért utasitotta bejelentőt 17130/1901. sz. végzésével a leirásnak oly irányban kiegészitésére, hogy az alkalmazandó anyagok és fémek keveréke, illetve ötvözetének arányszáma meghatározható és ez alapon a találmány tárgya szakértők által minden hoszszabb kisérletezés nélkül előállitható legyen. Minthogy azonban bejelentő a 17848/1901. sz. beadványában sem az alkalmazandó anyagok és fémek keverékét, sem az ötvözetek arányszámát kellően meg nem jelölte, ennélfogva a szab. az 1895 : XXXVII. t.-cz. 32. §-ában előirt s hivatalból is vizsgálandó kellékek hiánya miatt sem volt megadható. (Birói oszt. 1902. jan. 15-én hozott K. 678. alapsz. és 611/1902. ikt. sz. hat.)

A bejel. oszt. 10272/1904. sz. végzésével az L. 1559. sz. a. bejelentést azért hiányolta meg, mert: »A vászonrajzok nincsenek tussal megrajzolva.« Bejelentő a hiányolatra a kiadott vászonrajzok eltörült részét tussal utánrajzolva, 1904. évi november hó 4-én 13885/1904. sz. a. ismét bemutatta, a hiányokat tehát pótoltaknak vélte. Tekintettel arra, hogy a bejel. osztálynak 10272/1904. sz. a. hozott végzése törvényes alappal nem bir, minthogy *sem az 1895. évi XXXVII. t.-cz., sem az 573/96. K. M. E. rendelet nem irja elő azt, hogy a vászonrajzok tussal készittessenek;* tekintettel továbbá arra, hogy a rajzoknak a hiánylat előtt letörölt részeit bejelentő kijavitotta, a kezelés folyamán utóbb eltörölt részeket pedig ki nem javithatta, minthogy a rajzok ujabban ki nem adattak, ennélfogva a bejel. osztálynak a bejelentést visszautasitó végzését meg kellett változtatni annyival inkább, mert a birói osztály azt a körülményt sem látta fenforgónak, mintha bejelentő a meghiányolt eredeti rajzokhoz ragaszkodnék. A bejelentés közzétételét a bemutatott helyes rajzok alapján rendelte el a birói osztály. (Birói oszt. 1905. febr. 16-án. L. 1559. alapsz. 369./1905. ikt. sz. hat.)

De végül még azért sem lehetett a bejelentésre kért szabadalmat engedélyezni, mivel a leirást is megtévesztheтőnek kellett tekinteni, amennyiben a felszólaló által a szóbeli tárgyalás alkalmával bemutatott chemiai reactiókból kétségtelenül megállapitható volt, hogy a leirásnak az a része, melyben az van mondva, hogy a bejelentett eljárás szerint készült savas kémhatásu cserző csávák hideg vizben könnyen oldódnak, s hogy azok a gyakorlatban csapadékot nem okoznak, a valóságnak meg nem felel, amennyiben azok hideg vizben könnyen egyáltalán nem oldhatók s ténylog csapadékot adnak, mely ténykörülményre nézve bejelentő többszöri megkérdeztetése daczára érdembeli kifogást nem emelt. (Bej. oszt. 1902. okt. 28. K. 1613. alapsz. 14283/1903. ikt. sz. hat.)

A második igénypontban védetni kivánt porlasztóra, minthogy azt bejelentő csupán az első igénypontban védett erőgépnél kivánta alkalmazni, a szabadalom szintén nem volt megadható, mert a második igénypont az első igényponthoz lévén kötve, azzal együtt ez is megdől. (Bej. oszt. 1905. jan. 18. P. 1679. alapsz. 139/1905. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a 4. és 7. igénypont kivételével a bejelentés többi igényeiben védeni szándékolt találmány szabadalmazását az alapon kifogásolja, hogy az a szab. törv. 3. §-ának 1. és 3. pontja alapján az ujdonság

kellékét nélkülözi, amennyiben ilyen szerkezetek Németországban már a bejelentés idejét megelőzőleg szabadalom tárgyát képezték és közzétett nyomtatványok utján anynyira ismeretessé váltak, hogy szakértők által használhatók voltak. A 4. és 7. igénypontokban foglaltakra a szabadalom azért volt engedélyezendő, mert felszólaló ezen igényeket felszólalással meg nem támadta; felszólaló abbeli kérelmének pedig, hogy felszólalását utólag ezen igényekre is kiterjeszthesse, helyt adni azért nem lehetett, mert az 1895 : XXXVII. t.-cz. 35. §-a szerint a felszólalás csakis a közzétételtől számitott két hónapon belül adható be, mely az 1893. évi XVII. t.-cz. megfelelő alkalmazása szerint az irásban beadott kérelem és ellenkérelem határai között tárgyalandó, amiből következik, hogy a felszólalási határidő letelte után a felszólalás kibővitésére irányuló előterjesztés figyelembe nem jöhet. A bejelentő által utólag bemutatott igénypontokat a birói osztály figyelembe azért nem vette, mert az igénypontoknak csakis olyan utólagos változtatása engedhető meg, mely az eredeti igények megszoritását tartalmazza, más módositás a szabadalmi törvény 32. §-a szerint csak a bejelentés közzétételéig van megengedve. (Birói oszt. 1904. márcz. 3-án. Y. 17. alapsz. 2830/1904. ikt. sz. hat.)

Nem lehetett másrészt a szabadalmat még azért sem engedélyezni, mert bejelentőknek azon állitása, hogy az ő eljárásuk szerint készült stereotyp-lemezek szárazon használhatók, figyelembe vehető nem volt, mert egyrészről a leirásból és különösen az igénypontból is azon körülmény, hogy a találmány lényegét száraz állapotban használható stereotyp-lemezek képeznék, határozottan egyáltalában nem tünik ki; de nem lehetett bejelentők ezen állitásait még azért sem figyelembe venni, mert *bejelentők képviselőjének a tárgyalás folyamán tett nyilatkozatából kétségtelenül kitünt*, hogy az igényelt lemezeknek teljesen szárazoknak lenni is szabad, s hogy azok nedves helyen tartandók, ugyancsak az tünik ki még abból is, hogy a bejelentők által becsatolt minták hátlapjára az az utasitás nyomva: »Nedves helyen tartandó.« Mindezeknél fogva tehát az első igénypontban védetni kért eljárásra a szabadalom az ujdonság hiányán kivül még azért sem volt engedélyezhető, *mert a fentebbiek szerint a szóbeli tárgyaláson előadottak ellentmondanak a leirásnak és igénypontnak s igy azok nem felelnek meg a szabadalmi törvény 32. §. 1. pontja második bekezdésében foglalt követelményeknek.* (Bej. oszt. 1901. jan. 21. H. 1116. alapsz. 1681/1901. ikt. sz. hat.)

Miután a fentiek alapján az ujdonságrontóul felhozott 124323. sz. németbirodalmi szabadalom által ismeretessé vált szerkezet figyelmen kivül hagyása mellett is a 23927. sz. magyar szabadalom 3. igénypontjában védett szerkezettel szemben a bejelentés 1. igénypontjára a szabadalmat meg kellett tagadni, a bejelentés többi igénypontjaira sem volt szabadalom engedélyezhető, mert azokban felszólalók az 1. igénypontban védett szerkezet foganatositási alakjait kivánják védelem alá helyezni és az 1. igénypont elestével a többi igénypont önmagától elesik. (Bej. oszt. 1904. márcz. 8. B. 2334. alapsz. 3206/1904. ikt. sz. hat.)

Bejelentő az irásbeli felszólalás következtében a bejelentés 1. és 2. igénypontjáról lemond, a többi igénypontokra vonatkozó uj szöveget pedig azzal a kéréssel nyujtja be, hogy azokat a szab. hiv. a tárgyalás alapjául fogadja el, mert azok lényegileg azonosak a bejelentés eredeti 3. és 7. igénypontjaival és csakis a találmány lényegét nem érintő szövegezésében mutatkozik némi eltérés. Felszólalónak mindenekelőtti alaki kifogása van az ellen, hogy az uj igénypontok a tárgyalás alapjául elfogadtassanak, mert azzal, hogy az 1. és 2. eredeti igénypontok elhagyásával teljesen átszövegezett, részben kibővitett uj igénypontok alapján kéri a tárgyalás megtartását, ugyszólván visszavonta bejelentését, de az uj igények alapján tárgyalni már csak azért sem lehet, mert azok jelen alakjukban közzétéve nem voltak. A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya a bejelentést és uj igénypontokat, valamint felszólaló czégnek az alaki és érdemi kifogásait és az anterioritásként felhozott nyomtatványait megvizsgálván, mindenekelőtt megállapitja, hogy az uj igénypontokat a tárgyalás alapjául elfogadja, mert az uj 1., 2., 3. és 4. igénypontok lényegileg nem térnek el a régi 3., 4., 5. és 6. igénypontoktól és mert az uj 5. igénypontban csakis az van igényelve, ami a leirásban le van irva. (Bejel. oszt. 1904. április 29. S. 2505. alapsz. 6095/1904. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya mindenekelőtt megállapitja, hogy az uj igénypontokban oly szerkezeti alkatrészek fordulnak elő, melyek a bejelentés igénypontjaiban felemlitve nem voltak és igy tekintet nélkül arra, hogy az ujonnan felemlitett alkatrészek a leirásban és rajzban ismertetve vannak, a felszólalási tárgyalás alapjául azért nem vehette, mert azok uj alakjokban közzétéve nem voltak. (Bej. oszt. 1903. április 15. Y. 17. alapsz. 5593/1903. ikt. sz. hat.)

A bejelentés első igénypontjára kért szabadalom megtagadtatván, nem lehetett a szabadalmat a 2. és 3. igénypontokban védetni kért keverékre sem megadni, mert ezen igénypontok az első igényponthoz vannak kötve s annak megdöntésével maguktól is elesnek. Azonban ettől eltekintve, nem lehetett az ezen igénypontokban védetni kért

(3) keverő csavar és (6) keverő küllőkre a szabadalmat az első igényponttól függetlenül megadni, mert ilyféle szerkezeteknek keverési czélokra való alkalmazása semmiféle feltalálói tevékenységet nem igényel és igy találmánynak sem tekinthető. (Bej. oszt. 1904. junius 10. D. 979. alapsz. 7927/1904. ikt. sz. hat.)

Felfolyamodók a szabadalmi igénypontnak a felfolyamodásban ajánlott szövegezése iránti kérelmükkel elutasitandók voltak, mert a bejelentési osztály által megállapitott szöveg egész szabatosan körvonalazza azt, amit dr. Nernst Walter szabadalmaztatni kivánt és egyes, a találmány lényegét szabatosabban megjelölő közbeszurásoktól eltekintve, szó szerint megegyezik azzal az igényponttal, amelyet a bejelentő maga benyujtott. Igy tehát semmi szükség sem forgott fenn arra nézve, hogy az igénypont szövegében bármiféle változás eszközöltessék. A felszólalási eljárás folytán felmerült *költségek* tekintetében azonban az elsőfoku határozat megváltoztatandó és a költségek *kölcsönösen megszüntetendők voltak,* mert a bejelentési osztály felszólalók azon kérelme daczára, hogy a szabadalom megtagadtassék, a szabadalmat mind a két igénypontra megadta, tehát a felszólalások az ügy érdemében eredményre egyáltalában nem vezettek és mert a bejelentési osztály által az igénypontok szövegezésében eszközölt módositások nem a találmány lényegére, hanem csakis a találmány lényegének pontosabb megjelölésére szolgálnak. (Bej. oszt. 1900. okt. 25. N. 94. alapsz. és 15076/1900. ikt. sz. hat.)

Ami a bejelentőnek a tárgyalás során előterjesztett uj igénypontját illeti, azt a bejel. osztály figyelmébe azért nem vehette, mert ezen igény a találmány tárgyának oly módositását tartalmazza, mely az eredeti leiratban ismertetve nem volt, már pedig a szab. törv. 32. §-a értelmében ilyen természetü módositás csak a közzétételig van mengengedve. (Bej. oszt. 1903. deczember 30. P. 1325. 15409/1903. ikt. sz. hat.)

33. §. A bejelentést a szabadalmi hivatal bejelentési osztályának egyik tagja megvizsgálja, és amennyiben a 30—32. §-okban emlitett kellékek hiányoznának, a bejelentőt a szükséges pótlásokra utasittatja. Ha a bejelentő ezen utasitásokra a kitüzött vagy a bejelentő kérelmére meghosszabbitott határidő alatt nem nyilatkozik, bejelentése visszavontnak tekintendő. Ha ellenben a kifogásolt hiányt pótolja vagy bejelentéséhez ragaszkodik, a bejelentés fölött a bejelentési osztályülésben határoz.

Ha a bejelentési osztály a hiányokat pótoltaknak nem találja, vagy ha a jelen törvény 1. és 2. §-ai értelmében a találmány nem szabadalmazható, a bejelentést visszautasitja.

A találmány uj volta hivatalból nem tétetik vizsgálat és döntés tárgyává.

A bejelentés visszautasitása ellen a visszautasitó végzés kézbesitésétől számitott 15 nap alatt felfolyamodásnak van helye a birói osztályhoz.

Oly esetben, ha a bejelentéshez a bejelentési dij fizetését igazoló állampénztári nyugtatvány csatolva nincs, a bejelentő a törv. 33. §-a értelmében annak pótlására hivandó fel.

A bejelentési dijnak a bejelentés beadása után, de a pótlásra kitüzött záros határidő alatt teljesitett befizetése esetén, a bejelentés érdemben elintézendő s a most emlitett körülmény a bejelentés rendszerinti elsőbbségének megváltoztatására befolyással nincs. (Szabad. hivatal. 1897. november 24. 582. szám.)

34. §. Ha a bejelentési osztály vagy felfolyamodás esetében a birói osztály a bejelentést helyesnek és a szabadalom engedélyezését lehetőnek találja, a bejelentésnek közzétételét és a felhivási eljárás meginditását rendeli el.

A bejelentés közhirré tétele oly módon történik, hogy a bejelentő neve, állása és lakhelye, a találmány tárgya, vagyis az, ami a szabadalmi oltalom alá helyezni kivántatik, a szabadalmi hivatal hivatalos lapjában egyszer kihirdettetik, azon figyelmeztetéssel, hogy a közzétételtől számitandó két havi határidő alatt a bejelentés ellen felszólalások adhatók be. Kihirdetendő az is, hogy a bejelentés tárgya egyelőre a jogtalan használat ellen (8. §.) védelemben részesül.

A kihirdetés a bejelentő kivánságára a közhirré tételről szóló határozathozataltól legfeljebb hat hóra halasztható. Három havi halasztás meg nem tagadható.

A kihirdetés napjától kezdve a bejelentett találmány leirása minden hozzá-

tartozó rajzzal, mintával és modellel mindenkinek megtekintésére nyitva áll.

Ha oly szabadalom forog szóban, melyet a kormány a hadsereg, a honvédség vagy a haditengerészet czéljaira jelentett be, ez esetben a kormány képviselőjének inditványára minden felhivás és közzététel elmaradhat.

35. §. A közzétételtől számitandó két hónapon belül a bejelentett találmány szabadalmazása ellen felszólalás adható be.

A felszólalás két példányban és indokolva a szabadalmi hivatalnál nyujtandó be és csak a következő állitásokra alapitható:

1. hogy a találmány a jelen törvény 1—3. §-ai értelmében nem szabadalmazható;

2. hogy a leirás a 32. §. 1. és 2. pontjai alatt körülirt kelléknek meg nem felel;

3. hogy a találmány nem a bejelentőt illeti (5. és 6. §§.).

Az 1. és 2. pontjai alatti esetekben bárki, a 3. pont alatti esetben a sértett fél vagy jogutódja élhet felszólalással.

A felszólalós egyik példánya a találmány bejelentőjének a szabadalmi hivatal által kitüzendő határidő alatt benyujtandó nyilatkozata végett kézbesitendő.

A kitüzött határidő után a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a feleket, tanukat és szakértőket szóbelileg kihallgatja, és a szabadalom megadása, megszoritása vagy megtagadása, valamint felmerült költségek megitélése vagy kölcsönös megszüntetése felett határoz.

A felszólaló a bejelentő költségeinek megtéritésére nem kötelezhető.

Ha a korábbi bejelentő a későbbi bejelentő ellen az 1895 : XXXVII. t.-czikk 5. §-a alapján felszólal, a felszólalás tárgyalása felfüggesztendő addig, mig a m. kir. szabadalmi hivatal a korábbi bejelentés felett érdemben nem határozott. (Szab. hivatal. 1899. deczember 4. Teljes ülési határozata 731. eln. szám.)

Felszólaló a tárgyalás megkezdése alkalmával jelen nem lévén, a felszólalási tárgyalás az irásbeli felszólalásban előadottak alapján megtartatott. A tárgyalás befejezése után megjelent felszólaló irásbeli felszólalásától eltérőleg azon kérelmet terjesztette elő, hogy neki a Delte és Schaedler-féle művek beszerzésére halasztás adassék, felszólaló ezen kérelmének azonban helyt adni nem lehetett, mert a szabadalmi törvény 35. §-a értelmében ezeket már a felszólalás benyujtásakor kellett volna bemutatnia, minthogy a felszólalás indokolva adandó be s épen erre való tekintettel van a felszólalási határidő két hónapi időtartamban megállapitva, hogy felszólalónak elegendő ideje legyen a szükséges bizonylatok beszerzésére, ami különben a szabadalmi törvény indokolásából is kitünik; már pedig a jelen esetben a felszólalás benyujtásától számitva is három hónap mult el, ugy hogy felszólalónak a szóban forgó bejelentés közzétételétől számitva *öt havi* ideje volt a szóban forgó bizonylatok beszerzésére. (Bej. oszt. 1900. máj. 11. K. 1062. alapsz. és 6919/1900. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya a bejel. oszt. 8239/1901. sz. határozatának azt a részét, mely szerint a szabadalom megadását a mészégető kemencze égető aknájának alsó része körül elrendezett folyosóra is megtagadta, megváltoztatja és a bejelentett találmány ezen részére a szabadalmat megadja. Meg kellett adni a bejelentés azon részére a szabadalmat, mely a mészégető kemencze égető aknájának alsó része körül elrendezett folyosóra vonatkozik, *mert felszólaló a bejelentés ezen része ellen az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 35. §-ában előirt két havi határidő alatt nemcsak hogy fel nem szólalt*, hanem 1900. évi deczember hó 6-án 16899. sz. alatt beadott felszólalásában maga is kéri a szab. hivatalt, hogy a folyosóra a szabadalom engedélyeztessék, igy tehát a bejelentési osztály felszólalónak a folyosóra vonatkozólag a két havi felszólalási határidő letelte után a felszólalás tárgyalása alkalmával kiterjesztett kifogásait figyelembe nem vehette s a felszólalással meg nem támadott találmányra a szabadalom engedélyezését nem is tagadhatta meg. (Birói oszt. 1901. decz. 4. H. 1213. alapsz. 17214/1901. ikt.) sz. hat.)

Bejelentő a felszólalási tárgyaláson nem jelent meg. Felszólaló ugy irásban beadott, mint szóbelileg előterjesztett felszólalásában azt adta elő, hogy a bejelentés tárgyát képező eljárások a bejelentés időpontját jóval megelőzőleg nyilvános gyakorlatban állottak, nevezetesen a »Hultschinskysche Hüttenwerke« nevü czég gleiwitzi telepén, valamint felszólalónak schönbrunni telepén. Tekintettel arra, hogy az 1893. évi XXIII. t.-cz. 162. §-a értelmében a tárgyaláson megjelent félnek az ellenféllel kellően közölt tényállásai bizonyitást nem kivánnak, a felajánlott és kellően közölt bizonyitásra nézve pedig feltételeztetik, hogy a czélzott eredményre vezetett, ennélfogva a bejelentés

tárgyát felszólaló által felhozottakkal szemben az 1895 : XXXVII. t.-cz. 3. §-ának 2. pontja értelmében ujnak tekinteni nem lehetett s így arra a szabadalmat meg kellett tagadni. (Bejel. oszt. 1900. jul. 17. Sch. 568. alapsz. és 9880/1900. ikt. sz. hat.)

Tekintettel azon körülményre, hogy a tárgyalás folytán beigazolást nyert, miszerint már a bejelentés időpontja előtt brikettezési czélokra keményitőcsirizt alkalmaztak, tekintettel továbbá azon körülményre, hogy a leirásban és bejelentő állítása szerint a csirizzel készült brikettek tartóssága és kötöttsége igen hiányos volt, mig ellenben az ő eljárása szerint magas nyomás alatt folyósitott keményitővel készült brikett ily hiányokat nem mutat, a m. kir. szab. hiv. bejel. osztálya szükségesnek tartja szakértőknek meghallgatását arra nézve, hogy a magas nyomás mellett folyósitott keményitőoldatból kevesebb kell-e tartós és kötött brikettek készitésére, mint a már ismert csirizből, továbbá, hogy a bejelentő eljárása szerint bármely módon oldott keményitővel, nevezetesen magas nyomáson folyósitott keményitőoldattal készült brikettek tartósabbak és kötöttebbek-e, mint az elcsirizesitett keményitővel készültek, továbbá, hogy nem lehet-e ezen eljárás szerint érczeket is kellőkép brikettezni. (Bej. oszt. 1905. febr. 13. 1889/1905. sz. hat.)

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya, mielőtt a dolog érdemében határozna, szükségesnek tartja és elrendeli szakértő meghallgatását arra nézve, hogy a jelen találmányi bejelentés leirásának igénypontjában védetni kivánt eljárás benne foglaltatik-e az ujdonságrontónak felhozott »Stahl und Eisen« czimű folyóiratnak 20-ik évfolyama 5-ik számában 1900. évi márczius 1-én ismertetett »Talbots continuirlicher Siemens-Martin Process.« Felhivja továbbá bejelentőt, hogy jelen határozat kézbesitésétől számitott 30 nap alatt a szakértői dij fedezésére 300 koronát a m. kir. szab. hivatali állampénztárnál helyezzen letétbe, mert különben jelen ügyben szakértő meghallgatásának mellőzésével az ügy talált állásához képest fog határozatot hozatni. (Birói oszt. 1901. decz. 5-én 17483/1901. sz. határozat.)

Felszólalónak 2398/1901. sz. a. beérkezett azon előterjesztése, hogy felszólalását visszavonja, figyelembevehető nem volt, mert a hivatalnak 1899. évi november hó 18-án tartott teljes ülésében hozott és a nm. kereskedelemügyi minister ur által 1900. évi április hó 4-én 1467. sz. a. jóváhagyott határozata értelmében a felszólalás visszavonhatatlannak tekintendő s a tárgyalás a felszólaló meg nem jelenése esetében is érdemben megtartandó. (Bej. oszt. 1901. febr. 18. G. 898. alapsz. 2471/1901. ikt. sz. hat.)

Olyan felszólalás, mely pusztán törvényszakaszokra hivatkozik, ténybeli állitásokat ellenben nem tartalmaz, a szab. törv. 35. §-ának megfelelő felszólalásnak nem tekinthető és az ilyen felszólalás visszautasitandó. (Szab. hivatal elvi megállapodása. 1904. január 2. 119/1904. eln. számhoz.)

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya a bejelentési osztály 14232/1903. számu végzését megváltoztatja és ehhez képest utasitja a bejelentési osztályt, hogy a pótlólag indokolással ellátott felszólalás másodpéldányát bejelentőnek adja ki és a felszólalás nyilvános szóbeli tárgyalására tüzzön ki határnapot. Indokok: Tekintettel arra, hogy a szab. hiv. gyakorlatát feltüntető esetek túlnyomó részében, a vonatkozó törvényszakaszokra történt hivatkozás mellett beadott felszólalások rendszerint elfogadtattak és azok kapcsán a részletes indokolás előterjesztésére kért halasztás mindig engedélyeztetett, ennélfogva a jelen esetben hiányosan indokolt felszólalást annyival is inkább el kellett fogadni, mert a vonatkozó részletes indokolás a felfolyamodás során pótlólag amugy is előterjesztetett. (Birói oszt. 1904. jan. 11. F. 1221. alapsz. 15764/1903. ikt. sz. hat.)

Bejelentő képviselője ama beadványát, amelyben felszólaló Schwarz Arnold kijelenti, hogy felszólalásában tévedett, tekintetbe venni nem lehetett, mert a birói osztály csupán a felszólalás során felhozott bizonyitékok alapján, nem pedig felszólaló utólag tett kijelentése alapján birálhatta el a jelen felszólalási ügyet. (Birói oszt. 1904. decz. 23. W. 1459. alapsz. 15582/1904. ikt. sz. hat.)

Felszólaló a 4. és 7. igénypont kivételével a bejelentés többi igényeiben védetni szándékolt találmány szabadalmazását az alapon kifogásolja, hogy az a szab. törv. 3. §-ának 1. és 3. pontja alapján az ujdonság kellékét nélkülözi, amennyiben ilyen szerkezetek Németországban már a bejelentés idejét megelőzőleg szabadalom tárgyát képezték és közzétett nyomtatványok utján annyira ismeretessé váltak, hogy szakértők által használhatók voltak. *A 4. és 7. igénypontokban foglaltakra a szabadalom azért volt engedélyezendő, mert felszólaló ezen igényeket felszólalással meg nem támadta; felszólaló abbeli kérelmének pedig, hogy felszólalását utólag ezen igényekre is kiterjeszthesse, helyt adni azért nem lehetett, mert az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 35. §-a szerint a felszólalás csakis a közzétételtől számitott két hónapon belül adható be, mely az 1893. évi XVIII. t.-cz. megfelelő alkalmazása szerint az irásban beadott kérelem és ellenkérelem határai között tárgyalandó, amiből következik, hogy a felszólalási határidő letelte után a felszó-*

lalás kibővitésére irányuló előterjesztés figyelembe nem jöhet.

A bejelentő által utólag bemutatott igénypontokat a birói osztály figyelembe azért nem vette, mert az igénypontoknak csakis olyan utólagos megváltoztatása engedhető meg, mely az eredeti igények megszorítását tartalmazza, más módositás a szabadalmi törvény 32. §-a szerint csak a bejelentés közzétételéig van megengedve. (Birói oszt. 1904. márcz. 3. Y. 17. alapsz. 2830/1904. ikt. sz. hat.)

Bejelentő a szabadalmi igénypontban egy oly ágyvasalást akar védelem alá helyeztetni, mely jellemezve van az ágyfejrész mindkét oldalán alkalmazott egy-egy vastag *b)* fémlemez, egy az ágyoldaldeszka végére erősitett *d)* szögvas által, mely szögvasat *e)* csavarok rögzitenek a *b)* lemezhez azon czélból, hogy egy szolid merev ágykeretet nyerjenek. Felszólaló ellenzi a szóban forgó ágyvasalás szabadalmaztatását, mert az nélkülözi az ujdonság kellékét, a mennyiben butorrészek összekapcsolására a szögvasat már régi idő óta általánosan alkalmazzák. Hogy bejelentő a szögvasat speczieil ágyrészek összekapcsolására használja, az találmányt nem képez. Bejelentő tagadja, hogy olyan ágyvasalás, melyet ő igényel, a bejelentés ideje előtt ismeretes lett volna. A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak találta, mert felszólaló semmivel sem igazolta azt, hogy a szóban forgó ágyvasalás a bejelentés ideje előtt ismeretes volna, azaz, hogy az a bejelentésben ismertetett berendezésben ágynál már alkalmazva lett volna. Felszólaló *azon kifogása, hogy a szóban forgó ágyvasalás nem találmány, tekintetbe vehető nem volt, mert a hivatal azon körülményben, hogy az oldaldeszkára csavart szögvas az ágyfejhez erősitett vaslemezhez lesz oldhatóan csavarva, az ágyvasalásnak olyan műszaki megoldását látja, mely könnyü oldhatósága mellett rendkivül szilárd összekötést biztosit. Az ágyvasalás ezen alkalmazásában nyilvánuló műszaki hatásnak azonosságát az eddigi ágyvasalásokkal szemben felszólaló semmivel sem igazolta.* Mindezeknél fogva a bejelentés tárgyára a szabadalmat meg kellett adni. (Bej. oszt. 1901. decz. 17. S. 1786. alapsz. 17809/1901. ikt. sz. hat.)

Felszólaló felszólalását visszavonván, a felszólalás a fennálló állandó törvényes gyakorlat értelmében az irásban benyujtott felszólalás alapján volt letárgyalandó.

Nem volt figyelembe vehető bejelentőnek ama kifogása sem, hogy az ujdonságrontóul hivatkozott szabadalom nem vonatkozik eljárásra, mert ezen szabadalom furatos szipkákra vonatkozik s kétségtelen, hogy ezen furatos szipkák lényegileg a bejelentésben leirt eljárás utján készülhetnek, ami már abból is kitünik, hogy a szabadalom leirásának 4-ik bekezdése is ily eljárást ir le. (Bej. oszt. 1903. szept. 18. N. 408. alapsz. 12228/1903. ikt. sz. határozat.)

A bejelentési osztály a tárgyalás folyamán előadott érvelések figyelembevétele mellett megállapitotta, hogy *a bejelentő által »c«-vel jelölt bütyköknek anyaghalmazás czéljából való alkalmazása közismeretes,* megállapitotta továbbá, hogy bejelentő nem tudta beigazolni azt, hogy ezen bütyköknek az *L* alaku eketalpakon való alkalmazása által az eddig közismeretes hatástól eltérő műszaki hatást ér el, a bejelentési osztály tehát a találmány jellegét nem látta beigazoltnak. Mindezeknél fogva a bejelentés tárgyának arra a részére, melyet bejelentő a tárgyalás folyamán fentartott, a szabadalmat találmányi jelleg hiánya miatt meg kellett tagadni. (Bej. oszt. 1905. január 20. V. 544. alapsz. 935/1905. ikt. sz. hat.)

Minthogy közjogi jellegü felszólalásnak csak az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 35. §-ának 1. és 2. pontjai alatt felsorolt felszólalásokat, mint bárki által emelhetőket lehet tekinteni, az 1893. évi XVIII. t.-czikknek rendelkezései csupán ezen felszólalásokra nem alkalmazható egész teljességükben, mig ellenben a fentebb idézett t.-cz. 5. és 6. §-ai alapján emelt felszólalások, minthogy csak a magánérdek oltalmára szolgálnak, csak a jogaiban sértett fél vagy jogutódja által indithatók, közjogi jellegüeknek nem tekinthetők s igy az ilyen felszólalásokra az 1893 : XVIII. t.-cz. rendelkezései nyernek alkalmazást. (Szab. hiv. teljes ülési hat. 1900. április 21-ről.)

Minthogy az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 1. és 3. §-aira, valamint a 32. §. 1. és 2. pontjaira alapitott és a 35. §. értelmében bárki által emelhető, tehát publica actio jellegével biró felszólalások minden esetben tárgyalandók és érdemben elbirálandók, daczára annak, hogy felszólaló az idézett t.-cz. 1. és 3. §-aira alapitott felszólalásától 12102/902. sz. beadványa értelmében elállott, a felszólalást és az abban hivatkozott, ujdonságrontónak felhozott 17279., 25822. és 70795. számu némethirodalmi szabadalmakat a bejelentési osztály vizsgálat tárgyává tette és érdemben határozott. (Bej. oszt. 1902. decz. 12. F. 1043. alapsz. 16238/1902. ikt. sz. hat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya, tekintettel arra, hogy felszólaló a felszólalás tárgyalása alkalmával élő szóval elő nem adott ténykörülményeket felfolyamodásában előterjesztette, a bejelentési osztály határozatát feloldja és utasitja a bejelentési osztályt, hogy a felszólaló által a nyilvános gyakorlatbavétel igazolása czéljából a felfolyamodásban megnevezett tanukat hallgassa ki arra nézve, hogy a bejelentő által védetni szándékolt eljárás a bejelentés időpontja, 1901. évi julius 20-ika előtt nyilvá-

nos gyakorlatban állott-e s azután a kifejtendőkhöz képest hozzon ujabb határozatot. (Birói oszt. 1902. junius 12. 7937/1902. sz. a. felszólalási ügyben hozott határozata.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyára kért szabadalmat megadhatónak találta, mivel felszólaló sem az általa hivatkozott ujdonságrontó nyomtatványokat nem mutatta be, sem pedig azokat a tanukat meg nem nevezte, akikkel a nyilvános gyakorlatbavételt bizonyitani kivánta. (Bej. oszt. 1902. január 28. A. 465. alapsz. 1201/1902. ikt. sz. határozat.)

A m. kir. szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyára a szabadalmat megtagadja, mert a bejelentés tárgya lényegében azonos a 24935. sz. szabadalom tárgyával, amennyiben ezen szabadalomban a bejelentés tárgyát képező ajakvédő lemez már védelem alá lett helyezve. De meg kellett még tagadni azért is, mert bejelentő felszólalónak a vele írásban közölt azon állitását, hogy a bejelentés tárgya azonos a fenti számu szabadalom tárgyával, tagadásba nem vette és igy felszólaló állitását valónak kellett tekinteni. (Bej. oszt. 1903. febr. 27. M. 1668. alapsz. 2735/1903. ikt. sz. hat.)

Bejelentő a szabadalmi igénypontban oly tetőcserepet óhajt védelem alá helyeztetni, mely jellemezve van a léczekhez való megerősités czéljából a cserepeken kiképzett fülek és sodronyok alkalmazása által. Felszólaló szerint a tetőcserepeken lévő fülek és a felerősités czéljából sodronyok alkalmazása általánosan ismert dolgok, melyek közelebbi bizonyitást nem igényelnek. A szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a bejelentés tárgyát megvizsgálván, a bejelentés tárgyára a szabadalmat megadhatónak nem találta. Ami pedig a tetőcserepeken kiképzett füleket és a felerősités czéljából sodronyok alkalmazását illeti, *azok mint általánosan ismert dolgok, ujnak tekinthetők nem voltak.* (Bej. oszt. 1902. nov. 11. K. 1631. alapsz. 14827/1902. ikt. sz. hat.)

Bejelentő a felszólaló költségeiben, mint azok okozója, annál inkább marasztalandó volt, mert bár felszólaló saját személyében szólalt is fel, mégis, tekintettel arra, hogy felszólalásával a közérdeknek is szolgálatot tett, munkájának méltányos dijazására jogosan tarthatott igényt. (Bej. oszt. 1903. márcz. 13. P. 1225. alapsz. 3483/1903. ikt. sz. hat.)

Felszólaló költségei mérsékelten állapittattak meg, mert a felszólalás csak részben vezetett eredményre. (Bej. oszt. 1902. febr. 21. F. 895. alapsz. 3250/1902. ikt. sz.)

A felszólaló által beadott felfolyamodást vissza kellett utasitani, mert az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 36. §-a értelmében felszólaló csakis olyan határozat ellen élhet felfolyamodással, melylyel a szabadalom egész terjedelmében vagy részben kiadatni rendeltetett; *minden más esetben pedig s igy a költségeket megállapitó határozat ellen felfolyamodásnak helye nincsen.* (Birói oszt. 1902. február 6. M. 890. alapsz. 1628/1902. ikt. sz. hat.)

Az eljárási költségeket felszólaló részére *a bejelentőkkel szemben, tekintettel ezeknek jóhiszemüségére,* a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya a szabadalmi törvény 35. §-a alapján *nem tartotta megállapithatóknak.* (Bej. oszt. 1901. február 20. és márczius 5. S. 1461. alapsz. 2608/1901. ikt. sz. hat.)

A szabadalmi törvény a 33. és 36. §-aiban fölsorolt eseteket kivéve nem intézkedik arról, hogy a bejelentési osztály egyéb határozatai ellen van-e helye felfolyamodásnak a birói osztályhoz? Az ebből származó jogbizonytalanság megszüntetése végett egyrészt, másrészt mert e tekintetben a szabadalmi törvény tiltó rendelkezéseket nem tartalmaz, meg kellett állapitani, hogy a bejelentési osztálynak minden olyan ügydöntő véghatározata ellen, amely által valamely fél anyagi jogsérelmet szenvedhet, felfolyamodással lehet élni.

A felfolyamodás után a szabadalmi törvény 46. §. 1. pontjának analógiája szerint 20 korona dij fizetendő.

A felfolyamodás a nyugtával fölszerelve, az elsőfoku határozat kézbesitésétől számitott 30 nap alatt nyujtandó be.

Ennek következtében felfolyamodással lehet élni pl. a bejelentési osztálynak:

a) az elsőbbséget megtagadó;

b) a dijfizetések lajstromozását megtagadó;

c) a szabadalom átruházásának belajstromozását megtagadó;

d) a bejelentést és első évi dij hitelezését megtagadó;

e) a felszólalást visszautasitó;

f) a költségek megállapitását tárgyazó határozatai ellen.

(A szabadalmi hivatal teljes ülési határozata, 1904. január 2.)

36. §. A bejelentési osztálynak azon határozata ellen, melylyel a bejelentés egészben vagy részben visszautasittatik, a bejelentő, oly határozat ellen, melylyel a szabadalom egész terjedelmében vagy legalább részben kiadatni rendeltetik, a felszólaló a végzés kézbesitésétől számitott 30 napon belül a szabadalom kiadását felfüggesztő hatálylyal biró felfolyamodással élhet a birói osztályhoz. A felfolyamodás két példányban nyujtandó be, melynek egyike az ellenfélnek észrevételei végett kiadatik.

A birói osztály ezen felfolyamodás, észrevételek és belátása szerint a felek és szakértők szóbeli meghallgatása alapján a szabadalom megadása vagy a bejelentés visszautasitása, a költségek megtéritése felett minden további jogorvoslat kizárásával végérvényesen határoz.

A felszólaló az általa beadott felfolyamodás esetében a felfolyamodás folytán felmerült költségekben elmarasztalható.

37. §. A szabadalom engedélyezése tárgyában hozott határozat jogerejüvé váltával a szabadalmi hivatal a jogositottnak szabadalmi okiratot ad ki.

A bejelentés visszavonása, a szabadalom engedélyezése vagy megtagadása az e czélra rendelt hivatalos lapban azonnal közzéteendő.

A szabadalom megtagadásának vagy a bejelentés visszavonásának közzétételével az ideiglenes oltalom (34. §.) fenn nem állottnak tekintendő.

38. §. A szabadalom megvonása, ugy mint annak megsemmisitése csak irásbeli kereset alapján történhetik.

A kereset a szabadalmi hivatal birói osztályánál inditandó.

A megvonási vagy megsemmisitési kereset benyujtására a 21. §. 2. és 3. pontjai esetében az érdekében sértett fél, a 20. §., valamint 21. §. 1. és 4. pontjai eseteiben bárki jogositva van. A perköltségnek alperes kivánatára a külföldi felperes részéről biztositási tekintetében az 1893. évi XVIII. t.-cz. 9—12. §-aiban foglalt határozatok megfelelőleg alkalmazandók, azzal az eltéréssel, hogy a biztosíték mennyisége felett a szabadalmi hivatal birói osztálya határoz.

A megvonási és megsemmisitési perekben, amennyiben a jelen törvény eltérő intézkedést nem tartalmaz, a kereskedelmi rendes eljárásnak szabályai alkalmazandók.

A birói osztálynak itéletei ellen az itélet kézbesitésétől számitott 30 nap alatt felebbezésnek van helye a szabadalmi tanácshoz, mely végérvényesen határoz.

A m. kir. szabadalmi tanács Hegedüs Adolf felperesnek Buchwald Sándor alperes ellen szabadalom megsemmisitése iránt a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya előtt folyamatba tett s ugyanott 15.906/99. sz. itélettel elintézett perét fel- és alperes felebbezése folytán vizsgálat alá vette és a következőleg itélt: Az elsőfoku biróságnak itéletét a per főtárgyát illetően az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §. 2. pontjára történt hivatkozás mellőzésével helybenhagyja. Indokok: Annak előrebocsátása mellett, hogy a megsemmisitési alap megjelölése nem az itélet rendelkező részének, hanem az indokolásnak képezi tárgyát, az elsőfoku biróság itélete a per főtárgyát illetően helybenhagyatott megfelelő indokainál fogva és felperes felebbezésére tekintettel még azért, mert az, hogy az alperesi szabadalom nem egyuttal az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 3. §. 1. pontja alapján is semmisittetett meg, felperessel szemben orvoslást igényelhető sérelmet nem képez. (Szabad. tanács 1900. márcz. 20. 2/1900. sz. a. hozott itélete. Szabad. Közl. 1900. évf.)

Alperesek közül elsőrendü alperes perfelvételre meg sem jelenvén, az 1868. évi LIV. t.-cz. 112. §-a értelmében másodrendü alperes védekezéséhez hozzájárulónak tekintendő; másodrendü alperes periratalban először is tiltakozik az ellen, hogy felperesek nem a feltalálót, alperesek jogelődjét hivták perbe, majd később azt állitja, hogy megtámadott szabadalmukban leirt aszfaltkészitési eljárásban igenis van találmányi jelleg, hogy az uj, mert azáltal lehetségessé vált csekély tőkével, nagy befektetést igénylő gyártelep nélkül az aszfaltot a felhasználás helyén előállitani: ami ezideig sem a gyakorlatban, sem a felperes által idézett nyomtatványokból nem volt oly módon ismertetve, amely a szabadalmazott találmány szabadalmazhatóságát kizárná. A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya, miután a másodrendü alperes által perbe hivott Klein Sámuel feltaláló a szavatosságot el nem vállalta, egyedül alperesek védekezését vette a felperesi támadással szemben figyelembe. Ennek kapcsán alpereseknek a passiv actoratus ellen tett kifogását, mivel a szabadalom megsemmisitése iránti perek mindig a szabadalom mindenkori tulajdonosai ellen inditandók, mint alaptalant, elveti. (Birói oszt. 1900. ápr. 28. 4621/1900. sz. a. megsemmisitési perben hozott itélete. Szab. tan. hh.)

A szab. tanácshoz felebbezni, illetve folyamodni, csakis a szab. törv. 38. §-a alapján inditott megvonási és megsemmisitési perekben és a szabadalom terjedelmének megállapitása (57. §.) tárgyában hozott határozatok ellen lehet. (Szab. tanács. 1903. november 7. 4707. sz.)

A találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. t.-cz. 38. §-a értelmében felebbezésnek a szabadalmi tanácshoz csak a megvonási és megsemmisitési perekben hozott itéletek ellen van helye. A törvénynek ez a rendelkezése ugyan nem zárja ki, hogy a szabadalmi hivatal birói osztályának oly egyéb határozatai is feljebbvihetők legyenek a szabadalmi tanácshoz, melyek által az idézett törvény 38. §-a (kereset) és 57. §-a (kérvény) alapján folyamatba tett eljárás befejeztetik, azonban a felfolyamodással megtámadott az a határozat, mely szerint az alperes részéről a perköltségek biztositása iránt előterjesztett kérelemnek hely nem adatott és a per tárgyalására ujabb határnap tüzetett ki, az érintett véghatározatok közé nem tartozik. (Szabadalmi tanács 1897. május 28-án 25/1897. sz. a. hozott elvi jelentőségü határozata.)

Alperes felperes kereseti és periratbeli összes állitásainak valódiságát tagadásba veszi és azt állitja, hogy szabadalma ujdonságának kérdése felperes által ezen perben már kétségbe sem vonható, mert egy polgári biróság előtt lefolyt kártéritési perben, melyben felpereskent a jelen perben is felpereskent szereplő fél állt vele szemben, a polgári biróságok megállapitották, hogy az ő szabadalma a Monier-féle szerkezetekkel szemben, ép ugy mint felperes »Kompakt födémszerkezet« czimü szabadalmával szemben önálló uj rendszernek tekintendő s igy az a dolog immár, mint »res judicata«, többé kérdés tárgyát nem képezheti.

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya első sorban is az alpereseknek a kereshetőségi jog tekintetében felperessel szemben érvényesiteni kivánt *»res judicata« kifogását vizsgálván meg, azt, mint teljesen alaptalant, elvetendőnek találta;* mert polgári biróság előtt a szabadalmak jogos vagy jogtalan használásából származó kártérités iránt folyamatba tett perekben — a polgári biróságok — azon kérdés felett, hogy valamely szabadalomban védett találmány uj-e, hogy az bejelentése idejében a szabadalmazhatóság kellékeivel birt-e s hogy az más szabadalom tárgyával szemben uj találmánynak tekintendő-e, biráskodni és itéletet mondani nem illetékesek s igy ha netán itéleteikben ilyen kijelentést tettek volna is, azoknak azon szabadalom ujdonságára nézve egy szabadalom megsemmisitése iránt inditott perben semmiféle jogi jelentősége nem lehet. (Birói oszt. 1904. okt. 26-án megsemmisit. perben 7529/1904. sz. a. hozott itélete.)

Peres felek a per folyamán egymással egyezséget kötvén, alperes beleegyezett abba, hogy megtámadott szabadalma megsemmisittessék, egyuttal kérték ezen egyezségnek birói végzés által való jóváhagyását is. A m. kir. szab. hiv. birói osztálya a peres felek között az alperesi szabadalom megsemmisitése iránt létrejött *egyezséget biróilag tudomásul nem vehette, mert egy jogérvényesen engedélyezett szabadalmat más jogalapon,* mint az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 21. §-ában felsorolt jogalapon és igy egyezség alapján sem, más módon mint itélet által semmisnek kimondani nem lehet. (Birói oszt. 1902. decz. 13. 15039/1902. sz. a. megsemmisit. perben hozott végzése. Szab. tan. hh.)

Felperes czéget a szab. törv. 21. §-ának 2. pontjára, illetőleg 5. §-ára alapitott kereseti kérelmével, actoratus hiánya miatt, még azon esetben is föltétlenül el kellett volna utasitani, ha per során beigazolást nyert volna, hogy az alperesi találmány lényege felperesi czég társtagja az állitólagos feltaláló, P. V. alkalmazott azonos eljárásából, annak beleegyezése nélkül van véve, mert a szab. törvény 38. §-a 3. bekezdésében a megsemmisitési kereset benyujtására jogositott fél tekintetében foglalt rendelkezés szempontjából, a társas czég tagja korántsem azonositható magával a társas czéggel, hacsak a jogutódlás esete nem forog fenn. (Birói oszt. 73610/1905.)

A szab. törv. 38. §-a szerint szabadalom megsemmisitése csakis kereset, nem pedig viszonkereset utján szorgalmazható.

B. M.-nek Sz. I. ellen szabadalom megsemmisitése iránti perében felperes alperesnek 1897. aug. 31-én 9415. sz. a. kiadott szabadalmát megsemmisittetni kérte, mert az felperesnek 1108. és 2209. sz. a. engedélyezett előbbi szabadalmával azonos, mely kérelmet a szabadalmi hivatal teljesitette is. Alperest azonban elleniratában támasztott és a felperesi szabadalmak megsemmisitésére irányuló viszontkeresetével elutasitotta.

A m. kir. szabadalmi tanács az elsőfoku itéletet, amennyiben az alperesi szabadalom megsemmisitésére vonatkozik, megváltoztatta, alperes szabadalmát fentartotta és ennek a felperes 2209. számu szabadalmától, valamint az Ahel-féle XXVIII. k. 2094. számu szabadalmától való függőségét kimondotta. Az elsőfoku itéletnek az alperesi viszontkereset elutasitására vonatkozó részét azonban helybenhagyta, mert:

A szabadalmi törvény 38. §-a által szabályozott szabadalom megsemmisitése iránti kereseti jog, a perbe idézett alperes tulajdonát képező szabadalom érvénytelenitésére irányulván, annak alapján itélkezés tárgyát is egyedül annak megállapitása képezheti, hogy a megtámadott szabadalomra nézve fönforognak-e az érvénytelenségnek a Sz. T. 21. §-ában fölsorolt feltételei.

A megsemmisitési per e kizárólagos tárgyánál fogva a kereseti joggal szemben az alperesnek szereplése a perben szintén csupán az ő megtámadott szabadalma érvé-

nyének megvédésére irányulhat és nem terjedhet arra is, hogy felperesnek a megtámadott alperesi szabadalom érvényességétől független és önálló szabadalom érvényességét viszontkeresetileg szintén megtámadhassa s igy a per vitakörébe vonjon olyan önálló jogkérdést, amely nem képezi feltételét a kereseti jog megbirálásának.

Nem változtathat ezen az, hogy a Sz. T. 38. §-a 3-ik bekezdésének rendelkezése szerint a Sz. T. 21. §. 2. és 3. pontjának esetében a kereshetőségi jogosultság csak esetleges feltétele az, hogy a felperesként fellépő fél egyuttal érvényben fennálló szabadalomnak tulajdonosa is legyen, mert ily esetekben is ez a kérdés csupán a kereshetőségi jogosultság szempontjából tehető a perben vita tárgyává.

Mindezeknél fogva a szabadalom megsemmisitése iránt inditott perben egyedül a keresettel megtámadott szabadalom érvényessége képezvén kérdés tárgyát, nem lehet helye annak, hogy az alperes viszontkereset utján a felperes szabadalma érvényességét szintén megtámadhassa, mint ahogy annak a Sz. T. 21. §-a is kifejezést ad annak kijelentésével, hogy a szabadalom megsemmisitése csupán kereset utján történhetik s ehhez képest az alsóbiróság az alperes erre irányuló helyet nem fogható viszontkeresetével helyesen utasitotta el. (Szabadalmi tanács 1899. ápr. 25. 15/1899. sz. a. hozott itélete. Szabad. Közl. 1901. évf. 22. sz.)

A m. kir. szab. hiv. birói osztálya mindenekelőtt alpereseknek a kereseti jogalap megváltoztatására irányuló kifogását vizsgálván meg, azt mint alaptalant elvetette és felperes keresetét érdemében birálta felül. El kellett vetni alpereseknek ugy a jogalapváltoztatás, mint a kereset helytelen inditása miatt emelt kifogásait azért, *mert felperes keresetét, mint azt a kereset külseje is igazolja, az alperesi szabadalom megsemmisitése iránt inditotta, ezt szorgalmazza a kereset zár-kérelmében is. Felperes mint semmiségi okot keresete elején azt hozza fel, hogy ő már 1898. év öszén szerkesztett egy az alperesek szabadalmában leirt fémszekrényes mérleggel teljesen azonos fémszekrényes egyensulymérleget, amelyet üzletében többeknek eladásra kinált, amelynek ott több bámulója akadt. Ez a tény valódisága esetén a szab. törv. 3. §-a 2. pontjában statuált nyilvános gyakorlatbavétel általi ujdonsághiányt teljesen megállapitja. Törvényszakaszt, amelynek alapján a szabadalom megsemmisitését szorgalmazza, felperes keresetében meg nem jelöl. Amidón tehát felperes válasziratában ezen kereseti, ténybeli állitás mellett az alperesek szabadalma megsemmisitésére okul még azt hozza fel, hogy ilyen fémszekrénynyel körülzárt egyensuly-mérleget Zwarg és Ringeisen budapesti és W. Garwens bécsi mérleggyáros czég az alperesek szabadalmi bejelentése előtt már 10 évvel készitettek és hoztak forgalomba, akkor nem keresete jogalapját változtatta meg, hanem csak ujabb olyan tényeket hoztak fel kereseti állitása támogatására, amelyek az alperesi szabadalom tárgyának ujdonsághiányát még világosabban beigazolják.*

Miért is a kereseti jogalap változtatása miatt emelt alperesi kifogásokat, mint alaptalant, el kellett vetni. Hasonlóan el kellett vetni alperesnek a kereset helytelen inditása miatt emelt kifogásukat is, mert felperes keresetét a »Friedmann testvérek«, azaz Friedmann Ödön és Albert budapesti mérleggyárosok ellen helyesen inditotta, mert a szabadalom tényleg Friedmann Albert és Ödön budapesti mérleggyárosoknak engedélyeztetett és a keresetinditás idejében azok tulajdonát képezte. (Birói oszt. 1901. okt. 24-én megsemmisitési perben 14326/1901. sz. a. hozott itélete. Szab. tan. hh.)

39. §. A kir. biróságok és közigazgatási hatóságok kötelesek a szabadalmi hivatal és tanács megkereséseinek eleget tenni.

Az idézésre meg nem jelenő vagy vallomásaikra az esküt megtagadó tanuk és szakértők birságolását, a szabadalmi hivatal megkeresésére a kir. biróságok teljesitik.

A szabadalmi hivatal által az eljárási költség és kiszabott birság tekintetében hozott és jogerőre emelkedett határozatok végrehajtható közokiratok.

A szabadalmi hivatal előtt letett eskü, és a tanuknak és szakértőknek ott tett vallomásai a kir. biróság előtt letett esküvel és vallomással egyenlő hatálylyal birnak.

40. §. A szabadalmi peres ügyekben eljáró hatóságok és biróságok konokul perlekedő felek ellen 1000 koronáig terjedhető birságot is róhatnak ki, mely birságok az államkincstárt illetik.

VI. FEJEZET.

Szabadalmi lajstrom, szabadalmi levéltár és szabadalmi közlöny.

41. §. A szabadalom engedélyezése után a szabadalmi hivatalnál vezetett külön lajstromba azonnal beiktatandó.

E lajstromba bevezetendő: annak neve, állása és lakhelye, aki a szabadalmat nyerte, továbbá megbizottjának neve és lakhelye, a szabadalom czime, az elsőbbség, a szabadalom kelte, a dijak befizetésének megtörténte, a szabadalom megszünésére, megvonására és megsemmisitésére vonatkozó adatok, végre a szabadalomnak a 14. §. szerinti korlátozása és a szabadalom megvonása vagy megsemmisitése iránt inditott perek. Ezen adatokon kivül az érdekelt felek kérelmére köz- vagy teljes hitelü magánokiratok alapján a lajstromba még bejegyzendők a szabadalmaknak egészben vagy részben történt átruházásai és a gyakorlatba vételt vagy használatot tárgyazó engedélyek.

A szabadalom tulajdonjogának átruházása harmadik személyekkel szemben csakis az átruházásnak a szabadalmi lajstromba való bevezetése által válik joghatályuvá; a korábbi átruházás azonban, habár nincs is a lajstromba bevezetve, hatályos azzal szemben, akinek akkor, amidőn a szabadalomra jogot szerzett, a korábbi átruházás megtörténtéről tudomása volt.

A bejegyzett gyakorlatba vételi és használati engedélyek a szabadalom tulajdonjogának átruházása által érvényükben és hatályukban nem érintetnek.

Az érdekeltek kérelmére eszközlendő bejegyzések sorrendje a jelen törvény 29. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezés szerint állapitandó és itélendő meg.

42. §. A szabadalomhoz tartozó leirások, rajzok, minták és modellek és az érdekeltek kérelmére eszközölt bejegyzések alapját képező okiratoknak hiteles másolatai a szabadalmi hivatal levéltárában megőrzendők.

43. §. A szabadalmi lajstrom és a szabadalmi levéltár a megállapitott hivatalos órák alatt mindenki részére nyitva áll.

Szabadságában áll bárkinek saját költségén a szabadalmi lajstromról, a leirásokról, rajzokról, a mintákról, modellekről másolatokat venni és ezeket hivatalosan hitelesittetni.

Amennyiben a hadsereg, honvédség és haditengerészet czéljaira a kormány részére adott valamely szabadalomra vonatkozó közzététel elmaradt (34. §.), e szabadalom leirásainak, rajzainak, mintáinak és modelleinek megtekintése vagy másolatban való kiadása tilos, kivéve ha a kereskedelemügyi minister az illetékes szakministerrel egyetértőleg a megtekintést vagy lemásolást megengedi.

44. §. A bejelentett és közzétételni rendelt találmányok (34. §.), az engedélyezett szabadalmak azok leirásával és rajzaival együtt, a felszólalás folytán elutasitott találmányok czime, a szabadalmak átruházása, megszünése, megvonása és megsemmisitése az erre rendelt hivatalos lapban közzéteendő.

Ezen lapnak berendezését és kiadási módozatait a kereskedelemügyi minister rendeleti uton határozza meg.

VII. FEJEZET.

Dijak.

45. §. Minden szabadalomért, valamint pótszabadalomért a bejelentéssel egyidejüleg 20 korona bejelentési dij fizetendő.

A leirásnak a 32. §. értelmében megengedett módositásáért 10 korona dij fizetendő.

Ezenkivül minden szabadalomért az igénybe vett oltalom tartamára való tekintettel a következő évi dijak fizetendők:

az	1-ső	évre	40	korona
a	2-ik	»	50	»
a	3-ik	»	60	»
a	4-ik	»	70	»
az	5-ik	»	80	»
a	6-ik	»	100	»
a	7-ik	»	120	»

a	8-ik	évre	140 korona
a	9-ik	»	160 »
a	10-ik	»	200 »
a	11-ik	»	250 »
a	12-ik	»	300 »
a	13-ik	»	350 »
a	14-ik	»	400 »
a	15-ik	»	500 »

Pótszabadalomért, amennyiben az önálló szabadalomra át nem változik (17. §), a szabadalom egész tartamára, a bejelentési dijon kivül a 40 korona dij csak egyszer fizetendő.

Ha ezen dijakból a szabadalmi hivatal kiadásai nem fedezhetők, a kereskedelmi minister a pénzügyministerrel egyetértőleg a jelen törvény életbeléptétől számitott három éven belül az emlitett dijakat rendeleti uton — azonban legfeljebb 50%-kal — emelheti.

Az évi dijak évenkint előre esedékesek és vagy évenkint vagy több évre, vagy végre mind a 15 évre lefizethetők.

Az első évre járó dij legkésőbb a találmány bejelentésének közzététele napját követő 60 nap alatt fizetendő, mert különben a találmány bejelentése visszavontnak tekintendő.

A 2-ik egész 15-ik évi dijak legkésőbben a lejáratot követő 60 nap alatt fizetendők.

A lejárattól számitandó 30 nap után teljesitett ily fizetésen kivül még 20 korona pótdij jár.

Az évi dijak minden a sabadalom fennállásánál érdekelt féltől elfogadandók.

Oly feltalálóknak, kik szegénységüket szabályszerü szegénységi bizonyitványnyal igazolják, vagy kik mint munkások a napi keresetre vannak utalva, a bejelentési és az első évi dij, valamint a leirások kiigazitásáért járó dij hitelezhető és ha a szabadalom a második év kezdetén megszünt, teljesen el is engedhető.

A bejelentési dij egyáltalában nem, az évi dij csak akkor térittetik vissza, ha a szabadalom megadása megtagadtatik.

46. §. A fennebbi dijakon kivül még a következő esetekben külön-külön 20 korona dij előzetesen fizetendő:

1. felfolyamodás vagy felebbezés után (36—38. §§.);

2. szabadalmak megvonása és megsemmisitése iránti kereset után (20 és 21. §§.);

3. valamely fennálló szabadalom terjedelmének megállapitása iránti kérelem után (57. §.);

4. szabadalom átruházásának bejegyzése után (41. §.).

Mindezen dijak az illető irat benyujtása előtt fizetendők és a megtörtént befizetésről szóló nyugta a beadványhoz csatolandó; ellenkező esetben a beadvány visszautasitandó.

Az 1. pont alatt emlitett dij visszaadandó, ha a felfolyamodásnak helyt adatott. A 45. §. utolsóelőtti bekezdésében emlitett személyeknek az 1—3. pontok alatt felsorolt dijak is elengedhetők.

T. E. felperesnek P. N. alperes elleni szabadalom megsemmisitése iránti perében a m. kir. szab. hiv. alperes igazolási kérvényét azon alapon utasitotta vissza, mintha a felebbezési dij kellő időben való befizetésének elmulasztása miatt igazolásnak helye egyáltalában nem lenne. A szab. tan., az emlitett végzést megváltoztatva, hogy szükség esetében a mulasztás vétlen voltának kimutatása céljából fölhivott bizonyitékok alkalmazásba vétele mellett az igazolási kérelem egyébkénti érdemében ujabb határozatot hozzon. Az indokok a következők: A m. kir. szab. hiv. birói osztálya mint elsőfoku biróság neheztelt végzése meghozatalánál abból a nézetből indult ki, hogy a Szab. Tan. 46. §-a szerint fizetendő felebbezési dij kellő időben való befizetésének elmulasztása az 1881 : LIX. t.-cz. 61. §-a szerinti igazolással nem orvosolható és ez okból az igazolási kérelemnek helyt nem adott. Ezen álláspont nyilván téves, mert igaz ugyan, hogy a felebbezési dij kellő időben való lefizetésének elmulasztása, mint igazolási eset az 1881 : LIX. t.-cz. 61. §-ában megjelölve nincsen, de minthogy a későbbi 1895. évi XXXVII. t.-cz. 46. §-a értelmében a felebbezési dij kellő időben való lefizetése elmulasztásának következményeiben ugyanaz a jogi hatálya van, mintha magának a felebbviteli beadvány kellő időben való beadása mulasztatott volna el, kétség-

telen, hogy a felebbviteli beadvány szabályához kötött dij fizetésének elmulasztása ép oly tekintet alá esik, mint maga a felebbviteli beadvány kellő időben való beadásának elmulasztása és ekként nem férhet kétség ahhoz, hogy amennyiben az 1881. évi LIX. t.-cz. 61. §-a vétlen mulasztás esetében a felebbezés kellő időben való beadásának elmulasztása miatt igazolást enged, az igazolás a felebbezési dij kellő időben való befizetésének elmulasztása esetében, vétlen mulasztás fenforgásakor erre is kiterjed. (Szab. tan. 1899. évi márczius hó 14-én 19/1898. sz.)

Az esetben, ha a felfolyamodás elkésés vagy más alaki hiány miatt hivatalból visszautasittatik, a befizetett külön dij már azért sem adandó vissza, mert a felfolyamodás beadhatóságának megengedhetőségét s igy az alaki kellékek fenforgását elsősorban maguk a felfolyamodással élők kötelesek megvizsgálni, s ha ezt tenni elmulasztották, az ezen mulasztásból reájuk háramló következményeket is viselni tartoznak. (Szab. hiv. teljes ülési határozata. 1904. január 2. 119/1904. eln. sz.)

47. §. Az ezen fejezet alatt felsorolt dijak az állampénztárba befizetendők, vagy posta utján kellő időben oda utalandók.

48. §. A szabadalmi okirat ép ugy, mint a szabadalmi hivatal többi kiadmányai, nemkülönben a felszólalást (35. §.) tartalmazó beadványok bélyegmentesek.

Minden egyéb tekintetben a bélyeg- és illetékszabályok változatlanul alkalmazandók.

VIII. FEJEZET.

A bitorlások és a büntetések.

49. §. Aki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül valamely szabadalom tárgyát előállitja, forgalomba hozza vagy tiltott módon használja, ugy hogy ez által a szabadalom tulajdonosának e törvényben gyökerező jogait tudva sérti: a szabadalombitorlás kihágást követi el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó marasztalás jogerőre emelkedésétől két esztendő még el nem telt, két hónapig terjedhető elzárással és ezen felül hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kiszabott pénzbüntetések az ipari (kereskedelmi) iskolai alap javára esnek.

A büntetés kiszabásánál sulyositó körülményt képez, ha a panaszlott a szabadalom tulajdonosának alkalmazottja volt és ezen az uton vagy a szabadalom tulajdonosának bizalmából szerzett értesülését és tapasztalásait használta fel a találmány bitorlására.

E szabályok akkor is alkalmazandók, ha a használt találmány ugyan még nem szabadalmaztatott, de a 34. §. szerint ideiglenes oltalomban részesül.

Szabadalombitorlást csakis iparszerü készités, iparszerü használás képez és igy az a szabadalmazott tárgynak nem minden készitése és használata, hanem annak csakis iparszerü készitése és iparszerü vagy üzemi berendezésként való használata által követtetik el. (C. 825/1905. K. J. 2., 601. Ju. 4., 168.)

A szabadalmi törvény 49. §-a értelmében a szabadalmi bitorlás alanyi tényeleméhez a jogsértés tudatossága kivántatván meg, e nélkül az eljárás megszüntetendő. (C. 7695. 1899. C. 3543/1899.)

Kétségtelen ugyan, hogy az, aki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül valamely szabadalom tárgyát előállitja, forgalomba hozza, vagy tiltott módon használja, a szabadalombitorlás kihágását követi el, azonban csak akkor, ha a szabadalom tulajdonosa szabadalmát törvényes alapon szerezte meg és birja. (C. G. 250/1905. Ju. 4., 167.)

A külföldi biróságnak szabadalmi ügyben hozott itélete a magyar állam által védett szabadalmi jogokat nem érinthetvén, a hazai biróság által döntendő el az a kérdés, forog-e fenn szabadalombitorlás vagy sem. (C. 7695. 1899.)

A biróság F. F. kávést bünösnek mondja ki a »Magyar gázizzófény részv.-társ.« sérelmére elkövetett és az 1895 : XXXVII. t.-cz. 49. §-ába ütköző ugyane szakasz szerint büntetendő szabadalombitorlás kihágásában és ezért őt stb. stb. Indokok: Panaszos kérte a panaszlottnak, azért, mert kávés üzlethelyiségében utánzott Auer-féle izzótesteket használ, szabadalombitorlás kihágása miatt való megbüntetését, a költségek viselésére való kötelezését, valamint az utánzatok elkobzását, megsemmisitését és a hozandó itéletnek hirlapi közlését, mig kártéritési igényeit polgári utra tartotta fenn. A vádlott beismerte, hogy a 23 lánggal világi-

tott kávéüzletében 17 lángnál nem az eredeti Auer-izzótestet, hanem annak utánzatát alkalmazta. De azzal védekezett, hogy ő azokat sem nem készitvén, sem el nem árusitván, a szabadalombitorlás kihágását el nem követte; ő a jegyzőkönyvhöz csatolt névjegyen megjelölt C. G. Schott nevü bécsi ügynöktől vásárolta 25 krajczárjával az utánzatokként lefoglalt izzótesteket s azokat kávéházi helyiségében az eredeti Auer-izzótestekkel vegyesen használta; vásárolt ő 17 darabnál többet is, de 6—8 drbot már elhasznált volt. Előadta továbbá, hogy az utánzatok sem szerkezetüket, sem fényerejüket tekintve nem különböznek az eredeti szabadalmazott izzótestektől s ezért anélkül, hogy kutatta volna, utánzatok-e vagy sem az ügynök által kinált izzótestek, megvásárolta s alkalmazta azokat, mint az eredetileg 70 krért elárusitott Auer-féle szab. izzótestekkel azonos szerkezetü, azokkal egyező használhatóságu világitó készülékeket és pedig az okból, mert sokkal olcsóbbak voltak. A megeskétett szakértő meghallgatása alapján megállapittatott, hogy az utánzat az eredetivel megegyezik ugy külső szerkezetében, mint alapeszméjében, t. i. abban, hogy bizonyos növényi anyagokból bizonyos eljárás szerint előállitott szövet bizonyos vegyi összetételü folyadékkal való telités révén a gáz világitó erejének és fényének fokozására válik alkalmassá, részleteiben pedig csak annyiban különbözött, hogy mig az eredetinél a »harisnya« platinával, addig az utánzatnál asbesttel van a tartó vasrudacskák gyürüjéhez erősitve, hogy a »harisnyák« telitésénél használt folyadék valószinüleg csekély részben eltérő vegyi egybealkotásu, mert az utánzatok fénye fehérebb az eredetieknél, végül, hogy az eredeti rudacskákon és harisnyákon látható czégjegy az utánzatokon hiányzik. Panaszos előadta még, hogy feljelentésének beadása előtt pár héttel a panaszlottat levélileg figyelmeztette cselekedetének jogsértő voltára. A panaszlott elismerte, hogy a panaszos képviselőjétől kapott levelet, de azt állitja, hogy tartalmáról nem értesült, mert fel sem bontotta. Az ekkép kideritett tényállás alapján, arra való tekintettel, hogy panaszló a szabadalomhoz való tulajdonjogát, a szabadalom fennállását és annak tárgyát a feljelentéshez csatolt *A)—D)* a. hit. lajstromkivonatokkal, illetve hitelesitett szabadalom-leirásokkal igazolta és arra való tekintettel, hogy a törvény szerint szabadalombitorlás kihágását követi el az, aki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül valamely szabadalom tárgyát tiltott módon vagy akkép használja, hogy az által a szabad. tulajdonosának törvényben gyökerező jogait sérti, a szabad. törv. 8. §-a pedig azt a jogot adja a szabad. jogos fennállása idejére a tulajdonosának, hogy a szabadalma tárgyát üzemi berendezésként kizárólag használhassa, ezért, mivel a kávéházi helyiség világitására szolgáló eszközök a kávésipar folytatásához rendszerint megkivántató üzemi berendezésnek tekintendők és mivel a jogsértés tudatossága megállapitható abból a tényből, hogy az eredeti izzótestek mellett, azokkal egyidejüleg s azok pótlásakép használta a sokkal olcsóbb, de az eredetiektől szerkezetük és használhatóságuk tekintetében alig különböző utánzatokat s használta azokat tovább, a panaszostól eredő figyelmeztetés ellenére. Mindezek alapján tehát megállapitandó volt az 1895 : XXXVII. t.-cz. 49. §-ában foglalt szabadalombitorlás kihágása s ezért stb. stb. (Pozsonyi kir. jbg. 1899. jun. 24-én 1899. B. 247. sz. a.)

Az elsőbiróságnak itélete helybenhagyatik indokainál fogva és még azért, mert nem fogadható el a vádlottnak az a védekezése, mely szerint ő nem tudta volna, hogy az általa megvett és kávésüzletének világitására használt izzótestek nem eredetiek, hanem utánzatok, mert ezt a körülményt már az eredetiek és az utánzatok ára között lévő feltünő különbözetből is fel kellett ismernie; mert az eredetieknek is mástól, mint a jogosittottól való megszerzését, a törvény szintén tiltja és mert ha a vétel idején való jóhiszemüsége nem volna is kétségbe vonható, attól az időponttól fogva, hogy a sértett képviselőjének levelét, melyben a használat jogellenes voltára figyelmeztetve lett, megkapta, a jogsértésnek szükségkép tudatával kellett birnia; és az a védekezés, hogy nem olvasta el a levelet, ha való volna is, szintén nem menthetné cselekményét; mert a saját mulasztását a sértettel szemben, aki joga védelmére a szükséges intézkedést a levélbeli közléssel magánuton is megtette, mentségül sikerrel fel nem hozhatja. (C. 10688/1899.)

5248/B. 1900. szám. Ő Felsége, a Király nevében! A szegedi kir. törvényszék, mint másodfoku biróság szabadalombitorlás miatt terhelt E. L. elleni büntető ügyet, melyben a szegedi kir. járásbiróság 1900. évi április hó 5-ik napján 1900/B. I. 215/1. sz. alatt végzést hozott a magánvádlott által bejelentett és irásban is indokolt felfolyamodása következtében, 1900. évi május hó 19-ik napján tartott ülésében vizsgálat alá vevén, következőleg végzett: A kir. járásbiróság végzése a B. P. 385. §-ának 1. *a)* pontja alapján megsemmisittetik és a királyi járásbiróság ezen ügyben a büntető eljárás meginditása, szabályszerü lefolytatása és itélethozatalára utasittatik. Indokok: Az »Österreichische Gasglühlicht- und Electricitäts Actiengesellschaft« bécsi részvénytársaság és a »Magyar gázizzófény rész-

vénytársaság« budapesti részvénytársaság bűnvádi feljelentést tett E. L. ellen az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 49. §-ában meghatározott szabadalombitorlás miatt azon az alapon, hogy ők szabadalmat nyertek a »Világitási czélok számára való izzótestek« czimü találmányra a magyar korona országainak területére s daczára, hogy ezen szabadalmuk a mai napon is teljes épségben fennáll, E. L. szabadalombiztositotta jogaikat sérti és bitorolja azáltal, hogy beleegyezésük nélkül szabadalmuk tárgyát törvényben tiltott módon, vagyis könyvkereskedési üzletének, ahhoz tartozó üzleti irodájának és nagyterjodelmü nyomdájának és könyvkötészetének világitására, tehát »üzemi berendezésként« és iparszerüleg használja, tehát oly módon, hogy e használat által az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 8. §-ában részükre biztositott jogaikat tudva sérti, amennyiben szabadalmi jogaikra többször lett figyelmeztetve. A szegedi kir. járásbiróság e feljelentésre az eljárás megindítását megtagadta abból az indokból, hogy a feljelentésben panasz tárgyává nem tétetik olyan körülmény s nem panaszoltatik E. L.-nak olyan ténykedése, mely a panaszolt szabadalombitorlás tényálladékát megállapitaná, avagy magában foglalná, amennyiben az a körülmény, hogy E. L. fentebb jelzett helyiségeiben a magánvádlók szabadalma tárgyát alkalmazza, sem üzemi berendezésként használatot meg nem állapit s igy jogbitorlásról, tehát szabadalombitorlásról nem lehet szó. Az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 49. §-a értelmében a szabadalombitorlás kihágását az követi el, aki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül a szabadalom tárgyát előállitja, forgalomba hozza, vagy tiltott módon használja, ugy hogy ezáltal a szabadalom tulajdonosának e törvényben gyökeredző jogait tudva sérti. A most hivatkozott törvény 8. §-ában pedig a szabadalom tulajdonosának jogait akként állapitja meg, hogy kizárólagos jogot ad annak arra, hogy találmánya tárgyát iparszerüleg készithesse, forgalomba hozhassa és iparszerüleg vagy üzemi berendezésként használhassa. Tekintettel már most arra, hogy E. L. fentebb megjelölt üzlethelyiségeiben a magánvádlók szabadalma tárgyát alkalmazza és használja a feljelentés szerint s tekintettel arra, hogy a használás iparszerü akkor, ha folytatólagosan nyereségi szándékkal gyakoroltatik; tekintettel arra, hogy az üzemi berendezésként használat megállapitásához elegendő oly használat is, illetőleg a használatnak azon módja is, mely bizonyos üzletberendezésnek csupán kiegészitő részeként oly módon és azon czélból alkalmaztatik, hogy ezáltal az üzleti vagy üzemi berendezés teljessé válik és ezáltal az üzleti nyereség növelésére alkalmassá tétessék és tekintettel már most arra is, hogy ezen jog a szabadalom tulajdonosának van fentartva s az panaszoltatik, hogy E. L. a magánvádlóknak eme jogát bitorolja, kétségtelen, hogy E. L.-nak a feljelentésben leirt és megjelölt cselekménye, ha és amennyiben bizonyitást nyer, a szabadalombitorlást megállapitja. Az ügy ilyen állása mellett tehát a kir. járásbiróság akkor, midőn azon indokból, hogy a bűnvádi feljelentésben leirt cselekmény szabadalombitorlást nem képez s a feljelentés alapján a bűnvádi eljárás megindítását megtagadta, a B. P. 385. §-ának 1. §. *a)* pontjába ütköző semmiségi okot követett el, miért is határozatát megsemmisiteni s a törvénynek megfelelő eljárásra utasitani kellett. (Szegedi kir. törvényszék 1900. május 19-én.)

König Miksa sértett, mint pótmagánvádló az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 49. §-ába ütköző szabadalombitorlás kihágása miatt emelt vádat terheltek ellen, előadván, hogy ő 1901. évi márczius hó 14-től kezdődő hatálylyal 21856. sz. a. szabadalmat nyert eljárásra photoemaille képek előállitására. Daczára annak, hogy ő erre az eljárásra szabadalmat nyert, terheltek a szabadalmazott eljárás szerint állitanak elő képeket és azokat forgalomba hozzák. Terheltek K. J. és R. I. kivételével saját beismerésük szerint foglalkoznak photoemaille képek előállitásával s mindnyájan evégből a szabadalmazott eljárást követik, mely abból áll, hogy a szines, vagy szinezetlen fényképet aetherben vagy borszeszben áztatják s ezután celluloidréteggel befődik s egy hevitett vashengerrel megmángorolják, mely eljárás után a fénykép a celluloidlappal egybeforr, védelmükre azonban előadták terheltek, hogy ők a photoemaille képeknek ily módon való előállitását már a szabadalom hatályba lépte előtt gyakorolták s ekként a szabadalom az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 12. §-a értelmében velük szemben nem hatályos. A tárgyalás során kihallgatott számos tanu tényleg bizonyitotta azt, hogy terheltek a photoemaille képeknek a szabadalmazott eljárással megegyező módon való készitésével a szabadalom hatályának kezdőpontja, azaz 1901 márczius hó 14-ik napja előtt már foglalkoztak, amennyiben a tanuk szerint Sz. A. 1901. jan. hó óta, B. és Sch. czég 1900. deczember hó óta, G. S. már ugyanezen év augusztus hónapja óta, B. B. körülbelül november óta, G. J. 1900. évi decz. óta és H. I. F. 1901. jan. óta készitettek képeket a leirt módon. A biróság ennélfogva bizonyitottnak vette azt, hogy vádlottak a találmányt gyakorolták, mielőtt az szabadalmazás végett bejelentetett volna, minthogy a számos tanu vallomása iránt annál kevésbbé lehet kétsége,

mert a szabadalmazott eljárás egyszerüségénél fogva a felületes szemlélődéssel is felismerhető és mert a tanuk egy része ily képeket terhelteknél szintén gyártván, az eljárás tekintetében szakértelemmel is bir, különben pedig sértett maga is beismerte azt, hogy a szabadalom bejelentése előtt az ehhez szükséges gépet B. és Sch. czégnél vásárolta, mely czégnek tulajdonosai ellen aztán a szabadalombitorlás kihágása miatt szintén vádat emelt. Mindezeknél fogva tekintettel arra, hogy az idézett t.-cz. 12. §-a szerint fentnevezett terheltekkel szemben König Miksa szabadalma hatálytalan s ők a szabadalmazott eljárás gyakorlására jogositva voltak, nevezett terheltek a vád alól fel voltak mentendők. Terhelteknek az a kérelme, hogy a biróság itéletének rendelkező részében kimondja azt, hogy pótmagánvádló szabadalma velük szemben a szab. törvény 12. §-a alapján hatálytalan, azért utasittatott el, mert ennek a körülménynek itéletben való kimondása a kir. büntető járásbiróság hatáskörébe nem tartozik, miután a 12. §. fenforgását a biróság csak a konkrét esetben s annyiban vizsgálhatja, amennyiben annak megállapitása szükséges, hogy a 49. §-ban foglalt kihágás fenforog-e vagy nem. (Bpesti büntető járásbiróság.)

50. §. A 49. §-ban körülirt kihágás a kir. járásbiróságok hatáskörébe tartozik és csak a sértett fél inditványára üldözhető.

A szabadalmazott találmány mibenlétének megitélésére kizárólag a szabadalmi levéltárban letett találmányi leirás szolgál alapul; ennélfogva nem vehető tekintetbe semminemü utólagos, ama leirásban nem foglalt értelmezés.

Amennyiben a leirásnak értelmezése iránt vita támad, a biróság, ha szakértők kihallgatását találja szükségesnek, a szabadalmi hivatal véleményét köteles kikérni.

A szabadalmi engedélyes a szabadalomból folyó jogok tekintetében a tulajdonos helyébe lép és sértett minőségben a vádinditvány emelésének jogát is gyakorolja. (C. jogegység érd. hozott 1433/1907. hat.)

51. §. A sértett félnek a tárgyalás folyama alatt kifejezett kivánatára az itéletben kimondandó, hogy a vádlott birtokában talált utánkészitésnek vagy utánzatnak bizonyult tárgyak vagy alkatrészek elkobzandók, s hogy azon eszközök és készülékek, melyek kizárólag a bitorlás végrehajtására szolgálnak, az elitélt költségén e czélra használhatlanokká teendők.

Az elkobzottaknak nyilvánitott tárgyak, ha az elitélt és a sértett fél közt más megállapodás nem jött létre, megsemmisitendők.

Ha a tárgyak a közbiztonságra nézve veszélyesek lennének, a biróság megkeresésére a veszély elháritása czéljából az illetékes hatóság által a kellő intézkedések megteendők.

52. §. A sértett félnek a tárgyalás folyama alatt kijelentett kivánatára a magánjog szerint őt megillető kártérités fejében a büntető biróság az itéletben a büntetésen kivül, a fenforgó összes körülmények méltatásával, szabad meggyőződése szerint, 20.000 koronáig terjedhető kártéritési összeget megállapithat, vagy a sértett felet kártéritési igényeivel a polgári per utjára utasithatja. Ha a büntető biróság a sértett fél kivánatára kártéritési összeget állapitott meg, további kártérités polgári per utján nem követelhető. Ha 20.000 koronát meghaladó kártéritést követel a sértett fél: egész kártéritési igényével polgári perre utasitandó.

A sértett félnek a tárgyalás folyamata alatt kifejezett kivánatára megrendelendő továbbá: hogy az itélet egész terjedelmében, indokaival együtt, az elitélt költségén hirlapilag közzététessék. A közzététel módja és határideje a sértett fél kivánatának tekintetbevételével az itéletben megállapitandó.

Ha ugyanazon bitorlásért többen itéltetnek el, az elitéltek a kártéritési összegért egyetemlegesen felelősek.

Az 1895 : XXXVII. törvényczikk 52. §-a alapján alaptalanul folyamatba tett bitorlási eljárásból származtatott kártéritési kötelezettség megállapitása nem tartozik a büntetőbiróság hatáskörébe. A büntető biróság csak oly magánjogi igényekre bir hatáskörrel, amelyek valamely büntetendő cselekménynyel állanak összefüggésben. Panaszlott fél kártéri-

tési igényét nem alapitja ellenfelének büntetendő cselekményére, hanem ennek alaptalan perlekedéséből származtatja. Miért is az alsóbiróságok helyesen tartózkodtak attól, hogy ezen kérdést határozatuk tárgyává tegyék. De épen azért panaszlott fél abbeli kérelmével nem elutasitandó, hanem a polgári per utjára utasitandó. (C. 2060/1898.)

53. §. A sértett félnek jogában áll az 51. §-ban emlitett tárgyakra, eszközökre és készülékekre nézve, még a büntető itélet meghozatala előtt, a zárlatot, külön őrizet alá vételt, s más olyan intézkedések foganatositását kérni, melyek a büntető cselekmény ismétlését megakadályozhatják.

E kérvényt a biróság azonnal elintézi és amennyiben a bitorlás ténye valószinü, a kért zárlatot, őrizet alá vételt, vagy másnemü biztositási intézkedéseket, feltétlenül vagy a sértett fél által leteendő biztositék feltétele alatt elrendeli.

Az eljárás folyama alatt a biztositási intézkedések feltétlenül, vagy a panaszlott által leteendő biztositéktól feltételezve feloldhatók.

A szabadalmi törvény 53. §-a alapján a czélból, hogy a terhelt a bitorlást ne ismételje, praeventiv intézkedés gyanánt pénzbüntetés ki nem szabható. (C. 6665/1897.)

Szabadalombitorlás kihágásával vádolt P. I. elleni bünügyben a kir. tábla az elsőfoku biróság itéletét részben megváltoztatja, az 1000 korona biztositási összeget jelen itélet jogerőre emelkedése után a letevő részére visszaadni rendeli, egyebekben pedig helybenhagyja. Indokok: A biztositási összeget illetően, tekintve, hogy az 1895: XXXVII. t.-cz. 53. §-a szerint a terhelt elleni zárlat, illetve őrizet és a magánvádló által biztositék adása egymással összefüggő, egymást ellensulyozó intézkedések, jelesül a biztositék zárlat nélkül helyt sem foghat; tekintve, hogy terheltnek a vád alól felmentése folytán a foganatositott zárlat és őrizet a jelen bünügy jogerős befejezése után, az elsőbiróság által megszüntnek helyesen jelentetett ki; miből folyólag nincs jogosultsága annak, hogy a magánvádló által letett biztositék továbbra letétben hagyassék; tekintve, hogy a biztositéknak továbbra letétben tartását nem okadatolja az, hogy terhelt állitólagos kártéritési igényeket szándékozik a magánvádló irányában polgári per utján érvényesiteni; mert a bünügyi uton az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 53. §-a alapján szükségesnek talált előleges intézkedések a kártérités végett inditandó polgári per utjára átvitele nem alapul az idézett törvényen, s ha a polgári per birája biztositási intézkedést lát szükségesnek, azt az illető fél kérelmére saját hatáskörében van hivatva elrendelni: ez okokból az elsőbirósági itéletnek a biztositéki összeg letétben hagyását rendelő részét megváltoztatni s annak jelen itélet jogerőre emelkedése után a letevő részére visszaadását elrendelni kellett. (Budapesti kir. tábla, 1899. márcz. 21. 2605/1899. sz. a.)

A m. kir. Curia itélt: Tekintve, hogy az óvadék elsősorban az igazolatlan ideiglenes intézkedések által okozott kár megtéritésére szolgál; tekintve, hogy az ez iránti igény érvényesitése iránti jogát vádlott a tárgyalások során fentartotta, s minthogy felmentetett, erre nézve a kellő alap is megállapittatott; a kir. itélőtábla itéletének részbeni megváltoztatásával az 1000 korona biztositékra vonatkozóan a most felhozott és saját megfelelő *indokainál fogva az elsőbiróság itélete hagyatik helyben azzal, hogy vádlott polgári kártéritési keresetének benyujtását 30 nap alatt igazolni köteles, mert ellenben panaszló kérvényére az 1000 korona biztosíték az ő részére kiadatni rendeltetik.* (C. 4838/1899.)

Szabadalom-bitorlás miatt alaptalanul tett feljelentésből és a foganatositott zárlatból származtatott kártéritési kereset elbirálása nem a kereskedelmi, hanem a polgári biróság hatáskörébe tartozik. (B. T. 853/1895. D. 97., 32.)

A szabadalom-bitorlás miatt emelt panasz folytán a panasz tárgyát képező gyártmányokra előzetes zárlat foganatosittatván, a zárlat által okozott kár megtéritésére, noha a panaszolt felmentetett, A panaszos nem kötelezhető abban az esetben, ha a panaszos nem találtatott minden alapot nélkülözőnek és panaszosnak a bitorlási per megindítása körüli rosszhiszemüsége meg nem állapitható. (C. 408/1901. D. 88., 276.)

Szabadalombitorlás miatt inditott eljárás által másnak okozott kárért az utóbb ujdonság hiánya miatt megsemmisitett szabadalom tulajdonosa (a feljelentő) nem tartozik felelősséggel. (C. 506/1905. K. J. 2., 415.)

Felperes válasziratában kifejezetten elismeri, hogy alperes feljelentése következtében zárlat nem foganatosittatott, és nem is állitja, hogy egyéb olyan hatósági intézkedés tétetett, amely a takaréktüzhelynek továbbra is leendő előállitását megakadályozta volna. Ily körülmények között pedig egymagában az a tény, hogy alperes a felperes ellen szabadalombitorlás miatt feljelentést tett és hogy ez a feljelentés a büntető eljárás folyamán alaptalannak találtatott, sőt az alperes szabadalmának megsemmisitése iránt a felperes által az alperes ellen folyamatba tett

perben az alperes szabadalma meg is semmisittetett, a felperesnek kártérités követelhetésére jogalapul nem szolgálhat, mert eme tényeknek különös hatósági intézkedés hiányában nem okszerü következménye az, hogy felperes a szóban forgó tüzhelyeket nem gyárthatta, amennyiben a biróságnak szabadságában áll az ez iránt előterjesztett kérelem teljesitését meg is tagadni. Ebből folyólag pedig alaptalan a felperesnek az az érvelése, hogy ő pusztán az alperes feljelentése következtében meg volt fosztva annak lehetőségétől, hogy tüzhelyeket az ellene folyamatba tett bünvádi eljárás tartama alatt továbbra is előállithasson. (C. 1566/1905.)

54. §. Ha a büntető eljárás folyama alatt oly előzetes kérdés merül fel, mely a jelen törvény rendelkezései szerint a szabadalmi hivatal, és a szabadalmi tanács hatásköréhez tartozó szabadalommegvonási vagy megsemmisitési per utján döntendő el, a büntető biróság eljárásának felfüggesztése mellett az erre nézve előirt kereset meginditására határidőt tüz ki. Amennyiben a visszavonási vagy megsemmisitési kereset beadása a határidőn belül igazoltatik, a határozat megérkezését bevárja, és azt saját határozatának alapjául veszi, ellenkező esetben a büntető eljárást folytatja.

Ily esetekben a büntető biróság kimondhatja, hogy a foganatositott biztositási intézkedések a szabadalmi hatóságok határozatának beérkeztéig feltétlenül, vagy a sértett fél által leteendő biztositék ellenében fentartandók.

A biróság, miután az inditványt tevő vádlott nem igazolta, hogy miféle előzetes kérdést kiván eldönteni, de különben is előzetes kérdésről a per jelenlegi stádiumában már nem lehet szó és mivel terheltek eddig csakis a bitorlás ellen védekeztek és ezzel implicite elismerték az Auer-szabadalom fennállását, nem rendeli el az eljárás felfüggesztését, *hanem kitüzi az ujabb tárgyalás határnapját. Indokok: Miután terheltek eddig, vagyis teljes két hónapon keresztül soha sem vonták kétségbe az Auer-szabadalom érvényességét és ennek kétségbevonása nélkül védték magukat a bitorlás ellen oly hosszu időn keresztül és ezzel hallgatólag beismerték, hogy létezik egy szabadalom, melyet bitorolni lehet, ami tehát érvényes, a biróság ennélfogva az előzetesnek tekinteni kért kérdést utólagosan nem fogadhatja el* és ezért ujabbi tárgyalási határnapot tüz ki. (Budapesti büntető járásbiróság 1902. decz. 31-én 1902. B. II. 1600. sz. a. hozott végzése.)

Azt is helyesen tette az első folyamodásu biróság, hogy a szab. törv. 54. §-át nem látta alkalmazandónak s az eljárást fel nem függesztette. A felfüggesztés csak akkor rendelendő el, ha ilyen előzetes kérdés, mint a büntető eljárás előtt ismeretlen, csak a büntető eljárás folyamata alatt merült fel; vádlottak pedig nem is állitották, hogy a semmiségi pert oly alapon inditják meg, amely alapon azt előbb meg nem indithatták volna és mert igy a per felhozása csak e régtől tartó ügy elhalasztását czélozhatta. (Budapesti kir. törvényszék mint másodfoku büntető biróság. 1902. ápr. 17. 19034/1902. szám alatt.)

A szabadalmak megvonása és megsemmisitése iránt felmerült kérdések feletti döntés kizárólag a szabadalmi törvényekben meghatározott birói hatóságokat és nevezetesen hazai jogunk (1895 : XXXVII. t.-cz.) szerint a szabadalmi hivatal birói osztályát és végső fokon a szabadalmi tanácsot illetvén, a rendes birói hatóságok hatáskörén kivül esik a már szabadalmazott találmányok ujsága felett akár közvetlenül, akár közvetve határozni. (C. 640/1903. Ju. 1., 133.)

55. §. A szabadalombitorlás kihágására, amennyiben a jelen törvény intézkedést nem tartalmaz, a kihágási ügyekben követendő birói eljárás általános szabályai alkalmazandók.

E kihágási ügyek soron kivül tárgyalandók és intézendők el, [s azokban az 1883. évi VI. t.-cz. 7-ik §-ának a II. birósági itélet elleni további felebbvitelt korlátozó intézkedése nem nyer alkalmazást.] [1])

56. §. A szabadalmak megszerzése, átruházása, használatba vagy gyakorlatba vétele körül elkövetett oly cselekvények, melyek a büntető törvényekben meghatározott valamely büntett vagy vétség tényállását állapitják meg, a büntető törvényeknek rendelkezései szerint itélendők meg.

Ha a cselekmény a büntető törvényekbe ütköző büntettet vagy vétséget és a

[1]) A bekeritett rész a bünv. perdtsról szóló 1896 : XXXIII. t.-cz. folytán hatályát vesztette.

jelen törvénybe ütköző kihágást képez, a büntető törvényeknek és a jelen törvénynek megtorló intézkedései elkülönitett eljárás mellett alkalmazandók.

57. §. Aki valamely ellene inditandó bitorlási keresettől tart, jogositva van a szabadalmi hatóságok határozata által megállapittatni, hogy az általa előállitott vagy használt tárgy vagy eljárás valamely általa megjelölendő szabadalomba nem ütközik.

Az ez iránti kérelem az előállitandó tárgy vagy eljárás leirásának csatolása mellett a szabadalmi hivatalnál két példányban nyujtandó be. Az egyik példány a szabadalom tulajdonosának kiadandó azzal, hogy a meghatározandó záros határidőn belül esetleges nyilatkozatát a szabadalmi hivatalnál beadhatja.

A kérelem a szabadalmi hivatal birói osztályánál tárgyaltatik, s a feleknek s szükség esetében szakértőknek meghallgatása után döntetik el. Az eljárás költségét a kérelmező viseli.

A birói osztály határozata ellen 30 nap alatt felfolyamodásnak van helye a szabadalmi tanácshoz.

A megállapitást magában foglaló jogérvényes határozat kizárja az ugyanazon tárgyra vonatkozó bitorlás iránti eljárást az ellen, akinek kérelmére a megállapitási határozat hozatott.

Nem kérhet megállapitás iránt eljárást az, aki ellen a büntető biróságnál ugyanazon szabadalomra vonatkozó bitorlás iránti eljárás van folyamatban.

A szabadalmi törvény 12. §-ában körülirt kivételes jogok érvényesitése nem tartozik a szabadalmi hivatal hatásköréhez és nem képezi az idézett törvény 57. §-ában körülirt megállapodási kérelem tárgyát. (Szab. tanács. 1898. márczius 2. 80/1897. sz.)

A szabadalmi törvény 57. §-a értelmében, az abban szabályozott megállapitási eljárásnak kizárólag a 49. §-ban körülirt bitorlás miatti eljárás megindithatása ellen irányuló védelem szempontjából van helye, hogy a bitorlási kereset elkerülése czéljából megállapittassa, hogy az általa előállitott vagy használt tárgy vagy eljárás valamely megjelölt szabadalomba nem ütközik. (Szabad. tanács 1900. október 2. 30. sz.)

A bitorlási kereset elkerülése szempontjából nem forog fenn szüksége annak, hogy az birói eljárás utján megállapittassék, hogy valamely szabadalom tulajdonosa törvény szerint őt megillető jogát más, habár azonos szabadalom tulajdonosával szemben gyakorolhatja. (Szabadalmi tanács 1900. október 2. 30. sz.)

Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 62. §-a értelmében ennek a törvénynek hatályba léptével a törvény VIII. fejezetében foglalt rendelkezések a törvény életbe lépte előtt engedélyezett szabadalmakra is kiterjesztetnek. Ehhez képest ezen törvény rendeletei alkalmazandók a VIII. fejezet 57. §-ában szabályozott és a szabadalom terjedelmének megállapitására vonatkozó kérelmek tekintetében a már korábban, vagyis az 1896. márczius hó 1-ső napja előtt önállóan és az osztrák kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg engedélyezett szabadalmaknál is. Ezen törvény 57. §-a szerint pedig a megállapitási kérelem a szabadalmi hivatalnál nyujtandó be, a szabadalmi hivatal birói osztályzata által döntendő el. Nem változtat ezen az 1893 : XLI. t.-czikk végrehajtási tárgyában 94783/1898. sz. a. kiadott m. rendelet 10. §-ának azon rendelkezése, mely szerint »kérvények és keresetek« elintézése azon állam kereskedelemügyi ministerének kizárólagos hatáskörébe tartozik, mely államban a szabadalom eredetileg kérelmeztetett, — ami szóban forgó szabadalomra nézve az osztrák kereskedelemügyi ministernél történt — mert az idézett rendelkezés csakis a megszüntetési keresetekre vonatkozván, a szabadalom terjedelmének megállapitása iránti kérelmekre alkalmazást ez okból sem nyerhet. (Szab. tan. 1905. nov. 28. 17/1905. sz. határozata.)

58. §. A bitorlás által sértett fél a bitorló ellen szabadalmi jogának elismerése, a bitorlás megszüntetése és kártérités iránti igényeit polgári peruton érvényesitheti :

a) ha büntető eljárás meginditását nem inditványozza, vagy inditványát visszavonja ;

b) ha a büntető biróságnál kártéritést nem követelt ;

c) ha a büntető biróság őt kártéritési igényével polgári perre utasitotta ;

d) ha a büntető eljárás a bitorlást elkövető félnek halála folytán, vagy azért nem inditható meg, mert a büntethetőség elévülés által vagy más ok miatt elenyészett.

A sértett félnek jogában áll szabadalmi jogának elismerését, a bitorlás megszüntetését és kártéritést követelni abban az esetben is, amidőn a cselekmény elkövetőjét semmiféle büntető felelősség nem terheli. Ezen esetben a kártérités a gazdagodás erején tul nem terjedhet.

Ezen keresetek tárgyalásánál a jelen törvény 50. §-ának 2. és 3. bekezdése, valamint az 51., 53. és 54. §-ok intézkedései megfelelően alkalmazandók.

A kártérités követeléséhez való jog elévül:

1. három év alatt azon naptól számitva, amely napon a cselekmény a sértett félnek tudomására jutott;

2. 10 év alatt, ha a cselekmény a sértett félnek nem is jutott tudomására, vagy tudomásának napjától három év nem is telt el.

A szabadalom megsemmisitése esetében a bitorló a szabadalmi törvény 58. §-a értelmében ugyancsak a gazdagodás erejéig köteles a sértettet kártalanitani, ha azonban a sértett a bitorlás szándékosságát bizonyitja, akkor a bitorlótól teljes kártéritést követelhet polgári uton még akkor is, ha előbb kihágás miatt nem is vonta felelősségre. (C. 1024/1910.)

A kereseti jog megállapitására nézve a királyi itélőtábla az elsőbiróság által elvett tényállásból kifolyóan az elsőbirói itélet indokait elfogadta s a kártérités helyessége ellen felhozott kifogásnak helyet már azért sem adhatott, mert az 1895 : XXXVII. törvényczikk 49. §-a szerint a szabadalom bitorlásáért a felelősség azt is terheli, aki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül a szabadalom tárgyát használja, alperes pedig a szakértők bizonyitása szerint e szabadalom tárgya egy részének használatában van s nem is állitotta, hogy a használati jogot megszerezte volna. A szabadalom használatáért járó kártérités összegére nézve azonban csak 4500 koronát lehetett megállapitani, mert a szabadalmi törvény 58. §-a szerint abban az esetben, ha a szabadalom tulajdonosa a büntető felelősséget igénybe nem veszi, a kártérités a gazdagodás erején tül nem terjedhet; e kijelentés a kártérités minimális összegének irányelvét állapitja meg. Ez alapból kiindulva, tekintettel arra, hogy felperesnek a keresetbe vett összes szabadalmak tárgyai után követeltek 6000 koronát, holott a szakértői vélemény szerint a szabadalom tárgyainak csak egy része nyert az alperes gyárában alkalmazást, tekintve továbbá, hogy a szakértők az 1901. évi november hó 30-án jegyzőkönyvre adott nyilatkozatuk szerint a 6000 korona kártéritési összeg reális alapja felett némi kétséget hagynak fenn: a kártérités alapjául 4500 korona összeg azon alapon nyert megállapitást, hogy alperesi gyár üzleti szakvezetője, T. J. a *D)* alatt csatolt levél szerint maga is a gyárban felhasznált szabadalmi tárgyak használati értékéről tárgyalási alapul felpett 4500 korona összeg ellen észrevételt nem tett.

A kártéritési összeg a kereset beadásakor már esedékes lévén, ez időtől felpereseket a megitélt tőke után a kamatok is megilletik. (C. 1084/1902.)

59. §. A jelen törvény 14. és 58. §-aiban emlitett kártéritési, továbbá a szabadalom tulajdonjoga iránti perek, valamint — az öröklési vitás kérdéseknek kivételével — a szabadalmakra vonatkozó vitás kérdések, amelyek a jelen törvény szerint a szabadalmi hatóságok hatáskörébe utalva nincsenek, a törvényszékek mint kereskedelmi biróságok hatásköréhez tartoznak.

A szabadalom tulajdonjoga iránti kereset érdemileg biráltatott el, habár a szabadalmi törvény 59. §-ának indokolásából az látszik megállapithatónak, hogy csupán átruházás esetében tartozik e kérdés a rendes biróság hatáskörébe, mig ellenben a szabadalmi törvény 5. és 6. §-ai alapján inditott tulajdoni keresetek felett is a szabadalmi biróság volna hivatva dönteni. (C. 1123/1900. sz.)

Felperes keresete arra irányul, hogy a *B)* és *D)* alatti okiratok szerint 14660., illetőleg 21229. számok alatt adott és fennálló szabadalmak tulajdonjoga a szabadalmaknak további fentartása mellett alperes ellenében az ő részére megitéltessék és pedig az *A)* alatti társasági szerződés alperesnek felperes javára történt lemondása és felperesnek feltalálói minősége alapján. Nem irányul tehát ez a kereseti szabadalom megsemmisitésére (az 1895 : XXXVII. t.-czikk 38. §-a). Minthogy pedig a szabadalom tulajdonjoga iránti perek az 1895 : XXXVII. törvényczikk 59. §-a alapján a királyi törvényszékek mint kereskedelmi biróságok hatásköréhez tartoznak, ennélfogva az alperes hatásköri kifogásának, mint törvényes alappal nem birónak, elvetésével a jelen végzés rendelkező része értelmében a birói hatáskört megállapitani kellett. (C. 717/1902.)

(Lásd a hatáskör szempontjából az 64. §-nál közölt 640/1903. sz. curiai határozatot is.)

IX. FEJEZET.

Átmeneti és zárhatározmányok.

60. §. A jelen törvény életbeléptetése napjától fogva minden oly szabadalom iránti kérelemre, mely akkor véglegesen még el nem intéztetett, a jelen törvény rendelkezései nyernek alkalmazást. A már befizetett szabadalmi dijak csak az esetben adatnak vissza, ha a szabadalmi kérvény visszavonatik; ellenkező esetben, amennyiben a jelen törvény szerint magasabb dijak járnak, a szabadalom csak a különbözet pótlása után adatik ki.

61. §. Ezen törvény életbeléptetésének napján mindazon szabadalmakra nézve, melyek leirása eddig titokban tartandó volt, a titokban tartási igény, a 34. §. utolsó bekezdésében emlitett eseteket kivéve, megszüntnek tekintendő.

62. §. A jelen törvény hatálybaléptével annak II. és IV. fejezetében, az V. fejezet 38—40 §-aiban, a VI. fejezetben, a VII. fejezet 45. §-ának 8., 9. és 10. bekezdéseiben, továbbá 46—48. §-aiban, a VIII. fejezetben és a IX. fejezet 61. §-ában foglalt rendelkezések a jelen törvény életbeléptetése előtt engedélyezett szabadalmakra is kiterjesztetnek. Egyebekben a régibb szabadalmakra nézve az engedélyezés idejében érvényben volt szabályok ezentul is alkalmazandók.

Az Ausztriával fennálló vám- és kereskedelmi szövetség XVI. szakaszának 7. pontja alapján a Scheinost V. Ferencz schüttenhofeni gyáros által Sulo József karolinenthali kereskedő ellen inditott szabadalommegsemmisitési perben alperesnek 1894. évi április hó 23-án 97540/1893. szám alatt engedélyezett, a szabadalmi lajstrom XXVIII. kötetének 1711. lapján beiktatott »gyufatartó« czimű szabadalmát a találmány bejelentésekor fennállott szabadalmi szabályok 1. és 29. 1. *a)* (—*bb)* §-ai értelmében részben megsemmisitem, illetőleg az 1. szabadalmi igénypontot következőleg módositom: »Egy darab papiros- vagy fémlemezből késztülő, egymásra hajló, oldalfalakból alkotott, rugalmas réssel biró és a gyufa megfogására az oldallapok közepén kimetszéssel ellátott gyufatartók oly módoni előállitása, hogy az 1. ábra szerinti alakkal biró kidőfött darabnak *(f—g)* oldallapjait az *a* oldallaphoz képest derékszögre felhajlitják, azután az oldallapokhoz képest a *(h i)* szárakat derékszögre lehajlitják és hogy az összekapcsolás czéljából a *h* szárt az *i* szárnak *s* résébe tolják, miáltal az *i* száron lévő *(o p)* toldatok a *h* száron lévő *(q r)* résekbe hatolnak, s végre, hogy a rugalmas rés *(t u)* és a gyufa megfogására szolgáló *(v w)* kimetszés az alaphoz és a két szárhoz erősitett *(b, c, d, e, k, l, m, n)* toldatokkal képeztetnek.«

A 2-ik igénypont érintetlen marad. (Keresk. minist. 1897. november 16. Szab. Közl. 1897. évf. 51. sz.)

Az Ausztriával fennálló vám- és kereskedelmi szövetség XVI. szakaszának 7. p. alapján a Kohout Ferencz, Waschta János et Sulo József által Scheinost V. Ferencz ellen inditott szabadalommegsemmisitési perben az 1891. évi október hó 1-én Fiedler Bohuslav részére engedélyezett, azóta Scheinost. V Ferenczre átruházott »gyufatartó« czimű szabadalmát a találmány bejelentésekor fennállott szabadalmi szabályok 1. és 29., 1. *a)* (—*bb)* §-ai értelmében részben megsemmisitem, illetőleg a szabadalmi igénypontot a következőleg módositom:

»Oly gyufatartókon, amelyekből a gyufák egy kézmozdulattal, a födőrészek kinyitása nélkül azért vehető ki, mert az érintkező oldallapok szoros kapcsolás helyett rugalmasan illeszkednek s rést alkotnak és közepükön a gyufa megfoghatása czéljából kimetszéssel vannak ellátva:

1. az egyik oldallapon a *h* kimetszésnek oly czélból való alkalmazása, hogy azon a doboz megtölthető legyen;

2. a rugalmas részek egyik oldalán a *k* surlódó felületnek a gyufa meggyujtása czéljából való alkalmazása, nemkülönben az égő gyufának elhelyezése s az ily hüvelynek az alkalmazása;

3. az égő gyufa beékelésére az *l* hüvelynek az alkalmazása.« (Keresk. min. 1897. november 16. Szab. Közl. 1897. évfolyam 51. sz.)

Az Ausztriával fennálló vám- és kereskedelmi szövetség XVI. szakaszának 7. p. alapján a bécsi »Actiengesellschaft für Wasserleitungen, Beleuchtungs- u. Heizungsanlagen«, továbbá »Haust W. A.« bécsi lakos által Ritter Vilmos kölni lakos ellen inditott szabadalom-megsemmisitési perben alperesnek 1890. évi okt. hó 11-én 41524. sz. alatt engedélyezett, a XXIX. k. 2788. sz. alatt lajstromozott »Gázvilágitásra való javitott lámpák« czimü szabadalom harmadik igénypontját a találmány bejelentésekor fennállott szabadalmi szabályok 1. és 29., 1. *a)* (—*bb)* §-ai alapján ujdonság hiánya miatt ezennel megsemmisitem, a többi igénypontokra nézve pedig (1., 2. és 4.) az emli-

tett szabályok 29. §. 2. a) pontja alapján, gyakorlatbavétel hiánya miatt az első év lejártával, azaz 1891. évi okt. hó 10-ével a szabadalmat megszüntnek nyilvánítom. (Ker. min. 1897. nov. 18. Szab. Közl. 1897. évf. 51. sz.)

Felperes keresetében és perirataiban alperesnek 2700. lapsz. lajstromozott szabadalmát kétféle módon kivánja érvényteleniteni, először megsemmisittetni ujdonság hiánya miatt azért, mert az alperesi szabadalom tárgya bejelentés napja előtt közzétett nyomtatványok által a belföldön ismeretessé vált, másodszor megszüntnek nyilvánitani azért, mert a megtámadott szabadalom, mint külföldről behozott szabadalomnak érvénye az engedélyezés idejében fennálló szabályok szerint hazánkban is csak addig lehet érvényben, ameddig hazájában fennállott.

A m. kir. szabadalmi hivatal felperes kereseti kérelmének ezen 2-ik részét törvényen alapulónak és beigazoltnak találván, az alperes megtámadott szabadalmát 1901. évi január hó 16. napjától kezdve megszünés folytán érvénytelenitendőnek találta. Ugyanis az 1893 : XLI. t.-cz. 8. pontja értelmében hazánkban az ezen törvényczikk alapján engedélyezendő szabadalmakra az eddig érvényben állott szabályok nyernek alkalmazást és az 1895 : XXXVII. t.-cz. 62. §-a szerint azokra az engedélyezés idejében fennállott szabályok alkalmazandók. A német birodalommal kötött és az 1892. évi IV. t.-czikkbe foglalt egyezmény 1., 2., 3. és 4. czikke szerint pedig a német birodalomban védelemben részesitett használati mintáknak, ha ezek hazánkban, mint találmányok bejelentetnek, az akkor fennálló anyagi jogszabályok szerint szabadalmi oltalomban biztosittatik. Alperes, mint poroszországi németbirodalmi czég, nem tagadta és igy beismerte azt, hogy a megtámadott 2700. 1. sz. szabadalom tárgyát, mint használati mintát hazájában, itteni szabadalmi bejelentését megelőzően bejelentette és ott, mint használati mintát, oltalomban részesitette, beismeri azt is, hogy itteni 2700. 1. sz. szabadalma tárgya a német birodalomban oltalom alá helyezett 55636. számu használati minta tárgyával teljesen azonos. Minthogy pedig a megtámadott szabadalom engedélyezése idejében tényleg fennállott szabályok értelmében egy külföldről behozott szabadalom időtartamra azon idők számára korlátozandó, ameddig azon külföldi szabadalom hazájában még oltalmat élvez, s — minthogy ezen 2700. 1. sz. magyar szabadalommal azonos 55636. számu németbirodalmi használati minta oltalma a német birodalomban 1901. január hó 15-én, mit alperes különben tagadásba nem is vett, megszünt, — ennélfogva az idézett szabályok értelmében a vele azonos magyar szabadalom időtartamát is ezen időre korlátozni és alperes megtámadott szabadalmát a megszünést követő nappal, vagyis 1901. január 16-tól kezdve egész terjedelmében megszüntnek kimondani kellett. (Biról osztálynak megsemmisitési perben 1904. november 26-án 12015/1904. sz. a. hozott itélete. Szab. tan. hh. 1905. május 22-én.)

63. §. Az Ő Felsége többi királyságainak és országainak, valamint Boszniának és Herczegovinának polgárai vagy azon személyek részére, kik ott laknak vagy teleppel birnak, megadandó szabadalmakra az 1893. évi XLI. törvényczikk által módositott vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikke, nemkülönben az 1879. évi LII. törvényczikk 9. §-a alkalmazandó.

Az államszerződéseknek a jelen törvénytől eltérő intézkedései érintetlenül maradnak.

64. §. A jelen törvény életbeléptetési idejét a kereskedelemügyi minister, egyetértve az igazságügyi ministerrel és a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal, határozza meg.[1])

65. §. Ezen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi, az igazságügyi és a pénzügyi minister, Horvát-Szlavonországokra nézve pedig a kereskedelemügyi és a pénzügyi minister és a horvát-szlavon- és dalmátországi bán bizatnak meg.

---

[1]) A K. M. 269/896. I/25. sz. rendelet szerint a törv. életbeléptetésének napjául az 1896. évi márczius 1-ső napja állapittatott meg.

573. szám.
1896. jan. 28-án.

I.

Keresk. ministeri rendelet

a találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. t.-czikk végrehajtásáról.

Az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 65. §-ában foglalt felhatalmazás alapján az igazságügyi és pénzügyi minister urakkal, valamint a horvát-szlavon és dalmátországi bán urral egyetértőleg a következőket rendelem:

1. §. A találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. törvényczikk 1896. évi márczius hó első napján életbe fogván lépni, az emlitett napon a m. kir. szabadalmi hivatal és a m. kir. szabadalmi tanács működésüket megkezdik.

2. §. 1896. évi márczius hó 1-én a szabadalmi ügyekre vonatkozó, a kereskedelemügyi ministeriumnál még végleg el nem intézett ügydarabok a szabadalmi hivatalnak átadandók és ott eredeti beérkezésük sorrendje szerint ujból beiktattatnak.

3. §. A szabadalmi hivatal és tanács Horvát- és Szlavonországból horvát-, Fiume városából és kerületéből pedig olasznyelvü beadványokat, mellékleteket, leirásokat s ily nyelvü feliratu rajzokat is elfogad.

A szabadalmi hivatal és tanács a Horvát- és Szlavonországokból horvát nyelven érkezett ügyek elintézésénél, valamint a horvát-szlavon hatóságokkal való érintkezésében a horvát nyelvet is használja.

Meghatalmazások bármily nyelven szerkesztve elfogadtatnak ugyan, a szabadalmi hivatal azonban jogositva van azoknak hiteles forditását követelni, és pedig, ha oly meghatalmazásról van szó, melyet horvát-szlavonországi illetőségü fél állitott ki: annak horvát nyelvü forditását.

Egyéb okmányokról, amennyiben nem magyar, vagy nem a fenn emlitett nyelveken vannak szerkesztve, hiteles forditások csatolandók.

A forditások bekövetelését német, franczia és angol nyelven szerkesztett okmányoknál a szabadalmi hivatal mellőzheti.

4. §. Ha a felek, tanuk vagy szakértők a magyar nyelvet nem birják, a szabadalmi hivatal előtt folyó szóbeli tárgyalásoknál hites tolmács alkalmazandó.

A szabadalmi hivatal megfelelő nyelvismerettel biró tisztviselői tolmácsokul alkalmazhatók; tolmácsi müködésük előtt azonban hivatalos eskűjükre figyelmeztetendők, s a tolmácsi szolgálatot dij nélkül tartoznak teljesiteni.

Azon felek, képviselőik, tanuk és szakértők, kik valamely horvát-szlavonországi községben birnak illetőséggel, jogositva vannak a szabadalmi hivatal, valamint a szabadalmi tanács előtt folyó szóbeli tárgyalásoknál a horvát nyelvet használni, ha Horvát-Szlavonországokból bejelentett valamely találmányra vonatkozó ügyről van szó.

5. §. A magyar korona országai területén kiállitott okiratok hitelesitése nem kivántatik. Kivételt képeznek a szabadalom átruházását, a gyakorlatba vételt és használatot megengedő magánfelek által kiállitott okiratok, melyeken az átruházó és engedélyező aláirásainak mindig kellően hitelesitve kell lenni.

Külföldön kiállitott okiratok csak kellően hitelesitve és a mennyiben államszerződésekben kivétel nem állapittatik meg, az illetékes osztrák-magyar követségi vagy konzulátusi felülhitelesitéssel ellátva fogadtatnak el.

A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok, valamint Bosznia-Herczegovina területén hatóságok által kiállitott okiratok hitelesitése nem kivántatik meg.

6. §. Az 1895. évi XXXVII. törvényczikk életbeléptetésének napjától fogva minden találmány bejelentése irásba foglalva, a most idézett törvényczikk 30—32. §-ai szerint felszerelve, a szabadalmi hivatalnál közvetlenül nyujtandó be, de posta utján is beküldhető.

7. §. A bejelentés egész iven tisztán és olvashatóan fekete tintával irandó vagy nyomtatandó és a bejelentő vagy igazolt megbizottja által aláirandó.

A találmány czimét a bejelentő hozza javaslatba, de a szabadalmi hivatal e czimhez kötve nincs.

Pót-szabadalmaknak, valamint más jogosult részére már szabadalmazott találmány javitását vagy tökéletesbitését czélzó szabadalmaknak bejelentésével a törzs-szabadalom lajstromszáma kiteendő.

8. §. Az 1895 : XXXVII. t.-czikk 32. §-ában emlitett leirásokban minden hossz-, ür- vagy sulymérték a métermérték szerint és a fennállott földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által 1883. évi augusz-

tus hó 1-én 33.881. szám alatt kiadott rendeletben emlitett megjelölésekkel teendő ki.[1])

Ha hőfok emlittetik, az mindig Celsius hőmérő szerint jelölendő meg.

Ha valamely anyag sürüsége megállapitandó, akkor annak fajsulya kiteendő.

---

[1]) A métermértékek röviditett jelzései a nemzetközi méterbizottság által megállapittatván, e megállapodás szerint a gyakorlatban használt mértékek ezentul röviditės esetén a következőleg irandók:

1. Hosszmértékek:

kilométer helyett	km.
méter helyett	m.
decziméter helyett	dm.
czentiméter helyett	cm.
milliméter helyett	mm.

2. Terület-mértékek:

négyszögkilométer	km.²
négyszögméter	m.²
négyszögdecziméter	dm.²
négyszögczentiméter	cm.²
négyszögmiliméter	mm.²
hektár	ha.
ár	a.

3. Köbmértékek:

köbkilométer	km.³
köbméter	m.³
köbdecziméter	dm.³
köbczentiméter	cm.³
köbmilliméter	mm.³
hektoliter	hl.
liter	l.
decziliter	dl.
czentiliter	cl.

4. Sulymértékek:

tonna	t.
métermázsa	q.
kilogramm	kg.
dekagramm	dkg.
gramm	g.
deczigramm	dg.
czentigramm	cg.
milligramm	mg.

Ezen jelek ugy irásban, mint nyomtatásban közvetlen a mérték mennyiségét kifejező szám, vagy ha az tizedes tört tet is foglalna magában, a tizedes tört utolsó számjegye után ugyanazon sorban, megszakitás vagy pontok közbeiktatása nélkül, latin kisbetükkel irandók, illetőleg nyomtatandók.

9. §. Az 1895 : XXXVII. t.-czikk 32. §-ának 3. pontjában emlitett rajzok a következő szabályok szerint szerkesztendők:

a) a rajzok két példányban: egy-egy főpéldányban és egy mellékpéldányban nyujtandók be;

b) a főpéldány erős, sima, fehér rajzpapiron és a következő mérték szerint készitendő:

33 cm. m.-ságra 31 cm. sz.-ben vagy

33 cm. m.-ságra 42 cm. sz.-ben vagy

33 cm. m.-ságra 63 cm., szélességben.

Ezen rajzok és az azokon lévő irás és betüjelzés fekete tusfestékkel készitendők.

A rajz köröskörül egyszerü keretvonással látandó el, mely a papir szélétől 2 cmnyi távolságban huzandó, felül pedig üresen hagyandó felirat számára 3 cmnyi tér.

Ezen főpéldány összehajtva vagy görbitve nem fogadtatik el;

c) a mellékpéldány a főpéldány mását képezi, rajzvászon vagy szines kivitelben is előállitható és összehajtható.

10. §. Mintákat (modelleket) a bejelentő csatolhat, és amennyiben a találmány megértésére szükséges, ilyenek bemutatására a szabadalmi hivatal által utasitható.

Vegyi uton előállitott találmányi tárgyaknál az előállitási folyamatot mutató minták legfeljebb 30 mmternyi átmérőjü és 80 mm. magasságu palaczkokban, a rostanyagok-, szövet-, bőr- és papirfestésre szolgáló találmányoknál pedig a minták 33 cm. magasságu és 21 cm. szélességü kéreg (carton) papirra felvont és a festés különböző állapotát feltüntető két-két példányban mutatandók be.

Robbanó szerekre a fennebbi rendelkezések nem vonatkoznak.

A minták (modellek) a szabadalom megadása után, amennyiben a leirás kiegészitésére szükségesek, a szabadalmi levéltárban elhelyezendők, ellenkező esetben a bejelentőnek visszaadandók. A megtartás vagy visszaadás fölött a szabadalmi hivatal határoz.

11. §. A leirások, az igénypontok és rajzok megváltoztatása vagy pótlása (1895 : XXXVII. t.-czikk 32. §.) esetében ugyanazon szabályok követendők, mint az eredeti bejelentésnél.[1])

---

[1]) *A magy. kir. szab. hivatal f. évi április hó 7-én tartott teljes tanácsülésében elhatározta, hogy minden oly esetben, midőn az eredetileg engedélyezett szabadalom terjedelme, illetőleg a szabadalom terjedelmét megszabó igénypontok később közbejött körülmények folytán megváltoznak, ezen változásokat nem csak a szabadalmi főlajstromba följegyeztetni, hanem a megváltozott szöveget kinyomatva, a még raktáron lévő eredeti szabadalmi leirásokra reá ragasztatni és mindazon hatóságoknak, melyeknek a »Szabadalmi leirások« az 1896. évi 1652. sz. a. kibocsátott keresk. ministeri rendelet szerint megküldendők, utólagosan megküldeni fogja. (Szab. hiv. eln. rend. 159/902. 2. IV/7.)*

12. §. A bejelentő a benyujtott vagy beküldött bejelentésről elismervényt követelhet. Ezen elismervényt, mely igy hangzik:

»N. N. urnak (asszonynak) bejelentése, mely (következik a találmány czime) czimü találmányról szól, az alul kitett napon ideérkezett és ......szám alatt be lett iktatva«, — az iktatóhivatal állitja ki, kelettel, aláirással és pecséttel ellátja és azt a bejelentés bemutatójának kiszolgáltatja, postán érkezett bejelentéseknél pedig kivánatra a feladó czimére elküldi.

13. §. A bejelentést az előadó az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 33. §-a értelmében megvizsgálja és amennyiben az emlitett törvényczikk 30—32. §-aiban és a jelen rendeletben előirt kellékek hiányoznak, a bejelentőt a szükséges pótlásokra figyelmezteti.

Amennyiben az előadónak kételye van az iránt, hogy a bejelentett találmány az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 2. §-ának határozmányaiba ütközik-e vagy sem? a szükségesnek mutatkozó felvilágositások az illetékes hatóságoktól elnöki uton szerzendők be.

Az előadó a fenforgó észrevételeket a bejelentővel vagy megbizottjával a hivatal helyiségeiben szóval is közölheti.

14. §. A kifogások vagy

a) alaki hiányokra és pótlásokra (1895. évi XXXVII. t.-czikk 30—32. §§.) vagy

b) a szabadalmaztatás lehetőségére vonatkozhatnak.

Az utóbbi eset főleg akkor forog fenn, ha a bejelentett találmány általában nem tartalmaz, vagy nem tartalmaz olyan találmányt, mely iparilag értékesithető, vagy ha az az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 2. §-ába ütközik, vagy ha az két vagy több egymástól különböző találmányra vonatkozik.

A bejelentő 30 napot meg nem haladható határidő kitüzése mellett az *a)* alatti esetben a pótlásra; a *b)* alatti esetben pedig a fenforgó akadályokra való figyelmeztetéssel nyilatkozatra felhivandó.

Indokolt irásbeli kérelemre az emlitett határidő meghosszabbitható.

A pótlásra vagy nyilatkozatra felhivó irásbeli végzések a szabadalmi hivatal elnökének vagy helyettesének aláirásával adatnak ki és vagy hivatalszolga utján kézbesitési iv mellett, vagy posta utján ajánlva kézbesittetnek. Ezen végzések fölebb nem vihetők.

15. §. A bejelentés közzététele és a felhivási eljárás megindítása előtt magánfelektől eredő minden felszólalás, tiltakozás vagy a szabadalmazást ellenző kifogás a felhivási eljárásra való hivatkozással, mint időelőtti, visszautasitandó.

16. §. Ha a bejelentési osztály a bejelentésnek közzétételét és a felhivási eljárás megindítását elhatározta, azonnal, vagy a mennyiben halasztás engedélyeztetett, a határidő elteltével, a szabadalmi hivatal hivatalos lapjának szerkesztője végzésileg a bejelentés közzétételére utasittatik, egyuttal ezen közzétételről a kereskedelemügyi, a belügyi, az igazságügyi, a pénzügyi, a földmivelésügyi, a vallás- és közoktatásügyi és a honvédelmi m. kir. ministerek, nemkülönbon a közös hadügyi és pénzügyi ministerek, végre a horvát-szlavon- és dalmátországi bán ajánlva, posta utján, boriték alatt értesitendők és az iratok a rajzok főpéldánya nélkül, a megtekintést ellenőrző hivatalnoknak átadandók.

A fent megnevezett ministerek és a horvát-szlavon-dalmátországi bán, a mennyiben a bejelentett találmányt az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 2-ik §-ának értelmében szabadalmazhatónak nem tartják, a szabadalom megadása ellen haladék nélkül a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez fordulnak, aki, ha a kifogásokat indokoltaknak találja, tiltakozását az idézett törvényczikk 34. §-ában kitüzött határidőben a szabadalmi hivatallal közli.

17. §. Az előbbi §-ban emlitett hivatalnok a megtekintésre jelentkezőknek, neveik feljegyzése után, a jelentkezés sorrendje szerint a bejelentést és az azokhoz tartozó leirásokat, a rajzok mellékpéldányát, a bemutatott mintákat (modelleket) jelenlétében való megtekintésre átadja.

A megtekintő irónon és papiron kivül semmiféle más rajzeszközöket nem használhat, és a bejelentést, valamint annak mellékleteit nevezetesen a leirásokat és rajzokat le nem másolhatja, hanem csak jegyzeteket tehet.

Aki ezen tilalmat megszegi, megtekintési jogát elveszti.

Aki a bejelentésnek, leirásnak és rajzoknak másolatát akarja birni, és azokat a szabadalmi levéltár utján magának megszerezni, ez iránt a szabadalmi hivatalhoz irásban tartozik folyamodni.

Ily másolat a fél költségére adatik ki.

18. §. Arról, hogy a találmányi bejelentéssel vagy utóbb benyujtott leirásoknak és rajzoknak a szabadalmi hivatalos lapban történő közzététele időpontjáig való többszörösitése, közzététele és forgalombahozatala mely esetekben képezi a szerzői jog bitorlását, a szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. t.-cz. intézkedik.

19. §. A felszólalási határidő lejártával a szabadalmi levéltár az összes ügyiratokat az esetleg beérkezett felszólalásokkal és tiltakozással együtt a szabadalmi hivatalnak bemutatja és ezen időponttól fogva a bejelentés, annak mellékletei (leirások, rajzok, minták stb.) a szabadalom közzétételéig többé meg nem tekinthetők, sem azokból többé másolatok ki nem adhatók.

Felszólalás tárgyát képezett bejelentésekre vonatkozó iratok megtekintését a szabadalmi hivatal a felszólalási eljárás befejezése után is, indokolt folyamodványra, bárkinek megengedheti.

20. §. A szabadalmi okirat a következőket foglalja magában:

tus hó 1-én 33.881. szám alatt kiadott rendeletben említett megjelölésekkel teendő ki.[1])

Ha hőfok említtetik, az mindig Celsius hőmérő szerint jelölendő meg.

Ha valamely anyag sürüsége megállapitandó, akkor annak fajsulya kiteendő.

---

[1]) A métermértékek rövidített jelzései a nemzetközi méterbizottság által megállapíttatván, e megállapodás szerint a gyakorlatban használt mértékek ezentul rövidítés esetén a következőleg irandók:

1. Hosszmértékek:

kilométer helyett	km.
méter helyett	m.
deczíméter helyett	dm.
czentiméter helyett	cm.
milliméter helyett	mm.

2. Terület-mértékek:

négyszögkilométer	km.[2]
négyszögméter	m.[2]
négyszögdecziméter	dm.[2]
négyszögczentiméter	cm.[2]
négyszögmilliméter	mm.[2]
hektár	ha.
ár	a.

3. Köbmértékek:

köbkilométer	km.[3]
köbméter	m.[3]
köbdecziméter	dm.[3]
köbczentiméter	cm.[3]
köbmilliméter	mm.[3]
hektoliter	hl.
liter	l.
deciliter	dl.
czentiliter	cl.

4. Sulymértékek:

tonna	t.
métermázsa	q.
kilogramm	kg.
dekagramm	dkg.
gramm	g.
deczigramm	dg.
czentigramm	cg.
milligramm	mg.

Ezen jelek ugy irásban, mint nyomtatásban közvetlen a mérték mennyiségét kifejező szám, vagy ha az tizedes törtet is foglalna magában, a tizedes tört utolsó számjegye után ugyanazon sorban, megszakitás vagy pontok közbeiktatása nélkül, latin kisbetükkel irandók, illetőleg nyomtatandók.

9. §. Az 1895 : XXXVII. t.-czikk 32. §-ának 3. pontjában említett rajzok a következő szabályok szerint szerkesztendők:

a) a rajzok két példányban: egy-egy főpéldányban és egy mellékpéldányban nyujtandók be;

b) a főpéldány erős, sima, fehér rajzpapiron és a következő mérték szerint készitendő:

33 cm. m.-ságra 31 cm. sz.-ben vagy
33 cm. m.-ságra 42 cm. sz.-ben vagy
33 cm. m.-ságra 63 cm., szélességben.

Ezen rajzok és az azokon lévő irás és betüjelzés fekete tusfestékkel készitendők.

A rajz köröskörül egyszerü keretvonással látandó el, mely a papir szélétől 2 cmnyi távolságban huzandó, felül pedig üresen hagyandó felirat számára 3 cmnyi tér.

Ezen főpéldány összehajtva vagy görbitve nem fogadtatik el;

c) a mellékpéldány a főpéldány másat képezi, rajzvászon vagy szines kivitelben is előállitható és összehajtható.

10. §. Mintákat (modelleket) a bejelentő csatolhat, és amennyiben a találmány megértésére szükséges, ilyenek bemutatására a szabadalmi hivatal által utasitható.

Vegyi uton előállitott találmányi tárgyaknál az előállitási folyamatot mutató minták legfeljebb 30 mmternyi átmérőjü és 80 mm. magasságu palaczkokban, a rostanyagok-, szövet-, bőr- és papirfestésre szolgáló találmányoknál pedig a minták 33 cm. magasságu és 21 cm. szélességü kéreg (carton) papirra felvont és a festés különböző állapotát feltüntető két-két példányban mutatandók be.

Robbanó szerekre a fennebbi rendelkezések nem vonatkoznak.

A minták (modellek) a szabadalom megadása után, amennyiben a leirás kiegészitésére szükségesek, a szabadalmi levéltárban elhelyezendők, ellenkező esetben a bejelentőnek visszaadandók. A megtartás vagy visszaadás fölött a szabadalmi hivatal határoz.

11. §. A leirások, az igénypontok és rajzok megváltoztatása vagy pótlása (1895 : XXXVII. t.-czikk 32. §.) esetében ugyanazon szabályok követendők, mint az eredeti bejelentésnél.[1])

---

[1]) *A magy. kir. szab. hivatal f. évi április hó 7-én tartott teljes tanácsülésében elhatározta, hogy minden oly esetben, midőn az eredetileg engedélyezett szabadalom terjedelme, illetőleg a szabadalom terjedelmét megszabó igénypontok később közbejött körülmények folytán megváltoznak, ezen változásokat nem csak a szabadalmi főlajstromba főljegyeztetni, hanem a megváltozott szöveget kinyomatva, a még raktáron lévő eredeti szabadalmi leirásokra reá ragasztatni és mindazon hatóságoknak, melyeknek a »Szabadalmi leirások« az 1896. évi 1652. sz. a. kibocsátott keresk. ministeri rendelet szerint megküldendők, utólagosan megküldeni fogja. (Szab. hiv. eln. rend. 159/902. 2. IV/7.)*

12. §. A bejelentő a benyujtott vagy beküldött bejelentésről elismervényt követelhet. Ezen elismervényt, mely igy hangzik:

»N. N. urnak (asszonynak) bejelentése, mely (következik a találmány czime) czimü találmányról szól, az alul kitett napon ideérkezett és ......szám alatt be lett iktatva«, — az iktatóhivatal állitja ki, kelettel, aláirással és pecséttel ellátja és azt a bejelentés bemutatójának kiszolgáltatja, postán érkezett bejelentéseknél pedig kivánatra a feladó czimére elküldi.

13. §. A bejelentést az előadó az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 33. §-a értelmében megvizsgálja és amennyiben az emlitett törvényczikk 30—32. §-aiban és a jelen rendeletben előirt kellékek hiányoznak, a bejelentőt a szükséges pótlásokra figyelmezteti.

Amennyiben az előadónak kételye van az iránt, hogy a bejelentett találmány az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 2. §-ának határozmányaiba ütközik-e vagy sem? a szükségesnek mutatkozó felvilágositások az illetékes hatóságoktól elnöki uton szerzendők be.

Az előadó a fenforgó észrevételeket a bejelentővel vagy megbizottjával a hivatal helyiségeiben szóval is közölheti.

14. §. A kifogások vagy

a) alaki hiányokra és pótlásokra (1895. évi XXXVII. t.-czikk 30—32. §§.) vagy

b) a szabadalmaztatás lehetőségére vonatkozhatnak.

Az utóbbi eset főleg akkor forog fenn, ha a bejelentett találmány általában nem tartalmaz, vagy nem tartalmaz olyan találmányt, mely iparilag értékesithető, vagy ha az az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 2. §-ába ütközik, vagy ha az két vagy több egymástól különböző találmányra vonatkozik.

A bejelentő 30 napot meg nem haladható határidő kitüzése mellett az *a)* alatti esetben a pótlásra; a *b)* alatti esetben pedig a fenforgó akadályokra való figyelmeztetéssel nyilatkozatra felhivandó.

Indokolt irásbeli kérelemre az emlitett határidő meghosszabbitható.

A pótlásra vagy nyilatkozatra felhivó irásbeli végzések a szabadalmi hivatal elnökének vagy helyettesének aláirásával adatnak ki és vagy hivatalszolga utján kézbesitési iv mellett, vagy posta utján ajánlva kézbesittetnek. Ezen végzések fölebb nem vihetők.

15. §. A bejelentés közzététele és a felhivási eljárás meginditása előtt magánfelektől eredő minden felszólalás, tiltakozás vagy a szabadalmazást ellenző kifogás a felhivási eljárásra való hivatkozással, mint időelőtti, visszautasitandó.

16. §. Ha a bejelentési osztály a bejelentésnek közzétételét és a felhivási eljárás meginditását elhatározta, azonnal, vagy a mennyiben halasztás engedélyeztetett, a határidő elteltével, a szabadalmi hivatal hivatalos lapjának szerkesztője végzésileg a bejelentés közzétételére utasittatik, egyuttal ezen közzétételről a kereskedelemügyi, a belügyi, az igazságügyi, a pénzügyi, a földmivelésügyi, a vallás- és közoktatásügyi és a honvédelmi m. kir. ministerek, nemkülönben a közös hadügyi és pénzügyi ministerek, végre a horvát-szlavon- és dalmátországi bán ajánlva, posta utján, boriték alatt értesitendők és az iratok a rajzok főpéldánya nélkül, a megtekintést ellenőrző hivatalnoknak átadandók.

A fent megnevezett ministerek és a horvát-szlavon-dalmátországi bán, a mennyiben a bejelentett találmányt az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 2-ik §-ának értelmében szabadalmazhatónak nem tartják, a szabadalom megadása ellen haladék nélkül a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez fordulnak, aki, ha a kifogásokat indokoltaknak találja, tiltakozását az idézett törvényczikk 34. §-ában kitüzött határidőben a szabadalmi hivatallal közli.

17. §. Az előbbi §-ban emlitett hivatalnok a megtekintésre jelentkezőknek, neveik feljegyzése után, a jelentkezés sorrendje szerint a bejelentést és az azokhoz tartozó leirásokat, a rajzok mellékpéldányát, a bemutatott mintákat (modelleket) jelenlétében való megtekintésre átadja.

A megtekintő irónon és papiron kivül semmiféle más rajzeszközöket nem használhat, és a bejelentést, valamint annak mellékleteit nevezetesen a leirásokat és rajzokat le nem másolhatja, hanem csak jegyzeteket tehet.

Aki ezen tilalmat megszegi, megtekintési jogát elveszti.

Aki a bejelentésnek, leirásnak és rajzoknak másolatát akarja birni, és azokat a szabadalmi levéltár utján magának megszerezni, ez iránt a szabadalmi hivatalhoz irásban tartozik folyamodni.

Ily másolat a fél költségére adatik ki.

18. §. Arról, hogy a találmányi bejelentéssel vagy utóbb benyujtott leirásoknak és rajzoknak a szabadalmi hivatalos lapban történő közzététele időpontjáig való többszörösitése, közzététele és forgalombahozatala mely esetekben képezi a szerzői jog bitorlását, a szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. t.-cz. intézkedik.

19. §. A felszólalási határidő lejártával a szabadalmi levéltár az összes ügyiratokat az esetleg beérkezett felszólalásokkal és tiltakozással együtt a szabadalmi hivatalnak bemutatja és ezen időponttól fogva a bejelentés, annak mellékletei (leirások, rajzok, minták stb.) a szabadalom közzétételéig többé meg nem tekinthetők, sem azokból többé másolatok ki nem adhatók.

Felszólalás tárgyát képezett bejelentésekre vonatkozó iratok megtekintését a szabadalmi hivatal a felszólalási eljárás befejezése után is, indokolt folyamodványra, bárkinek megengedheti.

20. §. A szabadalmi okirat a következőket foglalja magában:

a) a szabadalom számát, mely az 1893. évi XLI. törvényczikk alapján kiadott szabadalmak számait folytatva, évre való tekintet nélkül folyik.;

b) a bejelentőnek vagy jogutódjának nevét, állását és lakhelyét;

c) a találmánynak a szabadalmi hivatal által elfogadott vagy megállapitott czimét;

d) pót-szabadalmaknál a törzs-szabadalomnak, javitási szabadalmaknál pedig azon szabadalom számát, melyre a javitás vagy tökéletesbités vonatkozik;

e) a bejelentés napját azon figyelmeztetéssel, hogy ez egyszersmind lejárati napnak tekintendő;

f) a szabadalom elsőbbségét;

g) a szabadalmi okirat keltét.

A szabadalmi okirathoz a leirás és az esetleges rajzok is hozzáfüzendők; az okirat a szabadalmi hivatal elnöke vagy helyettese által aláirandó és a szabadalmi hivatalnak száraz pecsétjével látandó el.

Az okirat kézbesitése vagy hivatalszolga által kézbesitési iv mellett, vagy posta utján ajánlva történik, a visszaérkezett kézbesitő iv vagy vevény az iratokhoz csatolandó.

21. §. A szabadalom tulajdonosának irásbeli kérelmére a szabadalmi okirat másodlata kiszolgáltatandó, mely első lapján felül »Másodlat« megjelöléssel látandó el.

22. §. A szabadalmi lajstrom egyes lapjairól, a leirásokról, rajzokról és a mennyiben lehetséges, a mintákról is, az alábbi 27. §. 6. pontjában megjelölt eset kivételével, bárkinek kivánatára és költségére másolatok, a bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok hivatalos összeállitásának kiegészitő részét képező dijjegyzék 69. tételének 2. *b)* pontja értelmében adandók ki.

E másolatok kiadása a külön könyvbe vezetendő megrendelés sorrendje szerint eszközlendő.

Kivételes és sürgős esetekben a szabadalmi hivatal elnöke vagy helyettese az azonnali kiadást rendelheti el, mely körülmény a megrendelési könyvben feljegyzendő.

23. §. Az évi dijak évenkint előre esedékesek, és vagy évenkint vagy több évre, vagy végre mind a 15 évre lefizethetők. Az első évre járó dij legkésőbb a találmány bejelentésének közzététele napját követő 60 nap alatt fizetendő, a 2-ik, egész 15-ik évi dijak legkésőbb a lejáratot követő 60 nap alatt fizetendők.

Ha az esedékes évi dijak a lejárat után be nem fizettetnek, a lejárattól számitandó 30 napon belül a szabadalom tulajdonosa vagy igazolt megbizottja ajánlott levél utján megintetik.

Ezen megintés elmulasztása vagy elkésése azonban a szabadalom megszünése tekintetében semmiféle jogkövetkezménynyel nem jár.

24. §. A szabadalmi hivatal és a szabadalmi tanács levelezései, ép ugy mint a tanukhoz és szakértőkhöz intézett idézések és értesitések postadij-mentesek.

A felekhez intézett értesitések, határozatok és itéletek után járó postadijak a czimzett fél által viselendők.

25. §. Az idézésre meg nem jelenő, vagy vallomásukra az esküt megtagadó tanuk vagy szakértők elővezetése vagy birságolása rendszerint a kir. biróságok utján eszközlendő.

A fegyveres erőnek és a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagjai tanukul és szakértőkül elöljáró parancsnokságuk (hatóságok) utján idézendők meg.

Ha az igy tanukép vagy szakértőül megidézett katonai (csendőr) személy nem jelenik meg, vagy az eskü letételét megtagadja, akkor oly czélból, hogy ellene megfelelő kényszereszközök alkalmaztassanak, esetleg hogy büntetés alá vonassék, elöljáró parancsnokságához (hatóságához) megkeresés intézendő.

26. §. Az 1895. évi XXXVII. t.-czikk életbelépte napjától fogva, minden oly szabadalom iránti kérvény, mely 1894. év január 1-eje óta nyujtatott be és a fentidézett törvény életbeléptével végleges en el nem intéztetett, amennyiben az vissza nem vonatott, a szabadalmi hivatal által az idézett törvényczikk szabályai szerint tárgyalandó.

Mielőtt azonban a közzététel eszközöltetnék, és a felhivási eljárás megindittatnék, a kérelmező a bejelentési dijaknak és a netalán esedékessé vált évi dijaknak záros határidő alatt leendő befizetésére felhivandó, amely határidő sikertelen lejárta után a szabadalom a dijak nem fizetése miatt megtagadandó, ellenkező esetben pedig az eljárás folytatandó.

Amennyiben még olyan ügyek fordulnának elő, melyek valamely szabadalom engedélyezése iránt 1894. évi január 1-eje előtt indittattak meg, azonban az 1895. évi XXXVII. t.-cz. életbelépte előtt sem voltak elintézhetők, azok a kereskedelemügyi m. kir. minister megbizásából a szabadalmi hivatal által a régi szabályok értelmében látandók el.

27. §. Az 1878. évi XX. t.-czikkben foglalt és az 1887. évi XXVI. t.-czikkel meghosszabbitott vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikke értelmében az osztr. cs. kir. kereskedelmi ministerrel egyetértőleg engedélyezett szabadalmak az 1893. évi XLI. t.-czikk 7. pontja szerint tartamuk idejére mindkét államterületen érvényben maradván, azokra nézve a következő szabályok alkalmazandók:

1. Ily régebbi szabadalmak meghosszabbitása tekintetében a szabadalmi hivatal a szabadalom tulajdonosának hosszabbitás iránti kérvénye, a szabadalmi levéltárnak a dijak be nem fizetéséről, vagy a kérvény be nem adásáról szóló jelentése, vagy az osztr. cs. kir. kereskedelemügyi minister javaslata alapján

a kereskedelemügyi m. kir. minister megbizásából határoz és határozatait közvetlenül az osztrák cs. kir. kereskedelmi ministerrel közli.

2. *Azon régebbi szabadalmak meghosszabbítása, melyek 1894. évi január hó 1-ig kérelmeztettek és az osztrák cs. kir. kereskedelmi ministerrel egyetértőleg megadattak, rendszerint az uj törvény életbelépése előtt fennállott szabályok szerint eszközlendő.*

Ehhez képest a szabadalom tulajdonosa, vagy annak fennállásában érdekelt fél, a szabadalmi dijakat és a lajstromozási illetékeket a lejárat napjáig befizetni és amennyiben a szabadalom engedélyezése Magyarországban kezdeményeztetett, a hosszabbitás iránt, — az előbb fennállott szabályok értelmében felszerelt kérvénynyel — a lejárat után legkésőbb három nap alatt a szabadalmi hivatalhoz folyamodni tartozik.

Ha a folyamodó az emlitett dijakat és illetékeket az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 45. §-ában felsorolt fizetési határidőben befizeti és a hosszabbitás iránt ezen határidő lejárta után legkésőbb három nap alatt a szabadalmi hivatalhoz folyamodik, a dijbefizetés, illetve a kérvény beadása egyedül a magyar államterületre nézve tekintendő idejében történtnek.

A szabadalmi dijak és a lajstromozási illetékek az állampénztárakba (budapesti központi állampénztár, budapesti IX. ker. állampénztár vagy a zágrábi állampénztár) közvetlenül befizetendők vagy posta utján oda utalandók.[1] [2])

3. Szintén a kereskedelemügyi m. kir. minister megbizásából jár el a szabadalmi hivatal az ily közös egyetértéssel megadott szabadalmakról szóló lejárati kimutatások, valamint az ezeket érintő egyéb ügyek (átruházások, gyakorlatba vételek stb.) közlése tekintetében.

4. Az osztrák cs. kir. kereskedelmi ministernek a nála kezdeményezett és kölcsönös egyetértésben engedélyezett szabadalmak érvényesitését czélzó javaslatait, a kereskedelemügyi m. kir. minister véleményezés végett a szabadalmi tanács elnökének adja ki.

A szabadalmi tanács elnöke a véleményt vagy maga adja meg, vagy a tanács egy vagy több tagjának javaslatát hallgatja meg, és amennyiben szükségesnek tartja, jogában áll az ügyet megvitatás végett a szabadalmi tanács teljes ülése elé terjeszteni, mely ülésre a tanács összes tagjai meghivandók.

A szabadalmi tanács elnöke véleményét, vagy a teljes ülés vitatkozásának eredményét, az ülésről felvett jegyzőkönyv csatolása mellett a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felterjeszti.

Az ily ügyekben a határozathozatal a vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikkének módositásáról szóló 1893. évi XLI. t.-czikk szabályai szerint történik.

Ha a kereskedelemügyi m. kir. minister az osztrák cs. kir. kereskedelmi minister javaslatát elfogadja, határozatát a szabadalmi tanács elnökével közli, ki annak foganatositását a szabadalmi hivatal által elrendeli.

5. A kereskedelemügyi m. kir. ministernél kezdeményezett és kölcsönös egyetértésben engedélyezett szabadalmak érvénytelenitését czélzó keresetek, az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 38. §-ában körülirt eljárás szerint tárgyaltatnak, ezekre azonban az előbb fennállott szabályok anyagi rendelkezései alkalmazandók.

Az ily szabadalom egészben vagy részbeni érvénytelenitését megállapitó itélet végrehajtása, tekintettel a vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikkének módositásáról szóló 1893. évi XLI. t.-cz. 7. pontjára, elhalasztatik és az itélet a szabadalmi hivatal, vagy ha azt hozzá felebbvitt ügyekben a szabadalmi tanács hozta, ez utóbbi által az összes tárgyalási és periratokkal együtt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felterjesztendő, kinek további eljárását a fent emlitett államszerződés szabályozza.

Ha a kereskedelemügyi m. kir. minister ezen eljárását befejezte, az itéletet és periratokat a szabadalmi tanács elnökének visszaküldi, ki az itéletet foganatosittatja.

6. Az ily régibb és kölcsönös egyetértéssel engedélyezett szabadalmak tekintetében, melyekre nézve a titokbantartási igény még mindig fennáll, azok leirásainak, rajzaiknak, mintáiknak (modelleiknek) megtekintése és mindazokból másolatok kiadása rendszerint meg nem engedhető.

Kivételnek van helye:

a) ha az ily szabadalom tulajdonosa a megtekintést, vagy a másolatot saját maga, vagy mások részére irásban kérelmezi;

b) ha az ily szabadalom tulajdonosa valamely találmány bejelentése ellen azon okból szólal fel, mert a bejelentett találmány az ő titkos szabadalmának tárgyát képezi (1895. évi XXXVII. t.-czikk 3. §. 3. pontja és 35. §. 1. pontja);

c) ha ily szabadalom tulajdonosa valamoly

---

[1]) Ezen 2. pont a 4071/1897. sz. a. rendelet módositása szerint közöltetik.

[2]) A m. kir. szabadalmi pénztárt további intézkedésig utasitom, hogy a hivatalnál eljáró feleknek — amennyire ezt a fönnálló szabályok megengedik — kellő érdekeltségük bejgazolása után nyugtáiknak másolatát 2 koronás bélyegjegy felhasználásával kiadhassa; ezzel módot kivánván nyujtani ügyeik gyors és akadálytalan lebonyolitására. Mindannyiszor azonban a féltől nyilatkozat lesz veendő, hogy az elveszettnek állitott eredeti nyugta előkerülése és jó vagy rosszhiszemü fölhasználásából és érvényesitéséből a kincstárt esetleg érhető károsodás tekintetében anyagilag szavatol. (Szab. tan. elnöki rendelet 1903. XII/5. 582/1903. sz. a.)

más szabadalom ellen megsemmisitési keresetet saját titokban tartandó szabadalmával való ugyanazonosságára alapitja (1895. évi XXXVII. t.-czikk 21. §. 3. pontja);

d) ha az ily szabadalom tulajdonosa szabadalmának bitorlása miatt, vagy az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 49. és 50. §-ai szerint a büntető eljárás megindítását kéri, vagy ugyanazon törvény 58. §-a alapján igényelt polgári peruton érvényesiti, végre

e) ha az ily titkos leirásu szabadalom terjedelmének megállapitása iránt az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 57. §-a szerinti kérelem adatott be, és az illető szabadalom tulajdonosa ezen kérelem teljesitése ellen tagadólag nyilatkozik.

7. Mindazon esetekben, midőn érvényesitési per, vagy a szabadalom terjedelmének megállapitása során a tárgyalások vagy határozatok által régibb közös egyetértéssel engedélyezett szabadalom titokban tartott lényege köztudomásra jutott, a szabadalmi hivatal vagy a szabadalmi tanács elnöke ezen körülményről a kereskedelemügyi m. kir. ministernek jelentést tesz, ki a további titokbantartás megszüntetése iránt a vám- és kereskedelmi szövetség szabályaihoz képest jár el.

28. §. Oly szabadalmak meghosszabbitása czéljából, melyek az 1893. évi XLI. t.-czikk értelmében 1894. évi január 1-től fogva kérelmeztettek, és a kereskedelemügyi m. kir. minister által az uj törvény életbelépte napjáig önállóan engedélyeztettek, a szabadalmi dijak az előbb fennállott szabályokhoz képest, de az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 45. §-ának 8., 9. és 10-ik bekezdésében előirt módon az ugyanazon t.-czikk 19. §-ban körülirt jogkövetkezmények terhe alatt a jelen rendelet 27. §-a 2. pontjában emlitett állampénztárakba befizetendők, vagy posta utján odautalandók.

29. §. Az 1895 : XXXVII. t.-czikk rendelkezései ellen tényleges szolgálatban álló katonák (csendőrök) által elkövetett kihágások eseteiben, az 1899 : VI. t.-czikk 62. §-a és az 1881. évi III. t.-czikk 8. §-a értelmében a katonai (csendőr) biróságok (hatóságok) illetékesek.

30. §. Az 1896. évi márczius hó 1. napja előtt elkövetett szabadalmi bitorlások, amennyiben a feljelentés még ezen napot megelőzőleg megtörtént, az eddig illetékes hatóságok által az előbb fennállott szabályok szerint tárgyalandók és döntendők el.

Ha pedig az emlitett idő előtt elkövetett bitorlások iránt a feljelentés csak ezen idő után, a kihágásokra nézve megállapitott elévülési határidőn belül tétetik, ily feljelentések tekintetében a kir. járásbiróságok, illetve az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 58. §-a esetében a kir. törvényszékek, mint kereskedelmi biróságok illetékesek.

88302. szám.
1905. decz. 30.

II.

Keresk. ministeri rendelet.

A m. kir. szabadalmi hivatalhoz.

Bernben 1904. évi augusztus hó 1-étől 5-éig nemzetközi értekezlet tartatott avégből, hogy a találmányi és védjegybejelentések körül követendő eljárások és alakiságok egyöntetüvé és egyszerübbekké tétessenek. Ez az értekezlet, amelyen Magyarország és az európai, s a tengeren túli, majdnem az összes államok kormányainak képviselői részt vettek, az ide csatolt mellékletben foglalt határozmányokat állapitotta meg a találmányi bejelentéseket illetőleg.

Az értekezlet azt az óhaját is kifejezte, hogy ezen határozmányok az értekezleten képviselt államokban lehetőleg 1906. évi január hó elsejével léptessenek életbe, s ezzel lehetővé váljék, hogy az ezen határozmányokban letett eljárási szabályok nemzetközi érvényt nyerjenek.

Az értekezlet zárójegyzőkönyve szerint ezen határozmányok csak maximumát tartalmazzák az alakiságok tekintetében felállitott azon kivánalmaknak, melyek a szabadalmi bejelentéseknél követendők és minden államnak szabadságában áll, hogy bármikor ezt a maximumot leszállithassa.

A találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. törvényczikknek végrehajtása iránt 1896. évi 573. eln. szám alatt kiadott rendelet azon határozmányai, melyek a szabadalmi bejelentések és a mellékletek alakiságát megállapitják, tényleg kevésbbé szigoruak a berni értekezlet határozmányainál, sőt az utóbbiakkal némi tekintetben megegyeznek.

Különben is azok a különbségek, melyek a hivatkozott rendelet határozmányai, s a berni megállapodások közt fennállanak, oly csekély jelentőségüek, hogy a rendelet alapját képező szándék, mely szerint t. i. a leirások és rajzok kinyomtatása tekintetében a szükséges egyöntetüséget czélozza, ezen különbségek által nem érintetik.

Utasitom tehát a m. kir. szabadalmi hivatalt, hogy ezentul oly találmányi bejelentéseket, és azok mellékleteit, melyek az 1904. évi augusztus hó 1—5-iki berni értekezlet határozmányai által megállapitott és jelen rendelet mellékletében föltüntetett követelményeknek megfelelnek, mindenkor akadálytalanul fogadja el.

Egyebekben az 1896. évi 573. eln. számu végrehajtási rendelet érvénye érintetlen marad.

Melléklet.

(88302/1905. számu rendelethez.)

I. *a)*

A Bernben 1904. évi augusztus hó 1—5-ikén tartott nemzetközi értekezlet megállapodásai, a találmányi bejelentések alakiságainak egyöntetüsége és egyszerüsitése tárgyában.

1. A bejelentéshez a találmányi leirás egyező szövegü két példánya csatolandó. A leirásokhoz erős és fehér papirlapok vagy ivek használandók, melyek magassága 30—33 cm., szélessége pedig 20—22 cm.; a lap baloldalán 4 cm.-nyi, az első oldal felső részén pedig legalább 4 cm.-nyi üres tér (margó) hagyandó. A leirások olvashatóan irandók kézzel vagy irógéppel, előállithatók azonban kőnyomatosan vagy könyvnyomdai uton is stb. — olyformán, hogy a lapnak mindkét oldalán vagy pedig csak mellső oldalán legyen szöveg. Az iráshoz, illetve a nyomtatáshoz sötét és szintartó (megváltozhatatlan) tinta, illetve festék veendő.

A leirások szabatosan és amennyire lehet röviden szerkesztendők, ne legyenek terjengősek s ne tartalmazzanak ismétléseket.

Ha a leirások több lapból vagy ivből állanak, akkor ezek füzetté egyesitendők oly módon, hogy összeillesztésök folytán az olvasás nehézzé ne váljék.

2. A rajzok elkészithetők kézzel, kőnyomatosan vagy nyomdai uton stb. Mindenik rajz két azonos és egyenlő nagyságu példányban mutatandó be. Az egyik példány készitendő erős, fehér és sima papiroson teljesen fekete vonásokkal, szines festékek és kiszinezés nélkül, ugy hogy az kisebbitve is teljes tisztasággal fényképezhető legyen.

A másik példány áttetsző rajzvásznon készitendő.

A rajzokhoz használandó lapok magassága 33 cm., szélessége pedig vagy 21 vagy 42 cm. legyen.

A rajz köröskörül egyszerü fekete vonással látandó el, mely a lap szélétől 2 cm.-nyi távolságban huzandó.

Ha a bejelentő a léptéket is kivánja jelezni, akkor ezt annak megrajzolásával tüntesse föl, nem pedig irásos megjegyzéssel.

Az ábrák különböző részei csak abban a mértékben látandók el vonatkozási jelekkel, amennyi megköveteltetik arra, hogy a találmány megértessék.

A (hivatkozási) jelek teljesen fekete vonásokkal huzandók; alakjuk egyszerü és olvasható legyen.

Magyarázó megjegyzéseket a rajzoknak nem szabad tartalmazniok.

Az ábrák elhelyezésükhöz mérten számozandók, még pedig folytatólagosan, tekintet nélkül a rajzlapok számára.

A rajzlapokon feltüntetendő: a bejelentő neve, a bemutatott rajzlapok száma, az illető rajzlapnak sorrendi száma; a rajznak azonfelül el kell látva lennie annak az egyénnek (a bejelentőnek vagy a képviselőjének) aláirásával, aki a kérvényt benyujtja.

Mindezen megjelöléseket a rajz keretén belül kell foganatositani.

A rajz nagysága az ábrák komplikáltságának mérve szerint határozandó meg. Elég nagynak tekintendő az a rajz, amelynek kétharmadrésze kisebbitett fényképi fölvétele még tisztán fölismerhető. Az ábrák száma ne haladja meg a tényleges szükségletet. A térpazarlás amenynyire csak lehet kerülendő.

Az egyes ábrák közt elegendő köz hagyandó, ugy hogy mindenik ábra külön-külön legyen feltüntetve.

Az ábrák oly módon helyezendők el, hogy valamint maga a rajz, ugy a vonatkozási betük s számjelek és az ábrák sorszáma mindig a magasság irányában leolvashatók legyenek.

Meg van engedve több rajzlapnak az igénybevétele.

Az erős sima papiroson készült rajzok laposan nyujtandók olyformán, hogy azok a fényképezésre káros hajtogatási nyomokat és töréseket ne mutassanak.

Az áttetsző rajzvásznon készült rajzok hajtogatott állapotban is benyujthatók.

3. A szabadalmi hatóságok által kiadatni szokott nyomtatott szabadalmi leirások rendszerint hiteleseknek tekintendők, anélkül, hogy szükséges volna, hogy evégből pecséttel, láttamozásokkal avagy különös záradékkal legyenek ellátva, de csak akkor, ha közigazgatási ügyekben mutattatnak be ezek a nyomtatott leirások.

4. Az ipari tulajdonjog ellátásával megbizott külföldi közigazgatási hatóságoknak azon tanusitványai, amelyek szakmájukba vágó ügyekre vonatkoznak, nem szorulnak hitelesitésre, föltéve, hogy azok közigazgatási ügyekben mutattatnak be.

734. szám.
1896. febr. 3-án.

III.

A szabadalmi tanács ügyviteli szabályzata.

1. §. A szabadalmi tanács áll:

a) a kereskedelemügyi minister előterjesztésére Ő Felsége által kinevezett elnökből;

b) ugyancsak a kereskedelemügyi minister előterjesztésére Ő Felsége által a magyar korona területén működő legfelsőbb biróságok tagjai közül ebbeli hivatali alkalmazásuk tartamára és a m. kir. műegyetem tanárai közül öt évi időtartamra kinevezett ülnökökből; végre

c) a kereskedelemügyi minister által kinevezett, vagy kirendelt tanácsjegyzőkből és segédszemélyzetből.

2. §. A hivatali esküt a tanács elnöke és a műegyetemi tanárok sorából kinevezett ülnökök a tanács teljes ülésében, a még meg nem eskettetett tanácsjegyző, segédszemélyzet pedig a tanács elnöke előtt teszik le.

A legfelsőbb biróságok köréből kinevezett ülnökök uj esküt nem tesznek.

3. §. A hivatali eskü a következő:

I. A tanácselnök és a műegyetemi tanárok sorából kinevezett ülnökök esküje:

»Én (N. N.) esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felségéhez, Első Ferencz József urunkhoz és királyunkhoz, Ő Felsége uralkodó házához, Magyarországhoz és annak alkotmányához bármi viszonyok közt hü maradok, a hivatali titkot megőrzöm, a törvényeket, a törvényes szokásokat és rendeleteket megtartom, ezek szerint erőmhöz és tehetségemhez képest a tanácshoz tartozó minden ügyben az előttem perlekedőknek vagy hozzám folyamodóknak, személyválogatás, érdekeltség és elfogultság nélkül, kérést, jutalmat, kedvezést és kedvkeresést, félelmet és gyülöletet félretéve, részrehajlatlanul, lelkiismeretesen és meggyőződésem szerint igazságot szolgáltatok, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

II. A tanácsjegyző, segédszemélyzet esküje:

»Én (N. N.) esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felségéhez, Első Ferencz József urunkhoz és királyunkhoz, Ő Felsége uralkodó házához, Magyarország és annak alkotmányához bármi viszonyok közt hü maradok, a törvényeket és rendeleteket megtartom, elöljáróim iránt engedelmességgel viseltetem, a hivatalos meghagyásokat pontosan és lelkiismeretesen teljesitem, a hivatalos iratokat rendeltetésükhöz és a nyert utasitásokhoz képest hiven kezelem, azokat vagy azok másolatait másnak, mint a kit szabályszerint illet, ki nem adom, az azokban előforduló, vagy más módon tudomásomra jutott hivatali titkokat senkinek fel nem fedezem, a hivatali könyveket, lajstromokat és jegyzékeket lelkiismeretesen vezetem, mindenre, mi a hivatalhoz tartozik, gondosan felügyelek, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok.

Isten engem ugy segéljen!«

4. §. Az eskületételről jegyzőkönyv vétetik fel és az eskületétel megtörténte a kinevezési okiratra feljegyeztetik.

Ugy a tanács elnökére, valamint az ülnökökre, nemkülönben a tanácsjegyző és a segédszemélyzetre nézve a következők állapittatnak meg:

A nevezetteknek a feleket biróság vagy hatóság előtt képviselni, azoknak birói vagy hatósági elintézést vagy intézkedést igénylő ügyeiben az ellenfélnél vagy az érdekelteknél közbenjárni, sem a felek érdekében kérvényeket, találmányi leirásokat, rajzokat, periratokat, vagy a peres felek által vitássá tett szabadalmi ügyekben szakvéleményeket szerkeszteni nem szabad.

Ez a szabály nem alkalmazható abban az esetben, ha az illető az emlitett cselekményeket saját vagy vele harmadizig rokonságban vagy másodizig sógorságban lévő személyek ügyeiben teljesiti, amennyiben ezzel a törvény s rendelet nem sértetik meg.

5. §. Sem a tanács elnöke, sem annak ülnökei, sem a tanácsjegyző és segédszemélyzet nem tagadhatják meg a szolgálatot a hivatal körébe eső ügyekre és teendőkre nézve, azon esetet kivéve, midőn az elhatározásban érdekeltségnél fogva részt nem vehetnek.

6. §. Szabadságidőt az elnöknek a kereskedelemügyi minister engedélyez.

A legfelsőbb birósági tagok és a műegyetemi tanárok sorából kinevezett ülnökök részére a törvény vagy illetékes hatóságok által engedélyezett szabadságidő a szabadalmi tanácsban való müködésükre is érvényes.

Tanácsjegyzők és a segédszemélyzetnek 8 napon túl nem terjedhető szabadságidőt az elnök vagy helyettese, hosszabb tartamra a kereskedelemügyi minister engedélyez.

7. §. Az elnököt, szabadságolása vagy egyéb akadályoztatása esetében a legfelsőbb

biróságok tagjai sorából kinevezett, helyben lakó, rangban legidősebb ülnök helyettesiti. *Heles tanácsülésben azonban az elnököt ennek akadályozása esetén a legfelsőbb biróságok tagjai sorából, vagy a műegyetemi tanárok sorából kinevezett ülnök, mindenkor közöttük rangban a legidősebb felváltva helyettesiti. (K. M. 2226. 1896. sz. r.)*

8. §. A beérkezett ügydarabokat az elnök átnézvén, amennyiben hiányosak, azok kiegészitése iránt rövid uton intézkedik, azután pedig az ügyeket a tanács ülnökei közt kiosztja, azaz előadót, szükség esetén társelőadót jelöl ki.

9. §. Az előadó a neki kiosztott s általa feldolgozott ügyeket az elnöknek az iktatószám megjelölése mellett bejelenti.

Az elnök sürgős esetekben azonnal, rendszerint pedig akkor hivja egybe a tanácsot, midőn egy ülésre elegendő ügy jelentetett be.

10. §. A tanács ülésére legelőször azon ülnökök hivandók meg, kik előadásra ügyeket bejelentettek és azután annyi, hogy az elnökön vagy helyettesén kivül négy birói és két műszaki tag jelen legyen.

Minden ülésre a horvát-szlavon legfelsőbb biróság sorából kinevezett ülnökök közül legalább egy meghivandó.

11. §. Az ülés napja három nappal megelőzőleg, az előadók neve és az ügyek számai és tárgyai felsorolása mellett, a szabadalmi tanács hivatali helyiségeiben kifüggesztendő jegyzéken hirdetendő.

12. §. A szabadalmi tanácshoz felebbvitt ügyeknek előadása nyilvános ülésben történik.

A tanács az 1868 : LIV. t.-czikk 103. §-a eseteiben elrendelheti a közönség kizárását.

A felek ez iránt a periratokban adják elő indokolt kérelmöket, a tanács azonban a kérelem fölött zárt ülésben határoz.

A felek és képviselőik az ülésen azon esetben is megjelenhetnek, mikor a közönség kizáratott.

13. §. A szabadalmi tanács egyes ügyek előadásánál határozatilag a közönség kizárását rendelheti el akkor is, ha titoktartást igénylő állami érdekek forognak fenn. Amennyiben az előadónak ez iránt kételyei vannak, elnöki uton az illetékes hatósághoz kérdés intézendő.

14. §. Nyilvános ülésekből csak gyermekek és azok zárhatók ki, akik nem a hely méltóságának megfelelőleg jelennek meg.

A hallgatók csak a tanácsjegyző által aláirt beléptijegy felmutatása mellett bocsáttatnak be.

A kiosztható beléptijegyek számát az elnö állapitja meg, azok kiadásánál a jelentkezés sorrendje tartandó szem előtt.

Ez a megszoritás azonban az ügyfelekre és képviselőikre ki nem terjed.

Az ügyvédi kar számára bizonyos számu jegyek mindig fentartandók.

15. §. Az elnöknek feladata nyilvános ülésekben az 1868 : LIV. t.-cz. 105. §-ának szigoru megtartására őrködni és a közönség zavargásainak, illetlen viseletének, tetszés vagy visszatetszés nyilvánitásának esetében mindezek fékezése, esetleg a terem kiüritése iránt intézkedni.

16. §. Tettleges ellenszegülés vagy nagyobb kihágás esetében az elnöknek jogában áll a tettest nyomban rendőrileg elvezettetni és a büntető biróság elé állittatni.

17. §. Az ülésben az ügyek szóbeli előterjesztés utján adatnak elő.

18. §. Ugy az elnök, mint a szavazóknak joguk van bármely iratot megtekinteni, annak vagy egyes részeinek felolvasását kivánni, a rajzokat, mintákat megnézni stb. s az ügy állására vagy részleteire nézve az előadóhoz kérdéseket intézni.

Az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 57. §-a értelmében valamely fennálló szabadalom terjedelmének megállapitása kérdésében a szabadalmi tanácshoz felebbvitt ügy tárgyalásánál a jelenlevő felek és képviselők nyilatkozatra felhivhatók.

19. §. Minden egyes ügy előadása után a tanács, tanácskozás és határozathozatal végett visszavonul, vagy a közönség távozásra felszólittatik.

20. §. Tanácskozás alkalmával az elnök az eldöntendő ügyet megvitatás alá bocsátja.

A tanácskozás az előadónak előzetesen irásba foglalt, a kiadmányi tervezetet képező véleményének felolvasásával veszi kezdetét.

Az előadói tervezet és esetleg a társelőadó véleményének felolvasása után az elnök a tényállást összegezi és előleges tanácskozást rendel el.

Mindaddig, mig az elnök a határozatot a többség szavazata alapján ki nem mondotta, minden szavazónak joga van már kijelentett véleményétől eltérő szavazatot adni.

Az elnök a tanács határozatával szemben, annak meghozatala után, különvéleményét jegyzőkönyvbe adhatja.

21. §. A szavazók a tanácskozás alkalmával az előadó után rangjuk elsőbbsége szerint nyilvánitják véleményüket és szavazatukat, és pedig jogi kérdésekben előbb a jogi, műszaki kérdésekben előbb a műszaki tagok.

22. §. Az elnök a határozatokat azon vélemény szerint mondja ki, amelylyel a szavazók általános többsége teljesen egyetért.

Ha a többség szavazata hozzáadást, kihagyást vagy módositást kiván, ezeket a kiadmány tervezetében az előadó teljesiti.

Nyelv- vagy tollhibákat a határozatot kiadó elnök is kiigazithat, valamint oly szerkezeti módositásokat tehet, amelyek a határozat lényegét nem érintik.

23. §. Ha a szavazatok két vélemény között egyenlően vannak megoszolva, az elnök szavazata dönt, amennyiben az egyik vagy a másik véleményéhez járul.

24. §. Ha az elnök a szavazatok megoszlása esetében a különböző vélemények egyikéhez sem járul, a tanácskozást az egyes tételek szerint különítse el, amelyek fölött határozni kell.

Az elkülönitésnél az előkérdés a főkérdés előtt, az alaki kérdés az ügy lényegét tárgyazó kérdés előtt bocsátandó szavazás alá.

A megvonás, a megsemmisités vagy a megállapitás fölött általában, annak feltételei, hatásának időpontja, terjedelme, az ügy felderitésére netalán szükséges további tárgyalás, az ügy értelmében hozandó határozat és a határozat alakja fölött külön lehet szavazni.

Az egyik kérdésre nézve meghozott határozat a többiek fölötti tanácskozásnak alapját képezi és további szavazatoknál ezt a határozat alapjául elfogadni kötelesek azok az ülnökök is, kik a határozathoz nem járultak.

Az egy ügyre vonatkozó valamennyi elkülönitett kérdés lehetőleg egy ülésben, több ülésben pedig ugyanazon szavazók jelenléte mellett döntendő el.

Ha az eldöntendő kérdés természete a tanácskozásnak egyes tételek szerinti elkülönitését kizárja, az elnök szavazata dönt.

25. §. Ha tanácskozás közben elvi fontosságu kérdés merül fel, a tanácskozás az elnök által vagy a tanács határozata folytán megszakitható és a tanács összes tagjai teljes ülésre hivhatók össze.

A teljes ülés a felmerült elvi kérdést megvitatja és a kifejtett vélemények jegyzőkönyvbe foglalandók.

A felmerült elvi kérdésnek a teljes ülésben való megvitatása után a hetes tanács a teljes ülés véleményétől függetlenül határoz.

26. §. Ha az ügy nyilvánosan tárgyaltatott, a határozat tartalma és az indokolás főbb pontjai az elnök által szóval is nyilvánosan kihirdetendők és ha ez ugyanabban az ülésben nem lehetséges, a kihirdetés ideje megállapitandó és ez az elnök által ugyancsak szóval a megjelent feleknek és a közönségnek tudtul adandó.

27. §. A kiadmány szerkesztése az előadó kötelessége abban az esetben is, mikor a többség az ő inditványától részben vagy egészben eltérőleg határozott.

Egyes esetekben fontos okoknál fogva jogositva van az elnök a többség egyik tagját a kiadmány elkészitésével megbizni.

Az előadó véleményétől eltérő határozat vagy a kiadmány tervezetének bal hasábjára vagy a tervezetre folytatólog irandó. A kiadmány tervezete, vagy a tervezet az a része, mely határozattá nem vált, amennyiben azt az előadó különvéleményként fentartja, ilyennek feltüntetendő és akként, hogy olvasható maradjon, áthuzandó.

28. §. Az ülés napja mind a határozatban, mind az előadói könyv illető rovatában az előadó által feljegyzendő.

29. §. Oly határozat, mely az előadó tervezetétől lényegesen eltér, a következő ülésnapok egyikén zárt ülésben hitelesithető és pedig lehetőleg ugyanazon ülnökök által és mindenesetre azoknak többsége által, kik a határozat hozatalánál részt vettek.

30. §. A szabadalmi tanács határozatait Ő Felsége a király nevében hozza.

A határozatok kiadmányait az elnök azzal a szóval: »kiadandó« és aláirásával ellátja és a jegyzőkönyvvezetőnek adja át, aki azokat jegyzék mellett a kezelőhöz juttatja.

Ezek a jegyzékek a kezelő által aláirandók és időrend szerint összerakva megőrzendők.

31. §. Minden egyes ülésről jegyzőkönyv vezetendő, melynek bevezetésében az ülés napja és az ülésen részt vett elnök vagy helyettes, az ülnökök és a jegyzőkönyvvezető nevei foglaltatnak.

A bevezetés után középen az előadó neve irandó.

Ezok után az előadó által előterjesztett ügydarabok iktató számai az előadás sorrendje szerint a bal hasábra, a szavazás lefolyása és eredménye a jobb hasábra jegyeztetik.

32. §. Ha a határozat egyhangulag hozatott, ennek a tanács-jegyzőkönyvben megemlitése elégséges.

Amikor a vélemények akár magára a határozatra, akár ennek indokolására nézve egymástól eltérnek, az ellenvélemény indokaival együtt röviden beirandó és a jegyzőkönyvben feltüntetendő, hogy a határozat mily értelemben és a szavazatok mily alakulása folytán keletkezett.

A jegyzőkönyvbe annak az ülnöknek különvéleménye is felveendő az indokolással együtt, aki azt a véleményt a többség határozatának ellenében kijelentette.

Ezen különvéleményt a szavazó személyesen is szerkesztheti.

33. §. A jegyzőkönyvhöz semmit sem szabad mellékelni.

A jegyzőkönyvet a tanácskozást vezető elnök és a jegyzőkönyvvezető irják alá.

A jegyzőkönyvek zárt helyen őriztetnek és időrend szerint gyüjtetvén, a terjedelemhez képest egész- vagy félévenként beköttetnek.

34. §. Az ülések napját, kezdetét és tartamát az elnök vagy helyettese határozza meg.

35. §. A szabadalmi tanács pecsétje a magyar korona országainak egyesitett czimere a következő felirattal: »Magyar királyi szabadalmi tanács.«

36. §. A beérkezett ügydarabokat az elnök felbontja és minden elnökileg el nem intézhető ügyre előadót rendel.

37. §. Az ügydarabok beérkezésük sorrendje szerint az iktatókönyvbe vezettetnek, melynek első rovata a sorszámot, második a felek nevét és a tárgyat, harmadika az előadó nevét mutatja, a negyedik rovatba az elintézés napja és az ötödikbe az irattári szám jegyzendő.

38. §. Az ügydarabok kézbesitési könyv mellett az előadóknak küldendők meg, kik az átvételt aláirás által elismerik.

39. §. Midőn a tanács jegyzője az eldöntött ügydarabokat a kezelőnek átadta, az utóbbi az iktatókönyv negyedik rovatába az elintézés napját jegyzi, az ügydarab másolása iránt intézkedik és azt aláirás végett az elnöknek bemutatja, kiadás után az irattári számot reájegyzi, az iratokat száz számonkint kemény boriték alá foglalva összeköti, ezen irattári számot pedig az iktatókönyv utolsó rovatába bevezeti.

40. §. Minden hó 15-én a kezelő a lejárt hó végéig beérkezett és még el nem intézett ügydarabok számait és tárgyait az elnöknek bemutatja.

1652. szám.
1896 ápril. 12.

IV.

Keresk. min. rendelet

a m. kir. szabadalmi hivatal hivatalos lapjának szervezeti szabályzata tárgyában.

Az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 44. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a szabadalmi hivatal hivatalos lapja berendezésének és kiadásának módozatát — az 1896. évi február 3-án 735. sz. a. kelt rendeletemmel közzétett szervezeti szabályzat hatályon kivül helyezése mellett — a következőleg állapitom meg:

A szabadalmi hivatal hivatalos lapja két külön kiadásban jelenik meg:

Magyar nyelven »*Szabadalmi Közlöny*« és horvát nyelven »*Povlastični Viestnik*« czimmel.

A lap két részre hivatalos és nem hivatalos részre oszlik. A hivatalos rész kiegészitéseül egyes példányokhoz mellékletkép a szabadalmi leirások csatoltatnak.

A hivatalos rész tartalma:

a) a szabadalmi ügyre vonatkozó törvények és rendeletek;

b) a szabadalmi tanács és a szabadalmi hivatal személyzetére vonatkozó ügyek;

c) a közzététetni rendelt bejelentések és pedig a bejelentő neve, állása és lakhelye, továbbá a találmány tárgya;

d) a megadott szabadalmak, valamint a fölszólalás folytán elutasitott bejelentések;

e) a szabadalmak átruházásai;

f) a megszünés, megvonás vagy megsemmisités folytán érvénytelenné vált szabadalmak, valamint a szabadalmak korlátozása.

A nem hivatalos rész tartalma:

a) szabadalmakra vonatkozó külföldi törvények, törvényjavaslatok és rendeletek közlése;

b) a szabadalmi ügyre vonatkozó belföldi és külföldi elvi fontosságu határozatok és tudományos értekezések;

c) statisztikai adatok a belföldről, ugy mint külföldről.

A nem hivatalos rész közleményei, vagy a magyar, vagy a horvát nyelvü lapban, vagy mindkettőben jelenhetnek meg, de a *c)* pont alatt felemlitett statisztikai adatok okvetlenül mind a két lapban közlendők.

A Szabadalmi Közlöny mellékletei: az engedélyezett szabadalmak leirásai és rajzai; ezen leirások azon nyelven közlendők, amelyben elfogadtattak.

A Szabadalmi Közlöny magyar kiadmányban ingyen megküldendő, és pedig:

I. melléklet nélkül:

a) a magyar királyi ministerelnöknek, a belügyi; a vallás- és közoktatásügyi, az igazságügyi, a földmivelésügyi, Ő Felsége személye körüli és a horvát-szlavon-dalmát magyar királyi ministereknek, a cs. és kir. közös pénzügyministereknek, és a fiumei kormányzónak;

b) az összes törvényhatóságoknak;

II. a szabadalmi leirásokkal együtt:

1. a közös hadügyi ministernek (3 példányban);
2. a kereskedelemügyi, a pénzügyi és a honvédelmi ministereknek 3—3 példányban;
3. a magyar tudományos akadémiának;
4. a nemzeti muzeumnak;
5. a m. kir. József-müegyetemnek;
6. a technológiai iparmuzeumnak;
7. az összes kereskedelmi és iparkamaráknak;
8. a külföldi szabadalmi hivataloknak és hatóságoknak;
9. azon szakegyesületeknek, melyek ezen leirások rendes kezelésére, őrzésére és a nagyközönség által való megtekinthetésére kötelezettséget vállalnak és biztositékot nyujtanak, végre
10. a Budapesti Közlöny szerkesztőségének egy példányában.

A Szabadalmi Közlöny horvát kiadmánya ingyen megküldendő és pedig melléklet nélkül:

a) a horvát-szlavon-dalmát m. kir. ministernek;

b) a horvát-szlavon-dalmátországi bánnak 80 példányban;

c) a horvát-szlavonországi kereskedelmi és iparkamaráknak;

d) a »Narodne Novine« czimü horvát hivatalos lap szerkesztőségének egy példányban.

A szabadalmi leirások egyes lapjait a bejelentő a nyomtatás előtt tetszés szerinti számban megrendelheti, darabonként egy korona dij lefizetése mellett.

A Szabadalmi Közlöny melléklet nélkül évi 20, félévi 10 korona előfizetés mellett megrendelhető.

A szabadalmi leirások oly előfizetőnek, ki legalább évenként 30 darabot vesz és megfelelő összeget előzetesen letesz, darabonként 50 fillérért küldendők meg.

A leirások egyes példányai, addig, mig a készlet tart, darabonként egy koronáért adatnak el.

Az eladást a szabadalmi hivatal segédhivatali főigazgatója eszközli és az eladott példányokról és a befolyt pénzösszegekről elszámol.

733. szám.
1896. febr. 3.

V.

A szabadalmi hivatal szervezeti és ügyviteli szabályzata.

A hivatal személyzete.

1. §. A szabadalmi hivatal áll:

a) az elnökből,

b) az alelnökből,

c) az állandó birói és müszaki tagokból (kültagok),

d) a nem állandó birói és müszaki tagokból,

e) a kezelőszemélyzetből,

f) a hivatalszolgákból.

Kinevezés és alkalmazás.

2. §. Az elnököt, alelnököt és az állandó tagokat a kereskedelemügyi minister előterjesztésére Ő Felsége, a nem állandó tagokat, a kezelőszemélyzetet és a szolgákat a kereskedelemügyi minister nevezi ki.

A dijnokokat az elnök alkalmazza és bocsátja is el.

Hivatali eskü.

3. §. A hivatali esküt az elnök, az alelnök, az állandó és nem állandó tagok a teljes ülésben teszik le.

A kezelőszemélyzet és szolgák az esküt az elnök előtt teszik le.

4. §. A hivatali eskü a következő:

I. Az elnök, alelnök, az állandó, valamint a nem állandó tagok esküje:

»Én (N. N.) esküszöm az igaz mindenható Istenre, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felségéhez, Első Ferencz József urunkhoz és királyunkhoz, Ő Felsége uralkodó házához, Magyarországhoz és ennek alkotmányához bármi viszonyok közt hü maradok, a hivatali titkot megőrzöm, a törvényeket, a törvényes szokásokat és rendeleteket megtartom, ezek szerint erőmhöz és tehetségemhez képest a hivatalomhoz tartozó minden ügyben, az előttem perlekedőknek vagy hozzám folyamodóknak személyválogatás, érdekeltség és elfogultság nélkül, kérést, jutalmat, kedvezést, kedvkereséset, félelmet és gyülöletet félretéve, részrehajlatlanul, lelkiismeretesen és meggyőződésem szerint igazságot szolgáltatok, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok.

Isten engem ugy segéljen!«

II. A kezelőszemélyzet esküje:

»Én (N. N.) esküszöm az igaz mindenható Istenre, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felségéhez, Első Ferencz József urunkhoz és királyunkhoz, Ő Felsége uralkodó házához, Magyarországhoz és ennek alkotmányához bármi viszonyok közt hü maradok, a törvényeket és rendeleteket megtartom; elöljáróim iránt engedelmességgel viseltetem, a hivatalos meghagyásokat pontosan és lelkiismeretesen teljesitem, a hivatalos iratokat rendeltetésükhöz és a nyert utasitáshoz képest hiven kezelem, azokat vagy azok másolatát másnak, mint a akit szabály szerint illet, ki nem adom, az azokban előforduló, vagy más módon tudomásomra jutott hivatali titkokat senkinek fel nem fedezem, a hivatali könyveket, lajstromokat és jegyzékeket lelkiismeretesen vezetem, mindenre ami hivatalomhoz tartozik gondosan felügyelek, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok.

Isten engem ugy segéljen!«

III. A szolgák esküje:

»Én (N. N.) esküszöm az igaz mindenható Istenre, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felségéhez, Első Ferencz József urunkhoz és királyunkhoz, Ő Felsége uralkodó házához,

Magyarországhoz és ennek alkotmányához bármi viszonyok közt hű maradok, elöljáróim iránt engedelmességgel viseltetem, meghagyásaikat lelkiismeretesen teljesitem, a bármi uton tudomásomra jutott hivatali titkokat senkinek fel nem fedezem, szolgálatomban pontosan, híven és serényen eljárok.

Isten engem ugy segéljen!«

5. §. Az eskületételről jegyzőkönyv vétetik fel és az eskütételről a kereskedelemügyi m. kir. ministernek jelentés tétetik; az eskütétel megtörténte pedig a kinevezési okiratra feljegyeztetik.

A teljes ülésben történt eskületétel a teljes ülés egyéb tárgyairól felvett általános jegyzőkönyvbe is foglalható.

Személyi táblázat.

6. §. A szabadalmi hivatal minden alkalmazottja hivatalba lépése alkalmával köteles személyi táblázatát (I. minta) a vonatkozó rovatok kitöltésével két példányban kiállitani és azokat a hivatkozott okiratok csatolása mellett a hivatal elnökének vagy helyettesének átadni.

Az elnök vagy az alelnök a beadott táblázat minden tételét a bemutatott okiratokkal egybeveti, ehhez képest a táblázatot vagy hitelesiti vagy az illetőt uj táblázat készitésére utasitja és a hitelesitett táblázat egyik példányát megtartja, a másik példányt a kereskedelemügyi ministerhez felterjeszti, az okiratokat pedig az illetőnek visszaadja.

A személyi táblázat az illető hivatalos állására vonatkozó minden további változás és általában a táblázat rovataiban feltüntetett minden ténykörülmény felemlitésével esetről-esetre kiegészitendő.

Az ily változást és ténykörülményt köteles az elnök vagy helyettese a kereskedelemügyi ministernek bejelenteni és az általa őrzött táblázatban szintén bejegyezni.

A bejelentés csak az esetben maradhat el, ha a felmerült változásról vagy ténykörülményekről a kereskedelemügyi minister különben is hivatalos tudomással bir.

Az elnök által évenként bemutatandó alkalmazási kimutatás iránt külön rendelet intézkedik.

A hivatalszolgák és segédszolgák szolgálatba léptük alkalmával az elnök által berendezett kimutatásba jegyeztetnek be és ekként nyilvántartatnak szolgálatuk megszüntéig.

A kimutatás évenként egyszer a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztendő és a tartalma tekintetében felmerült változások esetről-esetre a kereskedelemügyi ministernek szintén bejelentendők.

A dijnokokról szóló kimutatást a segédhivatali főigazgató vezeti.

Tartózkodás a székhelyen.

7. §. Az elnöknek, alelnöknek, az állandó és nem állandó (kül-) tagoknak, valamint a kezelőszemélyzetnek és szolgáknak állandóan Budapesten, a hivatal székhelyén kell lakniok.

A Budapesthez közel fekvő helyeken való lakásra, ha ez a szolgálat érdekeivel nem ellenkezik, az elnök vagy helyettese engedélyt adhat.

Összeférhetlenség.

8. §. Ugy az elnökre, az alelnökre, valamint az állandó és nem állandó (kül-) tagokra nézve az összeférhetlenség az 1869 : IV. t.-cz. 8., 11. és 12. §§., valamint az 1891 : XVII. t.-cz. 39. és 40. §-ai által lévén szabályozva, az ebbeli rendelkezések kiegészitéséül a nevezettekre, valamint a kezelőszemélyzetre nézve még a következők állapittatnak meg.

A nevezetteknek a feleket biróság vagy hatóság előtt képviselni, azoknak birói vagy hatósági elintézést vagy intézkedést igénylő ügyeiben az ellenfélnél vagy érdekelteknél közbenjárni, sem a felek érdekében kérvényeket, leirásokat, rajzokat, periratokat és a peres felek által vitássá tett szabadalmi ügyekben szakvéleményeket szerkeszteni nem szabad.

Ez a szabály nem alkalmazható abban az esetben, ha az illető az emlitett cselekményeket saját vagy vele harmadizig rokonságban, vagy másodizig sógorságban lévő személyek ügyeiben teljesiti, amennyiben ezzel törvény s rendelet nem sértetik meg.

Szolgálat megtagadása.

9. §. A szabadalmi hivatal alkalmazottja a hivatala körébe eső ügyekre és teendőkre nézve nem tagadhatja meg a szolgálatot, azon esetet kivéve, midőn az eljárásban érdekeltségénél fogva részt nem vehet, mely érdekeltségről előforduló esetben mindig előzetesen az elnöknek vagy helyettesének jelentést tenni köteles.

Jutalmak és segélyek.

10. §. A szabadalmi hivatal alkalmazottjainak és a dijnokoknak az elnök a kereskedelemügyi m. kir. minister által e czélra rendelkezésére bocsátott hitelösszeg erejéig jutalmat és segélyt engedélyezhet.

11. §. Fizetési előleget a kereskedelemügyi m. kir. minister utalványoz a fennálló szabályok szerint.

Szabadságidő.

12. §. Szabadságidőt az elnöknek, az alelnöknek és a szabadalmi hivatal összes tagjainak

és alkalmazottjainak a kereskedelemügyi m. kir. minister engedélyez.

Az elnöknek, az alelnöknek és az állandó (kül-) tagoknak évenként 6 heti szabadságidőre igényük van.

A szabadalmi hivatal tagjainak és alkalmazottjainak 8 napnál tovább nem terjedhető szabadságidőt az elnök vagy helyettese is engedélyezhet.

Elnök.

13. §. Az elnök:

a) a szabadalmi hivatal főnöke és vezetője, kinek az összes személyzet alá van rendelve;

b) beosztja az állandó és nem állandó tagokat az egyes osztályokba és azoknak tanácsaiba;

c) kiosztja a beérkezett ügydarabokat az előadóknak;

d) számba veszi a hátralékokat és azok elintézését sürgeti;

e) alkalmazza és elbocsátja a dijnokokat;

f) a fennálló rendeletek keretén belül szabályozza a hivatal egész ügyvitelét és kezelését, meghatározza a személyzet beosztását, nevezetesen kijelöli az iktatói, kiadói, irattári vezetőket, a közzé tett bejelentések ellenőrzésével megbizott felügyelőt, a pertárnokot és szükség esetén a jegyzőkönyvvezetőket;

g) a birói osztályban elnököl;

h) aláirja az összes kiadmányokat és szabadalmi okiratokat;

i) elnöke az elsőfoku szabadalmi fegyelmi bizottságnak és a szabadalmi ügyvivők fegyelmi ügyeiben eljáró tanácsnak;

k) őrködik az egyes tanácsok által követett gyakorlat egységes volta felett, mivégből a vitás kérdéseket teljes ülés elé terjesztheti.

14. §. Az elnököt akadályoztatása vagy távolléte esetében az alelnök, ennek távolléte vagy akadályoztatása esetében pedig a rangban idősebb biró helyettesiti.

Az alelnök.

15. §. Az alelnök az elnök rendes helyettese és rendszerint a bejelentési osztály első tanácsában elnököl.

Távolléte vagy akadályoztatása esetében az alelnököt a rangban legidősebb biró helyettesiti.

16. §. Sem az alelnök, sem a szabadalmi hivatal oly tagja nem vehet részt a birói osztályban oly ügynek tárgyalásánál, melynek elsőfoku elintézésénél jelen volt.

Állandó és nem állandó tagok beosztása.

17. §. Az állandó, valamint a nem állandó (kül-) tagokat az elnök osztja be az egyes osztályokba és azok tanácsaiba.

Ezen beosztás rendszerint évenként kétszer: január és julius hónapokban eszközöltetik.

Mutatkozó szükséghez képest és uj kinevezések folytán a beosztás időközben is bármikor változtatható.

A tanácselnökök és a tagok beosztása kifüggesztés utján közzéteendő.

Előadók.

18. §. A beérkező ügydarabokat és beadványokat az elnök vagy helyettese, tekintettel az osztály- és a tanácsbeosztásra, az egyes állandó és nem állandó (kül-) tagoknak mint előadóknak kiosztja.

19. §. Az előadó köteles a neki kiosztott ügydarab átvételét igazolni és arról, valamint a történt elintézésről jegyzéket vezetni.

20. §. Az előadó az elintézés tervezetét lehető legrövidebb idő alatt elkésziti s azt vagy az elnöknek kiadmányozás végett jegyzék mellett átadja, vagy a tanácsülésben előadja.

Teljes ülés.

21. §. Az elnök koronként teljes ülést hivhat egybe, melyre minden állandó és nem állandó (kül-) tag meghivandó.

Ezen teljes ülés tárgyai:

a) tagok felesketése;

b) törvények és felsőbb rendeletek kihirdetése;

c) a szabadalmi tanács fontos elvi határozatainak felolvasása;

d) az egyes tanácsok által követett eltérő eljárás megszüntetése czéljából való tanácskozás.

22. §. A nem érdemleges határozatok tervezetét az elnök vagy kiadja vagy tanácsülésbe utasitja.

Tanácsülésbe való tárgyak.

23. §. Tanácsülésben tárgyalandók:

a) a bejelentési osztálynál az ügyeknek elintézése;

b) a birói osztály előtt a hozzá a bejelentési osztálytól felebbvitt ügyek, valamint a nála beadott megvonási és megsemmisitési ügyek a szükséghez képest;

c) valamely fennálló szabadalom terjedelmének megállapitása;

d) a biróságoknak és hatóságoknak a leirás értelmezése iránti megkeresései.

Ezen kivül tanácsülésben tárgyalandók azon nem érdemleges elintézések is, melyeket mint elvi fontosságuakat az elnök valamely tanácshoz utasit.

24. §. A tanácsülés előtt szóbelileg tárgyalandók:

a) a bejelentés ellen beadott fölszólalások (1895. évi XXXVII. t.-cz. 35. §.);

b) valamely fennálló szabadalom terjedelmének megállapitása iránti kérelemre tett észrevételek (1895. évi XXXVII. t.-czikk 57. §.).

Ily tárgyalásoknál a sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. t.-czikknek a törvényszékek mint felebbviteli biróságok eljárását szabályozó rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

A tárgyalásról a tényállás lényegét kimeritően magában foglaló jegyzőkönyv vezetendő.

Rövid uton elintézendő ügyek.

25. §. Egyéb ügyek, amennyiben tanácsülésbe vitelük szüksége fenn nem forog, tanácsülésen kivül, elnöki aláirás mellett kiadhatók, ilyen ügyek pl.:

a) bejelentések pótlására és kiegészitésére vonatkozó irásbeli határozatok;

b) szabadalmak átruházásának, gyakorlatba vételi vagy használati engedélyeknek bejegyzése, felfolyamodások és megállapitási kérelmek elfogadása, azoknak az ellenfél részére kiadása és felterjesztése, felszólalások nyilatkozat végetti kiadása, felek, tanuk, szakértők, tolmácsok idézése;

c) az osztrák cs. kir. kereskedelmi ministerrel egyetértőleg kiadott régibb szabadalmaknak, valamint az 1895. évi XXXVII. törvényczikk életbeléptetéseig önállóan engedélyezett szabadalmak hosszabbitása és gyakorlatba vételére vonatkozó bejegyzések.

26. §. Az előadó az egyes osztályokban és tanácsokban az ügyeket szóbelileg adja elő és elintézési tervezetet mutat elő.

27. §. Mind az elnöklőnek, mind a szavazóknak joguk van bármely iratot megtekinteni, ennek vagy egyes részeinek felolvasását kivánni, a rajzokat, mintákat stb. megnézni és az ügy állására vagy részleteire nézve az előadóhoz kérdéseket intézni.

28. §. A birói osztályban, tanácskozás alkalmával az elnöklő az eldöntendő ügyet megvitatás alá bocsátja.

A tanácskozás az előadónak előzetesen irásba foglalt, a kiadmányi tervezetet képező véleményének felolvasásával veszi kezdetét.

Az előadói tervezet felolvasása után az elnök a tényállást összegezheti és előleges tanácskozást rendel el.

Mindaddig, mig az elnök a határozatot a többség szavazata alapján ki nem mondotta, minden szavazónak joga van már kijelentett véleményétől eltérő szavazatot adni.

Az elnök a tanács határozatával szemben, annak meghozatala után, különvéleményét jegyzőkönyvbe adhatja.

29. §. Ha a szavazatok két vélemény között egyenlően vannak megosztva, az elnök szavazata dönt, amennyiben az egyik vagy a másik véleményhez járul.

30. §. Ha az elnöklő a szavazatok megoszlása esetében a különböző vélemények egyikéhez sem járul, a tanácskozást az egyes tételek szerint különitse el, amelyek fölött határozni kell.

Az elkülönitésnél az előkérdés a főkérdés előtt, az alaki kérdés az ügy lényegét tárgyaló kérdés előtt bocsátandó szavazás alá.

A bejelentés szabadalmazhatósága, a megvonás vagy megsemmisités és megállapitás fölött általában annak feltételei, hatásának időpontja és terjedelme az ügy felvilágositása és kiegészitése és a részletekre nézve, végre az ügy érdemében hozandó határozat és a határozat alakja fölött külön lehet szavazni.

Az egyik kérdésre nézve meghozott határozat a többiek fölötti tanácskozásnak alapját képezi és további szavazatoknál ezt a határozat alapjául elfogadni kötelesek azok a tagok is, kik a határozathoz nem járultak.

Az egy ügyre vonatkozó valamennyi elkülönitett kérdés okvetlenül ugyanazon tanács által döntendő el.

Ha az eldöntendő kérdés természete a tanácskozásnak egyes tételek szerinti elkülönitését kizárja, az elnök szavazata dönt.

31. §. A kiadmány szerkesztése az előadó kötelessége abban az esetben is, mikor a többség az ő inditványától részben vagy egészben eltérőleg határozott.

Egyes esetekben fontos okoknál fogva jogositva van az elnök a többség egyik tagját a kiadmány elkészitésével megbizni.

Az előadó véleményétől eltérő határozat vagy a kiadmány tervezetének bal hasábjára, vagy a tervezetre folytatólag irandó.

A kiadmány tervezete, vagy a tervezet az a része, mely határozattá nem vált, amenynyiben azt az előadó különvéleményként fentartja, ilyennek feltüntetendő és akként, hogy olvasható maradjon, áthuzandó.

32. §. Az ülés napja mind a határozaton, mind az előadói könyv illető rovatában az előadó által feljegyzendő.

33. §. Oly határozat, mely az előadó tervezetétől lényegesen eltér, a következő ülésnapok egyikén zárt ülésben hitelesithető, még pedig lehetőleg ugyanazon tanácstagok és mindenesetre azoknak többsége által, akik a határozat hozatalánál részt vettek.

34. §. A határozatok kiadmányait az elnöklő ezzel a szóval »kiadandó« és aláirásával ellátja és jegyzék mellett haladéktalanul a kiadóhivatalba juttatja.

Ezek a jegyzékek a kiadó által aláirandók és időrendszerint összerakva megőrzendők.

35. §. A bejelentési osztály tanácskozásainál az előbbi szakaszokban megállapitott szabályok megfelelően alkalmazandók.

36. §. A szabadalmi hivatal birói osztálya, a hozzá első fokban utalt ügyekben a véghatározatokat Ő Felsége a király nevében hozza és az ily határozatokat az elnök és az előadó irják alá.

Jegyzőkönyv.

37. §. Minden tanácsülésről jegyzőkönyv vezetendő, melynek bevezetésében a tanács megnevezése, az ülés napja, és az ülésben részt vett elnöklő és a tagok nevei foglaltatnak.

A bevezetés után középre az előadó neve irandó. Ezután az előadó által előterjesztett ügydarabok iktató számai az előadás sorrendje szerint a bal hasábra, a szavazás lefolyása és eredménye a jobb hasábra jegyeztetik.

38. §. Ha a határozat egyhangulag hozatott, ennek a jegyzőkönyvben megemlitése fölösleges.

Amikor a vélemények akár magára a határozatra, akár ennek indokolására nézve egymástól eltérnek, az ellenvélemény indokaival együtt röviden beirandó és a jegyzőkönyvben feltüntetendő, hogy a határozat mily értelemben és a szavazatok mely alakulása folytán keletkezett.

A jegyzőkönyvben annak a tanácstagnak különvéleménye is felveendő az indokolással együtt, aki azt a véleményt a többség határozatának ellenében kijelentette.

Ezen különvéleményt a szavazó személyesen szerkesztheti.

39. §. A jegyzőkönyvet az elnöklő és a jegyző irják alá.

A bejelentési osztályban tartott ülésekről jegyzőkönyv vezetése mellőzhető és ily esetben az elnök az ügyekről jegyzéket vezet.

A jegyzőkönyvek és jegyzékek zárt helyen őriztetnek és időrend szerint gyüjtetvén, a terjedelemhez képest egész, fél vagy negyedévenkint beköttetnek.

Megvonási és semmisitési perek tárgyalása.

40. §. A szabadalmak megvonása vagy megsemmisitése iránti keresetek az iktató által a szabadalmi lajstrom vezetőjével közlendők és általa azonnal a szabadalmi lajstrom illető rovatában feljegyzendő.

41. §. Ily keresetek elintézésénél a kereskedelmi rendes eljárás szabályai alkalmazandók lévén, a birói osztályhoz szabályszerüen beadott keresetek a kezelőszemélyzet sorából végzésileg kijelölendő pertárnoknak kiadandók, ki a tárgyalás befejezte után, vagy közbenszóló határozat kikérése esetén a tárgyalás folyama alatt a periratokat az elnöknek bemutatja.

A pertárnok a perekről perkönyvet, mutatókönyvet és határidő-naplót vezet.

42. §. Az elnök a pert iktatás után előadónak osztja ki, aki azt a tanácsülésben előadja.

Tanuk és szakértők.

43. §. Ha tanuk és szakértők kihallgatása rendeltetik el, azoknak kihallgatását a jelen rendelet 24. §-ában megállapitott eset kivételével az előadó egy jegyzőkönyvvezetővel együtt foganatositja és a peres felek képviselőit, esetleg a feleket erre megidézi.

44. §. A tanukihallgatás és a szakértők meghallgatása, habár a kihallgatás több napot is vesz igénybe, egy jegyzőkönyv felvétele mellett történik.

A tanukhoz vagy szakértőhöz intézett kérdések a jegyzőkönyv bal hasábjára, az adott feleletek a jobb hasábra iratnak.

Az általános kérdések beirása helyett elég azoknak az 1868 : LIV. törvényczikk 202. §-ában kitett számaira hivatkozni.

Minden tanu vallomása önállóan veendő fel és előbb kihallgatott tanu hasonló vallomására hivatkozásnak helye nincs.

45. §. A szakértőhöz ugyanazok az általános kérdések intézendők, melyek az 1868 : LIV. t.-czikk 202. §-ában a tanukra nézve vannak megállapitva.

A szakértőknek megengedhető, hogy véleményüket, amennyiben azt a fennálló polgári törvénykezési rendtartás rendelkezéseihez képest külön irásba nem foglalták, tollba mondják vagy sajátkezüleg irják a jegyzőkönyvbe.

46. §. Az eskütétel az alább közlött minták szerint, melyekre nézve az esküttevő vallása rendszerint különbséget nem tesz, az előadó előmondása mellett történik.

Eskütétel alatt az esküttevő kezét szivére teszi, a jelenlevők pedig felállnak.

Tényleges szolgálatban álló katonai (csendőr) személyek eskütételénél a katonai szabályokban meghatározott formaságok alkalmazandók.

Ügyfelek esküje:

»Én (N. N.) esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy (következik az eskü szövege az itélet vagy egyezség szerint) Isten engem ugy segéljen!«

Tanuk esküje:

»Én (N. N.) esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a minden körülményre nézve, mi iránt megkérdeztettem, legjobb tudomásom és lelkiismeretem szerint, a tiszta és teljes valóságot vallottam és semmit azokból, melyek a kérdésekre tartoznak és a melyekről tudomásom van, el nem hallgattam. Isten engem ugy segéljen!«

Szakértők esküje:

»Én (N. N.) esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a szemle tárgyát pontosan meg fogom vizsgálni és véleményemet részrehajlás és mellőktekintet nélkül, szakismeretem szerint, jó lélekkel, a valósághoz hiven fogom előadni.

Isten engem ugy segéljen!«

Minden tanu külön-külön esketendő meg.

A szakértők az esküt együttesen tehetik le.

47. §. Azok, akik az eskütételtel az 1868. évi LIV. t.-czikk 242. §-a utolsó pontja szerint

fel vannak mentve, ezon szavak helyett: »esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre« a következő kitétellel élnek:

»ünnepélyes bizonyságot teszek arról«

A végszavakat pedig: »Isten engem ugy segéljen« — mellőzik.

48. §. Ha valamelyik fél a kihallgatott tanu meghiteltetésétől eláll, vagy a megitélt eskü letételét az ellenfélnek elengedi, az a jegyzőkönyvben megemlitendő.

49. §. A szabadalmi hivatal, amennyire lehetséges, állandó szakértőket nevezhet ki; különben a polgári törvénykezési rendtartás vonatkozó szabályai alkalmazandók.

Ha a szabadalmi hivatal állami fenhatóság alatt álló szakértő közegek véleményének megszerzését szükségesnek tartja, akkor evégből az illető ministerhez kell fordulnia.

50. §. Amennyiben tanuk, szakértők vagy eskütételre kötelezett felek Budapestről távol laknak vagy tartózkodnak, azoknak kihallgatása és megesketése az illetékes biróság által megkeresés utján foganatositandó.

51. §. Az idézésre meg nem jelenő vagy vallomásaikra az esküt megtagadó tanuk és szakértők birságolását a szabadalmi hivatal megkeresésére a kir. biróságok teljesitik.

A fegyveres erőnek és a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagjai tanukul és szakértőkül elöljáró parancsnokságuk (hatóságuk) utján idézendők meg.

Ha az ily tanukép vagy szakértőül megidézett katonai (csendőr) személy nem jelenik meg, vagy az eskü letételét megtagadja, akkor oly czélból, hogy ellene megfelelő kényszereszközök alkalmaztassanak, esetleg hogy büntetés alá vonassék, elöljáró parancsnokságához (hatóságához) megkeresés intézendő.

Nyilvánosság.

52. §. A teljes ülés és a bejelentési osztály ülései a jelen rendelet 24. §-ában emlitett esetek kivételével nem nyilvánosak.

53. §. A birói osztályban a perek előadása és a megállapitási kérelmek elintézése nyilvános ülésen történik.

Az 1868. évi LIV. törvényczikk 103. §-a eseteiben elrendelhető a közönség kizárása.

Ezirántt a felek a periratokban adják elő indokolt kérelmüket, az osztály pedig a kérelem fölött zárt ülésben határoz.

A felek és képviselőik az ülésen azon esetben is megjelenhetnek, mikor a közönség kizáratott.

A birói osztály egyes ügyek előadásánál elrendelheti a közönség kizárását akkor is, ha titokban tartást igénylő állami érdekek forognak fenn. Amennyiben az előadónak eziránt kételyei vannak, elnöki uton az illetékes hatósághoz kérdés intéztetik.

54. §. Az előadó tartozik az előadásra elkészitett pereket az elnöknek jegyzék mellett és olyan időben bejelenteni, hogy a jegyzék legalább három nappal az előadás előtt ki legyen függeszthető.

A kifüggesztés a szabadalmi hivatal helyiségeiben alkalmazott táblán történik.

55. §. Nyilvános ülésekből csak gyermekek és azok zárhatók ki, akik nem a hely méltóságának megfelelően jelennek meg.

A hallgatók csak a tanácsjegyző által aláirt beléptijegy felmutatása mellett bocsáttatnak be.

A kiosztható beléptijegyek számát az elnöklő állapitja meg és azok kiadásánál a jeletkezés sorrendje tartandó szem előtt.

Ez a megszoritás azonban az ügyfelekre és képviselőikre ki nem terjed.

Az ügyvédi kar számára bizonyos számu jegyek mindig fentartandók.

56. §. A tanácsülés elnöke nyilvános ülésben az 1868: LIV. t.-cz. 105. §-ának megtartására őrködni és a közönség zavargásainak, illetlen viseletének, tetszés vagy visszatetszés nyilvánitásának esetében mindezek fékezése, szükség esetén a terem kiüritése iránt intézkedik.

Tettleges ellenszegülés vagy nagyobb kihágás esetében az elnöklőnek jogában áll a tettest nyomban rendőrileg elvezettetni és a büntető biróság elé állitani.

57. §. A kirendelt jegyzőkönyvvezető a jegyzőkönyvet szerkeszti és azt az elnöklővel együtt aláirja.

Minden egyes nyilvánosan tárgyalandó ügynek előadása után a tanácstagok a jegyzőkönyvvezetővel együtt tanácskozás és határozathozatal végett visszavonulnak, vagy az elnök a közönséget távozásra felszólitja.

58. §. Ha az ügy nyilvánosan tárgyaltatott, a határozat tartalma és az indokolás főbb pontjai az elnök által szóval is nyilvánosan kihirdetendő, és ha ez ugyanabban az ülésben nem lehetséges, a kihirdetés ideje megállapitandó és az elnök által ugyancsak szóval a megjelent feleknek és a közönségnek tudtul adandó.

Hivatalos órák.

59. §. A szabadalmi hivatalnak hivatalos órái a birói személyzetre nézve öt, a kezelőszemélyzetre nézve naponkint hat, ünnep és vasárnaponként három óra. A naponkénti hivatalos órák beosztása az elnököt vagy helyettesét illeti.

Ugyancsak az elnököt, valamint helyettesét illeti azon jog, hogy az ügymenet gyorsitása vagy felhalmozott hátralékok feldolgozása végett a fentemlitett hivatalos órák számát szaporithatja.

Az elnök meghatározza azon órákat is, melyek alatt a segédhivatalok a felek részére nyitva állanak és ezen megállapitott órák ugy a hirdetményi táblán vagy utmutatón, vala-

mint az illető hivatalos helyiség bejáratain kifüggesztendők.

A rendes ülésnek kezdetét és tartamát a tanácsban elnöklő határozza meg.

Hivatalos pecsét.

60. §. A szabadalmi hivatal pecsétje a magyar korona országainak egyesitett czimere következő felirattal: »Magy. kir. szabadalmi hivatal.«

A hivatalos pecsét egyik példányát az elnök vagy helyettese, másikát a segédhivatali főigazgató, harmadikát pedig a kiadóhivatal vezetője, egy száraz pecsétet pedig a szabadalmi levéltárnok őrzi.

61. §. A szabadalmi tanács elnöke a szabadalmi hivatal ügymenetét rendszerint évenként kétszer vizsgálja, belátása szerint azt többször is vizsgálhatja.

62. §. A vizsgálat eredményeiről a szabadalmi tanács elnöke évenként legalább egyszer, február hóban jelentést tartozik a kereskedelemügyi ministerhez tenni.

Ily jelentést még azonkivül tehet annyiszor, ahányszor panasz vagy saját észlelései alapján rendetlenséget vagy szabálytalanságot tapasztal.

Fegyelmi eljárás.

63. §. A szabadalmi hivatal elnöke és alelnöke felett a fegyelmi hatóságot a szabadalmi tanácsból alakitott fegyelmi biróság gyakorolja és ennek határozatai végérvényesek.

A szabadalmi hivatal többi tagjai és alkalmazottai felett a fegyelmi hatóságot első fokban a szabadalmi hivatal fegyelmi birósága gyakorolja; a határozatok a szabadalmi hivatal állandó és nem állandó tagjaira nézve, a szabadalmi tanácsból alakitott fegyelmi bírósághoz, a kezelőszemélyzetre és a szolgákra nézve a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felebbvihetők.

64. §. A szabadalmi tanács fegyelmi bírósága a szabadalmi tanács elnökéből vagy helyettcséből és hat ülnökéből, a szabadalmi hivatal fegyelmi birósága a hivatal elnökéből vagy helyetteséből és a hivatal négy tagjából alakittatik.[1])

Ezen fegyelmi birságok minden év elején sorshuzás utján arra alakittatnak. A sorshuzás ugy a szabadalmi tanácsnál, mint a szabadalmi hivatalnál külön és teljes ülésben történik. A rendees tagokhoz szintén sorshuzás utján 2—2 póttag járul, akik a rendes tagokat akadályoztatásuk esetén helyettesitik. A fegyelmi biróságok névjegyzéke az illető elnök által a kereskedelemügyi m. kir. ministernek minden év február 1-éig tudomás végett felterjesztendő.

A fegyelmi biróság jegyzőjét az illető elnök jelöli ki.

65. §. A fegyelmi eljárás megindításának alapját, akár a szabadalmi tanács vagy a szabadalmi hivatal elnökeinek jelentéseiből, akár a magánfél feljelentése által, vagy más uton jusson tudomására, a kereskedelemügyi m. kir. ministernek a fegyelmi birósághoz intézett rendelete képezi; a kereskedelemügyi m. kir. minister a vád képviseletére kiküldöttet rendelhet és a vádat vissza is vonhatja.

Minden fegyelmi ügyben hozott határozat tudomás végett a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felterjesztendő.

66. §. A szabadalmi hivatal elnöke, alelnöke, állandó és nem állandó tagjai ellen folyamatba tett eljárás tekintetében a birák felelősségéről szóló 1871 : VIII. t.-czikk rendelkezései megfelelően alkalmazandók, a kezelőszemélyzet és szolgákra nézve ellenben a kereskedelemügyi ministerium személyzete számára érvényben álló szabályok mérvadók.

Hivatalos levelek és csomagok átvétele.

67. §. A beérkező hivatalos leveleket és csomagokat a segédhivatali főigazgató s akadályoztatása esetén az iktatóhivatal vezetője veszi át és bontja fel.

A pénzt vagy egyéb értéket tartalmazó levelek a pecsétek érintetlenül hagyása mellett bontandók fel, még pedig, ha tartalmuk 100 frtnál nagyobbra van jelölve, két tisztviselő jelenlétében. Az értéket a segédhivatali főigazgató vagy helyettese átveszi és az átvételt a kisérő beadványon elismeri; az értéket pedig megőrzi és a számadási utasitás szerint vezetendő letétnaplóban nyilvántartja. (II. minta.)

Ha pénzes- (értékes) levél tartalma a külső értéknyilvánitással nem egyezik, ezen körülmény a beadványon megjegyzendő, illetve a tanuskodásra felkért két tisztviselő jelenlétében felvett s további eljárás végett a beadványhoz csatolt jegyzőkönyvbe foglalandó.

A levelek boritékai naponta külön csomagokba kötendők s a beérkezés keltével ellátva, egy hónapig megőrzendők.

A pénzes levelekre vonatkozó ügyiratok, valamint azok, melyek alapján másolatok kiállitásáért dijak szedettek be, a kereskedelemügyi ministerium központi számvevőségével közlendők.

Iktatóhivatal.

68. §. Az iktatóhivatal teendői:

a) a beadványok beiktatása;

b) a beadványokon és azok mellékletein lévő bélyegjegyek felülbélyegzése, az észlelt

---

[1]) V. ö. az alábbi 1899. évi 1089. sz. a. rendelettel.

bélyeghiányok megállapitása és leletek felvétele;

c) idegen számok mutatójának vezetése;

d) az iktatmányok továbbitása;

e) az ügyiratok elintézésének az iktatókönyvbe való bejegyzése. (Kivezetés.)

A beadványok beiktatása.

69. §. A beadványok beiktatása az iktatókönyvben történik. (III. minta.)

A rendszerint 2000 számot tartalmazó 200 iv egy könyvbe kötendő; a könyv kivül az évszám és az abba beiktatott ügyiratok számaival látandó el, pl. 1896. év 1—2000; 1896. év 2001—4000.

Az iktatókönyv első rovatába irandó a szám, mely az év első napján 1-gyel kezdődik s sorrendben folytattatik az év végéig; a második rovatba a beérkezés kelte (hó, nap), a harmadikba a beadó hatóság vagy fél neve, a beadvány kelte és száma; a negyedikbe szabatos kivonatban a beadvány tárgya, az alá jobbról a beadványhoz mellékelt iratok és egyéb tárgyak száma, esetleg sulya.

70. §. A beadványok a beérkezés sorrendjében vezetendők be. Ugyanazon tárgyra vonatkozó egyidejüleg (ugyanazon posta-küldeménynyel érkezett vagy együtt várakozó felektől) beérkezett bejelentésekre ezen körülmény (egyidejüleg beérkezett........ számmal) az iktatókönyvbe és a bejelentésre jegyzendő.

A beadvány mellékletei megolvasandók, illetve amennyiben azok száma a 30-at meghaladná, hosszában és széltében átkötendők és megmérlegelendők, ugyszintén a csomagok is. A 30-at meg nem haladó mellékletek minden darabjára, az ezen számot meghaladó mellékletek minden csomagjára, ugyszintén minden egyes rajzra és annak minden egyes lapjára az iktatókönyvi szám és az év pontosan rávezetendő és az iktatmányon az összes mellékletek száma kiirandó.

Ládákra, tárczákra, tekercsekre, bádogszelenczékre és csomagokra, ha másképp nem lehetne, könnyen el nem távolitható papirszeletek, esetleg táblák alkalmazandók és az ügydarab iktatókönyvi száma és az évszám ezekre feljegyzendő.

A beadvány külső oldalának jobb hasábján legfelül, szembeötlő és maradandó módon a hivatal megnevezése, az iktatókönyvi szám és a beérkezés napja szines bélyeggel nyomtatandó, középen alul irónnal a beadványban hivatkozott előző, esetleg az idegen hatóság számának megfelelő s az idegen számok jegyzéke alapján kikeresendő kebelbeli ügyiratok számai, legalul pedig tintával a csatolva talált mellékletek darabszáma, illetve a csomagok, ládák, tekercsek stb. száma és sulya jegyzendő fel.

71. §. Az esetben, ha a beadványban jelzett mellékletek egészen vagy részben hiányoznának, az iktatóhivatal főnöke ezen körülményt beadványon, uj bejelentéseknél a boritékiven megjegyzi.

A beérkező iratokhoz csatolt kézbesitési iveket és térti vevényeket az iktatóhivatal vezetője a megfelelő iktatókönyvi számmal, a beérkezés keltével és névaláirásával ellátva, még a beérkezés napján visszaküldi.

72. §. A találmányi bejelentések a többi beadványokhoz hasonló elbánásban részesitendők, az iktatásnál azonban ily kérvények benyujtójának kivánságára az iktatóhivatal főnöke saját aláirásával és a hivatal pecsétjével a következő bélyegmentes elismervényt szolgáltatja ki vagy küldi el:

»N. N. urnak (asszonynak) bejelentése, mely (következik a találmány czime) czimü találmányról szól, az alulkitett napon ideérkezett és .... sz. alatt be lett iktatva.«

A beadványok és azok mellékletein lévő bélyegjegyek felülbélyegzése, az észlelt bélyeghiányok megállapitása és leletek felvétele.

73. §. A beadványokon és ezek mellékletein lévő bélyegjegyek hivatalos felülbélyegzése a bélyeg- és illetékszabályokban előirt szerkezetü időjelzővel ellátott festékkel megnedvesitett bélyegzővel oly módon eszközlendő, hogy annak felerészét képező időjelző a bélyegjegy alsó részén, másik fele pedig az iraton tisztán kivehető legyen.

74. §. A beadványokat a bélyegkötelezettség tekintetéből az iktatóhivatal főnöke gondosan megvizsgálja, a lelet felvételére az utasitást megadja, s a leletfelvétel teljesitése felett őrködik.

Ha bélyegköteles beadványokon vagy azok mellékletein a szabályszerü bélyeg hiányzik, vagy a megszabottnál kisebb értékü, erről a lelet (IV. minta) nyomban felveendő, mit a felvevő a megleletezett iratok mindegyikén a felvétel idejének megjelölése mellett névaláirásával megjegyez, s az iktatóhivatal vezetője által láttamozott felvételt az illetékkiszabási, illetve azon adóhivatalnak küldi meg, melynek kerületében a beadó fél lakik.

Számmutató.

75. §. A beérkezett iratok számai az iktatás után azonnal az (V. minta) szerinti nyomtatványon tartandók nyilván oly módon, hogy az idegen számok mellé a megfelelő kebelbeli számok feljegyzendők.

Ha valamely beadványon több szám fordul elő, az minden egyes szám alatt külön nyilvántartandó.

Az iktatmányok továbbitása.

76. §. Az iktatóban megfelelően kezelt beadványok még a beiktatás napján részleten-

ként, kézbesítőkönyvvel felszerelés és továbbítás végett, az irattárnak adandók át.

»Sürgős«-nek jelzett darabok soron kivül kezelendők és adandók tovább az irattárba.

Pótlólag beérkezett mellékletek, számuk, illetve sulyuknak és a beérkezés idejének az iktatókönyv megfelelő rovatában történt előjegyzése után a beadvány iktatókönyvi számával ellátva, szintén az irattárnak adandók át.

Bejelentés boritéka.

77. §. Találmányi bejelentések az irattárba küldés előtt egy külön boritékba teendők (VI. minta), melyre az iktatószám, az érkezés napja, a mellékletek és azok esetleges hiánya jegyzendő fel.

78. §. Az ügyiratok egyik helyről a másikra csakis kézbesitőkönyv mellett küldendők, mire nézve a kézbesitőkönyvek vezetésénél ugy itt, mint a kezelés minden folyamatában irányadóul szolgál, hogy 1. minden küldeménynél legelől feljegyzendő, hogy az iratok mely napon (esetleg órában is) és hová küldetnek; 2. a kézbesitendő ügyiratok számai sorszám szerint és folytatólagosan bejegyezendők; 3. az utolsó szám után közvetlenül a kézbesitendő ügyiratok darabszáma bejegyzendő; 4. az átvételt csakis tisztviselő vagy dijnok igazolhatja aláirásával, az átvétel elismerése alkalmával annak ideje pontosan megjelölendő.

Az elküldött iratok átvételének elismeréséről a kézbesitőkönyv visszaérkeztével meggyőződés szerzendő.

Az ügyiratok elintézésének az iktatókönyvbe való bejegyzése. (Kivezetés.)

79. §. Az ügyiratok elintézésének az iktatókönyvbe való bejegyzése alkalmával annak 5-ik és 6-ik rovata töltetik ki, még pedig oly módon, hogy az 5-ik rovatba azon hatóság, hivatal czime, melyhez, illetve azon személy vagy fél neve, kihez a kiadmány intéztetik, vagy azon körülmény, hogy az ügyirat az irattárba teendő, s a 6-ik rovatba az intézkedés helybenhagyásának kelte jegyzendő be.

Más számmal elintézett ügyiratok kivezetésénél az 5-ik rovatba azon ügyirat száma jegyzendő be, melylyel az elintézés történt. (Pl. Elint. 8678/96. sz. a.)

Az elintézés bejegyzésének megtörténtét és keltét a kivezető tisztviselő az előadóiv megfelelő helyén, illetőleg a beadvány külzetén néválairásával igazolja.

Irattár.

80. §. Az irattár teendői:

a) alapszám-mutató;
b) betüsoros névmutató vezetése;
c) a beadványoknak az előző iratokkal való kapcsolatba hozatala, felszerelése és feldolgozás végetti elküldése:
d) az ügyiratok számszerinti nyilvántartása;
e) az iratok elhelyezése és
f) az iratok kiadása.

Alapszám-mutató vezetése.

81. §. A bejelentések alapszámmal való megjelölése czéljából az irattárban alapszám-mutató (VII. minta) vezetendő és pedig a bejelentő nevének kezdőbetüje szerint külön iveken és pedig a következő rovatok szerint: folytatólagos alapszám, a bejelentőnek neve, állása, lakhelye és a találmány tárgya, a bejelentés napja és az iktatószám.

Részvénytársaságok és szövetkezetek sem a részvénytársaság vagy szövetkezet szerint, sem a székhely megjelölése szerint, hanem a különös elnevezés (Corvina), vagy a működésének köre (lámpagyár) szerint vezetendők be.

Betüsoros névmutató.

82. §. A betüsoros névmutató (VIII. minta) nemcsak a bejelentésekről, hanem az összes beadványokról vezetendő és kezdőbetü, valamint szükség szerint a tovább következő betük szerint osztályozandó.

Első rovatába a benyujtó neve és lakhelye, 2. rovatába a beadvány röviden összefoglalt tárgya, 3. rovatába a bejelentések alapszáma és az ezen tárgyra vonatkozó összes iktatószámai jegyzendők be.

A beadványoknak az előző iratokkal való kapcsolatba hozatala, felszerelése és továbbküldése.

83. §. Azon iktatmányok, melyekben alapszámra vagy előző iratokra történik hivatkozás, ezekkel kapcsolatba hozandók.

A kapcsolatba hozatal az irattárba beérkezéskor nyomban eszközlendő és megtörténte a bejelentéseknél a boritékiven, egyéb beadványoknál pedig a beadvány külzetén jelzendő olyképen, hogy a csatolt előző irat száma a következő jellel »|_____«, pl. |3536—88. aláhuzatik.

Figyelem forditandó arra, hogy az iktatmány elintézéséhez megkivántató és az irattárban fekvő minden előző irat csatoltassék, mely a közvetlen hivatkozott szám előiratát képezi vagy azzal különben kapcsolatban van.

Ha az iktatmánynak előző irata van, de arra szám szerint hivatkozás nem történik, az a tárgymutató segélyével kikeresendő és csatolandó.

Azon esetben, ha hivatkozott előző iratok az irattárban elhelyezve ninosenek, vagy más számhoz már előzőleg kiadattak, ezen körül-

mény az iktatmány külzetén az illető szám mellé följegyzendő, még pedig oly módon, hogy ezen feljegyzés alapján az irat feltalálható legyen, pl. 586—88. elintézetlen 368—88.

Az ügyiratok számszerinti nyilvántartása.

84. §. Az iratok számszerinti nyilvántartására az irattárban külön napló (IX. minta) vezetendő következő rovatokkal: iktatószámok folytatólag, az iktatott beadványhoz csatolt előiratok, az előadó neve és a nap, amelyen az iktatmány neki kiadatott, az elnök, alelnök vagy tanácselnöknek neve és a nap, amelyen az ügydarab kiadás véget hozzáérkezett, azon nap, amelyen az ügydarab a kiadónak, a lajstromozónak, a hivatalos lap szerkesztőjének, a dijak ellenőrzésével megbizott tisztviselőnek kiadatott, az intézkedésnek rövid tartalma és napja, az alapszám, az irattárban való elhelyezés napja, a hátralék-kimutatásba való felvétel napja és esetleges megjegyzések rovata.

A mutatókban és a naplóban bejegyzett beadványok az elnöknek vagy helyettesének kiosztás végett bemutatandók és az előadó kijelölése után a megnevezett előadónak kézbesitőkönyv mellett elküldendők.

Kivétel áll fenn a megsemmisitési és megvonási keresetekre nézve, melyek előzetesen pörfeljegyzés végett a szabadalmi lajstromhoz küldendők és csak annak foganatositása és az ügydarabon történt feljegyzése után mutatandók be az elnöknek.

85. §. Az előadó az ügydarabra az elintézési tervet vezetvén és azt vagy egyenesen vagy a tanácsülés utján az elnökhöz vagy valamely tanács elnökéhez juttatván, az iktatmány az irattárhoz küldendő, mely ezen körülményt, hogy »kiadás végett az elnöknél vagy melyik tanácselnöknél van«, az előbbi §-ban emlitett mutatókönyvbe jegyzi.

Az ily irat az elnöki kiadmányozás után a kiadóhoz, lajstromozóhoz, a hivatalos lap szerkesztőjéhez, a dijak ellenőrzőjéhez elküldetvén, az elhelyezés végett az irattárhoz visszakerül.

86. §. Az ügyiratok az elhelyezésnél gondosan megvizsgálandók, hogy a hozzátartozó pótivek, rajzok, jegyzőkönyvek vagy egyéb mellékletek és a csatolva volt előiratok visszaérkeztek-e, továbbá a kiadás utáni rovaton foglalt intézkedéseknek és utasitásoknak elég tétetett-e, s ha e részben hiány tapasztaltatnék, nevezetesen ha pótivek, jegyzőkönyvek s egyéb mellékletek vagy előiratok hiányoznának s ezek átvétele vagy elcsatolása az ügyiraton kellőleg igazolva nincs, ezek rövid uton kutatandók és rendbehozandók.

Az irathoz csatolt, más csoporthoz vagy más alapszámhoz tartozó előző irat az illető helyre mindenkor visszateendő.

Ha az iratok elhelyezésénél tapasztaltatik, hogy a kiadmányhoz csatolandó mellékletek az ügyirat mellett elnézésből visszamaradtak, az ügyirat ezen hiány pótlása végett a kiadónak visszaadándó.

87. §. Mindezek teljesittetvén, minden uj bejelentésre külön iratcsomó készitendő, melybe legelőször az iratjegyzék (X. minta) és azután a bejelentés és erre vonatkozó minden későbbi iktatmány mellékleteivel együtt (a főrajzok főpéldányának kivételével) czérnával befüzendő.

88. §. A nem uj bejelentésekre vonatkozó iratok az év végén egyenlő, könnyen kezelhető csomagokban két-két kemény iratfedél közé, hevederrel összekötve helyezendők el.

Az iratfedelek felső, illetve kifelé álló lapján az évszám, a csomagban foglalt ügyiratok kezdő és végső számai feltünően (legczélszerübben nyomtatott fölirással) kitüntetendők.

89. §. A régi rendszer szerint kiadott szabadalmak ügyiratai kezelésére és szerelésére vonatkozólag az eddig használatban lévő könyvek folytatandók.

Iratok kiadása.

90. §. Az irattárban elhelyezett iratok kiadandók:

1. később beérkezett ügyiratokhoz,
2. a kitüzött határidőben az előadónak.

Az iratok az elnöknek, annak helyettesének, az állandó és kültagoknak, vagy a szabadalmi tanács elnökének vevény mellett kiadhatók.

A kiadott iratok az irat helyére teendő fölszerelő lapon (XI. minta) is nyilvántartandók, ezen jegyzendők fel a más irathoz csatolt vevényre kivett, vagy az esedékes határidőben az előadónak visszamutatott ügyiratok is.

Följegyzendő a kiadott ügyirat száma, azon szám, melyhez kiadatott, vevényre kivett iratoknál az illetőnek neve, s mindenkor a kiadás napja.

Visszaérkezés alkalmával a megfelelő kelet kitétele mellett ezen előjegyzés áthuzandó.

Egy vevényre csak egy alapszámhoz tartozó ügyiratokat lehet kiadni.

91. §. Azon ügyiratok, amelyek előadói ivén a megfelelő rovaton, vagy »ad acta« daraboknál az elintézés fölött bizonyos határnap van megjelölve, nyilvántartandók s a kitett határnapon az előadónak visszamutatandók, mely alkalommal azon darabokról, melyek az irattárban nincsenek, kimutatás küldendő az előadóhoz.

A sürgetésre az előadónak átadott ügyiratok minden esedékes határidőben nyilvántartandók (XII. minta) s ha az előadóhoz küldéstől számitott egy hó alatt az irattárba vissza nem kerülnek, szorgalmazandók.

Ezen szorgalmazási jegyzék másolata, ha további 14 nap alatt az iratok az irattárba vissza nem érkeztek volna, az irattár részéről az elnöknek bemutatandó.

A bejelentés hirdetése és megtekintése.

92. §. Ha a bejelentési, vagy felfolyamodás esetében a birói osztály határozata a bejelentés kihirdetésére szól, az irattár az ügydarabot a szabad. hivatal hivatalos lapja szerkesztőjének adja át, egyuttal pedig a bejelentést, annak mellékleteit, a leirás egyik példányát és a leirás vagy leirások elfogadott, rajzvásznon készült példányait az iratcsomóból kibontja és külön boriték (XIII. minta) alatt a megtekintés ellenőrzésére kirendelt tisztviselőhöz juttatja.

93. §. A megtekintés ellenőrzésére kirendelt tisztviselő a hozzáérkezett bejelentéseket addig őrzi, mig a hivatalos lapban a bejelentés közzé nem tétetett.

A közzététel napján a közzétett bejelentések boritékára és az abban foglalt összes iratokra és rajzokra a közzététel napját jelző bélyeget üti és az ezen iratokat a jelentkezőknek kellő ellenőrzés mellett megtekintésre kiadja, a közzétételtől számitandó 60 nap mulva pedig azokat az irattárnak visszaküldi, mely az ujra összefüzött iratcsomót az előadónak bemutatja.

A megtekintés ellenőrzésére kirendelt tisztviselő a közzétett bejelentésekről alapszámuk szerinti jegyzéket vezet.

Szabadalmi lajstrom.

94. §. A szabadalmi lajstrom vezetése a szabadalmi levéltár főnökének felügyelete és felelőssége mellett történik, ki utasitásait a szabadalmi hivataltól rendszerint az előadóiven veszi és ugyanazon előadóivre a bevezetés foganatositását feljegyzi, kivételt képeznek a megvonási és megsemmisitési keresetek, melyek egyenesen az iktatóból érkeznek feljegyzés végett a lajstromozóhoz, ki a megtörtént feljegyzést azonnal a kereset első példányára reávezeti.

95. §. Az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg engedélyezett régibb szabadalmak az eddigi évenkinti kötetszám szerint vezetett lajstromban feljegyezve maradván, az ujabbi bevezetések ugyanezen kötetekben az eddig fennállott szabályok szerint eszközlendők.

Hasonlókép folytatandók a bevezetések azon szabadalmakra nézve, melyek 1894. évi január hó 1-étől fogva kérelmeztettek és az 1895. évi XXXVII. t.-czikk életbeléptetéseig engedélyeztettek.

96. §. Az 1895. évi XXXVII. törvényczikk életbeléptetésétől fogva megadott szabadalmak az uj szabadalmi lajstromba vezetendők, és pedig az 1894. évi január hó 1-től fogva bejelentett és engedélyezett szabadalmak számai után következő folytatólagos számok alatt.

97. §. Ezen uj lajstrom oly módon vezetendő, hogy a lajstromkönyvnek minden egyes oldalán két szabadalom jegyzendő be. (XIV. minta.) Minden ilyen fél lapra jegyzendő a szabadalom száma, a bejelentés napja és alapszáma, a szabadalom czime, a bejelentőnek neve, állása és lakhelye, a képviselő neve és lakhelye, a szabadalom tulajdonában történt változások, valamint az adott és bejegyeztetni kivánt használati engedélyek, a képviselő személyében történt változások, az évi dijak fizetésének napja, a szabadalom törlése vagy korlátozása és megszoritása és a külön megjegyzések.

Ezen lajstrom 150 ive egy kötetbe foglalandó és kivül a szabadalmak folyószámával megjelölendő.

98. §. A belajstromozott szabadalmak könnyebb feltalálása végett az előadó iven jegyzett, a szabadalmi osztályozás szerinti tárgy és a szabadalmak tulajdonosairól betüsoros névjegyzék vezetendő.

A találmányok osztályozása az idecsatolt minta szerint történik. (XV. melléklet.)

Kiadóhivatal.

99. §. A kiadóba érkező ügyiratok a kiadókönyvbe (XVI. minta) bevezetendők s nyilvántartandók; az érkezés kelte az előadóiv megfelelő rovatán előjegyzendő.

100. §. A tisztázásnál nem szükséges előiratok és mellékletek az előadóivből kiveendők, s az egy ügyirathoz tartozók összekötve, az e czélra szolgáló szekrényekben számszerü rendben kellőleg jelezve megőrzendők.

101. §. A tisztázás végett az irnokoknak kiosztott ügydarabok külön munkakönyvben (XVII. minta) nyilvántartandók.

A tisztázó az előadóiv megfelelő rovatán nevét irja, s a tisztázás keltét jegyezze fel.

102. §. A kiadmányok a magyar korona országainak egyesitett czimerével és »magyar királyi szabadalmi hivatal« felirattal ellátott papiron állitandók ki, a tisztázaton legfelül az ügyirat alapszáma, annak hiányában az iktatókönyvi száma irandó.

A kelet, azaz a kiadmányozási záradék napja a szöveg alá irandó.

A tisztázatok szövege mellé az iv első lapjának baloldalán a csatolási jel (*/.) alkalmazandók.

A czim — ha megszólitás van — a papir alsó — ha nincs — annak felső részére irandó.

»Bizalmas« vagy »sajátkezü felbontásra« utalt tisztázatokra a jelzés felül, baloldalon, a szám és szöveg közt rézsut aláhuzva alkalmazandó.

103. §. Táviratokon a keltezés elhagyandó.

104. §. A tisztázatok a fogalmazványnyal az aláirásra bocsátás, másolatok a hitelesités előtt gondosan összeegyeztetendők.

Az egyeztetés megtörténte az előadóiven az illetők névaláirásával, a tisztázaton pedig az irat bal sarkán egyeztetési jellel (|⁄) az egyeztetők által igazolandó.

Ha a tisztázásnál vagy az egyeztetésnél a fogalmazványban szembeötlő tollhiba fedeztetnék fel, ez esetben az irat az előadónak helyesbités végett bemutatandó.

105. §. Az összeegyeztetett tisztázatok különkülön a kellő felirással ellátott táblákban rendszerint délelőtt 9 órakor küldendők aláirásra.

Az aláirásra küldött ügydarabok számai egy külön könyvben nyilvántartandók s aláirás után a számok összehasonlitandók; ha egy irat esetleg visszatartatnék, ez a könyvben megjegyzendő, a későbbi visszaérkezés kelte pedig előjegyzendő.

106. §. Azon kapcsolatos ügyiratok, amelyeknél a megfelelő rovaton erre utasitás adatott, egyidejüleg küldendők el.

107. §. Az előiratok és iktatmányok, melyek a kiadóba érkezéskor az iratokból kivétettek, a tisztázatok aláirása után az ügyiratokhoz visszahelyezendők.

108. §. A kiadás következőleg történik:

Elsősorban kivétetnek az aláirt tisztázatok, a kiadmányok czimei az előadóivvel összehasonlittatnak; azután a nyert utasitásnak megfelelően csatoltassanak a kiadmányhoz a mellékletek, melyeknek darabszáma, illetve csomagoknál ezek sulya a tisztázat első oldalán alkalmazott csatolási jel (•/.), mely följegyzendő, pl. •/. 3 drb.

A kiadó az elküldést az előadóiv megfelelő rovatán névaláirásával s a kelet kitétele mellett igazolja, s mindazon utasitásokat figyelembe veszi, melyek az előadóiven a kiadmányok felszerelése, elküldése tekintetében adattak; ezt az előadóiven bizonyitja.

A kiadott ügyiratok a tisztázatok elküldése után még egyszer gondosan átvizsgálandók, a kiadókönyvben kivezetendők s naponta kézbesitő könyvvel kivezetés végett az iktatóba küldendők.

109. §. Sürgősnek jelzett, vagy rövid határidőhöz kötött darabok a kiadóban is soronkivül kezelendők.

110. §. A kiadott és kellően fölszerelt tisztázatok boritékba teendők, illetve csomagolandók.

A boritékra a czim mindig a tisztázatról irandó, s azon a szám és a mellékelt csatolmányok darabszáma mindenkor kiteendő.

Bizalmas vagy sajátkezü felbontásra szánt levelek a boriték czimoldalán szembetünően jelzendők.

111. §. A posta, távirda és távbeszélő igénybevételénél a segédhivatal ezen szolgálati ág szabályai szerint jár el.

112. §. Hivatalos levelek és postai csomagok, a boriték, burkolat, göngyölet stb. felső szélén »Magy. kir. szabadalmi hivatal« felirattal, a baloldalon pedig következő portómentességi záradékkal látandók el: »Hivatalból, közszolgálati ügyben, portómentes.«

Magánfelekhez intézett küldemények boritékán a »hivatalból« jelzés mindenkor, a »Közszolgálati ügyben, portómentes« jelzés azonban csak akkor teendő ki, ha az ügyiratban erre utasitás van. (Az 1895: XXXVII. törvényczikk végrehajtására vonatkozó rendelet 26. §.)

A Magyarország és Ausztria határain túl menő hivatalos leveleknél a postadij akkor is lerovandó, ha erre az ügyiraton utasitás nem adatott.

113. §. Az egy kilogrammot meg nem haladó sulyu közönséges és ajánlott levelek a hivatalos pecsétnek megfelelő pecsétjegyekkel, az egy kilogrammot meghaladó sulyu, a bizalmas és sajátkezü felbontásra utaltak azonban mindig pecsétviaszszal zárandók le.

Tropikus égöv alá menő leveleket ostyával kell lezárni.

114. §. Pénzes levelek boritékolása két tisztviselő jelenlétében történjék, minek megtörténte az ügyiratra és a boriték hátlapjára irt névaláirással igazolandó.

A boriték legalább öt pecséttel zárandó le.

Vastag vonásokkal ellátott boritékokat használni, a czimet, rendeltetési helyet vagy mást a boritékon vastagon aláhuzni nem szabad.

A tartalmat képező állam- és bankjegyeket, ugyszintén az érczpénzt is, a czimiraton részletezni és összegezni kell.

Tengeren túl menő pénzeslevelek és csomogak viaszkos vászonba göngyölendők s a hajtások szélei összevarrandók.

115. §. Csomagok (1—20 kgig) erős papirba göngyölve, zsineggel körülkötözendők s a hajtások szélei kellő számu pecséttel zárandók le; fontosabb iratokat, okmányokat tartalmazó csomagok csomagoló vászonba teendők, a hajtások szélei pedig összevarrandók, 20 kgnál sulyosabb, vagy nagyobb terjedelmü csomagok, ládák, tekercsek szállitmányozónak adandók át. A csomagoknál a czimet lehetőleg magára a göngyöletre kell irni; ha a göngyöletre irni egyáltalán nem lehet, ez esetben azon papirlapot, melyre a czim irva van, nemcsak széleivel, hanem egész lapjával kell a csomagra ragasztani, hogy arról eltávolitható ne legyen.

Csomaghoz mindenkor szállitólevél készitendő, melyen »M. kir. szabadalmi hivatal« megjelölésén kivül a czim, a tartalom s postai szállitás esetén a portómentességi záradék is feljegyzendő. (XVIII. minta).

Postán továbbitandó levelek és csomagok naponkint kétszer, a postainditások figyelembe vételével, sürgős levelek és csomagok soron kivül adandók fel.

116. §. A levelek és csomagok a lezárt boritékról irandók be a postai feladókönyvbe s ebbe a szám, a mellékletek darabszáma, illetve sulya, a czimzett neve és lakása bejegyzendő.

117. §. Postai feladókönyvet, illetőleg kézbesitőkönyvet a kiadó legalább hatot vezessen.

Az 1-be az alánlott, a 2-ikba a közönséges leveleket, a 3-ikba a postai csomagokat, a 4-ikbe a helyben kézbesitendő kiadmányokat, az

5-ikbe a kiadás előtti rovatban elküldendő darabokat, a 6-ikba az iktatóhivatalba kivezetés végett átadott ügydarabokat irja be.

118. §. Idézéseket, szabadalmi okmányokat és határidőt tartalmazó levelekhez, valamint a pénzes levelekhez és értéket tartalmazó csomagokhoz átvételi elismervény csatolandó. (XIX. minta.)

Ezen átvételi elismervények nyilvántartandók, s ha egy hó alatt vissza nem érkeznének, reklamálandók.

Ily küldemények vevény mellett adandók postára.

A feladóvevények és aláirt átvételi elismervények nyilvántartandók és 1 évig megőrzendők. (XX. minta.)

A postahivatal által postadij lerovása esetén kiállitott feladóvevények az összeg elszámolhatása végett a szabadalmi hivatal segédhivatali főigazgatójának adandók át, ki azt az ügyiraton elismeri.

A »Szabadalmi Közlöny« szerkesztése.

119. §. Nemcsak a bejelentések kihirdetésére vonatkozó, hanem mindazon határozatok is, melyek valamely kihirdetett bejelentés elutasitására, szabadalmak megadására, átruházására, megszünésére, megvonására, megsemmisitésére és korlátozására vonatkoznak, az irattár utján a »Szabadalmi Közlöny« szerkesztőjének adandók át, ki a megtörtént hirdetést az ügyiraton feljegyzi.

120. §. Ezen hirdetéseknek közzétételénél a »Szabadalmi Közlöny« szerkesztője az e tekintetben kiadott külön utasitás szerint jár el.[1])

A dijak ellenőrzése.

121. §. [A szabadalmi dijak kellő ellenőrzése czéljából tartoznak az állampénztárak (a m. kir. központi állampénztár Budapesten és a m. kir. állampénztárak Budapesten és Zágrábban) a náluk bevezetett szabadalmi dijakról, a régi szabadalmakra nézve a lajstromozási illetékekről is egyenkint egy befizetési igazolványt késziteni és ezen igazolványokat hetenkint a szabadalmi levéltárnak jegyzék mellett elküldeni. Az állampénztáraktól hetenkint beküldött jegyzékek az állampénztári naplókkal leendő egybevetés czéljából havonkint a kereskedelemügyi ministerium központi számvivőségének átküldendők.] [2])

122. §. Ezen szabadalmi dijak nyilvántartása végett a szabadalmi levéltár két naplót vezet, ugymint:

1. az uj törvény életbeléptetése után bejelentett találmányok első évi dijainak és ezeknek, valamint a törvény 60-ik §-a szerint a szabadalmi hivatalhoz áttett bejelentéseknek a szabadalom megadása előtt esedékessé vált további évek dijainak nyilvántartására (XXI. minta); ezen napló rovatai a következők: a bejelentés alapszáma, a bejelentő neve, állása és lakhelye, a bejelentés közzétételének napja, az 1-ső évi dij esedékességének napja és a befizetés napja; a többi lejárt évekre vonatkozó esedékességek és befizetések napja. Amennyiben az 1-ső évi dij fizetése nem történt volna, az esedékesség után a 12-ik napon a szabadalmi hivatalnak erről jelentést tesz.

Ha valamely szabadalom, melynek 1-ső évi dija meg van fizetve, későbben, mikor már más évi dijak esedékesek, a szabadalmi lajstrom vezetőjéhez érkeznek, ez utóbbi a bejegyzés előtt jelentést tesz a be nem fizetett dijakról, mely jelentés alapján a szabadalmi hivatal a bejelentőt a dijak utólagos befizetésére utasitja. Ezen utasitás a dijak ellenőrzésével megbizott tisztviselőhöz kerül, ki a határidő lejárta után jelentést tesz arról, vajjon a dij megfizettetett-e vagy sem.

2. A megadás után esedékes évi dijakról jegyzék vezetendő, mely az évnek minden egyes napjára, de több évre folytatólagosan különkülön vezettetik. (XXII. minta.)

Ezen naplóba első helyen bevezetendők azon szabadalmak is, melyek a magyar kormány kezdeményezése folytán 1893. évi deczember 31-ig engedélyeztettek és ezen napon még érvényben fennállanak.

Ezen napló minden hónapra külön czim alatt és hátán a napot jelző számmal kötendő be és következő rovatokkal bir:

A szabadalom száma, a tulajdonos neve, állása és lakhelye, a találmány bejelentésének, illetve a régebb közös egyetértéssel megadott szabadalmak engedélyezési napja, valamint a 15 évre esedékes évi dijak összege és befizetésének napja.

---

[1]) Lásd a »Szabadalmi Közlöny« szervezeti szabályzatát a 931. lapon a K. M. 1652/1896. sz. rendeletbe foglalva.

[2]) *A kereskedelemügyi minister ur által a magy. kir. pénzügyminister urral egyetértőleg felállitott m. kir. szabadalmi állampénztár működését 1899. augusztus 1-ével kezdi meg.*

Ezen nappal kezdődőleg mindazon szabadalmi dijak, amelyek eddig a m. kir. központi, a budapesti (IX. ker.) és a zágrábi állampénztárnál voltak befizetendők, a magy. kir. szabadalmi pénztárnál (Budapest, VII. ker., Barcsay-utcza 2. sz., Erzsébet-körüt 19. sz.) *lesznek befizetendők.*

Ugyancsak f. évi augusztus 1-től kezdve a m. kir. központi budapesti (IX. ker.) *és a zágrábi állampénztárak semminemü szabadalmi dijakat el nem fogadnak.* (Szab. hiv. 383/899. eln. sz. rend.)

123. §. Az ellenőrző tisztviselő a naplót a dijak esedékessé válta után 30-ik napon elővezsi és amennyiben a dij fizetése a naplóban nem igazoltatott, az intési levelet a kiadó utján a szabadalom tulajdonosának vagy meghizottjának portókötelesen és átvételi vevény mellett elküldi, az intés megtörténtét a napló illető rovatában följegyzi és a dij és esetleg pótlékának be nem érkezése esetében 42 nap mulva a fizetés elmulasztásáról a szabadalmi hivatalnak jelentést tesz.

Az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi ministerium kezdeményezése folytán engedélyezett szabadalmakra nézve az eddigi nyilvántartások és dijkimutatások továbbra is vezetendők és azok eredményéről a szabadalmi hivatalnak jelentés teendő.

A magyar kormány kezdeményezése folytán engedélyezett régibb szabadalmaknál nyilvántartás alapján még az esetben is teendő külön jelentés, ha a szabadalom tulajdonosa az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 45. §-ában kitüzött 60 nap lejárata utáni harmadik napon a szabadalom meghosszabbitása iránt a szabadalmi hivatalhoz nem folyamodott.

124. §. A szabadalmi levéltár lajstromszám szerinti sorrendben elrendezi és őrzi a szabadalmi leirásokat, mintákat stb.

125. §. A szabadalmi levéltárban az elnök által meghatározott órákban bárki megtekintheti:

a) az osztrák cs. és kir. kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg megadott szabadalmak leirásait, rajzait, mintáit stb., amennyiben ezekre nézve a titoktartás fenn nem áll;

b) az 1894. január hó 1-étől bejelentett szabadalmak leirásainak, rajzainak, mintáinak stb. egyik példányát;

c) az 1895. évi XXXVII. t.-czikk alapján megadott szabadalmak közzétett leirásait és rajzait, valamint az azokhoz tartozó és őrizetbe vett mintákat stb. (1895. évi XXXVII. t.-czikk 34. és 43. §§.)

4791. eln. szám.
1895. nov. 4-én.

VI.

Keresk. ministeri rendelet

a szabadalmi ügyvivőkről.

Az 1895. évi XXXVII. t.-czikk 28. §-ában foglalt felhatalmazásom alapján a közetkezőket rendelem:

1. §. Aki szabadalmi ügyvivői jogositványt el akar nyerni, ez iránti kérvényét a kereskedelemügyi m. kir. ministernél benyujtani és ahhoz következő igazolványokat csatolni tartozik:

a) magyar állampolgárságát igazoló okmányokat;

b) müszaki képesitését kimutató belföldi müegyetem által kiállitott, vagy külföldi honositó oklevelet.

2. §. Ha az előbbeni szakaszban emlitett igazolványok rendben találtatnak és a menynyiben a folyamodó erkölcsi magaviselete és megbizhatósága ellen a közigazgatási hatóság meghallgatása után sem forog fenn kifogás, a kérvény a vizsgálati bizottság elnökének vizsgálati határnap kitüzése végett kiadatik.

3. §. A vizsga nyilvános és külön bizottság előtt teendő, melynek elnökét és tagjait a kereskedelemügyi minister nevezi ki.

4. §. A vizsga tárgyai:

a) a magyar szabadalmi törvények és az azokra vonatkozó szabályok és végrehajtási rendeletek;

b) a külföldi szabadalmi törvények lényeges intézkedései, nemkülönben a vám- és kereskedelmi szövetségnek, valamint az államszerződéseknek a szabadalmi ügyekre vonatkozó határozmányai.

5. §. Minden vizsgánál az elnökön kivül két bizottsági tagnak jelen kell lennie.

6. §. A vizsgát megelőzőleg vizsgálati dij fejében hatvan korona teendő le az elnök kezeihez, mely összeg folyamodónak nem jelentkezés, vagy a vizsga sikertelen volta esetében sem szolgáltattatik vissza és mely egyenlő részben a bizottság elnökét és tagjait illeti.

7. §. A vizsga eredménye fölött a vizsgálati bizottság szavazás utján határoz, eltérő szavazatok esetében az elnök szavazata dönt.

A vizsga eredménye szóval kihirdettetik és a vizsgálatról jegyzőkönyv veendő fel, mely a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztendő, ki az ügyvivői jogositvány kiadása felett határoz.

8. §. Ha a kereskedelemügyi minister a jogositványt kiadta, a szabadalmi ügyvivő müködésének megkezdése előtt, a szabadalmi hivatal elnöke vagy helyettese előtt a következő esküt tartozik letenni:

»Én (N. N.) esküszöm a Mindenható és Mindentudó Istenre, hogy ügyfeleimnek reám bi-

zott ügyeiben lelkiismeretesen és pontosan fogok eljárni, különösen pedig a szabadalmak kieszközlése végett reám bizott találmányokat a bejelentésig titokban fogom tartani, ezen ügyeket legjobb tudomásom és tehetségem szerint előmozditom és semmit el nem mulasztandok, mi azoknak kellő és gyors elintézésére, vagy lehető károk mellőzésére szükséges. Isten engem ugy segéljen!«

Az eskü letételéről jegyzőkönyv veendő fel és a szabadalmi ügyvivő által aláirt eskü-minta hozzá fűzendő.

9. §. Az eskü letétele után az ügyvivő neve, a jogositványról szóló kiadmány kelte és száma s az eskü letételének napja a szabadalmi hivatal ügyvivői jegyzékébe jegyzendő be.

10. §. Az ügyvivői jogositvány megszünik:

a) ha az ügyvivő meghal;

b) ha az ügyvivő arról irásban lemond;

c) ha az fegyelmi uton tőle megvonatik.

11. §. *(E rendeletnek 11—15. §-ai az alábbi rendelet á tal hatályon kivül helyeztettek.)*

16. §. A szabadalmi ügyvivőnek joga van a marasztaló itélet ellen, annak kézbesitésétől számitandó 30 nap alatt, a szabadalmi tanácshoz felebbezéssel élni.

17. §. Az elsőfoku fegyelmi itélet, ha az felebbeztetett, a szabadalmi tanácshoz felterjesztendő, mely az ügyet hetes tanácsban tárgyalja és a felett rendszerint véglegesen határoz, csak ha a jogositvány visszavonását indokoltnak tartja, terjeszti ez iránti javaslatát a kereskedelemügyi minister elé, ki a felett véglegesen dönt.

Ha a jogositvány elvonását kimondó elsőfoku itélet nem felebbeztetett volna, ezen itélet felsőbb elhatározás végett a kereskedelemügyi minister elé terjesztendő.

18. §. Minden jogérvényes fegyelmi itélet az erre rendelt külön könyvbe jegyeztetik be, a jogositvány visszavonása esetében pedig az elitéltnek neve az ügyvivők jegyzékéből törültetik.

1089/1898. eln. sz.
1899. máj. 10.

VII.

Keresk. ministeri rendelet

a szabadalmi ügyvivők fegyelmi ügyeiben követendő eljárás tárgyában.

A szabadalmi ügyvivőkről szóló és 1895. évi november hó 4-én 4791. eln. szám alatt kelt kereskedelemügyi ministeri rendelet 11—15. §-ainak, valamint a szabadalmi ügyvivőkről szóló szabályzat módositása tárgyában 1896. évi április hó 23-án 2226. eln. szám alatt kibocsátott kereskedelemügyi ministeri rendeletnek hatályon kivül helyezése mellett a szabadalmi ügyvivők ellen folyamatba teendő fegyelmi ügyekben követendő eljárást — az 1895: XXXVII. törvényczikk 28. §-ában foglalt felhatalmazás alapján — a következőleg állapitom meg:

1. §. A szabadalmi ügyvivőknek ezen minőségükben elkövetett mindazon cselekményei és mulasztásai, melyek által az ezen állásukkal járó kötelességeiket megszegik, fegyelmi vétséget képeznek.

Fegyelmi uton való elbirálás tárgyát képezi az is, vajjon a szabadalmi ügyvivőkről szóló és 1895. évi november hó 4-én 4791. eln. szám alatt kelt kereskedelemügyi ministeri rendelet 2. §-a értelmében megkövetelt s a szabadalmi ügyvivői jogositvány elnyerésére vonatkozó előfeltételek meg nem szüntek-e?

2. §. *(Ennek helyébe lépett az 1901. évi 2551. sz. a. rendelet):*

A szabadalmi ügyvivők fegyelmi ügyeiben követendő eljárásra vonatkozó 1899. évi május hó 10-én 1089. ex 1898. eln. sz. a. kelt kereskedelemügyi ministeri rendelet 2. §-át ezennel hatályon kivül helyezem és rendelem, hogy a szabadalmi ügyvivő ellen inditandó fegyelmi eljárás esetében a fegyelmi biróságot első fokban a szabadalmi hivatal elnöke vagy annak helyettese elnöklete alatt a szabadalmi hivatal fegyelmi biróságának két tagja és a kereskedelemügyi minister által az ügyvivők karából évenként — 1 évre — kinevezett két tag képezi.

3. §. A fegyelmi ügyekben beadott és sulyosabb vétségekre vonatkozó fegyelmi feljelentés a hivatal elnöke, vagy annak helyettese által a fegyelmi biróság egyik tagjának a fegyelmi biróság ülésében leendő előadás végett kiosztandó, ki is az ügyet az elnök vagy helyettese által kitüzött határnapon ott előadni köteles.

4. §. A fegyelmi biróság elsősorban a fegyelmi eljárás meginditása, vagy a bejelentés félretétele felett szavazás utján határoz s ha a fegyelmi eljárás meginditását határozza el, vagy ha azt a kereskedelemügyi minister elrendelte, a szabadalmi hivatal elnöke, vagy annak helyettese a fegyelmi ügy megvizsgálására a hivatal

egyik olyan birói állandó tagját, ki a fegyelmi biróságnak nem tagja, kiküldi, aki ugy a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivőt, mint a tanukat és szakértőket s szükség esetén a panaszost is vétiv mellett kézbesitendő idézvény utján szabályszerüleg megidézi és kihallgatja, vagy azok kihallgatása végett az illetékes kir. biróságot megkeresi.

Oly esetben, midőn a vizsgálat sikeres megejtése czéljából a vizsgáló-biztos hatáskörén kivül eső intézkedések foganatositása válik szükségessé, a vizsgáló-biztos a hivatal elnökének haladéktalanul jelentést tenni köteles.

5. §. A fegyelmi vizsgálat mellőzhető, ha a vétség birói bünfenyitő vizsgálat utján, vagy egyébként minden kétséget kizáró módon kiderittetett.

6. §. A vizsgálatot teljesitő kiküldött (vizsgáló-biztos) rendeletére ugy a fegyelmi vizsgálat alatt álló ügyvivő, mint a panaszos, valamint a megidézett tanu, esetleg szakértő megjelenni s a hozzá intézett kérdésekre vallomást tenni köteles; ha a vizsgáló-biztos szükségesnek tartja, különösen ha a kihallgatott tanuk vallomása és a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivő vagy panaszos előadása lényeges körülményekre nézve egymástól eltérő, azokat egymással szembesitheti.

7. §. A szembesités alkalmával a szembesités tárgya röviden előadandó s annak mikénti foganatositásáról és eredményéről külön s a szembesitettek által felhozottakat lehetőleg szószerinti hüséggel tartalmazó s a szembesitetteknek netalán elárult belső felindulását is kitüntetendő jegyzőkönyv veendő fel, mely a jelenvoltak által aláirandó.

8. §. Mint tanuk nem hallgathatók ki:

1. a lelkészek arra nézve, amit a gyónásban, vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek velük;

2. a hivatalban lévő vagy abból kilépett közhivatalnokok oly kérdésekre, amelyekre nézve a tanuságtétellel a hivatali titoktartás kötelességét megsértenék, ha e kötelesség alól illetékes felottes hatóságuk fel nem mentette;

3. hivatalban lévő vagy kilépett közhivatalnok oly körülményekre nézve, melyek közokirattal bizonyithatók.

9. §. A vallomástétel megtagadható:

a) ha a tanu a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottnak fel- vagy lemenő ágbeli rokona, házastársa vagy jegyese;

b) ha a kérdésre adandó felelet bünvádi eljárás alapjául szolgálhatna a tanu ellen, továbbá fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, unokatestvérei és ezeknek közelebbi oldalrokonai, házastársa és jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli sógorai, házastársának testvérei, testvérének házastársa, örökbe fogadó vagy nevelő atyja, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja ellen, még pedig a házassági és sógorsági viszonyban lévőkre nézve, tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még a viszony alapját képező házasság vagy sem?

c) ha a kérdésre adandó felelet által a tanu, vagy az ezen §. 1. pontjában emlitett személyek valamelyike becsületükben, vagy a tanu vagyonában sérelmet szenvednének;

d) oly körülményekre nézve, amelyekre a tanu nem nyilatkozhatik anélkül, hogy a hivatásával járó titoktartó kötelességet, különösen mint ügyvéd, közjegyző, orvos vagy ezek segéde meg ne sértse, amennyiben a titoktartás kötelessége alól fel nem mentették;

e) ha a tanu a kérdésre adandó felelettel valamely müszaki vagy ipari titkot árulna el.

A tanu a jelen §. eseteiben a kihallgatás előtt, vagy amidőn a kérdéses viszony kiderül, figyelmeztetendő, hogy vallomásának megtagadására fel van jogositva.

A megtagadás jogosultsága felől a kiküldött vizsgáló-biztos végzéssel határoz.

A végzés ellen, mely a tanut vallomástételre kötelezi, a tanu a fegyelmi birósághoz halasztó hatályu felfolyamodással élhet.

10. §. Azon tanu, aki alapos ok nélkül meg nem jelenik, vagy aki vallomást tenni, illetve vallomását esküvel megerősiteni vonakodik, arra 10—100 koronáig terjedhető pénzbirság, s annak behajthatatlansága esetén minden 20 koronának megfelelő egy napi elzárás büntetése alatt szoritható.

11. §. A vizsgáló-biztos, amennyiben szükségesnek tartja, a tanut vallomására meghiteltetheti.

12. §. Az eskü a tanunak meg nem engedhető:

1. ha kihallgattatásakor életének 14-ik évét még be nem töltötte, vagy ha értelme fejletlenségénél vagy gyengeségénél fogva az eskü jelentőségéről kellő fogalma nincs;

2. ha elmebeli vagy testi fogyatkozásánál fogva a valóságot meg nem tudhatta, vagy közölni nem képes;

3. ha a tanu hamis tanuzásért vagy hamis esküért jogerejüleg elitéltetett.

13. §. A vizsgáló-biztos azon határozata ellen, melylyel valakit tanuzásra nem bocsát, továbbá valamely tanu meghiteltetését elrendeli vagy megtagadja, felebbezésnek helye nincs és az ily határozatok által szenvedett sérelmek orvoslása csak a fegyelmi ügy érdemében hozott határozat elleni felebbezésben kérelmezhető.

14. §. A kihallgatott tanu vallomása — annak esküre bocsátása előtt — felolvasandó és tanu figyelmeztetendő, hogyha valamit elhallgatott, vagy nem jól mondott, azt az eskü letétele előtt még helyreigazithatja.

Az eskü kivétele előtt tanu az eskü szentségére s a hamis eskü következményeire figyelmeztetendő és ennek megtörténte a jegyzőkönyvbe felveendő.

Tanuk, kik az eskütételtől saját hitelveik szerint törvényesen felmentvék, ünnepélyes

bizonylatot tartoznak eskü gyanánt letenni, mely azonban foganatára a valósággal letett esküvel minden tekintetben egyenlő.

Az eskütétel alatt a jelenlévők felállani kötelesek s az esküttevő jobb kezét szivére téve, a vizsgáló-biztos által előmondott s a szabadalmi hivatal szervezeti és ügyviteli szabályzata tárgyában 733/1896. K. M. eln. szám alatt kiadott rendelet [1]) 46., illetve 47. §-ában meghatározott esküt, illetve ünnepélyes bizonylatot teszi le.

15. §. A tanu, valamint a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivő és panaszos kihallgatásáról — jegyzőkönyvvezető alkalmazása mellett — jegyzőkönyv vezettetik.

A fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivőhöz elsősorban a következő általános kérdések intézendők:

1. Mi a vezeték- és keresztneve?
2. Hol született?
3. Minő vallásu?
4. Hány éves?
5. Nős-e és nejét hogy hivják?
6. Van-e gyermeke és hány?
7. Hol lakik?
8. Mi a foglalkozása és állása?
9. Volt e már fegyelmi vizsgálat alatt, és ha igen, miért és mily eredménynyel?

Az általános kérdések után a különös kérdések a vizsgáló-biztos által ugy teendők fel, hogy a vizsgálat érdekében álló minden mozzanatról őszinte és kimeritő vallomást nyerjen.

Ha valamely vallomás a kideritettténykörülményekkel, mások vallomásaival, vagy a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivőnek megelőző más vallomásával ellenkeznék, illetve azoktól eltérne, az illető az ellentétek megmagyarázására felhivandó.

Oly kérdéseknél, melyekre az adandó válasz megfontolást kiván, vagy hivatalos okmányok és ügyiratok megvizsgálását igényli, a vizsgálóbiztos a kihallgatást nem siettetheti, hanem tartozik a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivőnek kellő időt engedni, s a netáni segédeszközök betekintését meg nem tagadhatja.

A vizsgálat során kihallgatandó tanukhoz elsősorban az 1868 : LIV. t.-czikk 202. §-ában meghatározott általános kérdések s ezek után a különös kérdések intézendők s ugy a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivő, valamint a panaszos által adott összes feleletek lehetőleg szószerint a jegyzőkönyvbe beiktatandók.

16. §. A kihallgatási jegyzőkönyv minden ive, amelyen a feleletek vannak, a kihallgatott által aláirandó, s ha a jegyzőkönyv több ivből áll, az a vizsgáló-biztos által a lezáráskor összevarrandó és pecsétjével ellátandó.

17. §. A vizsgáló-biztos köteles a vizsgálatra vonatkozólag beérkezett minden beadványra a beérkezés napját feljegyezni, az iratokat kellő rendben tartani s azokat gondosan megőrizni.

18. §. A vizsgálati iratok eredetben senkinek sem adhatók ki és tartalmuk is csak annyiban közölhető, amennyiben a vizsgálat czélja azt megengedi.

A vizsgálati iratokhoz csatolt ügyiratoknak betekintése, melyekre a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivőnek védelmére szüksége van, kérelmére meg nem tagadható.

19. §. A vizsgálat befejezése után a kiküldött az összes vizsgálati iratokat a szabadalmi hivatal elnökének vagy helyettesének bemutatja, ki is a fegyelmi biróságot összehivja.

A fegyelmi biróság tagjának nem szabad oly ügyekben résztvenni:

a) melyekben saját személyénél fogva érdekelve lévén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet;

b) melyek által felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy olyan személyek vannak érdekelve, kik vele negyedizliglen oldalrokonságban, vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy fogadott gyermekei, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állnak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött.

A most érintett akadályok akár az eljárás megindításakor, akár annak folyama alatt merültek fel, habár a felek amiatt nem tettek volna is kifogást, az illető birói személy által a hivatal elnökének vagy helyettesének azonnal bejelentendők, aki az érdekelt tag helyett egyik póttagot hivja be.

20. §. A fegyelmi biróság ülésében a fegyelmi ügyet a vizsgáló-biztos adja elő, azonban a határozat hozatalánál szavazati jogot nem gyakorol.

A fegyelmi biróság eljárása nyilvános, de a határozat zárt ülésben hozatik.

21. §. A fegyelmi biróság, amennyiben a vizsgálat kiegészitését, a vizsgáló-biztos által mellőzött tanuk kihallgatását, vagy a kihallgatott, de meg nem esketett tanuk meghiteltetését s e czélból a vizsgálati iratoknak a kiküldött kezéhez leendő visszaadását szükségesnek nem tartja, az ügy érdemében szavazás utján határoz. A szavazást a fegyelmi biróságnak rangban legfiatalabb tagja kezdi meg s a tagok rang szerint folytatják. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

22. §. A fegyelmi biróság minden üléséről jegyzőkönyv vezetendő, melynek bevezetésében az ülés napja, tárgya s a jelenlevők nevei foglaltatnak.

E jegyzőkönyvben a szavazatok név szerint megjelölendők, a fegyelmi biróság egyik vagy másik szavazó tagja által nyilvánitott külön vélemény egész terjedelmében, a hozott határozat pedig kellő indokolással bevezetendő s az elnök és jegyző által hitelesitve lezárandó.

23. §. Ha a vizsgálat során oly büntetésre méltó cselekmények alapos gyanuja merül fel, mely a büntető törvényekbe ütközik, a fegyelmi

---

[1]) Lásd közölve előbb 932. lapon.

biróság a fegyelmi eljárás alatt álló ügyvivő működését felfüggesztheti s az iratokat az illetékes büntető birósághoz teszi át.

24. §. A szabadalmi ügyvivő által elkövetett s a fegyelmi vétség fogalma alá eső cselekmények vagy mulasztások a beszámitás mérve szerint a következő büntetésekkel sujtandók:

a) rosszalás;

b) pénzbüntetés;

c) a jogositvány visszavonása.

25. §. A pénzbüntetés 20 koronától 100 koronáig terjedhet és az illetékes kir. biróság által végrehajtás utján hajtandó be.

26. §. A felekkel mindig irásban közlendő és indokolt fegyelmi határozatban megállapitandó a birósági uton végrehajtásilag behajtandó eljárási költség, és az is, hogy ki tartozik a költségeket viselni.

A pénzbüntetés és költségnek lefizetésére a fegyelmi határozatban záros határidő tüzendő ki és az elmarasztalt által okozott károk megtéritése iránti felelősség is mindig megállapitandó.

27. §. A fegyelmi biróság itélete az érdekelt felek által a kézbesitéstől számitandó 15 nap alatt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felebbezhető, ki afelett véglegesen határoz.

28. §. Ha az ügyvivő jogositvány elvonását kimondó elsőfoku itélet nem felebbeztetett volna, ezen itélet felsőbb elhatározás végett a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felterjesztendő.

29. §. A fegyelmi biróság itélete ellen az elsőfoku itélet meghozatalától számitandó egy éven belül az itélet végrehajtását nem akadályozó perujitásnak van helye:

a) ha a fegyelmileg elitélt ellen a fegyelmi eljárás alkalmával bizonyitékul hamis vagy hamisitott okirat valódi gyanánt volt használva, vagy hamis tanuzás volt elkövetve és ezek a bizonyitékok az itéletre befolyással lehettek;

b) ha a fegyelmileg elitélt olyan uj tényt vagy bizonyitékot hoz fel, mely akár magában, akár kapcsolatban a befejezett eljárás folyamán felhozottakkal, az elitéltnek nem vétkességét, vagy a fegyelmi eljárás enyhébb intézkedése alá eső cselekményben való vétkességét teszi valószinüvé.

30. §. Minden jogérvényes fegyelmi itélet az erre rendelt és a szabadalmi hivatal elnökségénél vezetett külön könyvbe jegyeztetik be s az ügyvivői jogositvány visszavonása esetében az elmarasztaltnak neve az ügyvivői jegyzékből kitöröltetik s ezen kitörlés a szabadalmi hivatal hivatalos lapjában közzététetik.

31. §. Az ezen eljárás szerint megitélt pénzbüntetések jótékony czélra forditandók, melyet a m. kir. kereskedelemügyi minister határoz meg.

1089/1898. szám.
1899. máj. 10-én.

VIII.

Keresk. ministeri rendelet

a m. kir. szabadalmi hivatal kezelőszemélyzetének és szolgáinak fegyelmi ügyeiben követendő eljárás tárgyában.

A m. kir. szabadalmi hivatal szervezeti és ügyviteli szabályzata tárgyában 1896. évi február hó 3-án kiadott 733. eln. sz. keresk. ministeri rendelet[1]) 66. §-ának a kezelő személyzetre és szolgákra vonatkozó részét hatályon kivül helyezem, s a m. kir. szabadalmi hivatal kezelő személyzete és szolgái ellen folyamatba teendő fegyelmi ügyekben követendő eljárás tekintetében a következőket rendelem:

I. A szabadalmi hivatal kezelő személyzetét illetőleg.

1. §. A m. kir. szabadalmi hivatal kezelő személyzetének mindama cselekményei vagy mulasztásai, melyek által a hivatalos állásukkal járó kötelességeket megszegik, fegyelmi vétséget képeznek.

Fegyelmi vétséget követnek el továbbá mindazok a tisztviselők, kik életmódjuk és viselkedésük által az állásukat megillető tiszteletre és bizalomra méltatlanná teszik magukat.

Fegyelmi eljárásnak van helye végre oly esetekben is, midőn orvosi vizsgálat utján meg nem állapitható szolgálatképtelenség igazolása válik szükségessé.

2. §. A magánféltől eredő, vagy hivatalból tett fegyelmi feljelentés, esetleg az 1. §-ban emlitett személyeknek az ellenük felmerült gyanuokok alól való tisztázása czéljából a fegyelmi eljárás megindítása iránt beadott kérelme a szabadalmi hivatal fegyelmi bíróságához adandó be és az, valamint a m. kir. keres-

[1]) Lásd közőlve előbb V. alatt.

kedelemügyi ministernek a fegyelmi eljárást elrendelő határozata (l. 4. §.) a hivatal elnökségénél a fegyelmi ügyekről külön vezetett iktatókönyvbe iktatandó.

3. §. A fegyelmi ügyekben beadott és sulyosabb szolgálati vétségekre vonatkozó fegyelmi feljelentés a hivatal elnöke vagy annak helyettese által a fegyelmi biróság egyik tagjának — a fegyelmi biróság ülésében leendő előadása végett — kiosztandó, ki is az ügyet az elnök vagy helyettese által kitüzött határnapon ott előadni köteles.

4. §. A fegyelmi biróság elsősorban a fegyelmi eljárás meginditása vagy a bejelentés félretétele felett szavazás utján határoz, s ha a fegyelmi eljárás meginditását határozza el, vagy ha azt a kereskedelemügyi minister elrendelte, a szabadalmi hivatal elnöke vagy annak helyettese a fegyelmi ügy megvizsgálására a hivatal egyik olyan biról állandó tagját, ki a fegyelmi biróságnak nem tagja, kiküldi, aki ugy a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottat, mint a tanukat és szakértőket s szükség esetén a panaszost is vétiv mellett kézbesitendő idézvény utján szabályszerüleg megidézi és kihallgatja, vagy azok kihallgatása végett az illetékes kir. biróságot megkeresi.

Oly esetekben, midőn a vizsgálat sikeres megejtése czéljából a vizsgáló-biztos hatáskörén kivül eső intézkedések foganatositása válik szükségessé, a vizsgáló-biztos a hivatal elnökének haladéktalanul jelentést tenni köteles.

5. §. A fegyelmi vizsgálat mellőzhető, ha a szolgálati vétség biról bünfenyitő vizsgálat utján vagy egyébként minden kétséget kizáró módon kiderittetett.

6. §. A fegyelmi eljárás meginditásának elrendelése esetén, vagy annak elrendelése előtt is, ha a hivatal elnöke, illetve annak helyettese azt találná, hogy a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottnak hivatalból való eltávolitását a szolgálat biztonsága vagy tekintélye megköveteli, a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottat a szolgálattól azonnal fel is függesztheti; a felfüggesztett tisztviselő a felfüggesztés tartamára — lakpénzilletőségén felül ha nőtlen: fizetésének 1/3-ad részéig terjedő és feléig felemelhető, ha nős: fizetésének feléig terjedő és 2/3 részig felemelhető ellátásban részesitendő.

Az esetben, ha a szolgálattól felfüggesztett alkalmazott az ellene emelt szolgálati vétség vádja alól teljesen felmentetett, a szolgálatba azonnal visszahelyezendő és fizetésének a felfüggesztés ideje alatt visszatartott része neki azonnal kiszolgáltatandó; az esetben pedig, ha fegyelmileg elmarasztaltatott ugyan, de nem hivatalvesztéssel büntettetett, a szolgálatba való visszahelyezésének és a visszatartott fizetés kiszolgáltatásának csak a fegyelmi határozat jogerőre emelkedése után van helye.

7. §. A vizsgálatot teljesitő kiküldött (vizsgáló-biztos) rendeletére ugy a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazott, mint panaszos, valamint a megidézett tanu, esetleg szakértő megjelenni s a hozzá intézett kérdésekre vallomást tenni köteles; ha a vizsgálóbiztos szükségesnek tartja, különösen ha a kihallgatott tanuk vallomása és a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazott vagy panaszos előadása lényeges körülményekre nézve egymástól eltérő, azokat egymással szembesitheti.

8. §. A szembesités alkalmával a szembesités tárgya röviden előadandó s annak mikénti foganatositásáról és eredményeiről külön s a szembesitettek által felhozottakat lehetőleg szószerinti hűséggel tartalmazó s a szembesitetteknek netán elárult belső felindulását is kitüntető jegyzőkönyv veendő fel, mely a jelenvoltak által aláirandó.

9. §. Mint tanuk nem hallgathatók ki:

1. a lelkészek arra nézve, amit gyónásban vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek velök;

2. hivatalban lévő vagy abból kilépett közhivatalnokok oly kérdésekre, amelyekre nézve a tanuságtétellel a hivatali titoktartás kötelességét megsértenék, ha e kötelesség alól illetékes felettes hatóságuk fel nem mentette;

3. hivatalban levő vagy kilépett közhivatalnok oly körülményekre nézve, melyek közokirattal bizonyithatók.

10. §. A vallomástétel megtagadható:

a) ha a tanu a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottnak fel- vagy lemenő ágbeli rokona, házastársa vagy jegyese;

b) ha a kérdésre adandó felelet bünvádi eljárás alapjául szolgálhatna a tanu ellen, továbbá fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, unokatestvérei és ezeknél közelebbi oldalrokonai, házastársa és jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli sógorai, házastársának testvérei, testvérének házastársa, örökbe fogadó vagy nevelő atyja, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja ellen, még pedig a házassági és sógorsági viszonyban levőkre nézve tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még a viszony alapját képező házasság vagy sem;

c) ha a kérdésre adandó felelet által a tanu vagy az ezen szakasz 1. pontjában emlitett személyek valamelyike becsületökben vagy a tanu vagyonában sérelmet szenvednének;

d) oly körülményekre nézve, amelyekre a tanu nem nyilatkozhatik anélkül, hogy a hivatásával járó titoktartó kötelességet, különösen mint ügyvéd, közjegyző, orvos vagy ezek segéde meg ne sértse, amennyiben a titoktartás kötelessége alól fel nem mentették;

e) ha a tanu a kérdésre adandó felelettel valamely műszaki vagy ipari titkot árulna el.

A tanu a jelen szakasz eseteiben a kihallgatás előtt, vagy amidőn a kérdéses viszony kiderül,

figyelmeztetendő, hogy vallomásának megtagadására fel van jogositva.

A megtagadás jogosultsága felől a kiküldött vizsgáló-biztos végzéssel határoz.

A végzés ellen, mely a tanut vallomástételre kötelezi, a tanu a fegyelmi birósághoz halasztó hatályu felfolyamodással élhet.

11. §. Azon tanu, aki alapos ok nélkül meg nem jelenik, vagy aki vallomást tenni, illetve vallomását esküvel megerősiteni vonakodik, arra 10—100 koronáig terjedhető pénzbirság, s annak behajthatatlansága esetén minden 20 koronának megfelelő egy napi elzárás-büntetés alatt szoritható.

12. §. A vizsgáló-biztos, amennyiben szükségesnek tartja, a tanut vallomására meghiteltetheti.

13. §. Az eskü a tanunak meg nem engedhető :

1. ha kihallgattatásakor életének 14. évét még be nem töltötte, vagy ha értelme fejletlenségénél vagy gyengeségénél fogva az eskü jelentőségéről kellő fogalma nincs ;

2. ha elmebeli vagy testi fogyatkozásánál fogva a valóságot még nem tudhatta vagy közölni nem képes ;

3. ha a tanu hamis tanuzásért vagy hamis esküért jogerejüleg elitéltetett.

14. §. A vizsgáló-biztos azon határozata ellen, melylyel valakit tanuzásra nem bocsát, továbbá valamely tanu meghiteltetését elrendeli vagy megtagadja, felebbezésnek helye nincs, és az ily határozatok által szenvedett sérelmek orvoslása csak a fegyelmi ügy érdemében hozott határozat elleni felebbezésben kérelmezhető.

15. §. A kihallgatott tanu vallomása — annak esküre bocsátása előtt — felolvasandó és tanu figyelmeztetendő, hogy ha valamit elhallgatott, vagy nem jól mondott, azt az eskü letétele előtt még helyreigazithatja.

Az eskü kivétele előtt tanu az eskü szentségére s a hamis eskü következményeire figyelmeztetendő, s ennek megtörténte a jegyzőkönyvbe felveendő.

Tanuk, kik az eskütételtől saját hitelveik szerint törvényesen felmentvék, ünnepélyes bizonylatot tartoznak eskü gyanánt letenni, mely azonban foganatára a valósággal letett esküvel minden tekintetben egyenlő.

Az eskütétel alatt a jelenlévők felállani kötelesek s az esküttevő jobb kezét szivére téve a vizsgáló-biztos által előmondott s a szabadalmi hivatal szervezeti és ügyviteli szabályzata tárgyában 733/1896. K. M. E. sz. a. kiadott rendelet 46., illetve 47. §-ában meghatározott esküt, illetve ünnepélyes bizonylatot teszi le.

16. §. A tanu, valamint a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazott és panaszos kihallgatásáról — jegyzőkönyvvezető alkalmazása mellett — jegyzőkönyv vezettetik.

A fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazotthoz elsősorban a következő általános kérdések intézendők :

1. Mi a vezeték- és keresztneve ?
2. Hol született ?
3. Minő vallásu ?
4. Hány éves ?
5. Nős-e és nejét hogy hivják ?
6. Van-e gyermeke és hány ?
7. Hol lakik ?
8. Mi a foglalkozása és állása ?
9. Volt-e már fegyelmi vizsgálat alatt, és ha igen, miért és mily eredménynyel ?

Az általános kérdések után a különös kérdések a vizsgáló-biztos által ugy teendők fel, hogy az a vizsgálat érdekében álló minden mozzanatról őszinte és kimeritő vallomást nyerjen.

Ha valamely vallomás a kideritett ténykörülményekkel, mások vallomásaival, vagy a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottnak megelőző más vallomásával ellenkeznék, illetve az azoktól eltérne, az illető az ellentétek megmagyarázására felhivandó.

Oly kérdéseknél, melyekre az adandó válasz megfontolást kiván, vagy hivatalos okmányok és ügyiratok megvizsgálását igényli, a vizsgáló-biztos a kihallgatottat nem siettetheti, hanem tartozik a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottnak kellő időt engedni, s a netáni segédeszközök betekintését meg nem tagadhatja.

A vizsgálat során kihallgatandó tanukhoz elsősorban az 1868 : LIV. t.-cz. 202. §-ában meghatározott általános kérdések, s ezek után a különös kérdések intézendők, és ugy a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazott, valamint a tanuk által adott összes feleletek lehetőleg szószerint a jegyzőkönyvbe beiktatandók.

17. §. A kihallgatási jegyzőkönyv minden iven, amelyen a feleletek vannak, a kihallgatott által aláirandó s ha a jegyzőkönyv több ivből áll, az a vizsgáló-biztos által a lezáráskor összevarrandó és pecsétjével ellátandó.

18. §. A vizsgáló-biztos köteles a vizsgálatra vonatkozólag beérkezett minden beadványra a beérkezés napját feljegyezni, az iratokat kellő rendben tartani s azokat gondosan megőrizni.

19. §. A vizsgálati iratok eredetben senkinek sem adhatók ki, s tartalmuk is csak annyiban közölhető, amennyiben a vizsgálat czélja azt megengedi.

A vizsgálati iratokhoz csatolt ügyiratoknak betekintése, melyekre a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazottnak védelmére szüksége van, kérelmére meg nem tagadható.

20. §. A vizsgálat befejezése után a kiküldött az összes vizsgálati iratokat a szabadalmi hivatal elnökének vagy helyettesének bemutatja, ki is a fegyelmi biróságot összehivja.

A fegyelmi biróság tagjának nem szabad oly ügyekben résztvenni :

a) melyekben saját személyénél fogva érdekelve lévén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet ;

b) melyek által felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy olyan személyek

vannak érdekelve, kik vele negyediziglen oldalrokonságban, vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állnak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött.

A most érintett akadályok akár az eljárás megindításakor, akár annak folyama alatt merültek fel, habár a felek emiatt nem tettek volna is kifogást, az illető birói személy által a hivatal elnökének vagy helyettesének azonnal bejelentendők, aki az érdekelt tag helyett egyik póttagot hivja be.

21. §. A fegyelmi biróság ülésében a fegyelmi ügyet a vizsgáló-biztos adja elő, azonban a határozat hozatalánál szavazati jogot nem gyakorol.

A fegyelmi biróság eljárása nyilvános, de a határozat zárt ülésben hozatik.

22. §. A fegyelmi biróság, amennyiben a vizsgálat kiegészitését, a vizsgáló-biztos által mellőzött tanuk kihallgatását, vagy a kihallgatott, de meg nem eskettetett tanuk meghiteltetését s e czélból a vizsgálati iratoknak a kiküldött kezéhez leendő visszaadását szükségesnek nem tartja, az ügy érdeméhez szavazás utján határoz. A szavazást a fegyelmi biróságnak rangban legfiatalabb tagja kezdi meg s a tagok rang szerint folytatják. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

23. §. A fegyelmi biróság minden üléséről jegyzőkönyv vezetendő, melynek bevezetésében az ülés napja, tárgya s a jelenlevők nevei foglaltatnak.

E jegyzőkönyvben a szavazatok névszerint megjelölendők, a fegyelmi biróság egyik vagy másik szavazó tagja által nyilvánitott külön vélemény egész terjedelmében, a hozott határozat pedig kellő indokolással bevezetendő, s az elnök és jegyző által hitelesitve lezárandó.

24. §. Ha a vizsgálat során oly büntetésre méltó cselekmények alapos gyanuja merül fel, mely a büntető törvényekbe ütközik, a fegyelmi biróság a fegyelmi eljárás alatt álló alkalmazott működését felfüggesztheti s az iratokat az illetékes büntető birósághoz teszi át.

25. §. A szabadalmi hivatal kezelő személyzete által elkövetett s fegyelmi vétség fogalma alá eső cselekmények vagy mulasztások a beszámitás mérve szerint a következő büntetésekkel sujtandók:

a) rosszalás;

b) pénzbüntetés;

c) az előléptetésből kizárás bizonyos meghatározott és három évnél tovább nem terjedhető időre;

d) hivatalvesztés.

A *c)* és *d)* alatt felsorolt büntetések a személyi táblázatba mindenkor feljegyzendők, az *a)* és *b)* alatt felsorolt büntetések pedig csak akkor, ha a fegyelmi határozatban a feljegyzés kimondatik; ha az illető időközben ujabb fegyelmi büntetés alá nem esett, a rosszalás egy év után, a pénzbeli büntetés két év után, az előléptetésből való kizárás három év után erkölcsi hatályát veszti és ezen idő eltelte után a bejegyzett büntetések — a *d)* pont alatt emlitett büntetés kivételével — hivatalból törlendők.

26. §. A pénzbüntetés esetenkint az évi fizetés 10%-át felül nem haladhatja, s az az elmarasztalt fizetéséből egyszerre, vagy havi részletekben vonatik le, azonban olyformán, hogy a levonás a havi fizetés 10%-át meg nem haladhatja.

27. §. A felekkel mindig irásban közlendő és indokolt fegyelmi határozatban megállapitandó a birósági uton végrehajtásilag behajtható eljárási költség és az is, hogy azt a megszabott záros határidő alatt ki tartozik viselni; egyuttal az elmarasztalt által okozott károk megtéritése iránti felelősség is mindenkor megállapitandó.

28. §. A fegyelmi biróság itélete ellen az érdekelt felek bármelyike, valamint az esetben, ha a fegyelmi biróság elnöke a fegyelmi biróság itéletét az elkövetett fegyelmi vétséghez képest annyira enyhének találná, hogy a határozat jogerőre való emelkedése folytán a köztisztviselői tekintély sülyedésétől s a fegyelem meglazulásától lehetne tartani, a fegyelmi biróság elnöke is a kézbesitéstől, illetve az utóbbi a fegyelmi határozat keltétől számitandó 15 nap alatt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felebbezéssel élhet, ki a felett véglegesen határoz.

29. §. Ha a hivatalvesztést kimondó elsőfoku itélet nem felebbeztetett volna, ezen itélet felsőbb elhatározás végett a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felterjesztendő.

30. §. A fegyelmi biróság itélete ellen az elsőfoku itélet meghozatalától számitandó 1 éven belül az itélet végrehajtását nem akadályozó perujitásnak van helye:

a) ha a fegyelmileg elitélt ellen a fegyelmi eljárás alkalmával bizonyitékul hamis vagy hamisitott okirat valódi gyanánt volt használva, vagy hamis tanuzás volt elkövetve, és ezek a bizonyitékok az itéletre befolyással lehettek;

b) ha a fegyelmileg elitélt olyan uj tényt vagy bizonyitékot hoz fel, mely akár magában, akár kapcsolatban a befejezett eljárás folyamán felhozottakkal az elitéltnek nem vétkességét, vagy a fegyelmi eljárás enyhébb intézkedése alá eső cselekményben való vétkességét teszi valószinüvé.

31. §. Minden jogérvényes fegyelmi itélet az erre rendelt s a szabadalmi hivatal elnökségénél vezetett külön könyvbe jegyeztetik.

32. §. Csekélyebb rendetlenségek esetében a szabadalmi hivatal elnöke vagy annak helyettese rendbüntetést szabhat; ezen rendbüntetés kétféle, u. m.:

a) megrovás, mely szóval vagy irásban történhetik;

b) 2—40 koronáig terjedhető pénzbüntetés, amely a 27-ik §-ban meghatározott módon hajtatik be.

A rendbüntetések ellen felebbvitelnek helye nincsen.

33. §. Az ezen eljárás szerint megitélt pénzbüntetések jótékony czélra forditandók, melyet a m. kir. kereskedelemügyi minister határoz meg.

II. A m. kir. szabadalmi hivatal szolgáit illetőleg.

A hivatalszolgák és segédszolgák mindazon cselekményei, melyek ezen rendelet 1. §-ában felsorolva vannak, fegyelmi vétséget képeznek.

A hivatalszolgákra és segédszolgákra nézve fegyelmi hatóságot a m. kir. szabadalmi hivatal elnöke vagy annak helyettese gyakorolja.

A m. kir. szabadalmi hivatal szolgái és segédszolgái által elkövetett s fegyelmi vétség fogalma alá eső cselekmények vagy mulasztások a beszámitás mérve szerint a következő büntetésekkel sujtandók:

a) rosszalás,

b) pénzbüntetés, mely az évi fizetés 10%-át meg nem haladhatja;

c) szolgálatbóli elbocsátás.

A pénzbüntetés az elmarasztalt fizetéséből egyszerre vagy havi részletekben vonatik le, azonban olyformán, hogy a lerovás a havi fizetés 10%át meg nem haladhatja.

Az eljárás és az ennek folyamán hozott határozatok jegyzőkönyvbe foglalandók.

Az ügy érdemében hozott határozat a hivatalszolgának vagy segédszolgának kihirdetendő.

Az elnök határozata, amennyiben rosszalásra vagy 10 koronát meg nem haladó pénzbüntetésre szól, végérvényes, ha azonban a határozat 10 koronát meghaladó pénzbüntetésre, vagy a szolgálatbóli elbocsátásra szól, az elmarasztaltnak joga van a határozat keltétől számitandó 15 nap alatt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felfolyamodni aziránt, hogy az ügynek ujabb megvizsgálását, illetve tárgyalását rendelje el; ezen ujabbi vizsgálat és tárgyalás alapján hozott határozat ellen többé felfolyamodásnak helye nincs.

A szabadalmi hivatal kezelő személyzetére vonatkozó ezen rendelet 6. §-ában foglalt intézkedés a szolgákra és segédszolgákra vonatkozólag is megfelelően alkalmazandó.

Az ideiglenesen alkalmazott hivatalszolgáknak, midőn ellenök a fegyelmi eljárás elrendeltetik, a szolgálat mindannyiszor egyidejüleg 3 hóra felmondandó s ezeknek a szolgálatban való meghagyása vagy elbocsátása az ügyökben hozott határozattól függ.

1893 : XLI. Törvényczikk

az 1878 : XX. törvényczikkbe iktatott és az 1887 : XXIV. törvényczikkel meghosszabbitott vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikkének módositásáról.

1. §. Az 1878. évi XX. törvényczikkbe iktatott és az 1887. évi XXIV. törvényczikkel meghosszabbitott vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikke a magyar ministerium és ő Felsége többi királyságainak és országainak ministeriuma közt létrejött megállapodás alapján következőleg módosittatik:

XVI. czikk.

1. Találmányok és használati mustrák mindkét állam területén törvényes oltalomban részesitendők.

2. Az egyik állam polgárai, vagy azon személyek, kik ezen állam területén laknak, vagy ott teleppel birnak, a találmányok és használati mustrák oltalma tekintetében a másik állam területén ugyanazon jogokat élvezendik, mint ennek a saját állampolgárai.

3. Ha valamely, az egyik állam területén bejelentett találmány a szabadalom megadásának napjától számitandó 90 napon belül, vagy az egyik állam területén bejelentett használati mustra a bejelentés napjától számitandó ugyanily határidőn belül a másik állam területén is mint találmány, illetve használati mustra jelentetik be, ezen későbbi bejelentésnek minden tekintetben ugyanazon hatálya van, mintha az első bejelentés idejében eszközöltetett volna.

4. Valamely ezen czikk értelmében az

egyik állam területén bejelentett találmány vagy használati mustra ezen állam területén nem részesülhet nagyobb terjedelmü vagy hosszabb tartamu oltalomban, mint azon állam területén, hol a találmány vagy használati mustra először bejelentetett.

5. Az egyik állam területén előállitott áruknak a másik állam területére való bevitele, az illető találmány vagy használati mustra oltalma tekintetében, ezen utóbbi államban, nem vonhat maga után hátrányos következtetéseket.

6. Az egyik államterület szabadalmi hatóságától kiadott határozatok és hirdetmények, ha azok a másik állam szabadalmi hatóságai előtt használtatnak, külön hitelesitésre nem szorulnak.

7. Az eddig közös egyetértéssel engedélyezett szabadalmak addig, mig azok ujabb törvény értelmében át nem alakittatnak, tartamuk idejére mindkét állam területén érvényben maradnak.

Ily szabadalmak meghosszabbitása vagy érvénytelenitése iránt a két államterület kereskedelemügyi ministerei egyetértőleg határoznak.

A mennyiben az egyik államterület kereskedelemügyi ministere a hosszabbitáshoz hozzá nem járulna, a szabadalom ezen állam területére nézve hatályát veszitI.

Ha ily szabadalomnak az egyik állam területére nézve kimondott érvénytelenitése a másik állam területén megtagadtatik, vagy az eziránti javaslathoz a hozzájárulás a javaslat beérkeztétől számitandó három hónapon belül nem nyilvánittatott, a szabadalom azon állam területére nézve és azon terjedelemben válik hatálytalanná, amelyben és amely terjedelemben az érvénytelennek kimondatott.

Az ilyen szabadalmakat érintő egyéb ügyeket mindkét állam kereskedelemügyi ministerei közlik egymással.

Az ily szabadalomnak a másik állam területén eszközlendő meghosszabbitásáért az utóbbinak a jelenlegi szabadalmi dijnak megfelelő 25%-nyi lajstromozási dij fizetendő.

8. Addig, mig az egyik vagy a másik állam területén a szabadalmak oltalmára nézve uj törvényes határozmányok életbe nem lépnek, ugyanott az eddigi szabályok maradnak hatályban.

2. §. A jelen törvény 1894. évi január hó 1-én lép életbe és végrehajtásával a kereskedelemügyi minister bizatik meg.

94786. szám.
1893. decz. 30.

Keresk. min. rendelet

az 1893 : XLI. törvényczikk végrehajtása tárgyában.

1. §. A találmányok oltalma 1894. évi január hó 1-től kezdve a magyar korona országainak területére nézve külön kérelmezendő és itt csak a magyar államterületre nézve fog megadatni.

2. §. Az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi minister urral egyetértőleg 1894. évi január hó 1-je előtt már engedélyezett, vagy az 1894. évi január hó 1-je előtt benyujtott folyamodványok alapján még engedélyezendő szabadalmak hatályuk tartama alatt a monarchia mindkét államа területére nézve érvényesek mindaddig, mig uj szabadalmi törvény értelmében uj szabadalmi okmányok kiállitása mellett uj minőségü szabadalmakká át nem alakittatnak.

3. §. A 2-ik §-ban emlitett szabadalmak birtokosainak jogaira és kötelességeire nézve e szabadalmak tartama alatt az eddigi szabályok, törvényhozási uton netalán bekövetkezendő módositásukig érvényben maradnak.

4. §. Ha valamely, még 1894. évi január hó 1-je előtt kérelmezett és az eddig fennálló szabályok szerint az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi minister urral egyetértőleg engedélyezendő szabadalom a nevezett minister ur részéről megtagadtatnék : az csakis a magyar korona országaira fog engedélyeztetni.

Ez esetben folyamodóknak a szabadalmi dij 25%-át tevő, befizetett lajstromozási illeték visszatéríttetik.

5. §. Az 1894. évi január hó 1-jén vagy azután bel- vagy külföldiek részéről a magyar korona országaiban kérelmezendő szabadalmak a fennálló szabadalmi szabályok szerint csak ezen állam területére nézve fognak engedélyeztetni.

Ily szabadalmak után tehát csak a szabadalmi dij — lajstromozási illeték nélkül — lesz fizetendő és pedig ;

az 1-ső 5 év mindegyikére	21 frt	— kr.,	
a 6-ik évre	31 »	50 »	
a 7-ik »	36 »	75 »	
a 8-ik »	42 »	— »	
a 9-ik »	47 »	25 »	
a 10-ik »	52 »	50 »	
a 11-ik »	63 »	— »	
a 12-ik »	73 »	50 »	
a 13-ik »	84 »	— »	
a 14-ik »	94 »	50 »	
a 15-ik »	105 »	— »	

A most emlitett szabadalmak iránti kérvények, valamint a leirások az állam hivatalos nyelvén szerkesztve nyujtandók be. — Horvát-Szlavonországok lakosai azokat horvát nyelven is benyujthatják.

A leirások, ugyszintén az azok kiegészitő részeit képező rajzok, valamint esetleg bemutatandó minták két példányban lesznek benyujtandók.

6. §. Az 1894. évi január hó 1-én vagy azután az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban bel- vagy külföldiek részéről kérelmezett szabadalmak, az ott szerzett elsőbbséget a magyar korona országaiban is élvezik, ha a feltaláló vagy jogutódja a szabadalom kézbesitése után 90 napon belül a magyar korona területére is szabadalomért folyamodik.[1])

Viszont az 1894. évi január hó 1-én vagy azután a magyar korona országaiban bel- vagy külföldiek részéről kérelmezett szabadalmaknak az itt szerzett elsőbbség az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokra és országokra nézve is biztosittatik, ha a feltaláló vagy jogutódja a szabadalom engedélyezésének kézbesitése után 90 napon belül az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban is szabadalmat kér.

Az ily találmányokra (szabadalmakra) az egyik álam területén történt bejelentés alapján a másik állam területére nézve is megszerzett elsőbbségi időpont, ezen állam területén, minden tekintetben a találmány bejelentési időpontjául számit és ott különösen a találmány ujdonságának megitélése, valamint ugyanott később bejelentett hasonló találmány elsőbbsége tekintetében mérvadó.

7. §. A 6. §-ban emlitett szabadalmi kérvényekhez, melyek az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban ugyanazon találmány részére engedélyezett elsőbbség biztositása iránt a magyar korona országaiban benyujtatnak, a következő bizonylatok csatolandók:

a) az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokban engedélyezett szabadalom alapján képező találmányi leirásnak (rajznak, mintának) az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi ministerium által hitelesitett másolata (rajzmásolat, minta) és amennyiben a leirás ott nem nyujtatott be magyarul, annak hitelesitett magyar forditása is, továbbá

b) az illető találmány részére kiadott osztrák szabadalmi okmány, melyből a találmány bejelentésének és az ottani szabadalom engedélyezésének napja kitünjék, vagy ennek hiányában a találmány bejelentésének napjáról szóló igazolvány, végül

c) az ezen találmány részére kiadott osztrák szabadalmi okmány kézbesitése napjának igazolása.

Az utóbbi *(c)* kellék mellőzhető, ha az itteni államterületen történt bejelentés napján az osztrák szabadalmi okmányból megállapitható engedélyezési nap óta még nem telt el 90 nap.

8. §. Az egyik állam területén a 6. §. alapján bejelentett találmány nem részesülhet ezen állam területén nagyobb terjedelmü, vagy hosszabb tartalmu oltalomban, mint azon állam területén, hol a találmány először bejelentetett.

9. §. Azon személyek, kik 1894. évi január hó 1-én vagy azután a magyar korona országaiban szabadalomért folyamodnak és folyamodásuk idejében lakhelylyel vagy teleppel ezen országok területén nem birnak, tartoznak a szabadalom iránti folyamodásukkal egyidejü-

---

[1]) Eltekintve attól, egy Magyarország és Ausztria közt létrejött szövetségnek már a dolog természeténél fogva sem lehet czélja, hogy az általában a külföldiek részére is kedvezményeket biztositson, az 1893. decz. 30-iki 94785. sz. végrehajtási rendeleti intézkedései — minthogy annak alapját a törvény képezi — csakis a törvény vonatkozó intézkedéseivel egybevetve értelmezhetők s a rendelet szövege semmi esetre sem nyerhet a törvény világos rendelkezéseivel ellentétes értelmezést. Már pedig az 1893 : XLI. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja kifejezetten megjelölvén azon egyéneket, kik szabadalmaik tekintetében a szövetségből folyó védelemre igényt tarthatnak, végrehajtási rendelet alapján a törvény határozott rendelkezéseivel szemben ezen oltalom más egyénekre ki nem terjeszthető. Ehhez képest tehát a végrehajtási rendelet 6. §-ának rendelkezése, mely szerint az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokban bel- vagy külföldiek részéről kérelmezett szabadalmak az ott szerzett elsőbbséget a magyar korona országaiban élvezik, egybevetve az idézett t.-cz. 1. §-ának 2. pontjában foglalt azon rendelkezésével, mely szerint az egyik állam polgárai, vagy azon személyek, kik ezen állam területén laknak, vagy ott teleppel birnak, a találmányok oltalma tekintetében a másik állam területén ugyanazon jogot élvezhetik, mint annak saját polgárai; nem a külföldiekre általában, hanem csakis azon külföldiekre vonatkoztatható, kik Ausztriában laknak, vagy ott teleppel birnak. (K. M. 63055/1905.)

leg képviseltetésükre egy itteni lakost szabályszerü meghatalmazással ellátni; kötelesek továbbá mindaddig, mig nem birnak a magyar korona országaiban lakással vagy teleppel, magukat a szabadalom tartamának egész ideje alatt ily meghatalmazott által képviseltetni.

A most emlitett körülmények közt ily meghatalmazottnak a magyar korona országainak területére vonatkozólag leendő megbizásának kötelezettsége azon szabadalmak birtokosaira nézve is vonatkozik, mely szabadalmak még az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi minister urral egyetértőleg engedélyeztettek ugyan, de utólag csak a magyar korona országai területén tartattak érvényben.

10. §. Oly kérvények és keresetek, melynek valamely még a másik állam kereskedelemügyi ministerével egyetértőleg engedélyezett szabadalomra vonatkoznak, azon állam illetékes hatóságaiknál nyujtandók be, melyben a szabadalom eredetileg és illetékesen kérelmeztetett.

Ilyen szabadalmakra vonatkozó összes kérvényeknek és kereseteknek (megszüntetési és megsemmisitési kereseteknek) a kereskedelemügyi ministerek hatáskörébe tartozó elintézésére azon állam kereskedelemügyi ministere marad kizárólag hivatva, melyben a szabadalom eredetileg és illetékesen kérelmeztetett.

Ily szabadalmak meghosszabbitása vagy érvénytelenitése iránt a két állam kereskedelemügyi ministerei egyetértőleg határoznak.

Amennyiben az egyik állam kereskedelemügyi ministere a meghosszabbitáshoz hozzá nem járulna, a szabadalom azon állam területére nézve hatályát veszti.

A lajstromozási illeték ily esetekben visszatérittetik.

Ha a szabadalomnak az egyik állam területére kimondott érvénytelenitése a másik állam területén megtagadtatik, vagy az ezíránti javaslathoz a hozzájárulás a javaslat beérkeztétől számitandó három hónapon belül ki nem jelentetett, a szabadalom azon állam területére nézve, mely a teljes vagy részbeni érvénytelenséget kimondotta, érvényét teljesen vagy részben elveszti.

Ezen két esetben az ilyen, csak az egyik állam területén érvényben maradt szabadalom ugy a hatóságok illetékességére, mint a szabadalombirtokos jogaira és kötelességeire nézve az illető állam területére önállóan adományozott szabadalomként kezelendő.

11. §. Külföldiek 1894. évi január hó 1-jétől kezdve, ugy mint a belföldiek szabadalomengedélyezéseért a magyar korona országainak területére nézve külön tartoznak folyamodni.

12. §. A külföldieknek állami szerződések alapján biztositott külön jogok érintetlenül maradnak.

13. §. Jelen rendelet 1894. évi január hó 1-én lép életbe.

1893 : XXVIII. Törvényczikk

az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről.

I. FEJEZET.

A balesetek elhárítása és az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének megóvása érdekében szükséges intézkedésekről.

1. §. A munkaadó köletes ipartelepén mindazt létesiteni és fentartani, ami tekintettel a telep és az üzem minőségére, annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztositása érdekében szükséges; és pedig:

a) azon helyeken, hol az alkalmazott élete, testi épsége vagy egészsége leesés, vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek lehet kitéve, köteles megfelelő védőkészülékeket alkalmazni, a mélyedéseket, valamint az oly tartályokat, melyeknél a beesés veszélye fenforog — amennyiben az üzem természete azt megengedi — kellőleg bekeriteni, illetve befedni;

b) a hajtó és fogaskerekeket, a hajtóerő-közvetitőket legalább is azon magasságig, ameddig az alkalmazottak vagy más járókelők azokkal érintkezhetnének, védőkészülékkel vagy korláttal ellátni;

c) a körfürészeken, a gyalu, maró, köszörülő és más gépeken védő készülékeket alkalmazni;

d) a gépek olajozását és a hajtószijak alkalmazását, felrakását és leszedését, illetve a közlőműveket különös gonddal kezeltetni;

e) a felhuzó-gépeknek veszély nélkül hord-, illetve szállitóképességét ugy a teher-, valamint személyszállitás tekintetében az iparhatóság közbenjöttével megállapitani, azt szembetünő helyen megjelölni és afelett őrködni, hogy ezen gépek csak hordképességüknek megfelelő mérvben használtassanak s hogy biztonsági fogókészülékkel láttassanak el;

f) a gáz- és kőolaj-lámpákat akkép elhelyezni, hogy a tüzveszély ne fokoztassék; elég tágas, könnyen nyiló és hozzáférhető ki- és lejárásokat alkalmazni, a szükséges tüzoltókészülékeket gyors használatra mindig alkalmas állapotban készletben tartani;

g) a gyári helyiségek kellő szellőztetéséről és világitásáról, a feljődő gáz és pornak, a hulladékok és egyéb szennynek eltávolitásáról, oly zárt munkahelyiségekben pedig, melyekben az alkalmazottak hosszabb időn át tartózkodnak, arról gondoskodni, hogy a munkásokra elegendő mennyiségü légtér jusson;

h) arról gondoskodni, hogy azon alkalmazottak, kiknek mérges anyagokkal telt helyiségekbe kell bemenniök, vagy ott tartózkodniok, respiratorokkal legyenek ellátva s a respiratorokat használják is; ott pedig, ahol nagymérvü por fejlődik, exhaustorok alkalmaztassanak;

i) az első segélyre szükséges köt- és gyógyszereket készletben tartani.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy a különböző iparágak üzemének viszonyaihoz képest szükséges, hasontermészetü óvóintézkedéseket rendeleti uton szabályozza.

Munkaadó a jelen törvény értelmében az ipartelep tulajdonosa vagy bérlője, illetőleg a tulajdonos vagy bérlő nevében eljáró helyettes.

Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-a taxative felsorolja mindazt, aminek létesitésére és

fentartására a munkaadó az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztositása érdekében kötelezhető. — Miután ezek közé a pihenőhelyiség nem sorozható, annak létesitésére a munkaadó nem kötelezhető. (K. M. 2092/1902.)

Az *e)* ponthoz.

»Minden felvonó, mely méreteinél fogva személyszállitásra alkalmas, kötél-, heveder- vagy lánczszakadás esetére önműködőleg ható fogókészülékkel látandó el.

Minden felvonónak a megengedhető legnagyobb szállitási képessége meghatározandó és az azon szembetünő helyen kirandó.

A felvonók fogókészüléke megbizhatóság, vagy ha eziránt már kipróbáltatott volna, jókarban létele iránt szerzendő időnként meggyőződés.

A megengedhető legnagyobb szállitási képesség meghatározásával, valamint a felvonók fogókészüléke biztosságának vagy jókarban lételének megvizsgálásával az iparfelügyelők bizatnak meg.

A vizsgálatok gyors és könnyü megejtéséhez szükséges eszközöket a gyárosok kötelesek készletben tartani.« (K. M. 13469/1897. sz. körrend.)

A *g)* ponthoz.

Azt, hogy a munkásokra elegendő légtér jut-e, az iparfelügyelő, figyelemmel arra, vajjon a törvény 1. §-ának *g)* és *h)* pontjaiban foglalt rendelkezések pontosan végrehajtatnak-e, szükség esetén szakértők meghallgatása után a helyszinén szerzott meggyőződés alapján itéli meg. (K. M. 13469/1894.)

Az *i)* ponthoz.

(L. idevonatkozólag az alább közölt 17001/1901. számu utasitás 24. §-át s az ennek kapcsán közölve lévő K. M. 76271/1899. számu rendeletet.)

Az ezen törvényszakasz utolsó bekezdése alapján kibocsátott rendeletek:

I.

55189. szám.
1898.

Keresk. min. rendelet

a gümőkor terjedésének korlátozása tárgyában.

1. A gyártelepek munkásházaiban a nyilvánvaló tüdővészben szenvedő, de még munkaképes egyének, lehetőleg külön helyiségekbe, vagy legalább is a többiektől elkülönitett fekhelyeken helyezendők el.

A munkáshajlékok tisztaságára általában, különösen pedig azok bőséges szellőztetésére kiváló gond forditandó.

2. A gyártelepek munkatermeinek tisztaságáról, továbbá az 1884 : XVII. törvényczikk 117. §-ában megszabott munkaszünetek alatt való jó szellőztetéséről a munkaadó — az 1893. évi XXVIII. törvényczikk 1. §-ának *g)* pontja értelmében, felelősség terhe alatt köteles gondoskodni. E rendelkezés nevezetesen azon munkahelyiségeknél követendő szigoruan, amelyekben részint a bennük folyó munka, részint a munkások nagy száma rontja és szennyezi a levegőt. A munkaadó ezenkivül tisztálkodásra s mosdásra szolgáló helyiségekről és eszközökről is tartozik gondoskodni.

3. Azon ipartelepeken, hol közfogyasztási szövetkezetek közvetitik az élelmiczikkek elárusitását, a telepek, illetőleg vállalatok vezetőségei az elárusitásra kerülő élelmiczikkeket nemcsak romlatlan és hamisittatlan voltuk, hanem tápértékük szempontjából is gondosan ellenőrizni tartoznak.

II.

A m. kir. belügyminister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg az 1876 : XIV. t.-cz. 6., 15. és 156., valamint az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 1. és az 1884 : XVII. t.-cz. 116. §-a alapján *a gyufagyári munkások egészségének megóvása tárgyában* 24929/1898. sz. a. bocsátott ki szabályrendeletet.

Ennek a szabályrendeletnek 1—21. §-ai azonosak az alább közölt 17001/1901. számu utasitás 26. §-ában foglaltakkal. További 22—24. §-ai pedig következők :

22. §. Az elsőfoku közegészségügyi hatóság s annak szakközege kötelesek a gyufagyárakat évnegyedenként legalább egyszer megvizsgálni, s az óvó szabályok pontos megtartásáról maguknak alapos meggyőződést szerezni.

Az elsőfoku közegészségügyi hatóság szakközege a kir. iparfelügyelő felhivására köteles a gyufagyárak vizsgálatában résztvenni.

23. §. Az 1869. évi márczius 15-én 5089. szám alatt a gyufagyári munkások egészségének megóvása iránt kiadott belügyministeri rendelet ezzel hatályát veszti.

24. §. Ezen rendelet rendőri intézkedései vagy tilalmai ellen vétők — amennyiben nem a büntetőtörvénykönyvek, vagy az 1884 : XVII. törvényczikk, vagy az 1893 : XVIII. törvényczikk határozmányai alapján büntetendők — kihágást követnek el és száz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők az 1880. évi XXXVII. törvényczikk 42. §-a alapján a belügyministerrel egyetértőleg kiadott szabályok szerint.

III.

18848. szm.
1905. máj. 18.

Keresk. min. rendelet

az állati szőrnemüeket feldolgozó iparte!epeken alkalmazott munkások egészségének megóvása tárgyában.

A ló, szarvasmarha és sertésszőröket feldolgozó és az 1893 : XXVIII. t.-czikk hatálya alá eső ipartelepeken, mint kefét, ecsetet, seprüket előállító és lószőrfonó telepeken alkalmazott munkások egészségének megvédése érdekében az 1893 : XXVIII. t.-czikk 1. §-ának utolsóelőtti bekezdése alapján elrendelem, hogy ezen ipartelepeken az általános ipar egészségügyi rendszabályokon kivül még a következő óvóintézkedések alkalmazandók.

1. §. A nyers lószőrök és sertés oldalszőrök feldolgozásuk előtt a következő eljárások közül a munkaadó tetszése szerint választható bármely eljárás szerint szabályszerüen fertőtlenitendők.

A nyersanyag:

a) legalább ½ órán keresztül 0·15 atmoszfera túlnyomásu áramló vizgőz behatásának teendő ki, vagy

b) legalább 2 óra hosszat forralandó vizben, vagy

c) legalább ¼ óráig forralandó valamely fertőtlenitő anyag oldatában. Használható pl. erre a czélra a felmangánsavas Kálium (Kalium hypermanganicum) 2 %-os oldata, mely után a fehéritésre, illetve szintelenitésre 3—4 %-os kénessavoldat alkalmazható.

2. §. A kereskedelemügyi m. kir. minister elrendelheti, hogy a gőzzel való fertőtlenités valamely nyilvános fertőtlenitő intézetben végeztessék.

Amennyiben valamely munkaadó a nyersanyag fertőtlenitését valamely nyilvános fertőtlenitő intézetben végezteti, köteles erről bizonyitványt szerezni s azt egy évig megőrizni.

E bizonyitvány az iparfelügyelő, vagy az iparhatóság kivánságára felmutatandó.

3. §. A kereskedelemügyi m. kir. minister megengedheti egyéb az 1. §-ban fel nem sorolt fertőtlenitési eljárás alkalmazását is.

4. §. A fertőtlenitésre köteles anyagok a fertőtlenités előtt kizárólag oly műveleteknek vethetők alá, amelyek a nyers szőrök kicsomagolására, megvizsgálására, osztályozására és a fertőtlenitéshez való előkészitésre, nemkülönben azoknak romlástól való megóvására vonatkoznak.

5. §. Nem kötelező a fertőtlenités az olyan nyersanyagokra, amelyekről a munkaadó hitelt érdemlő módon bizonyitani képes, hogy azt már szabályszerüen fertőtlenitett állapotban szerzi be és a többi nem fertőtlenitett, nyersanyagtól elkülönitve tartja.

Kétes esetekben azonban a kereskedelemügyi m. kir. minister elrendelheti az ilyen anyag fertőtlenitését is.

6. §. Fertőtlenitéssel egyértelmünek vehető a szőrféléknek fehéritése és szintelenitése, vagy festése, amennyiben ez valamely fertőtlenitő hatásu anyaggal, mint kénessavval, salétromsavas ezüsttel, hydrogénhyperoxiddal stb. történt, vagy amennyiben a szintelenités vagy festés főzéssel jár.

Nem kötelező tehát a fertőtlenités az oly anyagokra, amelyeket a munkaadó ily módon fehéritve szerez be, vagy amelyeket a további feldolgozás előtt fehéritő vagy szintelenitő eljárásnak vet alá.

7. §. A nem fertőtlenitett, de fertőtlenitésre köteles anyag (1. §.) elkülönitett és jól elzárható helyiségben zár alatt tartandó. E helyiség tisztán tartandó, a padlókra és falakra leülepedett por nedves seprüvel eltávolitandó, a tisztogatás alkalmával összegyüjtött por és a nem értékesitő hulladékok tüzben elégetendők.

Ezen helyiség falai és padlója évenként legalább kétszer fertőtlenitendők.

Az ilyen anyagokat tartalmazó zsákok kiürités után ugyancsak fertőtlenitendők, vagy elégetendők.

Egyéb nyers szőrnemüek külön rekeszben tartandók.

8. §. A kereskedelemügyi m. kir. minister felmentést adhat a fertőtlenités kötelezettsége alól oly anyagokra, amelyek a fennebb elősorolt fertőtlenitő eljárások egyikének sem vethetők alá anélkül, hogy ezáltal az anyag használhatósága, feldolgozhatósága, tartóssága vagy értéke tekintetében káros változást szenvedne.

9. §. Felmentést adhat továbbá a kereskedelemügyi m. kir. minister az oly anyagokra is, melyekről a munkaadó hitelesen igazolni képes, hogy azok származási, illetve beszerzési helyükön olyan eljárásnak vettetnek alá, mely a szabályszerü fertőtlenitéssel egyenértékünek tekintendő.

10. §. Nem fertőtlenitett szőrökkel végzendő munkákra, valamint a fertőtlenitésre fiatal munkások és gyermekek nem alkalmazhatók, valamint oly felnőtt férfi és női munkások sem, akiknek valamely fedetlen testrészükön, különösen pedig az arczon, nyakon, kezeken stb. bőrsérülésük van.

11. §. Oly gépek, melyek a szőrök összekeverésére, tisztitására, tépésére szolgálnak (mint pl. az u. n. farkasok) porköpenynyel veendők körül, amelyekből a port egy aspirátor (szivókészülék) a borgyüjtőbe vezeti el.

A gyüjtött por, amennyiben nem fertőtlenitett anyagból (1. §.) származik, tüzben elégetendő.

12. §. A nem fertőtlenitett szőrfélék feldolgozásával, valamint a fertőtlenitéssel foglalkozó munkások részére a munkaadó a munka

alatt viselendő s külön e czélra szolgáló munkaruhákat (köntöst és sapkát) köteles tartani.

E ruhák a munkaidőn kivül a külön létesitendő öltözőhelyiségben, meghatározott helyen tartandók, onnan el nem vihetők s állandóan csak egy és ugyanazon munkás által hordhatók.

E ruhák hetenként egyszer fertőtlenitendők.

A munkaadó továbbá gondoskodni tartozik arról is, hogy a még nem fertőtlenitett anyagokkal dolgozó, ugyszintén a fertőtlenitést végző munkások, hetenként egyszer meleg fürdőt vegyenek.

A munkások étkezés, illetőleg az étkezőhelyiségbe való belépésük, valamint az iparteleprő1 való eltávozásuk előtt munkaruhájukat letenni, kezeiket, arczukat és nyakukat szappannal megmosni és szájukat vizzel kiöbliteni tartoznak.

A mosdás czéljaira az öltöző-helyiséggel kapcsolatos mosdó-helyiség is létesitendő, mely az öltöző-helyiséggel közös is lehet, s melyben mosdóeszközöknek, szappannak és tiszta törülközőknek elégséges számban kell a munkások rendelkezésére állani.

13. §. A munkahelyiségeknek elég tágasaknak és szellőseknek kell lenniök és naponta kétszer szellőztetendők.

Evégből az ajtók és ablakok a munka megkezdése előtt és után, valamint a munkaközi szünetek alatt is, de naponként legalább is kétszer ¼—½ óráig nyitva tartandók, mely idő alatt a munkásoknak a helyiségeken kivül kell tartózkodniok.

Takaritás alkalmával a por képződése lehetőleg elkerülendő ; e czélból a padlózatról a por és hulladékok nedves söprüvel feltörlendők és elégetendők. A munkaasztalok naponta nedves ruhával vagy seprüvel letakaritandók s hetenként legalább egyszer lemosandók.

A telep azon helyiségeinek falai, melyekben a fertőtlenitendő anyag raktároztatik, vagy amelyekben a fertőtlenités végeztetik, ha nem moshatók, évenként legalább kétszer frissen bemeszelendők s a padlók fertőtlenitendők.

Uj telepek létesitésénél, vagy a meglévők nagyobbitásánál mindazon helyiségeknek, melyekben a munka porképződéssel jár, oly légtérrel kell birniok, hogy az azokban foglalkoztatott minden egyes munkásra legalább 15 köbméternyi légtér jusson.

Azon helyiségek padlóinak, melyek a fertőtlenités czéljaira, vagy a fertőtlenitendő anyag elraktározására szolgálnak, a nedvesség behatásától menteseknek, tehát betonból, czementből vagy aszfaltból stb. készülteknek kell lenniök.

14. §. A munkaadó köteles jegyzéket vezetni a nyersanyag beszerzéséről, nevezetesen honnan, mikor és mennyit szerzett be, mikor és mily eljárással végezte a fertőtlenitést.

15. §. A munkahelyiségekben az étkezés feltétlenül eltiltandó.

Nagyobb ipartelepeken a telepnek egy pormentes részén külön, a hideg időszakban füthető étkező-helyiség létesitendő a munkások számára.

Ily étkező-helyiségek létesitése csak oly telepeken engedhető el, melyeken a munkások egyáltalán nem étkeznek a telepen való tartózkodásuk alatt.

16. §. Ezen szabályrendelet a munkahelyiségben kifüggesztendő, annak a munkásra vonatkozó rendelkezései (10., 12. és 15. §-ok) a munkarendbe is felveendők.

17. §. Az, aki jelen rendeletben előirt kötelezettségek teljesitését elmulasztja, amennyiben mulasztása sem a büntetőtörvénykönyvek, sem az 1884 : XVII. t.-czikk elbirálása alá nem esik, az 1884 : XVII. t.-czikk 166. §-ában megjelölt iparhatóságok által az 1893 : XXVIII. t.-czikk 37. §-a alapján büntettetik és pedig a rendelet intézkedéseit meg nem tartó munkaadó ezen szakasz 2-ik, illetve 3-ik bekezdése értelmében 200, illetve 600 koronáig, az alkalmazott pedig 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel.

18. §. Jelen szabályrendelet 1905. évi julius hó 1. napján lép életbe és ezzel egyidejüleg hatályát veszti az 1903. évi deczember hó 2-án 64922. szám alatt kiadott kereskedelemügyi ministeri rendelet.

2. §. Az ipari telepen alkalmazottak kötelesek a munkaadó által a vállalat üzeme körül az élet, testi épség és egészség biztositása érdekében tett intézkedésekhez alkalmazkodni, illetve az e tekintetben mérvadó rendszabályokat megtartani és teljesiteni.

3. §. Ha az iparhatóság arról értesül, hogy az 1. és 2. §-ok rendelkezései tekintetében hiányok és mulasztások forognak fenn, köteles azonnal intézkedni, illetve ha a tapasztalt hiány pótlása a munkaadót terheli, a munkaadót azoknak azonnal, vagy záros határidő alatt való pótlására felhivni.

Az ebbeli határozatról az illető kerületi iparfelügyelő értesitendő.

A kőfejtőtelepek, illetve kőbányák az 1884 : XVII. t.-cz. határozmányai alá tartozó ipartelepeknek tekintendők s ehhez képest azok tulajdonosai vagy bérlői, illetve a munkaadók az 1893 : XXVIII. t.-cz. rendelkezéseit ép ugy megtartani kötelesek, mint bármely más ipartelep tulajdonosa, tekintet nélkül arra, vajjon az alkalmazott munkások szakmány szerint, vagy bármely egyéb

munkaviszony alapján dijaztatnak. (K. M. 53269/1901.)

Malmok felvonó készüléke, akár teher-, akár személyszállitásra vétetik is igénybe, ha kizárólag a malmok ipari üzemét szolgálja és az ipari czélokon kivül semmi egyébre igénybe nem vétetik, a székesfővárosra nézve érvényben álló épitési szabályrendelet határozmányai alá nem tartozik, hanem arra nézve az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-ában foglaltatik határozott rendelkezés, s az ipari és gyári alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztositása szempontjából való ellenőrzési intézkedés ugyanazon t.-cz. 3. §-a szerint az iparhatóságok hatáskörébe van utalva, minélfogva ezekre nézve a fővárosi közmunkák tanácsa, s épitésrendőri hatósági minőségben a kerületi elöljáróság nem intézkedhetik. Ugyszintén nem illetékes a közmunkák tanácsa a gőzmalmokban lévő felvonók berendezésének szabályozása és azok megfelelő átalakitása tárgyában általánosságban irányadóul veendő utasitásokat sem kiadni. E határozat azonban nem érinti amaz épitésrendőri hatáskört, amely a székesfővárosi szabályrendelet értelmében a nem ipari és gyári üzem czéljaira szolgáló, hanem a lakóházakban és egyéb épületekben személy- vagy teherszállitásra létesitett felvonó-készülékek tekintetében meg van állapitva. (B. M. 92481/1902.)

4. §. Az iparhatóság az 1. és 2. §§-ban foglalt intézkedések megtétele körüli eljárása alkalmából, amennyiben késedelem által veszély nem idéztetnék elő, az iparfelügyelőt szakvéleményének nyilvánitása végett megkeresheti.

Az iparhatóságok, ha az iparfelügyelőt a törvény 4. §-a alapján szakvéleményének nyilvánitása iránt megkeresik, tartoznak a véleményezés tárgyát képező kérdést kellően kifejteni és az annak megértéséhez netán szükséges terveket csatolni. Az iparfelügyelő köteles a kért véleményt megadni, mely czélból, ha szükséges, helyi szemlét is tarthat. (K. M. 13469/1894.)

5. §. A munkaadónak joga van kivánni, amennyiben a késedelem veszélylyel nem jár, hogy az iparhatóság által elrendelt meghagyások czélszerüsége iránt az iparelügyelő meghallgattassék, sehogy az iparhatóság az elrendelt intézkedések czélszerü kivitele végett, amenynyiben azt a körülmények indokolnák, az iparfelügyelőt helyszini tárgyalásra hivja meg, vagy pedig annak véleményét irásban szerezze meg.

Az iparfelügyelő véleményezése alá terjesztetni kért iparhatósági meghagyás elleni felfolyamodás határideje (1884. évi XVII. t.-cz. 181. §.), ha az iparhatóság az iparfelügyelő meghallgatását megtagadta, ezen megtagadó határozatnak, — ellenkező esetben pedig — az iparfelügyelő véleménye folytán hozott iparhatósági határozatnak kihirdetésétől, illetőleg kézbesitésétől számitandó.

A törvény 5. §-a alapján a munkaadó kivánságára esetleg elrendelendő helyszini tárgyalás határideje az iparhatóság által az iparfelügyelővel egyetértőleg állapitandó meg.

Az iparfelügyelőnek ezen eljárásából felmerülő utiköltséget az esetben, ha az iparfelügyelő az iparhatóság meghagyását lényegében czélszerünek itéli, a munkaadó a kincstárnak megtériteni tartozik. Ily esetekben az iparfelügyelő utiszámlájának beterjesztése alkalmával a kereskedelemügyi ministernek javaslatot tesz. (K. M. 13469/1894.)

6. §. Az iparhatóságnak a balesetek elháritása és az ipartelepen alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének megóvása érdekében az 1. és 2. §-ok értelmében kiadott meghagyása ellen szóló felfolyamodás a végrehajtást nem gátolja.

Mindazonáltal, ha a munkaadó az elrendelt intézkedések foganatositására kitüzött határidőn belül az 5. §. szerint az intézkedések czélszerüsége tekintetében az iparfelügyelő meghallgatása iránti kivánatot terjesztette elő, s ha a késedelem hártánynyal nem jár, az iparhatóság az elrendelt intézkedések foganatositását az iparfelügyelő nyilatkozatának beérkeztéig függőben tartani köteles.

Azon kérdésre nézve, vajjon az iparhatóság által elrendelt intézkedések foganatositásának függőben tartása veszélylyel jár-e vagy sem, az iparhatóság felebbezés kizárásával határoz. Amennyiben a hatóság határozata végrehajtásának függőben tartását megtagadná, tartozik erről a munkaadót értesiteni. (K. M. 13469/1894.)

7. §. A munkaadó az ipartelepen előfordult minden balesetet, mely egy vagy több alkalmazott megsérülését vonta

maga után, a baleset megtörténtét követő 48 óra alatt az illetékes iparfelügyelőnek bejelenteni köteles.[1])

(Az ezen §. által előirt bejelentési kötelezettséget az 1907. évi XIX. t.-cz. 84. §-a, a most nevezett törvény szerint baleset esetére biztositott üzemekben előforduló balesetek tekintetében hatályon kivül helyezte.)

A munkaadók nem kötelesek a bejelentési lapokat orvosi vélemény alapján kitölteni és a betegsegélyző pénztári orvosok nem kötelezhetők arra, hogy a baleset-bejelentési lapok vonatkozó rovatait a balesetek bejelentésére kötelezett munkaadók számára dijtalanul kitöltsék; az ezért fizetendő dij a munkaadó és a pénztári orvos közös megegyezésének a tárgya. (K. M. 34314/1902.)

(A munkaadó részéről a balesetnek az illetékes iparfelügyelőnél leendő bejelentések módozatait az alább közölt 17001/1901. számu utasitás 54. §-a irja elő tüzetesen.)

Minden baleset, mely egy vagy több alkalmazott, illetve munkás megsérülését vonta maga után, az illetékes rendőri hatóságnak, nevezetesen a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitányi hivatalnak, nagy- és kisközségekben pedig a járás főszolgabirói hivatalának (Budapesten nem) haladék nélkül, de legfeljebb huszonnégy óra alatt bejelentendő, annak elmulasztása mint kihágás, az 1879 : XL. törvényczikk 1. és 16. §-ai alapján kétszáz koronáig terjedő pénzbüntetéssel, behajthatlanság esetében pedig tiz napig terjedhető elzárással lesz büntetendő. A rendőri hatóságok a hozzájuk érkezett eme bejelentéseket havonként az illetékes iparfelügyelőkkel közölni, az azokra vonatkozó felvilágositásokat pedig más hatóságnak és az érdekelt feleknek készséggel megadni tartoznak. Hatósági felszólitásra az előfordult balesetekről szóló orvosi bizonyitványokat és látleleteket közhatósági s közkórházi orvosok dijtalanul kötelesek kiállitani. (B. M. 37302/1895.)

Az elsőfoku rendőrhatóságok az ipari balesetek alkalmával a rendőri előnyomozatot és vizsgálatot pontosan teljesiteni tartoznak. A balesetekből kifolyólag megejtendő előnyomozatok vagy vizsgálatok alkalmával az eljáró rendőrhatóságok, amennyiben valamely müszaki vagy ipartechnikai kérdés felderitésének szükségessége merülne fel, e czélra az illetékes ker. kir. iparfelügyelő közremüködését is vehetik igénybe, kik szolgálati utasitásuk értelmében amugy is kötelezve vannak tömeges sérülést okozott nagyobb balesetek alkalmával a helyszinére kimenni, s a baleset okát megvizsgálni. (B. M. 7615. 1904.)

A bányatörvény 222. és 223. §-ai szerint a bányaüzemnél előforduló baleseteknél a bánya és közigazgatási hatóságok együttesen vannak hivatva eljárni, sürgősség esetében pedig az a hatóság tartozik eljárni, mely a balesetről korábban értesül. Sőt oly esetekben, ahol bányászati szakértelem kifejtése nem szükséges, s a közigazgatási hatóság a kohóhoz közelebb székel, mint a bányahatóság, egyenesen kivánatos, hogy a közigazgatási hatóság a bányatörvény által előirt közremüködését balesetek alkalmával meg ne tagadja. (K. M. 56268/1901.)

A vizrendező és vizszabályozó társulatok kezelésében lévő gőzgépeknél és szivattyutelepeknél előforduló balesetek bejelentésére vonatkozólag a B. M. 37302/1895. számu rendelet az irányadó. (F. M. 39301/1904.)

II. FEJEZET.

Az iparfelügyelőkről.

8. §. Az iparügyekre vonatkozó törvények és rendeletek végrehajtásának ellenőrzését és az iparfejlesztési teendőket a kereskedelemügyi minister, a jelen törvény rendelkezéseinek korlátai között, iparfelügyelők által gyakorolja.

(A m. kir. iparfelügyelők szolgálatára vonatkozólag az alább közölt 17001/1901. számu utasitás tartalmaz rendelkezéseket.)

9. §. Az iparfelügyelők a kereskedelemügyi ministernek alárendelt államhivatalnokok.

10. §. Iparfelügyelőkül csak azok alkalmazhatók, kik a köztisztviselők minősitéséről szóló 1883. évi I. t.-cz. 1. §. *a)* és *b)* pontjaiban körülirt minősitésén kivül:

a) az egyetemi vagy müegyetemi pályát sikerrel elvégezték s erről oklevéllel, vagy azt pótló bizonyitványnyal birnak, vagy

b) előző müködésük alapján azon feltevésre jogositanak, miszerint az ezen törvényben előirt kötelezettségeknek megfelelni képesek.

11. §. Az iparfelügyelők rendszeresitett létszáma és javadalmazása a keres-

[1]) E bejelentés mulasztása a 39. §. alapján 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (77866/1899. sz. keresk. min. rendelet.)

kedelemügyi ministeri tárcza évi költségvetésében állapittatik meg; szolgálati beosztásuk iránt a kereskedelemügyi minister rendeleti uton intézkedik.

A kereskedelemügyi minister egyes iparfelügyelői teendőkkel központi közegeit vagy más szakférfiakat is megbizhat.

12. §. Az iparfelügyelők gyári vagy ipari üzletet sajátjukként, vagy más által vagy másnak helyettesei avagy bérlői gyanánt üzemben nem tarthatnak, épugy nem lehetnek részesei vagy alkalmazottjai valamely iparvállalatnak.

13. §. Az iparfelügyelők a jelen törvény alapján és a jelen törvény által kijelölt korlátok közt:

a) gyakorolják a gyárvizsgálatot,

b) közreműködnek az iparfejlesztési teendőkben.

Eljárni tartoznak továbbá mindazon ipari ügyekben, melyekkel akár külön törvény, akár rendelet az iparfelügyelőket bizza meg.

A kereskedelemügyi minister 1901. évi 17001. sz. szabályrendelettel az iparfelügyeletet és kazánvizsgálatot egyesitvén, a kazánvizsgálat is az iparfelügyelők hatáskörébe utaltatott. Ez ujabb rendezés következtében a vármegyék és t. h. városok közigazgatási bizottságai a törvényhatóság területén lévő gőzkazánok feletti felügyelet, ellenőrzés és nyilvántartásnak az 1886. évi 22790. sz. gőzkazánügyi kormányrendelet 14. §-a szerinti gyakorlása alól felmentettek, érintetlenül maradván a közig. bizottságoknak az idézett gőzkazánügyi kormányrendelet 12. §-ában megállapitott az a hatásköre, mely szerint a kazánvizsgáló iparfelügyelőknek vizsgálat vagy szemle alkalmával kiadott utasitásai és hozott határozatai ellen a kazántulajdonosok részéről tett felebbezések elbirálásánál másodfokban eljárni hivatva vannak. (K. M. 56975/1901.)

A) *Az iparfelügyelők teendői a gyárvizsgálatok körül.*

14. §. Annak ellenőrzése végett, hogy az ipari ügyekre vonatkozó törvények és rendeletek a magyar korona országainak területén létező gyárak és nagyobb ipartelepeken megtartatnak-e, különösen pedig annak megvizsgálása végett, hogy foganatositva lesznek-e a balesetek megelőzésére s az alkalmazottak életének, testi épségének s egészségének megóvására czélzó intézkedések; az iparfelügyelők a következő szakaszokban körülirt gyárakat és nagyobb ipartelepeket évenkint legalább egyszer megvizsgálni tartoznak.

Ezen rendelkezésből folyólag az iparfelügyelőknek a következő szakaszokban körülirt ipartelepeken eszközlendő vizsgálat alkalmával főleg arra kell ügyelniök, hogy:

1. megtartatnak-e az 1884. évi XVII. t.-czikkbe foglalt ipartörvénynek III. fejezet *A), B), C)* és *D)* pontjaiban, továbbá az 1891. évi XIII. és XIV. t.-cz., egyéb törvények és rendeleteknek az ipar gyakorlására vonatkozó intézkedései;

2. megtartatnak-e, illetve foganatositva lesznek-e az ott alkalmazottaknak baleset elleni védelmére, életének, testi épségének és egészségének megóvására czélzó és a jelen törvény 1. és 2. §-aiban előirt intézkedések;

3. hogy a telepen mely balesetek fordultak elő s minő következményei voltak;

4. hogy az alkalmazottak baleset következményei ellen biztositva vannak-e;

5. nincsenek-e oly intézmények, melyek az alkalmazottak keresményének élvezetét hátrányosan befolyásolhatják, nevezetesen nincsenek-e az alkalmazottak kénytelenitve szükségleteiket oly módon beszerezni, mely által keresményök élvezetében hátrányt szenvedhetnek.

Minthogy a kisebb gőzmalmok, s általában a kisebb vizi- és szélmalmok körüli munkásvédelmi óvóintézkedések nem birnak oly jelentőséggel, hogy ezeket iparfelügyeleti szempontból minden évben okvetlenül meg kellene vizsgálni, de ily értelemben ezek gyáraknak nem is minősithetők, ily malmok az iparfelügyelők által csak akkor vizsgálandók meg, ha valamely egyéb ok is szükségessé teszi az illető községben való kiszállást. (K. M. 71773/1901.)

A felhuzógépek tekintetében az iparhatósági közegek, vagy az iparfelügyelő csak akkor rendelhetnek el vizsgálatot, ha a szolgáltatott

adatok helyességére, különösen ha a hordképességre vonatkozó adatra nézve merülnének fel aggályok. (K. M. 2499/1901.)

Az 1876 : XIV. t.-cz. 154., 156. és 168. §-ai a gyárak egészségügyi vizsgálatát és ellenőrzését a közegészségügyi hatóságoknak is kötelességévé teszik. Az elsőfoku egészségügyi hatóságok ez alapon a járás, illetve város területén lévő összes gyárakat egészségügyi szakközegeik közbenjöttével félévenként megvizsgálni, a vizsgálat eredményéről minden egyes esetben jegyzőkönyvet felvenni, s azokat a szükséges ellenőrzés gyakorolhatása végett a törvényhatóság tiszti főorvosához beküldeni tartoznak, kinél az egészségügyi közigazgatás vizsgálatára időnként kiküldött belügyministeri szakközegek e jegyzőkönyveket megtekintik. — Miután azonban az 1893 : XXVIII. t.-cz. alapján az illetékes iparfelügyelő is végez időnként gyárvizsgálatokat, s ha ott egészségügyi szempontból aggályos körülményeket lát fenforogni, szakértőül az elsőfoku egészségügyi hatóság szakközegét hivja fel, amely uton a netaláni egészségügyi hiányokról az elsőfoku egészségügyi hatóság is tudomást szerezhet, felesleges munka végzésének kikerülése szempontjából azon félévben és azon gyárban, amikor és melyben a vizsgáló iparfelügyelő a hatósági orvos közreműködését igénybe vette, külön egészségügyi hatósági vizsgálat nem tartandó, de ez a körülmény a talált egészségügyi hiány felemlitésével a tiszti főorvosnak bejelentendő. (B. M. 124245. 1900. és 117268/1901. sz. körrend.)

Az elsőfoku egészségügyi hatóság egyuttal közrendészeti hatóság is, mely az egészségügyi vizsgálat alkalmával egyuttal a közbiztonsági és tüzrendészeti vizsgálatot is megejti. Az iparfelügyelői és egészségügyi vizsgálatok együttes megejtése, miután ez a vizsgálat idejének előzetes egyetértő megállapitását feltételezi, nem rendelhető el, mert az előzetes egyetértő megállapitás az iparfelügyelők szolgálati teendői mellett nehézségekbe ütköznék, s mert többtagu bizottságok által egyhuzamban tartott vizsgálatoknál alig kerülhető ki, hogy az érdekeltek a tartandó vizsgálat valószinü idejéről ne értesüljenek, ami veszélyeztetné azon munkásvédelmi érdekeket melyek a gyárvizsgálatok váratlan eszközléséhez füződnek. (K. M. 30049/1901.)

15. §. A 14. §-ban emlitett iparfelügyelői vizsgálat mindazon gyárakra, illetve ipari telepekre kiterjed, melyekben valami elemi (gőz-, gáz-, viz-, szél-, hő-, lég-, electromos) erő által hajtott erőgép van alkalmazásban, vagy amelyekben bár erőgép nem működik, de legalább 20 alkalmazott rendszerint foglalkoztattatik.

A kőfejtőtelepek, illetve kőbányák az ipartörvény határozmányai alá tartozó ipartelepeknek tekintendők, s ehhez képest azok tulajdonosai vagy bérlői, illetve a munkaadók az 1893 : XXVIII. t.-cz. rendelkezéseit ép ugy megtartani kötelesek, mint bármely más ipartelep tulajdonosa, tekintet nélkül arra, vajjon az alkalmazott munkások szakmány szerint, vagy bármely egyéb munkaviszony alapján dijaztatnak. (K. M. 53269. 1901.)

A gőz- és kádfürdők, valamint az uszodák ipartelepeknek tekintendők ugyan és ennélfogva az ipartörvény rendelkezései alá is tartoznak; minthogy azonban e telepek az 1876 : XIV. t.-cz. határozmányai értelmében az illetékes törvényhatóságok állandó ellenőrzése alatt állanak, e telepeknek, amennyiben az 1893 : XXVIII. t.-cz. 15. §-ában megállapitott feltételeknek meg is felelnek, iparfelügyelői vizsgálata mellőzhető. (K. M. 7633/1903.)

A vizrendező és vizszabályozó társulatnak kezelésében lévő gőzgépek és szivattyutelepek, mint csupán a talajjavitás érdekét, tehát mezőgazdasági czélt szolgáló üzemek, az 1893 : XXVIII. t.-cz. hatálya alól kivétettek. Ezen telepeknek abból a szempontból való felügyelete és ellenőrzése, hogy azok czéljuknak — a vizmentesitésnek — megfelelően vannak-e berendezve, fentartva és kezelve s egyáltalában, hogy üzemképesek-e, másrészt pedig az alkalmazott kezelőszemélyzet testi épségének és egészségének biztonságára szükséges intézkedések betartatnak-e, a társulatok mellé kirendelt ministeri megbizottaknak, másodsorban pedig a vizépitési kerületi felügyelőknek képezi kötelességét, kik az árvédelmi készültség vizsgálata alkalmával ezen telepek állapotát is ezen szempontokból alapos szemle alá venni és ennek eredményéről jelentést tenni kötelesek. Az alkalmazottak testi épségének és egészségének biztonságára kötelesek a társulatok az emlitett üzemeknél az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. és 2. §-nak megfelelő intézkedéseket életbe léptetni, az ezen üzemeknél alkalmazottak képzettségére nézve a gőzkazánokról szóló kormányrendelet (Rendeletek Tára 1886. évi folyam 1006—1071. lapok) 13. §-át, illetve a 17001/1901. számu kereskedelmi ministeri rendelet (Rendeletek Tára 1901. évi folyam 35—187. lapok) 46. §-át szem előtt tartani, az esetleg előforduló balesetek bejelentése tekintetében pedig a 37302/1895. számu belügyministeri rendelet (Rendeletek Tára 1895. évi folyam I. kötet 802—803. lapok) értelmében eljárni. A kérdéses üzemeknél használt kazánok megvizsgálására és szemléjére nézve az emlitett kormányrendelet és

idézett kereskedelemügyi ministeri rendeletnek idevonatkozó III. fejezete érvényesek. (F. M. 39301/1904.)

16. §. A 14. §. szerinti vizsgálat alá esnek még a mezőgazdasági és erdei, tej-, sajt-, vaj- és selyemtermeléssel kapcsolatos oly ipari telepek is, melyek elemi erővel hajtott mű által hozatnak működésbe, vagy amelyek gőzkazánnal dolgoznak.

A tejgazdasági szövetkezetek a kereskedelmi törvény és az ipartörvény rendelkezései alá esvén, azok telepei, amennyiben azokban valamely elemi erő által hajtott erőgép van alkalmazásban, vagy pedig legalább husz alkalmazott rendszerint foglalkoztattatik, az 1893 : XXVIII. t.-cz. 14. §-ában körülirt iparfelügyelői vizsgálat alá vonandók. (K. M. 3741/1902.)

17. §. Tekintet nélkül az alkalmazottak számára s tekintet nélkül arra, hogy erőgép által tartatnak-e működésben vagy sem, a 14. §. szerinti vizsgálat még a következő ipari telepekre is kiterjed :

1. azon üzemekre, hol lőpor és egyéb robbanó szerek készülnek ;
2. a gáz- és villamvilágitást eszközlő ipari vállalatokra ;
3. az agyagáru égető-kemenczékre ;
4. ásványolajfinomitó-telepekre ;
5. csontégető-telepekre ;
6. csontfehéritő-telepekre ;
7. csontfőző-telepekre ;
8. csontzuzó-telepekre ;
9. enyvfőző-telepekre ;
10. faggyuolvasztókra ;
11. fémöntődékre ;
12. gyuszergyárakra :
13. len- és kenderáztatókra ;
14. pörkölő-kemenczékre ;
15. rongygyüjtő- és osztályozó-telepekre ;
16. tüzijátékáru-gyárakra ;
17. vegyészeti gyárakra ;
18. vér- és lugfőzőkre ;

E lajstrom aszerint, amint a technika fejlődéséhez képest az alkalmazottak biztonságára való tekintettel más ipartelepeknél is felmerülnek, a kereskedelemügyi minister által, a belügyministerrel egyetértőleg, rendeleti uton módositható ; ezen módositás azonban a törvényhozásnak utólag bejelentendő.

A szódavizgyár, miután a szódaviz előállitásánál vegyi folyamat nem megy végbe, nem tartozik az 1893 : XXVIII. t.-cz. 17. §-ában felsorolt »vegyészeti gyárak« közé. Az oly szódavizgyárak tehát, melyek üzemükben semmi elemi erőt nem használnak, sem pedig husz alkalmazottat nem foglalkoztatnak, nem tartoznak az idézett törvény hatálya alá és nem képezik az iparfelügyelői vizsgálat tárgyát. (K. M. 5306. 1901.)

A kereskedelemügyi minister az 1893. évi XXVIII. törvényczikk 17. §-ának utolsó bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az idézett törvényczikk 14. §-ában körülirt iparfelügyelői vizsgálatot a belügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök urral egyetértőleg ezennel a hazai összes nyomdákra és betüöntődékre általában kiterjesztette. Ez ipartelepek közül azok, melyek legalább 20 alkalmazottat foglalkoztatnak, vagy valami elemi erővel hajtott erőgép által tartatnak üzemben, az 1893. évi XXVIII. törvényczikk 15. §-ának rendelkezéséhez képest eddig is iparfelügyelői vizsgálat tárgyát képezték, a jövőben azonban általában minden nyomda és betüöntöde, tekintet nélkül az alkalmazottak számára vagy erőgép alkalmazására, rendszeres iparfelügyelői vizsgálat alá fog vétetni. (K. M. 57326/1903.)

Továbbá kiterjesztetett rendeleti uton az iparfelügyelet : A sütőműhelyekre, amennyiben azok rendszerint husz munkást foglalkoztatnak, vagy valamely elemi erővel hajtott gépet tartanak üzemben. Az iparhatóságok az ily sütőműhelyek létesüléséről a kerületi iparfelügyelőt esetről-esetre értesiteni tartoznak. (K. M. 29422/1898. és 17001. 1901.)

Az épitkezésekre, melyeknél legalább husz munkás van foglalkoztatva ; az ily épitkezéseket az elsőfoku iparhatóságok a ker. iparfelügyelőnek késedelem nélkül bejelenteni, s egyuttal szigoruan őrködni tartoznak afelett, hogy az 1893 : XXVIII. t.-cz., s annak végrehajtása tárgyában a K. M. 13469/1894. sz. alatt kiadott rendelet határozmányai, figyelemmel különösen az idézett törvényczikk 3. §-ára, a jelzett épitkezéseknél betartassanak. (K. M. 71553/1897. és 17001. 1901.)

Az a körülmény, hogy a ker. iparfelügyelők az elsőfoku iparhatóságok utján tudomásukra hozandó oly épitkezéseket, melyeknél legalább 20 munkás van foglalkoztatva, a bejelentés vétele után haladék nélkül meg-

vizsgálni tartoznak, nem szolgálhat akadályul arra, hogy a szabályszerüen elnyert engedély alapján az épitkezések megkezdhetők legyenek, illetőleg folytattassanak, tekintet nélkül arra, vajjon az emlitett iparfelügyelői vizsgálat megejtetett-e, vagy sem. Nehogy pedig a ker. iparfelügyelők túlhalmozott munkaköre jelentéktelenebb épitkezések indokolatlan megvizsgálásával is terheltessék és ezáltal esetleg a nagyobb épitkezésektől vonassék el figyelmök, az elsőfoku iparhatóságok az iparfelügyelő bővebb tájékoztatása végett egyuttal a bejelentett épitkezések terjedelmének — emeletes (hány emelet), földszintes ház, lakóház, gyárépület stb. — nemkülönben az épitkezéseknél alkalmazott munkások számának közelebbi megjelölésére is kiterjeszkedni tartoznak. Az épitkezéseknél az iparfelügyelői vizsgálat kizárólag az 1893 : XXVIII. t.-cz. rendelkezései pontos betartásának ellenőrzésére szoritkozik, nevezetesen oly irányban, hogy az illetékes hatóságok is teljesitették-e idevágó kötelességeiket; a vizsgálat tehát az épitkezéseknek közrendészeti és épitészeti szempontból való ellenőrzésére hivatott közegeket az e részben őket terhelő felelősség alól fel nem menti. (K. M. 46265/1898.)

18. §. Az első fejezet 1. és 2. §-ainak intézkedései a pénzügyminister által kezelt ipartelepekre nézve is érvényesek. A pénzügyminister, amennyiben az iparfelügyelőknek tevékenységét igénybe venni nem kivánja, tartozik a szakszerü gyárfelügyeletről ezen telepekre nézve saját közegei által gondoskodni. Az ekkép gyakorolt felügyelet eredményeit közli a kereskedelemügyi ministerrel, aki azokat a többi ipartelepek felügyeletére vonatkozó adatokkal együtt a törvény 43. §-ában emlitett jelentésébe fölveszi.

A m. kir. pénzügyminister a hatáskörébe s felügyelete alá tartozó ipartelepeknél, nevezetesen a bányatelepeknél — sajátságos bányászati jellegüknél s üzemrendszerüknél fogva, — ugyszintén a dohánygyáraknál — kizárólagos jövedéki jellegüknél fogva — a kir. iparfelügyelők tevékenységét igénybe nem veszi. Gondoskodik azonban, hogy ez üzemeknél a gyárfelügyelet saját szakértő közegei teljesitsék. Egyébként a megejtett vizsgálatokról szóló jegyzőkönyveket, illetőleg jelentéseket a kereskedelemügyi ministernek megküldi. (P. M. 1127/1895.)

Bár az opálkő nem tartozik az általános bányatörvény 3. §-ában körülirt ugynevezett fentartott ásványok közé és igy az opálkőbányák a közönséges kőbányák fogalma alá volnának veendők, mindazonáltal a vörösvágási kincstári opálbányászatra nézve, tekintettel arra, hogy ott az opált tartalmazó kőzet földalatt rendszeres és bányászati szakismeretet igénylő bányamüvelési munka alkalmazása által fejtetik ki, az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 18-a alapján az iparszerü felügyeletet a m. kir. pénzügyminister saját közegei utján végezteti. (K. M. 17238/1901.)

(L. a pénzügyminister által kezelt összes ipartelepekre még a 17001/1901. sz. utasitás 11. és 12. §-ait.)

A magán kohómüvekkel gyakorta kapcsolatos finomitó-telepek, mint különben is az 1893 : XXVIII. t.-cz. határozmányai alá tartozók, továbbra is iparfelügyelői vizsgálat tárgyát képezik. (K. M. 68253/1899.)

19. §. A kereskedelemügyi minister egyébként felhatalmaztatik, hogy a 14. §-ban körülirt vizsgálatot, a felmerülő szükséghez képest, az 1884 : XVII. t.-cz. alá eső bármely ipartelepre is kiterjeszthesse, illetve, hogy ezeknél e vizsgálatot az iparfelügyelők által foganatosithassa.

Az iparfelügyelő a törvény 14. §-ában körülirt vizsgálatot valamely nem a törvény 15., 16. és 17. §-ai szempontja alá eső ipartelepen csak akkor van jogositva foganatositani, ha arra a kereskedelemügyi ministertől a törvény 19. §-a alapján külön általános vagy részletes utasitást kapott. (K. M. 13469/1894.)

20. §. Az iparfelügyelőnek, amennyiben ebbeli minőségét a munkaadó vagy a telep vezetésével megbizott közeg előtt igazolta, jogában áll a vállalathoz tartozó minden helyiségben (munkatermek, gépházak,- munkás-lakházakban, vagy az alkalmazottak elhelyezésére szolgáló egyéb s a telepekhez tartozó helyiségekben stb.) a nap bármely szakában megjelenni.

Éjjel, vagyis este 8 órától reggeli 6 óráig folyó időszakban azonban a telepnek csak azon részeit tekintheti meg, melyekben az ipari munka ezen idő alatt is folyik.

Az iparfelügyelő megbizásának igazolhatása czéljából a kereskedelemügyi ministertől igazolványt kap, mely a hatóság vagy a munkaadó kivánságára előmutatandó. (K. M. 13469/1894.)

A rendes évi gyárvizsgálatokról nem sza-

bad a munkaadót vagy alkalmazottjait előzetesen értesiteni. Oly rendkivüli vizsgálatoknál azonban, midőn a vizsgálat czélja és iránya kivánatossá teszik, hogy a munkaadó vagy az alkalmazottak már előre is tudomással birjanak a vizsgálat idejéről, az iparfelügyelő a munkaadót vagy közvetlenül, vagy az iparhatóság utján előre értesitheti megjelenéséről és a szükséghez képest kivánhatja, hogy megérkezése a gyári alkalmazottaknak előre tudtul adassék, mely kivánságának a munkaadó eleget tenni köteles. (K. M. 13469/1894.)

21. §. Az iparfelügyelő jogositva van a vállalatnál alkalmazottak bármelyikéhez, valamint a munkaadóhoz a jelen törvény 14. §-a szerinti vizsgálati hatásköréhez tartozó ügyekben kérdéseket intézni és felvilágositásokat kivánni.

Szintugy jogositva van az iparfelügyelő a vizsgálat tárgyára vonatkozó okmányok és kimutatások, ugyszintén az ipartelеppel kapcsolatos intézmények (iskolák, kórházak stb.) megtekintésére.

22. §. A munkaadó köteles az iparfelügyelőnek a jelen fejezet korlátai közt eszközlendő vizsgálat körébe tartozó kérdésekre nézve a kivánt felvilágositásokat megadni.

Valótlan feleleteket adnia, alkalmazottjait a felvilágositások megadásától vagy panaszaik előterjesztésétől eltiltania, vagy valótlan feleletek adására rábirnia nem szabad.

23. §. Az iparfelügyelő a jelen fejezet értelmében eszközlendő vizsgálatból folyólag nem tehet oly kérdést, illetve nem igényelheti a telep azon részének megtekinthetését, mely kérdés vagy megtekintés által az illető telep szabadalmi és üzleti titka, vagy különlegessége felderittetnék, vagy mely kérdésekre adandó felvilágositás által a vállalat üzleti érdekeire közvetlenül vagy közvetve kár háromolhatnék.

Ha az iparfelügyelő a munkaadó ebbeli nyilatkozatát indokoltnak nem találná, e tekintetben felterjesztéssel élhet a kereskedelemügyi ministerhez, ki a továbbiak iránt intézkedik. Ha a kereskedelemügyi minister a telep emlitett részeinek megtekintését szükségesnek találja, ebbeli rendelkezése feltétlenül teljesitendő.

24. §. A munkaadó jogositva van a vállalat telepén és hozzátartozó részeiben eszközlendő vizsgálatnál az iparfelügyelőhöz kisérőül csatlakozni.

Az iparfelügyelő azonban jogositva van az egyes alkalmazottakat, ha azt szükségesnek látja, tanuk nélkül is kihallgatni.

25. §. Az iparfelügyelő a gyárvizsgálatok körüli teendőiben jóindulatu, a munkaadó, valamint az alkalmazottak méltányos és igazságos érdekeinek megfelelő ellenőrzői tevékenységet tartozik kifejteni s olykép eljárni, hogy az üzem ne gátoltassék s egyik fél jogosult érdeke se sértessék.

Működésnél kerülni tartozik minden oly ténykedést, mely részrehajlásra gyanut szolgáltathatna.

Az iparfelügyelőnek hivatalos működéseért a munkaadótól vagy alkalmazottaktól bármi néven nevezendő dijazást elfogadni nem szabad. Ugyszintén tiltva van, hogy hivatalos eljárásában akár a munkaadótól, akár az alkalmazottaktól bárminemű ellátást elfogadjon. (K. M. 13469/1894.)

26. §. Az iparfelügyelők kötelesek a tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorubb titoktartást megőrizni.

Ennek megszegése a szolgálati legsulyosabb fegyelmi büntetést vonja maga után, fenmaradván a károsult félnek az iparfelügyelő elleni egyéb magánjogi igényei.

27. §. Az iparfelügyelő jogositva van szükség esetén az iparhatóságot, vagy a helyi hatóságot, esetleg a hatósági orvost és az államépitészeti hivatalt a vizsgálatnál való közreműködésre megkeresni, mely hatóságok ezen közreműködést teljesiteni tartoznak.

Az iparfelügyelő az esetben, ha a törvény 27. §-a alapján a vizsgálatnál igénybe kivánja venni az iparhatóságot, a helyi hatóságot, az államépitészeti hivatalt, vagy a hatósági orvost: tartozik eziránti megkere-

sését idejekorán az illető hatósággal, hivatallal vagy orvossal közölni és az eljárás idejét azokkal egyetértőleg megállapitani.

Annak megitélése, mely esetben szükséges a nevezett közegek meghivása, a helyi körülményektől függ.

Az iparhatóságnak vagy helyi hatóságnak a vizsgálatnál való közreműködése különösen oly esetekben lesz igénybe veendő, ha:

a) az iparfelügyelő a helyi viszonyokról tájékozva nincs és a hatósági személy támogatására vagy utbaigazitására szorulhat; továbbá

b) ha az iparfelügyelő hivatalos eljárása bármely oldalról akadályokba vagy nehézségekbe ütközik;

c) midőn az iparfelügyelő oly pótlásokat vagy intézkedéseket kiván foganatosittatni, melyek módozatainak a helyszinén való megmagyarázása a végrehajtás ellenőrizhetése szempontjából szükséges.

Az államépitészeti hivatal csak szorosan vett épitési kérdésekben szükséges szaktanácsoknak helyszini szemle alapján leendő megadására vehető igénybe, és pedig az esetben, midőn az iparfelügyelő valamely ipartelepen oly hiányokat vél fenforogni, melyek veszélyességének megállapitása vagy mikénti megszüntetésük iránt szakszerü utbaigazitásra van szüksége.

Részletes tervek vagy műszaki műveletek elkészitésére az épitészeti hivatal kiküldötte az iparfelügyelő által nem kötelezhető, hanem műszaki véleményét vagy szóval mondja meg, vagy az iparfelügyelő kivánságára vele irásban közli.

A hatósági orvost akkor hivja meg az iparfelügyelő a gyárvizsgálathoz, ha közegésségi szempontból aggályos körülményeket lát fenforogni és szaktanácsra van szüksége az iránt, hogy azoknak megszüntetése végett orvosi szempontból szükségesek-e és minő intézkedések? — Oly esetekben, midőn az iparfelügyelő a gyárvizsgálat folyamán győződik meg műszaki vagy orvosi szakvélemény szükségességéről és nem tartja szükségesnek, hogy a műszaki vagy közegészségügyi szakközeg vele egyidejüleg jelen legyen, az illetékes államépitészeti hivatalt, járási vagy városi orvosra nézve pedig a főszolgabirót, illetőleg polgármestert a szakközegnek a telepre való kiküldésére és véleményének irásbeli közlésére felkéri. — Az ipari és helyi hatóságok, valamint az államépitészeti hivatalok kötelesek illetőségük területén az iparfelügyelő megkereséseit gyorsan és pontosan teljesiteni. — A hatósági orvos utazási költségeiről szóló és a törvényhatóság számvevősége által megállapitandó utiszámlákat az illető törvényhatóság a kereskedelemügyi minister elé terjeszti és ugy ezek, valamint az államépitészeti hivatalok által szakközegeik eljárásáról felterjesztendő utazási számlák, hacsak valamely jogerős itéletben vagy határozatban a költségek a marasztalt félre nem rovattak, a kereskedelemügyi tárczát terhelik. (K. M. 13469/1894.)

Az iparegészségügyi érdekeknek a gyárvizsgálatok alkalmával való megóvása érdekében utasitom a ker. kir. iparfelügyelőket, hogy mindazon esetekben, midőn a gyárvizsgálatokból kifolyólag valamely egészségügyi hiány pótlásának szüksége merülne fel, az 1893 : XXVIII. t.-cz. 27. §-ának rendelkezéséhez képest az elsőfoku közegészségügyi hatóság (1876 : XIV. t.-cz. 4. §.) orvosi szakközegével lépjenek érintkezésbe, esetleg őt a gyárvizsgálatnál való közreműködés iránt keressék meg és vele egyetértőleg állapitsák meg az adott esetben czélszerünek mutatkozó egészségügyi intézkedést. (K. M. 59570/1904.)

28. §. Az iparfelügyelő tartozik a munkaadót, esetleg az alkalmazottakat is az észlelt hiányok pótlására figyelmeztetni; köteles továbbá a munkaadót utmutatással és szakszerü tanácscsal ellátni avégből, hogy az alkalmazottak élete, testi épsége vagy egészsége megóvására szolgáló intézkedések a lehető legczélszerübben, mindazonáltal fölösleges költségek mellőzésével foganatosittathassanak, ugyszintén köteles a munkaadó részére az erre vonatkozólag szükséges szakterveket dijmentesen elkésziteni.

Ha az iparfelügyelő a mulasztásokat törvénybe ütközőknek találja, vagy ha azt tapasztalná, hogy a munkaadó a figyelmeztetés daczára sem pótolta a hiányokat, vagy nem tette meg a szükséges intézkedéseket, az esetben a további eljárás meginditása végett köteles az illetékes hatósághoz fordulni.

Az illető hatóság köteles határozatáról az iparfelügyelőt értesiteni, s amennyiben az iparfelügyelő azt sérelmesnek vagy ki nem elégitőnek találná, az ellen felfolyamodással élhet.

A 17011/1901. K. M. rendelet 31. §-a értelmében az eljáró iparfelügyelők a gyárvizsgálatok eredményét, illetőleg észrevételeiket az iparosokkal közvetlenül közlik, mivégből az iparfelügyelők a vizsgálat alá eső összes ipari és gyári telepeket gyárvizsgálati könyvvel látják el. E gyárvizsgálati köny-

vekbe, melyek egyrészt az iparfelügyelői vizsgálat ellenőrzésére, másrészt az eljáró iparfelügyelő észrevételeinek és utasításainak bejegyzésére szolgálnak és igy a rendelkezések végrehajtását magának a gyárosnak is megkönnyitik, a gyárvizsgálatokat az ipartörvény 21. §-a értelmében teljesitő elsőfoku iparhatóságok észrevételeiket fel nem jegyezhetik. De a gyárvizsgálatot teljesitő iparhatósági közeg részint ebbeli eljárásának bizonyságául, részint a rendelkezések foganatositásának ellenőrzése czéljából a szóban lévő könyv felmutatását kivánhatja, s azt egyszerü láttamozásával elláthatja. (K. M. 4782. 1903.)

A gyárvizsgálatoknál észlelt hiányok megszüntetése vagy törvénybe ütköző cselekmények megtorlása iránt, az iparfelügyelő közvetlenül keresi meg az elsőfoku iparhatóságot. Ha az iparfelügyelő késedelmet tapasztalna az iparhatóság részéről, azt megsürgetheti, esetleg annak megsürgetése végett a másodfoku iparhatósághoz, szükség esetén a kereskedelemügyi ministerhez fordulhat, érintetlen maradván az iparhatóság netán ki nem elégitő, vagy sérelmes intézkedése ellen a törvényes felebbezés. (K. M. 13469/1894.)

A ker. kir. iparfelügyelők által a büntető biróságoknál tett feljelentés következtében a biróságok által a bünvádi perrendtartás 530. §. utolsó bekezdése alapján kiadott értesitései folytán az iparfelügyelőknek a tárgyaláson nem kell megjelenniök, miként ők az egyes ügyekben tulajdonképen nem mint sértettek, hanem mint külön törvény alapján a fenforgó közérdek érvényesitésével felruházott közegek szerepelnek, s mint ilyenek, a feljelentésen túl a fenyitő ügy menetére befolyást sem gyakorolhatnak, ebből kifolyólag költségeik birói megállapitására sem tarthatnak igényt, legfeljebb azt kivánhatják, hogy az egyes ügyekben hozott itéletek velük közöltessenek. (K. M. 48238. 1902.)

Az 1896 : XXXIII. törvényczikkbe foglalt bünvádi perrendtartás szerint a ker. kir. iparfelügyelő nem oly hatóság, mely kir. biróságok hatáskörébe tartozó büntető ügyekben ügyfél lehetne és perorvoslattal élhetne. (K. M. 57529/1902.)

29. §. Minden vizsgálatról jegyzőkönyv veendő fel, mely az észlelt adatokat lehetőleg kimeritően tünteti fel, s melyben feljegyzendő az is, vajjon a munkaadó és az alkalmazottak figyelmeztetve lettek-e az észlelt hiányokra és teendő intézkedésekre, — továbbá, hogy mely esetekben történt az iparhatóságnál vagy más hatóságnál feljelentés.

A jegyzőkönyvet az iparfelügyelő a kereskedelemügyi ministerhez felterjeszteni, másolatát ellenben megőrizni tartozik.

30. §. A gyárvizsgálatok alkalmával az iparfelügyelők által gyüjtött adatok más, mint az ipartörvények s az ezekre vonatkozó rendeletek végrehajtásának czéljaira vagy iparstatisztikai czélokra fel nem használhatók.

Amennyiben az iparfelügyelő az észlelt hiányok alapján az iparhatóság vagy más hatóság intézkedését kivánja, a jegyzőkönyvből csak az illető hatóságot érdeklő részek közölhetők.

31. §. A gyárvizsgálatok eredményéről évenkint kimeritő jelentés teendő a kereskedelemügyi ministerhez.

B) *Az iparfelügyelők teendői az iparfejlesztés körül.*

32. §. Az iparfelügyelők kötelesek a kerületükbe eső gyárakat és nagyobb ipari telepeket nyilvántartani és azokról jegyzéket vezetni.

33. §. Kötelesek továbbá az iparfelügyelők a kerületükben levő ipari és gyári alkalmazottak helyzetéről és bérviszonyairól statisztikai adatokat gyüjteni s ez adatokat rendszeresen kiegésziteni, illetve nyilvántartani.

34. §. Az iparfelügyelők feladata lévén az iparfejlesztés közvetlen előmozditására irányuló mozzanatokat is figyelemmel kisérni, e czélból különösen kötelesek :

a) a kerületükben levő összes ipari tanműhelyeket időnkint megvizsgálni s azok működését ellenőrizni ;

b) az alsófoku ipari (tanoncz) iskolákban időnkint megjelenni és a tanitás menetét ellenőrizni ;

c) az iparvállalatoknak nyujtott segély kellő felhasználására, ugyszintén arra felügyelni, hogy az állami kedvezményekben részesülő gyárak által teljesittetnek-e azon feltételek, melyekhez az állami kedvezmények köttettek ;

d) a házi ipar fejlesztése körül reájuk bizott teendőkben eljárni.

Az iparfelügyelők a jelen §. értelmében való eljárásukról és észleleteikről a kereskedelemügyi ministerhez jelentést tartoznak tenni.

59178. szám.
1894. aug. 16.

Utasitás

a kerületi iparfelügyelők iparostanoncziskolai látogatásának módozatai iránt.

Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről szóló 1893. évi XXVIII. törvényczikk 34. §-ának *b)* pontja értelmében az iparfelügyelők kötelesek az alsófoku ipari (tanoncz-) iskolákban időnként megjelenni és a tanitás menetét ellenőrizni.

Ennélfogva a fennálló egységes felügyelet mellett és attól függetlenül a kerületi iparfelügyelők az alsófoku ipari tanoncziskolákat ezentul szintén látogatni fogják s felettük, főleg a szakszerü oktatás szempontjából, felügyeletet fognak gyakorolni.

E tekintetben utasitom a kerületi iparfelügyelőket, hogy időnként (költség- és időkimélés szempontjából, lehetőleg gyárvizsgálatok alkalmával) ezen iskolákat látogassák meg, mely alkalommal figyelmüket különösen kiterjeszszék arra, hogy a tanitás necsak minél gyakorlatibb irányra, hanem a helyi viszonyok által panaszolt követelmények szempontjából is minél tökéletesebb és szakszerübb legyen.

Különösen feladatává teszem a kerületi iparfelügyelőknek annak ellenőrzését, vajjon az illetékes ipartestületek és elsőfoku iparhatóságok az ipari tanoncziskolák irányában megjelölt kötelezettségeiket pontosan teljesitik-e.

Az ipari tanoncziskolák látogatását a kerületi felügyelők az iskola beléletébe való beavatkozástól menten, lehetőleg a kir. tanfelügyelők társaságában teljesitsék s e látogatások alkalmával csakis a megfigyelésekre szoritkozzanak.

Az iskoláknál tapasztaltakról tartozik az iparfelügyelő évi jelentésében emlitést tenni, önként értetvén, hogy nagyobbmérvü rendellenességekről, esetleg a több izben tapasztalt s nem orvosolt kisebbmérvüekről is, végül sürgős intézkedést igénylő minden esetben hozzám külön jelentés lesz teendő.

35. §. Ha az 1884 : XVII. t.-cz. 162. §-ában körülirt összebeszélések eseteiben az idézett törvény 163. §-ában megállapitott eljárás eredményhez nem vezetne, a kereskedelemügyi minister a békéltető bizottság megalakitásával, illetve a felmerült egyenetlenségek békés kiegyenlitésével és megszüntetésével az iparfelügyelőt bizhatja meg.

36. §. Az iparhatóság köteles mindazon esetekben, midőn az 1884 : XVII. t.-cz. 27. és következő szakaszai szerinti eljárás rendeltetett el, az illető kerületi iparfelügyelőt a helyszini tárgyalásra meghivni.

Az iparfelügyelőnek jogában áll mindazon esetekben, melyekben annak szükségét látja, továbbá köteles, ha az érdekelt fél ezt kivánja, a helyszini tárgyalásoknál megjelenni és azokban részt venni.

Ezen tárgyalásoknál kiterjeszteni tartozik figyelmét arra, hogy a telepek létesitését netalán indokolatlanul gátló körülmények méltányos módon megszüntettessenek; továbbá, hogy az alkalmazottak élete, testi épsége és egészsége fentartását czélzó intézkedések a telepengedély megadása esetén szak- és czélszerüen megállapittassanak.

Ha az iparfelügyelő a tárgyalásnál való személyes megjelenésben akadályozva lenne, véleményét irásbelileg is közölheti az iparhatósággal.

Az ezen ügyekben hozandó határozatokról az iparfelügyelő is értesitendő, ki is az iparhatósági határozat ellen, ha azt az iparfejlesztés, vagy az alkalmazottak élete és egészségének biztositása, illetve a baleset elleni védelme szempontjából sérelmesnek találja, felfolyamodással élhet.

A törvény 36. §-a értelmében az iparfelügyelő a telepengedélyezési tárgyalásokhoz meghivandó lévén, az iparhatóság köteles a kérdés megitélésére szükséges adatokat az iparfelügyelővel közölni és egyidejüleg vele tudatni, hogy a fél a nevezett szakközeg megjelenését határozottan kivánta-e.

Ezen közlés a tárgyalás határidejének és helyének megemlitése mellett legalább is tizennégy nappal a tárgyalási határnap előtt intézendő az iparfelügyelőhöz.

Amennyiben az iparfelügyelő a tárgyalásnál való megjelenését szükségesnek nem

tartja és azt a vállalkozó határozottan nem kivánja, köteles észrevételeit legalább 5 nappal a tárgyalás előtt az iparhatósággal írásban közölni.

Ha az iparfelügyelő az érdekelt fél kivánsága folytán vett részt a helyszini tárgyalásban, az ebből eredő költségek — ugymint az ipartörvény 32. §-a értelmében megállapitandó egyéb költségek — a vállalkozót terhelik.

Az iparfelügyelő költségeire nézve azonban az előljáró hatóság csak elvileg mondja ki azt, hogy az iparfelügyelő költségeit az illető fél megtériteni tartozik, mert ezekről az iparfelügyelő utazási számlát terjeszt a kereskedelemügyi minister elé, melynek alapján a kereskedelemügyi tárcza fogja azokat előlegezni, a vállalkozó pedig tartozik a felmerült költségeket a kincstárnak megtériteni.

Ha az iparfelügyelő nem a fél kérelme következtében vett részt a helyszini tárgyalásban, eljárásának költségei a kereskedelemügyi tárczát terhelik. (K. M. 13469. 1894.)

Az iparfelügyelőnek telepengedélyezési eljárásnál való közreműködése tárgyában a kereskedelemügyi minister 82181/1903. sz. a. valamennyi másodfoku iparhatósághoz a következő rendeletet intézte:

A kerületi kir. iparfelügyelők 1902. évi tevékenységükről elém terjesztett jelentésükben többrendbeli panaszt emelnek az elsőfoku iparhatóságoknak az ipari telepengedélyezések (1884 : XVII. t.-cz. 27. s köv. §-ai) körül követett eljárása ellen. Felszólalnak nevezetesen az ellen, hogy némely iparhatóságok vagy egyáltalában nem, vagy csak elkésve értesitik az illetékes ker. iparfelügyelőt a kitüzött telepengedélyezési eljárásról, mások ismét a felállitandó telepre vonatkozó tervrajzok s üzemleirások megküldését mulasztják el, végül pedig — s ez jóformán általános panasz — a legtöbb iparhatóság a telepengedélyezési eljárás során hozott határozatot nem közli az iparfelügyelőkkel. Bár az 1893 : XXVIII. t.-cz. 36. §-a, valamint e törvény végrehajtási utasitásának 20. §-a, nemkülönben hivatalbeli elődeimnek ez ügyben több izben kiadott rendeletei világosan körülirják a telepengedélyezések körül elsőfoku iparhatóságoknak az idézett törvényczikk szempontjából való kötelességét, mindazonáltal az áttekinthetőség s a kifogástalan végrehajtás érdekében röviden összefoglalom azon elveket, melyeket az elsőfoku iparhatóságnak e részben követniök kell. Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 36. §-a kötelességévé teszi az iparhatóságoknak, hogy mindazon esetekben, midőn az 1884 : XVII. t.-cz. 25. és következő szakaszaiban körülirt telepengedélyezési eljárás rendeltetett el, az illetékes iparfelügyelőt a helyszini tárgyalásra meghivják.

A törvény ezen rendelkezéseihez képest az eljáró iparhatóságok minden egyes esetben legalább tizennégy nappal a telepengedélyezési eljárásra kitüzött határnap előtt a tárgyalás helyét és idejét az illetékes iparfelügyelővel közölni s egyuttal azt is határozottan megemliteni tartoznak, vajjon a telepengedélyt kérelmező fél az iparfelügyelőnek a tárgyaláson való személyes részvételét kivánja-e, vagy nem. Amennyiben pedig folyamodó fél irásbeli beadványában ez iránt nem nyilatkoznék, az iparhatóságok lehetőleg oktassák ki a feleket — különösen oly esetekben, hol nagyobb ipartelepek felállitásáról van szó — az iparfelügyelő személyes megjelenését illetőleg 1893 : XXVIII. t.-cz. 36. §-ának második bekezdésében biztositott jogukra, s egyuttal világositsák fel a feleket az iparfelügyelő személyes megjelenésének fontosságára. A kitüzött telepengedélyezési tárgyalásokról szóló értesités kapcsán az iparhatóság egyuttal megküldi az illetékes iparfelügyelőnek a telepengedély iránti kérelemhez csatolt tervrajzokat s üzemleirást. Ha pedig a fél ilyeneket bemutatni elmulasztott volna, köteles az iparhatóság — még mielőtt a helyszini tárgyalásra határnapot tüzne — azok pótlása iránt, figyelemmel az 1884 : XVII. t.-cz. 26. §-ában foglalt határozmányokra, intézkedni. Az iparhatóság kötelessége végül az illetékes iparfelügyelőt, akár vett legyen részt a telepengedélyezési tárgyaláson, akár nem, a telepengedélyezési eljárás során hozott határozatáról, s amennyiben a határozat akár az érdekelt felek, akár pedig az iparfelügyelő részéről megtámadtatnék, a felebbezés során hozandó másod-, illetőleg harmadfoku határozatokról is, még pedig az érdekelt felekkel egyidejüleg értesiteni, egyrészt oly czélból, hogy az 1893 : XXVIII. t.-cz. 36. §-ának utolsó bekezdésében biztositott felebbezési jogát szükség esetén érvényesithesse; másrészt hogy a telepengedélyezési határozatban előirt feltételek betartását a rendes gyárvizsgálatok alkalmával ellenőrizhesse. (K. M. 82181/1903. sz. körrend.)

III. FEJEZET.

A kihágásokról, azok büntetéséről és az eljáró hatóságokról.

37. §. Az, aki a jelen törvényben előirt kötelezettségek teljesitését elmulasztja, kihágást követ el, és az alantabb megállapitott pénzbüntetéssel sujtandó, — fenmaradván ugy a polgári, mint büntetőtörvény szerinti felelőssége, ha

mulasztása miatt valamely baleset történt.

Ehhez képest az a munkaadó, ki a jelen törvény 1. §-ában előirt kötelezettség teljesitését elmulasztja, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha a mulasztásból másra testi sértés származott, a munkaadó — amennyiben mulasztása az általános büntetőtörvények sulya alá nem esik — 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az alkalmazott, ki a jelen törvény 2. §-ában emlitett kötelezettséget megszegi, 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

38. §. Az a munkaadó, ki az iparhatóság által az alkalmazottak életének, testi épségének vagy egészségének megóvása végett kiadott rendeleteket a kitüzött időn belül nem teljesiti, vagy ily rendeletek foganatositását megtagadja, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel sujtandó az, ki az ilyen rendeletek foganatositásának ellenszegül.

Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-ában az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének biztositása érdekében szükséges óvórendszabályok taxative, határozottan és végrehajtási kényszerrel ellátott módon felsorolva nincsenek ; e szakaszban a törvény csak általános elveket ad, melyek szellemében és határai közt a szükséges óvórendszabályoknak az egyes concret esetekben való mikénti alkalmazására nézve a törvény 3. §-a alapján az iparhatóság ad utasitást ; az 1. §-ba ütköző s a 37. §. szerint büntetendő kihágásokról tehát akkor lehet szó, ha a munkaadó a törvény 1. §-ában általánosságban előirt óvórendszabályokat az iparhatóságnak részletes és a helyi viszonyok, valamint a körülményekhez alkalmazandó concret utasitása daczára sem foganatositja. De különben is, ha a törvény 1. §-a a 37. §. rendelkezése által büntető sanctióval már eo ipso s külön iparhatósági utasitás nélkül is ellátottnak volna tekinthető, e törvényszakasz alapján csak azt a munkaadót lehetne büntetni, aki az ezen szakaszban taxative előirt óvórendszabályok valamelyikének betartását mulasztaná el. Miután pedig az idézett törvényszakasz az épitkezési állványokra vonatkozólag óvintézkedéseket nem ir elő s ily óvórendszabályok eddig a törvény 1. §-ának utolsó előtti bekezdése alapján rendeleti uton sem állapittattak meg, az iparhatóság pedig a concret esetben a törvény 3. §-a alapján ily óvórendszabályokat szintén nem irt elő, ennélfogva kihágási cselekmény hiányában az elbirálás alatt álló ügyben a törvény 37. §-ának büntető rendelkezését alkalmazni nem lehet. (K. M. 51197. 1900.)

Vádlottak az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-a alapján terhökre rótt kihágás vádja és következményeinek terhe alól a kereskedelemügyi minister elhatározása szerint felmentendők voltak, mert a fenforgott esetben az 1893. évi XXVIII. t.-cz. s nevezetesen a törvénynek első, illetve második szakasza alapján büntethető kihágás tényálladéka megállapitható nem volt. Ami ugyanis a törvény 1. §-át illeti, melynek alapján az alsófoku itéletekben első- és másodrendü vádlott, mint munkaadók büntettettek, e törvényszakaszban az alkalmazottak életének testi épségének és egészségének biztositása érdekében szükséges óvórendszabályok taxative, határozottan és végrehajtási kényszerrel ellátott módon felsorolva nincsenek ; e szakaszban a törvény csak általános elveket ad, melyek szellemében és határai közt a szükséges óvórendszabályoknak az egyes concret esetekben való mikénti alkalmazására nézve a törvény 3. §-a alapján az iparhatóság ad utasitást ; az 1. §-ba ütköző s a 37. §. szerint büntetendő kihágásról tehát akkor lehet szó, ha a munkaadó a törvény 1. §-ában általánosságban előirt óvórendszabályokat az iparhatóságnak részletes és a helyi viszonyok, valamint a körülményekhez alkalmazandó concret utasitása daczára sem foganatositja. De különben is, ha a törvény 1. §-a a 37. §. rendelkezése által büntető sanctióval már eo ipso s külön iparhatósági utasitás nélkül is ellátottnak volna tekinthető, e törvényszakasz alapján csak azt a munkaadót lehetne büntetni, aki az ezen szakaszban taxative előirt óvórendszabályok valamelyikének betartását mulasztaná el. Miután pedig az idézett törvényszakasz az épitkezési állványokra vonatkozólag óvintézkedéseket nem ir elő s ily óvórendszabályok eddig a törvény 1. §-ának utolsó előtti bekezdése alapján rendeleti uton sem állapittattak meg, az iparhatóság pedig a concret esetben a törvény 3. §-a alapján ily óvórendszabályokat szintén nem irt elő, ennélfogva kihágási cselekmény hiányában az elbirálás alatt álló ügyben a törvény 37. §-ának büntető rendelkezéseit alkalmazni nem lehetett. Ami pedig a pallérnak, mint alkalmazottnak a törvény 2. §-a alapján való büntetését illeti, ez helyet nem foghat, mert ezen §. alapján az alkalmazott a munkaadó határozott intézkedéseinek be nem tartásáért, illetve az e tekintetben mérvadó rend-

szabályok megszegéseért tehető felelőssé, ilyenek pedig a jelen esetben terhére fel nem róhatok.

Ezek szerint tehát a vádlottak az 1893. évi XXVIII. t.-cz.-be ütköző kihágást nem követtek el.

Minthogy azonban igazolva van, hogy a jelen esetben kellő megerősités nélkül, vagyis az életbiztonság és testi épség szempontjájából nem elég szilárdan, tehát mások veszélyeztetésével készült állványról téglahalmaz esett le olyképen, hogy az utczán, udvaron vagy folyosón esetleg járó egyének (munkások) megsérülhettek, a belügyminister elhatározása szerint alkalmazni kellett az 1879 : XL. t.-cz. 118. §-át, minthogy az semmi különös szabály betartását nem feltételezi, hanem a mások testi épsége szempontjából csak a kellő gondosság kifejtését, mely ellen jelen esetben mindhárom vádlott vétett, követeli meg. (B. M. 1657/1900.)

A munkaadó kártéritési felelőssége megállapitásának kérdéséhez.

A munkaadó mindazon intézkedéseket köteles megtenni, melyek az általa alkalmazott munkások — legyenek bár napszámosok — testi biztonságára megkivántatnak (C. 9401/1886.), és ez irányban megbizott közegeiért is felelős. (C. 1887/1898. D. 52., 337.)

Az a körülmény, hogy a különböző iparágak üzemének viszonyaihoz képest szükséges óvóintézkedéseknek rendeleti uton való szabályozására rendelet még ki nem adatott, nem menti fel az ipar vagy gyári üzem tulajdonosát az 1893 : XXVIII. t.-cz. 2. §-a *e)* pontjában kimondott ama kötelezettség alól, hogy a munkaadó köteles ipartelepén mindazt létesiteni, ami, tekintettel a telep és az üzem minőségére, annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztositása érdekében szükséges, sőt az idézett törvény 37. §-a egyenesen kimondja azt is, hogy a törvényben előirt kötelezettségek teljesitésének elmulasztása kihágásként pénzbüntetéssel sujtandó, fenmaradván ugy a polgári, mint a büntető törvény szerinti felelősség, ha a mulasztás miatt valamely baleset történt. (C. G. 661/1902.)

A munkaadók tartoznak bizonyitani azt, hogy foganatba vették mindazokat az óvintézkedéseket, amelyek szükségesek avégett, hogy az alkalmazottak testi épsége a veszély ellen lehetőleg biztosittassék. (C. 12058/1894.)

A székesfőváros vizműtelepe olyan ipari telep, melyre a balesetek elháritása tekintetében az 1893 : XXVIII. t.-czikkben foglalt intézkedések is irányadók, és mely ipartelepeknél az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének megóvására szükséges intézkedések elmulasztásából származó anyagi kárért a tulajdonos felelős. Az ily kár megtéritésére irányuló keresetre nem állnak tehát az 1872 : XXXVI. t.-cz. 115. és következő szakaszai, amelyek csak akkor alkalmazhatók, ha a károsodás a tisztviselő hivatalos tisztéből folyó és közhatósági jellegü intézkedéséből vagy kötelességének megszegéséből következett be. (C. 9379/1093. Ju. 2., 240.)

Ha a baleset a munkaadó és a munkás hibája nélkül következett be, akkor az véletlen esetnek tekintendő, amelynek következményét az viseli, akit a véletlen baleset ért. (C. G. 320/1904. D. 95., 458.)

Az ipartörvény 114. §-ában és az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 1. §-ában megállapitott kötelezettségek elmulasztására az utóbb idézett t.-cz. 37. §-a polgári jogi felelősséget állapit meg, mely felelősség a kártéritésben áll. Megállapitva lévén az a tény, hogy a munkaadó malmában alkalmazott hajtóerő-közvetitő, amelynél a munkás balesete történt, védőkészülékkel ellátva nem volt, a munkaadónak mulasztásából jogilag foly az ő kártéritési kötelezettsége. A munkaadó magánjogi felelősségét el nem enyészteti az a körülmény, hogy őt az illetékes iparhatóságok sem az iparüzlet megvizsgálására hivatott iparhatósági megbizottak, sem az iparfelügyelői jelentések alapján a védőkészüléknek vagy korlátnak alkalmazására nem szoritották, mert az 1893 : XXVIII. t.-cz. 37. §-a a törvényben előirt kötelezettségek elmulasztásából folyó magánjogi felelősséget nem teszi függővé attól, hogy a mulasztás a hatóság utasitása ellenére követtetett légyen el. De nem enyészteti el a munkaadó magánjogi felelősségét az a tény sem, hogy a munkás más minőségben volt alkalmazva, és mint ilyennek a hajtóerő közvetitőnél teendője nem volt, és ilyen teendőre felebbvalójától utasitást sem nyert, mert a munkaadó mulasztása miatt a baleset tényleg megtörtént és az 1893 : XXVIII t.-cz. 37. §-a a törvényben előirt kötelezettségek teljesitésének elmulasztásából folyó magánjogi felelősséget ahhoz a feltételhez nem köti, hogy a sérülés a munkásnak kijelölt foglalkozása körébe eső munka végzése közben következzék be. A munkásnak az a cselekménye, hogy ő a kijelölt foglalkozása körébe nem tartozó munkába felebbvalója utasitása nélkül fogott és hogy ekként őt is gondatlanság terheli, csak a kártérités mérvére birhat befolyással. (C. 1899. III. 29.)

A munkaadó munkásait hivatásszerü munkaközben ért balesetért még a köteles gondosság elmulasztása esetén is csak akkor felelős, ha a baleset a munkást az ő munkaköréhez beosztott munkaközben éri. (C. 10436/1905. D. 1. 18.)

Az 1884. évi XVII. t.-cz. 114. §-a szerint

minden gyáros köteles gyárában mindazt létesiteni és fentartani, ami az iparüzlet és telep minőségére való tekintettel a munkások életének és egészségének lehető biztositására szolgál és az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-a szerint a munkaadó köteles ipartelepén mindazt létesiteni és fentartani, ami a telep és üzem minőségére való tekintettel, annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi egészségének lehető biztositása érdekében szükséges; ebből folyóan a munkaadó köteles volt akkor, amikor a munkára vállalkozott, habár a munka telepén kivül volt is végzendő, arról, hogy a teljesitendő munkához mily munkaerő és milyen eszközök szükségesek és arról, hogy a munka szinhelyén teljesitendő munka a talaj lejtősségénél és annál a magasságánál fogva, amelyben a munkát végezni kellett, a dupla létrákból összeállitott állvány kellő biztonságot nem nyujt, meggyőződést szerezni és tehát köteles volt vagy maga, vagy megbizottja által a fenforgó esetben oly állványról gondoskodni, amelyen a czélba vett munka az alkalmazott segédmunkás veszélyeztetése nélkül végezhető: minthogy pedig munkaadó ezt a köteles gondosságot mulasztotta el azáltal, hogy az elvállalt munkának veszély nélkül való elvégezhetése kérdésénél tekintetbe jövő helyi viszonyokról magának előzetesen meggyőződést nem szerzett és segédmunkásának a munka veszélytelen elvégzéséhez nem biztos állványt alkalmaztatott, eme biztonság hiánya miatt állott be a baleset, amelynek előidézésénél a munkást, mint csupán segédmunkásként, nem pedig munkavezetőként alkalmazottat, gondatlanság vagy szándékosság nem terheli: ennélfogva az okozati összefüggés a munkaadó gondatlansága és a baleset közt helyre lévén állitva, a felebbezési biróság nem sértett anyagi jogszabályt, amikor az alperes gondatlansága és a baleset közötti okozati összefüggést és ebből kifolyóan a munkaadó kártéritési kötelezettségét kimondotta. (C. 274/1902.)

Épitkezéseknél az állványok és feljárók az alkalmazott munkások testi épségének biztonsága szempontjából korlátokkal látandók el. A munkaadó épitész és vállalkozónak felelőssége nem szünt meg azáltal, hogy az állványok és feljárók felállitását a munkavezető-pallérra bizták és ennek a szükséges faanyagot kiadják, mert nagyobbmérvü épitkezések kivitele csakis okleveles épitészeknek, illetve okleveles mérnököknek adhatók ki; amennyiben pedig a vállalkozó a megkivántató minősitvénynyel nem bir, vagy a munka vezetésében akadályozva van, okleveles helyettest tartozik alkalmazni. Kétségtelen ugyan, hogy baleset alkalmával az a kőmüvespallér is tartozik felelősséggel, aki az állványok és feljárók felállitásával a vállalkozó részéről lett megbizva, azonban a fokozatos felelősség elve ilyen esetben nem alkalmazható, mert ha többen követnek el mulasztást és a kártétel aránya köztük meg nem állapitható, a felelős személyek a károsítottnak egyetemleg felelősek. (C. 2951/1898. D. 80., 26.)

Az épitkezési szerencsétlenség alkalmával szerencsétlenül járt felperes részére a jobb lábszár elvesztéseért bizonyos tőke egyszer s mindenkorra s ezenfelül a kereseti képesség csökkenése czimén életjáradék is megitéltetett. A fővállalkozó az általa alkalmazott egyének (pl. pallér) cselekményeiért és mulasztásaiért nemcsak a személyben való választás vétkessége esetén, hanem mint a megbizó a megbizott cselekményeiért és mulasztásaiért általában felelős; ezen felelősség azonban — feltéve, hogy a cselekmény vagy mulasztás nem a fővállalkozó egyenes utasitásából következett be — nem egyetemleges, hanem csak másodlagos. (3327. 1900. D. 87., 30.)

A munkavezető az épitkezésnél a munkaadó helyettese volt és igy annak az épitkezés körül a müszaki kivitel tekintetében tett minden intézkedései- és mulasztásaiért a munkaadót magánjogilag felelősség terheli. (1939/1905. D. 98., 209.)

Az épitkezési vállalkozó művezető pallérjának gondatlanságából származó minden kárért felelős; s igy azért is, hogy a pallér nem győződött meg arról, hogy bizonyos munka, melyet betiltott, tényleg abbanhagyatott-e. Nem szünteti meg felelősségét az sem, hogy a szerencsétlenül járt munkás nem az ő, hanem egy alvállalkozó munkása volt, mert a vállalkozónak, illetőleg pallérjának az óvintézkedések megtételére vonatkozó kötelessége ezekre az alvállalatba adott munkákra is kiterjed. — A pallér ellen hozott marasztaló, jogerős büntetőbirósági itéletek bizonyitékot képeznek arra, hogy a pallér a köteles óvatosságot mellőzte s hanyagságot tanusitott; a büntetőbiróság által megállapitott e tényállással szemben az alkalmazottja vétkes mulasztásáért vagyonilag felelős vállalkozót terheli az ellenkező bizonyitása. (C. 400/1903. Ju. 1., 266.)

A munkások által a munka közben baleset folytán szenvedett halál vagy testi sértésből eredő károkért, a munkaadót felelősség terheli minden oly esetben, amidőn a baleset a szükséges óvintézkedések alkalmazásával és kellő gondossággal elhárítható lett volna. A munkaadó a munkavezetéssel megbizott közegeinek rendelkezéseért, cselekményeiért és mulasztásáért vagyonilag felelős. A balesetet ért családfő özvegyét és gyermekeit illető tartásdijak együttvéve a családfő keresményének fele összegét meg nem haladhatják. (C. 8622/1894.)

A munkaadó okvetlenül felelős alkalma-

zottjainak életeért s testi épségeért, s közvetve kártérítéssel tartozik, ha még azokat az óvintézkedéseket is elmulasztja, amelyek veszélyes foglalkozásoknál, közönséges elővigyázat mellett, szükségeseknek bizonyulnak és amelyek a munkaadó részéről könnyen teljesithetők. (C. 5140/1889. D. 51., 138.)

Felperes munkás alperesnek hidépitési vállalatánál mint szegecselő kovács alkalmaztatott s szegecselés közben egy vasszilánk a jobb szemébe pattant. Igaz ugyan, hogy a perben nincs semmi adat arra, hogy felperesnek megsérülését és ebből eredő károsodását a köteles gondosságnak a munkaadó részéről való elmulasztása, vagy éppen alperesnek ennél nagyobb hibája okozta volna. Ámde ez a munkaadót a kártéritési kötelezettség alól fel nem oldja, mert az ipari és gyári alkalmazottak baleset elleni védelméről s az iparfelügyelőkről szóló 1893 : XXVIII. t.-cz., mint legfőképpen rendészeti szempontból alkotott s igy közjogi természetü törvény, a munkaadó s a munkás közti jogviszony magánjogi oldalát nem érinti. Magánjogunk értelmében pedig a veszélylyel járó ipari üzem gyakorlója, már csupán azért, mert veszélylyel járó ipari üzemet folytat, felelős az üzemben vagy az abban használt eszközök által okozott kárért, anélkül is, hogy őt a kárt okozó, de az ipari üzem körén belül előforduló veszélyből eredő baleset körül a köteles gondosság elmulasztása vagy éppen hiba terhelné, kivéve természetesen azt az esetet, amikor a kárt magának a károsítottnak hibája idézte elő. Ezen magánjogi jogszabálynál fogva tehát a munkaadó, a rendészeti törvények legpontosabb betartása mellett is, az általa folytatott, de veszélylyel járó ipari üzemben ennek daczára mégis előállott s különben senkinek mulasztására vagy egyéb hibájára vissza nem vezethető s igy senki terhére fel sem róható veszélyért felelősséggel tartozik. A szegecselés közben való szikra- és szilánkkipattanás pedig az üzem ezen minőségétől elválaszthatlan s ezen üzem körén belül állandóan előforduló rendszerinti veszélyt képez. (B. T. 2746/1902.)

Veszélyes üzemü gyári és iparvállalatok tulajdonosai, aminőnek alperes gyári üzeme és abban felperessel mint lakatos és szerelőnek munkaköre is tekintendő, az 1893. évi XXVIII. t.-cz. értelmében felelősek a veszélyes üzem és az abban használt munkaeszközök által okozott kárért, hacsak azt nem bizonyitják, hogy a kárt magának a károsultnak vétkes gondatlansága okozta. Az adott esetben a nagy számban kihallgatott fel- és alperesi tanuk vallomásával csak az nyert bizonyitékot, hogy alperesnél akkor, amikor felperes munkája közben szemén a kipattanó vasszilánk által sérülést szenvedett, voltak szemvédő üvegek raktáron, ahonnan, bár azok a munkásoknak kiosztva nem lettek, mindenki kaphatott, aki munkájához ily védőszemüveget kért. Minthogy azonban az a puszta tény, hogy alperes raktárában védőszemüvegeket korlátolt számban, T. L. alperesi müvezető szerint az egész mühely részére 12 párt tartott anélkül, hogy munkásait, akik azokat C. K. vallomása szerint, mert nehezek voltak, nyomásuk által fájdalmat okoztak, csak a legveszélyesebb munkánál használták, a szemvédő üvegek használatára kötelezte és azok használatát ellenőrizte volna, annak bizonyitására, hogy felperes szemsérülését saját vétkes gondatlansága okozta, nem elegendő ; sőt a tanuk által bizonyitott az a tény, hogy a védőszemüvegek csak korlátolt számban, raktárilag szerelve tartatnak, és hogy azok használatára a munkások rendelettel vagy hirdetménynyel sem köteleztettek, hanem egymástól értesültek arról, hogy a raktárból védőszemüvegek kaphatók, az alperes munkaadó részéről elkövetett mulasztásnak tekintendő. (C. 7001/1905. K. J. 4., 215.)

Az állandó veszélylyel járó ipari üzem tulajdonosa, aminőnek alperes gyári üzeme és abban felperes munkaköre is tekintendő, az üzem körében, vagy az abban használt eszközök által okozott kárért még akkor is felelős, ha őt a köteles gondosság elmulasztása nem terheli, hacsak ki nem mutatja, hogy a kárt a károsítottnak saját hibája okozta ; ez utóbbi körülményt azonban alperes nem bizonyitotta, mert az a bizonyitott tényállás, hogy alperes munkásait munkába állásuk alkalmával szemvédővel látta el, és annak használatára kifüggesztett hirdetményekkel munkásait figyelmeztette ; tekintettel arra, hogy ennek daczára a felperes rendszerint szemvédő nélkül dolgozott, anélkül, hogy alperes ennek megakadályozására bármit is tett volna, annak bizonyitására, hogy felperes balesetének maga is oka volt, nem alkalmas, és igy nincs alapja az alsóbiróságok itéletében elfoglalt ama jogi álláspontnak, amely szerint a felperesnek balszeme elvesztése által okozott kárát csak felében állapitották meg alperes terhére ; hanem abban a szakértők véleményének elfogadásával egészben alperes volt elmarasztalandó. (C. 5838/1905. K. J. 4., 166.)

Az életre és a testi épségre veszélyes üzemet igénybe vevő munkaadó az ily üzemnél alkalmazott munkással szemben feltétlenül felelős az üzemmel okozott sérülésekért, hacsak igazolni nem képes, hogy a balesetet a munkás saját hibája, vagy ellenállhatatlan erő idézte elő. — A munkás gondatlanságának beszámitásánál a munkás javára esik az a körülmény, hogy a munkaadó, aki köteles ilyen üzemnél mindazt alkalmazni, ami az üzem veszélyét elháritani alkalmas, ezen

kötelezettségénél számba venni tartozik a munkásnak a veszély megszokásából eredő könnyelműségét is. (C. 778/1903. D. 94., 89.)

Az állandó veszélylyel járó ipari vagy gazdasági üzem tulajdonosa a nála alkalmazott munkásnak az üzem veszélyéből kifolyólag ért balesetért, a vétkességre való tekintet nélkül kártérítési felelősséggel tartozik, hacsak nem bizonyitja, hogy a balesetre a munkás vigyázatlansága szolgáltatott okot. (C. 743/1905. K. J. 3., 458.)

A fennálló jogszabályok értelmében az állandó veszélylyel járó ipari vagy gazdasági üzem tulajdonosa felelős az üzemben, vagy az abban használt eszközök által okozott kárért, még akkor is, ha őt a köteles gondosság elmulasztása nem terheli, hacsak ki nem mutatja, hogy a kárt a károsítottnak hibája okozta. Aki tehát oly ipart folytat, mely természeténél fogva az alkalmazottakra, vagy harmadik személyekre nézve különös veszélylyel jár, már az ily üzem folytatásával magára vállalja az abból eredő, különben senkinek terhére fel nem róható veszélyekért a kártérítési felelősséget, és már ezen az alapon felelős minden kárért, mely ezen veszélyből származik. Az ily veszélylyel járó üzem körében előálló veszély és károsodás tehát, — hacsak nem a munkás gondatlansága által okoztatik, a gazdasági vagy ipari üzem előállítása és termelési költségeihez tartozik, a kár elvállalása pedig alkatrészét képezi a minden gazdasági vállalattal járó rendes koczkázatnak.

Ezekhez képest eme jogszabály mellett közömbös az a kérdés, vajjon az alperest, mint a veszélylyel járó ipari üzem tulajdonosát és munkaadót terheli-e az 1884 : XVII. t.-cz. 114. §-ába és a kiegészitő 1893 : XXVII. t.-cz. 1. §-ába ütköző mulasztás vagy sem, mert az általa folytatott üzemmel járó veszélyeket viselni tartozik akkor is, ha terhére hiba ki nem mutatható, feltéve azonban, hogy felperesnek megsérülését nem felperesnek a saját hibája idézte elő. Következésképen a felperest, a részére kiadott munka ellátása közben ért fenti balesetből kifolyólag, az alperes kártérítési kötelezettségének megállapitásánál is csupán annak vizsgálatába kellett bocsátkozni, hogy a felperes sérülését, majd megvakulását s ennek folytán előállott károsodását nem felperesnek valamely hibája okozta-e. (C. 1082/1901.)

Aki olyan ipart vagy üzemet folytat, mely már a természeténél fogva veszélylyel jár és nemcsak az alkalmazottjaira, hanem az idegenekre is veszélyt idézhet elő, a veszélyből eredő kárért a vállalkozó felelős, tekintet nélkül arra, hogy a kár bekövetkezése valamely mulasztásra vezethető-e vissza, kivéve azt az esetet, ha erőhatalom, vagy a károsult félnek a hibája okozta a kárt. Gőzhajózási vállalat természeténél fogva az előbb említett üzemekhez sorolandó. (B. T. I. G. 324/1904. D. 96., 222.)

A »rendkivüli közveszélylyel járó« ipari és gyári vállalatnál alkalmazott munkásokat az üzemi munkaközben ért baleset miatt a kártérítési kötelezettség a munkaadót terheli, hacsak ez be nem bizonyitja, hogy a balesetet a sérült gondatlansága vagy szándékossága okozta. Ilyen munkának tekintendő a kőrobbantási iparüzem is. Az a munkaadó, aki a saját munkásainak a saját munkaszakmájában csak olyan módon ad alkalmat a kiképzésre, hogy a munkás részéről elsajátitott veszélyes módszer a munkás életére vagy testi épségére veszélyt hozó lehet és ilyen munkást kellő felügyelet és ellenőrzés nélkül a veszélyes munkára alkalmaz, nem hivatkozhatik jogszerüen a munkás gondatlanságára és nem szolgál neki mentségül az, hogy a veszélyes munkára más hasonszerü vállalatoknál is ugyanilyen veszélyt hozható módszer szokott alkalmaztatni, vagy hogy másutt is ily veszélyes módszert elsajátitott munkások szoktak alkalmaztatni. (C. G. 367/1904. K. J. 2., 52.)

A bányaüzemmel járó veszélyből származó balesetért a bányatulajdonos felelős, mert ez szintén az 1893 : XXVIII. t.-cz. tekintete alá eső veszélyes ipar. (C. 1614/1904. K. J. 3., 68.)

Abból, hogy a bányatörvényben a munkásokat ért balesetből származó kártérités tekintetében intézkedés nem foglaltatik, következik, hogy a munkást a munkaközben ért balesetre nézve a kártérítést illetően a magánjog általános szabályai alkalmazandók, amiért is a bányamű tulajdonosa kártérítéssel tartozik mindama kárért, amely munkásait a bányamű üzemével összefüggő foglalkozás közben éri, amennyiben bebizonyitani nem képes, hogy a kárt okozó esemény — eltekintve attól, hogy az elhárithatatlan erőhatalom következménye, — a sértett mulasztására vagy gondatlanságára vezethető vissza. (C. 6652/1904. D. 99., 199.)

A pinczeásás már természeténél fogva az ennél az üzemnél alkalmazott munkásokra nézve különös veszélylyel járván, az ily ipart folytató vállalkozó (amint ezt az állandó birói gyakorlat megállapitotta: C. 743/1905. V., 1082/1901. V., 2403/1904. p. sz. a.) a vállalat üzeménél előforduló károkért, a vétkességre való tekintet nélkül felelős, hacsak nem bizonyitja, hogy a balesetre a munkás vigyázatlansága szolgáltatott okot. (C.5574. 1906.)

Az automobil, mint különös veszélylyel járó közlekedési eszköz által okozott balesct esetében az automobiltulajdonos felelőssége feltétlenül megállapitandó, hacsak nem bizonyitja a balesetet szenvedett saját hibáját, vagy elhárithatlan eseményt. (C. 9340/1906. K. J. 4., 207.)

Épület tetőzetén végzett bádogos munka a veszélyes üzemekhez tartozik ; ezért a munkának vállalkozója felelős a munkást ezen munka teljesitése közben ért minden balesetért, hacsak azt nem bizonyitja, hogy a munkásnak saját vigyázatlansága idézte elő a balesetet. A tanult bádogossegéd által használatba vett létra elhelyezése vagy megerősitése olyan különös szakértelmet igénylő ténykedés, amely a vállalkozó vagy munkavezető részéről minden egyes esetben külön ellenőrizendő volna. (10571/1906. H. D. 1., 236.)

A gőzhajózási vállalat a veszélyes iparágak közé lévén sorozandó, az annak üzemben, habár csónakon szenvedett balesetnek következményeiért a vállalat feltétlenül felelős, hacsak nem bizonyitja, hogy az illető saját hibája folytán szenvedte a balesetet. (C. 6183/1906. K. J. 4., 118. H. D. 1., 41.)

Az állandó birói gyakorlat a szolgálatadó gazdának kártéritési kötelezettségét az általa alkalmazott gazdasági cseléd irányában oly balesetért, amely a cselédet szolgálata teljesitése közben éri, rendszerint csak akkor állapitja ugyan meg, ha a baleset a szolgálatadó gazda gondatlanságával vagy mulasztásával okozati kapcsolatba hozható, a jelen esetben azonban, amelyben az alperes tulajdonához tartozó szecskavágó gépnél, tehát a gazdasági üzemben is különös veszélylyel járó munkaeszközben érte a baleset, az alperes a baleset következményeiért mindenesetre felelős, hacsak nem bizonyitja, hogy a balesetet a felperes saját hibája okozta. (C. 9758/1905. K. J. 4., 167.)

A munkaadó gyáros vagy iparos csak akkor kötelezhető a munkását ért baleset miatt kártéritésre, ha a baleset a munkaadónak vagy megbizottjának cselekvése vagy mulasztási ténye által idéztetett elő, különösen pedig ha elmulasztja megtenni azokat az intézkedéseket, amelyek az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-a szerint az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének biztositása érdekében szükségesnek jelöltettek meg. Egymagában az, hogy a munkást a baleset a munkaadónál való alkalmazásának ideje alatt és a munkaadó által kijelölt munka közben érte és hogy a munka nehéz és közönséges veszélylyel járó volt (jelen esetben a munkás mint kazánkovács többedmagával egy gépgyárban egy nagysulyu kazán felállitásával foglalkozott és eközben a kazán megbillenve, a munkás jobb lábát megsértette), a balesetet ért munkást a munkaadó ellen kártéritésre nem jogositja, mert ha a baleset a munkaadó és a munkás hibája nélkül következett be, akkor az véletlen esetnek tekintendő, amelynek következményét az viseli, akit a véletlen baleset ért és mert a közönséges veszélylyel járó munkánál magának a munkásnak is közönséges gondossággal kell eljárnia a veszély kikerülése szempontjából. (C. G. 320/1904. K. J. 1., 172.)

A munkás balesete akként következett be, hogy őt egy társa, aki a munkálat közben oldalt ugrott s egyensulyt vesztve a felperes kabátjába kapaszkodott, rántotta magával a mélységbe. A kártéritési kereset elutasittatott, mert a munkaadót mulasztás nem terhelte s mert a balesetet a munkaadóra nézve elháríthatatlan esemény okozta. (C. 5435/1903. D. 98., 32.)

A munkaadó az ipari munkást ért balesetért csak abban az esetben felelős, ha a munkaközben ért baleset az ő vétkességében, az óvóintézkedések megtételének részéről való elmulasztásában, vagy alkalmazottjai megválasztása s alkalmazása körüli köteles gondossága elhanyagolásában leli okát, vagy ha az iparüzem állandó vagy rendkivüli veszélylyel jár. (B. T. II. G. 111/1905. K. J. 2., 600.)

A munkaadó az állandó, vagy rendkivüli veszélylyel nem járó iparüzemben bekövetkezett balesetért csak abban az esetben felelős, ha a munkaközben ért baleset az ő vétkességében, az óvóintézkedések megtételének részéről való elmulasztásában, vagy alkalmazottjai megválasztása és alkalmazása körüli köteles gondossága elhanyagolásában leli okát. (C. 1487/1905.)

Az állandó veszélylyel nem járó üzem tulajdonosa az üzemében előfordult balesetért csak akkor felelős, ha a baleset megelőzésére szükséges valamely óvintézkedést elmulasztott volna, vagy ha őt alkalmazottjainak megválasztása és alkalmazása körül gondatlanság terhelné. (C. 8370/1905. D. 101., 269.)

Olyan esetben, midőn a munkaadó az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-ában meghatározott óvintézkedések megtétele körül mulasztást nem követett el s a balesetet az illető az alkalmazottat a 2. §. szerint terhelő kötelességének szándékos vagy vétkes megszegése idézte elő : a munkaadó a balesetért felelőssé nem tehető. (C. 10450/1904. D. 100., 65.)

Jogszabály az, hogy a munkaadó felelős a gyárában munkásait ért balesetért akkor is, ha őt mulasztás nem is terheli, hacsak be nem bizonyitja, hogy a balesetet a sérültnek saját hibája, egy harmadiknak elhárithatlan cselekménye, vagy valamely elhárithatlan esemény okozta. (C. 3763/1902. D. 91., 154. Ju. 1., 78.)

Az állandóan követett birói gyakorlat szerint a munkaadó csak akkor tehető felelőssé az ipari, gyári vagy gazdasági üzemben alkalmazott munkásokat munkájuk közben ért balesetért, ha a köteles gondosságot a törvényben előirt, vagy a dolog természetének megfelelő elővigyázati intézkedések megtételében elmulasztotta, vagy nem kellő

mértékben alkalmazta. (C. G. 527/1902. Ju. 1., 185. C. G. 275/1903. és C. G. 207/1904.)

A gyári munkást a rábizott munka teljesitése közben ért sérülés folytán beállott kárért a munkaadó felelős, hacsak nem bizonyitja, hogy a sérülés a munkást saját vigyázatlansága vagy hanyagsága folytán érte. (C. 919/1905.)

A nyomdatulajdonos felelős azon baleset következményeiért, mely annak folytán áll elő, hogy az amerikai kis gépen a papirzacskók nyomásánál, midőn gépzsinór van alkalmazva, a munkás munkaközben gyürüt viselt, beigazolást nem nyervén az, hogy a gyürüviselést munkásainak megtiltotta. (C. 8234. 1906. Ju. 5., 264.)

A munkaadó a testi épségre rendszerinti különös veszélylyel nem biró munka elvégzése közben ért balesetért csak akkor tehető felelőssé, ha a baleset a munkaadó cselekvésével, mulasztásával vagy gondatlanságával okozati összefüggésbe hozható. (B. T. II. G. 33/1906. K. J. 3., 238.)

Az a körülmény, hogy a munkás az üzemben a szemet veszélyeztető munkát védőkészülékek nélkül végezhette, már magában véve megállapitja az üzem tulajdonosának oly mulasztását, mely a baleset megtörténtét lehetővé teszi. (C. 9523/1903. D. 94., 22.)

Ahhoz, hogy a gyári üzemben testi épségükben megsérült munkásoknak a munkaadó részéről való kártalanitása megállapitható legyen, egyrészről a munkaadónak hibája, vagy mulasztása, másrészről az szükséges, hogy a munkást gondatlanság ne terhelje. (C. 696/1901.)

Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-a a munkaadó kötelezettségévé teszi, hogy azon helyeken, hol munkásainak testi épsége leesés, vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek lehet kitéve, a megfelelő óvintézkedéseket megtegye, a felebbezési biróság itéletében pedig tényállásként meg van állapitva, hogy felperes és napszámos társainak a több sorban magasra rakott zsákokból az első sort el kellett hordaniok, a második sor pedig már csuszófélben volt a munka megkezdésekor, mely körülményre alperes raktárvezetője a munkásokat figyelmeztette és őket óvatosságra intette, ezek szerint alperes raktárvezetője már a munka megkezdésekor tudomással birt arról, hogy a megcsuszott zsákok leesése a munkásokat veszélyezteti s ennek daczára a figyelmeztetésen kivül egyéb óvintézkedést nem tett, hanem a munka megkezdését megengedte, kétségtelen ezekből, hogy alperes alkalmazottja, kinek mulasztásáért alperes felelős, a fenthivatkozott törvényszakaszban előirt óvintézkedések megtételét elmulasztotta s ez a körülmény, nem pedig felperes vigyázatlansága okozta a balesetet. (B. T. I. G. 130/1901. D. 89., 29.)

A gyártulajdonos felelősségét a gyári munkásoknál a gyárban előfordult balesetekért nem zárja ki sem az a körülmény, hogy a gyártulajdonos a gyár vezetését másra bizta, sem az a körülmény, hogy ő a gyár jövedelmével és üzemével nem rendelkezik; ami mellett közömbös az, hogy a gyártulajdonos az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §-ának utolsó bekezdése értelmében munkaadónak tekintendő-e vagy sem; minthogy a gyártulajdonosnak a felelőssége kiterjed mindarra a kárra, mely az üzemberendezés hiányaiból származik. A gyármunkás — ki a gyártulajdonos érdekében kifejtett munkásság hevében — megszokottságnál fogva a veszély pillanatára rendszerint nem gondol, ennélfogva egymagában véve a gondatlansága a gyártulajdonos magánjogi felelőtlenségét sem vonhatja maga után; mert az igazság követelményének az felel meg, hogy aki saját anyagi haszna végett oly ipart folytat, mely másokra és különösen a munkásokra nézve veszélyessé vállhatik, ezt a kárveszélyt, mint üzleti koczkázat, ő viselje. (C. 1244/1905.)

A 15 éves korát alig meghaladott tanoncz az iparhatóság engedélye nélkül 12 órai munkaidőnél jóval többet és részben éjjel dolgozott. Minthogy tekintettel a munkabeosztásra is, nem volt ideje arra, hogy a testi fejlettsége által megkivánt 8 órai időn át egyfolytában pihenjen, holott ez az ő korában a kellő éberség fentartására szükséges, kétségtelen, hogy teendőit gazdájának az ipartörvény fentebb idézett rendelkezéseibe ütköző hibája miatt fáradtan és a kellő éberség hiján volt kénytelen végezni, következően a gazda a hibájából a tanonczra a munkaközben hárult szerencsétlenség által okozott kárt megtériteni tartozik. Nem szünteti meg kártéritési felelősségét az a körülmény, hogy nem lévén szakbeli iparos, üzletvezetőt tartott. (C. 4404/1900. D. 87., 230.)

A gőzmalomtulajdonos kártéritési kötelezettsége megállapittatott a kellően fel nem szerelt gőzgépnél alkalmazott és gépészi képesitéssel nem biró napszámossal szemben, kinek karját a gép kezelése körül ért szerencsétlenség következtében le kellett vágni. (C. 2928/1900. D. 87., 27.)

Villamos vasutaknál a lakatosszakmabeli javitás a veszélylyel járó ipari üzemek közé nem sorozható. Az ezen munkálatoknál szenvedett balesetért a munkaadó csak akkor tehető felelőssé, ha őt gondatlanság terheli. (C. 6816/1904.)

Az alperes gyáros kártéritési kötelezettségét megállapitja alkalmazottjainak az a vétkes gondatlansága, hogy a felperest az izzó parazsat tartalmazó kazán tisztitására utasitották, noha ez az ujrendszerü kazán belső szerkezetét nem ismerhette és noha a gyárosnak, illetőleg alkalmazottainak köte-

lességében állott arról gondoskodni, hogy a kazántisztitó munkást e veszélyes üzemü munkában baleset ne érhesse. (C. 1426/1906.)

A munkaadó munkásai részére üvegalju — használat közben az összetörés esélyének könnyen kitett — lámpásokat tartott, munkaközben a lámpa alja eltörött, a kőolaj meggyuladt, s ennek folytán a munkás megsérült. — A munkaadó kártéritési kötelezettsége megállapittatott, mert a sérülés a testi épségre könnyen veszélyessé válható eszköz alkalmazása folytán keletkezett, s mert ezen kötelezettséget az a körülmény, hogy a sérült magát hol és ki által gyógykezeltette, meg nem szünteti. (C. 105/1904. D. 96., 115.)

A matrózt a hajóköteleknek a kapitány parancsához képest való elhelyezésénél baleset érte. Az általa a gőzhajózási társaság ellen inditott kártéritési perben nem tett kifogást arészben, hogy az az eljárás, melyet a hajókötelek szabályos elhelyezése és működése czéljából a hajókapitány parancsára foganatositott, a dolog természeténél fogva czélirányos és megfelelő volt, ennélfogva kétségtelennek mondatott ki, hogy ha a matróz mégis sérülést szenvedett, azt egyedül a saját hibájából szenvedte, ezért pedig a társaság nem felelős. (C. 6205/1902. D. 93., 114.)

A munkás balesetét nem az ő saját hibája okozta, amennyiben szemének a megsérülése akként történik, hogy a rozsdás vaslemezre, amelyen ő dolgozott, valaki alulról ráütött, aminek következtében azután a felszálló rozsda a szemébe vágódott. Kimondatott, hogy a köztudomás szerint veszélylyel járó eme munkaközben történt szerencsétlenség okozta károsodásért a gyáros törvényes gyakorlatunk szerint annál inkább felelősséggel tartozik, mert azt nem bizonyitotta, hogy a munkást ennél a munkánál a megfelelő védőeszközzel, szemüveggel ellátta volna. — A munkaadó ama mulasztása, hogy a baleset ellen általa biztositott munkás igényét, a biztositási összeg kiadását megtagadó biztositóval szemben, habár a biztositási szerződés megkötésekor a munkás félszemének hibás voltát bevallotta, keresettel érvényesiteni az elévülési időn belül elmulasztotta, egymagában is elégséges alap ennek a kötelezettségnek birói megállapitására. (C. 5227/1903. (D. 93., 147.)

Az 1884 : XVII. t.-cz. 114. §-a szerint minden gyáros köteles gyárában saját költségén mindazt létesiteni, ami tekintettel a telep minőségére a munkások életének és egészségének lehető biztositására szolgál. Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-a pedig azt rendeli, hogy a munkaadó köteles ipartelepén mindazt létesiteni és fentartani, ami az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztositása szempontjából szükséges, nevezetesen pedig az idézett §. *b)* pontja szerint köteles a hajtó- és fogaskerekeket legalább azon magasságig, ameddig az alkalmazottak és más járókelők azokkal érintkezhetnek, védőkészülékkel vagy korláttal ellátni. Az a gép, melynél a még csak 2 ½ hónap óta alkalmazásban volt M. J. tanoncz alkalmazást nyert s mely által a baleset bekövetkezett, akkor védőkészülékkel ellátva nem volt. Alperes mulasztást követett el, hogy olyan intézkedéseket nem tett, hogy M. J. a veszélyes gépekkel érintkezésbe ne jöhessen. E kötelezettség elmulasztása az 1893 : XXVIII. t.-cz. 37. §-a értelmében alperesnek polgárjogi felelősségét megállapitja s ebből a mulasztásából folyik az ő kártéritési kötelezettsége. Az okozati összefüggés alperes törvénybeli kötelességének elmulasztása és a jelzett baleset közt fenforog és alperes magánjogi felelősségét nem szünteti meg sem az, hogy a sérült részéről a rendőrségnél nem az alperes, hanem G. A. esztergályossegéd ellen tétetett a panasz, sem pedig az, hogy a bünvizsgálat megszüntettetett. Amennyiben pedig M. J.-t is gondatlanság terhelné, ez a körülmény csak a kártérités mérvére nézve lehet befolyással. (C. 3837/1900. D. 87., 24.)

Felperes gyári alkalmazottak munkaköréhez tartozott a kazánok tetejének seprése, amely munka időnkénti végzése czéljából a kazán-cső átlépésére szolgáló korábbi falépcsőn járnia kellett. A kazáncső javitása vagy átalakitása következtében szétrontott eme falépcső helyébe alperes gyáros más alkalmas lépcsőt nem készittetett, hanem a kazáncső átlépésére csak oda rakott téglák szolgáltak. Minthogy pedig alperes, alkalmazottjai felperesnek a kazánok tetején való hálást és munkaidőn kivül való ott tartózkodást elnézték, a gyáros kártéritési kötelezettsége, a bár nem a munkaidőben és a munka végzése alatt, de a más alkalmas lépcső hiánya miatt szerencsétlenül járt alkalmazottal szemben megállapittatott. — A kár mennyiségének megállapitása felülvizsgálat tárgyát nem képezi. (C. G. 467/1900. D. 87., 100.)

Felperes egy hordó leeresztéséhez alperestől mint munkaadójától kötelet kért, amit azonban alperes megtagadott és felhivta felperest a hordónak kötél nélkül, kézzel való leeresztésére. Felperes a lépcsőkön megcsuszott és a fel nem tartható hordó kezét az alperes által csak félig kitárt pinczeajtóhoz szoritotta és összezuzta. Ezek alapján a felperes testi sérelme és alperes mulasztása közötti okozati összefüggés és alperes kártéritési felelőssége kimondatott. (C. 3125/1905.)

A munkaadó kártéritési kötelezettsége megállapittatott azon alapon, hogy a nehéz sulyu reservoir lecsusztatásánál használt gerenda a nagy suly alatt eltörött s a munkás megsérült. (C. 6886/1904. K. J. 3., 20.)

A testi épséget veszélyeztető munka káros következménye az arra alkalmas óvóintézkedések, védőkészülékek utján háritandó el, s ha a munkaadó ezen óvóintézkedéseket elmulasztja, kártérítéssel tartozik. (C. 6684. 1904. D. 98., 34.)

A munkaadónak áll kötelességében gondoskodni arról, hogy munkásai a rájuk bizott munka elvégzése körül megfelelő segédeszközökkel láttassanak el. Az áruk lerakásához szükséges gerenda eltöréséből keletkezett testi sérülésért a munkaadó munkásaival szemben felelős. (C. 6886/1904. D. 98., 324.)

Megállapittatott a munkaadó kártérítési kötelezettsége, mert a munkás a munkaadó gőzmalmában működésben volt felhuzó készüléken a kopott és használt heveder elszakitása és a rozsdás fék nem működése folytán lezuhant és ekként a munkaadó mulasztásából örökre nyomorék és munkaképtelen lett. (C. 475/1903. D. 93., 143.)

Az a kérdés, hogy a munkaadó gyárában üzemben tartott gépek a legtökéletesebbek-e vagy sem, a baleset folytán támasztott per eldöntésére azért nem bir befolyással, mert a gyáros a legtökéletesebb gépek tartására törvény által kényszerítve nincs és a munkaadónak a baleset előidézésében való mulasztása egymagából abból a körülményből, hogy nem a legtökéletesebb gépekkel dolgoztat, jogilag meg nem állapitható. Megállapitást nyert, hogy a munkás által végzett munka a közönséges munkásétól eltérő, semmiféle különös szakbeli ügyességet nem igényelt, a felperest ért baleset a munkábaállás 9-ik napján történt, a betanitás ideje pedig a kihallgatott szakértő véleménye alapján legfeljebb egy napra tehető. E tényállás mellett nem alkalmazta a felebbezési biróság helytelenül az anyagi jogszabályt, amikor a munkaadó kártérítési kötelezettségét az 1884 : XVII. t.-cz. 114. §-a alapján és továbbá a gyári rendszabály 14. §-ának ama rendelkezése alapján, amely szerint a munkaadó gyárában minden munkás az ott emlitett figyelmeztetésben és kitanitásban részesitendő, ki nem mondotta, mert oly tények meg nem állapittattak, amelyekből a munkaadóra nézve az 1884 : XVII. t.-cz. 114. §-a által reá rótt kötelesség megszegése vagy a gyári rendszabály 14. §-ában foglaltak elmulasztása jogilag következtethető volna. (C. 696/1901.)

Nem vitás, hogy felperes balesete foglalkozása közben annál a gépnél történt, mely mellett alkalmazva volt, minélfogva a baleset akár azalatt történt, midőn a gépnek kezeügyébe eső asztalrészét a gép működése közben tisztitotta, ami szintén kötelessége volt, akár azalatt s amiatt történt, hogy a kezeügyébe eső kisebb hiányt a gépen szokásosan helyreállitani igyekezett, a balesetokozta kárért az alperes felelősségét megállapitani kellett, mert a tanuk vallomása s az anyakönyvi kivonat szerint 15—16 éves felperes mint tanulóleány volt alperesnél, mint ilyen tehát olyan veszélylyel járó teendőre, aminél a baleset elkerüléséhez komoly megfontolás, jártasság és kézi ügyesség szükséges, alperes csak saját fokozott felelőssége mellett alkalmazhatta, miért is, még ha a munkaképtelenséget okozó baleset bekövetkezésénél felperest könnyelműség vagy ügyetlenség terhelné is, azt alperes kártérítési kötelezettségére befolyással birónak venni nem lehet s mert felperes kártérítéshez való jogát nem szünteti meg az a körülmény sem, hogy változott életkörülményei közt az alperes által tett munkaadási ajánlatot el nem fogadta. Arra tekintettel, hogy hiányos képzettségét maga felperes is állitja, a kártérítés mennyisége tekintetében elfogadtatik az elsőbiróság megállapitása, hogy felperes munkájával a helyi viszonyok szerint havi 20 frtot kereshetett volna, s hogy a tisztességes megélhetéshez ily összegü jövedelem a felperes társadalmi helyzetében is szükséges; az ehhez az összeghez viszonyitott 40% évjáradékot pedig azért találta megfelelőnek, mert a felperes jobb karján jelentékeny mérvben mindenkorra munkaképtelenné vált, és mert az évjáradékkal a munkaképtelenség következményei legmegfelelőbben egyenlitvék ki. — A táblának ezt az itéletét a Curia helybenhagyta azzal a változással, hogy felperes részére előzetesen esedékes havi járulék fejében 24 kor. (12 frt) itéltetik meg s alperes ennek megfelelő összeg fizetésében marasztaltatik. A havi járulékot 24 koronára felemelni kellett, mert arra, hogy felperes társadalmi állásánál fogva nemcsak a könnyebb, de a nehezebb kézimunkával is foglalkozni hivatva van, és az orvosi véleményre tekintettel, felperes jobb karján szenvedett sérelem folytán beállott munkaképességének csökkenése e helyütt 60%-ban állapittatott meg, ami 20 frt havi fizetést véve alapul, 12 frtot tesz. Egyébként azért is helybenhagyatik a tábla itélete, mert megállapitható, hogy felperest mint a nyomtatványok kirakásánál alkalmazott tanulóleányt szokásos foglalkozása közben érte a baleset, és ennek ellenkezőjét alperes nem bizonyitotta. (C. 332. 1901. D. 88., 63.)

Alperes azáltal, hogy a felperesnek kellően meg nem rostált oly agyagot adott át mintázásra, amely agyagba a balesetet előidéző szeg volt bekeverve, a munkások testi épségének megóvására a dolog természeténél fogva szükséges óvintézkedést elmulasztotta s igy a felperest az üzemi munkaközben ért balesetért felelős. (C. 720/1906.)

A gyártulajdonos köteles arról is gondoskodni, hogy a gyárilag feldolgozandó anyag

ne legyen közveszélyes. Amennyiben tehát a gyártulajdonos az üzleti nyereség fokozása végett régi vasdarabokat is ad feldolgozás alá, fokozott gondossággal kell arra ügyelnie, hogy azok közé ne keveredjenek oly darabok, melyek a munkások testi épségét veszélyeztetik. — A gyártulajdonos felelős a gyár vezetésénél alkalmazott közegeinek a mulasztásáért. (C. 2911/1901. D. 89., 21.)

A kőszénnel fűtött és kellően felszerelt gőzgéppel cséplés különös veszélyességü iparnak nem tekinthető, amely iparnak üzeme folytán keletkezett károkért a gőzcséplőgép tulajdonosa egyedül az iparüzés tényéből folyólag még abban az esetben is felelősséggel tartoznék, ha a gőzgép kezeléséhez kellő szakképzettségü személyt alkalmaz, s ha a gőzcséplőgép tulajdonosát mulasztás nem terheli. (C. 7603/1905.)

A lótartás veszélyes üzemnek tekinthető nem lévén, a munkaadó a lóval való bánás körül alkalmazottal szemben a reája bizott munka közben az alkalmazottat ért balesetért rendszerint csak azon esetben tehető felelőssé, ha a köteles gondosságot a dolog természetének megfelelő elővigyázati intézkedések megtételében elmulasztotta, vagy nem kellő mértékben alkalmazta. (C. 6904/1906. Ju. 5., 266.)

A házi szükségletre kisebb mennyiségben való mészoltás s annak a pinczébe való leszállitása a belső cseléd munkakörét meg nem haladja s önmagában veszélyes foglalkozásnak nem minősithető ugyan, azonban a gazda kártéritéssel tartozik az ilynemü foglalkozással megbizott kiskoru cselédjét az ebből ért balesetért, ha azt nem utasitotta arra, hogy a meszet csak teljesen kihült állapotban szállitsa a pinczébe. (C. 6808/1906. Ju. 5., 265.)

Bőrgyárban a bőr által való inficziálás nem tekinthető oly állandó veszélynek, mely ezt az ipart a veszélyes iparok közé sorozza. (C. 1878/1906. K. J. 3., 486. D. 101., 270.)

Balesetperben a szakértőknek véleménye csak annak meghatározására terjedhet, hogy a munkaadó az adott esetben megtett-e mindent, ami a baleset bekövetkezését elháritja, vagy lehetőség szerint csökkenti, vagy pedig mulasztott-e valamit. Annak megállapitása, hogy a munkaadó cselekményéből vagy mulasztásából háramlik-e rá felelősség, vagy sem, a biróság eldöntésére tartozik. Nem tekinthető perbeli bizonyitéknak a szakértőknek ama kijelentése, hogy adott esetben a gyárost felelősség nem terheli. (C. 6275/1905. D. 98., 250.)

Való ugyan, hogy alperes ellen a Btk. 310. §-a alapján gondatlanságból okozott testi sértés vétsége miatt inditott eljárás jogérvényesen megszüntettetett, de a jelen esetben ez a körülmény nem ok a kártéritési igény elutasitására, mert alperes a Kbtk. 111. §-a alapján testi épség elleni kihágásban bünösnek itéltetett ugyanazon mulasztás alapján, mely a Btk. 310. §-ába ütköző vétség miatt való perbevonását idézte elő; az előbbi ügyben ugyanis azért szüntettetett meg az eljárás alperes ellen, mert az bizonyittatott, hogy felperes maga vállalkozott a fűtőí teendőkkel kapcsolatos gépszij áthelyezésére is, az utóbbi ügyben pedig azért itéltetett el, mert alperes a kazánfűtőkre nézve fennálló ministeri rendelet 13. §-ának rendelkezése ellenére alkalmazta a felperest, arra való képesités kimutatása nélkül. Nem kétséges tehát, hogy felperes az alperes szolgálatában oly teendővel bizatott meg, amelyre való alkalmazása tilos volt és az a körülmény, hogy arra felperes, mint közönséges napszámos béremelés mellett maga vállalkozott, alperesnek, mint vizsgázott gépésznek felelősségén mitsem változtat, mert felperes mint szolga az alperes utasitásait volt köteles teljesiteni; a perben kihallgatott H. P. molnár azt bizonyitotta, hogy felperes többször kijelentette, hogy ne alkalmaztassék a fűtéshez, mert ő a géphez nem ért és ő a garathoz szegődött munkás, ennek daczára alperes parancsolta, hogy felperes fűtse a gépet, s bár azt nem hallotta tanu, hogy a gépszijnak kerékbe helyezését is utasitásba adta volna alperes, ezt felperes volt kénytelen teljesiteni, mert más egyén a fűtésnél nem volt alkalmazva. A szakértők továbbá azt az egybehangzó véleményt adták a perben, hogy a fűtésnél és szivattyuszij felvonásánál nem okvetlen szükséges ugyan szakember alkalmazása, de okvetlen szükséges a munkálatnál a gépész jelenléte; ugyanazon szakértők azt is megállapitották, hogy az alperes gőzgépjénél, mint minden stabil gépnél, egy gépszijregulatornak kellett volna lennie, mely éppen a gépszij levétele és feltételénél elővigyázati rendszabály; hogy ez nem volt meg, alperes maga beismerte. Ezek szerint alperest nem közvetlenül a felperes kezének összemorzsolása alkalmával terheli a gondatlanság, hanem terheli őt a mulasztás a már előzetes óvórendszabályok be nem tartásából folyóan, melynek alapján a Kbtk. 111. §-ához képest bünösnek találtatott és minthogy a felperes kárigénye az alperes eme mulasztásával áll okozati összefüggésben, az elsőbiróság itéletét megváltoztatni, az alperes kártéritési kötelezettségét megállapitani s az elsőbbiróságot további eljárásra utasitani kellett. (C. G. 2928/1900.)

Az a körülmény, hogy a fenyitő biróság a fenforgó körülményeket büntetőjogi szempontból miként mérlegelte, nem akadályozza a biróságot abban, hogy ugyanazokat a ténykörülményeket polgári uton, a kártéritési igény megállapitása tekintetéből vizsgálat tárgyává tegye. (C. 4156/1898. Ü. L. 99., 1.)

Az óvórendszabályok betartására vonatkozó felügyelet elmulasztásának jelentősége.

Az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 1. §-a értelmében a munkaadó köteles az ipartelepén mindazt létesiteni és fenntartani, ami tekintettel a telep és az üzem minőségére és annak következményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztositása érdekében szükséges; ugyanannak a §-nak *e)* pontja értelmében pedig köteles a gyalugépeken védőkészüléket alkalmazni. Mindezekből tehát következik, hogy alperesnek nem volt szabad megengedni, hogy a munkás az emlitett védőkészülék használatát munkaközben mellőzze, hanem tartozott felügyelni, hogy ilyes elő ne forduljon, mely felügyelet kötelezettsége alól fel nem menti alperest az, hogy a munkások a gyárban kifüggesztett irásbeli figyelmeztetéssel a gépek védőkészülékének használatára vannak utasitva. A perben kihallgatott tanuk vallomásából kétségen kivül megállapitható, hogy felperes a gyalugépnél a védőkészüléket sem megsérülése alkalmával, sem egyébkor nem használta, mi alperes fent előadott felügyeleti kötelességének teljes elhanyagolására mutat, ebből folyóan alperest felperesnek az alperes gyárában a gyalugépnél történt megsérülésoért kártéritési kötelezettség terheli. (C. 7428/1901.)

Ha a védőkészülék nem ugy és olyan helyen volt elhelyezve, hogy a munkások rendelkezésére állott és sem a munkaadó, sem a munkavezető-felügyelő a munkást a védőkészülék alkalmazására nem utasitotta, vagy nem figyelmeztette, a munkaadó e mulasztása alapján a munkást ért balesetért kártéritéssel tartozik. (C. 1082/1901. D. 89., 24.)

Szakértők egyhangu véleménye szerint 30 milliméteren alóli szélességü, vagy vastagságu léczek sík felületének gyalulásánál magas nyomásu és sulylyal ellátott védőkészülék alkalmazandó, más védőkészülék használata pedig mellőzendő, hacsak a sérüléseket előidézni nem akarjuk. Ezenfelül ugyancsak szakértői vélemény szerint a gyalugép által okozott sérülések azért olyan gyakoriak, mert e gépek szakszerü kezelése, a vasak helyes beállitása, a két egyenlő síkot képező vastető egyenlő magasságban való megállitása, a megmunkálandó anyag természetének és méreteinek figyelembe vétele mellőztetik. Eszerint a gyalugép helyes beállitása és a megfelelő védőkészülék megválasztása mulhatatlanul szükséges arra, hogy a sérülés kikerültessék. Bizonyittatott, hogy a gyáros által alkalmazott előmunkás a gyalugép beállitása nélkül hivta fel a munkást arra, hogy azon dolgozzék, ugyancsak bizonyittatott, hogy védőkészülékül nem a munkás munkájának megfelelő magas nyomásu és sulylyal ellátott, hanem a fedőlapot képező készülék alkalmaztatott, tehát felperes a munkát akkép kezdte meg, hogy a sérülést gátló feltételek közül egyik sem teljesittetett. Már pedig eme feltételek teljesitésének elmulasztásáért a gyáros felelős; mert a gép helyes beállitása a művezető vallomása szerint az alperes megbizottjaként szereplő előmunkásnak lett volna feladata; valamint alperesnek kellett volna gondoskodnia arról, hogy alkalmazottjai az alkalmas védőkészüléket megválasztani tudják. Alperes azonban erről nem gondoskodott; mert, bár a megfelelő védőkészülék rendelkezésre állott, ugy előmunkása, mint mérnökei s művezetői csak a vaslemezt képező védőkészüléket ismerték, ebből pedig az következik, hogy annak használatára felperesnek sem a baleset történtekor, sem előbb útbaigazitást nem adtak. Ezek szerint ugy a gép helyes beállitásának, mint a megfelelő védőkészülék megválasztásának elmulasztása nem felperes, hanem alperes megbizottainak hibájául lévén tekinthető, az annak következtében beállott balesetért alperes kártéritési felelőssége helyesen állapittatott meg. (C. 256/1902.)

A munkaadók a munkások testi épségét veszélyeztető munkálatoknál nemcsak a szükségesnek mutatkozó óvintézkedésekről tartoznak gondoskodni, hanem ezenkivül arra is ügyelni tartoznak, hogy ezek az óvintézkedések betartassanak, s igy a munkaadó kártéritési kötelezettsége az esetben is megállapitandó, ha ő figyelmeztette a munkást, hogy az alsó padlózatra lépni veszélyes, mert az egy ember sulyát meg nem birja, de semmi más óvintézkedést nem tett. (C. 796/1905. D. 98., 35. Ju. 3., 342. C. 6466/1904. G. D. 11., 404.)

A munkaadó az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-ában előirt kötelezettségének nem tesz eleget, ha a kazánmunkások testi épségének megóvására szükséges szemvédő üvegeket beszerzi és a műhely kezelőjére bizza, hanem szükséges az is, hogy a szemvédő üvegek használatára munkásait figyelmeztesse, utasitsa és kitanitsa s ily figyelmeztetés, utasitás és kitanitása nélkül a sérült munkás terhére, ha tudott is arról, hogy a gyárban vannak védőüvegek; nem állapitható meg vétkes gondatlanság amiatt, hogy szegecselési munkájának szemvédő üveget nem használt, amiért is a munkaadó kártéritési kötelezettsége megállapittatott. — A kártérités mérvét, bár az orvosszakértők a sérült munkaképességének csökkenését csak 25—30%-ra tették, a biróság ennél nagyobb mértékben itélte meg, mert a kártérités mérvének meghatározásánál nemcsak a munkaképességben beállott fogyatkozás, hanem a sérült keresőképességében bekövetkezett csökkenés is figyelembe veendő. (C. 1000/1905. D. 98., 247.)

A munkást terhelő gondosság kérdéséhez.

A munkaadót az alkalmazottjainak a rájuk bizott munkaellátásának czéljára rendelkezésükre bocsátott munkaeszközök elégtelen vagy hiányos voltából az alkalmazottakat ért balesetek miatt a fennálló jogszabályok szerint rendszerint felelősség terhelvén, a munkaeszközök jókarban tartásának kötelezettsége is a munkaadóra hárul ugyan, abban az esetben azonban, ha a balesetet a munkaeszköznek olyan hiánya idézte elő, aminek helyrehozása az eset körülményeinél fogva a balesettel szenvedett alkalmazottat terhelte, amikor tehát a baleset végeredményében az alkalmazott mulasztására vezethető vissza, a munkaadó a felelősség alól mentesül, mert a dolog természeténél fogva az alkalmazott is megfelelő gondosságot tartozik kifejteni avégből, hogy a rája háruló munka természetével kapcsolatos baleseteket megelőzhesse és elháríthassa. (C. 4712/1906.)

A leesési veszélylyel járó épitési iparüzésnél a munkásnak is olyan foku gondosságot kell kifejtenie, hogy szükség nélkül magát a leesés veszélyének ki ne tegye, a munkaadó pedig törvénybeli kötelezettségének eleget tesz akkor, amikor oly készülékeket alkalmaz, amelyeknek használata esetén a munkás kellő gondosság mellett a leesés veszélyének kitéve nincs. (G. G. 207/1904. D. 95., 343. K. J. 1., 165.)

A munkaadót nem lehet felelőssé tenni a munkást ért balesetért, ha a baleset a munkás saját vigyázatlanságának volt következménye és nem állapittattak meg a munkaadó ellenében oly tények, amelyek szerint akár az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. §-ának rendelkezését megsértette, akár mint munkaadó az általa alkalmazott munkással szemben a baleset következményeinek kötelességszerü elháritását vagy enyhitését megakadályozta volna. (C. G. 178/1897. D. 75., 56.)

Ha a munkás munkakeresetének meg nem engedett módon való fokozása végett, szándékosan és tudatosan megszegte azt a rendszabályt, amelynek betartására figyelmeztették és amelynek megszegése a balesetet előidézte, ugy a baleset az illető saját gondatlansága folytán következett be. (C. 10450. 1904. D. 100., 65.)

A felhozott adatok és bizonyitékok szerint a munkás által napszámosi minőségben teljesitett munkában szenvedett sulyos testi sérülés nem a munkaadónak valamely cselekményéből vagy mulasztásából, hanem a munkásnak saját vigyázatlanságából eredvén, a munkaadót emiatt felelősség és kártéritési kötelezettség nem terheli. (C. 446. 1887.)

Igaz ugyan, hogy a munkás önkényes cselekménye a munkaadó terhére be nem tudható, de ily cselekménynek, különösen a gyáros ellenőrzése alul elvont cselekménynek csak az tekinthető, amely kivételes és nem az, amely a bizonyitott egyszeri eltiltás mellett is csak laza és hiányos ellenőrzés mellett szokássá fejlődhetett. (C. 5889/1890.)

Megállapitást nyert, hogy a baleset alkalmával az a körfürész, amelynél a munkás dolgozott, jól működött, továbbá, hogy a körfürész védőkészülékkel is el volt látva és a munkás a körfürész működése közben a védőkészülék alá szükség nélkül nyult, ahelyett, hogy a körfürész működését megállitotta volna, ami könnyen eszközölhető volt; végül, hogy a körfürész kezelése, különösen annál a munkánál, amelyet a munkás, aki akkor már nem volt kezdő, hanem gyakorlott fürészmunkás volt, segédmunkás, alkalmazását nem tette szükségessé. E tényállásból helyesen lett levonva az a jogkövetkeztetés, hogy a balesetnek a munkás volt az okozója és igy a munkaadó azért felelősségre vonható nem lévén, ellene kártéritési kötelezettség megállapitható nem volt. (C. 115. 1902.)

A munkaadó saját vétségére való tekintet nélkül kártéritéssel tartozik minden oly sérülés következményeiért, mely a munkást a veszélyes üzemű munkában érte, hacsak a sérülés nem a munkás vétkességének következménye. — A gyermeki pajkosság és gondatlanság nem tekinthető a munkás oly vétkességének, amely a munkaadót a vagyoni felelősség alól mentesiti, mert ez a gyermek fiatalságának következménye, amelyből eredhető veszélyt a munkaadó magára vállalja azzal, ha fiatal gyermeket alkalmaz. — Az a körülmény, hogy a gyakorlatban kisebbszerü sérülésért nem szoktak kártéritést adni, a munkaadót a felelősség alól fel nem menti. (C. 1178/1905. D. 101., 1.)

Ha a gyári munkást a gyári foglalkozás alatt testi épségében ért baleset okozati összefüggésben van a gyáros ama mulasztásával, amely szerint az a törvény által megszabott kötelezettségét megszegte, a gyáros ama balesetből kifolyóan a gyári munkásnak vagyonilag felelős és magának a gyári munkásnak a baleset körüli gondatlansága vagyoni felelősségét meg nem szünteti, hanem esetleg csak a kárkövetelésnek terjedelmére lehet befolyással. (C. G. 534/1898.)

Az állandóan követett törvénykezési gyakorlat által elfogadott jogszabály, hogyha a károsodás megtörténtére a károsultak ténykedése vagy mulasztása is hozzájárult, a kárt a károsító és károsult megfelelően megosztva kötelesek viselni. (C. 281/1904, Ju. 3., 43.)

Ha a gyári baleset akként állott be, hogy a munkás feljebbvalójának utasitása nélkül foglalkozása körébe nem eső munkába fogott,

ugy ő is okozója volt a balesetnek — ha a munkaadót terhelte is hiba — és ennélfogva a baleset káros következményeit ő is viselni tartozik és nem lehet a munkaadót az egész kárösszeg megtérítésére kötelezni. (C. G. 456/1899.)

A felvállalt munkával járó természetszerű hátrányokra (pl. sérv) a munkaadó felelőssége ki nem terjeszthető.

A munkaadónak nem állt kötelezettségében a közönséges napszámosi teendők végzésére vállalkozó munkások testi erejéről orvosi vizsgálat utján meggyőződést szerezni. A munkaadó kártérítési kötelezettsége rendszerint csak akkor áll elő, ha a balesetet a munkaadó mulasztása idézte elő és ez alól az általános szabály alól csak annyiban van kivételnek helye, hogy a közveszélyes üzemet gyakorló ipari és gyári vállalatok az általuk alkalmazott munkásokat az üzem veszélyéből kifolyólag ért balesetekért vétkességükre való tekintet nélkül feltétlen kártérítési felelősséggel tartoznak, hacsak nem bizonyitják, hogy a balesetre a munkás vigyázatlansága adott okot. Amennyiben a munkás sérve normális foku munka mellett keletkezett, tekintve, hogy ennek esélyeit a munkás a munkával együtt elvállalta, a munkaadót a sérv keletkezéseért felelősség nem terhelheti. (C. 1050/1903. D. 94., 343. Ju. 2., 242.)

A munkások önmaguk tartoznak megítélni azt, hogy milyen erőkifejtésre képesek és maguk tartoznak ügyelni arra, hogy erejüket meghaladó erőkifejtésben meg ne szakadjanak (sérvet ne kapjanak). Azt a határt, ameddig a testi erő a test egészségének sérelme nélkül igénybe vehető, csakis az erőkifejtő egyén lévén képes érezni és meghatározni és ez kivül esvén a munkaadó ellenőrzési és felügyeleti körén, a munkaadó a munkás túlságos megerőltetéséből eredt balesetért felelőssé nem tehető. (C. 822/1904. D. 96., 364. K. J. 2., 259.)

Részben a munkás szervezetével, részben az üzem természetével összefüggő betegség (pl. sérv) nem tartozik egy tekintet alá az üzemi balesetből eredő betegséggel és igy abból folyólag kártérités nem igényelhető. (C. 3234/1906. K. J. 4., 191.)

A napszámos a munkaadótól a munkaközben keletkezett sérve okából kártéritést nem követelhet, ha ez nem a munkaadó vétkessége folytán állott elő. (C. 7245/1904. K. J. 3., 68.)

A fennálló munkaszerződés értelmében végzett szolgálat közben lassanként támadt sérv miatt a munkaadó kártérítéssel nem tartozik, mert nem forog fenn sem hirtelen beállott baleset, sem pedig a munkaadó részéről elkövetett más, egyedileg meghatározható olyan ténykedés vagy mulasztás, amelylyel a sérv okozatos összefüggésbe volna hozható. (C. 247/1904. D. 94., 88.)

A kereskedő, illetve iparos az üzemében előforduló balesetért, ha az üzeme nem jár valamely különös veszélylyel, csak az esetben van kártérítésre kötelezve, ha a munkaadót a baleset előidézésében valamely mulasztás vagy gondatlanság terheli. — Elsősorban a munkásnak kötelessége megitélni, hogy az általa végzendő munka az ő testi erejével arányban áll-e; és ha ezt felismeri, vagy felismerheti, kötelessége a netán még szükséges és rendelkezésre állható segitő erőt igénybe venni. Az ennek elmulasztása folytán keletkező balesetért a munkaadó nem felelős. (C. 4996/1904. K. J. 3., 46.)

Ha az állitólag munkaképtelenséget eredményező baj (csonthártyalob) nem valamely balesetnek, sem az üzem avagy üzemberendezés valamely hiányának, sem végre az elővigyázati intézkedések megtételében a köteles gondosság elmulasztásának, hanem önként választott és folytatott foglalkozásnak következménye, ugy a munkaadó felelőssége és kártéritési kötelezettsége meg nem állapitható. (C. 1269/1905. D. 99., 340.)

A sérült kártéritési igénye mire terjed ki.

A munkás a baleset által ért annak a tényleges kárának megtérítését követelheti, amely a baleset által előidézett keresetképesség csökkenésének a következménye, nem pedig azt a kárt, amely esetleg a jövőben bekövetkezhető csekélyebb keresetképesség folytán előállhat, már pedig a felperes saját beismerése szerint a baleset után az alperesnél keresett munkabérrel teljesen egyenlő összegü napi keresettel lévén alkalmazva, nyilvánvaló, hogy munkaképessége, illetve keresetképessége nem csökkent, a felperesnek a baleset által előidézett munkaképesség csökkenésére alapitott követelése tehát alappal nem bir. (C. 720/1906. H. D. 1., 170.)

A kártéritési követelés mérvére nézve nem ügydöntő egymaga az a körülmény, hogy a munkás idővel saját iparkodásával vagy mások szánalmából oly foglalkozást nyert, melylyel az életfentartásához szükséges kiadások egy részét megkeresni képes, mert a munkaadó fizetési kötelezettsége már a baleset napjával teljes mérvben állott be, a később bekövetkezett részleges keresetképesség pedig csakis a munkás szerencsétlen sorsának enyhitésére, de nem a munkaadó előnyére számitható be. (C. 2951/1898. D. 80., 26.)

Felperes kártéritési keresetet inditott alperes ellen, mert az alperes sódaráló gépe az ő balkarját összezuzván, bal karja amputáltatott. Az alsóbiróságok az életjáradékon felül testcsonkitásért külön megitéltek egy

kártérítési összeget. A m. kir. Curia kimondotta, hogy a testcsonkitásért külön nem jár kártérités. (C. 4879/1903. Ju. 2., 244.)

A baleset-kártérítési kötelezettség akkor is fenforog, ha a sérült a baleset idején már magában hordta valamely betegség csiráját, de e betegség még lappangó volt és a baleset bekövetkezte nélkül csak később jutott kifejlődésre. (C. 6999/1905. K. J. 3., 118. C. 10524/1904. C. 258/1905.)

Azt, hogy valamely körülmény a halál bekövetkeztét nem idézte ugyan elő, hanem csak siettethette, nem áll utjában annak, hogy a baleset a haláleset egyedüli közreható okának tekintessék és a balesetért kártérités megállapittassék. (C. 1507/1905. K. J. 3., 141.)

Az 1893 : XXVIII. t.-cz. rendelkezései az ipari üzemmel járó veszélyeztetés elkerülését czélozzák. Ezen veszélyeztetés egyformán forog fenn akár napszámmal, akár átalányösszeggel dijaztatik is a munkás s igy a munkaadó és munkás közötti munkabéri szerződés jogi megkülönböztetései a törvény alkalmazhatóságára befolyással nem birnak. — A munkás részére a kártérités egy összegben állapittatott meg, mert csak ez nyujthat módot arra, hogy felperes, ki régi mesterségét nem üzheti, más kereseti téren, hol korlátolt munkaképességét teljes mértékben kihasználja, a balesetet megelőző viszonyainak megfelelő keresetre tehessen szert. (C. 9523/1903. D. 94., 202.)

Munkaközben a munkást ért balesetből eredő kártérités megállapitása esetében a munkaadó a kártéritési évjáradék részleteinek, mint utólagos havi részleteknek fizetésére kötelezhető csupán, mert a fizetés feltétele az életbenlét, annak avagy a sérülés káros következményeinek esetleges megszünése pedig csak az egyes fizetési határidők bekövetkeztével és utólag állapithatók meg. (C. 5114/1903.)

A kártéritési összeg után épen ugy, mint más természetü követelés után, az arra jogosultat késedelmi kamat illeti. A kárt tevő fél a kárt a kártétel után azonnal megtériteni tartozik, s ha ezt a kötelezettségét teljesiteni elmulasztja, késedelmessége a kártétel napjától kezdődik; amiből önként következik, hogy ha a kártéritési összeg havi járadékban állapittatik meg, a késedelmi kamat a havi járadék lejárta napjától illeti a jogosultat. (C. 2598/1898. U. L. 99., 1.)

A balesetet szenvedett munkás, aki a baleset után tovább dolgozott, de utóbb munkahiány okából elbocsáttatott, ha később visszahivás daczára nem áll munkába, főnökétől a balesetből kifolyólag kártéritési igényt nem érvényesithet. (C. 1229/1905. K. J. 3., 413. D. 101., 53.)

Azon körülmény, hogy a munkás a baleset után még 20 hétig állott a munkaadó szolgálatában és kártéritést csak ezen idő után követelt, kárkövetelési jogára befolyással nincs. (C. 6886/1904. K. J. 3., 20. D. 98., 324.)

A gyári munkás a munkaadója által az őt balesetből érhető kár ellen biztosittatván, a biztositó-társaságtól kapott és a balesetet szenvedett munkásnak kiadott biztositási összeg a munkaadó ellen megitélt tartásdij összegébe beszámitandó. (C. 1067. 1905. K. J. 4., 142.)

Az (ipari) alkalmazott elveszti a biztositótársaság ellen fennálló balesetbiztositási igényét, ha a balesetért felelős munkaadójával a baleset miatti kártéritési igény végkielégitése tárgyában egyezséget köt. (B. T. II. G. 23/1905. K. J. 2.)

A járadék fizetésére kötelezett munkaadót terheli-e a biztosíték nyujtásának kötelezettsége.

A járadék a munkás egész életére megitéltetett. — A vállalkozó köteleztetett, hogy a megitélt járadék biztositására megfelelő tőkeösszeget tegyen birói letétbe. (720 kor. évi járadéknál 10.000 kor. tőkét.) (C.400/1903. Ju. 1., 266.)

A munkás részére balesetből kifolyólag megitélt járadék biztositására a munkaadó megfelelő biztositéki összeg letételére kötelezendő. (1000/1905.) Biztositék adásának az 1874 : XVIII. t.-cz. 4. §-ának joghasonlatosságánál fogva ipari üzemben bekövetkezett balesetnél is helye van. A munkaadó a megitélt járadék biztositására köteleztetett, mert mint vállalkozó foglalkozásánál fogva ki van téve az anyagi veszteségek esélyeinek s felperes biztositék adása nélkül oly helyzetbe juthat, hogy megitélt követelésére fedezetet nem talál. (C. 3821/1904. D. 95., 460.)

Gyári vagy gazdasági üzemnél a balesetből kifolyólag érvényesitett kártéritési perben a tartásdijnak megfelelő biztositék letételére a munkaadó csak abban az esetben kötelezendő, ha a sérült oly adatokat mutat ki, amelyek alapján a biróság mérlegelés utján megállapithatónak találja, hogy a biztositék adásának szüksége fenforog. (C. 1711/1906. K. J. 3., 440. H. D. 1., 69. A IV-ik polg. tanács 9. számu elvi megállapodása.)

Egymagában véve az a körülmény, hogy az alperes mint gyáros foglalkozásánál fogva veszteségek eshetőségének van kitéve, a biztositék adatai kötelezettségét még nem állapitja meg. (C. 6324/1906.)

A munkaadó ellen megitélt tartásdij biztositásának kötelezettségét sem a gyári alkalmazottaknak baleset védelméről szóló 1893. évi XXVIII. t.-cz., sem pedig a kártéritésre fennálló általános jogszabályok meg nem állapitván, a gyári üzemnél a balesetből

kifolyólag megitélt tartásdijnak megfelelő biztositék letételére a munkaadó csak abban az esetben kötelezhető, ha a sérült oly adatokat mutat ki, amelyek alapján megállapitható, hogy a biztositék adásnak szüksége fenforog, felperes pedig ily adatokat nem bizonyitott. (C. 1067/1905. K. J. 4., 147.)

A munkaadó ellen megitélt tartásdij biztositásának kötelezettségét sem a gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről szóló 1893 : XXVIII. t.-cz., sem pedig a kártéritésre fennálló általános jogszabályok meg nem állapitván, gyári üzemnél a balesetből kifolyólag megitélt tartásdijnak megfelelő biztositék letételére a munkaadó csak abban az esetben kötelezhető, ha a sérült oly adatokat mutat ki, amelyek alapján megállapitható, hogy a biztositék adásnak szüksége fenforog, felperes pedig ily adatokat nem bizonyitott. (C. 5838/1905. K. J. 4., 166.)

Munkaadó a munkását ért balesetből kifolyólag neki kötelezett évi járadéknak biztositására nem kötelezhető. (C. 60/1906. D. 100., 8. K. J. 3., 284.)

Mennyiben adható hely az évek mulva megindított tartásdij iránti keresetnek?

A munkás a több évek előtt szenvedett balesetből kifolyólag a munkaadótól a kereset beadása előtti évekre tartásdijat csak ugy igényelhet, ha kellően indokolhatja, hogy tartásdij iránti igényének érvényesitésében előbb akadályozva volt. (C. 1534/1905. K. J. 3., 214. D. 100., 289. A IV-ik polg. tanács 3. számu elvi megállapodása.)

Követelhető-e a sérült munkástól, hogy magát mütétnek vesse alá?

A baleset folytán munkaképtelenné lett egyén a kár enyhitése czéljából nem köteles magát a javasolt orvosi műtétnek alávetni. (C. 428/1905. D. 97., 190. K. J. 2., 469.)

Mi a jelentősége annak, ha a sérült a biztositó-társaság által fizetett összeg ellenében olyan nyilatkozatot állit ki, hogy igényéről a munkaadó irányában lemond.

A munkás által a rábizott munka teljesitése közben szenvedett baleset következményeiért a munkaadó felelős, hacsak nem bizonyitja, hogy a balesetet felperes saját hibája okozta. A munkaadó a sérült munkását továbbra is teljes javadalmaival alkalmazta s alkalmazása alatt a munkás oly nyilatkozatot állitott ki, hogy a biztositó-társaság által fizetett összeg fejében a munkaadóval szemben minden kárigényéről lemond. Ily körülmények közt, ha a munkaadó a munkást utóbb elbocsátja, a kárigénynyel szemben ezen nyilatkozatra nem hivatkozhatik, mert az okirat kiállitása idején a rokkantságból eredő károk még nem mutatkoztak. (C. 9887/1904. D. 97., 49.)

Felhozta a munkaadó, hogy a munkást baleset ellen biztositotta s igy ami kára volt, az a biztositási ügylet alapján kapott s nyugta szerint beismerten felvett összeggel kiegyenlittetett s a munkás annak folytán ugyanezen nyugtában magát teljesen kártéritettnek nyilvánitotta ki. A munkaadó ezt a kifogását azonban figyelembe venni nem lehetett, mert a nyugtában a munkás magát a biztositó-társasággal szemben jelentette ki kielégitettnek, de a munkaadó irányában a törvénynél fogva megillető kártéritési igényről le nem mondott. Abból a körülményből pedig, hogy a munkást a munkaadó biztositotta baleset ellen, ellenkező megállapodás hiányában a munkaadónak csak az az igénye lehet, hogy a biztositó-társaságtól kapott biztositási összeg az ő javára a kártéritési összegbe betudassék. (B. T. 2746/1902.)

A munkás a neki a munkaadó által átadott biztositási összeg felvételekor a munkaadó elleni mindennemü jogigényéről lemondott. Minthogy azonban a munkaadó ezen összeg fizetésével az őt terhelő kötelezettségekből folyólag még semmit sem teljesitett, a biztositási összeg felvételével kapcsolatosan tett ezen lemondó nyilatkozat csak ugy értelmezhető, hogy a munkás a biztositási összeg tekintetében való kielégitését ismerte el. (C. 475/1903. D. 93., 143.)

Abból a körülményből, hogy a felperest az alperes gyárában érhető baleset bekövetkezése esetére a nemzeti balesetbiztositó-társaságnál biztositás eszközöltetett és hogy felperes az őt ért baleset alkalmával a biztositó-társaság által fizetett kártalanitási összegre igényt támasztott, felperes kifejezett lemondása hiányában, amit alperes egyébként bizonyitani meg nem kisérlett, nem lehet megállapitani azt, hogy felperes a biztositó-társaság által fizetett összeget meghaladó kára megtéritése iránti igényéről lemondott volna. (C. 1607/1905. K. J. 4., 142.)

A törvénytelen gyermek igénye; továbbá általában a tartásra jogosult felek igénye, ha a munkaadó és a munkás egyezségre léptek, az egyezség hatálytalanitásának kérdése:

A törvénytelen gyermek is bir kereshetőségi jogosultsággal a baleset folytán elhalt természetes atyjának munkaadója ellen tartási kötelezettség megállapitása iránt. — A munkaadó által saját költségére kötött balesetbiztositásból neki a biztositó-társaság által kiutalt biztositási összegre, a baleset folytán elhunyt munkás hátramaradottjai igényt nem tarthatnak. (C. 6798/1905. K. J. 4., 94. H. D. 1., 98.)

A munkaadó és a munkás között a munkaközbeni baleset esetére a kárpótlás adása és mennyisége tekintetében létrejött megállapodás azokat, akiknek eltartásáról a baleset folytán elhalt munkás gondoskodni tartozott, nem fosztja meg attól a jogtól, hogy a munkaadótól a nyugbérnél nagyobb kár megtérítését követelhessék, mivel azoknak a kártérítés iránti joga teljesen önálló, mely nem a balesetet szenvedett munkástól háramlott reájuk, hanem a baleset folytán elhalt munkás elhalálozásán alapszik. És így teljesen független is attól a jogtól, amelynek alapján maga a sérült követelhetett volna esetleg kártérítést és így a munkás hátramaradottjainak erről a jogáról az eltartásra kötelezett fél joghatályosan le nem mondhat. (C. 8966/1905. K. J. 4., 259.)

A balesetből kifolyólag kötött egyezség hatálytalanítására az a körülmény, hogy a kezelőorvos a szenvedett testi sértést, mely utóbb gyógyithatlannak bizonyult, gyógyithatónak mondta, mint menthető tévedés, alapul szolgálhat. (C. 1230/1906. K. J. 3., 487.)

39. §. Az a munkaadó, ki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megvizsgálható helyiségekbe való belépést meg nem engedi, vagy annak a jelen törvény értelmében adandó felvilágositásokat meg nem adja, vagy másokat ily felvilágositások megadásától vagy panaszaik előterjesztésétől eltilt, vagy az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében tehető kérdésére valótlan feleletet ad, vagy másokat valótlan feleletek adására rábirni törekszik, avagy aki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megtekinthető okmányok és kimutatások felmutatását megtagadja, ugyszintén az, aki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megvizsgálható helyiségekbe való belépését ellenszegüléssel megakadályozza, vagy azt gátolja, hogy az iparfelügyelő a 24. §. értelmében a gyári alkalmazottakkal tanuk nélkül érintkezhessen, — amennyiben a cselekmény az általános büntetőtörvények sulya alá nem esik — kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, ha az ezen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt, a pénzbüntetés 300 frtig terjedhet.

Az ipartelepeken előfordult balesetek be nem jelentése az 1893 : XXVIII. t.-cz. 39. §-a alapján büntetendő. (K. M. 77866/1899.)

40. §. A jelen törvény 37., 38. és 39. §-aiban emlitett kihágások eseteiben az 1884 : XVII. t.-cz. VII. fejezetében emlitett iparhatóságok az ott megállapitott módozatok szerint járnak el.

Az alsóbb fokban hozott itéletek ellen beadott felebbezés halasztó hatálylyal bir.

41. §. A befolyó pénzbüntetések ipari, esetleg kereskedelmi oktatási czélokra forditandók.

Az 1884 : XVII. t.-czikk 165. §-ának egyéb rendelkezései a jelen törvény 37., 38. és 39. §-aiban emlitett kihágások eseteiben is alkalmazandók.

IV. FEJEZET.

Zárhatározatok.

42. §. Az 1884 : XVII. t.-cz. 158. §. *e)* pontja hatályon kivül helyeztetik.

43. §. Az iparfelügyelők jelentései alapján a kereskedelemügyi minister évenkint jelentést tesz a törvényhozásnak.

44. §. Horvát-Szlavonországban a horvát-szlavon-dalmát bán intézkedik mindazon ügyekben, melyek a jelen törvény szerint a kereskedelemügyi ministert illetik. Ehhez képest Horvát-Szlavonországokra nézve a horvát-szlavon-dalmát bán nevezi ki a horvát-szlavon országos költségvetés keretében rendszeresitett iparfelügyelőket, kik az országos kormány közegei és a közhivatalnokok minősitése tekintetében ott fennálló törvények és szabályok alá esnek.

45. §. A jelen törvény kihirdetése után 3 hó mulva lép életbe és végrehajtásával a kereskedelemügyi és a belügyi ministerek, Horvát-Szlavonországokban pedig a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

17002. szám.
1901. márcz. 28.

Utasitás

a m. kir. ipari főfelügyelő szolgálatára vonatkozólag.

I. FEJEZET.

1. §. A m. kir. ipari főfelügyelő hivatása egyrészt, hogy az iparfelügyelői szolgálatot ellenőrizze és felügyelje, másrészt, hogy a kereskedelemügyi ministerium azon szak-, illetve ügyosztályának, melyhez az iparfelügyeleti ügyek tartoznak, műszaki véleményező közegül szolgáljon.

2. §. Felügyeleti joga kiterjed az iparfelügyelők belső és külső szolgálatának ellenőrzésére és felügyeletére, vagyis mindazon teendőiknek ellenőrzésére, amelyeket egyrészről az iparfelügyelet és kazánvizsgálat teljesitése tekintetéből fennálló törvények és rendeletek eléjök szabnak, másrészről a kerületi m. kir. iparfelügyelők belső ügykezelésének ellátása megkiván.

Végül kiterjed hatásköre az iparfelügyelők személyzeti és fegyelmi ügyeire.

3. §. Az ipari főfelügyelő az iparfelügyeleti és kazánvizsgálati szolgálatnak műszaki szempontból való helyes és szabályszerü ellátásáért elsősorban lévén felelős, ezen ügyek felülbirálásánál az ő véleménye minden esetben meghallgatandó.

4. §. Különös feladatát képezi az ipari főfelügyelőnek az egész ország területére kiterjedő hatáskörrel az épitkezések ellenőrzése és az ipari egészségügy gondozása, mely czélból egyrészt épitész, másrészt orvos iparfelügyelő osztatik be a főfelügyelő hivatalába.

5. §. Az ipari főfelügyelő a kerületi iparfelügyelők közvetlen főnöke, kik kötelesek utasitásait pontosan és lelkiismeretesen teljesiteni.

A kerületi iparfelügyelők alá rendelt személyzetre vonatkozó utasitásokat a főfelügyelő mindig a kerületi iparfelügyelők utján vagy jelenlétében tartoznak megadni.

6. §. Abból a czélból, hogy a főfelügyelő ellenőrzői és felügyeleti kötelességeit teljesen gyakorolhassa és az iparfelügyeleti szolgálat pontos, szabályszerü ellátásáért a felelősséget viselhesse, tartozik ugy a külső, mint a belső szolgálatot a helyszinén ellenőrizni.

A külső szolgálat ellenőrzése abból áll, hogy a kerületi iparfelügyelők és személyzetük által megvizsgált iparteIepeket meglátogatja és meggyőződik ott a helyszinén, vajjon az eljárt közegek a fennálló törvényekben és rendeletekben előirt módon jártak-e el, az általuk elrendelt intézkedések megfelelnek-e a munkásvédelem követelményeinek, és nem rónak-e indokolatlan terheket a munkaadókra? Ezen ellenőrzési ügyköréből folyó utazásait — mindenkor előzetes utazási programm alapján — szükség szerint teszi meg.

A belső szolgálat ellenőrzése czéljából tartozik minden kerületi iparfelügyelő hivatalát évenkint legalább egyszer megvizsgálni és meggyőződést szerezni arról, vajjon az illető hivatalok ügykezelése megfelel-e a követelményeknek, nevezetesen nem szenved-e az ügyek elintézése indokolatlan késedelmet, a kerületi iparfelügyelő és műszaki személyzete ugy a gyár-, mint kazánvizsgálatoknál az előirt módon járnak-e el, az előirt nyilvántartások kifogástalanok-e, az utazások beosztásánál figyelem fordittatik-e a szolgálat érdekei mellett a kincstár érdekeire is, — általában pedig megfelel-e az egész hivatal és személyzetének tevékenysége a fennálló ministeri utasitásoknak. Amennyiben hiányokat vagy mulasztásokat tapasztalna, azok elenyésztetése vagy pótlása tekintetében azonnal intézkedik.

Minden hivatalvizsgálatról tartozik a főfelügyelő szabályszerü jelentést előterjeszteni, kiterjeszkedve abban a vizsgálat minden részletére.

A helyszini szemlékről havonként összesitett jelentést kell tennie, felsorolva abban a megvizsgált telepeket és a felügyelete tekintetében azokon tapasztaltakat.

7. §. Az épitkezések ellenőrzését a főfelügyelő a hozzá beosztott épitész-iparfelügyelő által végezteti, még pedig olyképen, hogy a kerületi iparfelügyelők által hozzá beküldött épitkezési bejelentések alapján az illető épitész-iparfelügyelőt szabatosan megállapitandó utazási programm szerint a helyszinére kiküldi az épitkezéseknek a fennálló utasitások szerint való megvizsgálására, kinek vizsgálati jelentését láttamozva, a kereskedelemügyi ministerhez épületenként külön-külön felterjeszti.

8. §. A gyár- és kazánvizsgálati ügyek közül különös feladatát képezi a főfelügyelőnek:

a) minden oly eset műszaki felülbirálása — szükség esetén a helyszinén, — midőn az eljárt vizsgálati közegek nagyobb költségeket okozó védőszerkezetek alkalmazását rendelték el (iparfelügyelői utasitás 28. §.);

b) minden védőszerkezetre vonatkozó terv vagy utasitás műszaki felülbirálása, melyet a kerületi iparfelügyelők az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 28. §-a alapján a munkaadóknak adnak;

c) minden esetben, midőn a kazánpróba kedvezőtlen eredménye következtében a kazán használata betiltatott, az iparfelügyelő eljárásának — esetleg a helyszinén való — soronkivüli felülbirálása, és amennyiben a betiltás indokolatlanul történt volna, intézkedés a kerületi iparfelügyelő utján a rendelkezés visszavonása iránt, miről minden egyes esetben a kereskedelemügyi ministerhez jelentés teendő;

d) annak megállapitása, vajjon elegendő ok forog-e fenn arra nézve, hogy valamely már megszemlélt gőzkazán a szemle alkalmával tapasztalt rendellenességek következtében ujbóli ellenőrzési szemle, vagy esetleg viznyomási próba alá vétessék-e?

e) őrködni afölött, hogy az iparfelügyelők telepengedélyezési tárgyalások alkalmával szükségnélküli kiszállásokat ne tegyenek, és amennyiben a helyszini tárgyaláson résztvett iparfelügyelő jelentéséből arról győződnék meg, hogy a kiszállásra elfogadható ok fenn nem forgott, erről a kereskedelemügyi ministernek esetről-esetre jelentést tenni tartozik;

f) a személyzet hozzá beérkezett utazásai számláit, tevékenységi kimutatásait és szolgálati naplóit abból a szempontból megvizsgálni, hogy megfelelnek-e a megállapitott utazási programmnak, tervszerü és megfelelő-e a szolgálat ellátása, és nem okoztatnak-e a kincstárnak felesleges költségek?

Az *a)—e)* pontokban felsoroltakon kivül feladatát képezi a főfelügyelőnek mindazon ügyek ellátása, melyeket az iparfelügyelők szolgálati Utasitása, törvény vagy rendelet a főfelügyelő hatáskörébe utal.

9. §. A kerületi iparfelügyelők gyár- és kazánvizsgálati jelentéseiket a főfelügyelőhöz terjesztvén be, ez tartozik azokat felülvizsgálni.

Ha a jelentésekre nézve észrevételei vannak, közli azokat az illető kerületi iparfelügyelővel megfelelő utasitásaival, ellenesetben nyilvántartásai számára feldolgozva és ennek megtörténte után láttamozva e jelentéseket, és elsőfoku iparhatóságok szerint csoportositva, felterjeszti azokat a kereskedelemügyi ministerhez.

Az összes gyár- és kazánvizsgálatokról havonként minden hó 15-ig jelentést kell tennie a kereskedelemügyi ministerhez, iparfelügyelői kerületek szerint kimutatva, hogy az előző hónapban és az év elmult részében hány gyár- és gyáronkivüli kazánvizsgálat eszközöltetett, és hány lesz még eszközlendő az év hátralevő részében?

Ennek révén ellenőrzi maga is, hogy az összes gyárak és kazánok előirt vizsgálata, illetve szemléje és próbája minden évben megtörténik-e?

10. §. Az ipari főfelügyelő a kerületi iparfelügyelők évi jelentései alapján a jelentés tárgyát képező évet követő április hó végéig a kerületi iparfelügyelők jelentéseit összefoglaló, az egész iparfelügyelői szolgálatot felölelő összjelentést tartozik a kereskedelemügyi minister elé terjeszteni, összefoglalva abban egyrészt az egyes kerületi iparfelügyelők jelentéseiben foglaltakat pontról-pontra, másrészt saját tapasztalatait is közölve azokra nézve.

A jelentésbe felveendők külön fejezetekben az épitésellenőrzés és az iparegészségügy terén az illető évben tett fontosabb intézkedések.

II. FEJEZET.

11. §. Az ipari főfelügyelő külön hatóságot képez és közvetlenül a kereskedelemügyi ministernek van alárendelve, kitől rendeleteit közvetlenül, vagy a ministerium illetékes szak-, illetve ügyosztálya utján veszi.

12. §. Az ipari főfelügyelő székhelye Budapest.

Mint hatóság külön hivatalos pecséttel bir, mely az ország czimerével és következő körirattal van ellátva: »M. kir. ipari főfelügyelő Budapesten.«

13. §. Az iparfelügyeleti létszámba tartozó személyzet elsőfoku fegyelmi hatóságát az ipari főfelügyelő képezi.

A központi szolgálatra beosztott iparfelügyelői személyzetre azonban ügyköre egyáltalában nem terjed ki.

A ker. iparfelügyelőknek indokolt esetekben három napot meg nem haladó szabadságidőt engedélyezhet. Ezen saját hatáskörében engedélyezett szabadságolások egy évben tizenkét napot meg nem haladhatnak. Az iparfelügyelői létszámba tartozó többi tisztviselőknek, a kerületi iparfelügyelő meghallgatásával, nyolcz napi egyfolytában való szabadságidőt saját hatáskörében engedélyezhet. Ez azonban évenkénti tizenhat napot meg nem haladhat.

Ennél hosszabb időre terjedő szabadságot csak a kereskedelemügyi minister engedélyezhet. Az erre vonatkozó kérvényeket a kerületi iparfelügyelők a főfelügyelőhez terjesztik be, aki azokat — ha nincs azok ellen észrevétele — egyszerü láttamozásával, ellenkező esetben véleményének a kérvényekre való reávezetésével — de mindkét esetben minden kisérő jelentés nélkül — felterjeszti.

14. §. A kerületi iparfelügyelők fegyelmi ügyeiben, melyekre nézve az iparfelügyelők szolgálati Utasitásának 68. §-ában foglaltak mérvadók, közvetlen a kereskedelemügyi minister itélkezik. Ez ügyekben az ipari főfelügyelő — amennyiben a kereskedelemügyi minister másként nem intézkedhetik — a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot is vezeti.

A beosztott iparfelügyeleti közegek fegyelmi vétségei felett első fokban itélkező fegyelmi bizottságnak állandóan az ipari főfelügyelő az elnöke, aki tartozik a bizottság határozatát — akár adatott be az ellen felebbezés, akár nem — az összes iratok kapcsán a felebbezési határidőt követő három napon belül döntés végett a kereskedelemügyi ministerhez felterjeszteni.

15. §. Az ipari főfelügyelő kötelessége az összes iparfelügyeleti személyzet alkalmaztatási kimutatásait, a kerületi iparfelügyelők szolgálati Utasitásának 66. §-ában foglaltak figyelembe vételével, saját észrevételei kiséretében, minden év deczember hó 5-ig a kereskedelemügyi ministerhez felterjeszteni.

A kerületi iparfelügyelők alkalmaztatási kimutatásaiban, valamint szolgálati táblázataiban feltüntetett adatok helyessége csak az illetők részéről bemutatandó okmányok alapján igazolható; ezen adatok helyességeért az ipari főfelügyelő személyesen felelős.

16. §. A kerületi iparfelügyelők összes, a kereskedelemügyi ministerhez intézett jelentéseiket, minden külön kisérő jelentés nélkül, az ipari főfelügyelőhöz terjesztik be, aki azokat, ha nincs észrevétele, láttamozza, ha pedig észrevétele van, ugy azt az illető jelentésre közvetlenül reávezetve, minden kisérő jelentés mellőzésével és minden késedelem nélkül felterjeszti.

Saját jelentéseiben kerülendő minden felesleges terjengősség, fősulyt fektetve a rövid, tömör előadásra.

17. §. Hivatalos utazásairól tartozik a főfelügyelő minden hó 15-ig a következő hónapra vonatkozó uti programmot előterjeszteni, mely jóváhagyva, reá nézve kötelező. Ettől való eltérés csak külön engedély alapján van megengedve, mely az illetékes szakosztály főnökétől rövid uton kérhető.

Utazásai alkalmával a beérkező postát a főfelügyelőhöz beosztott rangidősebb iparfelügyelő veszi át, bontja fel és osztja ki.

Ha az ügyek természete olyan, hogy a főfelügyelő visszaérkezése bevárható, illetőleg, ha ez három napon belül történik, akkor azok addig függőben tartatnak, ellenkező esetben rövid uton bemutatandók az illetékes ügyosztály vezetőjének, aki a továbbiak iránt intézkedik.

Hosszabb tartamu távollét esetére a főfelügyelő helyettesitése iránt a kereskedelemügyi minister esetről-esetre intézkedik, mivégből tartozik a főfelügyelő esetről-esetre külön előterjesztést tenni.

18. §. Hivatalos teendőinek ellátására a főfelügyelő rendes hivatalos irodával bir, melyben a hivatalos órák azonosak a kereskedelemügyi ministerium hivatalos időbeosztásával.

A hivatal helyiségeiről, személyzetéről és irodai szükségleteiről a kereskedelemügyi minister gondoskodik.

19. §. Az ipari főfelügyelő következő nyilvántartásokat tartozik vezetni:

a) az iparfelügyelői személyzet létszámkimutatását a vonatkozó összes személyzeti adatokkal;

b) az iparfelügyelői kerületi és személyzeti beosztást;

c) az 1893: XXVIII. t.-czikk alá eső összes gyárak és ipartelepek jegyzékét ipari fő- és alcsoportok és iparfelügyelői kerületek szerint beosztva, melynek anyagát a kerületi iparfelügyelők tartoznak neki szolgáltatni, mely jegyzékbe felveendők a gyárvizsgálati adatok évről-évre;

d) a kazánvizsgálat tárgyát képező összes gőzkazánok és gőzfejlesztők jegyzékét iparfelügyelői kerületek és törvényhatóságok szerint beosztva, melynek anyagát a kerületi iparfelügyelők tartoznak neki szolgáltatni, melybe felveendők a kazánvizsgálati adatok évről-évre;

e) jegyzéket az évenként eszközölt gyárvizsgálatokról és azok alapján elrendelt intézkedésekről.

20. §. A m. kir. iparfelügyelők szolgálatára vonatkozó utasitásnak (17001/1901. szám.) a kerületi iparfelügyelők belső ügykezelésére, ugyszintén ezen utasitásnak a hivatalos utazásokra vonatkozó általános rendelkezései az ipari főfelügyelőre is vonatkoznak.

17001. szám.
1901. márcz. 30.

Utasitás
az iparfelügyelet és kazánvizsgálat tárgyában.

I. FEJEZET.

Az iparfelügyeleti és kazánvizsgálati szolgálat szervezete.

Az iparfelügyeleti és kazánvizsgálati szolgálat egyesitése.

1. §. Az 1893. évi XXVIII. t.-czikk (az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyeletről) és az 1886. évi 22790. számu kazánügyi kormányrendelet alapján eddig külön-külön teljesitett iparfelügyeleti és kazánvizsgálati szolgálat ezennel egyesittetik és ezen utasitás rendelkezései szerint közösen látandó el.

Az iparfelügyelői kerületek szervezése.

2. §. Az egyesitett szolgálat ellátására a kereskedelmi és iparkamarák területi beosztásával azonos iparfelügyelői kerületek szerveztetnek.

Kivételt képez Budapest székesfőváros területe, mely jövőben is külön iparfelügyelői és külön kazánvizsgálati beosztást nyer.[1])

Kerületi beosztás.

3. §. Az iparfelügyelői kerületek beosztása a következő:

Az iparfelügyelői kerület száma	A ker. iparfelügyelő czime	Az iparfelügyelői kerület székhelye	Az iparfelügyelői kerülethez tartozó törvényhatóságok
I.	Magyar kir. kerületi iparfelügyelő	Budapest	Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Fejér vármegyék, Budapest székesfőváros, Kecskemét t. h. város és Székes-Fehérvár sz. kir. város
II.	» » »	Arad	Arad, Békés, Csanád és Hunyad vármegyék, Arad sz. kir. város
III.	» » »	Beszterczebánya	Árva, Bars, Hont, Liptó, Nógrád és Zólyom vármegyék, valamint Selmecz- és Bélabánya sz. kir. városok
IV.	» » »	Brassó	Brassó, Fogaras, Szeben és Nagy-Küküllő vármegyék

[1]) A székesfőváros területén a következő kazánvizsgáló kerületek állanak fenn és pedig: az I., II., III. és V. közigazgatási kerület az I. kazánvizsgáló biztosi kerületet, a VI. és VII. közig. kerület a II. és a IV., VIII., IX. és X. közig. kerület a III-ik kazánvizsgáló biztosi kerületet képezi. Ezen kazánvizsgáló biztosokhoz szóló megkeresések nevére a kereskedelmi ministeriumba czimezendők.

Az iparfelügyelői kerület száma	A ker. iparfelügyelő czime	Az iparfelügyelői kerület székhelye	Az iparfelügyelői kerülethez tartozó törvényhatóságok
V.	Magyar kir. kerületi iparfelügyelő	Debreczen	Bereg, Jász-Nagykún-Szolnok, Hajdu, Máramaros, Szabolcs, Szatmár és Ugocsa vármegyék, Debreczen és Szatmár-Németi sz. kir. városok
VI.	» » »	Győr	Esztergom, Győr, Komárom és Veszprém vármegyék, Győr és Komárom sz. kir. városok
VII.	» » »	Kassa	Abauj-Torna Sáros, Szepes, Ung és Zemplén vármegyék, Kassa sz. kir. város
VIII.	» » »	Kolozsvár	Alsó-Fehér, Beszterczo-Naszód, Kis-Küküllő, Kolozs, Szilágy, Szolnok-Doboka és Torda-Aranyos vármegyék, Kolozsvár sz. kir. város
IX.	» » »	Marosvásárhely	Csik, Háromszék, Maros-Torda és Udvarhely vármegyék, Marosvásárhely sz. kir. város
X.	» » »	Miskolcz	Borsod, Gömör és Kis-Hont és Heves vármegyék
XI.	» » »	Nagyvárad	Bihar várm., Nagyvárad t. h. város
XII.	» » »	Pécs	Baranya, Somogy és Tolna vármegyék, Pécs sz. kir. város
XIII.	» » »	Pozsony	Pozsony, Nyitra, Trencsén és Turócz vármegyék, Pozsony sz. kir. város
XIV.	» » »	Sopron	Moson. Sopron, Vas és Zala vármegyék, Sopron sz. kir. város
XV.	» » »	Szeged	Bács-Bodrog és Csongrád vármegyék, Zombor, Ujvidék, Szeged sz. kir. városok, Baja, Szabadka és Hódmező-Vásárhely t. h. városok
XVI.	» » »	Temesvár	Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyék, Temesvár sz. kir. város, Versecz és Pancsova t. h. városok
XVII.	Kerületi iparfelügyelői teendőkkel megbizott	Fiume	Fiume város

Személyzet.

4. §. Az iparfelügyelői kerület ügyeinek a törvény és kormányrendeletek értelmében való ellátására kerületi iparfelügyelői hivatalok szerveztetnek, melyek állanak a m. kir. kerületi iparfelügyelő, mint hivatalfőnökből, a szolgálattételre beosztott iparfelügyelők-, illetve ipari segédfelügyelőkből és a szükséghez képest rendelkezésre bocsátandó irodai segédszemélyzetből.

Czim és pecsét.

5. §. A hivatal czime:
M. kir. kerületi iparfelügyelő ....-*ben.*
Pecsétje a magyar czimer a hivatal czimét magában foglaló körirattal.

Ker. iparfelügyelők feladata.

6. §. A m. kir. kerületi iparfelügyelők, illetve a melléjük beosztott szakközegek feladata:

1. a kerületükben lévő gyárakat és nagyobb ipartelepeket az 1893: XXVIII. t.-czikk és jelen Utasitás határozmányainak megfelelően megvizsgálni oly szempontból, hogy az ipari ügyekre vonatkozó törvények és rendeletek megtartatnak-e, különösen pedig annak megállapitása végett, hogy foganatositva lesznek-e a balesetek megelőzésére s az alkalmazottak életének, testi épségének s egészségének megóvására czélzó intézkedések? eljárni mindazon ipari ügyekben, melyekkel akár külön törvény, akár rendelet az iparfelügyelőket megbizza;

2. a gőzkazánokat üzembevétel előtt és időszakonkint megvizsgálni, megszemlélni, valamint nyilvántartani, amint azt az 1886. évi 22790. sz. kazánügyi kormányrendelet s az azóta kiadott rendeletek figyelembe vételével készült jelen Utasitás határozmányai előirják;

3. mindazon iparfejlesztési ügyekben eljárni, melyeket külön rendeletek rájuk ruháznak

II. FEJEZET.

Gyárvizsgálatok.

Rendes évi gyárvizsgálatok.

7. §. Az iparfelügyelők az 1893: XXVIII. t.-cz. 14. §-a értelmében a kerületükben lévő gyárakat és nagyobb ipartelepeket évenként legalább egyszer megvizsgálni tartoznak.

Vizsgálat alá eső gyárak.

8. §. Az iparfelügyelői vizsgálat az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 15. §-a értelmében kiterjed általában a kerület mindazon gyáraira és ipartelepeire, melyekben valamely elemi erő (szél, viz, gőz, hőlég, gáz vagy elektromosság stb.) által hajtott erőgép (motor) van alkalmazásban, vagy amelyekben bár erőgép nem működik, de legalább rendszerint husz alkalmazottat foglalkoztatnak.

Kiterjed ezen vizsgálat az épitőiparra, valamint a sütőműhelyekre is, amennyiben a fentebbi feltételek rájuk alkalmazhatók.

Tekintet nélkül az alkalmazottak számára s tekintet nélkül arra, hogy erőgép által tartatnak-e működésben vagy sem, az iparfelügyelői vizsgálat kiterjed még az 1893: XXVIII. t.-cz. 17. §-ában felsorolt és annak alapján kiadott külön ministeri rendeletben megállapitott üzemekre.[1])

Épitőipari vállalatok vizsgálata.

9. §. Az épitőipari vizsgálatokra nézve az ellenőrzést az egész országban az ipari főfelügyelő az alája rendelt épitész-iparfelügyelővel végzi.

A kerületi szolgálatot végző iparfelügyelők ezek tekintetében következőkép tartoznak eljárni: Az iparfelügyelők az illetékes elsőfoku iparhatóságtól hozzájuk érkező épitési közléseket, melyeknek az épitkezések terjedelmére (földszintes vagy emeletes, az utóbbi esetben hány emeletes, lakóház, gyárépület stb.), nemkülönben az épitkezésnél alkalmazott munkások számára vonatkozó adatokat is tartalmazniok kell, kötelesek az értesités vételétől számitott három napon belül a m. kir. ipari főfelügyelőnek bejelenteni — még pedig a vett közlésnek, minden külön jelentés nélkül, átfutó kezeléssel való beküldése mellett — aki intézkedik, hogy erre hivatott szakközege a szükséges vizsgálatot megejtse.

A szóban lévő épitkezések azonban az el

[1]) Ezen üzemek következők:
1. azon telepek, hol lőpor és egyéb robbanószerek készülnek;
2. a gáz- és villamvilágitást eszközlő ipari vállalatok;
3. agyagáru-égető kemenczék;
4. ásványolajfinomitó-telepek;
5. csontégető telepek;
6. csontfehéritő-telepek;
7. csontfőző-telepek;
8. csontzuzó-telepek;
9. enyvfőző-telepek;
10. faggyuolvasztók;
11. fémöntődék;
12. gyúszergyárak;
13 len- és kenderáztatók;
14. pörkölő kemenczék (amennyiben a bányatörvény rendelkezései alá nem esnek);
15. rongygyüjtő- és osztályozó-telepek;
16. tüzijátékáru-gyárak;
17. vegyészeti gyárak;
18. vér- és lúgfőzők.

nyert épitési engedély alapján megkezdhetők, illetőleg folytathatók, tekintet nélkül arra, vajjon az emlitett vizsgálat megejtetett-e vagy sem.

Kivételek a gyárvizsgálat alól.

10. §. A közlekedési vállalatok (vasut, gőzhajó, csatorna stb.) javitóműhelyei, habár erőgépet is tartanak üzemben, vagy husz munkást is foglalkoztatnak, valamint a közlekedési vállalatokkal szerves egészet képező, illetőleg a kizárólag ezen vállalatok üzemczéljaira elektromos áramot szolgáltató ármafejlesztő telepek, mint amelyek a közlekedési vállalatok kiegészitő részét képezik és nem üzletszerüleg, hanem az azt fentartó vállalat részére dolgoznak, nem lévén szorosabb értelemben vett ipartelepek és mint ilyenek nem tartozván az 1884 : XVII. t.-czikkben foglalt ipartörvény alá, csupán az 1893 : XXVIII. t.-cz. 1. és 2. §-ai, azaz a munkások egészségének, testi épségének s életének lehető megóvását czélzó óvintézkedések, valamint gőzkazánügyek tekintetéből képezik az iparfelügyelői vizsgálat tárgyát.

Ugyanezen eljárás alá esnek a mezőgazdasági és erdei, tej-, sajt-, vaj- és selyemtermeléssel kapcsolatos oly ipari telepek, melyek elemi erő által tartatnak működésben.

11. §. A pénzügyminister által kezelt összes ipartelepek, melyek munkásvédelmi szempontból való megvizsgálását az 1893 : XXVIII. t.-cz. 18. §-a értelmében a pénzügyminister saját szakértő közegei által teljesittetheti, csak kazánvizsgálati szempontból tartoznak az iparfelügyelők ügykörébe.

12. §. A kazánvizsgálatoktól eltekintve, kivétetnek az iparfelügyelők hatásköre alól a bányászati és kohászati üzemek, amennyiben a nyerstermények nyerésén kivül ezen termények feldolgozásával nem foglalkoznak, nevezetesen :

1. a fentartott ásványok kutatására, feltárására és lefejtésére szolgáló, vagyis a szó legszorosabb értelmében vett bányaművek ;

2. az érczelőkészitő művek, vagyis mindazon telepek, amelyeken a bányából kihozott fejtmények apritása, osztályozása és töményitése történik ;

3. a szénelőkészitő művek, nevezetesen a szénosztályozó és szénmosó telepek, de ugy a 2., mint a 3. alattiak csak annyiban, amennyiben még kereskedelmi forgalomba nem került, vagyis közvetlenül a bányából kihozott fentartott ásványok (ércz és szén) apritását, osztályozását, töményitését, illetve mosását eszközlik ;

4. a lugzás, foncsorozás és villamos kifejtés utján bányaterményekből és kohó-középterményekből nyers fémeket előállitó művek ;

5. a nyers fémek előállitására szolgáló olvasztó kemenczék és egyéb készülékek ;

6. azon pörkölő kemenczék, amelyekben a fentartott ásványoknak a 4. és 5. alatti kohósitás szükségképeni előműveletét képező pörkölése eszközöltetik ;

7. kokszkemenczék, amennyiben a szén termelése helyén állittatnak fel (1884 : XVII. t.-cz. 25. §.) ;

8. a brikettsajtók, amennyiben a szén termelési helyén működnek ;

9. a kohóművekkel szoros kapcsolatban álló azon üzemek, melyek a kohók mellékterményeit dolgozzák fel, avagy a kohósitás, lugzás stb. czéljaira szükséges anyagokat a kohótelepen állitják elő ;

10. a bánya- és kohótelepeken lévő kovács-, ács-, asztalos-, drótkötél- és gépműhelyek, téglavetők és fürészek, ha azokban kizárólag a bánya- és kohóüzemhez szükséges eszközök és szerek készittetnek és javittatnak.

Amennyiben valamely konkrét esetben a fentebbiekből folyólag a bánya-, illetve az ipartörvény alkalmazásának kérdése, vagyis az illető telepnek az iparfelügyelő ügykörébe való tartozása minden kételyt kizáró módon nem volna eldönthető, a kerületi iparfelügyelő tartozik az iránt külön utasitást kérni.

Gyárvizsgálat foganatositása.

13. §. A rendes évi gyárvizsgálatokat az iparfelügyelő programmszerüen (62. §.), ugy tartozik teljesiteni, hogy annak idejéről sem a munkaadónak, sem az alkalmazottaknak tudomásuk ne legyen.

A vizsgálat idejéről való előzetes közlés szolgálati vétséget képez.

Oly rendkivüli vizsgálatoknál azonban, midőn a vizsgálat czélja és iránya kivánatossá teszik, hogy a munkaadó, vagy az alkalmazottak már előre is tudomással birjanak a vizsgálat idejéről, az iparfelügyelő a munkaadót vagy közvetlenül, vagy az iparhatóság utján előre értesitheti megjelenéséről és a szükséghez képest kivánhatja, hogy megérkezése a gyári alkalmazottaknak előre tudtul adassék, mely kivánságának a munkaadó eleget tenni köteles.

A kazán viznyomási próbája vagy belső reviziója alkalmával tehát a rendes évi gyárvizsgálat nem eszközölhető.

Az iparfelügyelő a gyárvizsgálatok körüli teendőiben jóindulatu, a munkaadó, valamint az alkalmazottak méltányos és igazságos érdekeinek megfelelő ellenőrzési tevékenységet tartozik kifejteni s olykép eljárni, hogy az üzem ne gátoltassék s egyik fél jogosult érdeke se sértessék. Működésénél kerülni tartozik minden oly ténykedést, mely részrehajlásra gyanut szolgáltathatna.

Az iparfelügyelő köteles a tudomására jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorubb titoktartást megőrizni.

Ennek megszegése a legsulyosabb fegyelmi büntetést vonja maga után, fenmaradván a károsult félnek az iparfelügyelő elleni egyéb magánjogi igényei.

A gyárvizsgálatot eszközlő közeg a vizsgálandó iparteleppen tartozik működése megkezdése előtt a telep tulajdonosát vagy vezetőjét felkeresni és előtte — ha szükséges — hivatalos igazolványát bemutatni.

Az eljáró közeg a »Gyárvizsgálati jelentés«-t közvetlenül az iparteleppen egyrészt a gyáros vagy helyettese személyes bemondása, másrészt saját személyes meggyőződése alapján tartozik felvenni, még pedig minden rövidités mellőzésével.

A közvetlen felvétel czéljaira az iparfelügyelők megfelelő nyomtatványokkal láttatnak el.

A gyárvizsgálatok alkalmával az iparfelügyelők által gyüjtött adatok más, mint az ipartörvények s az ezekre vonatkozó rendeletek végrehajtásának czéljaira, vagy iparstatisztikai czélokra fel nem használhatók. Amennyiben pedig észlelt hiányok következtében az iparhatóság, vagy más hatóság intézkedése válik szükségessé, a ker. iparfelügyelő csak az illető hatóságot érdeklő részeket közölheti.

14. §. A gyárvizsgálatoknál való eljárásra a következők szolgálnak utmutatásul:

Elsősorban a »Gyárvizsgálati jelentés« »Adatok« rovata töltendő ki. Amennyiben a gyáros vagy helyettese által bemondott adatok megbizhatóságára nézve kétely merülne fel, köteles a felvevő azok valódiságáról kellőképen meggyőződést szerezni, mely czélból az 1. csoportba tartozó adatoknak okmányokkal való igazolását kivánhatja;

a második csoportba tartozó adatok helyességéről közvetlen szemlélet utján,

a harmadik csoportba tartozókról a munkásjegyzék, a munkakönyvek átvizsgálása s esetleg ezeknek a fizetési jegyzékekkel való összehasonlitása utján,

a negyedik csoportba tartozókról a gyári munkarend alapján,

végül az ötödikben foglaltak valódiságáról a vonatkozó okmányok előmutattatása és részben közvetlen szemlélet utján tartozik magának meggyőződést szerezni.

Az 1893 : XXVIII. t.-cz. 33. §-ában előirt és az ipari és gyári alkalmazottak helyzetére és bérviszonyaira vonatkozó statisztikai adatok gyüjtése nem tartozik a gyárvizsgálat körébe, ez iránt külön rendelkezések állanak fenn.

15. §. A gyárvizsgálati jelentés »Intézkedések« czimü rovatába a vonatkozó törvények és rendeletek végrehajtásának ellenőrzésénél észlelt tapasztalatok vezendők fel.

E tekintetben ügyelni kell arra, hogy:

1. megtartatnak-e az 1884 : XVII. törvényczikkbe foglalt ipartörvénynek III. fejezet *A), B), C)* és *D)* pontjaiban a tanonczokra, tanoncziskolákra, segédekre és gyári munkásokra, továbbá az 1891 : XIII. (az ipari munkának vasárnapi szünetelésérõl) és XIV. (az ipari és gyári alkalmazottak betegség esetében való segélyezéséről) törvényczikk, valamint egyéb törvényeknek és rendeleteknek az ipar gyakorlására vonatkozó intézkedései.

Ez irányban az iparfelügyelő meggyőződést tartozik szerezni különösen arról, hogy:

a) a tanonczok betöltötték-e a törvényes életkort (12 évet)?

b) a törvényben előirt életkort (12 évet) még el nem ért tanonczok felfogadására megadta-e az iparhatóság az engedélyt?

c) köttetett-e a tanonczokkal az iparhatóság előtt szabályszerü tanonczszerződés?

Ezen adatokról feltétlenül közvetlenül meggyőződést kell szerezni, még pedig vagy a szerződésekből, vagy hivatalos végzésekből;

d) betartják-e a tanonczokkal szemben a törvényes nappali munkaidőt (14 évesig 10, ezen felül 12 óra, beleszámitva az iskolában töltött időt is)?

e) betartatnak-e az ipartörvénynek a tanonczok és fiatal munkások éjjeli foglalkoztatására vonatkozó szakaszában foglaltak?

(Éjjeli munkára, azaz esti 9 órától reggeli 5 óráig tizenhat éven aluli tanonczok általában nem alkalmazhatók; oly iparágaknál azonban, melyek üzése éjjeli munka nélkül fennakadást szenvedne, az iparhatóság — tekintettel a tanoncz testi fejlettségére — megengedheti, hogy a 16 éven aluli, de 14 évesnél nem fiatalabb tanonczok a fentemlitett munkaóráknak legfeljebb felét éjjeli munkában dolgozzák le);

f) a tanonczok iskolai igazoló könyvecskéje a tanoncziskola rendes látogatásáról tanuskodik-e?

g) el vannak-e látva az összes gyári munkások megfelelő munkakönyvekkel, vagy amennyiben az illető munkás illetősége még meg nem állapittatott volna, ideiglenes igazolványnyal?

Cselédkönyvek, külföldről származó munkakönyvek nem fogadhatók el, miért is ha ilyenek előfordulnak, azok kicserélése iránt intézkedés teendő;

h) a munkások munkába való lépése a szabályszerü határidőn belül bejelentetett-e minden egyes esetben az illetékes iparhatóságnál s ehhez képest az iparhatóság által igazolva van-e a munkakönyvben a munkaviszonyban beállott változás? A munkakönyvekről és azok szabályszerü kezeléséről közvetlen meggyőződést tartozik magának az eljáró közeg szerezni. Ott, hol nagyobb számu munkásról van szó, elég, ha néhány kémpróbát tesz;

i) van-e munkásjegyzék és tartalmazza-e az összes munkások nevét, születésének évét és helyét, foglalkozását és bérét?

j) Van-e munkarend és tartalmazza-e mindazt, amit e tekintetben az 1884 : XVII. t.-cz. 113. §-a előir? Nevezetesen láttamozva van-e az elsőfoku iparhatóság által és ki van-e függesztve a munkatermekben?

k) betartatnak-e az ipartörvénynek a fiatal munkásokra vonatkozó rendelkezései?

(10 éven alul egyáltalában nem, 10—12 életév között csak iparhatósági engedélylyel, 12—14 év között 8 órai, 14—16 év közt 10 órai munkára alkalmazható);

l) nem alkalmaztatnak-e 16 évet még be nem töltött munkások oly iparágakban, amelyek egészségtelenek vagy veszélyesek, illetve nem alkalmaztatnak-e oly munkára, mely egészségüknek árt és testi fejlődésüket gátolja; amennyiben pedig alkalmaztatnának, van-e erre iparhatósági engedély?

m) megtartatnak-e a törvénynek a munkaközi szünetekre vonatkozó határozmányai, mely szerint a munkásoknak délben egy órai, délelőtt és délután pedig fél-fél órai szünidő engedélyezendő?

A gyárvizsgáló köteles a munkaközi szünetek ügyét a legóvatosabban kezelve, minden oly esetben, midőn e tekintetben az üzem folytonossága vagy más üzemi nehézségek miatt indokoltnak tartja, hogy a gyáros ne köteleztessék a szüneteket a gyárban alkalmazott összes munkásokra nézve egyidőben megadni, minden további intézkedést megelőzőleg az ipari főfelügyelő utján a kereskedelemügyi ministerhez sürgős jelentést tenni, kikérve minden konkrét esetben vonatkozó elhatározását.

Ily előterjesztéseknél megmondandó, hogy mikor kezdődik és végződik a napi munkaidő, mi indokolja a szünetek különböző időben való megadását, illetőleg miért nem adhatók azok egyszerre, hány felnőtt, fiatal és női munkás van az illető gyárban alkalmazva?

n) megtartatnak-e az ipartörvénynek a bérkifizetésre és hitelezésre vonatkozó rendelkezései?

(A gyáros köteles munkásainak bérét törvényellenes bérlevonások nélkül készpénzben kifizetni, ennélfogva a kereset bizonyos százalékát az elvállalt munka befejezésének biztositékául sem szabad visszatartani. Árukat és szeszes italokat a gyáros munkásainak nem hitelezhet);

o) nem köttettek-e a munkásokkal az ipartörvény rendelkezéseivel ellenkező munkabérszerződések?

p) nincsenek-e oly intézkedések, melyek az alkalmazottak keresményének élvezetét hátrányosan befolyásolhatják, nevezetesen nincsenek-e az alkalmazottak kénytelenitve szükségleteiket oly módon beszerezni, mely által keresményük élvezetében hátrányt szenvedhetnek?

r) ki van-e függesztve az illetékes ker. ipari felügyelő czime?

A vasárnapi munkaszünet ellenőrzése.

16. §. A vasárnapi munkaszünet betartását illetőleg meggyőződést tartozik szerezni a gyárvizsgáló arról, hogy megtartatik-e a munkaszünet és amennyiben nem a ministeri rendeletek által kivételeseknek jelzett iparágakról és üzemágakról van szó, van-e külön rendelet az ez alul való felmentésre? Ez esetben a rendelet száma és kelte a gyárvizsgálati jelentésbe feljegyzendő.

Ügyelnie kell a gyárvizsgálónak a vasárnapi munkaszünet tekintetében arra is, hogy az ennek betartása alul felmentett telepeken gondoskodva van-e az 1891 : XIII. t.-cz. 4. §-a értelmében a munkások olyatén felváltásáról, hogy legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon szünetet élvezhetnek-e és kifejezésre van-e juttatva ez a körülmény a munkarendben vagy más egyéb módon?

A betegsegélyezési törvény ellenőrzése.

17. §. A munkásbetegsegélyezési intézkedések betartása tekintetében meggyőződés szerzendő, vajjon megtartatnak-e a munkásbetegsegélyezésről szóló 1891 : XIV. t.-czikk rendelkezései?

Nevezetesen:

a) biztositva vannak-e a biztositásra kötelezett alkalmazottak a törvény 28. §-ában emlitett valamely betegsegélyezési pénztárnál?

b) nem forognak-e fenn a pénztárt károsító körülmények?

A telep helyszini megtekintésének rendje.

18. §. A 14—17. §-okban emlitett adatok felvétele után a gyárvizsgáló megkezdi a telep összes munkatermeinek és helyiségeinek megszemlélését.

Jogában áll a vállalathoz tartozó minden helyiségben a nap bármely szakában megjelenni. Éjjel, vagyis esti nyolcz órától reggeli hat óráig folyó időszakban azonban a telepnek csak azon részeit tekintheti meg, melyekben az ipari munka ezen idő alatt is folyik.

Nem igényelheti azonban a gyárvizsgáló a telep azon részeinek megtekintését, melyben az illető telep szabadalmi vagy üzleti titkát, vagy oly különlegességet képező üzem van folyamatban, melynek feltétlen titokban tartását a gyáros igényelheti.

Ha a gyáros az ily helyiségek megtekintését, vagy ezen üzemekre vonatkozó kérdés megválaszolását megtagadná és a gyárvizsgáló ezt indokoltnak nem találná, akkor kötelessége a kerületi iparfelügyelőnek az ipari főfelügyelő utján előterjesztést tenni a kereskedelemügyi ministerhez, ki a továbbiak iránt intézkedik.

Minden oly eset, midőn ily megtagadás történt, a gyárvizsgálati jelentésben megemlitendő, megjegyezve, hogy elfogadta-e a gyárvizsgáló a nyert felvilágositást, vagy felsőbb helyre előterjesztést tett-e?

Az iparfelügyelő jogositva van a vállalatnál alkalmazottak bármelyikéhez, valamint a munkaadóhoz a hatásköréhez tartozó ügyekben

kérdéseket intézni és felvilágositásokat kivánni; viszont a munkaadó köteles az iparfelügyelőnek a vizsgálat körébe tartozó kérdésekre nézve a kivánt felvilágositásokat megadni, kivéve az illető telep szabadalmi és üzleti titkaira vonatkozó felvilágositásokat.

Jogositva van továbbá az iparfelügyelő az egyes alkalmazottakat, ha azt szükségesnek látja, tanuk nélkül is kihallgatni. Ezzel a joggal azonban csak oly esetekben éljen a gyárvizsgáló, ha arra tényleg komoly oka van, nehogy ily eljárásával bizalmatlanságot keltsen munkaadó és munkások között. Minden körülmény között azonban a legnagyobb óvatosság és a legmesszebb menő tapintat alkalmazandó.

A telep helyiségeinek megszemlélésénél, ha a helyi viszonyok vagy egyéb körülmények mást nem javasolnak, legczélszerübb oly sorrendet követni, hogy előbb a kazánház, a gépház, ezt követőleg a munkahelyiségek, azután az illemhelyek, munkáslakások s egyéb az iparteleppel kapcsolatos intézmények (iskolák, kórházak stb.) kerüljenek megszemlélés alá.

Kazánház és gépház megtekintése.

19. §. A kazánház megtekintése alkalmával az ott lévő gőzkazánok rendes évi ellenőrzési szemléje is eszközlendő, mely alkalommal a kazánszemlére vonatkozó utasitásban (lásd: 43. §.) foglaltakon kivül különös figyelem forditandó arra, hogy a kazánok vizállásmutató üvegei az ezek elpattanásától eredhető balesetek meggátlása czéljából védőkészülékkel fel vannak-e szerelve?

E czélra megfelel minden oly védőkészülék, mely amellett, hogy a vizállás szemmel tartását nem gátolja, a szétpattanó üvegcserepek ütésének ellen bir állani.

Megfelel tehát e czélra minden kellőleg alakitott és felerősitett erősebb üveglemez.

Figyelem forditandó arra is, hogy a kazánházban avatatlanok ne tartózkodjanak és különösen hogy ez sem lakásul vagy hálóhelyül, sem pedig anyagraktárul vagy száritóhelyiségül ne használtassék.

A gépházban a főfigyelem a gőzgépre forditandó.

A gőzgépnél elsősorban arra kell ügyelni, hogy azokon nem mutatkoznak-e oly hiányok, melyek a kezelőszemélyzet testi épségét veszélyeztetik, valamint hogy megfelelő védőkészülékek által gondoskodva legyen arról, hogy a gép körül foglalatoskodók annak mozgó alkatrészével közvetlen érintkezésbe ne jöhessenek.

Különös figyelmet érdemel a tekintetből a gőzgépnek a hengerből kijáró dugattyurudja, melytől legczélszerübben a tömszelenczére szerelt csővel védhető meg a kezelő. Ha azonban a dugattyurud kijáró vége keresztfej-vezetékkel bir, — mely eset a dugattyurudnak a sürítővel (condensatorral) való kapcsolásánál, de nagyobb gépeknél enélkül is szokott előfordulni, — körülkorlátozás a legczélszerübb védőszer. E korlátnak, ha azt a szerkezeti viszonyok másként nem határozzák meg, legalább 8—10 cm. magasnak kell lennie. Ezenkivül szükséges, hogy az elkorlátolt mozgó alkatrész legkiállóbb részétől 15—20 cm. közt váltakozó távolságban legyen. Hasonló korláttal kell elkeritve lennie a hajtórudnak, a forgattyunak, amennyiben ez utóbbi nem tárcsaalaku és a lenditőkeréknek, valamint a fő hajtószijnak is, ha ez közlekedési vonalat szel, vagy ilyen fölött halad el. Ezen korlátok szerkezetére nézve megjegyzendő, hogy azoknak a legczélszerübb s amellett a legtetszetősebb alakja az, mely alakban ezeket a gőzgépgyártók a géppel szállitani szokták (fényezett kovácsvasrud vagy cső, esztergált kovácsvas vagy öntöttvas oszlopokba huzva). A korlátokon a védelem fokozása czéljából egyéb szerelvényeket alkalmaztatni felesleges terhelése a munkaadónak.

Szükséges azonban, hogy a nagyobb gőzgépek lenditő kereke mindig, a kisebbeké pedig gyors járás esetén, oly kézi inditó-készülékkel legyenek ellátva, mely a gép működésbe jövetelének pillanatában önműködőleg kikapcsolódik.

A gőzgép szabályozója (regulator), hacsak nem ugy van alkotva, hogy nyugalom és forgás közben egy és ugyanazt a teret tölti be, vagyis hacsak forgási felületet nem képez, egy csiszolt élnélküli sima abroncscsal veendő körül olykép, hogy az a regulatorral együtt forogjon és a regulator röpülő golyóit a felszállásban ne akadályozza. A veleforoghatás czéljából legczélszerübben ezen készülék a regulator sulykörtéjére szerelhető.

A közlekedési vonalba eső gőzvezeték hőszigetelő anyaggal burkolandók.

Közlekedési vonalba esőnek tekintendő minden oly készülék, amelylyel a munkások munkájuk végzése közben (munkahelyükön, vagy munkahelyükhöz menetközben) érintkezésbe jöhetnek.

Munkatermek megtekintése.

20. §. A munkatermekben elsősorban azok a berendezések részesitendők figyelemben, amelyek rendszerint minden mechanikai üzemnél elő szoktak fordulni, milyenek a transmissiók, felvonók, fűtő-, világitó és szellőztető berendezések.

A transmissióknál ott, ahol azok közlekedési vonalba esnek, vagy ott, ahol a munkás olajozás, vagy egyéb teendőinek végzése közben érintkezésbe jöhet velök, ügyelni kell, hogy a transmissión, vagy az arra szerelt szerkezeteken kiálló alkatrészek ne legyenek.

Ahol ilyenek alkalmazása elkerülhetetlen, valamely alkalmas csiszolt felületü forgási felületet képező burkolattal veszélytelenné teendők. Ilyen forgási felületet képező burok alkalmazandó a kiálló ékfejekre is.

Megjegyzendő, hogy ez a burok ugy alkalmazandó, hogy forgási vonala a transmissio forgási vonalával összeessék. Állitó gyürükön és tengelykötéseken (Kupplungen) sülyesztett fejü csavarok alkalmazandók. A transmissiótengelyek (strangok), amennyiben közlekedési vonalat szelnek vagy érintenek, burkolandók vagy elkeritendők. A burkolásnak és keritésnek lehetőleg olyannak kell lennie, hogy a transmissio szemmel tartható legyen. A burok legczélszerübben drótrostélyból képezhető, a korlát pedig a gőzgépeknél emlitetthez hasonló lehet. Malmokban s egyáltalában olyan ipartelepeken, hol faszerkezetek vannak tulsulyban, vagy hol famegmunkálással foglalkoznak, fából készült burokkal, vagy korláttal is meg lehet elégedni.

A kivitel tökéletessége azonban ezeknél sem engedhető el.

Magasan elhelyezett transmissio-tengelyek olajozására kampós létra alkalmazandó.

Az olajozásnak lehetőleg szünet közben kell történnie, azt azonban, hogy esetleg szükségessé váló olajozás miatt beszüntettessék az üzem, nem lehet megkövetelni.

Hajtószijaknak kézzel való felrakását eltiltani nem lehet, minthogy az kikerülhetetlen. A hajtószij ugyanis üzem közben rakható fel a legnagyobb könnyüséggel és a legjobb módon.

Hogy a szijfelrakásból eredő baleseteknek lehetőleg eleje vétessék, kivánatos, hogy a hajtószij-korong azon szélességig és átmérőig, ameddig a szijnak üzemközben kézzel való felfuttatása lehetséges, mint tárcsakorong legyen kiképezve, vagy ha küllős korong alkalmaztatott, hogy a korong küllői egy csiszolt, a korongra vele foroghatólag ráerősitett tárcsalemez által elfödessenek.

A hajtott korongnál ez kevésbbé bir fontossággal. A gyorsjáratu küllős hajtó korongok mellőzése, illetőleg a küllők befödése 10 cm. korongszélesség és 180 cm. korongátmérőig követelhető meg. Magasan lévő kisebb szijkorongokra a hajtószij feltevése szijfeltevő ruddal eszközölhető. E czélra legalmasabbnak bizonyult eszköz egy rudra alkalmazott megfelelő erősségü szög. A hajtószijak vagy kötelek, amennyiben közlekedési vonalba esnek, szintén elburkolandók, vagy elkeritendők. Az elburkolás és elkerités módjára nézve a transmissió-tengelyeknél mondottak ezeknél is érvénynyel birnak.

Különös figyelmet érdemel hajtószijaknál az az eset, amidőn a hajtószij mennyezetoken halad át. Ily esetekben legalább 80 cm. magasságig drótrostélylyal vagy faburkolattal, vagy a gőzgépeknél ismertetett korláttal veendők körül. Ez utóbbi alkalmazása esetén a mennyezetnyilás lábléczczel is körülveendő.

Az emlitett óvókészülékek bármelyikének alkalmazásánál azonban nagy suly helyezendő arra, hogy az szilárdan legyen leerősitve. Közlekedési vonalak felett elhaladó hajtószijak alatt, ha azok lehullás alkalmával a közlekedési térbe lecsünghetnek, vaskampók alkalmazandók a lecsüngés meggátlására.

Sodronykötél-transmissiók alá, ha azok közlekedési vonalak felett haladnak el, sodronyháló alkalmazandó. Az ujabb szerkezetü vékonyszálu sodronykötél-transmissióknál a sodronyháló alkalmazása kevésbbé bir fontossággal.

Fogaskerekek fogkoszoruja nagyobb fogosztásnál, ahol az ember ujjai a fogak közt már helyet találhatnak, egész kerületükön elburkolandók. Finomabb fogosztásu keréknél elegendő a behuzó szög fedéséről gondoskodni. A buroknak mindenkor lehetőleg a fogkoszoruhoz kell simulnia. A burok tökéletes kivitele és szilárd megerősitése itt is kiváló fontossággal bir.

Felvonók, emelőgépek és daruk.

21. §. A gyárakban alkalmazott felvonók, emelőgépek és daruk szigoru vizsgálat tárgyává teendők. Minden felvonón, emelőgépen és darun azoknak hord-, más szóval szállitóképességét, vagyis a megengedhető legnagyobb megterhelését meg kell jelölni; ezenkivül minden felvonónak biztonsági fogókészülékkel kell ellátva lennie.

A felvonó hordképességét, amennyiben az a felvonón megjelölve nem volna s annak a munkaadó részéről való meghatározása nehézségbe ütközik, a gyárvizsgáló tartozik megállapitani.[1])

---

[1]) A hordképesség megállapitásához támpontul legczélszerübben s a legtöbb esetben teljelesen czélravezetően, a felvonó kötelének, hevederének vagy lánczának szilárdsága szolgál.

A szilárdság meghatározása ugy történik, hogy a kenderkötélnél vagy hevedernél a keresztszelvény minden négyzetcentiméterre 80—100 kg.; vassodronykötélnél 200 kg.; öntött aczélsodronykötélnél 400 kilogramm; láncznál 600—700 kg. megterhelés számitható.

Egyszerüség kedvéért kötélnél vagy hevedernél nem a valóságos keresztszelvény, hanem a kötélnél (legyen az kenderből vagy sodronyból készült) a szelvény körülirható körterülete vétetik számitásba; hevedernél pedig a szelvény körülirható derékegyenközény területe.

Láncznál a szem közepén képzelt keresztszelvény (mely a legtöbb esetben két kör) veendő a számitásnál figyelembe.

A szelvények számitásához szükséges méretnek felvételére zsebtolómérték használható.

Hogy a fentebbiek szerint meghatározott értékhez milyen közel választassék a felvonó megengedhető legnagyobb megterhelése, azt a vizsgáló gyakorlati érzéke kell hogy megmondja.

A felvonóknak számitás utján megállapitott

A gyárvizsgáló köteles a felvonók fogókészülékének megbizhatóságára is ügyelni.

Ha a vizsgálónak a fogókészülék megbizhatóságára nézve akár szerkezet, akár karbantartás tekintetéből kételyei támadnának, köteles a fogókészülék megbizhatóságáról meggyőződést szerezni. Ez, ha a szerkezet szolgáltatott okot a kételyre, *szabadesési próba* utján tör-

---

hordképessége gyakorlatilag is kipróbálandó olyként, hogy az a megállapitott megengedhető legnagyobb teherrel tényleg megterheltetik és működésbe hozatik.

A fentebbi utasitás szerint megállapitott hordképesség a legtöbb esetben teljesen kielégitő eredményre vezet még az esetben is, ha a nálunk csak elvétve előforduló adhaesiós vagy friotiós felvonóról van is szó, bár ezeknél a hordképességre a kötelük, lánczuk stb. szilárdságán kivül egyéb tényezők is befolyást gyakorolhatnak.

Netán előforduló esetleges alkalomra való utmutatásul álljon itt a következő képlet:

$$A = p\left[e^{\left(\frac{a}{R}\right)f} - 1\right]$$

amely az adhaesiós gépeknél szereplő tényezők közti összefüggést mutatja.

A közölt képletben:

A = az adhaesióval;

p = az ellensulylyal kilogrammokban;

e = 2·718 a természetes logarithmusok alapszámával;

$\left(\frac{a}{R}\right)$ = a kötél által a csiga körül képezett iv hossza és a csiga sugarai közti viszonynyal;

f = a surlódási tényezővel;

f értéke (Morin szerint, melyeket a Heller-féle felvonón megejtett kisérletek alapján állapitott meg) a következő: fával bélelt teljesen száraz csiga és kenderkötél közt: $f = 0·40$;

ugyanaz és láncz között: $f = 0·62$;

fával bélelt zsiros vagy olajos csiga és kenderkötél között: $f = 0·197$;

ugyanaz és láncz között: $f = 0·15$;

öntöttvas csigánál zsiros állapotban: $f = 0·18$.

A felvonó hordképességének [szállitóképességének] (P-nek) az értékéhez ugy jutunk, hogy ha az adhaesio értékéhez (A-hoz) az ellensuly, illetőleg sulyok értékét (p-t) hozzáadjuk:

$$P = A + p.$$

Amennyiben a vizsgálónak a felvonók szállitóképességének megállapitása körül nehézségei támadnának, tartozik a szükséges adatok közlése mellett utmutatásért a főfelügyelőhöz fordulni.

P é l d a.

Az ellensulyok kiszámitására álljon itt egy példa a Heller-féle felvonóra nézve. E szerkezetnél a szállitó kosár egy lánczon, melynek szemei 10 mm. vastag vasból készültek és két 23 mm. vastag biztonsági kenderkötélen csüng. A láncz a biztonsági kötelekkel együtt két hengercsigát fog át olyként, hogy az átfogott két iv együttesen egy egész kört tesz ki. Megemlitendő még, hogy a lánczot és a köteleket feszitő ellensulyok két kilincsmű alkalmazásával olyatén kapcsolatban vannak, hogy amellett, hogy a két kötél nyulását megengedik, lánczszakadás esetén a három ellensulytól származó összes terhelés, a két kötélre, egyik vagy másik kötél szakadása esetén pedig a lánczra és egy kötélre esik.

Ezen felvonó 1000 kg. összterhelésre van számitva, melynek a fentebbiek szerint felét a láncz, felét a két biztonsági kötél hordja.

A láncz tehát normális feltételek mellett négyzetmilliméterenként 3·2 kg.-nyira van igénybe véve; egyik vagy másik kötél szakadása esetén pedig 4·8 kg.-nyira.

A kötelek igénybe vétele rendes körülmények között négyzetmilliméterenként 0·4 kg. és lánczszakadás esetén 0·8 kg.

Mivel mindenik kötélnek az 1000 kg. összterhelés 1/4 részét kell hordani, a lánczra a két kötél egyikének szakadása esetén 3/4 összterhelés, vagyis 750 kg. esik.

Az ellensuly összértékének p-nek, mely a lánczot feszíti és a láncznak a két hengercsigán kifejtett adhaesiójának 750 kg.-ot kell egyensulyban tartania:

$$750 = p + A.$$

Az adhaesio A az adott képlet szerint, figyelemmel arra, hogy a láncz és kötelek által körülfogott iv egy teljes kört képez:

$$A = p\left[e^{2\pi f} - 1\right]$$

f értékét behelyettesitve, mely láncz és olajos fa között 0·15-nek vehető lesz:

$$A = p\left[2·718^{0·9425} - 1\right] = 1·566\ p$$

Ezen értéket első képletünkbe behelyettesitve:

$$750 = p + 1·566\ p,$$

miből:

$$p = 292·28\ \text{kg.}$$

Minthogy a kötélnek a terhelés 1/4-ét kell hordania, vagyis 250 kilogrammot és itt f-nek (kötél és kenőcsös fa közti surlódási tényező) értéke 0·197, a kötelek egyikére eső elensuly értéke lesz a fentebbiekhez hasonlóan számitva $p\ 1 = 70·22$ kg. Az ellensuly tehát összesen nyom $p + p\ 1 = 362·5$ kg.-ot; ebből $p - p\ 1 = 222·06$ *kg.* a lánczra és $p\ 1 = 70·22$ *kg.* a kötelek egyikére eső ellensuly.

ténik, ha azonban csak a karbantartás tekintetében merültek fel kételyek, akkor elegendő az *alátámasztási eljárás* is.[1])

A felvonóra nézve megállapitott szállitóképesség, nemkülönben az esetleg e körül észlelt hiányok a gyárvizsgálati jelentésbe felveendők.

A fütő-, világitó- és szellőztető-berendezésekre vonatkozó határozmányok a 25. §-ban foglaltatnak.

Egyéb általános óvóintézkedések.

22. §. Ugy az eddig tárgyalt, mint ezután tárgyalandó általánosabb természetü berendezéseknél, mint a gyár különleges munkagépeinél s egyéb berendezéseinél az óvóintézkedések tekintetéből általánosságban az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 1. és 2. §-aiban foglaltak tartandók szem előtt, melyeknek itt figyelembe jöhető pontjai a következők:

Azon helyeken, hol az alkalmazott élete, testi épsége vagy egészsége leesés, vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek lehet kitéve, köteles a munkaadó megfelelő védőkészülékeket alkalmazni, a mélyedéseket, valamint az oly tartályokat, melyeknél a beesés veszélye fenforog — amennyiben az üzem természete azt megengedi — kellőleg bekeriteni, illetve befedni; a körfürészeken, a gyalu-, maró-, köszörülő- és más gépeken védőkészülékeket alkalmazni; elég tágas, könnyen nyiló és hozzáférhető ki- és lejárásokat alkalmazni.[2])

Tüzoltószerek.

23. §. Minden gyárnak ellátva kell lennie a szükséges tüzoltószerekkel.

E tekintetben a gyár-, illetve ipartelep terjedelme, épitési és egyéb viszonyai szabják meg a felszerelés mérvét, minélfogva a gyárvizsgálónak is ezekhez kell alkalmazni az igényeket; különös gond forditandó a tüzveszélyes üzemeknél (mint pl. gyufagyárakban, asztalos-műhelyekben és parkettagyárakban stb.) lévő tüzrendészeti berendezésekre.

Azt azonban feltétlenül meg kell követelni, hogy a tüzoltószerek gyors használatra kifogástalan állapotban, könnyen hozzáférhető helyen rendelkezésre álljanak.

Erről a gyárvizsgálónak személyesen kell meggyőződést szereznie.

Általános egészségügyi óvóintézkedések.

24. §. Különös figyelem forditandó *a munkások életének és egészségének megóvására és lehető biztositására vonatkozó intézkedésekre.*

Ezek tekintetében a gyárvizsgáló különösen következőkre tartozik figyelmét kiterjeszteni:

a) a balesetek szabályszerüen bejelentetnek-e? Erről a balesetbejelentési szelvényes füzetből tartozik meggyőződést szerezni.

A bejelentések rendes megtörténtét a szelvények folyószáma és a postahivatalnak a postabélyegzővel a szelvényre ütött jelzése igazolja. Amennyiben gyanuja merülne fel az iránt, hogy a bejelentések nem történtek meg pontosan és a gyárnak külön betegsegélyző pénztára van, a pénztár könyveinek felmutatását kivánhatja, melyekkel a bejelentett baleseteket összehasonlitja;

b) a munkások baleset ellen biztositva vannak-e; mely társulatnál; mily feltételek alatt; miként történik a járulékok fizetése? Az erre vonatkozó adatok a gyárvizsgálati jelentésbe bejegyzendők;

c) meggyőződést tartozik szerezni továbbá arról, hogy van-e az első segélynyujtáshoz szükséges ugynevezett mentőszekrény; tartalmazza-e ez az előirt berendezést és azok az egészségügyi követelményeknek megfelelő állapotban vannak-e? [1])

---

[1]) A szabadesési próba abban áll, hogy a felvonó szállitóképességének megfelelőleg megterheltetik és 1—2 méter magasságból, közbeiktatott kötél elvágása, vagy e czélra szolgáló oldható kapocs segélyével szabadjára eresztetik. Ha a biztonsági fogókészülék megfelelő, akkor a felvonó nem fog lezuhanni, hanem a vezetékben függve marad.

Az alátámasztási eljárás abban áll, hogy a felvonó valamely támasztékra ráeresztetik s azután a támaszték eltávolittatik. Ha a fogókészülék jókarban van, a felvonó a támaszték eltávolitása után is helyén marad. Támasztékul legczélszerübb egy a felvonó aknanyiláson keresztül fektetett s ékekkel alátámasztott gerendát használni, mely az ékek kiverése által könnyen kiszabaditható a ránehezedő felvonó alól.

[2]) Az egyes üzemágak igényelte különleges óvrendszabályok és óvókészülékek ügyében, milyenek az elektromos áramfejlesztő, az agyagipari, a faipari, a vas- és fémipari, a textilipari és a vegyipari telepeké, külön részletes utasitás fog kiadatni.

[1]) A segélyszekrények tekintetében következő utasitás tartandó szem előtt:

A) Nagyobb ipartelepeken, melyeken erőgép s legalább 20 alkalmazott van rendszerint foglalkoztatva, kifogástalanul záródó bádog- vagy faszekrényben elzárva, de szükség esetén mindenki által azonnal megközelithető módon készletben tartandó:

1. 1000 gr. Bruns-féle tisztitott és zsirtalanitott gyapot 100 grmos csomagokban;
2. 5 m. sterilgaze egyméteres csomagokban;
3. 10 drb különböző szélességü mullpólya;
4. 2 drb flanellpólya, 8 cm. széles és 3 m. hosszu;
5. 3 drb Esmarch-féle háromszögü kendő;
6. 1 liter 1:1000 sublimátoldat pirosra festve. Felirás: **„Méreg! sebkimosásra."**

Ha valamely ipartelep az előirtnál tartalmasabb és nagyobb arányu mentőszekrénynyel van ellátva, az természetesen nem kifogásolható s ily esetekben a munkaadók uj mentőszekrény beszerzésére nem kötelezhetők, sőt amennyiben valamely telepen mentőszekrény — bár hiányos tartalommal felszerelve — készletben van, itt is csupán a hiányzó szerek pótlása rendelendő el. Oly ipartelepeken pedig, melyek saját orvossal birnak, a mentőszekrény felszerelése teljesen az orvos belátására bizandó, s az ily alapon felszerelt mentőszekrények nem kifogásolhatók.

25. §. Általános egészségügyi szempontokból következők szolgálnak a gyárvizsgálónak irányadóul:

a) *Az ipartelepek talajának, épületeinek, helyiségeinek száraz volta.*

Ha az ipartelep talaja s ennek következtében a rajta lévő gyári épületek, munkáslakások és kaszárnyák helyiségeinek falai, padlózata nedveseknek mutatkoznának, azoknak lehető szárazzá tétele kivánandó.

Különös gond forditandó erre oly gyárakban, amelyek üzeme mellett a munkások között gyakori a tüdővészes megbetegedés s amelyek-

---

7. 1000 cm² amerikai ragtapasz;

8. 2 drb szövött ruganyos pólya vérzés csillapitására;

9. egy tuczat tábla közönséges vatta csonttörésekhez;

10. 1000 gr. tiszta vaselin égési sebekre;

11. 1 drb közönséges olló;

12. 50 drb biztositó tű;

13. néhány tábla vargakéreg;

14. 10 drb fasin, 20—60 cm. hosszu;

15. 1 drb szappan;

16. 2 » körömkefe;

17. 3 » törölközőkendő;

18. 1 » ivópohár;

19. 1 » kanál;

20. 1 » genycsésze (borbélytál), továbbá

21. 1 mosdótál;

22. oly telepeken, melyeken az üzem természetéből kifolyólag csonttörések fordulhatnak elő, 2 drb *Volkman*-féle lábszársin és 2 drb karsin bádogból vagy drótkosárból vattapárnával;

23. használati utasitás.

B) Olyan telepeken, melyeken:

1. erőgép van alkalmazva, de 20 alkalmazottnál kevesebb foglalkoztatva;

2. erőgép nem működik, de legalább 20 alkalmazott rendszerint foglalkoztatva van, kifogástalanul záródó bádog- vagy faszekrényben elzárva, de szükség esetén mindenkitől azonnal megközelithető módon készletben tartandó:

1. 500 gr. Bruns-féle zsirtalanitott és tisztitott gyapot 100 gr.-mos csomagokban;

2. 3 méter sterilgaze 1 méteres csomagokban;

3. 5 drb különböző szélességü mullpólya;

4. 1 drb flanellpólya, 8 cm. széles és 3 m. hosszu;

5. 2 drb Esmarch-féle háromszögü kendő;

6. 1 liter 1:1000 sublimátoldat pirosra festve. Felirás: **„Méreg! sebkimosásra.“**

7. 500 cm³ amerikai ragtapasz;

8. 1 drb szövött ruganyos pólya vérzés csillapitására;

9. ½ tuczat tábla közönséges vatta csonttörésekhez;

10. 500 gr. tiszta vaselin égési sebekhez;

11. 1 drb közönséges olló;

12. 20 drb biztositó tű;

13. néhány tábla vargakéreg;

14. 10 drb fasin 20—60 cm. hosszu;

15. 1 drb szappan;

16. 1 » körömkefe;

17. 2 » törülközőkendő;

18. 1 » ivópohár;

19. 1 » kanál;

20. 1 genycsésze (borbélytál), továbbá

21. 1 mosdótál;

22. oly telepeken, melyeken az üzem természetéből kifolyólag csonttörések fordulhatnak elő, 1 drb lábszársin (Volkman-féle) és 1 drb karsin bádogból vagy drótkosárból vattapárnával;

23. használati utasitás.

C) Vegyi stb. gyárakban, melyekben az üzem természetéből kifolyólag mérgezések fordulhatnak elő a mentőszekrényen kivül méregszekrény is tartandó **»Ellenmérgek«** felirással s a következő tartalommal:

1. 100 gr. erős boreczet vagy 2%-os eczetsavoldat. Felirás: **»Lugmérgezéseknél kanalanként«**;

2. 100 gr. Magnesia. Felirás: **»Savmérgezéseknél 1 kanállal 1 pohár vizben bevenni«**;

3. 100 gr. olaj;

4. 100 gr. 5%-os kékgáliczoldat. Felirás: **»Hányttató! 5 perczenként 1 kávéskanállal, mig a hányás beáll« (csak orvos által alkalmazható)**;

5. 100 gr. törköly vagy szilvapálinka;

6. 100 gr. aether. Felirás: **»Ajulásnál szagoltatni«**;

7. 1 drb üveg vagy szarukanál;

8. gyomormosó (1 drb üvegtölcsér és bárzsingcső kaucsukból);

9. használati utasitás az illető gyárban üzem természetéből kifolyólag előfordulható mérgezések eseteire vonatkozólag.

(Megjegyzendő a szekrény fedelének belső lapján, hogy a gyomormosót csak orvos vagy orvos által kioktatott gyakorlott mentő használhatja. — K. M. 76271/1899. rend.)

nél az üzemmel kapcsolatos porképződés a munkások tüdejét veszélyezteti.[1])

b) *A tiszta és romlatlan levegő biztosítása.*

A munkatermek, műhelyek, munkáslakások stb. levegőjének mennyisége és minősége az egészség követelményeinek megfelelő legyen. E tekintetben szem előtt tartandó, hogy a munkatermekben minden egyes munkásra legalább 7 m³ légtér jusson.

A levegő kellő felfrissitéséről ablak és egyéb szellőző nyilások vagy mesterséges szellőztetők alkalmazása által időnként, lehetőleg a munkaközi szünetek alatt kell gondoskodni.[2])

Mechanikai szellőztetők (ventillatorok, exhaustorok) csak ott alkalmazandók, ahol az üzem az egészségre ártalmas gőzöktől, gázoktól vagy portól származó légszennyezéssel jár.

A mechanikai készülékek lehetőleg ugy alkalmazandók, hogy a keletkező gőzöket, gázokat vagy port már keletkezési helyükről szivják el és vezessék a szabadba, porkamrába vagy más egyebüvé. Ott, ahol a munkatermet szennyezett levegő környezi, lehetőleg a magasabb légrétegekkel kapcsolatban álló pulsiós ventillator alkalmazandó.

c) *A helyiségek világitása.*

A munkatermek világitásánál ugy az ablak-, mint a lámpavilág a végzendő munka természete szerint itélendő meg. A szemet inkább igénybe vevő munkánál erősebb világitás kivánandó meg, kevésbbé igénybe vevőnél gyengébbel is meg lehet elégedni.[3])

[1]) Az ily épületeknél célszerü a nyirkosaknak mutatkozó falak mellett a földet felásatni s onnan elhordatni, vagyis a falakat körülárkolni, ugy hogy a falaknak a padlóhoz közel lévő részei is szabadon állhassanak s kiszáradhassanak.

[2]) Természetes szellőztetésnél a következő képlet szolgálhat utmutatóul:

$$v = 7{\cdot}5\sqrt{\frac{2\,g\,h\,(t^1-t)}{273+t}}$$

amely képletben

v = a légsebességgel,

g = 9·81

h = a kémény vagy a légcsatorna magasságával,

t^1 = a belső hőmérséklettel,

t = a külső hőmérséklettel.

A szellőztetésre nézve szolgáljon tájékoztatásul, hogy óránként és fejenként 10—20 m³ levegő jusson.

Mechanikai szellőztető maximum 15.000 m³ evegőt képes lóerőnként szállitani.

[3]) Támpontul szolgáljon, hogy kisebb terjedelmü helyiségek világitására elegendő egy akkora ablaknyilás, amelynek területe szorozva a magasságával, körülbelül ¹/₄₀ részét teszi a világitandó helyiség köbtartalmának.

Ha legalább ¹/₃ akkora az ablaknyilás magassága, mint a helyiségé, akkor elegendő, ha az ablakfelületek *f)* a világitandó helyiség alapterületéhez *F)* ugy viszonylanak, mint 1 : 6 egész 1 : 8-hoz. Erős világitást igénylő helyeken ez a viszony megközeliti az 1 : 4-et.

Gázvilágitásnál szolgáljanak a következő adatok:

A helyiség méretei		A szükséges lángok száma	A lángok padlófeletti magassága m.
alapterület m²	magasság m.		
20	4	2—3	2·0—2·2
30	5	5—6	2·2—2·4
50	6	9—12	2·4—2·8
100	7	16—20	2·8—3·5
150	9	25—30	3·5—4·0
250	11	40—45	4·0—4·5
360	13	60—70	4·5—5·5
500	15	100—120	5·5—6·0

Itt 15 normál gyertya erősségü gázlángok vannak feltételezve. Általában 8 m³ zárt helyiség térfogatra egy láng számitható.

Elektromos ivlámpáknál gyárhelyiségekben minden 100—500 m² alapterületre egy lámpa számitható.

Egy 16 normal gyertyaerejü izzólámpa egy gázlángot helyettesithet, tehát erre nézve a fennebbi tábla érvényes.

Minden munkateremben legalább egy biztonsági lámpának kell lennie.

d) *A helyiségek fütése és hőmérséklete.*

A munkatermek fütőberendezéseinél különös gond forditandó azok tüzbiztonságára, továbbá arra, hogy azok az egészségre ártalmas gőzöket vagy gázokat ne terjeszszenek. Figyelni kell arra is, hogy azoknak a munkatérbe eső magasabb hőmérséklettel biró alkatrészei megfelelő rácsozattal elburkolva legyenek.[1])

[1]) A fütőberendezések helyességének megbirálására nézve a következők szolgálhatnak utmutatásul:

Hozzávetőleges számitás alkalmával a fütendő helyiség köbméterje után óránként 13 hőegység vétetik számitásba.

Ventillált helyiségeknél az igy nyert hőmennyiséghez még a beáramló friss levegő felmelegitésére szükséges hőmennyiség számitandó hozzá.

e) *Az ipartelep általános tisztasága.*

A helyiségek tisztántartására a gyárvizsgáló forditson kiváló gondot.

Ez irányban megkövetelendő, hogy a helyiségek — ott, ahol ez czélszerü — naponkint nedves seprüvel sepertessenek ki; a hulladék és szemét naponkint eltávolittassék, a padlók lehetőleg évenkint többször, mig a falak évenkint legalább egyszer, megfelelő módon megtisztittassanak.

A helyiségekben kellő számu, vizet tartalmazó köpőedény alkalmazandó, melyeknek tartalma naponkint az árnyékszékbe öntendő. A köpőedények forró vizzel lehetőleg gyakran kiöblitendők.

A munkások személyes tisztaságának ápolására megfelelő számu mosdóhely és mosdóeszköz álljon rendelkezésre. A mosdóhelyek olyanok legyenek, hogy azokban a viz ne álljon, hanem a munkásoknak lehetőleg csapon ereszthető tiszta viz álljon rendelkezésükre.

Oly üzemeknél, melyek mellett vagy por vagy szenny képződik, vagy amelyeknél a munkások ruhái megnedvesednek, a munkások számára eltözőhelyiségek, vagy legalább elzárható, megfelelő ruhaszekrények (külön a férfiak és külön a nők részére) tartandók fenn.

Meggyőződés szerzendő arról is, hogy a telep el van-e látva — külön a férfiaknak és nőknek — kellő számu (lehetőleg 25—25 munkásra legalább egy), az egészség követelményeinek megfelelő árnyékszékkel és hogy azok tisztán tartva és kellően fertőtlenitve vannak-e?

f) *A gyártelep ivóvize.*

Élvezhető és kellő mennyiségü ivóvizről minden ipartelepen gondoskadva kell lenni.

Ahol a viz tartályban tartatik, a tartály befödendő és csappal látandó el; közvetlen a tartályból vizet meriteni nem szabad; minden munkás lehetőleg saját ivóedénynyel birjon.

Különleges óvóintézkedések.

26. §. Különleges óvintézkedést kivánnak a munkások egészségügye szempontjából a *gyufagyárak.*

Ehhez képest a gyufagyárakban a munkások egészségének megóvása érdekében a következők tartandók szem előtt:

1. Mindazon gyufagyárakban, melyekben a gyufakészitéshez sárga foszfort használnak:

a) a gyutömeg készitésének,

b) a gyutömegbe való bemártásnak,

c) a bemártott szálak szárításának,

d) a száritott gyufák első csomagolásának, jól szellőzhető és szellőző kéményekkel ellátott, tüzvész tovaterjedésének meggátlására elkülönitett, földszinti helyiségekben kell történnie. E helyiségek egymással összeköttetésben lehetnek, eltekintve azonban a gyufaszálak bemártására és a kész gyufák első csomagolására szolgáló helyiségektől, melyek közül az előbbiek a gyufaszálaknak rámába való berakására szolgáló helyiségekkel és az utóbbiak a kész áruk raktározására szánt helyiségekkel közvetlen közlekedhetnek, más munka-, lakó- vagy üzlethelységekkel közvetlen összeköttetésben nem állhatnak. A jelzett helyiségekben kizárólag csakis azon munkálatok hajthatók végre, melyekre azok szánva vannak, a bemártásra szolgáló helyiségekben azonban a gyufaszálak kénezése vagy parafinozása is végezhető.

2. Azon helyiségek, melyekben az első pontban emlitett *a), b), d)* alatt megjelölt munkálatok végeztetnek, minden félévben legalább egyszer kimeszelendők és a falak előzetesen a tapadó foszfor eltávolitása czéljából letakaritandók és ledörzsölendők.

3. A gyutömeg készitésére szolgáló helyiségeknek ugy kell berendezve lenniök, hogy azokból külön szellőző készülékek segélyével a támadó foszforgőzök azonnal elvezethetők legyenek.

A gyutömeg készitésére csakis elzárható és a keletkező foszforgőzök eltávolitására a szabadba szolgáló elvezető csővel ellátott edények használhatók. Azon edények, melyek gyutömeget tartalmaznak, állandóan fedve tartandók.

Ez igen könnyen végezhető annak figyelembe vételével, hogy 1 m^3 levegő hőmérsékletének 1° Celsius-sal való emelésére 0·31 hőegység igényeltetik.

A szükséges fütőfelület kiszámitására szolgáljanak a következő adatok:

A légfütő fütőfelületének 1 négyzetmétere sima felület mellett circa 3000 h. e. szolgáltat.

A légfütő fütőfelületének 1 négyzetmétere bordás felület mellett circa 1800—2000 h. e. szolgáltat.

Nagynyomásu gőzfütőfelület 1 négyzetmétere sima felület mellett circa 1000 h. e. szolgáltat.

Nagynyomásu gőzfütőfelület 1 négyzetmétere bordás felület mellett circa 700 h. e. szolgáltat.

Kisnyomásu gőzfütőfelület 1 négyzetmétere sima felület mellett circa 800 h. e. szolgáltat.

Kisnyomásu gőzfütőfelület 1 négyzetmétere bordás felület mellett circa 500 h. e. szolgáltat.

Forróviz-fütőfelület 1 négyzetmétere sima felület mellett circa 1000 h. e. szolgáltat.

Melegviz-fütőfelület 1 négyzetmétere sima felület mellett circa 300 h. e. szolgáltat.

Melegviz-fütőfelület 1 négyzetmétere bordás felület mellett circa 250 h. e. szolgáltat.

Légfütésnél nem szabad hogy a levegő 55° Celsiusnál jobban felmelegitve lépjen a fütendő térbe.

4. A gyufaszálak mártásának oly készülék segélyével kell történnie, mely a foszforgőzöknek a munkahelyiségekben való elterjedését teljesen meggátolja és a mártással foglalkozó munkást a foszforgőzök belélegzésétől megóvja.

5. Mesterségesen fütött száritóhelységben a hőmérséknek 35 C fokon felül nem szabad emelkednie. Minden ily helyiségben hőmérőnek kell lennie, melyen a megengedhető hőmérséknek egy könnyen észrevehető és kivülről is látható jegygyel kell megjelölve lennie. Ha a munkásnak a gyufák berakása vagy kivevése végett e helyiségekbe kell mennie, a bemenetel előtt az ajtónak és ablakoknak legalább is egy fél óráig tartó nyitvahagyásával, vagy más alkalmas szellőztető készülék segélyével gondoskodni kell arról, hogy teljes légcsere utján azokban veszélytelen levegő legyen, mely célból az ablakok és szellőző készülékek e helyeken ugy készitendők, hogy azok kivülről is nyithatók, illetve müködésbe hozhatók legyenek.

6. A gyufáknak a rámából való kiszedésére és a csomagolásra szolgáló helyiségeknek oly légtérrel kell birniok, hogy minden munkásra legalább is 10 köbméter levegő jusson.

7. Gyufalszálak gyalulásával és rostálásával is foglalkozó gyáraknak e czélra külön, jól szellőzhető helyiségekkel kell birniok.

8. Az 1. pontban *a), b)* és *d)* alatt megjelölt helyiségeket a munkaszünetek ideje alatt folyton szellőztetni kell és naponkint a munka befejeztével ki kell alaposan takaritani. A takaritás közben összegyült hulladék azonnal elégetendő.

9. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy az *a), b)* és *d)* alatt megjelölt helyiségekben foglalkozó munkások csakis e czélra szolgáló, az egész testet, illetve alsó ruházatot elfedő köpenyt vagy hosszu zubbonyszerü felső ruhát viseljenek munkaközben, mely ruhadarabok a munka bevégeztével külön e czélra szolgáló és a munkahelyiségtől elválasztott helyiségekben helyeztessenek el. E helyiségekben külön záros ruhatartóknak is kell lenniök a közönséges viselő ruhák számára, melyeket a munkások a munka kezdete előtt levetni tartoznak.

10. A munkaadónak nem szabad megengednie, hogy a munkások élelmi szereket vagy italokat vigyenek magukkal a munkahelyiségekbe. Kötelessége gondoskodni arról, hogy a munkások a munka- és öltözőhelyiségektől elkülönitett helyiségekben étkezzenek s a netán magukkal hozott élelmi szereket a munkábalépés előtt itt helyezzék el.

11. A munkahelyiségeken kivül, de azok közvetlen közelébe külön helyiségekben mosdókészülékek állitandók fel. E készülékeknek oly nagyterjedelmüeknek, vagy oly számban levőknek kell lenniök, hogy a munkások egyötöd része azokban egyszerre megmosakodhassék. A mosdóhelyiségben minden munkás részére szájöblögetésre külön pohár és elég mennyiségü 0·1 százalékos felmangánsavas kalioldat és tiszta viz kell hogy rendelkezésre álljon.

12. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy a munkások étkezés előtt, valamint a gyárból való eltávozás előtt, kezeiket alaposan megmossák, szájukat kiöblögessék és munkaközben használt felső ruháikat levessék.

13. A munkaadók az 1. pontban *a), b), c)* és *d)* alatt megjelölt helyiségekben végzendő munka teljesitésére csakis oly munkásokat fogadhatnak fel, kik közalkalmazásban lévő orvos bizonytványával igazolják, hogy foszfornekrozisban nem szenvednek, odvas fogakkal nem birnak, tüdővészre hajlamositva nincsenek s általában testi alkatuknál fogva az itt szóba jöhető megbetegedéseknek különös mértékben kitéve nincsenek. E bizonyitványok megőrzendők és az ellenőrző hatóságnak bemutatandók.

14. A munkaadó e részben a munkások egészségi állapotának felügyeletével köteles egy orvost megbizni, kinek a munkásokat legalább minden évnegyedben egyszer megvizsgálnia és az előforduló és a foszfor mérgező hatására visszavihető megbetegedési eseteket a munkaadó tudomására hoznia kell. E felügyelő orvos neve és lakása az illetékes elsőfoku egészségügyi hatósággal és az illetékes kir. ker. iparfelügyelővel közlendő. A munkaadó köteles minden megbetegedéséről, mely a foszfor mérgező hatására vihető vissza, mihelyt arról akár az orvos által, akár más uton értesült, az illetékes elsőfoku egészségügyi hatóságot és az illetékes m. kir. iparfelügyelőt értesiteni. Ilyen megbetegedetteket az 1. pont *a), b), c)* és *d)* alatt megjelölt helyiségekben tovább foglalkoztatni tiltva van.

15. A munkaadó köteles munkásairól rendes névjegyzéket vezetni, melynek az 1884. évi XVII. törvényczikkben foglalt ipartörvény 112. §-ában felsorolt rovatokon kivül külön rovatokat kell tartalmaznia annak feltüntetésére, hogy az illető munkás mikor és ki által kiállitott orvosi bizonyitvány alapján vétetett fel és a legutóbbi orvosi vizsgálat alkalmával milyen egészségi állapotban találtatott, mely utóbbi rovat a vizsgáló orvos által mindenkor aláirandó.

16. Az 1. pont *a), b), c)* és *d)* alatt jelölt helyiségekben tizenhat éven aluli munkásokat alkalmazni tilos. Ezen rendelkezés alól kivételnek elvi okokból semmi esetre sem lehet helye.

17. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy az itt tekintetbe jöhető hevenymérgezések vagy égési sebek orvosi ellátáshoz szükséges gyógyszerek és kötszerek a gyárban mindenkor készletben legyenek.

18. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy a gyárhelyiségekbe idegenek, vagy az alkalmazottaknak ott nem foglalkozó hozzátartozói bemenetelt ne nyerhessenek.

19. Ujonnan létesülő gyárak berendezésénél a fenti szabályok szigoruan szem előtt tartan-

dók, valamint szem előtt tartandó azon körülmény is, hogy az ilyen uj gyárak összes munkahelyiségei legalább is öt méter magasak, világosak és a szellőztethetés czéljaira eleve alkalmasak legyenek. Ez utóbbi körülményre ugy a gyártelep helyének általános közegészségi s tüzrendőri szempontokból is helyes kiválasztásával, a tekintetbe jöhető szomszédokra a telep engedélyezésénél eljáró hatóságok kiváló figyelemmel lenni kötelesek.

20. A gyár üzembe helyezése csakis az elsőfoku egészségügyi hatóságnak előzetes szemle alapján adott engedélye után lehetséges, mely szemlére az illetékes iparfelügyelő is meghivandó.

21. A fenti határozmányokra vonatkozó, a m. kir. belügyministernek 1898. évi márczius hó 27-én kelt 24929. számu szabályrendelete, valamint az alábbi »Figyelmeztetés« az összes munkahelyiségekben könnyen hozzáférhető helyen állandóan kifüggesztve tartandó.

»Figyelmeztetés.

A gyufagyártásnál használt foszfornak az emberi egészségre káros hatása van.

Ezen káros hatásból betegségek származhatnak. Ezen megbetegedések előjelei, hogy a foghus megduzzad, fájdalmas lesz, könnyen vérzik, majd kifekélyesedik; a fogak ingani kezdenek és azokban makacs fájdalmasság lép fel; más esetekben erős köhögés és mellfájás jelentkezik. Akiknél ilyen tünetek mutatkoznak, azok további sulyosabb megbetegedések, mint csontszu és sorvadás kikerülése végett felhivatnak, hogy saját érdekükben az orvosnál jelentkezzenek, a munkából kilépjenek és magukat rendszeresen gyógykezeltessék.

Akinek a testén sebek támadnak, szájában genyesedés jelentkezik, foghusa vérezni kezd, avagy csak most odvassá vált foga van, annak a gyutömeg készitésére, gyufaszálak bemártására és első csomagolására szolgáló helyiségekben dolgoznia vagy tartózkodnia különösen veszélyes, miért is az ilyen bajban szenvedők a munkát ott annál inkább abbahagyni tartoznak, mert a negyedévi orvosi vizsgálat alkalmával e helyekről ugy is ki fognak tiltatni. A foszfor káros hatásának meggátlása czéljából köteles minden munkás evés előtt kezeit jól megmosni és száját a készenálló ibolyaszinü szájvizzel, vagy elhárithatatlan undor esetén tiszta vizzel mindenesetre jól kiöblögetni, felső munkaköpenyét vagy zubbonyát mindannyiszor levetni.«

Az ipartelep munkásjóléti intézményei.

27. §. Az iparteleppel kapcsolatos munkásjóléti, vagy egyéb intézkedéseknél főként a következő szempontok tartandók szem előtt:

Megvizsgálandó, hogy a gyárakban a munkáslakások és kaszárnyák, hálótermek — amennyiben ilyenek vannak — megfelelnek-e az egészség követelményeinek, vajjon e helyiségek általában tisztán tartatnak-e s nincsenek-e tulzsufolva, vagyis nincs-e azokban több egyén elhelyezve, mint amennyit a helyiségek légtérfogata (a lakóhelyiségekben legalább 10 köbméternyit számitva minden egyes alvóra) megenged. Figyelem forditandó arra is, hogy a a tanonczok hálóhelyei megfelelők és tiszták-e?

Amennyiben ezek tekintetében a gyárvizsgáló a munkások egészségére káros állapotokat találna, hasson oda, hogy a munkaadó a munkások számára egészséges, tiszta lakó- és hálóhelyeket nyujtson.

A közös étkezőhelyek, gyári kantinok, közfogyasztási szövetkezetek feltétlenül megvizsgálandók, nevezetesen abban az irányban, hogy azok tisztán tartatnak-e; a bennük árusitott ételek és italok tisztaság, romlatlanság és élvezhetőség szempontjából megfelelők-e?

Szükség esetén intézkedjék a kifogásolni valók orvoslásáról és pedig mindenkor a munkaadó utján elsősorban.

Az oly gyárakban, melyek kórháztól távol esnek, lehetőleg betegszoba tartandó fenn arra a czélra, hogy a hirtelenül megbetegedettek az orvos megérkeztéig, vagy kórházba szállitásukig elhelyezhetők legyenek.

Az ezen szakaszban foglaltak tekintetében azonban az eljáró közegnek a legnagyobb tapintattal és fenforgó viszonyok kellő mérlegelésével kell eljárnia, nehogy a munkaadók fölös költségekkel terheltessenek.

Ezen határozmányok főként uj telepek keletkezésénél a telepengedélyezési eljárás alkalmával érvényesitendők, amikor azok akadály nélkül megkövetelhetők.

A gyártelepek munkáslaktanyáiban a nyilvánvaló tüdővészben szenvedő, de még munkaképes egyének lehetőleg külön helyiségekben, vagy legalább a többiektől elkülönitett fekhelyeken helyezendők el.

Ha a gyárvizsgáló vizsgálat közben arról győződik meg, hogy valamely ipartelepen, vagy az ezzel kapcsolatos más intézménynél oly mérvü közegészségellenes állapot forog fenn, melynek megszüntetése tekintetében szaktanácsra van szüksége, az iránt az ipari főfelügyelő utján a kereskedelemügyi ministerhez haladéktalanul jelentést tenni tartozik. Ennek megtörténte a gyárviszgálati jelentés »Észrevételek« rovatába feljegyzendő.

Óvókészülékek elrendelése.

28. §. Amennyiben a gyárvizsgáló a munkások egészségét, testi épségét vagy esetleg életét is veszélyeztető állapotokat vagy berendezéseket talált volna, köteles azokra a munkaadót figyelmeztetni s egyuttal utmutatással

és szakszerü tanácscsal is ellátni avégből, hogy a szükséges intézkedések a lehető legczélszerübben, mindazonáltal a felesleges költségek mellőzésével foganatosittathassanak; gondoskodni kell az észlelt hiányok megszüntetése végett szükséges intézkedésekről, mely körülményt a gyárvizsgálati jelentésbe felvenni tartozik.

Ha a szükségesnek mutatkozó óvórendszabályok valamely védőkészülék felállitását tennék kivánatossá, tartozik a gyárvizsgáló a munkaadónak a felállittatni rendelt védőkészülékre vonatkozó észrevételeit meghallgatni és a védőkészülék megválasztásánál azokat fontolóra venni. Ha pedig a munkaadónak az iparfelügyelő által alkalmazandónak rendelt védőkészülékekre vonatkozólag kifogása volna, erről a kir. ipari főfelügyelőnek jelentés teendő, kinek válaszáig az intézkedés függőben marad. Megjegyzendő, hogy még ily esetben is fenmarad a munkaadónak az elrendelt intézkedés elleni felszólamlási joga, melynek ministeri elintézéseig az ügy függőben tartandó.

Amennyiben az elkészitendő vagy alkalmazásba veendő védőkészülék helyes elkészitésének, illetőleg alkalmazási módjának megértése azt kivánatossá teszi, köteles a gyárvizsgáló a védőkészüléket világos vázlatrajzban feltüntetni, sőt ha az bármely körülménynél fogva szükségesnek mutatkozik, azokról a munkaadó részére részletes szaktervet is dijmentesen késziteni.

Az esetben, ha a gyárvizsgáló oly óvóintézkedések elrendelését vélné szükségesnek, amelyek házilag ki nem vihetők és igy költséges beszerzésekkel, illetve munkálatok végeztetésével, esetleg átalakitásokkal járnak, valamint oly esetben, midőn már meglevő óvóintézkedések esetleges kicserélése vagy átalakitása válik szükségessé: ezen intézkedések felülbirálás végett előzetesen az ipari felügyelőhez felterjesztendők.

A szükségesnek mutatkozó és elrendelt óvóintézkedések a gyárvizsgálati ürlap megfelelő rovatába szintén feljegyzendők.

29. §. A gyárvizsgálati jelentés »Észrevételek« rovatába a gyárvizsgálat alkalmával esetleg tett oly észleletek vagy szerzett tapasztalatok is felveendők, melyek az előző kérdések keretén kivül esnek ugyan, de iparfelügyeleti szempontból felemlitést érdemelnek. Az ipartelepek tulajdonosai által esetleg emelt panaszokat az iparfelügyelők külön jelentés kiséretében terjesztik fel a kereskedelemügyi ministerhez. A gyárvizsgálati jelentés (ürlap) kitöltés után a gyárvizsgáló által aláirandó.

Gyárvizsgálati jelentések elkészitése és felterjesztése.

30. §. Az ugyanazon kiszállás alkalmával megvizsgált gyárakról készitett füzetes jelentési ivekről a gyárvizsgáló hazaérkezte után különálló jelentési ivekre, amelyek egyébként teljesen megegyeznek a füzetes jelentésekkel, tisztázatokat késűit és azokat aláirva a kerületi kir. iparfelügyelőnek átvizsgálás és a szükséges intézkedések megtétele végett átadja. Átadja egyuttal a füzetes gyárvizsgálati jelentést oly czélból, hogy annak adatai a gyári törzslapokba és az évi jelentés táblázatos kimutatásaiba bejegyeztessenek s ennek megtörténtével a füzetes jelentések iktatás után irattárba helyeztessenek.

A kerületi kir. iparfelügyelő az összegyüjtött gyárvizsgálati jelentéseket, annak pontos feltüntetésével, hogy a gyárvizsgálatok alkalmával észlelt hiányok megszüntetése, vagy a mulasztások megtorlása czéljából mely hatóságnál, mily szám alatt tett intézkedést, az utazási számlák benyujtásának szabályszerüleg megállapitott határidejéig a kir. ipari főfelügyelőhöz felterjeszti, ki azokat feldolgozva, az egyes iparfelügyelői kerületben teljesitett gyárvizsgálatokról negyedévenként a kereskedelemügyi ministernek kimeritő jelentést tesz.

Hatósági megkeresések.

31. §. A gyárvizsgáló tartozik az összes észlelt hiányokra és netaláni mulasztásokra a munkaadót, illetőleg helyettesét a gyárvizsgálat alkalmával figyelmeztetni és azok pótlására, illetőleg megszüntetésére felhivni, megjegyezve, hogy ez irányban megfelelő utasitást veendő, még illetékes iparhatóságától is.

Evégből az összes hiányokról, illetve mulasztásokról tartozik a kerületi iparfelügyelő további eljárás, illetve azok pótlásának és megszüntetésének elrendelése végett az illetékes elsőfoku iparhatóságot értesiteni s azon esetben, midőn akár az 1884 : XVII. t.-cz., akár az 1891 : XIII. és XIV. vagy az 1893 : XXVIII. törvényczikkek büntető rendelkezései alá eső mulasztás vagy hiány forog fenn, az iparfelügyelő a büntetési eljárás megindítására is megkeresi az emlitett iparhatóságot.

Azon esetben azonban, midőn műszaki szakismereteket feltételező oly óvintézkedések elrendelésének szüksége mutatkozik, melyekre nézve csak általánosságokban tartott rendelkezések állanak fenn, amelyekre nézve tehát a részletes utasitásokat a munkaadók csakis közvetlenül az iparfelügyelőtől vehetik és amelyek kivitelének szakszerü ellenőrzését szintén csak az iparfelügyelő teljesitheti, ezek elkészitése iránt az eljáró közeg a helyszinén intézkedik. Amennyiben pedig óvókészülékek elkészitésének vagy helyes alkalmazásának megérthetése végett részletesebb szaktervek elkészitését igényli, tartozik az eljáró közeg a helyszinén adott szóbeli utasitáson kivül a szükséges rajzokat elkésziteni és azokat a munkaadó rendelkezésére bocsátani.

Ez utóbbi intézkedések tekintetéből, nemkülönben ha apróbb szabálytalanságok, hiányok vagy mulasztások miatt csak az esetben fordul a kerületi iparfelügyelő az elsőfoku iparhatósághoz, ha a gyárvizsgáló a legközelebbi gyárvizsgálat alkalmával azt tapasztalná, hogy a munkaadó anélkül, hogy valamely elfogadható ok fenforogna, a felhivásnak nem tett eleget.

Minden intézkedés a gyárvizsgálati jelentés »Intézkedések« rovatába, ezenfelül a tett rendelkezések nyilvántartására szolgáló s minden gyártelepen e czélra felfektetett 1. sz. minta szerinti »Gyárvizsgálati könyvbe« is bevezetendő.

Sürgős intézkedést igénylő eseteket kivéve ugy e saját, mint az iparhatóságok eljárásának egyszerüsitése szempontjából a kerületi iparfelügyelő az elsőfoku iparhatóság területén lévő gyárakra nézve együttesen keresi meg az illető iparhatóságot.

Hogy pedig az iparfelügyelő az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 28. §-ában biztositott felebbezési jogát érvényesithesse, szükséges, hogy a feljelentései tárgyában hozott iparhatósági határozatoknak megküldését az idézett törvényszakasz alapján megkivánja s az iparhatóságokat véghatározataik megküldése tekintetében feljelentései és megkeresései nyilvántartása által ellenőrizze s a szükséghez képest felebbezési jogát is igénybe vegye.

Amennyiben pedig az iparfelügyelő ellenőrzési feladatai teljesitése körül az elsőfoku iparhatóságok működésében bármily irányban mulasztást vagy késedelmet tapasztalna, annak orvoslása iránt elsősorban a másodfoku iparhatósághoz kell fordulnia s jelentéseivel ugy a hatósági eljárásban tapasztalt mulasztásoknál, mint bármely más ügyeknél csak az esetben járulhat az ipari főfelügyelő utján a kereskedelemügyi minister elé, ha akár azért, mivel a mulasztást a másodfoku iparhatóság követte el, akár pedig azért, mivel a másodfoku iparhatósághoz intézett megkeresések eredményre nem vezettek, az ügy érdekében a tapasztalt mulasztások vagy hiányok megszüntetése, illetve megtorlása iránt a ministernek kell intézkedni; érintetlen maradván az iparhatóság netalán ki nem elégitő, vagy sérelmes határozata (végzése) ellen a törvényes felebbezés.

Oly esetekben, midőn közlekedési vállalattal kapcsolatos ipartelepen észlelt hiányokról vagy mulasztásokról van szó (10. §.), nem az iparhatóság, hanem a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség (Budapest, kereskedelemügyi ministerium) keresendő meg.

III. FEJEZET.

Gőzkazánügyek.

A gőzkazánok, gőztartók és gőztogédények megvizsgálásánál, megszemlélésénél, valamint nyilvántartásánál az 1886. évi 22790. sz. kazánügyi kormányrendelet és az annak kapcsán kiadott rendeletek figyelembe vétele mellett a következő határozmányok tartandók szem előtt: [1])

Általános határozatok.

32. §. Minden gőzkazán, illetve gőzfejlesztő hatósági felügyelet és ellenőrzés alá tartozik s evégből üzembevétel előtt, továbbá minden öt év elteltével időszakonként megpróbálandó, azonfelül ugy az időszakos próbát közvetlenül megelőzőleg, mint az öt évi használati időtartamon belül a próbát követő harmadik évfolyamán beható szerkezeti megvizsgálás (revizió), végül pedig évenként egyszer ellenőrzési szemle alá veendő.

Kivételt képeznek s igy tehát hatósági felügyelet és ellenőrzés alá nem tartoznak a csekély ürtartalmu gőzkazánok, illetve gőzfejlesztők, még pedig a tüzfelület nagyságára való tekintet nélkül:

a) 100 liter ürtartalomig az esetben, ha a működés közben használandó legnagyobb gőznyomás 10 küllégkörnyomást túl nem halad;

b) 150 liter ürtartalomig az esetben, ha 6 cm. vagy ennél kisebb átmérőjü csövekből vannak összeállitva s ennélfogva a robbanás veszélye ellen igen nagy biztositékot nyujtanak.

Az ily kisebb gőzkazánok, illetve gőzfejlesztők azonban csak ugy vehetők üzembe, ha azok egy, a használati nyomásnak megfelelő sulylyal terhelt biztonsági szeleppel és egy gőzfeszélymérővel vannak felszerelve.

Ilynemü gőzfejlesztőknél szükséges, hogy első üzembevételük előtt szemle utján hivatalból megállapittassék, vajjon a jelzett biztonsági felszerelvényekkel vannak-e látva vagy sem. Ennek eszközlése, valamint az ürtartalom megállapithatása végett az ily gőzfejlesztők üzembevétel előtt az illetékes kerületi iparfelügyelőnek bejelentendők, ki a jelen Utasitás határozatainak megfelelő ily gőzfejlesztők használatba vételére szóbeli engedélyt ad s annak jeléül a biztonsági szelepet és emeltyüt lebélyegzi. A kazán köbtartalmának megmérése vizzel való megtöltés által eszközlendő, mihez azonban pontosság kedvéért csupán akolt (czimentirozott) edények használhatók.

Kivételt képeznek továbbá az oly kisnyomásu gőzkazánok is, melyek 0·5 légkörnyomásu vagy ennél is kisebb nyomásu gőzök előállitására szolgálnak, ha azok vagy egy a kazán vizterébe érő, legfeljebb öt méter magas s legalább 8 cm. átmérőjü, felül nyitott s el nem zárható biztonsági csővel, vagy egy a kazán gőzterével összeköttetésben álló, a fenti méreteknek megfelelő, szifonszerü vizelzárással ellátott s a gőznyomást önműködően szabályozó biztonsági csőberendezéssel vannak ellátva.

[1]) Az idézett 22790. sz. a. rendelet és a vele kapcsolatos egyéb rendeletek az ezen utasitást követőleg közöltetnek.

Az ily gőzkazánok üzembevételük előtt az illetékes kerületi iparfelügyelőnek szintén bejelentendők, ki a helyszinén eszközlendő szemle alapján a jelen Utasitás határozatainak megfelelő ily gőzkazánok használatba vételére szóbeli engedélyt ad.

A gőzkazánokra nézve fennálló határozatok, amennyiben jelen Utasitás szerint kivétel nem tétetik, általában érvényesek minden gőztúlhevitőre, gőztartóra és gőzfogó edényre is, ha űrtartalmuk 100 liternél nagyobb és ha azok használati gőznyomása nagyobb a küllégkörnyomásnál.

Kivételnek e tekintetben csupán a kisebb nyomással működő szeszpároló készülékeknél, czefrefőző-kádaknál, cellulose-fűző és telitő (impregnáló) kazánoknál, továbbá a kelmefestő- és papiriparban használt, valamint az ezekhez hasonló szerkezetü, de más czélokra szolgáló száritóhengereknél van helye, melyek megvizsgálás tárgyát nem képezik és mikénti kezelésük szempontjából sem esnek hatósági ellenőrzés alá. Ezen készülékek csupán első üzembe vételük előtt szemlélendők meg annak megállapitása végett, vajjon a jelen Utasitás 38. §-ában előirt felszerelvényekkel el vannak-e látva vagy sem.

A vasuti mozdonykazánok és a gőzhajókon s egyéb uszóműveken elhelyezett kazánok, valamint a személyvonatok gőzfütéséhez használt és a vasuti külön kocsikban alkalmazott gőzfütési kazánok jelen Utasitás határozatai alá nem esnek, azok ügyében külön szabályrendeletek intézkednek.

33. §. Minden helyhez kötött (stabil) gőzkazánnak megvizsgálása ott tartandó meg, ahol az tényleg használatba vétetik, tekintet nélkül arra, hogy a kazán a helyreszállitás előtt volt-e már megvizsgálva vagy sem.

A mozdony (lokomobil) és szabadon álló be nem falazott vasuti vizállomási, valamint ezekhez hasonló szerkezetü és felállitásu egyéb gőzkazánok, gőztartók és gőzfogó edények a jelen Utasitás értelmében az ország határain belül vizsgálandók meg s az erről kiállitott használati engedélyek az egész ország területén egyaránt érvényesek.

A mozgony és szabadon álló be nem falazott vasuti vizállomási, valamint ezekhez hasonló szerkezetü és felállitásu egyéb gőzkazánok, a gőztartók és gőzfogó edények rendeltetési helyökre történt szállitásuk, valamint minden a község határain kivül terjedő további helyváltoztatások után, ha uj felállitási helyükön előreláthatólag nyolcz napnál tovább fognak használtatni, az illető törvényhatóság területén működő kerületi iparfelügyelőnek nyolcz napon belül bejelentendők, még pedig a gőzkazánokra vonatkozó főbb adatoknak, u. m.: a kazángyáros nevének, a gyártás helyének és évének, a kazán gyári számának, a tüzfelület és az engedélyezett használati gőznyomás nagyságának, a viznyomási próba idejének és helyének, végül — amennyiben nem uj gőzkazánról van szó, — előbbi tulajdonosa nevének és lakhelyének közlése mellett.

Ezen bejelentés elmulasztása vagy a bejelentésre nézve megállapitott határidő túllépése közigazgatási uton elbirálandó kazánrendőri kihágást képez s jelen Utasitás 53. §-ának *b)* pontjában foglalt határozatok értelmében 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén megfelelő elzárással büntetendő.

34. §. A gőzkazánok üzembevétel előtti és időszakonkénti megpróbálása iránt az illető kazántulajdonos vagy megbizottja azon kerületi iparfelügyelőhöz tartozik fordulni, kinek működése ama törvényhatóság területére kiterjed, melyben a gőzkazán fel van állitva.

Ez alkalommal a következő okmányok küldendők be:

a) Üzembevétel előtti próba esetén:

1. Az esedékes kincstári illetéknek az állampénztárba vagy kir. adóhivatalba történt befizetéséről szóló nyugta.

2. Az eljárási dij lefizetését igazoló állampénztári vagy adóhivatali nyugta. (35. §.)

3. Egy vázlatrajz, melyből a gőzkazán összes rostély- és tüzfelülete kiszámitható és amelyben a normális vizállás magassága világosan meg van jelölve.

Ezen vázlatrajz alatt nem lépték szerint készitett, hanem csupán egyszerü, a kazán méreteit feltüntető és szabadkézzel is előállitható rajz értendő, melyet a kazán kezelése körül alkalmazott egyén is elkészithet.

4. Egy teljes leirás, melyben fel van sorolva: a gyár neve, ahol a kazán készült vagy javittatott, továbbá a gyári szám és az év, melyben a kazán gyártatott (régi használt kazánoknál, amennyiben lehetséges), nemkülönben az iparág és czél, melyre a kazán szolgálni fog, az épületnek és helyiségnek körülirása, melyben a kazán fel van állitva, a használatban kifejteni szándékolt legnagyobb gőznyomás atmoszférákban, a biztonsági szelepek száma, alakja és sulya, ugyszintén emeltyüs szelepeknél még különösen az emeltyüknek karviszonya és végpontra vonatkoztatott (redukált) sulya és végre az anyag, melyből a kazánlemezek, tüzés forralócsövek készültek.

A székesfővárosban kazánok felállitására az épitési szabályok intézkedéséhez képest az épitési hatóság engedélye is megkivántatik.

b) Időszakos próba esetén:

1. Az esedékes kincstári illetéknek az állampénztárba, vagy kir. adóhivatalba történt befizetéséről szóló nyugta.

2. Az eljárási dij lefizetését igazoló állampénztári vagy kir. adóhivatali nyugta.

3. A gőzkazánnak legutolsó használati engedélye vagy ennek másolata.

Az elárusitásra kerülő és ujból használatba venni kivánt ócska gőzkazánoknál — melyek üzembevételük előtt, ujabbi haszná-

latuk helyén, szigoru szerkezeti megvizsgálás alá veendők és megpróbálandók — a fent előirt mellékleteken kivül még a korábbi kazánpróbák és ellenőrzési szemlék eredményét feltüntető kazánnyilvántartási könyvecske is eredetiben vagy hiteles másolatban csatolandó.

Ha az ilyen kazánok előbbi használati engedélye és nyilvántartási könyvecskéje be nem szerezhető — a kazán használatának engedélyezése a kereskedelemügyi m. kir. ministernél kérelmezendő. Az ez iránt benyujtandó folyamodványban hiteles módon igazolandó, hogy honnan származik az illető kazán, ki gyártotta, melyik évben készült, ki volt előbbi tulajdonosa, s ezelőtt hol volt üzemben, továbbá, hogy mily gőzfeszültségre volt engedélyezve, mennyi ideig állott már használatban s miért szüntették be üzemét?

Oly gőzkazánok, amelyekre vonatkozólag a fentebbi adatok hiteles alakban be nem mutathatók, további használatra nem engedélyeztetnek.

A kerületi iparfelügyelő tartozik akként intézkedni, hogy a kérelmezett kazánpróba a kérelem beérkezte után rendszerint 8 napon belül megtartassék, mely határidő a cséplési időszakban is, midőn a kazánvizsgálatok sürübben kérelmeztetnek, a lehetőséghez képest betartandó.

A gőzkazánok szerkezeti megvizsgálása (belső és külső revizió), valamint ellenőrzési szemléje az iparfelügyelők által hivatalból teljesitendő.

Kincstári illetékek és eljárási dijak.

35. §. A gőzkazánok megpróbálásáért (ugy az üzembevétel előtti első, mint a 41. §. értelmében szükségessé vált, valamint az időszakonkénti próbánál) a gőzkazántulajdonosok által a következő kincstári illetékek és eljárási dijak (utazási költségek és napidijak) fizetendők:

a) Kincstári illeték a következő táblázat szerint:

A kazán tüzfelülete négyszögméterekben	A próbáért fizetendő kincstári illeték koronákban
2·5-ig	10.—
2·5— 10·0-ig	20.—
10·0— 50·0-ig	30.—
50·0—100·0-ig	40.—
100·0—200·0-ig	50.—
200·0-on felül	60·—

Ezen illetékek külön tüzeléssel biró, illetve külön használható minden egyes kazán és gőztulhevitő után külön számittatnak.

Gőzfogó edények és gőztartók tüzfelülettel nem birván, az ezek után fizetendő kincstári illeték megállapitásánál a külső összes felület veendő figyelembe.

b) Eljárási dijak, azaz az eljáró kazánvizsgáló közeg utiköltségeinek és napidijainak megtéritése fejében gőzkazánonként 25 (huszonöt) korona, a székesfőváros területén pedig 12·50 korona átalányösszeg.

Ezen eljárási dij, ha a kazántulajdonosnak ugyanazon helyen egyidejüleg több kazánja próbáltatik meg, csak az első kazán után fizetendő teljes összegben, a második és az azt követő minden egyes kazán után pedig az eljárási dij fele, vagyis 12·50 korona, illetőleg a székesfőváros területén 6·25 korona.

Állami intézetek kazánjainak kincstári illetékfizetési kötelezettsége tekintetében a következő határozatok tartandók szem előtt:

1. Állami intézetektől, az azok tulajdonát képező kazánok megpróbálása után, kincstári illeték nem követelhető, de ezen intézetek alatt csakis az államkincstárból ellátott intézetek értendők.

2. A pénzügyminister főhatósága alatt álló vas- és gépgyárak a saját használatukra szolgáló kazánok után kincstári illetéket szintén nem fizetnek; de midőn mások részére gyártott kazánokat próbáltatnak meg, azok után az eljárási dijon felül kincstári illetéket is kötelesek fizetni.

Szerkezeti megvizsgálásokért (reviziók), valamint az évenkénti ellenőrzési szemléért a kazántulajdonosok sem kincstári illetéket, sem eljárási dijat nem fizetnek s az ez alkalommal felmerülő napidijak és utiköltségek a kereskedelemügyi m. kir. ministerium tárczáját terhelik. Midőn azonban a szerkezeti megvizsgálás vagy ellenőrzési szemle a kazán körül észlelt hiányok, a kazántulajdonos mulasztása vagy egyenes kérelme miatt a rendes időben nem hajtható végre, továbbá midőn a kazán szerkezeti megvizsgálása, a kazántulajdonos kérelmére az előirt időn belül is eszközöltetik, a kazántulajdonos tartozik az emlitett eljárási dijat fizetni.

Ha a kazánpróba az eljáró kazánvizsgáló közeg hibáján kivül eső bármely okból a meghatározott időben és helyen megtartható nem volt vagy sikerre nem vezetett, az ujbóli próbát megelőzőleg a kazántulajdonos csakis a szabályszerü eljárási dijat tartozik ujból befizetni.

A kazánvizsgálatért járó kincstári illetékek és eljárási dijak az illetékes kir. adóhivatalba vagy állampénztárba fizetendők be s az iparfelügyelők sem a gőzkazánok megvizsgálásáért, sem egyéb hivatalos működésükért a gőzkazántulajdonosoktól semmiféle dijazást vagy költségmegtéritést nem fogadhatnak el.

Gőzkazánok üzembevétel előtti megpróbálására vonatkozó határozatok.

36. §. A kazánok üzembevétele előtti vizsgálatának a következőkre kell kiterjeszkednie:

a) a kazánok elhelyezésére,
b) anyagára és szerkezetére és
c) szilárdsági megvizsgálására (kazánpróba).

Gőzkazánok elhelyezése.

37. §. A kazánok elhelyezése tekintetében a következő határozatok tartandók szem előtt:

A kazánok csak oly helyiségekben helyezhetők el, melyek boltozva nincsenek és mennyezettel nem birnak és egyébként is a tüzbiztonsági rendszabályoknak megfelelnek.

E részben kivételt képeznek:

a) a 102 mm. (4 angol hüvely) és ennél kisebb csőátmérőjü s huzott vasból készült forralócsövekből álló gőzfejlesztők, melyek bármely helyiségben elhelyezhetők, ha egyéb tekintetben a jelen szabályrendeletnek elég van téve;

b) a bányákban felállitott kazánok;

c) az 1886. évi kazánügyi kormányrendelet életbeléptetése, vagyis 1887. évi január hó 1-je előtti mennyezettel ellátott kazánhelyiségek, melyek mindaddig megtürendők, mig az azokban felállitott kazánok ujakkal ki nem cseréltetnek, illetőleg mig a szóban lévő mennyezeteknek bármely egyéb okoknál fogva történendő eltávolitása szükségessé nem válik.

A tüzcsatornákat és a kazánt közvetlenül körülövező ugynevezett kazánfalazat az épület falaitól legalább is 10 centiméternyi távolságban helyezendő el.

A gyári kémények épitése, átalakitása vagy áthelyezése tekintetében, — mint épités- és tüzrendészet körébe vágó ügyekben — a közigazgatási hatóságok intézkednek.

Gőzkazánok anyaga és szerkezete.

38. §. Az alkalmazandó anyag megválasztása, a kazánlemez vastagságának megállapitása, valamint a gőzkazánok szerkezete és készitési módja a gyárosra bizatik ugyan, a következő határozatok mindazonáltal feltétlenül szem előtt tartandók:

1. A kazánviz rendes állásánál a tüzfelület legmagasabban fekvő részeinek legalább 10 centiméter magas vizréteggel kell fedve lenniök; — mozgony- (lokomobil-) kazánoknál ezen 10 centiméter normális vizállás annyival emelendő, hogy a kazán különböző állásában is a tüzfelület mindig vizzel boritva legyen. Ha pedig a kazán szerkezeténél fogva a fütött felületnek bizonyos része nem lehet vizzel boritva, akkor megkivántatik, hogy az égéstermények által érintett felület megtüzesedésének elháritása végett az égési termények előbb oly nagy vizzel hütött felületeken vonuljanak végig, melyek közönséges tüzelés mellett legalább huszszorta, mesterségesen szitott tüzelés mellett pedig (fuvókkal élesztett tüznél) legalább negyvenszerte nagyobbak, mint az egész tüzrostély-felület.

Ezen aránytól esetről-esetre, a kazángyárosok vagy kazántulajdonosok indokolt kérelmére, csakis a kereskedelemügyi m. kir. minister külön engedélye alapján lehet eltekinteni s ez alapon a vasuti vizállomások azon kazánjaira, melyek az 1886. évi 22.790. sz. kazánügyi kormányrendelet életbeléptetése előtti időben már használatban voltak, a rostély és tüzfelület közötti arányra vonatkozó fenti határozat nem érvényes. Ezen gőzkazánokra azonban az illető vasuttársulatok részéről üzem közben fokozott figyelem forditandó és a tüz hatásának kitett, de viz által nem boritott kazánfelületek kiváló gondozásban részesitendők.

2. A gőzkazánok tüz- vagy forrcsövei, valamint a gőzkazánok vizállás-mutatóihoz és vizkieresztő-csapjaihoz vezető és kazánfalazattal körülvett csövei öntött vasból ne legyenek.

Ezen határozatokból esetről-esetre csak a kereskedelemügyi minister előzőleg kikérendő engedélye mellett térhetni el.

Kivételt képeznek s akadálytalanul alkalmazhatók:

a) az ugynevezett aprócsöves gőzkazánoknak 10 centiméternél kisebb átmérőjü, sárgarézből készült tüz- és forrcsövei;

b) az öntött vasból készült gőzkupok, forrcsőfejek, buvólyukfedelek, csőtoldatok vagy egyéb felszerelési alkatrészek, de csak akkor, ha azokat sem a kazánfalazat nem köriti, sem a tüz vagy égési termények nem érintik és ha átmérőjük nem nagyobb 80 centiméternél;

c) a tüzelőanyag fütőerejének gazdaságosabb kihasználására szolgáló s kivül-belül bordás öntöttvas-csövekből készült gőztulhevitők, amelyek a gőzkazántól csappal elzárható gőzvezetőcsőből állván, a gőzkazánok alkatrészét nem képezik.

Megkivántatik azonban, hogy ezen gőztulhevitők:

α) használatbavétel előtt a gőzkazánokra előirt próbanyomással megvizsgáltassanak;

β) az engedélyezett használati nyomásra beállitott biztonsági szeleppel birjanak és

γ) alkalmazásuk esetén az illető gőzkazánok fütőajtói csapózárral láttassanak el.

3. A kazán teljes felszereléssel birjon.

A kazán teljes felszereléséhez megkivántatik:

a) legalább egy megbizható biztonsági szelep, ha a tüzfelület 2·5 négyszögméternél kisebb, ennél nagyobb tüzfelülettel biró kazánoknál legalább két biztonsági szelep.

Ha több kazán közös gőzgyüjtővel bir, melytől az egyes kazánok külön el nem zárhatók, ez esetben valamennyi kazánra nézve két biztositó-szelep elégséges.

Minden kazánnál általában a szelepmegterhelés sulyok által eszközlendő.

A lokomobil-kazánoknál azonban az egyik szelep rugómérleggel lehet ellátva.

Oly gőzkazánoknál pedig, melyek működé-

sük közben helyüket változtatják, milyenek a tolópadok, forditókorongok, gőzdaruk, mezei és utimozdonyok, utigőzhengerek, czölöpverőgépek stb. kazánai, mindkét szelep, akaszsulyok helyett rugómérlegekkel terhelhető.

A biztonsági szelepeket közvetlenül rugókkal megterhelni tilos;

b) legalább egy teljesen megbizható feszélymérő (manometer), melynek beosztásán a megengedett legnagyobb gőzfeszély egy szembetünő jellel feltüntetendő. Ezenkivül szükséges még a kazánon egy Whitworth-féle ¹/₄ angol hüvelyknyi átmérőjü anyacsavar, hogy arra az ellenőrző feszélymérőt alkalmazni lehessen.

E felszerelések jól látható helyen, ugy helyezendők el, hogy a feszélymérők a kazánnak gőzterével álljanak összeköttetésben és hogy azok mindegyikét a kazántól külön el lehessen zárni;

c) megkivántatik minden 20 négyszögméternél kisebb tüzfelülettel biró stabil- és lokomobil-kazánhoz legalább egy megbizható tápkészülék, melyen a viz bőven szolgáltatható a kazánba, ennél nagyobb gőzkazánokhoz legalább két ily tápkészülék kivántatik meg, melyek mindegyike külön-külön képes legyen a szükséges vizmennyiséget szolgálni és külön-külön működhetik.

A tápszerkezet betorkolásánál (tápfej) egy a kazánba nyiló szelep alkalmazandó, mely a kazánviz visszafolyását megakadályozza.

Több egymásmellett fekvő s együttesen működő kazánnál külön-külön tápszerkezet nem kivántatik, azonban szükséges, hogy minden egyes kazán önműködő szeleppel ellátott különálló tápfejjel birjon;

d) megkivántatik egy megbizható vizállásmutató üveg és legalább két próbacsap.[1])

A próbacsapokat egy második vizállásmutató helyettesitheti.

A vizállás-mutatón a kazán-vizszinnek megengedhető legalacsonyabb állása szembetünően megjelölendő;

e) megkivántatik egy vizleeresztő csap, mely a kazán legmélyebb pontján alkalmazandó.

Helyhez kötött kazánoknál e csőnek egy kiburkolt csatornával kell kapcsolatban állani, mely csatornának a kiömlésnél lévő része legalább két méternyi hosszban vagy tökéletesen nyitva legyen, vagy pedig nyitható fedéllel birjon, hogy a kazán kifutása alkalmával a kihajtott iszapot és kazánkő-részeket felfogni és megvizsgálni lehessen;

f) egy-buvólyuk vagy nyilás, melyen át a kazán tisztitása eszközölhető;

g) minden kazánon kitüntetendő: a gyáros neve, a gyártás helye, a készitmény gyári száma s a gyártási évszám (régi, használt kazánoknál, amennyiben lehetséges).

[1]) Kifuvó-csappal ellátott vizszinellenőrző készülék alkalmazása esetén a felső próbacsap elhagyható.

Végül a kazánnak egyik jól látható helyén könnyen felismerhetőleg és tartósan feltüntetendő a megengedett legnagyobb tényleges gőzfeszély légkörnyomásokban vagy négyszögcentiméterenkénti kilogrammokban kifejezve.

A gőztúlhevitőknél, gőztartóknál és gőzfogóedényeknél a kazánokra nézve előirt felszerelések közül csupán egy biztonsági szelep és egy gőzfeszélymérő szükséges. Gőztúlhevitőknél és gőzfogó-edényeknél ezeken felül megkivántatik, hogy azok a kazántól csappal vagy szeleppel elzárhatók legyenek.

A kisebb nyomással működő szeszpárolókészülékek, czefrefőző kádak stb. (32. §.) egy gőzkieresztő és egy légszeleppel látandók el.

A kazánpróba.

39. §. Minden gőzkazán és az azzal összeköttetésben lévő gőztulhevitő és gőzfogó edény a befalazás, illetve beburkolás előtt viznyomási próba alá veendő.

Kivételt képeznek a mozgony- (lokomobil-) gőzkazánok, melyeknél a viznyomási próba beburkolásuk után is eszközölhető.

A gőzkazánoknak üzembevétel előtti megvizsgálását mindenkor a kazánok külső megszemlélése előzi meg, mely alkalommal a vizsgáló közeg a kazántulajdonos által szolgáltatott adatok és méretek helyességéről is meggyőződést szerezni, illetőleg az esetleges helytelen adatokat és méreteket kiigazitani tartozik.

Ha ezen külső megszemlélés alkalmával sem a kazánon, sem pedig felszerelvényein hiányok vagy fogyatkozások nem mutatkoznak, a tulajdonképeni kazánvizsgálat foganatba vehető, mely czélból mindenekelőtt a tulajdonos által kérelmezett használati gőznyomásból, mely azonban ama feszélynél nagyobb nem lehet, mint aminőre a kazán a gyáros által szerkesztve lett, a próbafeszély számitandó ki, ennek alapján pedig a próbaterhelés határozandó meg.

Oly régi kazánok, melyeken a legnagyobb megengedhető gőzfeszély az illető kazángyáros részéről feltüntetve nincsen, amennyiben a kazán szerkezete azt megengedi, a kazántulajdonos által kérelmezett használati nyomás arányában vizsgálandók meg.

A viznyomási próba két légkörnyomással, vagy ennél kisebb feszélylyel működő kazánoknál az engedélyezendő legnagyobb feszély kétszeresével, két légkörnyomással nagyobb feszélylyel működő kazánoknál pedig egy légkörnyomással nagyobb feszélylyel történik, mint az engedélyezendő legnagyobb feszély egy és félszer véve.

Egy légkörnyomás alatt azon feszély értendő, mely minden négyszögcentiméterre egy kilogrammnyi nyomást gyakorol.

Ha a megvizsgálandó kazán egyik szelepé-

nek a próbasulylyal történt megterhelése után a kazán vizzel teljesen megtöltetett, továbbá az esetleges többi szelep leszorittatott vagy túlterheltetett, végre a nyomócső torkolatának kivételével a kazánnak minden egyéb nyilása elzáratott, akkor a nyomószivattyu segélyével a kazánba mindaddig viz szivattyuzandó, mig az a megterhelt szelep egész kerületén, gyürü alakjában ki nem fecskendez.[1])

Ezen jelenség bekövetkezésére annálfogva kell különös sulyt fektetni, mivel azon esetben, ha a szelep nem tökéletesen zárja le a nyilást, vagy pedig ferdén lett megterhelve, a viznek egyoldalu kiömlése már jóval a próbanyomás elérése előtt is beállhat.

A próbavizsgálatnál a kazánra az ellenőrző feszélymérő alkalmazandó, oly czélból, hogy egyrészt a kazánon lévő manométert a hasznà-

---

[1]) A kazánpróbánál alkalmazandó szelepterhelésnek akkorának kell lennie, hogy a szelep a próbafeszély elérésekor megnyiljék, vagyis a szelep önsulyának és a próbaterhelésnek együttvéve oly nyomást kell a szelepfészekre kifejtenie, mint amilyen nyomást a kazánba szivattyuzott viz, a próbafeszély elérése alkalmával, a szelep alsó felületére gyakorol; miből következik, hogy közvetlen terhelésnél a próbasuly nagyságát ugy nyerjük, ha a szelep felületére gyakorolt viznyomást kilogrammokban kifejezzük és belőle a szelep önsulyát levonjuk.

Megjegyzendő azonban, hogy a próbasuly, valamint a használati akaszsuly megállapitásánál, szelepátmérő gyanánt mindenkor a szelepfészek középátmérője, vagyis a külső és belső átmérő számtani középarányosa veendő számitásba.

Legyen például a megvizsgálandó kazánnak tényleges (effektiv) használati feszélye: $p = 6$, a próbafeszély tehát: P légköri nyomás, — a kazán szelepének átmérője: $d = 9{\cdot}5$ centiméter, s a szelep önsulya: $v = 1{\cdot}45$ kilogramm, akkor a próbavizsgálat alkalmával a szelepre alkalmazandó közvetlen terhelés:

$$Q = \frac{\pi\ d_2}{4}\ P - v$$
$$= \frac{\pi\ d_2}{4}\ (1{\cdot}5\ p + 1) - v$$
$$= \frac{3{\cdot}14 \times 90{\cdot}25}{4}\ 10 - 1{\cdot}45$$
$$= 708{\cdot}5 - 1{\cdot}45$$
$$= 707{\cdot}05 \text{ kilogrammot tesz.}$$

Ha a szelep nem közvetlenül, hanem A pont körül forogható AC emeltyü közvetitésével van terhelve, ez esetben a közvetlen terhelésre nyert suly az emeltyükarok arányában kisebbitendő s belőle az emeltyünek végpontra vonatkoztatott sulya levonandó.

Legyen például az emeltyü forgási pontjának távolsága a szelep középpontjától, vagyis B) pontnak vetülete az A_0 ponton keresztül vont vizszintesre, $A_0B_0 = 9{\cdot}2$ cm., — a suly felfüggesztési pontjától pedig: $A_0C_0 = 75{\cdot}9$ cm., az emeltyükarok viszonya, vagyis az emeltyü áttevése tehát:

$$m = \frac{A_0C_0}{A_0B_0} = \frac{75{\cdot}9}{9{\cdot}2} = 8{\cdot}25,$$

az emeltyü végpontra vonatkoztatott sulya pedig: $s = 1{\cdot}85$ kilogramm, — akkor a fentiekben foglalt példa adatainak megtartása mellett, az AC emeltyü C végére akasztandó próbasuly:

$$Q = \frac{\frac{\pi\ d^2}{4}\ P - v}{m} - s$$
$$= \frac{707{\cdot}05}{8{\cdot}25} - 1{\cdot}85$$
$$= 83{\cdot}85 \text{ kilogrammnak}$$

felel meg.

Ha valamely szelep nem egyszerü, hanem térkimélés okáért összetett emeltyü segélyével terheltetnék, akkor az első emeltyü végére, a fenti képletből nyert akaszsuly értéke, még a második emeltyü áttevésével osztandó el s a hányadosból a második emeltyü végpontra vonatkoztatott sulya levonandó.

Tegyük fel, hogy a fentebbi példában még egy $m_1 = 5$ áttevésével és $s_1 = 0{\cdot}95$ kilogrammnyi redukált sulylyal biró A_1C_1 emeltyüt akarnánk alkalmazni, akkor az AC emeltyüre nézve talált $Q = 83{\cdot}85$ kilogrammnyi akaszsulyt C_1 pontban, vagyis a második emeltyü felfüggesztési pontjában:

$$Q_1 = \frac{Q}{m_1} - s_1$$
$$= \frac{83{\cdot}85}{5} - 0{\cdot}95$$
$$= 15{\cdot}82 \text{ kilogrammal}$$

helyettesithetnők.

Az akaszsulyok kiszámitásánál előforduló végpontra vonatkoztatott emeltyüsuly meghatározása számitás vagy pedig közvetlen mérlegelés által történhetik.

A számitás menetének feltüntetése czéljából jelöljük az emeltyünek önsulyát G-vel, végpontjára vonatkoztatott sulyát s-el, továbbá az emeltyü sulypontjának távolságát a forgási ponttól $AD = a$-val, az emeltyü akaszpontjának ugyancsak a forgási ponttól mért távolságát pedig $AC = b$-vel.

Ha az emeltyüt A pontban alátámasztva képzeljük, ugy a következő egyenleteknek kell állania:

$$a\ G = b\ s, \text{ vagyis}$$
$$s = \frac{a}{b}\ G$$

latı nyomás határáig megvizsgálni, másrészt pedig a próbavizsgálat mikénti lefolyását megfigyelni lehessen.

Mihelyt a próbanyomás elérését a megterhelt szelep emelkedése s az ellenőrző feszélymérő egyaránt jelzik, akkor a szivattyuzás beszüntetése mellett, a kazán annak megállapitása végett szemlélendő meg, vajjon próbaközben nem szenvedett-e oly sérülést, melynél fogva használatba nem vétethetnék; vagy nem mutatkoznak-e a kazánlemezek illesztéseinél s a szögecseknél szivárgások, melyek a lemezek vagy szögecsfejek tömitését, esetleg egyes szögecsek kicserélését teszik szükségessé.

A kazánvizsgálat akkor tekintendő sikeres eredményünek, ha a kazánon alakváltozások vagy lemezszakadások nem észlelhetők s legfeljebb az illesztések és szögecselések helyein egyes vizszivárgások mutatkoznak; ezek azonban utólagos tömitések eszközlése végett különösen megjelölendők.

Kedvező lesz tehát a kazánvizsgálat mindazon esetekben, midőn szivattyuzás közben a kazánban lévő nyomás egyenletesen növekedik, a szivattyuzás félbeszakitásánál pedig állandó marad, mivel ebből a kazán anyagának ellenállási képességére, valamint az illesztések és szögecselések jó minőségére méltán következtethetünk.

Kedvezőtlen lesz a próbavizsgálat akkor, ha a szivattyuzás félbeszakitása alkalmával az ellenőrző feszélymérő mutatója visszafelé halad, vagy ha — szivattyuzás közben — a kazánban lévő nyomás hirtelenül csökken, mivel az előbbi észlelet a szögecselések és tömitések lazulását, az utóbbi pedig a kazán bekövetkezett szakadását vagy alakváltozását bizonyitja, aszerint, amint ezen nyomáscsökkenés vizkiömléssel van egybekötve, vagy pedig anélkül megy végbe.

Ha próbaközben az utóbbi esetek valamelyike állna be, akkor a vizsgáló közeg a szivattyuzást azonnal beszüntetni s a sérülés mérvéről meggyőződést szerezni tartozik.

Az észlelt sérülések és az azok folytán szükséges javitások a vizsgálati jegyzőkönyvben részletesen felsorolandók.

A kazánvizsgáló közeg tartozik még arról is meggyőződést szerezni, vajjon a biztonsági szelepek, emeltyük és akaszsulyok, valamint a netán alkalmazott rugómérleg, nem ütköznek-e oly akadályokba, melyeknél fogva a biztonsági szelepek szabad emelkedése megnehezittetnék; mely eset beálltával a gőzkazán csakis a szükségesnek talált átalakitások eszközlése után lesz használatba vehető.

Kedvező eredményü kazánpróba esetén a vizsgáló közeg a kazán szelepeit és emeltyüit szembetünő helyen, próbabélyeggel látja el, különös figyelmet forditván arra, hogy a szelepek felfekvési lapja, a bélyeg ráütése közben alakváltozást ne szenvedjen; a kazán szerkezeti, valamint szilárdsági megpróbálásáról pedig a 3. sz. minta szerinti kazánvizsgálati jegyzőkönyvet veszi fel s e jegyzőkönyv alapján a kedvező eredményü kazánpróbáról a 4. sz. minta szerinti használati engedélyt és kazánnyilvántartási könyvet állitja ki s azt a kazántulajdonosnak vagy megbizottjának hivatalosan megküldi, a vizsgálati jegyzőkönyvet pedig a kazánpróbára vonatkozó ügyiratok mellett megőrzi.[1])

Ezen egyenletben G és b esetről-esetre megmérhető, az a távolság pedig nem egyéb, mint A-nak távolsága azon ponton keresztülvont függélyestől, amely pontnál az emeltyü vizszintes helyzetben alátámasztható anélkül, hogy ezen helyzetéből kitérne.

A végpontra vonatkoztatott emeltyüsuly tehát ismeretes mennyiségek által van kifejezve.

Sokkal egyszerübb azonban az emeltyü végpontjára vonatkoztatott sulyának meghatározása közvetlen mérés utján, mert nem kell egyebet tennünk, mint az emeltyüt A pontjánál alátámasztani, vagy zsinegre felfüggeszteni, C pontjánál pedig egy mérlegre fektetni, — ha emellett még gondoskodunk arról, hogy az emeltyü vizszintes helyzetben maradjon, ugy az emeltyünek a mérlegre gyakorolt nyomása szolgáltatja a végpontra vonatkoztatott emeltyüsuly értékét.

[1]) A kazánvizsgálati jegyzőkönyvek rovatainak kitöltésénél a következők veendők figyelembe:

A kazánvizsgálati jegyzőkönyvek felső baloldali sarkába azon szám vezetendő, mely alatt a kazánpróba iránt benyujtott kérelmek iktattatttak; a kazánvizsgálati jegyzőkönyvek felvételének napja a kazánok megvizsgálásának napjával egyezően veendő fel, a »Tárgy« czimü felirás alatti kipontozott részre pedig a következő adatok jegyzendők fel:

1. a gyár, melyben az illető kazán készült;
2. a gyártás ideje (éve);
3. a javitás ideje (éve);
4. a kazántulajdonos neve;
5. a kazán használatának czélja és helye;
6. a kazán gyári száma;
7. a kazánrendszer megjelölése.

Szolgáljanak erre nézve a következő példák:

A.......... (czég és hely) ...... gyárában 1875. évben készült s a f. évben .... (czég és hely) .... gőzmalma részére javitott 1239. gyári számu mozgony-gőzkazán megvizsgáltatván stb.

A .... (czég és hely) .... gyárában f. évben .... (czég és hely) .... bőrgyára részére készült 870. gyári számu előmelegitős Cornwall-féle gőzkazán megvizsgáltatván stb.

Egyébként a kazánvizsgálati jegyzőkönyvek

A gőzkazánok tüzfelülete, valamint a gőztartók és gőzfogó edények összes felülete, mindenkor pontosan számitandó ki, annál is inkább, mivel a kazánpróba után fizetendő kincstári illeték (35. §.) e felület nagyságától függ.[1])

és a használati engedélyek teljesen azonos rovatainak kitöltésénél az alábbiak szolgáljanak irányadóul:

Ha a megvizsgált kazán egyszerü fekvőhenger alaku, ugy csak a főkazánra vonatkozó rovatok jutnak kitöltésre és ezek közül is csak az 1., 2. és 5-be veendők fel a megfelelő méretek; ellenben eliptikus keresztmetszetü vagy szekrény alaku kazánoknál csak az 1., 3., 4. és 5. rovat lesz kitöltendő.

A tüzelőkre vonatkozó rovatok közül aszerint, amint azok kör- vagy eliptikus keresztmetszettel birnak, az 1., 2., 3. és 6., illetőleg az 1., 2., 4., 5. és 6-ba jegyzendők be a megfelelő méretek. Hullámlemezes és csonka-kup alaku tüzelőknél ismét az 1., 2., 3. és 6. rovat jut kitöltésre, a 3. rovatba azonban a tüzelő közép átmérője veendő fel, mi a rovatczim elé jegyzett »k« betü által tüntetendő ki. Ha a tüzelők netalán Galloway-féle csövekkel volnának ellátva, ugy ez utóbbiak méretei a forrcsövek megfelelő rovataiba jegyzendők be.

A tüzcsövek mindannyiszor körkeresztmetszetüek lévén, ezek adatai bővebb utasitás nélkül is könnyen bevezethetők.

Hengeres tüzszekrénynél az 1., 2. és 5., szekrényalakunál ellenben a 2., 3., 4. és 5. rovat töltendő ki.

Aszerint, amint a kazánoknál előmelegitők vagy forrcsövek fordulnak elő, »Az előmelegitők vagy forrcsövek« rovat czimből egyik vagy másik elnevezés törlendő. Ha a kazán Galloway-féle forrcsövekkel bir, akkor átmérőül az egyes kupalaku csövekér középátmője veendő fel, mi a használati engedélyben s a vizsgálati jegyzőkönyvben, a tüzelőknél adott módon elötüntetendő forrcsőhossz gyanánt pedig a tüzelőcső átmérője jegyzendő be.

Hasonlóképen törlendő lesz »A gőzgyüjtő magassága vagy hossza« czimü rovatból egyik vagy másik elnevezés, melyek közül az első függélyes, a második pedig vizszintes tengelyü gőzgyüjtőre vonatkozik.

A tüzfelületeknek megfelelő rovatok közül kazánszerkezetek különféleségo szerint szintén mások és mások töltendők ki. Igy pl. egyszerü hengeralaku kazánoknál csupán: az 1., Cornwall-féléknél: az 1. és 2., mozgony-kazánoknál: a 3. és 5., Höcker-féle szabadalmazott mozgonyoknál: a 2., 3. és 5., aprócsöves kazánoknál: az 1. és 3., előmelegitőkkel vagy forrcsövekkel ellátott kazánoknál pedig: az 1. és 4. rovat kerül kitöltésre. Az ekkép bejegyzett részleges tüzfelületek azután összegezendők, mely összeg az e czélra külön felvett rovatba irandó be.

Gőztartóknál és gőzfogó edényeknél tüzfelület nem létezvén, ezeknél az összes felület lesz bejegyzendő.

---

[1]) A számitás a különféle szerkezetü kazánoknál következőképen történik:

1. Ha egy egyszerü hengeralaku kazánnak méterekben kifejezett átmérője D-vel, hossza pedig L-lel jelöltetik, akkor a kazán tüzfelületét a következő képlet tünteti fel:

$$F = 2\ D\ .\ L,$$

vagyis a kazán hosszának és kétszeres átmérőjének szorzata adja a tüzfelületet négyszögméterekben.

2. Ha a kazán ezenfelül még egy d átmérőjü tüzelővel, vagyis egy hosszában végignyuló tüzcsővel bir, akkor a tüzfelületet:

$$F = (2\ D + 3\ d)\ L$$

képlet, vagyis a kazán kétszeres átmérőjéből és a tüzelő háromszoros átmérőjéből képezett összegnek és a kazán hosszának szorzata szolgáltatja.

Két tüzelővel biró kazánnak tüzfelülete hasonlóan számittatik ki, még pedig a következő képletből:

$$F = (2\ D + 6\ d)\ L.$$

3. Előmelegitős vagy forrcsöves kazánok tüzfelülete a következőkép fejezhető ki:

$$F = 2.\ D.\ L + 3\ n\ .\ d\ .\ l,$$

mely képletben D és L a kazán, d és l az előmelegitők vagy forrcsövek átmérőjét és hosszát, n pedig az utóbbiak számát jelöli.

4. Ha a kazán n számu, d átmérőjü és l hosszuságu tüzcsővel bir, akkor a tüzfelület:

$$F = 2\ D\ L + n\ .\ \pi\ .\ d\ .\ l$$
$$= 2\ D\ L + n\ .\ 3{\cdot}14\ .\ d\ .\ l$$

képletből határozandó meg.

5. Ha a kazán tüzszekrénynyel is el van látva, ez utóbbinak tüzfelületét az által nyerjük, ha az oldalfalak felületéhez a felső lapnak felületét hozzáadjuk s az igy nyert értékből a tüzcsövek összes keresztmetszetét, valamint a fütőajtó nagyságát levonjuk. Az utóbbi számitás azonban hosszadalmas lévén, annak elkerülése végett a tüzszekrény egész felületének 7%-át hozzuk levonásba, mely érték a tüzcsövek összes keresztmetszetének és a fütőajtó felületének összegét köztapasztalás szerint nagyon megközeliti.

Fekvő mozgonyoknál a tüzszekrény felső lapjának felületét a tüzszekrény hosszának és szélességének összeszorzása által nyerjük, az oldalfalakét pedig az által, hogy a tüzszekrény kétszeres hosszának és kétszeres szélességének összegét a tüzszekrények magasságával megszorozzuk; miért is a tüzszekrény hosszát h-val, szélességét sz-szel, magasságát pedig m-mel jelölve, az összes tüzfelület lesz:

$$F = (2\ n + 2\ sz)\ m + h\ .\ sz - 0{\cdot}07$$
$$[(2\ h + 2\ sz)\ m + h\ .\ sz] = 0{\cdot}93$$
$$[2\ m\ (h + sz) + h\ .\ sz].$$

Azon esetben, ha a gőzkazán egyik szelepe rugómérleg segélyével terheltetik, a vizsgálatot teljesitő közeg teendőihez tartozik az is, hogy a rugómérleg fokmérőjének helyes be-

---

Álló mozgókazánoknál — melyek közé a vasuti vizállomásokon alkalmazottak is tartoznak — a tüzszekrény átmérőjéből annak kerületét számitjuk ki s ezt a magassággal megszorozzuk; az igy nyert felülethez hozzáadván a felső lap felületét, nyerjük az összes felületet, melyből ismét 7% levonandó. Ha tehát az állókazánok tüzszekrényének átmérőjét d-vel, magasságát pedig m-mel jelöljük, akkor a tüzszekrény tüzfelületét:

$$F = 0{\cdot}93\left[\pi \,.\, d \,.\, m + \frac{\pi \,.\, d^2}{4}\right]$$

képlet szolgáltatja.

6. Eliptikus keresztmetszetü, továbbá szekrény alaku, valamint részben sikfalak által határolt kazánok tüzfelülete, a kazántulajdonos által felmutatandó befalazási tervrajz figyelembevétele mellett, mindig az illető alakokra érvényes mértani képletek szerint számitandó ki.

»Biztonsági szelepek« és »Emeltyük« elnevezés alatt három szelepre és ugyanannyi emeltyüre készittettek rovatok, hogy azon esetben, ha egyik-másik kazánnál három szelep fordulna elő, ezeknek, valamint a hozzájuk tartozó emeltyüknek mérete és sulya minden fennakadás nélkül bejegyzendő legyen.

»A biztonsági szelep átmérője« czimü rovatba ugy lapos, mint kupalaku szelepeknél mindenkor a szelepfészek középátmérője veendő fel.

Ha a kazán egyik-másik szelepe összetett emeltyü közvetitésével terheltetnék, ez esetben a hasonló adatok egymás mellé irandók, még pedig oly módon, hogy az összetartozók egymás alá kerüljenek.

»A használati akaszsuly vagy rugómérleg terhelés« czim alatt természetesen szintén három rovat vétetett fel, melyekbe az egyes terhelések — kilogrammokban kifejezve — jegyzendők be, még pedig azon esetben, ha egész számokban kifejezhetők nem lennének, a tizedes pont elhagyása vagy helytelen alkalmazása folytán beállható zavarok vagy tévedések kikerülése czéljából nem tizedes, hanem vegyes tört alakjában.

Ha a kazán egyik, mondjuk első szelepe, közvetlenül, vagyis reáhelyezett sulyok által terheltetik, akkor az ezen szelepnek megfelelő emeltyürovatok kitöltetlenül maradnak, a használati akaszsulynak megfelelő rovatba pedig: »Az I. szelepnél« megnevezés után (»közvetlen terhelés«) s csak ezt követőleg jegyzendő be a terhelésnek megfelelő kilogrammok száma; ha pedig a szelepek egyike vagy másika rugómérleg által terheltetik, az esetben az emeltyüre vonatkozó rovatok rendes módon töltendők ki. »A használati akaszsuly vagy rugómérleg terhelés« megfelelő rovatába azonban az imént jelzett helyen: (»rugómérleg terhelés«) irandó, s csak ezt követőleg a kilogrammokban kifejezett használati terhelés nagysága, vagyis a rugófeszélynek és a rugómérleg önsulyának összege.

A kazán szelepeinek használati akaszsulya (q) ugyanazon elv szerint számittatik ki, mint a próbasuly, csakhogy ez esetben a kérelmezett gőzfeszély nagysága veendő a számitás alapjául.

A használati akaszsulyt tehát a következő képletből nyerjük:

$$b = \frac{\frac{\pi \,.\, d^2}{4}\, p - v}{m} - s$$

Ha ezen képletbe a próbasuly megállapitásánál tárgyalt példa adatait helyettesitjük, akkor használati akaszsuly gyanánt:

$$q = \frac{\frac{3{\cdot}14 \times 90{\cdot}25}{4} \times 6 - 1{\cdot}45}{8{\cdot}25} - 1{\cdot}85$$

$$= \frac{70{\cdot}85 \times 6 - 1{\cdot}45}{8{\cdot}25} - 1{\cdot}85$$

$$= \frac{423{\cdot}65}{8{\cdot}25} - 1{\cdot}85$$

$= 49{\cdot}50$ kilogrammot nyerünk.

A használati sulyt azonban a próbasulyból közvetlenül is kiszámithatjuk. Az akaszsulyokra nézve talált két képletnek, u. m.:

$$Q = \frac{f \,.\, P - v}{m} - s$$

$$\text{és } q = \frac{fp - v}{m} - s$$

egymásból való levonása ugyanis a következő kifejezést eredményezi:

$$q = Q - (P - p)\frac{f}{m}$$

melyből q mint egyedüli ismeretlen meghatározható.

Ezen legutóbbi képlet példánkra alkalmazva, lesz:

$$q = 83{\cdot}85 - (10 - 6)\,\frac{70{\cdot}85}{8{\cdot}25}$$

$$= 83{\cdot}85 - 4 \times 8{\cdot}588$$

$$= 83{\cdot}85 - 34{\cdot}35$$

$$= 49{\cdot}50$$

kilogramm, vagyis ugyanazon érték, melyet a használati akaszsulyra már fennebb találtunk.

Az engedélyezett legnagyobb gőzfeszély, épp ugy, mint a használati terhelés, vegyes tört alakjában lesz kifejezendő.

Az utolsóelőtti rovatba a vizszinmutatók és próbacsapok, valamint a feszélymérők száma

osztásáról meggyőződést szerezzen, illetőleg a fokmérő azon pontját határozza meg, melyre a rugómérleg használatkor beállitandó.[1])

A használati engedély és kazánnyilvántartási könyv mikénti használata tekintetében az annak hátlapjára vezetett utasitás kimeritően intézkedik.

40. §. Ha a kazánvizsgáló közeg a kazánpróbát megelőző szemle alkalmával oly hiányokra vagy fogyatkozásokra találna, melyek folytán a próbavizsgálatot foganatosithatónak nem tartja, vagy ha ily hiányok vagy fogyatkozások vizsgálat közben merülnének fel, akkor ezen észleletek a vizsgálati jegyzőkönyvbe, az illető közegnek abbeli véleményével együtt felveendők, vajjon a kazán használatra teljesen alkalmatlan-e, vagy csupán kijavitást igényel.

Ha a vizsgálat eredménye kedvezőtlen, a kazánvizsgáló közeg tartozik a kazán üzembevételét megtiltani, szükség esetén megakadályozni, miért is az illetékes közigazgatási vagy rendőri hatóságot tartozik megkeresni, melyek utasitvák, hogy az iparfelügyelőket eljárásuknál a szükséges támogatásban részesitsék.

Időszakonkénti kazánpróbára vonatkozó határozatok.

41. §. Minden hivatalosan megvizsgált és használatban lévő gőzkazán, gőztúlhevitő, valamint gőztartó és gőzfogó az utolsó próbától számitott öt-öt év lefolyása után ujból viznyomási próba alá veendő.

Ezenfelül ismételt próba szükséges mindannyiszor:

a) valahányszor egy helyhez kötött kazán más helyen állittatik fel;

b) valahányszor a kazánlemezeken ujitás vagy olyan javitás történik, amelynek területe a kazán összes felületének 5 százalékát túlhaladja, mindazonáltal, ha az ujitása vagy javitás 2 négyszögméternél nagyobb, az ismételt próba mindenesetre eszközlendő.

A 102 mm. (4 angol hüvelyk) és annál kisebb átmérőjü csövek kicserélése az ismételt próbát nem teszi szükségessé s azok felülete a fentérintett kazánfelületbe nem számittatik;

c) valahányszor azt a kazánbirtokos kivánja.

Ha működésben lévő gőzkazánoknak időszakonkénti vizsgálata eszközlendő, erről a kazántulajdonos a használati engedély lejártát megelőzőleg legkevesebb négy héttel hivatalosan értesitendő, a vizsgálat megtartásának időpontját, a kazánvizsgálatért esedékes kincstári illetéknek és eljárási dijnak az állampénztárba vagy illetékes adóhivatalba történt befizetését igazoló nyugta beküldése után, a kerületi iparfelügyelő, illetve a vizsgáló közeg a kazántulajdonossal lehetőleg egyetértően állapitja meg, hogy a vizsgálat által az üzem minél kevesebbet szenvedjen.

Mozdonyok (lokomobilok) kazánjai lehetőleg a gazdasági munkaévad kezdetén vizsgálandók meg, miért is, ha egy birtokos több lokomobillal birna, azok általa, előzetes hivatalos felszólitásra, saját érdekében egy helyre összegyüjtve, a vizsgálatra készen tartandók.

Azon esetben, ha vett felszólitás után a kazántulajdonos a kazánt a meghatározott időben a vizsgálatra készen nem tartja, annak használata indokolt esetben a vizsgáló közeg által további intézkedésig betiltható.

Az ujbóli megvizsgálás rendes körülmények közt a kazánüzem háboritásának kikerülése és a kazántulajdonosok költségeinek kimélése céljából, mozgonyoknál a köpeny eltávolitása, befalazott kazánoknál pedig a falazat lebontása nélkül tartatik meg s e tekintetben kivételnek csak akkor van helye, midőn a próba vagy szerkezeti megvizsgálás alkalmával tett tapasztalatok az ilynemü intézkedést közbiztonság szempontjából feltétlenül indokolttá teszik.

Ha azonban a kazán akár tulajdonosának kivánsága, akár pedig egy előzőleg megtartott revizió alkalmával észlelt hiányok folytán oly mérvü javitásnak vettetett alá, melynek teljesitése céljából a kazán köpenyének vagy falazatának eltávolitása vált volna szükségessé, akkor a kazánvizsgálat az ujbóli beburkolás vagy befalazás előtt eszközlendő.

Ez utóbbi esetben a kazánnak összes részei hozzáférhetők lévén, a kazánvizsgálat a 39. szakaszban előirt módon hajtható végre; az előző esetben azonban a kazán egyes részei a burkolat vagy falazat által eltakartatván, a vizszivattyuzás lassan eszközlendő s többször félbeszakitandó, hogy az esetleg beálló szakadásokat vagy alakváltozásokat az ellenőrző feszélymérő segélyével idejekorán megfigyelni s a szivattyuzás félbeszakitása által a kazán végképeni megrongálásának elejét venni lehessen.

---

tüntetendő fel; az utolsó rovatba pedig a kazán szelepeire és emeltyüire ütött bélyeg nyomandó.

Azon rovatok, melyekbe méretek vagy adatok be nem jegyeztettek, mindennemü utólagos bejegyzések meggátlása céljából, a számok különbeni helyén vizszintes vonallal látandók el.

[1]) Ezen meghatározás igen egyszerüen végezhető akkor, ha meggondoljuk, hogy a rugómérleg tulajdonképen akaszsulyt helyettesit, s ennélfogva a kilogrammokban kifejezett rugófeszélynek és a rugómérleg sulyának összege egyenlő kell hogy legyen: az emeltyüre máskülönben alkalmazandó akaszsulylyal. Ha tehát a rugómérleg felső végét megerősitjük, alsó végét pedig a kiszámitott akaszsuly és a rugómérleg önsulyának különbségével megterheljük, akkor a rugómérleg fokmérője azon ponton fog megállapodni, amely a használati terhelésnek megfelel.

Ezen ujbóli próbavizsgálatnál is különön figyelmet kell arra forditani, hogy a kazán nyilásainak lezárása csakis a kazán teljes megtöltése után eszközöltessék, nehogy a kazánban levegő maradjon, mert különben az ellenőrző feszélymérőnek mutatója oly mérvü ingadozásoknak lesz alávetve, melyek a kazán alkatrészeinek próbaközbeni megtartására biztos következtetést venni nem engednek.

Ha a vizsgálat és próba folyamán oly hiányok mutatkoznak, melyek a rendes kezelést akadályozzák és a folytonos használat mellett könnyen veszélyt idézhetnek elő és ha azoknak nem lehet azonnal elejét venni, akkor szükséges, hogy a megfelelő állapotba való helyreigazitásra adott határidő után a vizsgálat ismételtessék, miért is a megvizsgálásnál tapasztalt lényegesebb hiányok a vizsgáló közeg által a használati engedély és nyilvántartási könyvbe (39. §.) bejegyzendők, s ha esetleg pótlások eszközlendők, a vizsgáló közeg rendelkezéseinek a kazántulajdonos a legrövidebb idő alatt megfelelni tartozik.

Ha a kazán a próba után olyan állapotban találtatik, hogy annak további működése előreláthatólag veszélylyel járhat, az üzem a veszély elháritásáig betiltandó.

Az ujbóli üzembevétel ilyen esetben csak az ujból megtartott próba kedvező eredménye után engedélyezhető.

A kedvező eredménynyel megtartott próbák után a kazán további használatára az engedély a helyszinén megadatik, mely körülmény a kazánhasználati engedély- és nyilvántartási könyvbe bejegyzendő.

Ha az előzőkből kifolyólag a gőzkazán használatba vétele vagy használatának folytatása betiltatnék, tartozik a kerületi iparfelügyelő, illetőleg sürgős esetekben az eljáró kazánvizsgáló közeg a betiltás indokairól szóló jelentését az illetékes közigazgatási bizottsághoz három napon belül beterjeszteni. A jelentés másolatban ugyancsak három napon belül a kir. ipari főfelügyelőhöz is felterjesztendő, akihez ez esetben a kazántulajdonos is fordulhat.[1])

A szerkezeti megvizsgálásra (revizió) vonatkozó határozatok.

42. §. Minden hivatalosan megvizsgált és használatban lévő gőzkazán, gőztúlhevitő, valamint gőztartó és gőzfogó, ugy az időszakos próbát közvetlenül megelőzőleg, mint az öt évi használati időtartamon belül a próbát követő harmadik év folyamán beható szerkezeti megvizsgálás (külső és belső revizió) alá veendő. Kivételt képeznek e tekintetben a lokomobilkazánok annyiban, hogy ezeknél az öt évi használati időtartamon belül a beható szerkezeti megvizsgálás mellőzhető.

Ezenfelül beható szerkezeti megvizsgálás eszközlendő mindannyiszor :

a) valahányszor a kazántulajdonos azt kivánja ;

b) valahányszor a gőzkazán biztonsága iránt komolyabb aggodalmak merülnek fel.

A beható szerkezeti megvizsgálás kiterjed általában a kazánok állapotára és a kazánok belső alkatrészeinek, különösen pedig a kazánok lemezeinek megtekintésére, illetve állapotának gondos megvizsgálására.

Ennek eszközölhetése végett a kazán üzeme megelőzőleg beállitandó s a gőzkazánnak lassu lehütése s ezt követőleg kiüritése után a buvókazánvizsgáló közeg, az e czélra szolgáló buvólyukak és összes tisztitónyilások kibontandók ; ezek megtörténtével a kazán kivülről a koromtól, pernyétől és hamutól, belülről pedig az iszaptól és kazánkőtől a legalaposabban megtisztitandó.

A mozgonykazánok szerkezetüknél fogva, a füstkamra és fütőajtó, valamint az összes tisztitónyilások felnyitása által minden részeikben könnyen megszemlélhetők lévén, ezek szerkezeti megvizsgálása minden továbbiak nélkül eszközölhető.

Befalazott kazánok szerkezeti megvizsgálásánál azonban a kivülről meg nem szemlélhető részek beható megtekintése végett az eljáró lyukon, a kazán belsejébe, illetőleg amennyiben ez lehetséges, a tisztitónyilásokon keresztül a huzamokba hatolni s a kazán állapotáról, figyelmes megtekintés és az egyes lemezeken eszközlendő koczogtatás utján magának kimeritő tudomást szerezni és szükség esetében az avulás fokának megállapithatása végett a sérült részekről agyaglenyomatokat is késziteni köteles.

A kazánok szerkezeti megvizsgálása rendes körülmények között a kazántulajdonosok költségeinek kimélése czéljából a tüz- vagy forrcsövek kiszedése nélkül tartandó meg s e tekintetben kivételnek csak azon esetben van helye, midőn a szerkezeti megvizsgálás alkalmával tett észleletek az ilynemü intézkedést közbiztonsági szempontból feltétlenül indokolttá teszik.

Az eljáróközeg a beható szerkezeti megvizsgálás alkalmával észlelt hiányokat, az esetleg szükségesnek mutatkozó javitásokra vonatkozó rendelkezéseivel együtt a kazánhasználati engedély- és nyilvántartási könyvbe bejegyzi. Aggályos esetekben a vizsgáló közeg a kazánüzem beszüntetése iránt rögtön intézkedhetik, mely intézkedése azonban a beszüntetés indokainak felemlitése mellett, az illetékes közigazgatási bizottságnál három napon belül bejelentendő.[1])

---

[1]) A K. M. 14421/1902. sz. rendelete szerint a jelentés csakis az iparfelügyelőhöz intézendő.

[1]) A K. M. 14421/1902. sz. rend. szerint a jelentés csakis az ipari felügyelőhöz intézendő.

Oly esetekben, midőn nem forog fenn vétkes mulasztás, a büntetési eljárás megindítása mellőzendő, ilyenkor elegendő a kazántulajdonos komoly figyelmeztetése, ismétlés esetében azonban a büntetési eljárás ez esetben is feltétlenül folyamatba teendő. A gőzkazánok reviziója alkalmával tett intézkedések másolata azon esetben, ha nagyobb és költségesebb javitások rendeltettek el, vagy ha a kazán üzeme beszüntettetett, ugyancsak 3 napon belül a ker. ipari felügyelő által a kir. ipari főfelügyelőhöz felterjesztendő.

Ha azonban a gőzkazánok fenti módon eszközölt beható szerkezeti megvizsgálása semmi aggályosat sem tüntet fel, ez esetben a szükséges ujbóli kazánpróba a revizió befejezte után azonnal eszközlésbe veendő s annak, illetőleg a reviziónak, kedvező eredménye esetén a kazán további akadálytalan üzembevételére az engedély megadandó.

Az öt évi használati időtartamon belül, a próbát követő harmadik évben esedékes beható szerkezeti megvizsgálás, a kazánüzem háboritásának kikerülése céljából, szintén a kazántulajdonossal egyetértőleg megállapitandó időben hajtandó végre.

Ellenőrzési szemlékre vonatkozó határozatok.

43. §. Minden hivatalosan megvizsgált és használatban lévő gőzkazán, gőztúlhevitő, valamint gőztartó és gőzfogó, tekintet nélkül arra, vajjon csak időszakonként vagy pedig állandóan működik, évenként egyszer, még pedig a kazántulajdonosnak előzetes értesitése nélkül, de amennyire lehet, az üzem háboritásának elkerülésével ellenőrzési szemle alá veendő. Ez a szemle — amennyiben iparfelügyelet alá tartozó gyár-, illetve iparteleprői van szó — feltétlenül a rendes gyárvizsgálattal kapcsolatban végzendő, mint annak egyik része. Ha az iparfelügyelet alá nem tartozó telepen lévő valamely kazánon akár az üzembevétel előtti, akár az időszakonkénti szabályszerü próba, akár pedig a próbát követő harmadik év folyamán esedékes szerkezeti megvizsgálás megtartatott, ez esetben a gőzkazánnak azon évre eső ellenőrzési szemléje elmaradhat.

A kazánok ellenőrzési szemléje lényegében a gőzkazánok külső megvizsgálására terjed ki.

Az ellenőrzési szemlénél különösen a kazánok azon alkatrészeit kell szemügyre venni, melyek a kazánok biztonságára lényeges befolyással birnak; miért is a vizszinmutatók, továbbá a próbacsapok és gőzfeszmérők — állapotuk és működésük tekintetében — megvizsgálandók, a biztonsági szelepek s azok emeltyüi, valamint az akaszsulyok, vagy esetleg alkalmazott rugómérlegek pedig szorgosan megszemlélendők.

Meggyőződés szerzendő továbbá arról is: vajjon a szelepek és emeltyük időközben nem lettek-e hatósági engedély nélkül kicserélve, vagyis a kazánok ezen felszerelvényei el vannak-e látva az előszabott próbabélyeggel; végre nem-e mutatkoznak a szelepek túlterhelésének vagy leékelésének nyomai.

A kazánfelszerelvények megvizsgálása az által történik, hogy a kazánban lévő gőz feszélyét mindaddig növesztjük, mig az ellenőrző feszélymérő az engedélyezett használati gőznyomást jelzi. Ha emellett a kazánon alkalmazott manométer ugyanazon gőzfeszélyt mutatja, továbbá a biztonsági szelepek megnyilnak, a vizszinmutatók és próbacsapok pedig hiánynélkülieknek bizonyulnak be, ez esetben a kazán felszerelvényeinek állapota kifogástalannak tekinthető.

Ha azonban egyes felszerelvények megfelelőknek nem találtatnának, a kazántulajdonos ezek haladéktalan kicserélésre utasitandó; azon esetben pedig, ha biztonsági szelepek az engedélyezett használati gőzfeszélynél meg nem nyilnának, a túlterheltetés oka kipuhatolandó, mely célból a vizsgáló közeg — szükség esetében — a kazán kihütését is elrendelheti.

Az eljáró közegnek az időszaki szemle alkalmával arról is kell meggyőződnie, vajjon a kazán kezelésével megbizott egyén bir-e szabályszerü képesitési bizonyitványnyal (46. §.) és hogy a használati engedély és nyilvántartási könyv a kazán közelében tartatik-e?

A vizsgáló közeg a szemle eredményét, a talált hiányokat és az azok pótlására vagy kiigazitására, valamint a szabályszerü képesitéssel nem biró vagy hanyag fütő, vagy gépkezelő elmozditására vonatkozó rendelkezését tartozik a kazánhasználati engedély- és nyilvántartási könyvbe (39. §.) bejegyezni, mely rendelkezéseknek a kazántulajdonos a legrövidebb idő alatt köteles megfelelni.

Ha ily szemle alkalmával a vizsgáló közeg által a kazán állapotában vagy a kezelés körül lényegesebb szabálytalanságok észleltetnek, a kerületi iparfelügyelő, a kir. ipari főfelügyelő utján kérendő ministeri engedély alapján a szemle rövid időn belül való ismétlését, sőt szabályszerü kazánvizsgálat megtartását is elrendelheti.

Ha pedig a szemle alkalmával a kazán állapota, felszerelése, esetleg kezelése oly hiányosnak találtatott, hogy annak további működtetése közbiztonsági szempontból veszélyes, a kazán használata a vizsgáló közeg által azonnal betiltandó.

A betiltás indokairól az illetékes közigazgatási bizottsághoz és a kir. ipari főfelügyelőhöz a 41. §-ban előirt jelentés teendő.[1])

[1]) A K. M. 14421/1903. sz. rend. szerint a jelentés csakis az ipari felügyelőhöz intézendő.

A vizsgálatoknál szükséges segédkező személyzet, eszközök stb. rendelkezésre bocsátása és kártalanitás.

44. §. Az iparfelügyelő jogositva van kivánni, hogy a kazánpróbáknál és szerkezeti megvizsgálásoknál szükséges segédkező személyzetet és a megkivántató eszközöket (szivattyu, mérleg, sulyok, véső, stb. a kazántulajdonos minden dij nélkül rendelkezésre bocsássa.

Ezen jogával azonban csak a feltétlen szükséges mértékig élhet, nehogy a tulajdonos indokolatlanul megterheltessék.

A gőzkazántulajdonos a kazánnak vagy tartozékainak a vizsgálat alkalmával esetleg bekövetkeztethető megrongálásáért az államkincstár ellen semminemü kártalanitási igényt nem támaszthat. A kazántulajdonos kártalanitási igénynyel csupán a vizsgáló közeg ellen léphet fel, de csakis akkor, ha bebizonyitja, hogy a kár a vizsgáló közeg hanyagsága, mulasztása vagy gondatlansága folytán következett be, vagy szándékosan idéztetett elő. Tartozik tehát a vizsgáló közeg a kazántulajdonos érdekeit kellő elővigyázattal és tapintattal kimélni.

Kimutatás a megvizsgált és megszemlélt gőzkazánokról.

45. §. A ker. iparfelügyelők a megpróbált gőzkazánokról havonként törvényhatóságok szerint elkülönitett kimutatásokat készitenek s azokban a kazántulajdonosok nevét és pontos lakhelyét, a megpróbált gőzkazánok gyári számát és tüzfelületeinek nagyságát, nemkülönben a befizetett kincstári illetékek és eljárási dijak összegét részletesen, a megtartott szerkezeti megvizsgálásokat és ellenőrzési szemléket, valamint az előfordult kazánrendőrségi kihágási eseteket pedig szám szerint feltüntetik.

Ezen két-két példányban kiállitandó kimutatások, a kazánvizsgálati kincstári illetékekről és eljárási dijakról szóló állampénztári vagy adóhivatali nyugtákkal együtt, jelentés kiséretében, — mely szükség esetén a gőzkazánok megvizsgálása és megszemlélése közben tett különleges észrevételekre és tapasztalatokra is kiterjesztendő — közvetlenül az illető törvényhatóság területére nézve illetékes közigazgatási bizottsághoz megküldendők.

Fütők és gépkezelők.

46. §. A hatósági felügyelet és ellenőrzés alatt álló gőzkazánok (32. §.) önálló fütésére és a gőzgépek önálló kezelésére csak oly egyének alkalmazhatók, akik teljes gyakorlati jártassággal s szükséges elméleti képzettséggel birnak s ebbeli minősitésüket a magyar korona területén érvényes képesitési bizonyitványnyal igazolni tudják.

A képesités megszerzése, valamint annak elbirálása tekintetében jelen Utasitás függelékét képező 1901. évi 17003. sz. a. kiadott kereskedelemügyi ministeri rendelet határozmányai mérvadók.

47. §. Ha a kazánszemle alkalmával megállapittatik, hogy egyes telepeken a gőzgépek önálló kezelésével vagy a gőzkazánok önálló fütésével oly egyének vannak megbizva, kik a szabályszerü képesitést meg nem szerezték, a gépnek, illetőleg a gőzkazánnak üzeme, szabályszerü képesitéssel ellátott gép-, illetve kazánkezelőnek alkalmaztatása idejéig beszüntetendő.

Azon esetben azonban, ha a gépkezelőnek vagy kazánfütőnek, saját bemondása szerint, képesitési bizonyitványa van ugyan, de ezt a kazánszemle alkalmával bármily oknál fogva felmutatni nem képes, a képesitési bizonyitványnak pótlólagos bemutatására legfeljebb nyolcz napi határidő tüzendő ki, s a gépnek, illetőleg gőzkazánnak üzeme csakis akkor szüntetendő be, ha a képesitési bizonyitvány a kitüzött határidőn belül fel nem mutattatnék.

Ugy ezen, mint a jelen szakasznak elején emlitett esetben, az illető gépkezelő vagy kazánfütő, valamint a gép vagy kazántulajdonos megbüntetése iránt, a fennálló határozatok értelmében, a kellő intézkedések megteendők.

48. §. Mindazon egyének, akik gőzgépek önálló kezelésével vagy gőzkazánok önálló fütésével vannak megbizva, az ebbeli teendőket teljesen józan állapotban kötelesek végezni. Aki e tilalom ellenére az emlitett egyének közül szolgálat közben ittas állapotban találtatik, az az 1879 : LX. t.-czikk 111. §-a értelmében való megbüntetés végett az illetékes hatóságnak feljelentendő. Ha egyes gőzgépkezelők vagy kazánfütők hivatásuk teljesitése közben több izben ittas állapotban találtatnak, ugy az idézett t.-cz. 25. §-ának megfelelően a gép-, illetve kazánkezeléstől is eltilthatók.

A kir. iparfelügyelők, illetőleg székesfővárosi kazánvizsgáló közegek az ellenőrzési szemlék alkalmával az emlitett egyének szolgálatát e tekintetben figyelemmel kisérni tartoznak s ha a fenti tilalom megszegését észlelnék, a kihágás megtorlásán kivül a képesités elvonása iránt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez esetről-esetre jelentést tenni kötelesek.

49. §. A vasutak vizállomásain használt egyszerü szerkezetü gőzgépek önálló kezelése mozgonygépkezelőkre is bizható.

Az önerejükből helyüket változtató lokomobilok, mint például uti gőzhengerek, uti mozdonyok, továbbá gőzberendezésekhez tartozó lokomobilok mindegyikének kezeléséhez csak oly egyének alkalmazhatók, akik legalább is lokomobilkezelői képesitéssel birnak.

Azon esetekben, midőn egymás közvetlen közelében több mozgony (lokomobil) állittatik fel, azok kezelésével kazánfütők is megbizhatók, ha az utóbbiak egy vizsgázott és szabály-

szerü képesitési bizonyitványnyal ellátott gőzgépkezelő közvetlen és folytonos felügyelete alatt állanak, ki a mozgonyok helyes kezeléseért önként érthetőleg felelősséggel tartozik.

Ily szakszerü felügyelet azonban csakis akkor gyakorolható, ha a kérdéses lokomobilok egymásnak közvetlen közelében (legfeljebb 1 kilométernyi távolságon belül) működnek s ha a felügyelettel megbizott vizsgázott gőzgépkezelő, egyéb teendők által, a lokomobilok mikénti kezelésének folytonos ellenőrzésében akadályozva nincsen.

Midőn több stabil-gép vagy stabil-kazán van egy és ugyanazon helyiségben elhelyezve, a képesitett gépkezelő vagy fütő folytonos felügyelete alatt, gépkezeléshez, illetőleg kazánfütéshez: nem képesitett egyének is alkalmazhatók.

Oly telepeken azonban, ahol a gőzgépek vagy gőzkazánok nem egymás közvetlen közelében vannak elhelyezve, valamint éjjel-nappal üzemben lévő telepeken legalább két, esetleg a helyi viszonyokhoz képest még ennél is több vizsgázott egyén alkalmazandó.

A kazánvizsgáló közegek határozatainak végrehajtása és az azok elleni felebbezés.

50. §. A kazánvizsgáló közegeknek a vizsgálat vagy szemle alkalmával kiadott utasitásai és hozott határozatai a kazántulajdonos vagy megbizottja által felelősség terhe alatt végrehajtandók.

A kazánvizsgálók határozatai ellen a közigazgatási bizottsághoz, eltérő határozatok esetében a kereskedelmi ministerhez felebbezhetni. Felebbezési határidő a megtámadott határozat kézbesitésétől számitandó 8 nap.

Ha a kazánvizsgáló közegek határozatainak azonnali végre nem hajtása esetében a közbiztonság veszélyeztetik, ez, valamint az is, hogy a felebbezés csak birtokon kivül engedtetik meg, a határozatban világosan kimondandó.

A gőzkazánok felügyelete és nyilvántartása.

51. §. A törvényhatóságok közigazgatási bizottságai a területükön lévő gőzkazánok felett felügyeletet, ellenőrzést és nyilvántartást gyakorolnak, — különösen a tekintetben, hogy a kazánok megvizsgáltassanak, ellenőrzési szemle alá vétessenek s azok kezelésénél a fennálló szabályok szerint képesitett egyének alkalmaztassanak. Ezen ellenőrzés gyakorolhatása céljából kötelesek a kazántulajdonosok minden uj kazánt vagy a kazánok lényegesebb javitását (41. §. *b)*) vagy általában véve minden oly körülményt, melynek folytán a jelen Utasitás értelmében kazánvizsgálatnak van helye, a kazán használatbavétele előtt az illető kerületi kir. iparfelügyelőnek bejelenteni, aki viszont tartozik a közigazgatási bizottságokhoz a törvényhatóságuk területén lévő s hatósági felügyelet alá eső kazánokról, továbbá a megtartott próbákról, szerkezeti megvizsgálásokról és ellenőrzési szemlékről az 5. sz. minta szerinti sommás kimutatást, minden évről kétkét példányban, legkésőbb a következő év február hó 15-éig felterjeszteni s a kisérő jelentésben a gőzkazánok megpróbálása, szerkezeti megvizsgálása és ellenőrzési szemléje alkalmával szerzett tapasztalatokat is felsorolni, valamint általában a nyilvántartás és ellenőrzés végett bekivánt adatokat és kimutatásokat a közigazgatási bizottságnak rendelkezésére bocsátani.[1])

Az évi kazánkimutatás egyik példányát a közigazgatási bizottság megőrzi, másik példányát pedig a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez terjeszti fel.

A statisztikai összeállitásokhoz szükségelt anyag könnyebb áttekinthetése végett a kimutatások végén a következő adatok sorolandók fel:

1. a lefolyt évben eszközölt viznyomási próbák száma;
2. a lefolyt évben megtartott szerkezeti megvizsgálások száma;
3. a lefolyt évben megtartott kazánszemlék száma;
4. a helyhez kötött (stabil) kazánok száma:
5. a mozgony (lokomobil) s ehhez hasonló szerkezetü kazánok száma;
6. a gőztulhevitők, gőztartók és gőzfogóedények száma;
7. az ipari célokra szolgáló kazánok száma;

---

[1]) Az évenként felterjesztendő kimutatások rovatainak kitöltésénél a következők tartandók szem előtt:

Az 1. rovatban a számozás az egész törvényhatóságok kazánjaira nézve, a 2. rovatban pedig a járások vagy kerületek kazánjaira nézve folytatólagosan vezetendő.

Az 5. rovatban azon iparág nevezendő meg, melynek céljaira az illető gőzkazán szolgál.

A 9. rovatba kazánoknál és tulhevitőknél a tüzfelület, a gőztartóknál és a gőzfogó edényeknél pedig az összes felület irandó.

A 12. rovatban mindenkor azon szemlék ideje (év, hó és nap) jegyzendő be, melynek alapján az illető évi kimutatás összeállittatott s csak azon kazánoknál lesz az előbbi szemle ideje kimutatandó, mely kazánok azon évben, amelyről az illető kimutatás szól, bármely ok folytán ellenőrzési szemle alá nem vétettek.

A »Jegyzet« rovatban a kazánüzem esetleges szünetelésének felemlitésén kivül azon okok sorolandók fel, a melyek folytán egyes kazánok időszaki megpróbálása, szerkezeti megvizsgálása vagy ellenőrzési szemléje a maga idejében meg nem tartatott.

8. a gazdasági czélokra szolgáló kazánok száma;

9. egyéb czélu (fütési, vizszivattyuzási stb.) kazánok száma;

10. a lefolyt évben előfordult kazánrobbanások száma.

A 3. alatt jelzett szemlékre megjegyzendő, hogy az ugyanazon évben megpróbált vagy szerkezetileg megvizsgált kazánok egyszersmind megszemlélteknek tekintendők.

Kazánrobbanások.

52. §. Kazánrobbanás esetében tartozik arról a kazántulajdonos vagy megbizottja, megyékben a járási főszolgabirónak, önálló törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban a városi rendőrkapitánynak azonnal jelentést tenni.

A vett tudósitás után tartozik a járási főszolgabiró vagy városkapitány az illetékes kerületi kir. iparfelügyelőt értesiteni s a robbanás helyszinén haladéktalanul megjelenni s a kazántulajdonosnak, illetve megbizottjának, továbbá a kazánkezelőnek és más esetleg jelenvolt egyéneknek kihallgatásával az esetről jegyzőkönyvet felvenni.

A kazán tulajdonosának vagy megbizottjának kötelessége a helyhatóság segélyével arról gondoskodni, hogy a vizsgálóbizottság megérkezéséig és a helyszini szemle megtartásáig a kazán azon állapotban és helyzetben maradjon, melybe a robbanás következtében jutott és hogy egyáltalában a robbanás szinhelyén semmiféle változtatások ne történjenek. A kazánrészek vagy épületromok csak hatósági engedélylyel és csak abban az esetben mozdithatók el helyzetökből, ha ez a közbiztonság vagy pedig a közforgalom érdekében elkerülhetlenül szükséges volna.

Minden gőzkazán-robbanásról felvett jegyzőkönyvhöz tartozik a kerületi kir. iparfelügyelő vagy kiküldöttje mielőbb véleményes jelentést is szerkeszteni, melyhez csatolandó:

a) az egész kazánberendezésnek pontos leirása s egy vázlatrajz, mely a robbanás előtti állapotot tünteti fel;

b) a szétrepesztett kazánnak, esetleg a rombadőlt épületnek egy vázlatrajza és leirása, mely a robbanás utáni állapotot tünteti fel.

Egyáltalában kiterjesztendő a vizsgálat mindazon körülményekre, melyek a kazánrobbanás okainak megállapitását elősegitik.

A vizsgálatról felvett jegyzőkönyv a jelenlévő hatósági közeg és a vizsgálatnál jelen volt müszaki közeg által aláirandó. A vizsgálat eredménye alapján azon esetben, ha kazánrendőrségi kihágás fordult elő, a jegyzőkönyv és mellékleteinek csatolása mellett, az 53. §. értelmében intézkedés teendő.

A kazánrobbanásról felvett jegyzőkönyvnek, műszaki véleménynek és az előirt mellékleteknek másolata, a robbanás okainak és következményeinek kellő feltüntetése mellett, a kereskedelemügyi ministerhez soron kivül felterjesztendő.

Kazánrendőrségi kihágások.

53. §. A jelen utasitás 32—52. §-aiban foglalt határozatok ellen vétők kazánrendőrségi kihágást követnek el.

a) Mindazon kazánrendőrségi kihágások, melyek folytán az életbiztonság és az egészség veszélyeztetik, az 1879. évi XL. t.-cz. 111. §-a és az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 40. és következő, valamint az 1897. évi XXXIV. t.-cz. 18. és következő §-ai értelmében büntetendők.

Az életbiztonság és az egészség oltalma elleni közrendőri kihágások követtetnek el különösen:

1. ha meg nem vizsgált kazánt használnak vagy alkalmazását használati engedély nélkül elősegitik;

2. ha oly kezelők alkalmaztatnak, akik törvényszerü képesitéssel nem birnak;

3. ha a kazán használtatik anélkül, hogy az elavult alkatrészek kicseréltetnének, illetve a sérülések kijavittatnának;

4. ha a vizsgálatot vagy szemlét eszközlő vizsgáló közegnek határozott utasitása ellenére a kazán tovább használtatik;

5. ha a kazán biztonsági szelepei tulterheltetnek és a kazán a megengedett gőzfeszélynél magasabbal vagy általában veszélyes állapotban és módon használtatik;

6. ha a szerkezeten, valamint a vizsgálat tárgyát képező felszereléseken eszközölt javitások és változások után a gőzkazán engedély nélkül használtatik;

7. ha a szükséges biztonsági intézkedések meg nem tétetnek, vagy ha a kazánalkatrészek gondozása elhanyagoltatik;

8. ha a szerkezetek minősége és alkalmazása iránt a hatóság tévutra vezettetik;

9. ha a kazánon előforduló sérülések és hibák, nemkülönben a kazánnak használat közben bekövetkezett alakváltozása azonnal fel nem jelentetnek;

10. ha a kazánalkatrészek helytelen szerkezete vagy készitési módja, nemkülönben az anyag minősége és a lemezek elégtelen vastagsága miatt balesetek és károk következnek be.

E részben megjegyeztetik, hogy a gyáros felelőssége rendszerint öt évre terjedhet ki s az ismételt próba megtartásával megszünik.

A külföldön gyártott kazánokért és oly kazánokért, melyeknek gyártási helye ki nem puhatolható, az ebbeli felelősség a kazántulajdonost terheli.

Ócska kazánokat illetőleg a felelősség — amennyiben a gyártónak e részbeni kötelezettsége a fentiek értelmében már lejárt — a kazán használóját terheli:

11. ha a vizsgáló közeg a kazánpróbát, a kazánalkatrészek megvizsgálását és az időnkénti vizsgálatot vagy szemlét hanyagul teljesiti.

b) Mindazon kazánrendőrségi kihágások, melyek a jelen Utasitás határozataiba ütköznek ugyan, de nem az *a)* alatt idézett törvények szerinti eljárás alá esnek, a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utaltatnak s 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatlanság esetében megfelelő elzárással büntetendők, végül azokra nézve a m. kir. belügyminister ur által a m. kir. igazságügyminister urral egyetértőleg az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42. §. alapján a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások esetében követendő eljárás szabályozása tárgyában 1880. évi augusztus hó 17-én 38.547. szám alatt kibocsátott körrendelet (lásd az 1880. évi rendeletek tárának 629. és következő oldalait) határozatai érvényesek.

A közigazgatási uton elbirálandó kihágási esetek első és második fokozatban történt elbirálásánál a felmerülő szükséghez képest szakértők, harmadik fokozatban pedig a kereskedelemügyi ministerium mindenkor meghallgatandók.

Ha a kazánvizsgáló közegek kazánrendőrségi kihágást tapasztalnak, kötelesek arról a kihágási eset fenforgását minden kétséget kizáró módon beigazoló részletes jegyzőkönyvet felvenni s azt a kazántulajdonossal, esetleg megbizottjával is aláiratni, ezeknek jogukban állván észrevételeiket a jegyzőkönyvben előadhatni. Azon esetben, ha a jegyzőkönyv aláirása megtagadtatnék: a jegyzőkönyv két jelenlévő tanu vagy a község elöljárósága által láttamozandó. A vizsgáló közegek kötelesek továbbá a felvett jegyzőkönyvet annak megemlitésével, hogy a jelen Utasitás értelmében saját hatáskörükben mily intézkedéseket tettek a kihágások megbüntetésére, a fennebbiek értelmében illetékes kir. járásbiróságnak, a kihágási esetre vonatkozó feljelentéshez csatolva megküldeni.

Büntetés terhe alatt kötelesek mindazok, kik a gőzkazán használatánál vagy szolgálatánál alkalmazva vannak, azon esetben, ha a kazánon oly sérüléseket vagy hiányokat tapasztalnának, melyek veszélyt okozhatnak s amelyeket a kazántulajdonos vagy megbizottja figyelmeztetés daczára sem javittat ki, illetőleg el nem távolittat, az illetékes közigazgatási hatóságnál bejelenteni. Végül mindenki fel van jogositva az illetékes közigazgatási hatóságnál jelentést tenni arról, ha valamely gőzkazán miatt fenforgó veszély tudomására jut.

IV. FEJEZET.

Az iparfelügyelők kötelességei a balesetbejelentések, sztrájkok, telepengedélyezések és különleges eljárások körül.

Balesetbejelentések.

54. §. Az ipari és gyári alkalmazottak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről szóló 1893. évi XXVIII. t.-cz. 7. §-a alapján a munkaadó az ipartelepen előfordult minden balesetet, mely egy vagy több alkalmazott megsérülését vonta maga után, a baleset megtörténtét követő 48 óra alatt az illetékes iparfelügyelőnek bejelenteni köteles.

Az ipartelepeken előforduló jelentéktelenebb sérülések (bőrhorzsolások, karczolások), amelyek többé-kevésbbé minden gyári üzem vagy gépi berendezés elkerülhetlen következményei, a ker. iparfelügyelőnek nem jelentendők be. A munkaadó bejelentési kötelezettsége csak ott kezdődik, ha ipartelepén oly baleset fordult elő, mely a sérültnek előreláthatólag három napnál tovább tartó munkaképtelenséget okoz.

A balesetek bejelentésére szolgáló ürlapok a központi m. kir. statisztikai hivatal által bocsáttatnak a kerületi kir. iparfelügyelők rendelkezésére, kik kerületük gyári telepeit dijtalanul látják el e nyomtatványokkal.

A nyomtatványok füzetekbe foglalvák, melyekben a bejelentésre szolgáló ürlapok szelvénynyel vannak ellátva, melyre a bejelentés legfontosabb adatai följegyzendők. A jelentés a kerületi iparfelügyelőnek portómentesen küldetik meg, a szelvényeknek a füzetben való megőrzésével. A szelvényes füzet, mely ily módon egymásutánban tünteti fel az illető gyártelepen előfordult baleseteket, az iparfelügyelőnek vagy más hatóságnak kivánatra felmutatandó. A munkaadó abbeli igazolására, hogy a szelvényen röviden ismertetett balesetet a kerületi iparfelügyelőnek tényleg bejelentette, illetve a baleseti jelentést a kerületi iparfelügyelőnek beküldte, a postahivatalnak a szelvényre vezetett pecsétje szolgál. Ily irányban a postahivatalok megfelelő utasitással láttattak el. (1889 : V. 14. — 24.600. kereskedelmi ministeri rendelet.)

Amennyiben a munkaadó nem az előirt ürlapon, hanem egyszerü levélben tenné meg a bejelentést, az illetékes kerületi iparfelügyelő által esetről-esetre felhivandó, hogy szabályszerü jelentését ujabb negyvennyolcz óra alatt a törvényes következmények terhe alatt tegye meg. A ker. iparfelügyelő a hozzá beérkező baleseti jelentéseket azonnal átvizsgálni s ha abban hiányt talál, a gyárost annak pótlására felhivni tartozik.

Ha a baleset akár a munkaadó mulasztása, akár pedig a szükséges óvórendszabályok

hiánya következtében állott be, akkor az iparfelügyelő erről a legközelebbi gyárvizsgálat alkalmával tartozik meggyőződést szerezni; ha pedig tömeges sérülést okozott nagyobb balesetek jelentetnek be, az iparfelügyelő a helyszinére kimenni és a balesetek valódi okait megvizsgálni, illetve lehetőleg kideriteni tartozik.

A ker. iparfelügyelő tartozik a hozzá beérkezett baleseti jelentéseket összegyüjteni és minden hó 7. és 10. napja között az előző hóban beérkezett jelentéseket a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz beküldeni.

A bejelentés teljesitésének ellenőrzésére bevonatván az adatgyüjtés körébe a betegsegélyző pénztárak és a biztositó társaságok is, melyek minden tudomásukra jutott balesetet a m. kir. központi statisztikai hivatalnak bejelenteni tartoznak, ha ezek és a kerületi iparfelügyelők által havonként beterjesztett baleset-jelentések között eltérések mutatkoznak, a hivatal mindazon munkaadókat, akik a baleseti jelentéseket az iparfelügyelőhöz beterjeszteni elmulasztották, figyelmezteti ebbeli kötelességükre és ezen eljárásáról az illetékes ker. iparfelügyelőt is értesiti. Ha a munkaadó e felhivásra a balesetjelentést pótlólag beküldi, az a feldolgozás sürgősségére való tekintettel postafordultával a m. kir. közp. statisztikai hivatalhoz terjesztendő be. Ha pedig a gyáros négy nap alatt nem küldené be a jelentést, erről egy nyomtatott szövegü s ugyancsak a statisztikai hivatal a ker. iparfelügyelőnek rendelkezésére bocsátott levelezőlap felhasználásával a statisztikai hivatalt értesitenie kell, hogy az a balesetre vonatkozó adatokat a helyszinén beszerezhesse.

A rendőri hatóságok — a székesfővárosi kivételével — a hozzájuk érkezett balesetbejelentéseket havonkint az illetékes ker. iparfelügyelőkkel közölni kötelesek.

A baleset bejelentésének kötelezettsége kiterjed a pénzügyminister ur által kezelt összes gyárakra (vas-, aczél-, gépgyárakra, továbbá a pénzverők, dohánybeváltótelepek és dohánygyárakra) is, ennélfogva ezen gyárak is kötelesek az előfordult baleseteket az e czélra szolgáló s részükre a ker. iparfelügyelő által kiszolgáltatandó ürlapokon közvetlenül az illetékes m. kir. iparfelügyelőnek 48 órán belül bejelenteni.

Ha az iparfelügyelő azt tapasztalja, hogy a balesetek bejelentését valamely gyáros elmulasztja, tartozik őt erre figyelmeztetni, utalással arra, hogy a baleseteknek a kerületi iparfelügyelőkhöz való bejelentésének elmulasztása az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 7., illetve 39. §-ába ütköző mulasztásnak tekintetik s ehhez képest 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sujtatik.

Ha az iparfelügyelő ezen figyelmeztetés daczára is tapasztalna ily mulasztást, tartozik az illető ellen a büntetési eljárást az illetékes elsőfoku iparhatóságnál folyamatba tenni.

Minden ily feljelentés az ipari főfelügyelőnek bejelentendő.

Sztrájk.

55. §. Az iparfelügyelők különös kötelessége gondos figyelemmel kisérni a munkások összebeszéléseit (sztrájk).

Az ily összebeszélésekről (1884. évi XVII. t.-cz. 162. §.) az iparhatóság tartozik az illetékes ker. iparfelügyelőt azonnal értesiteni, aki, ha azt tapasztalná, hogy az iparhatóság a sztrájk körül mulasztást követ el, erről a kereskedelemügyi ministernek az ipari főfelügyelő utján haladéktalanul jelentést tenni tartozik. Köteles továbbá magának az összebeszélés mérvéről tájékozást szerezni és a békéltető bizottság müködését figyelemmel kisérni.

Ha az iparfelügyelő azt tapasztalná, hogy a békéltetőbizottság müködése eredményre nem nyujt kilátást, köteles erről az ipari főfelügyelő utján a kereskedelemügyi ministernek késedelem nélkül jelentést tenni és megfelelő javaslatot előterjeszteni.

Közvetlen beavatkozási joga az iparfelügyelőnek külön e czélra nyert ministeri megbizatás nélkül nincs és a kerületi székhelyén kivül lévő sztrájk esetén csak külön ministeri engedély alapján utazhatik oda. Amennyiben erre megbizatást nyer, köteles kiváló tapintattal, feltétlen pártatlansággal közremüködni az ily esetek békés kiegyenlitésében.

Eljárás a telepengedélyezésnél.

56. §. Az iparhatóság mindazon esetekben, midőn az 1884. évi XVII. t.-cz. 25. és következő §-ai szerint telepengedélyezési eljárás rendeltetett el,[1]) az illető kerületi iparfelügyelőt a helyszini tárgyalásra meghivni köteles.

[1]) Telepengedélyezéshez vannak kötve azon ipartelepek (1884. évi XVII. t.-cz. 25. §.), melyek fekvésük, vagy az üzlet minősége által a szomszédbirtokosokat vagy lakókat, vagy egyáltalában a közönséget háborgatják, megkárosithatják, vagy veszélyeztethetik. E telepeket az ipartörvény taxative sorolja fel, de felhatalmazza egyuttal a kereskedelemügyi ministert, hogy az esetben, ha az imént emlitett köztekintetek egyes uj iparágak telepeinél felmerülnek, vagy a már telepengedélyezéshez kötött iparágak valamelyikére megszünnek, a belügyministerrel egyetértőleg a törvény e taxativ felsorolásán rendeleti uton módosithasson, illetőleg azt kibővithesse. A minister ez intézkedése azonban a törvényhozásnak bejelentendő.

Az iparhatóság ez alkalommal a kérdés megitélésére szükséges adatokat az iparfelügyelővel közli és egyidejüleg vele tudatja, hogy a fél megjelenését határozottan kivánta-e, vagy sem.

Ez idő szerint telepengedély alá tartoznak a következő ipartelepek:
agyagáru-égető kemenczék;
állati szőr előkészitésére szánt telepek;
ásványolaj-finomitók;
bélhur- és béltisztitó telepek;
czukorgyárak;
csontégetők;
csontfehéritők;
csontfőzők;
csontgyüjtő telepek;
csontszáritók;
csontzuzók;
dögnyuzó helyek, ha termokémiai telepek;
enyvfőzők;
faggyuolvasztók;
fémöntők, amennyiben az olvasztás nem tégelyekben történik, és nyers fémek előállitására szolgáló telepek;
firnájszfőzők;
fürdők;
gázkészitő és gáztartó intézetek;
gőzmalmok;
gyertyaöntők;
gyors fehéritők;
gyuszeráru készitésére szánt mindennemü telepek (l. jelen Utasitás 15. §-át);
hámormüvek;
házfedő-papir és házfedő-nemez előállitására szolgáló gyárak;
kátránykészitők és kátrányos ponyva előállitására szolgáló gyárak;
keményitő és keményitő-szörp előállitására szolgáló gyárak;
kokszgyárak, amennyiben másutt állittatnak fel, mint ahol az anyag termeltetik;
koromégetők;
len- és kenderáztató telepek;
lőporgyárak és raktárak;
mész-, tégla- és gipszégető kemenczék (az agyagbányák, amennyiben téglaégető telepnek képezik tartozékát, szintén telepengedélyhez vannak kötve (1899 : III. 14—947. K. M. R.);
olajgyárak;
paraffin-gyárak;
pörkölő kemenczék;
rongygyüjtő és osztályozó telepek; tekintettel arra, hogy e telepek kórnemző csirák fejlesztése folytán ragályos járványok góczpontjai, a telepengedélyezési eljárásnál azon irányelv követendő, hogy ily telepek csakis a városok és községek lakott részeitől kellő távolságban és teljesen elszigetelve a tiszti orvos ezirányu véleményének alapján állittassanak fel (1884. évi VIII. 26—39.266. Fik. M. R.);
sörgyárak;
szappanfőzők;
száraz és szélmalmok;
szeszgyárak;
timármühelyek;
trágyagyárak;
tükörgyárak;
tüzijátékáru készitésére szolgáló mindennemü telepek;
uszodák;
üveghuták;
vágóhidak (a közvágóhidakra nézve egyébként az állategészségügy rendezéséről szóló törvény (1888 : VII. t.-czikk) végrehajtási utasitásában (1888 : X. 15—40.000. Fik. M. R.) is előirt telepengedély kifejezése alatt, — minthogy a közvágóhidat kezelő hatóság iparosnak nem tekintendő — nem iparhatósági telepengedély, hanem épitési engedély értendő, mihez képest közvágóhidak felállitásának engedélyezésénél nem az iparhatóságok, hanem az épitészeti rendőri közegek járnak el. Ellenben a magánvágóhidak felállitásánál nemcsak az iparhatósági telepengedély, hanem az épitési engedély is kieszközlendő. (1895 : VII. 22—46.302. F. M. A.)
Apró állatoknak, szárnyasoknak üzletszerüen nagyban való levágására szolgáló telepek;
vegyészeti gyárak;
a nagyipar körébe tartozó marha- és sertéshizlaló telepek (12.724/87.);
vér- és lugfőzők;
továbbá:
agyagbányák, amennyiben téglaégető telepnak képezik tartozékát (1899 : III. 14—947. K. M. R.);
kőbányák (kavicsbányák nem) 7.231/900.; K. M. R.);
bőrszáritó telepek (1887 : III. 30—12.724. K. M. R.);
épület és tüzifatelepek (1887 : III. 30—12.724. K. M. R.);
donga- és talpfatelepek (ideiglenes favágótér vagy feldolgozó telep nem (51.901/93.), ugyszintén az ideiglenes lerakodóhelyek sem (2.596/94.);
gőzfürésztelepek és általában a mechanikai berendezéssel biró asztalos-mühelyek (49.545/99.); K. M. R.;
kőfejtőtelepek (1890 : III. 19—7.231. K. M. R.);
villamos erőt és süritett levegőt szolgáltató ipartelepek, amennyiben nem vasuti, hanem ipari czélokra szolgálnak. A vasuti czélokra szolgáló ily telepek tekintetében a vasutengedélyezésre nézve fennálló törvényes szabályok érvényesek. (1891 : II. 17—4.565. K. M. R.), *(lásd az ezen jegyzetben foglaltaknak kiegészitéseül az ipartörvény 25. §-ánál felsorolt egyéb határozatokat is.)*
Aki ez üzlettelepek valamelyikét felállitja, mielőtt a megkivántató jogerejü engedélyt megnyerte volna, 200 koronától 600 koronáig terjedhető pénzbüntetésben marasztalandó el. (1884 : XVII. t.-cz. 158. §. *b.)*

Ezen közlés a tárgyalás határidejének és helyének megemlitése mellett legalább is tizennégy nappal a tárgyalási határnap előtt intézendő az iparfelügyelőhöz.

Ha az engedélyezést kérelmező fél az iparfelügyelő személyes megjelenését kivánja, az iparfelügyelő mindig tartozik a tárgyaláson megjelenni; ily esetekben az ebből származó költségek az illető félt terhelik.

Más esetekben az iparfelügyelő, egyes, különös méltánylást érdemlő esetektől eltekintve, melyekre nézve külön engedélyt kell kérnie, csak nagyobb telepek engedélyezési tárgyalásain vesz személyesen részt, amikor azt különös munkás-védelmi szempontok indokolják, minden más esetben véleményét a vele közölt tervek és iromány ok alapján irásban közli az eljáró hatósággal, még pedig legalább 5 nappal a tárgyalás napja előtt.

Telepengedélyezési ügyeknél az iparfelügyelő feladata ügyelni arra, hogy egyrészt a telepek létesitését netalán indokolatlanul gátló körülmények méltányos módon megszüntettessenek, másrészt, hogy az alkalmazottak élete, testi épsége és egészsége fentartását czélzó intézkedések a telepengedély megadása esetén szakés czélszerüen megállapittassanak. A gyárakra nézve előirt munkásvédelmi rendszabályok ily alkalmakkor lehetőleg teljes mértékben érvényesitendők.[1])

Minden telepengedélyezési tárgyalásról, melyen az iparfelügyelő részt vesz, a kerületi iparfelügyelő jelentést tartozik tenni az ipari főfelügyelőnek. Ha az iparfelügyelő indokolatlanul vett személyesen részt ily tárgyaláson és igy felesleges költséget okozott a kincstárnak, ennek viselésére elmarasztalható.

Épen igy az esetben, ha nem közölte véleményét az eljáró hatósággal az előirt időben és ebből folyólag a tárgyalás elhalasztatnék vagy uj tárgyalás rendeltetnék el, az ebből származó összes költségek őt, illetőleg a kerületi kir. iparfelügyelőt terhelik.

Ezen elmarasztalások külön ministeri rendeletekkel történnek.

Ha a kerületi kir. iparfelügyelő a telepengedélyezés tárgyában hozott — vele minden esetben közlendő — iparhatósági határozatot akár

---

[1]) *A munkásvédelemre vonatkozó ezen elvek a következők:*

Minden munkahelyiség oly nagy legyen, hogy egy-egy munkásra legalább 10 köbméter légtér jusson; magassága három és fél méter, kétszáz négyzetméternél nagyobb alapterületü helyiségnél azonban négy méter legyen. Az ablakok magassága 1.80 méter, távolság a mennyezettől 30 centiméter legyen, alkalmasak legyenek továbbá arra, hogy szükség esetén azokon menekülni lehessen.

Az összes helyiségek megfelelő, természetes vagy mesterséges világitással legyenek ellátva. Gáz- vagy elektromos-világitás esetén kellő számu biztonsági lámpa alkalmazandó.

A szellőztetés az összes egyszerü és kettős ablakoknál könnyen szabályozható csapóablakokkal biztositandó, vagy pedig külön megfelelő szellőztetők alkalmazandók. A fütőcsövek és berendezések lehetőleg mélyen és ugy alkalmazandók, hogy azokat könnyen lehessen tisztitani. Oly lépcsők, melyek nincsenek falak között, erős korláttal látandók el, tüzveszélyes üzemeknél azonfelül kőből vagy vasból késztendők és tüzmentes helyen állitandók fel. Minden 30 méter hosszu és annál hosszabb épületnek legalább két egymástól távolabb eső, a szabadba vezető lépcsővel kell birnia.

Három vagy többemeletü házakban hasonlóan két vagy pedig egy fő- és egy mellékléposőt kell alkalmazni. Az ajtók 1·2 méter szélesek és kifelé nyilók legyenek, emellett tüzveszélyes üzemeknél mindkét oldaluk fémmel burkolandó.

Nagyobb aknák és fogókészülékkel ellátott felvonók lehetőleg minden oldalról tüzmentes anyaggal burkolandók, az ajtók pedig biztonsági zárakkal látandók el.

Karzatok, sorompók, futódeszkák, platók korláttal és lábléczczel látandók el. Árnyékszékek (25 személyre legalább egy) a férfiak és nők számára elkülönitve létesitendők. Ajtójuk önműködőleg záródjék, s olykép legyenek elhelyezve, hogy egy szellőztető tér válaszsza el a munkahelyiségtől. A levezető csöveknek nem szabad fából lenniök.

Por, mérges, vagy kellemetlen gázok lehetőleg közvetlenül vezetendők el.

Alkalmas elzárható ruhaszekrényekről, mosdókról, esetleg külön öltözködő-, mosdó- és fürdőhelyiségekről gondoskodni kell. Gáz-, benzin-, petroleum- és hasonló motorok a munkahelyiségtől lehetőleg légmentesen legyenek elkülönitve, szintugy a gazometerek és gáztisztitók külön helyiségben helyezendők el. Szárítókamarák külön épületben létesitendők, vagy pedig tüzmentes fallal választandók el a főépülettől. Raktárak nagyobb mennyiségü gyulékkony anyagok számára csak akkor épithetők munkahelyiségek közé, ha azok tüzmentesek.

A munkahelyiségekben lévő transzmissziók a padozat felett legalább két méter magasságban helyezendők el. Ékeknek és csavarfejeknek nem szabad a transzmissziókon kiállaniok.

Földalatti transzmisszióknak vagy felülről, vagy a pinczehelyiségből kell könnyen és veszély nélkül hozzáférhetőknek lenniök. A transzmissziók kikapcsolását minden munkahelyiségben könnyen és gyorsan, ép ugy minden egyes gépnél külön is lehetségessé kell tenni.

A gépek közti közök legalább 0·8 méter nagyok legyenek.

Ebédlőkről, jó ivóvizről, tüzoltóberendezésekről, hidransokról lehetőleg gondoskodni kell.

az alkalmazottak élete és egészségének biztositása, illetve baleset elleni védelem szempontjából nem találná kielégitőnek, akkor joga van, sőt sérelmes végzés esetén kötelessége az ellen felfolyamodni.

Különleges megbizatások.

57. §. A kir. iparfelügyelők rendes gyárvizsgálatok alkalmával meggyőződést tartoznak szerezni arról is, hogy a már meglévő, államilag kedvezményezett, nemkülönben állami segélylyel támogatott vállalatok a kedvezményes és támogatás ellenében kikötött feltételeknek mennyiben felelnek meg s amennyiben e tekintetben mulasztásokat észlelnek, azokról külön részletes jelentést tesznek. Egyébként azonban a kerületi iparfelügyelő évi jelentésével egyidejüleg tartozik minden ily vállalatnál észleltekről külön-külön jelentést tenni. Ezen vállalatokról nyilvántártás vezetendő.

A kir. iparfelügyelők eljárnak továbbá mindazon ipari ügyekben, amelyekre nézve a kereskedelemügyi minister tevékenységüket esetrőlesetre kiadott rendeleteivel igénybe veszi. Erre vonatkozó jelentéseikben ki kell terjeszkedniök mindazon adatok lehető pontos és részletes felsorolására, amelyek az ügy elbirálásához szükségesek.

A kerületi iparfelügyelő véleményes jelentéseiben kiterjeszkedhetik ugyan minden ténykörülményre, melyet felemlitendőnek vél, de tartozik a következőkre okvetlenül kiterjeszkedni:

I. Gyári vállalatok támogatására vonatkozó véleményes jelentéseknél, hogy:

a) a czég személyi és vagyoni viszonyait tekintve megbizható-e;

b) czég jegyzésében magyarnak jelentkezik-e;

c) a gyár a technika jelen fejlettségének megfelelően van-e berendezve, figyelemmel a munkásvédelmi és munkásegészségügyi követelményekre is;

d) mikor helyeztetett a gyár üzembe (év, hó, nap);

e) a gyári épületekbe és berendezésekbe mily tőke van befektetve s a vállalat milyen forgótőke felett rendelkezik;

f) a gyári berendezés (gépek stb.) bel- vagy külföldön szereztettek-e be és a külföldön beszerzettek nem lettek volna-e itthon is beszerezhetők;

g) minő iparczikkeket állit elő a gyár s azok közül szállit-e valamit a külföldre is, hová és mennyit;

h) a gyártáshoz használt nyers anyagokat, félgyártmányokat vagy készárukat belföldről szerzi-e be; az esetleges külföldi beszerzés mennyiben indokolt;

i) hány munkást alkalmaz (felnőttek, fiatal munkások, gyermekek [nők, férfiak]); mennyi e munkások bére hetenként vagy naponként és hány órát vannak munkában, beszámitva a munkaközi szüneteket; az alkalmazott hivatalnokok, mérnökök, művezetők és munkások közül hány a bel- és hány a külföldi; a külföldiek alkalmazása mily okból történik és ez okok méltánylást érdemelnek e;

j) a munkások anyagi és szellemi jólétének előmozditására a gyártulajdonos létesitett-e és mily intézményeket (lakás, olcsó élelmezés, fogyasztási szövetkezet, baleset-rokkantbiztositás, nyereségben való részeltetés stb); végül

k) ha a czég részvénytársaság, mennyi osztalékot fizetett az utolsó három évben?

II. Kisiparosok támogatására vonatkozó véleményes jelentésekben, hogy:

a) az illető kisiparos józan, megbizható, szorgalmas-e és szakképzettsége mily fokon áll?

b) műhelye hogy van berendezve, mióta áll fenn s mily tőke van abba befektetve?

c) az üzem tökéletesbitése, illetve a termelés fokozása czéljából milyen gépekre, szerszámokra (szövőszékekre) volna okvetlenül szüksége?

d) mily iparczikkeket állit elő s hol értékesiti (helyben, vidéken vagy külföldön)?

e) hány segédet és hány tanonczot foglalkoztat?

f) az illető kisiparos támogatása a helyben vagy a közel vidéken lakó szakiparostársak jogos érdekeit nem sértené-e s ha igen, mennyiben?

III. Házi iparosokra, illetve vállalatokra vonatkozó véleményes jelentésekben, hogy

a) a házi iparos, illetve a czég személyi és vagyoni tekintetben megbizható-e?

b) mily czikkeket állit elő, értékesitheti-e azokat s ha igen, hol és mily eredménynyel?

c) helyenként hány munkást (családot, férfit, nőt, gyermeket) foglalkoztat s minő egységért fizet azoknak?

d) naponta hány órát dolgoznak?

e) a napi munkaidő alatt mit keresnek és keresetük mennyivel több vagy kevesebb a foglalkozás időpontjában ott helyt vagy a vidéken fizetett napszámbérnél?

f) vannak-e bérlevonások s mily czimen?

g) a vállalat házi iparosai el vannak látva munkabér-könyvecskékkel?

h) a házi iparosoknak vannak esetleg s mily panaszaik a vállalat ellen?

Évi jelentés.

58. §. A ker. kir. iparfelügyelők minden év február hó végéig a megelőző évről tevékenységüket felölelő évi jelentést tartoznak a kir. ipari főfelügyelőhöz felterjeszteni.

E jelentésnek akként kell összeállitva lennie, hogy az önmagában véve is irodalmi értékkel birjon és önállóan is kiadható legyen. A jelentésnek az alábbi fejezetekkel kell birnia:

A) Össztevékenység.

E fejezetben felsorolandók az elmult esztendőben teljesitett gyár-, ipartelep- és gőzkazánvizsgálatokból kifolyólag utban töltött napok és a vizsgálatok alkalmával elrendelt intézkedések száma. Ez utóbbiak a következő minta szerint osztályozandók:

A .... kerületi kir. iparfelügyelő által az 19...... év folyamán tett intézkedések száma.

A munkarend hiánya	
A munkarend szabálytalansága	
A munkásjegyzék hiánya	
A munkásjegyzék hiányos vezetése	
A munkakönyvek teljes hiánya	
A munkakönyvek részbeni hiánya	
A munkásbejelentés hiányos volta	
Tanonczszerződés hiánya	
Fiatal munkások törvénytelen foglalkoztatása	
Szabálytalanságok a bérfizetések körül. Jogtalan levonások	
Lakások és hálóhelyiségek (kaszárnyák) túltömöttsége, egészségtelen volta	
Rossz ivóviz	
Gyufagyárakban előirt egészségügyi szabályok be nem tartása	
Egészségtelen munkahelyiségek (kevés légtér)	
Árnyékszékek hiánya, alkalmatlan elhelyezése vagy tisztátalansága	
Rossz és tűzveszélyes világitás	
Rozoga épület, lépcsők és hágcsók	
Szabálytalan létrák	
Leesés veszélye	
Hajtógépek körül tapasztalt szabálytalanságok	
Közlőműveknél tapasztalt szabálytalanságok	
Szijkorongok, hajtószijak és kötelek burkolása, illetőleg bekeritése	
Fogaskerekek elkeritése vagy burkolása	
Védőkészülékek hiánya .... famegmunkáló gépeken	
Védőkészülékek hiánya szerszámgépeken	
» » sajtolókon	
» » centrifugákon	
» » köszörülő- és csiszolókorongon	
» » mechanikai fonó- és szövőgépeken	
Szabálytalanságok felhuzókon (fogókészülék hiánya, elzárás hiányos volta)	
Respirátorok hiánya	
Meggyulladás, robbanás, leforrázás veszélye	
Nagyfeszültségű elektromos vezetékek körül tapasztalt szabálytalanságok	
Kötszerek hiánya	
A megtartott kazánvizsgálatok száma	
» » szerkezeti megvizsgálások (reviziók) száma	
» » ellenőrzési szemlék száma	
A gőzkazánok körül tapasztalt szabálytalanságok (kazánrendőri kihágások) száma	
Összes intézkedések	

B) Telepengedélyezések.

E fejezetben felemlitendő az iparfelügyelőnek bejelentett telepengedélyezési tárgyalások száma és külön azok névszerint, amelyeken az iparfelügyelő részt vett.

Megemlitendő egyuttal, hogy mily mértékben és irányban érvényesitette az iparfelügyelő befolyását e tárgyalásokon.

C) Munkásvédelem.

a) Balesetek. Felemlitendők teljes részletességgel iparáganként azon tapasztalatok, melyeket az iparfelügyelő a balesetek tekintetében tett. Teljes részletességgel ismertetendők a halálos és nagyobb mérvü balesetek, ezek okai és mindazon körülmények, melyek ismertetése munkásvédelmi szempontból közérdekkel birhat. Ugyancsak e fejezetben szintén teljes részletességgel és amennyiben csak lehetséges, megfelelő rajzok kiséretében ismertetendők mindazon alkalmazásban lévő védőkészülékek s berendezések, melyek e téren haladást jeleznek és a jelentést tévő véleménye szerint tágabb körben való alkalmazásra érdemesek. (Maga a részletes baleset-statisztika nem tartozik e jelentés körébe, arról évenként külön munka fog kiadatni. Mindazonáltal jellegzetes és tanulságos esetek ismertetése igen kivánatos.)

b) Baleset, rokkantság és aggkor elleni biztositás. Ezen czim alatt lehetőleg részletes tájékozás nyujtandó afelől, hogy mily mértékben van elterjedve az illető kerületben a baleset, rokkantság és aggkor elleni biztositás, általában milyenek a feltételei és ipartelepenként ki viseli költségeit. Amennyiben a költségeket a munkaadó és munkások közösen viselik, kimutatandó iparáganként és telepek száma szerint a felek hozzájárulási aránya.

c) Az egészségre ártalmas befolyások. Felemlitendők mindazon tapasztalatok, melyek az ipari vállalatok munkahelyiségeinek fütése, szellőztetése és világitása tekintetében, vagy a por, mérges gázok, vagy egyéb mérgező hatások megakadályozását illetőleg közérdekkel birnak, vagy a munkások egészsége érdekében hatósági beavatkozásra utmutatásul szolgálhatnak.

d) Betegsegélyezés. Felsorolandók mindazon orvoslást igénylő körülmények, melyek a betegsegélyző pénztárak működését illetőleg a jelentést tevő tudomására jutnak.

e) Munkásjóléti intézmények. Munkáslakások, ezek létesitésének feltételei, a munkásoknak élelmiszerekkel való ellátása, fogyasztási egyesületek, rokkant-biztositás, nyereségosztalék, a munkások gyermekeinek oktatása, együttes élelmezése, munkásfürdők, munkáskörök fentartása stb. képezhetik azon szempontokat, melyek figyelembevételével a jelentés e fejezete összeállitandó. E fejezet a lehető legrészletesebben tárgyalandó, sőt az egyes jellegzetes intézmények egyenként is ismertetendők, természetesen csak első izben, mig a későbbi jelentésekben azokra csak utalás történjék.

D) Sztrájkok. Teljes részletességgel ismertetendők az iparfelügyelői kerületben előfordult mozgalmak, azok száma, inditó okai, lefolyásuk, eredményük.

Amennyiben bérharcz idézte elő a sztrájkot, részletesen ismertetendők a sztrájkok alapját képezett különbözetek, szembeállitva a sztrájk előtti, a munkások által követelt és esetleg egyezség alapján megállapitott béreket.

E) Gőzkazánügy. E helyütt felsorolandók a gőzkazánok megvizsgálása és megszemlélése alkalmával tett tapasztalatok és észleletek. Kimutatandó az iparfelügyelői kerület területén létezett összes gőzkazánok száma (ideértve az ipari, gazdasági és egyéb fütés, világitás, vizemelés stb. czélokra szolgáló gőzkazánokat is), nemkülönben a gőzkazánok állományában az előző évihez képest beállott szaporulat vagy csökkenés.

Az évi jelentések összeállitásánál az előadott sorrend és beosztás szigoruan követendő ugyan, de ez nem zárja ki azt, hogy a jelentést tevő bármely általa közérdekünek tartott s hatáskörébe tartozó körülmény, vagy tapasztalat ismertetésére ki ne terjeszkedhessék, sőt kiváló suly fektetendő arra, hogy minden jelentés a kerület összes idevágó viszonyainak teljes és hü képét adja.

V. FEJEZET.

I. Rész.

Az iparfelügyelők szolgálati viszonya.

A ker. iparfelügyelők viszonya az ipari főfelügyelőhöz, hatóságokhoz, keresk. és iparkamarákhoz, egyéb testületekhez és magánfelekhez.

59. §. A m. kir. kerületi iparfelügyelők a kereskedelemügyi minister alatt állanak. Közvetlen főnökük az ipari főfelügyelő, kihez való viszonyukat a kir. ipari főfelügyelő szolgálatára nézve kiadott (jelen Utasitáshoz fűzött) Utasitás szabályozza. Kötelesek a hatóságok, ipari s egyéb közgazdasági testületek és egyesületek, nemkülönben az összes érdekelt magánfelek megkereséseinek és pedig a jelen Utasitás határozmányainak szem előtt tartása mellett szolgálatkészséggel pontosan megfelelni; az illetékes kereskedelmi és iparkamarával lehető sürü érintkezést fentartani, azt minden irányban működésében támogatni és mindazon ügyekben, midőn azok természetéből folyólag czélirányosnak mutatkozik, a kamarával lehetőleg lépjenek érintkezésbe s véleményét kikérve hassanak oda, hogy az iparügyek terén kifejtendő tevékenységüknek az illető kereskedelmi és iparkamarával való kölcsönös érintkezés is alapját képezze.

A jelen utasitás alapján felmerülő műszaki ügyek felülbirálásánál a kir. ipari felügyelő véleménye minden esetben meghallgatandó.

Hivatalfőnökök feladata és az alárendelt személyzet kötelessége.

60. §. A kerületi iparfelügyelők, *mint hivatalfőnökök*, az ügykörükbe eső összes teendők pontos és helyes ellátásáért személyesen felelősek.

A ker. iparfelügyelő személyzetének összes működéséért felelős lévén, kötelessége a fegyelmet fentartani és alárendeltjeit hivatalos kötelességeiknek buzgó és pontos teljesitésére serkenteni, ebben őket ellenőrizni.

Az alárendelt személyzet a főnök utasitásait és rendeleteit pontosan követni és meghagyásainak engedelmeskedni tartozik.

A főnök és az alája rendelt személyzet köteles a főnök által megállapitott és a kereskedelemügyi ministernek bejelentett hivatalos órákat megtartani, továbbá a rá bizott teendőket pontosan elvégezni, ha pedig a szolgálat érdekei ugy kivánják, a hivatalos órákon kivül is teendőit teljesiteni.

A tisztviselőnek főnöke engedélye nélkül nem szabad a hivatalból kimaradnia. Hivatalos ügyben is csak főnöke tudtával, illetőleg engedélyével távozhatik.

Ha pedig betegség miatt a hivatalban meg nem jelenhetik, tartozik ezt főnökének azonnal bejelenteni.

Amennyiben valakinek betegsége 14 napnál tovább tartana, erről orvosi bizonyitvány kiséretében az ipari főfelügyelő utján a kereskedelemügyi ministerhez jelentés teendő; ily esetben a beteg tisztviselő felgyógyulásáról és hivatalban való megjelenéséről szintén ugyanez uton jelentés teendő.

A hivatalfőnök irányában köteles az alárendelt tiszti személyzet illő tisztelettel viseltetni, de ép ugy tartozik a főnök is az alárendelt személyzettel kollégiálisan bánni.

A hivatalos kiadványok aláirása, helyettesités.

61. §. Az összes hivatalos kiadványok aláirására csak a helyes ügymenetért felelős kerületi iparfelügyelő van jogositva.

Távollétében a rangban legidősebb tisztviselő helyettesiti, aki a hivatalos kiadványokat »a m. kir. kerületi iparfelügyelő helyett« irja alá.

Helyettesités eseteit kivéve, másnak, mint a hivatal főnökének nincs kiadványozási joga.

Az egyhuzamban 14 napnál tovább tartó külfoglalkozás vagy betegség esetében a szükséges helyettesitésről a ministerhez jelentés teendő.

Utazási programm, külfoglalkozás.

62. §. Az iparfelügyelői kerületek külső teendőinek elvégzése ugy idő, mint költségkimélés és a személyzet egyenlő megterheltetése szempontjából a hivatal főnöke és beosztott személyzete között vidékek és utirányok (lehetőleg törvényhatóságok) szerint osztandó fel ugy, hogy a kerületen belül az illető évben lehetőleg mindenkinek állandó területi beosztása legyen. Ezen meghatározott területi beosztás mellett a külfoglalkozás mindaddig évenkint változtatandó, mig a hivatal minden közege az egész kerületet megismerte. A kerületekben levő összes külfoglalkozások a kerület területén uralkodó gazdasági és ipari viszonyok tekintetbe vétele mellett az előirt időben lehetőleg egyszerre végzendők és pedig ugy, hogy a külön kiutazás szüksége csak elkerülhetetlen esetekben merüljön föl és egy és ugyanazon helység a rendes, szabályszerü teendők elvégzése céljából többször ne érintessék.

E cél elérhetése szempontjából mindenekelőtt szükséges, hogy minden kerületi iparfelügyelő a gyárvizsgálatok, az időszaki kazánvizsgálatok és ellenőrzési szemlék, nemkülönben egyéb külfoglalkozások szem előtt tartása mellett egy egész évre terjedő általános programmot állitson össze és pedig a hivatal minden vizsgáló közege számára, tehát az egész iparfelügyelői kerületről, mely jóváhagyás kieszközlése végett a m. kir. ipari főfelügyelőhöz legkésőbb az előző év deczember havának 1-éig felterjesztendő.

Ezen, hónapok szerint egybeállitott programm jóváhagyása után a kerületi iparfelügyelő megállapitja havonként a teljes részletes, napok szerint beosztott külfoglalkozási programmot a hivatal összes tagjai számára, szem előtt tartva a legrövidebb utirányokat. Ez a részletes programm minden hó 5-éig felterjesztendő a m. kir. ipari főfelügyelőhöz az ellenőrzés gyakorolhatása végett.

A személyzet ugy az irodai, mint a külfoglalkozások elvégzésénél is lehetőleg aránylagosan foglalkoztatandó.

Külfoglalkozási napló.

63. §. Külfoglalkozásokról u. n. külfoglalkozási napló szerkesztendő (6. sz. minta), melyet a ker. iparfelügyelő az uti számlákkal együtt az előző hónapról minden hó 15-ig a kir. ipari főfelügyelő utján felterjeszteni tartozik.

Amidőn egyes külfoglalkozásoknál a szolgálat érdekeire való tekintetből a rendesnél hosszabb tartózkodás vált szükségessé, avagy az ügy halaszthatatlansága miatt a külön és azonnali kiutazás szüksége merülne fel, ez a körülmény a külfoglalkozási naplóban röviden indokolandó.

A külfoglalkozások helyes csoportositásáért a kerületi iparfelügyelő felelős, aki el is marasztalható a külfoglalkozások helytelen összeállitásából felmerülő utiköltség-többletben.

Utiköltségek felszámitása.

64. §. A m. kir. iparfelügyelők létszámába tartozó tisztviselők hivatalos külfoglalkozásaik vagy átköltözködésük alkalmával az állami alkalmazottaknak hivatalos kiküldetésük alkalmával járó illetményekről szóló »Szabályzat« értelmében számithatják fel az őket e czimen megillető illetményeket.

Az utazási számlák a fennálló utasitás szerint szerkesztendők.

Ha az utazás a kereskedelemügyi ministeri tárcza költségére s a minister rendeletére történt, ez esetben az uti számlában csak a kiküldetésre vonatkozó ministeri rendelet száma idézendő. Más utazások esetén az illető hivatali megkeresés vagy rendelet másolata csatolandó, magánfelek megkereséseinél pedig az uti számlában csak a hivatal iktatószáma tüntetendő fel.

Ha az utazás költségei nem a kereskedelemügyi tárczát terhelik, akkor ez az illető hatóság vagy fél czimének pontos megjelölésével az uti számla vonatkozó részében pontosan kitüntetendő, minek elmulasztása esetén a költségek a számolót terhelik. A társministeri tárczákat, illetve az azok alá tartozó hivatalokat, hatóságokat vagy külön alapokat, végre a törvényhatóságokat terhelő utiköltségekről, külön uti számlák készitendők.

A főnök összes személyzetének utazási számláit összegyüjtvén, azokat előzetesen átvizsgálja s ha ezek ellen észrevételei nincsenek, azokat az utazás valódi megtörténte és tartamát illetőleg igazolási záradékkal ellátja. Az igazságügyministeri tárczát esetleg terhelő költségekről szóló uti számlák, az illetékes törvényszéki ügyészség, járásbiróság vagy állami fegyház feje vagy helyettese által láttamozandók.

Ha pedig az utiszámlában foglaltakra érdemleges észrevételei lennének, erre vonatkozó megjegyzéseit az uti számlán megteszi.

A főnök uti számláját igazolási záradékkal a hivatal rangban legidősebb tisztviselője látja el; ha azonban egyedül van a hivatalban, ez a körülmény az igazolási záradék helyett felemlitendő.

Ha az uti számlákban fuvarilletmények oly távolságok után számittatnak, amelyeket a hivatalos távolsági kimutatásokból és térképvázlatokból megállapitani nem lehet, az uti számlákhoz a hivatal főnöke által igazolt helyszinrajz csatolandó, melyben mindazon pontok, melyek az illető tisztviselő által külfoglalkozása alkalmával érintettek, ugyszintén ezen pontok egymás közötti távolsága kilométerekben, világosan és szabatosan megjelölendők.

Ha az iparfelügyelő az érdekelt fél kivánsága folytán vett részt telepengedélyezési tárgyalásban, az ebből eredő költségek — ugy mint az eljárásból felmerülő egyéb költségek — az illető félt terhelik.

Az iparfelügyelő költségeire nézve azonban az eljáró hatóság csak elvileg mondja ki, hogy az iparfelügyelő költségeit az illető fél tartozik megfizetni, mert ezekről az iparfelügyelő utazási számlát terjeszt a kereskedelemügyi minister elé, melynek alapján a kereskedelemügyi tárcza azokat előlegezi, a fél pedig tartozik a felmerült költségeket a kincstárnak megtériteni.

Ha az iparfelügyelő nem a fél kivánsága következtében vett részt a helyszini tárgyalásban, eljárásának költségei a kereskedelemügyi tárczát terhelik.

Szabadságidő.

65. §. Szabadságidő engedélyezéseért külön, szabályszerü bélyeggel ellátott kérvény nyujtandó be. E kérvények a kereskedelemügyi ministerhez intézendők.

A hivatal főnökének kérvényét az ipari főfelügyelő, véleményének a kérvényre való jegyzésével, a beosztott személyzet kérvényét a hivatal főnöke, aki azt az ipari főfelügyelőhöz minden kisérő jelentés nélkül terjeszti be, láttamozza.

Ha a szabadságon levő tisztviselő szabadságidejét meghosszabbitani kénytelen, ebbeli folyamodványát mindenkor ugyanazon uton tartozik előterjeszteni.

Az esetben, ha az erre vonatkozó engedélyt első szabadsága letelte előtt meg nem kapná, állomáshelyére visszatérni köteles.

Egyes méltánylást érdemlő esetekben azonban a hivatalfőnök az alárendeltnek 3 napi, a kir. ipari főfelügyelő pedig a hivatalfőnöknek 3, az alárendelteknek pedig 8 napig terjedhető szabadságidőt engedélyezhet, megjegyezvén, hogy a hivatalfőnök részére ekként engedélyezett szabadság ugyanazon évében 12, a beosztott személyzet részére pedig 16 napot meg nem haladhat.

A szolgálati táblázatok és alkalmaztatási kimutatások kitöltése és felterjesztése; családi viszonyban beálló változások bejelentése.

66. §. Az alkalmazott tisztviselőkről szolgálatba lépésük alkalmával egyszersmindenkorra szolgálati táblázatok állitandók ki, melyeknek két példánya az ipari főfelügyelőhöz felterjesztendő, egy példánya pedig hivatalos használatra az illető ker. iparfelügyelőnél marad.

A személyzet családi viszonyaiban beálló minden változás bejelentendő.

A személyzet minősitése az alkalmaztatási kimutatáson eszközlendő, mely az ipari főfelügyelő utján minden évben deczember hó 5-éig felterjesztendő. Az alkalmaztatási kimutatás kiállitásáról mindig a hivatal főnöke tartozik gondoskodni.

A szolgálati táblázatban és az alkalmaztatási kimutatásban kitüntetett adatoknak helyességét a hivatal főnöke az illetők részéről be-

mutatandó okmányok alapján, felelősség terhe mellett, igazolja.

A hivatalfőnökök szolgálati táblázatait és alkalmaztatási kimutatásait ugyanily módon a magyar kir. ipari főfelügyelő igazolja.

Ha valamely tisztviselőnek képességére, szorgalmára, magaviseletére vagy modorára nézve oly kifogások merülnek fel, melyek az illetőnek előmenetelére hátrányos kihatással vannak, nevezetesen ha képessége, szorgalma vagy magaviselete kifogásolható, erre az illetőt hivatalfőnöke külön figyelmeztetni tartozik.

A hivatalos titok megőrzése; mellékfoglalkozás.

67. §. A tisztviselők kötelesek a tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorubb titoktartást tanusitani és a hivatalos titkot megőrizni.

Tiltva van minden mellékfoglalkozás, mely:

a) a foglalkozás minősége és a tisztviselő állásához való viszonya szerint, őt kötelessége teljesitésében elfogulttá teheti;

b) a tisztviselői állással illendőség tekintetében össze nem fér;

c) a tisztviselő idejét hivatalos teendői rovására igénybe veszi.

d) Gyári vagy ipari üzletet sajátjaként, vagy más által, vagy másnak helyettese vagy bérlője gyanánt üzemben nem tarthat, ép ugy nem lehet részese vagy alkalmazottja valamely iparvállatatnak.

Minden rendes mellékfoglalkozás az ipari főfelügyelő utján bejelentendő. Hivatalos müködésért semmiféle ajándékot vagy bárminemü ellátást elfogadni nem szabad.

Fegyelmi eljárás.

68. §. A kir. iparfelügyelők létszámába tartozó tisztviselők elleni fegyelmi eljárásra vonatkozólag az alábbi határozatok irányadók:

Tisztviselők elleni fegyelmi eljárásnak van helye:

a) ha azok a kötelességszerü hüséget és a hivatalos titoktartást megszegik;

b) ha megsértik vagy hanyagul teljesitik a törvények és rendeletekben megszabott kötelességüket, vagy azok teljesitésére képteleneknek bizonyulnak;

c) ha elöljáróik irányában a tartozó engedelmességet megtagadják;

d) ha botrányt okozó erkölcsi életet élnek, vagy ilynemü kihágást követnek el;

e) ha valamely hivatalos cselekményért vagy eljárásért ajándékot követelnek vagy elfogadnak;

f) ha tudva valótlanságot vesznek fel hivatalos irataikba.

A fegyelmi eljárást a kereskedelemügyi minister rendeli el. A fegyelmi vizsgálat elrendelésével egyidejüleg az illető tisztviselő hivatalától fel is függeszthető.

A fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot a kir. ipari főfelügyelő vagy a kereskedelmi ministernek e czélra kiküldött külön közege vezeti.

A kerületi iparfelügyelők, mint hivatalfőnökök által elkövetett fegyelmi vétségek felett közvetlenül a kereskedelemügyi minister itél. A beosztott személyzet által elkövetett fegyelmi vétségek felett elsőfokulag a kerületi iparfelügyelők közül a kereskedelemügyi minister által évenkint egy-egy év tartamára kijelölt, két tagból és az ipari főfelügyelő mint elnökből álló fegyelmi bizottság itél, melynek határozata a vizsgálat alatt álló tisztviselőnek három napon belül irásban kézbesitendő. A fegyelmi határozatban ki kell mondani azt is, hogy a vizsgálati költségek kit terhelnek.

Az elkövetett fegyelmi vétség fogalma alá eső cselekmények vagy mulasztások a beszámitás mérve szerint a következő büntetésekkel sujtandók:

a) irásbeli megrovás,

b) pénzbüntetés,

c) büntetésből való áthelyezés,

d) a fokozatos előléptetésnek megvonása,

e) hivatalvesztés.

A fegyelmi ügyekben hozott itéletet az ipari főfelügyelő tartozik az érdekelt félnek irásban kiadni.

A határozat ellen a kézbesitéstől számitandó 15 nap alatt felebbezés nyujtható be az ipari főfelügyelőhöz, mint a fegyelmi bizottság elnökéhez.

Akár adatott be felebbezés, akár nem, az összes iratok, a határozat kézbesitését igazoló vevénynyel együtt, döntés végett, a felebbezési határidőt követő három napon belül a kereskedelemügyi ministerhez terjesztendők fel.

A jogerőre emelkedett fegyelmi itélet, kivéve természetesen a szolgálatból elbocsátás esetét, az elitélt tisztviselőnek alkalmaztatási kimutatásába bejegyzendő.

Ha az illető időközben ujabb fegyelmi büntetés alá nem esett, az irásbeli megrovás egy év után, a pénzbüntetés és a büntetésből való áthelyezés két év után, a fokozatos előléptetés megvonása pedig három év után hatályát veszti.

A tisztviselők tevékenységének nyilvántartása.

69. §. A tisztviselők tevékenységének ellenőrizhetése czéljából a ker. iparfelügyelő nyilvántartási könyvet tartozik vezetni, amelybe ugy az általa, mint az egyes tisztviselők által naponként végzett hivatalos teendők naplószerüen (év, hó és nap megjelölésével) sajátkezüleg és röviden bevezetendők.

E szerint ezen nyilvántartásba bevezetendő a külfoglalkozásra induló tisztviselő neve, elutazásának napja, a kiutazás czélja és helye, az előrelátható külfoglalkozás időtartama és annak idején a visszatérés ideje.

Hivatali helyiség, hivatali és irodaátalány.

70. §. Minden ker. iparfelügyelő a helyi viszonyok és hozzá beosztott személyzet nagysága szerint hivatali irnoki és irodai átalányt élvez a következő szükségletek fedezésére:

a) az irodai helyiség bérére, fütésére, világitására és tisztogatására;

b) a segédszemélyzet dijazására;

c) papirosok, boritékok és egyéb irodai szerekre és eszközökre és a hivatalos levelezés czéljaira.

A hivatali irnoki és irodai átalány egy évre, azaz a január 1-től deczember végéig terjedő időre szól.

Az egy évre kibocsátott utalvány a következő évekre is érvényes, ha változások elő nem fordulnak.

A hivatali irnoki és irodai átalány a főnök kezeihez utalványoztatik, aki azonban az egész hivatal szükségleteiről tartozik ennek fejében gondoskodni.

Műszerek.

71. §. A kazánvizsgálatok czéljaira szolgáló ellenőrző feszélymérők (manometerek), tekintet nélkül azok használható vagy hasznavehetetlen állapotára, minden év végével esetleges kijavitás vagy rektifikálás czéljából a kereskedelemügyi ministerium könyv- és térképtári igazgatóságához beküldendők.

Azon esetben, ha valamely, a hivatal készletében nem lévő műszer használata egy különleges munka előfordulta alkalmával szükségesnek mutatkoznék, erről a ministerhez jelentés teendő avégből, hogy annak alapján a minister a szükséges műszernek átengedése iránt idejekorán intézkedhessék.

Avégből, hogy a ministerium könyv- és térképtári igazgatósága által vezetett műszertörzskönyv mindég a tényleges állapotot tüntethesse fel, az iparfelügyelők kötelesek a műszerleltár egy példányát a központi műszertár leltárával leendő egybevetés és az összes műszereknek a műszer-törzskönyvben leendő folytonos nyilvántarthatása végett minden év végével közvetlenül a könyv- és térképtár igazgatóságához beküldeni.

Ha a központi műszertárból ideiglenes használatra kiadott műszerekre a hivatalnak vagy egyes közegeknek állandóan szükségük van, az ily műszerek a hivatal műszer-leltárába felveendők s a központi műszertár leltárából leendő törlés végett feljelentendők.

Leltár.

72. §. Leltári elszámolás tárgyát képezi az államkincstár tulajdonát képező és a ker. iparfelügyelő használatában lévő mindennemü felszerelési tárgy; gyors elhasználásnak kitett s oly ingóságok azonban, melyeknek értéke a két koronát meg nem haladja, leltári elszámolás alá nem tartoznak.

A leltári tárgyak két irányban számolandók el, és pedig:

a) időszerinti sorrendben vezetendő leltári naplóban (7. sz. minta);

b) a tárgyak minősége és darabszáma szerint csoportositva vezetendő szakleltárban (8. sz. minta).

A leltárak mikénti vezetésére nézve szolgáljon tájékozásul a következő utmutatás:

A szakleltár a leltári naplóval egyidőben s azzal teljes összhangzásban vezetendő, minél fogva minden, a ker. iparfelügyelő tulajdonába került leltári tárgy elsősorban a leltári naplóban vételezendő be időszerinti sorrendben s ezen naplóban egyidejüleg vezetendő át a megfelelő szakleltárba.

A leltári napló időrendi sorban akként vezetendő, hogy abból a leltári elszámolás tárgyát képező vagyontárgyak álladéka (darabszáma) és értéke a számadási (naptári) év kezdetén és végén sommásan, az ezekben évközben beálló változások (bevételek és kiadások) pedig tételenkint kitünjenek. Ehhez képest a leltári napló bevételi és kiadási részből áll.

Ugy a bevételi, mint a kiadási rész az évközben előforduló változások befogadására külön-külön hasábokkal bir aszerint, amint e változások a vagyon előzőévi álladékának helyesbitésére vonatkoznak, avagy folyó évi szaporodást, illetve apadást képeznek.

A leltári napló bevételi részének első tételét az előző év végével maradt leltári készlet mennyisége (darabszám) és értéke képezi és az mindenkor az előző évi álladék helyesbitésére szánt hasábba veendő fel.

Ezt követik az évközben beálló változások.

A leltári vagyon álladékában és értékében előforduló változások tekintetében a leltárnak ki kell mutatnia: a vagyontárgy megnevezését, darabszámát és pénzértékét; a beszerzés, illetve leirás időpontját; a beszerzés módját, illetőleg a leirás jogczimét (selejtezés, megsemmisités stb.) hivatkozással azon rendelet keltére és számára, melylyel a vagyontárgy beszerzése, átvétele, illetve kiadása (leirása) elrendeltetett; végre a szakleltár azon tételét, mely alatt a kérdéses vagyontárgy előfordul.

Leltári értékleirások általában mindig leltárapadási kimutatás segélyével eszközlendők, melyben a vonatkozó összes lényeges adatok feltüntetése mellett különösen a tárgyak kiküszöbölése folytán nyert ócska anyagok minősége is kimutatandó.

Elveszett tárgyak vagy oly leltári hiányok, melyek igazoltaknak el nem ismertetnek, csakis a leltári pénzértéknek megtéritése után helyezendők kiadásba.

A leltári naplóban, mely évenként zárandó le, a kiadás a bevételből levonandó s a netto bevételi többlet vezetendő át a következő évi leltári naplóba darabszám és érték szerint.

A leltári tárgyak átvételük, illetve kiadásuk után azonnal számba veendők, tekintet nélkül arra, vajjon a viszonylagos relativ, tehát inkább megfelelő vagy illető pénzkiadás vagy pénzbevétel már elszámolást nyert-e vagy nem.

Az állam költségén beszerzett vagyontárgyak mindenkor a teljes beszerzési árral veendők fel a leltárba.

A leltári vagyon leirása csakis a tárgyak elhasználása folytán az időszakonkint szabályszerüen eszközlendő leltározás és selejtezés alapján foganatositandó olyképen, hogy a további használatra alkalmatlanná vált tárgyak darabszám szerint teljes beszerzési vagy átvételi értéküknek irandók le a leltári álladékból. Részleges vagy százalékos értékleirásnak itt tehát helye nincsen.

Könnyebb ellenőrzés czéljából az állam tulajdonát képező leltári tárgyak folytatólagos sorrendben vezetendő leltári számmal látandók el.

A szakleltárak nem küldendők be felülvizsgálatra, ha csak azok külön be nem kivántatnak, a leltári naplók ellenben minden év végén a kereskedelemügyi m. kir. ministerium központi számvevőségéhez beküldendők.

II. Rész.

A kerületi kir. iparfelügyelők belső ügykezelése.

Beadványok felbontása és kiosztása.

73. §. A hivatalos leveleket és a magánfelek által a ker. iparfelügyelőkhöz intézett beadványokat a főnök vagy helyettese veszi át, illetőleg bontja fel.

A tévesen érkezett levelek vagy beadványok, boriték alatt, postakönyvvel visszaküldendők.

Az ajánlott, különösen pedig pénzzel vagy értékkel terhelt levelek óvatosságból egy másik tisztviselő jelenlétében bontandók fel, minek megtörténte a pénz vagy érték megjelölésével az illetők sajátkezü aláirásával a beadványon jegyzendő meg.

Az ilyen levél boritéka, ha az indokoltnak mutatkozik, pl. ha a tartalom a kitett összeggel nem egyezik, kellőleg megőrzendők.

Bepecsételt csomagok lehetőleg a pecsét megsértése nélkül bontandók fel.

A felbontott beadványok össze nem hajtva, az iv egész szélességében kezelendők.

Minden hivatalos irat a főnök vagy helyettese által, külső oldalán az érkezés napjával és a hivatal bélyegzőjével ellátva iktatandó.

Elintézés végett az iratokat a főnök vagy helyettese osztja ki.

Iktatókönyv.

74. §. Az iktatókönyv a következő rovatok szerint vezettetik:

Az első rovatba jön évenként 1-től kezdve a folyó szám, mely egyszersmind a beadványnak iktatókönyvi száma, továbbá azon tisztviselőnek neve, kinek a beadvány elintézés végett kiosztatik; a második rovatba a beérkezés napja.

A harmadik rovatba a beadó neve, a beadvány kelte és száma. Ha valamely intézkedés hivatalból történik, tehát nem külön beadvány képezi alapját, akkor ebbe a rovatba »Hivatalból« szó jegyzendő be.

A negyedik rovatba a beadvány rövid kivonata, különös figyelemmel a vezérszóra, u. m. személyek, czégek nevei, gőzkazánok gyári számai stb., melyek az iktatókönyvben pontosan megjelölendők.

Az ötödik rovatba az elintézés módja (kinek, hová küldetett a kiadvány) s ha a fogalmazványon egyuttal elintézett más ügyiratok számai is fordulnak elő, ezek az iktatókönyvben az elintézett ügydarab számánál kivezetendők olyképen, hogy azoknál az »elintézés módja« rovat alatt a főszám jegyeztetik be.

A hatodik rovatba az elintézés napja (melynek egyeznie kell a kiadmányra vezetett kelettel) irandó.

A hetedik rovatba az elő- és utóiratok számai.

Minden beadványra, annak külső oldalán az iktató-könyvi szám, továbbá ugyanazon oldalon alul a mellékletek darabszáma, a mellékletekre pedig ugyancsak a külső oldal alján jobbról, a beadvány iktatókönyvi száma jegyzendő fel.

Elintézés.

75. §. A jelentések és felterjesztések röviden és világosan fogalmazandók, fontosabb jelentéseknél felemlitendő az eljáró közeg neve is; szövegezésüknél minden felesleges bürokratikus czifraság és terjengősség mellőzendő.

A sürübben előforduló azonos intézkedésekre megfelelő szabatos nyomtatványok is használhatók és általában kerülendő az összes tevékenységben minden felesleges irásbeli érintkezés, fősulyt fektetve a közvetlenségre.

Az elintézés legczélszerübben magában a beadványon történik és folytatható, ha szükséges egy, esetleg több hozzávett és az iktatmány számával ellátandó pótiven; ha azonban az iktatmányra való irás bármi okból (például azért, mert a beadvány a kiadványhoz csatolandó) nem lehetséges, az elintézés fogalmazványi iven tervezendő.

Ha a fogalmazvány egyuttal kiadmány is, ennek másolata a másoló (kopirozó)-könyvben tartandó vissza; a ministerekhez terjesztendő jelentések azonban másolatilag nem kezelhetők. Ha az elintézés magán a beadványon történik, annak kezelése a fogalmazványi iven lévő rovatok szerint eszközlendő.

Az elintézésnél a czimezés mindig a törött iv baloldalára, maga a fogalmazvány pedig a jobboldalra esik.

Ha a beadványt mellékelni kell, ez a körülmény, nemkülönben a mellékletek száma a fogalmazványi iv baloldalán megjelölendő.

Különös gond forditandó arra, hogy a fogalmazványi iven a tárgyhoz tartozó előiratok utolsó száma, annak idején pedig a közvetlen későbbi beadvány iktatókönyvi száma, mint utóirat, az illető rovatnál pontosan feljegyeztessék.

A kereskedelemügyi ministerhez intézett jelentések minden kisérő jelentés nélkül az ipari főfelügyelőhöz küldendők be, ha észrevétele van azokra, ezt a jelentésekre megjegyzi, ellenesetben csak egyszerü láttamozásával felterjeszti.

Gyárvizsgálati jelentések és hasonló nyomtatványszerü jelentések minden kisérő jelentés nélkül terjesztendők be.

Fősuly az egyszerü, de alapos, gyors elintézésre fektetendő.

Határidők nyilvántartása.

76. §. Határidőhöz kötött iratok nyilvántartására külön nyilvántartási napló vezetendő, melynek kivonata az irodában kifüggesztendő.

Mutatókönyv.

77. §. Az iktatókönyv alapján egyszerü betürendes mutatókönyv készitendő, melynek első rovatába jönnek a vezérszavak, tudniillik a magánfelek, hatóságok stb. nevei betürendben. A második rovatba jön a beadvány rövid kivonata. A harmadik rovatba az ügydarab száma. Czélszerü, ha a gyakrabban előforduló vezérszavak számára külön lapok tartatnak fenn.

Ha valamely tárgynak vonatkozó száma van, a későbbi szám az előbbi mellé jegyzendő, elesvén ezzel a mutató szaporitása és felesleges keresés.

A kiadott szabály- vagy körrendeletekről a mutatókönyvben külön jegyzék vezetendő.

Irattár.

78. §. Az iratok sorszám szerint helyezendők el. Kivételt képeznek ezon szabály alól az egy és ugyanazon tárgyra vonatkozó ügyiratok, melyek az alapszám, vagyis az illető tárgyra vonatkozó ugyanazon évi első ügyiratok iktatókönyvi száma alatt egy csomagban helyezendők el.

Az elintézésnek irattári kivezetése alkalmával, magán az ügyiraton belül a lap balsarkán az iktatókönyvi és évszám, ha pedig ugyanazon ügyre vonatkozólag több beadvány fordul elő, mindegyiken a beadvány száma alá jegyzendő az alapszám is.

Az iktatókönyvben az iktatókönyvi szám alá egyszersmind az irattári alapszám is feljegyzendő, melynek segélyével könnyü az irattárban elhelyezett összes ügyiratokat feltalálni.

Ily eljárás mellett, hosszabb tárgyalásoknál több éven át összegyült iratok is kezelhetők egy csomagban olyképen, hogy az előző év iktatókönyvben az alapszám alá jegyeztetik a következő évben ugyanazon tárgyban előforduló ügyirat iktatókönyvi szám (alapszám) az év megjelölésével, ez utóbbi alapszámmal jelöltetnek meg aztán az egész év végéig előforduló s ugyanazon tárgyra vonatkozó ügyiratok.

Magánfeleknek a hivatalos ügyiratok kiadása, vagy azokkal való közlése szigoruan tiltva van.

Ha az irattárból valamely ügyirat felszerelés végett egy beadványhoz csatoltatik, az ügyirat holléte egy a helyébe teendő féliven jegyzendő fel.

Hivatalos elintézések átadása és elküldése.

79. §. Minden hivatalos kiadvány hivatalos pecséttel is ellátandó.

A kereskedelemügyi ministerhez intézendő minden jelentés felzettel látandó el, melyen a felterjesztés tartalma mindenkor világosan, de egyuttal röviden feltüntetendő. A tárgy jelzését tartalmazó kivonat nélkül, csak a számra való hivatkozás tilos.

A felzeten legalul a csatolmányok jelzendők.

Az elküldés napja, valamint az elküldést eszközlő közeg neve a fogalmazványra rávezetendő.

Csak fontosabb levelek, amelyek okmányokat tartalmaznak, avagy a melyekben határidő kitüzésről van szó, küldhetők ajánlva.

Ugy időszaki nyomtatványok, mint egyéb irományok csomagolásánál szem előtt tartandó, hogy a portómentes küldeményeiknek sulya a 20 kilogrammot egyáltalában ne haladja meg, olyan helyekre pedig, melyek nem vasut mellett, kariól- vagy kocsi küldönczvonalak mentén feküsznek, hanem csak gyalog- vagy lovasposta által nyerik küldeményeiket, legföljebb 10 kgr. sulyu csomagok adathatók fel a postára.

Portómentes hatóságok, hivatalok, közegek és testületekhez intézett levelek boritékain: »Hivatalból, közszolgálati ügyben portómentes« jelzés alkalmazandó. Oly hivatalos levelekre pedig, melyek a czimzett fél magánérdekében küldetnek, »Hivatalból portóköteles« megjegyzés alkalmazandó.

A közszolgálat érdekében magánfelekhez küldött hivatalos levelek boritékaira a »Hivatalból közszolgálati ügyben portómentes« megjelölés annyival inkább el nem mulasztható, mert ezen megjegyzés hiányossága vagy elhagyása a levélnek megdijazását vonja maga után s ha czimzett a portót nem fizeti, az esedékes portó a boriték alapján a kerületi iparfelügyelőn hajtatik be, mint ki a portómentes kezeléshez megkivántató megjegyzést alkalmazni elmulasztotta.

Táviratok.

80. §. Táviratok csak tényleg sürgős és indokolt esetekben adhatók fel, amikor az írásbeli uton való intézkedésre már nincs elég idő.

Az ily sürgős táviratokat a m. kir. posta- és távirdahivatalok minden dij lefizetése nélkül, vagyis a távirati dijak hitelezése mellett kötelesek elfogadni és továbbitani.

22.790. szám.
1886. nov. 12.

Kormányrendelet a gőzkazánokról.

Tekintettel arra, hogy a tényleg érvényben fentartott 1854. évi kazánügyi szabályzat időközben több rendbeli módositást szenvedett, továbbá, hogy a műszaki tudományok és a gyáripar tetemes előhaladása a fennálló szabályok és rendeletek határozatainak megváltoztatását és kiegészitését tette szükségessé, — az e részben egybehivott szakértő bizottság meghallgatása után, a m. kir. belügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök, továbbá a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter urakkal egyetértőleg az ·/. alatt mellékelt uj kazánügyi kormányrendeletet adom ki azzal, hogy az 1887. január hó 1-én lépend életbe.

Egyidejüleg 2·/. alatt mellékelve közlöm czimmel azon eljárási utasitást, mely a gőzkazánok körüli műszaki teendőket szabályozza.

Az uj kazánügyi szabályzat végrehajtásához szükséges nyomtatványok és ellenőrző feszélymérők beszerzése iránt intézkedtem, s intézkedésem eredményéről czimet pótlólag fogom értesiteni.

Felhivom a czimet, hogy a kormányrendelet végrehajtása iránt ugy az 1876. évi VI. t.-cz. s az annak alapján a közigazgatási bizottságokra nézve kiadott utasitás, mint a jelen kormányrendeletben foglalt határozatok értelmében saját hatáskörében megfelelően s a többi közt az iránt is intézkedjék, hogy a kazánvizsgálati iratoknak fentebbi kormányrendelettel czimre ruházott felülbirálata és a végleges használati engedélyeknek kiállitása 1887. évi január hó 1-től fogva akadálytalanul foganatosittathassék; valamint hogy a kazántulajdonosok által a kormányrendelet 7. §-ának 3. *b)* pontja értelmében Whitworth-féle anyacsavarral láttassanak el.

A kazánügyekre nézve felmerülő elvi kérdések eldöntése, továbbá a közigazgatási bizottságnak a kazánügyek körüli eljárása felett gyakorlandó főfelügyelet és a vizsgálatokért járó kincstári dijak ellenőrzése, nemkülönben a kazánszemlékkel egybekötött és az államkincstárt terhelő költségek érvényesitése és folyósitása, végre a gőzkazánok nyilvántartása a vezetésem alatti ministerium részére fentartatik.

A kormányrendelet közzététele iránt a törvényhatóság közönségéhez az alábbi (II. alatti) rendeletet intéztem.

Általános határozatok.

1. §. Minden gőzkazán, illetőleg gőzfejlesztő hatósági felügyelet és ellenőrzés alá tartozik és e végből üzletbevétel előtt, továbbá minden öt év elteltével, időszakonként megvizsgálandó, végül lehetőleg félévenként, de legalább is évenként egyszer ellenőrzési szemle alá veendő.

Kivételt képeznek oly gőzfejlesztők, amelyeknél a tüzfelület 1 négyszögméternél kisebb, az ürtartalom legfeljebb 100 liter és a működés közben használandó legnagyobb légnyomás 10 küllégkörnyomást tul nem halad, melyek hatósági felügyelet és ellenőrzés alá nem tartoznak.

A gőzkazánokra nézve fennálló határozatok, amennyiben jelen szabályrendelet szerint kivétel nem tétetik, általában érvényesek minden

---

41635. szám.
1898. aug. 15.

Keresk. min. rendelet

a hatósági felügyelet és ellenőrzés alá nem tartozó gőzfejlesztőkre vonatkozó határozatoknak kibővitése tárgyában.

A m. kir. belügyminister urral egyetértőleg a kisipar érdekében a kazánügyi kormányrendelet 1. §-ának 2. bekezdéséből a tüzfelületre vonatkozó megszoritást töröltem, ugy hogy jövőben oly gőzfejlesztők, melyeknek tartalma legfeljebb 100 liter és amelyeknek göznyomása 10 légkörnyomást meg nem halad, — tüz felületük nagyságára való tekintet nélkül — hatósági felügyelet és ellenőrzés alá nem tartoznak.

Ugyancsak a kisipar érdekében megengedem, hogy oly gőzfejlesztők, melyek 6 cm., vagy ennél kisebb külső átmérőjü forr-csövekből vannak összeállitva, s igy a robbanás veszélye ellen igen nagy biztositékot nyujtanak — tüzfelületük nagyságára való tekintet nélkül — egészen 150 liternyi ürtartalomig használtat-

gőztartóra is, melynél az űrtartalom 100 liternél nagyobb és minden gőzfogó edényre is, amelynél a feldolgozandó anyagok más fejlesztőkből nyert gőzök által hevittetnek, ha azokban a gőznyomás nagyobb a küllégkörnyomásnál.

E tekintetben kivételnek csupán a kisebb nyomással müködő szeszpároló készülékeknél és czefrefőző-kádaknál van helye, melyek megvizsgálás tárgyát nem képezik és mikénti kezelésük szempontjából hatósági ellenőrzés alá nem esnek. Ezen készülékek csupán első üzletbevételük előtt szemlélendők meg annak megállapitása végett, vajjon a jelen rendelet 7. §-ában előirt felszerelvényekkel ellátvák-e vagy sem.

2. §. A gőzkazánoknak üzeletbevétel előtti, továbbá időszakonkénti megvizsgálása, végül ellenőrzési szemléje a kir. államépitészeti hivatalok, Budapesten pedig a fővárosi rendőrség egy közegének közreműködésével a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. minister által kinevezett vizsgáló biztosok által hajtandó végre.

3. §. Minden, helyhez kötött (stabil) kazánnak megvizsgálása ott ejtendő meg, ahol az tényleg használatba vétetik, tekintet nélkül arra, hogy a kazán a helyreszállitás előtt volt-e már megvizsgálva vagy sem.[1])

A mozdony (locomobil) kazánok, gőztartók és gőzfogó edények az ország határain belül s a jelen szabályrendelet értelmében bárhol megvizsgálhatók.

A mozgonykazánok, a gőztartók és gőzfogó edények azonban rendeltetési helyükre történt szállittatásuk után és használatba vételük előtt az illető törvényhatóság területén működő kazánvizsgáló közegek (2. §.) által alapos szemle alá veendők, azonosságuknak és annak megállapitása végett, hogy az átszállitás közben nem szenvedtek-e oly sérülést, mely miatt üzletbevételük közbiztonsági szempontból betiltandó lenne.

---

hassanak, anélkül, hogy hatósági felügyelet vagy ellenőrzés tárgyát képeznék.

A fentebbi feltételeknek megfelelő gőzfejlesztők tehát viznyomási próba és ellenőrzési szemle alá nem esnek, és sem e gőzfejlesztők, sem pedig a hozzájok tartozó gőzgépek mellé képesitett kezelők alkalmazása nem kötelező.

E kedvezmények azonban csak azon esetre birnak érvénynyel, ha a gőzfejlesztők a hivatalbeli elődöm által 1891. évi október hó 31-én 69.843. szám alatt kibocsátott körrendeletben előirt biztonsági felszerelvényekkel birnak, vagyis ha azok a használati nyomásra szerkesztett biztonsági szeleppel és egy feszélymérővel vannak felszerelve.

Ennek, valamint az űrtartalomnak megállapithatása végett az ily gőzfejlesztők üzembevétel előtt az illetékes kazánvizsgáló biztosnak bejelentendők, ki ezen rendelet határozatainak megfelelő gőzfejlesztők használatba vételére szóbeli engedélyt ad s annak jelöül a biztonsági szelepet és emeltyüt lebélyegzi.

69843. szám.
1891. okt. 31.

Keresk. min. rendelet

a legfeljebb 100 liter űrtartalommal biró gőzfejlesztő készülékeknek biztonsági szeleppel és manométerrel leendő felszerelése iránt.

A m. kir. belügyminister, valamint a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister urral egyetértőleg, hivatalbeli elődöm által 1886. évben 22790. közl. min. sz. alatt kiadott kazánügyi kormányrendelet 1. §-a értelmében azon kazánok, melyek legfeljebb 100 liter ürtartalommal birnak s melyek használati nyomása 10 légkört tul nem halad, nem tartoznak hatósági felügyelet és ellenőrzés alá.

Miután ily kisebb gőzfejlesztők az iparfelügyelőség jelentése szerint több izben baleseteket okoztak, szükségesnek találtam, egyetértőleg a belügyminister urral, a közbiztonság érdekében egyuttal elrendelni, hogy a legfeljebb 100 liter ürtartalommal biró s egy légkörnél nagyobb, de 10 légkört meg nem haladó feszélylyel működő gőzkazánok vagy légmentesen elzárt főzőkatlanok s általában kisebbméretü gőzfejlesztők csak ugy legyenek üzembe vehetők, ha azok egy, a használati nyomásra szerkesztett biztonsági szeleppel és egy manométerrel fölszerelvék.

Ilynemü kazánoknak a kazánügyi kormányrendelet 8. §-ában egyéb kazánokra nézve előirt viznyomási próbája ezentul is elmaradhat; szükséges azonban, hogy az illető gőzfejlesztő készülék első üzembevétele előtt szemle utján hivatalból megállapittassék, vajjon a jelzett biztonsági felszerelvénynyel el van-e látva a kazán vagy sem.

Jelen rendeletem azonnal érvénybe lép.

23666. szám.
1900. ápr. 3.

Keresk. min. rendelet

a kazánügyi kormányrendeletek némely határozatainak eltörlése, illetve módositása tárgyában.

Értesitem a Czimet, hogy a kazánügyi kormányrendelet 3. §-ának 3. bekezdésében

---

[1]) Külföldről származó s ott hatóságilag megpróbált locomobil-kazánok Magyarország területén csakis az itt megejtett hiv. próba után kiállitott magyar bizonylat alapján vehetők használatba. (83.747/891. sz.)

4. §. A gőzkazánoknak üzletbe vétel előtti és időszakonkénti vizsgálata iránt az illető kazántulajdonos a kir. államépitészeti hivatalnak a közigazgatási bizottságban résztvevő első hivatalnokához (1876. évi VI. t.-cz. 1. §.). Budapesten a fővárosi rendőrséghez folyamodik.

A folyamodvány következőleg szerelendő fel:

1. Az esedékes kincstári illetéknek a kir. adóhivatalba, illetőleg Budapesten a budapesti (pesti) állampénztárba történt befizetéséről szóló nyugtával. (15. §.)

2. Egy vázlatrajzzal, melyből a gőzkazán összes rostély- és tüzfelülete kiszámitható és amelyben a normális vizállás magassága világosan meg van jelölve.

3. Egy teljes leirással, melyben fel van sorolva: a gyár neve, ahol a kazán készült vagy javittatott (régi használt kazánoknál amennyiben lehetséges), nemkülönben az iparág és czél, melyre a kazán szolgálni fog, az épületnek és helyiségnek körülirása, melyben a kazán felállittatni szándékoltatik, a használatban kifejteni szándékolt legnagyobb góznyomás atmosphaerákban, a biztonsági szelepek száma, alapja és sulya, ugyszintén emeltyüs szelepeknél még különösen az emeltyüknek karviszonya és végpontra vonatkoztatott (redukált) sulya és végre az anyag, melyből a kazánlemezek, tüz- és forraló-csövek készültek.

A m. kir. államépitészeti hivatalnak a közigazgatási bizottságban résztvevő első hivatalnoka, Budapesten a fővárosi rendőrség, tartozik akként intézkedni, hogy az államépitészeti hivatalnak egyik szakavatott tagja, Budapesten a közmunka- és közlekedésiügyi m. kir. minister által kinevezett vizsgáló biztosok egyike a fővárosi rendőrségi kiküldöttel együtt, a folyamodvány beérkezte után legfeljebb egy hét alatt a helyszinén megjelenjék s a vizsgálatot foganatositsa.

Az ellenőrzési szemlék a vizsgálatot teljesitő közegek által hivatalból teljesitendők.

A gőzkazánok üzletbevétel előtti megvizsgálására vonatkozó határozatok.

5. §. A kazánok üzletbevétele előtti vizsgálatának a kazánok *a)* elhelyezésére, *b)* anyagára és szerkezetére és *c)* szilárdsági megvizsgálására (kazánpróba) kell kiterjeszkednie.

a) *A kazán elhelyezésére vonatkozó határozatok.*

6. §. A kazánok elhelyezése tekintetében a következő határozatok tartandók szem előtt:

A kazánok csak oly helyiségekben helyezhetők el, melyek boltozva nincsenek és mennyezettel nem birnak és egyébként is a tüzbiztonsági rendszabályoknak megfelelnek. — E részben kivételt képeznek:

a) A 10 centiméter és ennél kisebb csőátmérőjü s huzott vasból készült forraló-csövekből álló gőzfejlesztők, melyek bármely helyiségben elhelyezhetők, ha egyéb tekintetben a jelen szabályrendeletnek elég van téve.

b) A bányákban felállitott kazánok.

A tüzcsatornákat és a kazánt közvetlenül körülövező ugynevezett kazánfalazat az épület falaitól legalább is 10—15 czentiméternyi távolságban helyezendő el.

A fővárosban kazánok felállitására az épitési szabályok intézkedéséhez képest az épitési hatóság engedélye is megkivántatik.

b) *A kazán anyagának és szerkezetének megvizsgálása.*

7. §. Az alkalmazandó anyag megválasztása, a kazánlemez vastagságának megállapitása, valamint a gőzkazánok szerkezete és készitési módja a gyárosra bizatik; a következő határozatok mindazonáltal feltétlenül szem előtt tartandók:

1. A kazánviz rendes állásánál a tüzfelület legmagasabban fekvő részeinek legalább 10 czentiméter magas vizréteggel kell fedve lenniök, — mozgony-(locamobil)-kazánoknál ezen 10 czentiméter normális vizállás annyival emelendő, hogy a kazán különböző állásában

---

az azonossági szemlére vonatkozólag foglalt és a fennállott közmunka- és közlekedésügyi m. kir. ministeriumnak 1888. évi január hó 29-én 1180. szám alatt kelt körrendeletével némileg módositott határozatát, a lokomobiltulajdonosok érdekében, ezennel érvényen kivül helyezem s az azonossági szemlét jövőre nézve teljesen eltörlöm.

Ezentul tehát a lokomobilok, amennyiben kazánjaik átszállitásuk előtt hatóságilag már megvizsgáltattak, rendeltetési helyükre érkeztük, valamint minden további helyváltoztatás után, akadálytalanul üzembe helyezhetők.

A lokomobil gőzkazánok nyilvántartásának rendes vezethetése érdekében azonban a lokomobil-tulajdonosok, illetőleg azok használóinak kötelességévé teszem, hogy a megvásárolt lokomobilra vonatkozó főbb adatokat (u. m. a kazán gyártójának nevét, a gyártás évét, a kazán gyári számát, a tüzfelület és az engedélyezett gőznyomás nagyságát, a viznyomási próba idejét s amennyiben nem uj lokomobilról van szó, előbbi tulajdonosának nevét és lakhelyét) az illetékes kazánvizsgáló biztosnál 8 napon belül pontosan bejelentsék.

A megvásárolt lokomobil bejelentésének elmulasztása, vagy a bejelentésre nézve megállapitott határidő tullépése a kazánügyi kormányrendelet 17. §-ának *b)* pontjába ütköző, — s közigazgatási uton elbirálandó kazánrendőri kihágást képez s az idézett kormányrendelet határozatai értelmében 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén megfelelő elzárással, büntetendő.

is a tüzfelület mindig vizzel boritva legyen. Ha pedig a kazán szerkezeténél fogva a fütött felületnek bizonyos része nem lehet vizzel boritva, akkor megkivántatik, hogy az égéstermények által érintett felület megtüzesedésének elháritása végett az égési termények előbb oly nagy, vizzel hütött felületeken vonuljanak végig, melyek közönséges tüzelés mellett legalább 20-szorta, mesterségesen szitott tüzelés mellett pedig (fuvókkal élesztett tüznél) legalább 40-szerte nagyobbak, mint az egész tüzrostély-felület. Ezen aránytól csakis a közmunka- és közlekedésügyi ministerium különös engedélye alapján lehet eltekinteni.

2. A gőzkazánok tüz- vagy forrcsöveinek falai öntött vasból vagy sárgarézből ne legyenek készitve. Kivételt képeznek az ugynevezett aprócsöves kazánoknak 10 czentiméternél kisebb átmérőjü, sárgarézből készült tüz- és forrcsövei, melyek akadálytalanul alkalmazhatók.

A fentebbi értelemben vett csőfalakhoz nem számitandó az öntött vasból készült gőzkupak, forrcsőfejek, buvólyukfedelek, csőtoldatok s egyéb felszerelési alkatrészek, de csak akkor, ha azokat sem a kazánfalazat nem köriti, sem a tüz vagy égési termények nem érintik és ha átmérőjük nem több 80 czentiméternél.

Ezen határozatoktól esetről-esetre csak a közmunka- és közlekedésügyi minister előzőleg kikérendő engedélye mellett térhetni el.

3. A kazán teljes felszereléssel birjon. A kazán teljes felszereléséhez megkivántatik:

a) legalább egy megbizható biztonsági szelep, ha a tüzfelület 2·5 négyszögméternél kisebb, ennél nagyobb tüzfelülettel biró kazánoknál legalább két biztonsági szelep.

Ha több kazán egyes gőzgyüjtővel bir, melytől az egyes kazánok külön el nem zárhatók, ez esetben valamennyi kazánra nézve két biztositó-szelep elégséges.

Minden kazánnál általában a szelepmegterhelés sulyok által eszközlendő.

A locomobil-kazánoknál azonban az egyik szeleprugó mérleggel lehet ellátva.

A biztonsági szelepeket közvetlenül rugókkal megterhelni tilos;

b) legalább egy teljesen megbizható feszélymérő (manométer), melynek beosztásán a megengedett legnagyobb gőzfeszély egy szembetünő jellel feltüntetendő. Ezenkivül szükséges még a kazánon egy Whitworth-féle ³/₄ angol hüvelyknyi átmérőjü anyacsavar, hogy arra az ellenőrző feszélymérőt alkalmazni lehessen.

E felszerelések ugy helyezendők el, hogy a feszélymérők a kazánnak gőzterével álljanak összeköttetésben és hogy azok mindegyikét a kazántól külön el lehessen zárni;

c) megkivántatik minden 20 négyszögméternél kisebb fütőfelülettel biró stabil- és locomobil-kazánhoz legalább egy megbizható tápkészülék, melyen a viz bőven szolgáltatható a kazánba, ennél nagyobb gőzkazánokhoz legalább két ily tápkészülék kivántatik meg, melyek mindegyike külön-külön képes legyen a szükséges vizmennyiséget szolgáltatni és külön-külön müködhetik.

A tápszerkezet betorkolásánál (tápfej) egy a kazánba nyiló szelep alkalmazandó, mely a kazánviz visszafolyását megakadályozza.

Több egymás mellett fekvő s együttesen müködő kazánnal külön-külön tápszerkezet nem kivántatik, azonban szükséges, hogy minden egyes kazán önmüködő szeleppel ellátott különálló tápfejjel birjon;

d) megkivántatik egy megbizható vizmutató és legalább két próbacsap.

A vizállás-mutatón a kazán-vizszinnek megengedhető legalacsonyabb állása szembetünően megjelölendő;[1])

e) megkivántatik egy vizleeresztő csap, mely a kazán legmélyebb pontján alkalmazandó.

Helyhez kötött kazánoknál e csőnek egy kiburkolt csatornával kell kapcsolatban állani, mely csatornának a kiömlésnél levő része legalább két méternyi hosszban vagy tökéletesen nyitva legyen, vagy pedig nyitható fedéllel birjon, hogy a kazán kifuvása alkalmával, a kihajtott iszapot és kazánkő-részeket felfogni és megvizsgálni lehessen;

[1]) Kivételt képez az Eberhardt-féle vizszintes ellenőrző-készülék. (78274/1898. szám.)

59024. szám.

1894. szept. 25.

Keresk. min. rendelet

a fütött állapotban helyüket változtató gőzkazánokra vonatkozólag a kazánügyi kormányrendelet 7. §-ának 3. a) pontjában a szelepterhelés módjára nézve foglalt határozat hatályon kivül helyezése tárgyában.

Értesitem a czimet, hogy tekintettel ama körülményre, miszerint az utóbbi időben mindinkább elterjedő oly gőzkazánoknál, melyek müködése közben helyüket változtatják, az eddigelé előirt szelepterhelés mellett az engedélyezett gőznyomás, — a kazánok helyváltoztatásával járó nagyobb mérvü rázkódtatások következtében vagy egyáltalában el nem érhető, vagy pedig egész erőltetett tüzelés mellett tartható csak meg: ezen fütött állapotban helyüket változtató gőzkazánokra nézve (milyenek a tolópadok, forditó korongok, gőzdaruk, a mezei és uti mozdonyok, valamint a közutak fentartásához használt uti gőzhengerek, czölöpverő gépek stb.) a kazánügyi kormányrendelet 7. §-ának 3. *a)* pontjában a szelepterhelés módjára nézve foglalt határozatot hatályon kivül helyezem; egyidejüleg megengedvén, hogy az emlitett gőzkazánok szelepei akasszulyok helyett rugómérlegekkel is terhelhetők.

f egy buvólyuk vagy nyilás, melyen át a kazán tisztitása eszközölhető;

g) minden kazánon kitüntetendő: a gyáros neve, a készitmény gyári száma s a gyártási évszám (régi, használt kazánoknál, amennyiben lehetséges).

Végül a kazánnak egyik jól látható helyén könnyen felismerhetőleg és tartósan feltüntetendő a megengedett legnagyobb tényleges gőzfeszély légkörnyomásokban vagy négyszögczentiméterenkénti kilogrammokban kifejezve.

A gőztartóknál és gőzfogó edényeknél a kazánokra nézve előirt felszerelések közül csupán egy biztonsági szelep és egy gőzfeszélymérő szükséges.

A kisebb nyomással müködő szeszpárolókészülékek és czefrefőző-kádak egy gőzkieresztővel és egy légszeleppel látandók el.

1180. szám.

1888. jan. 29.

Keresk. min. rendelet

a kazánügyi kormányrendelet egyes pontjainak mikénti értelmezése, valamint egyéb, azzal kapcsolatos kérdések megoldása tárgyában.

Az 1886. évi november hó 12-én 22.790. szám alatt kibocsátott kazánügyi kormányrendelet egyes pontjainak mikénti értelmezése, valamint egyéb kapcsolatos kérdések iránt több oldalról tett fölterjesztések és benyujtott folyamodások indokából, a belügyministerium vezetésével megbizott ő Felsége személye körüli és a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister urakkal egyetértőleg, czimet tudomás, ahhoz alkalmazkodás és kellő közzététel végett a következőkről értesitem:

1. A boltozott gőzkazán-helyiségek átalakitására — tekintettel a folyamatban levő gyári üzemre, valamint a gyári munkásoknak közbeszakitás nélküli foglalkozátatására — folyó évi szeptember hó 15-ig terjedő határidőt engedélyezek; ellenben a fenti kormányrendelet életbeléptetése, vagyis 1887. évi január hó 1-je előtt mennyezettel ellátott kazánhelyiségek mindaddig megtürendők, mig az azokban felállitott kazánok ujakkal ki nem cseréltetnek illetőleg a szóban levő mennyezeteknek bármily egyéb oknál fogva történendő eltávolitása szükségessé nem válik.

2. Minthogy a gyári kémények épitése, átalakitása vagy áthelyezése iránt a kazánügyi kormányrendeletben semminemü határozatok sem foglaltatnak, ezen — már természetüknél fogva az épités- és tüzrendőrség körébe vágó — ügyek iránt netán szükséges intézkedések a közigazgatási hatóságnak teendőit képezik.

3. A kazánügyi kormányrendelet 7. §-ában a fütő- és rostélyfelület közt megállapitott arány általában betartandó ugyan, különös fütési berendezésnél azonban ezen arány, az illető gyárosok vagy kazántulajdonosok indokoló kérelmére, esetről-esetre mérsékelhető is, amint ez már a kormányrendelet 7. §-ából is kiviláglik.

4. A vizállás-mutatókhoz és vizkieresztőcsapokhoz vezető és kazánfalazattal körülvett csövek anyagára nézve a kormányrendelet 7. §-ának 2. pontjában foglalt határozatok általánosságban szintén betartandók s ehhez képest azoknak öntött vasból való előállitása jövőre nézve meg nem engedhető; amennyiben mindazonáltal ily öntött vasból készült csövek már a kormányrendelet életbeléptetése előtt alkalmaztattak volna és jelenleg is használatban állanak, a legközelebbi kazánjavitás idejéig megtürhetők.

5. A czefrefőző-kádak a kormányrendelet 1. §-a szerint hatósági megvizsgálás és ellenőrzés tárgyát nem képezvén, az azokra alkalmazott szelepek akasz-sulyai iránt különös intézkedés szüksége fenn nem forog.

6. A hivatalos nyelv magyar lévén, a kazánvizsgálatok és ellenőrzési, valamint azonossági szemlék eredménye a kazánnyilvántartási könyvecskékbe magyar nyelven vezetendő be.

7. Miután az erdélyrészi m. kir. államépitészeti hivatalok az 1883. évi május hó 21-én 10.353. szám alatt kelt rendeletem kibocsátásáig kazán- és gépkezelői vizsgák megtartására valának feljogositva, ezen oknál fogva a fentemlitett államépitészeti hivatalok által ezen időpontig kiállitott képesitési bizonyitványok teljes érvénynyel birnak.

8. Az uj kormányrendelet 7. §.-ának *g)* pontja és ezzel kapcsolatban az eljárási utasitás 2. §-a visszaható erővel nem birván, azon régi kazánok, melyeken a megengedhető legnagyobb gőzfeszély az illető gyáros részéről feltüntetve nincsen, ezentul is a kazántulajdonos által kérelmezett használati nyomás arányában vizsgálandók meg.

9. A mozgony-kazánoknak a kazánügyi kormányrendeletben előirt azonossági szemléje azon esetekben ejtendő meg, midőn a mozgonyok beszerzésük, vagy pedig a rajtuk eszközölt tatarozás után rendes tartózkodási helyükre szállittattak.

Ezen kazánoknak további helyváltoztatása — amennyiben ez nem vasuton eszközöltetett, s igy a fel- és lerakodásnál történő megsérülés veszélye fenn nem forgott — az azonossági szemle ujbóli megtartását nem teszi szükségessé.

10. A kazánvizsgálatok iránti folyamodványhoz mellékelendő vázlatrajz alatt nem egy lépték szerint készitett tervrajz, hanem csupán egy egyszerü, a kazán méreteit feltüntető és szabadkézzel is előállitható vázlatrajz értendő, melyet a mozgony kezelése körül alkalmazott egyén is elkészithet s melynek beszerzése ezeknél fogva a kazántulajdonosoknak számbavehető kiadásokat nem okozhat.

c) A kazán szilárdsági megvizsgálása.

(A kazánpróba.)

8. §. Minden gőzkazán és az azzal összeköttetésben levő gőzfogó-edény a befalazás, illetve beburkolás előtt viznyomási próba alá veendő.[1])

A viznyomási próba két légkörnyomással vagy ennél kisebb feszélylyel müködő kazánoknál az engedélyezendő legnagyobb feszély kétszeresével, két légkörnyomásnál nagyobb feszélylyel müködő kazánoknál pedig egy légkörnyomással nagyobb feszélylyel történik, mint az engedélyezendő legnagyobb feszély egy és félszer véve.

Egy légkörnyomás alatt azon feszély értendő, mely minden négyszögczentiméterre egy kilogrammnyi nyomást gyakorol.

A viznyomás szivattyu segélyével az ellenőrző manometer alkalmazása mellett a biztonsági szelepeknek szabályszerü megterhelése és az összes nyilások elzárása után ejtendő meg.

A kazánon használandó manometer pedig a használati nyomás határáig az ellenőrző feszélymérő (controllmanometer) segélyével ellenőrzendő.

Kedvező eredményü a próba akkor lesz, ha a próba-nyomás következtében a kazánlemezek állandó alakváltozást nem szenvednek és a kazánba szoritott viz az illesztések hézagain csak köd vagy apró gyöngyök alakjában mutatkozik.

A kisérlet megejtésének jeléül a biztonsági szelepek és azok emeltyüi megbélyegeztetnek.

A kazánpróbáknál szükséges eszközöket (szivattyu, sulyok, véső stb.) és segédkező személyzetet tartozik a kazántulajdonos a vizsgáló biztosnak ingyen rendelkezésére bocsátani.

Az időszakonkénti vizsgálatra vonatkozó határozatok.

Ismételt kazánpróba és szigoru szerkezeti megvizsgálás.

9. §. Minden hivatalosan megvizsgált és használatban lévő gőzkazán, valamint gőztartó és gőzfogó az utolsó vizsgálattól számitott öt-öt év lefolyása után ujból viznyomási próba és szigoru szerkezeti megvizsgálás (belső revisio) alá veendő.

Ezenfelül ismételt próba szükséges mindannyiszor:

a) valahányszor egy helyhez kötött kazán más helyen állittatik fel, illetőleg ujból befalaztatik;

b) valahányszor a kazánlemezeken ujitás vagy olyan javitás történik, amelynek területe a kazán összes felületének öt százalékát tulhaladja, — mindazonáltal, ha az ujitás vagy javitás két négyszögméternél nagyobb, az ismételt próba mindenesetre eszközlendő, 10 centiméter és annál kisebb átmérőjü csövek kicserélése az ismételt próbát nem teszi szükségessé s azok felülete a fentérintett kazánfelületbe nem számittatik;

c) valahányszor azt a kazánbirtokos kivánja;

d) valahányszor a gőzkazán biztonsága iránt komolyabb aggodalmak merülnek fel.

Az ismételt szigoru szerkezeti megvizsgálás (belső revisio) kiterjed általában a kazánok állapotára és magában foglalja különösen a kazán lemezeinek szilárdsági megvizsgálását és a kazán belső alkatrészeinek megtekintését, illetve megvizsgálást is. Ezen szigoru szerkezeti megvizsgálással (belső revisióval) kapcsolatban ismételtetik az ezen szabályrendelet 8. §-ában meghatározott viznyomási próba, miért is ez alkalomból az üzem beállitandó.

Helyhez kötött kazánoknál a belső revisio és ismételt próba alapos megejtése czéljából a falazat, illetve mozgonyoknál a burkolat, a szükséghez képest lebontandó.

Az ismételt próbánál és a belső revisiónál szükséges eszközöket és segédkező személyzetet tartozik a kazántulajdonos a vizsgáló biztosnak minden dij nélkül rendelkezésére bocsátani.

Az ellenőrzési szemlére vonatkozó határozatok.

10. §. A kazánok ellenőrzési szemléjénél szemle lényegében a gőzkazánok külső megvizsgálására és főleg a kazánok mikénti kezelésére terjed ki, miért is lehetőleg minden félévben, de legalább is évenként egyszer — amennyire lehet — az üzem háboritása nélkül ejtendő meg.

A szemléket oly kazánoknál, melyek csak az év bizonyos szakán át tartatnak üzemben (p. o. mezei gazdaságnál vagy kisebb szeszfőzdékben alkalmazott kazánok) elégséges évenként egyszer, oly kazánoknál pedig, melyek állandóan müködnek p. o. gyárak, mümalmok stb. kazánjai, lehetőleg félévenként kell megtartani.

A kazánszemle az illető kazántulajdonos előzetes értesitése nélkül történik.

A kazánvizsgáló biztos eljárása.

11. §. Kazánvizsgáló biztos a kir. államépitészeti hivatalnak a vizsgálat megejtésére kiküldött hivatalnoka, Budapesten a kinevezett biztos. (4. §.)

---

1) 23.667/IV. szám.

Értesitem a Czimet, hogy a kazánügyi kormányrendelet 8. §-ának ama határozatát, mely szerint uj locomobil-gőzkazánok viznyomási próbája, azok beburkolása előtt végzendő, a biztonság szempontjából mellőzhetőnek találván, ezen, a locomobilok gyártásával foglalkozó hazai iparágra s a locomobiltulajdonosokra egyaránt terhes határozatot ezennel érvényen kivül helyezem.

Budapest, 1900. évi április hó 3-án.

Ezek a vizsgálatnál és a szemlénél a közmunka- és közlekedésügyi minister által kiadott külön »utasitás« szerint járnak el.

a) A vizsgáló biztos (Budapesten a fővárosi rendőrségi kiküldöttel együtt) a helyszini vizsgálatról és a kazán szerkezeti, valamint szilárdsági megvizsgálásáról az *A)* minta szerinti vizsgálati jegyzőkönyvet veszi fel, továbbá a vizsgálat kedvező eredménye esetében a *B)* minta szerinti ideiglenes használati bizonyitványt állitja ki s azt az illető kazántulajdonosnak vevény mellett rövid uton kézbesiti.

Ezen ideiglenes használati engedély alapján a kazán azonnal üzembe vehető.

Ha a vizsgálat eredménye kedvezőtlen, a vizsgáló biztos tartozik a kazán üzembevételét megtiltani, szükség esetén megakadályozni, miért is megkeresésére az illetékes közigazgatási hatóságok vagy rendőri közegek a vizsgáló biztost eljárásánál a szükséges támogatásban tartoznak részesiteni.

Ha az ideiglenes használati engedély kiállittatott, akkor a vizsgálati jegyzőkönyv a kincstári dij lefizetését igazoló pénztári nyugta (4. és 15. §§.) kiséretében az eljáró vizsgáló biztos által, Budapesten pedig a fővárosi rendőrség által, a közigazgatási bizottsághoz terjesztendő fel.

A közigazgatási bizottság egyrészt a vizsgálati jegyzőkönyvnek saját műszaki közege által eszközölt felülbirálata alapján, az ideiglenes bizonyitvány visszavonása mellett a *C)* minta szerinti végleges használati engedélyt szolgáltatja ki, másrészt a kincstári dij lefizetéséről szóló pénztári nyugtát, feljegyzés és a befolyt vizsgáltai dijak nyilvántartása végett a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. ministeriumhoz felterjeszti, egyszersmind pedig a kazán gyári számát, valamint a dijszabás alapjául szolgáló fütőfelületet, illetőleg gőztartóknál vagy gőzfogó edényeknél az összfelületet feljelenteni.

b) A vizsgáló biztos a szemle eredményét, a talált hiányokat és azok pótlására vagy kiigazitására, valamint a szabályszerü képességgel nem biró (13. §.), vagy hanyag fütő vagy gépkezelő elmozditására vonatkozó rendelkezését tartozik a használati engedélyhez füzendő kazánkönyvecskébe (14. §.) bejegyezni, mely rendelkezéseknek a kazántulajdonos a legrövidebb idő alatt köteles megfelelni.

Ha ily szemle alkalmával a kazán állapotában, vagy a kezelés körül lényegesebb szabálytalanságok észleltetnek a vizsgáló biztos által, a kazánszemle rövid idő alatt ismételhető, sőt szabályszerü kazánvizsgálat is rendelhető el.

Ha pedig a szemle alkalmából a kazán állapota, felszerelése, esetleg kezelése oly hiányosnak találtatott, hogy annak további működése közbiztonsági szempontból veszélyes, a kazán használata a biztos által azonnal betiltandó.

c) Ha működésben lévő gőzkazánoknak időszakonkénti vizsgálata (9. §.) eszközlendő, erről a kazántulajdonos előzőleg legkevesebb 4 héttel hivtalosan értesitendő, a vizsgálat megejtésének időpontját ezután a vizsgálóbiztos a kazántulajdonossal lehetőleg egyetértően állapitja meg, hogy a vizsgálat által az üzlet minél kevesebbet szenvedjen.

Mozgonyok (locomobilok) kazánjai lehetőleg a gazdasági munkaévad kezdetén vizsgálandók meg, miért is ha egy birtokos több locomobilt birna, azok általa előzetes hivatalos felszólitásra saját érdekében egy helyre összegyüjtve, a vizsgálatra készen tartandók.

Azon esetben, ha a vett felszólitás után a kazántulajdonos a kazánt a meghatározott időben a vizsgálatra készen nem tartja, annak használata a vizsgáló biztos által további intézkedésig betiltható.

Ha a vizsgálat és próba folytán oly hiányok mutatkoznak, melyek a rendes kezelést akadályozzák és a folytonos használat mellett könnyen veszélyt idézhetnek elő és ha azoknak nem lehet azonnal elejét venni, akkor szükséges, hogy a megfelelő állapotba való helyreigazitásra adott határidő után a vizsgálat ismételtessék, miért is szerkezeti megvizsgálásnál (belső revisiónál) tapasztalt lényegesebb hiányok a vizsgáló-biztos által a kazán-nyilvántartási könyvecskébe (14. §.) bejegyzendők, a biztos rendelkezéseinek a kazántulajdonos a legrövidebb idő alatt megfelelni tartozik.

Ha a kazán a vizsgálat és próba után olyan állapotban találtatik, hogy annak további működése előreláthatólag veszélylyel járhat, az üzem a veszély elháritásáig betiltandó.

Az ujbóli üzembevétel ilyen esetben csak az az ujbóli megejtett szigoru belső revisio és próba kedvező eredménye után engedélyezhető. Minden próba után a régi használati engedély bevonásával uj használati engedély állittatik ki.

Ha a vizsgálat vagy szemle eredménye alapján a vizsgáló-biztos, Budapesten a vizsgálóbizottság, által a gőzkazán használatba vétele vagy használatának folytatása megtiltatnék, tartozik a vizsgáló-biztos a betiltás indokairól szóló jelentést a közigazgatási bizottsághoz 3 nap alatt beterjeszteni.

A gőzkazántulajdonos a kazánnak vagy tartozékainak a vizsgálat alkalmával esetleg bekövetkezhető megrongálásáért az államkincstár ellen semminemü kártalanitási igényt nem támaszthat. A kazántulajdonosnak kártalanitási igénye a vizsgáló-biztos ellen csak akkor lehet, ha bebizonyitja, miszerint a kár a vizsgálóbiztos hanyagsága, mulasztása vagy gondatlansága folytán következett be, vagy a kár szándékosan idéztetett elő.

A vizsgáló-biztos határozatainak végrehajtása és felebbvitele.

12. §. A kazánvizsgálóknak a vizsgálat vagy szemle alkalmával kiadott utasitásai és hozott határozatai a kazántulajdonos vagy megbizottja által felelősség terhe alatt végrehajtandók.

A kazánvizsgálók határozatai ellen a közigazgatási bizottsághoz, eltérő határozatok esetében a közmunka- és közlekedésügyi ministerhez felebbezhetni. Felebbezési határidő a megtámadott határozat kézbesitésétől számitandó 8 nap.

Ha a kazánvizsgálók határozatainak azonnali végre nem hajtása esetében a közbiztonság veszélyeztetik — ez, valamint az is, hogy a felebbezés csak birtokon kivül engedtetik meg, a határozatban világosan kimondandó.

A hatósági és rendőrségi közegek a kazánvizsgálókat eljárásuknál és a közbiztonság érdekében elrendelt intézkedések végrehajtásánál megkeresésükre a szükséges támogatásban és segédkezésben feltétlenül részesiteni kötelesek.

Gőzkazán-kezelők.

13. §. A hatósági felügyelet és ellenőrzés alatt álló gőzkazánok (1. §.) önálló fütésére és a gőzgépek önálló kezelésére csak oly egyének alkalmazhatók, akik teljes gyakorlati jártassággal s a szükséges elméleti képzettséggel birnak, s ebbeli minősitésüket a magyar korona területén érvényes képesitési bizonyitványnyal igazolni tudják.

Ministeri rendeletek.

I.

35260. szám.
1884. nov. 27.

A gépészek, gépkezelők és gőzkazánfütők elveszett vagy megsemmisült vizsgálati bizonyitványairól kiállitandó másodlatok tárgyában.

A gépészek, gépkezelők és gőzkazánfütők elveszett vagy megsemmisült vizsgálati bizonyitványai másodlatainak kiállitása tekintetében a következőket elrendelem:

A gépészek, gép- és kazánkezelők vizsgálati bizonyitványai másodlatainak kiállitására azon vizsgáló-bizottság van hivatva, melynél az illető egyén ebbeli vizsgáját letette; ha pedig ezen bizottság időközben feloszlattatott volna, ebben az esetben a másodlatok ama bizottság által állitandók ki, mely a fennállott bizottság által vezettet nyilvántartási könyveket átvette.

A másodlatért folyamodók tartoznak az eredeti bizonyitvány kiállitásának idejét lehetőleg pontosan megjelölni; továbbá hatósági bizonyitványnyal igazolnia azt, hogy elveszett vagy elpusztult vizsgálati bizonyitványuk törvényszabta uton és módon köröztetett, de elő nem került és igy semmisnek nyilvánittatván, a kért másodlat kiállitása ellen törvényes akadály fenn nem forog.

Ezen igazolványok alapján kiállitott másodlat felől a vizsgáló-bizottságok valamennyi megyei államépitészeti hivatal, valamint a budapesti rendőri főkapitányság — nyilvántartás és az időnkénti szemléknél leendő ellenőrzés czéljából — azonnal értesitendők.

Miről a czimet tudomás és miheztartás végett ezennel értesitem.

II.

8273. szám.
1895. márcz. 10.

A gépészek, gépkezelők és gőzkazánfütők elveszett vagy megsemmisült képesitő bizonyitványainak másodlata tárgyában.

Tekintettel arra, miszerint a hivatalbeli elődöm által 1884. évi nov. hó 27-én 35260. szám alatt kiadott körrendelettel előirt megsemmisitési eljárás mellett a gépészek, továbbá a gépkezelők és gőzkazánfütők elveszett vagy megsemmisült képesitő bizonyitványuk másodlatait csak hosszu idő elteltével s nagy költségek árán képesek megszerezni s ezen idő alatt képesitő bizonyitványhoz kötött hivatásszerü foglalkozásukat nem folytathatván, kenyérkeresetükben is akadályozva vannak, jövőben az ilynemü bizonyitványok másodlatainak kiállitásánál a megsemmisitési eljárás teljes mellőzését kivánom.

Utasitom ennélfogva a bizottságot, hogy jövőben a bizonyitványi másodlatokat — a kérelmező személyazonosságának gondos megállapitása után — minden haladék nélkül állitsa ki, továbbá, hogy a másodlatnak ezen minőségét a bizonyitványon jelezze és hogy a kiállitott másodlatokról pontos nyilvántartást vezessen. Ezen kivül a másodlat kiszolgáltatásánál a kérelmező felhivandó arra, hogy amennyiben az első példány később előkerülne, a másodlatot szolgáltassa vissza.

Nem tartom szükségesnek, hogy a másodlatra az első példány érvényét megsemmisitő záradék vezettessék, mert eltekintve attól, hogy ily érvénytelenités foganatja nem biztositható, mi ok sincs arra, hogy a jogosult a netalán megtalált első példány használatától eltiltassék, mások általi használata pedig különben is a kihágási törvény 71. §-ába ütközik.

III.

22250. szám.
1885. jul. 16.

Az ő Felsége többi királyságaiban és országaiban szerzett gépkezelői és kazánfütői képesitési bizonyitványok tárgyában.

Azon kérdés merülvén fel, vajjon az ő Felsége többi királyságaiban és országaiban szerzett gépkezelői és kazánfütői képesitési bizonyitvá-

A gőzkazánok felügyelete, ellenőrzése és nyilvántartása.

14. §. *a)* A törvényhatóságok közigazgatási bizottságai a területükön lévő gőzkazánok felett felügyeletet, ellenőrzést és nyilvántartást gyakorolnak, — különösen a tekintetben, hogy a kazánok megvizsgáltassanak, ellenőrzési szemle alá vétessenek s azok kezelésénél a fennálló szabályok szerint képesitett egyének alkalmaztassanak. Ezen czélból kötelesek a kazántulajdonosok minden uj kazánt vagy a kazánok lényegesebb javitását (9. §. *b)*, vagy általában véve minden oly körülményt, melynek folytán a jelen szabályrendelet értelmében kazánvizsgálatnak van helye, a kazán használatba vétele előtt az államépitészeti hivatalnak, Budapesten a fővárosi rendőrségnek (4. §.) bejelenteni. Az államépitészeti hivatal, Budapesten a fővárosi rendőrség, pedig tartozik a közigazgatási bizottsághoz a törvényhatóság területén lévő s hatósági felügyelet alá eső kazánokról, továbbá a megejtett vizsgálatról és szemlékről a *D)* minta szerinti sommás kimutatást két példányban félévenként, valamint általában a nyilvántartás és ellenőrzés végett bekivánt adatokat és kimutatásokat felterjeszteni, a tapasztalt visszaéléseket vagy rendetlenségeket feljelenteni s a szükséges intézkedésekre nézve javaslatokat tenni.

b) A fenn érintett sommás kimutatások egyik példánya a közigazgatási bizottság által félévenként a közmunka- és közlekedésügyi ministerhez felterjesztendő.

c) A gőzkazánok felett gyakorlandó hatósági felügyelet és ellenőrzés szempontjából minden kazánra nézve üzletbevétel előtt a kazántulajdonos által és költségén az *E)* minta szerinti kazánnyilvántartási könyvecske beszerzendő, amely a hátlapjára vezetett utasitás szerint használandó.

A törvényhatóságok közigazgatási bizottságai tartoznak intézkedni, hogy a kazántulajdonosok az érintett könyvecskéket költségükön beszerezhessék s hogy azok utasításszerüleg használtassanak.

A már üzletben lévő gőzkazánok az érintett könyvecskékkel jelen szabályrendelet életbeléptétől számitva legkésőbb három hónap alatt ellátandók.

A kazánnyilvántartási könyvecskék kinyomatása és a közigazgatási bizottságok részére a nyomtatási költségek megtéritésének feltétele alatt leendő megszerezhetése iránt a közmunka- és közlekedésügyi minister intézkedik.

Gőzkazánvizsgálati és szemleköltségek.

15. §. A gőzkazánok megvizsgálásáért a gőzkazántulajdonos által következő kincstári illetékek és vizsgálati költségek fizetendők:

1. Gőzkazán-vizsgálatoknál (ugy az üzletbevétel előtti első, továbbá a 9. §. értelmében szükségessé vált, végül az időszakonkinti vizsgálatnál).

---

nyok Magyarország területén is érvénynyel birnak-e vagy sem, ezennel a következőket rendelem:

Mindazok, kik ő Felsége többi országainak és királyságainak erre illetékes hatóságai által kiállitott bizonyitványok alapján a gépkezelés vagy kazánfütés körül Magyarország területén alkalmaztatni kivánnak, az itt fennálló gépkezelői vizsgáló-bizottságok valamelyike előtt honositási eljárásnak tartoznak magukat alávetni, amely alkalommal az érintett bizottságok által, kiváló figyelemmel az állam hivatalos nyelvének kellő tudására, meggyőződés szerzendő az iránt, vajjon az illetők bizonyitványaik szerint kellő képességgel birnak-e mindazon ismeretekben, melyek nálunk a képességi bizonyitványok elnyerésére szükségesek.

Az e részben kifogás alá nem eső egyének képesitési bizonyitványai Magyarország területére érvényes honossági záradékkal látandók el, ellenesetben pedig az illetők a rendszeres gépkezelői vagy kazánfütői vizsga letételére, illetőleg pótlására utasitandók.

Végre értesitem a czimet, hogy ily honositásért vizsgadij nem fizetendő.

19871. szám.
1901. márcz. 30.

Keresk. min. rendeletek

a gőzkazánok megpróbálása alkalmával fizetendő kincstári illetékek és eljárási dijak tárgyában.

A gőzkazánok megvizsgálásáért a gőzkazántulajdonosok által fizetendő kincstári illetékek és vizsgálati költségek tekintetében a volt közmunka- és közlekedésügyi ministerium által 1886. évi 22.790. szám alatt kiadott gőzkazánügyi kormányrendelet 15. §-a 1. pontjának *a)* és *b)* alatti határozmányait hatályon kivül helyezve, a gőzkazánok megpróbálása alkalmával fizetendő kincstári illetékeket és eljárási dijakat a következőkben állapitom meg:

a) Kincstári illetékek:

A kazán tüzfelülete négyszögméterekben	A próbákért fizetendő kincstári illeték koronákban
2·5-ig	10
2·5—10.0-ig	20
10·0—50·0-ig	30
50·0—100·0-ig	40
100·0—200·0-ig	50
200·0-on felül	60

2. Azonossági vagy ellenőrzési szemléknél kincstári illetékek nem fizetendők. Az azonossági szemlék után felszámitott napidijak, utazási és fuvarköltségek azonban a kazántulajdonos által téritendők meg, ellenben az ellenőrzési szemléknél felmerülő napidijak, uti és fuvarköltségek a közmunka- és közlekedésügyi ministerium tárczáját terhelik.

A főváros területén bizottságilag eszközlendő kazánszemlék után a vizsgáló-bizottság részéről az árszabás szerinti bérkocsi-illetmény számitható fel.

3. Midőn az ellenőrzési szemle a kazán körül észlelt hiányok, továbbá a kazántulajdonos mulasztása, végre egyenes kérelme miatt nem a rendes időben hajtható végre, a napidijakat és fuvarköltségeket a kazánbirtokos tartozik megfizetni. Kazánrobbanások alkalmával felmerült utiköltségek és napidijak a kazántulajdonost terhelik.

Az állami intézetek kazánjainak vizsgadijfizetési kötelezettsége tekintetében a következő határozatok tartandók szem előtt:

a) Állami intézetektől, az azok tulajdonát képező kazánok megvizsgálása után kincstári dij nem követelhető, de ezen intézetek alatt csakis az államkincstárból ellátott intézetek értendők;

b) a m. kir. államvasutak gépgyára és a diósgyőri m. kir. vas- és aczélgyár, a saját használatára szolgáló kazánok után vizsgálati dijat szintén nem fizet; de midőn mások részére gyártott kazánokat megvizsgáltat, azok után a megszabott dijat fizetni köteles;

c) a vizsgálat körül eljáró hatósági közeg vagy közegek napidij- és fuvarköltségeit, az illető egyének részére fennálló szabályok szerinti megállapitás után, azon ministeri tárcza van hivatva viselni, melynek szolgálati ágához a kazánt használó intézet tartozik; de azért mégis ezen közegek számlái, amennyiben a közlekedési tárcza szolgálati kötelékébe tartoznak, további eljárás végett a közmunka- és közlekedésügyi ministeriumhoz terjesztendők fel;

d) ezen intézkedés az időnkinti hatósági gőzkazán-szemlékre ki nem terjed, melyek után a költségek kizárólag a közlekedésügyi tárczából fedeztetnek.

4. A kazánvizsgálatoknál használt nyomtatványok, ugymint vizsgálati jegyzőkönyv, ideiglenes bizonyitvány és végleges használati engedély, valamint a kazánnyilvántartási könyvecske előállitási ára a kazántulajdonos által mindenkor megtéritendő.

Gőzkazánrobbanások.

16. §. Kazánrobbanás esetében tartozik arról a kazántulajdonos vagy megbizottja, megyékben a járási szolgabirónak, önálló törvényhatósági joggal felruházott városokban a városi kapitánynak, Budapesten a fővárosi rendőrségnek azonnal jelentést tenni.

Ezen illetékek külön tüzeléssel biró, illetve külön használható minden egyes gőzkazán, gőztulhevitő, gőztartó és gőzfogó edény után külön számittatnak fel.

Gőzfogó edények és gőztartók tüzfelülettel nem birván, az ezek után fizetendő kincstári illetékek megállapitásánál a külső összes felület veendő figyelembe.

b) Eljárási dijak:

Az eljáró kazánvizsgáló-közegek utiköltségeinek és napidijainak megtéritése fejében gőzkazánonként 25 korona, a székesfőváros területén pedig 12 korona 50 fillér átalányösszeg fizetendő.

Ezen eljárási dij, ha a kazántulajdonosnak ugyanazon helyen egyidejüleg több kazánja próbáltatik meg, csak az első kazán után fizetendő teljes összegben, a második és az azt követő minden kazán után pedig az eljárási dij fele, vagyis 12 korona 50 fillér, illetőleg a székesfőváros területén 6 korona 25 fillér fizetendő.

Az eljárási dij minden kazán, tehát az állami intézetek kazánjai után is a kazánpróbát megelőzőleg az állampénztárba vagy az illetékes m. kir. adóhivatalba befizetendő.

Ha a kazánpróba az eljáró kazánvizsgáló közeg hibáján kivül eső bármely okból a meghatározott időben és helyen megtartható nem volt, vagy sikerre nem vezetett, az ujbóli próbát megelőzőleg a kazántulajdonos csakis a szabályszerü eljárási dijat tartozik ujból befizetni.

Szerkezeti megvizsgálásokért (reviziók), valamint az évenkinti ellenőrzési szemlékért a kazántulajdonosok sem kincstári illetéket, sem eljárási dijat nem fizetnek s az ez alkalommal felmerülő napidijak és utiköltségek a kereskedelemügyi m. kir. ministerium tárczáját terhelik.

Midőn azonban a belső revizió vagy az ellenőrzési szemle a kazán körül észlelt hiányok, a kazántulajdonos mulasztása vagy egyenes kérelme miatt a rendes időben nem hajtható végre, továbbá midőn a kazán belső reviziója a kazántulajdonos kérelmére, az előirt időn belül is eszközöltetik, a kazántulajdonos tartozik az emlitett eljárási dijat befizetni.

A kazánvizsgálati kincstári illetékekre és eljárási dijakra vonatkozó fentebbi határozmányok folyó évi május hó 1-én lépnek hatályba s ehhez képest az ezen határnaptól kezdődőleg megtartandó kazánpróbák után a jelen körrendeletben megállapitott kincstári illetékek és eljárási dijak esedékesek.

Ezen körrendelet a törvényhatóság területén lévő valamennyi kazántulajdonossal megfelelően közlendő.

A vett tudósitás után tartozik a járási szolgabiró vagy a városi kapitány, az illetékes kir. államépitészeti hivatalnak meghivásával, illetőleg a fővárosi rendőrség kiküldöttje, a kinevezett vizsgáló-biztosok egyikével a robbanás helyszinén haladéktalanul megjelenni s a kazántulajdonosnak, illetve megbizottjának, a kazánkezelőnek és más esetleg jelen volt egyéneknek kihallgatásával az esetről jegyzőkönyvet felvenni.

A kazán tulajdonosának vagy megbizottjának kötelessége a helyhatóság segélyével arról gondoskodni, hogy a vizsgáló-bizottság megérkezéseig és a helyszini szemle megejtéseig a kazán azon állapotban és helyzetben maradjon, melybe a robbanás következtében jutott és hogy egyáltalában a robbanás helyszinén semmiféle változtatások ne történjenek. — A kazánrészek vagy épületromok csak hatósági engedélylyel, csak abban az esetben mozdithatók el helyzetükből, ha ez a közbiztonság vagy pedig a közforgalom érdekében elkerülhetlenül szükséges volna.

Minden gőzkazán-robbanásról felvett jegyzőkönyvhöz tartozik az államépitészeti hivatal szakavatott kiküldötte, Budapesten a jelenlévő vizsgáló-biztos, véleményes jelentést is szerkeszteni, melyhez csatolandó:

a) az egész kazánberendezésnek pontos leirása s a vázlatrajz, mely a robbanás előtti állapotot feltünteti;

b) a szétrepesztett kazánnak, esetleg a romba dőlt épületnek egy vázlatrajza és leirása, mely a robbanás utáni állapotot tünteti fel.

Egyáltalában kiterjesztendő a vizsgálat mindazon körülményekre, melyek a kazánrobbanás okainak megállapitását elősegitik.

A vizsgálatról felvett jegyzőkönyv a jelenlévő hatósági közeg és a vizsgálatnál jelen volt müszaki közeg által aláirandó.

A vizsgálat eredménye alapján azon esetben, ha kazánrendőrségi kihágás fordult elő, a 17. §. értelmében intézkedés teendő.

Kazánrendőrségi kihágások.

17. §. A jelen szabályrendelet határozatai ellen vétők kazánrendőrségi kihágást követnek el.

a) Mindazon kazánrendőrségi kihágások, melyek folytán az életbiztonság és az egészség veszélyeztetik, az 1879. évi XL. t.-cz. 111. §-a és az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 41. és következő §-ai értelmében büntetendők.

Az életbiztonság és az egészség oltalma elleni közrendőri kihágások követtetnek el, különösen:

1. ha meg nem vizsgált kazánt használnak, vagy alkalmazását használati engedély nélkül elősegitik;

2. ha oly kezelők alkalmaztatnak, akik törvényszerü qualificatióval nem birnak;

3. ha a kazán használtatik anélkül, hogy az elavult alkatrészek kicseréltetnének, illetve a sérülések kijavittatnának;

4. ha a vizsgálatot vagy szemlét eszközlő vizsgáló-biztosnak határozott utasitása ellenére a kazán tovább használtatik;

63178. szám.
1892. okt. 5.

Keresk. min. rendelet

a gőzkazánrobbanási esetek alkalmából megindítandó vizsgálatok körüli eljárás tárgyában.

A gőzkazánrobbanási esetek alkalmából megindítandó vizsgálati eljárás körül egyes törvényhatóság részéről utóbbi időben több rendbeli helytelenség merült fel; igy többi között a müszaki felvétel eszközlése — mely a kazánügyi kormányrendelet 16. §-a értelmében az eset megtörténte után haladéktalanul foganatositandó lenne — ismeretlen okokból hosszabb időre, néha több hónapig elhalasztatott; az előfordult robbanásokról pedig, vagy a vizsgálat eredményéről hozzám semminemü jelentés nem tétetett.

A dolog természetéből következik, hogy az előfordult balesetből felveendő jegyzőkönyv és müszaki vélemény csak ugy felelhet meg teljesen feladatának, ha az lehető hü képét adja a robbanás helyén szerzett adatoknak és tényeknek, vagyis ha ezen okmány lehető gyorsan a robbanás megtörténte után lett megszerkesztve; mert minél tovább halasztatik a felvétel, ugy mindinkább elmosódnak a robbanás okának nyomai; egyes a robbanás által keletkezett kazánrészek az idő behatása alatt átalakulnak, esetleg az érdekelt személyekben is történhetik változás; szóval, hosszabb idő letelte után alig lesz már lehetséges a megváltozott helyzetből a valódi tényállásra következtetni.

Szükséges tehát, hogy ezen hivatalos felvétel ily esetekben haladéktalanul eszközöltessék, annál is inkább, mert bünvádi eset fenforgásakor ez képezendi alapját és ugyszólván kiinduláspontját a további eljárásnak.

Utasitom ennélfogva a czimet, hogy ezentul saját hatáskörében odahatni igyekezzék, hogy kazánrobbanási esetek alkalmával az erre vonatkozó s a kazánügyi kormányrendeletben jelzett jegyzőkönyv és müszaki vélemény a hivatalos kazánvizsgáló biztos közremüködése — és azon kivül, ha ez indokoltnak mutatkoznék, egy megbizható speciális szakértő meghallgatása mellett — haladéktalanul megszerkesztessék, s annak másolata a szükséges mellékletekkel együtt a végből, hogy a történtekről idejekorán tájékozva s a robbanás okai és következményeiről kellőleg informálva legyek, hozzám mielőbb fölterjesztessék.

5. ha a kazán biztonsági szelepei tulterheltetnek és a kazán tovább használtatik;
6. ha a kazán biztonsági szelepei tulterheltetnek és a kazán a megengedett gőzfeszélynél magasabbal vagy általában veszélyes állapotban és módon használtatik;
7. ha a szükséges biztonsági intézkedések meg nem tétetnek, vagy ha a kazánalkatrészek gondozása elhanyagoltatik;
8. ha a szerkezetek minősége és alkalmazása iránt a hatóság tévutra vezettetik;
9. ha a kazánon előforduló sérülések és hibák, nemkülönben a kazánnak használat közben bekövetkezett alakváltozása azonnal fel nem jelentetik;
10. ha a kazánalkatrészek helytelen szerkezete vagy készitési módja, nemkülönben az anyag minősége és a lemezek elégtelen vastagsága miatt balesetek és károk következnek be.

E részben megjegyeztetik, hogy a gyáros felelőssége rendszerint 6 évre terjedhet ki s az ismételt próbával, illetve belső szemle megejtésével megszünik.

A külföldön gyártott kazánokért és oly kazánokért, melyeknek gyártási helye ki nem puhatolható, az ebbeli felelősség a kazántulajdonost terheli;

11. ha a vizsgáló biztos a kazánpróbát, a kazánalkatrészek megvizsgálását és az időnkinti vizsgálatot vagy szemlét hanyagul teljesiti.

b) Mindazon kazánrendőrségi kihágások, melyek a jelen szabályrendelet határozataiba ütköznek ugyan, de nem az *A)* alatt idézett törvények szerinti eljárás alá esnek, a közigazgatási hatóságok katáskörébe utaltatnak s 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatlanság esetében megfelelő elzárással büntetendők, végül azokra nézve a m. kir. belügyminister ur által a m. kir. igazságügyminister urral egyetértőleg, az 1880 : XXXVII. t.-cz. 42. §-a alapján a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások esetében követendő eljárás szabályozása tárgyában 1880. évi augusztus hó 17-én 38.547. sz. a. kibocsátott körrendelet határozatai érvényesek.

A közigazgatási uton elbirálandó kihágási esetek első és második fokozatban történő elbirálásánál a felmerülő szükséghez képest szakértők, harmadik fokozatban pedig a közmunka- és közlekedésügyi ministerium mindenkor meghallgatandók.

Ha a vizsgáló biztosok kazánrendőrségi kihágást tapasztalnak, kötelesek arról részletes jegyzőkönyvet felvenni s azt a kazántulajdonossal, esetleg megbizottjával is aláiratni, ezeknek jogukban állván észrevételeiket a jegyzőkönyvben előadhatni. Azon esetben, ha a jegyzőkönyv aláirása megtagadtatnék: a jegyzőkönyv két jelenlévő tanu vagy a község elöljárósága által előttemezendő. A vizsgálóbiztosok kötelesek továbbá a felvett jegyzőkönyvet annak megemlitésével, hogy a jelen szabályrendelet értelmében saját hatáskörükben mily intézkedéseket tettek a kihágások megbüntetésére, a fentebbiek értelmében illetékes kir. járásbirósággal, illetőleg közigazgatási hatósággal közölni.

Büntetés terhe alatt kötelesek mindazok, kik a gőzkazán használatánál vagy szolgálatánál alkalmazva vannak, azon esetben, ha a kazánon oly sérüléseket vagy hiányokat tapasztalnának, melyek veszélyt okozhatnak s a melyeket a kazántulajdonos vagy megbizottja figyelmeztetés daczára sem javittat ki — illetőleg el nem távolittat — az illetékes közigazgatási hatóságnál bejelenteni.

24288. szám.

1895. máj. 23.

Keresk. min. rendelet

az ócska gőzkazánok ujból való használatba vételénél követendő eljárásról.

1. Az elárusitásra kerülő s ujból használatba venni kivánt ócska gőzkazánok üzembe vételük előtt ujabbi használatuk helyén szigoru belső revisio alá veendők és megpróbálandók.

2. Ezen kazánvizsgálatért annak kell folyamodnia, ki az illető gőzkazánt felállitani és használni akarja.

Az ez iránti folyamodványhoz a kazánügyi kormányrendelet 4. §-ában előirt mellékleteken kivül még a kazánnak előbbi használati engedélye, valamint a korábbi kazánpróbák és ellenőrzési szemlék eredményét feltüntető kazánnyilvántartási könyvecske eredetiben vagy hiteles másolatban csatolandó.

3. Ha az ilyen kazánnak előbbi használati engedélye és nyilvántartási könyvecskéje be nem szerezhető, a kazán használatának engedélyezése a vezetésem alatt álló ministeriumnál kérelmezendő. Az ez iránt benyujtandó folyamodványban hiteles módon igazolandó, hogy honnan származik az illető kazán, ki gyártotta, melyik évben készült, ki volt előbbi tulajdonosa s ezelőtt hol volt üzemben, továbbá, hogy mily gőzfeszültségre volt engedélyezve, mennyi ideig állott már használatban s miért szüntették be üzemét? Oly gőzkazánok, amelyekre vonatkozólag a fentebbi adatok hiteles alakban be nem mutathatók, további használatra nem engedélyeztetnek.

4. Ócska kazánokat illetőleg a felelősség — amennyiben a gyártónak e részbeni kötelezettsége a kazánügyi kormányrendelet 17. §-ának 10. pontja értelmében már lejárt — a kazán használóját terheli.

5. Egyebekben az ócska kazánokra nézve is a kazánügyi kormányrendeletnek s annak kapcsában kiadott pótutasitásoknak határozatai érvényesek.

Végül mindenki fel van jogositva az illetékes közigazgatási hatóságnál jelentést tenni arról, ha valamely gőzkazán miatt fenforgó veszély tudomására jut.

18. §. Jelen szabályrendelet 1887. évi január hó 1-én lép érvénybe s azzal a gőzkazánok vizsgálatára és ellenőrzésére nézve fennállott határozatok hatályon kivül helyeztetnek.

19. §. A vasuti mozdonykazánok és a hajókazánok jelen szabályrendelet határozatai alá nem esnek, azok ügyében külön szabályrendelet intézkedik.

17003. szám.
1901. márcz. 30.

Keresk. ministeri rendelet

a gőzgépkezelők és gőzkazánfűtők vizsgálóbizottságainak szervezése, valamint a gőzgépkezelői és gőzkazánfűtői képesités megszerzése és elbirálása tárgyában.

1. §. A gőzkazánok szétrobbanási veszélyének megelőzését czélzó óvóintézkedések sorában egyik főtekintet a kazánok körül alkalmazott személyzet kellő jártasságára lévén forditandó, az erre vonatkozó képzettségnek hiteles kimutatása nélkül senkit e czélra alkalmazni nem szabad.

2. §. Ki ilynemű szolgálatra megkivántató képességi bizonyitvány birtokába kiván jutni, tartozik megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretek szerzése után és alapján az ország több helyein most fennálló vizsgáló-bizottságok egyike előtt vizsgának magát alávetni, melynek csakis teljesen kielégitő sikerrel való kiállása után nyerhet képességi bizonyitványt.

3. §. Ily vizsgálatok eszközlésére és a képesitett egyének részére országszerte érvényes bizonyitványok kiszolgáltatására, a jelen rendelet alapján az iparfelügyelői kerületek székhelyein, u. m.: Aradon, Beszterczebányán, Brassóban, Budapesten, Debreczenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kolozsvártt, Marosvásárhelytt, Miskolczon, Nagyváradon, Sopronban, Szegeden és Temesvárott szervezett vizsgáló-bizottságok vannak jogositva.[1])

Ezen ujabban felállitott vizsgáló-bizottságok állanak:

a) Budapesten az állami felső ipariskola igazgatójából, ki egyszersmind a vizsgáló-bizottság elnöke is, a nevezett tanintézetnek, a vizsgákon váltakozva résztvevő két szaktanárából, továbbá a székesfőváros területén működő egyik kazánvizsgáló-biztosból, végül a m. kir. államvasutak gépgyárának egyik szakközegéből, mely utóbbiak a vizsgákon szintén váltakozva vesznek részt.

b) A többi iparfelügyelői kerület székhelyén az esetben, ha ott gépészeti vagy fémipari szakosztálylyal biró iparoktatási tanintézet létezik és a tanintézet igazgatója gépészmérnök, ebből, ki egyszersmind a vizsgáló-bizottság elnöke, továbbá a kerületi kir. iparfelügyelő, vagy ennek helyetteséből, végül a székhelyen lévő vasuti műhely főnökéből, esetleg más alkalmas szakértőből. Amennyiben az iparfelügyelői kerület székhelyén ily iparoktatási tanintézet nem létezik, a vizsgálóbizottság a kerületi kir. iparfelügyelőből, vagy ennek helyetteséből, továbbá a székhelyen lévő vasuti műhely és vasuti fűtőház főnökéből, esetleg más alkalmas szakértőből áll.

---

[1]) Ily vizsgáló-bizottságok fennállottak az 1882. évig a mozdonyvezetőkre és hajógépészekre, valamint a gépkezelőkre és kazánfűtőkre a budapesti kir. József-műegyetem; továbbá a mozgonyok, cséplőgépek, állógőzgépek és kazánok kezelőire nézve a selmeczbányai kir. bányászati s erdészeti akadémiánál, a pozsonyi és a kassai állami főreáltanodánál; végül pedig az ország erdélyi részeiben valamennyi m. kir. államépitészeti hivatal jogositva volt ily vizsgákat eszközlésbe venni és az illetők részére országszerte érvényes bizonyitványokat kiszolgáltatni. (22853/882.)

Az 1882. évben a kir. József-műegyetemen fennállott vizsgáló-bizottság megszüntetésével a hajógépészek és mozdonyvezetők megvizsgálására Budapesten külön vizsgáló-bizottság szerveztetett, — a gőzgépkezelők és kazánfűtők megvizsgáltatása pedig a budapesti állami közép-ipariskolán felállitott vizsgáló-bizottságra bizatott.

Az erdélyrészi kir. államépitészeti hivatalnak ily vizsgálatok tartása iránt általában fennállott jogát a volt közmunka- és közlekedésügyi m. kir. minister 1883. évi május hó 21-én kelt 10353. számu rendeletével megszüntette és egyidejüleg Kolozsvárott, Brassóban, Temesvárott, Debreczenben, Pécsett, Szombathelyen és Fiuméban állitott fel vizsgáló-bizottságokat.

Ezen ujabban felállitott vizsgáló-bizottságok állottak a vizsgálat helyén lévő államépitészeti hivatal főnökéből vagy annak helyetteséből, továbbá egy középtanodai, Kolozsvárott egy

Ugyanezen vizsgáló-bizottságok illetékesek a kereskedelemügyi m. kir. minister utasitásai szerint szervezett s annak ellenőrzése alatt álló, valamint a társministerek által a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával létesitett gőzgépkezelői és kazánkezelői tanfolyamok hallgatóinak megvizsgáltatására is, mely esetben azonban a vizsgálóbizottság a tanfolyam szaktanárával is kiegészitendő.

A vizsgálat iránti kérelmek és egyéb levelezések a vizsgáló-bizottságokban képviselt kerületi kir. iparfelügyelőkhöz, a budapesti vizsgáló-bizottságot illetőleg pedig a budapesti állami felső ipariskola igazgatójához intézendők, akik az ügyiratok megőrzéséről, valamint a megvizsgáltak nyilvántartásáról is gondoskodni tartoznak.

4. §. Ezen gőzgépkezelői és kazánfűtői vizsgáló-bizottságok hatásköre a hajógépészek és mozdonyvezetők megvizsgáztatására és képesitésére ki nem terjed; ez a Budapesten e czélból fennálló külön vizsgáló-bizottságnak van fentartva.

5. §. Vizsgát letenni tartoznak:

a) a gőzhajógépészek, vagy azok, kikre a gőzhajógépek és kazánjaikra való felügyelet bizva van;

b) a mozdonyvezetők, vagy azok, kikre egy mozdonygép vezetése van bizva;

c) a helyhez kötött (stabil) gőzgépek kezelői, vagyis azok, kik stabil-gőzgép önálló kezelésére hivatvák;

d) a mozgonyok (lokomobilok) kezelői, vagyis azok, akikre lokomobilok és azok kazánjainak önálló kezelése van bizva;

e) a kazánfűtők, vagyis azok, kik gőzkazánok feletti önálló felügyelettel vannak megbizva;

f) az *a), b)* és *e)* pontok alatt felsorolt egyének segédei, amennyiben valamely gőzgépnél, vagy kazánnál nem mesterük, illetve főnökük közvetlen felügyelete alatt működnek és amennyiben a közbiztonság tekintetéből fontos teendők saját felelősségükre önállóan rájuk vannak bizva.

6. §. A vizsga két részből áll, u. m. szóbeli és gyakorlati vizsgából.

A vizsgát tevő egyén kell hogy a gőzgép, illetve gőzkazán szerkezeti berendezése, felszerelése és használatának teljes ismeretével birjon, valamint kellő ismeretet tanusitson a szolgálat netáni hanyag ellátásából származható következmények s a kazánrobbanások megelőzését czélzó eszközök és óvóintézkedések tekintetében.

A gyakorlati vizsga egy fütött gőzkazán előtt, illetve egy mozgásban lévő gépen veendő eszközlésbe, melynek ugyanis kiszolgálatára, vezetésére vagy felügyeletére az illető képesitést kiván nyerni.

A vizsgáló-bizottság feladata megfelelő módon, névszerint a gép mozgásbatétele, megállitása és kezelése, illetőleg a gőzkazán szabályszerü kezelése utján meggyőződést szerezni arról, hogy a vizsgázó egyén mindabban jártasságot elsajátitott, mit szolgálata megkiván.

A vizsgáló-bizottságok a gépkezelői vizsga elméleti részét, ahol csak lehet, valamely gőzgépminta mellett s csak ott, ahol ily minta rendelkezésre nem áll, a gyakorlati vizsgával összefüggésben valamely üzemben lévő gőzgépnél eszközöljék.

7. §. Aki a gép- vagy kazánkezelői vizsgát letenni óhajtja, tartozik ez iránt az illető vizsgálóbizottságban képviselt ker. ipari felügyelőnél szóval vagy irásban jelentkezni s ez alkalommal a következőket igazolni:

1. Személyazonosságot s azt, hogy 18. életévét betöltötte, valamint, hogy az illetékes elöljáróságtól kiállitott erkölcsi bizonyitványnyal bir, mely egy évesnél régibb keletü nem lehet.

2. A gőzmozgony(lokomobil)-kezelői és gőzmozgonyfütői vizsgára jelentkező egyén a gőz-

---

egyetemi tanárból, végül az ottani vasuti műhely gépészmérnökéből. Fiumében kir. államépitészeti hivatal főnöke vagy helyettese volt kirendelve.

A vizsgálat iránti kérelmek és egyéb levelezések a bizottságokban képviselt államépitészeti hivatalokhoz, Fiumét illetőleg pedig a fiumei kikötői épitészeti hivatalhoz voltak intézendők.

A kassai és pozsonyi főreáltanodánál, valamint a selmeczbányai kir. bányászati és erdészeti akadémián fennállott vizsgáló-bizottságokat a volt közmunka- és közlekedésügyi m. kir. minister 1884. évi január hó 29-én kelt 57. sz., illetve 1885. évi márczius hó 18-án kelt 9404. számu rendeleteivel az ujabban felállitott vizsgáló-bizottságokhoz hasonló módon ujjászervezte.

Ezeken kivül az alábbi sorrendben a fenti bizottságok mintájára a következő helyeken szerveztettek vizsgáló-bizottságok.

A volt közmunka- és közlekedésügyi m. kir. minister 1888. évi április hó 25-én kelt 17878. sz. rendeletével Békés-Csabán; a kereskedelemügyi m. kir. minister 1889. évi junius hó 26-án kelt 26419. számu rendeletével Nagybecskereken; 1889. évi julius hó 27-én kelt 34783. számu rendeletével Zomborban; 1891. évi julius hó 7-én kelt 40760. számu rendeletével Nagyváradon; 1891. évi november hó 27-én kelt 74607. számu rendeletével Aradon; 1891. évi deczember hó 30-án kelt 79980. számu rendeletével Miskolczon; 1892. évi április hó 22-én kelt 26678. számu rendeletével Sopronban; 1892. évi május hó 9-én kelt 29387. számu rendeletével Nagy-Szebenben; 1892. évi augusztus hó 15-én kelt 51483. számu rendeletével Magyar-Óváron; 1892. évi deczember hó 25-én kelt 84296. számu rendeletével Szegeden; 1893. évi augusztus hó 9-én kelt 50007. számu rendeletével Kaposváron, végül pedig 1895. évi deczember hó 25-én kelt 75394. számu rendeletével Marosvásárhelyen.

mozgony tulajdonosa vagy ennek képviselője által kiállitott s az illetékes községi elöljáróság részéről hitelesitett bizonyitványokkal tartozik igazolni, hogy legalább hat hónapon át dolgozott fütött mozgony mellett, mint kazánkezelői segéd.

3. A stabil gőzkazánkezelői vizsgára jelentkező szintén a gőzkazán tulajdonosa vagy ennek képviselője által kiállitott, az illetékes községi elöljáróság részéről hitelesitett bizonyitványokkal tartozik igazolni, hogy fütött stabil gőzkazán mellett legalább is hat hónapon át foglalkozott.

4. A stabil-gépkezelő vizsgálatra jelentkezőtől pedig megkivántatik annak igazolása, hogy a legkevesebb hat havi gyakorlati idejének legalább a felét nem a kazán, hanem a gép mellett töltötte, mint gépkezelői segéd.

5. Tartozik továbbá kimutatni, hogy folyékonyan olvasni tud. A kazánkezelői vizsgálatra jelentkezőnek, a gőzfeszélymérő (manometer) megfigyelhetése céljából, legalább a számjegyeket kell ismernie.

A gépkezelői és kazánfütői tanfolyamok hallgatói a tanfolyam levégeztével a hat havi szolgálati idő kimutatása alól felmentettek.

A vizsgákra való jelentkezéseknél előfordulható visszaélések megakadályozása céljából a gépkezelői és kazánfütői vizsgára jelentkező egyének felmutatott összes okmányai az illető bizottság bélyegzőjével és a jelentkezési nap keltjével ellátandók.

8. §. A gépkezelői és kazánfütői vizsgára jelentkezők a vizsgát — a magyar nyelv tökéletes birásának hiányában — anyanyelvükön is letehetik, ha a magyar nyelvben legalább is annyi jártassággal birnak, hogy a kazánügyi rendeleteket megérteni s ezekhez alkalmazkodva, hivatásukat megfelelően betölteni képesek.

Oly esetekben azonban, midőn a magyar nyelvismeret hiánya daczára a vizsga letételének engedélyezése méltányossági tekintetből indokoltnak látszik, ez iránt a vizsgáló-bizottság a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez esetről-esetre indokolt előterjesztést tehet.

9. §. Arról, hogy az illető a vizsgálatot jó sikerrel kiállotta, a vizsgáló-bizottság az alábbi minta szerint vizsgálati bizonyitványt állit ki, mely a vizsgázottnak az 5. §-ban tett osztályzat melyikébe való tartozandóságát világosan, minden kétséget kizárólag kifejezi és mely az ország egész területén érvénynyel bir.

10. §. Ha a vizsga meg nem felelő eredménynyel folyt le, az illető egyén visszautasitandó és csupán bizonyos idő, legkevesebb hat hó mulva bocsátható ujabb vizsgára.

11. §. Ha valaki magasabb foku, azaz több képzettséget feltételező osztályzat szerint képesitettnek mutatkozott, e vizsga-eredmény az alantabb foku osztályzat szerinti működésre is képesiti.

Önként érthetőleg azonban a vizsgázott hajógépész mozdonyvezetésre és mozdonyvezető hajógépek vagy bármely kondenzácziós gőzgép kezelésére feljogositva nincsen s egyáltalában minden képesitett gőzgépkezelő csakis olyan vezérművel biró gép mellett alkalmazható, amelynek szerkezetéről és kezeléséről vizsgát tett s amely géprendszer képesitési bizonyitványában feltüntetve van.

A jelen Utasitás kibocsátása előtt a gőzgéprendszer közelebbi megjelölése nélkül a korábbi vizsgáló-bizottságok által kiállitott gépkezelői vizsgálati bizonyitványok önként érthetőleg bármely rendszerü gőzgép kezelésére jogositanak.

12. §. A vizsgáló-bizottságok a megtartott vizsgálatokról és azok eredményéről, tehát a jó sikerrel vizsgázottak és a visszautasitottak kellő előtüntetése mellett, tüzetes jegyzéket tartoznak vezetni s ezek hiteles kivonatait negyedévenként a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez felterjesztik.

Annak megakadályozására pedig, hogy az egyik vizsgáló-bizottság által visszautasitott egyének, a visszavetési határidő letelte előtt valamely más vizsgáló-bizottság előtt ne jelentkezhessenek, a vizsgálóbizottságok a visszavetett egyének névjegyzékét a kedvezőtlen eredményü vizsgát követő napon valamennyi vizsgáló-bizottsággal hivatalosan, de minden kisérő átirat nélkül, egyszerü jegyzékkel közlik.

13. §. A gép- és kazánkezelők vizsgálati bizonyitványai másodlatának kiállitására azon bizottság van hivatva, melynél az illető egyén ebbeli vizsgáját letette s ha ezen bizottság időközben feloszlattatott volna, az esetben a bizonyitvány-másodlatok azon bizottság által állitandók ki, mely a fennállott bizottság által vezetett nyilvántartási könyveket átvette.

A másodlatért folyamodók tartoznak az eredeti bizonyitvány kiállitásának idejét lehetőleg pontosan megjelölni.

A vizsgáló-bizottságok a bizonyitvány-másodlatokat, a kérelmezők személyazonosságának gondos megállapitása után, minden haladék nélkül kiállitani, továbbá a másodlatnak ezen minőségét a bizonyitványon jelezni és a kiállitott másodlatokról pontos nyilvántartást vezetni tartoznak.

A másodlat kiszolgáltatásánál a kérelmező felhivandó arra, hogy amennyiben az első példány később előkerülne, a másodlatot szolgáltassa vissza.

A képesitési bizonyitványok másodlatáért kiállitási dij nem jár, a bizonyitvány másodlata azonban mindenkor kétkoronás bélyeggel látandó el.

A netán előkerült első példány mások általi használata a kihágási törvény 71. §-ába ütközik.

14. §. Mindazok, kik külföldön kiállitott bizonyitványuk alapján a gépkezelés és kazánfűtés körül Magyarország területén alkalmaztatni kivánnak, az itt fennálló gépkezelői vizsgáló-bizottságok valamelyike előtt honositási

eljárásnak tartoznak magukat alávetni, amely alkalommal az érintett bizottságok által, kiváló figyelemmel az állam hivatalos nyelvének kellő tudására, meggyőződés szerzendő az iránt, vajjon az illetők bizonyitványaik szerint kellő képességgel birnak-e mindazon ismeretekben, melyek nálunk a képességi bizonyitványok elnyerésére szükségesek.

Az e részben kifogás alá nem eső egyének képesitési bizonyitványai Magyarország területére érvényes honossági záradékkal látandók el, ellenesetben pedig az illetők a rendszeres gépkezelői vagy kazánfűtői vizsga letételére, illetőleg pótlására utasitandók.

Az állam hivatalos nyelvének kellő tudása ugy értelmezendő, hogy az illetők a magyar nyelvben legalább is annyi jártassággal birjanak, hogy a kazánügyi rendeleteket megérteni és ezekhez alkalmazkodva, hivatásukat megfelelően betölteni képesek legyenek.

Oly esetben azonban, midőn a magyar nyelvismeret hiánya daczára a honositás engedélyezése méltányossági tekintetből indokoltnak látszik, eziránt a vizsgáló-bizottság a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez esetről-esetre indokolt előterjesztést tehet.

15. §. Az országban fennálló valamennyi vizsgáló-bizottság részéről a gőzgépkezelői és kazánfűtői vizsgálatok után a következő dijak szedetnek:

a) a stabil-gőzgépek és gőzmozgonyok kezelőitől, ha azok, mint fűtők, már képesitést nyertek volt, 10 korona;

b) a gőzgépkezelői vizsgálatra jelentkező azon egyének, kik a gőzkazánok kezelésére nézve még nem nyertek képesitést, a gépkezelői vizsgálat diján felül a gőzkazánfűtői vizsgálatért 6 korona, végre

c) a gőzkazánfűtők 6 korona vizsgálati dijat fizetnek.

Ezen dijakon felül, melyek a vizsgálati bizottság tagjai közt egyenlő részben megosztandók, valamint a bizonyitvány bélyegzésére szükséges 1 koronán felül egyéb költség fel nem számitható.

A képesitési bizonyitványok honositásáért dij nem fizetendő; a honositási záradék azonban 1 koronányi bélyeggel látandó el.

1907 : XIX. Törvényczikk

az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról.

I. RÉSZ.

Anyagi rendelkezések.

I. FEJEZET.

Biztositási kötelezettség.

1. §. Betegség esetére való biztositási kötelezettség alá esnek, nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül, mindazok, akik a magyar szent korona országai területén:

1. valamely az ipartörvény (1884. évi XVII. t.-cz.) alá eső foglalkozásnál, ideértve az állami egyedáruságot és az azzal összekötött vállalatokat (1884. évi XVII. t.-cz. 183. §. *d)* pont), ugyszintén a kir. kisebb haszonvételek sorába tartozó malmokat és az italmérési üzleteket is (1884 : XVII. t.-cz. 183. §. *f)* pont);

2. az ipartörvény alá nem tartozó, de ipar-, illetve vállalkozásszerüleg üzött kereseti foglalkozásoknál (műszaki és ügynöki irodákban, szinházaknál, gyógyszertárakban, gyógyintézeteknél, stb.);

3. bányákban, kohókban, sóművekben, bányatermékeket feldolgozó egyéb művekben (XIII. fej.), kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő, kő- és földanyagok törésével és feldolgozásával foglalkozó üzemeknél, telepeknél és munkáknál;

4. ut-, hid-, vasut-, alagut-, viz-, gát-, csatorna-, kikötő-, erőditési, vizvezeték-, gáz-, villamvilágitó és erőátviteli vezeték-épitkezéseknél;

5. gyulékony, az egészségre ártalmas vagy mérges, ugyszintén robbanó anyagok és robbantó tárgyak előállitásánál és feldolgozásánál;

6. vegyészeti, fizikai és gyógyszertári laboratóriumokban;

7. vágóhidaknál és jégművekben;

8. a vasuti üzemeknél, tekintet nélkül a hajtóerőre, ezek gyáraiban és mühelyeiben, épitkezéseinél, fentartási munkáinál, a postánál, távirdánál, távbeszélőknél, ezek épitkezési és fentartási munkáinál (10. §.);

9. hajózásnál, mindennemü hajórakodásnál és hajóépitésnél;

10. kotró-, rév-, komp- és tutajozó vállalatoknál;

11. fuvarozásnál, szállitmányozásnál, raktáraknál és kereskedelmi pinczészetnél;

12. a mezőgazdasági és erdei termeléssel, állattenyésztéssel, halászattal, kert- és szőlőműveléssel, selymészettel és méhészettel összefüggő mellékiparágakban, még ha azokban leginkább a saját nyerstermények dolgoztatnak is fel (1884. évi XVII. t.-cz. 183. §. *a)* pont);

13. közintézeteknél (10. §.);

14. állami, törvényhatósági, községi és közalapitványi vállalatoknál (XIII. fej.) vagy hivatalokban (10. §.), ide nem értve a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonákat (1884 : XVII. t.-cz. 183. §. *e)* pont);

15. nyilvános tanintézetek mühelyeiben;

16. egyleteknél, társulatoknál, ipartestületeknél és az e törvény szerint alakult biztositó pénztáraknál

akár állandóan, akár ideiglenesen, kisegitőképen vagy átmenetileg oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, mely évenként kétezernégyszáz koronánál, illetve naponként nyolcz koronánál nem több.

A tengeri hajózásnál és a tengeri halászatnál alkalmazottakra e törvény rendelkezései nem terjednek ki.

2. §. Az 1. §-ban emlitett biztositási kötelezettség alá eső alkalmazottaknak tekintendők az inasok, gyakornokok s az olyan egyének is, kik be nem fejezett kiképzésük miatt fizetést vagy bért egyáltalán nem, vagy csak a szokásosnál csekélyebbet kapnak.

Biztositásra kötelezettek továbbá azok is, kik saját mühelyükben vagy lakásukban más iparüzők megbizásából és azok számlájára ipari munkával foglalkoznak (otthoni munkások), még ha a nyers- és segédanyagokat maguk szerzik is be s mellékesen saját számlájukra is dolgoznak. Az ily otthoni munkások bejelentéseiért és biztositási járulékaiért minden egyes munkaadó felelős.

3. §. Balesetbiztositási kötelezettség alá esnek, a nemre, korra és a bér vagy a fizetés nagyságára való tekintet nélkül, mindazok, kik az alább felsorolt vállalatoknál, üzemekben vagy munkáknál akár állandóan, akár ideiglenesen, kisegitőképen vagy átmenetileg vannak alkalmazva. Azonban az alkalmazott javadalmazása ugy a baleseti kártalanitások, mint a baleseti költségfelosztás és kirovás tekintetében csak évi kétezernégyszáz korona összegig vétetik számitásba.

Azok a vállalatok, üzemek és munkák, melyekre a balesetbiztositás hatálya kiterjed, a következők:

1. bányák, kohók, sómüvek, bányatermékeket feldolgozó egyéb müvek (XIII. fej.), kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő-, kő- és földanyagok törésével és feldolgozásával foglalkozó üzemek, telepek és munkák;

2. hajóépitő-, ács- és fürésztelepek;

3. az összes gyárak, még ha azok az 1884 : XVII. t.-cz. 183. §-ának *a)* pontjában megnevezett foglalkozások mellékiparágaiként üzetnek és azokban leginkább a saját nyerstermények dolgoztatnak is fel, ugyszintén az összes ipari mühelyek, amennyiben azokban állandóan legalább husz alkalmazott van foglalkoztatva;

4. az összes épitőipari üzemek és munkák, ugyszintén a nem iparszerüleg, hanem házilag végzett épitkezések — a nem iparszerüleg végzett és épitési engedélyhez nem kötött javitási munkák és egyszerü szerkezetü földszintes épitkezések kivételével;

5. ut-, hid-, vasut-, alagut-, viz-, gát-, csatorna-, kikötő-, erőditési, vizvezeték-, gáz-, villamvilágitó és erőátviteli vezeték-épitkezések;

6. vizvezetéki, gáz-, villamvilágitó- és villámhárító-szerelő munkák;

7. ut-, ház-, csatorna- és ablaktisztitó munkák;

8. kéményseprő-, kutcsináló- és kőfaragó iparüzemek, kő- és gipszszobrászat;

9. ablak-, kirakat- és szellőztető készülék-szerelő, asztalos, bádogos, cserepező, házfedő, kovács, lakatos, mázoló, szobafestő, tapétázó és üveges ipari üzemek;

10. gyulékony, az egészségre ártalmas vagy mérges, ugyszintén robbanó anyagok és robbantó tárgyak előállitási és feldolgozási munkálatai;

11. hivatásos tüzoltóság;

12. vegyészeti, fizikai és gyógyszertári laboratóriumok;

13. vágóhidak, mészáros- és hentesüzemek és jégmüvek;

14. malátát, olajat, lakkokat, festékeket és kenczét előállitó ipartelepek;

15. az összes vasuti üzemek, tekintet nélkül a hajtóerőre, ezek épitkezései, fentartási munkái, mühelyi üzemei, ugyszintén a vasuti pályaudvarokon folytatott összes ipari üzemek (vendéglők, árusitó üzletek, stb.);

16. hajózási üzemek, ideértve a hajókon berendezett vendéglő-üzleteket, mindennemü hajórakodási és hajóépitési üzemek és munkák;

17. kotró-, rév-, komp- és tutajozó vállalatok;

18. fuvarozó, szállitmányozó és raktárvállalatok, valamint a kereskedelmi pinczészet;

19. gépkocsik (automobilok) kezelése;

20. a posta-, távirda- és távbeszélőüzemek és ezek épitkezései, valamint fentartási munkái;

21. iparszerü fa- és szénraktárak, iparszerü fatermelés;

22. a vizrendező és vizhasználati társulatok szivattyu-telepei;

23. betegápoló intézetek;

24. nyilvános tanintézetek mühelyei;

25. javitóintézetekben elhelyezettekkel és letartóztatási intézetekben letartóztatottakkal dolgozó vállalatok; végül

26. mindazok az üzemek, tekintet nélkül az alkalmazott munkások számára, amelyek elemi erő által hajtott gépeket vagy hatósági engedélyhez kötött gőzkazánt használnak.

Az állami, törvényhatósági, községi és közalapitványi üzemek, amennyiben az 1—26. pontok alá esnek, ugyszintén a biztositási kötelezettség alá tartozó főüzemek melléküzemeiben és mellékhelyiségeiben foglalkoztatott egyének szintén biztositásra kötelezettek.

A bányatörvény hatálya alá tartozó bányaüzemekben alkalmazottak e törvény XIII. fejezetében megjelölt módon és szervezetben biztosittatnak.

Az 1902. évi XIV. t.-cz. 26. §-a akképen módosittatik, hogy a gép tulajdonosa a cséplőgép, gőzeke és általában bármely gazdasági gép mellett alkalmazott munkásokat, ide értve a gépészt is, ha azok nincsenek az emlitett törvény 25. §-a szerint biztositva, köteles az 1900. évi XVI. t.-cz. és az előbb emlitett törvényczikk értelmében szervezett gazdasági munkás- és cselédsegélypénztár rendkivüli tagjául felvétetni s a tagsági dijat (egy korona helyettük) megfizetni; kivévén, ha meggyőződött arról, hogy az illető a pénztárnál mint rendes vagy rendkivüli tag, vagy mint gazdasági cseléd baleset esetére már biztositva van. Ha a gép tulajdonosa az e bekezdésben reá rótt kötelességének nem tesz eleget: e mulasztásból eredő teljes kárért a munkásnak, illetőleg jogutódainak akkor is felelős, ha a munkaközben bekövetkezett baleset közül őt különben semmiféle gondatlanság se terheli.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy a balesetbiztositási kötelezettséget rendeleti uton és az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §. *a)* pontja alá tartozó munkálatok és üzemek tekintetében a földmivelésügyi ministerrel egyetértőleg az alkalmazottakra nézve baleseti veszélylyel járó más üzemekre is kiterjeszthesse. Az e tárgyban kiadott rendelet és annak minden módositása az országgyülésnek bemutatandó.

4. §. Belföldi üzemek állandóan külföldön foglalkoztatott magyar honosságu alkalmazottai az 1—3. §-okban megállapitott módon biztositásra kötelezettek, hacsak nincsenek már annak az államnak törvényei szerint biztositva, amelynek területén hivatásukat teljesitik.

Belföldi üzemek ideiglenesen külföldön foglalkoztatott biztositásra kötelezett magyar honosságu alkalmazottai az e törvény szerinti biztositás előnyeit egyaránt élvezik, akár bel-, akár külföldön érte őket az e törvény értelmében biztositás alapjául szolgáló betegség vagy baleset, kivéve, ha az alkalmazott az illető külföldi állam törvényei szerint ott betegség vagy baleset esetére biztosittott.

5. §. Belföldi üzemekben alkalmazott külföldi honosok a betegség esetére való biztositás tekintetében minden esetben, a balesetbiztositás tekintetében pedig csak akkor esnek egyenlő elbánás alá a magyar honosokkal, ha az illető állam a területén alkalmazott magyar honosokkal szemben hasonló eljárást követ. Oly államok alattvalóival szemben, me-

lyekben a balesetbiztositás nincs törvényesen rendezve, a kereskedelemügyi minister a 3. §-ban említett biztositási kötelezettséget a viszonosságra való tekintet nélkül is elrendelheti.

6. §. Az a vállalat, melynek üzeme az ország határán tul terjed, csak az egyik államban esik biztositási kötelezettség alá, erre nézve a vállalat székhelye az irányadó. Ha azonban az ily vállalatnak belföldön állandó képviselősége van, az ennek jogköre alá tartozó alkalmazottak e törvény szerint esnek biztositási kötelezettség alá.

Az első bekezdésben emlitett üzemek bel- és külföldi honos alkalmazottai viszonosság esetében a biztositás szempontjából az 5. §. szerint egyenlő elbánásban részesülnek.

7. §. Betegség esetére önként biztosithatják magukat s az e törvény X. fejezete értelmében szervezett országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, amennyiben a törvény mást nem rendel, fölvenni köteles :

a) a 10. §. értelmében biztositási kötelezettség alá nem eső oly alkalmazottakat, akiknek évi fizetése lakbérrel együtt ezer koronát vagy napibére négy koronát meg nem halad ;

b) a házi cselédeket ;

c) a házi iparral foglalkozókat ;

d) a segédszemélyzet nélkül dolgozó önálló iparosokat ;

e) a közönséges napszámosokat (1884. XVII. t.-cz. 183. §. *m)* pont) ;

f) a biztositott pénztári tagok családtagjait ;

g) a mühelyekkel biró nyilvános tanintézetek tanulóit ;

h) a mezőgazdasági munkásokat és cselédeket ;

i) a javitó-intézetekben elhelyezetteket és letartóztatási intézetek üzemeiben foglalkoztatott letartóztatottakat ;

j) az e törvény életbeléptét közvetlenül megelőzőleg az 1891 : XIV. t.-cz. alapján a betegsegélyző pénztáraknál legalább három hónapon át önként biztositottakat ;

k) mindazokat az alkalmazottakat, a kik a 3. §. értelmében balesetre biztosittatnak, de az 1. és 2. §-ok értelmében betegség esetére való biztositási kötelezettség alá nem esnek, amennyiben évi fizetésük, illetve keresetük kettőezernégyszáz koronát, vagy napi keresetük nyolcz koronát meg nem halad.

Az *a—h)* pontok alapján önként belépni kivánó egyének előzetes orvosi vizsgálatnak vethetők alá s a felvétel az orvosi vizsgálat kedvező eredményétől tehető függővé, ezenfelül az önkéntes belépési jogosultságra nézve az alapszabályok kor tekintetében is állapithatnak meg korlátokat.

Ha a munkaadó biztositásra nem kötelezett és e szakasz szerint önként biztositható alkalmazottait maga jelenti be és biztositja az országos munkásbetegsegélyző- és balesetbiztositó-pénztárnál, ez esetben az ilyen biztositás hatálya csak az alkalmazottnak a munkából való kilépése napjával, egyébként pedig mindig csak a naptári év végével szüntethető meg.

8. §. Balesetre szabad elhatározásuk alapján biztosithatják magukat kétezernégyszáz koronát meg nem haladó jövedelmük, illetve javadalmazásuk erejéig mindazok, akik a 7. §. értelmében magukat betegség esetére önként biztosithatják. Ezeken kivül biztosithatják:

a) az ipari üzemek tulajdonosai önmagukat ;

b) balesetbiztositási kötelezettség alá nem eső alkalmazottaikat ;

c) az üzemben rendszeresen vagy hivatásszerüleg megforduló más személyeket.

E szakasz *b)* és *c)* pontjai értelmében eszközölt biztositások bejelentésük napjával kezdődnek és annak a naptári évnek a végéig tartanak, melyben a biztositás megszüntetése bejelentetik. Ha az üzem megszünik vagy az üzemtulajdonos személyében változás áll be, e biztositások azonnal megszünnek, kivéve ez

utóbbi esetben, ha az uj üzemtulajdonos a biztositás fentartását a változástól számitott tizenöt nap alatt bejelenti.

Az igazságügyi minister felhatalmaztatik, hogy azokat az eltéréseket, melyekkel e törvény rendelkezései a 3. §. 25. pontjában és a 7. §. *i)* pontjában emlitett üzemekre alkalmazandók, rendeleti uton állapithassa meg.

9. §. Az e törvény értelmében biztositott alkalmazott oly szolgálat közben ért baleset esetére is biztositottnak tekintetik, melyet a munkaadó vagy megbizottja rendeletéből vagy az üzem érdekében végez.

10. §. Az állami, törvényhatósági, községi és közalapitványi vállalatoknál vagy hivatalokban, ideértve az állami vasutakat, postát, távirdát, távbeszélőt és a gyárakat is, továbbá a közintézeteknél (1. §. 13. és 14. pont), ugyszintén a nyilvános forgalmu vasuti és gőzhajózási vállalatoknál alkalmazottak nem esnek a betegség esetére való biztositás hatálya alá, ha az ezeknél érvényben álló szolgálati rendtartások szerint betegség esetében illetményeik részükre a betegség kezdetétől számitva legalább husz héten át kijárnak.

E vállalatok, hivatalok és közintézetek nyugdijjogosultsággal kinevezett tisztviselőire, valamint oly alkalmazottaira, a kik, valamint hozzátartozóik üzemi baleset esetére az e törvény VII. fejezetében megállapitott kártalanitásnak megfelelő nyugdijigénynyel birnak, a balesetbiztositási kötelezettség hatálya sem terjed ki.

Az 1874 : XVIII. t.-cz. rendelkezései az annak hatálya alá tartozó alkalmazottakra nézve, a menynyiben azok a második bekezdés értelmében az e törvény szerint való balesetbiztositás hatálya alól kivétetnek, továbbra is érvényben maradnak.

11. §. A bér vagy a fizetés nagyságának a betegség esetére való biztositási kötelezettség s a fizetendő járulékok szempontjából való megállapitásánál a lakbér vagy a természetbeni lakás egyenértéke, a 7. §. *a)* pontjában megállapitott eset kivételével, ugyszintén az esetleg élvezett pótlékok (az élelmezési pótlékok kivételével) és osztalékok számitásba nem vehetők.

Ellenben az e törvény szerinti balesetbiztositásnál, ugy a biztositási költségek felosztása és kirovása, mint a kártalanitások megállapitása tekintetében az évi javadalmazásba az előző bekezdésben emlitett összes mellékjavadalmazások is beszámitandók.

Ha az alkalmazott fizetés vagy bér helyett egészben vagy részben élelmezést kap, a betegség esetére való biztositási kötelezettségnek s a fizetendő járulék nagyságának megállapitásánál, ugyszintén a balesetbiztositás évi költségeinek felosztásánál, és kirovásánál, valamint a kártalanitások megállapitása tekintetében az élelmezésnek helyben szokásos pénzbeli egyenértéke a tényleg élvezett fizetéssel vagy bérrel együtt veendő alapul. A fizetésen vagy béren felül, vagy az e helyett szerződésileg megállapitott élelmezés és egyéb természetbeni járandóságok egyenértéke a kerületi munkásbiztositó pénztár alapszabályaiban állapitandó meg.

II. FEJEZET.

Bejelentési kötelezettség; a bejelentés és a tagság igazolása.

12. §. A munkaadó köteles minden nála alkalmazott biztositásra kötelezett egyént a munkábalépéstől számitott nyolcz nap alatt az erre nézve megállapitott szabályok szerint (19. §.) a kerületi munkásbiztositó pénztárnál bejelenteni. A két példányban beküldendő és a bejelentő által aláirt bejelentésnek legalább a következő adatokat kell tartalmaznia :

1. a munkaadó nevét, illetve czégét ;
2. az üzem megnevezését, jellegét és székhelyét ;
3. a bejelentett alkalmazottak vezeték- és keresztnevét, a munkába lépés-

napját, az alkalmazottak által élvezett fizetést vagy bért, mellékjavadalmazásokat és természetbeni járandóságokat;

4. az üzemben használt motorok, munkagépek és robbanó anyagok nemét.

Hasonlóképen köteles a munkaadó a biztositásra kötelezett egyén munkaviszonyában az alkalmazás minőségét és a fizetést vagy bért, ugyszintén az üzem tulajdonosának, illetve a munkaadónak személyét illetőleg beállott s végül az üzemben előfordult minden oly változást, a melynek a betegség vagy baleset esetére való biztositási kötelezettség, a veszélyességi osztályokba való sorolás vagy általában a betegség vagy baleset esetére való biztositás keresztülvitele szempontjából fontossága van, a változástól számitott nyolcz nap alatt a kerületi munkásbiztositó pénztárnál bejelenteni.

Az a munkaadó, aki a bejelentést a kitüzött határidő alatt nem teszi meg, tartozik a munkába lépés napjától a bejelentés tényleges megtörténtéig, illetve ha a munkaviszony előbb megszünt volna, a munkaviszony tartama alatt esedékessé vált járulékokat, továbbá a munkaviszonyban beállott változásnak be nem jelentése által okozott kárt egészen sajátjából, ugyszintén a kellő időben be nem jelentett biztositandónak a bejelentés előtt bekövetkezett betegségéből eredt költségeket s végül az eljárási költségeket az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak megfizetni.

13. §. Azok a munkaadók, akik husznál több nem állandóan alkalmazott biztositásra kötelezett egyént foglalkoztatnak, heti bérfizetési jegyzékekkel, a kik pedig száznál több nem állandóan alkalmazott biztositásra kötelezett egyént foglalkoztatnak, havi bérfizetési jegyzékekkel jelenthetik be biztositásra kötelezett alkalmazottaikat, illetve az azok munkaviszonyában és az üzemben a 12. §. második bekezdése szerint beállott változásokat.

A bérfizetési jegyzékeknek ez esetben mindazokat az adatokat kell tartalmazniok, melyekre az egyénenkénti bejelentési lapok kiterjeszkednek és azok ugyancsak két példányban, a bejelentő által aláirva, legkésőbb minden következő hét, illetve a havi bérjegyzések minden következő hónap harmadik napjáig juttatatandók a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz.

14. §. A munkaadó biztositásra kötelezett alkalmazottainak a munkából való kilépését, ugyszintén az üzem megszünését ugyancsak az arra nézve megállapitott szabályok szerint (19. §.) és a kilépéstől, illetve az üzem megszünésétől számitott nyolcz nap alatt tartozik a kerületi munkásbiztositó pénztárnál bejelenteni.

A husznál, illetve száznál több nem állandóan alkalmazott biztositásra kötelezett egyént foglalkoztató munkaadók alkalmazottaiknak munkából való kilépését a 13. §-ban megállapitott módon a bérfizetési jegyzékekkel jelenthetik ki.

Ha a munkaadó a kilépést a törvényes határidő alatt bejelenteni elmulasztja, tartozik a járulékokat a bejelentés tényleges megtörténtéig, illetve ha az alkalmazott más biztositási kötelezettség alá eső üzemben munkába állt, ez ujabbi munkába állás napjáig egészen a sajátjából befizetni.

15. §. Az önkéntes biztositásra vonatkozó bejelentések a 12—14. §-ban megállapitott módon és adatok közlése mellett ugyancsak a kerületi munkásbiztositó pénztárnál teendők meg.

16. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár a 12—15. §§. értelmében tett bejelentésekről a munkaadónak elismervényt ad.

17. §. A betegség esetére biztositott pénztári tagok tagsági igazolványnyal látandók el.

A tagsági igazolványokat a kerületi munkásbiztositó pénztár állitja ki.

A kereskedelemügyi minister feljogosithatja, illetve kötelezheti az állami, törvényhatósági, községi és közalapitványi vállalatokat és hivatalokat, valamint azokat a munkaadókat, kiknél ál-

landóan száznál több munkás nyer alkalmazást, hogy bejelentett alkalmazottaikat a kerületi munkásbiztositó pénztártól átveendő és kitöltendő tagsági igazolványnyal saját felelősségükre lássák el.

A tagsági igazolványok költségét a tagok az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak megfizetni tartoznak; az igazolványért fizetendő dij nagyságát az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban állapitja meg.

Az igazolványok diját a kötelezett tagok után a munkaadó fizeti, joga van azonban az igazolványért fizetett dijat az alkalmazott fizetéséből vagy béréből levonni.

18. §. Attól a munkaadótól, aki az előbbi szakasz értelmében a tagsági igazolványok kiállitására feljogosittatott s a tagsági igazolványok kiállitásánál mulasztásokat vagy visszaéléseket követ el, az állami munkásbiztositási hivatal az igazolványok kiállitásának jogát elvonhatja. Az ilyen munkaadó az igazolványok kiállitásával járó költségeket és az okozott kárt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak egészen sajátjából megfizetni tartozik.

19. §. Az e fejezet értelmében teendő összes bejelentésekre, a tagsági igazolványok alakjára és az azok kiállitásánál követendő eljárásra vonatkozó részletes szabályokat az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

20. §. Az iparhatóságok, iparfelügyelők és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztárak a munkaadókat az e fejezetben megállapitott kötelezettségek mikénti teljesitése körül ellenőrizhetik s ez ellenőrzés czéljából az üzemet bármikor megszemléltethetik. Ugyszintén jogositva vannak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, valamint a kerületi munkásbiztositó pénztárak arra is, hogy kiküldendő közegeik által az üzemeket a biztositási kötelezettség és a biztositásnál, ugyszintén a veszélyességi osztályokba való besorozásnál fontossággal biró ténykörülmények megállapitása czéljából megvizsgáltathassák.

A munkaadók az állami munkásbiztositási hivatal által megállapitandó módon pontos és rendes bérjegyzékeket vezetni, az iparhatóságok, iparfelügyelők és pénztárak közegének a munkásjegyzékeket és bérjegyzékeket előmutatni, az üzem és összes vonatkozó nyilvántartásaik megtekintését azoknak megengedni, valamint a bejelentések, a járulékfizetés és a tagsági igazolványok tekintetében kivánt adatokat rendelkezésre bocsátani s végül a munkás- és bérjegyzékeket három évig megőrizni tartoznak. Azokra a munkaadókra azonban, a kik biztositási kötelezettség alá eső üzemükben ötnél több munkást rendszerint nem alkalmaznak, a munkás- és bérjegyzékek vezetésének, valamint megőrzésének e törvényben megállapitott kötelezettsége nem terjed ki.

Ha a munkaadó az e fejezet szerint való bejelentéseket a törvényes határidőben nem teszi meg, vagy az előirt adatokat egészben vagy részben nem szolgáltatja be és e mulasztását a kerületi munkásbiztositó pénztár által kitüzendő, legfeljebb tizenöt napi határidő alatt nem pótolja, a kerületi munkásbiztositó pénztár jogositva van arra, hogy a bejelenteni elmulasztott adatokat a munkaadó költségére kiküldendő saját közege vagy közegei által a helyszinén vétesse fel. Ez eljárásból felmerülő költségek, melyeknek megállapitása ellen az állami munkásbiztositási hivatalhoz lehet felebbezni, nem fizetés esetén a munkaadótól közigazgatási uton a közadók módjára hajtandók be.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztáraknak kellő igazolással ellátott közegei az e

szakasz alapján való eljárásnál az iparhatósági közegeket megillető közhatósági jelleggel birnak.

21. §. Az elsőfoku iparhatóságok e törvény életbelépte után az 1. és 3. §-ok szerint biztositásra kötelezett üzemekre kiadott minden iparigazolványról és engedélyről, annak kiadásával egyidejüleg és a munkaadó nevének, illetve a vállalat czégének, ugyszintén az üzem neméneк megjelölése mellett, a kerületi munkásbiztositó pénztárt értesiteni tartoznak.

Ugyanigy tartoznak közölni a kerületi munkásbiztositó pénztárral az elsőfoku épitési hatóságok is az épitkezési szabályok értelmében mindennemü épitkezésre kiadott engedélyeket.

22. §. Az e törvényben megállapitott kötelezettségek szempontjából munkaadó, illetve üzemtulajdonos az, kinek számlájára az üzem fentartatik, épitkezéseknél a vállalkozó, illetőleg a jogosult iparos, ilyennek nem létében az épittető (46. §.).

23. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak a hozzájuk beérkezett bejelentéseket vagy a pénztári kiküldöttek által a 20. §. szerint felvett adatokat a biztositási kötelezettség és általában a betegség és baleset esetére való biztositás keresztülvitele szempontjából megvizsgálják s az esetleges helyesbitések és pótlások eszközlése után azokat egy példányban, véleményük kiséretében, az alapszabályokban meghatározandó idő alatt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárhoz terjesztik fel.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak a bejelentések és felvételek alapján a kerületbeli biztositott egyénekről, a biztositásra kötelezett alkalmazottak munkaadóira és ezek üzemeiről, ugyszintén a bejelentésekben foglalt, s a biztositásra befolyással biró adatokról, s az azokban beállott változásokról nyilvántartást vezetnek.

III. FEJEZET.

A betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékok.

24. §. A betegség esetére való biztositásnál a biztositott tagok járuléka átlagos napibérosztályok szerint fizetendő. Az átlagos napibérosztályokat az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban állapitja meg, s azok legnagyobb összege nyolcz koronánál nagyobb nem lehet.

A biztositott tagoknak az átlagos napibérosztályokba való besorozása tényleges fizetésük vagy bérük alapján történik. Oly tagok után, kiknek keresetük nincs, a legkisebb átlagos napibérosztály szerint fizetendők a járulékok.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tagjai saját költségükre a fizetésük vagy bérük szerinti napibérosztálynál magasabb osztályban biztosithatják magukat. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a magasabb átlagos napibérosztályba való felvételt előzetes orvosi vizsgálat kedvező eredményétől teheti függővé.

25. §. A biztositott tagok járuléka az átlagos napibér 2%-ánál kevesebb és 4%-ánál több nem lehet. A százalék nagyságát az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai állapitják meg. A biztositott tagok a foglalkozási ág és hely szerint változó segélyezési költségekhez arányositott különböző százaléku járulékok fizetésére is kötelezhetők.

Ha a megállapitott járulék-százalék mellett az alapszabályszerü segélyezéssel járó kiadások nem fedezhetők, a járulék-százalék az első bekezdésben megállapitott határon belül a szükséges mérvig felemelendő. Ha pedig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályszerü kötelezettségeinek és rendeltetésének a megállapitottnál kisebb járulék-százalék mellett is meg tud felelni, a járulék-százalék az első

bekezdésben megállapitott legkisebb összegig leszállitandó.

Azok a munkaadók, kik üzemükben ötnél több munkást rendszerint nem alkalmaznak, betegség esetére való biztositási kötelezettség alá eső alkalmazottaik után, az utóbbiakra eső járuléki részleteket is beleértve, e törvény életbeléptétől számitott öt éven belül az átlagos napibérek 2%-ánál magasabb járulékokkal meg nem terhelhetők.

26. §. A pénztári tagnak közös háztartásban élő családtagjai, ha keresetük nincs és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba önként belépnek, a tag járulékainak felét fizetik (56. §.).

27. §. Az e fejezetben megállapitott járulékok s az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak a betegség esetére való biztositásból e törvény alapján befolyó egyéb bevételei nem fordithatók más czélokra, mint *a)* a törvény fejezetében megállapitott segélyezésekre és ezzel kapcsolatos gyógykezelési intézetek (rendelő-intézetek, kórházak, szanatoriumok, üdülőhelyek) létesitésére; *b)* tartalékalap gyüjtésére; *c)* a kezelési költségek fedezésére.

28. §. A biztositott tagoktól s illetve a munkaadóktól az e fejezet értelmében megállapitandó járulékokon, továbbá a 17. §. szerint fizetendő igazolványi dijakon s végül késedelmes fizetés esetén a közadóknál szokásos késedelmi kamatokon és behajtási illetékeken kivül egyéb szolgáltatások nem követelhetők.

29. §. Az a biztoitott tag, a ki az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt betegségszinleléssel vagy a segélyezéseknek más módon jogosulatlanul történt igénybevételével megkárositotta, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által rendes járulékainak kétszeresét meg nem haladható pótjárulék fizetésére kötelezendő mindaddig, mig az okozott kár meg nem térittetett. Az ekként fizetendő pótjárulékot a tag rendes tagsági járulékával együtt a kötelezett tagoknál a munkaadó tartozik befizetni, aki a pótjárulékot az alkalmazott fizetéséből vagy béréből egészen levonhatja.

Ha azonban a pénztári tag a pénztárt a munkaadó tudtával és segitségével vagy a munkaadó mulasztása folytán kárositotta meg, a munkaadó a fentebbiek szerint fizetendő pótjárulékot egészen sajátjából tartozik befizetni.

Ha a tag a kár megállapitásakor más kerületi munkásbiztositó pénztárnál van bejelentve, a megállapitott pótjárulékot a rendes járulékkal egyidejüleg ez utóbbi pénztár hajtja be.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának a pótjárulék kiszabása tárgyában hozott határozata az állami munkásbiztositási hivatalhoz megfelebbezhető.

30. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár e rendkivüli körülmenyek által előidézett betegsegélyezési kiadások fedezésére tartalékalapot köteles gyüjteni.

Mindaddig, mig a tartalékalap a pénztár legutóbbi öt évi betegsegélyezési kiadásainak egy évre eső átlagos összegét el nem éri, a tartalékalapra a pénztár tiszta jövedelmének legalább 50%-a forditandó.

Ez összeg kétszeresénél nagyobb tartalékalap csak a kereskedelemügyi minister engedélye alapján gyüjthető.

A tartalékalap egészben vagy részben való felhasználásához az állami munkásbiztositási hivatal engedélye szükséges. Az igénybe vett összeg a második bekezdés szerint pótlandó.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által gyüjtendő betegsegélyezési tartatalékalap, valamint a 38. §. értelmében gyüjtendő balesetbiztositási tartalékalap, ugyszintén a balesetbiztositás czéljaira szolgáló tőkeösszegek elhelyezésének és kezelésének módját a pénzügyministerrel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza.

IV. FEJEZET.

A veszélyességi osztályokba való sorozás és a balesetbiztositás költségeinek fedezése.

31. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága a kerületi munkásbiztositó pénztárak által hozzá beküldött bejelentéseket és adatokat (23. §.) megvizsgálja s a bejelentések és adatok esetleges helyesbitése vagy kiegészitése után ezek alapján határoz az üzemek balesetbiztositási kötelezettsége, ugyszintén az önkéntes biztositásra tett bejelentések elfogadása felett. A balesetre biztositott üzemekről kerületi munkásbiztositó pénztárak szerint és iparágankint törzskönyvet vezet, melynek adatait az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárral közli.

32. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága minden változást, mely a biztositott üzemek munkaadójának személyében vagy az üzemben beállott és a 12—15. §-ok értelmében bejelentetett, vizsgálat alá vesz s amennyiben a változásnak a balesetbiztositás szempontjából jelentősége van, azt a törzskönyvbe bevezeti és arról a kerületi munkásbiztositó pénztárt értesiti.

33. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár veszélyességi táblázatot köteles késziteni, mely a baleseti veszélyességi osztályokat és azok veszélyességi arányszámait, mint dijegységeket tartalmazza és amelyben a balesetre biztositott foglalkozási ágak és üzemek veszélyességük foka szerint akkép osztályozandók, hogy az egyes osztályok és üzemek veszélyességének arányai számszerü kifejezést nyerjenek.

A pénztár müködésének megkezdésekor az első veszélyességi táblázatot az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg. Az első veszélyességi táblázat módositható, mihelyt a különböző üzemekben előfordult balesetek száma a módositást indokolttá teszik. Ugyancsak az előfordult balesetek figyelembe vételével köteles az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a veszélyességi táblázatot minden öt évben ujra átvizsgálni és amennyiben indokolt, azt megfelelően módositani.

Az első veszélyességi táblázat módositására s illetve a későbbi veszélyességi táblázatok megállapitására az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közgyülése illetékes.

A veszélyességi táblázat s illetve annak módositása, ugyszintén a felülvizsgálat tárgyában hozott közgyülési határozat az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása alá tartozik. Ugyanide felebbezheti meg a közgyülés napját követő tizenöt napon belül az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár minden tagja s illetve minden munkaadó, akinek balesetbiztositási kötelezettség alá eső alkalmazottai vannak, a pénztár közgyülésének a veszélyességi táblázatra vonatkozó határazotát.

Amennyiben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a minden ötödik év leteltét követő harmadik hónap végéig a veszélyességi táblázat felülvizsgálásáról, illetve módositásáról nem gondoskodott, annak felülvizsgálásáról, illetve módositásáról az állami munkásbiztositási hivatal gondoskodik.

34. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága az üzemeket a fenforgó veszélyesség szempontjából vizsgálat tárgyává teszi és az előző szakasz szerint megállapitott veszélyességi táblázat osztályaiba sorozza be. Amennyiben ugyanannak az üzemnek egyes részeiben különböző a baleseti veszély, az üzemnek e részei eltérő baleseti veszélyességi osztályokba sorozandók, azonban az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága a munkaadó hozzájárulásával az üzemet az átlagosan megfelelő veszélyességi arányszám, mint dijtétel, alapul vétele mellett egy veszélyességi osztályba is sorozhatja.

Ha a besorozás után oly körülmények jutnak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tudomására, amelyek az illető üzemnek a veszélyességi táblázat osztályaiba és igy a veszélyességi dijtétel alá sorozására befolyással vannak, az üzem a tulajdonos meghallgatása után más veszélyességi osztályba és ezzel más dijtétel alá sorozható.

Az üzem besorozásáról az üzem tulajdonosa és az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár értesitendők.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának az üzemet magasabb veszélyességi osztály és ezzel dijtétel alá sorozó határozata visszaható erővel bir addig az időpontig, melyben a fokozott veszély tényleg beállott.

35. §. Az üzemváltozás késedelmes bejelentése esetén a veszélyességi osztályba való sorozás hatálya attól az időponttól számitandó, amikor az üzemváltozás bekövetkezett.

Ha azonban az üzemváltozás a biztositási kötelezettség megszüntét vonja maga után, a kötelezettség megszünése késedelmes bejelentés esetén is csak a bejelentés időpontjától számitandó.

36. §. A veszélyességi arányszám, mint dijtétel és a munkaadó által évenkint kifizetett munkabér összege szolgál a balesetbiztositási tagsági járulékok kiszámitásának alapjául, olyképen, hogy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak az állam terhére eső igazgatási költségein kivül felmerült öszszes balesetbiztositási kiadásai, ideértve a tartalékalap képzésére (38. §.) forditott összegeket is, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága által évenkint összegeztetnek és az egyes munkaadókra üzemük dijtétele és az általuk abban az évben kifizetett javadalmazás arányában felosztatnak és kirovatnak.

A felosztó és kirovó számitást a pénztár igazgatósága a kirovás alkalmával a munkaadóval közölni tartozik.

37. §. Oly munkaadók, kik biztositási kötelezettség alá eső üzemükben ötnél több munkást rendszerint nem alkalmaznak, ugyszintén azok, kik a 8. §. alapján magukat baleset esetére önként biztositják, az utólagos költségkirovás helyett biztositási dijat kötelesek fizetni.

A biztositási dijak minden egyes biztositott után számitandók és azok a biztositásra kötelezett munkások után a biztositás első tiz évében évi három koronában, azután pedig évi öt koronában állapittatnak meg. Azok balesetbiztositási dijait, kik magukat baleset esetére önként biztositják, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai állapitják meg.

38. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár balesetbiztositási tartalékalapot köteles gyüjteni. E tartalékalapra a balesetbiztositás első évében a felosztott és kirótt biztositási költségek 300%-a, második évében az ez évben felosztott és kirótt biztositási költségek 200%-a, a harmadik évben 150%-a, a negyedik évben 100%-a, az ötödik évben 80%-a, a hatodik évben 60%-a és ettől számitva a tizenegyedik évig évenkint tizzel kevesbedő százaléka forditandó a mindenkori évi felosztott és kirótt balesetbiztositási költségeknek. A tizenegyedik év után a tartalékalap három éven át az évi biztositási teher 10%-ával és azután minden további harmadik évben 1—1%-kal kevesebbel szaporitandó, mindaddig, mig a tartalékalapra forditandó összeg az évi balesetbiztositási teher 4%-ára le nem száll. Ez időtől kezdve a tartalékalap az évi balesetbiztositási teher 4%-ával gyarapitandó s a tartalékalap kamatai a balesetbiztositási terhek részben való fedezésére forditandók.

A balesetbiztositás első tiz évében az évenkénti tartalékösszeg csak abban az esetben fizetendő, ha az illető évi balesetbiztositási teher az illető évi munkabérek 1%-át átlagosan nem haladja meg. Ellenkező esetben az illető évben fize-

tendő tartalékösszeg csak a következő évben lesz esedékes s a következő évi tartalékösszegek is annyi évvel későbben fizetendők, ahány évi tartalékozás az első tiz év alatt elmaradt.

A tartalékalap kamatai és a tőkeösszeg is sürgős szükség esetében és az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett, az első bekezdésben megállapitott idő előtt is igénybe vehetők, de az igénybe vett összegek az állami munkásbiztositási hivatal által megállapitandó módon visszatéritendők.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közgyülése, az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett, a tartalékalapnak az első bekezdésben megállapitottnál magasabb százalékokkal való gyarapitását is elhatározhatja.

39. §. Az iparszerüleg folytatott épitési üzemek tulajdonosai, illetve vállalkozói, a házi kezelésben épittetők, ugyszintén oly külföldi székhelylyel biró üzemek tulajdonosai vagy vállalkozói, akik a magyar szent korona országainak területén csak ideiglenesen tartatnak fenn valamely biztositási kötelezettség alá eső vagy önként biztositott üzemet, a mindenkori évi biztositási költségek helyett az évi balesetbiztositási járadékok tőkeértékének megfelelő biztositási járulékot tartoznak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba befizetni. Evégből az igeiglenes vállalatok és épitési üzemek az általános veszélyességi táblázatban az üzem baleseti veszélyességének és a baleseti járadékok életjáradéki tőkeértékének megfelelő módon felállitandó külön veszélyességi osztályokba sorozhatók.

A dijszabást és a módokat, melyek alapján e tőkefedezeti dijfizetés teljesitendő, az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága állapitja meg és a megállapitásokat az egyes üzemekkel szemben esetről esetre módosithatja.

Az első bekezdés alapján bevételezett összegeket, amennyiben az illető vállalatok részére külön veszélyességi osztályok szerveztettek, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár külön kezeli. Ez összegek csak az első bekezdésben emlitett vállalatokban előállott biztositási terhek fedezésére fordithatók s az esetleges maradvány az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tartalékalapjához csatolandó.

40. §. Az e fejezet szerinti költségfelosztásnál és kirovásnál, valamint tőkefedezeti fizetésnél követendő eljárásra vonatkozó részletes határozatokat az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

V. FEJEZET.

Fizetési kötelezettség.

41. §. A biztositásra kötelezett alkalmazottak után a betegség esetére való biztositásra a kerületi munkásbiztositó pénztárba befizetendő járulékokat és a tagsági igazolványi dijat utólagosan, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban megállapitott esedékesség szerint, a munkaadó fizeti. A járulékok felerészben a munkaadót, felerészben az alkalmazottat terhelik, minélfogva a munkaadó ez utóbbi összeget alkalmazottja fizetéséből vagy béréből levonhatja.

Ha a munkaadó az alkalmazottra eső járulékot és az igazolványi dijat az ezek esedékessége utáni legközelebbi bérfizetés alkalmával le nem vonta, a levonni elmulasztott részletet később csak akkor vonhatja le, ha az illető bérfizetés óta egy hó, vagy ha az alkalmazott havonkint kapja fizetését, illetve bérét, két hó még nem mult el.

A 2. §. első bekezdésében emlitett egyénekért a munkaadó a járulékot és a tagsági igazolvány diját egészen sajátjából fizeti, de joga van arra, hogy a szülővel

vagy gyámmal kötött szerződésben a járulékok felének s a tagsági igazolvány árának megtéritését a maga részére kikösse.

42. §. Ha a munkaadó a 41. §. értelmében fizetendő járulékokat négy egymásra következő esedékességi napon befizetni elmulasztja s azok tőle vagyontalanság miatt közigazgatási uton be nem hajthatók, a kerületi munkásbiztositó pénztár neki a járulékok felének és a tagsági igazolványi dijnak az alkalmazottak fizetéséből vagy béréből való levonását megtilthatja. Ez esetben a munkaadót a járulékoknak csak fele része terheli, mig a járulékoknak reájuk eső felerészét és a tagsági igazolványért fizetendő dijat az alkalmazottak közvetlenül tartoznak a megállapitott esedékesség szerint a kerületi munkásbiztositó pénztárba befizetni.

A kerületi munkásbiztositó pénztárnak a levonás eltiltása tárgyában hozott határozata a munkaadónak és összes alkalmazottainak irásban kézbesitendő és e határozat az állami munkásbiztositási hivatalhoz megfelebbezhető.

43. §. A baleset esetére való biztositásra kötelezett alkalmazottak után a IV. fejezet szerint fizetendő balesetbiztositási költségek kizárólag a munkaadót terhelik, ezek fejében a munkások béréből levonni vagy a terhet egészben vagy részben a munkásokra más módon átháritani nem szabad.

A IV. fejezet értelmében kirótt balesetbiztositási járulékok a kirovás tárgyában hozott határozat kézbesitésétől számitott harmincz nap alatt fizetendők be a kerületi munkásbiztositó pénztárba.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár e járulékokra a biztositottak után a munkaadóktól előleget vehet, melynek nagyságát és fizetésének módozatait az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága állapitja meg.

Ez előlegek, mint balesetbiztositási dijak, ugyszintén a 37. §. értelmében fizetendő balesetbiztositási dijak a biztositásra kötelezett alkalmazottak után megfelelő arányos felosztása szerint, a munkaadó által a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékokkal együtt és az ezekre nézve megállapitott esedékesség és módozatok szerint a kerületi munkásbiztositó pénztárba fizetendők, mely azokat elkülönitett számlán kezeli és az alapszabályokban meghatározandó időben és módon az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba beszállitja.

44. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba önként belépő egyének a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékokat, a tagsági igazolványok diját és ha az önkéntes biztositás baleset esetére is kiterjed, a balesetbiztositási dijakat az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban megállapitott esedékesség szerint előzetesen tartoznak a kerületi munkásbiztositó pénztárba befizetni. E járulékokhoz és dijakhoz a munkaadó e törvény alapján sajátjából semmivel sem tartozik hozzájárulni.

Ha azonban a munkaadó biztositásra nem kötelezett alkalmazottait maga jelenti be és biztositja az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál, ebben az esetben a járulékok és tagsági igazolványi dijak, ugyszintén a balesetre való biztositás esetén a balesetbiztositási dijak befizetéséért a munkaadó felelős, fenmaradván a munkaadónak alkalmazottaival szemben a befizetett járulékok, tagsági igazolványi dijak és balesetbiztositási dijak erejéig szerződésileg biztositott levonási joga.

45. §. A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy a belügyi és pénzügyi ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton intézkedjék és szabályozza azt az eljárást, mely szerint a betegség és baleset esetére való biztositásra fizetendő járulékok és dijak a m. kir. postatakarék-

pénztárnál és a községeknél, illetve azok közvetitésével legyenek befizethetők.

46. §. A biztositásra kötelezett, valamint a munkaadó által önként biztositott tagok után a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékok, tagsági igazolványokért fizetendő dijak, ugyszintén balesetbiztositási járulékok és dijak nemfizetés esetén közigazgatási uton a közadók módjára hajtatnak be. A munkaadó személyében beálló változás esetén a hátralékos betegség- és balesetbiztositási járulékokért és tagsági igazolványi dijakért az a munkaadó szavatol, aki a kivetés idejében, illetőleg akkor, amidőn a munkaadó személyében beállott változás az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, illetve kerületi munkásbiztositó pénztár tudomására jutott, vagy a közigazgatási uton való behajtás esetében akkor, midőn a közigazgatási behajtási eljárás folyamatban van, az üzem tulajdonosa.

Időleges épitési üzemeknél (39. §.), ha a követelés a vállalkozótól be nem hajtható, az illető időleges üzemben vagy munkánál alkalmazottak után esedékes biztositási tartozásokért az épittető, illetve a munkaadó megrendelője szavatol.

Hátralékos betegsegélyezési járulékok és igazolványi dijak, ugyszintén a kirótt balesetbiztositási járulékok és balesetbiztositási dijak a kirovástól számitott öt év alatt évülnek el. Ki nem rótt balesetbiztositási járulékokért a munkaadó tartozásának keletkezésétől számitott három évig szavatol. Az utólagos kirovás alapjául az üzem akkori állapotának megfelelő veszélyességi dijtétel, az akkor nyujtott javadalmazások összege, valamint a pénztár amaz évi összes baleseti kiadásai szolgálnak.

Behajthatatlan balesetbiztositási járulékok és dijak az azok fizetésére kötelezettek összességének terhére esnek és a legközelebbi kirovásnál megfelelően felosztandók.

47. §. Csőd esetében az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak a betegsegélyezési járulékok iránti követelései az 1881. évi XVII. t.-cz. 60. §-ának 1. pontjában, illetve Horvát-Szlavonországokra nézve az 1897. évi márczius 28-iki csődtörvény 50. §-ának 1. pontjában, a balesetbiztositási járulékok és dijak az ugyanazon törvényszakaszok 3. pontjában foglalt igényekkel egy osztályba sorozandók.

48. §. Arra az időre, mig a biztositott tag betegsége miatt keresetképtelen, sem munkaadója a betegség esetére való biztositásra járulékot fizetni nem köteles.

49. §. A munkaadó és alkalmazottja, illetve a 2. §. első bekezdésében megnevezett egyének szülője vagy gyámja között a 29. §-ban és a jelen fejezetben foglalt rendelkezésekkel ellenkező szerződések, amennyiben az alkalmazottra hátrányt háritanának, tilosak és érvénytelenek.

VI. FEJEZET.

Betegség esetén nyujtandó segélyek.

50. §. A betegség esetére biztositásra kötelezett és önként biztositott tagoknak betegség esetében az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárral szemben legalább a következő segélyekre van igényük:

1. ingyen orvosi gyógykezelésre (133. §.) a betegség tartama alatt egyfolytában husz hétig — szülés esetében ugyancsak ingyen a szükséges szülészeti támogatásra és gyógykezelésre;

2. gyógyszerekre, fürdőkre, gyógyvizekre és a szükséges gyógyászati segédeszközökre (szemüveg, mankó, sérvkötő, műláb, stb.) husz héten át szintén ingyen;

3. táppénzre abban az esetben, ha a betegség keresetképtelenséggel jár és három napnál tovább tart, a megbetegedés első napjától számitva a keresetképtelenség tartamára, de ha a keresetképtelenség előbb véget nem érne, husz héten át és pedig az illető tag járulékának ki-

számitásánál alapul vett átlagos napi bérösszeg (24. §.) fele összegében;

4. gyermekágy esetében gyermekágysegélyre a 3. pont szerinti táppénzzel egyenlő összegben, a lebetegedés első napjától kezdve hat hétig;

5. a biztositottal egy háztartásban élő és keresettel nem biró nem-biztositott családtagok részére ingyen orvosi gyógykezelésre, gyógyszerekre és a szükséges gyógyászati segédeszközökre husz hétig, ezenfelül szülés esetében a szükséges szülészeti támogatásra és gyógykezelésre;

6. halálozás esetében temetkezési segélyre és pedig az elhalt tag járulékának kiszámitásánál alapul vett átlagos napi bérösszeg (24. §.) huszszoros összegében.

Az e szakasz, s illetve az 51. §. szerinti segélyeket a biztositott tagoknak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban megállapitott mérvben s ugyanez alapszabályok, valamint saját alapszabályaikban megállapitott módon a kerületi munkásbiztositó pénztárak szolgáltatják ki.

51. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, rendelkezésre álló anyagi eszközei mérvéhez képest, az előző szakaszban megállapitott segélyezésnél nagyobb segélyeket is nyujthat biztositott tagjainak. De:

1. a nyujtandó táppénz vagy gyermekágy-segély nem haladhatja meg a járulék alapjául vett átlagos napibérösszeg (24. §.) 75%-át;

2. a betegsegélyezés egy évi időtartamot tul nem haladhat;

3. a temetkezési segély az elhalt tag járulékának kiszámitásánál alapul vett átlagos napibérösszeg (24. §.) negyvenszeresénél több nem lehet;

4. gyermekágy-segély a lebetegedés előtt és után összesen legfeljebb nyolcz hétig nyujtható;

5. a biztositott családjában történő halálozásnál temetkezési segély nyujtható, mely azonban az 50. §. 6. pontjában megállapitott összegnél nagyobb nem lehet.

Ezeken tulmenő vagy másnemü betegsegélyeket az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár nem nyujthat s nevezetesen külön törvényes intézkedés nélkül nem vonhatja működési körébe a rokkant-, özvegyi és árvaellátást, illetve segélyezést.

Az 50. §-ban megállapitott segélyezéseknek e törvényszakasz szerint való felemelésre vonatkozó közgyülési határozatnak a fedezet kimutatására és amennyiben a magasabb segélyezések költsége az addig rendelkezésre állott bevételekből nem fedezhető, egyidejüleg a járulékszázaléknak szükséges mérvü felemelésére is ki kell terjeszkednie.

52. §. Táppénzre nem tarthat igényt az a tag, aki a betegséget szándékosan okozta. A táppénz, valamint a gyermekágyi segély elvonható abban az esetben is, ha a beteg tag az orvos utasitásainak szándékosan nem tesz eleget s ezzel felgyógyulását késlelteti.

Végül nem részesülhet segélyezésben a tagnak az a hozzátartozója sem, aki a tag betegségét vagy halálát szándékosan idézte elő.

53. §. Az a nőtag, aki nem tudja kimutatni, hogy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba való belépését megelőző egy év alatt összesen legalább három hónapig pénztári tag volt, gyermekágy-segélyre csak abban az esetben tarthat igényt, ha a lebetegedés az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál egyhuzamban töltött három havi tagság után következik be.

54. §. Ha a gyermekágyi segély igénybe vétetett s a tag továbbra is keresetképtelen marad, a keresetképtelenség további tartamára a táppénz (50. §. 3. pont) fizetendő.

55. §. A táppénz és a gyermekágyi segély heti utólagos részletekben, a temetkezési segély pedig legkésőbb a halálozást követő napon fizetendő ki.

Táppénz fizetendő abban az esetben is, ha a tag közveszélyes fertőző vagy

ragályos betegség, nevezetesen pestis, kolera, hólyagos himlő és kiütéses hagymáz miat a hatóság által elkülönittetik s ennek következtében keresetét elveszti, az elkülönités tartamára, azonban legfeljebb husz hétig és pedig ez utóbbi esetben az 50. §. 3. pontjában meghatározott összegben. Ez esetben azonban az 1898. évi XXI. t.-cz. hatályának területén működő országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a kifizetett táppénznek az országos betegápolási alapból való megtéritését igényelheti.

A táppénz a jogositott tagnak fizetendő; de ha a biztositott tag betegsége alatt munkaadójánál lakást és teljes ellátást kap, a táppénz a jogositott beleegyezésével a munkaadónak fizetendő ki.

Ha a biztositott tagok ingyen orvosi gyógykezelésben és gyógyszerekben nem részesithetők, az azok részére járó táppénz kétszeres összegre emelendő fel.

56. §. A 26. §. alapján biztositott családtagok közül táppénzre csak a biztositásra kötelezett tagnak vele egy háztartásban élő neje tarthat igényt.

57. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár alapszabályaiban megállapitandó az az összeg, melynél a temetkezési segély kevesebb nem lehet.

A temetkezési segély az elhalt tag házastársának, ilyennek nem létében örököseinek fizetendő ki. Ha a tag eltemettetéséről mások gondoskodtak, az illetőknek, a közalapokat kivéve, a temetkezési segély erejéig a temetés tényleges költségei megtéritendők. Ha az elhalt tagnak hozzátartozói nincsenek, a kerületi munkásbiztositó pénztár a temetkezési segély erejéig az elhalt tag eltemetéséről maga is gondoskodhatik.

58. §. Az 50. §. 1—5. pontjaiban megállapitott segélyezés helyett az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár kórházi ápolást nyujthat és pedig:

a) annak a betegnek, ki házasságában vagy családjának valamely tagjával egy háztartásban él vagy egyéb okból kielégitő házi ápolásban részesülhet, csakis akkor, ha a tag a kórházi ápolásba beleegyezik, vagy ha a betegség ragadós vagy olyan természetü, hogy az kórházban való ápolást tesz szükségessé, vagy végül, ha a tag az orvos utasitásainak nem tesz eleget és ezzel felgyógyulását késlelteti;

b) más betegnek feltétlenül.

A kórházi ingyenápolás és ellátás alatt a betegnek a kórházba való ingyen beszállitása is értendő.

59. §. A köz- vagy nyilvánossági jellegü kórházakban, valamint az egyetemi klinikákon és az országos bábaképezdékben közápolásban részesültek ápolási és ellátási költségei az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt a legutolsó osztály szerint négy hét tartamára terhelik; ez időn tul az 50. §. 1—4. pontjaiban megállapitott segélyezések helyett a pénztár által köz- vagy nyilvánossági jellegü kórházba utalt tagnak nyujtott kórházi ápolás és ellátás esetében, a kórházi ápolás további tartama alatt, azonban legfeljebb a törvény, illetve az alapszabályszerü segélyezés lejártának időpontjáig, csupán a tag részére házi ápolás esetén járó táppénz fizetendő a kórháznak.

A magánkórházi és gyógyintézeti ápolás és ellátás költségeit az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár az erre nézve előzetesen kötendő egyezség szerint fizeti.

Ha a kórházba utalt beteg tagnak hozzátartozói vannak, kiket addig keresetéből tartott fenn, ez esetben arra az időre, amig a kórházi ápolás tart, a kórházban való ingyenellátáson felül még a tag részére házi ápolás esetén járó táppénz fele is kifizetendő a hozzátartozók részére.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a kórházból kikerült s nem a kórház székhelyén lakó tagokat legfeljebb egy heti táppénz erejéig utazási költséggel ellátni tartozik.

Ha a tag nem oly orvost vesz igénybe,

aki a kerületi munkásbiztositó pénztár feltételeit elfogadta, vagy oly gyógyszertárt vagy köz-, illetve nyilvánossági jellegü kórházat, vagy olyan magánkórházat, illetve gyógyintézetet vesz igénybe, melylyel az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a tag gyógykezelésére és ápolására nézve előzetesen egyezséget nem kötött, az ebből származott költségek, beigazolt sürgős szükség eseteit kivéve, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt nem terhelik.

60. §. A tagság s ezzel a betegsegélyezésekre való igény a biztositásra kötelezett tagoknál a foglalkozásba való belépés napjával, a nem kötelezett tagoknál a belépési nyilatkozat elfogadásának napjával kezdődik.

A betegsegélyezésekre való igény a biztositásra kötelezett tagoknál a foglalkozásba való belépés napjával kezdődik akkor is, ha a bejelentés elmulasztása a munkaadó hanyagsága vagy másféle mulasztása folytán történt.

A tagság s ezzel a betegsegélyezésekre való igény a kötelezett tagoknál a foglalkozásból való kilépés napján, az önkéntes tagoknál pedig akkor szünik meg, ha az önkéntes tag a magyar szent korona országainak területéről eltávozik, vagy ha a betegsegélyezési járulékot az alapszabályszerü esedékesség szerint két egymás után következő esedékességi napon befizetni elmulasztja.

Ha az önkéntes tag az elmulasztott második fizetési határnaptól számitott négy hét alatt az addig esedékessé vált összes járulékokat befizeti, tagsági és segélyezési jogai orvosi vizsgálat nélkül megujulnak. Ugyszintén az a kötelezett tag, aki a tagsági kötelzettséget megállapitó foglalkozásból kilép és a foglalkozásból való kilépés napjától számitott négy hét alatt az addig esedékessé vált járulékokat sajátjából befizeti, orvosi vizsgálat nélkül továbbra is megmarad az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár önkéntes tagjának mindaddig, mig a magyar szent korona országaiban tartózkodik s a járulékokat az alapszabályszerü esedékesség szerint befizeti.

61. §. Az a tag, ki az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál egy év tartama alatt összesen legalább hat hónapig volt biztositva s keresethiány miatt tagsági járulékait megfizetni nem képes, a törvény szerint való legcsekélyebb mérvü betegsegélyezés (50. §.) iránti jogait, ha a magyar szent korona országainak területén tartózkodik, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárból való kilépés után még három hétig, ha pedig két év leforgása alatt legalább tizenkét hónapig volt biztositva, hat hêtig élvezi. E biztosisitási időtartamok megállapitásánál az e törvény életbelépte előtti biztositási időtartamok is beszámitandók.

Ha a tag a törvényszerü évenkénti katonai fegyvergyakorlatra behivatik, ez a tagságot nem szünteti meg, azonban az ily tag a fegyvergyakorlat ideje alatt járulékot fizetni nem tartozik s a katonai szolgálat alatt segélyezésre nem tarthat igényt; a katonai szolgálat után azonban a tagnak segélyezési igényei a katonai szolgálat alatt szerzett betegség tekintetében is felujulnak.

62. §. A táppénz- és gyermekágyi segélyre, valamint a temetkezési segélyre való igény, ha az esedékességtől számitott egy év alatt nem érvényesittetett, elévül.

63. §. Oly tag után, ki a törvényben, illetve az alapszabályokban megállapitott időtartam alatt a segélyezést igénybe vette, temetkezési segély csak akkor fizettetik, ha az elhalálozás abból a betegségből kifolyólag, melyben a tag segélyeztetett, s a segélyezés lejártától számitott két év alatt következett be.

64. §. Oly tagok, kik a törvény-, illetve alapszabályszerü segélyt teljesen igénybe vették, ugyanabból a betegségből kifolyólag ujabb segélyezésre csak akkor tarthatnak igényt, ha a segélyezés lejárta

után legalább nyolcz hétig munkában állottak, illetve keresetképesek voltak s ez alatt az idő alatt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak tagjai voltak.

Ellenben, ha a tag a törvény-, illetve az alapszabályszerü segélyt nem vette teljesen igénybe s a segélyezés lejártától számitott négy hét alatt ugyanabba a betegségbe visszaesik, az ujabbi segélyezés kezdetének időpontja az első megbetegedés napjától számittatik.

65. §. Senki sem lehet az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál betegség esetére többszörösen biztositva; az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár többszörös biztositás esetén is csak az egyszeres pénzbeli segélyeket tartozik a tag részére nyujtani.

66. §. Ha a biztositásra kötelezett alkalmazott a betegség bekövetkezte idejében a magyar szent korona országain kivül tartózkodik, neki az e törvény alapján az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztártól járó segélyezést a munkaadó köteles kiszolgáltatni.

A munkaadó a pénztártól a tényleg kiszolgáltatott és igazolt segélyek megtéritését igényelheti.

Az 50. §. 1. és 2. pontjában emlitett segélyekért kárpótlás legfeljebb csak a tag részére fizetendő táppénz összegéig jár.

Külföldi honosok külföldön tartózkodó hozzátartozóik részére csak akkor igényelhetik az e fejezetben megállapitott segélyeket, ha az illető külföldi állam az ott biztositott magyar honosokkal szemben viszonos eljárást követ.

67. §. A biztositottnak e törvény s illetve az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai értelmében betegségből kifolyólag a biztositó pénztárral szemben fennálló igényei át nem ruházhatók, el nem zálogosithatók, le nem foglalhatók és azokkal szemben beszámitásnak helye nincs. Minden oly intézkedés vagy jogügylet, melylyel a biztositott az e törvény határozmányai, illetve az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai értelmében neki járó segélyezésről egészben vagy részben lemond, érvénytelen.

Mindazonáltal az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár azoktól a tagoktól, kik a pénztárt betegség-szinleléssel vagy más módon megkárositották, a jogtalanul igénybe vett segélyezések értékét vagy az egyébként okozott kárt, amennyiben az a 29. §-ban előirt módon meg nem térithető, ugyszintén a 42. §-ban meghatározott esetben a járulékoknak az alkalmazottakra eső és befizetni elmulasztott felerészét a részükre későbbi betegségük alatt járó táppénzből, gyermekágyi vagy temetkezési segélyből levonhatja. A levonás azonban a naponkénti táppénz, illetve gyermekágyi segélynek csak egynegyedéig s a temetkezési segélynek csak feléig terjedhet.

Az 55. §. utolsó bekezdése esetében a kétszeres összegü táppénz fele összege az orvosi gyógykezelés dija és a kiszolgáltatott gyógyszerek ára erejéig közvetlenül a kezelő orvosnak és a gyógyszertárnak fizethető ki; az esetleges maradvány az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár javára esik.

68. §. Ha az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tagjainak oly segélyezést nyujtott, melyre más lett volna köteles, a pénztár visszatéritési igényei a vonatkozó törvényes szabályok szerint érvényesitendők.

Ha a munkaadó vagy megbizottja a betegséget szándékosan idézte elő, a nyujtott segélyekért az illető munkaadó vagy megbizott az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak kártéritéssel tartozik.

Ha a betegség annak folytán állott elő, hogy a munkaadó vagy megbizottja, kinek a megbizásából eredő eljárásáért felelősséggel tartozik, a törvény alapján

hatóságilag elrendelt óvórendszabályokat nem foganatositotta, a munkaadó a betegségből eredt költségeket és az eljárási költségeket az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak megtériteni köteles. Ha a megbizott e mulasztást rendes munkakörében a munkaadó utasitása ellenére követte el, ez esetben a kártéritési kötelezettség kizárólag a megbizottat terheli.

Ha a biztositottat a betegségből kifolyólag mással szemben kártéritési követelés illeti, ez a követelés a nyujtott segélyek erejéig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárra száll át.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó péztárak e szakasz alapján a munkaadó vagy megbizottja ellen érvényesithető követelései rendes birói uton érvényesitendők és azok a betegség bekövetkeztének napjától számitott két év alatt évülnek el.

VII. FEJEZET.

A baleseti segélyek és járadékok.

69. §. A balesetbiztositás czélja annak a kárnak e fejezet értelmében való megtéritése, melyet a biztositott személyt ért üzemi vagy az e törvény 9. §-ában emlitett baleset folytán bekövetkezett testi sérülés vagy halál okozott.

E fejezet szerinti kártalanitásra igényük van mindazoknak a munkásoknak, akik a 3. §. értelmében baleset esetére való biztositásra kötelezve vannak és pedig a munkába lépéstől a munkából való kilépésig, továbbá a biztositás fennállása alatt a 8. §. értelmében önként biztositottaknak, ugyszintén a biztositásra kötelezettek és önként biztositottak hozzátartozóinak.

70. §. Testi sérüléssel járó baleset után a biztositottnak következő kártalanitás jár:

1. ingyen orvosi gyógykezelés, gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, az 50. §. 1. és 2. pontjában megállapitott módon, a balesetet követő tizenegyedik héttől kezdve;

2. járadék munkaképtelensége, illetve munkaképességének csökkenése tartamára a tizenegyedik héttől, s illetve, ha az 50. §. 3. pontjában emlitett táppénz kifizetése korábban szünik meg, a táppénz beszüntetésének időpontjától kezdve.

A járadék teljes munkaképtelenség esetében és annak tartamára, mint teljes kártalanitás, a biztositott évi munkakeresményének 60%-a; a munkaképesség részleges csökkenése esetére és annak tartamára a teljes járadéknak az a hányada, mely az elvesztett munkaképességnek aránylagosan megfelel.

Ily részleges kártalanitásra azonban a sérültnek csak akkor van igénye, ha munkaképességének csökkenése 10%-ot meghalad.

Ha a részleges járadékot élvező biztositottat ujabb baleset éri, a kártalanitás a balesetek összkövetkezményei és az első járadék megállapitásánál alapul vett kereset alapján állapitandó meg, kivéve, ha az utóbbi baleset idejében a sérült beszámitható keresete nagyobb volt.

Ha a sérült a baleset következtében nemcsak teljesen munkaképtelenné, hanem tehetetlenné is vált, ugy hogy állandó ápolást vagy gondozást igényel, ez esetben e gyámoltalanságának tartamára járadéka a kártalanitás alapjául szolgált teljes évi munkakeresmény egész összegére felemelendő.

71. §. Ha a biztositott a baleset következtében elhalálozik, tekintet nélkül a halálozás bekövetkeztének idejére, a 70. §. szerint esetleg nyujtandó kártalanitáson kivül még kiszolgáltatandó:

1. temetkezési segély ennek a törvénynek VI. fejezete szerint megállapitott összegben;

2. az elhalt hozzátartozóinak a 72—77. §§. értelmében a halál napjától kezdve fizetendő évi járadék.

Ha a részleges járadékot élvező bizto-

sitott ujabb baleset következtében elhalálozik, hozzátartozóinak járadéka az első baleseti járadék megállapitásánál alapul vett keresmény alapján állapitandó meg, kivéve, ha a biztositottnak az ujabb baleset idejében élvezett keresménye nagyobb volt.

72. §. Az özvegyen maradt nő járadéka haláláig vagy ujból való férjhezmeneteléig a baleset következtében elhalt férj évi munkakeresményének 20%-a. Az özvegyen maradt férj járadéka, ha neje biztositva volt és őt részleges vagy teljes munkaképtelensége miatt eltartásban részesitette, munkaképtelenségének tartamára a baleset következtében elhalt nő évi munkakeresményének 20%-a.

A hátrahagyott gyermekek járadéka tizenhatodik életévük betöltéséig, még pedig tekintet nélkül a gyermekek törvényes vagy törvénytelen származására, ugyszintén a balesetet megelőzőleg törvényesen örökbe fogadott gyermekeké is, egyenként a baleset következtében elhalt évi munkakeresményének 15%-a, ha pedig teljesen árván (elhagyottan) maradnak vagy ilyen viszonyba később jutnak, a keresménynek 30%-a.

A balesetet követőleg kötött házasság után beállott halál esetén az özvegynek kártalanitásra csak akkor van igénye, ha a házasságból igényjogosult törvényes vagy törvényesitett gyermekek származtak.

A járadékot élvező özvegy nő ujból való férjhezmenetel esetén az elhalt férj évi keresményének 60%-át kapja végkielégités gyanánt.

Az a nő, aki férjétől törvényesen elvált vagy férjétől annak halálát közvetlenül megelőzőleg legalább egy évig külön élt, kártalanitásra csak akkor tarthat igényt, ha biróilag megitélt tartási dijra igénye van. Ez esetben járadék legfeljebb a tartási dij erejéig fizettetik.

Ha a gyermekek teljesen árván maradnak vagy árvaságra jutnak és mindkét szülőjük biztositva volt, járadékuk alapjául a nagyobb munkakeresménynyel birt szülő keresete veendő.

Oly biztositottnak gyermekei, akinek házastársa nem élt vele közös háztartásban és gyermekeiről nem gondoskodik, a biztositottnak baleset következtében beállott halála után a járadék megállapitása tekintetében teljesen árváknak tekintendők.

Ha járadékot élvező gyermekek közköltségen nyilvános intézetben helyeztetnek el, járadékuk ez elhelyezésük idejére részükre tőkésitendő.

Járadékot élvező gyermekek részére tanulmányaik folytathatása céljából tizenhatodik életévüket meghaladó időre is engedélyezhető járadék, illetve segély.

73. §. Szülők és nagyszülők, ha eltartásukról tulnyomólag a baleset következtében elhalt gondoskodott, halálukig, illetve mindaddig, mig segélyre szorulnak, évi járadékul együttesen a baleset folytán elhalt évi munkakeresményének 20%-át kapják.

Teljesen árván maradt unokák, ha eltartásukról tulnyomólag a baleset következtében elhalt gondoskodott, tizenhatodik életévük betöltéséig évi járulékul együttesen az elhalt évi munkakeresményének 20%-át kapják.

74. §. A hátramaradottak évi járadékai együttvéve nem haladhatják tul az elhalt évi munkakeresményének 60%-át. Ha a járadékok összege ennél nagyobb volna, ugy a házastársak és a gyermekek évi járadékai nagyságuk arányában csökkentendők. Szülők és nagyszülők csak akkor és addig igényjogosultak, mig a tulélő házastárs és hátrahagyott gyermekek járadékai a legmagasabb összeget el nem érik. Unokák csak akkor és addig, mig özvegy, gyermekek, szülők és nagyszülők nem veszik a teljes járadék-összeget igénybe. A szülők a nagyszülők előtt jogosultak a járadékra.

75. §. Ha a baleset következtében sérült biztositott a balesetet szándékosan idézte elő, e sérüléséből kifolyólag minden kártalanitási igényét elveszti. A sérült

elhalálozása esetében azonban a hozzátartozók a törvényszerü segélyeket és járadékokat ebben az esetben is megkapják.

Ellenben, ha a balesetet az ennek következtében sérült vagy elhalt biztositottnak igényjogosult hozzátartozója szándékosan idézte elő, ugy az illető hozzátartozója biztositott halála esetén minden kártalanitástól elesik, még akkor is, ha a halál a baleset következményeképp csak később következett be.

76. §. Ha a 71—74. §-ok értelmében igényjogosult hozzátartozó külföldre távozik, ez esetben járadéka visszatértéig szünetel. Ha a hozzátartozó három hónapon belül állandó tartózkodásra visszatér, a visszatartott járadék-részletek kiadandók neki.

Ha az igényjogosult hozzátartozó állandó tartózkodásra külföldre távozik, kérelmére az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár méltánylást érdemlő esetekben egy évi járadékának megfelelő végkielégitést engedélyezhet.

Ha az ily hozzátartozó a magyar szent korona országainak területére visszatér, a járadékra való igénye ez esetben is feléujul, azonban a kifizetett egy évi járadék összege a részére visszatérte után fizetett járadékból levonandó. A levonás részletekben történik és az esedékes járadékok felénél többre nem terjedhet.

77. §. Baleset következtében elhalt és e törvény rendelkezései szerint biztositott külföldi honosok oly hozzátartozóinak, akik a baleset idejében állandóan külföldön tartózkodnak, csak akkor van igényük kártalanitásra, ha az illető külföldi állam az ott biztositott és elhalt magyar honosoknak a magyar szent korona országaiban lakó hozzátartozóival szemben viszonos eljárást követ.

Ha külföldi honosok járadékot élvező hozzátartozói állandó tartózkodásra külföldre távoznak, évi járadékuk háromszorosát tevő végkielégitésre tarthatnak igényt, de az országba ismét visszatérve, további járadékra igényük nincs. Egyébként az ilyen külföldi honosok járadékigénye tekintetében szintén a viszonosság feltétele az irányadó.

78. §. A kártalanitás alapja az a javadalmazás, melyet a sérült a balesetet megelőző ötvenkét héten át biztositási kötelezettség alá eső üzemben keresett. Ha a balesetet megelőzőleg nem volt biztositásra kötelezett üzemben ötvenkét héten át alkalmazva, ez esetben az évi javadalmazás összege a munkában töltött hetek átlagos keresete alapján számitandó, vagy pedig, ha az átlagos heti keresetet megfelelően megállapitani nem lehet, ama munkanapok átlagos munkakeresményének háromszázszorosa veendő évi javadalmazás gyanánt, melyeken a sérült a balesetet megelőző évben tényleg munkában állott, olyképen azonban, hogy az igy megállapitandó évi javadalmazás az ugyanabban vagy szomszédos üzemben és ugyanabban az időben hasonló munkát végzett alkalmazottak szokásos évi átlagos keresetét elérje. Időszaki üzemeknél az átlagos napi keresmény megállapitásánál csak a tényleges üzemnapok veendők számitásba.

Véletlen üzemzavarok vagy üzemmegszoritások figyelmen kivül hagyandók.

Inasoknál, gyakornokoknál és az olyan egyéneknél, kik be nem fejezett kiképzésük miatt fizetést vagy bért egyáltalában nem, vagy csak a szokásosnál csekélyebbet kapnak, évi javadalmazás gyanánt a 24. §. második bekezdése szerint megállapitott átlagos napibér háromszázszorosa veendő. Ismétlődő baleseteknél ily alkalmazottak kártalanitása alapjául az átlagos napibérnek mindig teljes összege veendő.

79. §. A baleset esetére biztositott sérült gyógykezelését annak teljes felgyógyulásáig a balesetet követő tizennegyedik héten tul is az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár, illetve vállalati betegsegélyző pénztár látja el, melynek az emlitett időn tul a gyógykezelés körül felmerült összes költségei az országos munkásbetegsegélyző és balesetbizto-

sitó pénztár balesetbiztositási számláját terhelik.

A baleset következtében elhalt biztositott után fizetendő temetkezési segély minden esetben az utóbb emlitett számlát terheli.

80. §. Oly esetekben, midőn nem az e törvény 1. §-a értelmében betegség esetére biztositott sérült igényel gyógykezelést, ennek a 70. §. 1. pontja szerinti betegségi segély ugyancsak kiszolgáltatandó, de ez esetben a munkaadó tartozik a kiszolgáltatott segélyek értékét a baleset napjától kezdve a tizedik hét vévéig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak megtériteni.

81. §. Ha a munkaadó vagy megbizottja a balesetet szándékosan idézte elő, a baleset folytán nyujtott kártalanitásért és az ez ügyben fölmerült összes költségekért az illető munkaadó vagy megbizott az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak kártéritéssel tartozik.

Ha a baleset annak folytán állott elő, hogy a munkaadó vagy megbizottja, kinek a megbizásából eredő eljárásáért felelősséggel tartozik, a törvény alapján hatóságilag elrendelt óvórendszabályokat nem foganatositotta, illetőleg az igy elrendelt óvókészülékekről nem gondoskodott, a munkaadó a baleset folytán nyujtott kártalanitást és az illető ügyben felmerült összes költségeket az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak megtériteni köteles. Ha a megbizott e mulasztást rendes munkakörében a munkaadó utasitása ellenére követte el, ez esetben a kártéritési kötelezettség kizárólag a megbizottat terheli.

A pénztár ez esetekben a nyujtott kártalanitás tőkeértékét követelheti.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositási pénztárnak e szakasz alapján érvényesithető követelései rendes birói uton érvényesitendők és azok a baleset napjától számitott két év alatt évülnek el.

82. §. Biztositott személyek, illetőleg a törvény 71—73. §-aiban felsorolt hátramaradottaik, még ha az utóbbiaknak e törvény értelmében az adott esetben kártéritésre nem is volna igényük, kártéritési igényt támaszthatnak a munkaadó ellen, ha jogerős büntető birósági itélettel megállapittatott, hogy az illető munkaadó vagy oly megbizottja, kinek a megbizásából eredő eljárásáért felelősséggel tartozik, a balesetet szándékosan vagy a 81. §. második bekezdésében emlitett gondatlansággal idézte elő.

Az ily esetekben fenforgó kártéritési igény azonban csak arra az összegre szoritkozhatik, melylyel a rendes birói uton megitélendő kártalanitás az e törvény alapján a biztositottat vagy hátramaradottait megillető kártalanitás összegét meghaladja.

Más esetekben, mint amelyeket e szakasz megállapit, a munkaadó, illetve az üzemtulajdonos az e törvény értelmében biztositottakkal vagy hozzátartozóikkal szemben balesetből kifolyólag kártéritéssel nem tartozik.

Ha a biztositottat, illetve hátramaradottait a balesetből kifolyólag mással szemben kártéritési követelés illeti, ez a követelés a nyujtott baleseti segélyek és kártalanitások erejéig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárra száll át.

83. §. Az e törvény 82. §-ában emlitett kártalanitási igény polgári peres uton jogerős büntetőbirói itélet nélkül is érvényesithető, ha a szándékosság vagy gondatlanság büntető birói megállapitása a balesetet előidézettnek személyében rejlő ok miatt nem volt lehetséges.

VIII. FEJEZET.

A balesetek bejelentése, megvizsgálása és a kártalanitási eljárás.

84. §. A munkaadó vagy megbizottja az e törvény szerint baleset esetére biztositott üzemekben előforduló, tudomására jutott minden balesetről 24 órán be-

lül ez üzem helyére illetékes elsőfoku rendőri hatóságnál és kerületi munkásbiztositó pénztárnál és pedig ez utóbbinál a pénztár által e czélra kiadandó ürlapokon, jelentést tenni tartozik.

A munkaadó felelős megbizottjának a bejelentések körül való esetleges mulasztásáért.

A munkaadó vagy megbizottja minden tudomására jutó balesethez azonnal orvost tartozik igénybe venni, aki a balesetről kiállitandó jelentésben nyilatkozik az iránt, hogy a sérülés előreláthatólag halált vagy mily ideig tartó gyógykezelést fog maga után vonni.

Az 1893. évi XXVIII. t.-cz. 7-ik §-ában megállapitott bejelentési kötelezettség az első bekezdésben emlitett üzemekre nézve hatályon kivül helyeztetik.

85. §. Az illetékes elsőfoku rendőri hatóság az előző szakasz értelmében tudomására jutott minden balesetet, mely e törvény alapján előreláthatólag kártalanitási igényt fog maga után vonni, vagy amelynek megvizsgálására az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztár megkeresi, a baleset helyén orvos közbenjöttével lehetőleg sürgősen megvizsgálni tartozik.

A vizsgálat idejéről a munkaadó, a sérült, illetőleg halálos balesetnél legközelebbi hozzátartozója, az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár és a kerületi kir. iparfelügyelő oly időben értesitendők, hogy azon maguk, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztár megbizottai által résztvehessenek.

A vizsgálathoz a sérült kezelőorvosa vagy más szakértők is meghivhatók. A sérültnek joga van magát a vizsgálatnál képviseltetni.

A vizsgálat a sérült vagy elhalt személyi adatainak megállapitásán kivül a következőre terjed ki:

1. a baleset időpontjára és okára;

2. a sérülés természetére és következményeire;

3. a munkaadó vagy meghatalmazottja, vagy a sérült harmadik személyek mulasztásaira.

Oly vizsgálatokból felmerülő költségek, melyeknek foganatositását az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztár külön kérte, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt terhelik.

A vizsgálatról felvett jegyzőkönyvet az eljáró rendőri hatóság az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárhoz nyolcz nap alatt beküldeni tartozik, mely a maga részéről a vizsgálatnál felvett adatokat:

a) a sérült régebbi testi fogyatkozásaira és régebbi balesetek következményeire;

b) a sérült vagy elhalt javadalmazására (78. §.);

c) a sérültnek vagy elhaltnak az e törvény alapján igényjogosult hozzátartozóira (71—73. §§.) és

d) amennyiben a sérültnek vagy elhaltnak korábbi baleset következtében netán van vagy volt járadéka, ennek összegére vonatkozó és megfelelő eljárással megállapitott adatokkal kiegésziti.

86. §. Utazás közben, illetőleg az üzem helyén kivül előforduló balesetet az orvos, aki az első segélyt nyujtotta, annál az elsőfoku rendőri hatóságnál, melynek területén a baleset történt, vagy ahol a sérült a baleset után az első orvosi segélyben részesült, huszonnégy óra alatt bejelenteni tartozik.

Ily esetben ez a rendőri hatóság értesiti a balesetről az üzem helyére nézve illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárt.

Ugyanez a rendőri hatóság foganatositja ily esetben a 85. §-ban körülirt vizsgálatot is.

87. §. Azt az eljárást, amely szerint az e törvény értelmében biztositott személyeket a magyar szent korona országain kivül ért baleset bejelentendő és

megvizsgálandó, a kereskedelemügyi minister rendeleti uton szabályozza.

88. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár a rendőri hatóság által beterjesztett jegyzőkönyv, valamint a munkaadótól beérkezett jelentés alapján az e törvényben megállapitott és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban közelebbről megállapitandó hatáskörében intézkedik:

a) a 70. §. 1. pontja szerint való betegségi segélyek megállapitása és nyujtása iránt;

b) a temetkezési segély megállapitása és kifizetése iránt;

c) időleges járadékok megállapitása és folyósitása iránt (93. §.).

Az állandó járadékokat az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága állapitja meg és folyósitja.

A kerületi munkásbiztositó pénztár, illetve az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága a kártalanitás iránt haladéktalanul tartozik határozni; munkaképtelenséggel és a munkaképesség csökkenésével járó sérülés esetén oly időben, hogy a sérült a betegsegélyezési táppénz (50. §. 3. pont) beszüntetésekor járadékának első esedékes összegét már felvehesse.

Ha a sérült állandó munkaképtelensége vagy munkaképessége csökkenésének foka nem állapitható meg véglegesen, ugyszintén, ha a sérült további gyógykezelésre is szorul (70. §. 1. pont), részére ideiglenes járadék állapitandó meg.

Kártalanitásra vonatkozó határozat hozatalához, mely annak az orvosnak, aki a sérültet kezelte és a kerületi munkásbiztositó pénztár orvosának bizonyitványa alapján történik, ugy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, mint a kerületi munkásbiztositó pénztár igazgatóságában az igazgatósági tagok egyharmadának jelenléte szükséges. Ha kellő számu tag nincs jelen, nyolcz napon belül uj ülés tartandó, mely a tagok számára való tekintet nélkül határozatképes.

89. §. A kártalanitásra jogosult vagy megbizottja, ha igénye nem állapittatott meg az eddig emlitett módon, azt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságánál vagy bármely kerületi munkásbiztositó pénztárnál való bejelentés által érvényesitheti.

A bejelentésnek a balesetet követő egy éven belül, vagy ha a halál a baleset következtében később áll be, a halál napját követő hat hónapon belül kell megtörténnie.

A második bekezdésben emlitett egy évi határidő után, de legfeljebb két éven belül történt bejelentés csak akkor vehető figyelembe, ha az igényjogosult hitelesen igazolja, hogy a baleset következményei csak az egyévi határidő eltelte után voltak megállapithatók.

Ha az ily bejelentés nem a sérülés helyére illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnál adatott be, az oda haladéktalanul átteendő, miről a bejelentő értesitendő.

90. §. Ha az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága a bejelentett balesetet olyannak találja, mely kártalanitásra nem nyujt igényt, erre vonatkozó határozatáról az annak alapjául szolgált indokok közlése mellett az igényt támasztót, illetve támasztókat és a kerületi munkásbiztositó pénztárt értesiti.

E határozat ellen, kézbesitésétől számitott három hónapon belül, az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár utján felebbezés nyujtható be a választott birósághoz.

91. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága a kártalanitásra vonatkozó igényjogosultság megállapitásánál a kártalanitás mérve felett is határoz.

Erre vonatkozó határozata a járadék össszegének, valamint az annak alap-

jául szolgált számitásnak, munkaképtelenség, illetve a munkakezesség csökkenése eseteiben pedig ezenkivül még a kártalanitás alapjául elfogadott munkaképtelenségi foknak közlésével az igényt támasztónak, illetőleg támasztóknak kiadandó.

Az igazgatóság határozata ellen a kézbesitéstől számitott három hónapon belül a kerületi munkásbiztositó pénztár utján a választott birósághoz felebbezés nyujtható be.

A kerületi munkásbiztositó pénztárnak a betegségi segélyekre és időleges járadékokra vonatkozó határozatai a pénztár utján ugyancsak a választott birósághoz felebbezhetők.

A felebbezéseknek nincs halasztó hatályuk.

Ha a kerületi munkásbiztositó pénztár vagy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár az igényjogosultság feletti határozat-hozatalt indokolatlanul késlelteti, az igényjogosult igényének érvényesitése végett közvetlenül a választott birósághoz fordulhat. Ha a választott biróság az indokolatlan késedelem fenforgását látja, a pénztárnak felebbezés kizárásával megfelelő határidőt tüzhet a határozat meghozatalára. Ha a pénztár a kitüzött határidőn belül nem határoz, a biróság az igényjogosult keresetének érdemében dönt.

92. §. A munkaadók tartoznak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztár megkeresésére nyolcz napon belül a kártalanitás megállapithatása czéljából tőlük kivánt adatokat rendelkezésre bocsátani.

Ha valamely munkaadó a tőle kivánt adatokat az ez iránt hozzá intézett ujabb megkeresésre további öt napon belül sem szolgáltatja be, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztárnak joga van a mulasztást elkövető munkaadó költségére saját közegét a helyszinére kiküldeni és a szükséges adatokat ez uton beszerezni, akinek a munkaadó a szükséges adatokat rendelkezésére bocsátani tartozik. E közegekre a 20. §. utolsó bekezdése szintén alkalmazandó.

93. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak az általuk e törvény 88. §-ában körülirt hatáskörükben megállapitott időleges járadékokról az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának esetről esetre jelentést tenni tartoznak.

Temetkezési segélyek, ha az elhalt betegség esetére biztositva volt, az 55. §-ban megállapitott idő alatt, ellenkező esetben a megállapitó határozat után huszonnégy óra alatt, járadékok havonként előre fizetendők ki.

A járadékfelvételére jogosult életbenlétét mindenkor a községi elöljáróság bizonyitványával tartozik igazolni.

A szabályszerüen kifizetett járadék visszafizetése nem követelhető.

A járadék részletek esedékességüktől számitott egy év alatt elévülnek.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy a beügyi és pénzügyi ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton intézkedjék és szabályozza azt az eljárást, mely szerint a járadékok és pénzbeli segélyek a m. kir. postatakarékpénztár és a községek közvetitésével legyenek kifizethetők.

94. §. Ha a járadékot élvező sérült állapotában oly változás áll be, mely a kártalanitás megállapitására befolyással lehet, e változástól számitott három hónap alatt joga van az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságától, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztártól állapotának ujabb megvizsgálását és ennek alapján ujabb kártalanitási eljárás meginditását kérelmezni.

Ujabb kártalanitási eljárás meginditását, az első bekezdésben emlitett változásról vett értesüléstől számitott három hónap alatt, az országos munkás-

betegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága is elrendelheti. Ez esetben a járadékot élvező az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által kibocsátott és állapota megvizsgálására irányuló felhivásnak az élvezett járadék különben való elvesztésének terhe alatt eleget tenni tartozik.

Az ujabb eljárásra nézve is e törvény 91. §-ának rendelkezései mérvadók.

A járadék megszüntetésére, leszállitására vagy felemelésére vonatkozó ujabb határozat a járadékot élvezőnek értesitését követő hónappal lép érvénybe.

Az ily határozat ellen beadott felebbezésnek nincs halasztó hatálya.

95. §. A járadék élvezetének joga szünetel:

1. ha a járadékot élvező egy hónapnál hosszabb szabadságvesztéssel büntettetik vagy javitóintézetben helyeztetik el, büntetése vagy javitóintézetben való elhelyezése tartamára. Előbbi esetben oly hozzátartozói, akik halála esetén igényjogosultsággal birnak (71—73. §-ok), a szabadságvesztés-büntetés tartamára a sérült halála esetére őket megillető járadékot kapják;

2. ha a járadékot élvező sérült külföldre távozik, visszatértéig; ha a sérült három hónapon belül állandó tartózkodásra visszatér, a visszatartott járadékrészletek utólag kiadandók neki;

3. ha a járadékot élvező külföldi honos és állandó tartózkodásra hazájába visszatér, ez esetben járadéka továbbra is fizetendő, ha az illető állam a magyar honosokkal szemben viszonos eljárást követ.

96. §. A munkaképesség részleges csökkenése eseteiben, ha a járadék a teljes kártalanitás (70. §.) 20%-át meg nem haladja, a járadékot élvező sérült járadékának végkielégitésképen tőkében való kifizetését kérheti.

A tőkeérték számitásának kulcsát az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

A tőkeérték kifizetésére vonatkozó kérelmet az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága csak a sérült valószinü élettartamára irányuló előzetes orvosi vizsgálat alapján és eredményéhez képest és csak akkor teljesithető, ha a járadékot élvező illetőségi községének vagy állandó lakóhelyének elöljárósága a kérés teljesitéséhez hozzájárult.

A tőkekifizetés iránti tárgyalás folyamatba tétele előtt a végkielégitést kérő figyelmeztetendő, hogy végkielégités esetén még akkor sem tarthat igényt ujabb kártalanitásra, ha állapota a már kártalanitott baleset következtében később lényegesen rosszabbodnék.

Az igazgatóság határozata végérvényes és a végkielégitést kérővel a reá nézve illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár utján irásban közlendő. Ha a végkielégitést kérő a megállapitott tőkeértéket nem fogadja el, kártalanitását továbbra is az eddigi járadék alakjában kapja.

97. §. A biztositottnak e törvény, s illetve az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai értelmében balesetből kifolyólag a biztositó pénztárral szemben fennálló igényeire nézve a 67. §. első bekezdése megfelelően alkalmazandó, kivéve, amennyiben oly követelésekről van szó, melyeket az e törvény értelmében kártalanitásra jogosultak a járadékot élvező ellen eltartás czimén érvényesitenek.

II. RÉSZ.

Szervezet.

IX. FEJEZET.

Biztositási szervezet.

98. §. Az e törvény szerint betegség és baleset esetére való biztositást az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár teljesiti, melynek a biztositást és a segélyezést közvetitő helyi szervei:

1. a kerületi munkásbiztositó pénztárak;

2. a vállalati betegsegélyző pénztárak, ideértve a közlekedési vállalatok betegsegélyző pénztárait is.

Az 1. pont alatt emlitett kerületi munkásbiztositó pénztárak közvetitői működése kiterjed ugy a betegség, mint a baleset esetére való biztositás helyi teendőire, mig a 2. pont alatt felsorolt vállalati pénztárak csupán a betegség esetére való biztositás helyi szerveiül szolgálnak.

A bányatörvény alapján létesitett bányabetegsegélyző pénztárak (társládák), ugyszintén az állami dohánygyárakban fennálló betegsegélyző pénztárak szervezete az e törvény XIII. fejezetében megállapitott határozmányok szerint érintetlenül hagyatnak.

99. §. A magyar szent korona országaiban Budapest és Zágráb székhelylyel két országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alakittatik, melyek szervezetét, hatáskörét és működését e törvény X. fejezete állapitja meg. E törvénynek az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárra vonatkozó összes rendelkezései mindkét pénztárra alkalmazandók.

A Budapest és Zágráb székhelylyel alakitandó országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárak a magyarországi, illetve horvát-szlavon községi illetőségü biztositottakkal szemben azonos eljárást tartoznak követni.

X. FEJEZET.

Országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár.

100. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár czélja:

1. a biztositásra kötelezett alkalmazottaknak, valamint az önként biztositottaknak e törvény I. részében foglaltak szerint és a kerületi munkásbiztositó pénztárak, valamint a vállalati betegsegélyző pénztárak közvetitésével betegség esetére a kölcsönösség elve alapján való biztositása;

2. a betegség esetére való biztositással járó terhek aránylagos megosztása a munkaadók és biztositott alkalmazottak között, a biztositási járulékoknak a szükségletekhez mért országos és helyenkénti aránylagos megállapitása utján 25. §.);

3. a biztositott pénztári tagok segélyezésének országosan egységes elvek és módok szerint való rendezése;

4. a közös orvosok alkalmazásának, valamint a gyógyszerek és gyógyászati eszközök szállitása iránt való közös megegyezésnek előmozditása s általában ez ügyekkel kapcsolatos kérdések rendezése;

5. a biztositott tagok számára kórházak, rendelő intézetek, gyógy- és üdülőhelyekről való gondoskodás;

6. tartalékalap gyüjtése a rendkivüli körülmények által okozott betegsegélyezési kiadások fedezésére;

7. az e törvény szerint balesetbiztositási kötelezettség alá eső alkalmazottaknak e törvény I. részében foglaltak szerint és a kerületi munkásbiztositó pénztárak közvetitésével baleset esetére a kölcsönösség elve alapján való biztositása;

8. tartalékalap gyüjtése a IV. fejezetben megállapitott módon, a baleseti járadékoknak részben való fedezésére;

9. az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztári, valamint a kerületi munkásbiztositó pénztári alkalmazottak szolgálati viszonyának és nyugdijügyének rendezése.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közvetitő szerve minden, az 1891. évi XIV. t.-cz. vagy e törvény alapján keletkezett kerületi és vállalati pénztár, megalakulásának, illetve a törvény életbelépésének napjától kezdve.

101. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak és a vállalati betegsegélyző pénztárak a biztositott tagok betegsegélyezésénél, a beteg pénztári tagok, vala-

a munkaadókat és a biztositott pénztári tagokat terhelő kötelezettségek teljesitésének ellenőrzése körül, kölcsönösen eljárni tartoznak.

Az első bekezdésben megnevezett pénztárak között az e kötelezettségek mikénti teljesitése tekintetében felmerülő vitás kérdéseket az állami munkásbiztositási hivatal dönti el.

102. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a betegség és a balesetre való biztositási műveletről elkülönitett számadásokat, nyilvántartásokat és statisztikákat vezet és külön kezeli a két biztositási ágban gyüjtendő tartalék tőkeösszegeket is.

A pénztár közgyülésének határozata alapján és az állami munkásbiztsoitási hivatal jóváhagyása mellett mindkét biztositási ág czéljaira közös intézmények létesithetők, melyeknek költségei és esetleges jövedelmei a két biztositási számlán a teherrészesedés arányában számolandók el.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár kezelési költségei, leszámitva a 115. §. szerint az állam terhére eső igazgatási költségeket, ugyszintén a kerületi munkásbiztositó pénztárak kezelési költségei az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár betegsegélyezési és balesetbiztositási számláját terhelik s a két számla között a két biztositási ág évi segélyezési kiadásainak arányában osztandók meg.

Rendkivüli kezelési kiadások, mint pl. helyszini vizsgálatok, szakértők költségei, stb. annak a biztositási ágnak terhére számolandók el, amelynek érdekében a rendkivüli kiadások tétettek.

103. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár az e törvény alapján betegség és baleset esetére biztositott alkalmazottak és azok munkaadóinak önkormányzati alapon álló szervezete. Igazgatási szervei: a közgyülés, az igazgatóság és a felügyelőbizottság.

104. §. A közgyülés a kerületi munkásbiztositó pénztárak és a vállalati betegsegélyző pénztárak kiküldötteiből áll, kiket a pénztárak közgyülése és pedig külön munkaadók és külön az alkalmazottak közgyülési kiküldöttei saját kebelükből a pénztárnál biztositott tagok és munkaadók számarányában olykép választanak, hogy minden pénztár a közgyülésben egyenlő számu munkaadó- és alkalmazott, kiküldöttel legyen képviselve.

A kiküldöttek összes és aránylagos számát, választásuk módját, működésük idejét, a közgyülés összehivásának és megtartásának módját, helyét és idejét, a tárgyalási rendet és a határozatképességet az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai állapitják meg.

Az első évben összehivandó közgyülésen minden egyes kerületi munkásbiztositó pénztár és minden vállalati betegsegélyző pénztár a biztositott tagok és munkaadók számarányában és a munkaadók, valamint az alkalmazott közgyülési kiküldöttek által saját kebelükből egyenlő számban választott munkaadó és biztositott alkalmazott kiküldöttei képviseltetheti magát. Ez első közgyülés megalakitása és összehivása iránt az állami munkásbiztositási hivatal intézkedik.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak, valamint a vállalati betegsegélyző pénztárak által választandó kiküldöttek csak közgyülési kiküldöttek vagy igazgatósági tagok lehetnek.

105. §. A közgyülés hatáskörébe tartozik:

a) megalkotja és módositja az alapszabályokat;

b) megállapitja az átlagos napibérosztályokat (24. §.);

c) megállapitja a betegség esetében nyujtandó segélyek mérvét s határoz a segélyek felemelése, illetve kiterjesztése vagy leszállítása, ugyszintén a

fedezet kimutatása és a járulék százalék felemelése, illetve leszállitása felett;

d) határoz a betegsegélyezési tartalékalap gyarapitása és felhasználása kérdésében;

e) határoz kórházak és üdülőhelyek létesitése felett s általában a biztositott tagok egészségügyi ellátását illető mindazokban a kérdésekben, amelyek nagyob tőkebefektetést igényelnek, ugyszintén ingatlanok vétele és eladása, valamint a pénztár nagyobb megterhelésével járó kötelezettségek elvállalása felett;

f) megállapitja és módositja a balesetbiztositási veszélyességi táblázatot;

g) megállapitja a balesetbiztositási tartalékalap gyüjtésének és felhasználásának módozatait;

h) megválasztja az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának és felügyelő-bizottságának tagjait, ugyszintén az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjait;

i) megállapitja az igazgatás évi költségvetését;

j) megvizsgálja a betegsegélyezés és balesetbiztositás évi zárszámadását és határoz a felmentvény megadása vagy megtagadása felett;

k) megállapitja a pénztári alkalmazottak nyugdijalapjához való hozzájárulás mérvét;

l) határoz azokban a kérdésekben, melyekre a törvény szerint illetékes, vagy amelyeket az alapszabályok hatáskörébe utalnak.

A *c)* pont alatt emlitett határozat érvényességéhez a közgyülésben jelenlevők kétharmad többségének titkos szavazás mellett való hozzájárulása s ezenfelül az *a)*—*g)* és *k)* pontok alatti ügyekben hozott határozatok érvényességéhez az állami munkásbiztositási hivatal és az *i)* pont alatti határozatok érvényességéhez a kereskedelemügyi minister jóváhagyása szükséges. Ha betegség esetében nyujtandó segélyek első megállapitásakor a kétharmad többség nincs meg, a nyujtandó segélyek mérvét azok törvényszerü módon történő megváltoztatásáig az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

106. §. Az igazgatóság az alapszabályokban meghatározandó számu, de legfeljebb hatvan tagból és ugyancsak az alapszabályokban megállapitandó számu póttagból áll, kiket a kerületi munkásbiztositó pénztárak és a vállalati betegsegélyző pénztárak közgyülési képviselete arányában (104. §.) a közgyülés és pedig ugy a munkaadó, mint az alkalmazott közgyülési kiküldöttek saját kebelükből akkép választanak, hogy az igazgatóságban a munkaadók és a biztositott alkalmazottak egyenlő számban legyenek képviselve.

Az igazgatóság saját kebeléből az alapszabályokban meghatározandó sorrendben és időtartamra, felváltva a munkaadó és az alkalmazott igazgatósági tagok sorából, egy elnököt, ki a közgyülésen is elnököl, továbbá a munkaadó és az alkalmazott igazgatósági tagok sorából egy-egy alelnököt választ.

Az igazgatóság hatásköre mindazokra az ügyekre kiterjed, melyek a törvénynyel vagy alapszabálylyal a közgyülésnek fentartva nincsenek.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár székhelyén működő kerületi és vállalati pénztárak orvosai saját kebelükből állandó orvosi tanácsot alakitanak, mely a biztositott tagok egészségügyi ellátását illető kérdésekben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának véleményező szervéül szolgál és egészségügyi kérdésekben meghallgatandó. Ez állandó orvosi tanács saját kebeléből az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságába három tagot választhat, kik ott a biztositott munkások egészségügyi ellátását illető kérdésekben tanácskozási joggal birnak, szavazati jogot azonban nem gyakorolnak.

Az igazgatósági, valamint az állandó orvosi tanácsbeli tagok számát, választásuk módját, működésük idejét, az igazgatóság és az állandó orvosi tanács megalakulásának, összehivásának és megtartásának módját, helyét és idejét, hatáskörét a tárgyalási rendet és a határozatképességet az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai állapitják meg.

107. §. A közgyülés és pedig a munkaadó és alkalmazott közgyülés kiküldöttek külön-külön saját kebelükből egyenlő számban felügyelő-bizottságot választanak.

A felügyelő-bizottsági tagok számát, választásuk módját, működésük idejét, megalakulásuk, összehivásuk, hatáskörük és működésük módját az alapszabályok állapitják meg.

108. §. A pénztár elnöke és az alelnökök, valamint az igazgatósági és a felügyelőbizottsági tagoknak legalább fele az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár székhelyén lakó egyének sorából választandók.

109. §. A pénztár igazgatósága a kezelési teendők végzésére dijazott egyéneket alkalmazhat, kiknek szolgálati viszonyát szolgálati és fegyelmi szabályzatban állapitja meg.

E szabályzatok az állami munkásbiztositási hivatalhoz jóváhagyás végett felterjesztendők.

A pénztár igazgatósága által az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alkalmazottainak fegyelmi ügyeiben elsőfokulag és a kerületi munkásbiztositó pénztárak alkalmazottainak fegyelmi ügyeiben másodfokulag (130. §.) hozott határozatok ellen az érdekeltek az állami munkásbiztositási hivatalhoz felebbezhetnek.

110. §. Közgyülési kiküldötté, igazgatósági és felügyelőbizottsági taggá, valamint pénztári tisztviselővé csak magyarul tudó magyar állampolgár választható, ellenben meg nem választható oly egyén, aki nem teljes koru, aki gondnokság vagy csőd alatt áll, vagy aki nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség miatt jogerős birói itélettel elmarasztaltatott, vagy végül, aki hivatalvesztésre, illetve a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésére itéltetett, a jogérvényes itéletben megszabott időtartam alatt.

Ha a megválasztott igazgatósági és felügyelőbizottsági tag vagy pénztári alkalmazott gondnokság vagy csődeljárás alá került, vagy nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség miatt jogerős birói itélettel elmarasztaltatik, vagy hivatalvesztésre, illetve a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésére itéltetik, a pénztár igazgatósága által állásától minden kárpótlás nélkül felmentendő.

Ha valamely igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tag vagy pénztári alkalmazott ellen nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség miatt a büntető eljárás megindittatik, állásától a pénztár igazgatósága által a büntető eljárás befejezéseig felfüggesztendő.

A pénztár igazgatóságának e tárgyban hozott határozatai az állami munkásbiztositási hivatalhoz megfelebbezhetők, de a felebbezésnek halasztó hatálya nincs.

111. §. Az igazgatóság elnökét és a pénztár igazgatóját állásukban az állami munkásbiztositási hivatal erősiti meg.

A megerősités a 110. §-ban felsorolt eseteken kivül csak akkor tagadható meg, ha a választás a törvény, illetve az alapszabályokban megállapitott feltételekbe ütközik, vagy ha a megválasztott személyi viszonyai a szóban levő tisztségeknek a pénztár czéljához és feladataihoz mért megfelelő betöltésére kellő biztositékot nem nyujtanak.

112. §. A közgyülési, igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok állása tiszteletbeli és mint ilyen, külön dijazással nem jár; működésükkel járó kész kiadásaik azonban az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban meghatározandó módon és mérvben megtéríttetnek.

Ezenkivül időmulasztás czimén tisz-

teletdijban is részesithetők, melyet az igazgatási költségek terhére az állami munkásbiztositási hivatal előterjesztése alapján az kereskedelemügyi minister állapit meg.

113. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának, felügyelő-bizottságának és a pénztári alkalmazottaknak mulasztásokból vagy visszaélésekből folyó kártéritési kötelezettségére nézve a fennálló törvényes szabályok irányadók s a kártéritési kötelezettség biréi uton érvényesitendő.

114. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatása, amennyiben ez iránt a jelen törvény kötelezőleg nem rendelkezik, a pénztár alapszabályaiban körülirt módon történik.

Az alapszabályoknak különösen a következőkre kell intézkedést tartalmazniok:

1. a pénztár közgyülésének, igazgatóságának, elnökségének, felügyelő-bizottságának, valamint az állandó orvosi tanácsnak összeállitására, az ipari, gyári és kereskedelmi alkalmazottaknak az önkormányzati szervekben való arányos képviseletére, az önkormányzati szerveknek titkos választási eljárás szerint való választására, megalakitására, jogkörére, a tanácskozás és a határozathozatal módjára, a pénztár igazgatásánál, ugyszintén az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályába a nem állandó tagok titkos választási eljárás szerint való megválasztásánál követendő eljárásra;

2. a betegség esetére való biztositás tekintetében az átlagos napibér-osztályokra, a fizetendő járulékokra, az önkéntes tagokra, a segélyekre, egészségügyi intézmények létesitésére, orvosok alkalmazására és szolgálati viszonyára, a kerületi munkásbiztositó pénztárak és a vállalati betegsegélyző pénztárak közvetitői teendőire, azok felügyeletére, a kerületi és vállalati pénztárakkal való leszámolásnál követendő eljárásra, a betegsegélyezési tartalékalapra és általában a betegség esetére való biztositásnál követendő eljárásra;

3. a baleset esetére való biztositásnál a kisipari és az önkéntes biztositásra, a veszélyességi táblázat megállapitására, az üzemeknek és foglalkozási ágaknak veszélyességi osztályokba való besorozásánál követendő eljárásra, az üzemvizsgálatoknál követendő eljárásra, a tartalékalap gyüjtésénél és felhasználásánál követendő eljárásra, a balesetek felvételénél, a segélyek és járadékok megállapitásánál, engedélyezésénél és kiszolgáltatásánál követendő eljárásra, a kerületi munkásbiztositó pénztárak közvetitői teendőire, eljárására, azok ellenőrzésére és leszámolására és általában a baleset esetére való biztositásnál követendő eljárásra;

4. az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár kezelésére, tisztviselők alkalmazására, a központi és kerületi munkásbiztositó pénztári tisztviselők és alkalmazottak szolgálati és fegyelmi ügyeinek, valamint nyugdijbiztositásának mikénti rendezésére;

5. a betegség és baleset esetére való biztositási számadások vezetésére, a nyilvántartásnál és a statisztikai adatszolgáltatásnál követendő eljárásra;

6. az évi zárószámadások szerkesztésének, megvizsgálásának és jóváhagyásának módjára;

7. az alapszabályok módositásánál követendő eljárásra.

Az alapszabályokba nem vehetők fel oly intézkedések, melyek a törvénynyel és a törvény alapján kiadott rendeletekkel ellentétben állanak vagy a pénztár céljával és rendeltetésével kapcsolatban nincsenek.

115. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatási költségei, ideértve a közgyülések, az igazgatósági és felügyelőbizottsági ülések tartásával járó, ugyszintén az e törvény XIV. fejezetében emlitett választott biróságok költségeit is, a keres-

kedelemügyi tárczát, Horvát-Szlavonországokban az országos kormányt terhelik és azok évi költségvetésében irányozandók elő.

E czélból a pénztár közgyülése által elfogadott költségvetés az állami munkásbiztositási hivatal utján a kereskedelemügyi minister, Horvát-Szlavonországokban a horvát-szlavon-dalmátországi bán jóváhagyása alá terjesztendő.

116. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, mint jogi személy, kötelezettségeket vállalhat és jogokat szerezhet. A pénztárt hatóságok és harmadik személyek irányában törvény, illetve alapszabályszerü hatáskörükben az igazgatósági elnök és az ügyvezető igazgató, illetve helyetteseik együttesen képviselik. E képviseleti jog azokra a jogügyletekre is kiterjed, melyekre más törvény szerint külön felhatalmazás szükséges.

117. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár köteles a kereskedelemügyi minister által rendeleti uton előirt számadásokat, nyilvántartásokat, betegségi, baleseti és egyéb statisztikai kimutatásokat vezetni, s az évi számadásokat és azok alapszabályszerü megvizsgálásának eredményét, valamint a statisztikai kimutatásokat legkésőbb a következő év junius havának végéig az állami munkásbiztositási hivatalnak bemutatni.

XI. FEJEZET.

Kerületi munkásbiztositó pénztárak.

118. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár czélja, e törvényben és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban, valamint saját alapszabályaiban meghatározott módon :

1. a betegség esetére való biztositás közvetitése és helyi teendőinek ellátása ; e czélból :

a) ellenőrzi a munkaadókat a bejelentési kötelezettség teljesitése körül ;

b) nyilvántartja a biztositásra kötelezett és az önkéntes tagokat s gondoskodik azoknak tagsági igazolványnyal való ellátásáról ;

c) előirja és beszedi a járulékokat, nyilvántartja a járulékhátralékokat és gondoskodik azok behajtásáról ;

d) kiszolgáltatja a segélyeket, gondoskodik az orvosi gyógykezelésről, gyógyászati segédeszközök kiszolgáltatásáról és intézkedik a megbetegedett tag kórházi ápolása iránt ;

e) vezeti a hatáskörébe utalt betegsegélyezési nyilvántartásokat és statisztikát ;

f) képviseli az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt és megbizás esetén annak nevében biróságok és hatóságok előtt eljár ;

2. a baleset esetére való biztositás közvetitése és helyi teendőinek ellátása ; e czélból :

a) ellenőrzi a baleset esetére való biztositási kötelezettség alá eső munkásokat foglalkoztató üzemek tulajdonosait a munkásoknak és az üzemnek, az üzemben beálló változásoknak és a baleseteknek bejelentése, a bérviszonyokra vonatkozó adatok beszolgáltatása, valamint a balesetelháritási rendszabályok foganatositása körül ;

b) nyilvántartja a kerületben levő baleset esetére biztositott egyéneket és üzemeket és az *a)* pont szerinti bejelentéseket, ugyszintén a balesetbiztositási járulékok és dijak befizetését az országos pénztárhoz közvetiti s illetve a járulékok és dijak beszedése és behajtása körül törvény szerint eljár ;

c) eljár a balesetek felvétele és megállapitása, ugyszintén a baleseti következmények megállapitása körül s megállapitja az ideiglenes segélyeket és járadékokat ;

d) közvetiti az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által teljesitett járadékfizetéseket ;

e) vezeti a hatáskörébe utalt baleseti nyilvántartásokat és statisztikát.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak évi tiszta fölöslegei kétharmadrészben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt illetik, s ehhez képest a kerületi pénztáraknak a folyó kiadások fedezésére nem szükséges pénzkészletei, s illetve az évi fölösleg kétharmadrészben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba beszállitandók. Az évi felesleg visszamaradt egyharmadrészének miként való felhasználását a kerületi munkásbiztositó pénztár állapitja meg; ez egyharmad azonban csak a biztositottak törvényszerü segélyezési igényeinek fokozottabb kielégitésére vagy a segélyezést szolgáló intézmények létesitésére és fentartására forditható s ebből legfeljebb 10% a kerületi munkásbiztositó pénztár alkalmazottainak jutalékként engedélyezhető. A kerületi munkásbiztositó pénztáraknak a visszatartott feleslegek felhasználására vonatkozó határozatai csak az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása után érvényesek.

119. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak számát, területét és székhelyét, azoknak e törvény alapján való átszervezése alkalmával, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának meghallgatása mellett az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

120. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárnak tagja a kerületben foglalkoztatott minden biztositásra kötelezett egyén, amennyiben a kerületi pénztár területén levő valamely vállalati vagy bányabetegsegélyző pénztárnál a törvényben meghatározott módon és mérv szerint betegség esetére biztositva nincsen.

Tagja továbbá a kerületi munkásbiztositó pénztárnak a kerületben levő minden olyan vállalatnak, telepnek vagy üzemnek a tulajdonosa, illetve vállalkozója, melyben e törvény szerin tbetegség vagy baleset esetére biztositott alkalmazottak vannak.

Kivételt képeznek:

a) oly közlekedési vállalatok alkalmazottai, melyeknek üzeme több kerületi munkásbiztositó pénztár területére terjed ki; e vállalatok összes alkalmazottai a vállalat székhelyét magában foglaló kerületi munkásbiztositó pénztárnál jelentendők be, de biztosithatók annál a kerületi pénztárnál is, mely az alkalmazottak foglalkozási, illetve lakhelye szerint illetékes;

b) azoknak a vállalatoknak alkalmazottai, melyeknek üzeme különböző helyeken való időleges munkateljesitésre is kiterjed; az ily vállalatok rendes munkatelepének oly alkalmazottai, kik az ideiglenes munkatelepen vannak foglalkoztatva, ez utóbbi idő alatt is biztosithatók az iparüzlet helye szerint illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnál.

121. §. Belépésre kötelezett tagok mindaddig, mig az üzem vagy a foglalkozás a kerületi munkásbiztositó pénztár területén tart, a kerületi pénztár kebeléből csak akkor léphetnek ki, ha igazolják, hogy a kerületben levő valamely vállalati vagy bányabetegsegélyző pénztárhoz szabályszerü módon átléptek.

122. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak önkormányzati szervezetét és működését alapszabályok alkotásával a pénztár közgyülése állapitja meg. Az alapszabályoknak, valamint azok bármely módositásának érvényességéhez az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása szükséges.

Az alapszabályokba nem vehetők fel oly intézkedések, melyek a törvénynyel és a törvény alapján kiadott rendeletekkel, ugyszintén az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaival ellentétben állanak vagy a pénztár czéljával és rendeltetésével kapcsolatban nincsenek.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak könyvei és számadásai magyar nyelven vezetendők, jelentései az országos mun-

kásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárhoz magyar nyelven terjesztendők be.

123. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár első alapszabályait a kerületben összeirt biztositásra kötelezett alkalmazottak és a munkaadók részéről az elsőfoku iparhatóság közreműködésével külön-külön egyenlő számban választandó bizalmi férfiak állapitják meg s terjesztik jóváhagyás végett az állami munkásbiztositási hivatal elé.

124. §. Amennyiben a törvény vagy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai, illetve szabályzatai nem intézkednek, a kerületi munkásbiztositó pénztárak alapszabályainak különösen a következőkre kell kiterjeszkedniök:

1. a pénztár czimére, területére és székhelyére;

2. a pénztár közgyülésének, igazgatóságának, elnökségének, felügyelő-bizottságának, valamint az állandó orvosi tanácsnak összeállitására, az ipari, gyári és kereskedelmi alkalmazottaknak az önkormányzati szervekben való arányos képviseletére, az önkormányzati szerveknek titkos választási eljárás szerint való választására, megalakitására, jogkörére, a tanácskozás és a határozathozatal módjára, a pénztár igazgatásánál, ugyszintén a választott birósági tagok titkos választási eljárás szerint való megválasztásánál követendő eljárásra;

3. a bejelentések alakjára, idejére és módjára, a bejelentéseknél, a tagsági igazolványok kiállitásánál és a tagok nyilvántartásánál követendő eljárásra;

4. az önkéntes tagok felvételénél, nyilvántartásánál és kilépésénél követendő eljárásra és ezek segélyezési igényeire;

5. a betegsegélyezési járulékok és balesetbiztositási járulékok és dijak fizetésénél, beszedésénél, behajtásánál, kezelésénél és nyilvántartásánál követendő eljárásra;

6. a balesetek bejelentésénél, felvételénél, megvizsgálásánál és nyilvántartásánál követendő eljárásra;

7. a segélyek megállapitásánál, nyujtásánál és a betegek ellenőrzésénél követendő eljárásra, orvosok alkalmazására és szolgálati viszonyára, illetve a szabad orvosválasztásra;

8. a pénztár kezelésére, tisztviselők alkalmazására, szolgálati és fegyelmi viszonyára;

9. a pénztár székhelyén kivül bizalmi férfiak alkalmazására, ezek jogaira, kötelezettségeire, működésük ellenőrzésére és a velük való leszámolásra;

10. a községek és ipartestületek közvetitői teendőinek ellátására;

11. a betegség és baleset esetére való biztositási számadások vezetésére, a nyilvántartásnál és a statisztikai adatszolgáltatásnál követendő eljárásra;

12. az évi zárószámadások szerkesztésének, megvizsgálásának és jóváhagyásának módjára;

13. az alapszabályok módositásánál követendő eljárásra.

125. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak önkormányzati szervei: 1. a közgyülés; 2. az igazgatóság; 3. a felügyelő-bizottság.

126. §. A közgyülés áll:

a) az összes biztositott pénztári tagok kiküldötteiből;

b) a nem-biztositott munkaadók kiküldötteiből.

A közgyülési kiküldötteket felerészben a biztositott munkásokat alkalmazó munkaadók, felerészben a pénztárnál biztositott alkalmazottak külön-külön saját kebelükből választják.

A kiküldöttek számát, titkos választási eljárás szerint való választásuk módját, működésük tartamát, a közgyülés miként való összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét a szavazás körül követendő eljárást, a határozat hozatalának módját és a határozatképességet e törvény rendelkezéseinek szem előtt tartása mellett az alapszabályok állapitják meg.

127. §. Az igazgatóság és a felügyelőbizottság tagjait felerészben a munka-

adók közgyülési kiküldöttei, felerészben a biztositott alkalmazottak közgyülési kiküldöttei saját kebelükből külön-külön választják.

Az igazgatóság hatásköre mindazokra a teendőkre kiterjed, melyek az alapszabályokban a közgyülésnek fentartva nincsenek.

A kerületi munkásbiztositó pénztár által az orvosi gyógykezelés nyujtására kijelölt orvosok saját kebelükből állandó orvosi tanácsot alakitanak, melynek hatáskörére és eljárására a 106. §. 4. bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazandók.

Az igazgatóság, az állandó orvosi tanács és a felügyelő-bizottság megalakitására, hatáskörére és működésére vonatkozó közelebbi rendelkezések (106. §. 5. bek.) az alapszabályokban állapitandók meg.

128. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár közgyülésének vagy igazgatóságának ingatlanok szerzésére vagy elidegenitésére, ugyszintén a pénztár nagyobb megterhelésével járó kötelezettségek elvállalására vonatkozó határozatai az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának hozzájárulása és az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása után érvényesek.

129. §. A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy a belügyministerrel egyetértőleg rendeleti uton állapitsa meg azt az eljárást és azokat a módozatokat, melyek szerint a községek a betegség esetére való biztositás helyi közvetitésébe bevonatnak.

Azokban a községekben, melyekben a betegség esetére biztositott tagok száma az ötvenet meghaladja, a biztositott tagokból és a munkaadókból a községi elöljáróság mellé a biztositás közvetitésére helyi választmányok alakithatók. A helyi választmányok megalakitására, hatáskörére és működésére vonatkozó szabályokat a kereskedelemügyi minister a belügyministerrel egyetértőleg rendeleti uton állapitja meg.

Az ipartestületek a saját tagjaiknál alkalmazásban álló munkások betegség esetére való biztositásának a kerületi munkásbiztositó pénztárnál való közvetitését saját felelősségükre elvállalhatják. A pénztár az ez irányban létrejött egyezséget csak alapos okokból, az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyásával szüntetheti meg.

130. §. A pénztár igazgatósága a kezelési teendők végzésére dijazott egyéneket alkalmazhat, kiknek szolgálati viszonyát szolgálati és fegyelmi szabályzatban állapitja meg.

A kezelői állások rendszeresitésére, javadalmazásuk megállapitására, ugyszintén ez állások végleges minőségben való betöltésére vonatkozó igazgatósági határozatok az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához, a szolgálati és fegyelmi szabályzatok pedig az állami munkásbiztositási hivatalhoz jóváhagyás végett felterjesztendők.

A fegyelmi szabályzatban a fegyelmi ügyekben hozott véghatározatok ellen az alkalmazottaknak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához való felebbezési jog (109. §.) biztositandó.

131. §. A 110. §-ban, a 112. §. első bekezdésében és a 113. §-ban foglalt rendelkezések, azzal a változtatással, hogy a közgyülési, igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok készkiadásai iránt a kerületi munkásbiztositó pénztár alapszabályaiban teendő intézkedés, továbbá, hogy a 113. §. rendelkezései a községi elöljáróságok és ipartestületek (129. §.) kártéritési felelősségére is vonatkoznak, a kerületi munkásbiztositó pénztárakra is megfelelő módon alkalmazandók.

132. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár e törvényben és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban megállapitott hatáskörében kötelezettségeket vállalhat

és jogokat szerezhet. A pénztárt hatóságok és harmadik személyek irányában törvény-, illetve alapszabályszerü hatáskörükben az igazgatósági elnök és az ügyvezető igazgató (titkár), illetve helyetteseik együttesen képviselik. E képviseleti jog azokra a jogügyletekre is kiterjed, melyekre más törvény szerint külön felhatalmazás szükséges.

133. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak és az orvosok közötti viszony szabad megegyezés tárgya.

Abban a kérdésben, hogy a pénztár a biztositott tagok orvosi gyógykezelését orvosok alkalmazásával, kijelölésével vagy szabad orvosválasztás mellett teljesiti, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának hozzájárulása és az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett a pénztár közgyülése határoz.

A pénztárak és az orvosok között a pénztári orvosi teendők ellátása és a megegyezés szerinti dijazás tekintetében felmerülő vitás kérdésekben, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár e részben való hatáskörének épségben tartása mellett, az állami munkásbiztositási hivatal dönt.

134. §. Ha egy ipartelepen vagy épitkezési vállalatnál munkások nagyobb számban alkalmaztatnak s orvos a telep helyén vagy annak közelében nincs, az állami munkásbiztositási hivatal kötelezheti a vállalkozót, illetve a gyárost arra, hogy a munkások gyógykezelésére orvost alkalmazzon.

Több szomszédos gyár, illetve vállalat közös orvos tartására kötelezhető.

Az ekként alkalmazott orvos vagy orvosok dijazásához a kerületi munkásbiztositó pénztár, illetve az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár hozzájárulni köteles.

A hozzájárulás mérvét vitás esetekben az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

Amennyiben valamely ipartelep vagy vállalat az e szakasz szerint megállapitott kötelezettségeknek nem tesz eleget, a vállalati alkalmazottak részére orvosról a vállalat költségére a kerületi munkásbiztositó pénztár gondoskodik. Ez esetben a kerületi pénztárnak az orvos alkalmazásával járó költségei a vállalkozótól közigazgatási uton, a közadók módjára hajtandók be.

135. §. Ha az e törvény 1. §-ának 4. pontjában felsorolt épitkezéseknél, illetve épitkezések keresztülvitelére alakuló más hasonló, nem állandó jellegü vállalatoknál hosszabb időn át a munkások nagyobb száma alkalmaztatik, az állami munkásbiztositási hivatal az épitési vállalkozónak, illetve vállalatnak megengedheti, szükség esetén pedig a vállalkozót vagy vállalatot kötelezheti, hogy a vállalatnál alkalmazott munkásoknak e törvény szerint való betegsegélyezését az ugyancsak e törvény szerint bevételezendő járulékokból a kerületi munkásbiztositó pénztár felügyelete és ellenőrzése alatt maga teljesitse.

A vállalkozó vagy vállalat által ez esetben bevételezendő járulékokat és nyujtandó segélyeket, ugyszintén a járulékok kezelésénél, a munkások nyilvántartásánál és a segélyezésnél, valamint a statisztikai adatszolgáltatásnál követendő eljárást e törvény határozmányai szerint az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

Azt az épitési vállalkozót, aki az állami munkásbiztositási hivatal által az első bekezdés értelmében kiadott utasitásnak meg nem felel vagy a járulékok beszedésénél és a segélyezésnél mulasztásokat és visszaéléseket követ el, az állami munkásbiztositási hivatal kötelezheti arra, hogy az összes nála alkalmazott biztositásra kötelezetteknek, illetőleg azok hátrahagyottainak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által nyujtott betegségi segélyeket sajátjából és minden levonási igény nélkül viselje.

Az e kötelezettség tekintetében felmerülő vitás kérdéseket az iparhatóság dönti el és e vitás kérdésekben az alkal-

mazottak képviseletében a kerületi munkásbiztositó pénztár is eljárhat.

Ha az épitési vállalkozó a tagok nyilvántartására, a statisztikai adatszolgáltatásra és az elszámolásra vonatkozólag kiadott rendeleteket nem teljesiti, az állami munkásbiztositási hivatal által ezer koronáig terjedhető pénzbirsággal büntethető, mely pénzbirság közigazgatási uton, a közadók módjára hajtandó be.

Ha az épitkezés megszünt, az elszámolás szerint fenmaradó vagyon az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba szolgáltatandó be, melynek betegsegélyezési tartalékalapjához csatolandó. Az épitési vállalkozót, illetve vállalatot vagy a biztositott alkalmazottakat a maradvány nem illeti meg.

136. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárt az állami munkásbiztositási hivatal feloszlathatja, s illetve területét egészben vagy részben más kerületi pénztár területéhez csatolhatja :

a) ha a közgyülés a feloszlatást elhatározza ;

b) ha a kerületi pénztár területén a törvényszerü kötelezettségeknek a legmagasabb járulékok mellett sem lehet eleget tenni s a biztositási érdek a pénztár területének egészben vagy részben más kerületi munkásbiztositó pénztárhoz való csatolását megkivánja.

A feloszlatás elrendelésével egyidejüleg intézkedés teendő azirant, hogy a biztositásra kötelezett tagok más kerületi pénztárhoz lépjenek át, az önkéntes tagok pedig, amennyiben kivánják, ily pénztárhoz átléphessenek.

A feloszlott kerületi pénztárnak az a vagyona, amely a biztositottak törvényszerü esedékes igényeinek és más tartozásoknak kielégitése után fenmarad, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt illeti meg.

137. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak kötelesek a kereskedelemügyi minister által rendeleti uton előirt számadásokat, nyilvántartásokat, betegségi, baleseti és egyéb statisztikai kimutatásokat vezetni s az évi számadásokat és azok alapszabályszerü megvizsgálásának eredményét, valamint a statisztikai kimutatásokat legkésőbb a következő év április havának végéig az állami munkásbiztositási hivatalnak bemutatni.

XII. FEJEZET.

Vállalati betegsegélyző pénztárak.

138. §. Az a gyáros vagy vállalkozó, akinek egy vagy több szomszédos vállalata, üzeme vagy telepe van, melyen vagy melyeken együttvéve legalább háromszáz biztositásra kötelezett alkalmazottat foglalkoztat, jogositva van vállalati betegsegélyző pénztárt alakitani.

139. §. Ha valamely vállalat az alkalmazottak egészségére vagy testi épségére különös veszélylyel jár, az állami munkásbiztositási hivatal az illető vállalkozót külön vállalati betegsegélyző pénztár alakitására és külön orvos alkalmazására még abban az esetben is kötelezheti, ha a vállalat háromszáznál kevesebb biztositásra kötelezett egyént foglalkoztat.

Az ily meghagyásnak a kitüzött határidő alatt meg nem felelő vállalkozót a nevezett hivatal kötelezheti arra, hogy a nála alkalmazott biztositásra kötelezett egyének bérének, illetve fizetésének 4%-ig terjedhető járulékot az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba fizessen be, mely esetben elveszti azt a jogát is, hogy e járulékot csak részben is alkalmazottai béréből vagy fizetéséből levonhassa.

140. §. A vállalati betegsegélyző pénztárak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak a betegség esetére való biztositásnál helyi közvetitő szerveiként és az országos pénztárnak való leszámolás kötelezettsége mellett működnek.

Nyujtják a balesetből származó betegségek esetében a törvényszerü segélyt, azonban a baleset esetére való biztositás

egyéb helyi teendőinek közvetitése hatáskörükbe nem tartozik.

E törvénynek a kerületi munkásbiztositó pénztárak hatáskörére és működésére vonatkozó rendelkezései az e szakaszban megállapitott czél és feladat tekintetében a vállalati betegsegélyző pénztárakra is megfelelő módon alkalmazást nyernek.

141. §. A gyáros, illetve vállalkozó minden betegség esetére biztositásra kötelezett alkalmazottját, amennyiben nem biztositja őt az e törvény alapján fennálló kerületi munkásbiztositó pénztárnál, köteles a vállalati betegsegélyző pénztárnál bejelenteni.

Önként biztosithatják magukat az e fejezet alatt tárgyalt betegsegélyző pénztáraknál mindazok, kik a vállalattal szolgálati viszonyban állanak, amennyiben fizetésük, illetve keresetük évenkint kétezernégyszáz koronánál vagy naponkint nyolcz koronánál nem több, továbbá a biztositottak családtagjai.

142. §. A pénztár alapszabályainak tervezetét a vállalkozó késziti el s terjeszti elfogadás végett az alkalmazottak gyülése elé. Ha az alapszabályokat a vállalatnál alkalmazott biztositásra kötelezett alkalmazottaknak az alapszabálytervezetben megállapitott számban és módon választandó közgyülési kiküldöttei titkos szavazás mellett általános szótöbbséggel elfogadják, a vállalkozó azokat jóváhagyás végett az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszti.

Ha a vállalati pénztár alakitása a 139. §. alapján elrendeltetett, a pénztár alapszabályainak tervezete az állami munkásbiztositási hivatalhoz abban az esetben is felterjesztendő, ha azt az alkalmazottak az első bekezdésben megállapitott módon nem fogadták el; ez esetben az alapszabályokat az állami munkásbiztositási hivatal kötelező hatálylyal hivatalból állapitja meg.

A jóváhagyott alapszabályok a pénztár közgyülésén, a jelenlevők általános többségének hozzájárulásával, az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett módosithatók.

143. §. Ha a vállalati alkalmazottak még nem tagjai az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnak, a vállalati betegsegélyző pénztár az alapszabályoknak az alkalmazottak részéről a 142. §. szerint történt elfogadásának napjával megkezdheti működését. Ha a pénztár nem engedélyeztetik, a vállalkozó a pénztár ideiglenes működése alatt befolyt bevételekről elszámolni és az esetleges maradványt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak átadni köteles.

144. §. Az alapszabályokban az igazgatóság elnöksége állandóan a vállalkozóra vagy annak meghatalmazottjára ruházható.

145. §. A vállalati betegsegélyző pénztárba, a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékokat és a pénztár által nyujtandó betegségi segélyeket az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár állapitja meg.

146. §. A vállalkozó, illetve gyáros a vállalati betegsegélyző pénztár törvényszerü kezeléseért és működéseért saját vagyonával felelős.

Amennyiben a vállalati betegsegélyző pénztár pénzkészlete a folyó kiadások fedezésére elégtelen, a gyáros, illetve vállalkozó köteles a hiányt kamatnélküli kölcsönnel pótolni, melyet az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a közte és a munkaadó között létesitendő megállapodás értelmében visszafizetni tartozik.

147. §. A vállalati betegsegélyző pénztár bevételei csak a tagoknak e törvény szerinti betegsegélyezésére forditLatók. A könyvvitellel és általában a pénztár kezelésével járó költségeket a vállalkozó, illetve gyáros sajátjából tartozik fedezni.

E törvény 118. §-ának utolsó bekezdése a vállalati betegsegélyző pénztárakkal szemben is alkalmazandó.

148. §. Minden követelés, mely a vállalati pénztár kezeléséből és a szám-

adásokból vagy mulasztások, illetve visszaélések elkövetése esetén az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt a vállalkozóval szemben megilleti, csőd esetében az 1881 : XVII. t.-cz. 60. §-ának 1. pontjában, illetve Horvát-Szlavonországokra nézve az 1897. évi márczius 28-án kelt csődtörvény 50. §-ának 1. pontjában foglalt igényekkel egy osztályba sorozandók.

Az e követelésekre vonatkozó igényeket az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közvetlenül vagy a kerületi munkásbiztositó pénztár utján érvényesitheti.

149. §. A vállalati betegsegélyző pénztárt az állami munkásbiztositási hivatal feloszlathatja, illetve annak a kerületi munkásbiztositó pénztárral való egyesitését elrendelheti, ha a vállalkozó a pénztár törvényszerü kezeléséről nem gondoskodik.

Ezenkivül feloszlatandó a vállalati betegsegélyző pénztár, illetve annak a kerületi munkásbiztositó pénztárral való egyesitése elrendelendő:

a) ha a vállalat, melyre nézve létesült, megszünt;

b) ha a biztositásra kötelezett alkalmazottak száma állandóan kétszázon alul csökkent;

c) ha a közgyülés az alkalmazott közgyülési kiküldöttek legalább felének jelenléte mellett és kétharmad szótöbbséggel a vállalati pénztár feloszlatását elhatározza.

Az e szakasz első bekezdésében meghatározott esetben az állami munkásbiztositási hivatal a vállalati betegsegélyző pénztár feloszlatásával egyidejüleg a vállalkozóra a 139. §. második bekezdésében körülirt kötelezettségeket róhatja s tőle ujabb vállalati betegsegélyző pénztár felállitásának jogát elvonhatja. Ezenfelül felelős marad a vállalkozó a kellő könyvvitel és pénzkezelés elhanyagolása folytán az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak okozott kárért.

A feloszlatott vállalati betegsegélyző pénztár vagyona az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt illeti. A felszámolásból eredő igények a 156. §-ban meghatározott módon érvényesitendők.

150. §. Ha a vállalatnál (gyárban), melynél a betegsegélyző pénztár létesittetett, a munka az üzem természete szerint időszakonkint rendszeresen szünetel, az üzem ujból való megkezdésével a vállalati betegsegélyző pénztár is folytatja működését.

A vállalati betegsegélyző pénztár működésének ideiglenes beszüntetéséről, valamint ujból való megkezdéséről a vállalkozó az állami munkásbiztositási hivatalnak nyolcz nap alatt jelentést tenni tartozik.

Ellenben, ha valamely vállalatnál (gyárban) munkahiány vagy más hasonló, nem az üzem természetéből folyó okból szüntettetik meg a munka, ezt a vállalkozó az állami munkásbiztositási hivatalnak a munka beszüntetésétől számitott harmincz nap alatt bejelenteni tartozik, mely a vállalati betegsegélyző pénztárt, ha a vállalatnál a munka egészben vagy több mint felerészben, hat hónapnál hosszabb ideig szünetel, feloszlathatja, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztárral egyesitheti.

151. §. Ha a vállalat, melynél a betegsegélyző pénztár létesittetett, uj tulajdonos kezébe megy át, a beállott változást az uj tulajdonos a vállalat tényleges átvételétől számitott harmincz nap alatt az állami munkásbiztositási hivatalnak bejelenteni tartozik, mely a pénztár feloszlatása vagy további működésének engedélyezése iránt határoz. Ha a pénztár fentartása engedélyeztetett, a vállalkozónak a pénztárral szemben fennálló összes jogai és kötelezettségei, még az üzlet átruházása előtt keletkezett kötelezettségek is, az uj tulajdonosra vagy tulajdonosokra mennek át.

152. §. Az a gyáros vagy vállalkozó, aki a 150. és 151. §-okban megállapitott

bejelentési kötelezettségnek nem tesz eleget, az állami munkásbiztositási hivatal által ezer koronáig terjedhető pénzbirsággal büntethető.

A kiszabott pénzbirság közigazgatási uton a közadók módjára hajtandó be.

153. §. Egyebekben a vállalati betegsegélyző pénztárakra e törvény 113., 122., 125. és 126. §§., a 127. §. 1., 2. és 4-ik bekezdése, a 132., 133., 134. és 137. §§-ok rendelkezései megfelelő módon alkalmazandók.

XIII. FEJEZET.

Bányabetegsegélyző pénztárak (társládák) és dohánygyári betegsegélyző pénztárak.

154. §. A bányatörvény alapján létesitett és az e törvény 155. §-ában foglalt határozmányoknak megfelelő bányatársládák, ugyszintén a fennálló dohánygyári betegsegélyző pénztárak tagjai nem kötelesek a betegség és baleset esetére való biztositás czéljából az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztárba belépni, kivéve ha a bánya-, illetve dohánygyári szolgálatból kilépnek s oly foglalkozásra térnek át, mely őket az országos pénztárnál való biztositásra kötelezi.

155. §. A bányatársládák és dohánygyári betegsegélyző pénztárak szervezetét, a segélyezés mérvét, a járulékok nagyságát, a kezelés módozatait és a felügyeletet a bányatörvény és az érvényben álló kormányrendeletek, illetve a dohánygyári pénztáraknál az 1891 : XIV. t.-cz. alapján alkotott alapszabályok szabályozzák és a bányatársládáknak, ugyszintén dohánygyári betegsegélyző pénztáraknak e rendelkezésekben megállapitott szervezete érintetlenül hagyatik.

Azonban, ha valamely a bányatörvény alapján létesitett társláda az általa gyakorolt betegsegélyezést a bányászati és kohászati iparban alkalmazottakon kivül e törvény szerint biztositásra kötelezett más egyénekre is kiterjeszti, illetve tagjaiul ilyeneket is felvesz, e tagokra nézve az őket terhelő járulékok legmagasabb mérve tekintetében e törvény határozmányaihoz köteles alkalmazkodni.

E törvény III. fejezetének a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékok mérvére, az V. fejezet 41. §-ának a fizetési kötelezettség mérvére és a VI. fejezetnek a betegség esetében nyujtandó segélyek legcsekélyebb mérvére vonatkozó rendelkezései a dohánygyári betegsegélyző pénztárakra is alkalmazandók.

Üzemi baleset által sujtott dohánygyári munkásokat és azok hozzátartozóit az állam részesiti kártalanitásban, melynek mérve az e törvény VII. fejezetében megállapitottnál csekélyebb nem lehet.

III. RÉSZ.

A vitás kérdések eldöntése körül követendő eljárás és a felügyelet.

XIV. FEJEZET.

A vitás kérdések eldöntése körül követendő eljárás és a választott biróságok.

156. §. Azok a vitás kérdések, melyek általában az alkalmazottak és a munkaadó között e törvény alapján a betegsegélyezési járulékok és a tagsági igazolványi dijak tekintetében támadnak, valamint azok, melyek egyfelől az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztárak és vállalati betegsegélyző pénztárak és másfelől a munkaadók között az utóbbiakat a betegség esetére való biztositásból terhelő befizetési és megtéritési kötelezettség iránt, valamint a 66. §. alapján a munkaadó megtéritési igényei s végül a munkaadókat a 37. és 43. §§. értelmében terhelő balesetbiztositási dijak tekintetében keletkeznek, az iparhatóság által az 1884 : XVII. t.-czikk

176. §-a szerint döntetnek el, azon eltéréssel, hogy az iparhatóság határozatával meg nem elégedő félnek a határozat kihirdetésétől számitandó 15 nap alatt áll jogában igényeit a törvény rendes utján érvényesiteni.

157. §. Azokat a vitás kérdéseket, melyek az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár és a munkaadók között az utóbbiakat terhelő balesetbiztositási járulékok és tőkeösszegek tekintetében keletkeznek, az állami munkásbiztositási hivatal dönti el.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának azok a határozatai, melyekkel a IV. fejezet értelmében az üzemeket veszélyességi osztályokba sorozza, továbbá amelyekkel a munkaadók által befizetendő balesetbiztositási járulékokat és tőkeösszegeket felosztja és kirója, az állami munkásbiztositási hivatalhoz felebbezhetők meg.

A felosztás és kirovás tárgyában hozott határozat ellen felebbezésnek, melynek a befizetési kötelezettségre halasztó hatálya nincs, csak számitási hiba, a beszámitható bérösszegek helytelen megállapitása vagy a veszélyességi arányszám hibás alkalmazása czimén van helye.

A két utóbbi ok esetében azonban a felebbezésnek nem adható hely, ha a bérösszegek helytelen megállapitása vagy a veszélyességi arányszám helytelen alkalmazása a munkaadónak a bejelentés körül elkövetett mulasztására vezethető vissza.

Ha az állami munkásbiztositási hivatal a befizetendő járulék összegét leszállitja, a tartozatlanul befizetett összeg a munkaadónak kifizetendő, s az igy előálló hiány a jövő év biztositási költségeihez számitandó.

158. §. Az e törvény alapján betegség és baleset esetére biztositott személyek vagy igényjogosult hozzátartozóik és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár között betegségi segélyekből és baleseti kártalanitásból folyó vitás ügyek eldöntésére, az e törvény 180. §-ában emlitett kérdések kivételével, minden kerületi munkásbiztositó pénztár székhelyén, annak kerületére kiterjedő hatáskörrel, választott biróság alakittatik.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak székhelyén szervezett ez elsőfoku választott biróságok hatásköre azokra a vitás kérdésekre terjed ki, melyek egyfelől a biztositott vagy igényjogosult hozzátartozói, másfelől a kerületi munkásbiztositó vagy a vállalati betegsegélyző pénztárak között az utóbbiak által saját hatáskörükben nyujtandó segélyezésekre és kártalanitásokra vonatkozólag keletkeznek.

Azokban a vitás kérdésekben, melyek a biztositott személyek, illetve hozzátartozóik és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár között az utóbbi által nyujtandó kártalanitások tekintetében keletkeznek, elsőfokulag a kir. itélőtáblák székhelyén, Horvát-Szlavonországok területén pedig a kereskedelmi és iparkamarák székhelyén alakitott választott biróságok itélnek.

159. §. Minden választott biróság elnökből, ennek helyetteséből, legalább husz ülnökből és megfelelő számu, de legalább tiz helyettes ülnökből áll.

Az elnököt, valamint a szükséghez képest egy vagy több helyettesét a választott biróság székhelyén itélőbirák sorából az igazságügyminister nevezi ki. Tiszteletdijukat az igazságügyminister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg rendeleti utan állapitja meg. A megbizás három évre szól, de megszünik, ha az illető más birói állásra neveztetik ki, vagy ha a választott biróság székhelyén itélő biróként működni megszünik. Az elnöki állás a szükséghez képest a választott biróság székhelyén működő kir. biróság létszámába tartozó külön birói állásként szervezhető.

Az ülnökök és helyetteseik a kerületi munkásbiztositó pénztár közgyülése által

saját kebeléből és pedig külön a munkaadók és a biztositott munkások által egyenlő számban három évre választatnak.

Igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok vagy bizalmi férfiak a választott biróság tagjaivá nem választhatók.

A választott biróság jegyzői teendőit a kerületi munkásbiztositó pénztár által saját költségére kirendelt pénztári tisztviselő látja el.

A választott biróság tagjai ebben a minőségükben közhivatalnokoknak tekintendők.

A választott biróságok ügykezelése felett való felügyeletet a választott biróság székhelye szerint illetékes kir. itélőtábla elnöke, a főfelügyeletet pedig az igazságügyminister gyakorolja.

160. §. A választottbirósági tagok választásánál követendő eljárást a kerületi munkásbiztositó pénztárak alapszabályai állapitják meg.

A választottbirósági tagság tiszteletbeli; a tagok időveszteség czimén átalányban részesülnek, mely vissza nem utasitható. A nem helyben lakó választott tagoknak ezenkivül utiköltségeik megtérittetnek.

Az átalány összegét és az utiköltségek számitásának kulcsát az állami munkásbiztositási hivatal meghallgatásával a kereskedelemügyi minister rendeleti uton állapitja meg.

161. §. A választott biróság ülnökévé csak magyarul is tudó magyar állampolgár választható, aki teljeskoru, gondnokság vagy csődeljárás alatt nem áll, nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt büntetve nem volt s hivatalvesztést, illetve a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését kimondó jogérvényes itélet hatálya alatt nem áll.

Ha utólag oly körülmények derülnének ki vagy merülnének fel, amelyek egy már megválasztott ülnöknek e törvény értelmében való megválaszthatóságát kizárjak, előzetes meghallgatása után az illető a választott biróság elnöke által felmentendő állása alól. A felmentett e határozat ellen a választott biróság elnöke utján az állami munkásbiztositó hivatalhoz felebbezhet, de a felebbezésnek halasztó hatálya nincs.

Ez esetben, valamint akkor is, ha a választottbirósági ülnök állásától a választási időszakon belül más módon megválik, helyette a biróság elnöke a soros póttagot hivja be.

Aki megválasztása esetén kötelességét elfogadható ok nélkül nem teljesiti, ülésekről igazolatlanul ismételten elmarad, a választott biróság elnöke által száz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujtható.

Ha a választottbirósági tag egy már megalakult tanácsból alapos ok nélkül eltávozik s ezzel a tárgyalás folytatását vagy az itélethozatalt lehetetlenné teszi, a választott biróság elnöke által a meghiusult eljárás költségeiben elmarasztalandó.

A biróság elnökének a pénzbirság, illetőleg a költségekben való elmarasztalás tárgyában hozott határozata meg nem felebbezhető és a pénzbirság, ugyszintén a megállapitott költségek közigazgatási uton a közadók módjára hajtandók be.

Ismételt pénzbirságolás vagy az eljárási költségekben való elmarasztalás esetében, és pedig az utóbbi esetben első izben is, az illető választottbirósági ülnökkel szemben a második és harmadik bekezdésben foglalt rendelkezések is alkalmazandók.

162. §. A biztositottak által választott birósági tagok birósági tárgyalásra szóló meghivásukat munkaadójuknak mindonkor bejelenteni tartoznak.

A munkaadó köteles megengedni, hogy választottbirósági ülnökké választott alkalmazottja ez irányu kötelességének eleget tehessen. A napibéreket, melyeket az alkalmazott a választott biró teendők ellátása következtében netalán elveszit, az államkincstár az illető alkalmazottnak megtériti (115. §.).

163. §. A választott biróság tárgyalásának idejéről az üzem székhelyére illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár nyolcz nappal a tárgyalás előtt értesitendő, mely a tárgyalás idejét azonnal közli az érdekelt féllel.

A választott biróság ötös tanácsban itél; a tanács az elnökön vagy helyettesén kivül két munkaadóból és ugyanannyi biztositottból áll. Az ülnököket első sorban ama szakma vagy rokonszakma szerint, melyhez a megbetegedett vagy balesetet szenvedett biztositott tartozik, ha pedig ez nem lehetséges, az évenként előre megállapitott sorrend szerint az elnök hivja be. E sorrendtől való eltérést az elnök a tárgyalási jegyzőkönyvben indokolni tartozik.

164. §. A választott biróság elnöke a megválasztott munkaadó és munkás ülnököktől s illetve helyetteseiktől tisztségük elfoglalásakor kötelességeik pártatlan teljesitésére esküt vagy fogadalmat vesz.

A választottbirósági tagok kizárására a polgári perrendtartás szabályai alkalmazandók. A választott tagoknak ez esetben való kizárása felett az elnök határoz.

165. §. A választott biróság tárgyalásaihoz mindazokban az esetekben, midőn betegség esetében a keresetképtelenség fenforgásáról vagy balesetnél a balesetnek halállal vagy keresetképtelenséggel való összefüggéséről vagy a keresetképtelenség fokáról van szó, orvosok is meghivandók.

Az igénybeveendő orvosokat és azt a sorrendet, melyben a kijelölt orvosok a tárgyalásra meghivandók, a választott biróság székhelyének törvényhatósági tiszti főorvosától bekivánandó névjegyzék alapjon minden év elején egy évre a választott biróság elnöke jelöli ki.

A kijelölésnek lehetőleg ugy kell történnie, hogy egy-egy szakból több orvos álljon a biróság rendelkezésére.

A sorrendtől való eltérésnek csak kivételesen lehet helye és azt az elnök a tárgyalási jegyzőkönyvben megokolni tartozik.

Oly orvos, aki a sérültnek az első segélyt nyujtotta, vagy a sérültet kezelte vagy a pénztárnak a fenforgó ügyben már szakvéleményt adott, vagy a pénztárral vagy a sérült munkaadójával szerződéses viszonyban áll, a tárgyalásra mint szakértő nem hivható meg.

A szakértőül meghivott orvosnak betekintés engedendő az összes tárgyalási iratokba.

166. §. A választott birósági eljárás költségei az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt terhelik, kivéve amennyiben a biróság ugy találja, hogy a költségeket a kártalanitást kérő rosszhiszemü eljárása okozta.

A segélyt, illetve kártalanitást követelők által külön meghivatni kivánt szakértők közreműködéséből vagy az ügyvédi képviseltetésből származó költségeket rendszerint a vesztes fél fizeti.

A pénztár által külön meghivatni kivánt szakértők közreműködéséből, ugyszintén a pénztár képviseltetéséből származó költségeket a pénztár saját terhére viseli.

A felek ügyvédi képviseletének költségeit a választott biróság állapitja meg; más képviseltetésből költségek fel nem számithatók. Más alapon, mint a választott biróság itélete alapján, a választott biróság előtt való ügyvédi képviseletből költségek birói uton nem érvényesithetők.

Szükség esetén a biróság helyszini szemlét rendelhet el, mely azonban az üzemnek csak arra a részére terjedhet ki, amelyben a baleset történt.

167. §. A választott biróság itéletét zárt ülésben, egyszerü szótöbbséggel hozza meg, mely azonnal kihirdetendő és a kihirdetés napjától számitott tizenöt napon belül indokaival együtt a kerületi munkásbiztositó pénztár igazgatóságával és a sérülttel, illetve igényjogosulttal közlendő.

Ha a vá' sztott biróság megállapitja a segélyre vagy a kártalanitásra vonatkozó igényjogosultságot, a segély és járadék összegét és kezdő időpontját is megállapitani tartozik.

A választott biróság által hozott itélet végrehajtása a marasztaltra nézve illetékes kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik.

A választott biróságnak az állandó járadékok tárgyában hozott itéletei minden esetben, ellenben a betegség esetében nyujtandó segélyek és az időleges baleseti járadékok tárgyában hozott itéletei csak annyiban felebbezhetők meg, amennyiben azok a segélyezési vagy járadékigény megállapitására vagy megtagadására vonatkoznak.

A felebbezés az itélet kézbesitésének napjától számitott harmincz napon belül nyujtandó be a választott biróság elnökénél.

XV. FEJEZET.

Állami munkásbiztositási hivatal.

168. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárak, valamint a kerületi munkásbiztositó és vállalati betegsegélyző pénztárak feletti állami felügyelet és ellenőrzés, ugyszintén a másodfoku választott biráskodás gyakorlására és az e törvényben meghatározott teendők végzésére Budapest és Zágráb székhelylyel két munkásbiztositási hivatal létesittetik, a kereskedelemügyi minister, illetve a horvát-szlavon-dalmátországi bán felügyelete alatt. Költségeik az államot, illetve Horvát-Szlavonországokat terhelik és azok a kereskedelemügyi tárcza, illetve a horvát-szlavon országos kormány évi költségvetésében irányoztatnak elő.

A Horvát-Szlavonországok területére nézve Zágráb székhelylyel létesitendő országos munkásbiztositási hivatal szervezetére, hatáskörére és működésére nézve, az e hivatalnál szervezendő állásokat és azok fizetési osztályait megállapitó rendelkezések kivételével, mire nézve az országos törvényhozás intézkedik, e törvény rendelkezései alkalmazandók.

169. §. Az állami munkásbiztositási hivatal az elnökből és másodelnökből, kiknek állásai az 1893 : IV. t.-czikkben megállapitott IV. és V. fizetési osztályokban szerveztetnek, továbbá biztositási és birói osztályokból áll.

A biztositási osztály végzi a biztositó pénztárak felügyeletével és ellenőrzésével, valamint az e törvényben meghatározott és a biztositás szakszerü vezetésével és irányitásával járó teendőket és biztositási, számviteli és statisztikai alosztályokból áll. Ez osztály hatáskörébe tartozik az érdekelt iparágak és ipari szakmák képviselőinek meghallgatása mellett a balesetelháritás vezetése és annak biztositási felügyelők utján való ellenőrzése is.

Ez osztály személyzeti létszáma a ministerium fogalmazói és számvevőségi személyzeti állásaival egyenlő czimmel és fizetési osztályban költségvetésileg rendszeresittetik.

A birói osztály, mely az e törvény alapján nyujtandó segélyezések és kártalanitások tekintetében fölmerülő vitás kérdésekben végső fokban itél, állandó birókból és nem állandó birói tagokból áll. Az állandó birói tagok létszáma az 1893 : IV. t.-cz. által megállapitott VI. és VII. fizetési osztályokban költségvetésileg rendszeresitendő.

170. §. Az elnöki, illetőleg másodelnöki állások egyikére az 1883 : I. t.-cz. 3. §-a, másikára az ugyane t.-cz. 10. §-a értelmében képesitett és valamely állami szolgálatban legalább három évig szolgált egyén nevezhető ki.

A biztositási osztály fogalmazói személyzete és a birói osztály állandó birói tagjai felerészben az idézett t.-cz. 3. §-a vagy az 1869 : IV. t.-cz. 7. §-a és felerészben az 1883 : I. t.-cz. 10. §-a értelmében képesitett egyénekből nevezendő

ki. Végül a biztositási osztály számviteli és statisztikai személyzeti létszámába az idézett t.-cz. 17. §-a szerint képesitett egyének nevezhetők ki.

A hivatal elnökét és másodelnökét, biráit, valamint a VI. vagy magasabb fizetési osztályokban rendszeresitett állásu tisztviselőit ő Felsége a király, a fogalmazói, számviteli és statisztikai személyzeti létszámhoz tartozó egyéb állásu tisztviselőit a kereskedelemügyi minister nevezi ki, mig a kezelőtisztviselőket, valamint a segéd- és szolgaszemélyzetet a hivatal elnöke nevezi ki, illetve alkalmazza.

Az állami munkásbiztositási hivatal ügyviteli és a hivatali alkalmazottak fegyelmi szabályzatát a kereskedelemügyi minister az igazságügyi ministerrel egyetértőleg rendeleti uton állapitja meg, mely rendelet az országgyülésnek bemutatandó.

A hivatal elnöke és másodelnöke, ugyszintén biztositási és birói osztályának tagja saját akaratán kivül át nem helyezhető, más hivatali állásra ki nem nevezhető és hatvanöt éves életkorig nem nyugdijazható, kivéve, ha fegyelmi itélettel megállapittatott, hogy valamely testi vagy szellemi fogyatkozás miatt állásának betöltésére állandóan képtelenné vált, vagy ha hivatali állását a törvény megszüntette.

A fegyelmi hatóságot a hivatal elnöke és másodelnöke felett az 1871 : VIII. t.-cz. 35. §-ában emlitett fegyelmi biróság, biztositási és birói osztályának tagjai felett az állami munkásbiztositási hivatal nagyobb, végleges minőségben alkalmazott kezelő- és segédszemélyzete felett pedig a hivatal kisebb fegyelmi tanácsa gyakorolja.

A nagyobb fegyelmi tanács a hivatal elnökén, illetve másodelnökén kivül a biztositási és birói osztály két-két, a kisebb fegyelmi tanács a biztositási és birói osztály egy-egy, az illető osztálybeli tagok által három évenkint saját kebelükből titkos szavazással választott rendes tagból, mint fegyelmi birókból és ugyanigy választott egy-egy póttagból áll. A rendes tagok ebbeli kötelességeik pártatlan teljesitésére megválasztásukkor teljes ülésben esküt vagy fogadalmat tesznek. Ha a fegyelmi tanács rendes tagja a terhelt, helyét az illető osztálybeli választott póttag foglalja el, kitől ez alkalommal szintén eskü vagy fogadalom veendő ki.

A nem végleges minőségben alkalmazott kezelő- és segédszemélyzet felett a fegyelmi hatóságot a hivatal elnöke, illetve másodelnöke gyakorolja.

171. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjait és pedig legalább husz rendes és tiz póttagot, felerészben a munkaadók és felerészben a munkások sorából az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közgyülésének munkaadó és munkástagjai saját kebelükből külön-külön három évre választják.

A választás módját és a választásnál követendő eljárást a pénztár alapszabályai állapitják meg.

Igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok a választott biróság tagjaivá nem választhatók.

A biróság jegyzői teendőit az állami munkásbiztositási hivatal tisztviselői sorából az elnök által kirendelt jegyző látja el.

A jelen törvény 160. §-ának második és harmadik bekezdésében ugyszintén a 161., 162. és 164. §§-ban foglalt rendelkezések megfelelő módon és azzal a változtatással, hogy az idézett szakaszokban a választott biróság elnökére bizott teendőket és hatáskört az állami munkásbiztositási hivatal gyakorolja, az e hivatal birói osztályába választott nem állandó birói tagokra is alkalmazandók.

172. §. Az állami munkásbiztositási hivatal az e törvényben hozzáutalt egyéb ügyek elintézésén felül nyilvántartja az e törvény alapján működő kerületi munkásbiztositó pénztárakat és vállalati betegsegélyző pénztárakat, vezeti a

nevezett pénztárak és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár statisztikáját, felügyelet és ellenőrzés alatt tartja az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, valamint a kerületi és vállalati pénztárak működését s határoz azokban a kérdésekben, melyek egyfelől a kerületi munkásbiztositó pénztárak és vállalati betegsegélyző pénztárak között, másfelől az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár és a kerületi, illetve a vállalati pénztárak között a biztositásból kifolyólag felmerülnek.

173. §. Az állami munkásbiztositási hivatal az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár ugyszintén a kerületi munkásbiztositó pénztárak és a vállalati betegsegélyző pénztárak ügy- és vagyonkezelését, könyveit, nyilvántartásait, levelezéseit és irományait évenkint legalább egyszer a helyszinén alapos és beható vizsgálat alá veszi.

Ezenfelül a pénztáraknál váratlan rovancsolásokat tarthat, zárlatokat s az ügy-, tagsági és betegségi forgalom, valamint a vagyoni állapot felől bármikor kimutatásokat követelhet s ez uton általában őrködik afelett, hogy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár és a kerületi és vállalati pénztárak a törvény, az alapszabályok és egyéb szabályzatok intézkedéseit megtartsák, törvényszerü kötelezettségeiknek eleget tegyenek; a kezelési költségek megállapitásánál kellő takarékossággal járjanak el s bevételeiket csupán azok törvényszerü rendeltetésére forditsák.

Az állami munkásbiztositási hivatal a pénztárak önkormányzati szerveinek összehivását bármikor elrendelheti, illetőleg azokat maga is összehivhatja, azoknak ülésein és tanácskozásaiban kiküldöttje által részt vehet, sőt az üléseket saját közege által vezettetheti.

Ha a pénztárak önkormányzati szervei törvény-, illetve szabályellenesen vannak megalkotva vagy az önkormányzati szervek törvény-, illetve szabályellenesen, vagy a biztositási ügy érdekeit veszélyeztető módon járnak el, vagy ha az önkormányzati szervek a biztositás czéljától eltérő irányu működést fejtenek ki, az önkormányzati szerveket feloszlathatja, azoknak ujból való megválasztását rendelheti el és a feloszlatott önkormányzati szervek tagjainak ujból való megválasztását indokolt esetekben eltilthatja vagy a pénztárt a kötelességüket nem teljesitő pénztári közegek vagy a pénztár költségére saját közegeivel vezettetheti.

174. §. Ha a pénztári tagok és munkaadók, ugyszintén a pénztárak a pénztári közgyülés vagy a közgyülési kiküldöttek az igazgatóság, felügyelő-bizottság vagy a választott biróság tagjainak megválasztását megtagadják, az állami munkásbiztositási hivatal ez önkormányzati szervek megválasztani elmulasztott tagjait ideiglenesen, a választás törvény-, illetve alapszabályszerü megejtéséig kinevezheti.

175. §. Az állami munkásbiztositási hivatal a pénztárak önkormányzati szerveinek minden határozatát vagy intézkedését, mely a törvénynyel vagy az érvényben álló szabályokkal és rendeletekkel, vagy a pénztár czéljával és rendeltetésével ellenkezik, hivatalból megsemmisitheti, s amennyiben a törvény vagy az érvényben álló szabályok végrehajtásának biztositására, valamint a pénztárak czéljának és rendeltetésének előmozditása érdekében szükséges, az illetékes önkormányzati szervek megfelelő intézkedéséig saját hatáskörében intézkedhetik.

Ugyszintén joga van az állami munkásbiztositási hivatalnak a törvény vagy a törvényes szabályok foganatositása czéljából az e tekintetben felelős önkormányzati szervekre, illetve egyénekre hatszáz koronáig terjedhető pénzbirságot kiszabni.

A kiszabott pénzbirság közigazgatási uton, a közadók módjára hajtandó be.

176. §. Ha a pénztárak kezelésében büntett vagy vétség jelenségei forognának fenn, az állami munkásbiztositási hivatal az illetékes biróságnak azonnal jelentést tenni tartozik.

A hivatal az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak a biróságok előtti képviseletét bármikor átveheti.

177. §. Az állami munkásbiztositási hivatal a pénztárak működéséről és állapotáról évenkint és ezenkivül külön ötévenként a kereskedelemügyi ministernek jelentést tesz, mely jelentés az országgyülésnek bemutatandó.

178. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói hatáskörében másodfokulag itél a választott biróságok megfelebbezett itéletei felett.

Az állami munkásbiztositási hivatal idevonatkozó tárgyalásai szóbeliek és nyilvánosak; azokon ugy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár és a kerületi és vállalati pénztárak, mint a kártalanitási követelők részt vehetnek, illetőleg a törvényes jogi képviselettel élhetnek.

A tárgyalási eljárásra, a szakértők és orvosok meghallgatására, ebből és a képviseletből folyó költségekre, ugyszintén a törvényes jogi képviseletre vonatkozólag a választott biróságok tárgyalásaira nézve megállapitott rendelkezések nyernek megfelelő alkalmazást.

179. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya zárt ülésben, hetes tanácsban itél.

A tanács a hivatal elnökén, illetve alelnökén, mint elnökön kivül egy-egy kinevezett közigazgatási vagy birói és müszaki képesitéssel biró tagból, azonkivül két választott munkaadó és két, a biztositottak köréből választott tagból áll.

A tanács választott tagjait az elnök az ülésekre sorrend szerint hivja meg.

Az itéletek általános szótöbbséggel hozatnak és a hivatal nevében adatnak ki. Szavazategyenlőség esetében az elnök dönt.

Az itéletek végrehajtása a marasztaltra nézve illetékes kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik.

180. §. Ha a baleset következtében elhalt biztositott és az utána kártalanitási igényt támasztók hozzátartozói viszonya tekintetében merül fel kétely, az állami munkásbiztositási hivatal, mielőtt a kártalanitás fölött határozna, az érdekelteket az igényjogosultság megállapitása végett a rendes birói utra köteles utasitani.

Ily esetben a munkásbiztositási hivatal a jogérvényes birói itélet alapján határoz a vitás kártalanitás fölött.

181. §. Az e törvény alapján szervezett pénztárak önkormányzati szerveinek mindazok a határozatai, melyek e törvény szerint felebbezéssel támadhatók meg, ugyszintén a választott biróságok végzései és itéletei, s végül az állami munkásbiztositási hivatalnak biztositási ügykörében hozott határozatai és birói hatáskörében hozott végzései és itéletei az érdekelt pénztáraknak és feleknek nyolcz nap alatt irásban kézbesitendők.

A felebbezési határidő, a mennyiben a törvény kivételeket meg nem állapit, a határozat, illetve végzés vagy itélet kézbesitését követő naptól számitott tizenöt nap. A felebbezés annál a pénztárnál vagy választott biróságnál nyujtandó be, melynek határozata ellen az irányul, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által hozott határozatok elleni felebbezések azonban az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnál, illetve vállalati betegsegélyző pénztárnál is benyujthatók. A felebbezések irásban nyujtandók be, de szóval is előterjeszthetők annál a pénztárnál vagy választott biróságnál, mely a megfelebbezhető határozatot, végzést vagy itéletet kézbesiti. Az irásbeli felebbezésnek posta utján való elküldésénél a felebbezési határidő szempontjából a feladás időpontja határoz.

Felebbezni csak a határozat, végzés

vagy itélet által érdekeltek jogosultak. A törvényes határidőben benyujtott vagy előterjesztett felebbezésnek, amennyiben a törvény kivételt nem állapit meg, a határozat, végzés vagy itélet végrehajtására halasztó hatálya van.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy az e szakaszban szabályozott biráskodási és jogorvoslati, ugyszintén az igazolási és ujrafelvételi eljárásra vonatkozó közelebbi határozatokat, figyelemmel az iparügyekben az iparhatóságok által követendő eljárásra, a belügyi és igazságügyi ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton állapitsa meg.

182. §. Az állami munkásbiztositási hivatalnak e törvény szerinti hatáskörében tett intézkedései és hozott határozatai, végzései és itéletei ellen további jogorvoslatnak helye nincs. Ez a rendelkezés azonban, amennyiben a szóban lévő határozatok, végzések vagy itéletek nem a pénztárak és azok tagjainak, ugyszintén a biztositottaknak és munkaadóknak a törvényben előirt és a nevezett hivatal elbirálása alá tartozó jogaira és kötelezettségeire, hanem a pénztárakkal szerződéses viszonyban álló vagy magánjogi czimen igényjogosult harmadik személyek jogaira és kötelezettségeire vonatkoznak, a rendes birói ut igénybevételét ki nem zárja.

IV. RÉSZ.

Vegyes rendelkezések, büntető, átmeneti és záróhatározatok.

XVI. FEJEZET.

Balesetelhárítás.

183. §. Annak ellenőrzésére, hogy a balesetbiztositásba bevont egyes üzemekben megtétettek-e mindazok az intézkedések, melyek az alkalmazottak életének és egészségének megóvására és a balesetek lehető elháritására szükségesek (1884 : XVII. és 1893. évi XXVIII. t.-cz.), a kir. iparfelügyelők vannak hivatva, kik ez ügykörükben az 1893 : XXVIII. t.-cz. rendelkezései szerint járnak el.

A vasuti és hajózási üzemek, bánya-, kohó- és dohánygyári üzemek, posta-, táviró- és távbeszélő-üzemek, a vizi munkálatok, a vizrendező és vizhasználati társulatok szivattyutelepei ez irányu ellenőrzésére a kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, a kir. bányakapitányságok, a dohányjövedék szakközegei, a m. kir. postaigazgatás, vizépitési kerületi felügyelők, illetve a folyammérnöki és kulturmérnöki hivatalok illetékes közegei vannak hivatva.

Amennyiben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága vagy valamely kerületi munkásbiztositó pénztár egyes esetekből kifolyólag egyes üzemek külön megszemlélését tartják annak megállapitása végett szükségesnek, hogy az előfordult baleset nem a hiányos berendezésnek volt-e a következménye, illetve hogy nem kellene-e az illető üzemben megfelelőbb óvóintézkedéseket alkalmazni, ily szemle teljesitése végett az iletékes kir. iparfelügyelőt, a vasuti és hajózási főfelügyelőséget, bányakapitányságot vagy dohányjövedéki központi igazgatóságot vagy a postaigazgatás illetékes közegét és a m. kir. vizépitési igazgatóságot megkereshetik, mely hatóságok e megkeresésnek a lehető legrövidebb idő alatt eleget tenni és eljárásuk eredményéről a megkereső pénztárt közvetlenül értesiteni tartoznak.

Hasonlóképen ellenőrizheti és ellenőriztetheti az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a betegség esetére való biztositásba bevont üzemeket az ipari egészségügy szempontjából is.

Az ily megkeresések alapján foganatositott külön szemlékből származó költségek az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt terhelik.

Ha az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága

az iparfelügyelő, a vasuti és hajózási felügyelőség, bányakapitányság, dohányjövedéki központi igazgatóság vagy postaigazgatási közeg és a m. kir. országos vizépitési igazgatóság közlése alapján az illető üzemre nézve intézkedéseket tart szükségesnek, azok elrendelése iránt az 1884 : XVII. t.-cz. szerint illetékes iparhatóságot keresi meg, illetőleg a vasuti, hajózási és posta-, táviró-, távbeszélőüzemre nézve a kereskedelemügyi ministernek, a bánya- vagy kohóüzemre, ugyszintén dohánygyári üzemre nézve a pénzügyministernek, a vizi munkálatokra és a vizrendező- és vizhasználati társulatok szivattyutelepeire nézve pedig a földmivelésügyi ministernek előterjesztést tesz.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága általános óvórendszabályok kibocsátását is kérelmezheti. Erre vonatkozó javaslatait az állami munkásbiztositási hivatal utján a kereskedelemügyi minister, a pénzügyminister, illetve a földmivelésügyi minister elé terjeszti, akik azok tekintetében határoznak.

184. §. Ha a munkaadó az előirt óvórendszabályokat vagy óvókészülékeket nem alkalmazza, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága üzemét az ellene az e törvény 183. §-a alapján esetleg folyamatba tett eljárástól függetlenül a veszélyességi táblázat magasabb osztálya alá sorozhatja és ha az illető üzem már előbb a legmagasabb osztályba soroztatott volna, a megfelelő dijtétel kétszeresével róhatja meg.

Az igazgatóság e határozata az állami munkásbiztositási hivatalhoz megfelebbezhető. E határozatról jogerőre emelkedése után a munkaadó és az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár értesitendők.

Azt a biztositottat, aki az előirt óvórendszabályokat meg nem tartja vagy a rendelkezésére bocsátott óvókészüléket nem használja, vagy a hatóságilag megállapitott, s illetve hatóságilag láttamozott munkarendben foglalt tilalmi rendelkezéseket áthágja, az iparhatóság esetenként öt, ismétlődés esetén tiz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujthatja. Az ily birságot a munkaadó a biztositott béréből levonni és befizetni tartozik. A levonás az egy-egy alkalommal kifizetett munkabérnek legfeljebb egynegyedéig terjedhet.

185. §. Az elrendelt óvórendszabályokat és tilalmi rendelkezéseket a munkaadó az üzem összes munkahelyiségeiben az állam hivatalos nyelvén és az alkalmazott munkások többségének nyelvén könnyen hozzáférhető helyen kifüggeszteni tartozik.

Ezenkivül a kir. iparfelügyelő által veszélyesnek nyilvánitott gépek az alkalmazott védőkészülékeken kivül a kir. iparfelügyelő által megállapitott szövegü figyelmeztetéssel látandók el.

A kifüggesztendő és alkalmazandó figyelmeztetések láttamozás végett a kerületi kir. iparfelügyelő elé terjesztendők.

Ugyanily hatáskör illeti meg a 183. §. második bekezdésében megnevezett munkálatoknál és üzemeknél az ott megnevezett hatóságokat, illetve hatósági közegeket.

Aki az e szakasz alapján kifüggesztett óvórendszabályokat, tilalmi rendelkezéseket vagy figyelmeztetéseket jogtalanul eltávolitja, megrongálja vagy olvashatatlanná teszi, az iparhatóság által a 184. §. utolsó bekezdésében megállapitott módon büntetendő. Amennyiben a pénzbirság alkalmazottat ér, a kiszabott pénzbirságnak bérlevonás utján való behajtására nézve az idézett szakasz utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés itt is alkalmazást nyer.

186. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának és a kerületi munkásbiztositó, ugyszintén vállalati betegsegélyző pénztárak igazgatóságának tagjai, bizalmi férfiai és alkalmazottai, a választott

biróságok ülnökei és alkalmazottai, az állami munkásbiztositási hivatal tagjai és tisztviselői, ugyszintén az e törvény alapján folyamatba tett tárgyalásokhoz meghivott szakértők a tárgyalások folyamán vagy a helyszini szemlék alkalmával tudomásukra jutott üzemi és üzleti titkok tekintetében a legszigorubb titoktartásra kötelezvék. Ez iránt tőlük eskü veendő.

Ha a titoktartási kötelezettség ellen vétő az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár vagy valamely választott biróság alkalmazottja vagy az állami munkásbiztositási hivatal tisztviselője, ugy az e törvény 191. §-ában megszabott büntetésen kivül e törvény alapján szerzett minden jogának elvesztésével állásától azonnal elmozditandó. Ha választott személy, elveszti megbizatását és többé meg nem választható, ha orvos vagy szakértő, ily minőségben sem az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, vagy kerületi, illetve vállalati pénztár sem választott biróság, sem az állami munkásbiztositási hivatal által többé igénybe nem vehető.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, ugyszintén a kerületi és vállalati pénztárak, valamint azoknak közegei az állami pénzügyi igazgatás részéről semmi irányban sem vehetők igénybe.

XVII. FEJEZET.

Büntető határozatok.

187. §. Amennyiben a törvény szerint sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekmény fenn nem forog, kihágást követ el és tiz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a munkaadó, aki biztositásra kötelezett alkalmazottjának munkába lépését, a munkaviszonyban beállott változást vagy a bejelentett alkalmazottnak a munkából történt kilépését egyáltalán nem, vagy nem a törvényes határidőben, vagy nem a törvényes szabályok szerint jelenti be;

b) az a munkaadó, ki a tagsági igazolványok alakjára és kiállitására vonatkozó szabályokat nem tartja meg;

c) az a munkaadó, aki a balesetbiztositási kötelezettség alá eső üzem tulajdonosának személyében beállott változásokat egyáltalán nem vagy nem a törvényes határidőben, vagy nem a törvénynyes szabályok szerint jelenti be.

188. §. Amennyiben a törvény szerint sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekmény fenn nem forog, kihágást követ el és negyven koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a munkaadó, aki a biztositásra kötelezett alkalmazottnak fizetését vagy bérét a ténylegesnél nagyobb vagy kisebb összegben jelenti be;

b) az a pénztári tag, aki betegség szinlelése által vagy más törvényellenes módon a pénztárból bármiféle segélyezést igénybe vesz.

189. §. Amenyiben a törvény szerint sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekmény fenn nem forog, kihágást követ el és száz koronáig, ismétlődés esetében kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a munkaadó, aki a pénztárnak az alkalmazott által betegségszinleléssel vagy más törvényellenes módon való megkárositását előmozditja;

b) az a munkaadó, aki a 42. §-ban meghatározott esetben a járulékok felét vagy a tagsági igazolványi dijakat az alkalmazott fizetéséből vagy béréből levonta, de a pénztárba az esedékesség szerint nem szolgáltatta be;

c) az a munkaadó, aki alkalmazottait, ha azok bejelentési kötelezettségüknek eleget tettek, választottbirósági ülnöki vagy állami munkásbiztositási hivatalbeli tagsági kötelességük teljesitésében megakadályozza; továbbá aki e törvény 185. §-ában az óvórendszabályok s tilalmi rendelkezések kifüggesztésére

vonatkozólag foglalt rendelkezéseknek nem tesz eleget.

190. §. Amennyiben a törvény szerint sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekmény fenn nem forog, kihágást követ el és kétszáz koronáig, ismétlődés esetében négyszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő :

a) az a munkaadó, aki alkalmazottjával e törvénybe ütköző szerződést köt, vagy egyébként az alkalmazott fizetéséből vagy béréből törvényellenesen levon, vagy többet von le, mint amenynyire, vagy pedig későbben von le, mint amennyi ideig a levonásra jogosult ;

b) az a munkaadó, aki a balesetbiztositási kötelezettség alá eső üzemben beállott változásokat egyáltalán nem vagy nem a törvényes határidőben, vagy nem a törvényes szabályok szerint jelenti be ;

c) az a munkaadó, aki a balesetbiztositási járulékok és tőkeösszegek kirovásához szükséges adatok beszolgáltatása során tudva valótlan adatokat hoz a pénztár tudomására ;

d) az a munkaadó, aki rendes bérjegyzéket nem vezet vagy azt az előirt idöig meg nem őrzi, ugyszintén aki az állami munkásbiztositási hivatal, kir. iparfelügyelő, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, a kerületi munkásbiztositó pénztár és a választott biróságok által kiküldött közegeknek a szükséges felvilágositásokat nem adja meg, a helyszini vizsgálatot megakadályozza vagy a vonatkozó nyilvántartások és jegyzékek betekintését megtagadja;

e) az a munkaadó, aki e törvényben a balesetek bejelentésére vonatkozólag foglalt rendelkezéseknek nem tesz eleget vagy a baleset által sérülthöz, mihelyt a baleset tudomására jutott, orvost nem hivatott.

191. §. Amennyiben a törvény szerint sulyosabb beszámitásu büntetendő cselekmény fenn nem forog, kihágást követ el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő :

a) az a munkaadó, aki a tagsági igazolványok kiállitása körül visszaéléseket követ el ;

b) aki a 186. §. első bekezdésében körülirt titoktartási kötelezettséget megszegi vagy a tudomására jutott üzemi eljárást jogtalanul utánozza.

Az e szakasz szerinti kihágások eseteiben eljárásnak csak a sérett fél inditványára van helye. Az e szakasz szerint folyamatba tett eljárás a sértettnek a köteles titoktartást megszegővel szemben érvényesithető kártéritési igényt nem érinti.

192. §. Ha a munkaadó üzletében vagy vállalatánál az iparlajstromba (1884. évi XVII. t.-cz. 178. §-a) bejegyzett üzletvezetőt alkalmaz, az e törvény szerint kihágásnak tekintendő cselekményekért vagy mulasztásokért az üzletvezető felelős.

Ha azonban a mulasztás vagy törvényellenes cselekmény a munkaadó tudtával követtetett el, e törvény büntető rendelkezései a munkaadóval szemben is alkalmazandók.

A munkaadót a kihágási cselekményből folyó vagyoni felelősség mindkét esetben terheli.

E törvény alapján kiszabott pénzbirságok közigazgatási uton a közadók módjára hajtatnak be és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba folynak be, mely azokat külön kezeli. E birságpénzek pénztári kórházak, üdülőtelepek és szanatóriumok létesitésére szolgálnak és más czélra nem használhatók fel.

Az e törvény alapján kiszabott és befolyt kihágási büntetéspénzek, valamint a kihágási eljárás folyamán kirótt pénzbirságok hováforditására nézve az 1901. évi XX. t.-cz. 23. §-a irányadó.

XVIII. FEJEZET.

Eljáró hatóságok.

193. §. E törvény szerint iparhatósági hatáskörbe tartozó ügyekben az

1884. évi XVII. törvényczikk VII. fejezetében megjelölt iparhatóságok, illetve rendezett tanácsu városokra nézve elsőfoku hatóságként az 1901. évi XX. t.-cz. 13. §-ának I. 2. pontjában megjelölt hatóság, az ipartörvényben megállapitott módozatok szerint járnak el.

Az e törvény 84. §-a értelmében a rendőrhatóságnál teendő baleseti bejelentések elmulasztása által elkövetett kihágásoknak e törvény XVII. fejezetében foglalt büntető határozatok értelmében és a rendészeti kihágásokra nézve érvényben álló eljárási szabályok szerint való elbirálása a rendőrhatóságok hatáskörébe tartozik.

194. §. Az iparhatósági hatáskörbe tartozó ügyekben az ipartörvény szerint való illetékesség irányadó:

a) minden ügyben, mely a munkaadó és az alkalmazott között e törvény alapján fölmerül;

b) kihágási ügyekben.

Ellenben azokban a vitás ügyekben, melyek a kerületi munkásbiztositó pénztár vagy vállalati betegsegélyző pénztár és a munkaadó, illetve a tag között e törvény alapján felmerülnek, a pénztár székhelye szerint illetékes iparhatóság jár el, még abban az esetben is, ha a pénztár kerülete több iparhatóság területére terjed ki s annak jogerős intézkedéseit a többi iparhatóság végrehajtani köteles.

195. §. A közigazgatási és iparhatóságok ugy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár és az annak helyi közvetitő szerveiül szolgáló kerületi munkásbiztositó, ugyszintén vállalati pénztárak, mint az e törvény alapján szervezett választott biróságok elnökei és az állami munkásbiztositási hivatal törvényből folyó megkereséseinek eleget tenni és azokat működésükben támogatni tartoznak.

XIX. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

196. §. Az 1891. évi XIV. t.-cz. alapján létesitett ipartestületi és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak és pedig az utóbbiak, amennyiben e törvény életbeléptét megelőzőleg legalább egy év óta nem állanak fenn és legutolsó évi tagsági létszámuk a nyolczszázat meg nem haladta, e törvény életbeléptével feloszlattatnak s azok tagjainak biztositását nyilvántartásaik alapján a kerületi munkásbiztositó pénztárak veszik át.

A feloszlatott pénztárak saját vagyona az arra vonatkozó okmányokkal és iratokkal, a kerületi munkásbiztositó pénztár és az 1891. évi XIV. t.-cz. alapján felügyeletet gyakorolt elsőfoku iparhatóság kiküldöttei által tartandó felszámolás és a tartozások kiegyenlitése után az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba szállitandók be. Az esetleg fedezetlen tartozások az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár betegsegélyezési számlájára mennek át. A feloszlatott pénztárak végleges minőségben alkalmazott tisztviselőit és szolgáit, amennyiben a feloszlatott pénztárnál viselt tisztségük főfoglalkozásuk volt, e törvény életbeléptét megelőzőleg egy éven át élvezett javadalmazásuknak megfelelő javadalmazással az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alkalmazza.

Amennyiben a feloszlott pénztár közgyülése a fenmaradt vagyonnak valamely helyi munkásbiztositási czélra leendő felhasználását kivánja és erre nézve a czél megjelölésével határozatot hoz, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a beszolgáltatott vagyont az illető helyi czélra felhasználni köteles.

Alapitványok, akár meghatározott, akár meg nem határozott rendeltetéssel bocsáttattak azok a feloszlott pénztá-

rak kezelésébe, ugyszintén a pénztárt fentartott testület vagy egyesület vagy magánszemélyek tulajdonát képező vagyonrészletek csak az arra jogositott beleegyezése esetén szállitandók az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba és ezek továbbra is az előbbi rendeltetésüknek megfelelő helyi czélokra forditandók. Az e vagyonrészletek tulajdonjogára vonatkozólag felmerülő vitás kérdések birói uton döntendők el.

A felszámolásnál, a feloszlatásnál, ugyszintén a biztositott tagok és a fenmaradt vagyon átvételénél s a harmadik bekezdésben emlitett vagyonrészletek mikénti kezelésénél és felhasználásánál követendő eljárást az állami munkásbiztositási hivatal állapitja meg.

197. §. A fennálló épitési betegsegélyző pénztárak e törvény életbeléptével szintén feloszlattatnak s ez épitési pénztárak az e törvény 136. §-ában foglaltak szem előtt tartása mellett a kerületi munkásbiztositó pénztárak kezelésébe és elszámolásába veendők át.

198. §. Az e törvény életbeléptekor fennálló gyári, illetve vállalati betegsegélyző pénztárak és pedig abban az esetben is, ha azok több vállalat által közösen létesittettek, ugyszintén a 196. §. értelmében tovább működő magánegyesületi betegsegélyző pénztárak alapszabályaikat e törvény életbeléptétől számitott három hó alatt módositani tartoznak.

Ha a gyári illetve vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak a kitüzött határidő alatt alapszabályaikat módositani elmulasztják, vagy ha a magánegyesületi betegsegélyző pénztárak évi átlagos tagsági létszáma hatszázon alul csökken, ugy azok a 196. §. 2—5. bekezdésében foglalt eljárás szerint feloszlatandók.

A 196. §. értelmében fenmaradó magánegyesületi betegsegélyző pénztárak tagjaiknak betegsegélyezésénél e törvény 140. §-ában a vállalati pénztárakra nézve megállapitott módon és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályaiban, valamint saját alapszabályaikban közelebbről megállapitott rendelkezések szerint járnak el; e pénztárak önkormányzati szervezetére és működésére e törvény XI. fejezetének a kerületi munkásbiztositó pénztárakra e részben vonatkozó rendelkezései megfelelő módon alkalmazandók. E rendelkezések alól, a törvény egyéb határozmányainak érintése nélkül, kivétetik a »Ferencz József« kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló-egylet betegsegélyező pénztára, mely pénzkészleteit az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba beszállitani nem köteles, hanem az esetleges maradványt közvetlenül kórházának fentartására vagy tagjainak segélyezését szolgáló más intézmények létesitésére, illetve fentartására fordithatja. Az emlitett pénztárra az országos munkás betegsegélyző és balesetbiztositó pénztár hatásköre csak a nyujtandó segélyek legcsekélyebb és a fizetendő betegsegélyezési járulékok legmagasabb mérvének megállapitása tekintetében terjed ki, mig az országos pénztár egyéb jogait és teendőit az emlitett pénztárral szemben közvetlenül az állami munkásbiztositási hivatal gyakorolja.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak alapszabályainak a közgyülés által leendő megfelelő módositása iránt az állami munkásbiztositási hivatal intézkedik.

Az állami munkásbiztositási hivatal a kerületi munkásbiztositó pénztárak, ugyszintén a vállalati betegsegélyző pénztárak részére minta-alapszabályokat bocsáthat ki.

199. §. Az e törvény életbeléptekor fennálló kerületi munkásbiztositó pénztáraknak és vállalati betegsegélyző pénztáraknak, ugyszintén a 196. §. első bekezdése szerint fenmaradó magánegyesületi pénztáraknak e törvény életbelépte előtt gyüjtött és a 196. §. második bekezdése

értelmében megállapitott vagyona továbbra is e pénztárak kezelésében marad és külön számlán való kezelés mellett az illető pénztár biztositott tagjainak a pénztár közgyülése által az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett megállapitandó betegsegélyezési szükségleteire forditandó.

200. §. Az e törvény szerint baleset esetére való biztositásra kötelezett üzemek munkaadói által alkalmazottaiknak balesetre való biztositása tárgyában bezárólag 1907. évi junius hó 30-ig kötött biztositási szerződések, ha a biztositást eszközölt munkaadó azokat az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár működésének megkezdését követő egy hónap alatt a pénztár igazgatóságánál bejelenti, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárra hárulnak át.

Ez esetben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tartozik a szerződésszerü biztositás még hátralevő idejére szóló biztositási dijakat fizetni, mig az esetleg előforduló balesetek után az átvállalt szerződésen alapuló kártalanitások a pénztár javára esnek.

Az ily szerződések átvállalásából származó terhek az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár rendes költségei között számolandók el és a munkaadók között járulékaik arányában osztandók fel és rovandók ki.

201. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárak működése megkezdhetésére a pénztári készletekből megfelelő előleget bocsásson rendelkezésére, mely előleget a pénztár négy év alatt megtériteni tartozik. E czélra a pénztár igazgatósága az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása mellett megállapitandó módon a munkaadókra ez előleg visszafizetése erejéig a rendes járulékokon felül külön járulékokat is róhat ki, melyeket azok épen ugy tartoznak fizetni, mint rendes járulékaikat. E külön járulékok a következő évek biztositási költségeire fizetett előlegeknek tekintendők, s igy azok a munkaadók által a pénztár működésének megkezdése utáni években fizetendő rendes biztositási járulékokba, azok teljes törlesztéséig, aránylagosan beszámitandók.

Az első berendezés költségeire a pénztári készletekből az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak állami segély szavaztatik meg; e segély a berendezés tényleges költségeinél, s illetve kétszázezer koronánál nagyobb nem lehet és annak az előterjesztett és igazolt számlák alapján való folyósitása iránt a pénzügyminister intézkedik.

XX. FEJEZET.

Záróhatározatok.

202. §. Az e törvény szerint szervezett országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár és a kerületi, vállalati, valamint magánegyesületi pénztárak nem tekinthetők a kereskedelmi törvény alapján alakult szövetkezetnek.

Az e törvényben szabályozott országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, ugyszintén a kerületi munkásbiztositó, vállalati és magánegyesületi pénztárak és tagjaik, ugyszintén a munkaadó és munkás között e törvényen alapuló jogviszonyok megállapitására és lebonyolitására vonatkozó minden tárgyalás és okmány, a pénztárak üzleti könyvei, ugyszintén a váltók kivételével mindazok az okiratok, és a peres eljárástól — ide nem értve az e törvény szerinti választott biráskodási eljárást — eltekintve, mindazok a kimutatások, bejelentések és beadványok, melyek e törvény rendelkezéseiből folyólag állittatnak ki, illetőleg terjesztetnek elő, bélyeg- és illetékmentesek.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, valamint a kerületi, vállalati és magánegyesületi pénz-

tárak mentesek a saját czéljaikra szolgáló épületek után a házadó, továbbá a kereseti, a tőkekamat- és járadékadó, az általános jövedelmi pótadó s az ez adók utáni állami, törvényhatósági és községi pótlékoktól, átirási dijaktól, kereskedelmi és iparkamarai illetékektől, továbbá ingó vagyonukra nézve az illetékegyenérték alól. Ugyanilyen mentességben részesülnek az e törvény alapján élvezett betegségi segélyek és balesetbiztositási járadékok is.

203. §. Az 1875. évi XXIV. t.-cz. alá eső nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek által, az 1875. évi XXVII. t.-cz. határozmányai alá eső bányavállalatok által, nemkülönben a III-ad osztályu kereseti adó alá eső iparosok, kereskedők, gyárosok és egyéb vállalatok által az e törvény következtében fizetendő járulékok és összes költségek oly üzleti kiadásoknak tekintendők, melyek az 1875. évi XXIV. t.-cz. 4. §-a s az 1875. évi XXVII. t.-cz. 6. §-a értelmében a vállalatok nyers jövedelmének, illetőleg az 1875. évi XXIX. t.-cz. 15. §-a értelmében a kereseti tiszta nyereménynek megállapitásánál levonásba hozandók.

204. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, ugyszintén a kerületi munkásbiztositó pénztárak és a vállalati, valamint a magánegyesületi betegsegélyző pénztárak egymás között és a feltétlenül portómentes hatóságokkal, hivatalokkal és közegekkel való forgalmukban a feltétlen portómentes hatóságokat megillető postai portómentességet, a más közigazgatási és iparhatóságokkal, valamint a tagokkal és a munkaadókkal való érintkezéseikben pedig a portómentességi szabályzatnak megfelelő levélpostai portómentességet élveznek.

205. §. E törvény 1907. évi julius hó 1-én lép életbe. E naptól fogva az 1884. évi XVII. t.-cz. 142. és 143. §§., valamint az 1891. évi XIV. t.-cz. hatályon kivül helyeztetnek.

206. §. Az e törvényben foglalt határozmányok mellett az 1876. évi XIV. t.-cz. 15. §-ának harmadik bekezdése, ugyszintén az 1898. évi XXI. t.-czikk 9. §-ának rendelkezései az idézett törvények hatályának területére nézve továbbra is érvényben maradnak.

207. §. A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy addig is, mig az e törvény XV. fejezetében szabályozott állami munkásbiztositási hivatal felállitásával járó kiadások az állami költségvetésbe beilleszthetők lesznek, a hivatalt a kereskedelemügyi tárcza 1907. évi költségelőirányzatában e czélra ipari és kereskedelmi czélok czimén előirányzott hitel terhére életbe léptethesse.

Ugyszintén felhatalmaztatik a ministerium, hogy jelen törvényt Fiume város és kerületében az ottani viszonyok figyelembevételével rendeleti uton külön léptesse életbe.

208. §. Horvát-Szlavonországokban a biztositási kötelezettségnek a szinházaknál, gyógyszertárakban, gyógy- és más hasonló intézeteknél (1. §. 2. pont), ugy szintén a közintézeteknél, országos, törvényhatósági, községi és közalapitványi hivatalokban (1. §. 13. és 14. pont) s végül az e törvény 1. §-ának 15. és 16. pontjaiban megnevezett intézeteknél alkalmazott egyénekre e törvény 1., 3. és 10. §§-ban megállapitott feltételek mellett való kiterjesztése az autonom törvényhozásnak tartatik fenn.

Ezenkivül a nevezett országokban a horvát-szlavon-dalmátországi bán intézkedik az országos kormány költségvetése terhére az ottani országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, valamint az országos munkásbiztositási hivatal szervezése és felállitása iránt, valamint mindazokban az ügyekben, a melyek e törvényben a kereskedelemügyi ministernek vannnak fentartva.

Az elsőfoku hatóságok Horvát-Szlavonországokban az ottani közigazgatási szervezetnek megfelelően a horvát-szlavon-dalmátországi bán által jelöltetnek

meg, ugyszintén a bán által jelöltetnek meg azok a közigazgatási szervek is, melyek a 129. §. szerint a községek hatáskörébe utalandó teendőkkel megbizhatók lesznek.

A Zágrábban szervezendő országos munkásbiztositó hivatalnál kinevezendő tagok minősitése tekintetében az ott érvényben álló rendelkezések irányadók. A fegyelmi hatóságot á hivatal elnöke és másodelnöke felett az országos törvényhozás jelöli ki.

Ugyszintén a jelen törvényben az elsőfoku választott biróságok elnökeinek és helyetteseinek kinevezésére, valamint dijazásuk megállapitására nézve az igazságügyministernek biztositott jogkör Horvát-Szlavonországok területén a horvát-szlavon-dalmátországi bánt illeti meg, s a bán jelöli ki a 159. §. utolsó bekezdése értelmében a választott biróságok ügykezelésének felügyeletére illetékes birósági szervezeteket. A 192. §. utolsó bekezdésében emlitett büntetéspénzek és birságok horváforditása, valamint a 193. §-ban emlitett iparhatósági és rendőrhatósági eljárás tekintetében Horvát-Szlavonországokra nézve szintén az ott érvényben álló szabályok irányadók.

Jelen törvénynek mindazon rendelkezései, melyek a magyar nyelv tudására és használatára vonatkoznak, Horvát-Szlavonországokra nem terjednek ki.

209. §. E törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi minister, aki a belügy-, igazságügyi és a földmivelésügyi ministerekkel egyetértőleg jár el, Horvát-Szlavonországokban a horvát-szlavon-dalmátországi bán, pénzügyi tekintetben pedig a magyar szent korona országainak egész területén a pénzügyminister bizatik meg.

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. törvényczikk életbeléptetése tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. ministernek az 1907. évi julius hó 12-ik napján kelt 57734/1907. számu rendelete intézkedik.

Ennek a rendeletnek intézkedései túlnyomólag átmeneti természetüek levén, a rendeletnek e helyütt közlését mellőzendőnek találtuk.

Kiemeljük azonban mégis azt, hogy a szóban forgó K. M. 57734/1907. számu rendelet I. fej. 3-ik bekezdésében végleges hatályu rendelkezést is tartalmaz annyiban, amennyiben megállapitja, hogy annak a kérdésnek az eldöntése, hogy az 1907 : XIX. t.-cz. 10. §-ában emlitett vállalatok és hivatalok nyugdijszabályzatai biztositanak-e az alkalmazottaknak olyan nyugdijigényt, melynek alapján az illető vállalatok alkalmazottaik baleset esetére való biztositásának kötelezettsége alól felmenthetők-e — az illető vállalatok részéről esetről-esetre kikérendő ministeri határozatra tartatott fenn.

Eddigelé a következő vállalatok részesültek az imént emlitett mentességben :

1. *Az arad—csanádi vasutak a K. M. 54619/1907. számu rendelettel.*
2. *A magy. kir. államvasutak a K. M. 74278/1907. sz. rendelettel.*
3. *Az első cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság a K. M. 47296/1908. sz. rendelettel.*

Keresk. ministeri rendeletek

az 1907 : XIX. törvényczikkből folyó portómentesség tárgyában.

I.

56811. sz.
1907. jul. 6.

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. törvényczikk 204. §-a alapján a következőkről értesitem a posta- (és távirda-) hivatalokat:

1. A budapesti m. kir. állami munkásbiztositási hivatal és a zágrábi országos munkásbiztositási hivatal a feltétlenül portómentes hatóságok, hivatalok és közegek közé tartozik.

2. A budapesti és a zágrábi országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt, továbbá a *kerületi* munkásbiztositó pénztárak és a *vállalati*, valamint *magánegyesületi* betegsegélyző pénztárak, ugyszintén a kerületi munkásbiztositó pénztárak mellett szervezett választott biróságok, az 1907 : XIX. törvényczikkben reájuk ruházott ügyekben portómentesen intézhetnek egymáshoz és feltétlenül portómentes hatóságok, hivatalok és közegekhez közönséges és ajánlott leveleket és levelezőlapokat, valamint iratcsomagokat, továbbá pénzküldeményeket (postautalványokat, pénzesleveleket, pénzcsomagokat).

3. A fenti 2. pontban felsorolt pénztárak és választott biróságok szintén az 1907 : XIX. törvényczikkben reájuk ruházott ügyekben a községekkel (községi elöljáróságokkal, körjegyzőségekkel, rendezett tanácsu városokkal) portómentesen *válthatnak* és a pénztári tagokhoz és a munkaadókhoz portómentesen *intézhetnek* közönséges (nem ajánlott) leveleket és levelezőlapokat, valamint iratcsomagokat.

4. A munkaadók az 1907 : XIX. t.-cz. 12., 13., 14. és 15. §-ában előirt bejelentéseket közönséges (nem ajánlott) levelekben portómentesen küldhetik be a kerületi munkásbiztositó pénztárakhoz, ugyszintén a törvény 84. §-ában előirt balesetbejelentéseket is a kerületi munkásbiztositó pénztárakhoz és az elsőfoku rendőri hatóságokhoz (a főszolgabirákhoz, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsu városok rendőrkapitányságaihoz, a székesfővárosi m. kir. államrendőrség kerületi kapitányságaihoz).

Megjegyzések: A fenti 2., 3. és 4. pontok alatt felsorolt portómentes küldeményeken a következő portómentességi záradékot kell alkalmazni: »Az 1907 : XIX. törvényczikk alapján portómentes.«

A fent 2. pont alatt megengedett ajánlási dij alóli mentességgel (az általános szabályok szerint) csak akkor lehet élni, ha határidő kitüzéséről van szó, vagy a levél pótolhatatlan okmányokat tartalmaz.

A pénztári tagokhoz és a munkaadókhoz a fenti 3. pont szerint intézett levelezés czimiratában azt, hogy a czimzett »pénztári tag«, illetve »munkaadó«, ki kell fejezni és pedig a következőképen: »N. N.-nek, mint pénztári tagnak«, illetve »N. N.-nek, mint munkaadónak«.

A fenti 4. pont alatti levelek boritékán azt, hogy a feladó »munkaadó«, ki kell fejezni és pedig a következőképen: »N. N.-től, mint munkaadótól«.

II.

70646. sz.
1907. okt 23.

A folyó évi junius hó 6-án 56811. sz. a. kelt rendelet (P. T. R. T. 1907. évf. 32. sz.) kapcsán még a következőkről értesitem a posta- (és távirda)-hivatalokat: 1. A hivatkozott rendelet 2. pontjában felsorolt pénztárak az 1907: XIX. törvényczikkben reájuk ruházott ügyekben, a pénztári bizalmi férfiakkal, a községi helyi választmányokkal, az ipartestületekkel és a pénztári orvosokkal is portómentesen válthatnak és a gyógyszerészekhez is portómentesen intézhetnek közönséges (nem ajánlott) leveleket és levelezőlapokat, valamint iratcsomagokat. 2. A községek (községi elöljáróságok, körjegyzőségek, rendezett tanácsu városok), az ipartestületek, továbbá a községi helyi választmányok, végül a pénztári bizalmi férfiak az 1907: XIX. törvényczikkben reájuk ruházott ügyekben a munkaadókkal portómentesen *válthatnak* közönséges (nem ajánlott) leveleket és levelezőlapokat, valamint iratcsomagokat. 3. A kerületi munkásbiztositó pénztárak mellett szervezett *választott biróságok* nemcsak (mint az 56811/1907. sz. rendelet 3. pontja mondja) a pénztári tagokhoz és a munkaadókhoz, hanem bármely magánfélhez portómentesen intézhetnek, az 1907: XIX. törvényczikkben reájuk ruházott ügyekben, közönséges (nem ajánlott) leveleket és levelezőlapokat, valamint iratcsomagokat.

Megjegyzések: A fenti 1., 2. és 3. pontok alatt felsorolt portómentes küldeményeken szintén a következő portómentességi záradékot kell alkalmazni: »Az 1907: XIX. törvényczikk alapján portómentes.« A pénztári bizalmi férfiakhoz és a pénztári orvosokhoz a fenti 1. és 2. pont szerint intézett levelezés czimiratában azt, hogy a czimzett »bizalmi férfi«, illetve »pénztári orvos«, ki kell fejezni és pedig a következőképen: »N. N.-nek, mint pénztári bizalmi férfinak«, illetve »N. N.-nek, mint pénztári orvosnak«. Ugy a folyó évi julius hó 6-án 56811. sz. a. kelt, mint a jelen rendeletben megállapitott portómentességeknek a helyi forgalomban való igénybevételére nézve a »Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat« V. része 1. §-a *m)* fejezetének határozatai mérvadók, vagyis: *a)* mindazok a levelek, levelezőlapok és iratcsomagok, ugyszintén a postautalványok, pénzeslevelek és pénzcsomagok is, amelyek az 56811/1907. számu és a jelen rendelet szerint portómentesek, Budapesten a helyi forgalomban is portómentesek; *b)* a szóban levő levelek, levelezőlapok és iratcsomagok Temesvárott a helyi forgalomban is portómentesek, de csak ha a várból a külvárosokba vagy viszont szólnak; *c)* egyébként a helyi forgalomban csak azok a levelek, levelezőlapok és iratcsomagok portómentesek, amelyek a felvevő postahivatal székhelyéről annak külkézbesitő kerületébe szólnak. Végül a »Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat« V. része 1. §-ának 1. fejezete értelmében megjegyzem, hogy a többször emlitett országos, kerületi, vállalati és magánegyesületi pénztárak a postautalvány, pénzeslevél és csomag *házhoz kézbesitési* dijak alól nincsenek felmentve, a »Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat« második része 16. §-ának 21-ik pontjában emlitett értesitési dijakra nézve pedig ugyanazon szakasz 22. *a)* pontja értelmében csak azokra a csomagokra és pénzes levelekre nézve élveznek mentességet, amelyeket hivataloktól kapnak.

III.

103626. sz.
1908. jan. 9.

A mult évi julius hó 6-án 56811. sz. a. kelt rendelet (P. T. R. T. 1907. évf. 32. sz.) 2. és 3. pontjában és a mult évi október hó 25-én 70646. sz. a. kelt rendelet (P. T. R. T. 1907. évf. 52. sz.) 3. pontjában foglaltaknak részbeni megváltoztatásával, értesitem a posta- (és távirda-) hivatalokat, hogy a kerületi munkásbiztositó pénztárak mellett szervezett választott biróságok a feltétlenül portómentes hatóságok, hivatalok és közegek közé tartoznak.

A munkaadó a pénztári orvossal és a gyógyszerészekkel nem levelezhet portómentesen.

Gyógyszereket tartalmazó postaküldemények nem portómentesek.

Gyógyszerek póstai szállitásából kifolyólag felmerülő költségek a pénztárt terhelik. (Á. Mb. H. 1908. évi junius 15-én kelt 1664. sz.)

M. kir. állami munkásbiztositási hivatal 483/1908. sz. rendeletével értesitette az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó, valamennyi kerületi munkásbiztositó s az 1907 : XIX. t.-cz. alapján továbbműködő vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárakat, hogy amennyiben hivatalos helyiségeikben távbeszélő-állomást kivánnak berendezni, e czélból kérelmükre 50%-os előfizetési dijkedvezményben részesittetnek.

1364. Mb. hiv. sz.
1908. ápr 8.

A m. kir. munkásbizt. hiv. rendelete

az orvosi bizonyitványok bélyegmentessége tárgyában.

Az orvosi bizonyitványok bélyegmentessége tárgyában felmerült concret esetben tett előterjesztésből kifolyólag a pénzügyministerium vezetésével megbizott ministerelnök ur kimondotta, hogy azok az orvosi bizonyitványok, melyek abból a czélból állittatnak ki az orvosok által, hogy azok az 1907 : XIX. t.-cz. 202. §-ában megnevezett munkásbiztositó pénztárak és ezek tagjai között fenforgó és idézett törvényen alapuló betegségi segélyek és kártalanitási kérdésekben támpontul szolgáljanak, az 1907 : XIX. t.-cz. 202. §-a értelmében bélyegmentesek.

Szükséges azonban, hogy azokon a czél, melyre kiállittattak, jelezve legyen s a törvény 202. §-ára, melyen a bélyegmentesség alapul, hivatkozás történjék.

Az 1907. évi XIX. t.-cz. szerint szervezett pénztárak üzleti könyvei bélyegmentesek.

A könyvek átfüzendők, lepecsételendők és a felügyelő bizottság által hitelésitendők. (Á. Mb. H. 1908. évi junius 30-án 2929. szám.)

19299. sz.
1908. ápr. 10.

Keresk. ministeri rendelet

a balesetbiztositási kötelezettség hatályának a Magyarország területén alkalmazásban álló román, szerb és bulgár alattvalókra való kiterjesztése tárgyában.

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. t.-cz. 5. §-a felhatalmazza a kereskedelemügyi ministert arra, hogy oly államok alattvalóival szemben, melyekben a balesetbiztositás nincs törvényesen rendezve, a törvény 3. §-ában emlitett biztositási kötelezettséget a viszonosságra való tekintet nélkül is elrendelhesse.

Ez alapon arra való tekintettel, nehogy egyes, különösen határszéli vállalatok a biztositás terhei alól való szabadulás és az egyenlőtlen verseny czéljából kizárólag külföldi munkásokat alkalmazhassanak, a balesetbiztositási kötelezettséget a Magyarország területén alkalmazásban álló *román, szerb és bulgár* alattvalókra ezennel kiterjesztem.

700. Mb. hiv. sz.
1908. ápr. 21.

A m. kir. állami munkásbizt. hiv. rendelete

a balesetbiztositásnál használandó veszélyességi táblázat és annak alkalmazása tárgyában.

A m. kir. állami munkásbiztositási hivatal az 1907 : XIX. t.-cz. 33. §-a alapján az érdekeltség meghallgatása után a következőket rendeli:

1. §. A baleset ellen biztositott üzemek és foglalkozások veszélyessége a jelen rendelet kiegészitő részét képező I. és II. számu mellékletek alapján, ezen rendelet határozmányainak megfelelően állapitandó meg.

Az I. számu melléklet a veszélyességi osztályokat és az egyes osztályok keretébe tartozó veszélyességi arányszámokat tartalmazza, a II. számu melléklet pedig az üzemfajoknak és foglalkozásoknak a megfelelő veszélyességi osztályba való tartozását állapitja meg.

Ezek az I. és II. számu mellékletek alkotják együttesen a veszélyességi táblázatot, melynek módositása tekintetében az 1907 : XIX. t.-cz. 33. §-ában foglalt rendelkezések irányadók.

A biztositott üzemek az I. és II. számu mellékletnek megfelelően sorozandók be olyképen, hogy minden üzemre és foglalkozásra nézve elsősorban megállapitandó, hogy melyik veszélyességi osztályba tartozik.

A veszélyességi osztály megállapitásánál figyelembe veendő, hogy a veszélyességi táblázat normális összetételü üzemekre vonatkozik, hogy tehát a rendszerint az illető üzemhez tartozó üzemi ágak és foglalkozások az üzem veszélyességi osztályának meghatározásánál már tekintetbe vétettek. Amennyiben a veszélyességi táblázatban az ellenkező nincs ki-

fejezetten kimondva, az üzemhez tartoznak az üzemvezetés és üzemfelügyelet, a kezelő-, raktár- és csomagoló helyiségekben végzett munkálatok, a helyiségek fütési, világitási és tisztántartási munkálatai, az üzemhez tartozó épületek és berendezések fentartási munkálatai, a fuvarozás, feltéve, hogy az illető üzem ezeket a munkálatokat házilag végezteti és azok terjedelme a szokásosnál nem nagyobb.

2. §. A veszélyességi osztályba való besorozásnál mótoros üzemnek veendők mindazok az üzemek, amelyekben elemi erő által hajtott erőgép, illetőleg állati erővel hajtott járgány használtatik, vagy amelyek a szükséges hajtóerőt elemi vagy állati erő által hajtott transmisszió segélyével nyerik.

Az elemi erő által hajtott erőgépekkel egyenlő elbirálás alá esnek a hatósági engedélyhez kötött gőzkazánok és gőztartók is.

3. §. Az olyan üzemek, amelyek két vagy több különböző veszélyességü, pontosan megkülönböztethető külön üzemágból állanak, az 1907 : XIX. törvényczikk 34. §-ának megfelelően nem egészükben, hanem üzemáganként sorozandók a megfelelő veszélyességi osztályokba. Ilyen összetett üzemeknél ehhez képest az egyes üzemágak a besorozásnál külön üzemnek tekintendők és a külön üzemekre fennálló szabályok szerint sorozandók be.

Ezeknél az összetett üzemeknél az egyes üzemágakban kifizetett beszámitható javadalmazást a munkaadónak üzemáganként külön kell nyilvántartania és bejelentenie.

Azoknak az alkalmazottaknak beszámitható javadalmazása, akik csak egy üzemágban működnek az illető üzemágnál mutatandó ki. Azoknak az alkalmazottaknak beszámitható javadalmazása, akik nemcsak egy üzemágnál működnek, lehetőleg pontos tárgyi alapon való becslés utján osztandó el az egyes üzemágak között.

Ha nem kinálkozik egyéb megfelelő alap a becslésre, a kétes javadalmazások az illető üzemágakban kifizetett kétségtelen javadalmazások arányában osztandók fel.

4. §. Azok az összetett üzemek, amelyek a II. számu mellékletben mint ilyenek szerepelnek, a munkaadó hozzájárulása esetén az illető üzemczim részére ott megállapitott átlagos veszélyességi osztályba sorozandók. Ehhez képest az ilyen üzemek besorozása előtt a munkaadó nyilatkozattételre hivandó fel. Ha a munkaadó a kitüzött záros határidő alatt nem nyilatkozik, az vélelmezendő, hogy az átlagos veszélyességi osztályba való sorozást kivánja.

Ha az összetett üzem a II. számu mellékleten már megállapitott átlagos veszélyességi osztályba soroztatik, az egyes üzemágakban kifizetett javadalmazást nem szükséges különkülön nyilvántartani.

5. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága az érdekelt munkaadók hozzájárulásával olyan összetett üzemeket is átlagos veszélyességi osztályba sorozhat, amelyek a II. számu mellékleten nem szerepelnek összetett üzemek gyanánt, ha az ilyen üzemek száma és terjedelme indokolttá teszi, hogy a jövőben a veszélyességi táblázatban megfelelő külön üzemczimek vétessenek fel az ilyen üzemek számára.

A veszélyességi osztály megállapitásánál ebben az esetben a jelen rendelet 12. és 13. §-ainak rendelkezései alkalmazandók.

Ilyen esetekben is köteles a munkaadó az egyes üzemágakban vagy üzemfajokban kifizetett javadalmazást, az illető üzemczimnek az uj veszélyességi táblázatba való felvételéig külön-külön nyilvántartani és bejelenteni.

6. §. Az olyan üzemek részére, amelyek a veszélyességi táblázat II. részében felsorolt üzemek bármelyike alá való sorolása esetén egészen más természetü és lényegesen különböző veszélyességü üzemekkel helyeztetnének egy sorba és amelyekre a 3. és 5. §§. rendelkezései sem alkalmazhatók, az illető üzem természetének megfelelő külön üzemczimek állapi-

tandók meg, amelyek az üzem veszélyessége alapján a veszélyességi táblázat I. részének megfelelő osztályába sorozandók.

Az igazgatóságnak külön üzemczimek megállapitására vonatkozó határozatai mindenkor hivatalból felterjesztendők a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz jóváhagyás végett.

Ezek alá az üzemczimek alá üzemek csak az üzemczim és veszélyességi osztály jóváhagyása után sorozhatók.

7. §. Az előző §-okban foglalt rendelkezéseknek megfelelően sorozandók be a megfelelő veszélyességi osztályba ugy az évi költséget (T. 36. §.), mint a tőkefedezetet (T. 39. §.) felosztó és kirovó eljárás utján fedező vállalatok. Ugyanazon eljárás alapján megállapitandó az előre megállapitott biztositási dijat fizető üzemek (T. 37. §.) veszélyességi osztálya is, az utóbbiaknál azonban csak nyilvántartás és adatgyüjtés czéljaira.

8. §. Veszélyességi osztályokba sorozandók a magukat baleset esetére önként biztositók és az üzemtulajdonosok által önként biztositottak is és pedig a házi cselédek a »D«, a közönséges napszámosok, továbbá a mezőgazdasági munkások és cselédek — kivéve a veszélyességi táblázat II. részének I. csoportjában felsorolt üzemeknél foglalkoztatottakat — a »G«, ipari üzemek tulajdonosainak balesetbiztositási kötelezettség alá nem eső alkalmazottai közül a kizárólag irodában alkalmazottak az »A« és az egyéb alkalmazottak a »D« osztályba.

Az egyéb önkéntesen biztositottak veszélyességi osztálya a veszélyességi táblázat II. részének megfelelő üzemczimek szerint állapitandó meg.

9. §. A veszélyességi osztályba való sorozás után minden üzem, illetőleg külön veszélyességi osztályba sorozott üzemág vagy foglalkozás részére veszélyességi arányszám állapitandó meg és pedig a veszélyességi táblázat I. részében minden veszélyességi osztály részére megállapitott határok között.

A veszélyességi arányszám csak egész szám lehet.

Normális üzemek részére, amelyeknek veszélyessége is normális, a veszélyességi táblázat I. részében minden veszélyességi osztálynál feltünő nyomással jelzett közepes veszélyességi arányszám állapitandó meg.

Ha az üzem a rendesnél kisebb vagy nagyobb veszélyességü, a veszélyességi arányszám a közepesnél kisebbnek vagy nagyobbnak veendő, az illető veszélyességi osztály részére megállapitott határok között.

10. §. A rendesnél feltétlenül kisebb, illetőleg fokozottabb veszélyességüeknek veendők azok az üzemek, amelyekre a veszélyességi táblázat II. részében a kisebb, illetőleg fokozott veszély fenforgására felsorolt ismérvek alkalmazhatók.

Általában a kisebb veszélyesség ismérvének tekintendő a munkagépeknek elektromotorral való hajtása is, ha ezáltal a mechanikus transmisszió egészen, vagy legalább túlnyomó részben mellőztetik.

Egyébként a veszélyességi arányszám megállapitásánál különös figyelem forditandó arra, hogy az előállitás, illetőleg munka módja lényegesen eltér-e a szokásostól és ez az eltérés számbavehetően befolyásolja-e az üzem veszélyességét. Hasonlóképen figyelembe veendő az a befolyás is, amelyet az üzem szinhelye, az épitmények és üzemberendezések minősége, továbbá az óvóintézkedések és biztonsági berendezések tökéletes vagy tökéletlen volta, valamint a műszaki üzemvezetés és munkásoknak az általuk elvégzendő teendőkhöz viszonyitott szakképzettsége az üzem veszélyességére gyakorol.

11. §. Ha ugyanazon üzemnél vagy foglalkozásnál ugy a kisebb, mint a fokozott veszély ismérvei is előfordulnak, a veszélyességi arányszám ezek kölcsönös mérlegelése alapján állapitandó meg.

12. §. A jelen rendelet 5. §-ában emlitett összetett üzemek átlagos veszélyességi arányszáma oly módon határozandó meg, hogy a jelen rendelet 1—11. §-ainak megfelelően meg-

állapitandó az egyes üzemágak veszélyességi arányszáma; a veszélyességi arányszámok megszorzandók az illető üzemágakban beszámitható javadalmazásokkal és az igy nyert szorzatok összege elosztandó az egész üzem beszámitható javadalmazásainak összegével.

Ha tehát az egyes üzemágakban kifizetett beszámitható javadalmazásokat $m_1, m_2, m_3 \ldots\ldots\ldots m_n$-nel, az illető veszélyességi arányszámokat $v_1, v_2, v_3 \ldots\ldots v_n$-nel jelöljük, az átlagos veszélyességi arányszám a következő képlet alapján számitandó ki:

$$v_a = \frac{\sum_1^n m\,v}{\sum_1^n m}$$

Például két üzemág esetén:

$$v_a = \frac{m_1\ v_1 + m_2\ v_2}{m_1 + m_2}$$

Az átlagos veszélyességi arányszám is csak egész szám lehet. Ehhez képest, ha a számitás törtszámmaradékot eredményez, ez kikerekitendő olyképen, hogy az 0·5-nél kisebb számok elhanyagolandók, az 0·5-nél nagyobbak pedig egynek veendők.

13. §. A jelen rendelet 5. §-ában emlitett összetett üzemek abba a veszélyességi osztályba sorozandók, amelynek közepes veszélyességi arányszáma leginkább megközeliti az előbbi szakasz rendelkezései szerint kiszámitott átlagos veszélyességi arányszámot.

14. §. Ha valamely összetett üzem kevésbbé veszélyes üzemágában foglalkoztatottak a másik üzemággal járó üzemi veszélynek is kisebb vagy nagyobb mértékben ki vannak téve, a kevésbbé veszélyes üzemág részére is arányosan nagyobb veszélyességi szám állapitandó meg.

15. §. Ha valamely üzemben vagy foglalkozásnál az 1907: XIX. t.-cz. 183. §-a alapján előirt óvórendszabályok nem foganatosittatnak vagy óvókészülékek nem alkalmaztatnak, az illető üzem vagy foglalkozás az emlitett szakasz alapján folyamatba tett eljárástól függetlenül magasabb veszélyességi osztályba sorozható, illetőleg veszélyességi arányszáma megfelelően növelhető, azonban az ily módon megállapitott veszélyességi arányszám nem lehet nagyobb, mint az illető üzem vagy foglalkozás közepes veszélyességi arányszámának kétszerese.

Ha az illető üzem vagy foglalkozás már amugy is a legmagasabb veszélyességi osztályba tartoznék, veszélyességi száma a közepes veszélyességi arányszámnak legfeljebb kétszereséig növelhető.

16. §. A veszélyességi osztályba való sorozás és a megállapitott veszélyességi arányszám érvénye az 1970. évi julius hó 1-től, vagy ha az üzem ezen időpont után keletkezett, az üzem megkezdésétől, általában addig tart, mig a veszélyességi táblázat, amelynek alapján a besorozás történt és a veszélyességi arányszám megállapittatott, érvényben van.

Ha azonban a besorozás és veszélyességi arányszám megállapitása után oly addig előtte ismeretlen körülmények jutnak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának tudomására, melyek a veszélyességi osztály és szám megállapitását befolyásolják, az üzem a tulajdonos meghallgatása után az előbb emlitett időszakon belül is más veszélyességi osztályba sorozható, vagy részére más veszélyességi arányszám állapitható meg.

17. §. Ha valamely üzem az 1907. évi XIX. t.-cz. 184., illetőleg a jelen rendelet 15. §-a alapján soroztatott magasabb veszélyességi osztályba és kapott magasabb veszélyességi arányszámot, ezen rendelkezés hatálya mindenkor az illető egész számadási évre kiterjed.

Amennyiben az előirt óvórendszabályok vagy óvókészülékek a következő számadási év megkezdéseig nem foganatosittattak, illetőleg alkalmaztattak, vagy a munkaadó a foganatositást, illetőleg alkalmazást a következő számadási év első harmadában

az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak szabályszerüen be nem jelentette, a rendelkezés a következő egész számadási évre is hatályban marad.

18. §. A munkaadók kötelesek minazon adatokat, amelyek üzemük veszélyességi osztályának és számának megállapitásához szükségesek, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárral az igazgatóság által megállapitandó módon és időben közölni.

Ha a munkaadó ezeknek a kötelezettségeknek nem tesz eleget és mulasztását a kerületi munkásbiztositó pénztár által kitüzendő legfeljebb 15 napi határidő alatt sem pótolja, a pénztár jogositva van arra, hogy a bejelenteni elmulasztott adatokat a munkaadó költségére kiküldendő saját közege vagy közegei által a helyszinén vétesse fel. (T. 20. §.)

19. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának minden veszélyességi osztályba való sorolásra, veszélyességi szám, tőkefedezeti kötelezettség és a törvény 37. §-ában előre meghatározott biztositási dijfizetés kötelezettségének megállapitására vagy megváltoztatására vonatkozó határozata nyolcz nap alatt irásban kézbesitendő az érdekelt félnek és kerületi munkásbiztositó pénztárnak; a határozat rendelkező része — az önként biztositottakra vonatkozó határozatok kivételével — a »Munkásbiztositási Közlöny«-ben is közzéteendő.

A határozatban megjelölendő a veszélyességi táblázat II. része azon üzemczimének tételszáma, amely alá a besorozás történt és a veszélyességi osztály és veszélyességi szám is.

A határozatban megállapitandó az is, hogy a szóban levő üzem tőkefedezet nyujtására, vagy az évi költségek fedezésére köteleztetik-e, önkéntesen biztositottakra vonatkozó határozatokban pedig az önkéntes biztositás tényén kivül megállapitandó a fizetendő járulék nagysága is.

Ha az illető üzemczimnek megfelelő közepes veszélyességi számtól eltérő veszélyességi szám állapittatott meg, vagy ha a jelen rendelet 12. §-ában részletezett eljárás alkalmaztatott, a határozat részletesen indokolandó.

A 12. §-ban részletezett eljárás alkalmazása esetén az indokolás keretében a számitás is részletesen közlendő.

20. §. Az előre megállapitott biztositási dijat fizető üzemeknek (T. 37. §. első bekezdés) veszélyességi osztályba sorozása, tekintettel arra, hogy ezek csak nyilvántartás és adatgyüjtés czéljából soroztatnak be, nem közlendő az érdekeltséggel.

Az ilyen üzemekre vonatkozólag olyan indokolt határozat hozandó, mely az iránt rendelkezik, hogy az illető üzem az 1907 : XIX. t.-cz. 37. §-a alapján az alkalmazottanként három korona évi balesetbiztositási dijat fizető vállalatok közé soroztatik.

21. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának veszélyességi osztály, veszélyességi szám, továbbá tőkefedezet vagy előre meghatározott biztositási dijfizetés kötelezettségének megállapitására vagy megváltoztatására vonatkozó határozatai a határozat kézbesitését, illetőleg közzétételét követő naptól számitott tizenöt napon belül bármely érdekelt által a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz felebbezhetők:

Érdekeltek:

a) a biztositásra kötelezett üzemekre vonatkozó határozatoknál:

1. a besorozott üzem tulajdonosa;
2. bármely biztositásra kötelezett üzem tulajdonosa;

b) az önkéntesen biztositottakra vonatkozó határozatoknál:

a biztositási dijat fizető személy.

22. §. A felebbezés csak a veszélyességi osztály, a veszélyességi szám, a tőkefedezet nyujtására vonatkozó kötelezettség és a törvény 37. §-ában előre meghatározott biztositási dij fizetésére vonatkozó kötelezettség megállapitása vagy megváltoztatása ellen irányulhat.

A veszélyességi táblázat és a jelen rendelet határozmányai ellen irányuló felebbezések érdemleges tárgyalás alapjául nem szolgálhatnak és

a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal által hivatalból visszautasittatnak.

23. §. A felebbezés az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál nyujtandó be, amely azt az ügyre vonatkozó összes iratokkal együtt nyolcz napon belül a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszteni köteles.

24. §. A m. kir. állami munkásbiztositási hivatal határozatáról a felebbezésnél érdekeltek, névszerint az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár, a besorozott és felebbezők a határozat hozatalától számitott nyolcz nap alatt irásban értesittetnek és a határozat rendelkező része a »Munkásbiztositási Közlöny«-ben közzététetik.

25. §. Jelen rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Mellékletek a 700/1908. számhoz.

I. számu melléklet.

A veszélyességi osztály	a hozzá tartozó veszélyességi arányszámok				
megnevezése					
A	2	—	3	—	4
B	4	—	6	—	8
C	6	—	9	—	12
D	9	—	12	—	15
E	12	—	16	—	20
F	15	—	20	—	25
G	19	—	25	—	31
H	23	—	31	—	39
J	29	—	39	—	49
K	36	—	48	—	60
L	43	—	58	—	73
M	53	—	70	—	87
N	63	—	84	—	105
O	75	—	100	—	125

II. számu melléklet.

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszé-lyes-ségi osztály
	I. Mezőgazdasági gépüzem.	
1.	Gőz- és egyéb mótoros ekék	O
2.	Gőz- és egyéb mótoros cséplőgépek .... A kisebb veszélyesség ismérvei: Az etető-készülék megfelelő biztositása és az összes mozgó gépalkotórészek burkolása.	O
3.	Állati erővel hajtott cséplőgépek .... A kisebb veszélyesség ismérvei: Az etető-készülék megfelelő biztositása, a járgány fogaskerekeinek, a transmissiotengelyek és egyéb mozgó gépalkotórészeknek burkolása.	K
4.	Takarmányfüllesztók	G
5.	Takarmányapritógépek, szecskavágók	O
6.	Aratógépek	M
7.	Vetógépek	C
8.	Tejszeparátorok	E
	II. Állatok hizlalása.	
9.	Szarvasmarhahizlalás	H
10.	Sertéshizlalás	E
11.	Baromfihizlalás	D
12.	**III. Kertészet**	D
	IV. Szállitás és raktározás.	
	a) *Vasutak.*	
13.	Vasutak vontatási menetszemélyzete	L
13/a.	Vasutak fütőházi személyzete	J
14.	Vasutak irodai személyzete az állomási szolgálatban alkalmazott irodai személyzet kivételével	B
15.	Vasutak pályaudvarain folytatott ipari üzemek (vendéglők, árusitó üzletek) személyzete	G
16.	Vasutak állomási személyzete	J
17.	Vasutak pályaszemélyzete	J
18.	Vasutak műhelyszemélyzete	H
19.	Vasutak vonatkisérő személyzete	L
20.	Közuti vasutak irodaszemélyzete	A
21.	Közuti gőzvasutak	J

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
22.	Elektromos közuti vasutak	G
23.	Állati erővel vontatott közuti vasutak	F
24.	Guritó pályák, elemi és állati vonóerő nélkül	L
25.	Drótkötélpályák	L
26.	Gyári iparvasutak	H
	b) *Egyéb szárazföldi szállitó üzemek:*	
27.	Temetkezési vállalatok A kisebb veszélyesség ismérve: az üzem csekélyebb intenzitása pl. kisebb községekben.	D
28.	Bérkocsisipar A kisebb veszély ismérve: az üzem csekélyebb intenzitása pl. kisebb községekben.	G
29.	Társaskocsi-(omnibusz-) vállalat A kisebb veszély ismérvei: az üzem csekélyebb intenzitása, kisebb járművek.	H
30.	Automobilfuvarozási vállalat A kisebb veszély ismérvei: az üzem csekélyebb intenzitása, csekély menetsebesség, könnyü tárgyak szállitása. A fokozott veszély ismérvei: nagy menetsebesség, sulyos tárgyak szállitása.	K
31.	Társzekerek, sulyos tárgyakat (pl. épitési anyagot, szenet stb.) szállitó kocsik A kisebb veszély ismérvei: az üzem csekélyebb intenzitása pl. kisebb városokban.	O
32.	Könnyebb (rugós) teherszállitó kocsik	H
33.	Teherszállitás motorikus és állati erő nélkül (hordárok stb.)	D
34.	Talyigás fuvarosok (kordélyok)	L
35.	Szállitmányozó vállalatok A kisebb veszély ismérvei: az üzem csekélyebb intenzitása pl. kisebb városokban.	L
36.	Luxusautomobilok A fokozott veszély ismérve: nagy menetsebesség.	O
	c) *Posta-, távirda- és távbeszélő-üzem:*	
37.	Postaszolgálat, a postajárati és mozgópostaszolgálat kivételével	B
38.	Postajárati szolgálat	F
39.	Mozgópostaszolgálat	J
40.	Távirdaszolgálat, a készülékek, vezetékek gyártása, szerelése és fentartása nélkül	B
41.	Táviróvezetékek és készülékek szerelése és fentartása	L
42.	Távbeszélőszolgálat a készülékek, vezetékek gyártása, szerelése és fentartása nélkül	B
43.	Távbeszélővezetékek és küészlékek szerelése és fentartása	L

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	d) *Vizi szállitás:*	
44.	Gőzhajók tisztikara, gépészeti személyzete és legénysége	K
44/a.	Gőzhajóvállalatok tisztán irodákban foglalkoztatott alkalmazottai	B
45.	Gőzhajók vendéglői személyzete	F
46.	Gőzhajóvállalatok kikötői és egyéb személyzete	H
47.	Uszályhajók személyzete	J
48.	Belvizi hajózás, mótoros üzem nélkül	J
49.	Révek, kompok, repülő hidak	H
50.	Hajóvontatóvállalatok (állati erővel)	H
51.	Mótoros csónakvállalatok	K
52.	Evezős és vitorlás csónakkölcsönző vállalatok	E
53.	Tutajozás A kisebb veszély ismérvei: a viz csekély esése és mélysége.	J
54.	Hajórakodási vállalatok	M
	e) *Raktárvállalatok:*	
55.	Mótorikus erőre berendezett raktárvállalatok, beleértve az árufuvarozást is	H
56.	Tüzifa és szénraktárok, tüzifaapritást és fuvarozást is beleértve A kisebb veszély ismérvei: a faapritás és saját fuvarozási üzem hiánya.	K
57.	Szén- és kokszraktárak fuvarozással együtt A kisebb veszély ismérve: saját fuvarozási üzem hiánya.	G
58.	Automobilraktárak (automobilgarageok). bele nem értve az automobilkezelést	H
59.	Kézi üzemre berendezett raktárvállalatck	G
60.	Fatelepek fuvarozással együtt A kisebb veszély ismérve: saját fuvarozási üzem hiánya.	J
61.	Külön meg nem nevezett kereskedelmi vállalatok fuvarozás nélkül	C
	V. Bánya- és kohóvállalatok, a kohóvállalatokkal kapcsolatos üzemek.	
62.	Koksz-(pirszén-) gyártás	H
63.	Földviaszbányászat	O
64.	Petroleumkutatás és petroleumbányászat	G
65.	Nagyolvasztók	L
66.	Vas- és aczélgyárak, kavaró és frissitő eljárással	H

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
67.	Bessemer-, Thomas- és Martin-rendszerü vas- és aczélgyárak	K
68.	Tégelyaczélgyárak, bele nem értve a tégelygyártást	H
69.	Aczélöntődék	K
70.	Csőhengerművek	H
71.	Bádoghengerművek	F
72.	Lemezhengerművek	H
73.	Drót- és finomvashengerművek	J
74.	Nagyobb tárgyakat előállitó vashengerművek	J
75.	Hámorok és szerkovács-üzemek	H
76.	Nagyobb gőzpöröly üzemek és sajtoló művek	J
77.	Többféle üzemággal biró vas- és aczélgyárak (nagyolvasztók, fémhuták, hámorok és hengerművek) közös rezsimunkálatai (iparvasutak, raktár és fuvarozási üzemek, javitóműhelyek stb.)	J
78.	Rézművek, rézhámorok és rézhengerművek	H
79.	Horganygyárak, horganyhengerművek	E
	VI. Kő- és földipar.	
	a) *Kőbányák:*	
80.	Czementmárgabányák	K
81.	Zsirkőbányák	L
82.	Palakőbányák	N
83.	Kavicsbányák, a kavicstörést is beleértve A kisebb veszély ismérve: a kavicstörésnek a bánya veszélyes körzetén kivül való végzése.	O
84.	Kőbányák, beleértve a nyers anyagnak kövezőkővé és kőfaragóáruvá való feldolgozását is, ha csak a hulladékkő dolgoztatik föl kézzel tört kavicscsá A fokozott veszély ismérve: a kőanyagnak a bányában, vagy a bánya veszélynek kitett körzetében való feldolgozása.	L
85.	Egyéb kőbányák A fokozott veszély ismérvei kőbányáknál (80—85): laza kőzet, amely könnyen csuszamlik, kedvezőtlen művelési mód, kihajló sziklafalak; robbantó szerek alkalmazása az esetben, ha nincs teljesen megfelelő szakértelemmel biró üzemvezető. A kisebb veszély ismérvei kőbányáknál (80—85): kedvező művelési mód; a beomlás veszélyének lehető korlátolt volta; biztonsági robbantószerek alkalmazása; földalatti bányászásnál: teljesen megfelelő szakértő üzemvezetés és robbantószerek teljes mellőzése.	O

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	b) *Ásótelepek:*	
86.	Homok- és kavicsásótelepek	N
	A kisebb veszélyesség ismérvei: legföljebb 2 m. magasságú fokokban való lépcsőzetes művelés, a lépcsősikok megfelelő szélessége, az anyagnak a természetes csuszamlási szög határán belül való ásása, a fajtázó munka túlnyomó volta.	
	A fokozott veszélyesség ismérvei: kedvezőtlen művelési mód, csuszamlásra hajló vagy aláásott gödörfalak.	
87.	Tőzegásótelepek	D
	A fokozott veszélyesség ismérve: a gépüzem.	
88.	Egyéb ásótelepek	M
	Ismérvek ugyanazok, mint a 86. czimnél.	
	c) *Kőfeldolgozó üzemek:*	
89.	Kvarcz- és sulypátörlő malmok	H
90.	Czementgyárak, bele nem értve a famegmunkálást	G
91.	Czementárugyártás	D
92.	Gipszgyárak, gipszőrlőmalmok	L
93.	Körkemenczés mészégető üzemek	G
94.	Egyéb mészégető üzemek	H
95.	Kavicstörés gépekkel	J
96.	Kavicstörés kézi üzemmel	K
97.	Malomkógyártás	G
98.	Kőfürészelő és kőcsiszoló telepek (sirkőgyárak stb.)	F
99.	Palakőfeldolgozó üzemek, mótoros üzemmel, famegmunkálás nélkül	E
100.	Palakőfeldolgozó üzemek, kézi erővel, famegmunkálás nélkül	C
101.	Kőfaragó üzemek.....................................	H
102.	Szobrászati üzemek	E
	A kisebb, illetőleg fokozottabb veszély ismérve: az épületeken való munka módja és terjedelme.	
103.	Drágakőcsiszoló üzemek	D
104.	Csiszolóanyag- és csiszolókoronggyártás	E
	d) *Földfeldolgozó üzemek:*	
105.	Magnezitpörkölő-telepek	F
106.	Kaolin- és festékföldiszapolás	E
107.	Agyagárúgyártás kézi erővel	B
108.	Agyagárúgyártás mótoros üzemben	D

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
109.	Cserépkályhagyártás	D
110.	Kőedénygyártás	D
111.	Terrakottagyártás	A
112.	Majolikaárugyártás kézi erővel	A
113.	Majolikaárugyártás mótoros üzemben	B
114.	Porczellángyártás kézi erővel	A
115.	Porczellángyártás motoros üzemben	B
116.	Öntőtégelygyártás	D
117.	Samottárugyártás	E
118.	Téglagyártás kézi erővel az agyagbányászást is beleértve	F
119.	Géptéglagyárak, az agyagbányászást is beleértve	H
120.	Salaktéglagyártás	G
121.	Mészhomokkőgyártás	G
122.	Habarcsgyárak, ide nem értve a fuvarozást	H
123.	Hővédőanyaggyártás, a szerelési munkálatokat is beleértve	E
124.	Kittgyártás	C
125.	Krétagyártás	C
126.	Gipszárugyártás	B
127.	Tőzegfeldolgozó gyárak	F
	c) *Üvegipar:*	
128.	Üveggyártás, a táblaüveggyártás kivételével	C
129.	Táblaüveggyártás	G
130.	Üveggomb- és üveggyöngygyártás és feldolgozás	A
131.	Üvegcsiszológyárak	B
132.	Tükörgyártás, famegmunkálás és üvegmaratás	D
133.	Üvegfestés, üvegnyomás nélkül	B
134.	Üvegesipari üzemek	D
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérvei: az építési munkálatok neme és terjedelme.	
	VII. Fémfeldolgozó üzemek:	
	a) *Nemesfémet feldolgozó üzemek:*	
135.	Aranyárugyártás mótoros üzemben	B
136.	Aranyárugyártás kézi erővel	A
137.	Ezüstárugyártás mótoros üzemben	C
138.	Ezüstárugyártás mótor nélkül	A
139.	Arany- és ezüstdrótgyártás	C
140.	Marafeldolgozó művek	F

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	b) *Vas- és aczélfeldolgozó üzemek:*	
141.	Vasöntődék mótoros üzemmel	H
	A kisebb veszély ismérve: kizárólag kis öntvények gyártása.	
142.	Vasöntődék mótor nélkül	F
143.	Vas- és aczéldrótárugyártás	E
144.	Drótkötélgyártás	F
145.	Drótszeggyártás	E
146.	Vas- és aczéldrótfonadékgyártás	F
147.	Vas- és aczéldrótárugyártás	F
148.	Vasszeggyártás mótoros üzemekben	E
149.	Vasszeggyártás kézi erővel	C
150.	Csavar- és szegecsgyártás	E
151.	Tűgyártás	C
152.	Kaszagyártás	E
153.	Lánczgyártás	E
154.	Kocsitengelygyártás	G
155.	Vasbádogárugyártás, bádogosipar mótoros üzemben	F
156.	Vasbádogárugyártás, bádogosipar kézi erővel	C
	A kisebb, illetőleg fokozott veszélyesség ismérve: sajtók és nyomógépek kisebb vagy nagyobb mértékben való alkalmazása.	
157.	Vasesztergályozó üzemek	E
158.	Vas- és aczél-, apró és diszműárugyártás	F
	A kisebb illetőleg fokozott veszély ismérve: nyomó-, sajtoló- és köszörülő-gépeknek kisebb vagy nagyobb mértékben való alkalmazása.	
159.	Egyéb vas- és aczélárugyártás (egyebütt külön meg nem nevezett vas- és aczéláruk gyártása, ha azok öntés, emelők és daruk alkalmazása nélkül túlnyomó részben lakatos, esztergályos stb. hasonló munkával állittatnak elő)	F
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve ugyanaz, mint a 158. czimnél.	
160.	Vas- és aczélköszörülő és fényező üzemek	F
	A fokozott veszély ismérve: teljesen megfelelő védőkészülékek hiánya.	
161.	Vas- és aczélköszörülő üzemek, ha azokban nagy és gyorsan forgó kövek használtatnak	L
	Ismérvek, mint a 160. czimnél.	
162.	Zománczozott vasedénygyártás, a nyersedénygyártás is beleértve	F
163.	Vasedényzománczozás	C
164.	Kovácsipari üzemek	G
165.	Fegyverkovácsok	F

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
166.	Szerszámgyártás	F
167.	Reszelőgyártás	D
168.	Késgyártás mótoros üzemben	G
169.	Késgyártás kézi erővel	C
170.	Pénzszekrénygyártás	G
171.	Vasbutorgyártás mótoros üzemben	G
172.	Vasbutorgyártás kézi erővel	C
173.	Lakatosárugyártás, lakatosipari üzemek mótorikus erővel, az épitkezésnél végzett munkát is beleértve, öntőde nélkül	G
	A kisebb, illetőleg fokozott veszélyesség ismérve: az épitkezéseknél végzett munkák neme és terjedelme.	
	A kisebb veszélyesség ismérve: a kézi erővel, satuknál végzett munka túlnyomó volta.	
174.	Lakatosárugyártás, lakatosipari üzemek, kézi erővel, az épitkezéseknél végzett munkát is beleértve, öntőde nélkül	E
	A kisebb, illetőleg fokozott veszélyesség ismérve: az épitkezéseknél végzett munkák neme és terjedelme.	
	c) *Egyéb nemtelen fémeket feldolgozó üzemek:*	
175.	Betűöntődék	B
	A kisebb veszély ismérve: teljesen önműködő gépek alkalmazása.	
176.	Önöntődék mótoros üzemmel	F
177.	Önöntődék mótor nélkül	D
178.	Fémöntődék mótorral	G
	A fokozott veszély ismérve: nagy öntvények előállitása.	
179.	Fémöntődék mótor nélkül	F
	Ismérvek mint a 178. czimnél.	
180.	Fémdrótgyártás hideg uton	C
181.	Kábel- és szigeteltdrótgyártás	F
182.	Rézműves üzemek	F
183.	Fémlemezgyártás hideg uton	F
184.	Töltényhüvelygyárak	F
	A kisebb veszély ismérve: önműködő tápkészülékkel ellátott gépek alkalmazása.	
185.	Fémsajtoló és nyomó üzemek, mótorral	H
186.	Fémsajtoló és nyomó üzemek, mótor nélkül	F
187.	Fémgombgyártás mótorral	E
188.	Fémgombgyártás mótor nélkül	B
189.	Fémesztergályozó üzemek, öntődék nélkül	C

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
190.	Fémcsiszoló- és köszörülőtelepek	D
191.	Fémszinnyomó üzemek	D
192.	Fémdiszműáru- és csillárgyártás	C
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: sajtoló- és nyomógépek, továbbá köszörülő- és csiszoló-készülékek alkalmazásának mérve.	
193.	Fémapróárugyártás	E
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: sajtók és nyomógépek alkalmazásának kisebb vagy nagyobb mérve.	
194.	Ólom- és horganyárugyártás	F
195.	Kinaezüst-, pakfong-, ujezüst- stb. árugyárak	D
196.	Külön meg nem nevezett fémáruk gyártása öntés nélkül	D
	Ismérvek: mint a 192. czimnél.	
197.	Fémesző üzemek mótorral	D
198.	Galvanostegiai és galvanoplastikai üzemek	E
	VIII. Gép-, szerszám- és műszeripar; készülékek gyártása.	
	a) *Gép-, szerszám- és készülékgyártás:*	
199.	Kazán- és vasszerkezetgyárak, bele nem értve a külső szerelési munkálatokat, ha a szegecselés túlnyomóan gépek segélyével végeztetik	J
200.	Kazán- és vasszerkezetgyárak, bele nem értve a külső szerelési munkálatokat, ha a szegecselés túlnyomóan kézi erővel végeztetik	L
201.	Géplakatos üzemek és gépjavitó műhelyek mótorral	H
202.	Géplakatos üzemek és gépjavitó műhelyek mótor nélkül	E
203.	Gépgyárak általában, bele nem értve a kazángyártást	H
204.	Mezőgazdasági gépgyártás	J
	A kisebb veszély ismérve: a famegmunkáló gépek hiánya.	
205.	Malomberendezések gyártása és javitása	K
206.	Varrógép- és varrógépalkotórészgyártás	D
	A fokozott veszély ismérvei: saját öntöde, famegmunkáló gépek alkalmazása.	
207.	Irógépgyártás	D
208.	Szikvizkészülékek gyártása	D
209.	Tüzoltókészülékek és szerek gyártása	E
210.	Kézi szövőszékek gyártása	F
211.	Fujtatógyártás	G
212.	Kazán- és gépszerelvények gyártása	F
	A kisebb veszély ismérve: kizárólag kis tárgyak gyártása.	

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
213.	Központi fütések, viz- és gázvezetékek alkotórészeinek gyártása és szerelése mótoros üzemben	H
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a szerelési munkák neme és mérve.	
214.	Központi fütések, viz- és gázvezetékek alkatrészeinek gyártása és szerelése mótor nélküli üzemben	F
	Ismérvek: mint a 213. czimnél.	
	b) *Közlekedési eszközök gyártása:*	
215.	Kocsigyártó-telepek mótorral	G
216.	Kocsigyártó-telepek mótor nélkül	D
217.	Hajógyárak	J
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a tulajdonképeni hajóépitési munkálatok kisebb vagy nagyobb mérve.	
218.	Hajóácstelepek mótor nélkül	G
219.	Mozdonygyárak	J
220.	Vaggongyártás	J
221.	Automobilgyártás....................................	G
222.	Kerékpár-(velociped-) gyártás	C
	c) *Fegyvergyártás:*	
223.	Katonai lőfegyverek gyártása	F
224.	Vadászfegyverek gyártása mótorral....................	E
225.	Vadászfegyverek gyártása mótor nélkül................	C
226.	Ágyugyártás	K
227.	Torpedógyárak	H
228.	Kézi lőfegyverek kipróbálása; lőfegyvervizsgáló állomás-	L
	d) *Műszer-, időmérő- és világitókészülékgyártás:*	
229.	Természettani, mennyiségtani és vegytani készülékek és műszerek gyártása mótorral	C
230.	Természettani, mennyiségtani és vegytani készülékek és műszerek gyártása mótor nélkül	B
231.	Orvosi és sebészeti műszerek és készülékek gyártása mótorral	D
232.	Orvosi és sebészeti műszerek és készülékek gyártása mótor nélkül	B
233.	Mérleggyártás mótoros üzemben	G
	A kisebb veszély ismérve: a famegmunkáló gépek hiánya.	
234.	Mérleggyártás mótor nélkül	E

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
235.	Erősáramu elektromos gépek és készülékek gyártása mótoros üzemekben, beleértve a szerelési munkálatokat is	G
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a szerelési munkálatok neme és mérve.	
236.	Erősáramu elektromos gépek és készülékek gyártása mótor nélkül, a szerelést is beleértve	E
	Ismérvek: mint a 235. czimnél.	
237.	Gyengeáramu elektromos gépek és készülékek gyártása mótoros üzemben, a szerelést is beleértve	F
	Ismérvek: mint a 235. czimnél.	
238.	Gyengeáramu elektromos gépek és készülékek gyártása motor nélkül, a szerelést is beleértve	E
	Ismérvek: mint a 235. czimnél.	
239.	Óragyártás motoros üzemben	D
240.	Óragyártás motor nélkül	A
241.	Viz- és gázmérőóragyártás motoros üzemben, öntőde nélkül	D
242.	Viz- és gázmérőóragyártás öntőde és mótor nélkül	B
243.	Mechanikusok mótoros üzemmel	E
244.	Mechanikusok mótor nélkül	B
245.	Lámpagyártás	E
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a sajtoló és nyomógépek alkalmazásának mérve.	
246.	Izzótestgyártás	E
247.	Izzólámpagyártás	G
248.	Természettani és vegytani laboratoriumok	E
	e) *Hangszeripar:*	
249.	Zongora- és harmoniumgyártás mótoros üzemben	F
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: famegmunkáló gépek alkalmazásának mérve.	
250.	Zongora- és harmoniumgyártás mótor nélkül	C
251.	Orgonagyártás	E
252.	Külön meg nem nevezett hangszerek gyártása motoros üzemben	D
	Ismérvek: mint a 249. a. czimnél.	
253.	Külön meg nem nevezett hangszerek gyártása motor nélkül	B
	f) *Külön meg nem nevezett mótoros üzemek:*	
254.	Mótoros felvonók, liftek	G
255.	Gőzkazán és gőzgépüzem	F
256.	Elektromos üzem	D

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszé-lyes-ségi osztály
	IX. Vegyészeti ipar.	
	a) *Vegyészeti és gyógyászati czikkek gyártása:*	
257.	Őrlő és poritó üzemek (csontörlő malmok, kénmalmok stb.)	F
258.	Szervetlen sók, savak, alkaliák gyártása	G
259.	Chlorgázgyártás cseppfolyósitás nélkül és alchlorsavas sók gyártása	H
260.	Gyógyszerészeti czikkek gyártása	E
261.	Csontzsir-kivonógyárak benzin használata nélkül	H
262.	Csontzsir-kivonógyárak benzin használatával	L
263.	Csontolajgyárak	H
264.	Enyv-, zselatin- és spodiumgyárak mótoros üzemmel. A fokozott veszély ismérve: benzin alkalmazása az extractiónál.	J
265.	Enyvgyárak mótor nélkül. Ismérvek: mint 264. czimnél.	G
266.	Műtrágyagyárak mótoros üzemmel	H
267.	Műtrágyagyárak mótor nélkül	E
268.	Mesterséges takarmány gyártása	G
269.	Műselyemgyártás rézoxidammoniak celluloseból	F
270.	Falepároló-gyárak	F
271.	Tölgyfakivonat-(tannin-) gyárak	G
272.	Külön meg nem nevezett vegyészeti gyárak	G
	b) *Festékgyártás:*	
273.	Festékfaőrlés	K
274.	Kátrányfestékgyártás	G
275.	Nyomdafestékgyártás	D
276.	Ultramaringyártás	G
277.	Ólom- és horganyfestékek gyártása	F
278.	Földfesték, szépitett és vegyi festékek gyártása	F
279.	Porczellán-, zománcz- és üvegfestékgyártás	F
280.	Külön meg nem nevezett festékek gyártása mótoros üzemben	F
281.	Külön meg nem nevezett festékek gyártása mótor nélkül	C
282.	Koromgyártás	E
283.	Lakk-, firnisz- és lakkfestékgyártás	G
284.	Czipőfénymázgyártás, dobozgyártás nélkül	C
285.	Tintagyártás	B
286.	Iróngyártás	F

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	c) *Kátrány- és gyantafeldolgozó üzemek:*	
287.	Gyantalepárolási termékek gyártása	H
288.	Kátránytermékek gyártása mótoros üzemekben (karbolsav, naftalin, kátrányos fedőlemez stb.), bele nem értve a tetőfedési munkálatokat	H
289.	Kátránytermékek gyártása mótor nélkül, bele nem értve a tetőfedési munkálatokat	F
290.	Bitumen- és aszfaltgyárak	H
291.	Aszfaltmasztiksz-gyárak motorral, az aszfaltburkolási munkálatokat is beleértve	G
292.	Aszfatgyárak mótor nélkül, az aszfaltburkolási munkálatokat is beleértve	F
293.	Illó- (aetherikus) olajok gyártása.....................	E
294.	Pecsétviaszgyárak	D
	d) *Robbanó- és gyujtóanyagok gyártása:*	
295.	Aromatikus nitrovegyületek (pikrinsav, ennek vegyületei, nitrokrezol, trinitrotoluol stb.) gyártása és feldolgozása	H
296.	Robbanó gyujtókeverékek (robbantó gyutacsok, gyutacsok, aknagyutacsok stb.) gyártása és feldolgozása..	N
297.	Tüzijátékszerek gyártása és kezelése, beleértve a burokkészitést is	O
298.	Nitrocellulosegyártás (nedves uton)	G
299.	Nitrocellulosegyártmányok (celluloid, kollodium, celluloidin stb.) előállitása	K
300.	Műselyemgyártás nitrocelluloseterniékekből	K
301.	Nitrocellulosepor gyártása és kezelése, beleértve a tölténygyártást is	J
302.	Nitroglyceringyártás	N
303.	Nitroglycerinpor gyártása és feldolgozása, beleértve a tölténygyártást is	K
304.	Fekete lőporgyártás	K
305.	Biztonsági robbantószerek gyártása és feldolgozása	J
306.	Fekete lőportölténygyártás	K
307.	Tüzérségi lövedékgyujtók és gyujtószerek gyártása	J
308.	Gyujtózsinórgyártás..................................	H
309.	Celluloidárugyártás	G
310.	Gyufagyártás, dobozgyártás és fasodronygyártás nélkül..	D
	X. Fütő- és világitóanyagok gyártása, olajgyártás, fütés és világitás.	
	a) *Fütő- és világitóanyagok gyártása:*	
311.	Viaszgyárak mótoros üzemmel	D
312.	Viaszgyárak mótor nélkül	C

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
313.	Faggyu- és zsirolvasztó-telepek, stearin-, glycerin-, margarin-, műváj- és kókuszzsirgyártás motoros üzemben vagy gőzkazán alkalmazása mellett	G
314.	Faggyu- és zsirolvasztó-telepek, stearin-, glycerin-, margarin-, művaj- és kókuszzsirgyártás motor és gőzkazán nélkül	E
315.	Gyertyaöntőgyárak mótoros üzemmel	F
316.	Gyertyaöntés mótor nélkül	D
317.	Szappangyárak mótoros üzemmel	G
318.	Szappangyárak mótor nélkül	D
319.	Kőolajfinomitók	H
320.	Világitógázgyártás a gázgyárakkal kapcsolatos szokásos szerelési munkákat is beleértve	F
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a szerelési munkálatok neme és mérve.	
321.	Brikettgyártás (sajtolt széntéglagyártás)	M
322.	Vizgázt és egyéb külön meg nem nevezett karburált gázkeverékeket előállitó gyárak, a szokásos szerelési munkákat is beleértve	G
323.	Olajgázgyárak, a gázsüritést is beleértve	G
324.	Acetylengázfejlesztő-telepek	H
325.	Szénsavsüritő és cseppfolyósitó üzemek	H
326.	Külön meg nem nevezett gázsüritő és cseppfolyósitó üzemek	K
	b) *Olaj- és zsiradékgyártás:*	
327.	Növényolajgyárak	F
328.	Növényolajfinomitók	F
329.	Illatszergyártás motoros üzemben	C
330.	Illatszergyártás motor nélkül	B
331.	Kenőzsiradékgyártás motoros üzemben, a nyersanyag lepárolása nélkül	D
332.	Kenőzsiradékgyártás motor és a nyersanyag lepárolása nélkül	C
333.	Ásványkenőolaj, ceresin és paraffingyártás, bele nem értve a gyertyagyártást	G
	A fokozott veszély ismérve: kivonatoló és lepároló készülékek kiterjedt alkalmazása.	
	c) *Fütés és világitás:*	
334.	Központi gőz- és forróvizfütések	E
335.	Gőzkonyhák	D
336.	Elektromos áramfejlesztő-telepek, beleértve a szokásos vezetékszereléstis	G

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	A kisebb veszély ismérve: a szerelési munkálatok csekély volta. A fokozott veszély ismérve: a szerelési munkálatok nagy mérve, nagyfeszültségü áram fejlesztése.	
	XI. Textilipar.	
	a) *Selyemfeldolgozás:*	
337.	Varróselyemgyártás	A
338.	Selyemgombolyitó- és csévélőgyárak	A
339.	Selyemfonógyárak	C
340.	Selyemszalagszövés- az appreturát is beleértve, mótoros üzemben	A
341.	Selyemszalagszövés az appreturát is beleértve, mótor nélkül	A
342.	Selyemszövőgyárak mótoros üzemmel, az appreturát is beleértve	B
343.	Selyemszövőgyárak mótor nélkül, az appreturát is beleértve	A
	b) *Gyapju és egyéb állati szőrök feldolgozása:*	
344.	Gyapjumosógyárak	E
345.	Műgyapju- (shoddy, mungo) gyártás	G
346.	Fésüsgyapjufonógyárak	D
347.	Kártoltgyapjufonógyárak	E
348.	Halina-(szürposztó)-gyártás	F
349.	Pokróczgyártás	D
350.	Nemezgyártás	E
351.	Gyapjuszövőgyárak mótoros üzemmel, fonás és appretura nélkül	B
352.	Gyapjuszövőgyáark mótor, fonás és appretura nélkül	A
353.	Szőnyeg- és butorszövetgyártás mótoros üzemben	C
354.	Szőnyeg- és butorszövetgyártás mótor nélkül	A
355.	Shawl- és vállkendőszövőgyárak mótorral	B
356.	Shawl- és vállkendőszövőgyárak mótor nélkül	A
357.	Gyapjuáru- és gyapjuszövetgyárak, beleértve a fonást, szövést és appreturát	D
358.	Kallózótelepek	E
359.	Posztónyiró üzemek	G
	c) *Len-, kender- és jutafeldolgozó üzemek:*	
360.	Kender- és lenkészitőtelepek	F
361.	Kenderfonógyárak mótoros üzemmel	G
362.	Kenderfonótelepek mótor nélkül	C

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
363.	Lenfonógyárak	D
364.	Jutafonógyárak	F
365.	Len- és kenderszövőgyárak mótoros üzemmel	B
366.	Len- és kenderszövőgyárak mótor nélkül	A
367.	Jutaszövőgyárak	E
	d) *Pamutfeldolgozó üzemek:*	
368.	Pamutfarkasoló telepek	L
369.	Vattagyártás, a farkasolást is beleértve	J
370.	Pamutfonógyárak	F
371.	Pamutfonalcsévélő-telepek	B
372.	Kötőpamutgyártás, fonás nélkül	B
373.	Czérnagyártás, fonás nélkül	C
374.	Pamutszalagszövőgyárak mótoros üzemmel	A
375.	Pamutszalagszövőgyárak mótor nélkül	A
376.	Lámpabélgyártás	B
377.	Pamutszövőgyárak fonás és appretura nélkül, mótoros üzemmel	B
378.	Pamutszövés mótor, fonás és appretura nélkül	A
379.	Pamut- és félgyapjuáru-gyártás, a fonást, szövést és appreturát is beleértve	D
	e) *Kikészitő üzemek:*	
380.	Lenfonálfehéritőgyárak mótoros üzemmel	D
381.	Egyéb fehéritőgyárak mótoros üzemmel	F
382.	Egyéb fehéritőtelepek mótor nélkül	C
383.	Fonál- és szövetfestőgyárak mótoros üzemmel	D
384.	Fonál- és szövetfestőtelepek mótor nélkül	B
385.	Szövetnyomótelepek a segédüzemeket (fehérités, festés, kikészités) is beleértve, mótoros üzemmel	D
386.	Szövetnyomótelepek, a segédüzemeket (fehérités, festés, kikészités) is beleértve, mótor nélkül	B
387.	Mángorlótelepek	H
388.	Fonál- és szövetkikészitő-telepek mótoros üzemmel	D
389.	Fonál- és szövetkikészitő-telepek mótor nélkül	B
	f) *Kötő- és kötszövő-üzemek:*	
390.	Művirággyártás	A
391.	Paszományárugyártás mótoros üzemben	B
392.	Paszományárugyártás mótor nélkül	A
393.	Csipkegyártás mótoros üzemben	B
394.	Csipkegyártás mótor nélkül	A
395.	Himzőgyárak mótoros üzemmel	A
396.	Himzőtelepek mótor nélkül	A

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
397.	Kötő- és kötszövetgyárak mótoros üzemmel	A
398.	Kötés és kötszövés motor nélkül	A
399.	Czérnagombgyártás motoros üzemben	A
400.	Czérnagombkészités motor nélkül	A
	XII. Papir-, bőr- és ruggyantaipar.	
	a) *Papir- és papirgépgyártás.*	
401.	Faanyaggyárak A fokozott veszély ismérve: famegmunkáló-gépeknek nagy mértékben való alkalmazása.	G
402.	Cellulosegyárak Ismérvek: mint a 401. czimnél.	G
403.	Papir- és papirlemezgyárak A fokozott veszély ismérve: famegmunkáló-gépek alkalmazása.	G
404.	Papirmaségyárak	F
	b) *Papirfeldolgozó üzemek:*	
405.	Tapétagyártás	E
406.	Szines és diszpapirok, továbbá fényképészeti papirok gyártása, papirgép nélkül mótoros üzemben	E
407.	Szines és diszpapirok, továbbá fényképészeti papirok előállitása mótor nélkül	B
408.	Viasz-, ceresin- és pergamentpapirgyártás	E
409.	Csiszolópapirgyártás	E
410.	Szivarkapapirkonfekczió	D
411.	Papirkonfekczió mótoros üzemben	D
412.	Papirkonfekczió mótor nélkül	B
413.	Levélboritékgyárak mótoros üzemmel	D
414.	Levélboritékkészités mótor nélkül	A
415.	Papirzsákgyártás mótoros üzemben	C
416.	Papirzsákgyártás mótoros nélkül	A
417.	Papirhüvelygyártás mótoros üzemben	E
418.	Papirhüvelygyártás mótor nélkül	B
419.	Papirszipkagyártás	C
420.	Papirdobozgyártás mótoros üzemben	D
421.	Papirdobozkészités mótor nélkül	B
422.	Könyvkötőüzemek mótorral	B
423.	Könyvkötőüzemek mótor nélkül	A
	c) *Bőr- és műbőrgyártás:*	
424.	Viaszosvászongyárak, vizmentes szövetek gyártása, bele nem értve a szövést	F
425.	Műbőrgyártás	F

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
426.	Fehér- és irhabőrtimárság mótor nélkül	D
427.	Bőrgyártás	F
428.	Bőrfestő-, lakkozó- és kikészitő-gyárak mótoros üzemmel A fokozott veszély ismérve: a gépmunkának nagy mértékben való alkalmazása.	D
429.	Bőrfestő-, lakkozó- és kikészitő-telepek mótor nélkül	C
	d) *Bőr- és műbőrfeldolgozó ipar:*	
430.	Szijgyártóáruk gyártása mótoros üzemben	C
431.	Szijgyártók mótor nélkül	B
432.	Bőröndösáruk gyártása mótoros üzemben	C
433.	Bőröndösáruk előállitása mótor nélkül	A
434.	Hadfelszerelési (bőráru) gyárak	E
	e) *Gummi- és guttaperchaáru gyártás:*	
435.	Gummi- és guttaperchaáurgyártás mótoros üzemben	F
436.	Gummi- és guttaperchaárugyártás mótor nélkül	B
437.	Gummiszövetgyártás mótoros üzemben	F
438.	Gummiszövetgyártás mótor nélkül	A
	XIII. Fa- és csontipar. Faragott áruk gyártása.	
	a) *Faipar:*	
439.	Erdei fakitermelés	M
440.	Facsusztatás	H
441.	Tüzifaapritó-telepek	O
442.	Kis vizi fűrészek körfűrész nélkül	J
443.	Kis vizi fűrészek körfűrészszel	N
444.	Egyéb fűrésztelepek körfűrészszel is	L
445.	Körfűrészüzemek	O
446.	Szalagfűrészüzemek	K
447.	Gyufaszálkagyártás mótoros üzemben	J
448.	Gyufaszálkagyártás mótor nélkül	D
449.	Dongagyártás mótoros üzemben	N
450.	Donga- és talpfakészités, mótor és fakitermelés nélkül	G
451.	Fagyapotgyártás, körfűrészszel	L
452.	Fagyapotgyártás, körfűrész nélkül	G
453.	Kelelőléczgyártás (párkányléczgyártás)	N
454.	Funérgyártás	L
455.	Sörderitőhánesgyártás	K
456.	Cserőrlő- és törőmalmok A fokozott veszély ismérve: nyitott törő- és vágógépek alkalmazása.	L
457.	Fazsindelygyártás mótorral	O

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
458.	Fazsindelygyártás mótor nélkül	G
459.	Faszeggyártás	Y
460.	Parafadolgozógyárak (parafadugógyárak)	D
461.	Kefefagyártás mótoros üzemben	L
462.	Kaptafagyártás	J
463.	Bot- és esernyőnyélárak	L
464.	Esztergályos és fafaragó üzemek mótorral és körfűrészszel A kisebb veszély ismérve: a gépüzem csekélyebb intenzitása.	K
465.	Esztergályos és fafaragó üzemek mótorral körfűrész nélkül Ismérvek: mint a 464. sz. czimnél.	G
466.	Esztergályos és fafaragó üzemek motor nélkül	C
467.	Fadiszmü és apróárugyártás motoros üzemben	J
468.	Hordódugógyártás körfűrészszel	K
469.	Hordódugógyártás körfűrész nélkül	G
470.	Parkettagyártás	L
471.	Ládagyárak	L
472.	Fadobozgyárak	H
473.	Hordógyártás motoros üzemben	J
474.	Hordógyártás motor nélkül: kádáripar	E
475.	Modellasztalos üzemek	H
476.	Faredőnygyárak	J
477.	Keret- és keretléczgyárak A fokozott veszély ismérve: maró és gyalulógépek, körfűrészek alkalmazása.	F
478.	Hajlitott fabutorgyárak	E
479.	Butorasztalosüzemek, mótor nélkül	D
480.	Épületasztalos üzemek mótor nélkül A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: az épitkezési munkálatok neme és terjedelme.	E
481.	Épület- és butorasztalosárugyárak gépüzeme A fokozott veszély ismérve: az épitkezési munkálatok nagy mérve.	O
482.	Épület- és butorasztalosárugyárak kézi üzeme Ismérvek: mint a 481. sz. czimnél.	E
483.	Épület- és butorasztalosárugyárak, ha a kézi és gépüzem nincs teljesen elválasztva, beleértve az épitési munkálatokat is A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a gépüzem kisebb vagy nagyobb terjedelme.	L
484.	Faóratokok, telefonszekrények, fényképezőkészülékek stb gyártása	F
485.	Fatelitő-telepek	H

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	b) *Aszbeszt, csont- és tajtékfeldolgozó ipar :*	
486.	Aszbesztárugyártás	E
487.	Legyezőgyártás	B
488.	Szaruból és csontból faragott áruk gyártása, fésügyártás (celluloidáru kivételével) mótoros üzemben	D
489.	Szaruból és csontból faragott áruk gyártása, fésügyár tás (celluloidáru kivételével) motor nélkül	B
490.	Szaru-. kódió- és gyöngyházgombgyártás motoros üzemben	D
491.	Szaru-, kódió- és gyöngyházgombgyártás mótor nélkül	B
492.	Borostyánkő- és tajtékfeldolgozó mótoros üzemek	B
493.	Borostyánkő- és tajtékfeldolgozó üzemek mótor nélkül	A
	c) *Szalma- és vesszőfonás :*	
494.	Fonott kosárárugyártás	B
495.	Szalmatokgyártás	C
	XIV. Szőr-, sörte- és tollfeldolgozó ipar.	
496.	Kefekötőipar, bele nem értve a kefefagyártást	B
497.	Kefegyártás mótoros üzemben a kefefagyártást is beleértve	H
498.	Lószőrfeldolgozótelepek	G
499.	Ágytolltisztitógyárak	E
500.	Tollfestőgyárak	B
501.	Szőrmekonzerváló üzemek	B
	XV. Élelmezési ipar.	
	a) *Növényi és állati tápszerek gyártása :*	
502.	Kávétisztitó- és fajtázótelepek	D
503.	Kávépörkölőtelepek mótoros üzemmel	D
504.	Kávépörkölőtelepek mótor nélkül	B
505.	Pótkávégyártás mótoros üzemben	D
506.	Pótkávégyártás mótor nélkül	C
507.	Füszerőrlőmalmok	H
508.	Gabonatisztitók	G
509.	Sima és félműőrlésre berendezett mótoros malmok, a szél- és hajómalmok kivételével	J
510.	Műmalmok	J
511.	Rizshántolók	J
512.	Szélmalmok	H
513.	Hajómalmok	K

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszé-lyes-ségi osztály
414.	Sütődék, péküzemek .... A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a gépüzem kisebb vagy nagyobb terjedelme.	F
515.	Tésztaárugyártás mótoros üzemben .... A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: a gyuró-, vágó- és sodró gépek alkalmazásának kisebb vagy nagyobb mérve.	K
516.	Tésztaárugyártás mótor nélkül	C
517.	Gyümölcssajtolótelepek	G
518.	Gyümölcsaszaló üzemek mótorral	G
519.	Gyümölcsaszaló üzemek mótor nélkül	B
520.	Növényi konzervek gyártása	D
521.	Keményitő- és dextringyártás	G
522.	Szőlőczukor- és szirupgyártás	F
523.	Nyersczukorgyárak	G
524.	Czukorfinomitógyárak	G
525.	Csokoládé- és czukrászárugyártás	C
526.	Czukorka- és czukorárugyártás	C
527.	Mustárgyártás	D
528.	Vágóhidak	F
529.	Baromfivágóhidak	B
530.	Béltisztitótelepek	D
531.	Mészáros üzemek mótor nélkül	D
532.	Hentes üzemek mótor nélkül	D
533.	Szalámi- és husárugyártás mótoros üzemben	K
534.	Huskonzervgyárak	E
535.	Tejfeldolgozó-telepek, sajt- és vajgyárak .... A kisebb veszély ismérve: a saját üzemben való fuvarozás hiánya.	E
	b) *Italok gyártása:*	
536.	Vizművek, csőfektetés és külső szerelési munkák nélkül	G
537.	Ásványvizforrások üzeme, mesterséges ásványviz gyártása, töltése és forgalomba hozatala .... A kisebb veszély ismérvei: a saját üzemben való fuvarozás hiánya.	F
538.	Szikvizgyártás .... Ismérvek: mint az 530. sz. czimnél.	K
539.	Szeszgyárak	G
540.	Szeszfinomitógyárak	G
541.	Sajtolt-élesztőgyártás .... Ismérvek: mint az 537. sz. czimnél.	E
542.	Törkölyszáritógyárak	F
543.	Pálinkafőzdék	F
544.	Likőrgyártás mótoros üzemben	E
545.	Likőrgyártás mótor nélkül	D

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
546.	Eczetgyártás mótoros üzemben	F
547.	Eczetgyártás mótor nélkül	E
548.	Malátagyártás	E
549.	Sörgyárak	K
550.	Sör- és malátagyárak	H
551.	Palaczksörtöltés és elárusitás	F
	A kisebb veszély ismérve: a saját üzemben való fuvarozás hiánya.	
552.	Pezsgógyártás	F
553.	Természetes jégkitermelés	L
554.	Jéggyártás	K
	A fokozott veszély ismérve: a saját üzemben való fuvarozás nagy mérve.	
555.	Kereskedelmi pinczészet	G
	XVI. Ruházati ipar.	
556.	Fehérnemügyártás mótoros üzemben	B
557.	Fehérnemügyártás mótor nélkül	A
558.	Vállfüzógyártás	A
559.	Keztyügyártás mótoros üzemben	A
560.	Keztyügyártás mótor nélkül	A
561.	Czipógyártás mótoros üzemben	C
	A kisebb veszély ismérve: a vágó, csiszoló és sarokmaró gépek hiánya.	
562.	Czipógyártás mótor nélkül	A
563.	Szalmakalapgyártás mótoros üzemben	B
	A kisebb veszély ismérve: hydraulikus sajtók hiánya.	
564.	Szalmakalapgyártás mótor nélkül	A
565.	Kalapgyártás kalaptompokból	B
566.	Kalapkonfekczió mótoros üzemben	A
567.	Ruhakonfekczió mótoros üzemben	B
568.	Ruhakonfekczió mótor nélkül	A
569.	Fezgyártás	A
	XVII. Tisztitó vállalatok; fürdők.	
570.	Fürdőüzemek	D
571.	Vegytisztitó intézetek	F
572.	Szőnyegtisztitó üzemek	C
573.	Gőzmosodák	G

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
	XVIII. Épitkezési vállalatok.	
	a) *Magasépitési vállalatok:*	
574.	Magasépités, a betonmagasépitést és kőmives ipart is beleértve	K
	A kisebb veszély ismérve: földszintes házak épitése és átalakitása, a javitási munkálatok túlnyomó volta.	
575.	Gyárkéményépités	L
576.	Ácsok és épitőállványszerelők	L
577.	Stukkateurök	K
578.	Tetőfedő-munkálatok, ha alacsony vagy lapos tetők kátránylemezzel fedetnek	L
579.	Tetőfedőipar	O
580.	Villámhárító-, táviró-, távbeszélő- és elektromos erő átviteli vezetékek szerelése	M
	A fokozott veszély ismérve: nagyfeszültségü erősáramu vezetékek szerelése.	
581.	Házeltoló és emelő vállalatok	K
582.	Házak és egyéb épitmények lebontásával foglalkozó vállalatok	O
	b) *Egyéb épitkezési vállalatok:*	
583.	Utépités	J
584.	Kövezőipar	H
585.	Aszfaltburkoló munkálatok	H
586.	Beton és aszbesztpadló és falburkoló munkálatok	H
587.	Alagutépités	L
588.	Vasutépités, bele nem értve az alagutépitést, a pályán kivüli kőfejtést és kőszállitást	L
	A kisebb veszély ismérvei: a bevágások csekély mélysége és a töltések csekély magassága, robbantások hiánya, az anyagnak kézzel vagy talyigában való szállitása.	
	A fokozott veszély ismérve: nagyobb műtárgyak, különösen terméskőfalazat épitése, a vonal nagy emelkedése.	
589.	Vasutfőntartási munkálatok	K
	A fokozott veszély ismérvei: műtárgyak, terméskőfalazatok és alagutak főntartási munkálatainak nagy mérve.	
590.	Hidépités	L
591.	Vasszerkezetek, vashidak, kazánok stb. szerelése	M
592.	Belvizszabályozási társulatok, csatornák stb. szivattyutelepei	F

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
593.	Alagcsövezési munkálatok	D
594.	Kisebb folyók, patakok és belvizek, szabályozási munkálatai	J
	A kisebb veszély ismérvei: kotrógépek alkalmazásának hiánya, puha talaj, ha beomlással nem fenyeget, kevés falazási munka.	
595.	Folyam- és folyószabályozási munkálatok	L
	Ismérvek: mint az 594. sz. czimnél.	
596.	Csatornaépités	J
	A kisebb veszély ismérve: a munkálatok csekély mélységben való végzése, ha azok robbantás nélkül történnek és az anyagot nem gurító pályán szállitják.	
	A fokozott veszély ismérvei: a munkálatoknak nagyobb mélységben való végzése, a beomlás fokozott lehetősége nagyobb vagy számos robbantási művelet, a munkának kőbánya-üzemszerü jellege, földalatti munka.	
597.	Egyéb vizépitési munkálatok (gát- és zsilipépités stb.)	J
598.	Kikötő-épités, kikötői munkálatok	L
599.	Vizépitmények felügyelete és karbantartása kisebb folyókon, patakoknál és belvizeknél	G
600.	Vizépitmények felügyelete és karbantartása folyamokon és nagyobb folyókon	J
601.	Hajókotrómű	K
602.	Külön meg nem nevezett földmunkák. töltésépités	L
	Ismérvek: mint az 596. sz. czimnél.	
603.	Kutfuró és kutcsinálóvállalatok	O
604.	Mélyfuróvállalatok gépüzemmel	L
605.	Mélyfuróvállalatok kézi üzemmel	J
606.	Száraz kotrómű	H
607.	Erőditési épitkezések	M

XIX. Épitő-iparok.

Tétel-szám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
608.	Gáz-, vizvezeték és központi fütés szerelése	J
609.	Épület-kifütési vállalat	L
610.	Kályhásipar	C
611.	Épület- és diszműbádogosok	G
	A kisebb, illetőleg fokozott veszély ismérve: az épitési munkák neme és terjedelme.	
612.	Szobafestők	G
613.	Mázolóipar	H
614.	Czimfestők	D
615.	Aranyozók	C

Tételszám	Az üzem megnevezése	Veszélyességi osztály
616.	Kárpitos üzemek Ismérvek: mint a 611. sz. czimnél.	D
617.	Függő munkapadon végzett munkálatok	L
	XX. Épitmények fentartási munkálatai.	
618.	Csatorna- és pöczegödörtisztitás	L
619.	Utfentartás, ha az üzemnél gőzhengerelőgép is használtatik	H
620.	Utfentartás, gőzhengerelőgép használata nélkül	G
621.	Utczatisztitás, bele nem értve a fuvarozást	E
622.	Kéményseprőipar	E
623.	Ablaktisztió vállalatok	H
624.	Lakástisztitó vállalatok	B
625.	Hivatásos tüzoltóság	J
	XXI. Sokszorositó ipar.	
626.	Kő- és könyvnyomdák mótoros üzemmel A fokozott veszély ismérve: rotácziós gépek alkalmazása.	B
627.	Kő- és könyvnyomdák mótor nélkül	A
628.	Fénynyomó- és fényképészeti intézetek	A
629.	Kártyagyárak	C
	XXII. Szinházak és egyéb látványosságok.	
630.	Szinházak és mulatók	B
631.	Kinematografok	D
632.	Czirkuszok, állatszeregletek, mutatványos vállalatok stb.	K
633.	**XXIII. Gyógyintézetek és szanatóriumok**	B
	XXIV. Szállodák, vendéglők, kávéházak.	
634.	Szállodák és vendéglők	B
635.	Kávéházak	A

701. Mb. hiv. sz.
1908. ápr. 21.

A m. kir. állami munkásbizt. hivatal rendelete

a balesetbiztositás költségeinek fedezésénél követendő eljárásról.

A m. kir. állami munkásbiztositási hivatal az 1907: XIX. t.-cz. 40. §-a alapján a következőket rendeli el:

1. §. A törvény IV. fejezetében foglaltaknak megfelelően a balesetbiztositás a költségek fedezési módjának különfélesége alapján három üzletágra osztandó és pedig:

α) a mindenkori évi költséget fedező üzletágra;

β) az évi költségeken kivül a baleseti járadékok tőkeértékét is fedező üzletágra, és

γ) az önkéntesen biztositottakat magában foglaló üzletágra.

A *β)* üzletágba tartoznak a törvény 39. §-ában emlitett vállalatok, tekintet nélkül az azokban alkalmazott munkások számára, az *α)* üzletág pedig az összes többi biztositásra kötelezett üzemeket foglalja magában, ideértve azokat az üzemeket is, amelyekben ötnél több munkás rendszerint nem alkalmaztatik és amelyek természetükhöz képest nem sorozhatók a törvény 39. §-ában emlitett és a *β)* üzletágba tartozó üzemek közé és amelyek a törvény 37. §-a értelmében minden biztositásra kötelezett munkás után évenként három, illetőleg öt korona biztositási dijat fizetnek.

Végül a *γ)* üzletágba tartoznak mindazok a biztositási ügyletek, amelyek a törvény 8. §-a alapján jöttek létre.

2. §. Az *α)* üzletág költségei, az első időszaktól eltekintve, amely a törvény életbeléptétől, vagyis az 1907. évi julius hó 1-től bezárólag az 1908. évi deczember hó 31-éig tart, naptári évenként rendes felosztó és kirovó eljárás segélyével fedeztetnek oly módon, hogy az ezt az üzletágat terhelő, az évben fedezetlen költségek az egyes ebbe az üzletágba tartozó és nem a törvény 37. §-ában meghatározott évi három, illetőleg öt koronát fizető üzemekre az illető üzem veszélyességi arányszáma és az üzemben az illető évben kifizetett beszámitható javadalmazás arányában elosztatnak.

3. §. Az évi költségek az *α)* üzletágnál a következőleg állapitandók meg:

Elsősorban kiszámitandók az illető évnek az állam terhére eső igazgatási költségeken kivül a balesetbiztositásból felmerült egyéb összes kezelési és eljárási költségei, és megállapitandó, hogy ezekből mennyi esik az *α)* üzletágra. A megállapitás alapjául az az arány szolgál, amely az illető üzemágban biztositottak beszámitható javadalmazása és a baleset ellen biztositott összes személyek beszámitható javadalmazása között fennáll.

A kezelési és eljárási költségek igy kiszámitott hányadához hozzáadandók az ebbe az üzletágba tartozó biztositási ügyletekből kifolyólag fölmerült és az illető évben kifizetett baleseti segélyek és járadékok, a mult számadási időszakból fenmaradt fedezetlen kiadások és esetleges egyéb költségek, másfelől pedig levonandók az ötnél nem több munkást alkalmazó munkaadóktól bevételezett dijak és az esetleg munkaadóktól vagy más harmadik személyektől a törvény 80., 81. és 82. §§. alapján bevételezett, ebből az üzletágból kifolyólag keletkezett összegeknek az illető év terheinek csökkentésére tényleg forditott hányada, valamint az ennek az üzletágnak javára eső esetleges egyéb be-

vételek (időközben behajtott mult évi hátralékok stb.).

A törvény 80., 81. és 82. §§. alapján az α) üzletág javára bevételezett összegek ehhez képest külön alapként kezelendők, amelyből minden év végén átutalandók azok az összegek, amelyek az illető balesetek az évi terheinek fedezésére forditattak.

4. §. Az üzletág az évi költségei ily módon kiszámittatván, megállapitandó, hogy a biztositási teher, vagyis a költségek és a törvény 38. §-ának megfelelően az illető évben tartalékalapra forditandó összegek együttesen nem haladják-e meg átlagosan az illető évben a közönséges felosztót kirovó eljárás alá eső üzemekben kifizetett beszámitható javadalmazás 1%-át.

A beszámitható javadalmazások összege természetesen oly módon állapitandó meg, hogy abban az előre meghatározott biztositási dijat fizető üzemek ne szerepeljenek.

Ha a számitás 1%-nál nem nagyobb átlagos terhet mutat ki, az egész teher, vagyis az évi költség és a tartalékalapra forditandó összeg együttesen, ha pedig 1%-nál nagyobb terhet eredményez, csak az évi költség osztandó fel és rovandó ki.

5. §. A felosztó-kirovó eljárásba bevonandók az α) üzletágba tartozó összes üzemek, kivéve a törvény 37. §-a alapján előre meghatározott dijat fizető vállalatokat.

A felosztó-kirovó eljárás foganatba vételénél elsősorban a beszámitható javadalmazás egységére és a veszélyességi arányszám egységére eső az évi dijtétel számitandó ki olyképen, hogy a felosztandó és kirovandó összeg elosztandó a veszélyességi számokból és az illető veszélyességi számokhoz tartozó beszámitható javadalmazásokból képezett szorzatok összegével.

Ha tehát a 3. és 4. §-ok rendelkezéseinek megfelelően kiszámitott és az illető évben felosztandó és kirovandó összeget $K\alpha$-val, a veszélyességi számokat v_1, v_2, ... v_n-nel, az ezeknek megfelelő beszámitható javadalmazásokat pedig m_1, m_2, ... m_n-nel jelöljük, akkor az illető évi egységdijtétel φ a következő egyenlet alapján számitandó ki:

$$\varphi = \frac{K_\alpha}{\sum_1^n m\, v}$$

6. §. Az egyes üzemekre, illetőleg üzemágakra eső járulék olyan módon számitandó ki, hogy az illető üzemben vagy üzemágban a költségfelosztás időszakában kifizetett összes beszámitható javadalmazás megszorzandó az illető üzem vagy üzemág veszélyességi arányszámával és az 5. §-nak megfelelően kiszámitott egységdijtétellel.

Például egy v_1 veszélyességi arányszámmal biró üzem járuléka $k_{\alpha,1}$, amelyben m_1 beszámitható javadalmazás fizettetett ki, a következő képlet szerint számitandó ki:

$$k_{\alpha,1} = \varphi\, m_1\, v_1$$

Hasonlóképen

$$k_{\alpha,2} = \varphi\, m_2\, v_2$$

$$\vdots$$

$$k_{\alpha,n} = \varphi\, m_n\, v_n$$

Mivel ezen egyenletekből

$$\sum_1^n \varphi\, m\, v = \varphi \sum_1^n m\, v = \sum_1^n k_\alpha$$

az 5. §-ban közölt egyenletből pedig

$$\varphi \sum_1^n m\, v = K_\alpha,$$

$$\sum_1^n k_\alpha = K_\alpha,$$

vagyis a járulékok összegének egyenlőnek kell lennie a felosztott és kirótt összeggel.

Ehhez képest a felosztó művelet végrehajtása után mindenkor ellenőrzendő, hogy a kirótt járulékok

összege egyenlő-e a felosztandó összeggel.

A járulékok koronákban és fillérekben állapitandók meg. Hogy a fillér törtrészeinek mellőzése daczára is fennálljon az előző bekezdésben említett egyenlőség, az egész fillérek a vonatkozó arithmetikai szabályok szerint kiegészitendők.

7. §. A *β)* üzletág költségei, az első időszaktól eltekintve, amely a törvény életbeléptétől, vagyis az 1907. évi julius hó 1-től bezárólag az 1908. évi deczember hó 31-éig terjed, ugyancsak naptári évenként és szintén felosztó és kirovó eljárás segélyével fedeztetnek, azzal a különbséggel, hogy az illető évnek a *β)* üzletágat terhelő kezelési és eljárási költségein és az illető évben kifizetett baleseti segélyeken és járadékokon felül a járadékoknak biztositás-technikai alapon meghatározott tőkefedezete is behajtandó.

8. §. A *β)* üzletágban felosztandó és kirovandó összeg ehhez képest az első felosztási időszakra következőleg állapitandó meg:

Elsősorban kiszámitandók a *β)* üzletágat terhelő kezelési és eljárási költségek. Erre vonatkozólag a jelen rendelet 3. §-ának második bekezdésében foglaltak mérvadók.

Az igy kiszámitott összeghez hozzáadandók az illető időszakban bejelentett balesetekből kifolyólag kifizetett baleseti segélyek és járadékok, továbbá az ezek folytán várható terheknek biztositás-technikai alapon meghatározott tőkefedezeti értéke és végül a mult számadási időszakból fenmaradt fedezetlen, valamint az ezt az üzletágat terhelő esetleges egyéb kiadások is.

9. §. A várható terhek tőkefedezeti értéke külön állapitandó meg:

1. a gyógykezelés alatt álló baleseti sérültekre,
2. járadékot élvező rokkantakra,
3. járadékot élvező özvegyekre,
4. járadékot élvező árvákra és
5. járadékot élvező szülőkre és nagyszülőkre vonatkozólag.

10. §. A gyógykezelés alatt álló baleseti sérültek után várható terheknek tőkefedezeti értéke a jelen rendelet I. számu mellékletét képező táblázat segélyével állapitandó meg.

Ebbe a csoportba sorozandók:

a) mindazok a baleseti sérültek, akik a számadási időszak deczember havának 31-én a *β)* üzletág terhére gyógykezelés alatt állottak és akik a gyógykezelés tartama alatt a gyógykezelés időleges szünetelése mellett egyszer sem élveztek 14 napon túl keresetképtelenség esetére megállapitott járadékot;

b) azok a baleseti sérültek is, akik a *β)* üzletágba tartoznak ugyan, de deczember 31-én pl. a betegsegélyezést terhelő 10 hét el nem telte miatt nem a *β)* üzletág terhére gyógykezeltettek és akiknek sérülése ezen üzletág terhére előreláthatólag baleseti segélyt vagy kártéritést von maga után.

A táblázat a 100 korona beszámitható javadalmazásnak megfelelő tőkefedezeti értékeket tartalmazza. Használatára szövege nyujt kellő tájékozást.

11. §. A járadékot élvező rokkantak csoportjába sorozandók mindazok a baleseti sérültek, akiknek javára állandó vagy a gyógykezelés tartamán túl terjedő és a számadási időszak végén még érvényben levő időleges járadék állapittatott meg. Ebbe a csoportba sorozandók még azok, a számadási időszak végén gyógykezelés alatt álló baleseti sérültek is, akiknek gyógykezelése legalább 15 napig szünetelt és akiknek ezen szünetelés tartamára járadék állapittatott meg.

A járadékok tőkefedezeti értéke a jelen rendelet II. számu mellékletét képező táblázat alapján állapitandó meg, mely a járadékegység tőkefedezeti értékeit tartalmazza kor és a baleset időpontja óta a számadási évig eltelt időtartam szerint csoportositva.

A járadékot élvezők járadéka a következő év első havában esedékes járadékának tizenkétszeresével, a gyógykezelés alatt állók járadéka pedig a gyógykezelés utolsó szünetelése alkalmával megállapitott havi járadék tizenkétszeresével veendő számitásba.

A táblázat használatára nézve szövege nyujt közelebbi tájékozást.

12. §. Az özvegyek, árvák és szülők, illetőleg nagyszülők járadéka a jelen rendelet III., IV. és V. számu mellékletét képező táblázatok alapján számitandó ki, amelyek a járadékegység tőkefedezeti értékeit kor szerint csoportositva tartalmazzák.

Számitásba veendők az összes a számitási időszak végén folyó járadékok és pedig a következő év első havában esedékes járadékösszeg tizenkétszeresével.

Ha több családtag élvez járadékot, a járadékok tőkefedezeti értéke egyenként számitandó ki és az eredmények összegezendők.

Ha két szülő vagy nagyszülő együtt élvez járadékot, a fiatalabbnak kora veendő figyelembe.

13. §. A *β)* üzletágat terhelő kezelési és eljárási költségek, baleseti segélyek és járadékok, továbbá a 9—12. §-oknak megfelelően kiszámitott tőkefedezetek összegéből az illető időszakban felosztandó és kirovandó terhek megállapitása végett levonandók:

a) az ötnél több munkást nem alkalmazó, a *β)* üzletágba tartozó üzemek által a törvény 37. §-ának megfelelően befizetett biztositási dijak;

b) a törvény 80., 81. és 82. §§. alapján a *β)* üzletág javára bevételezett összegek;

c) az üzletág javára eső esetleges egyéb bevételek.

14. §. Az 1907. évi julius hó 1-től bezárólag az 1908. évi deczember hó 31-éig terjedő első időszak után a számitások minden naptári évre vonatkozólag eszközlendők.

A számitások a következő években általában szintén a 9—13. §-okban részletezett módon végzendők, azzal az eltéréssel, hogy a szükségelt tőkefedezeti összeg nem pusztán az illető évben keletkezett uj járadékok tőkefedezeti értékének kiszámitása által határozandó meg.

Az 1909. évi deczember hó 31-ével végződő számadási évtől kezdve az illető évben szükségelt tőkefedezeti összeg oly módon haitározandó meg hogy elsősorban kiszámittatik az illető év végén folyó összes — előbb, évekből is eredő — járadékoknak tőkefedezeti értéke.

Ezeknek összege a *szükségelt* tőkefedezet. A szükségelt tőkefedezetből levonatik az összes előző évekből fenmaradt *meglevő* tőkefedezet; a szükségelt és meglevő tőkefedezet különbsége adja az illető évben *fedezendő* tőkefedezet nagyságát.

15. §. A tőkefedezetként behajtott összegek külön alapként kezelendők; ebből az alapból és annak kamataiból fedezendők az összes előző évek *β)* üzletágba tartozó baleseteinek terhei.

16. §. A *β)* üzletágnak a számadási időszakra, illetőleg évre eső terhe az előzők szerint megállapittatván, az az előre meghatározott biztositási dijat fizető, öt munkásnál többet nem alkalmazó (*T.* 37. §.) vállalatok kivételével a *β)* üzletágba tartozó összes többi üzem között az illető üzem veszélyességi arányszáma és az üzemben az illető évben kifizetett beszámitható javadalmazás arányában felosztandó és kirovandó.

Ehhez képest mindenekelőtt megállapitandó a beszámitható javadalmazás egységére és a veszélyességi arányszám egységére eső az évi dijtétel olyképen, hogy az évi költség és az illető évre eső fedezendő tőkefedezet összege elosztandó a veszélyességi számokból és az illető veszélyességi számokhoz tartozó beszámitható javadalmazásokból képezett szorzatok összegével.

Ha tehát az évi költséget $K\beta$-val, az illető évre eső tőkefedezetet T-vel, a veszélyességi számokat v_1, v_2, ... v_n-nel, az ezeknek megfelelő beszámitható javadalmazásokat pedig m_1, m_2, ... m_n-nel jelöljük, akkor az illető évi egységdijtétel ψ a következő egyenlet alapján számitandó ki:

$$\psi = \frac{K_\beta + T}{\sum\limits_1^n m\,v}$$

Az egyes üzemekre, illetőleg üzemágakra eső járulék oly módon számi-

tandó ki, hogy az illető üzemben vagy üzemágban kifizetett összes beszámitható javadalmazás megszorzandó az illető üzem vagy üzemág veszélyességi arányszámával és az illető időszakra kiszámitott egységdijtétellel.

Például egy v_1 veszélyességi arányszámmal biró üzem járuléka ($k\beta_{,1} + t_1$), amelyben m_1 beszámitható javadalmazás fizettetett ki, a következő képlet szerint számitandó ki:

$$(k_{\beta,1} + t_1) = \psi\, m_1\, v_1$$

Hasonlóképen

$$(k_{\beta,2} + t_2) = \psi\, m_2\, v_2$$

$$\vdots \qquad \vdots$$

$$(k_{\beta,n} + t_n) = \psi\, m_n\, v_n$$

Mivel ezen egyenletekből

$$\sum_1^n \psi\, m\, v = \psi \sum_1^n m\, v = \sum_1^n (k_\beta + t)$$

és a jelen §-ban közölt első képlet szerint

$$\psi \sum_1^n m\, v = K_\beta + T,$$

$$\sum_1^n (k_\beta + t) = K_\beta + T,$$

vagyis a járulékok összegének a β) üzletágnál is egyenlőnek kell lennie a felosztott és kirótt összeggel. Ehhez képest a 6. §. rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

17. §. A γ) üzletág költségei oly módon fedezendők, hogy az önkéntesen biztositottak után a beszámitható javadalmazással és a megállapitott veszélyességi számmal arányos, előre meghatározott biztositási dij hajtandó be.

A biztositási dij kiszámitása akként történik, hogy a beszámitható javadalmazás megszoroztatik a megfelelő veszélyességi számmal és egy arányossági tényezővel, amely a javadalmazás egységére és a veszélyességi szám egységére eső tőkefedezeti dijtételt jelenti.

Az arányossági tényezőt π-vel, az egyes biztositottra, illetőleg biztositóra eső dijat d_1-gyel, a beszámitható javadalmazást m_1-gyel és a veszélyességi számot v_1-gyel jelölve, a biztositási dij kiszámitására a következő képlet szolgál:

$$d_1 = \pi\, m_1\, v_1$$

Hasonlóképen:

$$d_2 = \pi\, m_2\, v_2$$

$$\vdots \qquad \vdots$$

$$d_n = \pi\, m_n\, v_n$$

18. §. A π arányossági tényező további intézkedésig

0,001-nek

állapittatik meg.

19. §. A γ) üzletág javára bevételezett biztositási dijak külön alapként kezelendők. Ebből az alapból fedezendők a γ) üzletág összes költségei, amelyek az állam terhére eső igazgatási költségen kivül a balesetbiztositásból fölmerült egyéb összes kezelési és eljárási költségeknek erre az üzletágra eső hányadából és a γ) üzletágba tartozók baleseti segélyeiből és járadékaiból állanak.

A kezelési és eljárási költségeknek ezen üzletágra eső hányada a jelen rendelet 3. §-ának megfelelően állapitandó meg.

20. §. Annak állandó ellenőrzése és megállapitása végett, hogy a γ) üzletág javára behajtott biztositási dijak és esetleges egyéb ezen üzletág javára eső bevételek kellő fedezetet nyujtanak-e az erre az üzletágra háramlott terhek ellenében, minden számadási időszak végével biztositástechnikai alapon szerkesztett mérleg készitendő.

A mérleg vagyon-oldalán a γ) üzletág részére külön kezelt alapnak az illető számadási időszak végén

létező tényleges állapota szerepel, a teher-oldalra pedig a γ) üzletágban előfordult balesetek után a jövőben előreláthatólag fölmerülő terhek állitandók be.

Ezek a terhek a jelen rendeletekhez mellékelt táblázatok segélyével a jelen rendelet 9., 10., 11. és 12. §-ainak megfelelően állapitandók meg.

Az első számadási időszak a γ) üzletág részére is az 1907. évi julius hó 1-től az 1908. évi deczember hó 31-éig terjed. A többi számadási időszak tartama egy-egy naptári év.

21. §. A jelen rendelettel szabályozott felosztó és kirovó eljárás befejeztével az összes a felosztó és kirovó eljárás alá eső, az α) és β) üzletágba tartozó üzemek járulékai nagyságának megállapitása végett igazgatósági határozat hozandó, amely az érdekelt üzem tulajdonosának 8 nap alatt irásban kézbesitendő.

E határozatban közlendő az az összeg, amely a felosztó-kirovó eljárás eredményeképen az illető üzemtulajdonos terhére előiratott és a felosztás és kirovás alapjául szolgáló számitás. Közlendő azonkivül az az összeg is, amely a befolyt előlegek folytán az illető üzemtulajdonos javára iratott, továbbá az az összeg is, amely a kirótt járuléknak a befolyt előlegek összegével történt összehasonlitás eredményeképen ez üzemtulajdonos terhére vagy javára fenmaradt.

22. §. Az üzemtulajdonos terhére fenmaradt összeg legkésőbb a kirovás tárgyában hozott határozat kézbesitésétől számitott harmincz nap alatt fizetendő be a törvényes következmények terhe alatt a területileg illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárba.

Az üzemtulajdonos javára fenmaradt különbözet az üzemtulajdonos kivánságához képest a következő számadási évben előlegként a tulajdonos javára irandó, vagy pedig a szabályszerü és már esedékessé vált előlegek levonása után az üzemtulajdonosnak kiutalandó.

23. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának baleseti járulékok felosztására és kirovására, illetőleg megállapitására vonatkozó határozatai az érdekelt üzemtulajdonos, illetőleg önkéntes biztositás esetén a biztositási dijat fizető által a határozat kézbesitését követő naptól számitott 15 napon belül a következő §-ban részletezett esetekben a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz felebbezhetők, a felebbezésnek azonban a befizetési kötelezettségre halasztó hatálya nincs.

24. §. Felebbezés alapjául csak számitási hiba, a beszámitható javadalmazás helytelen megállapitása, vagy a veszélyességi arányszám hibás alkalmazása szolgálhat.

A felebbezésnek azonban a két utóbbi ok fenforgása esetén sem adható hely, ha a helytelen megállapitás vagy helytelen alkalmazás a munkaadónak, illetőleg az önkéntes biztositónak a bejelentés körül elkövetett mulasztására vezethető vissza.

25. §. Jelen rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Mellékletek a 701/1908. számhoz.

I. számu melléklet.

A baleset időpontja	100 korona beszámitható javadalmazásnak megfelelő tőkefedezet koronákban
A számadási év deczemberének 25—31. napja ...	110,9
» » » 18—24. » ...	111,0
» » » 11—17. » ...	111,1
» » » 4—10. » ...	111,2
» » nov. 27—deczemberének 3. » ...	120,9
» » novemberének 20—26. » ...	130,6
» » » 13—19. » ...	147,5
» » » 6—12. » ...	162,9
» » okt. 30—novemberének 5. » ...	176,8
» » októberének 23—29. » ...	189,1
» » » 16—22. » ...	200,6
» » » 9—15. » ...	211,3
» » » 2—8. » ...	221,7
» » szept. 25—októberének 1. » ...	231,7
» » szeptemberének 18—24. » ...	240,7
» » » 11—17. » ...	248,9
» » » 4—10. » ...	257,2
» » aug. 28—szeptemberének 3. » ...	264,6
» » augusztusának 21—27. » ...	271,1
» » » 14—20. » ...	275,8
» » » 1—13. » ...	286,7
» » julius hava ...	295,4
» » junius » ...	307,6
» » május » ...	319,7
» » április » ...	331,7
» » márczius » ...	343,8
» » február » ...	356,0
» » január » ...	368,0
» » előtti időpont ...	380,0

II. számu melléklet.

A járadékot élvező kora betöltött éveken a baleset megtörténtét követő 11 hét elején	A járadékegység tőkefedezeti értéke, ha a						
	a számadási	számadási					
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
							évbe
15	7,208	10,508	12,625	14,055	15,099	15,736	16,114
16	7,164	10,240	12,292	13,631	14,703	15,280	15,542
17	7,139	10,059	12,011	13,300	14,287	14,829	15,997
18	7,131	9,971	11,831	13,129	13,997	14,528	14,725
19	7.117	9,877	11,655	12,983	13,734	14,234	14,452
20	7,103	9,806	11,532	12,835	13,524	13,983	14,228
21	7,081	9,723	11,418	12,711	13,364	13,772	14,035
22	7,043	9,623	11,314	12,594	13,227	13,598	13,822
23	7,012	9,549	11,198	12,453	13,059	13,413	13,631
24	6,983	9,477	11,107	12,342	12.946	13,287	13.501
25	6.947	9,386	10,997	12,206	12,819	13,135	13,357
26	6.912	9,315	10,913	12.100	12,672	13,035	13,227
27	6,891	9,243	10,829	11,991	13,577	12,915	13,118
28	6,859	9,175	10,739	11,875	12.447	12,825	13,018
29	6,853	9,137	10,691	11,807	12,380	12,778	12,966
30	6,823	9,056	10,609	11,712	12,304	12,718	12,898
31	6,809	9,011	10,567	11,642	12,231	12,637	12,841
32	6,797	8,961	10,502	11,568	12,172	12,601	12,803
33	6,782	8,924	10,477	11,536	12,134	12,581	12,780
34	6,775	8,906	10,442	11,498	12,113	12,574	12.793
35	6,767	8,856	10,396	11,448	12,059	12,527	12,764
36	6,758	8,834	10,376	11,427	12,035	12,499	12,742
37	6,751	8,805	10,327	11,359	11,978	12,428	12,636

baleset megtörténtét követő 11 hét eleje							
évet megelőző							
VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	XIV.
esik							
16,330	16,527	16,521	16,266	15,739	15,167	15,158	15,058
15,749	16,114	16,085	15,886	15,500	15,006	15,016	14,915
15,229	15,526	15,666	15,543	15,258	14,854	14,876	14,780
14,890	15,089	15,219	15,196	15,058	14,725	14,747	14,666
14,579	14,730	14,845	14,886	14,853	14,628	14,657	14,577
14.309	14,422	14,550	14,605	14,619	14,527	14,562	14,496
14,112	14,189	14,318	14,368	14,385	14,439	14,468	14,410
13,900	13,912	14,096	14,142	14,176	14,346	14,384	14,335
13,720	13,750	13,912	13,962	13.996	14,273	14,305	14,268
13,575	13,610	13,775	13,826	13,910	14,213	14,257	14,198
13,433	13,483	13,636	13,703	13,783	14,147	14,186	14,123
13,310	13,381	13,557	13,630	13,784	14,091	14,110	14,026
13,204	13,303	13,479	13,553	13,755	14,002	14,013	13,923
13,094	13,192	13,385	13,478	13,649	13,907	13,909	13,797
13,017	13,118	13,324	13,421	13,533	13,788	13,767	13,649
12,942	13,001	13,169	13,341	13,383	13,663	13,621	13,476
12,899	12,916	13,037	13,272	13,221	13,516	13,446	13,291
12,855	12,848	12,918	13,144	13,019	13,346	13,264	13,079
12,841	12,806	12,815	13,033	12,810	13,163	13,065	12,853
12,875	12,823	12,785	12,873	12,564	12,961	12,835	12,613
12,882	12,779	12,714	12,677	12,335	12,743	12,600	12,356
12,790	12,718	12,639	12,467	12,119	12,489	12,341	12,097
12,656	12,613	12,546	12,323	11,942	12,255	12,090	11,834

A járadékot élvező kora betöltött években a baleset megtörténtét követő 11 hét elején	a számadási	A járadékegység tőkefedezeti értéke, ha a					
		a számadási					
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
		évbe					
38	6,746	8,779	10,293	11,308	11,921	12,353	12,567
39	6,742	8,727	10,222	11,218	11,829	12,248	12,411
40	6,737	8,690	10,145	11.133	11,729	12,115	12,242
41	6.718	8,614	10,066	11,014	11,603	11,953	12,056
42	6,701	8,540	9,956	10,879	11,481	11,813	11,863
43	6,683	8,453	9,837	10,743	11,322	11,628	11.649
44	6,681	8,401	9,736	10,636	11.186	11,465	11,473
45	6,678	8,326	9,593	10,490	11,018	11.284	11.272
46	6,676	8,267	9,475	10,324	10,764	11,106	11,079
47	6,654	8,191	9,341	10,169	10,672	10,932	10,884
48	6,646	8,110	9,226	10,022	10,508	10,753	10,698
49	6,657	8,069	9,140	9.897	10,374	10,612	10,548
50	6,663	8,001	9,030	9,719	10.165	10,372	10,300
51	6,658	7,962	8,942	9,578	9,989	10,251	10,095
52	6,653	7,912	8,855	9,437	9,799	10,004	9,871
53	6,648	7,891	8,794	9,321	9,641	9,790	9,717
54	6,644	7,887	8,719	9,220	9,478	9,626	9,583
55	6,640	7,871	8,641	9,117	9,353	9,425	9,402
56	6,630	7,899	8,539	8.991	9.186	9,246	9,223
57	6,632	7,838	8,471	8,885	9,070	9,097	8,821
58	6,628	7,799	8,368	8,772	8,916	8,941	8,828
59	6,624	7,775	8,297	8,693	8.801	8,798	8,655
60	6,620	7,722	8,202	8,575	8,662	8,625	8,447
61	6,616	7,739	8.112	8,442	8,520	8,438	8,283
62	6,612	7,643	8,028	8,337	8,400	8,291	8,060

baleset megtörténtét követő 11 hét eleje							
évet megelőző							
VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	XIV.
esik							
12,512	12,485	12,406	12,184	11,829	11,998	11,825	11,563
12,323	12,281	12,193	12,020	11,732	11,737	11,547	11,286
12,222	12,073	11,973	11,842	11,589	11,477	11,278	11,003
12,024	11,824	11,720	11,639	11,384	11,203	10,995	10,710
11,794	11,577	11,457	11,379	11,119	10,921	10,702	10,419
11,544	11,326	11,177	11,078	10,823	10,643	10,413	10,128
11,343	11,092	10,923	10,819	10,534	10,362	10,120	9,836
11,116	10,858	10,663	10,534	10,251	10,070	9,824	9,542
10,903	10,622	10,418	10,251	9.982	9,780	9,534	9.244
10,677	10,396	10,173	9,987	9,712	9,477	9,233	8,951
10,482	10,162	9,952	9,742	9,456	9,194	8,944	8,661
10,298	9,974	9,749	9,498	9,232	8,900	8,653	8,374
10,124	9,793	9,546	9,271	9,006	8,615	8,367	8,086
9,937	9,616	9,340	8,961	8,777	8,333	8,084	7,806
9,774	9,443	9,126	8,813	8,527	8,050	7,799	7,522
9,616	9,314	8,913	8,630	8,270	7,772	7,517	7,250
9,485	9,180	8,741	8,455	8,023	7,513	7,252	6,979
9,314	9,002	8,526	8,186	7,708	7,212	6,980	6,707
9,121	8,785	8,345	7,963	7,441	6,977	6,712	6,433
8,878	8,542	8,125	7,697	7,153	6,713	6,445	6,160
8,614	8,282	7,873	7,399	6,907	6,456	6,178	5,894
8,387	8,039	7,609	7,132	6,669	6,204	5,914	5,630
8,160	7,764	7,337	6,863	6.413	5,944	5,646	5,373
7,889	7,496	7,050	6,587	6,113	5,663	5,388	5,125
7,705	7,282	6,833	6,378	5,889	5,458	5,141	4,885

A járadékot élvező kora betöltött években a baleset megtörténtét követő 11 hét elején	A járadékegység tőkefedezeti értéke, ha a						
	a számadási	a számadási					
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
		évbe					
63	6,608	7,591	7,951	8,211	8,267	8,129	7,877
64	6,604	7,540	7,869	8,086	8,122	7,983	7,719
65	6,599	7,548	7,855	8,029	8,038	7,917	7,647
66	6,575	7,483	7,739	7,863	7,854	7,715	7,422
67	6,554	7,475	7,691	7,773	7,720	7,689	7,269
68	6,533	7,463	7,625	7,663	7,592	7,443	7,115
69	6,517	7.453	7,652	7,562	7,455	7,277	6,954
70	6,503	7,434	7,504	7,460	7,331	7,130	6,802
71	6,417	7,391	7,429	7,378	7,214	6,992	6,648
72	6,314	7,327	7,318	7,262	7,089	6,856	6,478
73	6,213	7,250	7,232	7,158	6,970	6,737	6,366
74	6,104	7,207	7,158	7,068	6,858	6,610	6,246
75	6,000	7,153	7,094	6,956	6,745	6,505	6,141
76	5,817	7,099	7,017	6,882	6,663	6,419	6,060
77	5,621	6,992	6,887	6,735	6,510	6,258	5,889
78	5,413	6,897	6,766	6,599	6,361	6,101	5,729
79	5,211	6,792	6,634	6,451	6,206	5,934	5,561
80	5,077	6,677	6,515	6,314	6,062	5,782	5,404
81	4,822	6,578	6,408	6,198	5,935	5,646	5,260
82	4.625	6.398	6.222	5,983	5.685	5,498	5,106

baleset megtörténtét követő 11 hét elején							
évet megelőző							
VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	XIV.
esik							
7,531	7,102	6,630	6,162	5,660	5,230	4,923	4,671
7,342	6,918	6,438	5,956	5,443	5,020	4,719	4,469
7,274	6,856	6,397	5,783	5.257	4.811	4,514	4.268
6,993	6,571	6,114	5,608	5,079	4.625	4.333	4,078
6,837	6,406	5,939	5,441	4,909	4,422	4,136	3,902
6,693	6,244	5,765	5,293	4,756	4,263	3,975	3,738
6,548	6,082	5,580	5,139	4,604	4,106	3,820	3,581
6,393	5,917	5,493	4,952	4,426	3,943	3.671	3,431
6,247	5,766	5,253	4,772	4,274	3,798	3,522	3,294
6,083	5,602	5,085	4,601	4,113	3,649	3,383	3,163
5,939	5,465	4,964	4,467	3,969	3,511	3,247	3,028
5,812	5,337	4,831	4,311	3.835	3,384	3,121	2,091
5,706	5,231	4,674	4,175	3,710	3,257	2,996	2,775
5,630	5,133	4,611	4,053	3,577	3,133	2,874	2,652
5,456	4,954	4,428	3,920	3,453	3,121	2,757	2,533
5,292	4,797	4,279	3,781	3,313	2 884	2,627	2.400
5,126	4,636	4,122	3,630	3,164	2,744	2,485	2,258
4,968	4,482	3,979	3,493	3,029	2.609	2,344	2,108
4,820	4,340	3.848	3,370	2.899	2,478	2,200	1,951
4,666	4,192	3.712	3,241	2.765	2,343	2.045	1,776

III. számu melléklet.

A járadékot élvező özv. kora betöltött években a számadási év végén	A járadék-egység tőke-fedezeti értéke	A járadékot élvező özv. kora betöltött években a számadási év végén	A járadék-egység tőke-fedezeti értéke	A járadékot élvező özv. kora betöltött években a számadási év végén	A járadék-egység tőke-fedezeti érteke
16	12,40	44	14,95	72	5,77
17	12,50	45	14,70	73	5,48
18	12,62	46	14,43	74	5,21
19	12.76	47	14,15	75	4,95
20	12,94	48	13.85	76	4,70
21	13,09	49	13,55	77	4,47
22	13,29	50	13,23	78	4,24
23	13,51	51	12,91	79	4,03
24	13.75	52	12,58	80	3,83
25	14,02	53	12,24	81	3,63
26	14,32	54	11,89	82	3,44
27	14,63	55	11,54	83	3,27
28	14,95	56	11,18	84	3.10
29	15.26	57	10,81	85	2,94
30	15.55	58	10,45	86	2,79
31	15.78	59	10,08	87	2,65
32	15,93	60	9,73	88	2,53
33	16,02	61	9,37	89	2.41
34	16,07	62	9,02	90	2,29
35	16,10	63	8,67	91	2,19
36	16,10	64	8,33	92	2,08
37	16,06	65	7,99	93	1,98
38	16,00	66	7,66	94	1,89
39	15,90	67	7,33	95	1,79
40	15,77	68	7,01	96	1,68
41	15,59	69	6,69	97	1,54
42	15,40	70	6,38	98	1,43
43	15.18	71	6,07	99	1.26

IV. számu melléklet.

A járadékot élvező árva kora betöltött években a számadási év végén	A járadékegység-tőke fedezeti értéke
1 évesnél fiatalabb ...	7,97
1 éves ...	9,60
2 » ...	9,56
3 » ...	9,19
4 » ...	8,70
5 » ...	8,13
6 » ...	7,50
7 » ...	6,82
8 » ...	6,09
9 » ...	5,33
10 » ...	4,52
11 » ...	3,68
12 » ...	2,80
13 » ...	1,89
14 » ...	0,98
15 » ...	0,48

V. számu melléklet.

A járadékot élvező szülő vagy nagyszülő kora betöltött években a számadási év végén	A járadék-egység tőke-fedezeti értéke	A járadékot élvező szülő vagy nagyszülő kora betöltött években a számadási év végén	A járadék-egység tőke-fedezeti értéke	A járadékot élvező szülő vagy nagyszülő kora betöltött években a számadási év végén	A járadék-egység tőke-fedezeti értéke
30	18,40	53	11,94	76	4,65
31	18,20	54	11,60	77	4.41
32	18,01	55	11,26	78	4,19
33	17,80	56	10,92	79	3,98
34	17,60	57	10,57	80	3.78
35	17,04	58	10,23	81	3.58
36	16,81	59	9,88	82	3,40
37	16,57	60	9,54	83	3,22
38	16,33	61	9,19	84	3,06
39	16,09	62	8.85	85	2.91
40	15,84	63	8,52	86	2,76
41	15,58	64	8,19	87	2,63
42	15,31	65	7,86	88	2.51
43	15,04	66	7,53	89	2,39
44	14,76	67	7,22	90	2,28
45	14,47	68	6,89	91	2,17
46	14,17	69	6,59	92	2,07
47	13,86	70	6,28	93	1.97
48	13,55	71	5,98	94	1,88
49	13,24	72	5,70	95	1,78
50	12,92	73	5,42	96	1,67
51	12,60	74	5,15	97	1,55
52	12,27	75	4,89	98	1,43
				99	1,26

2500. Mb. hiv. sz.
1908. május 25.

A m. kir. állami munkásbizt. hiv. rendelete

az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. t.-cz. II. fejezetében előirt bejelentések és a tagsági igazolványok szabályozása tárgyában.

1. §. Minden munkaadó, ki üzemében vagy vállalatában az 1907 : XIX. törvényczikk szerint betegség vagy baleset esetére biztositásra kötelezett egyént alkalmaz, köteles azt a törvény 12. §-a értelmében a munkába lépéstől számitott nyolcz nap alatt a kerületi munkásbiztositó pénztárnál bejelenteni. A bejelentésnek legalább a törvény idézett szakaszában 1—4. pontok alatt felsorolt személyi és üzemi adatokat kell tartalmaznia. A biztositásra kötelezett egyének munkaviszonyában, ugyszintén az üzemben előfordult minden olyan változás is bejelentendő, melyeknek a betegség vagy baleset esetére való biztositás keresztülvitele szempontjából fontosságuk van.

A bejelentéseknél követendő eljárást az alábbi rendelkezések szabályozzák:

2. §. Az üzemre vonatkozó adatok bejelentéséhez a jelen rendelet I. számu mellékletét képező mintának teljesen megfelelő nyomtatvány (Üzemi bejelentőlap) használandó. Ezt a bejelentőlapot kell használni minden olyan ujonnan létesülő üzem vagy vállalat bejelentésére, mely a törvény 3. §-a szerint balesetbiztositási kötelezettség alá eső egyéneket foglalkoztat.

A bejelentést a törvény 12. §-a értelmében az üzem vagy vállalat megkezdésétől számitott nyolcz nap alatt kell megtenni annál a kerületi munkásbiztositó pénztárnál, melynek területén az üzem vagy vállalat létesült.

Az üzemi bejelentőlapot két példányban, egymással teljesen megegyezőleg, a legnagyobb pontossággal kell kitölteni s az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárhoz beküldeni.

3. §. Azok a gyárosok vagy vállalkozók, akik vállalatuk alkalmazottjai részére az 1907 : XIX. t.-cz. 138., illetve 139. §-a alapján külön vállalati betegsegélyző pénztárt alakitanak, saját vállalatukról, illetve üzemükről szintén kötelesek a 2. §-ban előirt üzemi bejelentőlapot ahhoz a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz beterjeszteni, melynek területén vállalatuk (üzemük) működik.

4. §. Az üzem tulajdonosának (bérlőjének) személyében, továbbá az üzemben előfordult azoknak a változásoknak bejelentésére, melyeknek a balesetbiztositási kötelezettség, a veszélyességi osztályokba sorolás vagy általában a balesetbiztositás keresztülvitele szempontjából fontosságuk van, a jelen rendelet II. számu mellékletét képező mintának teljesen megfelelő nyomtatványt (Üzemi változást bejelentő lap) kell használni. E lapon tehát be kell jelenteni minden, az üzemi bejelentőlapon foglalt adat változását. Ezt a nyomtatványt is mindenkor két egymással teljesen megegyező példányban kell kiállitani s annak 1—3. rovatait mindig ki kell tölteni, ellenben a többi rovatok közül csak azokat, amelyeknek megfelelő viszonyok tekintetében változás állott be. Ha az üzem vagy a vállalat megszünik vagy időlegesen szünetel, az 1—3. rovatokon kivül csupán

a 4. rovatot kell megfelelőleg kitölteni.

5. §. A biztositásra kötelezett alkalmazottak bejelentésére az e rendelet III. számu mellékletét képező mintának teljesen megfelelő ürlap (Belépést jelentő lap) használandó, mely szintén két, egymással teljesen megegyező példányban töltendő ki.

Ugyanezt az ürlapot köteles használni a munkaadó abban az esetben is, ha biztositásra nem kötelezett, de önként biztositható alkalmazottait maga jelenti be és biztositja az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál.

Utóbbi esetben a jelentőlapon a munkaadó megfelelőleg jelezni tartozik, hogy nem kötelezett, hanem önként biztositható egyéneket jelent be, köteles továbbá azt is megjegyezni, hogy a bejelentett egyéneket csupán betegség esetére, vagy csupán baleset esetére, vagy pedig ugy betegség, mint baleset esetére óhajtja-e biztositani.

6. §. Az előző 5. §-ban előirt ürlapot kell használni a biztositásra kötelezett egyének munkaviszonyában beállott olyan változások bejelentésére is, melyeknek a biztositás keresztülvitele szempontjából fontosságuk van (pl. az ürlap 5—6. és 8—13. rovataiban megjelölt adatok változását).

Változás bejelentése alkalmával azonban csupán a munkaadóra és az üzemre vonatkozó fejrovatokat, továbbá az 1—3. rovatokat s végül azt a rovatot kell kitölteni, amelynek megfelelő viszonyok tekintetében a változás beállott. A bejelentett alkalmazott neve után ilyen esetben »változás« szó jegyzendő be.

Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek bére vagy fizetése nem állandó, hanem a kereset a teljesitett munkamennyiséghez képest rendszeresen változik, illetőleg sürübb hullámzásoknak van kitéve (akkordmunkások, óradijasok stb.), az átlagos napibérosztályba való besorozását az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár végzi. E czélból a munkaadó által az alkalmazottak meghallgatásával s lehetőleg velük egyetértőleg állapitandó meg a tényleges keresetnek megfelelő, egy munkanapra eső átlagos kereset, melynek alapján az átlagos napibérosztályba való sorozás megtörténhetik. A járulék az igy megállapitott napibér-osztály alapján fizetendő s a táppénz is ennek megfelelőleg utalványoztatik; az alkalmazott a megegyezés alkalmával a munkaadó által felvilágositandó, hogy a megállapitott átlagos napi keresetnek megfelelő napibérosztály után járó táppénznél magasabb táppénzt utólag nem igényelhet.

7. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba önként belépni kivánó egyének belépési szándékukat e rendelet IV. számu mellékletét képező mintának teljesen megfelelő ürlapon (Önkéntes biztositást bejelentő lap) jelenthetik be annál a kerületi munkásbiztositó pénztárnál, melynek területén laknak.

8. §. Biztositásra kötelezett alkalmazottaknak a munkából való kilépését a munkaadók e rendelet V. számu mellékletének megfelelő ürlapon (Kilépést jelentő lap) kötelesek bejelenteni.

A kilépés az 1907 : XIX. törvényczikk 14. §-a értelmében a kilépéstől számitott nyolcz nap alatt jelentendő be.

9. §. Az a munkaadó, aki husznál több nem állandóan alkalmazott biztositásra kötelezett egyént foglalkoztat, heti bérfizetési jegyzékekkel, az pedig, aki száznál több egyént foglalkoztat, havi bérfizetési jegyzékekkel jelentheti be a törvény 13. §-a értelmében alkalmazottait, illetve az azok munkaviszonyaiban beállott s a biztositás keresztülvitele szempontjából fontossággal biró változásokat.

Ugyancsak a bérfizetési jegyzékkel jelentheti be alkalmazottainak a munkából való kilépését is.

Jogukban áll azonban az emlitett munkaadóknak is a bejelentések czéljaira a bérfizetési jegyzékek helyett a III. és V. számu mellékleteknek megfelelő egyéni lapokat használni.

Amennyiben a bejelentések czéljaira bérfizetési jegyzékek használtatnak, e jegyzékeknek mindazokat az adato-

kat pontosan tartalmazniok kell, amelyekre az egyéni lapok kiterjesztednek.

A bérfizetési jegyzékekben az összes alkalmazottak olykép sorolandók fel, hogy az ugyanabban a minőségben alkalmazott egyének a fizetés vagy a bér nagysága szerinti sorrendben következzenek egymás után.

A bérfizetési jegyzékek összes rovatai csupán az első bérfizetési jegyzék beküldése alkalmával töltendők ki valamennnyi alkalmazottra vonatkozólag. Ellenben a további bérfizetési jegyzékekben a már korábban bejelentett alkalmazottakra nézve csak a név- és a tagsági igazolvány számára és az azt kiállitó pénztár nevére vonatkozó adatok jegyzendők be, mig a többi adatok csupán az ujonnan munkába lépett alkalmazottakra vonatkozólag jelentendők be.

A bérfizetési jegyzékeket ugyancsak két példányban kiállitva és a munkaadó vagy megbizottja által aláirva, legkésőbb minden következő hét, illetve a havi bérfizetési jegyzékeket minden következő hónap *harmadik napjáig* kell az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárhoz beküldeni.

Az a munkaadó, aki több külön üzemben vagy vállalatban foglalkoztat husznál, illetve száznál több nem állandó alkalmazottat, amenynyiben a bejelentések czéljaira bérfizetési jegyzékeket kivánhasználni, minden egyes üzemének vagy vállalatának alkalmazottairól külön-külön bérfizetési jegyzéket köteles kiállitani s beküldeni.

10. §. Azok a munkaadók, kik biztositásra kötelezett nem állandó alkalmazottaik bejelentésére a bérfizetési jegyzékeket óhajtják használni, kötelesek e szándékukat a bérfizetési jegyzék mintájának bemutatása mellett az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárral az első izbeni bejelentés alkalmával irásban közölni.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak azokról a munkaadókról, kik alkalmazottaikat heti vagy havi bérfizetési jegyzékekkel jelentik be, külön nyilvántartást vezetnek s a bérfizetési jegyzékeknek az előirt határidőben történt beküldéséről a VI. számu mellékletnek megfelelő mintán adnak elismervényt.

A munkaadók a bejelentések teljesitése körül a bérfizetési jegyzékekről a III. és V. számu mellékleteknek megfelelő egyéni lapok használatára a kerületi munkásbiztositó pénztárnál teendő előzetes irásbeli bejelentés és a bejelentésnek a pénztár részéről történt tudomásul vétele után térhetnek át.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak kötelesek szigoruan ragaszkodni a bérjegyzékeknek két példányban való szabatos és pontos kitöltéséhez és a törvénynek ahhoz a rendelkezéséhez, mely szerint a bérfizetési jegyzékeknek az egyéni lapok összes adatait tartalmazniok kell.

11. §. Az e rendelet 5—10. §-aiban foglalt rendelkezések a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztáraknál biztositott egyénekre vonatkozó bejelentések tekintetében is irányadók.

12. §. Azok a munkaadók, akik biztositási kötelezettség alá eső üzemükben rendszerint ötnél több munkást alkalmaznak, az 1907 : XIX. t.-cz. 20. §-a értelmében, minden naptári évről külön, pontos és rendes munkás- és bérjegyzékeket vezetni s e jegyzékeket három évig megőrizni tartoznak.

E jegyzékek a jelen rendelet VII. *a)* vagy VII. *b)* számu mellékletének megfelelő nyomtatványon (Munkás- és bérjegyzék) vezetendők oly módon, hogy a jegyzék első izbeni használatba vétele alkalmával a jegyzékbe az összes alkalmazottak felveendők s rájok nézve az összes fejrovatok pontosan kitöltendők.

Amennyiben a munkaadóhoz uj alkalmazott lép be, az illető a jegyzékbe folytatólag felveendő s reá nézve is e rovatok kitöltendők.

A jegyzékben minden egyes alkalmazottra nézve hetenként bejegyzendő a kifizetett bér. Feltüntetendő továbbá a munkás és bérjegyzék felfektetése alkalmával egyizben az alkalmazott által élvezett természetbeni járandóság és mellékjavadalma-

zás is, későbben pedig a mellékjavadalmazást és természetbeni járandóságokat csak akkor kell ujból feltüntetni, ha azok tekintetében változás állott be.

A VII. *a)* és VII. *b)* számu mellékletnek megfelelő nyomtatványok közül a munkaadók tetszésük szerint bármelyiket használhatják.

Azok a munkaadók, akik husznál több nem állandó alkalmazottat foglalkoztatnak és alkalmazottaikról rendes bérjegyzéket vezetnek, e külön munkás- és bérjegyzék vezetésére nem kötelesek, hanem e helyett a bérfizetési jegyzékek egy-egy példányát tartoznak a törvény 20. §-a értelmében megőrizni.

13. §. A betegség esetére biztositott pénztári tagok az 1907 : XIX. t.-cz. 17. §-a értelmében tagsági igazolványokkal látandók el.

A tagsági igazolványok a jelen rendelet VIII. számu mellékletét képező mintának megfelelő alakban, nagyságban és berendezéssel, kemény vászonkötésben állitandók elő.

A tagsági igazolványt a munkaadó által beterjesztett belépést jelentő lap adatai alapján s a jelentő lap beérkezésétől számitott 8 nap alatt az a pénztár állitja ki, melynél az illető tag első izben bejelentetett.

A tagsági igazolványok az azokról vezetendő s minden pénztárnál egyformán 1-gyel kezdődő nyilvántartás (törzskönyv) folyószámaival számozandók s ez a folyószám képezi a tagsági igazolvány számát. E szám alá mindenkor bejegyzendő annak a pénztárnak neve, mely a tagsági igazolványt kiállitotta.

(Pl. : A tagsági igazolvány száma : $\frac{200}{\text{Szolnoki ker. mb. pénztár.}}$)

A pénztár a kiállitott tagsági igazolványt a munkaadónak küldi meg, aki azt személyes felelősség terhe mellett köteles alkalmazottjának haladéktalanul kiszolgáltatni.

Amint a pénztárak véglegesen megállapitott alapszabályokkal rendelkeznek, minden egyes tagnak a munkaadó utján ugy az illető helyi pénztár alapszabályainak, mint az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályainak egy példánya kézbesitendő.

Az 1907 : XIX. t.-cz. 17. §-a alapján kibocsátandó kereskedelemügyi m. kir. ministeri rendeletben felsorolt vállalatok, hivatalok és munkaadók a kerületi munkásbiztositó pénztártól átveendő tagsági igazolványokat maguk töltik ki s azokkal alkalmazottaikat saját felelősségükre közvetlenül látják el.

14. §. A jelen rendelet I—VII. számu mellékleteinek ugy a szöveg, mint az alak, beosztás, szin és papirminőség tekintetében megfelelő nyomtatványok előállitásáról saját szükségletüknek megfelelőleg a pénztárak tartoznak gondoskodni. Megjegyzi a hivatal, hogy a nyomtatványok okvetlenül magyarországi papirgyárban gyártott papiroson állitandók elő. A tagsági igazolványokat (VIII. számu melléklet) az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár állittatja elő s azok kellő mennyiségü példányaival ellátja a pénztárakat. A bérfizetési jegyzékek előállitásáról maguk az illető munkaadók tartoznak saját költségükön gondoskodni.

Az I—V. és VII. számu mellékleteknek megfelelő nyomtatványok egyelőre a pénztáraknál kaphatók. Mindezen nyomtatványok dijtalanul bocsátandók a munkaadóknak rendelkezésére.

A tagsági igazolványokért az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár az 1907 : XIX. t.-cz. 17. §-a értelmében dijat szed, melynek nagyságát a nevezett pénztár alapszabályai állapitják meg.

15. §. Az 1907 : XIX. törvényczikk végrehajtásával kapcsolatos átmeneti intézkedések megtehetése czéljából a jelen rendelet 2. és 5. §-aiban foglalt határozmányok a következő rendelkezésekkel egészittetnek ki :

a) A 2. §-ban előirt üzemi bejelentőlapot 1908. évi julius hó 1. és 15. napjai között *valamennyi* olyan üzem és vállalat, mely balesetbiztositásra kötelezett egyéneket foglalkoztat, tartozik az illetékes kerületi munkásbiz-

tositó pénztárhoz szabályszerüen kitöltve beterjeszteni s nem csupán azok az üzemek és vállalatok, melyek a mult 1907. évi julius hó 1. napja óta létesültek. Az üzemi bejelentőlapok rovatait azokra az üzemekre nézve, melyek már 1907. évi julius hó 1-je előtt fennállottak, az 1907. évi julius hó 1-jei állapot szerint, az időközben azóta létesült üzemekre vonatkozólag pedig az üzembe helyezés időpontjának megfelelő állapot szerint kell kitölteni. Ezenfelül a II. számu mellékletet képező üzemi változást bejelentő lapon be kell jelenteni a változás időpontjának feltüntetésével mindazokat a változásokat is, amelyek 1907. évi julius hó 1-je óta, illetőleg az üzembe helyezés időpontja óta a bejelentés tényleges megtörténtéig előfordultak.

b) Az 5. §-ban előirt bejelentési kötelezettség első izben kivételesen *valamennyi* biztositási kötelezettség alá eső alkalmazottra kiterjed.

A munkaadók tehát az illetékes pénztárnál 1908. évi julius hó 16. és 31. napjai között nemcsak az ujonnan belépő, hanem *összes* alkalmazottaikat bejelenteni tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy azokat munkába lépésük alkalmával az 1907. évi junius hó 30-áig fennállott betegsegélyző pénztárnál vagy az 1907. évi 57734. számu kereskedelemügyi ministeri rendelet értelmében annak idején már bejelentették.

16. §. Az e rendeletben előirt összes bejelentéseket a munkaadók az illetékes pénztárakhoz postán is beküldhetik. Ebben az esetben a beküldés az 1907 : XIX. t.-cz. 204. §-a értelmében közönséges (nem ajánlott) levélben portómentesen történhetik, melynek boritékára az 1907. évi 56811. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet szerint a következő záradékot kell alkalmazni: »Az 1907 : XIX. t.-cz. alapján portómentes.« A levelek boritékán azt, hogy a feladó munkaadó, fel kell tüntetni és pedig a következőképen: »N. N.-től, mint munkaadótól.«

17. §. Az e rendeletben szabályozott bejelentések teljesitése körül elkövetett mulasztások és szabálytalanságok, a bejelentőlapokba tudva valótlan adatok bejegyzése, stb. kihágást képeznek s az 1907 : XIX. t.-cz. 187—190. §-ai értelmében a kihágás mértékéhez képest egészen 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetnek.

18. §. E rendelet határozmányai a kereskedelemügyi m. kir. minister urnak a pénztárak által vezetendő számadások, nyilvántartások és statisztikai kimutatások szabályozása tárgyában kiadandó rendeletével egyidejüleg lépnek életbe.

Az e rendeletben szabályozott bejelentési kötelességről s annak módozatairól valamennyi pénztár a kötelékébe tartozó munkaadókat hirdetés utján köteles értesiteni.

Megjegyzés: *Az ezen rendeletben felhivott mellékletek mintái a »Munkásbizt. Közlöny« II. évf. 493—523. lapjain közölvék.*

48322. szám.
1908. máj. 31.

Keresk. ministeri rendelet

az 1907 : XIX. t.-cz. VIII. fejezetében előirt balesetbejelentések és balesetvizsgálati jegyzőkönyvek szabályozása tárgyában.

Az 1907 : XIX. t.-cz. VIII. fejezetében előirt balesetbejelentések és balesetvizsgálati jegyzőkönyvek szabályozása céljából a m. kir. belügyminister urral egyetértőleg a következőket rendelem :

1. §. Az 1907. évi XIX. törvényczikk 84. §-a értelmében mindazok a

munkaadók, akik üzemükben vagy vállalatukban a törvény szerint balesetbiztositási kölezettség alá eső alkalmazottakat foglalkoztatnak, kötelesek az üzemükben vagy vállalatukban előfordult s tudomásukra jutó minden balesethez azonnal orvost igénybe venni s a balesetről haladék nélkül, legkésőbb huszonnégy órán belül, az üzem helyére illetékes elsőfoku rendőri hatóságnál és kerületi munkásbiztositó pénztárnál jelentést tenni.

Az 1895. évi 37302. számu belügyministeri rendelet értelmében teljesitendő bejelentések alól az 1907 : XIX. törvényczikk 3. §-ában felsorolt üzemekben előforduló balesetek kivétetnek s azok jövőre csupán az alább ismertetett módon jelentendők be. Ellenben azokra az ipari, gyári és gazdasági vállalatokra nézve, melyek nem esnek az 1907 : XIX. t.-cz.-ben meghatározott balesetbiztositási kötelezettség alá, az elől emlitett belügyministeri rendelet rendelkezései továbbra is változatlanul érvényben maradnak.

A balesetbejelentések megtételére kizárólag ezen rendelet 1. sz. mellékletének megfelelő ürlapok (balesetbejelentés) használandók.

A balesetbejelentés két, egymással teljesen megegyező példányban állitandó ki a munkaadó vagy megbizottja által s az egyik példány az illetékes elsőfoku rendőri hatósághoz, a másik példány a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz küldendő be. A kitöltésre és a beküldés módozataira nézve az ürlap előlapján foglalt figyelmeztetés nyujt kellő tájékozást.

2. §. Az üzem helyén kivül, vagy utazás közben előfordult balesetek bejelentésére nézve az 1907 : XIX. t.-cz. 86. §-a intézkedik. Ezen balesetek bejelentésére is az 1. sz. mellékletnek megfelelő ürlapot kell használni.

3. §. A baleset esetére biztositott személyeket külföldön ért baleseteket szintén a munkaadók kötelesek bejelenteni az 1. sz. mellékletnek megfelelő nyomtatványon, és pedig akkor, midőn a balesetről tudomást nyernek. Ezen baleseteket is az üzem helyére nézve illetékes belföldi elsőfoku rendőri hatóságnál és kerületi munkásbiztositó pénztárnál kell bejelenteni.

Ily esetekben a balesetbejelentésnek csupán azon rovatait kell kitölteni, a melyeknek megfelelő adatokról a munkaadónak tudomása van.

A kerületi munkásbiztositó pénztárhoz küldött ilyen balesetbejelentéshez annak a külföldi orvosnak a bizonyitványát is csatolni kell, a ki a sérültnek a baleset után az első segélyt nyujtotta. A bizonyitvány az illető államban székelő valamelyik osztrák-magyar konzulátus által hitelesitendő.

Ausztriában és a megszállott tartományokban előfordult baleseteknél a konzulátusi hitelesitést az ottani elsőfoku rendőri hatóság igazolása pótolja.

4. §. Az elsőfoku rendőri hatóság a törvény 85. §-a értelmében a baleset esetére biztositott üzemekben előforduló s tudomására jutott minden balesetet, mely e törvény alapján előreláthatólag kártalanitási igényt fog maga után vonni, vagy amelynek megvizsgálására az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztár megkeresi, a baleset helyén orvos közbenjöttével lehetőleg sürgősen megvizsgálni tartozik. A rendőri vizsgálat mindenesetre foganatositandó abban az esetben, ha a sérült a baleset következtében meghalt, vagy előreláthatólag meg fog halni, vagy ha a sérült a balesetbejelentésben foglalt orvosi vélemény szerint felgyógyulása után előreláthatólag teljesen vagy részben munkaképtelen marad s végül tömeges sérülés esetén. A vizsgálat idejéről a munkaadó, a sérült, illetőleg halálos balesetnél legközelebbi hozzátartozója, az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár és a kerületi kir. iparfelügyelő oly időben értesitendők, hogy azon maguk, illetve a kerületi munkásbiztositó pénztár megbizottai által résztvehessenek. A vizsgálathoz a sérült kezelőorvosa vagy más szakértők is meghivhatók. A sérültnek joga van magát a vizsgálatnál képviseltetni.

Az elsőfoku rendőri hatóságok által az igy teljesitendő balesetvizsgálatokról ezen rendelet 2. sz. mellékletének megfelelő mintán (Balesetvizsgálati jegyzőkönyv) kell jegyzőkönyvet felvenni.

A felvett jegyzőkönyv eredetiben vagy hivatalos másolatban a vizsgálatot követő 8 napon belül az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárhoz teendő át, mely a jegyzőkönyvet a törvény 85. §-ában felsorolt kiegészitő adatokkal ellátva, az ideiglenes vagy időleges baleseti járadék megállapitását követő 8 napon belül az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához köteles felterjeszteni.

5. §. A baleset esetére biztositott személyeket külföldön ért baleseteknél a baleset helyszini vizsgálata elmarad, ellenben a kerületi munkásbiztositó pénztár köteles a sérültet, mihelyt Magyarországba visszatér, pénztári orvossal megvizsgáltatni.

A vizsgálatról ebben az esetben is a 2. sz. mellékletnek megfelelő minta felhasználásával jegyzőkönyv veendő fel, mely jegyzőkönyvnek csupán azon rovatai töltendők ki, a mely rovatokra vonatkozó adatok a sérült bemondása vagy az orvosi vizsgálat alapján megállapithatók.

Az állandó baleseti járadék megállapitásának alapjául ez a jegyzőkönyv, halálos végü baleseteknél pedig a 3. §-ban emlitett orvosi bizonyitvány szolgál.

6. §. Amennyiben a külföldön előfordult baleseteknél az állandó baleseti járadék megállapitására a külföldi orvos bizonyitványa és a sérült itteni utólagos felülvizsgálásáról fölvett jegyzőkönyv nem nyujtana kellő alapot s az adatok kiegészitése mutatkozik szükségesnek, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatósága az adatok kiegészitése czéljából közvetlenül fordulhat külföldi rokonczélu intézményekhez. Ha a megkeresés nem jár eredménynyel, e körülményről a még szükséges és beszerzendő adatok felsorolása mellett az állami munkásbiztositási hivatalhoz tartozik jelentést tenni. A szükséges adatok beszerzéséről az állami munkásbiztositási hivatal megfelelő módon gondoskodik.

7. §. Az ezen rendelet 1. és 2. sz. mellékletének megfelelő nyomtatványok előállitásáról s az elsőfoku rendőri hatóságoknak és kerületi munkásbiztositó pénztáraknak e nyomtatványok kellő számu példányaival való ellátásáról az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tartozik gondoskodni.

A balesetbejelentési ürlapok 10 és 20 bejelentési lapot tartalmazó füzetekben állitandók elő. A kerületi munkásbiztositó pénztárak a nagyobb munkaadókat a balesetbejelentési lapokból kellő készlettel kötelesek ellátni.

8. §. Ezen rendelet 1908. évi julius hó 1-én lép életbe.

48323. szám.
1908. máj. 31.

Keresk. ministeri rendelet

az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár, a kerületi munkásbiztosító pénztárak s a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak által vezetendő számadások, nyilvántartások és statisztikai kimutatások szabályozása tárgyában.

Az 1907 : XIX. t.-cz. 117. és 137. §-ai alapján az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, a kerületi munkásbiztositó pénztárak s a vállalati és magánegyesületi pénztárak számadásainak, nyilvántartásainak és statisztikai kimutatásainak szabályozása czéljából a következőket rendelem :

I. FEJEZET.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak által vezetendő nyilvántartások és statisztikai kimutatások.

1. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak a náluk biztositott tagok állandó nyilvántartása czéljából minden egyes biztositott tagról *egyéni lapot* kötelesek kiállitani s ez egyéni lapokat esetről-esetre kiegésziteni.

Az egyéni lapok ezen rendelet 1. sz. mellékletének megfelelő alakban és berendezéssel állitandók elő (Egyéni lap) és pedig megkülönböztetés czéljából a férfiak lapjai *fehér*, a nők lapjai *kék* szinü kartonpapiroson.

2. §. Az egyéni lapok első oldalának rovatait az alkalmazottak belépését jelentő lapok, illetve az önkéntes biztositást bejelentő lapok adatai alapján kell kitölteni. Az ez idő szerinti tagokról az egyéni lapok pótlólag ezen rendelet életbelépte után 3 hónapon belül állitandók ki, ujonnan belépő tagok lapjait pedig esetről-esetre a bejelentés megtörténte után kell kiállitani.

Uj egyéni lapokat azonban önként érthetőleg csakis azokról a tagokról kell kiállitani, kik az illető kerületi pénztárnál első izben jelentetnek be, akiknek tehát egyéni lapjuk még nincsen. Ellenben pl. azokról a biztositásra kötelezett tagokról, akik a pénztárnál már korábban be voltak jelentve s a pénztár területén belül egy munkaadótól más munkaadóhoz lépnek át, az uj munkaadótól beérkező bejelentőlap alapján önként érthetőleg nem kell uj egyéni lapot kiállitani, hanem a munkaadó változtatását, illetve a változással kapcsolatos adatokat a már korábban kiállitott egyéni lap megfelelő rovataiban kell előjegyezni.

Az egyéni lap »jegyzet« rovatában kifejezést kell nyernie annak, hogy a tag csupán betegség, csupán baleset, vagy pedig ugy betegség, mint baleset esetére van-e biztositva és hogy az illető kötelezett vagy önkéntes tag-e.

Az egyéni lapokat, és pedig külön a biztositásra kötelezett tagok s külön az önkéntes tagok lapjait s azonkivül mind a két csoportot férfiak és nők szerint is elkülönitve, az abc szoros betürendjében kell kezelni s megfelelő berendezéssel gondoskodni kell arról, hogy bármely tag egyéni lapja könnyen és akadálytalanul feltalálható legyen. Nagyobb taglétszámmal biró pénztáraknál czélszerü mindkét csoporton belül további elkülönitéssel kezelni a csupán betegség vagy baleset ellen, illetve a betegség és baleset ellen biztositottak egyéni lapjait is.

Ha valamely tag a kilépést jelentő lap adataiból kivehetőleg elhagyja a

kerületi pénztár területét, vagy tagsági minősége bármely ok folytán megszünik, a reá vonatkozó egyéni lapon ezt a körülményt az első oldal 12. rovatában megfelelőleg előjegyezve a lapot a betürendes csomóból ki kell venni. Az ily módon fölöslegessé vált egyéni lapok egyelőre nem semmisitendők meg, hanem betürendben kezelve külön megőrzendők.

3. §. A biztositott tagoknak keresetképtelenséggel járó betegségeit s a betegségek folytán kiszolgáltatott segélyeket az egyéni lapok hátlapjain kell nyilvántartani a rovatok megfelelő kitöltése utján. Ezeket a rovatokat a betegségi statisztikai lapok (3. sz. melléklet) adatai alapján akkor kell kitölteni, a mikor a segélyezés befejezést nyert, e rovatok azonban esetről-esetre is kitölthetők. Ritkábban előforduló eseteket, u. m. fürdőbe, üdülőhelyre küldést szintén a »szolgáltatott segély megnevezése« czimü rovatban kell előjegyezni oly módon, hogy az előjegyzésből a fürdő vagy üdülőhely megnevezése mellett az ott tartózkodás időtartama és költsége is kitünjék. Elhalálozásnál az elhalálozás időpontja és oka, továbbá a kifizetett temetkezési segély az egyéni lap hátlapján az összes rovatokon keresztben átirva jegyzendő fel.

4. §. A taglétszám s a taglétszámban előforduló hullámzások állandó nyilvántartása czéljából valamennyi kerületi munkásbiztositó pénztár a 2. sz. mellékletnek megfelelő kimutatást (Taglétszám-kimutatás) tartozik két példányban vezetni s abban a naponként előforduló változásokat bejegyezve, egyuttal a napi taglétszámot is megállapitani.

A taglétszám-kimutatást a biztositásra kötelezett tagokról naponként a beérkező belépést és kilépést jelentő lapok adatai alapján akként kell kitölteni, hogy a belépett és kilépett férfiak és nők napi létszáma különkülön fel legyen tüntetve, s ugyancsak e részletezéssel állapitandó meg minden egyes napon a pénztár napi taglétszáma. A betegség és baleset esetére biztositott tagok létszáma a megfelelő rovatokban külön-külön tüntetendő fel. Azokat a tagokat, a kik ugy betegség, mint baleset esetére biztositva vannak, ugy a betegség, mint a baleset esetére biztositott tagokra vonatkozó rovatokban külön-külön számba kell venni.

A kimutatást havonként le kell zárni oly módon, hogy a biztositásra kötelezett tagokra vonatkozó egyes rovatok napi összegei összeadatnak. Ennek megtörténte után a biztositásra kötelezett tagok átlagos létszáma is megállapitandó olyképen, hogy az egyes rovatoknál mutatkozó havi összeg elosztatik az illető hónapban foglalt napok számával. Az osztás alapján nyert számadatokat az utolsó rovatba kell bejegyezni.

Az önkéntes tagok átlagos létszámára vonatkozó adatokat nem naponként, hanem csak a hónap végén kell bejegyezni a kimutatás alsó részén foglalt rovatokba.

A kellően lezárt s a pénztár felelős vezetője által felülvizsgált havi kimutatás egyik példánya a kerületi pénztárnál tartandó vissza, a másik példányt pedig az adatok szabályszerü bevezetését és felülvizsgálását igazoló aláirásokkal ellátva, legkésőbb minden következő hónap 5. napjáig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához kell felterjeszteni.

A kerületi pénztárak által visszatartott példányok megőrzendők.

5. §. Keresetképtelenséggel járó megbetegedések esetén az illető beteg tagok részére ezen rendelet 3. sz. mellékletének megfelelő alakban és nagyságban statisztikai lap állitandó ki (Betegségi statisztikai lap keresetképtelen beteg tagok részére) és pedig megkülönböztetés czéljából a férfiak részére *fehér*, a nők részére *kék* szinü papiroson. A betegségi statisztikai lapot az illető tag egyéni lapja és az orvosi táppénzutalvány alapján a pénztár köteles kiállitani akkor, midőn a tag vagy hozzátartozója az első izben esedékes táppénz (gyermekágyi segély) fölvétele czéljából a pénztárnál jelentkezik, illetőleg midőn a beteg tag részére első izben táppénz utalványoztatik. A betegségi statisz-

tikai lap 8., 9. és 10. rovatai a gyógykezelő pénztári orvos bejelentése alapján töltendők ki.

6. §. Az előző §-ban meghatározott módon kiállitott betegségi statisztikai lapon az illető tag részére a betegség egész tartama alatt kiszolgáltatott táppénz (gyermekágyi segély) összegét a megfelelő rovatokba esetrőlesetre pontosan elő kell jegyezni.

Az előjegyzések megkönnyitése céljából betegállományban levő pénztári tagok betegségi statisztikai lapjait szoros betürend szerint kezelve kell nyilvántartani mindaddig, mig a táppénz (gyermekágyi segély) utolsó részlete ki nem adatott. Az utolsó részlet kiszolgáltatása alkalmával a betegségi statisztikai lap t a kifizetés megtörténtének egyidejü bejegyzése mellett a betürendes csomóból ki kell emelni s az alábbi 8. §-ban előirt módon kezelni.

7. §. Kórházban ápolt, továbbá fürdőbe vagy üdülőhelyre küldött keresetképtelen beteg tagok részére szintén kell betegségi statisztikai lapot kiállitani s abban a kórházi ápolás, illetve fürdőbe vagy üdülőhelyre küldés ténye a megfelelő rovatokban jelzendő.

A kórházban ápolt beteg tagok betegségi statisztikai lapjaiba a kórházi ápolás befejeztével a kórházban töltött napok számát és a kórházi ápolás és ellátás költségeit kell bejegyezni (ideértve a beszállitás költségeit, továbbá az esetleg engedélyezett utazási költséget is) s a hozzátartozók részére esetleg fizetett féltáppénz összegét.

Az üdülőhelyre vagy fürdőbe küldött tagok betegségi statisztikai lapjaiba a fürdő vagy üdülőhely nevét, az ott tartózkodás időtartamát és annak költségét, továbbá a hozzátartozóknak esetleg nyujtott segélyezés összegét kell bejegyezni.

Végül, ha valamely tag elhalálozik, a betegségi statisztikai lapba be kell jegyezni a halál okát, az elhalálozás idejét és a hozzátartozók részére kifizetett temetkezési segély összegét.

8. §. Azon tagok betegségi statisztikai lapjait, kiknek segélyezése befejezést nyert, havonként s az egyes hónapokon belül férfiak és nők szerint elkülönitve szoros betürendbe kell elhelyezni.

Amennyiben valamelyik tag az év folyamán keresetképtelenséggel járó ujabb betegségbe esik, róla ujabb betegségi statisztikai lapot kell kiállitani, s ezt az ujabb, ugyszintén az esetleges későbbi betegségekre vonatkozó betegségi statisztikai lapokat is az előző 6—7. §-okban részletezett eljárások befejezte után az első betegség alkalmával kiállitott betegségi statisztikai laphoz kell hozzákapcsolni, ugy, hogy egy-egy tagra vonatkozólag az év folyamán kiállitott összes betegségi statisztikai lapok együtt legyenek találhatók. Az ujabb statisztikai lapok besorozása előtt tehát a már kiállitott és besorozott lapok szorgos átnézése utján mindig meggyőződést kell szerezni arról, hogy az illető tagnak nincs-e már korábbi időből is betegségi statisztikai lapja.

9. §. Azon tagok betegségi statisztikai lapjait, a kiknek segélyezése egy-egy naptári évben befejezést nyert, férfiak és nők szerint szétválasztva, szoros betürend szerint rendezve, a lapok darabszámát feltüntető kimutatás kiséretében minden következő év január hónapja végéig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához kell fölterjeszteni.

10. §. Az orvosi kezelésben részesülő keresetképes tagokról, továbbá a pénztári tagoknak orvosi kezelésben részesülő családtagjairól a kerületi munkásbiztositó pénztárak a pénztári orvosoktól tartoznak havonként összesitő adatokat beszerezni.

11. §. A beteg pénztári tagok s családtagok számának, továbbá a beteglétszám hullámzásának nyilvántartása céljából a betegségi statisztikai lapok és az orvosi kezelésben részesülő keresetképes tagokról és gyógykezelésben részesülő családtagokról az előző §. értelmében az orvo-

soktól nyert összesitő adatok alapján valamennyi kerületi munkásbiztositó pénztár a betegforgalomról kimutatást köteles vezetni a 4. sz. mellékletnek megfelelő nyomtatványon. E nyomtatványba a táppénzt (gyermekágyi segélyt) élvező keresetképtelen beteg tagok száma minden egyes napról pontosan bejegyzendő s a rovatok összegeinek összeadása által a havi főösszeg megállapitandó. Ennek megtörténte után minden egyes rovatra nézve az átlagot is ki kell számitani olyképen, hogy az egyes rovatok havi főösszegei elosztatnak az illető hónapban foglalt napok számával.

A kórházban ápolt tagok számát, ugyszintén a gyógykezelt keresetképes tagok és családtagok számát, továbbá a fürdőkben, üdülőhelyeken stb. ápolt tagok és a kórházban ápolt családtagok számát nem naponként, hanem csak havi főösszegben kell bejegyezni a kimutatás alsó részén foglalt megfelelő rovatokba.

A betegforgalmi kimutatást minden hónapra nézve két, egymással teljesen megegyező példányban kell vezetni, s az egyik példányt az adatok szabályszerü bevezetését és felülvizsgálását igazoló aláirásokkal ellátva, legkésőbb minden következő hónap 5. napjáig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához felterjeszteni. A másik példány visszatartandó s a kerületi pénztár által megőrzendő.

12. §. A munkaadók és alkalmazottak részéről esedékes betegsegélyezési járulékok kivetése céljából valamenynyi kerületi munkásbiztositó pénztár a kerületébe tartozó összes munkaadókról, illetőleg azok alkalmazottjairól külön-külön nyilvántartási ivet tartozik vezetni. E nyomtatvány mintáját az 5. számu melléklet (Munkaadók alkalmazottjainak nyilvántartási ive) tünteti fel.

A nyilvántartási ivek folyó számozással látandók el, ugy, hogy minden munkaadónak állandóan egy bizonyos, lehetőleg a folyószámlakönyv számával megegyező száma legyen. Az ivek vezetésére és a járulékok kivetésére nézve a következők irányadók:

a) A nyilvántartási iv boritéklapján a munkaadó neve (czége), folyószámlájának száma s az üzem (foglalkozás) megnevezése és székhelye tüntetendő fel.

b) A nyilvántartási iv belső lapjai oldalszámmal látandók el, ez iveken az illető munkaadó összes alkalmazottjait fel kell sorolni és állandóan nyilvántartani. Be kell tehát jegyezni az alkalmazottak nevét, az egyéni lapon föltüntetett tagsági számukat, napibér-osztályukat, belépésük és kilépésük napját, nemkülönben a javadalmazásban előforduló s a munkaadó által a törvény értelmében bejelentett időközi változások bejelentésének időpontját. Mindezen adatok az alkalmazottak belépését és kilépését jelentő lapok alapján jegyzendők be. Ezen adatokon kivül be kell továbbá jegyezni az alkalmazott és munkaadó által együttesen fizetendő betegsegélyezési járuléknak egy hétre eső összegét.

Amennyiben az alkalmazottak felsorolására és nyilvántartására a nyomtatvány belső lapjai nem elégségesek, megfelelő számu pótivet kell igénybe venni.

c) A betegsegélyezési járulékok egyénenkénti megállapitása és kivetése a nyilvántartási iv alapján történik. A nyert végösszeg a nyilvántartási ivnek »a kivetett járulékok főösszesitése« czime alatt jegyzendő be; hol a kelet megemlitése mellett feltüntetendő, hogy a járulék milyen időszakra vettetett ki, továbbá a kivetett járulék összege, a munkaadót terhelő esetleges egyéb követelések (pl. késedelmi kamat, hátralékos járulék stb.) s végül a munkaadó által fizetendő főösszeg. Az utolsó rovat az ivet vezető tisztviselők aláirásának bejegyzésére szolgál.

d) Amennyiben a pénztár a nagyobb számu alkalmazottakat foglalkoztató munkaadókkal oly megállapodásra jut, melynek értelmében a munkaadó is vezet egy, a pénztár által vezetett nyilvántartási ivvel teljesen megegyező nyilvántartási ivet, az ügykezelés

egyszerüsitése végett a járulék befizetésének igazolására s ugy a munkaadó, mint a pénztár által leendő elszámolás céljaira a 6. számu mellékletnek megfelelő fizetési jegyzék szolgál.

Ez a fizetési jegyzék akként vezetendő, hogy az alkalmazottak neveinek s személyi adatainak elhagyásával csupán a kivetett járulék összege jegyeztetik be a megfelelő rovatba, és pedig a nyilvántartási iv első lapján felsorolt alkalmazottak után kivetett járulék a fizetési jegyzék első merőleges oszlopába, a második lapon foglaltaké a második oszlopba s igy tovább. Minthogy a munkaadó által vezetett nyilvántartási iv a pénztári nyilvántartási ivvel az alkalmazottak sorrendje tekintetében pontosan egyezik, a fizetési jegyzék oldalszámának, illetve sorszámának a nyilvántartási iv oldal-, illetve sorszámával való összehasonlitása utján a munkaadó minden nehézség nélkül ellenőrizheti, hogy helyesen van-e kivetve a járulék minden egyes alkalmazott után. Feltétlenül szükséges azonban, hogy a megállapodás létrejöttekor a munkaadók megfelelően kitanittassanak arra nézve, hogy az alkalmazottak be- és kijelentése alkalmával a náluk levő nyilvántartási ivbe a munkába lépés időpontja szerinti sorrendben pontosan jegyezzék be az egyes alkalmazottakat.

A fizetési jegyzék mindenkor két egymással teljesen egyező példányban készitendő, s az egyik példány a munkaadónak küldendő el, a másik példány pedig a pénztárnál tartandó vissza.

13. §. Azon munkaadóknál, akik alkalmazottjaikról a nyilvántartási ivet nem vezetik, a 7. sz. mellékletnek megfelelő fizetési jegyzéket kell használni. Ez a jegyzék lényegileg az elölemlitett fizetési jegyzéktől csak annyiban különbözik, hogy ebben az egyes alkalmazottak nem csupán sorszámmal jeleztetnek, hanem névszerint soroltatnak fel. Egyebekben pedig ez a fizetési jegyzék ugyancsak két példányban az előbb emlitett módon kezelendő.

II. FEJEZET.

A kerületi munkásbiztositó pénztárak és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által vezetendő számadások.

14. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár minden költséget — akár ki van az fizetve, akár nincsen — és minden ismert jövedelmet — akár be van az szedve, akár nincsen — mindig a vonatkozó év terhére vagy javára tartoznak elszámolni.

Nem szabad tehát egyes számlák félretételével a kezelési évet kedvezőbbnek vagy kedvezőtlenebbnek feltüntetni.

15. §. Az előző §-ban emlitett pénztárak számvitele és könyvvitele a kereskedelmi kettős könyvvitel elvei szerint rendezendő be.

Feltétlenül a következő könyvek vezetendők:

a) *Pénztárkönyv*, a készpénzbevételek és készpénzkiadások előjegyzése céljaira;

b) *Napló*, és pedig csak a hiteltételek előjegyzése céljaira;

c) *Főkönyvi napló*, a pénztári könyvben és naplóban előforduló tételeknek főkönyvi számlák szerint való csoportositására;

d) *Főkönyv*, a pénztár vagyonának és terheinek, jövedelmének és költségeinek czimeik szerint való kimutatására, tehát a zárszámadás adatainak gyüjtésére;

e) *Folyószámlakönyv*, és pedig külön *a munkaadók tagjárulékainak* és külön *az adósok és hitelezők tartozásainak és követeléseinek nyilvántartására.*

Ezen könyveken kivül azonban szükség esetében vagy a különleges helyi viszonyokra való tekintettel más segédkönyvek is vezetendők.

16. §. Az egységes kezelés, áttekintés és ellenőrzés céljából valamennyi pénztár főkönyvében a 14. sz. mellékletben felsorolt czimeken tartozik számlát nyitni. Szükség esetében azonban a kimutatásban felsoroltakon kivül egyéb számlák is nyithatók.

17. §. Azon főkönyvi számlákhoz, a melyek több rokontermészetü tételt (p. o. az igazgatási költséggyüjtőszámlán elszámolt tiszti és szolgailletmény, fütés, világitás, irodai helyiségbér stb., vagy segélyezési főszámlán elszámolt táppénzek, orvosi segédeszközök, gyógyszerek, kórházi dijak, gyermekágyi stb. segélyek) foglalnak magukban, a 15. számu mintának megfelelő *számlacsztó könyv* készitendő.

18. §. A főkönyvi számlák végösszegei (a brutto »tartozik« és »követel« összegek) alapján minden hó végével, tehát az év elejétől az illető hó végéig terjedő időszakról a 16. számu minta szerinti beosztásnak megfelelő »*Nyersmérleg*« készitendő. Ezen nyersmérleg alapján készitendő el a vagyonmérleg és az eredménymérleg, illetőleg a zárszámadás is, és pedig a 17. számu minta szerint.

19. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak havi nyersmérlegei a pénztár felelős vezetője és könyvelője aláirásával a számadási hónapot követő hónap 10-ikéig, az utolsó hónap nyersmérlege és az évi zárszámadás pedig az évi jelentés kiséretében az elnökség, illetőleg az igazgatóság és felügyelő bizottság aláirásával a számadási évet követő április hónap végéig egy példányban az állami munkásbiztositási hivatalhoz, egy példányban pedig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárhoz terjesztendők fel.

III. FEJEZET.

A vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak által vezetendő számadások, nyilvántartások és statisztikai kimutatások.

20. §. Az ezen rendelet I. és II. fejezetében előirt nyilvántartások és statisztikai kimutatások vezetése az ügykörükből természetszerüleg folyó módositásokkal a vállalati és magánegyesületi pénztárakra nézve is kötelező.

21. §. A vállalati pénztárak számvitelük vezetése tekintetében jelen rendelettel nem korlátoztatnak, azonban havi nyersmérlegeiket és évi zárszámadásaikat a 16—19. §-okban foglalt rendelkezések figyelembevétele mellett ugyanolyan alakban és részletezéssel kötelesek felterjeszteni, mint a kerületi pénztárak.

IV. FEJEZET.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár által vezetendő nyilvántartások és statisztikai kimutatások.

22. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a kerületi munkásbiztositó pénztárak s a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak által havonkint felterjesztett taglétszám-kimutatások (2. sz. melléklet) alapján minden hónapról a 18. sz. mellékletnek megfelelő kimutatást (*Kimutatás a........havi taglétszámról és tagsági forgalomról)* tartozik összeállitani. A kimutatásban a pénztárak neme szerinti részletezéssel minden egyes pénztárra nézve feltüntetendő, hogy az illető hónapban hány biztositásra kötelezett tag jelentetett be a pénztárba s hány jelentetett ki, továbbá a minta szerinti részletezéssel összeállitandó ugy a biztositásra kötelezett, mint az önkéntes tagok napi átlagos létszáma. Az egyes rovatok leösszegelése alapján meg kell állapitani az országos főösszegeket s azok alá összehasonlitás céljából be kell jegyezni a megelőző hónap, ugyszintén az elmult év megfelelő hónapjának eredményeit.

Hasonló kimutatást kell havonkint összeállitani a beteglétszámról és betegforgalomról a kerületi munkásbiztositó pénztárak s a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak által beküldött kimutatások (4. sz. melléklet) alapján.

A beteglétszámról szerkesztendő havi kimutatás mintáját a 19. sz. melléklet tünteti fel. *(Kimutatás a ......havi betegségi forgalomról.)*

Ugy a taglétszám-kimutatás, mint a betegségi forgalomról készitett ki-

mutatás minden hónapra nézve legkésőbb a következő hónap 15. napjáig állitandó össze s azok egy-egy példánya a jelzett napon az állami munkásbiztositási hivatalhoz terjesztendő fel, mely a kimutatások adatainak, illetve a főeredményeknek a »Munkásbiztositási Közlöny«-ben való közzétételéről gondoskodik.

23. §. A balesetbiztositási kötelezettség alá eső üzemekről az országos pénztár az 1907 : XIX. t.-cz. 31. §-a értelmében kerületi munkásbiztositó pénztárak szerint és iparágankint törzskönyvet köteles vezetni.

Ezt a törzskönyvet akképen kell vezetni, hogy minden egyes kerületi munkásbiztositó pénztár területén létező üzemekről egy, vagy a szükséghez képest több törzskönyvet kell felfektetni. A törzskönyvben minden egyes üzem részére egy-egy külön lapot kell nyitni ; *az üzemi törzskönyvi lap* mintáját a 20. sz. melléklet mutatja.

A törzskönyv s az egyes üzemekre vonatkozó bejelentőlapok közti összefüggés biztositása czéljából az üzemi bejelentőlapokat s az üzemi változást bejelentőlapokat az üzem törzskönyvi lapjának számával kell ellátni s kerületi munkásbiztositó pénztárak szerint rendezve, azokon belül állandóan a törzskönyvi lapszámok sorrendjében kezelni.

A törzskönyvi lapok adatai s az ezekben előforduló változások az 1907: XIX. t.-cz. 31. és 32. §-ai értelmében esetről-esetre közlendők az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárral. E czélból a törzskönyvi lap egy másolatát az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár minden üzemre vonatkozólag a kerületi munkásbiztositó pénztárnak megküldeni köteles.

24. §. A balesetbiztositási járulékokat azokra a munkaadókra nézve, a kik balesetbiztositási kötelezettség alá eső üzemükben vagy vállalatukban rendszerint ötnél több munkást alkalmaznak, a 21. sz. mellékletnek megfelelő felvételi nyomtatvány *(Kimutatás az 19.. évben kifizetett munkabérekről és egyéb javadalmazásokról)* alapján kell kiszámitani és kivetni. Ezt a nyomtatványt az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárak utján minden év január hónapjában meg kell küldeni az érdekelt munkaadóknak, a kik annak 1—9. rovatait megfelelőleg kitöltvén, a kimutatást legkésőbb február hó 15-ig küldik vissza a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz.

Ugyanezen kimutatás kitöltés czéljából megküldendő azoknak a munkaadóknak is, kik balesetbiztositási kötelezettség alá eső üzemükben ötnél több munkást rendszerint nem alkalmaznak s akik balesetbiztositási járulék helyett évi balesetbiztositási dijat fizetnek.

Arra nézve, hogy a munkaadók a kimutatás 1—9. rovatait miképen töltsék ki, a kimutatás előlapján foglalt figyelmeztetés nyujt kellő tájékozást.

25. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak a munkaadók által hozzájuk beterjesztett kimutatás okadatait felülvizsgálni, ellenőrizni s szükség esetén megfelelőleg helyesbiteni tartoznak. Ennek megtörténte után a kimutatásokat községek (nagyobb városokban kerületek) s ezeken belül szoros betürend szerint rendezve minden év márczius hónapjának 15-ik napjáig az országos pénztárhoz tartoznak beküldeni.

26. §. Az országos pénztár a kellőleg felülvizsgált és kiegészitett kimutatások 10. és 11. rovataiban az ötnél több munkást alkalmazó munkaadók összes alkalmazottjaira nézve, a rovatok leösszegelése által pedig az egész üzemre nézve is megállapitja az alkalmazottak összes javadalmazásainak évi főösszegét, nemkülönben azt az összeget, mely az 1907 : XIX. t.-cz. 36. §-a értelmében a balesetbiztositási járulék kivetésénél figyelembe lesz veendő.

Annak ellenőrzésére, hogy a munkaadók a munkabér-kimutatásokba valamennyi alkalmazottjukat s a tényleges javadalmazások teljes összegét és mennyiségét beállitották-e, a törvény szerint alkalmazásba vehető egyéb ellenőrzési eszközökön kivül a munkás- és bérjegyzékek, továbbá az alkalma-

zottak belépését és kilépését jelentő lapok adatait, illetve a heti és havi bérfizetési jegyzékek adatait kell felhasználni.

27. §. A baleset esetére biztositott üzemekről és személyekről, továbbá a balesetbiztositási járulékok (dijak) kivetésénél alapul vett munkabérekről és a balesetbiztositási járulékokról évenkint a veszélyességi táblázatban foglalt üzemcsoportok és üzemczimek szerinti részletezéssel statisztikai kimutatást kell szerkeszteni s minden naptári évre vonatkozólag a következő év junius hónapja végéig az állami munkásbiztositási hivatalhoz fölterjeszteni.

E kimutatás mintáját a 22. sz. melléklet tünteti fel. (Statisztikai kimutatás a baleset esetére biztositott üzemekről és személyekről, továbbá a munkabérekről és balesetbiztositási járulékokról és dijakról.)

A kimutatás 1—3. rovatait a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal által kiadott veszélyességi táblázat alapján, a többi rovatokat részint a munkaadók által évenkint beküldött s megfelelőleg kiegészitett munkabérkimutatások (21. sz. melléklet) adatai, részint a balesetbiztositásra vonatkozó járulék- és dijszámitások eredményei alapján kell kitölteni. A 4. rovatba az egyes üzemczimek alá eső s ötnél több munkást alkalmazó üzemek számát, a 29. rovatba a legfeljebb öt munkást alkalmazó üzemek számát kell bejegyezni, az 5—22., illetve a 30—41. rovatokba pedig az illető üzemek biztositott személyzetének évi átlagos számát a táblázatból kivehető részletezéssel.

A biztositott személyek évi átlagos számának megállapitása czéljából azokat az alkalmazottakat, a kik egész éven át alkalmazásban állottak, teljes létszámuk szerint kell számba venni, a többieket pedig alkalmaztatásuk időtartamának figyelembevételével. E czélból mindazon alkalmazottak számát, a kik egy évnél rövidebb ideig voltak alkalmazva, külön-külön meg kell szorozni azon hónapok számával, ahány hónapig alkalmazva voltak s a nyert szorzatot el kell osztani 12-vel két tizednyi pontossággal. A nyert eredményeket össze kell adni s a tizedesek kikerekitésével hozzáadni az egész éven át alkalmazott személyek számához. Az igy nyert összeg adja az alkalmazottak évi átlagos számát.

A 23. rovatba az ötnél több munkást foglalkoztató üzemek alkalmazottjai által teljesitett munkanapok összes számát kell bejegyezni, a 24. rovatba pedig a teljes munkások számát, amely akként nyerhető, hogy a munkanapok száma 300-zal elosztatik.

A többi rovatok kitöltése külön magyarázatot nem igényel.

28. §. A balesetbiztositási kötelezettség alá eső üzemekről évenkint *statisztikai lapot* kell késziteni a 23. sz. mellékletnek megfelelő alakban és rovatokkal.

Az üzemi statisztikai lap 1—13. rovatait a vonatkozó üzemi törzskönyvi lapok, illetve az üzemi bejelentőlapok és üzemi változást bejelentőlapok adatai alapján kell kitölteni, a 14—19. rovatokat a munkabérkimutatások (21. sz. melléklet), illetve a balesetbiztositási járulékok és dijak kivetésére vonatkozó hivatalos számitási munkálatok eredményei alapján.

Az üzemi statisztikai lapokat minden naptári évre vonatkozólag az üzemczimek tételszámai szerint rendezve, legkésőbb minden következő év junius hónapja végéig a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz kell fölterjeszteni.

29. §. Az egyes években előfordult balesetekről legkésőbb minden következő év junius hónapjának végéig a 24. számu mellékletnek megfelelő kimutatás (Statisztikai kimutatás az 19.. évben előfordult balesetekről) terjesztendő fel az állami munkásbiztositási hivatalhoz.

A kimutatás 1—3. rovatait a veszélyességi táblázat alapján kell kitölteni, a többi rovatokat a kerületi munkásbiztositó pénztárak által beterjesztett balesetjelentési lapok és balesetvizsgálati jegyzőkönyvek alapján. Külön magyarázatot csupán a 7., 8. és 45—48. rovatok kitöltése igényel.

A 7. és 8. rovatokat, melyek az előfordult baleseteknek az összes biztositott személyek, illetve a teljes munkások számához való viszonyitását tartalmazzák, akképen kell kitölteni, hogy az illető évben előfordult balesetek száma 10.000-rel megszoroztatván, a nyert szorzat elosztatik a biztositottaknak a 22. sz. statisztikai kimutatásból nyerhető évi átlagos számával, illetve a teljes munkások számával. A nyert eredmény adja a 10.000 biztositottra, illetve teljes munkásra eső viszonyszámot. Hasonló eljárással kell kiszámitani a 45—48. rovatokba beállitandó viszonyszámokat is, azzal az eltéréssel, hogy a 45. és 47. rovatokba beállitandó viszonyszámok nyerése czéljából nem az összes bejelentett, hanem csupán a keresetképtelenséggel járó (a 41—43. rovatokban részletezett) balesetek számát, a 46. és 48. rovatokba tartozó viszonyszámok kiszámitása czéljából pedig a halálos balesetek számát kell 10.000-rel szorozni. Az osztó ezeknél a számitásoknál is a biztositott személyek évi átlagos száma, illetve a teljes munkások száma.

30. §. Minden olyan balesetről, melynek alapján a sérült, illetve hozzátartozók részére állandó baleseti járadék állapittatott meg, a baleseti jelentések és balesetvizsgálati jegyzőkönyvek, nemkülönben az ügyre vonatkozó többi hivatalos iratok alapján *baleseti statisztikai lapot* (25. sz. melléklet) kell szerkeszteni.

Az egy-egy naptári évre vonatkozó baleseti statisztikai lapokat a balesetek folyó számával kell ellátni s ezen folyó számok sorrendjében rendezve a következő év junius hónapja végéig a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz kell fölterjeszteni. Azok a baleseti statisztikai lapok, melyek 16—23. rovatai a baleseti járadék megállapitására vonatkozó eljárás folyamatban léte miatt a következő év junius hónapjában még ki nem tölthetők, megfelelő indokolás mellett egyelőre visszatartandók s a kártalanitási eljárás befejezte után pótlólag küldendők be az állami munkásbiztositási hivatalhoz.

31. §. A baleseti állandó járadékot élvezők járadékainak nyilvántartása és a járadékok kifizetésének előjegyzése czéljából a 26. sz. mellékletnek megfelelő számlalap (Járadékosok számlalapja) szerkesztendő és pedig a sérültek részére fehér, a hozzátartozók részére sárga kartonpapiroson. Minden egyes járadékot élvező sérült részére egy-egy külön lapot kell nyitni, ellenben a hozzátartozók részére együttesen készitendő egy-egy számlalap.

A számlalapon a járadék összegére s annak kezdő és végső időpontjára vonatkozó minden határozat (itélet), nemkülönben az e tekintetben beálló változások is a vonatkozó hivatalos iratok alapján esetről-esetre pontosan előjegyzendők. Az esedékes járadékok kifizetésének évenkint és havonkint való előjegyzése a 9. rovatban történik.

32. §. A baleseti állandó járadékot élvező személyekről és a járadékok összegéről, ugyszintén az egy-egy év folyamán e tekintetben beálló változásokról évenkint a 27. sz. mellékletnek megfelelő statisztikai kimutatást (Statisztikai kimutatás a baleseti állandó járadékot élvezők létszámáról, a járadékok összegéről és az év folyamán előfordult változásokról) kell késziteni s azt legkésőbb a következő év junius hónapja végéig a. m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz fölterjeszteni.

A kimutatás egyes rovatait a vonatkozó hivatalos ügyiratok alapján kell kitölteni.

33. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak s a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak által évenkint beküldött betegségi statisztikai lapok, betegforgalmi kimutatások és zárszámadások alapján minden naptári évre vonatkozólag a 28. sz. mellékletnek megfelelő kimutatás (Statisztikai kimutatás a pénztáraknak a betegsegélyezésre vonatkozó működéséről) készitendő.

A kimutatásba minden egyes kerületi, vállalati és magánegyesületi pénztár névszerint felveendő s annak összes rovatait valamennyi pénztárra

nézve külön-külön ki kell tölteni. A 3—5. rovatokba az adatokat a havonkinti taglétszámról és tagsági forgalomról összeállitott havi kimutatások (18. sz. melléklet) alapján kell beállitani oly módon, hogy az egyes hónapok átlagos taglétszámai minden pénztárra nézve külön-külön összeadatván, a nyert összegek 12-vel eloszttatnak. A többi rovatok kitöltése a betegségi statisztikai lapok és a betegforgalmi kimutatások megfelelő feldolgozása alapján, illetve a zárszámadások idevonatkozó adatai alapján történik.

Az egyes adatok leösszegelése alapján valamennyi rovatra nézve meg kell állapitani az országos főösszegeket, s azok alá megfelelő összehasonlitás czéljából bejegyzendők az előző év főeredményei.

A kellően lezárt és felülvizsgált kimutatást minden naptári évre vonatkozólag legkésőbb a következő év junius hónapja végéig kell az állami munkásbiztositási hivatalhoz az összes betegségi statisztikai lapokkal együtt fölterjeszteni.

A betegségi statisztikai lapok minden egyes pénztárra nézve különkülön csomóba kötve s azon belül férfiak és nők szerint elkülönitve terjesztendők fel.

V. FEJEZET.

Zárόhatározatok.

34. §. Az ezen rendeletben szabályozott nyilvántartási, számviteli és statisztikai nyomtatványok előállitásáról szükségletüknek megfelelő mennyiségben a pénztárak maguk tartoznak gondoskodni.

Az összes nyomtatványok ugy beosztás, mint alak, szöveg és papirminőség tekintetében az ezen rendelethez mellékelt mintáknak megfelelőleg állitandók elő. A nyomtatványok előállitásához kizárólag magyarországi papirgyárban gyártott papiros használható. A netán szükséges külföldi papir felhasználásához az előzetes engedélyt a kereskedelemügyi minister adja meg.

35. §. Az ezen rendeletben szabályozott nyilvántartási, statisztikai és számviteli nyomtatvány-mintáktól való eltérésre, a mennyiben ily eltérés egyes pénztárak különleges viszonyainál fogva indokoltnak és szükségesnek mutatkozik, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár véleményének meghallgatásával a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal adhat engedélyt.

36. §. Ezen rendelet határozmányai 1908. évi julius hó 1-én lépnek életbe.

Megjegyzés: Az ezen rendeletben felhivott mellékletek mintái a »Munkásbizt. Közlöny« II. évf. 571—655. lapjain közölvék.

49157. szám.
1908. jun. 4-én

Keresk. ministeri rendelet

a munkásbiztositási választott biráskodási eljárás szabályozásáról.

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. t.-cz. 181. §-ban nyert felhatalmazás alapján, a biráskodási és jogorvoslati, ugyszintén az igazolási és ujrafelvételi eljárásra vonatkozó határozatokat, a belügyi és igazságügyi minister urakkal egyetértőleg a következőkben állapitom meg:

I. Rész.

Eljárás az első folyamodásu választott biróság előtt.

I. FEJEZET.

Hatáskör és illetékesség.

1. §. Az 1907 : XIX. t.-cz. 158. §-a alapján, választott birósági eljárásnak van helye az e törvény szerint betegség és baleset esetére biztositott személyek vagy igényjogosult hozzátartozóik és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár között betegségi segélyekből és baleseti kártalanitásból folyó vitás ügyek eldöntése czéljából.

Ugyanez az eljárás nyer alkalmazást a Ferencz József kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló egylet betegsegélyző pénztára és tagjai között betegségi segélyekből folyó vitás ügyek eldöntése czéljából.

2. §. A vitás ügyek eldöntését minden kerületi munkásbiztositó pénztár székhelyén, annak kerületére kiterjedő hatáskörrel alakitott választott biróságok gyakorolják.

Ha a kerületi munkásbiztositó pénztár székhelyén kir. biróság nincs, az e részben esetleg szükséges külön intézkedéseket a kereskedelemügyi és igazságügyi ministerek egyetértőleg rendelik el.

Azokban a vitás kérdésekben azonban, amelyek a biztositott személyek vagy igényjogosult hozzátartozóik és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár között, az utóbbi által nyujtandó baleseti állandó járadékok tekintetében keletkeznek, elsőfokulag kizárólag a kir. itélőtáblák székhelyén alakitott választott biróságok itélnek.

3. §. Az, aki baleseti állandó járadékot igényel, a választott birósági eljárást rendszerint az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár határozata ellen irányuló felebbezéssel, az pedig, aki egyéb baleseti kártalanitást igényel, rendszerint a kerületi munkásbiztositó pénztár határozata ellen irányuló felebbezéssel indithatja meg, azonban közvetlen keresetnek is van helye. (T. 90. és 91. §§.)

A betegségi segély iránt a fél szintén felebbezéssel élhet a kerületi munkásbiztositó pénztárnak, illetőleg vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztárnak a betegségi segély iránt hozott határozata ellen, de ebben az esetben is van helye közvetlen keresetnek.

4. §. Ha a felebbezés a kerületi munkásbiztositó pénztár határozata ellen irányul, annak elbirálására a székhelyén alakitott választott biróság illetékes; ha pedig a felebbezés valamely vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár határozata ellen irányul, ennek elbirálására az a választott biróság illetékes, amelynek kerületében a vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár székhelye fekszik; végül az országos

munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár határozata ellen irányuló felebbezés elbirálására az a választott biróság illetékes, amely annak a kir. itélőtáblának székhelyén van szervezve, amelynek kerületében fekszik az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár (T. 88. §.) székhelye.

5. §. A közvetlen keresettel meginduló eljárásra a kerületi munkásbiztositó pénztárral szemben az ennek székhelyén alakitott választott biróság, vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztárral szemben az a választott biróság, amelynek kerületében van a vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár székhelye, végül az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárral szemben annak a kir. itélőtáblának székhelyén szervezett választott biróság illetékes, amely kir. itélőtábla kerületében van annak a helyi pénztárnak székhelye, amelynek tagja a biztositott sérült vagy elhalt.

6. §. A választott biróság hivatalból vizsgálja hatáskörét és illetékességét. Az a választott biróság azonban, amelyhez valamely másik választott biróság a pert hatáskör vagy illetékesség okából áttette, az ügyet illetékesség hiányának okából egyáltalán nem, hatáskör hiányának okából pedig csak azon az alapon utasithatja el, hogy az nem tartozik választott birósági eljárás utjára, vagy hogy az a kir. itélőtábla székhelyén szervezett választott biróság kizárólagos ügykörébe (2. §.) tartozik.

7. §. A választott biróságnak áttételt rendelő végzése ellen felebbvitelnek nincs helye.

II. FEJEZET.

A választott biróságok szervezete.

8. §. Minden választott biróság elnökből, ennek egy, vagy a szükséghez képest több helyetteséből, megfelelő számu, de legalább husz ülnökből és tiz helyettes ülnökből áll. (T. 159. §.)

9. §. A választott biróság elnökét és ennek helyettesét, illetőleg a szükséghez képest helyetteseit, a választott biróság székhelyén itélő birák sorából az igazságügyminister nevezi ki. A megbizás három évre szól, de előbb is megszünik, ha az illető más birói állásra neveztetik ki, vagy ha a választott biróság székhelyén itélőbiróként működni megszünik.

Az elnök állása a szükséghez képest a választott biróság székhelyén működő kir. biróság létszámába tartozó külön birói állásként szervezhető. (T. 159. §.)

A helyettes elnök az elnököt csak akkor helyettesitheti, ha az elnökkel szemben valamely ügyben kizárási ok forog fenn (24. §.), továbbá ha az elnök beteg, szabadságon van, fel van függesztve, vagy pedig a rendes birói ügykörében tartott folytatólagos tárgyalás vagy más elhárithatatlan akadály gátolja választott birósági elnöki tisztének teljesitésében, vagy ha párhuzamos ülések szüksége merül fel, végül ha az elnöki állás üresedésben van.

Ha mind az elnök, mind a helyettes elnök akadályozva vannak, akkor az ideiglenes helyettesités iránt az igazságügyminister intézkedik.

Az igazságügyminister a választott birósági elnökök és helyetteseik kinevezéséről és a kinevezésekben bekövetkező változásokról értesiti a kereskedelemügyi ministert. A kinevezés a »Munkásbiztositási Közlöny«-ben közzéteendő.

A választott biróság elnöke tiszteletdijban részesül. E tiszteletdij az elnököt akkor is megilleti, ha állása külön állásként van szervezve. (T. 159. §.) A tiszteletdij működési pótlék jellegével bir és évi 600 koronában, kir. itélőtáblai székhelyen évi 800 koronában, Budapesten pedig évi 1200 koronában állapittatik meg.

A helyettes elnök, a választott biróságnál általa elintézett tárgyalások napjainak megfelelő számu napokra, a fizetési osztályának megfelelő napidijakat kapja tiszteletdij gyanánt; azonban az e czimen részére ugyanegy év folyamán kifizetett tiszteletdij

összege nem haladhatja meg azt az összeget, amely az előbbi pont szerint az illető választott biróság elnökét megilleti.

A tiszteletdijat a kereskedelemügyi minister utalványozza és pedig az elnöknek előleges havi részletekben, a kinevezés napját követő hó első napjától kezdve. Ha az elnök vagy helyettes elnök tiszte a kinevezési idő lejárta előtt szünik meg, tiszte alól naptárilag megjelölt nap szerint felmentendő. Ha az elnök vagy helyettes elnök itélőbirói állásától felmentetik, a választott biróságnál viselt tiszte alól is ugyanezzel a nappal felmentendő. A felmentés iránt a kir. itélőtábla elnöke a kir. törvényszék elnöke utján intézkedik, aki a felmentés napját közvetlenül az igazságügyministernek jelenti.

Az elnök tiszteletdija annak a hónapnak végével szüntetendő meg, amelybe a felmentés napja esik vagy amelyben működése egyébként megszünt. A helyettes elnök tiszteletdijának megállapitása céljából a választott biróság elnöke évenként január hó első felében a helyettes elnök által a megelőző évben tartott tárgyalási napok számát és naptári idejét feltüntető jegyzéket terjeszt fel az igazságügyministerium számvevőségéhez, amely azt érvényesitvén, a kereskedelemügyi ministernek megküldi. A hivatalos utazások alkalmával felszámitható illetmények tekintetében ugyanazok a szabályok alkalmazandók, amelyek az elnök és helyettes elnök rendes birói minősége alapján irányadók.[1]) Ezek az illetmények a tiszteletdijba nem számithatók be és az igazságügyminister számvevősége által érvényesitett utiszámlák alapján az eljáró elnök utalványára a kerületi munkásbiztositó pénztár által nyomban kifizetendők.

10. §. Az ülnökök és helyetteseik a kerületi munkásbiztositó pénztár közgyülése által saját kebeléből és pedig külön a munkaadók és külön a biztositott munkások által, egyenlő számban, három évre választatnak.

Az ülnökök és helyettes ülnökök ebben a minőségükben közhivatalnokok és tiszteletbeli állást töltenek be. (T. 159. és 160. §§.) A tárgyalások folyamán vagy a helyszini szemlék alkalmával tudomásukra jutott üzemi és üzleti titkok tekintetében a legszigorubb titoktartásra kötelezvék (T. 186. §.), ugyszintén kötelesek a tanácskozások lefolyását és a szavazatokat hivatalos titok gyanánt megőrizni.

Az ülnökök és helyetteseik titkos választási eljárás szerint választandók és a választásnál követendő eljárást a kerületi munkásbiztositó pénztárak alapszabályai (T. 124. §. 2. p.) állapitják meg.

11. §. Az ülnökök és helyetteseik számát, a jelen rendelet 8. §-ában meghatározott legkisebb számuk figyelembevételével, szintén a kerületi munkásbiztositó pénztár alapszabályai állapitják meg.

Minden választott birósághoz, az ülnökök és helyettes ülnökök számának fele, lehetőleg a biróság székhelyén lakó egyének közül választandó.

Az ülnökök és helyettes ülnökök számának megállapitása és változtatása az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyásától függ. (T. 122. §.) A választott biróság elnöke azonban a megfelelő intézkedés elrendelése iránt közvetlenül az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjesztéssel élhet. A kerületi munkásbiztositó pénztár az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyását vagy a választott biróság elnöke a hivatal intézkedését az ülnökök és helyettes ülnökök számának megváltoztatására nézve oly időben tartozik kieszközölni, hogy a kiegészitő választás a rendes közgyülésen, de legkésőbb szeptember hó végéig megejthető legyen és a megválasztott ülnökök és helyetteseik működésüket a következő év elején megkezdhessék. Ezek működési ideje a következő naptári évvel kezdődik és az általános választáson megválasz-

---

[1]) Az 1896. évi márczius 25-iki ministertanácsban megállapitott és 21224/96. IM. sz. a. kiadott szabályzat.

tott ülnökök és helyetteseik működési idejének (10. §.) lejártáig tart.

Ha pedig a választott biróság ülnökei és helyettes ülnökei számának leszállitása lett elrendelve, ugy az ülnökök és helyettes ülnökök a választással nyert megbizatásuk lejártáig megtartják tisztüket és a leszállitott létszám csak a legközelebbi általános választás alkalmával érvényesitendő.

12. §. A megválasztott a választást elfogadni tartozik (T. 161. §. 4. bek.) és csak nyomatékos okból kérheti felmentését; példaképen ily nyomatékos ok a felmentést kérőnek tartós betegsége, a hivatalos működést gátló fogyatkozása, továbbá hatvanadik életévének meghaladása, ugyszintén közvetlenül előzőleg egyhuzamban két választási időszakon át végzett ülnöki vagy nem állandó birói tiszte valamely törvényileg szervezett választott biróságnál vagy az állami munkásbiztositási hivatalnál, végül huzamos távolléte vagy elköltözése a kerületi munkásbiztositó pénztár kerületéből.

A kérelem a felmentés iránt a választott biróság elnökénél a választást követő harmincz nap alatt, az ok későbbi keletkezése esetén pedig ettől számitott harmincz nap alatt terjesztendő elő.

A választott biróság elnökének a felmentést megtagadó végzése ellen a folyamodó felfolyamodással élhet; a felfolyamodás az ülnök tisztének gyakorlására nem bir felfüggesztő hatálylyal. A választott biróság elnöke a felmentésnek helyt adó végzését hivatalból tartozik felterjeszteni az állami munkásbiztositási hivatalhoz; a felmentés csak e hivatal jóváhagyásával válik joghatályossá.

13. §. A választott biróság ülnökévé csak magyarul is tudó magyar állampolgár választható, aki teljeskoru, gondnokság vagy csődeljárás alatt nem áll, hamis tanuzás, hamis eskü és nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség miatt büntetve nem volt és hivatalvesztést, illetve a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését kimondó jogerős itélet hatálya alatt nem áll (T. 161. §.), végül, aki az 1907: XIX. t.-cz. 191. §-a *b)* pontjában meghatározott kihágás miatt jogerősen elitélve nem volt. (T. 186. §. 2. bek.)

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, továbbá valamely kerületi munkásbiztositó pénztár, vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagjai vagy bizalmi-férfiai és alkalmazottai a választott biróság ülnökévé vagy helyettes ülnökévé nem választhatók. (T. 159. §.)

14. §. Ha utólag oly körülmények derülnek ki, vagy merülnek fel (13. és 20. §§.), amelyek a megválasztott ülnöknek vagy helyettes ülnöknek megválaszthatóságát e rendelet értelmében kizárják, a választott biróság elnöke az ily ülnököt vagy helyettes ülnököt előzetes meghallgatása, illetve irásbeli nyilatkozatra felhivása után, az illető körülmény valódisága esetében, állása alól felmenteni köteles. A végzést a törvényen alapuló felmentési ok megjelölésével indokolni kell és a felmentett e végzés ellen felfolyamodással élhet. A felfolyamodás érdemleges elintézéséig a választott biróság elnöke által e szakasz alapján állásától felmentett ülnök, illetve helyettes ülnök e minőségben nem működhetik.

15. §. A választott biróság jegyzői teendőit (jegyzőkönyvvezetés és kezelés) a kerületi munkásbiztositó pénztár által saját költségére, esetleg a választott biróság elnökével egyetértőleg és a kir. itélőtábla elnökének bármikor visszavonható engedélye alapján a birósági kezelő tisztviselők közül kirendelt tisztviselő látja el; e mellé egy — a szükséghez képest több — állandó helyettes is rendelhető ki; a kerületi munkásbiztositó pénztár ezek kirendeléséről a választott biróság elnökét értesiti.

A választott biróságnál alkalmazottak a tárgyalások folyamán vagy a helyszini szemlék alkalmával tudomásukra jutott üzemi és üzleti titkok tekintetében a legszigorubb titoktartásra kötelezvék (T. 186. §.), ugyszintén kötelesek a tanácskozások lefolyását és a szavazatokat hivatalos titok

gyanánt megőrizni. A jegyzői tisztségre alkalmazottak e tisztségük elfoglalása alkalmával az elnök kezébe esküt (fogadalmat) tesznek.

A jegyzőre és helyetteseire szintén irányadók a 13. §-ban meghatározott kellékek és megfelelő esetben a 14. §-ban megjelölt eljárásnak van helye, mégis azzal az eltéréssel, hogy a választott biróság elnökének felmentő határozata ellen nincs helye felfolyamodásnak.

16. §. A kerületi munkásbiztositó pénztár a választott biróság ülnökeit és helyetteseiket a tényleg működő ülnökök és helyetteseik megbizatásának lejárata előtt, oly időben tartozik megválasztani, hogy a választott biróság működési ideje első évének megkezdése előtt megalakulhasson. Ez a választás az előző választott biróság működési idejének utolsó évében, a rendes közgyülésen, de legkésőbb szeptember hó végéig megejtendő.

A kerületi munkásbiztositó pénztár külön a munkaadó- és külön a munkásülnökökről és helyetteseikről, azok nevét, állását vagy foglalkozását és lakhelyét fetüntető két sorjegyzéket legkésőbb választási évük október hónapjának 15-ik napjáig a választott biróság elnökéhez és az állami munkásbiztositó hivatalhoz felterjeszteni köteles.

Az ülnökök és helyettes ülnökök sorjegyzéke akképen állitandó össze, hogy a legtöbb szavazatot nyert ülnökkel kezdődjék és a legkevesebb szavazatot nyert ülnökkel végződjék; ugyanigy a helyettes ülnökök sorozata is. Szavazategyenlőség esetén a családi név kezdőbetüinek sorrendje dönt.

17. §. A választott biróság elnöke az ülnökök és helyettes ülnökök megválasztásáról szóló sorjegyzékek beérkezése (16. §.) után, a beérkezéstől számitandó tizenöt napon belül, de legkésőbb ugyanannak az évnek végéig, az ülnököket és helyettes ülnököket alakuló ülésre tartozik összehivni.

18. §. Az alakuló ülést a biróság elnöke vagy állandó helyettese vezeti. Megállapitja a biróság ülnökeinek és helyettes ülnökeinek névsorát; megállapitja az idézettek megjelenését vagy távollétét, utóbbi esetben az elmaradás igazolt vagy igazolatlan voltát. A megjelentek felől, hozzájuk külön-külön intézett kérdések utján, meggyőződést szerez arról, hogy a 13. és 20. §-okban megállapitott valamely kizáró ok fenforog-e. Ezek megtörténte az alakulásról felvett jegyzőkönyvben megemlitendő, valamint külön felveendők azok a feleletek, amelyek kizáró ok fenforgására szolgáltatnak adatot. Végül megállapitja és a sorjegyzékben feltünteti, hogy a biróság elnöke, ennek helyettesei, ülnökei, helyettes ülnökei és jegyzői közül kik között forog fenn a 24. §. *g)* és *h)* pontjában meghatározott valamely viszony.

Az alakuló ülés elnöke, ezek után a választott biróságnak azokat az ülnökeit és helyettes ülnökeit, akikkel szemben kizárási ok nem mutatkozik (13. és 20. §§.), kötelességeik pártatlan teljesitésére nézve megesketi, vagy ha ezt, vallási meggyőződésükre hivatkozva, letenni vonakodnak, tőlük az eskü hatályával biró ünnepélyes fogadalmat vesz. Azok, akik azonos szövegü esküt vagy fogadalmat tesznek le, az elnök által felolvasott szöveget együttesen utána mondják. Az eskü, illetőleg fogadalom letétele a sorjegyzékben minden ülnöknél s helyettes ülnöknél külön-külön, a letétel napjával együtt feltüntetendő.

19. §. Azok az ülnökök és helyettes ülnökök, akik az alakuló ülésen nem jelentek meg, valamint azok, akiknek megválaszthatóságára nézve felmerült kétely utóbb eloszlott, vagy akiknek állásuktól való felmentése jogerősen mellőztetett (14. §.), végül akik időközben választatnak meg ülnökökké és helyettes ülnökökké (11. §.) és pedig az utóbbiak megválasztatásuk után, előbbiek pedig e tisztségre való képességük megállapitása után, az elnök által, a biróság székhelyén lakó ülnökök meghivásával egybehivandó és a munkaadók és biztositott munkások közül választott legalább öt-öt ülnöknek

megjelenése esetén feltétlenül megtartandó teljes ülésben teszik le az esküt.

Az elnök a teljes ülést a 17. és 18. §-okban megjelölt szabályok megfelelő alkalmazásával hivja egybe és vezeti.

20. §. Az alakuló ülésről vagy eskütételi teljes ülésről való elmaradás a mulasztó által igazolandó.

Az a választott bírósági ülnök vagy helyettes ülnök, aki felmentési kérelmének elutasitása daczára (12. §.), vagy pedig egyáltalán felmentése iránt tett intézkedés nélkül, az alakuló ülésről vagy az ő eskütétele végett kitüzött teljes ülésről igazolatlanul elmarad, ugyszintén az az ülnök vagy helyettes ülnök, aki az esküt vagy fogadalmat letenni vonakodik, a választott biróság elnöke által száz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujtandó.

A választott biróság elnökének a pénzbirság tárgyában hozott határozata ellen sem előterjesztésnek, sem felfolyamodásnak nincs helye. (T. 161. §.)

Ismételt pénzbirságolás esetében az illető választott birósági ülnök, vagy helyettes ülnök, előzetes meghallgatása, illetve záros határidő kitüzésével igazoló nyilatkozatra felhivása után, ennek eredményéhez képest, állása alól a választott biróság elnöke által felmentendő.

E határozat ellen az ülnök és helyettes ülnök felfolyamodással élhetnek.

Az ily uton tisztétől jogerősen felmentett ülnök, illetőleg helyettes ülnök a felmentés keltétől számitott három éven belül sem az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál, sem kerületi munkásbiztositó vagy vállalati, vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztárnál semmiféle tisztségre, közgyülési kiküldötté, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági taggá, választott birósági ülnökké, helyettes ülnökké, az állami munkásbiztositási hivatal nem állandó birói tagjává vagy póttagjává meg nem választható.

21. §. A választott bíróságban viselt ülnöki és helyettes ülnöki tisztség megszünik, a választási időtartam lejárta előtt is, ha a felmentésnek a 12., 14. és 20. §-okban megjelölt esetei bekövetkeznek, továbbá akkor is, ha az illető megszünt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tagja lenni. (T. 60. §.)

Az ülnöki és helyettes ülnöki tisztség azonban ujból hatályba lép akkor, ha az illető tagsága megszünésének napjától számitott három hó alatt ujból az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tagjává lett és pedig ugyanabban a minőségben (alkalmazott, munkaadó), amelyben ülnökké vagy helyettes ülnökké való megválasztatása történt.

A kerületi munkásbiztositó pénztár ezekről a körülményekről a választott biróság elnökét haladéktalanul értesiteni tartozik.

Az ülnök helye a következő helyettes ülnök besorozásával pótlandó, olyképen, hogy a munkaadó helye munkaadóval, a biztositott alkalmazotté pedig ugyanilyennel pótlandó.

Ha az ülnökök száma a helyettes ülnökök besorozása után is az alapszabályszerü szám felére leszállott, a 11. §. szabályai szerint megtartandó kiegészitő választásnak van helye; az ily esetben megválasztottak működési ideje azonban megválasztatásuk után haladéktalanul kezdődik.

22. §. A jegyzői tisztség megszünik a 15. §. utolsó bekezdésében és a 243. §-ban megjelölt felmentés esetén, valamint akkor is, ha a kerületi munkásbiztositó pénztár más tisztviselőt rendel ki jegyző gyanánt.

23. §. A hivatali eskü a következő:

I. A választott biróság ülnökeinek és helyettes ülnökeinek esküje:

»Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a hivatalomhoz tartozó minden ügyben, az előttem perlekedőknek személyválogatás, érdekeltség és elfogultság nélkül, kérést, jutalmat, kedvezést és kedvkeresést, félelmet és gyülöletet félretéve, részrehajlatlanul, lelkiismeretem és meggyőződésem szerint a

törvények, törvényes rendeletek és szokások alapján igazságot szolgáltatok, a hivatali titkot és a hivatali eljárás során tudomásomra jutó üzemi és üzleti titkot megőrzöm, azt sem magam vagy más javára, sem más kárára nem értékesitem, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

II. A jegyzők esküje:

»Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a törvényeket, a törvényes rendeleteket és szokásokat megtartom, hivatalos kötelességeimet az ülésekben és tanácskozásokban erőmhöz és tehetségemhez képest teljesitem, a jegyzőkönyveket és jegyzékeket lelkiismeretesen vezetem, a bejegyzettekhez és helyeseltekhez semmit sem adok, azokból semmit el nem veszek, sem azokat más módon meg nem változtatom, a hivatali titkokat és a hivatali eljárás során tudomásomra jutó üzemi és üzleti titkot megőrzöm és azt sem magam vagy más javára, sem más kárára nem értékesitem; a tanácskozások során előterjesztett szavazatokat senkinek fel nem fedezem; a hivatalomhoz tartozó ügyekben vett meghagyásokat hűségesen végrehajtom, elöljáróim iránt engedelmességgel viseltetem, a hivatalos iratokat rendeltetésükhöz és a nyert utasitáshoz képest hiven kezelem, azokat vagy azok másolatát másnak, mint akit szabály szerint illet, ki nem adom, tisztemben pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

Azok az ülnökök és jegyzők, akik vallási meggyőződésükre hivatkozva, eskü helyett ünnepélyes fogadalmat kivánnak tenni, e fogadalmat a vonatkozó fenti esküszöveg szerint teszik le, azzal az eltéréssel, hogy »esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre« szavak helyett »lelkiismeretemre és becsületemre fogadom« kitétellel élnek; az »Isten engem ugy segéljen« végszavakat pedig elhagyják. (T. 164. §.)

A választott biróság ülnökei és helyettes ülnökei minden ujabb megválasztásuk után esküt (fogadalmat) tesznek; a jegyzők ellenben kirendelésük alkalmával az egyhuzamban folytatott működésük egész tartamára kiható esküt (fogadalmat) tesznek.

24. §. Választott birósági eljárásra utalt ügyben sem elnök, sem ülnök, sem jegyző gyanánt nem vehet részt a biróságnak az az elnöke, ülnöke, jegyzője, aki:

a) abban az ügyben saját személyénél fogva érdekelve lévén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet, ide nem értve azt az érdekeltséget, amely az illetőre közvetve hárul abból, hogy alkalmazottai, vagy ő maga az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tagjai;

b) akinek a házastársa vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, vagy olyan személyek vannak érdekelve, akik vele negyediziglen oldalrokonságban vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülői vagy fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állanak, még pedig a házassági vagy sógorsági viszonyban lévőkre nézve tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még a viszony alapját képező házasság vagy sem;

c) aki abban az ügyben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött;

d) aki a felebbezett vagy a közvetlen keresettel azonos tárgyu pénztári határozat hozatalában részt vett;

e) aki a perbeli felek egyikével vagy másikával ellenséges vagy peres viszonyban áll, vagy közös háztartásban él;

f) aki a perbeli felek egyikével munkaadói, alkalmazotti vagy ugyanannál a munkaadónál együtt alkalmazotti viszonyban áll;

g) ülnök vagy jegyző gyanánt nem vehet részt az sem, aki az elnökkel vagy a sorjegyzék szerint megelőző és a tárgyalásra behivott ülnökkel a jelen szakasz *b)* pontjában meghatározott valamely viszonyban áll, végül:

h) aki a sorjegyzék szerint megelőző és a tárgyalásra behivott ülnökkel valamely, az *f)* pontban megjelölt vagy üzlettársi viszonyban áll.

Ezeket az akadályokat, az *e)* pontban megjelölt esetek kivételével, hivatalból kell észlelni az eljárás minden szakában akkor is, ha a felek emiatt nem tettek kifogást. Az ülnök vagy jegyző a reá nézve fenforgó ily kizárási okot tartozik a választott biróságnak hivatalból bejelenteni.

Az elnök önmagát saját rendszerinti helyettesével helyettesiti, az ülnökre nézve pedig más ülnöknek, illetve a jegyzőre nézve más jegyzőnek behivásával, illetve kijelölésével intézkedik.

Ha a biróság tagja ellen valamely fél emel érdekeltségi kifogást, az elnök a saját személye ellen tett kifogásnak helyt adhat; ha azonban a kifogást alaptalannak találja, ugy a határozat hozatalát mellőzi és a választott biróság a helyettes elnök elnöklete alatt azonnal elbirálja a kifogást. Ha a helyettes elnök akadályozva van, az ülnökök az életkor szerint legidősebb ülnök elnöklete alatt határoznak, és szavazategyenlőség esetében a kizárásnak helyt kell adni.

Az ülnök és jegyző ellen tett kifogás felett maga a választott biróság elnöke határoz. (T. 164. §.)

Az érdekeltség okából kizárást elrendelő végzés ellen felebbvitelnek vagy előterjesztésnek nincs helye; az érdekeltség hiányát megállapitó végzés ellen pedig csak a véghatározat ellen irányuló felebbezésben élhet a fél jogorvoslattal. (219. §.)

25. §. A választott birósági eljárásra tartozó ügyekben, azok kivételével, amelyek kifejezetten az elnök hatáskörébe vannak utalva, a biróság ötös tanácsban határoz. A tanács az elnökön vagy a helyettesén kivül négy ülnökből és pedig két munkaadóból és ugyanannyi biztositott munkásból áll.

Az ülnököket az elnök hivja be és pedig első sorban ama szakma vagy rokonszakma szerint, amelyhez a biztositott tartozik, egymás után, sorrendben; ha pedig ez nem lehetséges, a kerületi munkásbiztositó pénztártól vett sorjegyzékben foglalt (16. §.) sorrend szerint. (T. 163. §.)

A sorjegyzék szerint való sorrendben nem hivható be az az ülnök, aki tárgyaláson már részt vett, amig oly ülnökök is vannak a sorjegyzékben, akik abban az évben tárgyaláson még nem vettek részt.

Az elnök továbbá mellőzni köteles oly ülnök behivását, akiről már akkor tudja, hogy az ügyben a 24. §-ban megjelölt kizárási okok valamelyike forog fenn ellene.

Helyettes ülnök egyáltalában be nem hivható, ha az ülés az ülnökök közül eszközölt behivás utján is megtarthatónak mutatkozik.

26. §. A biróság elnöke a tárgyalás határnapját akként köteles kitüzni, hogy a behivásnak az ülnökök részére való kézbesitésétől a tárgyalás határnapjáig legalább nyolcz napi időköz maradjon.

A nyolcz napi időköz be nem tartása azonban egymagában nem menti fel az ülnököt a megjelenés kötelessége alól, ha az elmaradást egyéb okkal elfogadhatóan igazolni nem tudja.

27. §. Ha a tárgyalásra behivott ülnök megjelenése akadályba ütközik, köteles erről a behivás kézbesitésétől számitott huszonnégy óra alatt jelentést tenni a biróság elnökének, megjelölve és lehetőleg bizonyitva az akadályoztatás okát is.

A biróság elnöke a jelentést azonnal elintézni tartozik és amennyiben az elmaradást igazoltnak látja, erről az ülnököt értesiti és a 25. §. értelmében más ülnök behivása iránt intézkedik; ha pedig az elmaradást igazoltnak nem látja, a megjelenés alól való felmentés megtagadásáról a bejelentőt idejében értesiti. E végzés ellen sem előterjesztésnek, sem felfolyamodásnak nincs helye.

Ha a tárgyalásra behivott ülnök a tárgyalásra meg nem jelenik és elmaradását nem igazolta vagy felmentését a biróság elnöke megtagadta, az elnök által és pedig igazolatlan elmaradása esetén irásbeli nyilatkozatra felhivása után és ennek eredményéhez képest, száz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujtandó.

Ha pedig az igazolatlan elmaradás következtében a kitüzött tárgyalás meg nem tartható, a biróság elnöke a

mulasztót a sikertelen eljárás költségeiben is elmarasztalja.

A biróság elnökének a pénzbirság, illetőleg a költségekben való elmarasztalás tárgyában hozott végzése ellen sem előterjesztésnek, sem felfolyamodásnak nincs helye.

Ugyanezek a joghátrányok sujtják azt az ülnököt, aki a már megalakult tanácsból alapos ok nélkül eltávozik és ezzel a tárgyalás folytatását és az ítélethozatalt meghiusitja, valamint azt az ülnököt is, aki a tárgyalás méltóságát és a biróság tekintélyét sértő magaviseletével zavarja vagy meghiusitja a tárgyalás, folytatását.

Az ebben a §-ban megjelölt ismételt mulasztások és szabálytalanságok esetében a választott biróság ülnöke ellen a 20. §-ban meghatározott eljárásnak van helye. (T. 161. §.)

Ha a tárgyalás nem a szakma vagy rokonszakma vagy sorjegyzék szerint soros ülnökökkel tartatik, az elnök az eltérést a tárgyalási jegyzőkönyvben megemliteni és indokolni tartozik. (T. 163. §.)

28. §. A választott biróság ülnökei és helyettes ülnökei idődveszteség czimén átalányban részesülnek, amely vissza nem utasitható. A nem helyben lakó ülnököknek ezenkivül utiköltségeik megtérittetnek. Végül a napibéreket, amelyeket az alkalmazott ülnök a választott birói teendők ellátása következtében esetleg elveszit, az államkincstár az illető alkalmazottnak megtériti. (T. 160. és 162. §§.)

Az átalány összegét és az utiköltségek számitásának kulcsát, valamint a napibérkárpótlás összegére irányadó szabályokat az állami munkásbiztositási hivatal meghallgatásával a kereskedelemügyi minister rendeleti uton állapitja meg.

A tárgyalást vezető elnök minden tárgyalási napon, a tárgyalások befejeztével, a választott birósági ülnökök és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagjainak járó átalány és utiköltségszabályzat határozmányainak megfelelőleg minden ülnök részére különkülön megállapitja tételenként részletezve átalánydiját, netáni utiköltségét és esetleges napibérkárpótlását és minden ülnöknek külön-külön utalványt ad a részére megállapitott dijakról a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz, amely az utalványozott öszszeget az ülnöknek azon a napon, a biróságtól elbocsátása után azonnal kifizetni tartozik és az utalványt az utalványozott összeg kifizetése ellenében bevonja; a bevont utalványok a választott birósági költségek könyvelési lapjának (T. 115. §.) igazoló okmányai gyanánt szolgálnak. Az utiköltségre és napibérkárpótlásra vonatkozó igények, megszünésöknek és az igazolás kizárásának terhe alatt, az ülés berekesztése alkalmával vagy ettől számitott nyolcz nap alatt jelentendők be; az utóbbi esetben a megállapitás tárgyában utólag hozott végzés szolgál utalvány gyanánt.

Ezek az utalványok keltüktől számitott egy év leforgása alatt elévülnek, ha a jogosult fél e határidő alatt a kijáró összeget nem veszi fel. Ebben az esetben az utalványozott összeg a választott birósági költségek rovatán törültetik. (1897 : XX. t.-cz. 30. §.)

Annak az ülnöknek, aki nem lakik a választott biróság székhelyén, a behivó elküldésével egyidejüleg megfelelő előleg küldhető utiköltségeire; az előleg a megállapitott dijakba utólag mulhatatlanul beszámitandó.

29. §. A biztositottak által választott ülnökök a választott birósági tárgyalásra szóló meghivásukat munkaadójuknak mindenkor bejelenteni tartoznak (T. 162. §.) és a munkaadó köteles megengedni, hogy választott birósági ülnökké választott alkalmazottja ez irányu kötelességének eleget tehessen.

A munkaadó e kötelességének megszegése az 1907 : XIX. t.-cz. 189. §. *c)* pontjában megállapitott kihágás tényálladékát alkotja és a választott biróság elnöke köteles e kihágást, amint arról tudomást szerez, az id. t. 194. §-ban megjelölt, illetőleg az 1884 : XVII. t.-cz. 166. §-ban felsorolt és a kihágás elkövetésének helye szerint illetékes elsőfoku iparhatóságnak haladéktalanul feljelenteni.

30. §. A választott biróságok eljárási és ügyviteli nyelve kizárólag a magyar.

A biróság (választott biróság elnöke) a nem magyar nyelvü beadványt magyar forditással bemutatás végett záros határidő kitüzésével, visszaadhatja. A kitüzött időben beállott és a magyar forditással előterjesztett beadvány érkezési napja gyanánt az eredeti érkezés napját kell tekinteni.

31. §. A választott biróságok ügykezelése, illetőleg ügyvitele felett a felügyeletet a választott biróság székhelye szerint illetékes kir. itélőtábla elnöke, a főfelügyeletet pedig az igazságügyminister gyakorolja. (T. 159. §.)

A kir. törvényszékek székhelyén alakitott választott biróságoknál a kir. itélőtáblai elnök az 1891 : XVII. t.-cz. 8. § ának megfelelő módon legalább minden két évben köteles az ügyvitelt megvizsgálni. Azoknál a választott biróságoknál, amelyek nem kir. törvényszéki székhelyen vannak alakitva, a kir. itélőtáblai elnök a legalább minden két évben tartandó vizsgálatot rendszerint kiküldött által teljesitheti (1891 : XVII. t.-cz. 7. §.) és pedig elsősorban annak a kir. törvényszéknek elnökét kell kiküldenie, akinek kerületében fekszik a választott biróság székhelye. A kir. itélőtáblák elnökei a kétévenkénti rendszerinti vizsgálatok idejéről az állami munkásbiztositási hivatalt előzetesen értesitik, hogy a hivatal, a birói osztály valamely állandó biróját a a vizsgálathoz kiküldhesse. A kiküldött biró a kir. itélőtábla elnökét vagy kiküldöttjét a vizsgálat teljesitésében támogatja, azonban felügyeleti jogkörbe tartozó intézkedési joga nincs.

32. §. Az állami munkásbiztositási hivatal mint felebbviteli biróság köteles az ügyek felülvizsgálata alkalmával arra is ügyelni, hogy a választott biróságok megtartják-e pontosan az eljárási és ügyviteli szabályokat. Tapasztalt szabálytalanság vagy késedelmesség esetében az állami munkásbiztositási hivatal az illető választott birósági elnököt külön határozatban figyelmezteti és a határozatot az illető választott birósági elnökre nézve felügyeleti hatóság gyanánt illetékes kir. itélőtáblai elnökkel is közli.

III. FEJEZET.

A felek és képviseletük.

33. §. A választott birósági perben rendszerint a biztositott vagy az ő joga alapján igényjogosult az egyik fél, a másik fél pedig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár.

A Ferencz József kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló egylet betegsegélyző pénztára ellen folytatott perekben ez a pénztár szerepel fél gyanánt.

34. §. A betegségi segély iránt folytatott perekben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt az a kerületi munkásbiztositó vagy vállalati, illetőleg magánegyesületi betegsegélyző pénztár képviseli, amelynek határozata ellen irányul a felebbezés; közvetlen kereset esetén pedig az a kerületi munkásbiztositó pénztár, vagy pedig az a vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár, amelynek a biztositott tagja.

Baleseti kártalanitás iránt folytatott perekre nézve az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár általában ugy intézkedhetik, hogy az a kerületi munkásbiztositó pénztár képviselje, amelynek határozata ellen irányul a felebbezés, illetőleg közvetlen kereset esetén az a kerületi munkásbiztositó pénztár, amely a választott biróság székhelyén van szervezve.

A baleseti állandó járadék iránt folytatott perekben azonban az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár rendszerint közvetlenül jár el, de esetenként képviseletével ezekben a perekben megbizhatja az eljáró választott biróság székhelyén működő kerületi munkásbiztositó pénztárt.

35. §. A választott biróság előtt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt az igazgatósági elnök és az ügyvezető igazgató, illetve

helyettesei által együttesen (T. 116. §.), a kerületi munkásbiztositó pénztárt az igazgatósági elnök és az ügyvezető igazgató (titkár), illetve helyetteseik által együttesen (T. 132. §.) meghatalmazott tisztviselője vagy ügyvéd képviseli.

A vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztár képvisleletében az alapszabályszerü képviselői által meghatalmazott személy jár el.

36. §. A biztositottak és ezek igényjogosult hozzátartozói igényeiket a választott biróság előtt személyesen érvényesithetik.

Azonban az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a), b)* és *c)* pontjai alapján gondnokság alá helyezett személyek helyett, valamint azok helyett a kiskoruak helyett, akik az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a)* és *b)* pontjaiban megjelölt valamely fogyatkozásban szenvednek, vagy pedig 14. életévüket nem töltötték be, végül baleseti állandó járadék iránt folytatott perekben minden kiskoru helyett csupán törvényes képviselőjük járhat el; a pert meginditó felebbezést vagy közvetlen keresetet, valamint a választott biróság itélete ellen irányuló felebbezést azonban a kiskoru vagy a gondnokolt ezekben az esetekben is személyesen előterjesztheti.

Azok a kiskoruak, akik 14-ik életévüket betöltötték és az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a)* és *b)* pontjaiban megjelölt valamely fogyatkozásban nem szenvednek, a betegségi segély iránt és az állandó járadékon kivül egyéb baleseti kártalanitás iránt a pert személyesen folytatják és ezekben az esetekben törvényes képviselőjük csak akkor avatkozhatik a perbe és az ily kiskoruak képviseletét az ily perben csak akkor veheti át, ha kimutatja, hogy e kiskoruak fentartásukról nem maguk gondoskodnak.

37. §. Mihelyt a per során kiderül, hogy valamely a 36. §. 2. bekezdésében megjelölt fél a perben törvényes képviselője nélkül vesz részt, a választott biróság elnöke a per folyamatban létéről a törvényes képviselőt értesiti.

A per során mindazok az értesitések, amelyek az ügyfelet megilletik, mind a törvényes képviselőnek, mind az általa képviseltnek kiadandók. A törvényes képviselő meg nem jelenése vagy nyilatkozatának elmulasztása azonban az általa képviseltre joghátrányt nem eredményezhet és az eljárás szabályszerü folytatását nem gátolja.

Ha a törvényes képviselő által képviselt fél személyesen is megjelenik a biróság előtt, ugy ez meghallgatandó.

38. §. A választott biróság hivatalból észleli, hogy az igényjogosult fél a perben cselekvőképes-e, vagy pedig a 36. §. szerint kötelező törvényes képviseletre szorul-e és utóbbi esetben, hogy az a személy, aki törvényes képviselő gyanánt fellépett, bir-e ezzel a minőséggel.

39. §. A választott biróság elnöke azoknak a pereknek a folyamatba tételéről, amelyekben kiskoru vagy az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a), b)* és *c)* pontjai alapján gondnokság alá helyezett személy szerepel mint igényjogosult fél, nyomban értesiti az 1877 : XX. t.-cz. 200. és 201. §-ok alapján illetékesnek tekintendő azt a gyámhatóságot, amelynek kerületében fekszik a választott biróság székhelye; az értesitésben felemlitendő, hogy a kiskoru, illetőleg gondnokolt személyesen folytatja-e a pert, megfelelő esetben pedig az is közlendő, hogy a perbeli cselekvőképességgel nem biró félnek ki a törvényes képviselője.

40. §. Ha a törvényes képviselő személye ki nem derithető, vagy ez ismeretlen helyen távol vagy oly helyen van, hogy megjelenése aránytalan nagy nehézségekbe ütközik, továbbá, ha az eljárás folyamán derül ki, hogy valamely igényjogosult fél perbeli cselekvőképességét elvesztette, ugyszintén ha a törvényes képviselő meghal vagy e minőséget elveszti, anélkül, hogy az általa képviselt fél perbeli cselekvőképességet nyerne, végül mindannyiszor, valahányszor a 36. §. alapján törvényes képviseletre szoruló felek érdekének védelme ezt kivánatossá teszi, a választott biróság elnöke a gyámhatóságot, e körülmény tüzetes megjelölésével, meg-

keresi, hogy a tiszti ügyészt a választott biróság előtt teendő lépésekre utasitsa. (1877: XX. t.-cz. 179. §. ut. bek.)

41. §. Az igényjogosult felek a választott birósági eljárásban akár ügyvéddel, akár más meghatalmazottal képviseltethetik magukat. A biróság azonban kizárja a képviseletből azt, aki anélkül, hogy ügyvéd lenne, a feleknek képviseletét biróságok vagy hatóságok előtt üzletszerüen folytatja.

A per során mindazok az értesitések, amelyek az ügyfelet megilletik, mind ennek, mind pedig meghatalmazottjának kiadandók.

42. §. Az igényjogosult fél vagy törvényes képviselője kérelmére, a fél részére pártfogó ügyvédet kell kirendelni.

E kérelmet a választott biróság elnökénél kell előterjeszteni, aki a pártfogó ügyvéd kirendelése iránt az 1874: XXXIV. t.-cz. 27. §. alapján a választott biróság székhelyére illetékes ügyvédi kamarához fordul.

E kérelem előterjesztésének a per folytatására halasztó hatálya nincs. A tárgyalás azonban az ügyvéd kirendeléséig elhalasztható, ha ebből a halasztásból költség nem származik.

43. §. A fél helyett megjelent meghatalmazott meghatalmazását a perben első megjelenése alkalmával igazolni és a biróság előtt nyert szóbeli meghatalmazás esetén kivül irásbeli meghatalmazást becsatolni tartozik.

A szóbeli meghatalmazás a jegyzőkönyvbe veendő.

A külföldön kiállitott meghatalmazás közokiratba vagy hitelesitett magánokiratba foglalandó.

44. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a kir. itélőtáblák székhelyein szervezett választott biróságok előtt, a kerületi munkásbiztositó pénztárak a székhelyükön szervezett választott biróságok előtt, a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak pedig az előtt a választott biróság előtt, amelynek kerületében székhelyük fekszik, általános meghatalmazással láthatják el valamely tisztviselőjüket vagy valamely ügyvédet.

Az általános meghatalmazást a biróság őrzi s annak visszavonásáig a meghatalmazott jogosult mindazoknak a perbeli cselekményeknek a meghatalmazó képviseletében való teljesitésére, amelyekre a perbeli különös meghatalmazás jogosit.

45. §. A biróság elnöke a fél képviselője gyanánt meghatalmazás nélkül megjelent személynek a meghatalmazás pótlására rövid határidőt tüz ki és emellett a meghatalmazás nélkül fellépett személyt egyelőre az eljárásban való részvételre bocsáthatja. A határidő kitüzéséről a felet is értesiti.

Ha a fél nevében valaki meghatalmazás nélkül terjesztette elő a felebbezést vagy a közvetlen keresetet és a meghatalmazás hiánya utólag sem pótoltatott, az eljárás megszüntetendő.

Egyébként, ha a meghatalmazás nélkül, meghatalmazott gyanánt fellépő személy a meghatalmazás hiányát utólag sem pótolja, perbeli cselekményei nem vehetők figyelembe.

46. §. Betegségi segély iránt folytatott perekben a házastársával együtt élő házastárs házastársa helyett, a lemenő ágon rokon a felmenő ágon rokon helyett, a felmenő ágon rokon a lemenő ágon rokon helyett, a testvér testvére helyett, végül mindenki a vele közös vagy ugyanegy háztartásban élő igényjogosult fél helyett meghatalmazás nélkül is eljárhat, ha saját személyére nézve a 36. §. szerint perbeli cselekvőképességgel bir.

Az előbbi pontban megjelölt személyek baleseti kártalanitás iránt folytatott perekben is meghatalmazás nélkül járhatnak el, ha közhatósági, közkórházi vagy pénztári orvosi bizonyitványnyal bizonyitják, hogy az általuk képviselt igényjogosult betegségéből következő állapotánál fogva képtelen meghatalmazást adni.

A választott biróság hivatalból észleli, hogy az a személy, aki a jelen szakasz alapján a fél helyett meghatalmazás nélkül fellépett, a féllel az itt megjelölt viszonyban áll-e; ha kiderült, hogy közöttük ily viszony nem forog fenn, a 45. §. nyer alkalmazást.

47. §. Több igényjogosult együtt perelhet, ha ugyanannak a biztositottnak ugyanazon betegsége vagy balesete alapján, ugyanattól a pénztártól követelnek segélyt vagy kártalanitást. Pertársaknak tekintendők és mind a bizonyitásfelvétel, mind a tárgyalás határnapjáról hivatalból értesitendők és a felek jogait gyakorolhatják mindazok, akik ugyanannak a biztositottnak ugyanazon betegsége vagy balesete alapján igényjogosultak, habár igényüket a választott biróságnál felebbezéssel vagy közvetlen keresettel nem érvényesitették, sőt akkor is, ha igényük felett a pénztár még nem hozott határozatot.

Ha az egyik igényjogosult igényéről már előzőleg birósági itélet hozatott, ezt az igényjogosultat csak abban az esetben kell pertárs gyanánt értesiteni, amikor a biróság azt találja, hogy ennek igénye és a perben álló többi igényjogosultak igénye egymást kölcsönösen kizárják vagy korlátozzák.

48. §. Ha a 47. §. szerint közös alapon álló felek külön-külön folytatnak pert, ugy az ugyanannál a választott biróságnál folytatott perek lehetőleg egyesitendők.

Különböző választott biróságok előtt folytatott perek egyesitését és ebből a czélból a pernek egyik választott biróságtól a másikhoz áttételét az a választott biróság, amelynél a per utóbb indult meg, elrendelheti akkor, ha a per tárgya egészben vagy a másik választott biróságnál folytatott per egy részére nézve azonos.

Baleseti állandó járadék iránt folytatott pereknek másnemü perekkel egyesitése vagy egyesités czéljából áttétele e szakasz alapján nem nyerhet helyet.

IV. FEJEZET.

Az eljárás megindítása.

49. §. Az eljárás megindítható:

1. a pénztár határozata ellen irányuló felebbezéssel;
2. közvetlen keresettel.

I. Az eljárást megindító felebbezés.

50. §. A felebbezés irányulhat:

1. az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának, valamint a kerületi munkásbiztositó pénztáraknak a betegségi segélyekről és baleseti kártalanitásokról intézkedő határozatai ellen;
2. a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztáraknak a betegségi segélyekről intézkedő határozatai ellen.

51. §. Felebbezéssel élhet bármely igényjogosult, akinek a pénztárral szemben az 1907: XIX. t.-cz. alapján érvényesitett igényéről a határozat intézkedik.

A felebbezésről lemondásnak hatálya nincs.

52. §. A felebbezést a határozat kézbesitését követő naptól számitott tizenöt nap alatt annál a pénztárnál lehet előterjeszteni, amely a határozatot hozta vagy kézbesitette. (T. 181. §.)

Ha azonban a felebbezés az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának határozata ellen irányul, ugy a felebbezés a határozat kézbesitésétől számitott három hónapon belül adható be és annál a kerületi munkásbiztositó pénztárnál is előterjeszthető (T. 90. és 91. §§.), amelynek a felebbező tagja vagy amelynek kerületében van az a vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár, amelynek a felebbező tagja. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának állandó járadék tárgyában hozott határozata ellen irányuló felebbezést az a kerületi munkásbiztositó pénztár, amelynél a felebbezés beadatott, három nap alatt köteles felterjeszteni az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságához. A felterjesztés megtörténtéről a fél értesitendő.

A felebbezési határidő elmulasztásának igazolásáról e rendelet 234—240. §§. intézkednek.

53. §. A felebbezés irásban vagy a pénztár erre kijelölt tisztviselőjénél

szóval terjeszthető elő. Az irásbeli felebbezést csak egy példányban kell benyujtani.

Az előterjesztett felebbezést el kell fogadni akkor is, ha az más pénztár határozata ellen irányul; azonban, ha a felebbezés nem annál a pénztárnál lett előterjesztve, amely a határozatot hozta, a felebbezés ennek a pénztárnak három nap alatt megküldendő és erről a fél értesitendő.

54. §. A felebbezést akként kell szerkeszteni, hogy abból kitünjék a felebbező neve, állása vagy foglalkozása és lakása, ugyszintén esetleges képviselőjének neve, állása vagy foglalkozása és lakása, továbbá az, hogy a felebbezés mely pénztárnak melyik határozata ellen irányul; ugyszintén kifejezésre kell jutnia a felebbező kifogásának arra nézve, hogy a pénztár határozatát mely részben tartja sérelmesnek magára és hogy a határozatban tett intézkedésektől eltérő intézkedést mennyiben kiván, végül felsorolandók azok az okok, adatok és bizonyitékok, amelyek alapján a felebbező a határozat helytelenségét bizonyithatónak találja.

Szóbeli felebbezés esetén a felebbezést jegyzőkönyvbe foglaló tisztviselő köteles a fél kikérdezése utján hivatalból megállapitani és jegyzőkönyvbe venni a jelen §-ban felsorolt tartalmi kellékeket; köteles evégből a felet előadásának hiányaira figyelmeztetni; a jegyzőkönyvbe vétel azonban meg nem tagadható, ha ezt a fél figyelmeztetés daczára kivánja.

Egyébként az igényjogosultnak a pénztárhoz intézett bármely beadványát felebbezésnek kell tekinteni, ha abból egyáltalán kitünik, hogy az igényjogosult betegségi segély vagy baleseti kártalanitás tárgyában hozott valamely pénztári határozatot sérelmesnek tart. Ha azonban nem állapitható meg, hogy a felebbezés mely pénztár határozata ellen irányul, a felebbezőt rövid határidő kitüzésével fel kell hivni a hiány pótlására.

E határidő eredménytelen letelte után a pénztár értesiti a felet, hogy a felebbezést nem továbbithatta és irattárba helyezte abból az okból, mert nem volt megállapitható, hogy a felebbezés melyik pénztár határozata ellen irányul.

A pénztár e határozata ellen felebbvitelnek nincs helye; azonban ez nem akadályozza az eljárás törvényszerü lefolytatását akkor, ha a felebbező a törvényes határidőben ujból előterjeszti a felebbezést, annak a pénztárnak megjelölésével, amelynek határozata ellen a felebbezés irányul.

55. §. Ha megállapitható, hogy a felebbezés mely pénztárnak határozata ellen irányul, ugy ez a pénztár a felebbezést mindenesetre tartozik felterjeszteni a 4. §. szerint illetékes választott birósághoz és pedig a felebbezés beérkezésétől számitott három nap alatt. A felterjesztéshez csatolni kell a pénztárnak a peres igényre vonatkozó összes iratait, továbbá a felebbezett határozatra vonatkozó kézbesitési bizonyitványokat (vevényeket), végül a pénztárnak a felebbezésre nézve tett észrevételeit.

56. §. A választott biróság elnöke az 52—55. §-okban megjelölt kötelességek tekintetében tapasztalt késedelem vagy mulasztás esetén az illető pénztárt a vétkes közeg ellen folyamatba teendő további eljárás czéljából értesiti, sulyosabb esetben pedig az állami munkásbiztositási hivatalnak jelentést tesz.

57. §. A választott biróság elnöke a felebbezést, mint törvényben kizártat, illetőleg mint elkésetett, visszautasitja, ha a felterjesztett ügyiratokból kitünik, hogy a felebbezéssel érvényesiteni kivánt igény nem tartozik a választott birósági eljárás utjára, vagy hogy a felebbezett határozatnak a felebbező fél részére kézbesitésétől a felebbezésnek bármely pénztárhoz (52. és 53. §§.) beérkezéséig a felebbezési határidő eltelt. Posta utján érkezett felebbezéseknél a felebbezési határidő szempontjából a feladás időpontja határoz. (T. 181. §.)

A visszautasitó végzést kézbesiteni kell mind a felebbezőnek, mind annak a pénztárnak, amelynek határozata ellen a felebbezés irányul.

58. §. Az 51—57. §-okban foglalt intézkedések megfelelően alkalma-

zandók azokra a felebbezésekre, amelyek a pénztárnak ujabb kártalanitási eljárás (T. 94. §.) során hozott, továbbá az igényjogosultak számának változása vagy közelebbi foku igények érvényesitése okából (T. 74. §.) létrejött határozatai ellen irányulnak.

II. A közvetlen kereset.

59. §. A biztositott személyek vagy igényjogosult hozzátartozóik a választott birósági eljárást közvetlenül e biróságnál is megindithatják, ha a pénztár a határozathozatalt indokolatlanul késlelteti. (T. 91. §.)

Ha a választott biróság azt látja, hogy indokolatlan késedelem forog fenn, a pénztárnak felebbezés kizárásával megfelelő, de harmincz napot meg nem haladható határidőt tüz a határozat meghozatalára és ha a pénztár a kitüzött határidőn belül nem határoz, a választott biróság az igényjogosult keresetét érdemleges elbirálás tárgyává teszi.

60. §. A közvetlen kereset irásban, vagy szóval bármely választott biróság elnökénél előterjeszthető. Az ügyben eljárásra nem illetékes választott biróság elnöke a keresetet három nap alatt az illetékes választott biróság elnökéhez teszi át és erről a felet értesiti.

Az irásbeli kereset két példányban adandó be; a másodpéldány hiányának pótlására azonban a fél nem hivható fel, hanem azt a biróság jegyzői irodája késziti el; ha ily esetben az irásbeli keresetet a fél által meghatalmazott ügyvéd adta be, a másolási dijat ez megtériteni köteles.

Szóbeli kereset esetén mindenkor a biróság jegyzői irodája késziti el a másodpéldányt.

61. §. A keresetet akként kell szerkeszteni, hogy abból a fél és esetleges képviselőjének nevén, állásán vagy foglalkozásán és lakásán kivül pontosan kitünjék az igény ténybeli alapja (betegség tartama, baleset létrejöttének körülményei és a kártalanitásra kiható eredményei), továbbá felsorolandók a bizonyitékok és megjelölendő az a pénztár, amelynek késedelmével az igényjogosult közvetlen keresete benyujtását indokolja, végül tüzetesen körülirandó az a segélyezési vagy járadékigény, amelyet a fél érvényesiteni kiván.

Szóbeli kereset esetén annak felvételénél az 54. §. 2. bek. értelmében kell eljárni.

A fél beadványát tartalmának hiányossága daczára el kell fogadni kereset gyanánt, ha abból egyáltalán megállapitható, hogy a fél választott birósági eljárás utjára tartozó igényt kiván érvényesiteni. Ha a hiányok oly természetüek, hogy a kereset nem alkalmas arra, hogy eljárás alapja gyanánt szolgáljon, a biróság elnöke a felet rövid határidő kitüzésével felhivja a hiány pótlására. Ha a fél nem pótolja a hiányt, a biróság elnöke a beadványt irattárba helyezi és az eljárás mellőzéséről a felet értesiti. Az eljárás mellőzését elrendelő végzés azonban nem zárja ki a fél kereseti igényének ujabb, szabályszerü kereset utján való érvényesitését.

62. §. A biróság elnöke a keresetet, mint törvényben kizártat, visszautasitja, ha annak tartalmából kitünik, hogy a kereseti igény nem tartozik a választott birósági eljárás utjára.

Ha pedig a kereset baleseti állandó járadék iránt emelt igény mellett egyéb igény érvényesitésére is irányul, az előbb megjelölt igény a többitől elkülönitendő és arra nézve az eljárást külön kell folytatni.

63. §. A biróság elnöke a kereset másodpéldányát azzal a felhivással adja ki a pénztárnak, hogy a kitüzött záros határidőben (59. §.) határozatát hozza meg és ezt a határozat megküldésével igazolja, vagy pedig a keresetbe vett igényre vonatkozó iratait nyilatkozata kapcsán a biróságnak küldje meg.

64. §. Ha a pénztár által megküldött iratokból kitünik, hogy a keresettel érvényesitett igény tárgyában a pénztár előzőleg már határozott és a határozatnak a fél részére kézbesitésétől a keresetnek valamely választott birósághoz (60. §.) beérkezéséig a felebbezési határidő eltelt, a keresetet elkésett felebbezés gyanánt kell

tekinteni és mint ilyent, visszautasitani.

65. §. Az 59—64. §§-ban foglalt intézkedéseket megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a pénztár ujabb kártalanitási eljárás (T. 94. §.) során, ugyszintén az igényjogosultak számának változása vagy közelebbi foku igények érvényesitése okából (T. 74. §.) kivánt határozat meghozatalával késlekedik.

V. FEJEZET.

A tárgyalás előkészitése.

66. §. A biróság elnöke mind a felebbezéssel, mind a közvetlen keresettel meginditott perben kitüzi a tárgyalás határnapját, ha a felebbezés vagy közvetlen kereset visszautasitandó (57., 62. és 64. §§.) vagy más birósághoz átteendő (48. és 60. §§.) nem volt és az adatokból az tünik ki, hogy az igényjogosult kérelme a pénztár által elfogadott ténybeli adatok érintetlenül hagyásával, azok eltérő jogi megitélését czélozza és a választott biróság elnökének meggyőződése szerint a tényállás tisztázottnak mutatkozik.

67. §. Ha ellenben a tényállás megállapitása czéljából oly bizonyitás látszik szükségesnek, amelyről valószinü, hogy a tárgyaláson nem lesz sikeresen felvehető, vagy pedig a tárgyaláson közvetlen felvétele aránytalan nehézséggel vagy nagy költséggel járna, a biróság elnöke ezek előzetes felvétele iránt intézkedik.

Ily halaszthatatlan bizonyitási intézkedések: a netán szükséges helyszini szemle, az orvosszakértők által eszközlendő huzamosabb megfigyelés és ennek alapján adandó szakvélemény beszerzése, továbbá a választott biróság székhelyén levő vagy azzal szomszédos kir. járásbiróságok területén lakó vagy tartózkodó igényjogosult félnek személyes vagy az ilyen helyen lakó vagy tartózkodó tanunak eskü alatt kihallgatása, ha előrelátható, hogy a fél vagy a tanu betegsége miatt vagy más fontos okból a tárgyaláson nem fog megjelenhetni. Az ily fél vagy tanu kihallgatása iránt, ha nem a megjelölt helyek valamelyikén lakik vagy tartózkodik, ugyszintén a helyszini szemle foganatositása iránt, ha a szemle tárgya a megjelölt járásbiróságok területén kivül fekszik, rendszerint a fél vagy tanu lakó vagy tartózkodó helyére, illetve a szemle tárgyának helyére illetékes kir. járásbiróság megkeresése utján kell intézkedni.

A külföldön és a magyar államnak a jelen rendelet hatálya alá eső területén kivül lakó vagy huzamosan tartózkodó fél meghallgatását vagy ily tanu kihallgatását csak a választott biróság, a tárgyaláson rendelheti el.

68. §. A választott biróság elnöke előkészitő intézkedéseiről a feleket értesiti, azzal a kitanitással, hogy a bizonyitásfelvételi cselekményeknél megjelenhetnek, szabályszerü értesitésük daczára való elmaradásuk azonban a bizonyitásfelvételt nem gátolja.

Ha a bizonyitásfelvétel megkeresés utján foganatositandó, a megkeresésben a bizonyitás tárgyát és a felveendő bizonyitékot pontosan meg kell jelölni, szükség esetén kérdőpontok is közölhetők, mindenesetre pedig közölni kell a felek és képviselőik nevét és lakását, végül a megkereséshez csatolandók az eljáráshoz szükséges iratok.

A választott biróság elnöke, ugyszintén a megkeresett járásbiró az általa foganatositandó bizonyitásfelvétel helyét és idejét a felekkel közölni tartozik és ha a fél az értesitést nem kapta meg, ennek kivánatára a bizonyitásfelvétel ismétlendő, ha valószinüvé teszi, hogy jelenléte esetén a bizonyitás más eredményre fog vezetni.

A megkeresett biró a megkeresésben foglalt bizonyitásfelvételen kivül köteles az annak folyamán szükségeseknek mutatkozó egyéb tanukihallgatásokat is foganatositani, valamint a kihallgatást, a fejleményekhez képest, a kérdésekben nem érintett, de az ügyre jelentőséggel biró körülményekre is kiterjeszteni.

A horvát-szlavonországi, valamint

a külföldi biróságok erre a megkeresésben külön felkérendők.

69. §. Ha a tárgyalás előkészitése során beszerzett valamely bizonyiték oly természetü, hogy az ügy állása szerint alaposan várható, hogy valamely fél további bizonyitással fog élni, a választott biróság elnöke a bizonyitás felvételének megtörténtéről a pénztárt értesiti, az igényjogosult féllel pedig a bizonyitás eredményét záros határidő kitüzésével, oly figyelmeztetéssel közli, hogy bizonyitási inditványát, esetleg bizonyitékait előterjeszsze, mert e határidő elteltével a tárgyalásra határnapot fog kitüzni. A közlés a vonatkozó bizonyitékot (szakértői vélemény, tanuvallomás, stb.) a szükséghez képest egész terjedelemben tartalmazhatja.

Az a körülmény, hogy a fél a kitüzött határidőben nem él bizonyitással, a választott biróságot nem gátolja abban, hogy a tárgyalás alapján valamely szükségesnek tartott bizonyiték beszerzését elrendelje. (113. §.)

VI. FEJEZET.

A tárgyalás.

70. §. A választott biróság határozatait tárgyalás alapján hozza.

71. §. A tárgyalás határnapját a biróság elnöke tüzi ki; ő intézkedik a választott biróság ülnökeinek a 25. és 26. §-okban meghatározott módon való behivása iránt.

Ugyancsak az elnök értesiti a feleket a tárgyalás helyéről és óra szerint kitüzött idejéről, azzal a figyelmeztetéssel, hogy érdekükben áll a tárgyaláson személyesen vagy képviselő utján pontosan megjelenni, mert elmaradásuk a tárgyalás megtartását nem gátolja és a tényállás megállapitása és a per eldöntése ebben az esetben is a rendelkezésre álló adatok alapján történik. Az igényjogosult fél azonban személyes meghallgatása céljából megidézhető, ha a biróság elnöke azt szükségesnek látja.

A megidézés azzal a figyelmeztetéssel történik, hogy az idézett fél meg nem jelenéséből a biróság esetleg kedvezőtlen következtetéseket vonhat le igényének jogosságára nézve. Ha az illető fél nem a biróság székhelyén vagy az ottani járásbiróság vagy valamely szomszédos járásbiróság területén lakik vagy tartózkodik, szükségesnek mutatkozó személyes meghallgatása iránt rendszerint a lakó vagy tartózkodó helyére nézve illetékes járásbiróságot kell megkeresni.

A választott birósági eljárásban az igényjogosult féltől esküt kivenni nem lehet.

A személyesen idézett félnek megjelenési költségeit a tanuk megjelenési költségeinek megtéritésére irányadó szabályok szerint (143. §.) meg kell téríteni.

72. §. A tárgyalási határnap vasárnapra és Gergely-naptár szerint közönséges ünnepnapra, valamint nemzeti ünnepnapra csak sürgős szükség esetében tüzhető ki.

A határnap ily kitüzése vagy kitüzésének megtagadása miatt nincs helye felebbvitelnek. Ez a szakasz más határnapokra is alkalmazandó.

A határnap akként tüzendő ki, hogy az értesitésnek, illetőleg idézésnek a fél részére kézbesitésétől a tárgyalás határnapjáig legalább nyolcz napi időköz maradjon.

Ennek az időköznek be nem tartása azonban nem indokolja a tárgyalás elhalasztását, ha a félnek mégis elég ideje lehetett a biróság előtt, a kitüzött helyen és időben megjelenni. A választott biróság ebben a kérdésben az eset körülményeinek méltányos mérlegelésével határoz.

73. §. A tárgyalásra megidézendők azok a tanuk, akiknek kihallgatása szükségesnek mutatkozik és akik a választott biróság székhelyén vagy az itt székhelylyel biró vagy valamely szomszédos kir. járásbiróság területén laknak vagy tartózkodnak.

Megidézendők továbbá a szakértők is, amennyiben kihallgatásuk szükségesnek mutatkozik. Azokban az esetekben, midőn betegség esetében a keresetképtelenség fenforgásáról vagy balesetnél a balesetnek a halállal vagy keresetképtelenséggel való össze-

függéséről vagy a keresetképtelenség fokáról van szó, az orvosszakértők meghivása mulhatatlanul kötelező. (T. 165. §.)

A biróság elnöke arra is ügyelni tartozik, hogy ugyanarra a határnapra lehetőleg oly ügyek tárgyalása tüzessék ki, amelyekben ugyanaz az orvosszakértő hivandó meg. (181. §.)

74. §. A tárgyalás nyilvános.

Gyermekek és olyan személyek, akik nem a hely méltóságának megfelelően jelennek meg, a hallgatók közül kizárhatók.

Az elnök helyszüke esetében a később jelentkezőket kizárhatja vagy egyes személyeknek jelenlétét különösen megengedheti.

75. §. A biróság a nyilvánosság kizárását hivatalból is elrendelheti, ha a tárgyalás nyilvánossága a közrendet veszélyeztetné.

A biróság valamely igényjogosult fél kérelmére elrendelheti a nyilvánosság kizárását, ha a tárgyalás nyilvánossága a fél méltánylandó érdekét sértené.

A nyilvánosság kizárása, indokához képest, elrendelhető a tárgyalás egész folyamára, beleértve a határozatok kihirdetését is, vagy annak egy részére.

A felek és képviselőik, ugyszintén mindegyik fél részéről megjelölt két-két egyén, a nyilvánosság kizárása esetében is jelen lehetnek a tárgyaláson.

Amennyiben a tárgyalás nyilvánossága ki van zárva, a tárgyalás tartalmának nyilvános közzététele tilos.

76. §. A nyilvánosság kizárásának kérdését zárt ülésben kell tárgyalni; a hozott határozatot azonban nyilvánosan kell kihirdetni.

Ebben a kérdésben hozott határozat ellen felebbvitelnek nincs helye.

77. §. A rendnek és a tárgyalás méltóságának fentartása az elnök feladata.

A hallgatóság közül azokat, akik a tárgyalás rendjét zavarják vagy méltóságát sértik, tetszést vagy nem tetszést nyilvánitanak, az elnök rendreutasitja, s ha az eredménytelen maradt, a teremből kiutasithatja, szükség esetében kivezettetheti. Ha a tárgyalás rendjét máskép nem lehet fentartani, az elnök elrendelheti az egész hallgatóság eltávolitását.

A felek által megjelölt két-két egyén ebben az esetben is benn maradhat a tárgyalóteremben.

78. §. A tárgyalásban részt nem vevő személyeket, valamint a feleket, képviselőket, a tanukat és a szakértőket, sulyosabb rendzavarás, különösen a biróság tagjainak, a félnek, illetőleg az ellenfélnek vagy képviselőjének, a tanuknak vagy a szakértőknek sértése esetében az elnök kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti. A pénzbüntetésben elmarasztaló végzés ellen az előterjesztést nyomban a végzés kihirdetése alkalmával be kell jelenteni. A biróságnak ebben a tárgyban hozott végzése ellen felebbvitelnek nincs helye.

79. §. A biróság a feleket, képviselőket, a tanukat és a szakértőket, ha az elnök intézkedésének nem engedelmeskednek, a teremből kiutasithatja, szükség esetében kivezettetheti.

Tanuval vagy szakértővel szemben ily esetben a vallomás, illetőleg véleményadás jogtalan megtagadásának következményeit kell alkalmazni.

80. §. A 77. és 79. §§. a katonai büntető biróságnak alávetett személyek ellenében is alkalmazhatók, a 78. §-ban emlitett pénzbüntetést azonban ellenük az elnök nem mondhatja ki, hanem megbüntetésük végett a felebbvaló katonai hatóságot keresi meg.

81. §. A 78. és 79. §§. az ügyben eljáró ügyvédekre nem alkalmazhatók.

Ha a tárgyalásban résztvevő ügyvéd rendzavarást követ el, az elnök őt rendreutasithatja, ismételt vagy sulyosabb rendzavarás esetében pedig a választott biróság kétszáz koronáig terjedhető birsággal büntetheti.

Ha a rendzavarás oly mértékü, hogy a tárgyalás az ügyvéddel nem folytatható, a biróság a tárgyalást az ügyvéd költségére el is halaszthatja.

A pénzbirságot kimondó határozat az illetékes ügyvédi kamarának megküldendő.

82. §. Ha a tárgyalás folyama alatt a büntető törvények szerint, vagy fegyelmi eljárás utján is megtorlandó cselekményt követtek el, ennek tényálladéka jegyzőkönyvbe veendő és a jegyzőkönyv az illetékes hatósággal közlendő.

Ha a bűnvádi perrendtartás szerint előzetes letartóztatásnak van helye, az elnök a tettest letartóztatja és haladéktalanul az illetékes hatóság elé állitja.

83. §. A választott biróság, illetőleg annak elnöke által, egyes cselekmények foganatositása iránt megkeresett biróságok a rend fentartása tekintetében a reájuk nézve irányadó polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint járnak el.

84. §. Az ügyek tárgyalása a határnapon abban a sorrendben történik, amelyben azok a tárgyalási naplóba vannak iktatva.

A tárgyalás megnyitása a kitüzött óra előtt meg nem történhetik.

A tárgyalandó ügyeknek a napló sorrendjében egybeállitott jegyzékét a biróságnál ki kell függeszteni.

85. §. Az elnök, ebben a minőségben, a feleket szólásra felhivja és ő vonja meg tőlük a szót; ő kérdezi ki a kihallgatandó személyeket, ő rekeszti be a tárgyalást s ő hirdeti ki a biróság határozatait.

Az elnök gondoskodni köteles arról, hogy az ügy kimeritően tárgyaltassék, mindazonáltal a tárgyalás hosszadalmassággal és az ügyre nem tartozó kitérésekkel ne zavartassék és megszakitás nélkül, lehetőleg ugyanabban az ülésben befejeztessék.

Ha az elnök valamely intézkedése ellen a felek felszólalnak, a biróság dönt.

86. §. Az elnök gondoskodni köteles arról, hogy a felek homályos kérelmeiket és előadásaikat világositsák fel és a szükséghez képest ezeket és bizonyitékaikat egészitsék ki; köteles az ügyvéd által nem képviselt felet az ügydöntő körülmények mibenlétéről felvilágositani, a vonatkozó bizonyitékok felől behatóan kikérdezni és jog szerint érvényesithető igényeiről, illetőleg az egyes igénypontok felől kitanitani.

Idevonatkozó kérdések intézésére a biróság minden egyes tagja is jogositva van. Kérdéseket a felek is inditványozhatnak. A felek kérdéseinek megengedhetősége felől az elnök határoz; ha intézkedése ellen a felek felszólalnak, a biróság dönt.

87. §. Tényállitások, az ellenfél tényállitásaira való nyilatkozatok, a bizonyitékok megnevezése vagy felmutatása és a reájuk vonatkozó nyilatkozatok rendszerint bármikor megtehetők a tárgyalásnak berekesztéséig.

88. §. A tárgyaláson a választott biróság elnöke vagy ennek helyettese elnököl.

Az elnök a tárgyalás megnyitása után megállapitja a behivott ülnökök megjelenését, ezután a 24. és 25. §-okban megállapitott szabályok figyelembe vételével megalakitja a választott biróságot. A megalakulás után hivatalból kérdést intéz az ülnökökhöz, valamint a jegyzőhöz, hogy a 24. §-ban felsorolt kizárási okok reájuk nézve fenforognak-e; ugyancsak erre nézve kérdést intéz a megjelent felekhez is.

A hivatalból bejelentett vagy a felek által kifogás alakjában érvényesitett kizárási okok a 24. §-ban megjelölt módon és mindenkor annak megemlitésével, hogy a kizárási ok hivatalból vagy kifogás folytán képezte-e elbirálás tárgyát, elbirálandók.

89. §. A tárgyalás meg nem tartható és hivatalból elhalasztandó, ha meg nem állapitható, hogy a határnapról értesitendő, illetőleg a tárgyalásra idézendő felek az értesitést, illetőleg idézést valamennyien megkapták. (71. §.) Ha azonban az nyer megállapitást, hogy a fél ismeretlen helyre távozott, a tárgyalás megtartandó és be is fejezhető, ha a biróság e félnek jelenlétét nem tartja szükségesnek. Ha a biróság az ismeretlen helyre távozott fél személyes megjelenését szükségesnek látja, a tárgyalás nem tartható meg és a 214. §-ban meghatározott rendelkezések nyernek alkalmazást.

Ha a személyesen értesitett vagy idézett félnek a tárgyalás kitüzése előtt szabályszerüen bejelentett meghatalmazottja (ügyvédje) a tárgyalásról nem nyert értesitést, a tárgyalás szintén elhalasztandó, hacsak a fél ki nem jelenti, hogy ennek daczára ő a tárgyalás megtartását kivánja.

A szabályszerüen értesitett, illetőleg idézett felek meg nem jelenése a tárgyalás megtartását nem gátolja.

Elhalaszthatja a biróság a tárgyalást akkor is, ha oly tanu, akinek kihallgatása szükségesnek mutatkozik, meg nem jelent, valamint akkor, ha a szakértő nem jelent meg és ez a tárgyalás folyamán már nem volna pótolható. A perben sem értesitést, sem idézést hirdetmény utján közölni nem lehet, sem ügygondnok kirendelésének nincs helye.

90. §. Ha a perben pertársak szerepelnek és nem állapitható meg, hogy ezek az értesitést vagy idézést valamennyien szabályszerüen megkapják, ugy azok, akik az értesitést vagy idézést megkapták, kérhetik, hogy a hivatalból való elhalasztás helyett rájuk nézve a tárgyalás megtartassék és elkülönitett itélet hozassék, ha ily itélet hozatalának egyéb feltételei megvannak. (193. §.)

91. §. Ha a biróság a per tárgyalásába bocsátkozik, az elnök ismerteti a perinditás körülményeit, részletesen előadja a felebbezésnek, vagy közvetlen keresetnek előzményeit, felolvassa egész terjedelmében a felebbezéssel megtámadott határozatot, ismerteti a felebbezés lényeges tartalmát, vonatkozó esetben pedig a közvetlen keresetet, végül közli a tárgyalás előkészitése iránt tett intézkedéseit és behatóan ismerteti a netán felvett bizonyitás eredményét. Helyszini szemlékről, a felek meghallgatásáról és tanuk kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvek, szakértői vélemények egész terjedelmükben felolvasandók, ha az illető fél, tanu vagy szakértő nincs jelen.

Ezek után az elnök a biróság tagjai által netán feltett kérdésekre megadja a felvilágositást, majd kérdést intéz a megjelent felekhez, hogy kivánják-e kiegésziteni vagy módositani addig elfoglalt álláspontjukat és előterjesztéseiket.

92. §. Az igényjogosult a választott biróság tárgyalásának befejezéséig felemelheti a vitás igénypontra vonatkozó igényét, ugyszintén tekintet nélkül a határozat hozatala óta eltelt időre, kiterjesztheti felebbezését a határozattal eldöntött más igénypontokra is.

A pénztár ellenben a felebbezéssel megtámadott határozatában foglalt álláspontját a per során csak abban az esetben módosithatja, ha ujabb kártalanitási (T. 94. §.) határozatot vagy az igényjogosultak számának változása vagy a távolabbi igényjogosultat kizáró közelebbi igényjogosult igényének érvényesitése folytán uj határozatot (T. 74. §.) hoz.

Ezekben az esetekben a pénztár az uj határozatot hivatalból felterjeszteni tartozik ahhoz a választott birósághoz, amelynél a per folyamatban van; a további birósági eljárás során az uj határozat hivatalból figyelembe veendő.

Közvetlen keresettel folyamatba tett per esetén is tartozik a pénztár a per folyama alatt hozott határozatát felterjeszteni a perben eljáró választott birósághoz; a további birósági eljárás során ebben az esetben is figyelembe kell venni a pénztár határozatát.

93. §. A választott biróság előtt folytatott perben egyesség nem köthető, sem elismerésnek nincs helye.

94. §. Ha az igényjogosult előterjesztett felebbezésétől vagy közvetlen keresetétől egészben vagy valamely igénypontra nézve eláll, a biróság az igényre vagy igénypontra nézve itélettel pervesztesnek mondja ki; az intézkedést az eljárást befejező itéletbe kell foglalni.

Az első bekezdésben megállapitott szabály nem alkalmazható, ha az igényjogosult fél abból az okból áll el, mert a pénztár a per folyama alatt reá nézve kedvező határozatot hozott; ebben az esetben a per itélettel megszüntetendő.

Pertársaság esetén az elállás csak akkor vehető figyelembe, ha a vonatkozó igénypontra nézve valamennyi pertárs elállott.

95. §. Ha a tárgyalás előkészitése során vagy a tárgyaláson oly személy hallgatandó meg, aki magyarul nem tud, tolmácsot kell alkalmazni.

A jegyzőkönyvbe a nyilatkozatok a tolmács által előadott és a jegyzőkönyvben általa hitelesitett magyar forditásban veendők fel. Ha mind a biróság összes tagjai és jegyzője, mind a felek a használt nyelvben jártasak, tolmács alkalmazása nem szükséges.

Tolmácsot kell alkalmazni akkor is, ha süket, néma vagy süketnéma személy hallgatandó meg, akivel más megbizható módon közlekedni nem lehet.

Tolmácsul a jegyző vagy valamely, az ügyben nem biráskodó tagja a biróságnak (elnök, helyettes elnök, ülnök) szintén alkalmazható.

Egyébként tolmács gyanánt a helyben levő biróságnál kinevezett állandó tolmács, ilyennek hiányában vagy akadályoztatása esetén pedig esetről-esetre a biróság elnöke által kinevezett és a tolmácsolandó nyelvben jártas egyén teljesiti a forditást; utóbbi esetben a tolmács minden alkalommal működése megkezdése előtt a következő esküt teszi le: »Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a tolmácsolás végett velem közlendőket hiven fogom tolmácsolni. Isten engem ugy segéljen.«

Az állandó tolmácsot működése megkezdése előtt a letett esküjére kell figyelmeztetni.

Egyebekben a szakértőkre nézve megállapitott szabályok a tolmácsokra nézve is alkalmazandók. Az állandó tolmácsok dijaira nézve a birósági állandó tolmácsok dijazására irányadó szabályok nyernek alkalmazást.[1])

[1]) Jelenleg irányadó a 32942/73. I. M. sz. rendelet.

Az esetről-esetre kinevezett tolmács dijazása megfelelő, méltányos összegben történik.

96. §. Ha a baleset következtében elhalt biztositott és az utána kártalanitási igényt támasztók hozzátartozói viszonya tekintetében kétely merül fel, a választott biróság, mielőtt a kártalanitás fölött határozna, az érdekelteket az igényjogosultság megállapitása végett a rendes birói utra köteles utasitani. (T. 180. §.)

A választott biróság ebben az esetben a választott birósági perben az eljárást felfüggeszti és az igénylőnek záros határidőt tüz ki a polgári per meginditására. Az igénylő a záros határidő meghosszabbitását egy izben kérelmezheti; ha a határidő eredménytelenül letelik, anélkül, hogy a polgári per meginditása igazoltatnék, ugy a választott biróság az eljárás felfüggesztését megszünteti és ahhoz képest hoz itéletet, hogy a hozzátartozói viszony bizonyittatlan maradt, hacsak a fél valamely ujabb adattal kétségtelenné nem teszi hozzátartozói viszonyát.

Ha pedig a polgári per folyamatba tétele igazoltatott, ennek a pernek lefolyását a választott biróság elnöke figyelemmel kiséri; ha a perre utasitott által okozott halasztásokkal a polgári per elhuzódik, az elnök az eljárás folytatására ujabb záros határidőt tüz ki és az előbbi bekezdésnek megfelelő esetben a választott biróság az eljárás felfüggesztését megszünteti és itéletet hoz.

97. §. A kitüzött tárgyalás bármely igényjogosult fél kérelmére a határnap előtt elhalasztható, ha a fél valószinüvé teszi, hogy a határnapon való megjelenésben fontos ok gátolja és ha az ellenfél az elhalasztásról még idejekorán értesithető.

Az elhalasztó kérelem felett az elnök az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat. A pénztár kérelmére elhalasztást csak az ellenfél meghallgatása után engedélyezhet és az ellenfél beleegyezése nélkül csupán egy izben és harmincz napot meg nem haladó tartamban.

98. §. A biróság a tárgyalást, megnyitása után, a törvényben meghatározott eseten kivül bármelyik fél kérelmére, fontos okból elhalaszthatja.

Az elhalasztási kérelem felől az ellenfél, ha jelen van, meghallgatandó.

99. §. Az ellenfél beleegyezése az elhalasztásnak a 89., 97. és 98. §-okban megjelölt törvényes feltételeit nem pótolja.

100. §. A biróság az elhalasztást hivatalból csak akkor rendelheti el, ha a tárgyalás megtartását másnemü halaszthatatlan hivatalos tennivaló vagy egyéb fontos ok gátolja, vagy ha a lefolytatott tárgyalások a rendes hivatalos órákat lényegesen túlhaladták és a biróság tagjainak pihenése a tárgyalásra kitüzött egyéb ügyek elhalasztását teszi szükségessé.

101. §. Elhalasztás esetében a megkezdett tárgyalás ismétlendő, ha a biróság tagjai nem azonosok azokkal, akik a megkezdett, de elhalasztott tárgyaláson részt vettek. Amennyiben az addig lefolytatott bizonyitás anyagához kétség nem fér vagy kiegészités szükségessége nem merül fel, az megtartja érvényességét az uj tárgyaláson is. A biróság azonban elrendelheti az egész bizonyitásnak vagy egy részének ismétlését.

102. §. A tárgyalásnál mindig jegyzőkönyvvezetőt kell alkalmazni.

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

a) a biróság megjelölését és a tárgyalás helyét és idejét;

b) a választott biróság elnökének, ülnökeinek, a jegyzőnek és esetleg a tolmácsnak megnevezését;

c) a megjelent felek és képviselőik nevét;

d) az ügy megjelölését;

e) annak a megemlitését, hogy a tárgyalást nyilvánosan tartották vagy hogy a nyilvánosság ki volt zárva;

f) a választott biróság megalakitásának lefolyását, a soros ülnök mellőzését tartalmazó megokolással (27. §.), továbbá a kizárás felett hivatalból vagy a felek kérelme folytán tett intézkedésekkel (24. §.), kiemelve megfelelő esetben azt is, hogy ily intézkedések szüksége nem merült fel;

g) kérelmeket és nyilatkozatokat, amelyek az ügy eldöntésére vagy az eljárás menetére vonatkoznak, valamint a feleknek az ügy eldöntésére vagy az eljárás menetére nézve lényeges tényállitásait és az ellenfélnek ezek valóságára vagy valótlanságára tett nyilatkozatait, a felajánlott bizonyitékokra való hivatkozással, lehető rövid szövegezéssel;

h) a biróság előtt felvett bizonyitás eredményét, igy a tanuk vallomását, szakértők véleményét, valamint a biróság által foganatositott szemle eredményét, megfelelő esetben a szakértőknek külön irásba foglalt véleményére való hivatkozását és annak felemlitését, hogy a választott biróság elnöke mely iratokat ismertette, illetőleg olvasta fel (91. §.);

i) az itéletet, a tárgyalás során hozott végzéseket és ezek kihirdetésének felemlitését.

103. §. A biróság elnöke a tárgyalás vezetése közben is ügyelni tartozik arra, hogy a jegyzőnek módjában álljon a jegyzőkönyvbe veendő adatokat irásba foglalni.

A jegyzőkönyvet és mellékleteit a feleknek fel kell olvasni vagy velük közölni, hogy ezeket utólag a jegyzőnél megtekinthetik. A jegyzőkönyvbe e közlésnek vagy a felolvasásnak megtörténtét fel kell venni.

A jegyzőkönyv a felek megjegyzései alapján kiegészithető és kiigazitható.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző, esetleg a tolmács irják alá.

A jegyzőkönyvben semmit sem szabad a sorok közé, fölé vagy alá irni. Ha szavakat kell törölni, a törlésnek ugy kell történnie, hogy a szavak olvashatók maradjanak. Pótlásukat a jegyzőkönyv szélére vagy aljára kell irni és ha lényegesek, külön kell aláirni.

104. §. A több határnapon folytatott tárgyalásról egy jegyzőkönyvet lehet felvenni. Ebben az esetben a 102. §. *a), b), c), d)* és *e)* pontjaiban megjelölt körülményeket csak anynyiban kell ismételni, amennyiben azok az uj tárgyaláson módosulnak.

105. §. A tárgyalásra megszabott alakszerüségek megtartása csak a tárgyalási jegyzőkönyvvel bizonyitható.

106. §. A biróság hivatalból figyelembe veszi mind a tárgyalási jegyzőkönyvnek, mind a biróság elnöke vagy pedig megkeresett biró által felvett jegyzőkönyveknek és mellékleteiknek tartalmát.

107. §. A biróság elnöke, valamint a megkeresett járásbiró által foganatositott eljárásban (67. §.) jegyzőkönyvvezető alkalmazandó. A jegyzőkönyvnek ezekben az esetekben a 102. §. *a)—d)* pontjaiban emlitett kellékeket és a teljesitett eljárást kimeritően kell tartalmaznia.

Az ilyen jegyzőkönyvet az eljárásban résztvevő személyeknek fel kell olvasni és velük aláiratni vagy aláirásuk hiányának okát a jegyzőkönyvben megjegyezni.

Egyebekben ezekre a jegyzőkönyvekre is alkalmazandó a 103. §.

108. §. A felek a tárgyalási jegyzőkönyvet, valamint mellékleteit és az ügyükre vonatkozó egyéb iratokat megtekinthetik és az ügykezelési szabályokban (307. §.) megállapitott módozatok közt másolatot is vehetnek. Harmadik személynek az iratok megtekintését és másolat vételét a felek beleegyezése nélkül a biróság elnöke engedheti meg. Az engedély meg nem tagadható, ha a harmadik személy jogos érdekét valószinüvé teszi.

A határozatok tervezeteit és a szavazásra vonatkozó iratokat a felek nem tekinthetik meg.

VII. FEJEZET.

Bizonyitás.

109. §. A biróság köteles a tényállás felderitésére szükséges összes bizonyitékokat hivatalból beszerezni, akkor is, ha a felek valamely bizonyiték beszerzését nem inditványozták; tartozik továbbá hivatalból tudakozódásokat intézni, ha ezt a tényállás felderitése végett szükségesnek látja.

A tények és bizonyitékok mindig hivatalból veendők figyelembe.

110. §. A biróság valamely ténykörülmény valóságát vagy valótlanságát, valamely nyilatkozat elmulasztásának vagy beismerésének következményeit, a tárgyalás és a bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján itéli meg. Az okok, amelyek a biróság meggyőződését előidézték, ugyszintén amelyek miatt a biróság valamely bizonyitást elégtelennek tart vagy a fél részéről ajánlott bizonyitást mellőzte, az itéletben tüzetesen előadandók.

111. §. A biróság abban az esetben, ha a felvett bizonyitás megnyugtató eredményt nem nyujtott vagy bizonyitás elvételétől ily eredmény nem várható, az összes körülmények figyelembe vételével, legjobb belátása szerint határoz.

112. §. Az elnök köteles a helyi és különszerü szokásokról, a helyhatósági szabályokról, valamint a más államban érvényes jogszabályokról, ideértve a viszonosságra vonatkozó szabályokat, hiteles tájékozást szerezni.

113. §. Ha a biróság az elnök által előkészitett és a tárgyaláson felvett bizonyitási anyagot kielégitőnek nem találja, elrendeli a bizonyitás folytatását, a felek által felajánlott, valamint a hivatalból szükségesnek talált bizonyitékokkal.

Ebben az esetben a 67. §-ban megjelölt elvek szem előtt tartásával, a bizonyitás felvételével megbizhatja az elnököt vagy pedig megkeresés utján intézkedhetik.

Ha a bizonyitásfelvétel megkeresés utján foganatositandó, az illetékes járásbiróságot a választott biróság elnöke keresi meg, figyelemmel a 68. §-ban foglalt szabályokra.

A 68. §-ban foglalt szabályok a megkeresett biróra ebben az esetben is irányadók.

114. §. Választott birósági eljárásban valamely elrendelt bizonyitásfelvétel költségének (tanu, szakértő, tolmács illetményének, helyszini szemle költségének) fedezésére szolgáló ösz-

szeg előzetes letétele a felektől nem követelhető.

Ez alól a szabály alól azonban kivételnek van helye a jogosult fél által külön meghivatni kivánt szakértő dijára és költségére nézve. (165. §.)

A jelen szakasz első bekezdésében foglalt szabály külföldön foganatositandó bizonyitásfelvétel esetén (116. §.) csak az illető állammal szemben a jogsegélyre nézve fennálló viszony korlátai között nyerhet alkalmazást.

115. §. A biróság a bizonyitás felvételét elrendelő végzéséhez nincs kötve.

Elrendelheti hivatalból is a bizonyitás felvételének ismétlését vagy kiegészitését.

116. §. Ha a bizonyitásfelvételt a magyar államnak a jelen rendelet hatályossága területén kivül eső részében, valamint külföldön kell foganatositani, a megkeresést az elnök a polgári ügyekre nézve fennálló szabályok szerint eszközli. Ha a felek ki nem jelentik, hogy a bizonyitásfelvételnél jelen lenni nem kivánnak, az illető hatóságot az iránt is meg kell keresni, hogy a bizonyitásfelvétel helyét és idejét kellő időben közölje.

VIII. FEJEZET.

Tanuk.

117. §. A biróság kérelemre vagy hivatalból is rendelhet tanukihallgatást, ha a per adataiból kitünik, hogy a tanukihallgatás a tényállás felderitésére szolgálhat.

118. §. A fél tárgyalásra, valamint a választott biróság elnöke vagy a megkeresett biró által foganatositott bizonyitásfelvételre magával is hozhatja tanuját. Ebben az esetben a biróság a tanut, ha kihallgatása különben szükségesnek mutatkozik, a tárgyalás, illetőleg bizonyitásfelvétel folyamán kihallgatja.

119. §. Ha a tanu kihallgatását katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) kell teljesiteni, akkor az csak az épület (hajó) parancsnokának értesitése után és az általa kirendelt katonai személy jelenlétében foganatositható.

Ha a parancsnok e czélra katonai személyt ki nem rendelt vagy a kirendelt katonai személy nem jelenik meg, ez a tanu kihallgatását nem akadályozza.

120. §. Ha a tanu kihallgatását közhivatalokban, a posta, távirda és távbeszélő, valamint vasuti üzemek épületeiben, hivatalaiban vagy más helyiségeiben kell teljesiteni, akkor az csak a hivatal főnökének, az illetékes posta- és távirda-igazgatóságnak, illetve vasuti igazgatóságnak értesitése után foganatositható. Az értesités sürgősség esetében távirattal is történhetik.

121. §. Lakásukon hallgatandók ki azok, akik aggkoruk, betegségük, testi fogyatkozásuk vagy más ok miatt az idézésére meg nem jelenhetnek.

122. §. A nemzetközi megállapodások és a nemzetközi jognak egyéb szabályai, amelyek a személyes mentességet élvező személyeknek tanukként kihallgatására vonatkoznak, érintetlenül maradnak.

Az igazságügyminister nyilatkozata, hogy valamely személyt a területenkivüliség egyáltalában és mennyiben illeti meg, a választott biróságokra kötelező.

E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

123. §. A tanut, ha megidézése szükségessé válik, az elnök, ha pedig a kihallgatás megkeresett biró utján történik, a megkeresett biró idézi meg.

Az idézésnek magában kell foglalnia a felek megnevezését, a tanu felhivását, hogy a megjelölt időben és helyen az idézvényen közelebbről megjelölendő törvényes következmények terhe alatt jelenjen meg és a szükséghez képest a ténykörülményeknek, amelyekre a tanu kihallgatandó lesz, tájékoztató megjelölését.

124. §. Ha a fél a tanunak a biróság elé állitására vállalkozik, a tanu megidézése nem szükséges. Ha a fél a tanut a kihallgatásra kitüzött határnapon elő nem állitja, a biróság mellőzheti kihallgatását.

125. §. Ha a tanukép megidézendő személy oly közszolgálatban áll vagy oly magánvállalatnál van alkalmazva, amelynél eltávozása esetében helyettesitése a közérdek szempontjából szükséges, megidézéséről felebbvalója egyidejüleg értesitendő.

126. §. A fegyveres erő vagy csendőrség tényleges szolgálatban levő tagjának, valamint a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyénnek megidézése tárgyában, illetőleg az idézés kézbesitése végett, a felebbvaló hatóságot kell megkeresni.

127. §. A kellőleg megidézett tanut, aki a kihallgatásra kitüzött határnapon meg nem jelenik, az elmaradása által okozott költségben, valamint száz koronáig terjedhető pénzbüntetésben el kell marasztalni.

Ha a kellően megidézett tanu ismét nem jelenik meg, a költségben és a pénzbüntetésben ujra elmarasztalandó és elővezettethető.

A költségben és pénzbüntetésben elmarasztaló végzés hozatala a választott biróság elnökének, illetőleg a megkeresett birónak hatáskörébe tartozik.

Katonai büntető biróságnak alávetett személy megbüntetése és elővezetése végett a felebbvalójához kell fordulni.

128. §. Ha a tanu elmaradását alapos okkal kimenti, a költségben és büntetésben nem marasztalható el; ha pedig már el van marasztalva, a marasztaló végzést hatályon kivül kell helyezni.

A biróság a tanu által előadott körülmények figyelembe vételével, a kiszabott pénzbüntetést leszállithatja.

A tanu e részbeli előterjesztését és kérelmét benyujthatja irásban vagy jegyzőkönyvbe mondhatja, legkésőbben azonban a kihallgatásra kitüzött legközelebbi határnapon, amelyen a tanu megjelent, szóval kell előadnia.

A biróság elnöke, illetőleg a megkeresett biró, a tanu kérelme felől meghallgatása nélkül határozhat.

A kérelemnek, valamint a kérelmet megtagadó végzés ellen használt előterjesztésnek a végrehajtás elrendelésére és folytatására halasztó hatálya van.

129. §. Tanukép ki nem hallgatható:

1. a lelkész arra, amit vele a gyónásban vagy egyébként, titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek;

2. a közszolgálatban levő vagy abból kilépett személy oly kérdésekre, amelyekre nézve a tanuságtétellel a hivatali vagy szolgálati titoktartás kötelességét megsértené, ha e kötelesség alól az illetékes felebbvaló hatóság fel nem menti.

A felmentés végett a biróság elnöke hivatalból keresi meg a felmentésre illetékes felebbvaló hatóságot. A felmentés csak abban az esetben tagadható meg, ha megadása közérdekbe ütközik.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának és a kerületi munkásbiztositó, ugyszintén vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak igazgatóságának tagjai, bizalmi férfiai és alkalmazottai, a választott biróságok ülnökei és alkalmazottai, az állami munkásbiztositási hivatal tagjai és tisztviselői, ugyszintén az 1907 : XIX. t.-cz. alapján folyamatba tett tárgyalásokhoz meghivott szakértők a tárgyalások folyamán vagy a helyszini szemlék alkalmával tudomásukra jutott üzemi és üzleti titkok tekintetében a legszigorubb titoktartásra kötelezvék és ezekben az esetekben az üzemi és üzleti titkokra vonatkozó hivatali titoktartás kötelessége alól a felebbvaló hatóságtól felmentés nem kérhető és ez felmentést nem adhat. (T. 186. §.)

130. §. A tanuságtétel megtagadható:

1. Ha a tanu valamely igényjogosult félnek fel vagy lemenő ágbeli rokona, házastársa vagy jegyese;

2. ha a kérdésre adandó felelet bűnvádi eljárás alapjául szolgálhatna a tanu ellen, továbbá fel- vagy lemenő ágbeli rokona vagy sógora, unokatestvére és ennél közelebbi oldalrokona, házastársa vagy jegyese, házastársának testvére, testvérének házastársa, örökbe fogadó vagy nevelő

szülője, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja ellen, még pedig a házassági vagy sógorsági viszonyban levőkre nézve tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még a viszony alapját képező házasság vagy sem;

3. ha a kérdésre adandó felelet által a tanu vagy a vele az 1. pontban emlitett viszonyban álló személyek valamelyike becsületében, vagy a tanu vagyonában jelentékeny sérelmet szenvedne;

4. oly körülményekre nézve, amelyekre a tanu nem nyilatkozhatik anélkül, hogy a hivatásával járó titoktartás kötelességét, különösen mint ügyvéd, közjegyző, orvos, gyógyszerész, szülésznő, vagy ezek segéde, továbbá mint ipari vagy kereskedelmi alkalmazott, meg ne sértse, amennyiben a titoktartás kötelessége alól fel nem mentették.

Ha a tanu több pertárs közül csak egygyel vagy egyesekkel áll az 1. és 2. pontok alatt megjelölt viszonyban, a tanuságtételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha vallomása el nem különithető.

A tanut e szakasz eseteiben a kihallgatás előtt, vagy midőn a kérdéses viszony kiderül, figyelmeztetni kell, hogy vallomásának megtagadására fel van jogositva.

131. §. Az előbbi szakasz 1. és 3. pont alapján a tanuságtétel meg nem tagadható:

1. ha a kérdés oly jogügyletre vonakozik, amelyben a kihallgatandó mint tanu szerepelt;

2. ha a kérdés oly cselekményre vonatkozik, melyet a tanu, a vitás jogviszony tekintetében, mint valamelyik fél képviselője vagy megbizottja teljesitett vagy amelyre nézve a félnek megbizást adott;

3. ha a tanu családtagjának születésére, házasságára, életben létére vagy elhalálozására vonatkozó ténykörülmény bizonyitandó.

132. §. A tanu, ha a tanuságtételt a 130. §. alapján megtagadja, a megtagadás okát a kihallgatásra kitüzött határnap előtt irásban bejelentheti vagy jegyzőkönyvbe mondhatja, legkésőbben azonban a kihallgatáskor adhatja elő. E joggal az is élhet, akit tanukép megidéztek, habár a 129. §. szerint tanukép ki nem hallgatható.

A megtagadás okát szükség esetében valószinüvé kell tenni. Évégből a biróság, illetőleg a biróság elnöke, vagy a megkeresett biró a tanut a megtagadás okára nézve ki is hallgathatja és vallomására meg is esketheti.

A tanu felmentés iránt előterjesztett bejelentéséről a feleket lehetőleg a kihallgatásra kitüzött határnap előtt kell értesiteni.

A tanuságtétel megtagadásának jogosultsága felől a választott biróság, amelyhez a megkeresett biró az iratokat ebből a czélból visszaküldi, illetőleg megküldi, a megjelent felek meghallgatása után, végzéssel határoz. A végzés ellen, amely a tanut vallomástételre kötelezi, a tanu felfolyamodással élhet az állami munkásbiztositási hivatalhoz.

133. §. Ha a megjelent tanu ok előadása nélkül, vagy az előadott ok jogerejü elvetése után a tanuságtételt, ideértve az eskü (fogadalom) letételét is, a következményekre való figyelmeztetés ellenére megtagadja, a megtagadás által okozott költségben és annyiszor amennyiszer száz koronáig terjedhető pénzbüntetésben elmarasztalandó.

A költségben és pénzbüntetésben elmarasztaló végzést a biróság, illetőleg az elnök vagy megkeresett biró mondja ki, aszerint, hogy az okul szolgáló körülmény hol merült fel.

Az elnök, illetve a megkeresett biró végzése ellen az előterjesztés nyomban a végzés kihirdetése után bejelentendő. A választott biróság végzése ellen felebbvitelnek nincs helye.

Katonai büntető biróságnak alávetett személy ellen a biróság az e §-ban emlitett pénzbüntetést nem alkalmazhatja, hanem a megfelelő kényszeritő eszközök alkalmazása végett az engedetlen tanu felebbvalójához fordul, aki a vonakodót a törvény megtartására szoritja.

134. §. A tanukat egyenként kell kihallgatni. Ugyanabban az ügyben kihallgatandó több tanu közül egyik tanu nem lehet jelen a másik tanu kihallgatásánál. Az elnök eltilthatja a tanut attól, hogy az ügy tárgyalásánál jelen legyen.

A kihallgatás sorrendjét az elnök (megkeresett biró) határozza meg.

A tanu a tárgyalás bezárása előtt csak az elnök engedelmével távozhatik el. E szabály megszegése esetén a 127. §-ban megállapitott következmények nyernek ellene alkalmazást.

Oly tanuk, akiknek vallomásai egymással ellenkeznek, szembesithetők egymással.

135. §. A kihallgatás előtt a tanut figyelmeztetni kell arra, hogy köteles legjobb tudomása és lelkiismerete szerint a tiszta és teljes valóságot vallani, a valóságból semmit el nem hallgatni és hogy vallomását esküvel kell megerősitenie; egyuttal a tanut műveltségi fokához képest, az eskü jelentőségéről és a hamis tanuzás következményeiről is fel kell világsitani.[1])

A figyelmeztetés a szükséghez képest a kihallgatás folyamán és az eskütétel előtt ismételhető.

136. §. A kihallgatás kezdetén a tanutól meg kell kérdezni nevét, korát, vallását, születési és lakhelyét, családi állapotát és foglalkozását. A szükséghez képest továbbá a tanut a felekhez való viszonyára és egyéb oly körülményekre nézve is meg kell kérdezni, amelyek szavahihetőségét befolyásolják.

Ezután a tanunak alkalmat kell adni arra, hogy mindazt, amit a kihallgatás tárgyára nézve tud, összefüggően mondja el. A tanuhoz vallomásának felvilágositása és kiegészitése, nevezetesen tudomása okának felderitése végett, a szükséges kérdések intézendők.

137. §. A tanut az elnök hallgatja ki; a biróság többi tagjai is jogositva vannak a tanuhoz kérdéseket intézni. Kérdéseket a felek is inditványozhatnak. A felek az elnök engedelmével közvetlenül is intézhetnek kérdéseket.

Az elnök intézkedése ellen ebben az esetben is felszólalhatnak a felek, amikor is a biróság dönt. (85. §.)

138. §. A választott biróság elrendelheti, hogy a tanu mutassa fel a kihallgatás alkalmával a birtokában levő okiratokat, ideértve az üzleti könyveket vagy azok vonatkozó tételeit és hogy a felmutatott okiratok másolatban az iratokhoz csatoltassanak, vagy hogy eredetiben is az iratokhoz csatolva vagy a biróságnál letéve maradjanak. Ha a felmutatott okiratnak csak egy része vonatkozik az ügyre, a tanu beleegyezése nélkül az okirat eredetijét egész terjedelmében csak a biróság és esetleg a szakértők tekinthetik meg, a felek előtt ellenben csak az okirat bevezetése, kelte és aláirásai, valamint az ügyre vonatkozó részei tárhatók fel és csakis az ezeket tartalmazó és a biróság által elkészitett kivonat csatolható az ügyiratokhoz, az eredeti pedig szükség esetében a biróságnál lepecsételve őrizendő meg.

Az oly tanuval szemben, aki az okirat felmutatását, amely vallomása szerint birtokában van és az ügyre vonatkozik, alaptalanul megtagadja, a tanuságtétel megtagadásának következményeit kell alkalmazni. (133. §.)

Azokon az eseteken kivül, amelyekben a tanuságtétel megtagadható, a tanu az okirat felmutatását akkor is megtagadhatja, ha a perben nem álló harmadik személy nevében birja a az okiratot.

A megtagadás bejelentésére, valamint a jogosultsága felől való határozathozatalra és a felfolyamodásra a 132. §. alkalmazandó.

A fél jogát, hogy a tanutól az okirat kiadását vagy felmutatását és a felmutatás elmulasztásából eredő kárának megtéritését rendes birói uton külön perrel követelhesse, ez a szakasz nem érinti.

139. §. A kihallgatás után a tanunak vallomását a jegyzőkönyvből fel kell olvasni és ennek megtörténtét a jegyzőkönyvbe fel kell venni. A jegy-

[1]) Btk. 215. és 216. §§.

zőkönyvet a tanu megjegyzései alapján ki kell egésziteni és ki kell igazitani.

A választott biróság elnöke vagy megkeresett biró által foganatositott eljárásban a jegyzőkönyvet a tanu is aláirja; az aláirás hiányának oka a jegyzőkönyvben megemlitendő.

140. §. A tanukat vallomásuk felolvasása, illetőleg aláirása után egyenként meg kell esketni. Az eskü szövege a következő: »Én N. N. esküszöm a mindenható Istenre, hogy legjobb tudomásom és lelkiismeretem szerint az igazat és csakis az igazat mondottam el és hogy abból semmit sem hallgattam el. Isten engem ugy segéljen.«

Aki azt állitja, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, eskü helyett ünnepélyes fogadalommal erősiti meg vallomását. A fogadalom ezekkel a szavakkal kezdődik: »Én N. N. becsületemre és lelkiismeretemre fogadom«, az »Isten engem ugy segéljen« végszavak pedig elmaradnak.

A biróság a tanuval, akit a perben ismételten vagy pótlólag hallgatnak ki, a későbbi vallomást ismételt megesketés helyett a már letett esküre hivatkozással erősitheti meg. Ez a megerősités az eskü hatályával bir.

141. §. A tanu az esküt rendszerint élőszóval, a felolvasott esküminta utánmondásával teszi le és az alatt jobb kezét szivén tartja.

A némák és a siketnémák, ha irni és olvasni tudnak, az esküt szövegének aláirásával teszik le, a siket tanuk pedig a velök közlött esküszöveget felolvassák.

Ha pedig a siketek, a némák és a siketnémák irni és olvasni nem tudnak, előlegesen megesketett tolmács közreműködésével esküsznek.

142. §. A tanu megesketését mellőzni kell:

1. ha kihallgatásakor életének tizennegyedik évét még be nem töltötte vagy ha értelme fejletlenségénél fogva az eskü jelentőségéről kellő fogalma nincs;

2. ha elmebeli vagy testi fogyatkozásánál fogva a valóságot meg nem tudhatta vagy közölni nem képes;

3. ha a tanu hamis tanuzásért vagy hamis esküért jogerejüleg el volt itélve, habár büntetését kiállotta.

A tanu megesketése mellőzhető, ha az érdekelt felek a tanu megesketésétől közös megegyezéssel elállanak, vagy ha a tanu vallomása hitelt az esküvel való megerősités esetében sem érdemelne. Az utóbbi esetben a felek, ha jelen vannak, a megesketés mellőzése tárgyában meghallgatandók.

Ha a tanu megesketését a biróság elnöke vagy megkeresett biró mellőzte, a választott biróság elrendelheti a tanu utólagos megesketését.

143. §. A tanu a megjelenésével járó szükséges utiköltségének és esetleges szükséges ellátási költségének megtéritését követelheti; ellátási költségét azonban csak akkor követelhet, ha kihallgatása lakó- vagy tartózkodóhelyén kivül eső helyen történik.

Időmulasztásának megtéritését csak akkor követelheti a tanu, ha napi vagy heti bérből él és a megjelenés által keresetében károsodott.

Minden tanut meg kell kérdezni, hogy a felhozott valamely czimen van-e követelése. A tanunak követelését azonnal be kell jelentenie és felszámitania, és felszámitását lehetőleg bizonyitania is kell. Utólagos bejelentésnek vagy felszámitásnak nincs helye.

Az utiköltség mérséklése végett az egy helyről idézett, hasonló foglalkozásu két, esetleg négy egyén részére egy kocsifuvart kell megállapitani. Az utazási költségek megállapitásánál elsősorban az illető állásának megfelelő vasuti vagy hajóközlekedési árak, másnemü utazásnál pedig a helyi viszonyoknak megfelelő fuvarárak veendők alapul.

Az illetményeket a választott biróság tárgyaló elnöke, illetőleg a kihallgatást foganatositó megkeresett biró állapitja meg és amennyiben a kihallgatás a választott biróság vagy elnöke előtt történik, az elnök a kerületi munkásbiztositó pénztárt azonnal és végrehajtás terhével fizetésre kötelezi; az utalványozott összeg a tanunak a választott biróságtól való elbocsá-

tása után és az utalvány bevonása ellenében nyomban kifizetendő; ha pedig a kihallgatás megkeresett biró előtt történik, ez az illetményeket megállapitja, az illető biróság irodai átalányából nyomban előlegezi és a választott biróság elnökét megkeresi az összegnek a kerületi munkásbiztositó pénztártól való beszedése és megküldése iránt.

A tanu és a jelenlevő fél a választott biróság elnökének vagy a megkeresett birónak dijmegállapitása ellen előterjesztését nyomban a végzés kihirdetése alkalmával tartozik bejelenteni. A választott biróság végzése felebbvitellel nem támadható meg.

Annak a tanunak, aki nem lakik a választott biróság székhelyén, az idézéssel együtt megfelelő előleg küldhető utiköltségeire; az előleg a megállapitott költségbe utólag mulhatatlanul beszámitandó. A fegyveres erő (1889: VI. t.-cz. 2. §.) és a csendőrség tagjainak, a rendőrség és pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyéneknek és a m. kir. államvasutak alkalmazottainak dijaira és költségeire a bűnügyekben irányadó szabályok nyernek alkalmazást; a tényleges szolgálatban álló katonáknak, valamint a honvédeknek tanu minőségben a választott biróság elé állitása által felmerült és a katonai parancsnokságok által előlegezett költségek azonban a kereskedelemügyi tárcza terhére számoltatnak el, az utiszámlák pedig megtérités után a kereskedelemügyi ministerium számvevősége által közvetlenül az illető választott biróságnak megküldetnek.[1])

IX. FEJEZET.

Okiratok.

144. §. Az okiratot, amelylyel a fél bizonyitani akar, az ellenfél kivánatára vagy a biróság rendeletére a tárgyaláson fel kell mutatni.

Ezen az eseten kivül a fél az okiratot másolatban és ha az okiratnak csak egyes részei jelentősek, kivonatban is felmutathatja.

Ha az okirat eredetije, másolata vagy kivonata a perre vonatkozó birósági iratok mellett már le van téve, felmutatása helyett elég erre hivatkozni.

A biróság a tényállás felderitése vagy a felek között vitás ténykörülmény bizonyitása végett hivatalból is elrendelheti, hogy az igényjogosult fél vagy a pénztár felmutassa az okiratot, amely az illető félnek előadása vagy a bizonyitásfelvétel eredménye szerint birtokában van, ideértve különösen az üzleti könyveket és a pénztár által vezetett könyveket és kimutatásokat.

145. §. Ha a fél az okiratot, amely beismerése vagy a bizonyitás eredménye szerint birtokában van, fel nem mutatja, vagy ha vallomásából vagy egyébként kitünik, hogy az okiratot szándékosan megsemmisitette vagy hasznavehetetlenné tette, a biróság ennek a körülménynek a befolyását a per eldöntésére, valamint azt, hogy a fél vagy az ellenfél által felmutatott másolat vagy az okirat tartalmára előadottak mennyiben érdemelnek hitelt, a 110. §. szerint itéli meg.

146. §. Ha az okirat biróság, közhatóság, közhivatal vagy közjegyző őrizetében van és a fél azt eredetiben nem szerezheti meg, a tárgyaláson csak az okirat hiteles másolatát vagy kivonatát kell felmutatnia.

Ha a fél az okirat hiteles másolatát vagy kivonatát sem szerezheti meg, valamint ha a biróság vagy az elnök vagy a megkeresett biró ezek mellett is szükségesnek találja az eredeti okirat megtekintését, ennek beszerzése végett hivatalból intézkedik.

A biróság, illetőleg az elnök, vagy a megkeresett biró a tényállás felderitése vagy a felek között vitás ténykörülmény bizonyitása végett biróságnál, közhatóságnál, közhivataloknál vagy közjegyzőnél levő okiratot eredetiben vagy hiteles másolatban, illetőleg kivonatban hivatalból is beszerezhet.

[1]) 14270/1907. I. M. E. sz. rendelet 6. §.

Az okirat kiadása, illetőleg felmutatása csak akkor tagadható meg, ha annak a tartalma hivatali vagy közszolgálati titok, vagy ha az okirat tartalmát az illetékes hatóság hiteles módon és alakban közzétette.

A titoktartás kötelessége alól való felmentésre a 129. §. alkalmazandó.

147. §. A biróság elrendelheti, hogy az okirat eredetijének felmutatása az elnök vagy megkeresett biró előtt történjék, illetőleg hogy az okiratot a helyszinen szemléljék meg, ha az okiratnak a tárgyaláson való felmutatása nem lehetséges, vagy az okirat fontossága és az elveszés vagy megsérülés veszélye miatt aggályosnak mutatkozik, vagy különben tetemes nehézséggel járna.

A biróság ebben az esetben meghatározza, hogy az elnök vagy a megkeresett biró a felveendő jegyzőkönyvben mely körülményeket állapitson meg. A biróság továbbá elrendelheti, hogy a jegyzőkönyvhöz az okiratnak hiteles másolatát vagy kivonatát mellékeljék.

A választott biróság elnöke vagy a megkeresett biró szükség esetében a biróság utasitása nélkül is a helyszinén megszemlélheti az okirat eredetijét.

148. §. A biróság, illetőleg a választott biróság elnöke, vagy a megkeresett biró elrendelheti, hogy a fél az olyan okiratot, amely nem az állam hivatalos nyelvén van szerkesztve, hiteles forditásban mutassa be.

Ha a forditást a fél csak tetemes nehézséggel szerezhetné meg, vagy ha ez különben is szükségesnek mutatkozik, a biróság a forditásról hivatalból is gondoskodhatik, a forditásra jogositott legközelebbi birósági hites tolmács utján.

149. §. A felmutatott okiratot mind a biróság, mind pedig a felek egész terjedelmében megtekinthetik. Ha azonban az okiratnak csak egy része vonatkozik az ügyre, a biróság, illetőleg az elnök, vagy a megkeresett biró kérelemre elrendelheti, hogy az okiratot a felek csak annyiban tekinthessék meg, amennyiben az ügyre nézve jelentősége van.

150. §. Hogy az okirat hitelesitett vagy egyszerü másolatának egyáltalában és milyen bizonyitó erő tulajdonitható, ha az eredetit az ellenfél kivánatára vagy a biróság rendeletére fel nem mutatják, vagy ha az okirat eredetijét meg nem szerezhetik, a biróság a körülmények figyelembe vételével a 110. §. szerint itéli meg.

151. §. Annak a bizonyitása, hogy az irás vagy aláirás valódi-e vagy hamis, más oly irással való összehasonlitás utján is történhetik, amelynek valódisága nincs kétségbe vonva vagy be van bizonyitva.

A biróság, illetőleg az elnök, vagy a megkeresett biró az összehasonlitás végett elrendelheti, hogy a fél, aki irását vagy aláirását kétségbe vonta, irja le a biróságtól megjelölendő szavakat a biróság vagy az elnök vagy a megkeresett biró előtt. Ha a fél a meghagyásnak eleget nem tesz, a biróság ennek a körülménynek az ügy eldöntésére befolyását a 110. §. szerint itéli meg.

A biróság az összehasonlitás bizonyitó erejét szakértők meghallgatása nélkül is megitélheti, a szükséghez képest azonban szakértőket is meghallgathat.

152. §. A felmutatott okiratokat, akár eredetiben, akár másolatban, illetőleg kivonatban, a tárgyalási jegyzőkönyvhöz kell mellékelni, hacsak a birósági iratokhoz csatolva nincsenek.

Ha az ellenfél az okirat valódiságát kétségbevonja vagy meghamisitását állitja, az eredeti okiratot a per jogerejü eldöntéséig a biróságnál meg kell őrizni.

A biróság ezeken az eseteken kivül is elrendelheti, hogy a felektől felmutatott vagy a hivatalból beszerzett okirat eredetije bizonyos időn át az iratok mellé csatolva vagy a biróságnál letéve maradjon. A biróság elrendelheti, hogy az eredeti okirat lepecsételve őriztessék.

X. FEJEZET.

Szemle.

153. §. A biróság a tényállás felderitése végett hivatalból is szemlét rendelhet, ha a per adataiból kitünik, hogy a szemle a tényállás felderitésére szolgálhat.

A szemle azonban az üzemnek csak arra a részére terjedhet ki, amelyben a baleset történt (T. 166. §.), vagy amelynek megszemlélése a fenforgó vitás kérdés eldöntése czéljából szükséges.

154. §. Ha a szemletárgy nem vihető a biróság elé, vagy ha a szemle közvetlen teljesitése tetemes nehézségbe ütközik, a szemle teljesitését a választott biróság elnöke, illetőleg megkeresett biró látja el.

Ha a szemlét katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) kell teljesiteni, az csak az épület (hajó) parancsnokának értesitése után és az általa kirendelt katonai személy jelenlétében foganatositható.

Ha a parancsnok erre a czélra katonai személyt ki nem rendel, vagy a kirendelt katonai személy nem jelentkezik, ez a körülmény a szemle teljesitését nem akadályozza.

155. §. Ha a szemlét közhivatalokban, a posta-távirda és távbeszélő, valamint vasuti üzemek épületeiben, hivatalaiban vagy más helyiségeiben és üzemi területein kell teljesiteni, az csak a hivatalfőnökének, az illetékes posta- és távirdaigazgatóságnak, illetőleg vasuti igazgatóságnak értesitése után foganatositható. Az értesités sürgősség esetében távirattal is történhetik.

156. §. A biróság annak a körülménynek az ügy eldöntésére befolyását, hogy valamely fél a szemle tárgyát a szemle határnapján fel nem mutatja vagy a szemlét máskülönben meggátolja, a 110. §. szerint itéli meg.

157. §. Ha a szemletárgy a perben nem álló harmadik személy, különösen az üzemtulajdonos birtokában van, őt a szemle határnapjára azzal a hozzáadással kell megidézni, hogy a szemlét távollétében is meg fogják tartani.

158. §. Ha valaki a szemle megtartását gátolja, ezt szükség esetében karhatalommal is foganatositani kell, fenmaradván a szemle gátlójának büntetőjogi felelőssége. (1907 : XIX. t.-cz. 190. §. *d)* pont.)

159. §. Ha a szemle megtartásához a perben nem álló személy közreműködése szükséges, a biróság a szemle elrendelése alkalmával, vagy pedig a foganatositás sikertelen megkisérlése után elrendelheti, hogy az illető személy tanukép kihallgattassék.

A biróság elrendelheti továbbá azt is, hogy a tanukép megidézett személy kisebb terjedelmü szemletárgyat, amely költség nélkül a biróság elé vihető, magával hozzon. A tanukép kihallgatott harmadik személylyel szemben, aki a szemletárgy felmutatását, amely vallomása szerint birtokában van, alaptalanul megtagadja, a tanuságtétel megtagadásának következményei (133. §.) alkalmazandók.

A fél jogát, hogy a harmadiktól a szemletárgy kiadását vagy felmutatását és a felmutatás elmulasztásából eredő kárának megtéritését külön perrel követelhesse, ez a szakasz nem érinti.

160. §. A felek a szemle irányára és módjára nézve inditványokat tehetnek.

161. §. A szemlét teljesitő biró a biróság utasitása nélkül is elrendelheti, hogy a szemletárgynak szükség esetében szakértő által készitett rajzát vagy fényképét a jegyzőkönyvhöz csatolják; a rajz vagy fénykép elkészitése iránt közvetlenül is intézkedhetik.

162. §. A szemle költségét a szemlét teljesitő biróság, illetőleg biró állapitja meg és a perben félként szereplő pénztárt nyolcz nap alatt, végrehajtás terhével fizetésre kötelezi. (T. 166. §.)

Ha a fél a szemle foganatositásánál, illetőleg a költség megállapitását tartalmazó végzés kihirdetésénél jelen van, előterjesztését nyomban a vég-

zés kihirdetése alkalmával tartozik bejelenteni.

A választott biróság végzése ellen felebbvitelnek nincs helye.

XI. FEJEZET.

Szakértők.

163. §. Ha a perben jelentős ténykérdés megitéléséhez vagy valamely szemle teljesitéséhez olyan külön szakértelem szükséges, amelylyel a biróság nem rendelkezik, a biróság a perben egy vagy több szakértőt nevez ki.

164. §. A szakértők számának a megállapitásában a biróság a per tárgyának értékére és az eldöntendő kérdés egyszerübb vagy bonyolultabb és kétesebb mivoltára figyelemmel lenni tartozik.

165. §. A biróság elnöke lehetőleg már a tárgyalás kitüzése előtt meghallgatja a feleket a szakértők számára és személyére nézve; ha a felek megegyeznek a szakértők számában és személyében, az elnök ezeket a tárgyalásra megidézi, esetleg amennyiben véleményük megadására előreláthatólag hosszabb időre van szükségük, őket maga elé idézi, mint szakértőket megesketi és szakértői feladatuk teljesitésére utasitja.

A választott biróság elnöke a javaslatba hozott szakértők számát azonban korlátozhatja.

Ha a felek a szakértők számára és személyére nézve javaslatot nem tesznek vagy nem egyeznek meg, a biróság elnöke mindkét kérdésben belátása szerint intézkedik, a jelen rendelet korlátai között.

Az igényjogosult fél által külön meghivatni kivánt szakértő meghallgatása csak abban az esetben rendelhető el, ha az illető fél a szakértő dijainak megfelelő összeget előlegezi. (114. §.)

E §-ban foglalt intézkedések azonban az orvosszakértőkre nem terjednek ki. Az orvosszakértők alkalmazása a 179—184. §-okban foglalt kivételes szabályok alá esik.

166. §. A választott biróság vagy annak elnöke szakértők meghallgatását megkeresett biróra bizhatják, ha a meghallgatás a helyszinén teljesitendő szemlével van összekapcsolva és a megkeresés utján való bizonyitásfelvételnek a 67. §-ban megjelölt feltétele a szemle tárgyának helye szempontjából fenforog.

Ebben az esetben a szakértők kinevezése is a megkeresett biróra bizható, aki a 164. és 165. §§. szerint jár el.

167. §. Szakértőül ki nem nevezhető az, akivel szemben abban az ügyben a 13. és 24. §-okban megjelölt valamely kizáró ok forog fenn.

Az a körülmény azonban, hogy a szakértőt az ügyben mint tanut vagy szakértőt kihallgatták, mellőzésére okul nem szolgálhat.

A kizárási okok megállapithatása végett a szakértőkhöz első kihallgatásuk alkalmával a 13. és 24. §-okban foglalt körülményekre vonatkozó kérdések intézendők és ennek megtörténte, valamint a szakértők válasza mindenkor jegyzőkönyvbe veendő. A kizárási okok, a 24. §. *e)* pontjában foglalt esetek kivételével, hivatalból észlelendők.

168. §. Az előbbi szakasz ellenére kinevezett szakértő kizárását a felek is kérhetik.

A kizárási kérelem a szakértő véleményének előterjesztése előtt annál a biróságnál, illetőleg birónál nyujtandó be, illetőleg szóval adandó elő, aki a szakértőt kinevezte; a kérelem okát valószinüvé kell tenni; a kérelem felett az ellenfél meghallgatása nélkül is határozat hozható.

A szakértő véleményének előterjesztése után a felek a szakértő ellen kifogásaikat csak a tárgyalás folyamán adhatják elő a választott biróság előtt, amely a kifogások felől, illetőleg ujabb szakértő kinevezése felől, a szakértők véleményének figyelembe vételével határoz. A választott biróságnak a szakértő kizárását megállapitó végzése ellen nincs helye felebbvitelnek, ellenben a kizárást mellőző végzés ellen csak a véghatározat ellen irányuló felebbvitelben élhet a fél jogorvoslattal. (219. §.)

169. §. Szakértőkül elsősorban a választott biróság székhelyén lakó szakértők alkalmazandók; a biróság más szakértőket csak akkor nevezhet ki, ha a felek egyetértőleg kivánják vagy nyomatékos okok javasolják.

A szakértő e minőségben köteles eljárni, ha abban a szakmában a kir. bíróságnál állandóan alkalmazva van, vagy ha a szakmát, amelynek ismerete a kivánt véleményadáshoz szükséges, keresetképen gyakorolja. Ezt a szabály az orvosszakértőkre is kiterjed.

170. §. A kinevezett szakértő megtagadhatja a véleményadást, ha reá nézve a 24. §-ban meghatározott kizárási ok vagy pedig oly ok forog fenn, amelyből a tanu a tanuságtételt megtagadhatja. (130. §.)

Ezekre az okokra a szakértő az eskü letétele (173. §.) előtt figyelmeztetendő.

A biróság más méltányos okból is felmentheti a szakértőt a véleményadás kötelessége alól.

Közszolgálatban álló egyén is alkalmazható szakértőül, kivéve ha ezt felebbvaló hatósága a közszolgálat érdekébe ütközőnek nyilvánitotta.

A katonai biróság hatóságának alávetett egyén szakértőül való kinevezetéséről feljebbvaló hatósága utján értesitendő.

171. §. Ha a szakértőt a biróság elnöke vagy megkeresett biró nevezte ki, ugyanaz a véleményadás kötelessége alól a felmentést is megadhatja. A felmentésnek helytadó végzés ellen nincs helye előterjesztésnek.

Ha azonban a biróság elnöke vagy a megkeresett biró a felmentést megtagadja, a megtagadó végzés ellen irányuló előterjesztés esetén, ugyszintén ha a szakértőt a választott biróság nevezte ki, a felmentés felől ez határoz. A választott biróságnak a felmentést megtagadó határozata ellen felebbvitelnek nincs helye.

172. §. A véleményadásra köteles szakértő, aki kellő idézésre meg nem jelenik, vagy az eskütételt vagy a véleményadást ok előadása nélkül, vagy az előadott ok jogerejü elvetése után megtagadja, ugyszintén aki a véleményt megintés után kellő időben elő nem terjeszti, a meghallgatást teljesitő biróság, illetőleg biró által száz koronáig terjedhető pénzbirsággal büntetendő s ezen felül az okozott költségben elmarasztalandó. A megjelölt mulasztások ismétlése esetén az emlitett joghátrányokkal sujtás is ismételhető.

A választott biróság elnökének vagy a megkeresett birónak ily tárgyu végzése ellen az előterjesztés nyomban a végzés kihirdetése után bejelentendő; a választott biróság végzése ellen felebbvitelnek nincs helye.

Katonai büntető biróságnak alávetett személyek megbüntetése végett felebbvaló hatóságukhoz kell fordulni.

173. §. A szakértőt meghallgatása előtt figyelmeztetni kell az eskü jelentőségére és a hamis eskü következményeire és ezután meg kell esketni. Az eskü szövege a következő: »Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy véleményemet részrehajlás nélkül, legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint fogom előadni és hogy a tárgyalások folyamán vagy a helyszini szemlék alkalmával tudomásomra jutó üzemi és üzleti titkokat a legszigorubban megőrzöm és sem magam vagy másnak javára, sem más kárára nem értékesitem. Isten engem ugy segéljen.« (T. 186. §.)

Az eskü helyett letehető fogadalomra nézve a 140. §. alkalmazandó.

A szakértők megesketése mellőzhető, ha a megjelent felek a megesketéstől közös megegyezéssel elállanak.

Az állandóan alkalmazott és ily minőségben esküt tett szakértőt ujabb megesketése helyett hivatali esküjére kell figyelmeztetni.

174. §. A szakértővel azokat az iratokat, amelyekre véleményének előterjesztése végett szüksége van, közölni kell.

A szakértő a vélemény előkészitése céljából a felek meghallgatását, tanuk kihallgatását, okiratok és szemletárgyak felmutatását vagy beszerzését

is inditványozhatja a biróságnál. A szakértő továbbá a biróság engedelmével a felekhez vagy a tanukhoz közvetlenül is intézhet kérdéseket.

175. §. Ha a szakértővel szemlét kell teljesiteni, a biróság vagy a biró, aki a szakértőt meghallgatja, az eljárás bevezetése után a körülmények szerint elrendelheti, hogy a szakértő a szemle tárgyát az ő jelen nem létében vizsgálja meg, valamint elrendelheti azt is, hogy a vizsgálatnál a felek jelen ne lehessenek.

176. §. Ha a szakértő alapos és kimeritő véleményt azonnal nem terjeszthet elő, a meghallgatást teljesitő biróság vagy biró a vélemény szóbeli előterjesztésére ujabb tárgyalási határnapot tüz ki, vagy pedig a véleménynek az egyuttal kitüzött határidő alatt irásban leendő benyujtását rendeli el.

Az irásbeli vélemény beérkezéséről a felek értesitendők; ilyenkor az eset körülményei szerint a 69. §-ban foglalt szabály szerint kell eljárni. Az irásbeli vélemény felvilágositása végett a szakértőt mind a biróság, mind az elnök vagy a megkeresett biró megjelenésre idézheti.

177. §. Több szakértő együtt hallgatható meg és közös véleményt adhat.

178. §. A választott biróság a szakértők meghallgatását ismételheti vagy más szakértőket is meghallgathat, ha a kihallgatott szakértőktől kapott véleményt nem találja kielégitőnek.

179. §. Az orvosszakértők alkalmazása az itt következő különleges szabályok alá esik:

A választott biróságok elnökei a választott biróságnál szakértői tisztre kijelölt orvosokról évről-évre sorjegyzéket állitnak össze.

Minden törvényhatóság tiszti főorvosa tartozik a törvényhatóság első tisztviselője utján minden évben október hó második felében, legkésőbb november hó 1-éig, a törvényhatóság területén levő választott biróság elnökének, ha pedig több választott biróság van, valamennyinek, megküldeni a közigazgatási hatóságnál beiktatás és kihirdetés végett bemutatott és tényleg kihirdetett oklevelük alapján orvosi gyakorlatot folytató (1876: XIV. t.-cz. 46. §.) azoknak az orvosoknak jegyzékét, akik az illető választott biróság székhelyén laknak. Ez a jegyzék a 120528. 1898. számu belügyministeri körrendelet alapján az orvostudorokról vezetett törzskönyvnek vonatkozó tételeit tartalmazó hiteles kivonat gyanánt állitandó ki.

A választott biróság elnöke a jegyzékből összeállitja azoknak az orvosoknak sorjegyzékét, akik a következő év folyamán a választott biróságnál elintézés alá jutó perekben orvosszakértők gyanánt igénybevendők lesznek. (T. 165. §.)

Ebbe a sorjegyzékbe annyi orvos veendő fel, hogy számuk, amennyiben a helyben lakó orvosok száma és az alább megjelölendő szempontok figyelembevétele megengedi, a választott biróság ülnökei alapszabályszerü számának egynegyed részét tegye. Nem vehető fel a sorjegyzékbe az az orvos, aki a 13. §-ban meghatározott általános kellékeknek nem felel meg, ugyszintén az sem, aki a választott biróság elnökével a jelen rendelet 24. §. *b)* pontjában megjelölt valamely viszonyban áll, végül aki az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak (kerületi munkásbiztositó pénztárnak, vállalati, magánegyesületi betegsegélyző pénztárnak) alkalmazottja vagy azzal szerződéses viszonyban áll. (T. 133. §.)

A sorjegyzékbe felvett orvos tartozik az itt megjelölt körülményeket a választott biróság elnökének azok felmerülése után haladéktalanul bejelenteni, az elnök pedig tartozik az ily módon vagy más uton tudomására jutott kizárási ok folytán mellőzendő orvost a sorjegyzékből törülni és őt lehetőleg mással helyettesiteni. Azt az orvost, aki a bejelentés megtételét a kizáró ok beálltától számitott tizenöt napon túl elmulasztja, a választott biróság elnöke három évre kizárhatja a választott biróságnál orvos gyanánt alkalmaztatásból.

A választott biróság elnöke a sorjegyzék összeállitásánál a törvényes

korlátok között elsősorban a törvényszéki orvosok felvételére, valamint arra is figyelemmel lenni tartozik, hogy ahol az orvosi gyakorlat ágai az orvosok között megoszlanak, minden szakból lehetőleg több, vagy legalább egy-egy szakértő, különösen pedig ott, ahol műtőorvos működik, ilyen is a választott biróság rendelkezésére álljon. Ugyanaz az orvos ismételve felveendő a sorjegyzékbe, ha a tárgyalások során tanusitott működése kiváló szakértelmét és megbizhatóságát bebizonyitotta.

A választott biróság elnöke az orvosszakértők sorjegyzékét tartozik minden év november 10-étől 20-áig a választott biróság épületében kifüggeszteni és egyszersmind azoknak, akiket a sorjegyzékbe felvett, valamint az illetékessége alá tartozó pénztáraknak kézbesittetni. A sorjegyzék összeállitása ellen a választott biróság székhelyén lakó bármely orvos, ugyszintén a választott biróság hatásköre alá tartozó bármely pénztár panaszszal élhet az állami munkásbiztositási hivatalnál. A panasz legkésőbb ugyanannak az évnek deczember 1-éig a választott biróság elnökénél adandó be, aki az elkésett vagy nem jogosult személy részéről beadott panaszt visszautasitja, ellenkező esetben pedig a panaszt a tiszti főorvostól kapott jegyzékkel és a sorjegyzék hiteles másolatával együtt, a panaszra nézve teendő nyilatkozata kapcsán, az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszti.

Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya a panaszt még ugyanabban az évben elintézi, hogy a kijelölt orvosok működésüket a következő év elején megkezdhessék.

A jegyzék felülvizsgálata arra terjed ki, hogy abba kellő számu orvos lett-e felvéve és a lehetőséghez képest egy-egy szakból több orvos áll-e rendelkezésre, továbbá nem hagyattak-e ki abból olyanok, akik a jelen szakasz szerint felveendők voltak és nem vétettek-e fel olyanok, akik a jelen szakasz szerint fel nem vehetők, vagy pedig nyilvánvalóan alkalmatlanok e tisztségre.

180. §. Az alkalmazandó orvosszakértők száma és személye tekintetében az egyes ügyekben a felek javaslatot nem tehetnek, erre nézve meg sem hallgatandók; ellenben a meghallgatandó orvosszakértőt vagy orvosszakértőket mindenkor a választott biróság elnöke és pedig a 179. §. szerint összeállitott orvosi sorjegyzékbe felvett orvosok közül nevezi ki, fenmaradván azonban a feleknek joga, hogy a 167. §-ban megjelölt valamely okból a 168. §. értelmében kérhessék a kinevezett orvosszakértő kizárását.

Ha azonban a megvizsgálandó egyén a választott biróság székhelyén lévő vagy azzal szomszédos kir. járásbiróságok területén kivül lakik vagy tartózkodik, ugy a szakértői vizsgálat megkeresett biróság utján történhetik. A megkeresett biró az orvosszakértő kinevezése tárgyában, szintén a felek meghallgatása nélkül, hivatalból intézkedik, és ha székhelye valamely más, a jelen rendelet szerint szervezett választott biróság székhelyén van, orvosszakértőt csak ennél a választott biróságnál vezetett orvosi jegyzékben kijelölt orvosok közül rendelhet ki. A megkeresett biró más helyeken az ott lakó és ilyen hiányában a legközelebbi helységben lakó orvosok közül választhat, figyelemmel elsősorban a hatósági orvosokra és a tárgyalt ügyben szükséges szakképzettségre; ily esetben azonban a szakértők kirendelésére irányadó általános elvek szerint jár el. (165. §.)

181. §. Az orvosszakértők a tárgyalásokra, illetőleg véleményadásra különleges szakismeretük és gyakorlatuk szerint (179. §.) sorrendben hivandók be, és pedig elsősorban lehetőleg a kir. törvényszéki orvost kell behivni.

A különleges szakismeret és gyakorlat szerint való sorrendtől eltérésnek csak akkor van helye, ha ezt az orvos a 171. §. értelmében maga kérte, vagy ha a 24. §-ban megjelölt és az ügyre vonatkozó valamely kizárási ok forog fenn.

A netán mégis megtörtént behivás daczára az orvos abban az ügyben

a szakértői tisztségből kizárandó, mihelyt a 179. §-ban meghatározott valamely kizárási ok vagy a 167. §-ban, illetőleg 24. §-ban megjelölt oly kizáró körülmény derül ki, amelynek folytán az ügyben nem járhat el, valamint nem működhetik közre az az orvosszakértő sem, aki a sérültnek az első segélyt nyujtotta vagy a sérültet kezelte, vagy a pénztárnak a fenforgó ügyben már szakvéleményt adott, vagy a sérült munkaadójával szerződéses viszonyban áll. (T. 165. §.) A sorrendtől való eltérést az elnök a tárgyalási jegyzőkönyvben megokolni tartozik.

Az orvosi sorjegyzékbe felvett orvos első izben való meghivása alkalmával a 173. §-ban meghatározott szakértői esküt leteszi és az elnök az eskü letételét a sorjegyzékben feltünteti. Az eskü hatálya az illető orvosnak a választott biróságnál egyhuzamban való további működésének egész tartamára kiterjed.

182. §. Ha a megjelölt elvek szerint az orvosi sorjegyzékbe a választott biróság székhelyén lakó egyetlen orvos sem vehető fel, erről a választott biróság elnöke a sorjegyzék helyett, e körülményt tartalmazó hirdetményt függeszt ki, amely ellen a 179. §-ban meghatározott panasznak van helye.

Ily körülmények között, valamint akkor is, ha a sorjegyzékbe felvett orvosok közül valamely esetben egyetlen orvos sem hivható be, a választott biróság elnöke orvosszakértő kirendelése iránt a szakértőkre nézve irányadó általános szabályok szerint intézkedik, a választott biróság székhelyén vagy ahhoz legközelebb lakó és kifogás alá nem eső orvosok esetrőlesetre való kirendelése utján.

183. §. A választott biróság tárgyalásaihoz mindazokban az esetekben, amidőn betegség esetében a keresetképtelenség fenforgásáról vagy balesetnél a balesetnek a halállal vagy keresetképtelenséggel való összefüggéséről vagy a keresetképtelenség fokáról van szó, egy vagy több orvos is meghivandó. (T. 165. §.)

A választott biróság, illetőleg annak elnöke azonban nem orvosoktól (igy rokonszakmához tartozó munkaadótól vagy munkástól, továbbá műszakilag képzett egyéntől) is kérhet szakértői véleményt, ha az orvosszakértők véleményét, ennek okaihoz képest, nem találja meggyőzőnek.

184. §. A 168. §. és a 170—178. §§. intézkedései az orvosszakértőkre is alkalmazandók.

185. §. Ha bármely szakértő személy oly elmult ténykörülménytől vagy állapotról tanuskodik, amelynek észleléséhez szakértelem volt szükséges, tanu gyanánt tekintendő és ilyenül hallgatandó ki.

186. §. A választott biróság szakértői vélemény adása vagy felülvizsgálata végett hivatalból is megkeresheti az erre hivatott hatóságot vagy testületet, az annak megkeresésére irányadó szabályok szerint.

187. §. A választott biróság elrendelheti, hogy az igényjogosult valamely, esetleg meghatározandó közkórházba magát felvétesse, ha a szakértői véleményből kitünik, hogy az igényjogosult állapotának szakértői meghatározása behatóbb vagy hosszabb megfigyelést igényel.

Erre a czélra elsősorban és lehetőleg azok a köz- vagy nyilvános jellegü kórházak vagy azok a magánkórházak és gyógyintézetek jelölendők ki, amelyekkel az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár előzetesen egyezséget kötött. (T. 59. §.)

A választott biróság által ilyenkor elrendelt kórházba utalás azonban mindenkor csak a szakértői megfigyelés czéljából és ennek tartamára történhetik. A kórházban nyujtott ápolás és ellátás költségeinek megtéritésére a T. 59. §-a irányadó.

188. §. A választott biróság minden szakértői véleményt behatóan mérlegelni tartozik és azt csupán okainak meggyőző sulyához képest fogadhatja el bizonyiték gyanánt.

189. §. Minden szakértő követelheti megfelelő készkiadásainak és megfelelő munkadijának megtéritését. Ezek az igények, különbeni elenyészésük terhével, nyomban a tárgyalás befejezése után, illetőleg az irásban

adott vélemény beterjesztése alkalmával felszámitandók és a szakértő erre figyelmeztetendő kinevezése alkalmával. Az illetményeket a biróság elnöke, illetőleg a meghallgatást foganatositó megkeresett biró állapitja meg és ha a meghallgatást a választott biróság vagy elnöke teljesiti, az elnök a kerületi munkásbiztositó pénztárt azonnal és végrehajtás terhével fizetésre kötelezi; az utalványozott összeg a szakértőnek a választott biróságtól való elbocsátása után és az utalvány bevonása ellenében nyomban kifizetendő.

Ha a szakértőt megkeresett biró hallgatja meg, ez az illetményeket megállapitja, és a megállapitó végzése jogerőre emelkedése után a biróság elnökét megkeresi az összegnek a kerületi munkásbiztositó pénztártól való beszedése és megküldése iránt.

A megállapitó végzés kihirdetésénél jelen levő szakértő és fél a választott biróság elnökének vagy a megkeresett birónak megállapitása ellen előterjesztését nyomban a végzés kihirdetése alkalmával tartozik bejelenteni. A választott biróság végzése ellen felebbvitelnek nincs helye.

A szakértők részére megállapitott dijak és készkiadások az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt terhelik.

Ha azonban a szakértő a segélyt, illetve kártalanitást követelők kérelmére külön lett meghiva, annak költségei és dijai megfizetésére az illető feleket kell kötelezni. (T. 166. §.) Az eljárást befejező itéletben azonban ezekről a költségekről is intézkedni kell. (198. §.)

190. §. A nem állami alkalmazásban levő szakértő részére teljesitett szakértői működésért, a jegyzőkönyvbe mondott vagy irásba foglalt lelettel és véleménynyel együtt, naponként 6 K szakértői dij állapitható meg. Több napi működés esetén a dijak minden napra külön is megállapithatók. Az egy napon több ügyben kifejtett hasonnemü működésért csak egy dij számitható fel.

Ha a szakértő működése rendkivül sok fáradságot, nagyobb tudományos képzettséget, vagy hosszu időt igényel, a választott biróság a szakértő részére a rendesnél nagyobb dijat is megállapithat.

Az orvosszakértők részére a működési dijak a következő összegben állapithatók meg:

1. Élő egyén orvosszakértői megvizsgálásáért és a vizsgálatról véleményadásért .... 7 K
2. Elmeállapot megvizsgálásánál minden egyes megfigyelt egyén után — tekintet nélkül a megfigyelések számára — véleményadással együtt az orvosszakértőknek egyenként .... 30 K
3. Halottszemléért — beleértve az idétlen, vagyis életképtelen korban született méhmagzat külső megvizsgálását — a lelet és véleménydijával együtt 10 K
4. Bonczolásért, amennyiben a bonczolás a hulla eltemetése előtt történt, a részletes bonczjegyzőkönyv és vélemény dijával együtt az orvosszakértőknek egyenként.... 20 K
5. Exhumált (vagy vizből kifogott) hullának bonczolásáért, az indokolt vélemény dijával együtt, az orvosszakértőknek egyenként .... 30 K
6. Laboratoriumi (mikroszkopiai, szövettani, bakteriologiai, Röntgen-sugaras, vagy ezekhez hasonló munkával járó) vizsgálatért és ennek alapján adott irásbeli véleményért .... 15 K
7. Irásbeli felülvéleményért vagy olyan pótvéleményért, amelyet a biróság a szakértőtől ujabb adatok alapján kiván .... 7 K
8. Birói szemlén vagy tárgyaláson való jelenlétért, szóbeli véleményadással együtt ügyenként...... 6 K

Több különböző ügynek egyhuzamban és ugyanazon napon való tárgyalása esetén, amennyiben az elfoglaltság négy óránál rövidebb ideig tart, összesen .... 10 K
amennyiben pedig négy óránál tovább tart, összesen .... 20 K
állapitható meg.

9. Bármely irásbeli jelentés dija, amennyiben az a fenti pontok egyike alá nem vonható.......... 4 K

A szakértők saját műszereiket használják, a használatért azonban költségeket fel nem számithatnak.

Ha egy ügyben több szakértő alkalmaztatik, mindegyik szakértő a részére megállapitott dijat egészben igényelheti.

A szakértők leletüknek és véleményüknek hiányait ujabb dijazás nélkül tartoznak kipótolni.

Rendes államhivatalban lévő egyének, ha a biróság által szakértőkül alkalmaztatnak, a munka terjedelméhez és a méltányossághoz képest dijazandók.

A vegyészi vizsgálatot az országos birósági vegyész teljesiti.

Hivatalos utazás esetében a szakértőt szakértői diján felül napidij és utiköltség illeti meg.

Az állami alkalmazásban levő szakértők napidija fizetési osztályuk, a törvényhatósági tisztviselőké a reájuk nézve érvényes szabályok szerint, más szakértők napidija pedig 4 K-tól 8 K-ig terjedhető összegben állapitható meg. Az orvosszakértő napidija a VIII. fizetési osztályba sorozott kir. törvényszéki biró mérsékelt illetményei szerint állapitandó meg.

Ha a szakértő a székhely belterületén (vámvonalon) kivül teljesit működést és e működés hét óra időt meghalad, az egész napidij, különben pedig a fél napidij felszámitására jogosult.

A szakértőt a belterületen napidij nem illeti meg. Budapesten azonban a belterületen teljesitett kiküldetések esetén az előző pontban foglalt rendelkezés nyer alkalmazást.

A szakértők utiköltsége a VIII. fizetési osztályba sorozott kir. törvényszéki biró mérsékelt illetményei szerint állapitandó meg. Fuvarköltség számitható fel oly utnál, amely két kilométert meghalad. A választott biróság elnökével vagy helyettes elnökével vagy a megkeresett biróval egy kocsin történő utazás esetén az utazási költséget az elnök, helyettes elnök, illetőleg megkeresett biró számitja fel.

XII. FEJEZET.

Birósági határozatok.

191. §. A választott biróságok a törvények, a törvényes rendeletek és a törvényes szokás szerint tartoznak eljárni és itélni.

A rendesen kihirdetett törvények érvényét kétségbe nem vehetik, de a rendeletek törvényessége felett egyes jogesetekben itélnek.

192. §. Ha a per érdeme végeldöntésre alkalmas, a biróság itéletet hoz.

193. §. Ha pertársaság esete forog fenn és az egyik vagy másik igényjogosultra nézve a per érdeme végeldöntésre alkalmas, más igényjogosultra nézve pedig az eljárás még folytatandó, a választott biróság elkülönitett itélettel határoz.

Baleseti állandó járadék iránt folytatott perekben azonban elkülönitett itélet nem hozható.

194. §. A betegségi segély és az állandó járadékon kivül egyéb baleseti kártalanitás iránt folytatott perekben az egyes vitás igénypontokról részitélet hozható, ha azok közül egy vagy több külön eldöntésre alkalmas.

195. §. Az itéletnek, valamint a tárgyalás alapján más határozatnak hozatalában csak az a biró vehet részt, aki az alapul szolgáló tárgyaláson is mint biró vett részt.

196. §. A tanácskozás és a szavazás nem nyilvános. A határozatok egyszerü szótöbbséggel hozatnak. Minden egyes ügy tárgyalásának befejezése

után a biróság tanácskozás és határozathozatal végett a mellékterembe vonul, vagy ilyen helyiség nem létében az elnök a termet kiüritteti.

Tanácskozás alkalmával az elnök az eldöntendő ügyet megvitatás alá bocsátja; szavazatra bocsátás előtt az ügy állását mind a ténykérdések, mind a jogkérdések feltüntetésével összegezi és saját véleményét nyilvánitja és indokolja. Ez után az ülnökök nyilvánitják véleményüket és pedig előbb az idősebb munkaadó és az idősebb munkás, azután a fiatalabb munkaadó és fiatalabb munkás, életkoruk sorrendjében.

A munkaadók és munkások a véleménynyilvánitás előbb megjelölt sorrendjében szavaznak, utolsónak pedig az elnök szavaz; a munkaadók és munkások szavazatukat indokolni nem tartoznak, de indokolhatják és az elnök a vélemények nyilvánitásának szabadságát nem korlátozhatja. Az elnök, amennyiben véleménye többséget nem nyert, azt a tanácskozási jegyzőkönyvben indokolja.

Amig az elnök a határozatot véglegesen ki nem mondta, mind az elnök, mind az ülnökök előbb nyilvánitott véleményüktől eltérhetnek; a határozatnak az elnök által történt kimondása után az ügyet ujabban felvenni nem lehet. Az elnök a határozatot a szerint a vélemény szerint mondja ki, amelylyel a szavazók többsége teljesen egyetért. A szavazatok megoszlása esetén a tanácskozást ugy kell megtartani, hogy az egyes tételek, amelyek fölött határozni kell, elkülönitendők.

Az elkülönitésnél az előkérdés a főkérdés előtt, az alaki kérdés az ügy lényegét tárgyazó kérdés előtt bocsátandó szavazás alá. Az igény jogérvényessége fölött általában, az igény minősége és mennyisége, az ügy felderitésére netalán szükséges további tárgyalás, az ügy érdemében hozandó határozat és a határozat alakja fölött külön lehet szavazni.

Az egyik kérdésre nézve meghozott határozat a többiek fölött folytatott tanácskozásnak alapját képezi és további szavazataiknál ezt a határozatot alapul elfogadni kötelesek azok a szavazók is, akik a határozathoz nem járultak.

Ha az eldöntendő kérdés természete a tanácskozásnak egyes tételek szerint elkülönitését kizárja, az a szavazat, amely az igényjogosultra legkedvezőbb, az ehhez legközelebb álló kevésbbé kedvező szavazathoz számittatik, mig a többség kialakul.

Minden ügyben megtartott tanácskozásokról jegyzőkönyv vezetendő, amely magában foglalja a biróság és az ügy megnevezését az ügyfelek és a lajstromszám szerint, továbbá az elnök, az ülnökök és a jegyző nevét, végül a tanácskozás napját, ezeket követi a szavazás lefolyásának leirása és a szavazás eredménye.

Ha a határozat egyhangulag hozatott, ennek a tanácskozási jegyzőkönyvben megemlitése elégséges. Amikor a vélemények akár magára a határozatra, akár ennek indokolására nézve egymástól eltérnek, az ellenvélemény netáni indokaival együtt egész terjedelmében beirandó és a jegyzőkönyvben feltüntetendő, hogy a határozat mily értelemben és a szavazatok mily alakulása folytán keletkezett.

A tanácskozási jegyzőkönyvhöz semmit sem szabad mellékelni.

A tanácskozási jegyzőkönyvet az elnök, az ülnökök és a jegyző irják alá.

A tanácskozási jegyzőkönyv ugyanabban az ügyben tartott több tárgyalás esetén folytatólag vezetendő és az iratok mellett, azonban a biróság pecsétjével lezárt boritékban őrizendő.

197. §. Ha a választott biróság megállapitja a segélyre vagy a kártalanitásra vonatkozó igényjogosultságot, a segély és járadék összegét és kezdő időpontját is megállapitani tartozik. (T. 167. §.)

198. §. A választott birósági eljárás költségei az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárt terhelik, kivéve, amennyiben a biróság ugy találja, hogy a költségeket a kártalanitást kérő rosszhiszemü eljárása okozta. (T. 166. §.)

A segélyt, illetve kártalanitást követelők által külön meghivatni kivánt

szakértők közreműködéséből vagy az ügyvédi képviseltetésből származó költségeket rendszerint a vesztes fél fizeti. (189. §.)

A pénztár által külön meghivatni kivánt szakértők közreműködéséből, ugyszintén a pénztár képviseltetéséből származó költségeket a pénztár saját terhére viseli. (T. 166. §.)

A biróság a költségről az eljárást befejező itéletben határoz; azonban csak abban az esetben kell határoznia, amidőn a kártalanitást kérőt a rosszhiszemü eljárásával okozott költségben marasztalja, vagy pedig a kártalanitást kérő által külön meghivatni kivánt szakértők közreműködéséből és ugyanannak ügyvédi képviseltetéséből származó költségeknek megfizetéséről intézkedik.

199. §. Az ügyvédi képviselet költségeit az ügyvéd saját felével szemben a választott biróság hivatalból megállapitja, akár felszámitja azokat az ügyvéd, akár nem. Az ügyvéd azonban jogositva van dijait és költségeit részletezve felszámitani; a felszámitás költségjegyzék becsatolásával is történhetik.

A választott biróság az ügyvédi képviselet költségeit itéletben állapitja meg. (T. 166. §.)

Más alapon, mint a választott biróság itélete alapján, a választott biróság előtt teljesitett ügyvédi képviseletből, költségek, birói uton nem érvényesithetők.

Más képviseltetésből költségek fel nem számithatók.

200. §. A választott biróság minden határozatát az elnök azonnal és pedig a 75. §-ban megjelölt eset kivételével, nyilvánosan kihirdeti.

A kihirdetés akként történik, hogy az elnök felolvassa a határozatnak a kihirdetés előtt irásba foglalandó rendelkező részét; az indokolás lényege szóval adandó elő.

Az itélet, tekintet nélkül arra, hogy a felek a kihirdetésnél jelen voltak-e, a kihirdetés napjától számitott tizenöt napon belül indokaival együtt a feleknek és képviselőiknek kézbesitendő. (T. 167. §.)

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatóságának az itélet csak abban az esetben kézbesitendő, ha a perben közvetlenül, vagyis a saját közegei vagy meghatalmazott ügyvédje által járt el; minden más esetben az itélet a perben eljárt vagy perbehivott kerületi munkásbiztositó pénztárnak vagy vállalati, illetőleg magánegyesületi betegsegélyző pénztárnak kézbesitendő. Baleseti kártalanitási perekben az itélet kiadmányát két példányban kell megküldeni.

201. §. A teljesen irásba foglalt itéletnek tartalmaznia kell:

1. annak a kijelentését, hogy az itélet Ő Felsége a király nevében hozatott (1869: IV. t.-cz. 2. §.);

2. a biróság megjelölését és az elnök és ülnökök neveit, akik az itélet hozatalában részt vettek, utóbbiaknál megjelölve, hogy kik a munkaadók és kik a biztositott munkások által választott ülnökök;

3. a feleknek és képviselőiknek nevét, polgári állását vagy foglalkozását, lakhelyét és perbeli állását, valamint a per tárgyának megjelölését;

4. a tárgyalás befejezésének és az itélet hozatalának a napját;

5. az itélet rendelkező részét, amely az indokolástól elkülönitendő; a rendelkező részben az igényjogosult egészben vagy részben pernyertessége esetén naptárilag megjelölendő az a nap, amelytől kezdve a segély, illetve járadék a jogosultat megilleti. (T. 167. §.);

6. az indokolást, amelyben a tényállás is röviden előadandó és pedig akként, hogy az itélet megértéséhez szükséges ténykörülmények, a per tárgyát képező jogvita és a netaláni bizonyitásfelvétel eredménye, valamint a biróság által mellőzött bizonyitékok és a mellőzés okai is megállapíttassanak;

7. a kitanitást arra nézve, hogy az itélet ellen van-e helye felebbezésnek és hogy ha van helye, ezt milyen időn belül és hol lehet előterjeszteni.

202. §. Az itéletet és a kiadmányokat az elnök és jegyző irják alá.

203. §. A biróság kihirdetett itéletében foglalt határozatához kötve van.

204. §. Az itéletbe becsuszott név, szám, számitási és más efféle nyilvánvaló hibákat a biróság elnöke hivatalból is bármikor kijavithatja; ugyanezt teszi akkor is, ha az itélet kiadmánya eltér az eredeti szövegtől. A kijavitó végzést az itélet eredetijére és lehetőleg kiadmányaira is fel kell jegyezni és az igy kijavitott kiadmányok elküldendők mindazoknak, akiknek az első, hibás kiadmányok kézbesitve lettek.

A kijavitást az állami munkásbiztositási hivatal hivatalból is elrendelheti, ha az ügy felülbirálata alkalmával észleli a hibát.

A kijavitást elrendelő végzésnek a javitott szöveget szószerint kell tartalmaznia. Ha a végzést az elnök hozta, a netalán beadott előterjesztés elbirálására ugyanazok az ülnökök hivandók be, akik a kijavitandó itélet hozatalában részt vettek; az az ülnök, aki nem jelenhetik meg, más ülnökkel nem helyettesithető, hanem ily esetben szavazategyenlőség esetében az elnöknek szavazata dönt; a jegyzőkönyvben meg kell okolni, hogy a tanács miért alakult meg az illető ülnök nélkül.

205. §. Ha a biróság az itéletben a kereseti kérelem valamely részéről vagy a perköltség viseléséről oly esetben, midőn ez kötelező (198. §.), nem intézkedett, bármelyik fél kérheti az itélet kiegészitését.

A kiegészitési kérelmet az itélet kézbesitésétől számitott nyolcz nap alatt kell előterjeszteni a biróság elnökénél, aki az első itélet hozatalában részt vett ülnököket tárgyalásra meghivja, a tárgyalás határnapját a felekkel is közli, de ezek elmaradása a tárgyalás megtartását nem gátolja. Ha a tárgyalásra az előző itélet hozatalában közreműködött valamely ülnök nyomós okból meg nem hivható vagy meghivás esetében meg nem jelenhetik, ugy a 204. §. szabálya nyer alkalmazást.

A tárgyalás csak a kiegészités kérdésére és a jogvitának el nem intézett részére szoritkozhatik. Ha a biróság a kérelemnek helyt ad, kiegészitő itélettel határoz, amely az eredeti itélethez csatolandó, ellenkező esetben a kérelmet végzéssel elutasitja.

A kiegészitési kérelmet elutasitó végzés ellen a baleseti állandó járadékot tárgyazó perekben felfolyamodásnak van helye; egyéb perekben csak akkor, ha a kiegészitési kérelem a kereset oly pontjára vonatkozik, amelyre nézve az itélet ellen is felebbezésnek van helye (T. 167. §. utolsóelőtti bekezdés), vagy ha a kérelem a perköltségről való intézkedésre irányul.

A kiegészitési eljárásnak az előző itélet ellen irányuló felebbvitelre és az itélet végrehajtására nincs halasztó hatálya.

206. §. Az az itélet, amely ellen felebbezésnek van helye, a felebbezési határidő lejártát követő napon emelkedik jogerőre. A kellő időben benyujtott felebbezésnek a jogerőre emelkedésre halasztó hatálya van. A pertárs felebbezésének hatálya pertársára is kiterjed.

Az az itélet, amely ellen felebbezésnek nincs helye (T. 167. §.), a kihirdetéssel emelkedik jogerőre.

Az oly itélet jogerőre emelkedéséről, amely az igényjogosult félnek elhalálozása vagy ismeretlen helyretávozása okából nem kézbesithető, a 216. §. rendelkezik.

A felebbviteli jogról lemondásnak nincs hatálya, azonban a bejelentett felebbezés visszavonható. (338. §.)

207. §. Azoknak az eseteknek kivételével, amelyekben a jelen rendelet szerint (94., 192., 193., 194., 205. §§.) itélettel kell határozni, a biróság végzéssel határoz.

A biróság elnöke és a megkeresett biró mindig végzéssel határoznak.

A biróság, amennyiben e rendelet kivételt nem tesz, az eljárás további folyamán kötve van saját végzéséhez.

Egyoldalu kérelemre hozott elutasitó végzéséhez a biróság nincs kötve. Birságot és pénzbüntetést, valamint elzárást rendelő végzéseit a biróság fontos okból, hivatalból is visszavonhatja.

A végzések jogerőre emelkedésére

nézve a 206. §-ban foglalt szabályok megfelelően alkalmazandók.

208. §. A tárgyalás folyamán, valamint a választott biróság elnöke, illetőleg megkeresett biró által hozott végzések a felekkel kihirdetés utján közlendők. A külön felfolyamodással megtámadható, pert befejező, birságot vagy pénzbüntetést, elzárást, költségben elmarasztalást tartalmazó végzések, valamint ujabb határnapot kitüző végzések azzal a féllel, aki a kihirdetésnél nincs jelen, kézbesités utján közlendők.

A végzés kihirdetése előtt annak irásba foglalása nem szükséges; az irásba foglalt végzésnek pedig csupán a biróságnak, illetőleg elnökének vagy ezekre is hivatkozással a megkeresett birónak megjelölését kell tartalmaznia; névszerint való megnevezésük mellőzendő.

209. §. Elutasitó végzéseket és olyanokat, amelyek valamely vitás kérelem felől határoznak, továbbá pert befejező, birságot, pénzbüntetést, elzárást, költségben elmarasztalást kimondó végzéseket indokolni kell; ezeknek a végzéseknek kitanitást kell tartalmazniok arra nézve, hogy a végzés ellen van-e helye felebbvitelnek és hogy ha van helye, ezt milyen idón belül és hol lehet előterjeszteni.

210. §. A biróság végzéseit az elnöknek és jegyzőnek, az elnök, illetve megkeresett biró végzéseit pedig ezeknek kell aláirniok. A végzések kiadmányai az eredetinek aláirásaival látandók el. A végzések és kiadmányaik kijavitására a 204. §. megfelelően alkalmazandó.

211. §. Ha a jelen rendelet valamely esetre nézve különleges intézkedést nem tartalmaz, az igényjogosultak tizenöt nap alatt, a pénztárak pedig három nap alatt kötelesek teljesiteni a választott birósági eljárás során hozott itéletekkel és végzésekkel megállapitott kötelezettségeket.

E határidők az itélet vagy végzés jogerőre emelkedésétől kezdődnek. Ha azonban az oly itélet vagy végzés kihirdetésénél, amely ellen felebbvitelnek nincs helye, valamely fél nem volt jelen, ennek teljesitési kötelezettségére a határidő a kézbesités napjától kezdődik.

A kihirdetésnél jelenléttel egyenlő hatálya van annak, ha a fél azon a tárgyaláson vagy eljárási cselekménynél, amelynek folyamán a határozat hozatott, megjelent.

A T. 93. §-ban és 95. §-ban a járadékrészletek elévüléséről és a járadék élvezetének szüneteléséről tett rendelkezések az itélettel megállapitott járadékra is alkalmazást nyernek.

XIII. FEJEZET.

Az eljárás félbeszakadása.

212. §. Az eljárás félbeszakad:

1. ha az igényjogosult meghal;
2. ha tartózkodási helye ismeretlen és emiatt az ügyben itélet nem hozható (89. §.);
3. ha a választott biróság működése háboru vagy más esemény következtében megszünik.

213. §. Az igényjogosult halála okából félbeszakadt eljárás felvételét az elhalt örököse vagy több örököse együtt, annak halála napját követő egy éven belül kérheti.

Ebben az esetben a per abban az állásban folytatandó, ahol az eljárás félbeszakadt.

A választott biróság, ha az örökösi minőséget bizonyitottnak nem látja, elrendelheti, hogy az örökösi minőség a rendes biróság határozatával bizonyittassék, és ennek megtörténtéig az eljárást felfüggesztheti; ebben az esetben a 96. §. nyer alkalmazást.

Ha az igényjogosultak pertársaságban állnak és közülök az egyik elhal, az eljárás nem szakad félbe és az elhaltnak ismert örökösei pertársaknak tekintendők. (47. §.)

Nem érvényesithetők a jelen szakasz alapján felvett eljárás során azok az igények, amelyek a hozzátartozókat e minőségükben az 1907 : XIX. t.-cz. alapján illetik meg.

214. §. Ha az eljárás félbeszakadását az okozta, hogy az igényjogosult ismeretlen helyre távozott és emiatt itélet hozható nem volt, ugy az igény-

jogosult betegségi segély és állandó járadékon kivül egyéb baleseti kártalanitás iránt folytatott perben az eljárás félbeszakadásának napját követő egy éven belül, baleseti állandó járadék iránt folytatott perben pedig két éven belül kérheti az eljárás folytatását.

Ebben az esetben a per abban az állásban folytatandó, ahol az eljárás félbeszakadt. Ha az igényjogosultak pertársaságban állnak és közülök csupán egyik távozott ismeretlen helyre, az eljárás nem szakadt félbe, hanem a perben az ismeretlen helyre távozott igényjogosult igénye is elbirálandó.

215. §. Ha az elhalt igényjogosultnak örököse vagy az ismeretlen helyre távozott igényjogosult a 213., 214. §-okban meghatározott határidőkön belül az eljárás folytatását nem kéri, a per végzéssel megszüntnek kimondandó.

216. §. Ha a biróság már hozott itéletet, amely ellen felebbezésnek van helye és ez az igényjogosult félnek elhalálozása vagy ismeretlen helyen tartózkodása okából nem volt kézbesithető, az elhalt fél örököse az itélet kihirdetésétől számitott egy éven belül, az ismeretlen helyre távozott fél pedig betegségi segély és állandó járadékon kivül egyéb baleseti kártalanitás iránt folytatott perben szintén az itélet kihirdetésétől számitott egy éven belül, baleseti állandó járadék iránt folytatott perben az itélet kihirdetésétől számitott két éven belül kérheti az itélet kézbesitését, illetőleg a biróság az itéletet a félnek, amennyiben tartózkodási helye ismertté válik, e határidőn belül hivatalból kézbesitteti.

A felebbezési határidő ezekben az esetekben is a kézbesitéstől számitandó. (220. §.)

Ha e határidőn belül az itéletet nem kézbesitették, illetőleg az igényjogosult a kézbesitést nem kérte, az itélet a határidő leteltével jogerős.

217. §. Ha az eljárás abból az okból szakadt félbe, mert a választott biróság működése háboru vagy más esemény következtében megszünik, az akadály megszüntével a pert abban az állásban kell folytatni, amelyben félbeszakadt.

XIV. FEJEZET.

A felebbezés és felfolyamodás.

218. §. A választott biróság itélete ellen a jelen rendelet korlátai között csak az itélet által érdekeltek felebbezhetnek. (T. 181. §.)

A választott biróságnak az állandó járadékok tárgyában hozott itéletei minden esetben megfelebbezhetők, ellenben a betegség esetében nyujtandó segélyek és az állandó járadékon kivül egyéb baleseti kártalanitás tárgyában hozott itéletei csak annyiban felebbezhetők meg, amennyiben azok a segélyezési vagy kártalanitási igény megállapitására vagy megtagadására vonatkoznak. (T. 167. §.)

A perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében felebbezésnek csak akkor van helye, ha a felebbezés egyuttal az itélet egyéb része ellen is irányul.

219. §. A választott biróságnak itélete azon az alapon, hogy határozatának hozatalában, vagy a határozat alapja gyanánt szolgáló valamely eljárási cselekményben érdekeltség okából kizárandó (24. §.) elnök, ülnök, jegyző vagy szakértő működött közre, megfelebbezhető abban az esetben is, ha az itélet ellen egyébként nincs helye felebbezésnek. A 24. §. *e)* pontjában megjelölt kizárási ok azonban felebbezés utján csak akkor érvényesithető, ha a felebbező azt a választott biróság előtt kifogással érvényesitette.

220. §. A felebbezés az itélet kézbesitésének napjától számitott harmincz napon belül nyujtandó be a választott biróság elnökénél, vagy ugyanott szóval is előadható, amely esetben a felebbezésről jegyzőkönyv veendő fel. (T. 167. §.)

Posta utján érkezett felebbezésnél a felebbezési határidő szempontjából a feladás időpontja határoz. (T. 181. §.)

A választott biróság elnöke a szóbeli felebbezés felvétele esetén az

54. §-ban foglalt szabályok szerint jár el.

A felebbezés már az itélet kihirdetése után is benyujtható, illetőleg bejelenthető, amely esetben ez a felebbezés szolgál alapul az itélet felülbirálására; a felebbezőnek azonban joga van ebben az esetben is felebbezését utólag kiegésziteni és kiigazitani. (339., 340. §§.)

221. §. A felebbezésnek minden esetben tartalmaznia kell:

1. az itélet megjelölését, amely ellen irányul;
2. a felebbezés kijelentését;
3. határozott kérelmet, annak kijelentésével, hogy a felebbező az itéletet egész terjedelmében vagy mely részében támadja meg. Egyébként az igényjogosultnak bármely előterjesztett szóbeli vagy irásbeli nyilatkozata felebbezésnek tekintendő, ha abból egyáltalán az tünik ki, hogy az igényjogosult a biróság itéletét sérelmesnek tartja.

222. §. A felebbezési tárgyalás előkészitése czéljából a felebbező köteles azokat az uj tényállitásokat, nyilatkozatokat és bizonyitékokat, amelyeket a tárgyaláson elő akar adni és ha a választott biróság előtt történt bizonyitás felvételének ismétlését vagy kiegészitését kivánja, ebbeli kérelmét is, az okok előadásával közölni.

223. §. A felebbezés mindenkor annyi példányban adandó be, hogy a biróság rendelkezésére maradó példányon felül az ellenfélnek is egy példány, és ha az ellenfelek pertársak, ezek mindegyikének egy-egy példány jusson.

A felebbezés szóbeli előterjesztése esetén ez a szabály a felebbezésről felvett jegyzőkönyv másolatainak számára nézve megfelelőleg alkalmazandó.

Ha az irásbeli felebbezés nem kellő számu példányban lett beadva, a hiányzó példányokat a választott biróság jegyzői irodája késziti el; ha ily esetben a felebbezést a fél által meghatalmazott ügyvéd adta be, ugy a másolási dijat ez megtériteni köteles.

224. §. Ha a felebbezési határidő valamennyi fél irányában lejárt, vagy ha valamennyi félnek a felebbezése beérkezett, a választott biróság elnöke a felebbezést haladéktalanul felterjeszti az állami munkásbiztositási hivatalhoz. A felebbezés felterjesztését nem gátolja az, ha az igényjogosultak pertársak és az itélet valamelyiküknek abból az okból nem volt kézbesithető, mert elhalt vagy ismeretlen helyre távozott. (213., 214. §§.)

A felebbezéssel az ügyre vonatkozó iratok is felterjesztendők. A felterjesztéskor mindenkor csatolandó a felebbezéssel megtámadott itélet egy kiadmánya.

A felterjesztés megtörténtéről a felek egyidejüleg értesitendők és pedig az ellenfél a felebbezés másodpéldányán, illetve további példányain.

225. §. A választott biróság végzése ellen kizárólag a végzés által érdekeltek részéről (T. 181. §.) felfolyamodásnak van helye, azoknak az eseteknek kivételével, amelyekben a jelen rendelet a felfolyamodást kifejezetten kizárja.

Általában nincs helye felfolyamodásnak a biróságnak a per folyama alatt ennek kezdetétől az itéletig hozott azok a végzései ellen, amelyek a per előkészitésére vonatkoznak, ideértve a tárgyalást, a beadványnak hiánypótlás végett visszaadását, halasztás megadását vagy megtagadását, tanuk vagy szakértők kihallgatását, a tárgyalás kiegészitését elrendelő végzéseket.

E végzések által okozott sérelmek orvoslása az ügy érdemében hozott itélet ellen irányuló felebbezésben kérhető, ha az itélet ellen a felebbezést a törvény nem zárja ki; e végből jogfentartással élni nem szükséges.

226. §. A választott biróság elnökének és a megkeresett birónak végzései ellen általában előterjesztésnek van helye a választott birósághoz. Az előterjesztést, egyes esetekben tett kivételektől eltekintve, a végzés kihirdetésétől, illetőleg kézbesitésétől számitott nyolcz nap alatt kell érvényesiteni.

227. §. A választott biróság elnökének a jelen rendeletben esetről-esetre megjelölt végzései ellen felfolyamodásnak van helye. Az elnöknek oly végzései ellen, amelyekkel szemben felfolyamodás használható, előterjesztésnek nincs helye.

228. §. A választott biróság, ha az elnöke és a megkeresett biró által hozott végzéseket előterjesztés alapján felülbirálja, az ellenfél meghallgatása nélkül vagy a szükséghez képest annak meghallgatásával jár el és elsősorban hivatalból vizsgálja, vajjon az előterjesztésnek egyáltalán helye van-e és a kellő határidőben és alakban volt-e benyujtva.

A választott biróság elutasitja az előterjesztést, ha annak e rendelet értelmében nincs helye (227. §.), valamint, ha elkésve adatott be, továbbá, ha oly kellékhiányban szenved, amely kiegészités utján nem pótolható, végül, ha az előterjesztés érdemleges okból nem teljesithető.

229. §. Ha a választott biróság az előterjesztésnek helyt ad, a határozata következtében szükséges intézkedések megtételét elnökének vagy a megkeresett birónak meghagyhatja.

230. §. A felfolyamodás, egyes esetekben tett kivételektől eltekintve, a végzés kihirdetését, illetőleg kézbesitését (208. §.) követő naptól számitott tizenöt nap alatt adandó be a választott biróság elnökénél. (T. 181. §.)

Posta utján érkezett felfolyamodásnál a határidő szempontjából a feladás időpontja határoz.

231. §. A felfolyamodás egy példányban nyujtandó be, de szóval is előadható a választott biróság elnökénél.

A felfolyamodás szóbeli előterjesztése esetén is alkalmazást nyer a 220. §-ban, illetőleg az ott felhivott 54. §-ban foglalt szabály.

A felfolyamodásnak tartalmaznia kell a végzés megjelölését, amely ellen irányul, a felfolyamodás kijelentését és határozott kérelmet, annak pontos megjelölésével, hogy a felfolyamodó a végzést egész terjedelmében vagy mely részében támadja meg.

Egyébként az igényjogosultnak bármely előterjesztett szóbeli vagy irásbeli nyilatkozata felfolyamodásnak tekintendő, ha abból egyáltalán az tünik ki, hogy az igényjogosult a biróság végzését sérelmesnek tartja.

232. §. A felfolyamodásnak a neheztelt végzéssel szemben halasztó hatálya van, ha csak a jelen rendelet esetről-esetre meghatározott végzésekre nézve ezt ki nem zárja.

233. §. A választott biróság elnöke a felfolyamodást, az elintézéshez szükséges iratokkal felszerelve, haladéktalanul felterjeszti az állami munkásbiztositási hivatalhoz; a felterjesztéshez mindenkor csatolandó a felfolyamodással megtámadott végzés egy kiadmánya. A felfolyamodással felterjesztendő iratokról, ha azokra a választott biróságnál folyamatban lévő eljárásban szükség van, hivatalból hitelesitett másolatot kell felterjeszteni.

XV. FEJEZET.

Mulasztás és igazolás.

234. §. A bizonyitás felvételénél jelen nem volt, valamint a tárgyalási határnapot mulasztó fél a határnap elmulasztása miatt igazolást nem kérhet; a választott biróság azonban kérelmére a bizonyitásnak uj felvételét vagy kiegészitését, esetleg személyes meghallgatása végett ujból idézését elrendelni köteles, ha a fél valószinüvé teszi, hogy a bizonyitás felvételénél hibáján kivül nem lehetett jelen és hogy a bizonyitás felvétele emiatt hiányos.

235. §. Igazolásnak van helye:

1. a kerületi munkásbiztositó, vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztáraknak és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak az 50. §-ban megjelölt határozatai ellen irányuló felebbezésre az 52. §-ban meghatározott felebbezési határidőnek;

2. a választott biróságok itéletei ellen irányuló felebbezésre a 220.

§-ban meghatározott felebbezési határidőnek elmulasztása miatt;

ha a fél valószinüvé teszi, hogy a felebbezési határidőt hibáján kivül mulasztotta el.

A felebbezési határidő elmulasztása miatt az 1. alatt megjelölt esetben csak az igényjogosult, a 2. alatt megjelölt esetben pedig bármely mulasztó fél élhet igazolási kérelemmel.

236. §. Az igazolási kérelmet az előbbi §-ban 1. alatt megjelölt esetben annál a pénztárnál, a 2. alatt megjelölt esetben pedig annál a biróságnál kell előterjeszteni, amelynél a felebbezés benyujtandó lett volna. A pénztárnál előterjesztendő igazolási kérelem esetén az 53—56. §-ok megfelelő alkalmazást nyernek.

237. §. Az igazolási határidő tizenöt nap, amely a felebbezési határidő utolsó napjától, ha pedig a mulasztás a félnek vagy képviselőjének csak később jutott tudomására vagy az akadály csak később szünt meg, a mulasztás tudomására jutásától, illetőleg az akadály megszünésétől számitandó.

A felebbezési határidő utolsó napjától számitott hat hónap eltelte után igazolást kérni többé nem lehet.

238. §. Az oly igazolási kérelmet, amelyet hat hónapon túl, vagy oly határnap vagy határidő elmulasztása esetében adtak be, amelyben az igazolás a jelen rendelet szerint ki van zárva, a választott biróság elnöke hivatalból visszautasitja.

Ha az igazolási kérelem postán érkezett, az igazolási határidőre nézve a feladás időpontja irányadó.

Az elnök végzése ellen a 236. §-ban 1. alatt megjelölt esetben a választott birósághoz előterjesztésnek, az ugyanott 2. alatt megjelölt esetben pedig az állami munkásbiztositási hivatalhoz felfolyamodásnak van helye.

239. §. Az igazolási kérelem a felebbezéssel egybekapcsolandó és az igazolás kérdésében mind a választott biróság, mind az állami munkásbiztositási hivatal, a fél által kérelmével előterjesztett valószinüsitő adatok alapján határoz.

Az igazolás teljesitése esetén azzal együtt a felebbezés érdeme is eldöntendő.

240. §. Az igazolási kérelem sem a pénztár határozatának, sem a biróság itéletének végrehajtását nem gátolja.

XVI. FEJEZET.

A választott biróságok ügyviteli szabályai.

A) *Szolgálati szabályok.*

241. §. Minden választott biróság elnökének közvetlen vezetése alatt áll. Ő intézkedik a személyzet (15. §.) szolgálati beosztásáról, ő osztja be a naponkénti hivatalos órákat; intézkedik, hogy a hivatalos órák, a beadványok elfogadásának és az értesitések adásának órái a jegyzői iroda ajtain szembetünőleg meg legyenek jelölve; feladatában áll, intézkedni az iránt, hogy a hozzá intézett és jövőre is irányadóul szolgáló közlemények külön gyüjtessenek és azokra vonatkozó mutatókönyv mellett kezeltessenek, valamint hogy a határidőhöz kötött és ismétlődő elnöki teendők nyilvántartási naplóba foglaltassanak.

Figyelemmel köteles kisérni azokat az ügyeket is, amelyek nem saját elnöklete alatt, illetve nem saját maga által intéztetnek el és köteles az ügyek elintézésénél a rendre, pontosságra, egyöntetüségre, a jogszabályok megtartására és visszaélések mellőzésére szakadatlanul ügyelni.

Ha a választott biróságnál az elnökön kivül egy vagy több helyettes elnök állandóan működik, a választott biróság elnöke minden év november havában a következő év tartamára ügybeosztást készit.

242. §. A választott biróság elnökét a szabadságidő tartama alatt, az állás megüresedése, távollét vagy akadályoztatás esetén mind a vezetésben, mind a felügyeletben az állandó helyettes (9. §.) helyettesiti.

Ha több helyettes elnök van kirendelve, az előbbi pontban megjelölt

esetekben a vezetésben és felügyeletben való helyettesités a birói rangsor szerint idősebb (legidősebb) helyettest illeti meg.

243. §. A kezelő személyzet tagjai a másolásokat teljesitik, ellátják a kezelési teendőket és az elnök intézkedéséhez képest a jegyzőkönyveket is vezetik. A választott biróság elnöke által kijelölt kezelő tisztviselő vezeti, az elnök felügyelete alatt, a jegyzői irodát.

A kezelő személyzet tagjai ebben a minőségükben a választott biróság elnökének rendelkezésére, az ő felügyelete és ellenőrzése alatt állanak, aki őket ehhez képest kötelességeik pontos teljesitésére nézve megintheti, tapasztalt szabálytalanság esetén megdorgálhatja, ismételt szabálytalanság esetén husz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujthatja, kétszeri dorgálás vagy birságolás után pedig az illetőt ujabb hanyagság vagy szabálytalanság esetén a választott biróságnál viselt tisztsége alól felmentheti. A dorgálásnak és birságolásnak irásba kell foglaltatnia és azt az illetőnek kézbesiteni kell. Az ily határozat ellen sem előterjesztés, sem felfolyamodás nem használható.

Az elnök a jelen §-ban megjelölt joghátrányokkal sujthatja a kezelő személyzetnek különösen azt a tagját, aki valamely kitüzött ülésen vagy tárgyaláson, amelyre az elnök kirendelte, igazolatlanul meg nem jelent, vagy aki a szolgálati esküt (fogadalmat) (23. §.) letenni vonakodik.

244. §. Ha a választott biróság elnöke a kezelő személyzet tagját e tisztsége alól felmenti (15. és 243. §§.), a kerületi munkásbiztositó pénztár köteles a felmentett tisztviselő helyett a szükséghez képest más alkalmas tisztviselőt a választott birósághoz kirendelni; a pénztárnak ebben való mulasztása vagy késedelme miatt a választott biróság elnöke az állami munkásbiztositási hivatalnál keres orvoslást. Addig is, amig az állás betöltése iránt intézkedés történik, az elnök a pénztár költségére megfelelő tisztviselőt alkalmazhat.

Ha a választott biróság elnöke az emlitett kezelő tisztviselőt ettől az állásától felmenti, ez a körülmény a tisztviselőnek a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz való és a szolgálati szabályzatban meghatározott viszonyát nem érinti, valamint az illető ellen a kerületi munkásbiztositó pénztár által fegyelmi szabályzata értelmében indithatό eljárást vagy megteendő intézkedést nem zárja ki.

245. §. A választott biróság elnöke, helyettes elnöke, ülnökei, helyettes ülnökei, kezelő és szolgaszemélyzetének tagjai a választott biróság előtt feleket nem képviselhetnek, azoknak birói elintézést vagy intézkedést igénylő ügyeiben sem a pénztárnál, sem az igényjogosultaknál közben nem járhatnak, a felek érdekében kérvényeket és periratokat nem szerkeszthetnek. Ez a szabály nem alkalmazható az illető által saját törvényes hatáskörében felvett jegyzőkönyvekre, valamint oly esetben, midőn az illető az emlitett cselekményeket saját vagy vele harmadizig rokonságban vagy másodizig sógorságban lévő személyek ügyeiben teljesiti, amennyiben ezzel törvény vagy rendelet nem sértetik meg.

246. §. A jegyzői iroda hivatalos órái naponként hét, ünnep- és vasárnapokon három órát meg nem haladhatnak. Vasárnapokon, ujév napján, husvét, pünkösd, karácsony két napján és Szent István napján, valamint nemzeti ünnepen azonban a jegyzői iroda csupán egy-egy ügyeletes tagjának jelenléte kötelező.

Sürgős munka esetén a választott biróság elnöke a munkaidőt naponként egy órával meghosszabbithatja.

247. §. A választott biróság elnöke, ennek helyettese, ülnöke, helyettes ülnöke, kezelő tisztviselője nem tagadhatja meg szolgálatát a hivatala körébe eső ügyekre és teendőkre nézve, a 24. §-ban megjelölt érdekeltségi esetek kivételével.

248. §. A választott biróság minden tagja, a kezelő- és szolgaszemélyzet tagjai a felek irányában higgadt és előzékeny bánásmódra köteleztetnek. Kérdezősködés esetén a feleket a

hivatalban a szükséges felvilágositással vagy értesitéssel kötelesek ellátni, amennyiben ez a hivatali titoktartás kötelességébe nem ütközik.

249. §. A választott biróság elnöke és ülnökei a biróságnál folyamatban levő ügyekre nézve a felektől vagy ezek képviselőitől felvilágositást (informatiót) nem fogadhatnak el.

250. §. A választott biróság elnökének és helyettes elnökének szabadságidejére vonatkozólag a rendes birói minőségükben irányadó szabályok nyernek alkalmazást.

Ha a választott biróság elnöke és ennek helyettese e tisztüket rendes birói szolgálat teljesitése mellett látják el, ugy szabadságidejük iránt a rendes birósági főnökük intézkedik és pedig arra való figyelemmel, hogy a választott biróság elnökének helyettese, ha pedig több helyettese van, ezek egyike a szabadságon lévő elnököt helyettesithesse.

Ha azonban a választott biróság elnöke e tisztének betöltése végett külön rendszeresitett állásra van kinevezve, ugy a szabadságidő beosztása iránt helyettesének birósági főnökével egyetértőleg intézkedik és szabadságra távozását a felettes kir. itélőtábla elnökének bejelenti.

A kezelő- és szolgaszemélyzet tagjainak szabadságát, amennyiben kizárólag a választott biróságnál tesznek szolgálatot, a választott biróság elnöke osztja be. Ha az alkalmazott a kerületi munkásbiztositó pénztár alkalmazottja, ugy a pénztár szolgálati szabályzatában meghatározott mértékben van szabadságra igénye.

251. §. A választott biróságok felett a kir. itélőtáblai elnök által gyakorolt felügyeleti jog köréhez tartozik (31. §.):

1. őrködés az ügyvitel szabályszerüségére, az alkalmazottaknak hivatalos működésére és arra, hogy magaviseletük hivatali állásuknak megfelelő legyen;

2. megvizsgálása szabálytalan vagy késedelmes ügyvitel miatt tett panaszoknak;

3. intézkedés mind a tapasztalt rendetlenség, késedelmeskedés és visszaélés megszüntetése, mind azoknak megtorlása iránt;

4. figyelemmel kisérése a hivatali személyzet egyes tagjai kiváló képzettségének és különös tevékenységének és az e tekintetben szerzett tapasztalatoknak a közszolgálat és az illetők érdekében annak helyén és adott alkalommal érvényesitése.

252. §. A felügyeleti hatóság (31. §.) az igazoló nyilatkozatra felhivást a választott biróságokkal szemben csupán ezek elnökéhez vagy ennek helyetteséhez intézheti és pedig szóval vagy irásban, és maga a nyilatkozat is vagy szóbelileg vagy irásban történik. A felhivottnak mindég szabadságában áll nyilatkozatát irásban is előterjeszteni, a felügyeleti hatóság kivánsága szerint pedig köteles is irásban nyilatkozni.

253. §. Iratok előterjesztése a felügyelet gyakorlásának czéljából csak abban az esetben rendelhető el, ha a fenforgó kérdés azok nélkül el nem intézhető és ha azok a választott biróságnál, amelynél kezeltetnek, csak aránytalan időveszteséggel vagy költséggel vizsgálhatók meg.

Folyamatban lévő jogügyekre vonatkozó iratok haladéktalan előterjesztése mindég azzal a megszoritással rendelendő el, hogy az előterjesztés által határidőhöz kötött bármely eljárási cselekmény ne akadályoztassék és a felek jogaik biztositásában vagy érvényesitésében ne gátoltassanak. A haladéktalan előterjesztést gátló akadály a felügyeleti hatóságnak rögtön bejelentendő. Az előterjesztett iratokat a felügyeleti hatóság használat után késedelem nélkül visszaküldeni köteles. Egyes iratoknak hivatalos másolatban való előterjesztése elrendelhető, ha a fenforgó kérdés elintézése nem teszi szükségessé az eredeti irat megtekintését.

Nyilvános okiratok (kezelési könyvek) eredetiben elő nem terjeszthetők.

254. §. A panasz tárgya csak a felügyeleti jog körébe tartozhatik és a kir. itélőtábla elnökénél vagy az igazságügyministernél szóval vagy irásban terjeszthető elő.

A szóval előterjesztett panasz jegyzőkönyvbe foglalandó.

255. §. Az igazságügyminister a nála előterjesztett panasz megvizsgálását és érdemleges elintézését akkor tartja fenn magának, amikor a panaszlott szabálytalanság, rendetlenség vagy visszaélés nagymérvüségénél vagy sulyos beszámitásánál fogva erélyesebb és messzebbható intézkedések mutatkoznak szükségeseknek, vagy mikor egyéb fenforgó körülményeknél fogva a fentartás czélszerünek mutatkozik. Ellenesetben a panaszt vagy az erről felvett jegyzőkönyvet megvizsgálás és érdemleges elintézés végett a kir. itélőtábla elnökének küldi meg.

256. §. A panasz elintézése ellen a folyamodás, amelylyel mind a panaszló, mind a panaszlott élhet, irásban adandó be a kir. itélőtábla elnökénél vagy az igazságügyministernél.

Ha a folyamodás a kir. itélőtábla elnökénél adatott be, ez a folyamodást jelentés kiséretében és a vonatkozó iratokkal felszerelve, felterjeszti az igazságügyministerhez.

A folyamodás a panasz elintézéséül netán tett rendelkezés foganatositására halasztó hatálylyal nem bir.

A felügyeleti hatóság a panaszról és annak elintézéséről, amennyiben felügyeleti intézkedést tett, a szükséghez képest értesiti az állami munkásbiztositási hivatalt és ezt az ennek hatáskörébe tartozó intézkedések iránt is megkeresi.

257. §. A kir. itélőtábla elnöke az időszaki felügyeleti vizsgálatokon (31. §.) felül felügyeleti vizsgálatot teljesithet akkor is, ha akár sürübben érkezett panaszokból kitetsző szabálytalanságok, rendetlenségek vagy visszaélések, akár más hatóságoktól, különösen pedig az állami munkásbiztositási hivataltól érkezett figyelmeztetések a vizsgálatot szükségesnek tüntetik fel. A kir. itéltótábla elnöke ebben az esetben is előzetesen értesiti az állami munkásbiztositási hivatalt a vizsgálat időpontjáról.

258. §. A felügyeleti hatóság vagy ennek kiküldöttje a vizsgálat alkalmával a tárgyalásoknál jelen lehet, de a tanácskozásoknál és a határozatok hozatalánál nem lehet jelen.

259. §. A választott biróságok ügyvitelének megvizsgálásáról jegyzőkönyv vétetik fel, amelyben a vizsgálat lefolyása és eredménye és a vizsgáló által tett intézkedések feltüntetendők.

A jegyzőkönyv három példányban készitendő; mindhármat aláirja a vizsgáló, valamint a megvizsgált választott biróság elnöke. Az egyik tudomás és a jegyzőkönyv szerint adott utasitások foganatositása, esetleg ellenőrzése végett a választott biróság elnökénél marad, a másik két példány pedig annál a felügyeleti hatóságnál iktatandó be, amely vagy amelynek kiküldöttje a vizsgálatot teljesitette.

A kiküldött vizsgáló a jegyzőkönyvet a kiküldő hatósághoz jelentés kiséretében terjeszti be, amelyben a megvizsgált biróságnál alkalmazottak személyes képességeiről és működéséről szerzett közvetlen tapasztalatait és meggyőződését feltünteti és a vizsgálat folytán netalán szükségeseknek mutatkozó intézkedésekre nézve inditványokat tesz.

A kir. itélőtábla elnöke az általa vagy kiküldöttje által felvett vizsgálati jegyzőkönyv alapján megteszi a hatáskörébe eső intézkedéseket és a jegyzőkönyv egyik példányát jelentés kiséretében az igazságügyministerhez terjeszti fel, másik példányát pedig megküldi az állami munkásbiztositási hivatalnak. A felterjesztő jelentésben a kir. itélőtábla elnöke megteszi észrevételeit a megvizsgált ügyvitel és a választott biróságnál alkalmazott birói személyzet tekintetében, felsorolja az általa tett intézkedéseket és előterjeszti inditványait azokra nézve, amelyeket még szükségeseknek vagy czélszerüeknek tart.

Az állami munkásbiztositási hivatalhoz küldött kisérő átiratában pedig a kir. itélőtáblai elnök megteszi észrevételeit a választott biróságnál alkalmazott nem birói személyzetről és az egész ügyvitelről, nyilatkozik a hivatali személyzet netán szükséges szaporitásáról, változtatásáról vagy apasztásáról, a hivatali helyiségek megvál-

teztatásáról vagy kibővitéséről és a szerelvények kiegészitéséről.

260. §. A felügyeleti jogból kifolyólag akár panasz, akár vizsgálat, akár hivatalos jelentés, akár hivatalos eljárás közben szerzett tapasztalat alkalmából, a felügyeleti hatóságot különösen a következő intézkedések megtétele illeti meg:

1. mind az egyes alkalmazottak, mind az egész választott biróság irányában elismerő nyilatkozat a hivatalos kötelességek pontos és buzgó teljesitéseért;

2. a hivatali személyzet szaporitása, változtatása vagy apasztása, a hivatali helyiségek megváltoztatása, kibővitése, ujabb berendezése, a hivatali felszerelvények kipótlása, megujitása céljaiból szükséges jelentések és az állami munkásbiztositási hivatal megkeresése utján való intézkedések megtétele;

3. oktató figyelmeztetés az ügyek alaposabb, könnyebb vagy gyorsabb elintézését vagy helyesebb kezelését eredményező eljárás és a vezetés sikeresebb gyakorlása tekintetében, különösen tekintettel arra, hogy a biróság ügykezelése a pénztár ügykezelésétől teljesen elkülönithető (264. §.);

4. figyelmeztetés az eljárási és ügyviteli szabályok ellen elkövetett hibákra és felhivás e szabályok pontos megtartására;

5. az egyes alkalmazottak szóbeli megintése a hivatalos kötelesség teljesitésében észlelt csekélyebb rendetlenség vagy a hivatalos állással össze nem férő viselet vagy életmód miatt;

6. a választott birósághoz általában intézett felhivás, a szolgálat pontosabb vagy nagyobb tevékenység kifejtésével leendő teljesitésére;

7. az irásbeli hivatalos megintés a választott biróság elnökével, helyettes elnökével és kezelő- és szolgaszemélyzetének tagjaival szemben;

8. a kezelő- és szolgaszemélyzet tagjaival szemben sulyosabb megtorló intézkedés vagy a választott biróságnál viselt tisztük alól való felmentés iránt megkeresés az állami munkásbiztositási hivatalhoz;

9. intézkedés tétele a közvádlónál, a fegyelmi eljárásnak a választott biróság elnöke (helyettes elnöke) ellen való meginditása iránt;

10. a választott biróság elnökének (helyettes elnökének) hivataltól való felfüggesztése az 1871: VIII. t.-cz. 63. §-nak korlátai között;

11. hivatali bűntett vagy vétség miatt a büntető eljárás folyamatba tételének kieszközlése.

A 9. és 11. pontokban felvett intézkedések megtétele végett köteles a választott biróság elnöke minden oly esetről, amelyben fegyelmi eljárásnak, illetőleg bűnvádi eljárásnak lehet helye, a kir. itélőtábla elnökének haladéktalanul jelentést tenni.

261. §. A királyi itélőtábla elnöke a 260. §. 7. és 11. pontjában foglalt intézkedéséről, amennyiben az a választott biróság elnöke (helyettes elnöke) ellen irányul, továbbá a 260. §. 9. és 10. pontjaiban foglalt intézkedéséről, ugyszintén az elnök (helyettes elnök) ellen fegyelmi eljárás vagy bármely bűntett vagy vétség miatt való bűnvádi eljárás folyamatáról az igazságügyministernek haladéktalanul jelentést tenni tartozik, annak közlésével, hogy a határozat, amennyiben az ellen jogorvoslatnak van helye, jogerőre emelkedett-e vagy sem.

A választott biróság elnöke vagy helyettes elnöke ellen irányuló fegyelmi eljárásra, a fegyelmi uton megállapitott pénzbüntetés és eljárási költség nyilvántartására és befizetésére nézve a birákra vonatkozó általános szabályok mérvadók; a választott biróság kezelő- és szolgaszemélyzetére nézve az őket kirendelő pénztár szolgálati és fegyelmi szabályzata (T. 109., 130. §§.) intézkedik; ha pedig ezek rendes birósági alkalmazottak (15. §.), ugy ezekre is ebben a minőségükben irányadó szabályok nyernek alkalmazást.

262. §. A választott biróságok elnökei az igazságügyminister által törvényhozási vagy törvénykezési kérdésekben tőlük kivánt vélemény nyilvánitása vagy felvilágositások nyujtása előtt a választott biróság helyettes elnökeit és ülnökeit meghallgathatják.

Az igazságügyminister által kivánt adatok gyüjtésével a választott biróság elnöke saját utmutatásához képest és felügyelete alatt, a jegyzői iroda valamely tagját bizhatja meg.

263. §. A kezelési könyvek és jegyzékek (lajstromok, határidőnaplók, stb.) időszakonként beköttetnek, az elnöki iratoknál megtartandó leltárban összeiratnak és gondosan őriztetnek.

A használaton kivüli régibb kezelési könyvek, minőségük és az évszámok szerint rendezve, az irattárban elhelyeztetnek.

264. §. A választott biróság részére szükséges szolgaszemélyzetről, helyiségekről és egyéb tárgyi szükségletekről az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár az 1907. évi XIX. t.-cz. 105. §-a *i)* pontja szerint megállapitott igazgatási évi költségvetés keretében gondoskodik és mindezek költségei a kereskedelemügyi tárczát terhelik és ennek évi költségvetésében irányozandók elő. (T. 115. §.) Ahol az igazságügyi hatóságok a választott biróság czéljaira dijtalanul megfelelő helyiséget bocsátanak rendelkezésre, ott a pénztár elsősorban ezeket tartozik igénybe venni, az e czimen felmerült dologi kiadások megtéritése ebben az esetben is a kereskedelemügyi tárczát terheli.

Amennyiben a választott biróság helyiségei a kerületi munkásbiztositó pénztár helyiségeivel ugyanabban az épületben vannak, ezek egymástól szigoruan elkülönitendők, az ügykezelésben a birósági iratok a pénztár iratkezelésétől mind a helyiségre, mind a kezelési folyamatra nézve teljesen és következetesen széjjelválasztandók és ez intézkedés végrehajtása a választott biróság elnökei és összes alkalmazottai szigoru felelősség terhe alatt ügyelni tartoznak.

265. §. Ugyancsak a kereskedelemügyi tárczát terhelik és az igazgatási évi költségvetés keretében irányozandók elő a választott birósági elnökök, helyettes elnökök, ülnökök és helyettes ülnökök dijazására szükséges összegek (9., 28., 162. §§.) és az eljárás során felmerülő költségek (71., 95., 143., 162. és 189. §§.) is.

A kerületi munkásbiztositó pénztár az esetenként felmerülő költségek kifizetése végett a jegyzői teendőkkel megbizott tisztviselőt átalánynyal láthatja el, amelyről az a kerületi munkásbiztositó pénztár által meghatározandó módon és időközökben tartozik elszámolni.

A választott birósági eljárás során esetről-esetre felmerülő költségekről (9., 28., 71., 95., 143., 162. és 189. §§.) az elnök felügyelete és pontos ellenőrzése alatt utalványozási jegyzék vezetendő. Minden egyes esetben az utalványozási jegyzék vonatkozó tételeinek másolata előirás czéljából a kerületi munkásbiztositó pénztárnak megküldendő.

266. §. Mindenik választott biróság hivatalos pecsétül Magyarország czimerét használja. A köriratot a biróság megjelölése és székhelyének megnevezése képezi. (»Munkásbiztositási választott biróság Budapesten«, »Aradon« stb.)

A választott biróság elnökei kiadmányaikon feliratul Magyarország czimere alatt dombornyomatu külön pecsétet használnak. (»A budapesti munkásbiztositási választott biróság elnöke.«)

B) *A kezelési szabályok.*

267. §. A választott birósági eljárásra tartozó perek kezelését a jegyzői iroda eszközli.

268. §. A választott biróság elnöke minden év november havában a következő év tartamára kijelöli a hétnek legalább két napját, amelyek egyike vasárnap is lehet, valamint e napok bizonyos óráit, a szóbeli keresetek, kérelmek és nyilatkozatok felvételére. A felvétel a jegyzői iroda valamely erre kijelölt tagja által is történhetik, a választott biróság elnökének felügyelete és ellenőrzése alatt.

Oly szóbeli kereseteket, kérelmeket és nyilatkozatokat, amelyek gyors elintézést igényelnek, ugyszintén azokat is, amelyek előterjesztése határ-

időhöz van kötve (felebbezés, felfolyamodás, előterjesztés, igazolás, ujrafelvétel) vagy amelyeknek előterjesztése végett a biróság székhelyének községi területén kivül lakó fél jelentkezik, a hivatalos órákban, a megjelölt napokon kivül is fel kell venni.

269. §. A 268. §-ban foglalt intézkedések a választott biróság hivatalos helyiségében és a választott biróság kerületében lévő kerületi munkásbiztositó, vállalati és magánegyesületi pénztárak helyiségében feltünő helyen és szembeötlő alakban a hirdetmények közzétételére rendelt táblán kifüggesztendők.

270. §. A választott biróság elnöke megbizhatja a jegyzői iroda valamely tagját a csekélyebb jelentőségü elintézések előkészitésével s ebben az esetben az elintézés előkészitésére, valamint az elintézés foganatositására nézve a megfelelő utasitással látja el.

A jegyzőkönyvek vezetését a jegyzői iroda tagjai teljesitik.

271. §. A választott biróságnak czimzett minden iratot, kivéve a szóbeli bizonyitásfelvétel vagy a tárgyalás során bemutatott iratokat, a jegyzői irodában kell beadni.

Oly iratot, amely mellett pénz fizettetik be vagy értéktárgy tétetik le, csak azután lehet a jegyzői irodába beadni és az ily iratot a jegyzői iroda csak azután fogadhatja el, miután a pénzt vagy az értéktárgyat a választott biróság elnöke kezelés alá vette.

A választott birósághoz intézett postai és zárt küldeményeket, a pénz és értékküldemények kivételével, a jegyzői iroda veszi át és bontja fel, hacsak a választott biróság elnöke egyes meghatározott esetekben azok átvételét és felbontását magának fenn nem tartotta.

A postán érkezett pénz- és értékküldeményeket, valamint a választott biróság elnökére czimzett egyéb postai és zárt küldeményeket a választott biróság elnöke veszi át és bontja fel.

Az elnök a birósághoz vagy az ő czimére érkezett pénz- és értékküldeményekről letétnaplót vezet; a letétnapló tételszáma a vonatkozó ügyiratra feljegyzendő.

A lepecsételt csomagokat a pecsét megsértése nélkül kell felbontani és ha a beadvány boritékban van, az ügyszámot a boritékra is fel kell jegyezni. A boritékokat a jegyzői irodában, ügyszámok szerint rendezve, hat hónapig meg kell őrizni.

272. §. Az, aki az iratot átvette, köteles arra az érkezés napját feljegyezni s az erre vonatkozó feljegyzést aláirni. A feljegyzés bélyegzővel is történhetik.

Ha a beadványon a mellékletek száma vagy épen nincs vagy helyesen nincs kitéve, az érkezés napja mellett a mellékletek számát is fel kell jegyezni. Ha melléklet hiányzik, ezt a beadványon meg kell jegyezni.

273. §. A jegyzői iroda kezelője az iratot benyujtó fél kivánságára a fél által elkészitett és bemutatott felzetre az irat beérkezésének idejét rávezetni és azt aláirásával ellátva visszaadni köteles.

274. §. Minden ügyet lajstromba kell bevezetni.

A választott biróságoknál az ügyek különböző csoportjainak megfelelően a következő lajstromokat kell vezetni:

1. az elnöki ügyekről (E.),
2. a perekről.

Az elnöki ügyek lajstromába kell bevezetni a választott birósághoz érkezett megkereséseket és egyéb vegyes ügyeket is. Az elnök czélszerüségi okból a perek egyes csoportjairól (betegségi segély, baleseti állandó járadék, egyéb baleseti kártalanitás) külön lajstromok vezetését elrendelheti.

275. §. A lajstromokban a folyó számok minden év január havának első napjától deczember 31-éig szakadatlan sorrendben következnek.

Minden ügy a lajstromban az arra vonatkozó első ügydarab beérkezésének ideje és sorrendje szerint csak egy folyó számot kap.

A lajstromba tévesen bevezetett ügyet a megfelelő lajstromba kell átvezetni, az átvitt ügy számát vörös tintával át kell huzni és az átvitelt

az »Észrevételek« rovatában kell megjegyezni.

Vörös tintával kell áthuzni a lajstromba történt egyéb téves bejegyzést is.

276. §. A lajstromoknak a felek nevei bejegyzésére és az ügy megjelölésére szolgáló rovatait az ügynek bevezetésével egyidejüleg kell kitölteni.

A lajstromban a felek nevének kitüntetésénél több érdektárs közül rendszerint elég az elsőnek megnevezése és a társak jelzése (pl. N. N. és társai).

Az ügy elintézését jelző rovatot az ügynek a választott biróságnál történt befejezésével kell kitölteni.

Az idő megjelölése az év, hó és nap megjelölésével történik.

Ha az eljárás félbeszakad, ezt az »Észrevételek« rovatában kell megjegyezni és az eljárás folytatásával ezt a bejegyzést vörös tintával át kell huzni.

Ha az elsőbiróságilag befejezettnek tekintett ügy a befejezés évében ujból folyamatba tétetik (felsőbirósági határozat), a befejezést jelző bejegyzést vörös tintával olykép kell áthuzni, hogy látható maradjon és az uj befejezést ismét ki kell tüntetni. Ha azonban az ügy nem a befejezés évében, hanem későbbi évben tétetik ujból folyamatba, akkor az ügy uj folyó számot kap és a két ügy között a kapcsolatot az »Észrevételek« rovatában mindkét ügynél ki kell tüntetni.

Hasonlóképen kitüntetendő az »Észrevételek« rovatában az összefüggés mindazoknál a pereknél, amelyek ugyanabból a betegségből vagy balesetből érvényesitett igényekre vonatkoznak, ideértve az ujabb kártalanitási eljárás során felmerült és az ujrafelvételi pereket is.

277. §. Az összes lajstromokhoz csak egy betürendes mutatókönyv vezetendő és pedig perekben az igényjogosult fél, kérelmezési ügyben a kérelmező, egyéb ügyben a tárgy szerint.

Ha több fél vagy kérelmező van, a mutatókönyvbe valamennyinek nevét be kell vezetni, saját betüje alatt.

A mutatókönyvbe az ügyeket a lajstromba való bevezetéssel egyidejüleg kell bejegyezni.

278. §. A lajstromok, amennyiben oly ügyekre vonatkoznak, amelyekben csekély a forgalom, az előre látható szükségletnek megfelelő lajstromlapokból több évre előre összeállithatók és a megfelelő betürendes mutatókönyvvel egy kötetbe előzetesen beköttethetők. Az ily bekötött és több évre szóló lajstromoknál az uj évet külön lapon elülről kell megkezdeni. Egyébként az egyes lajstromok lapjai ivekben vagy legfeljebb tiz ivből álló füzetekben együtt tartva, kötetlenül kezelendők és csak az év végén kötendők be, de addig is kemény boritékba és a boritékra füzött zsinór alá helyezve őrizendők.

A bekötés alkalmával, amennyiben a lajstrom terjedelme megengedi, az a hozzátartozó mutatókönyvvel egybekötendő.

A folyamatban levő ügyekre vonatkozó lajstromok a jegyzői irodában őrizendők. Használaton kivül helyezett lajstromokat évfolyam szerint irattárban kell elhelyezni.

279. §. A bekötött lajstromok és mutatókönyvek külső lapján kitüntetendő az év, amelyre vonatkoznak, az elnöki ügyeknél a lajstrom jele gyanánt szolgáló E., a 274. §. utolsó bekezdésének esetében pedig az elnök által megállapitott röviditési betüjel.

280. §. Minden ügy iratait külön iratcsomóban kell kezelni.

Az egy ügydarabra vonatkozó mellékletek, az azt elintéző birói határozat és az arra vonatkozó kézbesitési bizonyitványok (vevények) nem képeznek külön ügydarabot. Ezeket az irathoz erősitve kell kezelni.

Minden iratcsomót iratboritékkal kell ellátni.

Az iratboritékon az igényjogosult felek megnevezésénél az érdektársak közül elég az elsőnek megnevezése és a többi félnek »társai« jelzéssel való kitüntetése.

Az ügyhöz tartozó egyes ügydarabokat a beérkezés sorrendjében külön

sorszám alatt az iratboritékon kell kitüntetni.

Az ügydarab mellékletei, a külön sorszám alatt bevezetett ügydarabokat elintéző birói határozatok és a kézbesitési bizonyitványok (vevények) nem kapnak külön sorszámot és az iratboritékon csak az illető ügydarabnál tüntetendők ki; különösen a pénztár határozata ellen irányuló felebbezés kapcsán a pénztár által felterjesztett iratok a felebbezési ügydarab mellékletei gyanánt tekintendők.

Több ügydarabból álló iratcsomó csatolása esetén a csatolt iratok csak egy sorszámot kapnak és azokat az iratboritékon az előbbi ügyszám felemlitésével, mint csatolt iratokat kell feltüntetni.

Nagyobb ügycsomót kemény boriték közé lehet helyezni. Ebben az esetben az iratboriték a kemény boriték alá jön.

Az iratokat az egyszeresen összehajtott iv egész nagyságában kiterjesztve kell kezelni, illetőleg az iratboritékban elhelyezni.

281. §. Az ügyhöz tartozó minden ügydarabot az ügy számával kell ellátni, amely áll az évszámból, a lajstrom esetleges betüjelzéséből és folyószámából.

A sorszámot, amelylyel az irat a boritékon meg van jelölve, rá kell irni az illető iratra, még pedig az ügyszám alá tört alakban (például 1908. 15/2., vagy 1908. E. 20/1.)

Az ügyszámot és sorszámot az ügydarab első lapjának baloldali felső sarkára kell irni.

Az ügy számával és az irat sorszámával meg kell jelölni a beadvány, illetőleg az irat minden példányát és minden mellékletét.

Ha az ügy uj ügyszámot kap, az előbbi számot mind az iratboritékon, mind az ügyiratokon vörös tintával oly módon kell áthuzni, hogy az látható legyen és az uj ügyszámot az előbbi ügyszám alá kell irni.

Iratcsomó csatolása esetén nem kell az egyes ügydarabokon a régi számot áthuzni és az uj ügyszámot és sorszámot feljegyezni. Elegendő, ha az uj ügyszám és sorszám a csatolt ügycsomó iratboritékára reá jegyeztetik.

282. §. A kezelés alatt lévő ügydarabokat rendszerint az előiratokkal kell egyesiteni. Ha ez egyelőre meg nem történhetik, az ügydarabokon irónnal megjegyzendő, hogy az előirat hol található.

283. §. Ha a választott biróság a 62. §. értelmében, az egy keresetben érvényesitett több igény elkülönitett tárgyalását elrendeli, az elkülönitett igényre vonatkozó per külön pernek tekintendő. A perek egyike megtartja a lajstrom eddigi számát, a másik pert pedig, az elkülönitést rendelő határozat számának és keltének kitüntetésével, uj folyószám alatt kell a lajstromba bevezetni és ezt az »Észrevételek« rovatában meg kell jegyezni. A perek mindegyikéről külön iratcsomót kell késziteni olykép, hogy az egyik igény iránt az eljárást a megkezdett iratcsomónál kell folytatni, a többi igény iránt folytatott eljárásról pedig külön iratok (tárgyalási és bizonyitásfelvételi jegyzőkönyvek) veendők fel. Az elkülönitett perek mindegyikét a mutatókönyvben külön kell bevezetni.

Ha pedig a biróság több pernek a 48. §. értelmében egyesitését elrendeli, a kapcsolatot a perek között a lajstrom »Észrevételek« rovatában fel kell jegyezni és az egyesitett pert csak az egyik per száma alatt kell kezelni.

284. §. Az ügydarabok rendszerint beérkezésük sorrendjében haladéktalanul elintézendők; soron kivül elintézendők azok az ügyek, amelyek halasztást nem türő bizonyitásfelvételt igényelnek, továbbá azok, amelyekben igényjogosult kiskoru felek szerepelnek, végül azok, amelyeknek elintézését az elnök sürgősnek találja.

285. §. Az ügydarabok elintézéséről fogalmazványt kell késziteni s azt, ha az elintézés jegyzőkönyvre vagy oly beadványra keletkezett, amelynek a biróságnál kell maradnia, lehetőleg magára a jegyzőkönyvre, illetőleg a beadványra kell irni. Egyéb esetekben az elintézés fogalmazvá-

nyát külön iratba foglalva kell a biróságnál megtartani. Ha az elintézés az ügynek csupán előkészitésére, tárgyalási vagy egyéb határnap kitüzésére, iratok felterjesztésére, elküldésére vagy felszerelésére vonatkozik és valamely nyomtatvány egyszerü kitöltéséből áll, ugyszintén, ha az elintézésnek tárgya a feleknek vagy más hatóságoknak adott egyszerü értesités vagy beadványnak hiánypótlás végett visszaadása, az elintézésről nem kell külön fogalmazványt késziteni és az iratoknál megtartani. Elegendő, ha az iraton és ha a beadvány a félnek visszaadatott, az iratboritékon, illetőleg a lajstromban, az elintézés lényege megjegyeztetik. Ily esetben a jegyzői iroda az elintézés kiadmányát aláirás végett közvetlenül bemutatja az elnöknek.

Oly beadványoknál, amelyeknél különös intézkedés szüksége nem forog fenn, pl. ha a beadvány csupán a szóbeli tárgyalás előkészitésére vonatkozik, az elintézés a beadványnak csupán az iratokhoz csatolásából áll.

286. §. Az elintézés fogalmazványa világos és szabatos legyen és más irat tartalmára való hivatkozás nélkül, akként szerkesztendő, hogy szó szerint le lehessen irni.

A fogalmazványon ki kell tenni, hogy hány kiadmányt és kinek részére kell késziteni és hogy a határozatot külön vagy magára a beadványra kell-e irni.

287. §. A másolási munkát a jegyzői iroda végzi. Leirás után a kiadmányt a fogalmazványnyal össze kell egyeztetni.

A kiadmányokat az ügy számával és az ügydarab sorszámával kell ellátni. (281. §.)

288. §. A leirt és összeegyeztetett kiadmányokat naponként, a soronkivülieket pedig azonnal aláirás végett be kell mutatni. Az ítéletek és végzések kiadmányainak aláirásáról a 202., 210. §§. intézkednek; az átiratokat és felterjesztéseket az elnök irja alá.

Az aláirás mellett minden kiadmányt el kell látni a biróság pecsétjével is, kivéve a hivatalos jelentéseket és levelezéseket.

A kiadmányba be kell foglalni a netaláni kihirdetést tanusitó záradékot is.

289. §. Ha az iratcsomóhoz tartozó összes iratok ugyanannál a választott biróságnál más ügyhöz csatoltatnak vagy más birósághoz vagy hatósághoz tétetnek át vagy terjesztetnek fel, akkor az iratokat az iratboritékkal együtt kell csatolni, áttenni vagy felterjeszteni és ezt a lajstrom »Észrevételek« rovatában a csatolás, áttétel vagy felterjesztés idejének és az iratok hollétének megnevezésével meg kell jegyezni.

Ha az iratoknak csak egy része csatoltatik vagy tétetik át más birósághoz vagy terjesztetik fel és az iratok a végzésben, átiratban, illetőleg a felterjesztésben felsorolva nincsenek, akkor külön iratjegyzéket kell késziteni és azt a csatolt, áttett vagy felterjesztett iratokhoz mellékelni kell. Ebben az esetben, valamint akkor is, ha az ügycsomóból csak egyes ügydarab vétetik ki, az ezen §. első bekezdésében emlitett feljegyzést az iratboritékon az illető ügydarabok sorszámánál az »Észrevételek« rovatában, ha pedig csak valamely ügydarab melléklete vétetik ki, magán az ügydarabon kell megtenni.

Ha az iratok visszaérkeznek vagy visszaadatnak, az ezen §. első és második bekezdése szerint a lajstromban, illetőleg az iratboritékon vagy az ügydarabon történt feljegyzést keresztül kell huzni.

290. §. A posta és távirda igénybevételénél és pedig mind az átvételnél, mind a kézbesitésnél, mind a feladásnál tartozik a jegyzői iroda a posta és távirda ezekre vonatkozó szabályaihoz alkalmazkodni és ezek szerint eljárni.

Ezeket a szabályokat és rendeleteket a választott biróság elnöke a székhelyére nézve illetékes posta- és távirda-igazgatóságtól szerzi be és kiadja a jegyzői iroda vezetőjének.

291. §. A kézbesitésre a közigazgatási hatóságok által magánfelekhez intézett levelek kézbesitésére nézve

az 1901 : XX. t.-cz. 25—30. §§-aiban, illetőleg az ezek alapján kibocsátott rendeletekben [1]) foglalt szabályok irányadók. Minden határozat és értesités az igényjogosult félnek, ha pedig törvényes képviselője vagy pedig meghatalmazottja van, ennek is kiadandó. (37., 41. §§.)

Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja van, a kézbesités napjától kezdődő határidőket az ennek kezéhez teljesitett kézbesités napjától kell számitani.

Ha a fél elhalt, vagy tartózkodási helye ismeretlen, a 213., 214., 216. §§. nyernek alkalmazást.

292. §. A választott biróság elnöke különösen indokolt esetekben az iratokat megmagyarázás mellett kézbesittetheti.

293. §. A választott biróságok portómentességéről külön rendelet intézkedik.[2])

A megkeresett járásbiróságok a megkeresés elintézési körébe tartozó iratok kézbesitését az illető járásbiróság polgári pereiben keletkező iratok kézbesitésére előirt módon eszközlik.

294. §. A magyar államnak a jelen rendelet hatályossága területén kivül eső részében, valamint külföldön a kézbesitések a királyi biróságok előtt folytatott polgári perek iratainak kézbesitésére irányadó szabályok szerint történnek.

295. §. A visszaérkezett kézbesitési bizonyitványokat (vevényeket) az illető iratcsomóban kell elhelyezni és az elhelyezés jeléül az iratboritékon az ügydarab mellé, amelyre a kézbesitési bizonyitvány (vevény) vonatkozik, ezek számát is fel kell irni (pl. 2. k. b.). Ha annak a kiadmánynak, amelyre a kézbesitési bizonyitvány vonatkozik, fogalmazványa vagy az arra vonatkozó irat a választott biróságnál maradt, akkor a kézbesitési bizonyitványt (vevényt) ahhoz hozzá kell erősiteni.

Ha jelentés vagy átirat van, a kézbesitési bizonyitványt (vevényt) az iratboritékon külön ügydarabként kell feltüntetni és haladéktalanul elintézni.

296. §. Ha a kiadmányhoz pénz vagy értéknemü van csatolva, a postára feladást a jegyzői iroda vezetője saját felelősségére végzi.

297. §. A fogalmazványon, vagy ha fogalmazvány nem maradt vissza, a 285. §. szerint eszközölt feljegyzésnél a kiadmányozó aláirásával ki kell tüntetni a kiadmányozás megtörténtét, a kiadás napját, esetleg a postakönyv lapszámát.

298. §. A jegyzői iroda gondoskodni tartozik arról, hogy a hirdetmények a választott biróságnál nyilt helyen, a hirdetményi táblán, kifüggesztessenek, a hirdetményi határidő eltelte után pedig levétessenek, magára a hirdetményre pedig a kifüggesztés és levétel napja feljegyeztessék.

299. §. A felebbviteli beadványok felterjesztése jelentés mellett történik; a jelentés az állami munkásbiztositási hivatalhoz intézendő.

A jelentésben meg kell nevezni az igényjogosult feleket és meg kell jelölni különösen azt a felet, aki és azt a határozatot, amely ellen a felebbvitelt használta.

A jelentéshez csatolni kell az ügy iratait. A felebbvitelnek az iratokkal való felszerelése tekintetében szem előtt kell tartani egyrészt, hogy mindazok az iratok csatoltassanak, amelyek az ügy természetéhez képest a felebbvitel elintézéséhez szükségesek, másrészt, hogy az elintézésnél nyilván nélkülözhető, ellenben a főügy folytatására szükséges iratok visszatartassanak, végre hogy azok az iratok, amelyek mind a felebbvitel elintézéséhez, mind a főügy folytatására szükségesek, hivatalból hitelesitett másolatban terjesztessenek fel.

300. §. Ha a jelentéshez az összes iratokat eredetiben kell csatolni, akkor azokat külön iratjegyzék nélkül,

[1]) A m. kir. ministerium 4600/902. M. E. számu rendelete, 29913/1899, 73882/1899. és 6000/904. B. M. sz. körrendeletek.

[2]) Kereskedelemügyi min. 103626. 1907. sz. rendelet.

az iratboritékkal együtt kell felterjeszteni.

A felebbvitt határozatra vonatkozó kézbesitési bizonyitványokat (vevényeket) és a felebbviteli beadványt, illetőleg első példányát (223., 231. §§.), megfelelő esetben a felebbvitel szóbeli bejelentéséről felvett jegyzőkönyvet szintén az iratborítékban a megfelelő helyen kell elhelyezni. Ha azonban a felebbvitel folytán csak az iratoknak egy részét vagy csak az iratok másolatait kell felterjeszteni, akkor azokról külön iratjegyzéket kell késziteni.

Az iratjegyzékben az iratokat sorszámaik sorrendjében kell felsorolni és a felsorolt iratokat és mellékleteiket az első lap jobboldalának felső sarkán az iratjegyzék folyószámával is el kell látni.

A felszerelési szabályok pontos megtartásáért elsősorban a jegyzői iroda felelős.

A választott biróság elnöke a felszerelési szabályok megtartását ellenőrzi és evégből a felterjesztendő iratokat a jelentés aláirása alkalmával megvizsgálja és a netáni hiányok pótlását azonnal eszközölteti.

301. §. Az állami munkásbiztositási hivataltól visszaérkezett és iratjegyzékbe foglalt ottani iratokat a választott biróság, midőn az ügyiratok hozzá visszaérkeznek, az iratboritékon egy sorszám alatt kitünteti.

302. §. A választott biróság elnöke a szóbeli tárgyalások határnapjairól naplót vezet.

A tárgyalandó ügyekről jegyzéket kell késziteni s ebbe a jegyzékbe az ügyeket a napló sorrendjében kell bevezetni. A jegyzék a tárgyalások megkezdése előtt a biróságnál nyilvánosan kifüggesztendő.

A választott biróság elnöke állapitja meg az ugyanarra az órára kitüzött tárgyalások sorrendjét. A sorrend megállapitásánál szem előtt tartandó, hogy az előreláthatólag egyszerü és röviden elintézhető ügyek a bonyolódottabb és hosszabb tárgyalást igénylő ügyek miatt ne szenvedjenek késedelmet. Ehhez képest, ha a felek jelen vannak, elsősorban azokat az ügyeket kell sorba venni, amelyekben az ügy állása szerint valószinü az elnapolás, vagy amelyeket előreláthatólag elállás alapján hozott határozattal lehet elintézni.

303. §. A jegyzői irodában nyilvántartó jegyzéket kell vezetni.

A nyilvántartó jegyzék azoknak a határnapoknak nyilvántartására szolgál, amelyeken a biróság hivatalból valamely intézkedést tesz vagy más birósághoz vagy hatósághoz intézett megkeresésének teljesitését várja.

A nyilvántartó jegyzék naptárilag beosztandó és az ügy arra a lapra irandó, amely a megfelelő határnappal van megjelölve.

A pénzbirságot és pénzbüntetést kiszabó, valamint eljárási költségben elmarasztaló határozatok jogerőre emelkedését, amennyiben azok ellen felebbvitelnek van helye, a behajtás céljából szintén e jegyzékben kell nyilvántartani.

Az, aki az ügyiratot elintézi, köteles arra feljegyezni azt a figyelmeztetést, hogy az ügyet a nyilvántartó jegyzékbe be kell vezetni és köteles egyuttal a lejárati határnapot megjelölni.

Ugyanez áll akkor is, ha a nyilvántartó jegyzékbe történt bevezetést bármi tekintetben változtatni kell.

A választott biróság elnöke a nyilvántartó jegyzékbe bevezetett lejárati napon a meghagyás vagy megkeresés teljesitéséről vagy a teljesités elmulasztásáról tudomást vesz és a megfelelő intézkedést megteszi.

304. §. A felebbvitelekről a felterjesztés alkalmával kitöltendő külön nyilvántartási jegyzéket kell vezetni.

305. §. A további intézkedést nem igénylő ügyekre vonatkozó iratcsomókat a jegyzői iroda vezetője, a választott biróság elnökének utasitása szerint, a kelet kitüntetésével és aláirásával irattárba utalja és ugyanakkor a pénztáraktól vagy más hatóságoktól érkezett iratokat azoknak visszaküldi.

Irattárba utalt iratokat több iratcsomó befogadására alkalmas nyalábokban, kemény táblák közé kell

helyezni. Az irattári nyalábokat a lajstromok betüje és száma szerint összetartozó iratcsomókból kell alakitani. Az iratcsomókat ügyszám szerint való sorrendben, oly mennyiségben kell elhelyezni, hogy a nyalábok a könnyü kezelésre alkalmas térfogattal birjanak.

A táblákon ki kell tüntetni a lajstrom évét, esetleges betüjelzését, valamint az első és az utolsó ügyszámot, amelynek befogadására a nyaláb szolgál.

A nyalábban elhelyezett iratcsomókról jegyzéket kell vezetni, amely jegyzéket a nyalábban a táblákon belül az iratok fölé kell elhelyezni.

Az elhelyezett ügycsomókat a jegyzékbe ügyszámok szerint sorrendben kell bejegyezni.

Ha az ügy ujból folyamatba tétetik, a bejegyzést tintával kell áthuzni. Az ügycsomó ideiglenes kivételét vagy csatolását az »Észrevételek« rovatban, az ügycsomó hollétének megjelölésével együtt, ki kell tüntetni, amely bejegyzést azonban az iratok visszaérkeztével át kell huzni. Ellenben, ha valamely irat az ügycsomóból ki lesz véve, ezt csak az ügycsomó boritékán, ha pedig valamely irat melléklete vétetik ki, ezt csak az iraton kell megjegyezni.

306. §. A jegyzői iroda köteles a feleknek, ezek kérelmére, a beadványok beérkeztéről, ügyszámáról, elintézéséről, a határozatok kiadásáról, az iratok hollétéről értesitést adni.

307. §. Magoknak az ügyfeleknek és igazolt képviselőiknek köteles a jegyzői iroda az iratoknak a hivatalos órákban való megtekintését és lemásolását megengedni.

A jogutódoknak és más jogi érdekeltséget igazolóknak a felek beleegyezése nélkül is, az ügyfelek beleegyezésével pedig bármily harmadik személynek a választott biróság elnöke ad engedélyt az iratok megtekintésére és lemásolására.

308. §. Bármelyik fél kérheti az általa beadott iratok kiadását és ily kérelem folytán a választott biróság elnöke mindenik félnek visszaadja, elismervény ellenében, az őt illető iratokat.

Addig, amig a perben bármely további joglépésnek van helye, az ügyiratok a feleknek vissza nem adhatók, kivéve ha ebben az összes felek egyetértenek.

Az állami munkásbiztositási hivatal határozatai és rendeletei, más biróságtól vagy hatóságtól érkezett megkeresések és levelek, hivatalos jegyzőkönyvek, levett hirdetmények, hivatalos jegyzékek és könyvek, kiadmányi tervezetek és jelentések eredetiben a feleknek ki nem adatnak.

309. §. A választott biróságok elnökei minden év végén a biróság ügyforgalmát és ott, ahol egy vagy több helyettes elnök működik, ezek tevékenységét is feltüntető kimutatást tartoznak késziteni. E czélból mindenik egyéni kimutatást állit össze saját ügyforgalmáról és tevékenységéről.

Ha az elnök vagy helyettes elnök évközben e tisztséget elhagyja, tartozik a tárgyalási naplót, illetőleg az elnök a lajstromokat is lezárni akképen, hogy a tárgyalási naplót a megtartott utolsó tárgyalásnál a keltel és aláirásával látja el, a lajstromok első lapján vagy külső lapján pedig kitünteti az utolsó ügyszámot, amely állásának elhagyása idejéig érkezett és eddigi működéséről kimutatást készit.

Betegség vagy halál által való akadályoztatás esetén e teendőket, az okra való hivatkozással, az elnök helyett a helyettes elnök, a helyettes elnök helyett pedig az elnök látja el.

A választott biróságok elnökeinek és helyettes elnökeinek egyéni kimutatását három példányban kell kiállitani, hogy abból egy-egy példány a választott biróság elnökének, a felügyeleti hatáskörrel biró kir. itélőtáblai elnöknek és a m. kir. igazságügyministernek jusson.

Az elnök és helyettes elnök, illetőleg helyettes elnökök, egyéni kimutatásaiból a választott biróság összkimutatása is elkészitendő és három példányban az egyéni kimutatásokkal együtt a kir. itélőtábla

elnökéhez felterjesztendő. A kir. itélőtábla elnöke az itélőtábla kerületében működő összes választott biróságok összkimutatását elkésziti és a választott biróságok összkimutatásait az egyéni kimutatásokkal együtt és pedig előbbieket két-két példányban az igazságügyministerhez felterjeszti. Az igazságügyminister a választott biróságok összkimutatásának egy-egy példányát az állami munkásbiztositási hivatalnak megküldi.

310. §. Az állami munkásbiztositási hivatal a választott biróságok elnökeitől az igazságügyminister utján kimutatásokat és évi jelentéseket kívánhat, az általa rendeletileg meghatározandó körülmények és kérdések tekintetében.

II. Rész.

Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya.

XVII. FEJEZET.

Az állami munkásbiztositási hivatal másodfoku biráskodási szervezete.

311. §. A másodfoku választott biráskodási hatáskört az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya gyakorolja.

312. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya állandó birókból és nem állandó birói tagokból áll. (T. 169. §.)

A nem állandó tagokat felerészben a munkaadók és felerészben a munkások sorából, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közgyülésének munkaadó és munkás tagjai, saját kebelükből, különkülön, három évre választják.

A nem állandó birói tagokat és póttagokat titkos választási eljárás szerint kell választani, melynek közelebbi szabályait az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár alapszabályai (T. 124. §. 2. p.) tartalmazzák.

A jegyzőkönyvet az állami munkásbiztositási hivatal tisztviselői sorából az elnök által kirendelt tisztviselő vezeti; erre a feladatra elsősorban és a hivatal egyéb szolgálati érdekének is figyelembe vételével, a hivatal biztositási osztályának az 1907: XIX. t.-cz. 170. §. 2. bekezdésének első mondatában megjelölt képesitéssel biró tagjai alkalmazandók.

313. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagjainak száma legalább husz rendes és tiz póttagból áll. (T. 171. §.)

A nem állandó tagok és póttagok számának legalább fele Budapesten lakó egyén legyen.

Ha az ügyforgalom növekedése folytán a nem állandó birói tagok és póttagok törvényileg megállapitott legkisebb száma elégtelennek bizonyulna, különösen, ha egy-egy nem állandó birói tagra átlag két hetenként való egy-egy ülési napnál több jutna, ugy az állami munkásbiztositási hivatal elnökének felhivására köteles az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a nem állandó birói tagok és póttagok számát a kivánt mértékben kiegésziteni.

Az ilyképen megválasztott nem állandó birói tagok és póttagok működése a következő év elején kezdődik és az általános választáson megválasztott tagok működési idejének lejártáig (312. §.) tart.

Év közben kezdődő hatálylyal a nem állandó birói tagok és póttagok száma nem szaporitható, a megválasztott tag megüresedő helye pedig a következő póttag besorozásával pótlandó olyképen, hogy munkaadó helye munkaadóval, munkásé pedig munkással töltendő be, figyelemmel e §. második bekezdésére.

Ha a nem állandó tagok száma a póttagok besorozása után is az alapszabályszerü szám felére leszállott, ugy kiegészitő választás tartandó; az ily esetben megválasztottak működési jogköre megválasztatásuktól kezdve hatályos.

314. §. A megválasztott a választást elfogadni tartozik és csak nyomatékos okból kérheti felmentését; példaképen ily nyomatékos ok a felmentést kérőnek tartós betegsége, a

hivatalos működést gátló fogyatkozása, továbbá 60. életévének meghaladása, ugyszintén közvetlenül előzőleg egyhuzamban két választási időszakon át végzett ülnöki vagy nem állandó birói tiszte valamely, törvényileg szervezett választott biróságnál vagy az állami munkásbiztositási hivatalnál, végül huzamos külföldi tartózkodása vagy kivándorlása a jelen rendelet hatályának területéről.

A felmentés iránt a kérelem az állami munkásbiztositási hivatalhoz a választást követő harmincz nap alatt, az ok későbbi keletkezése esetén pedig ettől számitott harmincz nap alatt adandó be.

A felmentés tárgyában az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya hármas tanácsban határoz, mely az elnökön kivül két állandó, birói tagból áll. A két biró közül az egyiknek közigazgatási vagy birói, a másiknak pedig műszaki képesitéssel kell birnia. (312. §.)

315. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó birói tagjává csak magyarul is tudó magyar állampolgár választható, aki teljes koru, gondnokság vagy csőd alatt nem áll, hamis tanuzás, hamis eskü és nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség miatt büntetve nem volt és hivatalvesztést, illetve politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését kimondó jogerős itélet hatálya alatt nem áll (T. 171. §.), végül aki az 1907 : XIX. t.-cz. 191. §. *b)* pontjában meghatározott kihágás miatt elitélve nem volt. (T. 186. §. 2. bek.)

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, továbbá valamely kerületi munkásbiztositó pénztár, vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztár igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjai vagy bizalmi férfiai, továbbá alkalmazottai az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó birói tagjaivá nem választhatók meg.

316. §. Ha utólag oly körülmények derülnének ki vagy merülnének fel (315. §. és 320. §. ut. bek.), amelyek egy már megválasztott nem állandó tagnak vagy póttagnak megválaszthatóságát e rendelet értelmében kizárják, ezt az állami munkásbiztositási hivatal elnöke záros határidő kitüzésével irásbeli nyilatkozatra felhivja és amennyiben a felmerült aggály alaposnak bizonyul, az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának a 314. §-ban megjelölt hármas tanácsban hozott határozatával felmenti tisztsége alól. A felmentést elrendelő végzés a törvényes felmentési ok kifejezett megjelölésével indokolandó.

A nem állandó birói tag és póttag e tisztsége megszünik a választási időtartam lejárta előtt e §. első bekezdésének esetén kivül akkor is, ha az illető a 314. §. alapján saját kérelmére felmentetett, továbbá, ha megszünt az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár tagja lenni. A tisztség ujból való hatályba lépésére a legutóbb megjelölt esetben a 22. §. nyer alkalmazást.

317. §. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjait, a tényleg működő ily tagok megbizatásának lejárta előtt és pedig ezek működési idejének utolsó évében, a rendes közgyülésen, de legkésőbb október hó végéig tartozik megválasztani.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár a megválasztott nem állandó birói tagok és póttagok nevét, állását vagy foglalkozását és lakhelyét feltüntető és a munkaadók és a biztositott munkások közül választottakat külön-külön tartalmazó sorjegyzéket legkésőbb választási évük november hónapjának 15. napjáig az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszteni köteles.

A tagok és póttagok sorjegyzéke akképen állitandó össze, hogy a legtöbb szavazatot nyert taggal kezdve, a legkevesebb szavazatot nyert taggal végződjék; ugyanigy a póttagok sorozata is; szavazategyenlőség esetén a családi név kezdőbetüinek sorrendje dönt.

318. §. Az állami munkásbiztositási hivatal elnöke az előbbi §-ban meg-

jelölt sorjegyzék beérkezése után az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának összes állandó és nem állandó tagjait, legkésőbb ugyanannak az évnek végéig megtartandó alakuló ülésbe hivja össze.

Az alakuló ülést az elnök vezeti. Megállapitja az állandó tagok és a nem állandó tagok és póttagok névsorát; megállapitja, hogy közülük kik jelentek meg és kik vannak távol; utóbbi esetben a távollét igazolt vagy igazolatlan voltát is.

A nem állandó tagok és póttagok külön-külön kikérdezése utján meggyőződést szerez arról, hogy választott birói működésük nem ütközik-e a 315. és 320. §-okban megállapitott valamely minősitő kellék hiányába, illetőleg e tisztségük viselését kizáró okba.

Ezek megtörténte az alakuló ülésről felvett jegyzőkönyvben megemlitendő, valamint külön megemlitéssel felveendők azok a feleletek, amelyek kizáró ok fenforgására szolgáltatnak adatot.

Végül megállapitja az elnök és a sorjegyzékben feltünteti, hogy az állami munkásbiztositási hivatal elnöke, másodelnöke, birói osztályának állandó tagjai és nem állandó tagjai és póttagjai közül kik között forog fenn a jelen rendelet 24. §. *g)* és *h)* pontjában meghatározott valamely viszony.

A teljes ülés elnöke ezek után a nem állandó tagok és póttagok közül azokat, akikkel szemben kizárási ok nem mutatkozik (316. §.), kötelességeik pártatlan teljesitésére nézve megesketi, vagy ha ezt vallási meggyőződésükre hivatkozva, letenni vonakodnak, tőlük az eskü hatályával biró ünnepélyes fogadalmat vesz. Az eskü, illetőleg fogadalom letétele a sorjegyzékben minden tagnál és póttagnál külön-külön a letétel napjával együtt feltüntetendő.

Az eskü, illetőleg fogadalom szövege azonos a választott biróság ülnökei által leteendő, a 23. §-ban meghatározott eskü, illetőleg fogadalom szövegével.

A nem állandó birói tag és póttag minden ujabb megválasztás után köteles az esküt, illetőleg fogadalmat letenni.

319. §. Azok a nem állandó birói tagok és póttagok, akik az alakuló ülésen nem jelentek meg, valamint azok, akiknek felmentése iránt felmerült kétely eloszlott, vagy akiknek állásuktól való felmentése mellőztetett (314. §.), végül akik időközben választatnak meg nem állandó birói tagokká, és pedig utóbbiak megválasztásuk, előbbiek pedig a tisztségre való képességük megállapitása után, az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya állandó tagjainak és a jelen §. szerint még esküt vagy fogadalmat tenni köteles nem állandó tagoknak és póttagoknak meghivásával egybehivandó ülésben teszik le az esküt, illetőleg fogadalmat.

Az állami munkásbiztositási hivatal elnöke ezt az ülést a 318. §-ban meghatározott eljárás szerint vezeti.

320. §. Az alakuló ülésről való elmaradás a meghivott nem állandó tag, illetőleg póttag által igazolandó.

Az a nem állandó tag vagy póttag, aki felmentési kérelmének elutasitása daczára (314. §.) vagy pedig egyáltalán felmentése iránt tett intézkedés nélkül, az alakuló ülésről igazolatlanul elmarad, vagy az esküt, illetőleg fogadalmat letenni vonakodik, az állami munkásbiztositási hivatal által és pedig a 314. §. szerint hármas tanácsban hozott határozattal, száz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujtandó.

Ismételt pénzbirságolás esetében a nem állandó birói tag, illetve póttag, előzetes meghallgatása után, illetve záros határidő kitüzésével igazoló nyilatkozatra felhivása után, ennek eredményéhez képest, az állami munkásbiztositási hivatal által tisztsége alól felmentendő. A felmentés tárgyában való határozat hozatalára a birói osztály állandó tagjainak teljes tanácsülése illetékes, amely tanácsülés határozatképességéhez az állandó tagok legalább kétharmadának jelenléte szükséges és szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

Az ily uton felmentett a felmentés keltétől számitott három éven belül sem az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnál, sem kerületi munkásbiztositó vagy vállalati vagy magánegyesületi betegsegélyző pénztárnál semmiféle tisztségre, közgyülési kiküldötté, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági taggá, választott birósági ülnökké, helyettes ülnökké, az állami munkásbiztositási hivatal nem állandó birói tagjává vagy póttagjává meg nem választható. A felmentés jogerőre emelkedése után, az ok megjelölésével, a Munkásbiztositási Közlönyben közzéteendő.

321. §. A választott birósági eljárásra utalt ügyben sem elnök, sem biró (akár állandó, akár nem állandó birói tag), sem jegyző gyanánt nem vehet részt az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának ülésében az, akire nézve a 24. §. *a—h)* pontjaiban felsorolt valamely kizárási ok fenforog; nem vehet részt továbbá az sem, aki az ügynek az elsőfoku választott biróságnál való eldöntésében mint elnök vagy ülnök közreműködött vagy akivel a jelen rendelet 24. §. *g)* és *h)* pontjában megjelölt viszonyban álló egyén az elsőfoku választott biróságnál való döntésben részt vett. Ezek az akadályok, a 24. §. *e)* pontjában megjelölt esetek kivételével, mindenkor hivatalból észlelendők, akkor is, ha a felek emiatt nem tettek kifogást.

Az elnök, biró vagy jegyző a reá nézve fenforgó ily kizárási okot tartozik hivatalból bejelenteni. A bejelentés alapján, vagy ha valamely fél érdekeltségi kifogást emel, ugy akár az elnök vagy állandó birói tag, akár nem állandó birói tag kizárása birálandó el, afelett állandó birói tagokból a 314. §. szerint alakitott hármas tanács dönt; a tanácsnak azonban nem lehet tagja az, akinek kizárásáról határozni kell.

A jegyző kizárásáról a tanács elnöke határoz.

322. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya, a jelen rendeletben foglalt és külön megjelölt esetek kivételével, rendszerint hetes tanácsban határoz, amely a hivatal elnökén, illetve másodelnökén, mint elnökön kivül, egy-egy kinevezett, közigazgatási vagy birói és műszaki képesitéssel biró tagból, azonkivül két választott munkaadó és két, a biztositott alkalmazottak köréből választott tagból áll. (T. 179. §.)

Itélet csak igy alakitott hetes tanácsban hozható.

Mind azokban az esetekben, amelyekben az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya hármas tanácsban határoz (332. §.), az ily tanács a 314. §. szerint alakitandó meg.

323. §. A hetes tanács üléseire a nem állandó tagokat az állami munkásbiztositási hivatal elnöke elsősorban ama szakma vagy rokonszakma szerint, amelyhez a biztositott tartozik, egymás után, sorrendben, egyébként pedig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztártól vett sorjegyzékben (317. §.) foglalt sorrend szerint hivja be. (T. 179. §.)

A sorjegyzék szerint sorrendben nem hivható be az a nem állandó tag, aki tárgyaláson már részt vett, amig oly tagok is vannak a sorjegyzékben, akik abban az évben tárgyaláson még nem vettek részt.

Az elnök továbbá mellőzni köteles oly tag behivását, akiről már akkor tudja, hogy abban az ügyben a 321. §-ban megjelölt valamely kizárási ok forog fenn ellene.

Póttag egyáltalában be nem hivható, ha az ülés a rendes nem állandó tagok közül eszközölt behivás utján is megtarthatónak mutatkozik.

324. §. Ha a tárgyalás nem a szakma vagy rokonszakma, vagy pedig a sorjegyzék szerint soros nem állandó tagokkal tartatik, az elnök a tárgyalási jegyzőkönyvben az eltérést megemliteni és indokolni tartozik.

325. §. Az állami munkásbiztositási hivatal elnöke a tárgyalás határnapját akként tüzi ki, hogy a behivásnak a nem állandó tagok részére való kézbesitésétől a tárgyalás határnapjáig legalább nyolcznapi időköz maradjon.

A nyolcznapi időköz be nem tartása azonban egymagában nem menti fel a nem állandó tagot a megjelenés kötelessége alól, ha az elmaradást egyéb okkal elfogadhatóan igazolni nem tudja.

Minden tárgyalásra mind a munkaadók, mind a biztositott munkások közül két-két nem állandó tag hivandó be.

326. §. Ha a tárgyalásra behivott nem állandó tag megjelenése akadályba ütközik, köteles erről a behivás kézbesitésétől számitott huszonnégy óra alatt jelentést tenni az állami munkásbiztositási hivatalnak, megjelölve és lehetőleg bizonyitva az akadályoztatás okát is.

Az elnök a jelentést azonnal elintézni tartozik és amennyiben az elmaradást igazoltnak látja, erről a nem állandó tagot értesiti és a 325. §. szerint másik nem állandó tag behivása iránt intézkedik; ha pedig az elmaradást igazoltnak nem látja, a megjelenés alól való felmentés megtagadásáról a felmentést kérőt azonnal értesiti.

Ha a tárgyalásra behivott nem állandó tag a tárgyalásra meg nem jelenik és elmaradását nem igazolta vagy felmentése megtagadtatott, az állami munkásbiztositási hivatal elnöke záros határidő kitüzésével igazolásra hivja fel és ennek eredményéhez képest, felmentésének megtagadása daczára történt meg nem jelenése esetén pedig meghallgatása nélkül is, az állami munkásbiztositási hivatal által száz koronáig terjedhető pénzbirsággal sujtandó. A hivatal birói osztálya az ily végzést hármas tanácsban hozza.

Ha pedig az igazolatlan elmaradás következtében a kitüzött tárgyalás meg nem tartható, ugyanaz a tanács a mulasztót a sikertelen eljárás költségeiben is elmarasztalja.

327. §. Ugyanezek a joghátrányok sujtják azt a nem állandó tagot, aki a már megalakult tanácsból alapos ok nélkül eltávozik és ezzel a tárgyalás folytatását és az itélethozatalt meghiusitja, valamint azt is, aki a tárgyalás méltóságát és a biróság tekintélyét sértő magaviseletével akadályozza vagy hiusitja meg a tárgyalás folytatását.

A végzés ebben az esetben is hármas tanácsban hozandó.

328. §. A 326. és 327. §-okban megjelölt ismételt mulasztások és szabálytalanságok esetében a nem állandó birói tag ellen a 320. §. 3. bek. meghatározott és az állami munkásbiztositási hivatal birói teljes tanácsülése elé tartozó eljárásnak van helye, a tisztségtől való felmentés esetében ugyanannak a §-nak utolsó bekezdésében foglalt jogkövetkezményekkel.

329. §. A 10., 28., 29. §-okban meghatározott szabályok az állami munkásbiztositási hivatal nem állandó birói tagjaira is irányadók. Az ezekben a §-okban a választott biróság elnökének hatáskörébe utalt teendők, az állami munkásbiztositási hivatal nem állandó birói tagjaival szemben a tanács elnökének hatáskörébe tartoznak.

A tanács elnökének dijmegállapitása ellen a nem állandó tag a megállapitás kihirdetése alkalmával nyomban bejelentendő előterjesztéssel élhet, melyet a tanács elnökéből és a tanács két állandó birói tagjából alakitott hármas tanács birál el.

330. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának ügyvitele felett a felügyeletet a kereskedelemügyi m. kir. minister gyakorolja.

A szervezet és ügyvitel egyéb szabályait az erre vonatkozó külön rendelet tartalmazza.

XVIII. FEJEZET.

Eljárás az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya előtt.

331. §. Az állami munkásbiztositási hivatal elnöke a hivatal birói osztályához érkezett minden ügyet a birói osztály állandó tagjai között kioszt elintézés végett.

Az ugyanarra az ügyre vonatkozó beadványok és egyéb ügyiratok az ügy egész folyamán ugyanannak a birónak osztandók ki. A birónak sza-

badságon távolléte vagy időleges akadályoztatása magában véve nem indokolja, hogy az előadó személyében változás eszközöltessék, hacsak az ügy soronkivüli elintézésének szükségessége ezt nem teszi mellőzhetetlenné.

332. §. Az előadó az ügy áttanulmányozása után erről jelentést tesz az elnöknek, aki a fenforgó szükséghez képest az ügy tárgyalására határnapot tüz ki vagy pedig azt a hármas tanács elé utalja.

Ha a választott biróság itélete ellen irányuló felebbezés vagy a választott biróság végzése ellen irányuló felfolyamodás birálandó el, az ügy tárgyalására határnap tüzendő ki; ha pedig a választott biróság elnökének végzését vagy intézkedését kell felülbirálni, valamint a jelen rendeletben különösen megjelölt egyéb esetekben az ügyet hármas tanácsban kell előadni.

333. §. Ha az előadó bármely elintézendő ügyben valamely hiány pótlásának vagy bizonyitás kiegészitésének szükségét látja, ily tárgyu intézkedéseinek felülvizsgálata és kiadmányozása az elnököt illeti. Ha az elnök és az előadó között nézeteltérés merül fel, ugyanannak az elnöknek és az előadónak bevonásával alakitott hármas tanács dönt.

Ebben az esetben, a 113. §. megfelelő alkalmazásával, azokat a teendőket, amelyeket az elsőfoku választott birósági eljárásban az elnök végez, az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályánál az előadó teljesiti.

334. §. A birói osztály tárgyalásainak határnapjára vonatkozó értesitéseket, idézéseket és behivásokat (323. §.) az elnök bocsátja ki.

A tárgyalási határnapok kitüzésénél a 71., 72. és 73. §-okban foglalt szabályok alkalmazandók, azzal az eltéréssel, hogy orvosszakértők meghivása nem kötelező, hanem csak további bizonyitás szükségessége esetén nyerhet helyet. A tárgyalások nyilvánosságára nézve a 74., 75. és 76. §§., a rend fentartására nézve a 77—82. §§., az ügyek tárgyalási sorrendjére nézve a 84. §., az elnök tárgyalásvezetői eljárására nézve a 85., 86. és 87. §§., tolmács alkalmazására nézve a 95. §., az elhalasztásra nézve a 97—101. §§., jegyzőkönyvvezető alkalmazására és a jegyzőkönyvek tartalmára a 102—105. §§., az ügyiratok megtekintésére nézve és másolatok vételére nézve a 108. §., a kézbesitésre nézve pedig a 291—297. §§. szabályai irányadók.

335. §. A tárgyalás határnapjáról a felek, amennyiben személyes meghallgatásuk nem szükséges, azzal a figyelmeztetéssel értesitendők, hogy meg nem jelenésük esetén is az ügy a rendelkezésre álló adatok alapján fog felülbiráltatni. Ha pedig a félnek személyes meghallgatása is szükséges, ugy az megidézendő és idézésében figyelmeztetendő, hogy meg nem jelenéséből a biróság esetleg kedvezőtlen következtetéseket vonhat le igényének jogosságára nézve.

Budapesten kivül, vagy az itt székhelylyel biró, vagy szomszédos kir. járásbiróságok területén kivül lakó, vagy tartózkodó fél meghallgatása iránt rendszerint az illetékes kir. járásbiróság megkeresése utján kell intézkedni.

A szabályszerüen idézett, illetőleg értesitett fél meg nem jelenése daczára megtartandó a tárgyalás; ha azonban nem tünik ki, hogy a tárgyalásról értesitendő, illetőleg idézendő felek az értesitést valamennyien megkapták, ugy a 89. §. szerint a tárgyalás hivatalból elhalasztandó.

Ha azonban az nyer megállapitást, hogy a fél ismeretlen helyre távozott, a tárgyalás megtartandó és be is fejezhető, ha a biróság ennek a félnek jelenlétét nem tartja szükségesnek. Ha a biróság az ismeretlen helyre távozott fél személyes megjelenését szükségesnek látja, a tárgyalás nem tartható meg és a 214. §-ban meghatározott rendelkezések alkalmazandók.

Egyébként a bizonyitásnak általános és az egyes bizonyitási eszközökre, valamint az eljárási költségekre vonatkozó különleges szabályai, amelyek e rendelet VII., VIII., IX., X. és XI. fejezetében foglaltatnak,

az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya előtt folytatott eljárásban is irányadók, megjegyezve, hogy az állami munkásbiztositási hivatalnál szakértő gyanánt nem járhat el az sem, aki ebben a minőségben a választott biróságnál ugyanabban az ügyben már szakvéleményt adott. Az orvosszakértők alkalmazására, a szakértő orvosokról vezetett sorjegyzékre vonatkozó és ebből következő egyéb, a XI. fejezetben foglalt intézkedések az állami munkásbiztositási hivatalra nem terjednek ki; az állami munkásbiztositási hivatal az orvosszakértői véleményt a hivatalnál szervezett állami munkásbiztositási orvosi tanácstól szerzi be.

E tanács szervezéséről és ügyrendjéről külön rendelet intézkedik. Az eljárás során felmerülő költséget az állami munkásbiztositási hivatal erre a czélra szolgáló átalányából fizeti.

336. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának tárgyalásain az előadó ismerteti az ügyet, nevezetesen ő terjeszti elő a felek között felmerült jogvitát, a lefolytatott bizonyitás eredményét, majd felolvassa a felebbezéssel megtámadott határozatot, illetőleg annak felülbirálandó részét és előadja a felebbezés, illetőleg felfolyamodás rövid tartalmát.

A megjelent felek az előadás kiegészitése, esetleges helyesbitése czéljából felszólalhatnak; felszólalásuk azonban ismétléseket nem tartalmazhat és az előterjesztés az ügy érdemére szoritkozó szabatos rövidséggel eszközlendő; a felszólalás itt megjelölt törvényes korlátainak megóvása felett az elnök őrködik.

337. §. A hármas tanács, amennyiben nem a tárgyaláson felmerült kérdésben határoz, tárgyalás mellőzésével, ülésben hozza határozatait és az ülés határnapjáról a felek nem nyernek értesitést és ha megjelentek, fel nem szólalhatnak. Ebben az esetben az előadó a hármas tanács ülésében felolvassa a határozati tervezetet és ez a tervezet szolgál a hármas tanács tanácskozásának és határozatának alapja gyanánt.

Ellenben a hetes tanács által tárgyalt ügyekben határozati tervezet előzetesen nem készitendő és a hetes tanács határozatát az előadó utólag foglalja irásba.

338. §. A felebbezést és felfolyamodást a véghatározatot megelőző tárgyalás, illetőleg ülés befejezéséig vissza lehet vonni.

A visszavonás a tárgyaláson szóval, különben pedig az iratoknak az állami munkásbiztositási hivatalhoz való felterjesztése előtt a választott biróságnál, az iratok felterjesztése után az állami munkásbiztositási hivatalnál, szóval vagy irásban történik. A szóbeli visszavonásról jegyzőkönyv veendő fel. Visszavonás esetében a biróság a felebbezés, illetőleg felfolyamodás hatályát végzéssel megszüntnek nyilvánitja; ha perköltség viselésének kérdésében intézkedés teendő, itélettel határoz. (198. §.)

Az ily végzés, amennyiben a felebbezés, illetőleg felfolyamodás visszavonása a hetes tanács tárgyalásának megkezdése előtt lett előterjesztve, hármas tanácsban hozandó.

339. §. A pénztár, valamint az igényjogosult fél utólag, az állami munkásbiztositási hivatal tárgyalásának befejezéséig, kiterjesztheti felebbezését a választott biróság itéletével elbirált más igénypontokra is, ugyszintén a pénztár bármely igényjogosult fél felebbezése esetén, az igényjogosult fél pedig a pénztár felebbezése esetén az állami munkásbiztositási hivatal tárgyalásának befejezéséig utólag is felebbezéssel élhet a választott biróság itéletével elbirált bármely igénypontra nézve, tekintet nélkül arra, hogy az ő felebbezési határideje (220. §.) lejárt.

340. §. A felek az állami munkásbiztositási hivatal előtt oly tényállitásokat és bizonyitékokat is felhozhatnak, amelyeket az elsőbiróság előtt fel nem hoztak.

Tényállitásokra és okiratokra nézve az elsőbiróság előtt megtagadott vagy elmulasztott nyilatkozatokat az ál-

lami munkásbiztositási hivatal előtt pótolni lehet.

Ezekben az esetekben a biróság a tárgyalást elhalaszthatja és a felhozott uj tényállitást vagy bizonyitékot a másik féllel közölheti, ha ezt a tényállás felderitése czéljából szükségesnek látja.

341. §. Az állami munkásbiztositási hivatal elrendelheti, hogy az elsőbirósági eljárásban már felvett bizonyitás, ideértve a félnek személyes meghallgatását is, kiegészittessék vagy ismételtessék.

Az oly feleket és tanukat azonban, akik nem Budapesten vagy itt székhelylyel biró kir. járásbiróság vagy ezekkel szomszédos kir. járásbiróság területén laknak vagy tartózkodnak, az állami munkásbiztositási hivatal közvetlenül csak nyomatékos okból idézheti meg és ezek kihallgatása iránt rendszerint a lakó- vagy tartózkodóhelyük szerint illetékes kir. járásbiróságot kell megkeresnie. Egyébként a bizonyitásfelvételt, az előbb megjelölt eset kivételével, az ügy előadójára is, mint kiküldött biróra, bizhatja.

A kiküldött és megkeresett biró intézkedései ellen előterjesztés tehető az állami munkásbiztositási hivatalnál mindaddig, amig az ügyben érdemleges határozat nem hozatott.

Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya az előterjesztés felett hármas tanácsban (314. §.) határoz.

A választott birósági eljárás szabályai, eltérő rendelkezés hiányában, megfelelő alkalmazást nyernek, az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának eljárásában is.

342. §. Ha a választott biróság előtt a 205. §-ban megjelölt kiegészitő eljárás van folyamatban, az állami munkásbiztositási hivatal a kiegészitő itélet jogerőre emelkedéséig vagy az ez ellen benyujtott felebbezés beérkeztéig az eljárást hivatalból felfüggesztheti.

Az állami munkásbiztositási hivatal a 96. §-ban foglalt okból köteles az eljárást felfüggeszteni és az ott megjelölt intézkedéseket megtenni.

A jelen szakasz első bekezdésében megjelölt felfüggesztés kérdésében az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya hármas tanácsban, a második bekezdésben foglalt esetben pedig hetes tanácsban határoz.

343. §. A felülbirálási jogkör keretében az állami munkásbiztositási hivatal azokban a kérdésekben is határoz, amelyek az elsőbiróság előtt tárgyalva és eldöntve nem voltak.

344. §. Az állami munkásbiztositási hivatal az elsőbiróság itéletét végzéssel feloldja:

1. ha a választott biróság hatáskörét túllépve, oly ügyben hozott itéletet, amely a választott birósági eljárás utjára nem tartozik, vagy ha ügykörét túllépve, oly ügyben itélt, amely kizárólag a kir. itélőtáblák székhelyén szervezett választott biróságok ügykörébe (2. §.) tartozik;

2. ha a választott biróság nem volt szabályszerüen alakitva, ideértve azt az esetet is, ha jegyzőkönyvvezető vagy abban az esetben, amidőn ez kötelező, (T. 165. §.) orvosszakértő nem volt alkalmazva, továbbá ha az itélet hozatalában, vagy az annak alapjául szolgáló eljárási cselekményben elnök, ülnök, jegyzőkönyvvezető vagy szakértő gyanánt oly szakértő működött közre, aki e rendelet értelmében abban a minőségben alkalmazható nem volt (13., 15., 20., 167., 179. §§.);

3. ha az itélet hozatalában vagy az annak alapjául szolgáló eljárási cselekményben közreműködött elnök, ülnök, jegyzőkönyvvezető, szakértő érdekeltség okából kizárandó volt (24., 167., 180. §§.);

4. ha valamely félnek nem volt perbeli cselekvő képessége (36. §.), és törvényes képviselője mellőzve volt, vagy ha valamely fél helyett harmadik személy meghatalmazás nélkül járt el, a 46. §. esetén kivül.

Ha valamely fél törvényes képviselője gyanánt eljárt egyénnek ez a minősége kétessé válik (36., 46. §§.), ugyszintén ha a fél helyett valaki meghatalmazás nélkül járt el, az állami munkásbiztositási hivatal e hiányok pótlása végett az iratokat a választott birósághoz visszaküldi.

Ha e hiányok nem pótolhatók, illetőleg kiderül, hogy az eljárt egyén nem törvényes képviselője, illetőleg nem meghatalmazottja a félnek, ugy az eljárt választott biróság itélete ebben az esetben is végzéssel feloldandó.

A 4. pontban megjelölt hiányok jóváhagyással az állami munkásbiztositási hivatal előtt is orvosolhatók.

A választott biróság felfolyamodással megtámadott végzése, a jelen §-nak megfelelő esetekben, szintén feloldandó.

Az állami munkásbiztositási hivatal a jelen §-ban megjelölt hiányokat hivatalból veszi figyelembe, mindazokban az esetekben, midőn a felebbezést vagy felfolyamodást mint elkésettet vagy törvényben kizártat nem utasitotta el, azonban a 24. §. *e)* pontjában megjelölt okok csak akkor vehetők figyelembe, ha azon az alapon a fél már a választott biróság előtt lefolyt eljárásban is kifogással élt és ezen az alapon felebbezett is.

345. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya határozatának hozatalában csak az a biró vehet részt, aki az alapul szolgáló tárgyaláson vagy tanácsülésben ebben a minőségben jelen volt.

346. §. A tanácskozás és a szavazás nem nyilvános. A határozatok általános szótöbbséggel hozatnak; szavazategyenlőség esetében az elnök dönt. (T. 179. §.)

A határozathozatal módjára nézve a 196. §-ban megjelölt szabályok irányadók, azzal az eltéréssel, hogy a szavazás sorrendje az, hogy először az előadó összegezi az ügy állását és előadja és indokolja véleményét; ezt követi a másik állandó birói tag indokolt véleménynyilvánitása, azután pedig hetes tanácsban a nem állandó birói tagok szavazatai, belátásuk szerint indokolással vagy anélkül; az elnök mindig utolsó gyanánt szavaz.

347. §. Az itélet és a végzés mindenkor azonnal kihirdetendő, akként, hogy az elnök felolvassa a határozatnak a kihirdetés előtt lényegileg irásba foglalandó rendelkező részét; az indokolás lényege szóval adandó elő.

Az állami munkásbiztositási hivatalnál is indokolandók azok a végzések, amelyek a 209. §-ban vannak felsorolva, különösen pedig a felfolyamodás elintézése tárgyában hozott végzések.

348. §. A kihirdetés után irásba foglalt itéletnek a 201. §-ban megjelölt lényeges kellékekkel kell birnia, annak kifejezésével, hogy az itéletet Ő Felsége a király nevében a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal hozta.

A másodfoku itélet azonban az indokolásban a tényállás előadásánál az elsőfoku itélet indokolására is hivatkozhatik.

Ugyancsak Ő Felsége a király nevében hozza a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal azokat az érdemleges végzéseit, amelyekkel az eljárás befejezést nyer, vagy amelyekkel a választott biróság önálló felfolyamodással megtámadott végzéseit felülbirálja.

349. §. A végzéseknek és itéleteknek az előadó által szerkesztett irásbeli fogalmazványát az vizsgálja felül és adja ki, aki a tanácsban elnökölt. A felülvizsgálat a fogalmazvány szerkezetére és irályára, továbbá arra terjed ki, hogy az a hozott határozatnak megfeleljen. Ha a határozat és indokai szövegezésére nézve az elnök és előadó között nézeteltérés merül fel, a vita annak a tanácsnak döntése alá bocsátandó, amely a határozatot hozta.

350. §. Az itéletet és végzést az elnök és az előadó irják alá.

A kiadmányokat az elnök és az előadó aláirásával és a hivatal pecsétjével kell ellátni.

351. §. A határozatba becsuszott hibák kijavitására nézve a 204. §. nyer alkalmazást.

352. §. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya az eljárást befejező, illetőleg a felebbvitelt elintéző határozatának meghozatala után az összes iratokat megküldi a választott biróságnak; az iratokhoz a határozat annyi kiadmánya csatolandó, hogy egy példány az iratok-

nál maradjon, a többi példány pedig a felek mindegyikének jusson.

A befejező, illetőleg a felebbvitelt elintéző határozat fogalmazványa, valamint a tanácskozásokról felvett külön jegyzőkönyvek, végül a választott biróság által felterjesztett kiadmány (224., 233. §§.) az állami munkásbiztositási hivatalnál visszatartandók.

353. §. Az állami munkásbiztositási hivatal határozatai meghozatalukkal jogerőre emelkednek, azonban az érdemleges határozat előkészitését tárgyazó, bizonyitásfelvételt mellőző vagy elrendelő végzéseihez a hivatal nincs kötve.

A kihirdetett határozatok legfeljebb nyolcz nap alatt irásba foglalandók és további nyolcz nap alatt a választott biróságnak leküldendők.

A határozatoknak a felek részére való kézbesitése iránt a választott biróság elnöke intézkedik és pedig a leérkezéstől számitott nyolcz nap alatt (T. 181. §.), ugyanazok a szabályok szerint, amelyek a választott biróság határozatainak kézbesitésére irányadók. (291—295. §§.)

354. §. A teljesitési határidőt a 211. §. állapitja meg. Ennek kezdőpontja az állami munkásbiztositási hivatal határozatára nézve a határozat kézbesitési napja. Ha azonban valamely fél jelen volt a határozat kihirdetésénél, ennek teljesitési kötelezettsége a kihirdetéstől kezdődik.

355. §. Ha az állami munkásbiztositási hivatal az itéletben a felebbezési kérelem valamely részéről, vagy perköltség viseléséről, oly esetben, midőn ez kötelező (198. §.), nem intézkedett, bármelyik fél kérheti az itélet kiegészitését.

A kiegészitési kérelmet az iratok visszaküldése előtt az állami munkásbiztositási hivatalnál, az iratok visszaküldése után pedig a kézbesitéstől számitott nyolcz nap alatt, vagy az állami munkásbiztositási hivatalnál, vagy az eljáró választott biróság elnökénél lehet benyujtani, vagy szóval előadni.

A később beadott kiegészitési kérelem az állami munkásbiztositási hivatal által, hármas tanácsban hozott határozattal elutasitandó.

Az állami munkásbiztositási hivatal a kellő időben előterjesztett kiegészitési kérelem tárgyában érdemlegesen határoz és a kiegészitési kérelemnek helyt adva, itéletet, vagy azt elutasitva, végzést hoz.

A kiegészitési kérelem felett ugyanazokból a tagokból alakitott tanács tárgyal és határoz, akik a kiegészittetni kért itélet hozatalában részt vettek. Ha a tárgyaláson a tanács valamely tagja nyomós okból nem vehet részt, ugy szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt; ilyenkor a jegyzőkönyvben meg kell okolni a tanács tagjának elmaradását. A tárgyalás és a határozat csak a kiegészités kérdésére és a jogvita el nem intézett részére szoritkozhatik.

III. Rész.

XIX. FEJEZET.

Ujrafelvételi eljárás.

356. §. A jogerős itélet ujrafelvételi keresettel megtámadható:

1. ha az itélőbiróság nem volt szabályszerüen alakitva;

2. ha az itélet hozatalában e rendeletnél fogva kizárt biró vett részt, feltéve, hogy ez az akadály kizárási kifogással vagy felebbvitellel sikertelenül nem volt érvényesitve;

3. ha az itélet hozatalában oly biró vett részt, aki érdekeltség okából kizáratott;

4. ha valamely félnek perbeli cselekvőképessége nem volt és törvényes képviselőjét mellőzték;

5. ha valamely fél nevében harmadik személy meghatalmazás nélkül járt el, kivéve a 46. §. eseteit;

6. ha az itélet hozatalában oly biró vett részt, aki a perben hivatali kötelességét valamelyik féllel szemben a büntető törvény alá eső módon megszegte;

7. ha a fél az alapperben az ellenfélnek vagy másoknak a büntető

törvények szerint tilos cselekménye miatt lett pervesztessé;

8. ha a fél az ügyben korábban hozott itéletet mutat fel, amely az alapperben nem volt használva;

9. ha a fél oly tanut, okiratot, ideértve a birói és közigazgatási határozatokat is, vagy szemletárgyat hoz fel, amely az alapperben nem volt használva és amely részére az ügy érdemében kedvezőbb határozatot eredményezett volna.

357. §. A 356. §. 1., 2. és 3. pontjai alatt felsorolt okokból ujrafelvételnek csak akkor van helye, ha a fél az ujrafelvételi okot az alapperben felebbvitellel hibáján kivül nem érvényesithette.

A 356. §. 6. és 7. pontja alapján ujrafelvételnek csak akkor van helye, ha a büntetendő cselekményt a büntető biróság jegerejü itélete megállapitotta vagy ha a büntető eljárás más okból nem inditható meg vagy nem eredményezett elitélést, mint a bizonyitékok hiánya okából (például: elévülés, a tettes halála, magáninditvány meg nem tétele).

Ha a pénztár időközben ujabb kártalanitási eljárás (T. 94. §.) alapján, vagy az igényjogosultak számának változása okából (T. 74. §.) uj határozatot hozott, az ujrafelvétel csak e határozat hatályát megelőző időre terjedhet ki, ha csak az uj határozat ujrafelvétele is nem kéretett.

358. §. A jogerős itélet azon az alapon is megtámadható, hogy az ujrafelvételi okok valamelyike az ügyben megelőzőleg hozott határozat ellen forog fenn, feltéve, hogy az itélet e határozaton alapul.

359. §. Az ujrafelvételi kereset a választott biróság jogerős itélete ellen ugyanannak a választott biróságnak elnökénél, az állami munkásbiztositási hivatal jogerős itélete ellen pedig az állami munkásbiztositási hivatalnál adandó be.

360. §. Az ujrafelvétel határideje három hónap. Ez a határidő záros és az itélet jogerőre emelkedésének napjától számitódik; ha pedig a fél az ujrafelvételi okról csak később nyer tudomást vagy pedig csak később jutott abba a helyzetbe, hogy azt érvényesithesse, attól a naptól, amelyen tudomást nyert róla, vagy pedig érvényesithette volna. Ujrafelvételnek öt évvel az itélet jogerőre emelkedése után nincs helye.

361. §. Az ujrafelvételre nézve, amennyiben a jelen fejezetben felvett rendelkezésekből más nem következik, azok a szabályok alkalmazandók, amelyek az alapperbeli eljárásra nézve irányadók.

362. §. Az ujrafelvételi keresetnek magában kell foglalnia a megtámadott itélet megjelölését és az ujrafelvétel kijelentését; ezenfelül a tárgyalás előkészitése végett előadandók azok a tények, amelyek az ujrafelvétel záros határidejének megtartását igazolják, valószinüvé tételük eszközeivel, továbbá közlendő az ujrafelvételi ok és határozott kérelem, mind a megtámadott itélet hatályon kivül helyezése, mind pedig az alapperbeli itélet helyett hozandó ujabb itélet tekintetében, a kereset megalapitására szolgáló tényekkel és bizonyitékokkal együtt.

Ha valamely beadványból kitünik, hogy ujrafelvétel elrendelésére irányul, azonban a jelen §-ban megjelölt kellékeket nélkülözi, a fél a hiányok pótlására felhivandó; ha az e végett kitüzött záros határidőben a fél a hiányt nem pótolja és az ujrafelvétel elrendelésére alapul szolgáló adatok hivatalból sem állapithatók meg, a kereset végzéssel elutasitandó.

363. §. A választott biróság elnöke, illetőleg az állami munkásbiztositási hivatal, a 360. §-ban meghatározott öt év eltelte után beadott ujrafelvételi keresetet végzéssel elutasitják.

Ha a fél a választott biróság előterjesztés alapján hozott végzése ellen felfolyamodással él, az állami munkásbiztositási hivatal ebben, mint az előbbi bekezdés esetében, hármas tanácsban (314. §.) határoz.

Ha a további eljárás során tünik ki, hogy az ujrafelvétel nem törvényes időben volt meginditva, vagy hogy törvényes feltételei hiányoztak, az ujrafelvételi kereset itélettel utasitandó el.

Azokat a tényeket, amelyek az ujrafelvétel záros határidejének megtartását igazolják, elég valószinüvé tenni. (360. §.)

364. §. Az alapper, amennyiben az ujrafelvétel oka következtében szükséges, ujból tárgyalandó és pedig rendszerint az ujrafelvétel kérdésével együtt.

Az ujrafelvétel folytán hozott itéletben a 198. §. eseteiben a perköltségről is határoz a biróság és pedig az eset körülményei szerint az alapper költségeiről is.

365. §. A választott biróságnak az ujrafelvételi eljárás során hozott határozatai ellen felebbezésnek, illetőleg felfolyamodásnak az alapperbeli eljárás korlátai között van helye.

IV. Rész.

XX. FEJEZET.

Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának teljes ülései és elvi határozatai.

366. §. Ha az állami munkásbiztositási hivatal elnöke azt tapasztalja, hogy valamely elvi kérdésben ellentétes határozatok hozattak, vagy ha valamely tanács többsége valamely elvi kérdésben el akar térni a birói osztály tanácsai által addig követett gyakorlattól, az elnök a birói osztály teljes ülésének megtartása iránt intézkedik. Ily esetben a tárgyalás az elvi határozat meghozataláig felfüggeszthető.

367. §. Az állami munkásbiztositási hivatal elnöke intézkedik, hogy az ellentétes határozatok alapját képező ügyekre vonatkozó iratok, ha azok még el nem küldettek, visszatartassanak, ha pedig már nincsenek az állami munkásbiztositási hivatalnál, ugy intézkedik azok felterjesztése iránt; ezek után az elvi kérdést megszövegezteti és a teljes ülés határnapját kitüzi és pedig olyképen, hogy a szövegezett kérdés átvétele és a teljes ülés határnapja között mintegy harmincznapi időköz legyen.

Ha a teljes ülés határnapjának kitüzése után valamely tanácsban az ügy elintézése a teljes ülésben eldöntendő elvi kérdéstől függ, a tanács elnöke az ügy elintézését a teljes ülési határozat meghozataláig felfüggesztheti.

368. §. A teljes ülésbe meghivandók a hivatal birói osztályának összes állandó tagjai, a nem állandó tagok közül pedig ugyanannyi munkaadó és ugyannyi munkás, ahányan az állandó tagok vannak; a nem állandó tagok elsősorban lehetőleg ama szakmához vagy ezzel rokonszakmához tartozó munkaadók és munkások közül hivandók be, akiknek foglalkozási körében az elvi döntést igénylő eset felmerült.

Ha az állandó tagok közül egy vagy több a teljes ülésben meg nem jelenik, a nem állandó tagok közül és pedig mind a munkaadók, mind a munkások közül ugyanannyi tag sorshuzás utján elbocsátandó és a teljes ülés mindenkor egyenlő számu állandó tagból, nem állandó munkaadói és ugyanannyi munkástagból alakitandó.

A teljes ülés csak akkor határozatképes, ha az állandó tagoknak legalább kétharmada jelen van.

369. §. A teljes ülés összehivásakor az állami munkásbiztositási hivatal elnöke kijelöli azt a birót, aki a teljes ülésben az ügyet előadja. Előadóul rendszerint azt a birót kell kijelölni, aki az elvi kérdés alapjául szolgált ügy előadója volt.

Az előadó köteles inditványát a 367. §. első bekezdése szerint megállapitott időköz első felében a hivatal elnökének átadni.

Az elnök az előadói inditványt sokszorosittatja, és a teljes ülés minden tagjával haladéktalanul közli; egyszersmind gondoskodik arról, hogy a teljes ülés tagjai az ügy iratait megtekinthessék.

370. §. A kérdés szövegére és az előadói inditványra a teljes ülés minden tagja tehet észrevételt, amelyet a hivatal elnökének legalább három nappal a teljes ülés előtt irásban mutat be.

371. §. A teljes ülés nem nyilvános.

A teljes ülésen az előadó ismerteti az ügy állását és a netalán már hozott ellentétes határozatokat indokaikkal együtt; előadja a kérdés szövegére és eldöntésére vonatkozó javaslatát és indokait, végül ismerteti a 370. §. értelmében beadott észrevételeket.

A teljes ülés tagjai jelentkezésük sorrendjében szólalnak fel.

A teljes ülés először a kérdés szövegét állapitja meg, azután tárgyalja a kérdés eldöntésére vonatkozó javaslatot.

372. §. A szavazás ugy történik, hogy előbb a birói osztály állandó tagjai rangidősebb sorrendben, azután a munkaadó és munkástagok felváltva és mindkét csoporton belül külön megállapitott életkorbeli idősbség sorrendjében szavaznak; utoljára a teljes ülés elnöke szavaz.

A határozat szótöbbséggel hozatik. A szavazatok egyenlősége esetében az a javaslat emelkedik határozattá, amelyhez szavazatával a teljes ülés elnöke járult.

Teljes ülési határozatok megváltoztatásához a teljes ülés jelenlévő tagjai kétharmadrészének szavazata szükséges.

A szavazás befejeztével az elnök a határozatot kihirdeti és szövegezésére két tagot küld ki a teljes ülésnek azok az állandó birói tagjai sorából, akik a határozattá emelt véleményhez hozzájárultak; ha az előadó is ezek közé tartozik, ugy a szövegezésre kiküldött két tag egyike az előadó. A kiküldött szövegezők a teljes ülés jegyzőjét jegyző gyanánt alkalmazhatják. A szövegezők a teljes ülési határozatot kimeritő indokolással ellátni kötelesek.

373. §. A szövegezés megtörténtével az elnök a határozat hitelesitésére a teljes ülést követő legfeljebb tizenöt napra hitelesitő ülést tüz ki és arra a két szövegező tagot, továbbá a birói osztály összes állandó tagjait és a teljes ülésen részt vett egy munkaadó és egy munkás nem állandó tagot a bizottsági szöveg közlésével meghivja.

A hitelesitő ülésben az elnököl, aki azon a teljes ülésen elnökölt, amelyben a határozatot hozták; akadályoztatása esetében pedig őt a hivatal másik elnöke helyettesiti.

374. §. A teljes ülésről, valamint a hitelesitő ülésről külön-külön jegyzőkönyvet kell késziteni.

A hitelesitő ülés jegyzőkönyvébe be kell venni a határozatot, az indokolással együtt, teljes szövegében.

A teljes ülés jegyzőkönyvét az elnök és a jegyző irják alá, a hitelesitő ülés jegyzőkönyvét pedig ezenfelül a határozatot szövegező tagok is.

375. §. Az itt felhozottakon kivül a teljes ülés menetére, a tanácskozásra és a szavazásra nézve irányadók a 346. §-ban és 196. §-ban felvett szabályok.

376. §. A hitelesités után a felmerült kérdés alapjául szolgáló és esetleg még elintézetlen ügy (366. §.), valamint a netalán függőben tartott hasonló természetü ügyek (367. §.) az illető tanács legközelebbi tárgyalásán elintéztetnek és a hivatal elnöke gondoskodik, hogy a választott biróságoktól beszerzett ügyiratok illetékes helyükre visszaküldessenek.

377. §. A birói osztály teljes ülésének határozatait e czélra szolgáló bekötött, laponként folyószámmal ellátott és zsinórral átfüzött külön döntvénykönyvbe kell bevezetni. A zsinór végeit hivatalos pecséttel a könyv boritékához kell erősiteni és erre az állami munkásbiztositási hivatal elnöke a könyv lapjainak számát is tartalmazó hitelesitő záradékot vezet.

A döntvénykönyvbe folyó arabs szám alatt előbb az elvi kérdést aláhuzva, azután a határozatot és végül az indokolást szószerint be kell irni.

Ha a birói osztály valamelyik teljes ülési határozatát ujabb teljes ülési határozattal megváltoztatta, azt a megváltoztatott határozatnál, a megváltoztató határozat keltének és folyószámának megjelölésével, fel kell tüntetni.

A könyvben vakarni vagy törölni nem szabad. Igazitás esetében a hibás szót vagy szavakat vörös tintával kell áthuzni és a megfelelő igazitást a könyv illető lapjának szélére kell jegyezni. Azt, hogy a bevezetésnél milyen igazitás történt, az aláirás előtt pontosan meg kell emliteni.

A teljes ülési határozatot a döntvénykönyvben a hitelesitő elnök és jegyző irják alá.

Ha a döntvénykönyv megtelt, azt le kell zárni és a kötet számának kitételével uj döntvénykönyvet kell nyitni.

A döntvénykönyvhöz betürendes tárgymutatót kell késziteni.

A döntvénykönyv a hivatal elnökének felügyelete alatt őrzendő.

378. §. A teljes ülési határozatok a Munkásbiztositási Közlönyben közzéteendők.

379. §. Ha valamely tanács valamely ügyben hozott határozatát elvi jelentőségünek mondja ki, a tanács elnöke az előadói iv első lapjára az »Elvi« szót feljegyzi és a határozatot a Munkásbiztositási Közlönyben külön sorszámozással, név és hely elhagyásával, közzétételi, még pedig megfelelő esetben annak kiemelésével, hogy a hozott határozat valamely korábbi elvi határozattól eltér.

V. Rész.

XXI. FEJEZET.

Vegyes és záró rendelkezések.

380. §. E rendelet alapján kiszabott pénzbirságok és pénzbüntetések közigazgatási uton, a közadók módjára hajtatnak be és az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárba folynak be, amely azokat külön kezeli.

E birság- és büntetéspénzek pénztári kórházak, üdülőtelepek és szanatóriumok létesitésére szolgálnak és más czélra nem használhatók fel. (T. 192. §.) Kivétetnek e szabály alól a 81. §. alapján ügyvédek ellen kiszabott birságok, amelyek az illető ügyvédi kamarának az 1874: XXXIV. t.-cz. 106. §-a szerint megjelölt czélra átszolgáltatandók.

381. §. A pénzbüntetéseknek elzárásra való átváltoztatása az azt kiszabó hatóság hatáskörébe tartozik.

A pénzbüntetés kiszabását tartalmazó végzésben mindig meghatározandó az elzárás tartama, amelyre a pénzbüntetés, behajthatatlansága esetén, átváltoztatandó.

Ha az átváltoztatás utólag, külön végzésben történik, ez ellen felfolyamodásnak csak abban az esetben van helye, amidőn felfolyamodás használható az ellen a végzés ellen, amely a pénzbüntetést kiszabta.

A pénzbüntetés átváltoztatására és az elzárás végrehajtására nézve az 1879: XL. t.-cz. rendelkezései irányadók. Az elzárásbüntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedése után, jogerősségi záradékkal ellátva, haladéktalanul megküldendő végrehajtás végett az elitélt lakó- vagy tartózkodóhelye szerint illetékes kir. ügyészségnek vagy kir. járásbiróság mint büntető biróságnak. Az elzárás végrehajtása által felmerült költségeket, ha ezek behajthatatlanoknak mutatkoznak (1890: XLIII. t.-cz. 14. §.) a kereskedelemügyi tárcza az igazságügyi tárczának megtériti.

A pénzbirság elzárásra nem változtatható át.

382. §. A jelen rendelet 27., 81., 127., 133., 172., 326., 327. és 334. §-okban foglalt azokban az esetekben, amidőn az ott megjelölt egyének költségekben elmarasztaltatnak, ezek a megállapitott költségek szintén közigazgatási uton, a közadók módjára hajtandók be. (T. 161. §.)

Ezek a költségek, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár igazgatási költségei javára számolandók el. (T. 115. §.)

383. §. A választott birósági eljárás során hozott határozatok végrehajtása, a 380—382. §-okban felsorolt esetek kivételével, a marasztaltra nézve illetékes kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik. (T. 167. és 179. §§.)

A végrehajtás elrendelése iránt a kérelem a választott biróságnál terjesztendő elő, amely a kérvényt, illetőleg a kérelemről felvett jegyzőkönyvet, az alapjául szolgáló határozat jogerősségének megállapitása után, a jogerős határozat kiadmányával együtt megküldi a végrehajtás elrendelésére illetékes biróságnak.

384. §. A jelen rendeletben előforduló »katonai« szó a hadseregre, a hadi tengerészetre, a honvédségre, a népfelkelésre és a csendőrségre vonatkozik.

385. §. A jelen rendelet kibocsátása napján lép életbe.

Oly pénztári kártalanitási határozatokra nézve, amelyek a jelen rendelet életbelépése előtt hozattak, az ebben megállapitott jogorvoslati határidők a rendelet életbelépésének napjától számitódnak.

386. §. A választott biróságok első izben kinevezett elnökeinek és helyettes elnökeinek működési időtartama az 1910. deczember 31. napján jár le; az első izben összeállitott orvosi sorjegyzék hatálya 1908. deczember 31. napján végződik; a választott biróságok ülnökei és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjai és póttagjai az illető önkormányzati szervek egyéb közegeivel együtt, ezek általános választása alkalmával választandók.

Megjegyzés: Az ezen rendeletben felhivott iratminták a »Munkásbizt. Közlöny« 809—866. lapjain közöltvék.

49401. sz.
1908. jun. 4-én.

Keresk. ministeri rendelet

a választott bírósági ülnökök és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagjainak járó átalányok és utiköltségek tárgyában.

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. t.-cz. 160. §-ában nyert felhatalmazás alapján a választott birósági ülnökök és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagjai által felszámitható átalány összegét és az utiköltségek számitásának kulcsát az állami munkásbiztositási hivatal meghallgatása után a következőkben állapitom meg:

1. §. A választott biróságok ülnökei és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjai tárgyalásokon való közreműködésükkel szenvedett idővesztességük czimén átalányban részesülnek.

A nem helyben, illetőleg a község belterületén kivül lakó ülnökök és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagjainak utiköltségei, valamint a választott birói teendők ellátása következtében netán elveszitett napibérei megtérittetnek.

2. §. Az átalány összege azoknál a választott biróságoknál, melyek nem kir. itélőtáblai székhelyen vannak szervezve, naponként 6 korona, azoknál a választott biróságoknál, a melyek kir. itélőtáblai székhelyen vannak szervezve, naponként 8 korona, az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályánál pedig naponként 10 korona.

3. §. Az átalány a tárgyalási napok száma szerint fizetendő, tekintet nélkül arra, hogy az elfoglaltság az egyes napokon mennyi időt igényelt. Azoknak az ülnököknek és nem állandó tagoknak, akik nem laknak azon a helyen, ahová a választott biróság, illetőleg az állami munkásbiztositási hivatal által ebben a minőségben meghivattak, az utazáson töltött napok után is jár az átalány.

4. §. Azok az ülnökök és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának azok a nem állandó tagjai, akiket a biztositott alkalmazottak választottak meg, a választott birói teendők ellátása következtében netalán elveszitett napibérekért való kárpótlásra igénynyel birnak.

5. §. Napibérkárpótlás az alkalmazottnak csak arra az időre jár, amelyet rendes munkaidejéből tényleg elmulasztott a tárgyalás és az esetleges utazás ideje alatt; a napibérkárpótlás összegének megállapitásánál az az összeg irányadó, amely az alkalmazottnak munkaadójánál tényleg élvezett napibéréből a tényleges mulasztás idejére esik.

6. §. A napibérkárpótlás helyes megállapitása czéljából az elmulasztott napibérek bizonyitandók; kivételesen és szükség esetén az elnök, az ülnököt, illetőleg nem állandó tagot letett hivatali esküjére való figyelmeztetéssel kikérdezi és erről jegyzőkönyvet vesz fel.

7. §. A választott biróságok ülnökei, továbbá az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjai utiköltségeik megtéritésére akkor birnak igénynyel, a midőn a biróság meghivása folytán, annak tárgyalásán, saját lakóhelyükön kivül vesznek részt.

8. §. A 7. §-ban megjelölt személyek utazási költség fejében csak a vasuton vagy hajón való utazás költségeit számithatják fel azokra az utvonalakra, amelyeken e közlekedési eszközök valamelyikét lehet használni, ha ezek használatával időmegtakaritás és ez

által az átalánynál, napibérkárpótlásnál megtakaritás érhető el.

9. §. Vasuton a II., hajón pedig az I. osztály szerint való menetár számitható fel.

A gyorsvonat mindazokban az esetekben felszámitható, amelyekben annak használata folytán időmegtakaritás és ez által az átalánynál, napibérkárpótlásnál megtakaritás érhető el.

10. §. Ha az utazás vasuton vagy hajón történik és a tárgyalásokon való elfoglaltság három napon tul terjed, 50 kg. sulyu podgyász szállitási dijának megtéritése igényelhető.

A magyar államvasutakon, ahol a vonalszakasz-dijszabás szerint a podgyász viteldija 1—50 kg. között egy és ugyanabban az összegben van megállapitva s ez a dij minden darab podgyász után külön-külön fizetendő, a podgyászszállitási dij csak egy darab podgyász után számitható fel.

11. §. Ha az utazás vasuton vagy hajón történik, a kiindulási ponttól a vasuti vagy hajóállomásig és onnan vissza bérkocsi, illetőleg az ezért járó kocsibér igényelhető, és pedig oly városokban vagy községekben, amelyekben a bérkocsidijak szabályozva vannak, a dijszabás szerint, ellenben ott, ahol az illető utra a bérkocsidij hatóságilag szabályozva nincsen és az ut hossza legalább 4 km.-t tesz, a megfelelő fuvarpénz, egyéb esetben pedig 2 korona bérkocsidij számitható fel. A bérkocsidijakat igazoló hatósági bizonyitvány bérkocsidijszabályzatnak tekintetik.

Kiindulási pont az a hely, ahonnan az illető utra kel, illetve ahová visszaérkezik, tehát az illetőnek lakása.

12. §. Azokon a helyeken, ahol a kocsi belsejében el nem helyezhető podgyász után a bérkocsidijszabás szerint külön dijak fizetendők, három napon túl terjedő utazásoknál egy vagy két darab podgyász után e külön dijak is felszámithatók.

13. §. A bérkocsidijon felül mellékilletmény gyanánt a podgyász kézi vitelbére is jár.

A podgyászvitelbér az utazási idő tartamára való tekintet nélkül és pedig induláskor a bérkocsitól a vasuti kocsiig vagy hajóig, érkezéskor a vasuti kocsitól vagy hajótól a bérkocsiig minden egyes vitel után 40 fillérben állapittatik meg. Ugyanily vitelbér számitható a csatlakozási pályaudvarokon egyik vonatról a másikra való átszállás alkalmával is, vagy ha az átszállás közlekedési akadályok folytán válik szükségessé.

14. §. Ha a vasutat vagy a hajót nem lehet használni, mert az utazás sürgős voltánál fogva bizonyos időre határozott indulás be nem várható, vagy pedig, ha a vonat vagy hajó rendes közlekedésében elemi vagy egyéb közbejött akadályok miatt zavar vagy megszakitás állott be, vagy ha végül a vasut vagy hajó használata, mivel állomásuktól vagy állomásukhoz külön bérkocsi használata igényeltetnék, költségesebb volna a közvetlenül tengelyen való utazásnál, az ülnök vagy az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagja tengelyen utazhatik és a szabályszerü fuvarpénzek megtéritésére igényt tarthat; ebben az esetben azonban az okok, amelyek a vasut vagy a hajó használatát gátolták, hitelesen igazolandók.

15. §. Ha a hivatalos utazás alkalmával sem vasut, sem hajó nem használható, miriaméterenként 4 korona fuvarpénz igényelhető.

16. §. Ha a vámvonalon belül, vagy kivül eső oly helyre történik az utazás, hová közuti vasut, vagy helyi hajó közlekedik, ebben az esetben csak azoknak a költségeknek megtéritése igényelhető, amelyek a most megjelölt közlekedési eszközök használatáért fizettetnek.

De ha e közlekedési eszközök megállóhelyei a kiindulási ponttól, illetve a tárgyalás szinhelyétől 1 kilométernél távolabbra esnek, akkor kocsibér jár.

17. §. A vámvonalakon, illetve a község belterületén belül bérkocsidij csak abban az esetben jár, ha a távolság a kiindulási ponttól 2 kilométert meghalad, közuti vasut, vagy helyi hajó pedig nem használható.

A kocsibér az illető helyen érvé-

nyes dijszabás szerint állapitandó meg.

18. §. Azokban az esetekben, midőn bérkocsi, illetve kocsibér felszámitása jogos, olyan helyeken, ahol egyfogatu bérkocsi közlekedik, csak ilyen számitható fel.

19. §. A netán fizetett utvám vagy hidpénz megtéritendő.

20. §. A 16—19. §-okban foglalt rendelkezések azokra a helybenlakó ülnökökre és nem állandó tagokra is alkalmazást nyernek, akik a választott biróság, illetőleg az állami munkásbiztositási hivatal által ebben a minőségükben a biróság székhelyére, avagy a székhelyen kivül foganatositandó helyszini szemlére, avagy a székhelyen kivül megtartandó tárgyalásra meghivattak.

21. §. A választott birósági ülnökök és a munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagjainak átalányát, utiköltségét és esetleges napibérkárpótlását jelen szabályzat keretén belül a választott biróság elnöke állapitja meg és minden ülnöknek a tárgyalás befejeztével külön utalványt ad a kerületi munkásbiztositó pénztárhoz a részére megállapitott dijakról, amely dijakat a pénztár haladéktalanul kifizetni tartozik.

22. §. A biróság székhelyén kivül lakó behivott ülnök és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztálya nem állandó tagja irásbelileg a biróság elnökétől előleget is kérhet, amely előleg az előreláthatólag felmerülő utiköltség, átalány és napibérkárpótlás kétharmadát meg nem haladhatja.

A biróság elnökének utalványa alapján a kerületi munkásbiztositó pénztár az előleget a kérelmező fél költségére (postán, távirati uton stb.) megküldeni tartozik.

23. §. A netalán felvett előleg a jelen szabályzat értelmében kiszabandó illetményekből haladéktalanul levonandó.

24. §. Az utiköltségre, átalányra és napibérkárpótlásra vonatkozó igények megszünésüknek és az igazolás kizárásának terhe alatt, az ülés berekesztése alkalmával, vagy ettől számitott nyolcz nap alatt jelentendők be.

25. §. Jelen rendelet határozmányai csakis a magyar szent korona országainak területén lakó magyarországi, tehát nem egyuttal a Horvát-Szlavonországokban működő választott birósági és a budapesti állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának ülnökeire és az azok által igényelhető utiköltség, napibérkárpótlás és átalány megtéritésére nyernek alkalmazást.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárnak

ALAPSZABÁLYAI.

(Jóváhagyatott a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal által 1908. évi julius hó 15-én.)

I. FEJEZET.

A pénztár czime, székhelye, területe és feladatai.

1. §. Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár az 1907 : XIX. t.-cz. alapján betegség és baleset esetére biztositott alkalmazottak és azok munkaadóinak önkormányzati alapon álló szervezete (T. 103. §.), mely a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal által jóváhagyott alapszabályai szerint működik (T. 105. §.); mint ilyen, jogi személy, kötelezettségeket vállalhat és jogokat szerezhet (T. 116. §.).

2. §. A pénztárt hatóságok és harmadik személyek irányában törvény, illetve alapszabályszerű hatáskörükben az igazgatósági elnök és az ügyvezető igazgató, illetve helyetteseik együttesen képviselik. E képviseleti jog azokra a jogügyletekre is kiterjed, melyekre más törvény szerint külön felhatalmazás szükséges. (T. 116. §.)

A pénztár képviseletével egyes ügyekben vagy az ügyek bizonyos csoportjában az elnök és igazgató, illetve helyetteseik együttes aláirásával ellátott meghatalmazással központi tisztviselőjét, valamelyik helyi szervet, vagy ennek tisztviselőjét, vagy ügyvédet is megbizhat.

3. §. A pénztár czime: Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár.

Székhelye: Budapest. (T. 99. §.)

Működési területe: A magyar államnak az 1907 : XIX. t.-cz. hatálya alá eső területe, Horvát-Szlavonországok kivételével.

Pecsétje: a pénztár czime és az alakulási év (1907).

Ügykezelési nyelve: a magyar.

4. §. A pénztár czélja tagjait betegség és baleset esetén az 1907 : XIX. t.-czikkben és a jelen alapszabályokban meghatározott támogatásban részesiteni, azon módok és eszközök igénybevételével, melyeket az 1907. évi XIX. t.-cz. 100. §-a felsorol. Ezen kivül közreműködik a munkásegészségügyi viszonyok javitásán és a balesetelháritás tökéletesitésén.

II. FEJEZET.

A tagság.

1. A tagság nemei, kezdete, tartama és megszünése.

5. §. A pénztár tagjai:
I. kötelezettek,
II. önkéntesek.

I. Kötelezett tagok.

6. §. 1. Az 1907 : XIX. t.-cz. 1., 2. §§. alapján betegség esetére biztositási kötelezettség alá eső személyek nemre, korra és honpolgárságra tekintet nélkül, amennyiben az országos pénztár területén foglalkoznak;

2. az 1907 : XIX. t.-cz. 1., 2. §-ai alapján betegség esetére biztositási kötelezettség alá eső magyar honos személyek nemre és korra tekintet nélkül, ha belföldi üzem állandóan vagy ideiglenesen az országos pénztár területén kivül foglalkoztatja őket, hacsak nincsenek már annak az államnak törvényei szerint biztositva, amelynek területén hivatásukat teljesitik;

3. az 1907 : XIX. t.-cz. 3. §. és az e §. utolsó bekezdése alapján kibocsátható kereskedelemügyi ministeri rendeletek szerint baleset esetére biztositási kötelezettség alá eső magyar honosságu személyek, a nemre, a korra és a bér vagy a fizetés nagyságára tekintet nélkül, amennyiben az országos pénztár területén foglalkoznak, vagy pedig belföldi üzem állandóan vagy ideiglenesen az országos pénztár területén kivül foglalkoztatja őket, hacsak az utóbbi esetekben nincsenek már annak az államnak törvényei szerint baleset esetére biztositva, amelynek területén hivatásukat teljesitik;

4. az 1907 : XIX. t.-cz. 3. §. és az e §. utolsó bekezdése alapján kibocsátható kereskedelemügyi ministeri rendeletek szerint baleset esetére biztositási kötelezettség alá eső, külföldi honosságu személyek, a nemre, a korra és a bér vagy fizetés nagyságára tekintet nélkül, amennyiben az országos pénztár területén foglalkoznak és oly állam honosai, amely a területén alkalmazott magyar honosokkal szemben ugyanolyan eljárást követ, mint saját honosaival szemben; oly államok alattvalói pedig, melyekben a balesetbiztositás nincs törvényesen rendezve, szintén tagjai az országos pénztárnak, amennyiben a kereskedelemügyi minister reájuk nézve a viszonosságra tekintet nélkül, a balesetbiztositási kötelezettséget elrendeli;

5. azok a munkaadók, akiknek üzemében oly alkalmazottak vannak, akik az 1—4. pontok szerint az országos pénztár tagjai.

II. Önkéntes tagok.

1. az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §. és 60. §. utolsó pontja alapján betegség esetére önként biztositottak, nemre és honpolgárságra tekintet nélkül, amennyiben az országos pénztár területén foglalkoznak, illetőleg tartózkodnak;

2. az 1907 : XIX. t.-cz. 8. §. alapján baleset esetére önként biztositottak, nemre és honpolgárságra tekintet nélkül, amennyiben az országos pénztár területén foglalkoznak, illetőleg tartózkodnak.

7. §. A 6. §. 1., 2. és 3. pontjai eseteiben belföldi üzem alatt oly vállalat értendő, amelynek az országos pénztár területén székhelye vagy állandó képviselősége van.

8. §. A jelen alapszabályokban megállapitott jogok és kötelezettségek szempontjából munkaadó, illetve üzemtulajdonos az, akinek számlájára az üzem fentartatik, épitkezéseknél a vállalkozó, illetőleg a jogosult iparos, ilyenek nem létében az épittető. (T. 22. §.)

Ha a munkaadó közkereseti társaság, betéti társaság, jogi személy, ugyszintén akkor, ha az természetes személy, de törvényes képviselet alatt áll, az országos pénztárnál tagsági jogait törvényszerüen képviseletére jogosult vagy meghatalmazott egyetlen személy gyakorolja.

Ha ily esetben biztositott alkalmazottat biznak meg a képviselettel, ez a munkaadók csoportjában foglal helyet, segélyezési és kártalanitási igényei azonban nem érintetnek.

9. §. Az országos pénztárnak az 1907 : XIX. t.-cz. 154., 155. §-ai értelmében nem tagjai azok, akik a bányatörvény alapján létesitett bányatársládáknak, ugyszintén a fennálló dohánygyári betegsegélyző pénztáraknak tagjai.

Ellenben az Országos gazdasági munkás- és cselédsegélypénztárnál való tagság nem zárja ki azt, hogy a 6. §-ban foglalt esetekben az illető az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárnak is kötelezett vagy önkéntes tagjává legyen.

10. §. Senki sem lehet az országos pénztárnak többszörösen tagja.

11. §. Az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §. alapján betegség esetére önként biztositottak gyanánt csak azok vehetők fel, akik életkoruk 14-ik évét betöltötték, 40. évét pedig túl nem haladták és az országos pénztár vagy valamely helyi szerve orvosának bizonyitványával bizonyitják azt, hogy nem betegek. E szabály alól kivétetnek az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §. *g), i), j), k)* pontjaiban megjelölt személyek, továbbá azok, akik az 1907 : XIX. t.-cz. 60. §. utolsó pontja alapján válnak önkéntesen biztositott tagokká. Mindezek, tekintet nélkül életkorukra és egészségi állapotukra, betegségük esetére önként biztosithatók. Ipari üzemekkel (pl. czukorgyár, szeszgyár) kapcsolatos mezőgazdasági üzemekben alkalmazott és az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §-ának *h)* pontjában megnevezett mezőgazdasági munkások, ha az országos pénztár vagy valamely helyi szerve orvosának bizonyitványával igazolják, hogy nem betegek, tekintet nélkül életkorukra, önkéntes tagokul felvehetők, ha a munkaadó által jelentetnek be.

Terhes állapotban levő nők az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §. alapján betegség esetére önként biztositott tagokul nem vétetnek fel.

A balesetre való önkéntes biztositásra a felvétel életkortól és orvosi vizsgálattól függővé nem tehető.

Azt, akinek önkéntes biztositása a jelen §. szerint orvosi vizsgálattól függ, az orvos, végleges véleményének megadása előtt, 60 napot meg nem haladó időn belül leendő ujabb vizsgálatra utasithatja, amely intézkedésnek a felvételre halasztó hatálya van.

12. §. A betegség esetére biztositásra kötelezett személy kötelező tagságának megállapitásánál a bér vagy fizetés nagyságának szempontjából a lakbér vagy a természetbeni lakás egyenértéke, ugyszintén az esetleg élvezett pótlékok — az élelmezési pótlékok kivételével — és osztalékok számitásba nem vehetők. Ha az alkalmazott fizetés vagy bér helyett egészben vagy részben élelmezést kap, az élelmezésnek helyben szokásos pénzbeli egyenértéke a tényleg élvezett fizetéssel vagy bérrel együtt veendő alapul.

A fizetésen vagy béren felül avagy az ehelyett szerződésileg megállapitott élelmezés és egyéb természetbeni járandóságok egyenértéke a kerületi munkásbiztositó pénztár alapszabályaiban állapitandó meg.

Az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §. *a)* pontja alapján helyt nyerő önkéntes biztositás esetén a bér vagy fizetés nagyságának megállapitásánál a lakbér vagy a természetbeni lakás egyenértéke is számitásba veendő.

Azoknak a betegség esetére biztositásra kötelezett személyeknek kötelező tagsága, akik fizetésüket vagy bérüket, vagy ennek egyik részét nem tételes összegben, hanem változó körülmények szerint alakuló összegben kapják (pl. szakmány szerint dijazás [akord], órabér, oly százalékos jutalékok és általános szokásszerű borravalók, melyek nyilvánvalóan a bér vagy fizetés kiegészitései, illetőleg helyettesitései, végül az otthoni munkások) a helyi pénztár által, a munkaadó és az alkalmazott meghallgatásával és lehetőleg velük egyetértőleg, esetenként megállapitandó javadalmazásuktól függ.

13. §. A tagság kezdetét veszi:

a) a biztositásra kötelezett tagoknál a foglalkozásba való belépés napjával és pedig még akkor is, ha a bejelentés elmulasztatott;

b) az önkéntes tagoknál, az alábbi *c)* pont eseteinek kivételével, azon a napon, amelyen az országos pénztár a belépési nyilatkozat alapján a felvételt elhatározza;

c) ha az önkéntes biztositás az 1907 : XIX. t.-cz. 8. §. *b), c)* pontjai alapján és kizárólag balesetre történt, a tagság a belépési bejelentés napjával kezdődik, amennyiben a belépési nyilatkozat elfogadása bekövetkezik.

14. §. A betegség vagy baleset esetére biztositásra kötelezett tagok tagsága a biztositásra kötelező foglalkozásból való kilépés napján megszünik. A csak betegség esetére biztositott tagnak tagsága megszünik

akkor is, ha biztositási kötelezettség alá eső foglalkozásában élvezett beszámitható javadalmazása évi 2400 koronán, vagy napi 8 koronán felülemelkedik.

A betegség esetére biztositásra kötelezett tagok az 1907 : XIX. t.-cz. 60. §. utolsó pontja alapján az országos pénztár önkéntes tagjai maradhatnak, ha a foglalkozásból való kilépés napjától számitott négy hét alatt az addig esedékessé vált járulékokat sajátjukból befizetik. A betegség esetére biztositásra kötelezett tagok tagsága megszünik akkor is, ha a törvény, illetve alapszabályszerü segélyt teljesen igénybe vették és ennek lejártakor ujabb tagságot nem szereztek. (44. §.)

15. §. Az önkéntes tagok tagsága, ha maguk jelentkeztek önkéntes biztositásra, megszünik:

1. ha a biztositás alapjául szolgáló foglalkozásból kilépnek, a kilépés napján;

2. ha az országos pénztár területéről eltávoznak;

3. ha a betegség esetére önként biztositottak a betegsegélyezési járulékot az alapszabályszerü esedékesség (35. §.) szerint két egymásután következő esedékességi napon befizetni elmulasztják; ha az ily önkéntes tag az elmulasztott második fizetési határnaptól számitott négy hét alatt, az addig esedékessé vált összes járulékokat befizeti, tagsági jogai orvosi vizsgálat nélkül megujulnak;

4. ha az 1907 : XIX. t.-cz. 7. §. *a)* pontja alapján önként biztositott tagok évi fizetése lakbérrel együtt 1000 koronán, vagy napibére 4 koronán felülemelkedik;

5. ha a baleset esetére önként biztositottak a balesetbiztositási dijat az alapszabályszerü esedékesség szerint befizetni elmulasztják.

16. §. Az önként biztositott tagok tagsága, ha az önkéntes biztositás nem a biztositott, hanem a munkaadó bejelentése alapján történt, megszünik:

1. ha az alkalmazott a munkából kilép, kilépése napján;

2. ha az üzemtulajdonos a biztositás megszüntetését bejelenti, ugyanannak a naptári évnek végével;

3. ha az üzem megszünik, a megszünés napján;

4. ha a betegsegélyezési járulék, vagy a biztositási dij az esedékesség napján be nem fizettetik, az elmulasztott esedékesség napján;

5. ha az üzemtulajdonos személyében változás áll be, azonnal; ha azonban az uj üzemtulajdonos a biztositás fentartását a változástól számitott tizenöt nap alatt bejelenti, ettől kezdve a biztositás ujból hatályba lép.

2. A tagok bejelentése, illetve felvétele:

17. §. A munkaadó köteles minden nála alkalmazott biztositásra kötelezett egyénnek, vagy ha alkalmazottait maga biztositja önként, ugy ezeknek is a munkába belépését, a munkából kilépését, a biztositott egyén munkaviszonyában, ugyszintén az üzem tulajdonosának, illetve a munkaadónak személyét illetőleg beállott s végül az üzemben előfordult minden változást, amelynek a betegség vagy baleset esetére biztositás szempontjából fontossága van, bejelenteni.

Azok, akik betegség vagy baleset esetére önmagukat önként biztositják, a felvétel czéljából való bejelentést és a felvétel alapjául szolgáló foglalkozásból kilépésnek vagy a biztositásra kiható viszonyaikban beállott változásoknak bejelentését maguk teljesitik.

18. §. A betegség esetére biztositásra kötelezett tagokra vonatkozó mindennemü bejelentések annál a helyi pénztárnál teendők meg, amelynek a biztositottak tagjai. A betegség esetére önként biztositott tagok bejelentése az 1907 : XIX. t.-cz. 120. §-a alapján illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnál, illetőleg az idézett törvény 141. §-a alapján illetékes vállalati betegsegélyző pénztárnál, vagy az ily önkéntes tag felvételére alapszabályai szerint jogosult magánegyesületi betegsegélyző pénztárnál teljesitendő.

A baleset esetére biztositásra vonatkozó bejelentések mindig az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnál teendők meg.

Aki betegség esetére valamely vállalati vagy magánegyesületi pénztárnál van biztositva és egyuttal baleset esetére is biztositásra kötelezett, az nem csupán annál a pénztárnál, amelynek tagja, hanem egyuttal az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztárnál is bejelentendő.

19. §. A helyi pénztárak a hozzájuk beérkezett bejelentéseket vagy az 1907 : XIX. t.-cz. 20. §-a szerint felvett adatokat a biztositási kötelezettség vagy a kért önkéntes biztositás megengedhetősége és általában a biztositás keresztülvitele szempontjából megvizsgálják.

Ha betegség esetére biztositásra kötelezett alkalmazott bejelentése alapján a kerületi munkásbiztositó pénztár vagy a vállalati, illetőleg magánegyesületi betegsegélyző pénztár a bejelentett alkalmazottat biztositásra kötelezettnek tartja, ugy egyszersmind napibérosztályba (28. §.) sorozza.

Ha betegség esetére biztositásra kötelezett tagok saját költségükre a fizetésük vagy bérük szerinti napibérosztálynál magasabb osztályban kivánják magukat biztositani, a magasabb átlagos napibérosztályba felvétel csupán a 11. §-ban megállapitott orvosi vizsgálat kedvező eredménye esetén teljesithető, a helyi szerv igazgatóságának határozata alapján. Az igazgatóság határozata a biztositott munkaadójának is kézbesitendő, aki a közte és alkalmazottja között ebben az irányban esetleg létrejött megállapodás értelmében jogosult a járuléktöbbletet is levonni, a levont járuléktöbbletet pedig a rendes járulékrészletekkel együtt a pénztárnak beszolgáltatni tartozik.

A magasabb napibérosztályban önként való biztositás hatálya megszünik, ha a magasabb járulék az alapszabályszerü esedékesség napján befizetve nem lett és a mulasztás az elmulasztott esedékességi naptól számitott négy hét alatt sem pótoltatott.

A magasabb napibérosztályba lépő nőtag szülés esetén csak akkor igényelheti a magasabb napibérosztálynak megfelelő magasabb gyermekágyi segélyt, ha a szülés a magasabb napibérosztályba való belépéstől 6 hónap után következik be.

A betegség esetére biztositásra kötelezett alkalmazottnak munkaadója a helyi pénztárnak, a biztositási kötelezettséget megállapitó, illetve a napibérosztályba besorozást tartalmazó intézkedése ellen ennek közlésétől számitott 8 nap alatt, a biztositott alkalmazott pedig az első levonástól számitott 8 nap alatt előterjesztéssel élhet, amelyet a helyi pénztár, ha a maga részéről teljesithetőnek nem találja, véleménye kiséretében elintézés végett az országos pénztárhoz felterjeszteni tartozik, amely a biztositás kérdésében az esetleg már felterjesztett bejelentési lap és a helyi pénztár által bemutatott, vagy attól bekivánható egyéb adatok alapján határoz. (T. 23. §.) Az előterjesztésnek a helyi pénztár intézkedéseivel szemben nincs halasztó hatálya.

Az előterjesztés egészben vagy részben való sikere esetén a helyi pénztár a netán helytelenül felvett járulékokat a befizetőnek javára irni, illetőleg visszaszolgáltatni tartozik.

Ha a helyi pénztár nem tartja betegség esetére biztositásra kötelezettnek a bejelentett alkalmazottat, ugy az országos pénztár igazgatóságához 8 nap alatt véleményes jelentést tesz, annak határozatát bevárja és ehhez képest intézkedik.

Az üzemek balesetbiztositási kötelezettsége és a betegség vagy baleset esetére önkéntes biztositás tárgyában minden esetben az országos pénztár igazgatósága határoz.

A határozatban a fél kitanitandó arra, hogy vélt jogsérelmének orvoslását mely hatóságnál kérheti.

20. §. A bejelentésekre egyébként az 1907 : XIX. t.-cz. 12—16. §-aiban foglalt, továbbá a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal által az idézett törvény 19. §-a alapján kibocsátott szabályok irányadók.

3. A tagság igazolása.

21. §. A bejelentések alapján a tagság igazolásául a betegség esetére biztositott tagok tagsági igazolvánnyal látandók el. (T. 17. §.)

22. §. A tagsági igazolványokat a helyi szervek állitják ki. A kereskedelemügyi m. kir. minister által erre rendeletileg feljogositott, illetve kötelezett munkaadók, a kerületi munkásbiztositó pénztártól átveendő és kitöltendő igazolvánnyal, bejelentett alkalmazottaikat saját felelősségükre maguk látják el.

23. §. A tagsági igazolványok költségét a kötelezett tagok után a munkaadó fizeti be és köteles minden nála munkába belépő és bejelentendő alkalmazott után, hacsak ez tagsági igazolványát fel nem mutatta, a tagsági igazolványért járó összeget a pénztárnak beszolgáltatni. Joga van azonban az igazolványért fizetett dijat az alkalmazott fizetéséből vagy béréből levonni.

A tagsági igazolvány első példányának dija 20 f, a másodpéldányé 50 f, minden további példányé 1 korona.

Ha azonban a tagsági igazolvány megtelt és ennek következtében ujabb igazolvány kiállitása válik szükségessé, ebben az esetben azért csak 20 fillér fizetendő.

Tagsági igazolványul szolgáló nyomtatványokkal az országos pénztár látja el helyi szerveit.

24. §. A tagsági igazolvány az országos pénztár működése egész területén egységes, és minden helyi szervénél egyformán érvényes.

A tagság igazolása rendszerint a tagsági igazolvány felmutatásával történik, szükség esetén történhetik a munkaadó igazolványával, vagy a helyi viszonyok szerint egyéb módon.

A tagsági igazolvány elvesztéséből a tagra netán háruló károkért a pénztár nem szavatol.

Másnak nevére kiállitott tagsági igazolvány jogosulatlan használata büntető uton feljelentendő.

25. §. A tagsági igazolvány elvesztése vagy megsemmisülése, annál a pénztárnál, amelynek az illető tagja, haladéktalanul bejelentendő. A pénztár ezt a körülményt nyilvántartja s az ily tagsági igazolvánnyal esetleg segélyért jelentkezőtől azt bevonja.

A tagsági igazolványnak ilyetén bevonása, vagy a bejelentett elvesztés, vagy megsemmisülés a Munkásbiztositási Közlönyben köztudomásra hozandó.

A tagsági igazolványok kiállitására nézve az 1907 : XIX. t.-cz. 17., 18. §-ai és az állami munkásbiztositási hivatal által e törvény 19. §. alapján megállapitott szabályok irányadók.

26. §. A pénztári orvos — sürgős szükség esetét kivéve — a tagság igazolása alapján veszi az illetőt gyógykezelésbe; a pénztár csakis a tagsági igazolvány és az utalványozó okmány együttes felmutatása esetén folyósitja a kijáró segélyt, hacsak a felmutatás hiánya elfogadható okkal nincs igazolva.

27. §. A tagsági igazolvány felmutatója a kijáró segély felvételére minden más meghatalmazás és igazolás nélkül is jogosultnak tekintetik.

Ha oly tag jut segélyezéshez, akinek erre nem volt igénye, a pénztár azért a tényleg jogosultnak folyósitja a neki kijáró segélyt, azonban a jogosulatlan felvevőtől, ha ez az összeget felszólitásra vissza nem fizeti, az 1907 : XIX. t.-cz. 67. §. értelmében és ennek korlátai között, az ezen alkalommal vagy később kijáró segélyekből levonja.

III. FEJEZET.

Betegsegélyezés.

1. A járulékok.

28. §. A betegség esetére biztositásnál a biztositott tagok járuléka átlagos napibérosztályok szerint fizetendő.

Az átlagos napibérosztályok következőleg állapittatnak meg:

I.	oszt.	átlagos	napibér	.. 1·—
II.	»	»	»	.. 1·50
III.	»	»	»	.. 2·50
IV.	»	»	»	.. 3·50
V.	»	»	»	.. 4·50
VI.	»	»	»	.. 5·50
VII.	»	»	»	.. 6·50
VIII.	»	»	»	.. 7·50

I. osztályba tartoznak, akik 1 K-ig bezárólag;

II. osztályba tartoznak, akik 1 K-n felül 2 K-ig bezárólag;

III. osztályba tartoznak, akik 2 K-n felül 3 K-ig bezárólag;

IV. osztályba tartoznak, akik 3 K-n felül 4 K-ig bezárólag;

V. osztályba tartoznak, akik 4 K-n felül 5 K-ig bezárólag;

VI. osztályba tartoznak, akik 5 K-n felül 6 K-ig bezárólag;

VII. osztályba tartoznak, akik 6 K-n felül 7 K-ig bezárólag;

VIII. osztályba tartoznak, akik 7 K-n felül 8 K-ig bezárólag terjedő beszámitható napi keresettel vannak alkalmazva.

Heti, havi vagy évi fizetéseknél a szokásos munkanapokra eső kereset alapján történik az átlagos napibérosztály megállapitása. Ennélfogva heti fizetéseknél a heti keresmény egy hatoda alapján, havi fizetéseknél a havi keresmény $^1/_{25}$-része, az évi fizetésnél pedig az évi keresmény $^1/_{300}$-része alapján történik az osztályokba való besorozás.

29. §. A biztositott keresetének megállapitásánál figyelembe vehető tényezőket a 12. §. sorolja fel.

Az 1907: XIX. t.-cz. 2. §-ának 1. bekezdésében felsorolt biztositásra kötelezett tagok (inasok, gyakornokok), ha tényleges keresetük nincs vagy napi egy koronánál nem nagyobb, az I. osztályba sorozandók.

30. §. A járulékkulcs országosan 3%-ban állapittatik meg, amely hetenként hat nap után számittatik és párosszámu fillérekre felfelé kikerekittetik. Ehhez képest az

I.	osztályban	hetenként..	18 f
II.	»	» ..	28 »
III.	»	» ..	46 »
IV.	»	» ..	64 »
V.	»	» ..	82 »
VI.	osztályban	hetenként..	100 f
VII.	»	» ..	118 »
VIII.	»	» ..	136 »

járulék fizetendő.

Ez a járulék az egész hétre fizetendő; ha azonban a munkaviszony tartama nem egész hétre terjed ki, akkor a járuléknak megfelelő hányada fizetendő; minden megkezdett nap egész napnak számit.

A munkaviszony megszakitása nélküli időleges szünetek figyelembe nem vétetnek.

Az ellen a munkaadó ellen, aki az alkalmazott munkába lépésének vagy kilépésének bejelentése körül mulasztást követ el, az 1907: XIX. t.-cz. 12. és 14. §-ai nyernek alkalmazást.

31. §. Azok a munkaadók, akik üzemükben 5-nél több munkást, inast, gyakornokot rendszerint nem alkalmaznak, ha üzemük a kisipar körét meg nem haladja, betegség esetére biztositási kötelezettség alá eső alkalmazottaik után 1912. évi junius hó 30-ig az átlagos napibéreknek csak 2%-át fizetik. Az ily üzemekben lévő alkalmazottak után tehát a fentiek szerint az

I.	osztályban	heti	12 f
II.	»	»	18 »
III.	»	»	30 »
IV.	»	»	42 »
V.	»	»	54 »
VI.	»	»	66 »
VII.	»	»	78 »
VIII.	»	»	90 »

fizetendő. Egyebekben a számitásra nézve a 28—30. §-okban foglalt szabályok irányadók.

Ezek a szabályok csak akkor alkalmazhatók, ha az alkalmazottak átlagos száma az év, illetve a szokásos évi munkatartam nagyobbik felében 5-nél nem több.

32. §. A pénztári tagnak közös háztartásban élő családtagjai, ha keresetük nincs és az országos pénztárba önként belépnek, a tag járulékainak felét fizetik.

33. §. A jelen alapszabályokra tekintettel és a betegség esetére való biztositás szempontjából családtagok vagy hozzátartozók alatt a biztositott tag házastársát, mind törvényes,

mind törvénytelen gyermekét, örökbefogadott gyermekét, szülőjét, nagyszülőjét, unokáját kell érteni, ha ezek a biztositottal egy háztartásban élnek és keresettel nem birnak.

34. §. A 30. és 31. §-okban meghatározott betegsegélyezési járulékok felerészben a biztositásra kötelezetteket, felerészben munkaadójukat terhelik.

A munkaadók a járulékokat hetenként tartoznak befizetni.

A helyi pénztárak a kivetést hetenként, esetleg havonként tartoznak teljesiteni.

A biztositásra kötelezett alkalmazottak után a betegség esetére biztositásra a kerületi munkásbiztositó pénztárba befizetendő járulékok és a tagsági igazolványi dijak legkésőbb a kivetés kézbesitését követő 8-ik napon mulhatatlanul befizetendők és ezeket egész összegükben a munkaadó tartozik beszolgáltatni, joga van azonban az alapszabályszerüleg az alkalmazottakra eső részt azok béréből levonni. Mindazonáltal, ha ezeket az esedékesség utáni legközelebbi bérfizetés alkalmával le nem vonta, a levonni elmulasztott részletet később csak akkor vonhatja le, ha az illető bérfizetés óta egy hó, vagy ha az alkalmazott havonként kapja fizetését, illetve bérét, két hó még nem mult el.

Az 1907: XIX. t.-cz. 2. §. első bekezdésében emlitett egyénekért a munkaadó a járulékot és a tagsági igazolvány diját egészen sajátjából fizeti, de joga van arra, hogy a szülővel vagy gyámmal kötött szerződésben a járulékok felének s a tagsági igazolvány árának megtéritését kikösse. (T. 41. §. ut. bek.)

Ha a munkaadó a járulékokat 4 egymásra következő esedékességi napon befizetni elmulasztja s azok tőle vagyontalanság miatt közigazgatási uton be nem hajthatók, a kerületi munkásbiztositó pénztár neki a járulékok felének és a tagsági igazolványi dijnak az alkalmazottak fizetéséből vagy béréből levonását megtilthatja. Ez esetben a munkaadót a járulékoknak csak felerésze terheli, mig a járulékoknak reájuk eső felerészét és a tagsági igazolványért fizetendő dijat az alkalmazottak közvetlenül tartoznak a megállapitott esedékesség szerint a kerületi munkásbiztositó pénztárnál befizetni.

A kerületi munkásbiztositó pénztárnak a levonás eltiltása tárgyában hozott határozata a munkaadónak és összes alkalmazottainak irásban kézbesitendő.

E határozatok ellen az érdekeltek az állami munkásbiztositási hivatalhoz felebbezhetnek. A felebbezésnek nincs halasztó hatálya. (T. 42. §.)

35. §. A betegség esetére önként biztositott tagok az egész járulékot sajátjukból tartoznak fizetni és kötelesek a tagsági igazolványok diját és négyhetenként előre a járulékokat a helyi pénztárnak beszolgáltatni. Ha azonban a munkaadó biztositásra nem kötelezett alkalmazottait maga jelenti be és biztositja az országos pénztárnál, ebben az esetben a járulékok és tagsági igazolványi dijak befizetéseért a munkaadó felelős, fenmaradván a munkaadónak alkalmazottaival szemben a befizetett járulékok és tagsági igazolványi dijak erejéig szerződésileg biztositott levonási joga.

36. §. A betegsegélyezési járulékok és tagsági igazolványi dijak esedékességen túl vagy részletekben való befizetésére halasztást, illetőleg engedélyt sem az országos pénztár, sem ennek helyi szervei nem adhatnak.

A helyi pénztárnál eszközölt befizetések mindenkor a fizetőnek legrégibb tartozására számolandók el.

37. §. A biztositásra kötelezett, valamint a munkaadó által önként biztositott tagok után a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékok és a tagsági igazolványokért fizetendő dijak nem fizetés esetén közigazgatási uton, a közadók módjára hajtatnak be, a közadókra nézve megállapitott késedelmi kamatokkal és behajtási illetékkel együtt.

A helyi pénztárak tartoznak a hátralékokat havonként kimutatni és a behajtásra illetékes közigazgatási hatóságnak haladéktalanul megkül-

deni. Ezekre a hátralékokra a helyi pénztár fizetést közvetlenül a féltől ezután is elfogadhat, ilyen esetben azonban tartozik a fizetésnek a hátralékra történt teljesitéséről a félnek elismervényt adni és a fizetésről a közigazgatási hatóságot haladéktalanul értesiteni.

A munkaadó személyében való változás esetén az 1907 : XIX. t.-cz. 46. §. első bekezdésében megállapitott szabály, az időleges épitési üzemeknél fennálló fokozatos felelősségre az idézett §. második bekezdésében megállapitott szabály nyer alkalmazást.

38. §. Arra az időre, mig a biztositott tag betegsége miatt keresetképtelen, ugyszintén amig a törvényszerü évenkénti katonai fegyvergyakorlatot teljesiti, sem ő, sem munkaadója járulékot fizetni nem tartozik.

39. §. Hátralékos betegsegélyezési járulékok és igazolványi dijak az esedékességtől (34. §.) számitott öt év alatt évülnek el.

40. §. A betegsegélyezési járulékok és pótjárulékok és a betegsegélyezési tartalékalap tekintetében egyébként az 1907 : XIX. t.-cz. 27—30., 47. és 49. §-ai irányadók.

2. Segélyek.

41. §. Az országos pénztár betegség esetére biztositott tagjainak az 1907. évi XIX. t.-cz. 50. §-ban megállapitott következő segélyezést nyujtja:

1. Ingyen orvosi gyógykezelést a betegség tartama alatt egyfolytában 20 hétig; szülés esetében ugyancsak ingyen a szükséges szülészeti támogatást és gyógykezelést egyfolytában 20 hétig.

2. Gyógyszert, fürdőt, gyógyvizet és a gyógyászati segédeszközöket ingyen 20 héten át.

3. Táppénzt abban az esetben, ha a betegség keresetképtelenséggel jár és három napnál tovább tart, a megbetegedés első napjától számitva, a keresetképtelenség tartamára, de ha a keresetképtelenség előbb véget nem érne, 20 héten át, és pedig az illető tag járulékának kiszámitásánál alapul vett átlagos napibérösszeg fele összegében, a hét minden napjára.

Táppénzre van igénye a tagnak abban az esetben is, ha közveszélyes vagy fertőző betegség, nevezetesen pestis, kolera, hólyagos himlő és kiütéses hagymáz vagy más járványosan fellépő ragadós betegség miatt a hatóság vagy a pénztári orvos által elkülönittetik s ennek következtében keresetét elveszti, az elkülönités tartamára, azonban legfeljebb 20 hétig.

A táppénzre való igény megnyilása szempontjából a munkának délután abbahagyása esetén a következő nap tekintendő a megbetegedés első napja gyanánt.

4. Gyermekágy esetében gyermekágyi segélyt a 3. pont szerinti táppénzzel egyenlő összegben a lebetegedés napjától kezdve 6 hétig, még ha a szülés nem is okozna ilyen tartamu keresetképtelenséget, de csak abban az esetben, ha a tag lebetegedését megelőzőleg legalább 3 hónapig egyhuzamban tagja volt az országos pénztárnak vagy enélkül is, ha az országos pénztárba belépését megelőző egy év alatt összesen legalább 3 hónapig pénztári tag volt.

Ha a szülés a gyermekágyi segély kimeritése után tartó és keresetképtelenséget okozó betegséggel jár, akkor az illetőnek további 20 hétre a 3. pontban megállapitott teljes táppénzre van igénye.

5. A biztositottal egy háztartásban élő, keresettel nem biró, nem biztositott családtagok részére ingyen orvosi gyógykezelést, gyógyszereket és a szükséges gyógyászati segédeszközöket 20 hétig, ezenfelül szülés esetében a szükséges szülészeti támogatást és gyógykezelést. Gyermekágyi segélyt csak a kötelezőleg vagy önként biztositott pénztári tag igényelhet.

6. A biztositott tag elhalálozása esetében temetkezési segélyt a házastársnak, ilyennek nem létében, az örökösnek. A temetkezési segély 30 koronánál kevesebb nem lehet. (T. 57. §.) és pedig jár az:

I. napibér osztályba tartozó biztositott után 30 K;

II. napibér osztályba tartozó biztositott után 30 K;

III. napibér osztályba tartozó biztositott után 50 K;

IV. napibér osztályba tartozó biztositott után 70 K;

V. napibér osztályba tartozó biztositott után 90 K;

VI. napibér osztályba tartozó biztositott után 110 K;

VII. napibér osztályba tartozó biztositott után 130 K;

VIII. napibér osztályba tartozó biztositott után 150 K

42. §. Nem igényelhet táppénzt az a tag, aki betegségét szándékosan okozta; a táppénz, valamint a gyermekágyi segély egészben vagy részben elvonható abban az esetben is, ha a beteg tag az orvos utasitásainak szándékosan nem tesz eleget és ezzel felgyógyulását késlelteti.

A 32. §-ban megjelölt önként biztositott családtagok közül csak a biztositásra kötelezett tagnak vele egy háztartásban élő neje tarthat igényt táppénzre.

Végül nem részesülhet egyáltalán segélyezésben a tagnak az a hozzátartozója, aki a tag betegségét vagy halálát szándékosan idézte elő.

43. §. Ha a biztositott tagok ingyen orvosi gyógykezelésben és gyógyszerekben nem részesithetők, az azok részére járó táppénz kétszeres összegre emelendő fel; ha pedig betegségük nem jár keresetképtelenséggel és igy táppénzre nincs igényük, valamint a gyógyellátásra jogosult családtagok, ily esetben az orvosi kezelés dija és a gyógyszerek ára fejében egyszeres táppénzzel látandók el.

A kétszeres összegü táppénz fele összege az orvosi gyógykezelés dija és a kiszolgáltatott gyógyszerek ára erejéig a pénztár szabad választása szerint közvetlenül a kezelő orvosnak és a gyógyszertárnak fizethető ki, az esetleges maradvány a pénztár javára esik.

44. §. Temetkezési segélyt oly tag után, ki az alapszabályszerü teljes segélyezést igénybe vette, s igy a pénztár tagja lenni megszünt, s időközben ujabb tagsági jogosultságot nem szerzett, csak akkor köteles a pénztár kifizetni, ha az elhalálozás abból a betegségből kifolyólag következett be, melyben a tag segélyeztetett és pedig a segélyezés lejártától számitott legfeljebb két év alatt.

45. §. Ha a tagot nem házastársa vagy örököse temetteti el, az illető csak a temetés tényleges beigazolt összege, de legfeljebb az örökösöket megillető összeg erejéig igényelhet megtéritést. Ha temetésről közalapok terhére történt gondoskodás, ezek e czimen az országos pénztártól megtéritést egyáltalában nem igényelhetnek. Ha az elhalt tagnak hozzátartozói nincsenek, a helyi szerv a temetkezési segély erejéig az elhalt tag eltemetéséről maga is gondoskodhatik.

46. §. Nem igényelheti a tag a 41. §. 1—5. pontjai alatt felsorolt segélyezések egyikét sem, ha ezek helyett a pénztár kórházi ellátást nyujt. A kórházi ingyen ápolás és ellátás alatt a betegnek a kórházba való ingyen beszállitása is értendő. A beszállitás költségei fejében az orvos által előirt szállitási mód költségeinek megtéritése igényelhető. A kórházból kikerült tag csak abban az esetben igényelhet fuvarköltséget, ha nem a kórház székhelyén lakik s az nem lehet több a tényleges költségnél és legfeljebb 7 napi táppénz összegére rughat. A felszámitható költség csak a legolcsóbb fuvarozási alkalmatosságra (közös jármű, vasut III. oszt.) terjedhet, kivéve, ha az orvos a beteg állapotára tekintettel kifejezetten más szállitási módot rendelt.

Az a beteg, aki házasságban vagy családjának valamely tagjával egy háztartásban él, vagy egyéb okból kielégitő házi ápolásban részesülhet, csak beleegyezése esetén utalható kórházba, kivéve, ha a betegség ragadós vagy olyan természetü, hogy az a kórházban ápolást teszi szükségessé, vagy végül ha a tag az orvos utasitásainak nem tesz eleget és ezzel felgyógyulását késlelteti; más beteg azonban feltétlenül kórházba utalható.

Kórházba utalás esetén a beteg tag hozzátartozói (33. §.), kiket addig keresetéből tartott fenn, a pénztár terhére menő kórházi ápolás tartamára a tag részére házi ápolás esetén járó táppénz felét kapják.

47. §. Oly tagok, akik az alapszabályszerü segélyezést teljesen igénybe vették, ugyanabból a betegségből kifolyólag ujabb segélyezésre csak akkor tarthatnak igényt, ha a segélyezés lejárta után legalább nyolcz hétig munkában állottak, illetve keresetképesek voltak s ez idő alatt az országos pénztár tagjai voltak; ellenben, ha a tag az alapszabályszerü segélyezést nem vette teljesen igénybe s a segélyezés lejártától számitott négy hét alatt ugyanabba a betegségbe visszaesik, az ujabbi segélyezés kezdetének időpontja az első megbetegedés napjától számittatik, az időközben munkában töltött idő beszámitása nélkül.

48. §. Az országos pénztár esetleges többszörös biztositás esetén is csak az egyszeres segélyt tartozik nyujtani. A pénztár ebben az esetben nem szolgáltatja vissza a többszörös biztositás elérése czéljából tett többszörös befizetéseket.

49. §. Ha a tag nem pénztári orvost, vagy nem oly gyógyszertárat vagy kórházat, illetve gyógyintézetet vesz igénybe, melylyel az országos pénztár, illetve valamely helyi szerve egyezséget kötött, az ebből származott költségek — beigazolt sürgős szükség eseteit kivéve — az országos pénztárt nem terhelik s azokért a pénztár harmadik személylyel szemben nem szavatol.

50. §. A segélyezési igény a tagot tagsága tartama alatt illeti meg. A tagság tartamát a 13—16. §§. irják körül. Az a tag, ki az országos pénztárnál egy év tartama alatt összesen legalább hat hónapig volt biztositva s keresethiány miatt járulékait megfizetni nem képes, ha a magyar szent korona országainak területén tartózkodik, az országos pénztárból való kilépés után még három hétig, ha pedig két év leforgása alatt legalább 12 hónapig volt biztositva, hat hétig igényjogosult marad. Ezeken a határidőkön belül megkezdődött betegségből eredő igény a szolgálmányok és tartam tekintetében nem haladhatja túl az 1907 : XIX. t.-cz. 50. §-ában meghatározott segélyezést.

51. §. Ha a tag törvényszerü évenkénti katonai fegyvergyakorlatra behivatik, a katonai szolgálat alatt segélyezésre nem tarthat igényt; a katonai szolgálat után azonban a tagnak segélyezési igényei a katonai szolgálat alatt szerzett betegség tekintetében is felujulnak.

A családtagoknak (33. §.) a 41. §. 5. pontjában megállapitott segélyigénye a fegyvergyakorlat tartama alatt is fennáll.

52. §. A készpénzben nyujtott segélyezésekre vonatkozó igény a mindenkori esedékességtől számitott egy év alatt elévül.

53. §. A jelen alapszabályokban megállapitottakon túl menő segélyezést az országos pénztár vagy ennek helyi szervei csakis az 1907 : XIX. t.-cz. 196., 199. §-ai alapján megállapitott és erre a czélra rendelt külön vagyontömegek vagy külön alapok, alapitványok vagy adományok terhére, végül a helyi szervek az 1907. évi XIX. t.-cz. 118. §. utolsó bekezdése, illetőleg a 147. §. 2. bekezdése és a 198. §. alapján keletkező feleslegükből nyujthatnak, az 1907 : XIX. t.-cz. 51. §-ának korlátai között.

54. §. A tagok gyógyellátása czéljából az országos pénztár és a helyi pénztárak orvosokról gondoskodnak; a helyi pénztárak és az orvosok közötti viszonyt az 1907 : XIX. t.-cz. 133., 153. és 198. §-ai és szolgálati szerződéseik szabályozzák.

Gyógyszertárakkal, kórházakkal és gyógyintézetekkel az országos pénztár tagjai gyógykezelése és ápolása czéljából közvetlenül köthet egyezséget vagy pedig az egyezség megkötését, saját hozzájárulásának (T. 105. §. *e)* p. és 128. §.) fentartásával, esetről-esetre a helyi pénztárakra bizhatja.

55. §. Az országos pénztárnak a segélyezésekből kifolyólag biztositott tagjaival, valamint a munkaadókkal

szemben támasztható visszatéritési, kártéritési és megtéritési igényeire az 1907: XIX. t.-cz. 68. §-a irányadó.

3. Eljárás.

56. §. A tagoknak betegség esetén kijáró segélyezéseket az országos pénztár helyi szervei nyujtják. Ugyancsak a helyi szervek kötelesek az országos pénztárnak betegségi segélyezésből eredő megtéritési, levonási, visszatéritési, kártalanitási vagy más igényeit a felelős biztositottal vagy munkaadóval szemben érvényesiteni. Ezekben az ügyekben azonban az országos pénztár indokolt esetben visszaveheti a helyi szervektől a képviseleti jogot.

57. §. A segély nyujtására az a helyi pénztár illetékes, amelynek kötelékébe az igényjogosult tartozik. Ha a betegség utközben, vagy nem annak a pénztárnak területén éri a tagot, amelynek kötelékébe tartozik, a tagság kellő igazolása esetén az a kerületi pénztár, melynek területén tartózkodik, a segélyt annak a pénztárnak terhére, amelynek kötelékébe a tag tartozik, kiszolgáltatni köteles.

A beteg tag a pénztári orvos ajánlatára a helyi pénztár engedélyével más tartózkodási helyre távozhatik, ha ott is lakik pénztári orvos; ily esetben a tartózkodási hely szerint illetékes kerületi pénztár szolgáltatja a segélyeket.

58. §. Az igényjogosult beteg tag vagy beteg hozzátartozója a pénztár orvosát a kijelölt órában és rendelő helyen felkeresni tartozik, sürgős szükség esetében a kijelölt időn és helyen kivül is felkeresheti. Ha az illető betegségi állapota ezt meg nem engedi, a pénztári orvost lakására hivathatja.

59. §. A tag maga köteles gondoskodni a gyógyszerek beszerzéséről a pénztári orvos vagy a 49. §. esetében más kezelő orvos vénye alapján. A beszerzés a pénztári orvos által kijelölt módon eszközlendő; a pénztári orvos ebben a tekintetben szolgálati utasitásai szerint tartozik eljárni. A pénztárral szerződéses viszonyban álló gyógyszerész a gyógyszert a tagnak ingyen szolgáltatja ki és a pénztár terhére megállapodás szerint számlázza.

60. §. A pénzbeli segélyeket a helyi pénztár saját pénztárából fizeti ki a 26. §. szerint igazolt tagnak, vagy a 27. §. szerint igazoltnak tekintett megbizottjának. A pénztár saját elhatározása szerint a pénzbeli segélyeket az igényjogosultnak postán is elküldheti, ennek kivánságára pedig postán tartozik elküldeni.

61. §. A táppénz és a gyermekágyi segély a hét bármelyik napján heti utólagos részletekben, a temetkezési segély pedig az igényjogosult elhalálozását követő napon fizetendő ki.

62. §. Ha a biztositott tag betegsége alatt munkaadójától lakást és teljes ellátást kap, a táppénz a jogositott igazolt beleegyezésével, az ezt nyujtó munkaadónak fizetendő ki.

63. §. Ha a biztositásra kötelezett alkalmazott a betegség bekövetkezése idején a magyar szent korona országain kivül tartózkodik, neki a pénztártól alapszabályszerüleg járó segélyezést a munkaadó köteles kiszolgáltatni.

Ily esetekben a munkaadó tartozik meggyőződést szerezni arról, hogy az illető tényleg segélyezésre igényjogosult-e.

A munkaadó a pénztártól az igényjogosult részére tényleg kiszolgáltatott és igazolt segélyek megtéritését igényelheti. Az orvosi gyógykezelés és gyógyszerek költségei (41. §. 1., 2. pont) fejében kárpótlás legfeljebb csak a tag részére fizetendő táppénz összegéig jár. A jogosulatlanul kifizetett segélyeket a pénztár meg nem tériti. Külföldi honosok külföldön tartózkodó hozzátartozóik részére csak akkor igényelhetik a segélyezést, ha az illető külföldi állam az ott biztositott magyar honosokkal szemben viszonos eljárást követ.

64. §. A biztositottnak betegségből kifolyólag a biztositó pénztárral szemben fennálló igényei át nem ruházhatók, el nem zálogosithatók, le nem foglalhatók és azokra nézve, a 65.

§-ban emlitett eset kivételével — magával a biztositottal szemben beszámitásnak helye nincs. Minden oly intézkedés vagy jogügylet, melylyel a biztositott neki a pénztártól járó segélyezésről egészben vagy részben lemond, az 1907 : XIX. t.-cz. 67. §-a értelmében érvénytelen.

65. §. Az országos pénztár azoktól a tagoktól, a kik a pénztárt betegség szinlelésével, vagy más módon megkárositották, a jogtalanul igénybe vett segélyezések értékét, vagy az egyébként okozott kárt, amennyiben az 1907 : XIX. t.-cz. 29. §-ában megállapitott pótjárulék kiszabásával meg nem téritható, ugyszintén, ha a járulék fele részének befizetése az idézett törvény 42. §. alapján közvetlenül a biztositottól követelhető és az be nem hajtható, ugy ezeket az összegeket is az elévülési időn belül (39. §.) a részükre későbbi betegségük alatt járó készpénzbeli segélyből levonhatja. A levonás azonban a naponkénti táppénznek, illetve gyermekágyi segélynek csak egy negyedéig s a temetkezési segélynek csak feléig terjedhet.

66. §. A köz- vagy nyilvánossági jellegü kórházakban, valamint az egyetemi klinikákon és az országos bábaképezdékben közápolásban részesültek ápolási és ellátási költségei az országos pénztárt a legutolsó osztály szerint 4 hét tartamára terhelik; ezen időn túl, de csakis a pénztár által kórházba utalt, vagy a pénztár által kifejezetten elvállalt tag részére, a kórházi ápolás tartama alatt, de legfeljebb, a 4 hetet is beszámitva, az alapszabályszerü segélyezés lejártának időpontjáig, a kórházi ápolási dijat csupán a tag részére házi ápolás esetén járó táppénz erejéig fizeti a pénztár a kórháznak. (1907 : XIX. t.-cz. 59. §.)

Családtagok kórházi ápolási és eltartási költségeit az országos pénztár csak 4 hétig viseli.

67. §. Ha a tag a helyi pénztár illetékes alkalmazottainak betegségi segélyezés tárgyában tett intézkedéseivel nincs megelégedve, az elévülési időn belül előterjesztéssel élhet a helyi szerv igazgatóságánál, amelynek határozatai ellen felebbezésnek van helye a választott birósághoz. A helyi szerv igazgatóságának határozatai mindég irásban kézbesitendők a félnek. Egyebekben a segélyek kiszolgáltatása módjának részleteit a helyi szervek maguk állapitják meg. Az országos pénztár e tekintetben helyi szerveit a szükséghez képest egységes és egyöntetü eljárásra utasitja.

IV. FEJEZET.

Balesetbiztositás.

1. Járulékok és dijak.

68. §. A balesetbiztositási kötelezettség alapján való biztositás és a balesetre önkéntes biztositás eszközlésének módozatait és az ezekre vonatkozó eljárást az 1907 : XIX. t.-cz. 31—39. §-ai és az állami munkásbiztositási hivatalnak az első veszélyességi táblázat megállapitása tárgyában kibocsátott rendelete, valamint az idézett törvény 40. §. alapján kibocsátott rendelete állapitja meg.

69. §. A baleset esetére biztositásra kötelezett alkalmazottak után fizetendő balesetbiztositási költségek kizárólag a munkaadót terhelik; ezek fejében a munkások béréből levonni, vagy a terheket egészben vagy részben a munkásokra más módon átháritani, nem szabad.

70. §. A magukat önként biztositók a balesetbiztositási dijakat évenként előre, az önkéntes biztositást elfogadó határozatban megjelölt napon tartoznak fizetni. Ezekhez a dijakhoz a munkaadó a törvény alapján sajátjából semmivel sem tartozik járulni.

71. §. Ha a munkaadó biztositásra nem kötelezett alkalmazottait maga biztositja, a dijakért a munkaadó felelős, fenmaradván alkalmazottaival szemben a befizetett összegek erejéig netán szerződésileg biztositott joga.

72. §. A kirótt balesetbiztositási járulékok a kirovás tárgyában hozott határozat kézbesitésétől számitott 30 nap alatt fizetendők be a kerületi munkásbiztositó pénztárnál. A balesetbiztositási dijak, az önként bizto-

sitottak dijainak kivételével, a biztositásra kötelezett alkalmazottak után, megfelelő arányos felosztás szerint, a munkaadó által a betegség esetére való biztositásra fizetendő járulékokkal együtt és az ezekre nézve megállapitott esedékesség (34. §.) és módozatok szerint, a kerületi munkásbiztositó pénztárnál fizetendők.

73. §. A balesetbiztositási járulékok és dijak esedékességen túl vagy részletekben befizetésére halasztást, illetve engedélyt sem az országos pénztár, sem annak helyi szervei nem adhatnak. A befizetések mindenkor a fizetőnek legrégibb tartozására számolandók el.

Ha valamely befizetett összeg a betegsegélyezési járulék és az ezzel együtt esedékes balesetbiztositási járulék, vagy járulékelőleg vagy balesetbiztositási dij kiegyenlitésére nem elég, az összeg első sorban a betegsegélyezési járulék (tagsági igazolványi dij, pótjárulék) törlesztésére forditandó.

74. §. A biztositási járulékok és dijak behajtására a 37. §. nyer alkalmazást.

75. §. Kirótt és hátralékos balesetbiztositási járulékok és dijak a kirovástól számitott öt év alatt évülnek el.

Ki nem rótt balesetbiztositási járulékokért és dijakért a munkaadó tartozásának keletkezésétől számitott három évig szavatol. A tartozás keletkezési időpontja gyanánt a kirovás tárgyában hozott határozat keltétől visszafelé számitott három év tekintendő; ha pedig az üzem e három éven belül keletkezett, ugy az üzem megkezdésének időpontja tekintendő a tartozás keletkezési időpontjául. Az utólagos kirovás az elmulasztott naptári évekre külön-külön, az egyes évekre kiszámitott egységdijtételek alapján történik.

76. §. Behajthatatlan balesetbiztositási járulékok és dijak az azok fizetésére kötelezettek összességének terhére esnek és a legközelebbi kirovásnál megfelelően felosztandók.

77. §. A munkaadó és alkalmazottja, illetve az 1907: XIX. t.-cz. 2. §. 1. bekezdésében megnevezett egyének szülője vagy gyámja között létrejött és a jelen fejezetben foglalt rendelkezésekkel ellenkező szerződések, amennyiben az alkalmazottra hátrányt háritanának, tilosak és érvénytelenek.

2. Baleseti kártalanitás.

78. §. A baleseti segélyekről és járadékokról, a munkaadó szavatosságáról és kártéritési kötelezettségéről az 1907: XIX. t.-cz. 69—83. §§.; a balesetek bejelentéséről, megvizsgálásáról és a kártalanitási eljárásról az idézett törvény 84—97. §§. intézkednek.

79. §. Ha a balesetből eredő keresetképtelenség a baleset következtében előálló betegség következménye és az igényjogosult betegség esetére is biztositva van, ugy a baleset bekövetkezésétől a betegség tartamára, de legfeljebb tiz hétig bezárólag táppénz adandó, ami a betegsegélyezési számla terhére esik. A táppénz aszerint az átlagos napibérosztály szerint fizetendő, mint az illető biztositott tag egyéb betegsége esetén. Ha a baleset esetére biztositott betegség esetére nem volt biztositva, az első tiz hétben a pénztártól az 1907. évi XIX. t.-cz. 50. §. 1. és 2. pontjában megállapitott segélyezést igényelheti, de táppénzt nem igényelhet. A munkaadó ebben az esetben tartozik a kiszolgáltatott segélyek értékét a baleset napjától kezdve a tizedik hét végéig az országos pénztárnak megtériteni.

A sérültnek munkaképtelensége, illetve munkaképességének csökkenése tartamára a tizenegyedik héttől s illetve, ha a táppénz ennél korábban szünik meg, a táppénz beszüntetésének időpontjától kezdve járadékra van igénye. Ha a sérült táppénzt nem élvezett, mert nem volt beteg, vagy nem volt betegség esetére biztositva, a járadék a baleset időpontjától számitandó.

A temetkezési segély az elhalt tagnak átlagos napibérosztálya szerint állapitandó meg; ha pedig betegség

esetére nem volt biztositva, ugy a betegsegélyezés szempontjából beszámitható javadalmazásának megfelelő átlagos napibérosztály szerint. A temetkezési segély a balesetbiztositási számla terhére esik.

Az elhalt igényjogosult hozzátartozóinak a halál napjától kezdve fizetendő a járadék.

80. §. A sérült állandó járadéka élvezetének joga megszünik:

1. a sérült munkaképességének helyreálltával, ennek megállapitása után hozott határozat alapján;

2. a sérült járadékos elhalálozásával;

3. büntetésből a 99. §. szerint;

4. elévülés folytán az elévült részletekre vonatkozólag az 1907: XIX. t.-cz. 93. §-a szerint;

5. végkielégitéssel.

A sérült balesetből történt elhalálozása esetén, igényjogosult hátramaradottai állandó járadéka megszünik:

a) elhalálozással,

b) a férjnél, ha teljes vagy részleges munkaképtelensége megszünik,

c) a feleségnél ujabb férjhezmenetelével,

d) gyermekeknél és unokáknál a 16 éves életkor betöltésével, de járadékot élvező gyermekek részére az országos pénztár igazgatósága tanulmányaik folytathatása céljából 16-ik életévüket meghaladó időre is engedélyezhet járadékot, illetve segélyt, ha a tanulmányok folytatása igazoltatik és az illető eddigi tanulmányi eredményei további kiképzését indokolják,

e) szülőknél és nagyszülőknél a segélyre szorulás megszünésével,

f) végkielégitéssel,

g) elévüléssel, mint a sérültnél.

81. §. Baleseti kártalanitásra való igény nem állapitható meg:

1. Ha a baleset nem tekinthető üzemi, vagy az 1907: XIX. t.-cz. 9. §-ában emlitett balesetnek.

2. Ha a sérült balesetét szándékosan idézte elő. A sérült elhalálozása esetében azonban a hozzátartozók a törvényszerü segélyeket és járadékokat ebben az esetben is megkapják.

Ha a balesetet a sérült valamely hozzátartozója idézte elő szándékosan, ugy az illető hozzátartozó — a többi esetleges igényjogosultat illető kártalanitások érintetlenül hagyásával — a biztositott halála esetén minden kártalanitástól elesik, még akkor is, ha a halál a baleset következményeképp csak később következett be. A megmaradó igényjogosultak kártalanitásának mértéke, az eleső igényjogosultra való tekintet nélkül, a teljes kártalanitás (60%) összegéig terjedhet.

3. Ha a házastárs gyanánt igénylő a baleset folytán elhaltnak nem volt törvényes házastársa.

4. Ha a házasság a balesetet követőleg köttetett, az ezután a baleset következtében beállott halál esetén az özvegynek járadéki igénye nincs. Erre igényt csak akkor tarthat, ha a házasságból igényjogosult törvényes gyermekek származtak, vagy a gyermekek evvel a házassággal törvényesittettek.

5. Ha a nő férjétől törvényesen elvált, vagy férjétől annak halálát közvetlenül megelőzőleg legalább egy évig külön élt, kártalanitásra igénye csak akkor van, ha biróilag megitélt tartási dij jár neki. Az elhalt férj munkakeresménye alapján kiszámitott özvegyi járadék és a biróilag megitélt tartásdij közül a pénztár a csekélyebb összegüt tartozik fizetni.

6. Ha az elhalt külföldi honos és hozzátartozói a baleset idejében állandóan külföldön tartózkodnak, kártalanitásra igényük rendszerint nincs. Kártalanitást csak akkor igényelhetnek, ha az illető állam, melynek allattvalói, viszonos eljárást követ.

7. Ha a sérült halála nem a baleset következményeképp áll elő, a hozzátartozóknak kártalanitási igényük nincs.

3. Eljárás.

82. §. A munkaadó vagy megbizottja köteles az 1907: XIX. t.-cz. alapján biztositott üzemekben előfordult és tudomására jutott minden balesetről megtörténte, illetve tudo-

mására jutása után huszonnégy órán belül az üzem helyére illetékes elsőfoku rendőri hatóságnál és kerületi munkásbiztositó pénztárnál jelentést tenni. Köteles egyuttal minden ilyen esetben azonnal orvost is igénybe venni, aki a balesetről kiállitandó jelentésben nyilatkozik az iránt, hogy a sérülés előreláthatólag halált vagy pedig mennyi ideig tartó gyógykezelést fog maga után vonni. Az igénybe veendő orvosra nézve a 49. §. irányadó.

Az első orvosi segély költsége a pénztárt terheli; ha azonban a sérült csak baleset esetére volt biztositva, a munkaadót.

83. §. A balesetjelentés alapján az I. foku illetékes rendőrhatóság által hivatalból kitüzött vizsgálat idejéről az illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár is értesittetik s azon megbizottja által részt vehet. Mellőzendő a kerületi pénztár képviseltetése, ha a baleset csekély jelentősége ezt indokolja.

A kerületi munkásbiztositó pénztár képviselőjének törekednie kell, hogy a balesetbejelentések és balesetvizsgálati jegyzőkönyvek szabályozása tárgyában kibocsátott ministeri rendeletben meghatározott adatok pontosan felvétessenek; különösen sulyt kell helyeznie arra, hogy a vizsgálat során megállapittassék, vajjon a baleset körül terheli-e a munkaadót vagy megbizottját szándékosság vagy mulasztás, a sérült a balesetet nem szándékosan idézte-e elő (T. 75., 81. §§.), végül, hogy a sérült munkaképtelenségének megitélésére irányadó (T. 70. §.) műszaki vagy orvosi különleges kérdések tisztáztassanak.

Ha az elsőfoku rendőri hatóság a balesetvizsgálat foganatositását elmulasztotta, ugy a pénztár ennek haladéktalan megtartását szorgalmazni tartozik.

A sérültnek joga van magát saját költségére a vizsgálatnál képviseltetni, ha azonban a pénztár a sérült jelenlétét a pénztár érdekében szükségesnek látja, megjelenési költségeit a pénztár fizeti.

84. §. Ha a hivatalból való vizsgálaton felül az országos pénztár, illetve valamely helyi szerve még külön vizsgálatot kiván és az illetékes hatóság ezt az 1907: XIX. t.-cz. 85. §-a szerint foganatositja, ennek költségei az országos pénztár balesetbiztositási számlájának kezelési költségeit terhelik.

Ha a rendőrségi balesetvizsgálatról szóló jegyzőkönyv a baleset beállta óta lefolyt 15 nap alatt a pénztárhoz be nem érkezik, azt a pénztár szorgalmazni, ha pedig további 15 nap alatt sem érkezik be, illetve ha a rendőrségi balesetvizsgálat adatai nem nyujtanak kielégitő tényalapot, akkor a pénztár saját hatáskörében is tartozik a tényállást kinyomozni és pedig a munkaadó megkeresése, a sérült kihallgatása, orvosi vagy más szakértői vélemény beszerzése, végül a rendőri vagy más hatóság megkeresése utján.

85. §. A baleseti kártalanitási eljárás tárgyában mind az országos pénztár, mind a kerületi munkásbiztositó pénztárak hivatalból és haladéktalanul tartoznak eljárni, akkor is, ha a kártalanitásra jogosult igényét bejelentés által nem érvényesitette.

86. §. A bizonyitás módja és terjedelme tekintetében az eljáró pénztár igazgatósága az indokolt szükséghez képest intézkedik; azok a körülmények, melyek szükségképen felderitendők, az 1907: XIX. t.-cz. 85. §-ban vannak felsorolva.

87. §. A beszerzett adatok, nemkülönben a sérültet kezelő orvosnak és a pénztár orvosának mulhatatlanul beszerzendő bizonyitványa alapján az üzem helyére nézve illetékes kerületi munkásbiztositó pénztár hivatalból intézkedik a kártalanitás tárgyában. Nevezetesen:

1. megállapitja és kiszolgáltatja a balesetből eredő betegség folytán igényelhető segélyeket;

2. megállapitja és kifizeti vagy megtériti a temetkezési segélyt;

3. megállapitja és folyósitja a baleset folytán sérült biztositott tag részére a járadékot és pedig:

a) ha a baleset előreláthatólag csak muló keresetképtelenséget okozott, időleges járadékot;

b) ha pedig a sérült állandó munkaképtelensége vagy munkaképessége csökkenésének foka nem állapitható meg véglegesen, ugyszintén, ha a sérült további gyógykezelésre is szorul, az országos pénztár igazgatóságának hozandó határozatáig ideiglenes járadékot.

A 3. pont értelmében hozott határozat az összes tárgyalási iratokkal 8 napon belül az országos pénztárhoz felterjesztendő. A kerületi pénztár tartozik a sérült állapotát figyelemmel kisérni és az időközben beálló változásokról az országos pénztárnak haladéktalanul jelentést tenni.

4. A baleset folytán elhalt biztositott tag igényjogosult hozzátartozói részére az országos pénztár igazgatóságának hozandó határozatáig a kerületi pénztár ideiglenes járadékot állapit meg. A határozat ebben az esetben is az összes iratokkal haladéktalanul felterjesztendő az országos pénztárhoz.

88. §. Az állandó járadékot az országos pénztár igazgatósága állapitja meg és határozatát a kerületi munkásbiztositó pénztártól felterjesztett adatok és orvosi vélemények alapján hozza meg; joga van azonban határozathozatal előtt az iratok kiegészitését kivánni, vagy más orvos véleményét kikérni és a sérültet kijelölendő orvos által előzetesen felülvizsgáltatni, vagy pedig egyéb adatokat is közvetlenül beszerezni.

89. §. Minden sérült baleseti kártalanitása tárgyában minden esetben indokolt külön határozat hozandó. Ha a biztositott tag a baleset következtében elhalt, a kártalanitási határozatnak az elhalt összes igényjogosult hozzátartozóinak igényére hivatalból ki kell terjeszkednie.

90. §. Az a határozat, amely a kártalanitási igényt nem állapitja meg, ezt az álláspontot kimeritő indokolással tartozik ellátni olyképpen, hogy az igénylő a határozat helyességét mind a ténybeli, mind a jogi alapok szerint ellenőrizhesse; az oly határozat, amely csupán annak az indoknak kijelentésére van alapitva, amely szerint üzemi baleset nem forog fenn, kimeritően megokoltnak nem tekinthető.

91. §. Az igényjogosultságot megállapitó határozat tartalmára nézve az 1907: XIX. t.-cz. 91. §. irányadó, kiemelve még, hogy a határozatnak naptárilag meg kell jelölnie azt a napot, amelytől a járadék az igényjogosultnak kijár; megállapitandó továbbá a bebizonyitott gyanánt elfogadott évi munkakeresmény és megjelölendők a kiszámitás alapjául szolgáló adatok, megállapitandó továbbá a baleset által okozott keresetképtelenség foka, ama ténybeli adatok felsorolásával, amelyekre e megállapitás támaszkodik, megjelölve és behatóan mérlegelve a bizonyitékokat, különösen pedig az irányadók gyanánt elfogadott orvosi véleményeket. Az 1907: XIX. t.-cz. 70. §. utolsóelőtti bekezdése esetén megjelölendő az ujabb baleset előtt fenforgott keresetképtelenség foka is.

92. §. Minden baleseti kártalanitási határozatnak tartalmaznia kell a kitanitást arra nézve, hogy az ellen mely időn belül és mely választott birósághoz van helye felebbezésnek és hogy a felebbezésnek nincs halasztó hatálya.

93. §. Nem vehetők fel a sérült javára állandó járadékot megállapitó határozatba oly jövőbeli időhatározmányok, amelyek az állandó járadék kiszolgáltatását időhatárhoz kötik; ez azonban nem gátolja az országos pénztárt abban, hogy a járadékost akár a kártalanitási határozat hozatalával egyidejüleg, akár utólag, állapotának a pénztár orvosa által teendő ujabb megvizsgálására utasitsa.

94. §. A baleseti kártalanitás tárgyában hozott határozatban az összes igényjogosultak névszerint megjelölendők és a határozat mindazoknak kézbesitendő, akik a határozat szerint igényjogosultaknak mutatkoznak. Azonban az 1877: XX. t.-cz. 28. §. *a), b), c)* pontjai alapján gondnokság alá helyezett személyek részére, valamint azon kiskoruak ré-

szére, akik az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a)*, *b)* pontjaiban megjelölt valamely fogyatkozásban szenvednek, vagy pedig 14-ik életévüket nem töltötték be, végül baleseti állandó járadék iránt hozott határozatok a kiskoruak részére egyáltalán nem kézbesittetnek és mindezek részére a kártalanitási határozatok törvényes képviselőjüknek kézbesitendők.

Az állandó járadékon kivül egyéb baleseti kártalanitás tárgyában hozott határozatok azoknak a kiskoruaknak, akik 14-ik életévüket betöltötték és az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a)* és *b)* pontjaiban megjelölt valamely fogyatkozásban nem szenvednek, saját kezükhöz kézbesitendők.

95. §. Ha a baleseti kártalanitási eljárás során kiderül, hogy valamely igényjogosult félre nézve az előbbi §-ban megjelölt körülmények forognak fenn, anélkül, hogy törvényes képviseletről gondoskodás történt volna, erre irányuló intézkedések czéljából az eljáró pénztár az illetékes gyámhatóságot megkeresni tartozik.

96. §. Ha a pénztár az 1907 : XIX. t.-cz. 70. §. 1. pontja alapján a 41. §. 1. és 2. pontjaiban megállapitott segélyezés helyett kórházi ápolást nyujt, erről határozatot kell hoznia, amelyben világosan kifejezésre kell jutnia annak, hogy a meghatározott kórházban az ápolást az emlitett segély helyett nyujtja. A határozat törvényes indokait (1907 : XIX. t.-cz. 58. §.) ábban meg kell jelölni, valamint a vonatkozó orvosszakértői vélemény lényeges tartalmát is és fel kell venni azt a figyelmeztetést, hogy a sérültnek kórházi ápolásban kell maradnia mindaddig, mig a pénztár vagy az illetékes kórházi orvos el nem bocsátja és hogy a kórházi ápolás igénybevételének megtagadása reá nézve az 1907 : XIX. t.-cz. 52. §-ában megállapitott következményekkel járhat.

97. §. A járadék szünetelésének az 1907 : XIX. t.-cz. 95. §-ában megjelölt eseteiben a szünetelés tárgyában határozat hozandó. Ha a járadék szünetelésére jogalapot szolgáltató ténykörülmény a járadék megállapitása előtt következik be, ugy a járadékot megállapitó határozatban kell egyuttal a szünetelés tárgyában is intézkedni.

98. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárnak, valamint az országos pénztár igazgatóságának a baleseti kártalanitás tárgyában hozott határozata jogerőre emelkedik, ha ellene az 1907 : XIX. t.-cz. 90. és 91. §-aiban megállapitott törvényes határidőn belül felebbezés nem adatott be.

A felebbezésnek a megállapitott segélyek és kártalanitások kiszolgáltatására nincs halasztó hatálya.

Az országos pénztár, valamint a kerületi munkásbiztositó pénztár a baleseti kártalanitás tárgyában hozott határozatát csak azon az alapon módosithatja, ha ujabb kártalanitási eljárás folytán (1907 : XIX. t.-cz. 94. §.), vagy pedig az igényjogosultak számának változása vagy a távolabbi igényjogosultat kizáró közelebbi igényjogosult igényének érvényesitése folytán (1907 : XIX. t.-cz. 74. §.), végül ujrafelvétel alapján uj határozatot hoz.

99. §. A járadékos az országos pénztár által kibocsátott és állapota megvizsgálására irányuló és legalább 8 nappal a kitüzött határnap előtt kézbesitendő felhivásnak eleget tenni tartozik. A felhivást tartalmazó határozatnak magában kell foglalnia azt a figyelmeztetést is, hogy a járadékos a felhivás nem teljesitése esetén járadékának elvesztésével fog sujtatni. Eredménytelen felhivás után a járadék kifizetése határozattal megszüntetendő. Ha az illető a járadék megszüntetése után állapotának megvizsgálása végett jelentkezett, a vizsgálat eredményéhez képest járadéka ismét megállapitandó és az értesitését követő esedékességi nappal folyósitandó; az illetőnek a mulasztása folytán elvesztett időközi járadékrészletek — vétlen mulasztás esetét kivéve — ki nem utalhatók.

Az ujabb vizsgálattal járó költségek, ideértve a megvizsgálandó utazási költségeit és esetleges kereseti mulasztása megtéritését is, az országos pénztár balesetbiztositási szám-

lája terhére esnek. Az országos pénztár a megvizsgálandó utiköltségeire a szükséghez mért előleget ad.

100. §. Az 1907 : XIX. t.-cz. 94. §-ában megjelölt ujabb kártalanitási eljárásban a kártalanitási alapeljárás szabályai megfelelő alkalmazást nyernek.

Az ujabb kártalanitási eljárást a sérült akár a kerületi munkásbiztositó pénztárnál, akár az országos pénztár igazgatóságánál kérheti; az országos pénztár igazgatósága azonban az ujabb kártalanitási eljárást hivatalból is elrendelheti.

Az ujabb kártalanitási eljárás alapján hozott határozatnak tartalmaznia kell a jövőben fizetendő kártalanitás összegét, valamint azokat az adatokat, amelyek alapján a járadék fentartása, megszüntetése, leszállitása vagy felemelése indokolt, kiemelve azokat a ténykörülményeket, amelyek a változtatást indokolják, ugyszintén az ezekre nézve elfogadott bizonyitékokat és a keresetképesség csökkenésének még fennálló fokát, megfelelő esetben pedig azokat az indokokat, amelyek a sérült állapotának az előző kártalanitási határozat megállapitása szerint való változatlan fennállását bizonyitják. Az évi munkakeresmény, a mennyiben ellenkező adat nem merül fel, az alapeljárás során megállapitott összeg szerint veendő figyelembe.

Az ujabb kártalanitási eljárás alapján hozott határozatnak nincs visszaható ereje és a járadék megszüntetésére, leszállitására vagy felemelésére vonatkozó ujabb határozat a járadékot élvezőnek értesitését követő esedékességi nappal lép érvénybe.

101. §. Ha a járadékot megállapitó határozat hozatala után a járadékra igényjogosultak számában változás áll be, vagy a járadékosokat kizáró ujabb igényjogosultak észleltetnek, a pénztár az összes igényjogosultakra kiterjedő uj határozatot hoz. Az évi munkakeresmény, amennyiben ellenkező adat nem merül fel, az alapeljárás során megállapitott összeg szerint veendő figyelembe. Az uj határozat a korábbi járadékosokkal szemben az értesitést követő esedékességi napon lép hatályba. Ha azonban a határozat a járadékos részére a korábbinál magasabb járadékot állapit meg, vagy pedig valamely ujabb igényjogosult részére állapit meg járadékot, ugy ez a járadék az igény keletkezési időpontjától, az elévülési időn belül, visszamenőleg megállapitandó.

102. §. Ha az országos pénztár igazgatósága az 1907 : XIX. t.-cz. 72., 76., 77. és 96. §-ai értelmében végkielégitést állapit meg, ebben a tárgyban szintén határozatot kell hoznia. Az 1907 : XIX. t.-cz. 72., 77. és 96. §-ai eseteiben a járadékos a határozatban figyelmeztetendő, hogy ha a végkielégitési összeget elfogadja és felveszi, a járadékra igénye többé nem ujulhat fel. Az 1907 : XIX. t.-cz. 96. §. esetében az igazgatóság határozata jogerős és ez ellen nincs helye felebbezésnek, azonban ebben az esetben a végkielégitést kérő a megállapitott tőkeértéket elfogadni nem tartozik és ilyenkor kártalanitását továbbra is az eddigi járadék alakjában kapja.

A végkielégités megállapitása az 1907 : XIX. t.-cz. 72. §. esetében hivatalból, a többi esetben pedig csak az igényjogosult kérelmére történik.

103. §. A pénztárnak baleseti kártalanitás tárgyában hozott jogerős határozata ellen ugyanannál a pénztárnál, amely a határozatot hozta, ujrafelvételnek van helye, ha ugyanarra az igénypontra nézve a határozat a választott biróság felülbirálásának tárgyát nem képezte. Nincs helye ujrafelvételnek az ideiglenes járadék tárgyában hozott határozat ellen.

Ha az ujrafelvételi kérelem nem a jelen §. szerint illetékes pénztárnál lett benyujtva, vagy előterjesztve, az ehhez haladéktalanul átteendő és erről az ujrafelvételt kérő értesitendő.

104. §. Az ujrafelvételt az illető pénztár az előbbi §. eseteiben akár hivatalból, akár az igényjogosult fél kérelmére elrendelheti akkor, ha:

1. a határozat hozatala alkalmával az igazgatósági ülés nem volt szabályszerüen megalakitva;

2. ha a határozat hozatalában az igazgatóságnak oly tagja vett részt, aki abban alapszabályszerüleg nem volt jogosult részt venni;

3. ha kártalanitási eljárás során az igazgatóság valamely tagja vagy oly közeg, akinek ténykedése a határozat tartalmára kihatással volt, kötelességét a büntető törvény vagy saját fegyelmi szabályai alá eső módon vagy pedig egyébként, az ügy eldöntésére kihatólag megszegte;

4. ha a fél oly bizonyitékot hoz fel, amelyet az alapeljárás során nem használt és amely részére az ügy érdemében kedvezőbb határozatot eredményezett volna, vagy ha a pénztár oly adat vagy bizonyiték birtokába jut, amely az alapeljárás során a határozat hozatalánál nem volt figyelembe véve és a baleseti kártalanitás kérdésében jelentőséggel bir.

105. §. A határozat hozatalát követő két éven túl nincs helye ujrafelvételnek.

106. §. Az ujrafelvétel alapján hozott kártalanitási határozatnak az elévülési idón belül (T. 93. §.) lejárt részletekre általában visszaható ereje van, azonban az országos pénztár a szabályszerüen kifizetett járadék visszafizetését nem követelheti.

107. §. A járadékok egyenlő előleges havi részletekben fizetendők. A keresetképtelenségnek egy hónál előreláthatólag rövidebb tartama esetén is elölegesen, a megfelelő rövidebb időre. A járadék felvételére jogosult életbenlétét mindenkor a községi elöljáróságnak pecséttel is ellátott bizonyitványával tartozik igazolni; ugyanigy tartozik igazolni a járadékos özvegy nő azt is, hogy nem ment ujból férjhez; a járadékos özvegy férj azt is, hogy munkaképtelen; a járadékos szülők és nagyszülők azt is, hogy segélyre szorulnak.

A kifizetések a jogosult, vagy igazolt meghatalmazottja kezéhez teljesitendők.

Az állandó járadék részletei kiskoruaknak és az 1877 : XX. t.-cz. 28. §. *a), b)* és *c)* pontjai alapján gondnokság alá helyezett személyeknek nem kézbesithetők; ezek részére a járadékrészletek törvényes képviselőjüknek fizetendők ki. Más baleseti készpénzbeli kártalanitási összeg sem fizethető ki annak, aki az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §. *a), b)* és *c)* pontjai alapján gondnokság alá helyeztetett, továbbá annak a kiskorunak, aki e pontokban megjelölt valamely fogyatkozásban szenved vagy pedig 14-ik évét még nem töltötte be; ezekben az esetekben szintén a törvényes képviselő kezéhez kell a kifizetést teljesiteni.

Temetkezési segélyek, ha az elhalt betegség esetére biztositva volt, a sérült elhalálozását követő napon, ellenkező esetben a megállapitó határozat után huszonnégy óra alatt fizetendők ki.

108. §. A biztositottnak az 1907. évi XIX. t.-czikk értelmében balesetből kifolyólag az országos pénztárral szemben fennálló igényei át nem ruházhatók, el nem zálogosithatók, le nem foglalhatók és azokra nézve magával a biztositottal szemben beszámitásnak helye nincs, kivéve, amennyiben oly követelésről van szó, melyet az 1907. XIX. t.-cz. értelmében kártalanitásra jogosultak, a járadékot élvező ellen eltartás czimén érvényesitenek. Minden oly intézkedés vagy jogügylet, melylyel a biztositott a neki a pénztártól járó kártalanitásról egészben vagy részben lemond, érvénytelen. A biztositott kártalanitási igényére nézve [illegible] gos pénztárral, illetőleg a kerületi pénztárral egyezséget nem köthet.

Mindazonáltal az országos pénztár azoktól a tagoktól, akik a pénztárt szinleléssel vagy más módon (pl. a választott birósági eljárás során az igénylő tag terhére rosszhiszemüsége okából megállapitott perköltséggel) megkárositották, a jogtalanul igénybe vett kártalanitások értékét vagy az egyébként okozott kárt a később kijáró kártalanitási részletekből levonhatja. A levonás azonban csak a havi járadékrészlet egy negyedéig, a temetkezési segélynek pedig csak feléig terjedhet.

V. FEJEZET.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár szervezete.

109. §. Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár, a törvény szerint hatáskörbe tartozó feladatokat részint igazgatási szervei, részint dijazott alkalmazottai, részint helyi szervei által gyakorolja.

110. §. Az országos pénztár igazgatási szervei:

1. a közgyülés,
2. az igazgatóság,
3. a felügyelő bizottság.

1. A közgyülés szervezete és ügyrendje.

111. §. Az országos pénztár közgyülése a kerületi munkásbiztositó pénztárak, a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak kiküldötteiből áll. A »Ferencz József kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló egylet« betegsegélyző pénztára az országos pénztár közgyülésébe szintén választ kiküldötteket.

A kiküldötteket a felsorolt pénztárak közgyülési tagjai és pedig a munkaadók és biztositottak különkülön a saját kebelükből választják, oly módon, hogy minden helyi szerv a közgyülésben egyenlő számu munkaadó és alkalmazott kiküldöttel legyen képviselve.

112. §. A képviseletre jogosult helyi szervek mindegyike egy munkaadó és egy biztositott kiküldöttel képviselteti magát, ha a közgyülést megelőző naptári évben biztositásra kötelezett és munkaadó tagjainak átlagos létszáma együttvéve az 5000-et meg nem haladta; ezentul minden megkezdett és a biztositásra kötelezett és munkaadó tagok összeszámlálásával megállapitott 5000 tag után további egy-egy kiküldött választandó.

A kiküldötteket a helyi szervek alapszabályaiknak megfelelőleg megtartott közgyülésükből titkos szavazással választják akként, hogy ha a helyi szerv a munkaadók és alkalmazottak közül csak egy-egy kiküldöttet választ, ezek az ipari, gyári és kereskedelmi csoportok közül abból a csoportból választandók, amelyhez a helyi pénztár biztositásra kötelezett tagjainak legnagyobb része tartozik; ha pedig a helyi szerv a munkaadók és alkalmazottak közül kétkét küldöttet választ, ugy ezek egyenlően abból a két csoportból választandók, amelyekhez a helyi pénztár biztositásra kötelezett tagjainak legnagyobb része tartozik, végül ha a helyi pénztár a munkaadók és alkalmazottak közül háromhárom kiküldöttet választ, ugy a kiküldöttek egyenlően mindhárom csoportból választandók.

Azok a helyi szervek, amelyek a munkaadók és alkalmazottak közül három-három kiküldöttnél többet választanak, a választást akként tartoznak teljesiteni, hogy mind a munkaadók, mind az alkalmazottak kiküldöttei között az ipari, gyári és kereskedelmi csoporthoz tartozók abban az arányban választassanak, amely arányban áll az illető helyi pénztár ezen csoportokhoz tartozó biztositásra kötelezett tagjainak száma a helyi pénztár összes biztositásra kötelezett tagjainak számához.

Azok a biztositottak, akik szorosan sem az ipari, sem a gyári, sem a kereskedelmi csoporthoz nem tartoznak (pl. tisztviselők), ahhoz a csoporthoz számitandók, amelyhez foglalkozásuk legközelebb áll.

Ugyanaz a kiküldött ismételve megválasztható kiküldötté.

113. §. Minden helyi pénztár háromszor annyi, azonban legfeljebb 50 közgyülési póttagot tartozik választani az országos pénztár közgyülésébe, mint ahány kiküldöttet választ. A póttagoknak abban az arányban kell az ipari, gyári és kereskedelmi csoportokhoz tartozniok, mint a rendes kiküldötteknek.

A póttagokat a helyi pénztár közgyülésének biztositott alkalmazott és munkaadó tagjai külön-külön és ugyanazon a módon a rendes kiküldöttekkel együtt választják akként,

hogy a rendes kiküldöttek létszámának betöltését követőleg legtöbb szavazatot nyertek lesznek póttagokká.

A kiküldöttek és közgyülési póttagok választásánál szavazategyenlőség esetén sorsolás dönt.

A sorsolás a helyi pénztár közgyülésén a választás kihirdetése után nyomban foganatositandó.

A póttagok a reájuk esett szavazatok számának sorjában helyettesitik azokat a rendes kiküldötteket, akiknek ez a minősége időközben megszünik, vagy akik ennek gyakorlásában esetről-esetre akadályozva vannak. Munkaadó kiküldöttet csak munkaadó póttag, alkalmazott kiküldöttet csak alkalmazott póttag helyettesithet és pedig lehető figyelemmel a helyettesitett kiküldött ipari, gyári vagy kereskedelmi jellegére.

114. §. A közgyülési kiküldöttek választása három évről három évre szól és megbizatásuk addig áll fenn, amig az illető helyi pénztár ujabb kiküldötteit az országos pénztár közgyülésébe megválasztja.

Az országos pénztár közgyülési kiküldöttjének ez a minősége a választási időszak lejárta előtt is megszünik, ha az illető megszünik a kiküldő helyi pénztár közgyülésének tagja lenni abban a csoportban (biztositott vagy munkaadó, ipari, gyári vagy kereskedelmi foglalkozási ág szerint), amely csoportból az országos pénztár közgyülésébe kiküldetett. (213. §.)

115. §. Közgyülési kiküldötté csak magyarul tudó magyar állampolgár választható; ellenben meg nem választható oly egyén, aki nem teljes koru, aki gondnokság, vagy csőd alatt áll, vagy aki nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség, vagy az 1907 : XIX. t.-cz. 191. §. *b)* pontjában meghatározott kihágás miatt jogerős itélettel elmarasztaltatott, vagy aki hivatalvesztésre, illetve a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésére itéltetett, a jogerős itéletben megszabott időtartam alatt, továbbá az, aki a választott birósági eljárást szabályozó kereskedelmi ministeri rendelet értelmében választott birósági ülnöki, vagy az állami munkásbiztositási hivatalnál viselt nem állandó birói tiszte alól büntetésképpen felmentetett, a felmentés keltétől számitott 3 éven át, végül közgyülési kiküldötté meg nem választható az, aki valamely helyi pénztárnak, vagy az országos pénztárnak alkalmazottja, vagy e pénztárak valamelyikével állandó szerződéses magánjogi viszonyban áll.

Az országos pénztár közgyülésébe nők is megválaszthatók kiküldöttekké, ha a megválaszthatóság egyébkénti feltételeinek megfelelnek.

116. §. Ha valamely kiküldöttre nézve a 114., 115. §-okban megjelölt valamely oly körülmény áll be, amely közgyülési kiküldötti minőségét kizárja, ugy a kiküldő helyi pénztár vagy az országos pénztár igazgatósága irásban kézbesitendő határozattal felmenti őt tiszte alól, addig is pedig, mig e tárgyban jogerős határozat hozatik, az országos pénztár közgyülése kirekeszti üléséből.

117. §. Ha az országos pénztár közgyülésében valamely helyi pénztár kiküldötteinek száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogyatkozik, hogy az egyes csoportokon belül a póttagok helyettesitésével sem érhető el az alapszabályszerü szám, akkor kiegészitő választás tartandó. Az ily választásra megfelelő alkalmazást nyernek az általános választásra nézve irányadó szabályok. A kiegészitő választáson megválasztottak tisztsége az általános választásig hatályos.

118. §. A helyi szervek a választás eredményéről az országos pénztárnak jelentést tesznek és a közgyülésen való részvétel jogának igazolására kiküldötteiket esetről-esetre igazolványnyal látják el, amelyben meg kell jelölni azt, hogy az illető kiküldött a munkaadók, vagy alkalmazottak közül van-e és az ipari, gyári vagy kereskedelmi csoportok melyikéből van választva. Az igazolványokat az országos pénztár bocsátja a helyi szervek rendelkezésére és azok kötelesek azt a szabályszerü aláirásokkal

és pecsétjükkel ellátva, a kiküldöttnek kiszolgáltatni.

119. §. Az országos pénztár közgyülésén csak az igazolt kiküldöttek vehetnek részt és ezek jogaikat csak személyesen gyakorolhatják.

Az igazolványok átvizsgálását és a kiküldöttek igazolását az elnökség által kiküldendő igazoló bizottságok teljesitik; a közgyülés csak az igazoló bizottságok működésének befejeztével nyitható meg.

120. §. Az igazoló bizottságok külön-külön működnek a munkaadók és külön a biztositottak igazolására. Mindegyik bizottság 3—3 tagból és az országos pénztár tisztikarából kirendelendő jegyzőből áll. A munkaadók igazolását foganatositó igazoló bizottságok 2—2 munkaadó és 1—1 biztositott tagból állanak és viszont. A tagokat s közülük a bizottság elnökét az országos pénztár elnöksége jelöli ki, és pedig a munkaadók igazolását foganatositó bizottságokhoz a munkaadó tagok közül és viszont. A bizottságok munkája az előtt a bizottság előtt összegezendő, amelyik saját munkájával legelőbb elkészült. A bizottság egy tagjának elmaradása a bizottság működését nem akadályozza. Ha több tag hiányoznék, a közgyülési elnök, vagy megbizásából az igazoló bizottság elnöke, a jelenlevő, már igazolt kiküldöttek közül nevez ki tagot a hiányzók pótlására.

Az igazoló bizottságok mindenekelőtt kölcsönösen megvizsgálják a bizottságokban résztvevő közgyülési kiküldöttek igazolványait.

Az igazoló bizottságok minden igazolványt, melyet a közgyülési kiküldöttek felmutatnak, a jelentkezés sorrendjében a hozzájuk utalt csoport keretében megvizsgálnak és eljárásukról jegyzőkönyvet vesznek fel. A jegyzőkönyvbe felveendő az igazolvány birtokosának neve, a kiküldött jellege (munkaadó vagy biztositott), a kiküldő pénztár neve s végül, hogy az igazolvány szabályszerü módon van-e kiállitva, vagy merültek-e fel az ellen és minő, észrevételek.

A megvizsgált igazolványra, ha az ellen kifogás nem merült fel, az illető igazoló bizottság elnöke a megvizsgálás megtörténtét feljegyzi, ezt aláirásával hitelesiti és ennek megtörténte után az igazolványt a kiküldöttnek visszaadja.

A kifogásolt igazolványokat az igazoló bizottság visszatartja.

Az egyes bizottságok által felvett jegyzőkönyvek alapján a kijelölt bizottság megállapitja a közgyülés megnyitásáig megjelent kiküldöttek számát, az igazolási eljárás eredményét és az igazolványok ellen netalán felmerült észrevételeket és ezekről a kifogásolt és visszatartott igazolványok bemutatása mellett a közgyülés elnökének jelentést tesz. Abban a tekintetben, hogy a kifogásolt igazolványok elfogadhatók-e és birtokosai a közgyülésben részt vehetnek-e, a közgyülés az elnök előterjesztése alapján vita nélkül határoz. A határozat eredménye az igazolványra rávezetendő s az a jogosultnak kiszolgáltatandó.

A rendben talált igazolványok szolgálnak a közgyülés későbbi folyamán, s nevezetesen a választásoknál is a közgyülési, illetőleg szavazási helyiségbe való belépésre és a határozathozatalban, illetve szavazásban való részvételre jogositó igazoló okmányok gyanánt.

121. §. A közgyülés hatáskörét az 1907: XIX. t.-cz. 38. és 105. §-a határozza meg; e §§-ban hatáskörébe utalt teendőin kivül hatáskörébe tartozik még a biztositott tagoknak a foglalkozási ág és hely szerint változó segélyezési költségekhez arányositott különböző százaléku járulékok fizetésére kötelezése (T. 25. §.) és az országos pénztár, valamint a helyi pénztárak alkalmazottai nyugdijintézetének megalakitása és a nyugdijintézet alapszabályainak megállapitása.

A rendes közgyülés az év első felében tartandó.

Az országos pénztár igazgatósága rendkivüli közgyülés összehivását határozhatja el, a felügyelő bizottságnak, vagy a helyi szervek legalább

²/₃ részének és közöttük legalább felerészben kerületi munkásbiztositó pénztárak igazgatóságának indokolt irásbeli kivánságára pedig az országos pénztár igazgatósága 30 napon belül rendkivüli közgyülést tartozik összehivni.

Az országos pénztár közgyüléseit Budapesten tartja.

A rendes közgyülés napja a Munkásbiztositási Közlönyben a közgyülés napját legalább 30 nappal megelőzőleg oly meghagyással teendő közzé, hogy csak azok az inditványok fognak a tárgysorozatba felvétetni, amelyek legalább 20 nappal a közgyülés napja előtt beérkeznek. Inditványozási joga csak a helyi szerveknek és az országos pénztár közgyülési kiküldötteinek van.

A közgyülésre való meghivás a közgyülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével, rendes közgyülés esetén legalább 15 nappal, rendkivüli közgyülés esetén pedig legalább 8 nappal előbb a Munkásbiztositási Közlönyben közzéteendő. A közgyülés napját az igazgatóság tüzi ki és pedig lehetőleg vasárnapra vagy ünnepnapra.

122. §. A rendes közgyülés tárgysorozatába felveendők az 1907 : XIX. t.-cz. 105. §. *i), j)* és *k)* pontjaiban foglalt tárgyak, valamint az illető években a *h)* pontban megjelölt intézkedések is. Ezenkivül a rendes, valamint a rendkivüli közgyülés tárgysorozatába felveendők a közgyülés hatáskörébe tartozó mindazok a tárgyak, amelyek felvételét az állami munkásbiztositási hivatal elrendeli vagy az országos pénztár valamely előző közgyülése, igazgatósága vagy felügyelő bizottsága elhatározza, továbbá a 121. §. szerint kellő időben előterjesztett inditványok.

A rendes közgyülésre szóló meghivóhoz a tárgysorozaton kivül az igazgatás évi költségvetése, a betegsegélyezés és balesetbiztositás évi zárszámadása, mérlege és kimutatásai, valamint a pénztári alkalmazottak nyugdijalapjához való hozzájárulás mérve iránt tett igazgatósági javaslat, végül a felügyelő bizottságnak a felmentvény megadása vagy megtagadása iránt és a pénztár ügyvitele tárgyában tett véleményes jelentése csatolandók.

123. §. Az országos pénztár közgyülései nyilvánosak, s azokon, a közgyülés tagjaitól elkülönitett helyen, a közönség is részt vehet.

Ha a közönség a tárgyalások menetét zavarná, az elnöknek joga van a hallgatóság részére fentartott helyet kiürittetni.

Ettől az esettől eltekintve, a nyilvánosság kizárása nem rendelhető el.

124. §. A közgyülést az országos pénztár elnöke, vagy helyettese vezeti. Az elnök őrködik, hogy a közgyülési ügyrend betartassék, valamint az idevonatkozó egyéb szabályoknak megfelelőleg, a tanácskozások rendje és méltósága, valamint a szólásszabadság kellően megóvassanak.

125. §. A közgyülés a tárgyakat a tárgysorozatban jelzett sorrendben tárgyalja. A tárgysorozatba fel nem vett tárgyak nem tárgyalhatók.

126. §. A tárgysorozatba felvett tárgyakat az igazgatóság javaslata értelmében az igazgató vagy helyettese terjeszti elő.

127. §. A közgyülés ügyrendjét a következő szabályok tartalmazzák:

A tárgyalásokban és a szavazásban csak a jelenlevők vehetnek részt; irásban vagy meghatalmazott utján szavazni nem lehet.

Személyes kérdésben az elnök csakis személyes megtámadtatás czimén adja meg a szót.

Ügyrendi kérdéseket a felszólaló és egy ellenvélemény meghallgatása után szavazással dönt el a közgyülés.

Nagyobb terjedelmü és fontosságu ügyek előbb általánosságban, azután részletekben (szakaszonként) tárgyalhatók.

Valamely tárgynak előbb általánosságban és utóbb részletekben tárgyalását kivánó inditvány ügyrendi kérdésnek tekintendő.

128. §. Minden közgyülési kiküldött mind az általános, mind a részletes vita során egyszer szólhat a tárgyhoz, többször felszólalni csak a közgyülés engedélyével lehet, de az inditvá-

nyozót zárszó illeti és az ügyek előadói (igazgató v. helyettese) felvilágositásul bármikor felszólalhatnak. A közgyülésen a felszólalás joga csak azt illeti meg, aki az e czélra kirendelt jegyzőnél nevének bemondásával előzetesen felszólalásra jelentkezett. A felszólalókat a jelentkezés sorrendjében a jegyző hivja fel.

Ha az elnök a vitában érdemileg részt venni kiván, az illető ügy tárgyalása alatt az elnöklést helyettesének átengedni tartozik.

Egy-egy felszólalás általános vita esetén 15 perczné, minden más esetben 10 perczné tovább nem tarthat. Az előadók a szükséghez képest kellő időig beszélhetnek.

Azokat, akik a tanácskozás rendjét zavarják, az elnök megintheti, kétszeri megintés után a szót elvonhatja, háromszori megintés után pedig az illető közgyülési kiküldöttet az elnök előterjesztésére a közgyülés vita nélkül nyilt szavazással egyszerü szótöbbséggel a közgyülésből kizárhatja. Legalább hatvan közgyülési kiküldött, akik között mind a biztositottak, mind a munkaadók kiküldöttei közül legalább 30—30 kiküldöttnek kell lennie, irásban inditványozhatja, hogy a folyamatban levő felszólalás befejezése után a vita nyilt szavazással és egyszerü szótöbbséggel bezárassék. Az elnök az e tárgyban hozzá benyujtott inditványt haladéktalanul előterjeszteni tartozik.

A tárgyalás alatt álló ügyhöz tartozó inditványokat a vita során szóval is lehet tenni s ezeket az alapul fekvő ügygyel együtt kell eldönteni. Ha felszólaló már nincs, a vita bezárandó; a vita bezárása után felszólalni nem lehet, az inditványozót azonban a vita bezárása után és a kérdés feltevése előtt zárszó illeti meg.

129. §. Ha felszólaló már nincs és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést, oly alakban, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen szavazni.

Először a netáni halasztó inditványokat, azután az igazgatóság előterjesztését, végül a többi inditványokat kell szavazásra feltenni.

A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni.

130. §. A közgyülés érvényes határozatot csak a rendes tagok legalább felének jelenlétében hozhat. Ha valamely szabályszerüen összehivott közgyülésen a kiküldöttek nem jelentek meg határozatképes számban, akkor az elnök a közgyülést attól a naptól számitott legalább 8 napra és legfeljebb 15 napra változatlan napirenddel elhalasztja. Az uj határnap a 121. §. szerint és pedig legalább 5 nappal előbb közzéteendő. Azokhoz a helyi pénztárakhoz, amelyek a közgyülésben alapszabályszerüen képviselve nem voltak, felhivás intézendő a mulasztás pótlása iránt. Az uj határnapra halasztott közgyülés a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes.

131. §. A szavazás rendszerint nyilt és felállással vagy az igazolvány felnyujtásával történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kivánatra az ellenpróbát mindig el kell rendelni. A szavazatokat a jegyzőkönyvvezető olvassa össze. Kétes esetben az elnök névszerinti szavazást rendelhet el. Ötven jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt irásban bejelentett kivánságára a névszerinti szavazást mindig el kell rendelni. Száz jelenlevő tagnak irásban bejelentett kivánságára el kell rendelni a titkos szavazást. Az 1907 : XIX. t.-cz. 105. §. *c)* pontjában megjelölt kérdések, valamint a közgyülés által tartandó választások mindenkor titkos szavazással döntendők el.

Névszerinti és titkos szavazás esetén az ezzel megbizott jegyző olvassa a közgyülési kiküldöttek névsorát betürendes sorrendben, s mindig a név felhivásakor kell az illetőnek a szavazatot leadni. Aki nevének felolvasásakor a szavazatot nem gyakorolta, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

A titkos szavazáskor a szavazólapokat szavazatszedő bizottságok gyüjtik urnába s azokat a bizottságok számlálják össze.

Szavazásoknál a közgyülési kiküldöttek

dötti igazolványt (118. §.) mindig fel kell mutatni.

A szavazatszedő bizottságok mindenekelőtt megállapitják a beadott szavazatok számát. Ha a beadott szavazólapok száma több mint a szavazott közgyülési tagoké, ugy a szavazatok felbontás nélkül megsemmisitendők és uj szavazást kell elrendelni.

Ha a beadott szavazatok száma annyi, mint ahányan szavaztak, ugy a szavazatokat a szavazatszedő bizottság elnöke felbontja és nyilvánosan felolvassa. A felolvasott szavazatokat a jegyzőkönyvvezető jegyzi. A szavazás eredményét az elnök állapitja meg és hirdeti ki. Az eredményt a közgyülésen ki kell hirdetni és ezután a szavazólapok a közgyülési jegyzőkönyv mellékleteként megőrzendők.

132. §. Az igazgatóság, a felügyelő bizottság és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjait és mindezek póttagjait a közgyülés munkaadó és biztositott tagjai külön-külön saját kebelükből 3 évre egyidejüleg választják és pedig mind a munkaadók, mind az alkalmazottak közül egyenlő számban. Az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályába előbb megjelölt módon 60 rendes és 30 póttag választandó; ezeknek e tisztére vonatkozó szabályokat a kereskedelemügyi ministernek az 1907 : XIX. t.-cz. 181. §. alapján kiadott rendelete tartalmazza.

Ugyanaz a közgyülési tag ismételve megválasztható az igazgatóság, a felügyelő bizottság és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának tagjává.

133. §. A választások foganatosítására a közgyülés az elnök előterjesztése alapján mind a munkaadók, mind a biztositottak köréből a jelenlevők közül kellő számu szavazatszedő bizottságot választ. Az elnök ily irányu előterjesztései fölött a közgyülés vita mellőzésével határoz. Az elnök egyuttal az iránt is előterjesztést tesz, hogy melyik bizottság előtt foganatosittassék a szavazatok összeszámlálása és az eredmény megállapitása.

A szavazatszedő bizottságok működésének tartamára az elnök a közgyülést felfüggeszti.

134. §. A szavazatszedő bizottság áll elnökből, aki akár munkaadó, akár biztositott tag lehet és 2—2 munkaadó és ugyanannyi biztositott tagból; jegyzőt az országos pénztár tisztikarából a pénztár elnöke jelöl ki.

A szavazatszedő bizottságok eljárását elnökeik vezetik.

Ha szavazók már nem jelentkeznek, az elnök záróhatáridőt tüz ki a szavazatok átvételére. A kitüzött időtartam 10 percznél kevesebb nem lehet.

A szavazatszedő bizottságok tagjai, kiki saját csoportjában (munkaadók a munkaadóknál s viszont) utoljára szavaznak.

135. §. A választás fehérszinü szavazólapokkal történik. A titkos szavazás az igazgatósági, felügyelő bizottsági és az állami munkásbiztositási hivatal birói osztályának nem állandó tagjai választására a munkaadók és a biztositottak részéről külön-külön, de az összes választandókra egy szavazólapon történik. A szavazólapokra a választandók itt emlitett három csoportja szerint elkülönitve annyi név irandó, ahány igazgatósági, felügyelőbizottsági, illetve birósági rendes és póttagot kell választani. A családi és utónév mellett feltüntetendő az illetőnek szakmája és lakóhelye is. Az alaki kellékek hiánya a szavazatot érvénytelenné teszi. Ha valamely szavazólapon a megválasztandók számánál több név foglaltatnék, ugy a fölös számu utolsó nevek hivatalból törlendők.

136. §. A szavazatszedő bizottságok a szavazó közgyülési kiküldöttekről jegyzéket vezetnek s a szavazás befejezése után a szavazatokat összeszámlálják és a szavazás eredményét a jegyzékbe bevezetik s a jegyzéket aláirásukkal hitelesitik.

Az egyes szavazatszedő bizottságok eljárásának befejezése után a kijelölt bizottság az egyes szavazatszedő bizottságok által kiállitott jegyzékek

alapján s illetve az azokban foglalt szavazatok összesitése mellett, megállapitja a szavazás eredményét és azt jegyzőkönyvbe vezeti. Ha a jegyzékek összesitése után a szavazás eredménye hibás vagy kétes, a szavazólapok ujra átvizsgálandók s a szavazás eredménye ujból megállapitandó és a jegyzőkönyvbe bevezetendő. A szavazatok összeszámlálásánál ugyanaz az eljárás követendő, mint a közgyülési titkos szavazásnál.

A jegyzőkönyv az eljáró bizottság tagjainak aláirásával hitelesitendő. Az eljáró bizottság elnöke a megállapitott eredményt a jegyzőkönyv, a jegyzékek és a szavazólapok átadásával a közgyülés elnökének jelenti be. A jegyzőkönyv, a jegyzékek és a szavazólapok, utóbbiak összekötve és lepecsételve, a közgyülési jegyzőkönyvhöz csatolandók és irattárilag megőrzendők.

137. §. A szavazás eredményét a pénztár elnöke az ujból megnyitott közgyülésen hirdeti ki. Ha hibák találtattak, ezt az eredmény kihirdetése előtt jelenti be. A közgyülés határoz ezen jelentés alapján a szavazás érvényességéről. Ha több szavazólap adatott be, mint ahány szavazó volt, az eredmény csak akkor semmisitendő meg és rendelendő el uj választás, ha ennek a körülménynek a választás eredményére befolyása volt. Ilyen esetekben a szavazás eredményét az elnök a közgyülés határozatához képest állapitja meg és hirdeti ki.

138. §. Senki nem vehet részt oly tárgyról való tanácskozásban és annak szavazással való eldöntésében, aki abban a tárgyban érdekelt.

139. §. A szavazásnál egyszerü szótöbbség határoz. Az elnök titkos szavazás esetén mindig szavazhat, nyilt szavazáskor pedig csak szavazategyenlőség esetében. Titkos szavazáskor szavazategyenlőség esetében a javaslat el nem fogadottnak tekintendő, személyes kérdésekben pedig sorshuzás dönt. A sorsolást az elnök foganatositja.

Az 1907 : XIX. t.-cz. 105. §. *c)* pontjában megjelölt határozatok érvényességéhez, a közgyülésben jelenlevő kiküldöttek kétharmad többségének hozzájárulása szükséges.

140. §. A szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot az elnök mint határozatot kihirdeti.

141. §. A közgyülés lefolyásáról jegyzőkönyv veendő fel. A jegyzőkönyv vezetésére, valamint a közgyülésen a szólók jelentkezésének elfogadására, szavazatok összeszámlálására az országos pénztár tisztviselői karából előzetesen kellő számu jegyző rendelendő ki. A jegyzőkönyvet az elnök és jegyző, valamint az ülés elején az elnök javaslatára a jelenlevő és Budapesten lakó közgyülési kiküldöttek közül kijelölt 3 munkaadó és 3 biztositott közgyülési tag, mint hitelesitő irja alá. A hitelesitők nem az igazgatóság vagy a felügyelő bizottság tagjai közül jelölendők ki. A hitelesités hitelesitő ülésben történik s ha az ülésen a kiküldött hitelesitők közül mind a munkaadók, mind a biztositottak közül legalább 2—2 megjelent s a jegyzőkönyvet aláirja, az hitelesitettnek tekintendő.

A jegyzőkönyvbe fel kell venni a közgyülés idejét, helyét, a kiküldő helyi pénztárak és a kiküldöttek névsorát, az elnöklésben esetleg történt változásokat, a bejelentéseket, az inditványokat és a határozatokat, végül az esetleges szavazati arányt. A jegyzőkönyv hitelesités után a Munkásbiztositási Közlönyben közzéteendő.

142. §. A pénztár igazgatási szerveinek intézkedései ellen e szervek egyes tagjainak joga van különvéleményüket bejelenteni és annak a jegyzőkönyvbe felvételét kivánni.

A különvélemény a sérelmesnek vélt határozat kimondása után e jog különbeni elvesztésének terhe alatt, azonnal bejelentendő s e bejelentés a jegyzőkönyvben minden esetben felemlitendő. Joga van továbbá a különvéleményt bejelentő tagnak különvéleményét megokolva 3 nap alatt irásban beterjeszteni, mely esetben az egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz füzendő. Ha a külön-

véleményt bejelentő ezt a határidőt elmulasztja, különvéleményének a jegyzőkönyvhöz füzését később már nem kivánhatja.

Az igazgatási szervek intézkedéseiért felelősség nem terheli azt a tagot, aki névszerinti szavazáskor az intézkedés ellen szavazott vagy pedig ha a határozat jelenlétében nem névszerinti szavazással hozatott, az ellen különvéleményt jelentett be.

143. §. A közgyülési kiküldöttek állása tiszteletbeli és mint ilyen külön dijazással nem jár, működésükkel járó készkiadásaik azonban megtérittetnek.

A készkiadások megtéritésére csak Budapesten kivül lakó közgyülési kiküldöttnek van igénye, és pedig a II. oszt. vasuti vagy I. oszt. hajójegynek lakóhelyétől vagy ahhoz legközelebb eső állomástól Budapestig és vissza megtéritésén felül egész napra 8 K, félnapra 4 K átalányra. Az időszámitás szempontjából az ide-oda utazásra és a közgyülésen részvételre szükséges idő veendő számitásba. A félnapok déli 12 órától éjfélig számitandók.

E kiadások megtéritését az a helyi pénztár teljesiti, amely a kiküldöttet az országos pénztár közgyülésébe megválasztotta. Nem Budapesten székelő helyi pénztár kiküldötteit közvetlenül az elutazás előtt kivánságukra megfelelő előleggel ellátni tartozik; a készkiadások teljes kiegyenlitése a kiküldöttnek a helyi pénztár székhelyére való visszaérkezése után történik, az országos pénztár által érvényesitett uti számlája alapján. Az a kiküldött, aki a közgyülésen való részvételét érvényesitett uti számlával bizonyitani nem tudja, készkiadásai megtéritése iránti igényét elveszti és a kapott előleget tartozik megtériteni.

144. §. A közgyülési kiküldöttek időmulasztás czimén tiszteletdijban is részesithetők, melyet az igazgatási költségek terhére az állami munkásbiztositási hivatal előterjesztése alapján a kereskedelemügyi minister állapit meg.

A tiszteletdijak a készkiadások megtéritése alkalmával egyenlittetnek ki.

2. Az igazgatóság.

145. §. Az igazgatóság 60 rendes és ugyanannyi póttagból áll. Az igazgatóság rendes és póttagjai a kerületi munkásbiztositó, a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak közgyülési kiküldöttei közül abban az arányban választandók, amelyben a nevezett három csoportba tartozó pénztárak közgyülési kiküldötteinek létszáma az országos pénztár közgyülési kiküldötteinek összlétszámához aránylik, figyelemmel arra is, hogy az igazgatóságnak mind munkaadó, mind alkalmazott tagjai között az ipari, gyári és kereskedelmi csoportok az országos pénztár közgyülésében való képviseletük arányában foglaljanak helyet, egyszersmind tagjainak legalább fele Budapesten lakó közgyülési kiküldöttek közül választandó.

Az igazgatóság megbizatása azon a napon jár le, mikor az ujonnan megválasztott igazgatóság törvényesen megalakult. Időközben megüresedő helyekre a legtöbb szavazatot nyert póttagot kell behivni oly módon, hogy a munkaadó helyett munkaadó, biztositott helyett biztositott hivandó be és hogy az első bekezdésben megállapitott arányszám is megóvassék. Ha a póttagok egyenlő számu szavazatot nyertek, köztük sorshuzás dönt. A sorsolást a pénztár elnöksége foganatositja. Az időközben megüresedett helyek mindig csak a megbizatás hátralevő idejére töltetnek be.

146. §. Az igazgatósági tagnak ez a minősége a választási időszak lejárta előtt megszünik, ha az illető megválasztása alapjául szolgált minősége (145. §.) tekintetében időközben változás állt be.

147. §. Ha az igazgatóság valamely tagjára nézve oly körülmény áll be, amely igazgatósági tagságát kizárja, ugy maga az igazgatóság irásban kézbesitendő határozattal felmenti őt tiszte alól.

Ha pedig az igazgatóság valamely tagja ellen nyereségvágyból elkövetett bűntett vagy vétség miatt a büntető eljárás megindittatik, az igazgatóság által a büntető eljárás befejezéséig felfüggesztendő.

148. §. A felügyelő bizottság tagjai, az állandó orvosi tanács kiküldött tagjai, az igazgató vagy helyettese és az igazgató által megbizott előadó tisztviselők, valamint esetleg felkért szakértők szintén részt vesznek az igazgatóság ülésein, ott azonban csak tanácskozási joggal birnak; szavazati joguk nincs.

Az igazgatósági tagok tartoznak az üléseken pontosan megjelenni vagy elmaradásukat kimenteni.

Az az igazgatósági tag, aki két ülésen elfogadható ok nélkül nem jelent meg, az országos pénztár igazgatósága által a tisztével járó kötelességek pontosabb teljesitésére felhivandó; három igazgatósági ülésről való igazolatlan elmaradása után pedig az illetőnek igazgatósági tagságát az igazgatóság megszüntnek mondja ki és helyébe a soros póttag lép.

A határozat a Munkásbiztositási Közlönyben közzéteendő.

149. §. Ha az országos pénztár igazgatósági tagjainak száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogyatkozik, hogy az egyes csoportokon belül a póttagokkal való helyesitéssel sem érhető el az alapszabályszerü szám, akkor kiegészitő választás tartandó. Az ily választásra megfelelő alkalmazást nyernek az igazgatóság általános választására irányadó szabályok.

A kiegészitő választáson megválasztott tagok tisztsége az általános választásig hatályos.

150. §. Az igazgatóság hatásköre mindazokra az ügyekre kiterjed, amelyek a törvénynyel vagy alapszabálylyal a közgyülésnek, a felügyelő bizottságnak vagy az országos pénztár más közegének fentartva nincsenek.

Az igazgatóság feladata különösen:

1. a közgyülés hatáskörébe utalt ügyek előkészitése, azokban a közgyülésnek javaslattétel és a közgyülés határozatainak végrehajtása;

2. a helyi szervek felett a felügyelet és ellenőrzés első fokban gyakorlása; határozás azok hozzájárulás vagy jóváhagyás alá tartozó határozatai, valamint a határozataik ellen tett előterjesztések felett;

3. önkéntes tagok felvétele tárgyában határozat hozatala;

4. a biztositott tag ellen az 1907. évi XIX. t.-cz. 29. §-a alapján pótjárulék kiszabása;

5. az üzemek balesetbiztositási kötelezettségének megállapitása és az üzemeknek a veszélyességi táblázat osztályaiba és fokozataiba besorozása és veszélyességi arányszámaik meghatározása;

6. a tőkefedezeti kötelezettség és az 1907: XIX. t.-cz. 37. §-ában előre meghatározott dijfizetés kötelezettségének megállapitása és megváltoztatása;

7. a tőkefedezeti dijszabás és a dijfizetés módjának az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyásával leendő megállapitása és módositása;

8. a balesetbiztositási járulékokra előlegek kivetése, ezek nagyságának és fizetési módozatainak, az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyásával megállapitása;

9. a balesetbiztositási járulékok felosztása és kirovása;

10. általános óvórendszabályok kibocsátásának kérelmezése;

11. a baleseti állandó járadékok tárgyában határozat hozatala;

12. a kezelési teendők végzésére dijazott egyének alkalmazása;

13. ezek szolgálati és fegyelmi szabályzatának megállapitása;

14. az országos pénztár alkalmazottai felett elsőfoku, a helyi szervek alkalmazottai felett másodfoku fegyelmi biráskodás gyakorlása;

15. szerződések tárgyában határozathozatal;

16. általános jellegü szabályzatok kibocsátása.

151. §. Az igazgatóság ujjáalakulása esetén, ennek a közgyülésen megválasztandó tagjait a pénztár elnöke a választó közgyülésre kibocsátott meghivóban a közgyülést követő napra alakuló ülésre hivja meg. Ha

az igazgatóság tagjai határozatképes számban jelentek meg, felhivja, hogy a törvény rendelkezéseinek megfelelőleg, titkos szavazással elnököt válaszszanak. Ha egyetlen igazgatósági tag sincs ellene, a választás közfelkiáltással is történhetik.

Mihelyt az uj elnök meg van választva, a régi elnök működése megszünik s átadja az elnöklést az ujonnan választott elnöknek.

Az uj elnök azonnal az alelnökök megválasztását rendeli el. Ez hasonlókép történik, mint az elnökválasztás. A választás befejezése után az igazgatóságot megalakultnak jelenti ki.

Az igazgatóság működése egész tartamára elnökét és a két alelnököt saját kebeléből választja és pedig az elnököt felváltva a munkaadó és az alkalmazott igazgatósági tagok sorából; az alelnökök közül pedig egyiket a munkaadók, másikat a biztositott tagok sorából.

152. §. Igazgatósági ülések a szükséghez képest, de legalább havonként egyszer Budapesten tartandók. Az igazgatóságot az elnök hivja össze és az ülések határnapját az elnök tüzi ki. Tizenöt igazgatósági tagnak, vagy a felügyelő bizottságnak irásbeli kivánságára az igazgatóság rendkivüli ülésre nyolcz napon belül összehivandó. A rendkivüli ülést az elnök az előbb emlitett eseteken kivül is a szükséghez képest bármikor összehivhatja.

Az igazgatósági ülésekre a meghivás az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével az igazgatóság és a felügyelő bizottság tagjainak és az állandó orvosi tanács kiküldött tagjainak postai uton kézbesitendő. A meghivások az ülést megelőzőleg legalább nyolcz nappal, a rendkivüli ülésekre pedig legalább három nappal teendők postára, vagy ugyanaz alatt az idő alatt a szükséghez képest távirati uton eszközlendők.

A tárgysorozatot az elnök és az igazgató állapitják meg. A tárgysorozatba mindenesetre felveendők az igazgatóság hatáskörébe tartozó azok a tárgyak, amelyek felvételét az igazgatóság elhatározza, vagy az igazgatóság tagjainak legalább egy negyedrésze vagy a felügyelő bizottság kivánja.

Az igazgatóság nem vehet érdemleges tárgyalás és határozat alá oly tárgyat, amely a tárgysorozatba felvéve nem volt.

153. §. Az igazgatóság érvényes határozatot csak legalább 20 tag jelenlétében hozhat. Ha valamely szabályszerüen összehivott igazgatósági ülésen ennyi tag sincs jelen, a következő nyolcz napon belül változatlan napirenddel rendkivüli igazgatósági ülés tartandó, amely, tekintet nélkül a jelenlevők számára, jogérvényes határozatokat hozhat.

Az uj határnap legalább öt nappal az ujabb ülés előtt postára adott levéllel vagy feladott távirattal közlendő a tagokkal.

154. §. Az igazgatóság ülése nem nyilvános.

Az igazgatóság tagjai a tárgysorozaton levő tárgyakhoz egy-egy izben hozzászólhatnak. A felszólalókat az elnök a jelentkezés sorrendjében hivja fel. Az igazgatóság egyes esetekben a másodszori felszólalást is megengedheti, ha valamely fontosabb tárgynál a felszólaló erre irányuló kérelmét kiegészitő indokok előterjesztésére alapitja. Az inditványozót a zárszó joga mindig megilleti; az igazgató és az előadó tisztviselők pedig a tárgysorozat azon pontjainál, amelyekre nézve az előadói tisztet teljesitik, felvilágositásul bármikor felszólalhatnak.

Ha az elnök a vitában érdemileg részt venni kiván, az illető ügy tárgyalása alatt az elnöklést helyettesének átengedni tartozik.

155. §. Az igazgatóság tagjainak és az országos pénztár alkalmazottainak érdekeltség okából kizárására nézve a jelen alapszabályok 138. §-ában foglalt szabály alkalmazandó.

156. §. A szavazás rendszerint nyilt és felállással történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kivánatra az ellenpróbát mindig el kell rendelni. A szavazatok összeolvasását az ülés elnöke végzi; ha a számlálás

helyességét kétségbe vonják, vagy maga az elnök azt kétesnek tartja, akkor névszerinti szavazást kell elrendelni. Tiz jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt bejelentett kivánságára a névszerinti szavazást mindig el kell rendelni. Husz jelenlevő tagnak kivánságára el kell rendelni a titkos szavazást. A névszerinti vagy titkos szavazást kivánók számát az elnök összeszámlálással állapitja meg. Titkos szavazással kell mindig határozni az 1907 : XIX. t.-cz. 105. §. *c)* pontjában foglalt tárgyakra vonatkozó és közgyülés elé terjesztendő igazgatósági előterjesztések tekintetében, továbbá az igazgatóság által eszközölt választások esetén.

Névszerinti és titkos szavazás esetén az ezzel megbizott jegyző olvassa az igazgatósági tagok névsorát betürendes sorrendben és mindig a név felhivásakor kell az illetőnek a szavazatot leadni; aki nevének felolvasásakor a szavazatot nem gyakorolta, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

A választások szavazólapokkal történnek. A szavazás módjára a 131. §. nyer alkalmazást azzal az eltéréssel, hogy a szavazatok átvételét és összeszámolását nem szavazatszedő bizottságok, hanem az ülésben az elnök és a jegyző végzik.

157. §. Az igazgatóság a hatáskörébe tartozó ügyekben egyszerü szótöbbséggel határoz, az országos pénztár alkalmazottainak választásánál azonban általános (absolut) többséggel választ. az 1907 : XIX. t.-cz. 105. §. *c)* pontjában megjelölt közgyülési határozatok iránt teendő előterjesztések felett hozandó határozatok érvényességéhez pedig a jelenlevő igazgatósági tagok kétharmad többségének hozzájárulása szükséges.

Az elnök titkos szavazás esetén mindig szavazhat, nyilt szavazáskor pedig csak szavazategyenlőség esetében.

Titkos szavazáskor szavazategyenlőség esetében a javaslat el nem fogadottnak tekintendő, személyes kérdésekben pedig sorshuzás dönt. A sorsolást az elnök foganatositja.

A szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot az elnök, mint igazgatósági határozatot kihirdeti.

A határozat mindazoknak, akiknek előterjesztése, kérelme vagy felebbezése alapján az hozatott, valamint azoknak is, akikre nézve a határozat közvetlenül jogokat vagy kötelezettségeket állapit meg, 8 nap alatt irásban kézbesitendő. Egyebekben az igazgatóság saját eljárási szabályait részletesebben a közgyülésre vonatkozó szabályok figyelembe vételével maga állapitja meg.

158. §. Az igazgatósági ülésről jegyzőkönyv szerkesztendő; a jegyzőkönyvet az országos pénztárnak tisztviselői vezetik és az elnök és a jegyzőkönyvvezető irják alá.

A jegyzőkönyvet az elnök javaslatára az ülésből kiküldött négy tagu bizottság hitelesiti, amely bizottságnak felerészben a munkaadók kiküldöttei közül, felerészben a biztositott alkalmazottak kiküldöttei közül választott és Budapesten lakó igazgatósági tagokból kell állania. A jegyzőkönyv egy-egy munkaadó és biztositott tag aláirásával is hitelesitettnek tekinthető.

A jegyzőkönyv tartalmára nézve a jelen alapszabályok 141. §-a irányadó.

159. §. Az igazgatóság mindazon határozatai ellen, amelyek ellen az állami munkásbiztositási hivatalhoz vagy választott birósághoz felebbezésnek nincs helye, vagy pedig az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása alá nem esnek, az érdekeltek a legközelebbi közgyüléshez birtokon kivül előterjesztéssel élhetnek; ha pedig a határozat nyilván törvénybe, vagy az alapszabályokba ütközik, vagy a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző módon hozatott, vagy ha a határozat a pénztár céljával vagy rendeltetésével ellenkezik, az állami munkásbiztositási hivatalnál panaszt emelhetnek. Nincs helye előterjesztésnek abban az esetben, ha a határozatot az állami munkásbizto-

sitási hivatal felügyeleti jogkörében tárgyalás alá vette, vagy abban intézkedett.

160. §. Az igazgatóság az ügyviteli szabályokban részletesen felsorolandó állandó vagy esetenként a szükséghez képest ideiglenes bizottságokat küldhet ki és azokat az ügyeket, amelyeket a törvény vagy az alapszabályok kifejezetten nem utalnak az igazgatóság hatáskörébe, az elnökség vagy az elnök vagy az igazgató által intézheti a jelen alapszabályok korlátai között. (173—184. §§.)

Ezek a bizottságok egyenlő számu munkaadó és biztositott tagokból állitandók össze.

Mindenesetre választandó fegyelmi bizottság, melynek szervezetét és eljárását a szolgálati és fegyelmi szabályzat állapitja meg.

Az ügyviteli szabályokat az igazgatóság állapitja meg.

161. §. Az igazgatósági tagok állása tiszteletbeli és mint ilyen, külön dijazással nem jár.

Készkiadásaik megtéritésére és esetleges tiszteletdijukra nézve a jelen alapszabályok 143., 144. §-ai nyernek alkalmazást.

3. *A felügyelő bizottság.*

162. §. A felügyelő bizottság 16 rendes és 8 póttagból áll. A felügyelő bizottság tagjainak legalább fele Budapesten lakó közgyülési kiküldöttek közül választandó akként, hogy a felügyelő bizottságnak mind alkalmazott, mind munkaadó tagjai között az ipari, gyári és kereskedelmi csoportok az országos pénztár közgyülésében való képviseletük arányában foglaljanak helyet. A felügyelő bizottság megbizatása azon a napon jár le, amelyen az uj felügyelő bizottság törvényesen megalakult. Időközben megüresedő helyekre a legtöbb szavazatot nyert póttagot kell behivni, oly módon, hogy munkaadó helyett munkaadó és biztositott helyett biztositott hivandó be és hogy az előbb megjelölt arányszám megóvassék. Ha a póttagok egyenlő számu szavazatot nyertek, köztük sorshuzás dönt. A sorsolást a felügyelő bizottság elnöke foganatositja. Az időközben megüresedett helyek mindig csak a megbizatás hátralevő idejére töltetnek be.

163. §. A felügyelő bizottsági tagok tagságának megszünésére, tisztétől való felmentésére, vagy felfüggesztésére, a tagok kiegészitő választására és költségeik megtéritésére, ugyszintén tiszteletdijukra nézve az igazgatósági tagokra vonatkozó szabályok nyernek alkalmazást.

164. §. A felügyelő bizottság hatáskörébe tartozik:

1. őrködni a törvények, rendeletek, alapszabályok és közgyülési határozatok megtartására, ellenőrizni a pénztár ügyvitelét és pénzkezelését minden ágaiban; evégből a pénztári ügyek menetéről tudomást szerezni, a pénztár könyveit, iratait és pénztárait bármikor, azonban legalább negyedévenként egyszer és pedig a pénzkezelést mindig váratlanul, megvizsgálni;

2. az évi számadásokat és mérleget megvizsgálni és erről a rendes közgyülésnek évenként jelentést tenni;

3. a hivatalos működésében megállapitott és a törvénybe, rendeletekbe, az alapszabályokba vagy a közgyülés határozataiba ütköző intézkedéseket, vagy a pénztár érdekeit sértő mulasztásokat, vagy visszaéléseket, büntetendő vagy fegyelmi cselekményeket az igazgatóságnak, a közgyülésnek, vagy az illetékes hatóságnak feljelenteni, megfelelő esetben a közgyülést azonnal összehivni.

A felügyelő bizottság vagy egyes tagjai ettől eltérő feladatokkal a közgyülés által sem bizhatók meg.

165. §. A felügyelő bizottság ujjáalakulása esetén ennek a közgyülésen megválasztandó tagjait alakuló ülésre az országos pénztár mindenkori elnöke hivja meg és pedig a választó közgyülésre kibocsátott meghivóban a közgyülést követő napra. Ha a felügyelő bizottság tagjai határozatképes számban jelentek meg, felhivja, hogy a törvény rendelkezései-

nek megfelelőleg saját kebelükből titkos szavazással elnököt válaszszanak. Ha egyetlen felügyelő bizottsági tag sincs ellene, a választás közfelkiáltással is történhetik.

Mihelyt a felügyelő bizottság elnöke meg van választva, a pénztár elnökének a felügyelő bizottság megalakitásában való működése megszünik s átadja a bizottság vezetését a megválasztott elnöknek.

166. §. Azokban az időszakokban, mikor a pénztár elnöke a munkaadók közül választandó, a felügyelő bizottság elnöke a biztositottak közül választandó és viszont.

A felügyelő bizottság ezenkivül alelnököt is választ, oly eljárás szerint, mint elnököt, de az alelnök mindig a másik érdekeltség köréből választandó, mint amelyből az elnök választatott.

A jegyzői teendők ellátására a felügyelő bizottság saját kebeléből választhat jegyzőt vagy pénztári tisztviselőnek kirendelését kivánhatja a jegyzői teendők ellátására. Ebben az esetben a kirendelt tisztviselő a felügyelő bizottság részéről rábizott ügyekben kizárólag a felügyelő bizottság utasitásai szerint tartozik eljárni.

167. §. Felügyelő bizottsági ülések Budapesten és a szükséghez képest, de legalább negyedévenként az illető hónapban tartandó igazgatósági ülést megelőzőleg oly időben tartandók, hogy az igazgatóság a felügyelő bizottság előterjesztéseit tárgyalhassa. A felügyelő bizottság ülését a felügyelő bizottság elnöke hivja össze. Négy felügyelő bizottsági tagnak, vagy az igazgatóságnak indokolt irásbeli kivánságára a felügyelő bizottság rendkivül ülésre 8 napon belül összehivandó.

A felügyelő bizottsági ülésekre a meghivó az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével a felügyelő bizottság tagjainak postai uton kézbesitendő. A meghivások az ülést megelőzőleg legalább 8 nappal, rendkivüli ülésre pedig 3 nappal teendők postára, vagy ugyanez alatt az idő alatt a szükséghez képest, távirati uton eszközlendők.

168. §. A felügyelő bizottság érvényes határozatot csak legalább 8 tag jelenlétében hozhat. Ha valamely szabályszerüen összehivott felügyelő bizottsági ülésen ennyi tag sincs jelen, a következő 8 nap alatt változatlan napirenddel egybehivandó felügyelő bizottsági rendkivüli ülés, tekintet nélkül a jelenlevők számára, jogérvényes határozatokat hozhat. Az uj határnap legalább 5 nappal az ujabb ülés előtt postára adott levéllel vagy feladott távirattal közlendő a tagokkal.

169. §. A rovancsolások esetrőlesetre kiküldött, vagy időszakonként kijelölt és legalább 3—3 tagból álló albizottságok által is eszközölhetők. Az albizottságok lehetőleg változó tagokból állitandók össze.

Minden rovancsolásról és ügyviteli vizsgálatról jegyzőkönyv veendő fel, melyet a rovancsolók és az igazgató vagy helyettese aláirni és a felügyelő bizottságnak bemutatni tartoznak.

170. §. A felügyelő bizottság ülése nem nyilvános; az ülésteremben az ülés idején csak a bizottság tagjai és a felvilágositás adása, vagy jegyzőkönyv vezetése czéljából kirendelt tisztviselők lehetnek jelen.

171. §. A felügyelő bizottság tárgyalási rendjére, a határozathozatal és szavazás módjára és az érdekeltségi okból való kizárás eseteire nézve az igazgatóságra vonatkozó szabályok nyernek alkalmazást, oly hozzáadással, hogy bármely tag kivánságára névszerinti, illetve titkos szavazást kell tartani.

172. §. A felügyelő bizottság üléséről jegyzőkönyv szerkesztendő, amelynek tartalmára a jelen alapszabályok 141. §-a irányadó.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző irják alá és az ülésben jelen volt egy-egy munkaadó és alkalmazott tag hitelesiti.

A felügyelő bizottság jegyzőkönyvei mindenkor közlendők az igazgatósággal.

VI. FEJEZET.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár ügyvitele.

1. Az elnökség.

173. §. Az elnökség az elnökből, a 2 alelnökből és az igazgatóból, ennek akadályoztatása esetén helyetteséből áll. Az elnöknek és az alelnököknek budapesti lakosoknak kell lenniök.

Az igazgatónak vagy helyettesének szavazati joguk nincs. Az ügyek előadója az igazgató, akadályoztatása esetén pedig általa kijelölt helyettese.

Az elnökség csak az igazgató vagy helyettese jelenlétében hozhat jogérvényes határozatot és az igazgató az elnökség bármely határozata ellen előterjesztéssel élhet a legközelebbi igazgatósági üléshez; ebben az esetben az elnökség határozatának végrehajtása az igazgatóság intézkedéséig függőben marad.

174. §. Az elnökség hatáskörébe tartozik az igazgatóság által esetről-esetre vagy általános rendelkezéssel hatáskörébe utalt oly ügyek végleges eldöntése, melyeknek eldöntését a törvény kifejezetten nem utalja az igazgatóság hatáskörébe.

Minden oly ügyben, melyben a halasztásból a pénztárt vagy tagjait, illetve helyi szerveit hátrány érhetné, az elnökség jogosult saját felelősségére intézkedni, ezen intézkedéseire azonban az igazgatóság legközelebbi ülésében jóváhagyást kell kikérnie.

175. §. Az elnökség üléseiről csak rövid, a tárgyalt ügyek megnevezését és a hozott határozatok és az esetleges különvélemények rövid tartalmát feltüntető tárgyalási jegyzőkönyvek veendők fel.

A jegyzőkönyv vezetésére az igazgató pénztári tisztviselőt rendel ki.

A jegyzőkönyvet az elnök és az igazgató vagy az ülésben résztvett helyettesük és a jegyző irják alá.

Az elnökség intézkedései ellen a közvetlenül érdekeltek előterjesztéssel élhetnek az igazgatósághoz.

2. Állandó orvosi tanács.

176. §. Az állandó orvosi tanács 12 tagból és 4 póttagból áll, akiket a Budapesten székelő helyi szerveknek állandóan Budapesten lakó orvosai saját kebelükből 3 év tartamára választanak. Megbizatása azon a napon jár le, amelyen az uj állandó orvosi tanács törvényesen megalakult.

Az állandó orvosi tanács tagjainak e tiszte a választási időszak lejárta előtt is megszünik, ha az illető megszünik a jelen §. 1. bekezdésében megjelölt valamely helyi pénztár orvosa gyanánt működni.

A választás vezetése a pénztár elnökének hatáskörébe tartozik. Az orvosokat az érdekelt helyi szervek látják el választói igazolványokkal. A választási eljárás az igazgatósági tagok választásával egyező.

Az orvosi tanács megalakitása hasonlóan történik, mint a felügyelő bizottságé.

Az orvosi tanács saját kebeléből elnököt és alelnököt választ, jegyzőt vagy saját kebeléből választ, vagy pénztári tisztviselő kirendelését kéri.

A megüresedett tagsági helyeket oly módon kell betölteni, mint az igazgatóságnál.

Az orvosi tanács ügyrendjét maga állapitja meg.

177. §. Az állandó orvosi tanács a biztositott tagok egészségügyi ellátását illető kérdésekben az országos pénztár igazgatóságának véleményező szervéül szolgál és egészségügyi kérdésekben meghallgatandó.

Az orvosi tanács véleményét irásban terjeszti az igazgatóság elé.

Az ülésekről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelybe nemcsak a megállapodások, hanem a külön vagy kisebbségi vélemények is felveendők.

Az állandó orvosi tanács tagjai véleményüket irásban is beterjeszthetik.

Az állandó orvosi tanács tagjainak érdekeltség czimén való kizárására a jelen alapszabályok 138. §-ában foglalt rendelkezés irányadó.

178. §. Az orvosi tanács saját kebeléből 3 tagot küld ki az országos pénztár igazgatóságába, kik ott a biztositott munkások egészségügyi ellátását illető kérdésekben tanácskozási joggal birnak, szavazati jogot azonban nem gyakorolnak.

3. *Az elnök és az alelnökök.*

179. §. Az elnök, illetve akadályoztatása esetén helyettese az ügyvezető igazgatóval, illetve akadályoztatása esetén helyettesével együttesen képviseli a pénztárt hatóságok és harmadik személyek irányában. E képviseleti jog azokra a jogügyletekre is kiterjed, melyekre törvény szerint külön felhatalmazás szükséges.

180. §. Az elnök feladata az önkormányzati szerveknek alapszabályszerü ülésekre összehivása és üléseik vezetése.

Felügyel, hogy a törvény és a pénztárra vonatkozó összes jogerejü szabályok és az önkormányzati szervek határozatai betartassanak és végrehajtassanak, evégből a pénztár ügy- és pénzkezelését bármikor megvizsgálhatja és ezt megtenni legalább évenként egyszer tartozik.

Az elnök sürgős szükség esetén és utólagos bejelentés kötelezettségével engedélyez minden rendkivüli vagy elő nem irányzott kiadást, legfeljebb 2000 koronáig.

Az elnök az igazgatóval együtt aláirja a pénztár mindazon kiadmányait, melyekben a pénztár kötelezettséget vállal, az összes szerződéseket, az alkalmazottak felfogadó okmányait, a hatóságok előtti képviseletre vonatkozó kiadmányokat és általában a közgyülés és az igazgatóság határozatait.

Az önkormányzati szervek üléseiből kelt határozatokat az irja alá, aki az ülésben a határozat meghozatalakor elnökölt.

181. §. Az elnököt akadályoztatása esetén az alelnökök egyike helyettesiti és pedig elsősorban az, aki az ellenkező érdekeltségi körből van választva, mint az elnök.

4. *Az igazgató és egyéb alkalmazottak.*

182. §. Az országos pénztár ügyvitele ellátására dijazott egyéneket alkalmazhat, kiknek szolgálati viszonyát szolgálati és fegyelmi szabályzatban állapitja meg.

183. §. Az ügyek elintézésének előkészitése, az ügyvitel általános irányitása és vezetése a vonatkozó szabályok és igazgatósági határozatok alapján, az igazgató feladata. Ő tartozik a pénztárra háruló feladatok ellátása végett teendő intézkedésekről és a hozott határozatok foganatositásáról gondoskodni.

Részt vesz a pénztár közgyülésének, igazgatóságának és elnökségének üléseiben s ő az ügyek előadója, azok kivételével, melyekben személyében érdekelve van. Ez utóbbi esetben előadó az elnök vagy helyettese.

Az igazgató a jóváhagyott költségvetés keretei között utalványozza mindazokat a kiadásokat, amelyeket a közgyülés, az igazgatóság vagy az elnök (180. §.) engedélyezett.

Az igazgató az ügyeknek a jelen alapszabályokban és az ügyviteli szabályokban hozzáutalt valamely csoportjára vagy egyes ügyekre nézve saját felelőssége és ellenőrzése alatt valamely tisztviselőt is megbizhat az előadással.

A pénztár összes alkalmazottai az igazgatónak vannak alárendelve, minden személyzeti ügyben ő tesz előterjesztést.

Az igazgató az elnököt az összes fontosabb ügyekről állandóan tájékoztatni és mindazokat a javaslatokat, amelyeket az igazgatóság elé terjeszteni kiván, tudomásul vétel végett az elnöknek bemutatni tartozik.

Az igazgató mindazokat az ügyeket, melyek nincsenek valamely más hatáskörbe utalva, önállóan intézi el.

Az igazgatót távolléte vagy akadályoztatása esetén a rangban legidősebb tisztviselő helyettesiti.

Egyebekben mind az igazgató, mind a pénztár többi tisztviselői és egyéb alkalmazottai ügy- és hatáskörére az ügyviteli, az alkalmazás feltételeire, jogaikra és kötelessége-

ikre a szolgálati és fegyelmi, valamint az illetményszabályzat irányadó.

184. §. A kerületi munkásbiztositó pénztáraknál alkalmazottak szolgálati szempontból szintén az országos pénztár alkalmazottai.

Ezeknek az alkalmazottaknak szolgálati viszonyait az egyes kerületi munkásbiztositó pénztárak igazgatóságai által megállapitott szolgálati és fegyelmi szabályzatok állapitják meg.

5. *Nyugdijintézet.*

185. §. A szolgálati viszony megszünése esetére a végleges alkalmazottaknak, illetve elhalálozásuk esetén hozzátartozóiknak nyugdij biztosittatik.

Evégből az országos pénztár központi, valamint az összes helyi pénztárak végleges alkalmazottaira (tisztviselők, orvosok, szolgák stb.) kiterjedőleg nyugdijintézet alakittatik.

186. §. A nyugdijintézet megalakitása és első alapszabályainak megállapitása az országos pénztár közgyülésének feladata.

A nyugdijintézet szervezetét és ügyvitelét, a belépés és tagság feltételeit, az igényelhető nyugdij feltételeit és mértékét, a nyugdijintézet alapszabályai határozzák meg.

6. *Ügykezelés.*

187. §. Az ügyek, természetüknek megfelelőleg csoportositva, egyes osztályokban tárgyalandók.

Az osztályok számát és hatáskörét, illetve teendőit, egymással való érintkezésük módját, az ügyek érdemi és alaki elintézésének kellékeit az ügyviteli szabályok határozzák meg. Az ügyviteli szabályokat az igazgatóság állapitja meg.

A betegség és baleset esetére való biztositási számadások vezetését, a nyilvántartást és a statisztikai adatszolgáltatást a kereskedelemügyi m. kir. minister rendelete szabályozza. Ennek keretén belül a részletes szabályokat az igazgatóság állapitja meg.

188. §. Az országos pénztár a betegségre és balesetre való biztositási műveletről elkülönitett számadásokat, nyilvántartásokat és statisztikákat vezet és külön kezeli a két biztositási ágban gyüjtendő tartaléktőkeösszegeket is.

A helyi pénztárak ennek megfelelőleg a betegség és a baleset esetére való biztositási műveletről ugyancsak elkülönitett számadásokat, nyilvántartásokat és statisztikákat vezetnek.

A 41—55. §§. szerint támasztható betegsegélyezési igények kielégitése folytán felmerülő minden költség a betegsegélyezési számlát terheli.

Balesetekből eredő gyógyitási költségek a betegség tartamára, de legfeljebb tiz hétig szintén a betegsegélyezési számlát terhelik ép oly terjedelemben, mint más betegség esetén (gyógyszer, orvos, táppénz, kórház stb.). A tizenegyedik héttől mindezek a költségek a balesetbiztositási számlát terhelik.

Ha a kerületi pénztárak és az orvosok között kötött szerződések az orvosi kiadásoknak a két számla között való megosztására nézve intézkedést tartalmaznak, ugy ez nyer alkalmazást, ilyennek hiányában pedig az orvosi kiadások a többi betegsegélyezési kiadásoktól elkülönitve, a kezelési költségek megosztására nézve a 189. §-ban foglalt szabály szerint osztandók fel a két biztositási ág között.

A járadékok és a balesetből eredő halálozás folytán kiadandó temetkezési segélyek, ugyszintén a balesetvizsgálatok költségei minden esetben a balesetbiztositási számlát terhelik.

189. §. A kerületi pénztárak személyi és dologi kiadásai, beleértve a választott biróságok jegyzői teendőinek ellátásából eredő költségeket, minden kerületi pénztárnál kezelési költségekként számolandók el.

Az egyes kerületi pénztárak kezelési költségei minden év végén az illető kerületi pénztár zárszámadási eredményei alapján a kerületi pénztárnál felmerült betegsegélyezési és balesetbiztositási segélyezési kiadások

egymáshoz való arányában megosztandók.

A két segélyezési ág egyikének érdekében tett külön eljárások (helyszini szemle, vizsgálat stb.) költségei közvetlenül az illető segélyezési ág kezelési költségeiként számolandók el és a két segélyezési ág között megosztás tárgyát nem képezik.

A két segélyezési ágban a pénztártól törvényszerüleg követelhető visszatérítések vagy a pénztárt illető megtérítések a megfelelő segélyezési ág számlája terhére, illetve javára irandók.

A birságpénzek az országos pénztárt illetik és külön számlán kezelendők.

190. §. A vállalati betegsegélyző pénztárak kezelési költségei az illető vállalat tulajdonosát terhelik.

A magánegyesületi betegsegélyző pénztárak kezelési költségei az illető pénztárak saját terhére számolandók el.

191. §. Az országos pénztár ügyvitelével járó személyi és dologi kiadások annak igazgatási költségeiként az 1907 : XIX. t.-czikk 115. §-a értelmében az évi költségvetések jóváhagyásával elvállalt mértékben a kereskedelemügyi tárczát terhelik, miért is külön számolandók el.

Az igazgatási költségek terhére esnek a pénztár közgyülésének, igazgatóságának és felügyelő bizottságának, ugyszintén a választott biróságoknak működésével — a jegyzői teendők ellátásán kivül — felmerült költségek is. A helyi pénztárak által az országos pénztár igazgatási költségeinek terhére — beleértve a választott biróságok költségeit is — teljesitett összes kiadások szintén az országos pénztár igazgatási költségeinek czimén számolandók el. Az igazgatási költségek terhére az állam által el nem vállalt kiadások kezelési költségekként számolandók el. Az országos pénztár kezelési költségei az összes helyi szervek zárszámadásai alapján megállapitott segélyezési kiadások országos összegének egymáshoz való arányában megosztandók a két biztositási ág számlájának terhére. A külön eljárások költségeinek elszámolása tekintetében a kerületi pénztárakra nézve a 189. §-ban megállapitott szabály irányadó.

192. §. A helyi pénztárak a kölcsönösen teljesitett eljárásuk folytán felmerült költségeiket a számviteli szabályzatban megállapitott módon kölcsönösen elszámolják.

193. §. A helyi pénztárak tartoznak a kereskedelemügyi minister által kibocsátott rendeletnek, a jelen alapszabályoknak, valamint a számviteli szabályzatnak megfelelően vezetett számadások, nyilvántartások, betegségi, baleseti és egyéb statisztikai kimutatások alapján összeállitott évi költségelőirányzataikat és zárszámadásaikat és azok alapszabályszerü megvizsgálásának eredményét, valamint a statisztikai kimutatásokat legkésőbb a következő év márczius havának 15. napjáig az országos pénztár igazgatóságához bemutatni, amely azokat felülvizsgálja és észrevételeivel legkésőbb annak az évnek április hava végéig az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszti, a helyi szervekkel pedig azok alapján leszámol.

194. §. A helyi pénztárak a betegség esetére való biztositásból eredő jövedelmüknek az ugyanezen biztositásra forditott kiadások levonása után fenmaradó részét, mint évi tiszta fölöslegüket, két harmadrészben az országos pénztárnak beszolgáltatni tartoznak.

A kerületi és magánegyesületi pénztáraknak a jóváhagyott zárszámadás szerint esetleg mutatkozó hiányát az országos pénztár fedezi, ha ellenben a vállalati betegsegélyző pénztár pénzkészlete a folyó kiadások fedezésére elégtelen, a gyáros, illetve vállalkozó köteles a hiányt kamatnélküli kölcsönnel pótolni. Ezt a kölcsönt az országos pénztár egyezség szerint fizeti vissza.

A helyi szerveknek külön vagyona (alapok, alapitványok, adományok, az 1907 : XIX. t.-cz. hatálybalépte előtt szerzett vagyon és az 1907 : XIX. t.-cz. 118., 147. és 198. §-ok alapján keletkező felesleg) nem tartozik az országos pénztár rendelkezése alá, azonban ezek kezelését is ellenőrzi.

A balesetbiztositási számla összes bevételei és kiadásai és a tagsági igazolványok dijai az országos pénztárt illetik.

195. §. Az 1907 : XIX. t.-cz. 102. §-a alapján létesitendő és mindkét biztositási ág céljaira szolgáló intézmények felállitásánál a két segélyezési ág teher- és nyereségrészesedésének kulcsa is megállapitandó.

Az országos pénztár a helyi pénztárak által beszolgáltatott vagyonnak munkásegészségügyi intézményekre való felhasználásánál a helyi pénztárak méltányos igényeit figyelembe veszi.

196. §. A dologi beszerzések mind az országos pénztárnál, mind a kerületi pénztáraknál rendszerint nyilvános árlejtés utján, a közszállitási szabályzatokban foglalt elvek megfelelő alkalmazásával eszközlendők.

VII. FEJEZET.

Helyi szervek.

197. §. A biztositást és a segélyezést közvetitő helyiszervek:

1. a kerületi munkásbiztositó pénztárak,

2. a vállalati betegsegélyző pénztárak,

3. az 1907 : XIX. t.-cz. 196. §. alapján fenmaradt magánegyesületi betegsegélyző pénztárak.

Az 1907 : XIX. t.-cz.-ben megjelölt bányatársládák és dohánygyári betegsegélyző pénztárak nem helyi szervei az országos pénztárnak.

198. §. A kerületi munkásbiztositó pénztárak közvetitői működése kiterjed mind a betegség, mind a baleset esetére való biztositás helyi teendőire; a vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztárak csupán a betegség esetére való biztositás helyi szerveiként szolgálnak.

199. §. A kerületi munkásbiztositó pénztáraknak a betegség esetére biztositás közvetitése és helyi teendőinek ellátása tekintetében hatáskörét az 1907 : XIX. t.-cz. 118. §. 1. *a—f)* pontjai állapitják meg; a vállalati betegsegélyző pénztárakra az idézett törvény 140. §. alapján, a magánegyesületi betegsegélyző pénztárakra a 198. §. alapján ugyanazok a szabályok irányadók.

200. §. A kerületi munkásbiztositó pénztáraknak a baleset esetére biztositás közvetitése és helyi teendőinek ellátása tekintetében hatáskörét az 1907 : XIX. t.-cz. 118. §. 2. *a—e)* pontjai állapitják meg. A vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztáraknak a baleset esetére biztositás helyi teendőinek közvetitése tekintetében csupán az a feladatuk van, hogy a balesetből származó betegségek esetében az 1907 : XIX. t.-cz. 70. §. 1. pontjában megjelölt segélyeket kiszolgáltassák azoknak a tagjaiknak, akik baleset esetére biztositva vannak.

201. §. A helyi pénztárak az 1907 : XIX. t.-czikkben és a jelen alapszabályokban hatáskörükbe utalt ügyekben, különösen a biztositott tagok betegsegélyezése és a beteg biztositott pénztári tagok ellenőrzése tekintetében, valamint a munkaadókat és a biztositott pénztári tagokat terhelő kötelezettségek teljesitésének ellenőrzése körül is kölcsönösen eljárni tartoznak.

202. §. A helyi pénztárak az 1907. évi XIX. t.-cz. és a jelen alapszabályok keretében kötelezettségeket vállalhatnak és jogokat szerezhetnek; az erre vonatkozó határozataik a 203. §-ban megjelölt esetekben az országos pénztár igazgatóságának hozzájárulását, illetőleg jóváhagyását, az 1907. XIX. t.-cz. 128. és 133. §§. eseteiben az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyását is, illetőleg az 1907 : XIX. t.-cz. 101., 134. és 172. §-ainak esetében döntését is igénylik.

203. §. A helyi pénztárak az 1907. évi XIX. t.-cz. 128., 130., 133. és 134. §-okban megjelölt határozataikat, meghozataluk után tartoznak haladéktalanul hozzájárulás, illetőleg jóváhagyás végett az országos pénztár igazgatóságához felterjeszteni. Ezenkivül a helyi pénztárak közgyülési jegyzőkönyvei is minden esetben, a közgyülés tartásától számitott 15 nap alatt felterjesztendők. Az 1907.

évi XIX. t.-cz. 128. §. szempontjából a helyi pénztár nagyobb megterhelésével járó kötelezettség elvállalásának tekintendők a szállitási és szolgáltatási szerződések és az oly ügyletek, amelyeknél a szállitási vagy szolgáltatási, vagy ügyleti összérték, vagy évi érték 2000 koronát meghalad, végül a tisztviselői állások rendszeresitésére és javadalmazásuk megállapitására, vagy módositására vonatkozó határozatok is.

204. §. A helyi pénztárak az országos pénztár közvetlen felügyelete és ellenőrzése alatt állanak. Az országos pénztár igazgatósága a felmerülő szükséghez képest, bármely helyi pénztárt kiküldött központi tisztviselői utján megvizsgáltathat, azok önkormányzati szerveinek ülésein kiküldöttje által részt vehet és azoknak egész működését mind a betegség esetére, mind a baleset esetére való biztositás tekintetében részletes vizsgálat alá veheti; könyveit, nyilvántartásait, levelezéseit és irományait a helyszinén behatóan megtekintheti, váratlan rovancsolásokat tarthat, zárlatokat és kimutatásokat követelhet és őrködik afelett, hogy a helyi pénztárak a törvény, az alapszabályok és egyéb szabályzatok intézkedéseit megtartsák, törvényszerü kötelezettségeiknek eleget tegyenek, a kezelési költségek megállapitásánál kellő takarékossággal járjanak el és bevételeiket csupán azok törvényszerü rendeltetésére forditsák; a tapasztalt szabálytalanság megszüntetését elrendelheti és a helyi pénztáraknak a helyes eljárásra utasitásokat adhat. Az országos pénztár igazgatóságának ebben az irányban tett intézkedései azonban nem ellenkezhetnek az állami munkásbiztositási hivatal törvényszerü hatáskörében tett intézkedéseivel.

Ha pedig az országos pénztár felügyeleti hatáskörében, akár hivatalból, akár panasz alapján, azt tapasztalja, hogy a helyi pénztárak valamely határozata vagy választása a törvénynyel, az illetékes hatóságok rendeleteivel, az országos pénztár vagy az illető helyi pénztár alapszabályaival ellentétben áll, erről tartozik azonnal jelentést tenni az állami munkásbiztositási hivatalnak.

205. §. A helyi pénztárak az országos pénztár intézkedései ellen az állami munkásbiztositási hivatalhoz panaszszal fordulhatnak. A panasz az országos pénztárnál nyujtandó be.

206. §. Az országos pénztár mindazokat az ügyeket, amelyek az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása, illetve döntése alá esnek, tartozik saját véleményével 15 nap alatt az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszteni.

207. §. Valamely helyi szerv feloszlatása esetén a feloszló helyi szervnek az 1907 : XIX. t.-cz. alapján szerzett tiszta vagyona az országos pénztárt illeti, hiányát pedig az országos pénztár fedezi.

208. §. A helyi pénztárak önkormányzati szervei: 1. a közgyülés, 2. az igazgatóság, 3. a felügyelőbizottság.

209. §. A közgyülési kiküldötteket felerészben a helyi pénztárnak biztositásra kötelezett alkalmazott tagjai, felerészben pedig ezek munkaadói választják saját kebelükből, titkos választási eljárás szerint, három évről három évre.

A vállalati betegsegélyző pénztáraknál a közgyülési kiküldötteket felerészben a munkaadó nevezi ki és pedig lehetőleg saját alkalmazottai közül. Ha a munkaadó által kinevezett kiküldöttek a pénztár biztositott tagjai, ezekre a 8. §. utolsó bekezdésében foglalt szabály nyer alkalmazást.

210. §. A helyi pénztárak közgyülési kiküldötteinek száma a pénztár biztositásra kötelezett tagjainak megelőző naptári évi átlagos létszámához irányul.

Ha e létszám az 5000-t meg nem haladta, a biztositásra kötelezett tagok 60 kiküldöttet választanak; 5001—10.000-ig terjedő létszám után 80; 10.001-től 20.000-ig terjedő létszám után 100; 20.001-től 50.000-ig terjedő létszám után 120; 50.000-t meghaladó létszám után 150 kiküldöttet. 150-nél több kiküldöttet a biztositásra kötelezett tagok nem választhatnak.

A kiküldötteken kivül legalább félannyi közgyülési póttag is választandó.

A biztositásra kötelezett alkalmazottak munkaadói ugyanannyi kiküldöttet és közgyülési póttagot választanak, ahánynak választására a biztositásra kötelezett tagok jogosultak.

211. §. A helyi pénztárak igazgatóságának és felügyelő bizottságának tagjait felerészben a biztositottak, felerészben a munkaadók közgyülési kiküldöttei saját kebelükből, titkos választási eljárás szerint, három évről három évre egyidejüleg választják. Az igazgatóságba a közgyülési kiküldöttek alapszabályszerü számának 1/5 része és ugyanannyi póttag, a felügyelő bizottságba legalább 6 és legfeljebb 12 rendes és ugyanannyi póttag választandó.

212. §. A kerületi pénztárak közgyülései az igazgatóság és a felügyelő bizottság tagjaival együtt és ugyanazon a módon megválasztják a választott biróság ülnökeit és helyettes ülnökeit.

A közgyülés 20 ülnököt és 10 helyettes ülnököt választ, ha a pénztár biztositásra kötelezett tagjainak megelőző naptári évi átlagos létszáma az 5000-t meg nem haladta; ha az átlagos taglétszám 5001-től 10.000-ig terjedt, ugy 30 ülnök és 20 helyettes ülnök választandó; ha az átlagos taglétszám 10.000-t meghaladt, ugy minden további megkezdett 5000 tag után még 10 ülnök és 4 helyettes ülnök választandó. Az ülnökök száma 60-nál, a helyettes ülnököké pedig 30-nál több nem lehet.

Kir. itélőtáblai székhelyeken, tekintet nélkül a pénztár biztositásra kötelezett tagjainak átlagos taglétszámára, mindig 60 ülnök és 30 helyettes ülnök választandó.

213. §. A helyi pénztár közgyülési kiküldöttje ezt a minőségét a választási időszak lejárta előtt elveszti, ha munkaadó tagból biztositott taggá válik vagy viszont, továbbá ha a helyi szerv kötelékéből eltávozik. Eltávozásnak azonban nem tekinthető, ha az alkalmazott biztositásra kötelezett foglalkozás czéljából más helyi pénztár kötelékébe lép és távolléte három hónapot meg nem halad. Ha pedig a helyi pénztár közgyülési kiküldötte megszünt az országos pénztár tagja lenni, kiküldötti minősége felujul, ha tagsága megszünése napjától számitott négy hét alatt ujból az országos pénztár tagjává lett.

214. §. A helyi szervek saját önkormányzati szervezetüket és közvetitői teendőiket részletesebben az 1907. évi XIX. t.-cz. 122., illetőleg 153. és 198. §-ai értelmében megalkotandó alapszabályaikban állapitják meg. Ezeknek az alapszabályoknak olyan rendelkezései, melyek a törvénynyel és az országos pénztár alapszabályaival netán ellentétben volnának, semmisek s azok helyett alakszerü megváltoztatásukig is az országos pénztár alapszabályainak vonatkozó rendelkezései alkalmazandók. A helyi szervek alapszabályainak netáni ellentétes rendelkezései a legközelebbi közgyülésen helyesbitendők.

A helyi szervek alapszabályaikat az országos pénztár utján tartoznak jóváhagyás végett az állami munkásbiztositási hivatalhoz felterjeszteni; tartoznak továbbá jóváhagyott alapszabályaik egy példányát az országos pénztárnak bemutatni.

VIII. FEJEZET.

Záró határozatok.

215. §. Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár alapszabályai a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása után válnak jogerősekké.

216. §. Az alapszabályok jóváhagyásuk után az állami munkásbiztositási hivatal által meghatározandó időpontban lépnek életbe.

217. §. A jelen alapszabályok hatályba lépése után első izben választott önkormányzati szervek működési ideje ugy számittatik, mintha annak az évnek julius 1. napján kezdődött volna, amely évben megválasztattak.

3169. Mb. hiv. sz.
1908.

A m. kir. állami munkásbiztositási hivatal az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztárnak 1908. junius 28—29. napjain tartott közgyülésében elfogadott alapszabályait, az 1907:XIX. t.-czikk 105. §-a alapján az alapszabályokon foganatositott következő módositásokkal hagyta jóvá:

1. A 11. §. 2. mondatában az 1907:XIX. t.-cz. 7. §. *h)* pontjára vonatkozó hivatkozásokat a hivatal elhagyandóknak találta, mert az 1907. évi XIX. t.-cz. 7. §. *h)* pontjában megjelölt önként biztositható személyeket az életkor és egészség tekintetében felállitott korlátok közül kiemelni nem czélszerü; az erre nézve egyedül megengedhető kivétel pedig az ipari üzemekkel kapcsolatos mezőgazdasági üzemekre nézve a pénztár céljaival összeegyeztethető mérvben már megtörtént a §. második bekezdésében.

Ez az intézkedés azonban a hivatal felfogása szerint megfelelő módositást nyert, a szöveg pontosabb megállapitása által, amennyiben példaképen megjelölt egyes ily ipari üzemek felemlittettek, továbbá az orvosi vizsgálat ebben az esetben is az országos pénztár vagy helyi szerve orvosának feladatává lett téve.

2. A 24. §-ba, ennek utolsó bekezdésébe, a pontosabb szövegezés céljából »jogosulatlan« szó lett beiktatva, mert a tagsági igazolványnak csak jogosulatlan használata esetén merülhetnek fel büntetendő cselekmény jelenségei.

3. A 25. §-ban »s az illetővel szemben a netán szükséges eljárást megindítja« szavak töröltettek, mert a más nevére kiállitott tagsági igazolvány jogosulatlan használata a 24. §-ban már pontosabb és elvileg élesebb szabályozást nyert.

Ugyanebben a §-ban »az országos pénztár hivatalos közleményeiben« helyett »a Munkásbiztositási Közlönyben« szók irattak, mert jelenleg a pénztár hivatalos közleményei ebben a lapban tétetnek közzé és mindig is kivánatos marad, hogy a munkásbiztositási ügy összes hivatalos közleményei ugyanegy lapban jelenjenek meg; ugyanez a módositás ismétlődik a 126. §-ban (két izben), továbbá a 146. és 152. §-okban (jelenlegi számozás szerint 121., 141. és 148. §§.).

4. A 28—30. §-okat magában foglaló III. fejezetet a hivatal egész terjedelmében kihagyandónak találta, mert a tagok jogai és kötelességei a maguk helyén tárgyaltatnak, összefoglaló felsorolásuk tehát felesleges, de azzal a veszélylyel is jár, hogy az összefoglaló felsorolás hiányossága esetén félreértésre adhat alkalmat.

5. A járulékokra vonatkozó 31—36. §-okat (jelenlegi számozás szerint 28—31. §§.) a hivatal módositandóknak találta, egyrészt abból a törvényességi szempontból, hogy a heti, havi vagy évi fizetéssel alkalmazottaknál a szokásos munkanapokra eső kereset alapján történjék az átlagos napibérosztály megállapitása, másrészt pedig azért, mert a járulékkulcsnak is a tényleges munkanapok (heti 6 nap) száma szerint kell megállapittatnia.

A betegsegélyezési járulékok alapja a tényleges kereset; ettől eltérést a törvény csak abban az egy tekintetben enged, hogy a tényleges keresetek átlagos napibérosztályokba sorozandók, amikor esetleg megtörténhetik, hogy a napibérátlagnál kisebb kereset is a magasabb átlagos napibér alapján terheltetik meg járulékkal; minden ezen tulmenő és a tényleges keresetnek megfelelőnél nagyobb többletmegterhelés tehát nélkülözi a törvényes alapot.

Ugyancsak a tényleg munkában töltött idő szerint fizetendő maga a járulék is. A hivatal a kezelési kényelem szempontját nem fogadhatta el döntő sulyunak abban az irányban, hogy az egyes munkaadók és alkalmazottak nagyobb járulékfizetéssel terheltessenek, mint amely a tényleges munkaidő és az erre vonat-

kozólag fizetett bér alapján, az átlagos napibérosztály figyelembevételével, őket jogosan terheli.

6. A segélyezésekre vonatkozó 46. §-ban (jelenlegi számozás szerint 41. §.) a hivatal azt az álláspontját juttatta érvényre, hogy a tagoknak a törvényben megállapitott legkisebb segélyezés nyujtandó, mindaddig, amig a nagyobb segélyezésre a fedezet határozottan és biztosan ki nem mutatható.

A közgyűlésen elfogadott fedezeti kimutatás megnyugtatónak nem tekinthető, mert az országos pénztár eddigi működésének eredményei nem állván rendelkezésre, egyedül más, ingadozó adatok alapul vételével igyekszik számitásait indokolni. A hivatal nézete szerint ily eljárás nem fedi a fedezetkimutatás törvényes kötelességének valódi értelmét és a gyakorlati élet követelményeinek is jobban megfelel, ha az országos pénztár a törvényes segélyezési igények legkisebb fokán rendezkedik be és fokozatosan fogja felemelni segélyeit, mintha erején túl terjeszkedve, utólag kellene a segélyek megszoritásához folyamodnia.

7. A hivatal törvényességi okból elhagyandónak tartotta az 58. §. 2. bekezdését (mostani számozás szerint 53. §-ból), mert a segélyezés országos jellegénél fogva meg nem engedhető, hogy az egyes helyi szervek, saját vagyonuk keretén túl, amelyre nézve e §. első bekezdése intézkedik, az országosan megállapitott segélyezésen túlmenő segélyezést nyujtsanak.

8. Az 59. és 60. §§. helyesbitést nyertek (jelenlegi számozás szerint 54. és 55. §§.), amennyiben előbbiben a törvénynek megfelelőleg »jóváhagyásának« helyett »hozzájárulásának (T. 105. §. *e)* p. és 128. §.)« szók irattak, utóbbiban pedig a törvény szövegének megfelelőleg a »kártérítési« szó is beszuratott.

9. A 116. §-ban (jelenlegi számozás szerint 111. §.) az eredeti szöveg módositásával, az az intézkedés lett felvéve, hogy a »Ferencz József kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló-egylet« betegsegélyző pénztára szintén választ kiküldötteket az országos pénztár közgyülésébe.

A hivatal ugyanis az országos pénztár közgyülésének ezzel ellenkező álláspontját törvénybe ütközőnek tartja, figyelemmel arra, hogy a nevezett magánegyesületi betegsegélyző pénztár javára a törvény 198. §-ában megállapitott kedvezmények és kivételek, mint minden kedvezmény és kivétel, szorosan magyarázandók, e kedvezmények és kivételek között pedig az nem fordul elő, hogy a nevezett magánegyesületi betegsegélyző pénztár nem választ kiküldötteket az országos pénztár közgyülésébe, sőt maga a törvény 198. §-a is kifejezetten mondja, hogy a kivétel »a törvény egyéb határozmányainak érintése nélkül« van megállapitva.

10. A 117. §-ban (jelenlegi számozás szerint 112. §.) a hivatal azt a módositást tette, hogy a helyi pénztárak által az országos pénztár közgyülésébe választandó kiküldöttek számának megállapitásánál a helyi szerv biztositásra kötelezett és munkaadó tagjainak együttes átlagos létszámát, nem pedig csak a biztositásra kötelezett tagok átlagos létszámát fogadta el a számitás alapjául, a törvény 104. §. első bekezdésének kifejezett rendelkezése szerint.

Ez az intézkedés a közgyülési kiküldöttek számának szaporodását eredményezvén, gondoskodni kellett arról, hogy másrészt a kiküldöttek száma, az egyes helyi pénztárak méltánylást érdemlő képviseleti szempontjainak figyelembevételével, akként korlátoztassék, hogy az egy-egy kiküldött által képviselt pénztárak taglétszámhatára 3000-ről 5000-re felemeltessék, ezen túl pedig minden megkezdett 5000 számu pénztári tag után egy-egy további országos pénztári közgyülési kiküldött választása engedtessék meg.

A közgyülési kiküldöttek számának ezzel előidézett apasztása annál inkább szükséges, mert kevesebb számu tagból álló közgyülés az érdekelt-

séget époly jól képviselheti, mint a több tagból álló, a közgyülés aránytalan nagy tömegessége esetén pedig annak szabályszerü lefolyása alig biztositható.

Megjegyzi a hivatal, hogy a módositásnak a kerületi pénztárak képviseleti arányára hátrányosnak, a vállalati pénztárak képviseleti arányára pedig méltánytalanul előnyösnek látszó azt az intézkedését, mely szerint az egy-egy kiküldött által való képviselet 3000-ről 5000 tagig felemeltetett, jórészt kiegyenliti az a másik intézkedés, mely szerint a helyi pénztárak kiküldöttei számának megállapitásánál a biztositott és a munkaadó tagok együtt vétetnek számitásba.

11. A 123. §. (jelenlegi számozás szerint 118. §.) kiegészitést nyert a kiküldötti igazolvány lényeges tartalmi kellékének megállapitásával, ami az igazgatási szervek összetételi arányszámának kiszámitását megkönnyiteni alkalmas.

12. A 126. §-ban (a jelenlegi számozás szerint 121. §.) az inditványok érkezésére a közgyülés napját megelőző 15 nap helyett 20 nap iratott elő, abból a czélból, hogy a tárgysorozat közzétételére rendelt 15 napi határidő betartható legyen.

13. A 133. §-ban (jelenlegi számozás szerint 128. §.) a vita bezárásának inditványozására jogosultak száma »60« kiküldött helyett »legalább 60« kiküldöttben, ezek között pedig a biztositottak és a munkaadók száma legalább »20—20« helyett legalább »30—30«-ban lett megállapitva, a vita berekesztésével való visszaéléssel szemben, fokozott biztositékul.

14. A 140. §-ban (jelenlegi számozás szerint 135. §.) »fehérszinü« szó beszuratott, a választási szavazás titkosságának biztositása végett.

15. A 147. §-ban (jelenlegi számozás szerint 143. §.) a hivatal a közgyülés által elfogadott átalány összegét 10 koronáról, illetve 5 koronáról 8 koronára, illetve 4 koronára szállitotta le, mert az eddigi közgyüléseken is fizetett 8, illetőleg 4 koronás tételek megfelelőknek bizonyultak, tekintettel arra is, hogy a tagok ezenkivül tiszteletdijban is részesülnek.

16. A 149. §-ban (jelenlegi számozás szerint 145. §.) az igazgatóság póttagjainak száma a rendes tagokkal egyenlő számban lett megállapitva, a közgyülés által megállapitott 20 tag helyett, abból a czélszerüségi szempontból, hogy a rendes tagok pótlásáról és időközi kiegészitő választás elkerüléséről nagyobb valószinüséggel történjék gondoskodás.

Ugyanebben a §-ban megállapitotta a hivatal egyrészt a törvény 106. §-a alapján a kerületi munkásbiztositó, vállalati és magánegyesületi betegsegélyző pénztáraknak, másrészt a törvény 114. §. 1. pontja alapján az ipari, gyári és kereskedelmi alkalmazottaknak és a munkaadóknak az igazgatóságban való arányos képviseletét.

A törvény mindkét irányu kötelező rendelkezésétől eltérni nem lehet, noha a hivatal is tudatában van annak, hogy a kettős arány kiszámitása, kapcsolatban a Budapesten lakó tagok arányának is kötelező figyelembevételével, gyakorlati esetekben némi számitási nehézséggel járhat; ez azonban legyőzhetlen akadályul, a hivatal által végzett számitási kisérletekhez képest, nem szolgálhat.

17. A 152. §-ban (jelenlegi számozás szerint 148. §.) az aligazgatók töröltettek az igazgatóság ülésén részt venni jogosultak sorából és helyettük az igazgató helyettese lett, az igazgató helyettesitésében vagylagosan felvéve.

A hivatalnak az az álláspontja, hogy a pénztár ügyviteléért az igazgató felelős és e felelősség hatályossága szempontjából meg nem engedhető, hogy más tisztviselők, az igazgató alá rendelt közegekből annak mellé rendelt közegekké minősülve, vele együtt és egyenjoguan képviseljék a pénztár ügyvitelét az igazgatási szervek előtt; ellenben czélszerüségi szempontból meghagya-

tott az az intézkedés, hogy az igazgató által előadókul kirendelt tisztviselők jelen vannak az igazgatóság ülésein.

18. A 155. §-ban (jelenlegi számozás szerint 151. §.) a hivatal világosabb szerkezet okából beszurta, hogy az igazgatóság, »működése egész tartamára« választja elnökét és a két alelnököt.

19. A 156. §-ban (jelenlegi számozás szerint 152. §.) a hivatal azt a módositást tette, hogy az igazgatóság ülésének tárgysorozatát az elnökség helyett az elnök és az igazgató állapitják meg, ami összefügg a 178. §-on (jelenlegi számozás szerint 174. §.) eszközölt azzal a módositással, amely szerint az elnökség hatásköréből az ügyek előkészitése kihagyatott.

A hivatalnak ugyanis az az álláspontja, hogy az ügyek előkészitését helyesen az igazgató által vezetett tisztviselői karra kell bizni és az előkészitést is magában foglaló ügyvitelt el kell különiteni az igazgatási szervek hatáskörétől és ilyképen biztositani az intézménynek békés és az egyes szervek kölcsönös támogatására, de mindegyiknek saját feladatai tekintetében viselt felelősségére is alapitott működését; mig viszont a hatáskörök összezavarására vezetne, ha az elnökség ügyviteli működése az ügyek előkészitésére is kiterjesztetnék és az igazgatósági ülések tárgysorozatának megállapitása is az elnökségre bizatnék.

Ugyanennek a §-nak utolsó bekezdésében töröltetett a tárgysorozatba fel nem vett tárgyakról intézkedő rész, miután a hivatalnak az az álláspontja, hogy az igazgatóság csak a tárgysorozatba felvett és igy feltehetőleg kellőképen előkészitett ügyeket tárgyalhassa, annyival inkább, mert rendkivüli ülés összehivása nem ütközik nehézségbe.

20. A 163. §. (uj számozás szerint 159. §.) kiegészitést nyert azzal, hogy előterjesztésnek legyen helye nemcsak a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző módon hozott, hanem az ezekbe ütköző határozatok ellen is.

21. A 164. §-ban (jelenlegi számozás szerint 160. §.) törlendőnek találta a hivatal, hogy az igazgatóság bizonyos ügyeket a bizottságok által is intézhessen, mert ily bizottságok kiküldetésük alkalmával meghatározott feladattal lesznek ellátva és igy félreértésre adhat alkalmat, hatáskörüknek ily értelemben általános szabálylyal való megállapitása, ellenben az elnökség, az elnök és az igazgató megbizatásainak megvilágitása céljából utalás volt felveendő azokra a §-okra, amelyek ezeknek hatáskörét általában szabályozzák.

22. A 166. §-t (jelenlegi számozás szerint 162. §.) a törvény 114. §. 1. pontja értelmében kiegészitette a hivatal az ipari, gyári és kereskedelmi pénztári tagoknak a felügyelő bizottságban való arányos képviseletére vonatkozó szabálylyal.

23. A 177. §-ban (jelenlegi számozás szerint 173. §.) módositotta a hivatal az elnökség összeállitására vonatkozó szabályokat, akként, hogy a két munkaadó és a két biztositott tagot, valamint az aligazgatókat mellőzte.

A törvény az elnökség tagjainak számát nem állapitja meg és igy a hivatal abból a célszerüségi szempontból indulhatott ki, hogy az elnökséget nagyobb számu tagból álló és folyton működő önkormányzati, administrativ szervvé tenni nem kivánatos, mert ez előre kialakuló és mindent lenyügöző érdekcsoportok létrejöttéhez vezetne és a pénztár rendszeres ügyvitelét megbénitaná.

A 17. pontban előadott okokból itt is mellőzte a hivatal az aligazgatókat, ellenben az elnökség tagjai helyes értesülésének biztositása céljából a hivatal azt az intézkedést vette fel, hogy az elnökség jogérvényes határozatot csak az igazgatónak, vagy helyettesének jelenlétében hozhat, a pénztár érdekeinek megóvása céljából pedig a hivatal halasztó hatályu előterjesztési jogot adott az igazgatónak.

Ugyanebben a §-ban törülte a hivatal az elnökségi tagok dijazásáról tett intézkedéseket, amelyeknek

törvényes alapja nincs, miután az igazgatóság tagjai közül is csak azoknak van igénye készkiadásaik megtérítésére, akik nem laknak Budapesten, az elnökség tagjainak pedig budapesti lakosoknak kell lenniök; az elnökségi tagok dijazása különben is elveszti gyakorlati jelentőségét az elnökség hatáskörének szükitése következtében.

24. A 179. §-ban (jelenlegi számozás szerint 175. §.) az előadó tisztviselőkre vonatkozó rész törültetett, miután ez a kérdés a 177. §-ban (jelenlegi számozás szerint 173. §.) rendezve lett; ellenben felvétetett az, hogy a jegyzőkönyvvezetőt az igazgató rendeli ki.

25. A 184. §-ban (jelenlegi számozás szerint 180. §.) az elnök joga az utalványozás helyett engedélyezésben lett megállapitva, azonban csak sürgős szükség esetére korlátozva és legfeljebb 2000 koronáig.

26. A 187. §-ba (jelenlegi számozás szerint 183. §.) felvette a hivatal, hogy az ügyek elintézésének előkészitése is az igazgató hatáskörébe tartozik, valamint felvette azt is, »hogy az igazgató a jóváhagyott költségvetés keretei között utalványozza mindazokat a kiadásokat, amelyeket a közgyülés, az igazgatóság vagy az elnök engedélyezett«.

Ellenben törülte a hivatal az elnök és az igazgató között felmerülő viták eldöntésére vonatkozó részt, amelyet az elnökség szükitett összetételében erre rábizni, nem mutatkozott czélszerünek.

27. A 198. §. (jelenlegi számozás szerint 194. §.) szerkezeti kiegészitést nyert a helyi szervek eddig ott felsorolva nem volt külön vagyoni részeinek felvételével.

28. A 201. §-ban (jelenlegi számozás szerint 197. §.) törülte a hivatal azt az intézkedést, amely szerint a »Ferencz József kórház budapesti betegápoló-egylet« betegsegélyző pénztára nem helyi szerve az országos pénztárnak. A hivatal ugyanis a 9. pontban kifejtett okokból ezt az álláspontot törvénybe ütközőnek tartja.

29. A 206. §. (jelenlegi számozás szerint 202. §.) helyesbitő kiegészitést nyert a törvény 130. §-a alapján »illetőleg jóváhagyását« szókkal.

30. A 207. §-ban (jelenlegi számozás szerint 203. §.) mellőztettek az állami munkásbiztositási hivatal jóváhagyása alá eső, valamint az ehhez felebbezhető határozatok, melyekre vonatkozó eljárás megállapitása nem tartozik az alapszabályokra, hanem felterjesztésük módját a szükséghez képest a hivatal rendeleti uton szabályozhatja.

Ugyanebben a §-ban a törvény 128. §-ában megjelölt, nagyobb megterheléssel járó kötelezettség elvállalásának közelebbi meghatározásai között az országos pénztár közgyülése által elfogadott alapszabályokban a helyi pénztár költségvetésének százalékában kifejezett összeget a hivatal határozott összeggel (2000 koronában) helyettesitette, a minden kételyt kizáró könnyebb kezelés szempontjából, valamint ilyen határozatok gyanánt felvette a tisztviselői állások rendszeresitésére és javadalmazásuk megállapitására vagy módositására vonatkozó határozatokat is, amelyek kétségtelenül a helyi pénztár nagyobb megterhelésével járnak.

31. A 208. §-ban (jelenlegi számozás szerint 204. §.) a hivatal a »közegei« szó helyett »központi tisztviselői« meghatározást vett fel; továbbá törölte a második bekezdést, amely a vállalati és magánegyesületi pénztáraknak esetenként a kerületi pénztárak által való megvizsgálásáról intézkedik, ami a helyi szervek egyenlő jogi állása mellett nem mutatkozik czélszerünek;

végül e §. harmadik bekezdését a hivatal oda módositotta, hogy az országos pénztár a helyi pénztárak törvénybe vagy más törvényes szabályba ütköző határozatait és választásait nem maga helyezheti hatályon kivül, hanem ily esetben tartozik jelentést tenni az állami munkásbiztositási hivatalnak.

A hivatalt ebben a módositásban az vezette, hogy bár a helyi pénztárak a törvény 114. §. szerint az országos pénztár felügyelete és ellenőrzése alatt állnak, határozataik és választásaik hatályon kivül helyezésére, ami megsemmisitéssel azonos, a törvény kifejezetten nem jogositja fel az országos pénztárt; de nem is czélszerü, hogy az országos pénztár az állami munkásbiztositási hivatalt megillető felügyeleti jogot a törvény 175. §-nak egész terjedelmében gyakorolhassa, figyelemmel a helyi szervek egyöntetü működését megzavaró azokra az ellentétekre, amelyek ily széleskörü felügyeleti jognak két szerv által való gyakorlásából keletkezhetnek.

32. Végül módositotta a hivatal az alapszabályok §-ainak számozását és a §-okra való hivatkozásokat, ami egyes §-ok elhagyása, más §-oknak pedig összevonása vagy több §-ra való felbontása következtében vált szükségessé.

Egyszersmind elrendeli a hivatal, hogy a jóváhagyott alapszabályok 1908. évi augusztus hó 1-ső napján lépjenek életbe.

52231/VI. A. szám.
1908. aug. 10.

Keresk. ministeri rendelet

a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal ügyviteli és fegyelmi szabályzata tárgyában.

A m. kir. állami munkásbiztositási hivatal ügyviteli és a hivatali alkalmazottak fegyelmi szabályzatát, az 1907. évi XIX. t.-cz. 170. §-ának negyedik bekezdésében nyert felhatalmazás alapján, a m. kir. igazságügyi minister urral egyetértőleg a következőkben állapitom meg.

I. A hivatal szervezete.

1. §. Az állami munkásbiztositási hivatal az elnökből és másodelnökből, továbbá biztositási és birói osztályokból áll. A biztositási osztály biztositási, számviteli és statisztikai alosztályokra oszlik. (1907. évi XIX. t.-cz. 169. §.)

A kezelőtisztviselők, valamint a segéd- és szolgaszemélyzet mindkét osztálynak tesznek szolgálatot és közvetlenül az elnök rendelkezése alatt állanak. A segédszemélyzethez tartoznak a dijnokok, a szolgaszemélyzethez pedig a kinevezett hivatalszolgák és a napidijjal alkalmazott segédszolgák.

2. §. A biztositási osztály állandó tagokból, a birói osztály pedig állandó és nem állandó tagokból áll.

A biztositási osztály állandó tagjai: a hivatalhoz kinevezett fogalmazói, számviteli és statisztikai személyzet.

A birói osztály állandó tagjai: a kinevezett (állandó) birák, nem állandó tagjai pedig az 1907. évi XIX. t.-cz. 171. §-a értelmében választott birák (nem állandó birói tagok).

A biztositási osztály fogalmazói személyzete és a birói osztály állandó birói tagjai együttesen, a számviteli és statisztikai személyzet együttesen, a kinevezett kezelőtisztviselők külön, végül külön a kinevezett szolgák egy-egy összlétszámot képeznek.

II. Az alkalmazás feltételei.

Az állások betöltésének módja.

3. §. Az elnöki, illetve másodelnöki állások egyikére az 1883. évi I. t.-cz. 3. §-a, másikára ugyane t.-cz. 10. §-a értelmében képesitett és valamely állami szolgálatban legalább 3 évig szolgált egyén nevezhető ki. (T. 170. §.) Ez állások az 1893. évi IV. t.-czikkben megállapitott IV. és V. fizetési osztályokban szerveztetnek. (T. 169. §)

4. §. A biztositási osztály fogalmazói személyzete és a birói osztály állandó birói tagjai felerészben az 1883. évi I. t.-cz. 3. §-a, vagy az 1869. évi IV. t.-cz. 7. §-a, felerészben pedig az 1883. évi I. t.-cz. 10. §-a értelmében képesitett és az idézett törvény 1. §. *a)* és *b)* pontjai alapján nem kifogásolható egyénekből nevezendők ki. A birói osztály állandó birói tagjainak legalább felerészét mindenesetre az 1883. évi I. t.-cz. 3. §-a, vagy az 1869. évi IV. t.-cz. 7. §-a értelmében képesitett egyénekből kell kinevezni. (T. 179. §.)

5. §. A birói osztályban a betöltendő állásokra rendszerint nyilvános pályázat hirdetendő.

Az 1883. évi I. t.-cz. 3. §-a és az 1869. évi IV. t.-cz. 7. §-a értelmében képesitett egyének részére fentartott birói kezdő állások betöltésénél a pályázók közt elsősorban veendők figyelembe azok az elsőfoku választott birósági elnökök, kik e tisztet legalább három évig viselték. Az ilyenek kinevezése előtt a kereskedelemügyi minister az igazságügyminister véleményét meghallgatja.

6. §. A számviteli és statisztikai személyzet létszámába az 1883 : I. t.-cz. 17. §-a szerint képesitett és ugyane törvény 1. §. *a)* és *b)* pontjai alapján nem kifogásolható egyének nevezhetők ki.

7. §. A biztositási osztály személyzeti létszáma a ministerium fogalmazói és számvevőségi személyzeti állásaival egyenlő czimmel és fizetési osztályban, a birói osztály állandó birói tagjainak létszáma pedig az 1893 : IV. t.-cz. által megállapitott VI. és VII. fizetési osztályokban költségvetésileg rendszeresitendő. (T. 169. §.)

8. §. A kezelőtisztviselők létszámába a kiszolgált altisztek alkalmazásáról szóló 1873 : II. t.-cz. rendelkezései alapján igényjogosultak, illetőleg az 1883 : I. t.-cz. 19. §-a alapján képesitett és ugyane törvény 1. §-a *a)* és *b)* pontja alapján nem kifogásolható egyének nevezhetők ki.

9. §. A biztositási osztály fogalmazói, számviteli és statisztikai személyzetének, valamint a kezelőtisztviselőknek létszámába a jelen szabályzat életbelépte után a VIII. vagy annál alacsonyabb fizetési osztályba tartozó állásra bárki is csak ideiglenes minőségben nevezhető ki, azzal a kötelezettséggel, hogy a kereskedelemügyi minister által az igazságügyministerrel egyetértőleg az 1883 : I. t.-cz. 28. §-a alapján kiadandó rendelettel szabályczott szakvizsgát a vizsgaszabályzat kiadásától számitott egy év alatt különbeni elbocsátás terhe mellett letenni tartozik.

A vizsgaszabályzat kiadása után ideiglenes minőségben kinevezetteknek a vizsgát az eskütételtől számitott egy év alatt kell elbocsátás terhe mellett letenni. Ezen egy évi határidőt egyes kivételes esetekben a kereskedelemügyi minister legfeljebb még egy évvel meghosszabbithatja. Azok, kik e vizsgát még a kinevezés előtt sikeresen letették, a kinevezésnél a vizsgán nyert minősitésük figyelembevételével előnyben részesitendők és az ilyenek végleges minőségben nevezendők ki.

10. §. A birói osztályban szervezett állásokra a 9. §-ban foglalt rendelkezések alkalmazást nem nyernek.

11. §. Dijnoki, hivatalszolgai vagy segédszolgai állásra csak oly egyének alkalmazhatók, kik:

a) magyar állampolgárok és a magyar nyelvet szóban és irásban tökéletesen birják;

b) életük 18. évét betöltötték és egészségesek;

c) erkölcsi tekintetben feddhetetlen előéletüek és birnak az értelem és ügyesség azon fokával, mely az általuk végzendő teendők ellátásához szükséges és amennyiben az egyes szolgálati ágakhoz külön szakképzettség (műszaki dijnok, statisztikai dijnok) kivántatnék, ezt igazolni tudják.

A dijnoki, hivatalszolgai és segédszolgai állást elnyerni óhajtók a hivatal elnökéhez sajátkezüleg irt és aláirt folyamodványt adnak be — és annak kapcsán a fenti elősorolt kellékek birását ki kell mutatniok.

12. §. A birói osztály nem állandó tagjait és pedig legalább 20 rendes és 10 póttagot, felerészben a munkaadók, felerészben a biztositott alkalmazottak sorából az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár közgyülésének munkaadó és biztositott alkalmazott tagjai saját kebelükből külön-külön 3 évre választják az alapszabályok által előirt módon. (T. 171. §.)

Ezeknek működését a választott biráskodási eljárásra vonatkozó rendelet szabályozza. Ahol a jelen szabályzatban a »birói osztály tagjai«-ról van szó, ezek alatt mindenkor a birói osztály állandó tagjai (állandó birák) értendők.

13. §. A hivatal elnökét, másodelnökét, biráit, valamint a VI. vagy

magasabb fizetési osztályokban rendszeresitett állásu tisztviselőit a kereskedelemügyi minister előterjesztésére Ő Felsége a király, a fogalmazói, számviteli és statisztikai személyzeti létszámhoz tartozó egyéb állásu tisztviselőit a kereskedelemügyi minister nevezi ki, mig a kezelőtisztviselőket, valamint a segéd- és szolgaszemélyzetet a hivatal elnöke nevezi ki, illetve alkalmazza. (T. 170. §.)

14. §. A birói osztályban megürült állásokra a beérkezett pályázati kérvények alapján a hivatal elnöki tanácsa tesz a kereskedelemügyi ministerhez javaslatot, megjelölvén azon három pályázót, kiket ezen tisztségre első-, másod- és harmadsorban alkalmasnak itél.

Az elnöki tanács az elnökből és a birói osztálynak, valamint a biztositási alosztálynak 2—2 rangidősebb, de legalább titkári állásban levő tagjából áll. E tanács szótöbbséggel határoz. A szavazásban az elnök is részt vesz oly módon, hogy utoljára szavaz és a határozatot saját szavazatának számbavételével hirdeti ki.

15. §. A kinevezési okirattal egyidejüleg (a dijnokok és segédszolgáknak a felfogadásakor), de mindenesetre még az eskü (fogadalom) letétele előtt, minden alkalmazottnak a jelen szabályzat egy példánya kézbesitési bizonyitvány mellett átadandó.

16. §. A hivatalhoz fizetéstelen alkalmazottakat kinevezni vagy felfogadni, valakit más hivatalból kinevezés nélkül áthelyezni nem lehet.

Rendszerint nem lehet a hivatalhoz más hivatalból valakit szolgálattételre beosztani.

Ha mindazonáltal ez, kivételesen, rendkivüli munkatorlódás miatt és költségvetésileg rendszeresitett állások hiányában mellőzhetetlenül szükségesnek mutatkoznék, egy és ugyanazon egyén legfeljebb csak egy év tartamára és csakis a biztositási osztály valamelyik alosztályába osztható be, s az ilyen, minthogy a hivatalnak nem tagja (2. §.), a hivatal tanácsainak tagja nem lehet, ezek határozatainak hozatalában sem mint előadó, sem mint szavazó nem vehet részt, felülvizsgálati és kiadmányozási joggal nem bir.

17. §. A hivatalnak kinevezett tagja, a kinevezett kezelőtisztviselő vagy a kinevezett hivatalszolga, amennyiben már azelőtt is nem volt állami vagy törvényhatósági szolgálatban, a kinevezési okirat vétele után legkésőbb 30 nap alatt, ha pedig már azelőtt is állami vagy törvényhatósági szolgálatban állott, felmentésétől számitva, — aszerint amint Budapesten vagy vidéken állott alkalmazásban — 3 illetve 8 nap alatt a hivatalos eskü letétele végett az elnöknél jelentkezni és annak letétele után állását azonnal elfoglalni köteles. Ha a kinevezett a hivatalnál már előbb alkalmazásban állott, ugy uj esküt csak abban az esetben kell tennie, ha az általa már letett eskü szövege az uj álláshoz kötött eskü szövegével nem azonos.

A dijnokok és segédszolgák a szolgálatba lépés előtt az elnök által kijelölt időben fogadalmat tesznek.

18. §. Az elnök és másodelnök, a biztositási osztálynak VII. vagy annál magasabb fizetési osztályban lévő tagjai és a birói osztály tagjai, az esküt a hivatal VII. és annál magasabb fizetési osztályban lévő tagjaiból alakitott ülésben, a biztositási osztály többi tagjai az elnök kezébe, a kezelőtisztviselők, valamint a segéd- és szolgaszemélyzet pedig az esküt, illetőleg fogadalmat a segédhivatali főigazgató kezébe teszik le.

19. §. Aki az eskü (fogadalom) letételében vagy állásának elfoglalásában gátolva van, a hivatal elnökétől halasztást kérhet.

A nyert halasztás, ha annak ideje alatt az illető a hivatali járandóságok élvezetében van, a szabadságidőbe betudandó, — kivéve az igazolt betegség esetét.

Aki a 17. és 18. §-okban előirt kötelezettségeknek eleget nem tesz és mulasztását nem igazolja, ugy tekintetik, hogy a kinevezést nem fogadja el és az állás szabályszerü módon ujból betöltendő.

20. §. Az elnöknek, a másodelnöknek, a biztositási osztály VII., és

annál magasabb fizetési osztályban lévő tagjainak és a birói osztály tagjainak esküje: »Én N. N. esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy Ő cs. és apostoli kir. Felségéhez, Magyarországhoz és ennek alkotmányához hű maradok, a hivatali titkot, s a hivatalos működésem során tudomásomra jutó üzemi és üzleti titkokat megőrzöm, azokat sem magam, sem más javára, sem más kárára nem értékesitem, a törvényeket, a törvényes rendeleteket, szokásokat megtartom, a hivatalommal járó kötelességeket részrehajlatlanul, lelkiismeretes pontossággal teljesitem, az előttem perlekedőknek vagy hozzám folyamodóknak személyválogatás, érdekeltség és elfogultság nélkül, kérést, jutalmat, kedvezést, félelmet és gyülöletet félretéve, részrehajlatlanul, lelkiismeretem és meggyőződésem szerint igazságot szolgáltatok, tisztemben hiven, pontosan, serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

A biztositási osztály többi tagjainak esküje:

»Én N. N. esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy Ő császári és apostoli királyi Felségéhez, Magyarországhoz és ennek alkotmányához hű maradok, a hivatali titkot s a hivatalos működésem során tudomásomra jutó üzemi és üzleti titkokat megőrzöm, azokat sem magam, sem más javára, sem más kárára nem értékesitem, a törvényeket, a törvényes rendeleteket, szokásokat megtartom, hivatalos kötelességemet részrehajlatlanul, lelkiismeretes pontossággal és a legjobb tehetségem szerint teljesitem, a jegyzőkönyveket, könyveket, jegyzékeket, kimutatásokat lelkiismeretesen vezetem, a bejegyzettekhez semmit sem adok, azokból semmit el nem veszek, sem azokat más módon meg nem változtatom, a hivatalomhoz tartozó ügyekben vett meghagyásokat hűségesen végrehajtom, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

A kezelőtisztviselők esküje:

»Én N. N. esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy Ő császári és apostoli királyi Felségéhez, Magyarországhoz és ennek alkotmányához hű maradok, a hivatali titkot és a hivatalos működésem során tudomásomra jutó üzemi és üzleti titkokat megőrzöm, azokat sem magam, sem más javára, sem más kárára nem értékesitem, a törvényeket, rendeleteket, szokásokat megtartom, hivatali elöljáróimnak engedelmeskedem, a hivatalos meghagyásokat pontosan és lelkiismeretesen teljesitem, a hivatalos iratokat rendeltetésükhöz és a nyert utasitásokhoz képest hiven kezelem, azokat vagy azoknak másolatát másnak, mint akit szabály szerint illet, ki nem adom, a hivatali könyveket és jegyzékeket lelkiismeretesen vezetem, mindenre, mi hivatalomhoz tartozik, gondosan ügyelek, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

A hivatalszolgák esküje:

»Én N. N. esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy Ő császári és apostoli királyi Felségéhez, Magyarországhoz és ennek alkotmányához hű maradok, elöljáróimnak engedelmeskedem, meghagyásaikat lelkiismeretesen teljesitem, hivatalos iratokat másoknak, mint akiket szabály szerint illet, át nem adok, a tudomásomra jutó hivatali, üzemi és üzleti titkokat megőrzöm, azokat sem magam, sem más javára, sem más kárára nem értékesitem, szolgálatomban hiven, pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

A dijnokok fogadalma a kezelőtisztviselők esküjével, a segédszolgák fogadalma a hivatalszolgák esküjével azonos szövegü, azon egy eltéréssel, hogy az »esküszöm« szót a »becsületemre és lelkiismeretemre fogadom« szavak helyettesitik és az »Isten engem ugy segéljen« záradék elmarad.

21. §. Minden eskütételről (fogadalomról) az eskü (fogadalom) szövegét magában foglaló igazolvány állitandó ki e szöveggel:

»N. N. az 19.... évi .... hó ....n .... sz. a. kelt legfelsőbb elhatározással / rendelettel kinevezett / alkalmazott m. kir. ....

..............: az alulirt napon és helyen a következő hivatali esküt tette le:

(Az eskü [fogadalom] szövege.)

Kelt Budapesten, 19.... évi .... hó .... n.

....

N. N. $\frac{\text{eskü}}{\text{fogadalom}}$ kivevője. N. N. $\frac{\text{esküt}}{\text{fogadalmat}}$ tevő.«

22. §. Ha az eskütétel ülésben történt, ez a körülmény az igazolványban kitüntetendő.

Ily esetben a fenti okiratot az ülés nevében annak elnöke irja alá.

Az ülésben történt eskütételről jegyzőkönyv veendő fel.

23. §. Az emlitett igazolvány két példányban állitandó ki, melyek közül egyik az esküttevőnek kézbesitendő, — a másik pedig, amennyiben Ő Felsége és a kereskedelemügyi minister által kinevezett tisztviselők esküjének letételéről szól, a kereskedelemügyi ministerhez terjesztendő fel, amennyiben pedig a kezelőtisztviselők, segéd- és szolgaszemélyzet esküjéről (fogadalmáról) szól, a hivatalnál marad és az illetőnek szolgálati táblázata mellé helyezendő.

24. §. Azoktól, kik a hivatalhoz a jelen szabályzat életbelépte előtt neveztettek ki vagy alkalmaztattak, a jelen szabályzat szerinti esküt (fogadalmat) e szabályzat életbeléptétől számitott nyolcz (8) nap alatt kell kivenni.

Szolgálati táblázat.

25. §. A hivatal összes alkalmazottai az *A)* minta szerinti szolgálati táblázatot, annak első és második oldalán és pedig a hivatal tagjai két, a többi alkalmazottak pedig egy példányban azonnal az eskü (fogadalom) letétele után kitöltik. Mindkét példányt azután — a beirt adatokat igazoló okiratoknak átvételi elismervény ellenében leendő csatolása mellett — a hivatal tagjai az elnöknek, a kezelőtisztviselők, dijnokok, hivatalszolgák pedig a segédhivatali főigazgatónak átadni tartoznak.

Az elnök, illetve a segédhivatali főigazgató a táblázatok minden tételét a bemutatott okiratokkal egybevetik, ehhez képest a szolgálati táblázatokat vagy aláirják vagy az alkalmazottat uj szolgálati táblázat készitésére utasitják.

Az aláirással hitelesitett szolgálati táblázat egy példánya a hivatalnál marad, a hivatal tagjai által kiállitott másodpéldányt pedig az elnök az esküokmánynyal együtt (23. §.) a kereskedelemügyi ministerhez terjeszti fel. Az okiratok az illetőknek az átvételi elismervény bevonása mellett visszaadandók.

Ha az alkalmazott más hivatalba lép, szolgálati táblázata az illető hivatalhoz teendő át.

26. §. A szolgálati táblázat 3-ik oldalának kitöltése a biztositási osztálynak VII. vagy annál magasabb fizetési osztályban lévő tisztviselői és a birói osztály tagjai tekintetében az elnököt, — a biztositási osztály többi tagjai tekintetében az alosztályok vezetőit, — végül a kezelőtisztviselők, valamint a dijnokok, hivatalszolgák és segédszolgák tekintetében a segédhivatali főigazgatót illeti meg.

A »Büntetések« rovat csakis a fegyelmi hatóság által hozott itélet alapján — és ahhoz képest tölthető ki.

Ha a hivatal tagja vagy valamely kezelőtisztviselő, dijnok vagy szolga más hivatalnál betöltendő állásra pályázik, szolgálati táblázata a pályázati kérvénynyel, esetleg — a szükséghez képest — az elnök külön irásbeli véleménye kiséretében teendő át az illető hivatalhoz.

27. §. A szolgálati táblázatba az adatokban netán beállott változások, esetenként okmányokkal igazoltatván, a jogosult felebbvalók által jegyzendők be.

Az elnök gondoskodik afelől, hogy a változások a ministeriumnál levő másodpéldányokban is legkésőbb a változásokat követő év márczius hó végéig bejegyeztessenek.

III. Ügy és hatáskör.

1. Elnök és másodelnök.

28. §. Az elnök a hivatal vezetője. Ő képviseli a hivatalt más hatóságokkal szemben és biróságok előtt. (T. 176. §.) Ő osztja be a biztositási osztály tisztviselőit az alosztályokba és évenként előre avagy a szükséghez képest esetenként megalakitja a birói osztály tanácsait és a biztositási tanácsokat. Szétosztja az ügydarabokat az osztályok és alosztályok között az alább részletezendő ügy és hatáskör szem előtt tartásával, — a birói és biztositási tanácsok elé tartozó ügydaraboknál megjelölve az előadót is. — Elnököl a birói és biztositási tanácsok ülésein és a biztositási osztály értekezletein. Felügyel a hivatal egész ügyvitelére, ideértve a hivatalos lap szerkesztését és kiadását is. Intézkedik személyi és gazdasági ügyekben. Esetenként vagy általánosságban megjelöli a biztositási osztály ügykörébe tartozó ügyek közül azokat, melyeknek felülvizsgálatát magának kivánja fentartani és ez ügyekben a kiadmányokat és tisztázatokat aláirja. A kezelési utasitás korlátai között intézkedik az iratok megfelelő kezelése iránt. Általában teljesiti mindazon teendőket, melyeket a törvény, a jelen szabályzat és az ezek alapján kibocsátott rendelet az ő hatáskörébe utalnak.

29. §. A másodelnök az elnök akadályoztatása esetén, vagy ha az elnöki állás betöltve nincs, az elnöki hatáskört egész terjedelmében gyakorolja. Egyébként pedig az elnökkel egyetértőleg évenként megosztott elnöki teendők reá eső részét végzi.

A másodelnököt akadályoztatása esetén a hivatal tagjai közül a rangban legidősebb helyettesiti mindazon teendőkben, melyeket az 1907: XIX. t.-czikk és a jelen szabályzat (36. §.) kifejezetten az elnök, illetve a másodelnök hatáskörébe nem utalt. (T. 170., 179. §§.)

2. Biztositási osztály.

30. §. Ez osztály alosztályainak vezetője az illető alosztálynak rangban legidősebb tagja.

Az alosztályok vezetőjét az illető alosztályoknak rangban legidősebb tagja helyettesiti.

31. §. A biztositási osztály végzi a biztositó pénztárak felügyeletével és ellenőrzésével, valamint a biztositás szakszerü vezetésével és irányitásával járó teendőket. (T. 169. §.) A biztositási osztály intézi el mindazokat a teendőket, melyeket a törvény nem utal a birói osztály tanácsainak hatáskörébe és amelyeket a jelen szabályzat szerint nem a biztositási tanácsban kell elintézni.

32. §. A biztositási, számviteli és statisztikai alosztályok vezetői az elnök által az alosztályba utalt ügydarabokat, a nyilvántartási és statisztikai munkálatokat az arányos munkamegosztás elve szerint kiosztják, az elvi fontosságu, irányadó ügydarabokat előadói minőségben személyesen intézik el, a közbevető vagy nem érdemleges intézkedést tartalmazó, avagy az elnök által a maga részére fenn nem tartott ügydarabokat kiadják *és az általuk kiadott ügydarabokat tisztázatban aláirják.* Az alosztályoknak VII. és annál magasabb fizetési osztályban levő tagjai saját felelősségükre intézik el és adják ki azokat az ügydarabokat, melyek felülvizsgálatát az elnök vagy az alosztály vezetője magának fenn nem tartotta. Az ily kiadmányok tisztázatát azonban mindenkor az elnök, illetve az alosztály vezetője irja alá. Amely ügydarabnak felülvizsgálatát az elnök magának tartotta fenn, az mindenkor az illető alosztály vezetője utján terjesztendő az elnök elé.

33. §. Ha az elnök szükségesnek tartja, a biztositási osztályba tartozó ügyek az osztály, illetve az alosztály által értekezleten beszélendők meg. Alosztályértekezlet akkor is tartható, ha azt az alosztály vezetője szükségesnek tartja. Az osztályértekezleteken az elnök, illetve másodelnök

vagy ezek helyettese, az alosztály-értekezleten az illető alosztály vezetője, vagy ennek helyettese elnököl. Ez értekezleteken létrejött megállapodások a megbeszélt ügyiratokon feljegyzendők.

3. *Birói osztály.*

34. §. A birói osztály hatáskörébe tartoznak azok a vitás kérdések, melyek az 1907 : XIX. t.-cz. 169. §-a értelmében felebbvitel utján eléje kerülnek.

A birói osztály eljárásában az 1869 : IV. t.-cz. 19. §-a irányadó.

A birói tanácsok összeállitását és általában a birói tanácsok ügyvitelét és azok itélkezését a választott birósági eljárásra vonatkozó rendelet szabályozza.

4. *A biztositási tanács.*

35. §. A hivatal biztositási tanácsa intézi el a következő ügyeket:

1. Munkaadóktól a tagsági igazolványok kiállitási jogának elvonása. (T. 18. §.)

2. Felebbezések a pénztárak által foganatositott helyszini eljárásokból folyó költségmegállapitások eseteiben. (T. 20. §. harmadik bekezdés, 92. §. második bekezdés.)

3. Felebbezések az országos munkásbetegsegélyezési és balesetbiztositó pénztárnak a betegsegélyezési pótjárulék kiszabása tárgyában hozott határozata ellen. (T. 29. §. utolsó bekezdés.)

4. Felebbezések a kerületi munkásbiztositási pénztárak által a betegsegélyezési járulékok és az igazolványi dijak levonásának eltiltása tárgyában hozott határozatok ellen. (T. 42. §. második bekezdés.)

5. Döntés az országos pénztár és helyi szervei között felmerült vitás kérdésekben. (T. 101., 172., 198. §§.)

6. Felebbezések az országos pénztár, a kerületi és magánegyesületi pénztárak alkalmazottainak fegyelmi ügyeiben hozott első, illetve másodfoku határozatok ellen. (T. 109. §. harmadik bekezdés és 198. §.)

7. Felebbezés az országos, kerületi és magánegyesületi pénztárak igazgatóságainak valamely igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tag felfüggesztése vagy felmentése tárgyában hozott határozatai ellen. (T. 110. §. utolsó bekezdés, 131. és 198. §§.)

8. Döntés a pénztárak és az orvosok közt a pénztári orvosi teendők ellátása és a megegyezés szerinti dijazás tekintetében felmerülő vitás kérdésekben. (T. 133. §. harmadik bekezdés, 153. és 198. §§.).

9. Munkaadók kötelezése orvos alkalmazására és vitás esetekben a hozzájárulás mérvének megállapitása. (T. 134. §. első és negyedik bekezdés.)

10. Kötelezése valamely épitési vállalkozónak vagy vállalatnak arra, hogy a vállalatnál alkalmazott munkások betegsegélyezését maga teljesitse és szükség esetén kötelezése arra, hogy a betegségi segélyeket sajátjából minden levonási igény nélkül viselje, esetleg az ily vállalkozó vagy vállalat megbirságolása. (T. 135. §. első, harmadik és ötödik bekezdés.)

11. Kötelezése valamely 300-nál kevesebb biztositásra kötelezett egyént foglalkoztató vállalatnak vállalati betegsegélyző pénztár alakitására és külön orvos alkalmazására, ellenkezés esetén pedig kötelezése arra, hogy a járulékot egészen sajátjából fizesse. (T. 139. §.)

12. Kötelezése a járuléknak egészen a sajátjából leendő fizetésére annak a vállalkozónak és egyben a vállalati betegsegélyző pénztár felállitására vonatkozó jognak is elvonása az olyan vállalkozótól, ki a vállalati pénztár törvényszerü kezeléséről nem gondoskodott. (T. 149—151. §§.)

13. Birság kiszabása azon gyáros vagy vállalkozóra, ki a vállalati pénztár ideiglenes beszüntetéséről, a munkának nem az üzem természetéből folyó ok miatt történt szüneteléséről, a vállalat tulajdonosában előállott változásokról az előirt időben való bejelentéseket elmulasztja. (T. 152. §.)

14. Felebbezések az országos pénztár igazgatóságának az egyes üzemek

veszélyességi osztályokba sorozása, valamint a balesetbiztositási járulékok és tőkeösszegek felosztása és kirovása tárgyában hozott határozatai ellen. (T. 157. §.)

15. Egyszáz (100) koronát meghaladó birság kiszabása a felelős önkormányzati szervekre vagy egyénekre a törvény vagy a törvényes szabályok foganatositása czéljából. (T. 175. §. második bekezdés.)

16. Felebbezés az országos pénztár igazgatóságának azon határozata ellen, melylyel az előirt óvó rendszabályokat nem alkalmazó munkaadó üzemét magasabb veszélyességi osztályba sorozta, vagy a legmagasabb osztálynak megfelelő dijtétel kétszeresével rótta meg. (T. 184. §.)

36. §. A biztositási tanács öt tagból áll.

Tagjai: a hivatal elnöke, mint elnök, továbbá a biztositási osztálynak két oly tagja, kik a VII. vagy annál magasabb fizetési osztályban vannak és a birói osztály két tagja. A biztositási tanácsokba a tagok az eldöntendő ügyekre vonatkozó szakképzettségükre tekintettel osztandók, illetve hivandók be.

E tanácsban előadó csak tanácstag lehet, tekintet nélkül arra, hogy a tanácstag egyébként a birói vagy biztositási osztály tagja-e.

37. §. A biztositási tanács szükség esetén feleket, szakértőket, avagy más egyéneket is meghallgathat, illetőleg ilyenektől irásbeli nyilatkozatokat kérhet, hatóságok- vagy másokhoz tudakozódásokat intézhet. Ha valamely szakmabeli munkaadókat hallgat meg, ugyanazon szakmából ugyanoly számu alkalmazottat is meg kell hallgatnia.

38. §. A biztositási tanács ülései nem nyilvánosak. Mindazok, kik e tanács valamely ülésében mint szakértők vagy meghivottak vesznek részt, a szavazásnál, illetve határozathozatalnál nem lehetnek jelen.

39. §. A tanácskozás és határozathozatal az előadó által előzetesen irásba foglalt határozati tervezet alapján történik.

40. §. A tanács tagjai a törvény és törvényes rendeletek, szokások és a jelen szabályzat alapján lelkiismeretük és meggyőződésük szerint nyilvánitják véleményüket és adják le szavazatukat.

A határozatok szótöbbséggel hozatnak. A szavazást mindenkor a tanácsnak rangban legidősebb tagja kezdi meg és rangsor szerint szavaznak. A szavazásban az elnök is részt vesz oly módon, hogy ő utoljára szavaz és a határozatot saját szavazatának számbavételével hirdeti ki.

Ha az elnök a tanács többi tagjaitól eltérő véleményre szavazott, a határozat egyhangulag hozottnak nem tekinthető.

Ha összegekre történik a szavazás és több mint két vélemény felett kell szavazni, a magánfél szempontjából legkedvezőbb összegre adott szavazatok az utánuk következő kevésbbé kedvező összegre adott szavazatokhoz hozzászámitandók, mig a többség létre jön.

Egyebekben a szavazási eljárásra a választott birósági rendelet vonatkozó szabályai alkalmazandók.

41. §. Az ülésekről jegyzőkönyv veendő fel, melynek tartalmaznia kell az ülés tárgyát vagy tárgyait, a jelenvoltak nevét, a hozott határozatokat, s ha azok nem egyhangulag hozattak, a szavazás lefolyását és arányát is a szavazók névszerinti megjelölésével. A külön vélemény az illető tag vagy tagok kivánságára a jegyzőkönyvbe szintén felveendő.

A jegyzőkönyvet a biztositási osztálynak az elnök által kijelölt tagja vagy kezelőtisztviselő vezeti. A jegyzőnek a tanácsban sem tanácskozási, sem szavazó joga nincs.

42. §. A hozott határozat kiadmánytervezetét a tanács határozata értelmében az előadó késziti el és a tanács elnöke vizsgálja felül és adja ki. A felülvizsgálat a fogalmazvány szerkezetére és irályára, továbbá arra terjed ki, hogy a kiadmánytervezet a hozott határozatnak megfeleljen. Nézeteltérés esetén a tanács dönt. A hozott határozatok a hivatal nevében adatnak ki.

43. §. Ha a tanács valamely határozatát elvi jelentőségünek mondja ki, az ilyen határozat, mint a biztositási tanács elvi jelentőségü határozata, — külön folyó sorszámokkal ellátva — a »Munkásbiztositási Közlöny«-ben a tényállás ismertetése mellett, de az érdekelt személyek nevének és a fenforgó esetben szereplő helyneveknek elhagyásával közzéteendő.

44. §. A biztositási tanács valamely határozatában kifejezésre jutott jogi álláspont a birói tanácsok elé tartozó vitás ügyek eldöntésénél nem irányadó.

5. Segédhivatali főigazgató.

45. §. A segédhivatali főigazgató intézi az elnök rendelkezései szerint a hivatal gazdasági ügyeit, valamint a kezelő-, segéd- és szolgaszemélyzet személyi ügyeit, — s gyakorolja a közvetlen felügyeletet és ellenőrzést e személyzet felett.

Ő kezeli a házipénztárt az e részben kibocsátandó külön utasitás szerint.

6. A kezelőtisztviselők. segéd- és szolgaszemélyzet.

46. §. A kezelőtisztviselők tiszte az ügyiratok szabályszerü kezelése, a segéd- és szolgaszemélyzet tiszte a segédkezés, illetőleg a szolgai teendők ellátása.

A kezelőtisztviselők teendőit részletesen a kereskedelemügyi minister által kiadandó iratkezelési utasitás, — a segéd- és szolgaszemélyzet teendőit pedig az elnök által a segédhivatali főigazgató előterjesztésére kiadandó rendtartás vagy esetenként adott szóbeli utasitás irja elő.

IV. Kötelességek és jogok.

a) Kötelességek.

Lakás a hivatal székhelyén és a hivatalos működés helye.

47. §. A hivatal összes alkalmazottai kötelesek a hivatal székhelyén lakni.

48. §. Az elnök a székhelyen kivül fekvő, de könnyen megközelithető helyen állandó vagy hosszabb időre való lakásra vagy tartózkodásra engedélyt adhat. Az engedély csak az esetben tagadható meg, ha azáltal a szolgálat érdeke kárt szenvedne.

49. §. A biztositási osztály tagjai, a kezelőtisztviselők, segéd- és szolgaszemélyzet teendőiket — hivatalos kiküldetés esetét vagy az elnöktől az otthon leendő dolgozásra külön nyert engedély esetét kivéve, — a részükre kijelölt hivatalos helyiségben kötelesek végezni.

Az alosztályok vezetői és a segédhivatali főigazgató egy napi távozási engedélyt adhatnak.

Ennél hosszabb időre szóló távozási engedélyt csak az elnök adhat. A hivatalból távozási engedély alapján történt elmaradás egy évben 14 napot meg nem haladhat és amennyiben az ily engedélylyel történt távolmaradás, igazolt betegség esetét kivéve, egy huzamban 8 napnál tovább tart, az a szabadságidőbe beszámitandó.

A birói osztály tagjai az ügyiratok áttanulmányozását — és az irásbeli munkát magánlakásukon is végezhetik és evégből az ügyiratokat lakásukra vitethetik, — ugy azonban, hogy mindez az ügymenetet ne akadályozza.

Az ügyiratok teljes és sértetlen visszakerüléseért a biró felelős. A birói osztály tagjainak az elnöktől szintén távozási engedélyt kell kérniök abban az esetben, ha távolmaradásuk oly napra esik, melyen birói vagy biztositási tanácsülésben kell résztvenniök. Az ilyen távolmaradás, ha — igazolt betegség esetét kivéve — egyhuzamban 8 napnál tovább tart, a szabadságidőbe beszámitandó.

50. §. A hivatal székhelyéről bármi okból történt eltávozást, ha az 48 órát meghalad, az e czélra felfárt könyvbe a távozás czélja, helye, napja és a várható visszatérés időpontjának megjelölésével mindenki még a távozás előtt bejegyezni, illetve betegség esetén bejegyzés végett bejelenteni köteles.

Összeférhetetlenség.

51. §. A hivatal tagja nem lehet országgyülési képviselő (1901 : XXIV. t.-cz. 1. §.), gyakorló ügyvéd, egyetemi nyilvános rendes vagy nyilvános rendkivüli tanár, középiskolai vagy polgáriskolai tanár, tanitó. Nem viselhet más akár állami (polgári, katonai), akár törvényhatósági vagy községi valóságos vagy tiszteletbeli, akár fizetéses egyházi hivatalt, a hivatalos órákon belül nem teljesithet ily hivataloknál szolgálatot.

Nem esik ezen határozmányok alá az általános védkötelezettség teljesitése.

52. §. A hivatal alkalmazottja nem folytathat kereskedést vagy iparüzletet, ügynökséget, sem bármi oly foglalkozást, mely részrehajlásra való inditására alkalmas lenne, vagy mely által hivatalos kötelességei teljesitésében gátoltatnék. Nem lehet valamely politikai lapnak tulajdonosa, kiadója vagy szerkesztője, nem fogadhat el magánegyének- vagy szervezetektől nyugpénzt, sem bármi néven nevezendő olyan adományt, kedvezményt, javadalmazást, mely az illető állásnak vagy a hivatalnak tisztességét sérti, avagy az ügyek pártatlan elintézését befolyásolni, illetőleg a munkaadók vagy biztositottaknak a hivatalhoz való bizalmát csökkenteni alkalmas.

Ha valaki ilyen adományra, kedvezményre vagy javadalmazásra a hivatalnál nyert állásának elfoglalása előtt nyert jogot, tartozik erről a hivatal elfoglalását megelőzőleg lemondani.

Nem lehet sem tagja, sem részese, sem alkalmazottja olyan társulatoknak, egyleteknek, testületeknek, szervezeteknek, melyeknek kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályaik nincsenek, vagy ilyen alapszabályaik vannak ugyan, de azok a munkaadóknak vagy az alkalmazottaknak politikai vagy gazdasági czéljait és érdekeit szolgálják; ezek gyüléseiben vagy gyülekezéseiben nem vehet részt, azok alakitásába, összehivásába vagy működésébe sem közvetlenül, sem közvetve nem folyhat be.

Nem vehet tevékeny részt, akár a munkaadók, akár az alkalmazottak érdekeit czélzó politikai mozgalmakban; ez nem akadályozza őt ily czélu gyüléseken való megjelenésben és szavazatának szabad gyakorlásában, de ily gyüléseket nem vezethet s azokon fel nem szólalhat.

Nem lehet továbbá a hivatal alkalmazottja valamely ipari vagy kereskedelmi vállalatnak, gyártelepnek, ipari műhelynek, üzletnek tulajdonosa vagy társtulajdonosa, részvénytársaság vagy termelő-szövetkezetnek elnöke, igazgatója, igazgatósági, felügyelő-, vizsgáló- vagy felszámolóbizottságának tagja, ministeri biztosa, sem bárminő, habár csak ideiglenesen és fizetés nélkül működő közege.

Törvényhatósági és községi képviseletnek tagja lehet ugyan, de azoktól dijazással járó megbizatást vagy kiküldetést nem fogadhat el.

Gyámságot, gondnokságot, melylyel vagyonkezelés, számadás vagy hatóságok előtti képviselet van egybekötve, csak az esetben viselhet, ha a gyámság vagy gondnokság őt törvény vagy végrendeletnél fogva illeti.

53. §. Nem szabad a hivatal tagjának oly ügyekben, melyek a hivatal döntése alá tartoznak, kérvényeket, periratokat szerkeszteni, feleket képviselni, azok ügyeiben közbenjárni.

54. §. A hivatalos órákon kivül a hivatal azon tagja, ki a VIII. vagy annál alacsonyabb fizetési osztályban van, valamely az 51—53. §-ok által nem tiltott és rendszeres dijazással egybekötött közhivatali vagy magánjellegü mellékfoglalkozást csak az elnök engedélyével vállalhat. Ez engedély akkor adható meg, ha a mellékfoglalkozás az illető állásának, vagy a hivatalnak tisztességét nem sérti, az ügyek pártatlan elintézését nem befolyásolja, a munkaadók vagy a biztositottaknak a hivatalhoz való bizalmát csökkenteni nem alkalmas.

55. §. A kezelőtisztviselő, a segéd- és szolgaszemélyzet tagja a hivatalos órákon kivül az elnök engedélyével

vállalhat bárminő olyan mellékfoglalkozást, mely az illető állásának vagy a hivatalnak tisztességét nem sérti és a munkaadóknak vagy a biztosítottaknak a hivatalhoz való bizalmát csökkenteni nem alkalmas.

56. §. Sem a hivatal tagja, sem a hivatalnál alkalmazott kezelőtisztviselő vagy dijnok nem vállalhat semmiféle mellékfoglalkozást az országos pénztárnál, a kerületi, vállalati, magánegyesületi pénztáraknál, az 1907. évi XIX. t.-czikk értelmében biztositásra kötelezett üzemeknél és a biztositott alkalmazottak által létesitett egyesületek, társulatok, testületek és általában szervezeteknél.

57. §. A hivatalhoz nem nevezhetők ki sem elnökké, sem másodelnökké, sem a biztositási, sem a birói osztály tagjává:

1. fel- vagy lemenő ágban rokonok vagy sógorok;

2. oldalrokonok unokatestvérig bezárólag;

3. azok, kik örökbefogadó szülői és örökbefogadott gyermeki viszonyban állanak;

4. az egyik alkalmazott házastársának testvére, vagy testvérének házastársa.

A 2. és 4. pont alatti akadályok alól Ő Felsége a király adhat felmentést; de ily esetben sem lehetnek az illetők ugyanazon osztálynak, vagy ugyanazon tanácsnak tagjai és nem kerülhetnek egymással alárendeltségi viszonyba.

Ha a hivatal tagjai közt a fent körülirt családi viszony tudtukkal létezik, illetőleg ily viszony alkalmaztatásuk ideje alatt keletkezett, e körülményt az illetők a kinevezés, illetve a rokonság keletkezése után legkésőbb tiz (10) nappal az elnöknek, az elnök pedig a kereskedelemügyi ministernek bejelenteni köteles.

E bejelentés elmulasztása, mint a hivatali kötelesség megszegése, fegyelmi vétség.

Az elnök ily bejelentés esetén, vagy ha a jelzett körülmény bármiképen tudomására jutott, addig is mig az áthelyezés iránt intézkedés történik, az illetőket ugy osztja be, hogy ne ugyanazon alosztályban, ugyanazon tanácsban, illetőleg ne egymástól függő viszonyban teljesitsenek szolgálatot.

Általában az ilyenek valamely ügynek elintézésében együtt nem vehetnek részt.

58. §. Annak megbirálása, hogy az 51—57. §§. értelmében az összeférhetetlenség fenforog-e vagy sem, mindenkor a fegyelmi hatóság hatáskörébe tartozik.

Hivatalos órák és a vasárnapi munkaszünet.

59. §. A hivatal biztositási osztályának tagjaira, a kezelőtisztviselőkre, dijnokokra, hivatalszolgákra és segédszolgákra nézve a hivatalos órák ugyanazok, mint a kereskedelemügyi ministeriumban. A hivatalos órák pontosan betartandók. A birói osztály tagjai külön hivatalos órákhoz kötve nincsenek; a birói és biztositási tanácsok ülésein azonban, amelyekbe évenként vagy esetenként beosztattak, pontosan megjelenni tartoznak.

Vasárnapokon és a Gergely-naptár szerinti ünnepnapokon, valamint a nemzeti ünnepeken délelőtt csupán kezelői és szolgai ügyeletes szolgálat rendezendő be és pedig oly módon, hogy e szolgálat ideje a kezelőknél 3, a szolgáknál 4 órát meg ne haladjon.

A hivatal tagjai és a nem ügyeletes kezelőtisztviselők, dijnokok, szolgák és segédszolgák részére az emlitett napokon teljes munkaszünet van biztositva.

A szolgálattétel kötelezettsége.

60. §. A hivatal tagjai, valamint a kezelőtisztviselők, a segéd- és szolgaszemélyzet tagjai kötelesek a teendőikre vonatkozó törvényeket, törvényes rendeleteket, szabályzatokat lelkiismeretesen elsajátitani, teendőiket hiven, gondosan legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint kellő időben ellátni. A törvény és a jelen szabályzat korlátai között szol-

gálatuk körébe eső ügyekre és teendőkre nézve, melyeket hozzájuk hivatalos ellátás végett az elnök, az alosztály vezetője, illetve a segédhivatali főigazgató utasitott, a szolgálatot meg nem tagadhatják, kivéve, ha az ügy elintézésében családi kötelék révén (57. §.), vagy valamely más módon érdekelve vannak. A biztositási osztály tagjai, a segédhivatali főigazgató és a kezelőtisztviselők az esetre, ha abban a meggyőződésben vannak, hogy felebbvalótól nyert meghagyás a törvénynyel, törvényes rendeletekkel, szokásokkal, illetve a jelen szabályzattal ellenkezik, indokolt aggályaiknak azonnal kifejezést adni kötelesek. Ha azonban a felebbvaló a meghagyást mégis fentartja, azt végrehajtani tartoznak, — azonban az ügyiraton feljegyezhetik, hogy az ügyet kinek, mily értelmü utasitásához képest intézték el.

Viszony a felebbvalókhoz, bánásmód az alárendeltek, kartársak és a felek irányában.

61. §. A hivatal alkalmazottai felebbvalóik irányában tiszteletre, a törvény és jelen szabályok korlátai között engedelmességre, alárendeltjeik és a felek irányában higgadt, előzékeny, kartársaikkal szemben pedig kartársias, illetőleg emberséges bánásmódra köteleztetnek.

62. §. A biztositási osztályhoz tartozó ügyekben az elnök és az alosztályok vezetői, avagy az ő engedelmükkel az illető ügy előadója adhatnak felvilágositásokat. A felek naponta 2 órai időtartamon belül fogadandók. A fogadás időpontja nyilvánosságra hozandó.

Iratok megtekintésére az érdekelt feleknek a hivatali, üzemi és üzleti titkok megőrzésére vonatkozó kötelezettség korlátai között (64. §.) csak az elnök adhat irásbeli engedélyt.

Az elintézés mikéntjéről felvilágositás csak a végső döntés megtörténte után adható.

E szabályok a biztositási tanács elé tartozó ügyekben megfelelően alkalmazandók azzal, hogy az előadó véleménye és a biztositási tanácsban történt szavazás lefolyása senkivel sem közölhető.

63. §. A birói osztály által elintézendő peres ügyek mibenállása felől nyujtandó felvilágositások tekintetében a választott birósági eljárásról szóló rendelet intézkedik.

A birói osztály tagjainak a felektől a birói osztály ügykörébe tartozó peres ügyekre nézve tájékoztatást (informáczió) elfogadniok nem szabad.

A hivatali, üzleti és üzemi titkok megőrzése.

64. §. A hivatal tagjai és összes alkalmazottai a hivatali titkot, ugyszintén a tárgyalások folyamán, vagy a helyszini szemlék alkalmával tudomásukra jutott üzemi vagy üzleti titkokat (T. 186. §.) mindenkivel szemben, még a szolgálati viszony megszünése után is, a legszigorubban megőrizni kötelesek.

Ehhez képest szigoruan tilos ügyiratokból, tervekből, okmányokból, kimutatásokból, üzemi leirásokból bármit is közzétenni, avagy magán egyének- vagy szervezetekkel, vállalkozókkal, illetve vállalatokkal, vagy az illető ügy elintézésére nem hivatott alkalmazottakkal, hivatalokkal, hatóságokkal vagy azok alkalmazottaival közölni, vagy azokba az elnök irásbeli engedélye nélkül (62. §.) betekintést engedni.

A hivatali titok a felsőbbség külön irásbeli felhatalmazása alapján és annak korlátai között birósággal, más hatósággal, hivatallal vagy magánosokkal is közölhető, az üzemi és üzleti titok azonban senkivel sem közölhető és annak közlésére felhatalmazás nem adható.

b) Jogok.

Hivatali járandóságok és kedvezmények.

65. §. A hivatal összes alkalmazottainak az ugyanolyan fizetési osztályba és fokozatba sorozott vagy ugyan-

olyan napidijat élvező állami alkalmazottakat megillető javadalmazásra, nyugdijra és kedvezményekre van igénye. Ez igények mérvére, érvényesitésének módjára, beszüntetésére — fegyelmi vétség, illetve a hivatal tagjai tekintetében a kényszernyugdijazás (VI. és VIII. fej.) eseteitől eltekintve, mely esetekre vonatkozólag a jelen szabályzat rendelkezik, — a többi állami alkalmazottakra nézve érvényben álló törvények, rendeletek és szabályok irányadók.

Előmenetel.

66. §. A kinevezett alkalmazottak a fizetési osztályukban rendszeresitett fizetési fokozatokba az állami alkalmazottakra érvényben álló törvények, illetőleg rendeletek alapján lépnek elő.

A magasabb fizetési osztályban megürült állásra rendszerint ugyanazon összlétszámnak rangban következő legidősebb tagja nevezendő ki, feltéve, hogy ennek hivatalvesztést, vagy a fokozatos előlépés időleges megvonását kimondó jogerős és még hatályában el nem évült fegyelmi itélet utjában nem áll.

Segély és jutalom.

67. §. Segély annak engedélyezhető, ki hivatalos teendőit szorgalommal és pontosan végzi és önhibáján kivül érzékeny vagyoni veszteséget szenvedett, vagy családi körülmény folytán (születés, betegség, halál, házasság) rendkivüli kiadásokra kényszerült s azokat saját vagyonából nem fedezheti. Segélyezés iránt a felmerülő szükség esetén irásbeli indokolt kérvény adandó be.

A hivatal biztositási osztálya VIII. vagy annál kisebb fizetési osztályban levő tagjainak és a kezelőtisztviselőknek, valamint a segéd- és szolgaszemélyzet tagjainak jutalom hivatalból engedélyezhető.

A segélyt vagy jutalmat a költségvetés korlátai között az elnök engedélyezi.

A segélyezésekről és jutalmazásokról az elnök nyilvántartást vezettet. Ugyanazon egyén egy éven át rendszerint csak egyszer részesülhet segélyezésben s a segélyösszeg az illető alkalmazott 2 hónapi járandóságának összegét meg nem haladhatja.

Fizetési előleg.

68. §. A hivatal azon tagjai, azon kezelőtisztviselők és kinevezett hivatalszolgák részére, kik önhibájukon kivül szorult helyzetbe jutottak és szolgálatuknak megfelelnek, az elnök indokolt kérelmük alapján legfeljebb 3 havi kamat nélküli fizetési előleget engedélyezhet, az állami alkalmazottakra e részben fennálló szabályok szem előtt tartásával.

Szabadságidő.

69. §. Az elnököt, másodelnököt és a hivatal azon tagjait, kik a VI. vagy annál magasabb fizetési osztályokban vannak, nyolcz (8) heti, a hivatal VII. fizetési osztályába tartozó tagjait hat (6) heti, a hivatal többi tagjait és a kezelőtisztviselőket egy havi szabadságidő, a dijnokokat, a hivatalszolgákat és az értesitéssel ellátott segédszolgákat szolgálati időre tekintet nélkül 8 napi, ezenkivül a dijnokokat 3 évi kifogástalan szolgálat után két heti, 10 évi kifogástalan szolgálat után 3 heti, a hivatalszolgákat és segédszolgákat 10 évi kifogástalan szolgálat után 2 heti szabadságidő illeti meg.

70. §. Hogy a szabadságidő mily időpontban legyen kivehető, a személyzet ez iránti óhajainak és a szolgálat érdekeinek figyelembe vételével legkésőbb minden év április hó végéig az elnök állapitja meg.

A szabadságidő részletekben is igénybe vehető.

Pénztárt kezelő tisztviselő szabadságidejét csak előzetes rovancsolás

után és annak kedvező eredménye esetén veheti igénybe.

Biztositott jogi helyzet.

71. §. A hivatal elnöke, másodelnöke, ugyszintén biztositási és birói osztályának tagja saját akaratán kivül más hivatalhoz át nem helyezhető, szolgálattételre be nem rendelhető, más hivatali állásra ki nem nevezhető és hatvanöt éves koráig nem nyugdijazható. Ha azonban fegyelmi itélettel megállapittatott, hogy valamely testi vagy szellemi fogyatkozás miatt állásának betöltésére állandóan képtelenné vált, 65 éves életkorának betöltése előtt is nyugdijazható, ha pedig a fegyelmi biróság által áthelyezésre itéltetett, vagy ha hivatali állását a törvény megszüntette, végül, ha a hivatal tagjai közt az 57. §-ban részletezett viszonyok egyike áll be, ugy áthelyezendő.

72. §. Ha az állást a törvény szüntette meg, vagy ha az emlitett családi viszonyok egyike forog fenn, a hivatal tagja csak hasonló minősitést igénylő és ugyanazon fizetési osztályban és fokozatban lévő állásba és csak valamely ministeriumhoz vagy valamely Budapesten székelő más hivatalhoz helyezhető át. A családi viszonyban állók áthelyezése körül irányadó elv, hogy mindég az helyezendő át, aki az áthelyezést kérte. Ha az áthelyezést mindenik vagy egyik sem kérte, ugy a rangsor szerint fiatalabb helyezendő át. Az áthelyezés foganatositása iránt ily esetekben a kereskedelemügyi minister intézkedik.

73. §. A hivatal tagja állásától csak akkor mozditható el, ha fegyelmi vagy büntető itélettel hivatalvesztésre itéltetett.

74. §. A kezelőtisztviselők és kinevezett hivatalszolgák, feltéve, hogy áthelyezésük nem fegyelmi büntetés, csak a kereskedelmi tárczához tartozó és Budapesten székelő hivatalhoz helyezhetők át és csak fegyelmi vagy büntető itélet alapján mozdithatók el.

V. Felügyelet.

Felügyeleti hatóságok és a felügyeleti jog köre.

75. §. A hivatal fölött a főfelügyeletet a kereskedelemügyi minister, a felügyeletet az elnök gyakorolja. A főfelügyelet a felügyelet körébe tartozó minden intézkedés közvetlen megtételének jogát is magában foglalja s kiküldöttek utján is gyakorolható. A felügyeleti jog körébe tartozik őrködni az ügyvitel szabályszerüsége felett, megvizsgálni a szabálytalan vagy a késedelmes ügyvitel miatt tett panaszokat és intézkedni a tapasztalt rendetlenség, késedelmeskedés vagy visszaélés megszüntetése, valamint azoknak megtorlása iránt.

76. §. A kereskedelemügyi minister szóbeli vagy irásbeli nyilatkozatok vagy a szükséges iratok és adatok előterjesztését követelheti.

Birói vagy biztositási tanács elé tartozó és folyamatban levő ügyekre vonatkozó iratok haladéktalan előterjesztése csak azzal a korlátozással rendelhető el, hogy az iratok előterjesztése által határidőhöz kötött vagy sürgős természetü bármely eljárási cselekmény ne akadályoztassék és a felek jogaik biztositásában vagy érvényesitésében ne gátoltassanak. A haladéktalan előterjesztést gátló akadály a ministernek azonnal bejelentendő. Az iratokat egyébként a minister közvetlenül vagy kiküldendő közege utján a hivatalnál bármikor megtekintheti. Az előterjesztett iratok használat után késedelem nélkül visszaküldendők. Egyes iratoknak hivatalos másolatban való felterjesztése is elrendelhető, ha a fenforgó kérdés elintézése nem teszi szükségessé az eredeti iratnak, illetve az egész iratcsomónak megtekintését. Nyilvános okiratok (iktató, kiadó könyvek, nyilvántartási és lajstromkönyvek) eredetiben elő nem terjeszthetők.

77. §. A felügyeleti jog körébe eső panasz szóval vagy irásban terjeszthető elő. Szóbeli panaszról jegyzőkönyv veendő fel, kivéve ha a panasz szóbeli rendelkezés által azonnal el-

intézhető s az elintézés a panaszlottra semmi következménynyel, vagy a 85. §. 3., 4., 5. pontjaiban említetteknél (oktató figyelmeztetés, figyelmeztetés, szóbeli megintés) egyéb következményekkel nem jár.

Ha a panasz más hatóság elé tartozik, ugy a szóbelileg panaszló fél jegyzőkönyv felvétele nélkül panaszának az illetékes hatóságnál leendő előterjesztésére utasitandó.

78. §. A kereskedelemügyi minister a panasz megvizsgálását és érdemi elintézését magának tarthatja fenn, vagy az elnökhöz utasithatja.

Oly ügyekben, melyekben a vizsgálatot és elintézést az elnökre bizta, a panasz érdemleges elintézéséről jelentést kivánhat be.

Az elintézésről ugy a panaszló mint a panaszlott mindenkor értesitendő.

79. §. Az elnök intézkedése ellen mindkét érdekelt fél folyamodhatik a kereskedelemügyi ministerhez.

A folyamodás irásban adandó be az elnök utján vagy közvetlenül.

Ha az elnök utján adatott be, ugy az elnök a folyamodást jelentés kiséretében esetleg a vonatkozó iratokkal felszerelve, haladék nélkül felterjeszti a kereskedelemügyi ministerhez, ki folyamodás folytán akként jár el, mintha ujabb panasz terjesztetett volna elő.

Felügyeleti vizsgálat.

80. §. A kereskedelemügyi minister a hivatal, illetve az egyes osztályok ügyvitelét akár személyesen, akár megbizottai által megvizsgálhatja, az alkalmazottaknak hivatalos teendőikre vonatkozó személyes képességeiről és működéséről közvetlen vagy közvetett meggyőződést szerezhet, e végből a perbeli tárgyalásoknál és az elintézendő ügyek előadásánál is jelen lehet, — de a birói és biztositási tanácsok tanácskozásánál és határozatok hozatalánál nem lehet jelen.

A vizsgálatot teljesitő ministeri kiküldött a törvény, illetve a törvényen alapuló rendeletek és a jelen szabályzat korlátai között, különös megbizás nélkül is, utasitásokat adhat az ügykezelés javitása és az abban talált hibák megszüntetése céljából.

81. §. Az elnök az egész hivatal ügyvitelét évenként legalább egyszer megvizsgálja s a vizsgálat eredményéről, tapasztalatairól és a tett intézkedésekről a hivatal rendes évi jelentésének felterjesztésével egyidejüleg, a kereskedelemügyi ministerhez jelentést tesz. Ezenkivül havonként minden hó 15-én az elnök az egyes biráktól, az alosztályok vezetőitől és a sh. főigazgatótól számon kéri az előző hónapokban beérkezett és a következő hó 15-ig elintézetlenül maradt ügydarabok késedelmes elintézésének okait.

82. §. Ha az ügyvitelt a minister kiküldöttje, vagy az elnök vizsgálta meg, ugy minden esetben, ha pedig saját alosztályát az illető alosztálynak vezetője, illetve a kezelő-, segéd- és szolgaszemélyzet működését a segédhivatali főigazgató vizsgálta meg, ugy csak az esetben veendő fel jegyzőkönyv, ha a vizsgálat során a vizsgáló nézete szerint rend- vagy fegyelmi büntetést maga után vonó szabálytalanság vagy visszaélés észleltetett.

83. §. A jegyzőkönyvet, ha a vizsgáló a minister kiküldöttje, ugy ő és az elnök, — ha pedig a vizsgálatot az elnök teljesiti, ugy az elnök és a jegyzőkönyvvezető, — ha pedig az alosztályok vezetői, illetve a segédhivatali főigazgató teljesitik, ugy az alosztályvezetők, illetve a segédhivatali főigazgató irják alá.

84. §. A ministeri kiküldött, illetve az elnök által teljesitett vizsgálatról felvett jegyzőkönyv két példányban állitandó ki. Az egyik példány a hivatalnál marad, a másik pedig a ministerhez jelentés kiséretében terjesztendő fel. Az alosztályvezetők, illetve a segédhivatali főigazgató által felvett jegyzőkönyv egy példányban állitandó ki s az elnöknek további eljárás végett, esetleg jelentés kiséretében, bemutatandó.

A jelentés során a vizsgáló az alkalmazottak személyes képességeiről és működéséről szerzett közvetlen ta-

pasztalatait és meggyőződését kifejti és a vizsgálat folytán netán szükségesnek mutatkozó intézkedésekre inditványt tesz.

Felügyeleti intézkedések.

85. §. A felügyeleti jogból kifolyólag akár panasz, akár vizsgálat, akár hivatalos jelentés, akár hivatalos eljárás közben szerzett tapasztalat alkalmából, a felügyeleti hatóságot a következő intézkedések megtétele illeti meg:

1. Ugy az egyes alkalmazottak, mint az egész hivatal (osztály, alosztály) irányában elismerő nyilatkozat a hivatalos kötelességek pontos és buzgó teljesitéseért.

2. A hivatali személyzet szaporitása, változtatása vagy apasztása, a hivatali helyiségek megváltoztatása, kibővitése, ujabb berendezése, a hivatali felszerelések kipótlása, megujitása, illetve az e czélokra szükséges jelentés megtétele.

3. Oktató figyelmeztetés az ügyek alaposabb, könnyebb vagy gyorsabb elintézését, vagy helyesebb kezelését eredményező eljárás és a vezetés sikeresebb gyakorlása tekintetében.

4. Figyelmeztetés az ügyviteli, iratkezelési, eljárási szabályok ellen elkövetett hibákra és felhivás e szabályok pontos megtartására.

5. Az egyes alkalmazottak szóbeli megintése a hivatalos kötelesség teljesitésében észlelt csekélyebb rendetlenség vagy a hivatalos állással össze nem férő magaviselet vagy életmód miatt. A szóbeli megintésnél mások nem lehetnek jelen.

6. A hivatalhoz (osztályhoz) általában intézett felhivás, a közszolgálatnak pontosabb vagy nagyobb tevékenység kifejtésével leendő teljesitésére.

7. A hivatal tagjainak irásbeli megintése, a kezelőtisztviselők, valamint a segéd- és szolgaszemélyzet irásbeli megintése, esetleg rendbirságolása nyilatkozatra előzetesen történt felszólitás után. Az irásbeli megintés ügyiratokon nem történhetik, hanem mindenkor zárt boritékba tett irat utján teljesitendő.

Az irásbeli megintés jogát csak a minister, illetve kiküldötte és az elnök gyakorolhatja. Az elnöki vagy a minister kiküldöttje részéről történt megintés ellen a hivatal tagjai a kézbesitéstől számitott 8 nap alatt orvoslásért a kereskedelemügyi ministerhez fordulhatnak. A birságot az elnök az irásbeli megintés eredménytelensége esetén irásban kiadott és megokolt határozattal végzésileg 40 koronáig terjedhető összegben szabhatja ki. E rendbirság az országos ipar- és kereskedelmi alap javára esik és a birságolt járandóságából kivánságára havi részletekben is levonható.

A szó- vagy irásbeli megintés a szolgálati táblázatba nem jegyezhető fel.

8. Az együttalkalmazást kizáró rokonsági viszony (57. §.) esetén előterjesztés, illetőleg intézkedés az áthelyezés iránt.

9. A kényszernyugdijazás iránti eljárás folyamatba tétele.

10. Intézkedés a fegyelmi eljárás meginditása iránt.

11. Hivatali bűntett vagy vétség miatt a bűnügyi feljelentés megtétele.

Adatok gyüjtése a törvény végrehajtása körül szerzett tapasztalatokról.

86. §. Az alosztályok vezetői, ugyszintén a birói osztály tagjai évközben jegyzékbe veszik a törvény végrehajtása körül maguk által szerzett, illetőleg a biztositási osztály többi tagjai által szóval vagy irásban előterjesztett tapasztalatokat. Ezek az év végén az elnök elé terjesztendők.

VI. Fegyelmi vétségek és a fegyelmi eljárás.

Fegyelmi vétségek és azok büntetése.

87. §. Fegyelmi vétséget követ el s a jelen fejezet szabályai szerint büntetendő az a hivatali alkalmazott:

a) ki hivatali kötelességét vétkesen megszegi;

b) ki botrányos magaviselete vagy életmódja miatt tiszteletre s bizalomra méltatlanná válik;

c) ki mint feljebbvaló, alárendeltjét politikai vagy polgári jogainak szabad gyakorlásában gátolni vagy befolyásolni törekszik. (1901 : XXIV. t.-cz. 167. és 168. §§.)

88. §. A fegyelmi vétség büntetései:

a) dorgálás,

b) pénzbüntetés,

c) a fokozatos előléptetésre jogosító várakozási időnek meghosszabbitása félévnél nem rövidebb és két évnél nem hosszabb idővel,

d) áthelyezés más hivatali állásba,

e) hivatalvesztés.

A *c), d)* és *e)* alatt felsorolt büntetések a szolgálati táblázatba is feljegyzendők.

89. §. Hogy a büntetések közül melyik alkalmazandó, azt a vétség nagyságához és netaláni ismétléséhez, ugyszintén az abból származó hátrányokhoz képest kell meghatározni. Sulyosabb esetekben a 88. §. *a), b), c)* és *d)* pontjában emlitett büntetések közül kettő együttesen is alkalmazható.

Feltétlenül hivatalvesztés szabandó ki azonban arra, kire nézve a fegyelmi eljárás során megállapittatott, hogy a tudomására jutott üzleti vagy üzemi titkot elárulta. (T. 186. §.)

90. §. A pénzbüntetés a terheltnek három (3) havi fizetését nem haladhatja túl.

91. §. A büntetésből való áthelyezést a fegyelmi tanács (94. §.) a hivatal tagjaira csak az esetben mondhatja ki, ha öt szavazat közül négy ezen büntetésre esik. Az áthelyezés foganatositása iránt a jelen szabályzat 72. §-ában foglaltak szemelőtt tartásával a kereskedelemügyi minister intézkedik, mindazonáltal azzal az eltéréssel, hogy ily esetben az áthelyezés vidékre is történhetik és az igy áthelyezett alkalmazott költözködési költségeinek megtéritését nem igényelheti.

92. §. A hivatalvesztés büntetését a fegyelmi tanács csak egyhangu határozattal mondhatja ki és a menynyiben az 1907. évi XIX. t.-czikk 186. §-ában emlitett üzemi vagy üzleti titok elárulása miatt indittatott fegyelmi eljárás (89. §.), ez esetben az üzemi vagy üzleti titok elárulásának tényálladéka is csak egyhangulag állapitható meg. A hivatalvesztés maga után vonja az illető czimének, fizetésének, valamint nyugdijának s mindazon előnyöknek elvesztését is, melyeket szolgálata alapján az állam irányában igénybe vehetett volna.

93. §. Ha a terhelt a fegyelmi eljárás meginditása előtt, vagy ennek folyama alatt, de a véghatározat hozatala előtt hivataláról, illetőleg végellátási igényeiről önkéntesen lemond, a fegyelmi eljárás nem inditható meg, a netán meginditott eljárás pedig megszüntetendő.

94. §. A fegyelmi hatóságot a hivatal elnöke és másodelnöke felett az 1871 : VIII. t.-cz. 35. §-ában emlitett fegyelmi biróság, a biztositási és birói osztály tagjai felett a hivatal nagyobb, a végleges minőségben alkalmazott kezelő- és segédszemélyzet felett a hivatal kisebb fegyelmi tanácsa, a nem végleges minőségben alkalmazott kezelő- és segédszemélyzet, valamint a szolgaszemélyzet felett pedig a hivatal elnöke gyakorolja.

Az értesitéssel ellátott dijnokok részéről az 1897. évi XXIV. t.-czikk 2. §. 7. pontja alapján elbocsátásuk miatt emelt panaszok megvizsgálására és az ily ügyekben végérvényes határozat hozatalára a hivatal kisebb fegyelmi tanácsa illetékes.

95. §. A hivatal nagyobb fegyelmi tanácsa az elnökön kivül a biztositási és birói osztály két-két, a kisebb fegyelmi tanács az elnökön kivül a biztositási és birói osztály egy-egy, az illető osztálybeli tagok által három évenként saját kebelükből titkos szavazással választott rendes tagból, mint fegyelmi birókból és ugyanigy választott egy-egy póttagból áll. A fegyelmi tanácsok jegyzőit ugyancsak 3 év tartamára a hivatal biztositási osztályának tagjai vagy a kezelőtisztviselők közül az elnök rendeli ki.

96. §. A nagyobb és kisebb fegyelmi tanács tagjainak választása a következőleg történik:

Az elnök külön a biztositási és külön a birói osztály tagjait a megbizás utolsó évének legkésőbb november hó végéig választói ülésre hivja egybe. Az ülést megnyitván, kijelöli a jegyzőt s a választói gyülést, ha azon az illető osztály összes tagjai, vagy legalább $^{3}/_{4}$ része megjelent s a hiányzó rész távolmaradása igazoltatott, szabályszerüen megalakultnak jelenti ki. A megjelentek mindenikének két egyenlő nagyságu tiszta papirlap adandó, melyek egyikére »I. Nagyobb fegyelmi tanács tagjai 3 évre« — másikra »II. Kisebb fegyelmi tanács tagjai 3 évre« szöveg irandó.

Minden szavazásra jogosult az I. alatti papirlapra a saját osztályához tartozó kartársak közül háromnak (3), a II. alattira pedig kettőnek (2) nevét irja.

Az I. és II. alatti szavazó-lapok kitöltés után összehajtandók és a szavazók a szavazat leadására névszerint felhivandók.

A szavazó az I. és II. jelzésü lapokat külön-külön urnába helyezi.

A szavazatokat az illető osztálynak rangban legidősebb és legfiatalabb tagja együtt számlálják össze.

Az összeszámolásnál legelőször az állapitandó meg, hogy a mindkét nemü szavazó-lapok száma különkülön a szavazók számát fedi-e?

A nagyobb fegyelmi tanács két rendes tagja az osztálynak azon két tagja lesz, ki az I. alatti szavazólapok szerint a legtöbb szavazatot kapta, — póttag pedig az, ki ezek után kapta a legtöbb szavazatot.

A kisebb fegyelmi tanács 1 rendes és 1 póttagja a szavazatok számának sorrendjében az osztálynak azon két tagja lesz, kik a II. alatti szavazólapok szerint a legtöbb szavazatot kapták.

A szavazategyenlőség esetén mindenkor az elnök által foganatositandó sorshuzás dönt.

A választásról jegyzőkönyv veendő fel, melyhez a beadott szavazólapok hozzá csatolandók. A jegyzőkönyv az elnök és jegyző által aláirva a szavazó-lapokkal együtt egy évig megőrizendő.

97. §. Első izben a fegyelmi tanácsok a jelen szabályzat életbelépte után legkésőbb 30 nap alatt megválasztandók és e tanácsok megbizása 1910 deczember hó 31-én jár le, illetőleg a legközelebbi 3 éves időszak ezen időponttól számitandó.

98. §. A megválasztott rendes és póttagok ebbeli kötelességük pártatlan teljesitésére az elnök által egybehivandó fegyelmi teljes tanács ülésben, melyben ugy a nagyobb, mint a kisebb fegyelmi tanács rendes és póttagjai jelen vannak, esküt tesznek.

Az eskü szövege ez:

»Én N. N. esküszöm az igaz és mindenható Istenre, hogy az elém kerülő fegyelmi ügyekben személyválogatás, érdekeltség és elfogultság nélkül kérést, jutalmat, kedvezést, kedvkeresést, félelmet, gyülöletet félretéve, részrehajlatlanul, lelkiismeretesen és meggyőződésem szerint igazságot szolgáltatok, tisztemben hiven, pontosan és serényen eljárok. Isten engem ugy segéljen!«

99. §. Ha a fegyelmi tanács rendes tagja a terhelt, helyét az illető osztályból választott póttag foglalja el.

100. §. A fegyelmi tanács tagjának nem szabad oly ügyekben részt venni:

a) melyekben saját személyénél fogva érdekelve lévén, kárt vagy hasznot remélhet;

b) melyek által olyan személyek vannak érdekelve, kik vele a jelen szabályzat 57. §-ában részletezett rokonsági viszonyban állanak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött.

A most érintett akadályok akár az eljárás meginditásakor, akár annak folyama alatt merültek föl, habár a felek emiatt nem is tettek kifogást, az illető által a hivatal elnökének azonnal bejelentendők. A felett, hogy az érdekeltség fenforog-e, a fegyelmi tanács határoz. A fegyelmi tanács ezen ülésébe azon tag helyett, kire nézve az érdekeltség felvettetett, a

póttag hivandó be és ha a tanács az érdekeltséget megállapitotta, ugy az érdekelt tag helyett a behivott póttag marad az illető ügyben tanácstag.

101. §. A közvádló tisztét a nagyobb fegyelmi tanács elé tartozó ügyekben a budapesti kir. főügyész vagy helyettese, a kisebb fegyelmi tanács elé tartozó ügyekben pedig a budapesti kir. ügyész vagy helyettese gyakorolja.

102. §. A fegyelmi eljárást a közvádló inditványára, az érdekelt tisztviselő előzetes meghallgatása után, a fegyelmi tanács rendeli el.

A magánfél feljelentését a közvádlóval közölni kell.

103. §. Ha a közvádló a feljelentésre a vád képviseletének elvállalását megtagadja, a sértett mint magánvádló az elutasitó határozat közlésétől számitott nyolcz (8) nap alatt átveheti a vád képviseletét.

Ha a közvádló a fegyelmi eljárás során az eljárás megszüntetését vagy a vádlott felmentését inditványozza, a sértett mint magánvádló a vád képviseletét a vád elejtéséről szóló értesités kézhezvételétől számitott nyolcz (8) nap alatt, ha pedig a vád elejtéséről nem értesittetett, a vád elejtésétől számitott harmincz (30) nap alatt veheti át.

Ha a sértett a tárgyalásról értesittetett (124. §.) — vagy ily értesités nélkül a tárgyaláson mint sértett fél jelentkezett — és a közvádló a vádat a tárgyaláson ejti el, a sértett a vád képviseletét csak nyomban a tárgyaláson veheti át.

104. §. Hivatalból meginditandó a fegyelmi eljárás az ellen, ki az 1907. évi XIX. t.-cz. 191. §. *b)* pontja szerint minősülő kihágásban (üzemi és üzleti titok megszegése, l. i. t. 186. §.) jogerős itélettel elmarasztaltatott, — ugyszintén az ellen, ki bűnvádi per során valamely bűntettben vagy nyereségvágyból elkövetett vagy szemérem elleni vétségben bűnösnek találtatott, de hivatalvesztésre nem itéltetett. Abban az esetben, ha a terhelt a bűnvádi perben a bűntett vagy az előbb megjelölt vétség vádja alól felmentetett, vagy nem az előbb megjelölt vétségek vagy kihágás miatt itéltetett el, a fegyelmi biróság a közvádló meghallgatása után mindenek előtt a fegyelmi eljárás meginditása vagy mellőzése iránt hoz határozatot.

105. §. A fegyelmi vétség elévül és amiatt eljárás nem indítható, ha annak elkövetésétől két (2) év már eltelt.

Ha azonban a terhelt olyan fegyelmi vétséget követett el, mely egyuttal bűntett vagy vétség tényálladékát alkotja s mely mint ilyen még nem évült el, ugy a fenti szabály nem alkalmazható.

Az elévülést félbeszakitja a büntetőbiróságnak vagy a fegyelmi tanácsnak a terhelt ellen irányuló határozata vagy intézkedése.

Ennek napjától azonban az elévülés ujból kezdődik.

A fegyelmi eljárást elrendelő végzés a kereskedelemügyi ministerrel közlendő és a közvádlónak, valamint a terheltnek is kézbesitendő.

106. §. A fegyelmi eljárás meginditása, lefolytatása és az itélet hozatala soronkivül és lehető sürgősséggel teljesitendő.

107. §. A terhelt akár személyesen, akár ügyvéd vagy más megbizott (védő) utján védekezhetik.

108. §. Ha a fegyelmi tanács vizsgálatot lát szükségesnek, a hivatalnak egy tagját, ki a fegyelmi tanácsnak nem tagja, a vizsgálattal megbizza. Nem bizható meg a vizsgálattal az, ki valamely kizárási ok miatt a fegyelmi tanács tagja nem lehetne.

109. §. A vizsgálat czélja azoknak az adatoknak kideritése és megállapitása, melyek alapján eldönthető, hogy van-e helye a tárgyalás elrendelésének, vagy hogy meg kell-e szüntetni a fegyelmi eljárást. A vizsgálat az e czélszabta határokon túl nem terjedhet.

110. §. Minden vizsgálati cselekményről foganatositáskor külön jegyzőkönyv veendő fel. A jegyzőkönyvet az elnök által erre kirendelt tisztviselő vezeti.

A kihallgatásról szóló jegyzőkönyvbe a kérdések csak annyiban

jegyzendők fel, amennyiben ez a feleletek megértéséhez szükséges. A lényeges feleletek tartalma szószerint veendő fel.

A jegyzőkönyv a kihallgatott és a közreműködött egyének előtt fölolvasandó. Ennek megtörténtét és a helybenhagyást a jegyzőkönyvbe kell iktatni.

A jegyzőkönyvet, illetőleg annak minden ivét a kihallgatott és a közreműködött egyének aláirják, esetleg kézjegyökkel látják el. Utóbbi esetben a nevet a jegyzőkönyvvezető irja alá s ennek megtörténtét megjegyzi.

Az aláirás, illetőleg kézjegygyel való ellátás elmaradásának oka megemlitendő.

A jegyzőkönyvön vakarással semmit sem szabad változtatni. Ha egyes szavakat ki kell törölni, ennek ugy kell történnie, hogy azok olvashatók maradjanak s a törlés megtörténtét, valamint egyes szavak közbeszurását a jegyzőkönyv végén meg kell emliteni, illetőleg ha a törlés, közbeszurás vagy javitás valakinek vallomásán történt, — az illetőnek sajátkezü aláirásával kell tanusitani, hogy azok tudtával, akaratával és előtte történtek.

A szükséges kiegészitések a jegyzőkönyv végén veendők fel.

111. §. A vizsgáló-biztos a vizsgálat folyamában hivatalból inditvány nélkül is köteles megtenni mindazokat az intézkedéseket, amelyek a való tényállás megállapitása, a tettes és részes kinyomozása végett szükségesek. Ha a vizsgálat folyama alatt olyan jelenségek vagy adatok derülnek ki, melyek a vizsgálat tárgyául szolgáló fegyelmi vétségen kivül más fegyelmi vétségek fenforgására is engednek következtetést, a vizsgálóbiztos ezekről, a halaszthatatlan teendők teljesitése mellett, külön jegyzőkönyvet vesz fel és azt inditványtétel végett a közvádlóval közli.

112. §. A vizsgáló-biztos kihallgatja a terheltet és a szükséghez képest a feljelentőt, a sértettet, tanukat, esetleg a szakértőket. A tanuktól és szakértőktől, ha alapos aggodalom forog fenn arra nézve, hogy a fegyelmi biróság előtti megjelenésük nem lesz lehetséges, a választott birósági eljárásra vonatkozó rendeletben a tanuk, illetőleg a szakértők számára előirt esküt veheti ki, az ott szabályozott módon. Emellett megvizsgál minden körülményt, mely az ügy felderitésére szolgál s az összes iratokat a közvádlóval közli.

113. §. A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagja, valamint a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyén, terhelt gyanánt rendszerint illetékes felebbvaló hatósága utján idézendő meg, — de az utóbbi egyidejü értesitése mellett közvetlenül is idézhető, ha felebbvaló hatósága nincs helyben és a késedelem veszélylyel jár. Egyéb közszolgálatban állók, vagy olyan magánvállalatnál alkalmazottak, kiknek helyettesitése a közérdek szempontjából szükséges, felebbvalójuk egyidejü értesitése mellett, közvetlenül idézendők.

114. §. Azok ellen, kik valamely vizsgálati cselekmény teljesitésénél a vizsgáló-biztos intése után is sértő vagy durva magaviseletet tanusitanak, a vizsgáló-biztos 50 koronáig terjedhető és behajthatatlanság esetén az 1879. évi XL. t.-cz. határozmányai szerint elzárásra is átváltoztatható pénzbüntetést állapithat meg, szükség esetén a rendetlenkedőket működése helyéről el is távolittathatja. A közvádlónak vagy jegyzőkönyvvezetőnek hasonló magaviselete miatt illetékes fegyelmi hatóságukhoz kell feljelentést tenni. A katonai biróság hatóságának alávetett egyént a vizsgáló-biztos rendreutasithatja, szükség esetén működése helyéről eltávolithatja és megbüntetése végett a felebbvaló katonai hatóságot keresi meg.

115. §. A vizsgáló-biztos e kérdésekben végzéssel határoz és intézkedését a jegyzőkönyvben megemliti. Ha a vizsgáló-biztos ilyen pénzbüntetést rótt ki, a kirovó végzés ellen 3 napon belül előterjesztésnek van helye a fegyelmi birósághoz, mely a megállapitott pénzbüntetést hivatalból is mellőzheti vagy enyhitheti.

116. §. A vizsgálatkor a feljelentő, a sértett, a közvádló és a védő a terheltnek és a tanuknak kihallgatásánál, a terhelt pedig a tanuk kihalltásánál rendszerint nem lehetnek jelen.

A sértett, a közvádló, a terhelt és ennek védője megidézendők oly tanunak vagy szakértőnek kihallgatására, aki a főtárgyaláson előreláthatólag nem jelenhetik meg. A sértett, a terhelt, valamint a közvádló és a védő ez esetben inditványokat tehetnek és a tanuhoz vagy a szakértőhöz a vizsgáló-biztos kérdéseire adott feleletei után kérdéseket intézhetnek s a feleletekre megjegyzést tehetnek.

A vizsgáló-biztos azonban ily esetben is eltávolithatja a terheltet mindazokban az esetekben, midőn alaposan kell tartania attól, hogy jelenlétében valamely tanu nem tesz a valósággal megegyező nyilatkozatot.

Köteles azonban az ilyen tanu vallomásának tartalmát a terhelttel haladék nélkül közölni és arra tett észrevételeit jegyzőkönyvbe venni. Az ügy érdemét érintő azon kérdésekre, melyeket a terhelt a tanuhoz intézni kiván, tanu ujra kihallgatandó.

117. §. A szemle és szakértők meghallgatása lehetőleg a felek vagy megbizottaik jelenlétében foganatositandó.

E czélból a vizsgáló-biztos a sértettet, közvádlót, terheltet és a védőt e cselekmények foganatositásának idejéről és helyéről, a halasztást nem tűrő sürgősség esetét kivéve, mindig előzetesen köteles értesiteni.

Mind az előző 116. §. második bekezdése, mind a jelen szakasz esetében az eljárási cselekményekhez a meg nem idézett felek és képviselőik is megjelenhetnek és ugyanazokat a jogokat gyakorolhatják, mintha megidézve lettek volna.

118. §. Azt a tanut, ki alapos ok nélkül meg nem jelenik, vagy aki, jóllehet kizáró vagy mentességi ok nem forog fenn (131. §.), vallomást tenni vonakodik, — a vizsgáló-biztos 100 koronáig terjedhető és behajthatatlanság esetén az 1879. évi XL. t.-cz. határozmányai szerint elzárásra is átváltoztatható pénzbüntetés terhe alatt szorithatja a vallomástételre.

A vizsgáló-biztosnak a pénzbüntetést kirovó végzése ellen 3 napon belül előterjesztésnek van helye a fegyelmi tanácshoz, mely a büntetést mellőzheti vagy leszállithatja. A katonai biróság hatóságának alávetett egyénnek a jelen §. első bekezdésében megjelölt ellenkezése esetén a vizsgáló-biztos a megfelelő kényszereszközök alkalmazása végett a tanu felebbvalójához fordul.

119. §. A vádló szintugy, mint a terhelt, illetőleg megbizottja (védője), — ha a vizsgálatot hiányosnak tartja — annak kiegészitését kivánhatja. Ha ez iránt köztük és a vizsgáló biró közt véleménykülönbség támad, e kérdés felett a fegyelmi tanács határoz.

120. §. A vádló a vizsgálat befejezéséről, illetőleg kiegészitésének megtörténtéről és pedig a közvádló az iratok áttétele mellett értesitendő és az értesités vételétől számitandó nyolcz nap alatt köteles inditványát és pedig a közvádló az összes iratokkal együtt a fegyelmi tanács elnökének benyujtani.

121. §. A vádló inditványa, ha a vádat fentartja, a terhelttel közlendő azzal, hogy kifogásait nyolcz napon belül irásban nyujtsa be.

Ez idő elteltével az inditvány fölött a fegyelmi tanács határoz és vagy megszünteti az eljárást, vagy elrendeli a vizsgálat további kiegészitését, vagy pedig vádhatározatot hoz.

Ha a tanács vádhatározatot hozott, abban a megidézendő tanuk és szakértők is megnevezendők.

Tárgyalás és itélet.

122. §. A tárgyalás határnapját az elnök tüzi ki s arra a feleket, nevezetesen a közvádlót, a sértett felet, a terheltet, továbbá a vádhatározatban felsorolt tanukat és szakértőket megidézi.

Az idézés kézbesitése és a tárgyalás közt legalább nyolcz napi időköznek kell maradnia. E szabály be nem tartása azonban csak akkor lehet ok

a tárgyalás elhalasztására, ha abba a vádlott bele nem egyezett, vagy miatta a tárgyaláson a vádhatározat felolvasásáig kifogást tett.

123. §. A terhelt megidézése csak akkor szabályszerü, ha azt saját kezéhez kézbesitették, ha pedig a kézbesitő őt lakásán nem találta, ugy háza népe valamely teljeskoru tagjának átadta és ennek megtörténtéről az illetőt ajánlott levélben értesitette.

Ha a terhelt lakása ismeretlen, a rendőrhatóságtól irásban bekivánt és ezt igazoló értesités a további idézést feleslegessé teszi és az eljárás tovább folytatandó.

A terheltnek vagy megbizottjának (védőjének), ugyszintén a magánvádlónak vagy ügyvédjének jogában áll az idézés vétele után az iratokat a hivatalos órákban megtekinteni s azokat lemásolni.

124. §. A sértett fél személyes megjelenésre csak akkor kötelezhető, ha kihallgatása valamely lényeges körülményre szükséges, — ebben az esetben tanu gyanánt is idézendő; mindenesetre figyelmeztetendő az idézésben arra, hogy amennyiben a tárgyaláson meg nem jelenik, a biróság azt fogja róla vélelmezni, hogy az esetleg elejtendő vád képviseletét nem haljandó átvenni. (103. §.) A magánvádló mindig azzal a figyelmeztetéssel idézendő, hogy meg nem jelenése esetén a fegyelmi tanács az eljárást megszünteti.

A sértett maga helyett mindig küldhet meghatalmazottat, kivéve, ha a fegyelmi tanács kifejezetten személyes megjelenésre idézte.

125. §. A tárgyalás szóbeli és nyilvános. Az ügy előadóját a fegyelmi tanács tagjai közül az elnök jelöli ki.

A tárgyalás nyilvánosságára és a tárgyalási rend biztositására vonatkozólag a választott birósági eljárást szabályozó rendelet 74—82. §-ai irányadók azzal, hogy a közvádlóra pénzbüntetés nem szabható.

126. §. A közvádló, valamint a sértett fél és a terhelt jogositva van a vádhatározat után is ujabb tanunak berendelését kérelmezni. Ezen kérelem felett a fegyelmi tanács határoz.

127. §. A tárgyalást az elnök a kitüzött ügy rövid megjelölésével nyitja meg. Ezután megállapitja a megidézett felek, tanuk és szakértők megjelenését és ennek megtörténtével a tanukat és szakértőket a tárgyalási terem elhagyására azzal a felhivással szólitja fel, hogy a részükre kijelölt helyiségekből engedelme nélkül el ne távozzanak.

A tanukép kihallgatandó sértett a körülményekhez képest szintén kötelezhető a terem elhagyására. Figyelmeztetendő azonban arra, hogy képviselője, s ha ilyenről még nem gondoskodott, a részéről nyomban választható képviselő a teremben maradhat.

128. §. Ha a megidézettek közül egy vagy több nem jelent meg, a biróság a felek meghallgatása után határoz a tárgyalás elhalasztása vagy folytatása iránt.

A biróság ezt a határozatot későbbre is halaszthatja.

Ha a szabályszerüen megidézett terhelt a tárgyaláson nem jelent meg és elmaradását alapos okokkal nem igazolta, sem a tárgyalásra maga helyett ügyvédet (megbizottat) nem küldött, sem védelmét irásban be nem nyujtotta, a tárgyalás mindamellett megtartandó és a biróság annak eredménye alapján hoz itéletet. Ha ellenben a terhelt alapos okoknál fogva nem jelenhetett meg és azokat a tárgyalás megkezdése előtt igazolja, a tárgyalásra uj határnap tüzendő ki. Utólagos igazolásnak nincs helye. A közvádlónak a tárgyaláson feltétlenül jelen kell lennie; az ő távollétében a tárgyalás meg nem tartható.

129. §. A tárgyalás kezdetén az elnök felolvastatja a vádhatározatnak rendelkező részét.

Ennek megtörténte után kihallgatja a terheltet, és ha többen vannak, mindegyiket. A terhelthez első sorban ezen általános kérdések intézendők:

1. Mi a vezeték- és keresztneve?
2. Hol született?
3. Minő vallásu?
4. Hány éves?
5. Nős-e és nejét hogy hivják?

6. Van-e gyermeke és hány?
7. Hol lakik?
8. Mi a foglalkozása és állása?
9. Volt-e már fegyelmi vizsgálat alatt és ha igen, miért és mily eredménynyel?
10. Minők a vagyoni viszonyai?

A terhelthez az elnökön kivül a fegyelmi tanács tagjai, a vádló, a védő, a sértett, illetve annak képviselője is intézhetnek kérdéseket.

130. §. A terhelt kihallgatása után következik a bizonyitási eljárás.

A bizonyitás a felek jelenlétében, az elnök által meghatározott sorrendben és oly módon veendő fel, hogy a vád bizonyitékai megelőzzék a védelem bizonyitékait.

131. §. A tárgyalásra idézett és megjelent tanu vagy szakértő kihallgatása, valamint a tárgyalásra beszerzett egyéb bizonyitékok felvétele csak a felek beleegyezésével, vagy az esetben mellőzhető, ha a biróság azt teljesen feleslegesnek tartja. Mind az elnök, mind a biróság uj bizonyitékok felvételét vagy megszerzését rendelhetik el. Mindazáltal az erre vonatkozó inditványt elutasitó, valamint oly bizonyitást elrendelő határozatot, mely miatt a tárgyalás 24 órán túl volna félbeszakitandó, csak a biróság hozhat.

Egyebekben a tanukra, a szakértőkre és általában a bizonyitásra nézve a választott birósági eljárásra vonatkozó rendelet idevágó határozmányai megfelelően alkalmazandók.

132. §. A vizsgáló-biztos, illetve a fegyelmi tanács által a tárgyalás során kiszabott pénzbüntetések közigazgatási uton közadók módjára hajtandók be.

133. §. A bizonyitási eljárás befejezése után a vádló a tárgyaláson lefolyt bizonyitás alapján inditványt tesz a vádlott felmentésére vagy megbüntetésére.

Ezen inditványra a terhelt és megbizottja (védője) válaszolhatnak. Ezt követőleg még egy szóváltásnak van helye. Az utolsó szó a terheltet illeti.

134. §. A tárgyalásnál és az ítélethozatalkor jegyzőkönyv vezetendő, amelyet az elnök és a jegyző irnak alá.

Az itélet nyomban a tárgyalás befejezte után zárt ülésben hozandó, melyben a tanács tagjain és a jegyzőn kivül senki sem lehet jelen.

A határozathozatal szavazással történik. A szavazásban az elnök is részt vesz, oly módon, hogy ő utoljára szavaz és a határozatot saját szavazatának számbavételével hirdeti ki.

Ha az elnök a biróság többi tagjától eltérően szavazott, a határozat egyhangulag hozottnak nem tekinthető.

A zárt ülésről felvett jegyzőkönyvbe a fegyelmi tanács egyik vagy másik szavazó tagja által nyilvánitott külön vélemény egész terjedelmében bevezetendő.

A fegyelmi tanács tagjai a tárgyalás eredményeinek gondos mérlegelésével és a törvényes rendeletek, szokások s a jelen szabályzat alapján lelkiismeretük és meggyőződésük szerint nyilvánitják véleményüket és adják le szavazatukat.

135. §. Ha a tárgyalás alatt felmerült körülmények a bizonyitás kiegészitését, vagy a vizsgálat folytatását teszik szükségessé, ezt a fegyelmi tanács a tárgyalás elhalasztása mellett elrendelheti.

136. §. A fegyelmi tanács a felek előadása mellett hivatalból is mindent megtesz a való tényállás felderitésére és a tárgyalás alkalmával felmerült összes bizonyitékok alapján a 88. §. korlátai között végérvényesen itél. A tanács a büntetés kimérése tekintetében a vádló inditványához kötve nincs.

A tárgyalás alkalmával fel nem merült bizonyitékok az itélethozatalnál figyelembe nem vehetők. A meghozott itélet rendelkező része azonnal irásba foglalandó és azt az elnök azonnal kihirdeti, az indokolás lényegét pedig szóval szintén előadja. Fontos és bonyolultabb esetben a tanács az itélet hozatalát és kihirdetését legfeljebb 8 napra elhalaszthatja, — de az itéletnek ebben az esetben a kihirdetéskor teljesen irásba foglalva

kell lennie. Az itélet a kihirdetés után azonnal jogerős.

137. §. Az itélet vagy felmentésre vagy vétkesre szól. Vétkesség esetén a tanács kiszabja a büntetést — és minden esetben megállapitja a fegyelmi eljárásnak költségeit, valamint azt is, hogy e költségeket ki, esetleg kik és mily arányban viselik.

A fegyelmi eljárás költségei alatt értendők a vádinditványtól kezdve az itélet meghozataláig, illetőleg a büntetés végrehajtásának befejeztéig a hivatal által előlegezett, — továbbá a magánvádlónak készkiadásban okozott szükséges költségek, valamint a magánvádló és a terhelt ügyvédi képviseletével járó dijak és készkiadások. A költségeket — a magánvád képviseletével s a terhelt védelmével járó költségeket kivéve — a hivatal előlegezi.

Ha az itélet vétkesre szólt, — a költségeket, illetve a magánvádló készkiadásait, valamint a magánvádló és a terhelt ügyvédi képviseletével járó költségeket is, — amennyiben az itélet hivatalvesztést mondott ki, egészen az elitélt köteles megtériteni.

Ha az itélet egyéb fegyelmi büntetést szabott ki, ugy a tanács belátása szerint állapitja meg, vajjon a költségekkel az elitéltet terhelje-e és mily mértékben? A magánvádló ügyvédi képviseletével járó költségek azonban mindenkor az elitéltet terhelik.

Ha az elitélt több fegyelmi vétség miatt volt fegyelmi eljárás alatt és a különválasztás lehetséges, csak ama cselekményre vonatkozó költségekkel terhelhető, amelyben vétkesnek mondták ki.

Ha az elitélt az itélet jogerőre emelkedése előtt meghal, az előlegezett költségeket mindenesetre a hivatal viseli. Az elitélt halála előtt jogerőre emelkedett itéletben az elitélt ellen megállapitott költségek a hagyaték erejéig az örökösöktől hajthatók be.

Ha többen itéltettek el ugyanazon vétség miatt, ugy a tanács belátása szerint állapitja meg, hogy a költségeket kik és milyen arányban viseljék.

Ha az itélet felmentésre szól, ugy a költségek — ide nem értve a magánvád képviseletével és a terhelt védelmével járó költségeket — rendszerint az államkincstárt terhelik.

Ha azonban az eljárás egyedül a magánvád alapján folyt, vagy ha azt a magánvád elejtése miatt szüntették meg, ugy felmentés esetén az összes költségeket, tehát a terhelt ügyvédi képviseletével járó költségeket is a magánvádló köteles megtériteni.

Több magánvádló az okozott költségekért egyetemleges felelősséggel tartozik, de a tanács a körülményekhez képest megállapithatja a felelősség arányát.

A felmentett, illetőleg az, ki ellen a fegyelmi eljárást megszüntették, csak a vétkes mulasztásával okozott költségekben marasztalható.

Azokban a költségekben, melyek tudva hamis, vagy feltünően gondatlan feljelentés alapján meginditott eljárással merültek fel, a feljelentőt kell meghallgatása után elmarasztalni.

A meg nem jelenés folytán okozott költségek még akkor is a mulasztót terhelik, ha meg nem jelenését elfogadhatóan igazolta.

Az ügyvéd, ki az eljárás alatt a felek valamelyikét képviselte, kivánhatja, hogy diját és költségeit a fegyelmi tanács — tekintet nélkül arra, vajjon kit kötelezett az eljárási költségek viselésére — megbirálja és a képviselt ellenében megállapitsa.

138. §. Az itélet indokolásában ki kell fejteni, hogy a tanács mely tényeket és mi okból tart bebizonyitottaknak, vagy be nem bizonyitottaknak, továbbá felsorolandók azok az okok, melyek a jogi kérdés eldöntésénél, illetőleg a tárgyalás során tett, de elutasitott inditványok felett való határozatok hozásánál irányadók voltak.

139. §. A fegyelmi tanács itélete és annak indokolása is kihirdetés után legkésőbb 8 nap alatt irásban közlendő a vádlóval, a terhelttel és kivánatára a sértettel, ugyszintén min-

den esetben felterjesztendő a kereskedelemügyi ministerhez is.

140. §. Ha a fegyelmi tanács azt látja, hogy a panaszlott cselekmény vagy mulasztás hivatalból üldözendő büntetendő cselekmény, az iratokat a közvádló meghallgatása után további eljárás végett az illetékes büntetőbírósághoz teszi át. Ily esetben a fegyelmi eljárás a bíróság jogerős itéletének meghozataláig szünetel; a terhelt felfüggesztése azonban a 144. §. korlátai között ily esetben is kimondható, illetőleg ha már előbb kimondatott, hatályban marad.

141. §. Ha a hivatal alkalmazottja ellen akár fegyelmi eljárás folyama közben, akár pedig azt megelőzőleg bűnvádi eljárás indittatott, az illető bíróság köteles a büntető per befejeztével az összes bűnvádi iratokat a jogerejü itélettel együtt a fegyelmi tanácshoz azonnal áttenni, még akkor is, ha a vádlott a büntetőbíróság által a vád alól teljesen felmentetett.

142. §. Ha az elitélt a jogerős fegyelmi itéletben kiszabott pénzbüntetést és a kincstár részére megállapitott költségeket a kitüzött határidő alatt le nem fizeti, ugy a pénzbüntetés és ezek a költségek az elitélt fizetésének (napi dijának) a végrehajtási törvény szerint lefoglalható részéből korlátlan havi részletekben, le nem foglalható részéből pedig oly módon vonhatók le, hogy a havonta levont összeg a fizetés ezen részéből egy hóra eső összegnek 20%-át meg ne haladja.

A fegyelmi eljárás során és az annak alapján kiszabott pénzbüntetések az országos ipari és kereskedelmi alapba utalandók.

143. §. Ha az elitélt hivatalától fel volt függesztve és nem itéltetett hivatalvesztésre, ugy visszatartott fizetése a pénzbüntetésnek és az emlitett költségeknek törlesztésére forditandó.

Ha fel volt függesztve és hivatalvesztésre itéltetett, ugy a visszatartott, valamint az esetleg még fel nem vett járandóságok a költségek törlesztésére forditandók és ha a járandóságok a törlesztésre nem elegendők, a fedezetlen hiány közigazgatási uton közadók módjára hajtandó be.

Ugyanigy hajtandók be a pénzbüntetések és az emlitett költségek minden esetben akkor is, ha azok a fent jelzett levonások utján be nem szedhetők.

Felfüggesztés.

144. §. A fegyelmi tanács hivatalból felfüggeszti a vádlottat:

a) ha az ellene inditott büntető eljárás folyama alatt letartóztatása rendeltetett el, avagy ellene bűntett, nyereségvágyból elkövetett, vagy szemérem elleni vétség miatt vád alá helyező végzés, vagy oly még nem jogerős itélet hozatott, mely hivatalvesztésre szól, vagy ezt törvénynél fogva maga után vonja;

b) ha a felfüggesztés a feljelentett fegyelmi vétség sulyos voltánál vagy természeténél fogva szükségesnek mutatkozik;

c) ha ellene csőd nyittatott vagy tékozlás miatt gondnokság alá helyeztetett.

145. §. A felfüggesztett alkalmazott felfüggesztésének tartama alatt semmiféle hivatalos teendőben nem járhat el, át nem helyezhető, sem magasabb fizetési osztályba, sem magasabb fizetési fokozatba nem juthat. Ezenfelül a felfüggesztett alkalmazott fizetésének felét, csőd esetében pedig csak egyharmadát huzza.

146. §. A felfüggesztés megszünik és a felfüggesztett előbbi hivatalába ismét visszhelyezendő, ha *a)* a büntető eljárás során jogerős itélettel a vád alól felmentetett vagy nem hivatalvesztésre itéltett; *b)* ha a fegyelmi tanács a fegyelmi eljárást mellőzendőnek határozza, vagy ha a vádlott a fegyelmi tanács által felmentetett vagy nem hivatalvesztésre itéltetett; *c)* ha a csőd vagy a gondnokság jogerősen meg lett szüntetve.

A felfüggesztés megszüntével a terhelt fizetésének visszatartott része

neki a 143. §. korlátai között teljesen megtéritendő és a magasabb fizetési fokozatra szerzett igényei, illetve jogai felélednek.

A fegyelmi eljárás hatása az előléptetésre.

147. §. Ha valamely fokozatos előléptetésre jogosult tisztviselő ellen a fegyelmi eljárást a fegyelmi tanács elrendelte, fokozatos előléptetése az eljárás befejeztéig függőben marad, ranghelye azonban az itélet meghozataláig fentartandó.

Ha azonban a fegyelmi eljárás megszüntettetik, vagy az illető a vád alól felmentetik, részére a magasabb fizetés attól a naptól kezdve utalványozandó, amelytől kezdve az őt különben megillette volna és ranghelye megmarad, illetőleg lejebb nem szállitható.

A fegyelmi eljárás tartama alatt a terhelt magasabb fizetési osztályba nem nevezhető ki.

Ujrafelvétel.

148. §. A jogerős határozattal befejezett fegyelmi eljárás ujrafelvételének az elitélt javára a következő feltételek valamelyikének fenforgása esetén van helye:

1. ha a tanács nem volt szabályszerüen alakitva (95. §.);

2. ha az itélethozatalban a jelen szabályzat 100. §-a értelmében kizárandó biró vett részt;

3. ha a fegyelmi tanács valamely tagja, vagy a vizsgáló-biztós meg volt vesztegetve, vagy ha közülök valamelyik az eljárásra vonatkozólag, vagy az elitélttel szemben hivatalos kötelességének a büntető törvények alá eső más megszegését, vagy a jelen szabályzat alá eső megszegését követte el és nincs kizárva az, hogy e cselekmények az itéletre befolyással voltak;

4. ha az elitélt ellen az első eljáráskor bizonyitékul hamis vagy hamisitott okirat valódi gyanánt használtatott, vagy hamis tanuzás követtetett el, vagy hamis szakértői vélemény adatott és ezek a bizonyitékok az itéletre befolyással lehettek;

5. ha az inditványozó olyan uj tényt vagy bizonyitékot hoz fel, mely akár magában, akár kapcsolatban a befejezett eljárás folyamán felhozottakkal valószinüvé teszi, hogy az elitélt nem vétkes vagy enyhébb fegyelmi itélet alá eső cselekményben vétkes.

149. §. Az ujrafelvételt kérheti a 148. §-ban emlitett feltételek mellett:

a) az elitélt még a büntetés végrehajtása után is;

b) az elitéltnek mind életében, mind halála után házastársa vagy törvényes képviselője;

c) az elitélt halála után fel vagy lemenő ágbeli rokonai.

150. §. A felmentett, illetőleg elitélt terhére, kizárólag a közvádló inditványa folytán, az itélet jogerőre emelkedése után és a következő további feltételek egyikének fenforgása esetén engedhető meg az eljárás ujrafelvétele, amennyiben az itélet tárgyául szolgált cselekmény elkövetésétől két (2) év még el nem telt (105. §.):

1. ha a felmentett vagy elitélt javára az első eljáráskor hamis vagy hamisitott okirat valódi gyanánt használtatott, vagy hamis tanuzás történt, hamis szakértői vélemény adatott — és e bizonyitéknak az itéletre befolyása lehetett;

2. ha a fegyelmi tanácsnak valamelyik tagja, vagy a vizsgáló-biztos meg volt vesztegetve, vagy ha közülök valamelyik hivatalos kötelességének a büntető törvények alá eső más oly megsértését követte el, melyről feltehető, hogy ez az itélet hozatalánál a tanácsot a terheltre kedvezően befolyásolta;

3. ha a közvádló olyan uj tényt vagy bizonyitékot hoz fel, mely magában vagy az előbbi eljárás alatt felhozottakkal kapcsolatban a felmentettnek elitélését vagy az elitéltnek sulyosabb fegyelmi büntetésre leendő elitélését teszi valószinüvé.

151. §. A 148. §. 3. és 4., vagy a 150. §. 1. és 2. pontja alapján az ujra-

felvétel iránt előterjesztett kérelem csak akkor tárgyalható, ha az ujrafelvétel okául felemlitett bűncselekmény jogerős büntető birói itélettel van megállapitva, vagy miatta a bűnvádi eljárás nem bizonyiték hiánya miatt, hanem valamely más okból nem volt folyamatba tehető, illetőleg itélettel befejezhető.

152. §. Az itélet végrehajtását sem az ujrafelvétel kérése, sem annak elrendelése rendszerint nem akadályozza és nem szakitja félbe.

Joga van azonban á fegyelmi tanácsnak oly esetben, midőn az ujrafelvétel az elitélt javára kéretett és az előbbi itélet hatályon kivül helyezése alaposan várható, annak végrehajtását, valamint az eljárási költségekre vonatkozó végrehajtást is a közvádló meghallgatása után az ujrafelvétel kérdésében leendő érdemleges határozathozatalig felfüggeszteni, illetőleg félbeszakitani.

153. §. Ha az ujrafelvétel iránti kérelmet nem a közvádló adja be, a tanács a kérelmet a közvádlóval inditvány végett közli. A tanács a közvádló inditványának megtétele után — amennyiben bizonyitékra is történik hivatkozás — azt megszerzi, vagy a vizsgáló-biztos által megszerezteti, s ha a bizonyitást meghiusultnak találja, a kérelmet elutasitja. Ellenkező esetben, vagy ha bizonyitást nem igénylő tényre történt hivatkozás, vagy a bizonyiték már a kérelemmel egyidejüleg be volt mutatva, nyilvános tárgyalást tüz ki és arra a feleket megidézi.

A tárgyaláson a felek közül csak a közvádlónak kell feltétlenül jelen lennie.

A tanács, ha a felek jelen vannak, azok és a közvádló meghallgatása után, zárt ülésben határoz az ujrafelvétel megengedése vagy megtagadása iránt és végzését azonnal vagy legkésőbb 3 nap alatt kihirdeti. A helytadó végzésben az uj tárgyalás napját is meg kell jelölni.

A tárgyaláson az első tárgyalás szabályai szerint kell eljárni.

Ha az elitélt meghalt, a tárgyalás nem tartandó meg és a tanács a rendelkezésére álló bizonyitékok alapján érdemi határozatot hoz.

A tanács az ujrafelvétel alapján hozott itéletet az érdekelt kivánságára, a hivatal lapjában közzéteti.

154. §. Az ujrafelvétel kérdésében határozó és az uj tárgyaláson itélő fegyelmi tanács tagjai közül a nagyobb fegyelmi tanácsban legalább 2, a kisebb fegyelmi tanácsban legalább egy olyan legyen, ki az ügy előbbi elintézésénél az itélethozatalban nem vett részt. Evégből az illető rendes tagok helyett a póttagok, ha pedig ezek vettek előbb részt, ugy a rendes tagok hivandók be.

155. §. Az elitélt javára elrendelt ujrafelvétel esetén, reá az előbbi itéletben meghatározott büntetésnél sulyosabb nem szabható ki, ellenben az előbbinél enyhébb, sőt felmentésre szóló itélet is hozható.

156. §. Az ujrafelvételi eljárás költségeire a 137. §. határozmányai irányadók. Ha az ujrafelvételt a 149. §. *a—d)* pontjaiban emlitett felek nyilván alaptalanul kérelmezték, ugy az eljárás költségeit mindenkor az ujrafelvételt kérő fél tartozik megtériteni.

Fegyelmi eljárás a nyugalmazottak ellen.

157. §. A fegyelmi eljárásra és a fegyelmi büntetésekre vonatkozó rendelkezések a nyugalmazott tisztviselőkre is alkalmazandók. Oly esetekben, melyekben a szolgálatban lévő tisztviselők ellen a büntetésből való áthelyezés kimondatott volna, a nyugalmazott tisztviselőnél pénzbüntetés alkalmazandó, mely azonban a nyugdij évi összegének 1/3-át meg nem haladhatja.

Fegyelmi eljárás dijnokok, hivatalszolgák és segédszolgák ellen.

158. §. Ha a hivatalnál alkalmazott dijnok, hivatalszolga vagy segédszolga követi el a 87. §-ban körülirt fegyelmi vétségeket, ellene a fegyelmi eljárást az elnök inditja meg.

Az eljárás abban áll, hogy az elnök a terheltet a sh. főigazgatónak és az erre kirendelt jegyzőnek jelenlétében kihallgatja, vallomását, az eljárás során tett intézkedéseket és hozott határozatokat jegyzőkönyvbe foglalja és az ügy érdemében általa hozott határozatot a terhelttel közli.

Ha előzetes vizsgálat szüksége merülne fel, elnök a vizsgálattal a hivatal egy tagját bizhatja meg.

159. §. A fegyelmi vétség büntetése a 158. §. esetében *a)* irásbeli dorgálás, *b)* pénzbüntetés, *c)* hivatalszolgáknál a fokozatos előléptetésre jogositó várakozási idő meghosszabbitása félévnél nem rövidebb és 2 évnél nem hosszabb idővel, — dijnokok és segédszolgáknál alacsonyabb napidij élvezetére szoritás, *d)* áthelyezés, *e)* elbocsátás.

A pénzbüntetés 50 koronáig terjedhet és a napidijból annak 10%-át meg nem haladható összegekben havonként vonandó le.

A fegyelmi határozatról az illető irásban értesitendő, s ha a határozat elbocsátásra szól, a vonatkozó jegyzőkönyv, melynek a tényállást és az elbocsátás indokait kimeritően kell tartalmaznia, a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztendő.

Az elnöknek a fenti eljárás alapján hozott határozata ellen, a 94. §. második bekezdésének esetét kivéve, felebbezésnek nincs helye.

VII. A kényszer-nyugdijazás.

160. §. A hivatal elnöke vagy másodelnöke, biztositási vagy birói osztálynak tagja, valamely testi vagy szellemi fogyatkozás esetében 65-ik évének betöltése előtt kényszer utján nyugdijazható, ha nyugdijaztatásért nem folyamodott.

161. §. Az elnököt és másodelnököt a kereskedelemügyi minister, a hivatal többi tagjait pedig az elnök hivja fel, az érdekelt tisztviselőnek és a közvádlónak előzetes meghallgatása után, nyugdijazása iránti kérvényének benyujtására.

Ha az illető e felszólitásnak egy hó leforgása alatt nem tesz eleget, erről értesitendő a közvádló, ki az ügyet a fegyelmi tanács elé terjeszti s az illetőnek akarata ellenére leendő nyugdijaztatását itéletileg kimondani kéri.

162. §. A további eljárás tekintetében az elnök és másodelnökre nézve az 1871 : IX. t.-czikk II. fejezetében foglaltak irányadók.

A hivatal többi tagjainak kényszernyugdijazása tekintetében pedig az alábbiak szerint kell eljárni.

163. §. A fegyelmi tanács elnöke az ügy megvizsgálása végett haladéktalanul kiküldi a hivatal egy tagját, ki az illető fegyelmi tanácsnak nem tagja. A kiküldött kihallgatván az illetőt, megvizsgálja a körülményeket, kihallgatja a tanukat, szükség esetében szakértők által megvizsgáltatja a nyugdijazandót, — s ezeknek véleményét, valamint a vizsgálat folytán felmerült adatokat jegyzőkönyvbe veszi s az okmányokat ehhez csatolja.

A vizsgálat befejezése után a kiküldött tag körülményes jelentést tesz a fegyelmi tanács elnökének.

164. §. A fegyelmi tanács elnöke az ügy tárgyalására határnapot tüz ki, melyre a közvádló, valamint a nyugdijazandó s szükség esetében a tanuk és szakértők megidéztetnek.

A kényszer-nyugdijazási eljárásnál a VI. fejezetben foglalt szabályok követendők azzal, hogy a kényszernyugdijazást, kivéve azt az esetet, ha a terhelt elmebetegség miatt már előzetesen gondnokság alá helyeztetett, a fegyelmi tanács csak egyhangu határozattal mondhatja ki.

VIII. Záró határozat.

165. §. A jelen szabályzat a »Budapesti Közlöny«-ben történt kihirdetése napján lép életbe és visszaható ereje nincs.

ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE.

1870 : II. Törvényczikk

a pesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabona-csarnokok külön biróságainak visszaállitásáról.

1. §. A pesti áru- és értéktőzsde birósága, mint választott biróság, hatóságára, hatáskörére és eljárására nézve, ugy mint az az 1868 : LIV. t.-cz. életbelépte előtt fennállott, a törvényhozás végleges intézkedéseig visszaállittatik.

2. §. Az 1. §. intézkedése kiterjesztetik azon választott biróságokra is, melyek az ország több városaiban létező termény- és gabonacsarnok kebelében, az 1868. évi LIV. t.-cz. életbelépte előtt fensőbb helyen jóváhagyott alapszabályok erejénél fogva, tényleg fennállottak.

3. §. Azon termény- és gabonacsarnokokat, amelyek kebelében a fentebbi 2. §. értelmében létezett választott biróságok visszaállittatnak, a keresk. és igazságügyministerek nyilvánosságra fogják hozni.

4. §. E törvény a pesti áru- és értéktőzsdére nézve kihirdetése után azonnal, a többi termény- és gabonacsarnokokra nézve pedig a kereskedelmi és igazságügyministerek által kitüzendő és köztudomásra hozandó napon lép hatályba.

5. §. Ezen törvény végrehajtásával a kereskedelmi és igazságügyi ministerek bizatnak meg.

1881 : LIX. Törvényczikk

a polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868 : LIV. t.-cz. módositása tárgyában. (94—99. §§.)

94. §. Az 1870 : II. t.-cz. által visszaállitott budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön biróságainak hatásköréhez utaltatnak :

a) a tőzsdén vagy a gabonacsarnokban kötött minden kereskedelmi ügyletből felmerült peres kérdés, habár az ügylet csak az egyik szerződő félre nézve képez is kereskedelmi ügyletet ;

b) a kereskedők között kereskedelmi ügyletből felmerült peres kérdések, ha a felek magukat ezen kivételes biróságnak, akár az ügylet kötése alkalmával, akár később, irásban kifejezetten alávetették, vagy ha az ügylet tőzsdei jogositott ügynök közvetitése mellett jött létre, s a felek a közvetitő ügynök által kézbesitett és a tőzsdebirósági kikötést tartalmazó tőzsdeügynöki (alkuszi) kötjegyet kifogás nélkül elfogadták ;

c) a közkereseti társaságok tagjai, betéti társaságok beltagjai vagy alkalmi egyesülések (1875. évi XXXVII. t.-cz. 62. §.) tagjai között a társasági, illetőleg egyesülési viszonyból felmerülő peres kérdések, ha a felek magukat ezen kivételes biróságnak akár az ügylet meg-

kötése alkalmával, akár később irásban kifejezetten alávetették;

d) egyfelől kereskedők, másfelől nem kereskedők között létrejött olyan ügyletből felmerült peres kérdések, amely ügylet az 1875 : XXXVII. t.-cz. 258. §. 1., 2. és 3. pontjai, valamint ugyanazon törvény 259. §. 1., 3., 6. és 7. pontjai értelmében, habár csupán az egyik szerződő félre nézve is, kereskedelmi ügyletet képez, ha a felek magukat ezen kivételes biróságnak, akár az ügylet kötése alkalmával, akár később irásban kifejezetten alávetették;

e) egyfelől a közraktári vállalat, másfelől a közraktári jegy (árujegy és zálogjegy) birtokosa között a közraktári ügyletből felmerült peres kérdések, ha ezen kivételes biróságok illetősége a vállalatnak közzétett szabályaiban (1875. évi XXXVII. t.-cz. 436. §.) kikötve van.

A jelen törvény életbeléptetése előtt kikötött jogügyletekből felmerülő peres kérdésekben ezen kivételes biróságok hatásköre a jelenben érvényben levő szabályok szerint döntendő el akkor, ha az eljárás a jelen törvény életbeléptetésétől számitott hat hónap alatt tétetik folyamatba.

Ezen kivételes biróságok hivatalos ügykezelési nyelve a magyar.

Az *a)* ponthoz.

Felperes az eljáró biróság hatáskörét az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontja alapján azért tartja megállapitandónak, mert az ügylet a tőzsdén köttetett; de maga is beismeri, hogy *az ügylet a tőzsdeterem ajtaján és épen akkor jött létre, midőn felek az esti tőzsde bezárásával a tőzsdeteremből távoztak.* Minthogy pedig az eljáró biróság helyesen mondotta ki, hogy az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontja értelmében *tőzsdén kötöttnek csak oly ügylet tekinthető, mely a tőzsdének üzérkedési czélokra szolgáló hivatalos helyiségeiben és a hivatalos tőzsdeidő alatt köttetik,* s igy sem azon hely, hol, sem azon idő, mikor a kérdéses ügylet létrejött, nem olyan, hogy az ügylet az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontja értelmében tőzsdén kötöttnek lenne tekintendő: ezen ügyletből származott peres kérdés a tőzsde választott biróságának hatáskörébe nem tartozik. (B. T. 2225/1882. D. 30., 341.)

Gabonacsarnokban kötött ügyletnek nem tekinthető az, melyről a felek ott alkudoztak ugyan, de eladó a vevő ajánlatát nem ott fogadta el. (B. T. 3885/1893.)

Az ügyletek megkötésére *a tőzsdén adott megbizás* folytán kötött ügyletek tőzsdén kötött ügyleteknek tekintendők. (B. T. 1584. 1882. — B. T. 4678/1891. — C, 1231/1891.)

A tőzsdebiróság illetékessége megállapitandó, ha a megbizás az ügyletnek megkötésére a tőzsdén adatott s habár a megbizott a tőzsdén megszünt is tőzsdetag lenni. (B. T. 1223/1887.)

Az, vajjon a felek *személyesen vagy meghatalmazott által kötik-e meg az ügyletet,* e hatáskörön, melynek alapjául a felek kifejezett akaratnyilvánitása figyelmen kivül hagyásával az a puszta tény szolgál, hogy a kereskedelmi ügylet a tőzsdén köttetik, mitsem változtat, s a kereskedelmi forgalom szempontjából nem is változtathat. Senki sem vonhatja ki magát a tőzsdebiróság illetékessége alól abból az indokból, mert nem személyesen, hanem meghatalmazottja által kötött ügyletet a tőzsdén. A jelen perben maga alperes sem tagadja, hogy Cs. Manót a kereset mellett fekvő táviratokkal tőzsdei ügyletek kötésére megbizta, s nem vonja kétségbe, hogy nevezett meghatalmazottja ezen ügyleteket felperessel a tőzsdén tényleg meg is kötötte. Ezen tények pedig az elölhivatkozott törvényszakasz értelmében elégségesek ezen biróság illetékességének megállapitására, mert azok épp oly hatálylyal birnak, mintha a kérdéses ügyleteket alperes személyesen kötötte volna a tőzsdén. A dolog ily állása mellett a birói hatáskör kérdésében teljesen közömbös, vajjon felperes akár alperesnek, akár Cs. Manó alperesi meghatalmazottnak a végrehajtott ügyletekről a tőzsdebirósági kikötést tartalmazó tőzsdeügynöki kötjegyeket kézbesitette-e? mert a törvény alapján maga azon tény, hogy Cs. Manó a megbizója által rendelt ügyleteket felperessel a tőzsdén megkötötte, megállapitja ezen biróság illetékességét. (B. T. 8148/1888.)

A *tőzsdeügynöknek a tőzsdén vagy a gabonacsarnokban adott megbizás* csupán a tőzsdeügynök és a megbizó közt felmerülő peres kérdésre nézve állapitja meg a tőzsdebiróság illetékességét, nem pedig a megbizó és azon harmadik személy közti viszony tekintetében, kivel a tőzsdeügynök a megbizó által feladott ügyletet megkötötte. Ez utóbbi személy és a megbizó közt felmerülő peres kérdésre nézve a tőzsdebiróság illetékessége csak ugy terjed ki, ha a megbizó a tőzsdeügynök által kiállitott ügynöki kötjegyet kifogás nélkül elfogadta. (B. T. 243226/1892.)

A tőzsdebiróság hatáskörén, melynek alap-

jául az a puszta tény szolgál, hogy a kereskedelmi ügylet a tőzsdén köttetik, mitsem változtat és a kereskedelmi forgalom szempontjából nem is változtathat az a körülmény, vajjon a felek személyesen vagy meghatalmazott által kötik-e meg az ügyletet a tőzsdén. (C. 2499/1905. D. 98., 117.)

Ha a meghatalmazott az ügyletet a tőzsdén kötötte, a megbizó ellen külön kikötés hiányában is illetékes a tőzsdebiróság. (B. T. 762/1901.)

Ha a tőzsdén az ügyletet felperes nevében megbizott kötötte, ugy az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontja alapján az illetőség csak ugy áll meg, ha az is kimutattatott, hogy felperes megbizónak hozzájárulása nem volt bevárandó. (B. T. 515/1905. B. T. 2499/1905. B. T. 3743/1895. C. 511/1896.)

A tőzsdén kötött ügyletből tartozatlan fizetés czimén emelt igény is a választott biróság előtt érvényesithető. (C. 827/1905.)

Habár az ügylet a tőzsdén vagy gabonacsarnokban köttetett is meg, a tőzsdebiróság illetékessége a perrend-novella 94. §. *a)* pontja alapján meg nem állapitható, *ha a felek utólag az ügyletről irásbeli kötlevelet állitottak ki, ebben azonban a tőzsdebiróság illetékességét ki nem kötötték.* (Tőzsdebiróság 368/1889.)

Nem lehet megállapitani a tőzsdebiróság hatáskörét azon az alapon, hogy az eladó a tőzsdén igérte meg az oly ügylet után felvett betétár fizetését, amely ügyletre vonatkozóan a tőzsdebiróságnak hatásköre kikötve nem volt, mert az ily igéret tétele nem tekinthető uj ügyletnek, hanem csupán az alapügylet lebonyolitási, rendelkezési módjának. (B. T. 2070/1906. D. 100., 313.)

Az 1881. évi LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontjának kivételes és szoros magyarázatot kivánó rendelkezése nem terjeszthető ki arra az esetre is, midőn valamely a tőzsdén kivül megkötött ügyletnek csak lebonyolitása tárgyában adatott utasitás a tőzsdén. (C. 79/1904.)

A tőzsdén kötött ügyletre nézve az 1881. évi LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontja által megállapitott illetőségre nézve nincs befolyása annak, hogy az ügylet külföldön volt teljesitendő. (B. T. 3695/1889.)

A *b)* ponthoz.

Szóbeli szerződés alapján senki sem kötelezhető oly okirat kiállitására, melyben aláveti magát a tőzsdebiróság illetőségének. (C. 305/1889.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *b), c)* és *d)* pontjában használt »irásban« kifejezés, minthogy »irás«, »irat« alatt a *nyomtatványok is értetnek,* a nyomtatványokra is kiterjedvén, az a körülmény, hogy a kötlevelekén a kivételes biróság illetőségének kikötésére vonatkozó záradék is nyomtatva, nem pedig irva van, kifogás alapjául nem szolgálhat, (B. T. 3124/1891. B. T. 3410. 1891.)

Táviratok az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b)* pontja szerint megkivánt irásbeli kifejezett alávetést nem pótolhatják. (B. T. 5403. 1891. B. T. 1699/1890.)

Azon körülmény, hogy alperes felperes ellen a tőzsdebiróságnál ellenóvást vett fel, egymagában a tőzsdebiróság illetékességének megállapitására nem szolgálhat. (T. B. 63/1890.)

Alperes magát ezen biróság illetékességének irásban kifejezetten alá nem vetvén, ezen, a törvény által előszabott alakiság hiányát nem pótolja sem azon körülmény, hogy felperes magát ezen biróság illetékességének alávetette, sem, hogy alperes a budapesti IV. ker. kir. járásbiróság előtt általa felperes ellen meginditott per során a felperes által jelen per tárgyát képező követelés iránt támasztott viszonkeresete ellen érvényesitett kifogásaiban egyuttal a tőzsdebiróság illetékességét vitatta. (B. T. 3295/1889.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b), c)* és *d)* pontjaiban csak azt emliti, hogy a felek magukat a kivételes biróságnak akár az ügylet kötése alkalmával, akár később irásban kifejezetten alávessék ; de a kifejezett irásbeli alávetés feltételét valamely különös alakisághoz nem köti ; az *A)* és *B)* alatti kötleveleken olvasható névaláirásainak valódiságát kétségbe nem vonó alperesnek az a kifogása tehát, hogy az érintett kötlevelek tartalma, melyben a kifejezett irásbeli alávetés a törvény kivánalmának megfelelőleg benfoglaltatik, az aláirás alkalmával *előtte meg nem magyaráztatott,* mint törvényen nem alapuló — figyelmet nem érdemel. (B. T. 968/1891.)

A tőzsdebiróság illetőségének nem vetette magát alá az a fél, aki arra vonatkozó megállapodás nélkül, a tőzsdebiróság illetőségének kikötését tartalmazó szerződési formulát elolvasás nélkül irván alá, nem birt tudomással arról, hogy annak utolsó két nyomtatott sorában a tőzsdebiróság illetősége van kikötve. (B. T. 520/1907.)

Minthogy kereskedelmi ügyleteknél a K. T. 313. §-a értelmében az irásbeli szerződések érvényességéhez elegendő, ha az okmány a kötelezett fél által aláiratik, a tőzsdebiróság illetékessége ellen kifogást nem lehet érvényesiteni azon alapon, hogy az okmány, mely annak kikötését tartalmazza, *tanuk által előttemezve nincsen.* (T. B. 887. 1883. B. T. 3367/1894.)

Tanuk előttemezése nélkül az irni-olvasni nem tudó részéről kézjegygyel ellátott okiratban foglalt alávetés nem törvényszerü. (B. T. 1465/1905.)

Alperes a kereseti kötlevél előlapjának aláírása által kifejezetten alávetette magát a hátlapon foglalt feltételeknek, következőleg a tőzsdebiróság illetékességének is, melyek a hátlapon olvasható szerződési feltételeknek utolsó pontjában vannak kikötve, s ezen kifejezett alávetés mellett nem volt szükséges a hátlapon foglalt feltételek érvényességére az, hogy alperes azokat még külön is aláirja. (B. T. 311/1890.)

Az adós a kötvényt, melyben a tőzsdebiróság illetékessége kiköttetett, a helyett, hogy sajátkezüleg aláirta volna, csupán a czég stampigliájával látta el. Minthogy a fenforgó esetben alperes a kötlevélen a stampiglia lenyomatát aláirásaként használta, ez a körülmény az irásbeli alávetést megállapitja. (B. T. 906/1900.)

Nem alkalmas a tőzsdei választott biróság kikötésére az olyan ürlap mint okirat, melyre az ügyleti fél neve nem irva, hanem nyomtatva van. (B. T. 434/1905. K. J. 2., 23.)

A tőzsdebiróság illetékessége joghatályosan köthető olyankor is, ha a felek azt a kereskedelmi ügyletet, melyből mindegyik a maga igényét származtatja, nem egymással, hanem mindenik egy külön harmadik személylyel kötötték és ha ezen ügyletekből folyólag a felek között egymással szemben merül föl jogvita. (B. T. 377/908. H. D. 2., 190.)

Az okirat birtokának hiánya.

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. b) pontja értelmében a tőzsdebiróság illetékességének megállapitásához *nem szükséges hogy a tőzsdebiróság illetékességének kifejezett kikötését magában foglaló okmány felperes birtokában legyen*, hanem elegendő, ha ezen irásbeli kifejezett alávetés tényleg létezik, ami pedig jelen esetben alperes beismerésével és az általa eredetben felmutatott kötlevéllel igazolva van. (C. 70/887.)

Ha bizonyitva van, hogy a tőzsdebirósági kikötést tárgyazó okirat kiállittatott és ezt az okiratot alperes aláirta, az a körülmény, hogy felperes ezt az okiratot a perben fel nem mutathatja, nem lehet ok az illetőség leszállitására. (B. T. 3503/1903.)

Elegendő, ha csak alperestől van irásbeli alávetési nyilatkozat.

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának b), c) *és* d) *pontjaiban foglalt rendelkezések az ezen szakaszban emlitett kivételes biróságok hatáskörének megállapitása tekintetében abban az esetben is alkalmazandók, ha az e szakaszban emlitett valamely kereskedelmi ügyletre nézve csak az alperesként perbe vont fél vetette alá magát irásban ily kivételes biróságnak.* (C. 53/polg. sz. t. ü. döntvény.)

Felperesek követelésüket az *A)* a. becsatolt abból az »egyezmény« cz. okiratból származtatják, mely elsőrendü felperes O. V. és alperes vasuttársaság között elsőbbségi részvények eladása és megvétele iránt létrejött, s melynek 8. pontjában a felek minden az egyezményből felmerülhető peres kérdések tekintetében magukat a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának kifejezetten alávetették. Ahhoz, hogy a közvetlen szerződő felek között felmerült jogkérdés eldöntésére a választott biróság illetékes, kétség nem fér; de nélkülözi a törvényes alapot alperesnek a biróság illetékessége ellen tett az a kifogása is, hogy *másodrendü felperes a kivételes biróság jogsegélyét igénybe nem veheti, mert az* A) *alatti egyezményt alá nem irta*; hogy továbbá, minthogy elsőrendü felperes nem egyedül, hanem az »E. & Söhne« czég társaságában inditotta meg keresetét, a választott biróság elsőrendü felperes keresete tekintetében nem illetékes; mert a perrendtartás 67. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy több felperes az eljárás egész folyamán egy személynek tekintetik, szükségkép következik, hogy *a birói illetékesség kérdése is mindkét, vagy mindannyi felperes tekintetében egységesen döntendő el, vagyis, hogy a felperestársak által inditott keresetet a felperesek egyikére nézve illetékesnek, a másikra nézve illetéktelennek kimondani nem lehet.* Tekintve, hogy a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága az *A)* alatti egyezményből származott keresetre nézve az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *d)* pontja alapján illetékes, s annak folytán, hogy felperes az *A)* alatti okiratban biztositott jogát nem egyedül, hanem a kereseti előadás szerint vele jogközösségben lévő »E. & Söhne« czéggel együttesen inditotta, nemcsak hogy elsőrendü felperesnek O. V.-nak joga korlátozást nem szenvedhet, hanem az egyik felperesnek biróválasztási joga az 1868 : LIV. t.-cz. 67. §-ának idézett rendelkezésénél fogva a felperestársra vagy társakra is átszáll és tekintve, hogy az a kérdés, vajjon az »E. & Söhne« czég, mint az A) alatti egyezményben nem szereplő fél, ennek az okiratnak alapján vagy ebből folyólag bir-e kereseti joggal vagy nem, az illetékesség kérdésének keretén kivül esik és az ügy érdemére tartozik: az elsőbiróság végzésének elsőrendü felperes keresetére vonatkozó része ellen intézett felfolyamodás elvetésével s a végzésnek másodrendü felperesre vonatkozó része megváltoztatásával kimondani kellett, hogy a választott biróság a fenforgó egész kereset elbirálására illetékes. (B. T. 3889/1892.) C. Helybenhagyja, mert a keresettel oly igény érvényesittetik az alperes ellenében, amely ennek az elsőrendü felperessel fennálló szerződési jogviszonyából származtatik és a másodrendü felperes a kereset szerint, az elsőrendü felperesnek

felperestársakként, csak az ennek az alperes irányában érvényesitett igényére vonatkozóan fennálló jogközösség folytán lép be a perbe, eszerint a keresettel az alperes irányában, egyedül ennek az elsőrendü felperessel szemben vitássá lett kötelezettsége van per tárgyává téve és a másodrendü felperesnek perben állása kizárólag az elsőrendü felperesnek jogait befolyásolván, a másodrendü felperesnek perben állásából az alperes kifogást nem érvényesithet az ő közötte és az elsőrendü felperes között létesitett jogviszonyból eredő ügyletre nézve kikötött kivételes biróság hatásköre ellen; és mert a keresettel érvényesitett mindegyik követelési igényének alapját annak a kötelezettségnek az alperes részéről való be nem tartása képezi, amely az elsőrendü felperessel megkötött *A)* alatti egyezménynyel létesittetett, minélfogva az annak 8. pontjában kikötött tőzsdebiróság kivételes hatásköre mindegyik követelés elbirálására kiterjed. (C. 1703/1892.)

Kölcsönös és egyoldalu alávetés következménye.

Valamely birói illetékesség érvényes kikötése oly megállapodást képez, melytől a szerződő felek egyoldalulag el nem térhetnek. Ily kikötés *nemcsak jogot ad ily biróság előtti fellépkelésre, hanem el is zárja az illetőt attól, hogy ellenfelét illetékes személyi birósága előtt megtámadhassa.* (B. T. 5569. 1887. D. 46., 354. B. T. 2195/1888.)

Oly kikötés, melylyel a felek magukat valamely eleve kijelölt biróságnak szerződésileg alávetettek, mindkét fél érdekében történtnek lévén tekintendő, attól *egyoldalulag egyik fél sem térhet el.* (B. T. 2195/1888. 48., D. 333. B. T. 6040/1900.)

A felek azon megállapodása, hogy magukat vallatolt biróság illetékességének vetették alá, mindkét félre kötelező s attól egyik fél sem állhat el egyoldalulag s ugyancsak ezen biróság van hivatva eldönteni, hogy peresitett igény tárgyában mennyiben illetékes. (C. 8206. 1905. D. 98., 207.)

A keresettel visszakövetelt váltók alperesnek oly kötlevelekből származó követelésének kiegyenlitéseül adattak, amelyekben a felek magukat a tőzsdebiróság illetékességének kifejezetten alávetették. Felperes a váltók visszaadását azon az alapon követeli, hogy a váltók adásának alapul szolgáló jogviszonyból birói uton érvényesithető kötelezettség nem származott; ezen kereseti követelés a kötlevélre alapitott jogviszonyra van alapitva s annak elbirálására a rendes biróság nem illetékes, mert az olyan kikötés, melylyel a felek magukat valamely eleve kijelölt biróságnak szerződésileg alávetették, mindkét fél érdekében történtnek tekintendő és igy az ilyen kikötéstől egyoldalulag egyik fél sem térhet el. (C. 3375/1905. D. 101., 225.)

Hacsak alperes vetette magát alá a tőzsdebiróság illetékességének, ugy ennek a hatálya, hogy ő illetőségi kifogást a tőzsdebiróság előtt nem emelhet, de felperesnek joga van igényét a rendes biróság előtt érvényesiteni. (K. V. T. E. 12/1894.)

A »storno«-nak, a kötlevelek kicserélésének és szerződési feltételek módositásának jelentősége.

A »storno« értelme pusztán az, hogy a felek a szerződés tényleges teljesitésétől kölcsönösen elállanak, azonban ezzel maga az ügylet nem veszti el hatályát; nem szünik meg tehát a tőzsdebirósági illetékességre vonatkozó kikötés érvényessége sem. (B. T. 143/1897.)

Ha a kereset alapját képező *kötlevél példányai a kereset megindítása előtti időben az ügylet lebonyolítása folytán kicseréltettek,* s mindegyik félnek a saját aláirásával ellátott példány visszaadatott, a szerződés hatálya megszüntnek tekintendő s ennélfogva annak alapján az ott kikötött tőzsdebiróság illetékessége igénybe nem vehető. (B. T. 3861/1882. 541/1885. B. T. 4770/1894. C. 7/1895.)

Megállapitandó a tőzsdebiróság illetékessége, habár az illetékességi kikötést tartalmazó kötleveleket a felek kölcsönösen visszacserélték is. (B. T. 1369/1898.)

Az *A)* alattira utóbb vezetett alperesi nyilatkozatok által *ujitás* nem történt, mivel sem a kötelezettség jogalapja, sem annak főtárgya, sem a jogositott és kötelezett személyek nem változtak, hanem az eredeti 100 frthoz 20 frtnak, akár kamat fejében, akár a meghosszabbitás egyenértékeül hozzáirásával csak a határidő lett meghosszabbitva, de alperes utóbbi nyilatkozataiban is a fizetést mindig az eredeti kötelezőjegy alapján és értelmében igérte. Tekintve pedig, hogy mindkét fél tőzsdei ügynök, tehát kereskedő, és hogy a követelés az *A)* alatti okiratból is kitetszőleg kereskedelmi ügyletből származik, az elsőbirósági végzés megváltoztatásával a külön birósági illetékességét az *A)* alattiban foglalt kikötés alapján az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b)* pontjához képest meg kellett állapitani. (B. T. 8039/1887. és 6293/1886.)

Az írásbeli szerződés egyes feltételeinek *utólagos szóbeli módositása* a szerződés hatálytalanitását nem foglalja magában; következőleg ez alapon a tőzsdebiróság illetékessége ellen az írásbeli szerződés alapján, melyben az kiköttetett, kifogás nem emelhető. (B. T. 1020/1882. és 1933/1895.)

A perhez 2·/. alatt csatolt okiratban peres felek az *A)* alatti kelte után a kereseti követelésre vonatkozólag a budapesti kir. járásbiróság előtti sommás eljárásnak vetvén magukat alá, ez által az *A)* alattiban foglalt

választott birósági kikötéstől közös akarattal eltértek s igy felperes a tőzsdebiróság előtt a keresettel helytelenül lépett fel. (B. T. 1211/1903.)

Mikor terheli az ügylet átvállalóját az abban foglalt alávetési nyilatkozat.

A tőzsdebiróság illetékessége csak kifejezett alávetés esetében lévén megállapitható, az a körülmény, hogy valamely szerződő fél egy oly másik félnek kötelezettségét és pedig kifejezetten ugyanazon feltételek mellett vállalta át, aki magát a kivételes biróság illetékességének alávetette, — nem szolgálhat alapul arra, hogy a tőzsdebiróság illetékessége ezen átvevőre nézve is megállapittassék. (C. 1240. 1904. K. J. 2., 117.)

Kellő alávetés hiányában nem illetékes a tőzsdebiróság, ha az adós helyett egy más személy átvállalja a kötvény hátára vezetett nyilatkozattal a tartozást, de egyszersmind nem fejezi ki, hogy a kötvényben előforduló s a választott biróságra vonatkozó kikötést is magáévá teszi. (B. T. 740/1900.)

40 koronán aluli követelésre hatályos-e az alávetési nyilatkozat?

Felperes keresetét nem valamely a tőzsdén kötött ügyletből származtatta, amely helyen kötött ügyletekből származható igények érvényesithetése az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *a)* pontjának rendelkezése szerint feltétlenül tehát az összegre való tekintet nélkül az áru és értéktőzsdének külön biróságához, mint ügybirósághoz van törvény által utalva; hanem a kereseti követelés alapjául egy a tőzsdén kivül megkötött olyan kereskedelmi vételi ügylet szolgál, melyből származó per esetére a vevő alperes, ki ép ugy, mint a felperes kereskedő, magát az eljáró áru- és értéktőzsde választott biróságának irásban kifejezetten alávetette. Minthogy azonban felperes kereseti követelése 40 koronát meg nem halad, továbbá, minthogy a kir. Curiának 64. sz. polgári döntvényében foglaltak szerint a sommás törvény 2. §-ában felsorolt kereskedelmi ügyletekből — melyek közt a kereskedelmi vétel is szerepel — eredő kereset, ha a 40 koronát meg nem haladó értéket meghaladó követelés érvényesitésére irányul, az 1877: XXII. t.-cz. által szabályozott községi birósági eljárás alá tartozik olyan esetben is, amikor az ügylet, melyből a kereseti követelés származik, az alperesre nézve kereskedelmi ügyletet képez, és minthogy a kisebb polgári peres ügyekre nézve az 1877 : XXII. t.-cz. által előirt eljárástól és illetőségétől eltérésnek a felek közös megegyezésével sem lehet helye: az eljáró tőzsdebiróság nyilván az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *a)* pontjába ütköző alaki szabálytalanságot követett el, midőn a kifejtetteknél fogva illetősége alá nem tartozó ügyben eljárt és itéletet hozott. (C. 246. 1904.)

Alávetés a meghatalmazott nyilatkozata alapján s a falsus procurator irányában.

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ában emlitett külön biróságok illetékességének kiköthetésére a dolog természeténél fogva külön meghatalmazás kivántatik s ennélfogva az, aki csak arra jogosittatott fel, hogy a vétel tárgyát képező gép átvételéről téritvényt állitson ki, a tőzsdebiróság illetékességének kikötésére felhatalmazottnak nem lévén tekinthető, az illetékesség az általa aláirt okmány alapján megbizója ellenében meg nem állapitható. (B. T. 2154/1884.)

Igaz ugyan, hogy a kereskedelmi társaságok kötelezettségeinek elvállalása rendszerint csak oly módon történhet, mint ez a czégjegyzés iránt történt megállapodás alapján a czégjegyzékbe bevezettetett, illetve részvénytársaságokra nézve az alapszabályokban meghatároztatott, mindazonáltal helyesen rendelkezett az elsőbiróság, midőn a fenforgó esetben az illetékessége ellen tett kifogást elvetette, mert, amint azt indokaiban a tárgyalás rendén előadottak és becsatolt okiratok megfelelő figyelembe vételével kifejtette, alperes a *C)* alatti kötlevélben foglalt ügyletet az ő nevében kötöttnek a tárgyalási jegyzőkönyv tartalmából kitetszőleg nemcsak kifejezetten beismerte, hanem az emlitett okiratban emlitett ügylet egy része mindkét szerződő fél részéről teljesittetett is: alperesnek a tárgyaláson előterjesztett s az elsőbiróság végzése ellen beadott felfolyamodásában is fentartott az a kifogása tehát, hogy az ügyvezető igazgató által a reá ruházott hatáskörben megkötött ügyletnél csak a *C)* alattinak a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságára vonatkozó kikötés, illetve alávetés nem bir joghatálylyal, annal kevésbbé vehető figyelembe, mert a *D)* alatti levelében alperes részvénytársaság a *C)* alatti szerint megkötött ügylet feltételeit, mint saját megállapodásait emliti, miáltal a *C)* alatti okirat egész tartalmát az ő nevében kiállitottnak elismerte, s minden rendelkezése tekintetében jóváhagyta; de különben is alperes beismerésével bizonyitva lévén, hogy Lesser igazgató a *C)* alattiban foglalt ügylet megkötésére jogosultsággal birt; tekintettel, hogy *az ily meghatalmazott az ügylet összes feltételeinek megállapitására hivatott, ahhoz, hogy a tőzsdei választott biróság illetékességét kiköthesse, illetve ennek az általa az ügyletnél képviselt czéget alávethesse, külön meghatalmazásra nem volt szüksége, amennyiben ily kikötés megtehetése az ügylet kötésére jogosult kereskedelmi meghatalmazott jogköréhez tartozónak tekintendő.* Ezeknél

fogva a másodbiróság végzésének megváltoztatásával az elsőbiróságnak a biról illetékesség tárgyában hozott végzését helybenhagyni, egyuttal, minthogy a másodfoku biróság a választott biróság itélete ellen is intézett panasz felett nem határozott, azt ennek eszközlésére utasitani kellett. (C. 803/1893.)

Aki az ügylet megkötésére jogosult, annak nincs szüksége külön felhatalmazásra, hogy az ügyletből kifolyólag választott biróságot létesitsen. (B. T. 402/1904.)

Aki fel van hatalmazva az ügylet megkötésére, az választott biróság kikötése iránt is joghatályosan megállapodhat. (B. T. 2109. 1901. C. 129/1896. A keresk. meghatalmazottra nézve C. 780/1907. H. D. I., 337.)

Ha valamely kereskedelmi czég ügynökét a tőzsdebiróság illetékességének kikötését tartalmazó adásvételi ürlapokkal látja el, bizonyitottnak veendő, hogy az ügynök a nyomtatott ürlapok szövegében foglalt feltételek mellett főnöke nevében adásvételi ügyletek megkötésére, tehát arra is meghatalmazást nyert, hogy a czég nevében megkötendő ügyletekből eredő perekre nézve a tőzsdei választott biróság illetékességét kiköthesse. (B. T. 1287/1896.)

Minthogy lisztvételi ügyletnél a tőzsdei választott biróság illetékességének kikötése az ügylet szokásos lebonyolitásától nem tér el, a szatócsnak lisztvételre feljogositott meghatalmazottja a tőzsdebiróság illetékességének kikötésére is felhatalmazottnak tekintendő. (B. T. 236/1906. D. 100.)

Jóllehet azt az okiratot, melyben emlités tétetett arról is, hogy a követelés mely felek részéről rendeztetik, a közkereseti társaságot is terheli és a melyben vitás esetekre a tőzsdebiróság illetősége köttetett ki, ha a közkereseti társaság valamennyi tagja aláirta is, — a közkereseti társaság irányában a börzebiróság illetősége még sem állhat meg, mert kötelezettség nem a társaság nevében és nem a megfelelő czégaláirással vállaltatott. (C. 765/1904.)

Az olyan okiratba foglalt alávetési nyilatkozat, mely nem szabályszerü czégjegyzéssel ellátva állittatott ki, a czég irányában a választott biróság illetékességét még akkor sem állapitja meg, ha az ügyletet a czég részben teljesitette is, mivel ez a törvény által előirt kifejezett irásbeli kikötést nem pótolja. (C. 1130/1893. B. T. 1020/1895.)

Ellenkező :

Alperesi részvénytársaság azon tényéből, hogy az ügyvivő igazgatója által aláirt kötlevél szerint a társaság részére megvett áruk egy részét átvette és annak vételárát megfizette, okszerüen következik, hogy ügyvivő igazgatójának eljárását jóváhagyta, s az utóbbi által megkötött ügyletet összes feltételeivel együtt, következőleg a tőzsdei választott biróság illetékességének kikötésével is elfogadta. (B. T. 1318/1896.)

Aki megbizottjának ténykedéseit azzal, hogy a nevében kötött ügyletre teljesitett, utólag jóváhagyta, a tőzsdebiróság illetékességét tartalmazó kikötést is elfogadta. (B. T. 1686/1901.)

A közkereseti társaság részéről történt alávetés kiterjed a társaság azon tagja irányában is, ki a czéget nem is jegyezte. (B. T. 3809/1902. B. T. 3282/1901.)

Egy földbirtokos hosszabb utra készülvén, mindenféle ügyének rendezésével, különösen pedig az összes ingatlanain folytatott házi, vagy bérleti gazdálkodásának vezetésével egy alkalmazottját bizta meg. Kimondatott, hogy nagyobb mennyiségü terménvek beszerzése, határidőügyletek kötése és szokványbuza vétele, melyre nézve a megbizott szerződést kötött, kivül esik a gazdaság vezetése körén és legkevésbé sem tartozhatott a földbirtokos alperes ügyeinek rendezéséhez. A megbizott által megbizásának túllépésével kötött ilyen szerződés tehát az alperest nem kötelezi, s igy a tőzsdebiróságnak abban kikötött illetékessége sem áll meg. (C. 1322/1902. D. 91., 170.)

A gazdatisztnek a gabona eladására adott megbizással a kivételes tőzsdebiróság illetékességének kiköthetése sem szükségképen, sem okszerü összefüggésben nem állván, az adásvételre adott az adásvételi ügylet minden rendszerinti feltételeinek megállapithatására kiterjedő megbizás nem terjedhet ki arra, hogy az adásvétellel megbizott a rendes biról illetőségtől való eltérés mellett a kivételes biróság illetékességét kiköthesse. (C. 79/99.)

A gazdaság czéljaira szükséges termény-vételekre adott meghatalmazással a tőzsdei választott biróság illetékességének a kikötése sem szükségképen, sem okszerü összefüggésben nem áll. (B. T. 1237/1902.)

A gazdasághoz szükséges árukra vonatkozó ügyletek kötésénél a tőzsdebiróság illetékességének kikötése nem általános szokás és igy az ily ügyletek megkötésére vonatkozó jogosultság a tőzsdebiróság illetékességének kikötésére való jogosultságot nem foglalja magában. (C. 931/1907. H. D. I., 335.)

A kereskedelmi törvény 290. §-a szerint a kereskedelmi ügyletekre vonatkozó meghatalmazásnál a meghatalmazó és meghatalmazott, továbbá az utóbbi és harmadik személyek közti jogviszonyra nézve a kereskedelmi törvény I. rész 5-ik czimében foglalt határozatok nyernek alkalmazást az idézett rész és czim 52. §-a szerint pedig, ki mint kereskedelmi meghatalmazott valamely kereskedelmi ügyletet köt anélkül, hogy kereskedelmi meghatalmazással birna, a vele

szerződő harmadik személynek a kereskedelmi jog szerint felelős ; ez utóbbinak szabad választásában áll, tőle kártéritést vagy a szerződés betöltését követelni ; a törvény ez utóbbi, a szerződés betöltésére vonatkozó intézkedésének csak az lehet helyes értelme, hogy *a meghatalmazással nem biró meghatalmazott szerződő fél ezt tekintheti vele szerződött félnek, vagyis, hogy a meghatalmazással nem biró meghatalmazott az állitólagos meghatalmazó kötelezettségeibe lép* és a vele szerződött harmadik személy tőle mindazon kötelezettségek teljesitését követelheti, amelyeket az állitólagos meghatalmazó nevében magára vállalt ; ebből következik, hogy a mennyiben *a meghatalmazás nélküli meghatalmazott állitólagos meghatalmazóját valamely választott biróságnak, a jelen esetben a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának alávetette, ezen kötelezettség a meghatalmazás nélküli meghatalmazottat is terheli és a vele szerződött fél ezen jogának érvényesitését is követelheti ;* a budapesti áru- és értéktőzsdének választott birósága tehát illetőségét a jelen keresetre nézve ezen és az abban felhozott okok alapján helyesen állapitotta meg és pedig annyival is inkább, mivel *alperes az ·/. alatt a keresethez csatolt kötlevél aláirásának valóságát tagadásba nem vevén, az ellenében* a polgári törvény rendtartás 166. §. és a kir. Curiának 1885. évi deczember 4-én hozott teljes ülési határozata szerint *teljes bizonyitékot képez.* (B. T. 617/1886. P. T., 12., 25.)

Amennyiben a *szinleges ügyvivő* (falsus procurator) állitólagos meghatalmazását valamely választott biróságnak, jelen esetben a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának alávetette, ezen kötelezettség a szinleges ügyvivőt is terheli és a vele szerződött fél ezen jogának érvényesitését is követelheti. (C. 618/1886. C. 1040/1891.)

Az álképviselő perelhető az állitólagos megbizó nevében kikötött és az álképviselő által aláirt okiratban megnevezett választott biróság előtt is. (B. T. 2773/1904.)

A falsus procurator az állitólagos meghatalmazót a tőzsdebiróság illetőségének alávetvén, ezen alávetés ő reá nézve is kötelező. (C. 72/908. K. J. 5., 165.)

A tőzsdeügynök ellenében nem állapitható meg a tőzsdebiróság illetékessége az általa a feleknek kiadott és a tőzsdebiróság illetékességének kikötését tartalmazó tőzsdeügynöki kötvény alapján. (B. T. 4603/1904.)

Az alávetés hatálya a jogutód irányában.

Az *A)* alatti okiratban szabályozott ügyletre nézve az azt megkötő felekre nézve az eljáró választott biróság illetősége az 1881. évi LIX. t.-cz. 94. §-a értelmében érvényesen kikötve lévén, ezen okiratnak *engedményezése által az abban szabályozott összes kikötmények, tehát az a kikötmény is, mely szerint szerződő felek per esetén magukat az okiratban határozottan megjelölt választott biróság eljárásának vetették alá, az engedményesre szállott.* Minthogy pedig az engedmény érvényességének elbirálása, a mint ezt az eljáró biróság megállapitó határozatában helyesen kiemelte, az ügy érdeméhez tartozik, a *fenforgó esetben nem létezik törvényes ok az* eljáró választott biróság illetőségének leszállitására. (C. 875/1901. B. T. 6280/1891. 6054/1891.)

Az engedményesnek ugyanazon jogai és kötelezettségei lévén mint az engedményezőnek, a tőzsde választott birósága helyesen mondotta ki, hogy az *engedményezés* a biról hatáskör kérdésében változást elő nem idézett. (B. T. 7192/1886. B. T. 7031/1889.)

A tőzsdebiróság illetékességének kikötését tartalmazó gabonaszállitási kötlevél engedményezése az engedményező és engedményes közti peres kérdésekre nézve a tőzsdebiróság illetékességét nem állapitja meg, ha ez az engedményben ki nem köttetett. (B. T. 5432/1886.)

Felperes keresetét a Brüder S. czéggel trágya szállitása iránt 1888. november 24-én köttetett s *A)* alatt csatolt szerződésre alapitja, mely szerint a nevezett czég a szerződésből eredő peres kérdésekre nézve magát az eljáró tőzsdei biróság illetékességének kifejezetten alávetette. A *G)* alatti körözvényből, melynek valódiságát és tartalmát alperes kétségbe nem vonta, kitünik, hogy az alperes czég akként keletkezett, hogy az előbbi fennállott Brüder S. czég tagjaival Z. Lajos, S. József és K. Jakab egyesülve, a közkereseti társaságot S. Z. & Co. czég alatt tovább folytatták. Kétségtelen e szerint, hogy alperes czég a felperessel szerződési viszonyba lépett és Brüder S. czég alperes fennállott közkereseti társaságnak uj tagok felvételével és uj czég alatti folytatása által az előbbeni czégnek jogaiba és kötelezettségeibe lépett, s e tekintetben a czégben történt változás a K. T. 89. §-a értelmében különbséget nem tesz. De alperes nem tagadta azt sem, hogy az *A)* alperesi szerződés alapján és annak határozmányai szerint a trágyát felperestől 1891. évi decz. hó 23-áig tényleg át is vette s a Brüder S. czég váltóit is rendezte ; e tényei által tehát alperes a felperes és a Brüder S. czég között létrejött szerződési viszonyba tényleg belépett s a szerződésnek az uj czégre kötelező voltát maga is elismerte. Eszerint az *A)* alattiban foglalt az a kikötés, mely szerint a »Brüder S.« czég magát az eljáró tőzsdei biróság illetékességének alávetette, alperesre, mint a »Brüder S.« czég *jogutódára* nézve is kötelező, ugyanazért és tekintettel arra, hogy ez a kikötés az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a *b)* pontja értel-

mében joghatályos, mert mindkét fél beismerten kereskedő és az ügylet kereskedelmi: az elsőbiróságot a kereset elbirálására illetékesnek nyilvánitani kellett. (912/1892.)

A tőzsdebiróság illetékessége nem szünik meg azon fél halála által, ki annak magát alávetette, s *örököseire* is kiterjed. (T. B. 382. 1882. — *Azonos határozatok :* B. T. 278/1886., 825/1887.) — *Ellenkező ujabb határozatokat l. a 96. §. a) pontjánál.*

Jövőben létesitendő ügyletekre vonatkozó alávetés kérdése.

A tőzsdebiróság hatáskörét szabályozó 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b), c)* és *d)* pontjában foglalt azon törvényes intézkedésnek, hogy a tőzsdebiróság hatáskörébe csupán oly ügyletekből eredő peres kérdések tartoznak, melyekre nézve a felek a tőzsdebiróság illetékességének magukat irásban kifejezetten alávetették, törvényhozási indokát azon körülmény képezi, hogy az 1881 : LIX. t.-cz. életbelépte előtt törvényben volt s a fent idézett törvényszakasz utolsóelőtti pontjában is érintett szabályok szerint a tőzsdebiróság illetékessége minden oly ügyletre kiterjedt, mely nem a tőzsdebiróság világos kikötése mellett, hanem csupán a tőzsdei szokásokra való hivatkozással köttetett. Az 1881 : LIX. t.-cz. — ezen szabálylyal ellentétben — a tőzsdebiróság hatáskörét egyrészt a kereskedelmi ügyletek bizonyos nemeire korlátolja, másrészt meg ezeknél is csak ugy ismeri el, ha az ezen ügyletekből származó peres kérdésekre nézve világosan a tőzsdebiróság illetőségének vetették alá magukat a felek. A 94. §. *b), c)* és *d)* pontjaiban használt »kifejezett« szó eszerint nem — mint alperes véli — az »ügylet« szóval áll oly szoros összefüggésben, hogy a tőzsdebiróság illetékessége csak azon ügyletből eredő peres kérdésekre nézve állana fenn, melyre az kifejezetten kiköttetett, hanem a »kivételes biróság« (a tőzsdebiróság) szóra vonatkozik, minthogy a törvényhozó szándéka a fent előadott indok szerint az volt, hogy a tőzsdebiróság hatásköre ezentul csupán oly ügyekre terjedjen ki, melyeknél a felek kifejezetten a tőzsdebiróságnak (s nem csupán a tőzsdei usanceoknak) vetették alá magukat. *A törvényhozó ezen világosan felismerhető szándéka mellett nincs kétség benne, hogy a tőzsdebiróság hatásköre fennáll, mindazon ügyletekre nézve, melyeknél a feleknek kifejezett és irásba foglalt akarata a tőzsdebiróság illetőségének elismerésére irányult.* Hogy ezen akarat mely időpontban nyilatkozik, lényegtelen dolog. Igaz ugyan, hogy a 94. §. *b), c)* és *d)* pontjai azon kitételt is tartalmazzák, hogy »ügylet kötése alkalmával, akár később« vetik alá magukat a felek a tőzsdebiróságnak; azonban *helytelen volna e kitételből azon következtetést vonni, hogy a tőzsdebiróság illetőségének kikötése valamely ügylet létrejötte előtt hatálytalan volna,* mert a törvényhozó ezen kivétel felvételénél természetszerüleg csupán a szabályt, az esetek túlnyomó részénél előforduló azon szokást tartotta szem előtt, hogy a tőzsdebiróság illetékessége rendszerint tényleg az illető ügylet létrejötte alkalmával vagy később köttetik ki: az ezen szokástól eltérő, azonban folytonos üzleti összeköttetésben álló kereskedők közt mégis gyakran előforduló azon kivételes, tisztán a czélszerüség, az üzlet megkönnyitésének és egyszerüsitésének szempontján alapuló, s a jelen pernél is fenforgó esetről, midőn *a tőzsdebiróság illetékessége az üzleti összeköttetésből felmerülő minden peres kérdésekre már előzetesen kiköttetik,* a tőzsdebiróság illetékességét megvonni: annyit jelentene, mint ellenkezésbe jönni a törvényhozó akaratával, mely illetékesnek ismeri el a tőzsdebiróságot, *mihelyt a felek akarata kifejezetten annak kikötésére irányult.* Mindezek megfontolása mellett a tőzsdebiróság illetőségét meg kellett állapitani. (T. B. 938. és 939/1886. C. 176/1887.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b)* és *d)* pontjainak szövegével és szellemével *nem ellenkezik ugyan hogy a szerződő felek valamely jogviszony vagy üzleti viszony megállapitásánál magukat az ezen viszonyból kifolyólag jövőben létesitendő ügyletekre a tőzsdebiróság illetékességének már előzetesen alávethessék.* Ezen eset azonban itt fenn nem forog, mert a keresetlevélhez *A)—D)* alatt mellékelt okiratok csak egyes külön ügyletek folytán keletkeztek és nem a felek üzleti összeköttetésének megállapitását czélozzák, mi már onnan is kétségtelen, hogy rövid időközben az alávetés tekintetében azonos tartalmu négy okirat állittatott ki. Eszerint a kir. itélő tábla az *E)* és *F)* alatti távirdai utasitások alapján létesitett ügyletekre nézve helyesen mondván ki az áru- és értéktőzsde választott biróságát illetéktelennek, végzését ezen és az abban felhozott indokok alapján helyben kellett hagyni. (C. 70/1889.)

Eltekintve attól, hogy az A) *alatti kötlevélben alperes magát minden, a felperessel folytatott üzleti összeköttetés tartama alatt felmerülendő perek esetében, ezen tőzsde választott birósága illetékességének kifejezetten alávetette, s a minden egyes ügyletre külön alávetésnek szüksége és a jövendőben* kötendő ügyletekre való előzetes alávetésnek érvénytelensége sem az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *b)* és *d)* pontjának szövegéből, sem szelleméből *nem következtethető ;* az illetékesség a *C)* alatti számlában foglalt árkülönbözeti követelésre is meg volt állapitandó, az okból, mert azon körülmény, hogy alperes magát az *A)* alatti kötlevélben foglalt ügyletből keletkezhető minden peres kérdés tekinte-

tében ezen választott biróság illetékességének alávetette, az *A)* alatti kötlevél szövege által kétségtelenné van téve; már pedig a *C)* alatti árkülönbözeti követelés, ugy a kereset, mint a feleknek perbeli előadása szerint az *A)* alatti kötlevélben foglalt *ügyletnek alperes által elrendelt prolongatiójából eredt*, tehát az *A)* alatti kötlevéllel tárgyi és okozati összefüggésben van, következésképp az *A)* alattiban foglalt alávetés a prolongatióra is kiterjed. (B. T. 2600/1889.)

Jóllehet az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *b), c)* és *d)* pontjai azt a kitételt tartalmazzák, hogy az illetékességnek a felek magukat, »akár az ügylet kötésé alkalmával, akár később« alávethetik, »ez nem zárja ki azt, hogy *az egymással üzleti összeköttetésbe lépő felek az üzleti összeköttetésből felmerülő minden peres kérdésre, tehát nemcsak a már megkötött, hanem az üzleti összeköttetés alapján később létrejövendő ügyletekből eredhető peres kérdésekre nézve is* az eljáró tőzsdebiróság illetékességének magukat eleve alávethessék, mert a törvény helyes értelme szerint a tőzsdebiróság a törvényben meghatározott peres kérdésekre nézve az esetben illetékes, ha a felek akarata bizonyos meghatározott ügyre vagy ügyekre vonatkozólag kifejezetten az említett biróság illetékességének kikötésére irányul, s ez irásban bármely időpontban kijelentetik. (C. 1040/1891. B. T. 5306/1891. B. T. 3723/1891. B. T. 730/1903.)

Ha a felek a köztük fennálló üzleti összeköttetés egész tartama alatt előforduló vitás esetekre nézve alávetették magukat a tőzsdebiróság illetékességének, ez megáll még akkor is, ha az egyik fél az üzleti összeköttetésből eredő tartozása felől oly külön kötelező iratot állitott ki, melyben a tőzsdebiróság illetékessége ki nem köttetett. — A felfolyamodásban felhozott oly ténykörülmény, mely az első biróságnál elő nem fordult, figyelembe nem vehető. (B. T. 4691/1892.)

Ámbár a felek magukat üzleti összeköttetésük egész tartamára alávetették a tőzsdebiróság illetékességének, az mégsem állapitható meg, ha az üzleti összeköttetés a felek közt megszakad s csak hosszabb idő leteltével ujult meg. (C. 357/1895. B. T. 3257. 1898.)

Nem ellenkezik a törvény szövegével és szellemével, hogy a szerződő felek valamely jogviszony vagy üzleti viszony megállapitásánál magukat e viszonyból kifolyólag jövőben létesitendő ügyletekre nézve a tőzsdebiróság illetékességének magukat már előzetesen alávethessék, do az ilyen alávetés esetén megkivántatik, hogy ezen üzleti összeköttetés a felek között állandó és folytonos legyen; ezen állandóság és folytonosság hiányzik, ha a felek közt k. b. ³/₄ év telt el anélkül, hogy köztük ügylet jött volna létre. (B. T. 1471/1905. D. 97., 313.)

Az 1881. évi LIX. t.-czikk 94. §. *b)* és *d)* pontjainak rendelkezéseivel nem ellenkezik ugyan, hogy a szerződő felek valamely jogviszony vagy üzleti viszony egymásközt való megállapitása esetében magukat az ezen viszonyból kifolyólag létesitendő ügyletekből származó peres kérdésekre nézve a tőzsdebiróság illetőségének már előzetesen alávethessék; ha azonban ilyen jogviszony vagy üzleti viszony esete nem forog fenn, az oly irásbeli kikötésnek, melyben a felek egész általánosságban a köztük bármikor felmerülhető minden, tehát bárminemü ügyletből származó vitás esetekre nézve magukat a tőzsdebiróság illetőségének alávetik, az ügyletek közelebbi megjelölésének hiánya s ekként a kikötés teljes határozatlansága miatt hatályt tulajdonitani nem lehet. (C. 1356/1907.)

Az alapügyletre kikötött alávetés hatálya a lebonyolitási ügyletekre és a mellékkikötésekre.

Minthogy a *speculativ vételnek* (Speculationskauf) *a lebonyolitási eladás* (Realisationsverkauf) *szükségszerü következményét képezi*, s az külön, önálló ügyletnek nem tekinthető, azon körülmény, hogy a lebonyolitási eladásról a felek irásbeli kötleveleket, melyekben a tőzsdebiróság illetősége kiköttetett volna, nem váltottak, a tőzsdebiróság illetékességének megállapitására akadályul nem szolgálhat, hacsak az a speculatio-vételre vonatkozó kötlevélben kiköttetett (B. T. 2491. 1883. B. T. 980/1887. B. T. 7549/1888.)

Ámbár az *A)* alatti kötlevélben foglalt alapügyletre nézve ezen biróság illetékessége ki is van kötve, s ámbár a lebonyolitási ügylethez külön kötlevelek váltása nem is szükséges, tekintve mégis, hogy a lebonyolitásról kiállitott kötlevelében, mely az *A)* alatt ..... keletü, nem az alapügyletről kiállitott kötlevelet kikötött ezen biróságnak, hanem a bécsi tőzsdebiróságnak vetették alá magukat a felek, s ezáltal az *A)* alattiban kikötött biróság illetékességétől eltértek: a biróság illetékességét le kellett szállitani. (B. T. 2811/1887.)

A tőzsdebiróság az áruszállitási ügyletből felmerülő vitás kérdésekre nézve kiköttetvén; annak illetékessége a szállitmányozással kapcsolatos áruátrakodásból keletkezett peres kérdések elintézésére is kiterjesztettnek tekintendő. (B. T. 3123/1888.)

Az *A)* alatti okiratban, mely a felek közötti bizományi viszonyt megállapitotta, az 1881. évi LIX. t.-cz. 94. §-a *b)* pontjának megfelelőleg ki van kötve, hogy a felek a jogviszonyból felmerülő minden vitás kérdésre nézve a tőzsdebiróság illetékességének vetik alá magukat; ez általános kikötéssel szemben pedig annak szüksége, hogy a bizományi viszonyból kifolyólag az alperes részéről a

felperesnek adott egyes megbizásoknál a tőzsdebiróság illetékessége külön-külön is kikőttessék, fenn nem forgott. (B. T. 5033. 1890.)

Az adás-vételi ügyletnek szóval létesült, az irott kötvénybe fel nem vett mellékkikötése az volt, hogy az áru vasuti szállitásából eredő refactiák a felperes vevőnek lesznek átengedendők. A meginditott perben a tőzsdebiróság illetősége leszállittatott, mivel külön kikötés hiányában a főügyletre meghatározott competentia a mellékkikötésekre ki nem terjeszthető. (B. T. 4046/1901. B. T. 3225/1902.)

Igaz ugyan, hogy a kérdéses tengeri eladása tárgyában létesült alapügylet tekintetében a börzebiróság illetősége kiköttetett, de kifejezett rendelkezés hiányában ez az áru szállitásából igényelt refactiák átengedésére ki nem terjeszthető, mert az ezt illető igény nem áll magával a tengeri eladási ügylettel oly tárgyi és okozati összefüggésben, hogy a kötlevélnek választott birósági kikötése ezen igényére is kiterjedőnek vétethetnék. (C. 161/1903.)

Felperes keresetét nem a 2·/. alatti kötjegygyel szabályozott rozs vétele s eladása iránti szerződésre, hanem ettől független ama tényre fektette, hogy alperes a rozs szállitása czéljából felperestől átvett 128 darab zsákot önhatalmilag visszatartja. Minthogy pedig a 2·/. alatti kötlevélben peres felek csak a rozsszállitási ügyletre nézve vetették alá magokat a budapesti áru- s értéktőzsde választott biróságának; minthogy továbbá felperes keresetében nem a szerződés foganatositását követeli: *zsákok visszatartásából eredő igény elbirálása* az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának sem *a)*, sem *b)* pontja alapján a tőzsdei választott biróság elé nem tartozhatik. (B. T. 3190/1888. D. 49., 350.)

Az alávetés »kifejezett« voltának kérdéséhez.

A kötlevél ezen kitétele: »*In Streitfällen unterwerfen sich beide Theile der inappellablen und executionsfähigen Entscheidung der Budapester Effecten- und Waarenbörse*« nem tartalmaz olyan kifejezett alávetést a tőzsde választott birósága illetékessége alá, minőt az 1881. évi LIX. t.-cz. 94. §-ának *b)* pontja határozottan megkiván. (B. T. 3917/1892.)

A tőzsdebiróság illetékessége nem tekintethetik határozottan kiköttötnek, ha a kötlevélben csak »*eventuell auftauchende Differenzen werden von dem Börsenschiedsgerichte geschlichtet*« kifejezések foglaltatnak. (B. T. 3840/1888.)

Az *A)* alatti kötlevélben foglalt eme szavak: »Nous nous soumettans à l'arbitrage de la Budapester Productenbörse« csak azt fejezvén ki, hogy alperes a budapesti termény-tőzsde birói határozatának veti magát alá, az eljáró választott biróság határozott megnevezését ellenben nem tartalmazván, nem foglalnak magukban oly kifejezett alávetést, minőt az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának jelen esetben irányadó *d)* pontja megkiván. (B. T. 5075/1894.)

A kötelező jogynek végsorát »im Streitfalle entscheidet das Börsenschiedsgericht« a K. T. 265. §-ának figyelembevételével csak ugy lehet értelmezni, hogy a felek a budapesti áru és értéktőzsde választott biróságának illetékességét kötötték ki, mert tőzsdebiróság az országban csak Budapesten van és itt vidéki termény- vagy gabonacsarnok választott biróságának, vagy épen valamely külföldi tőzsde biróságának kikötésére nem irányulhatott a felek szándéka. (C. 1161/1899. B. T. 1181/1899.)

A szerződésben előforduló ezen kifejezés: »Meinungsverschiedenheiten ordnet das Pester Börsenschiedsgericht« a szerződésből eredő peres kérdésekre nézve a tőzsdebiróság illetékességének megállapitásához elégséges. (230/1882.)

»Budapester Börsenschiedsgericht« elégséges megjelölése a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának. (230/1883.)

A kötlevélben előforduló ezen kitétel: »l'arbitrage de la Budapester Productenbörse« s budapesti tőzsde választott biróság illetékességének megállapitására elegendő. (B. T. 151/1895.)

»Schiedsgericht der Budapester Waarenbörse« kifejezés alatt, már mint a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága nem érthető. (B. T. 9024/1890.)

»Alávetjük magunkat a tőzsdetanács itéletének« az illetékesség megállapitására elégséges. (B. T. 1418/1900.)

Az *A)* alatti okiratban foglalt annak a kikötésnek, hogy »per esetén a budapesti áru- és értéktőzsde illetékességének vessük magunkat alá«, más értelmet tulajdonitani nem lehet, mint azt, hogy a felek a szerződésből eredő peres kérdések eldöntését a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságára bizták. (B. T. 2581/1903.)

Ez a kifejezés: »In Bezug auf die Unterwerfung unter die Kompetenz der Budapester Waaren- und Effektenbörse sind wir vollkommen einverstanden« nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy a felek magukat a tőzsdei választott biróságnak vetették alá, minthogy maga az áru- és értéktőzsde birás-kodást nem gyakorol. (C. 129/1896.)

Alaptalan alperesnek az a kifogása is, hogy ő a fenforgó esetben magát e biróság illetékességének az idézett törvényhelynek megfelelő módon alá nem vetette; alaptalan pedig azért, mert a *B)* alatti okiratban alperes szóról-szóra idézte a felperes által hozzá intézett levél tartalmát, s annak a tőzsdebiróság illetékességének való alávetésre vonat-

kozó tételét is, egyuttal kijelentette, hogy az emlitett levélben foglaltakhoz maga részéről is hozzájárul (*Womit ich mich einverstanden erkläre)*; ezáltal tehát az emlitett okirat tartalmát, s igy a tőzsdebiróság illetékességének való alávetést is magára kötelezőnek elismerte, mert ez a kitétel; »vomit ich mich einverstanden erkläre« nem pusztán egyszerü tudomásul vételt, hanem a levélben foglaltakhoz hozzájárulást fejez ki, s igy, bár a levélben felperes a tőzsdebiróság illetékességének való alávetést csak saját nevében jelentette is ki: alperes ehhez az idézett kitételben a maga részéről is csatlakozott, s igy e biróság illetékességének magát is kifejezetten és irásban alávetette. (B. T. 6427/1891. B. T. 1469/1886.)

A kötlevélben használt ezen kitétel: »Bei Streitigkeiten unterwerfen sich beide Contrahenten endgiltig dem Urtheile des Schiedsgerichtes der *Pester Frucht- und Mehlbörse*« nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy a felek e helytelen kifejezés alatt a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságát értették, melynek illetékessége ennélfogva megállapitandó. (B. T. 5915/1884.)

Kétségtelen, hogy a »*tőzsdebiróság*«, *elnevezés alatt csakis a tőzsdei választott biróság értendő;* és maga a törvény is (1881 : LIX. t.-cz. 94—98. §§.) sehol sem használja a választott biróság elnevezését, sőt ellenkezőleg a 97. §-ban maga is tőzsdebiróságnak nevezi ezen kivételes biróságot. (B. T. 7952/1887. D. 48., 349.)

Jelen perre nézve illetékességét az eljárt biróság az *A)* alatti okiratban foglalt kikötés alapján (»netaláni per esetében alávetem magamat a *budapesti tőzsdebiróság határozatának*«) helyesen állapitotta meg az e részben végzésében elősorolt indokokból, annyival inkább, mivel épen a felfolyamodásban hangsulyozott az a körülmény, hogy a budapesti áru- és értéktőzsdének más, mint választott birósága nincs, kizár minden kétséget aziránt, hogy az *A)* alattiban a felek a tőzsde választott biróságát értették. (B. T. 7952/1885. B. T. 1187/1887.)

Az *A)* alatti szerződés 7. pontjában olvashatók ezek a szavak: »*Streitigkeiten werden durch die Budapester Waaren- és Effectenbörse erledigt*« a keresk. törvény 265. §-ának figyelembevételével, nem értelmezhetők másként, minthogy a budapesti áru- és értéktőzsde birósága itélete, illetőleg itélkezése lett kikötve; miután vitás kérdések elbirálására a budapesti áru- és értéktőzsde mint ilyen egyáltalán nem, hanem csak annak választott birósága, mint törvényileg megerősitett külön ügybiróság van hivatva. (B. T. 3395/1888. D. 48., 359.)

Budapesten kelt okiratban előforduló ezen kitétel: »*alávetem magam az itteni tőzsdebiróság itéletének*« nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy a felek az itteni tőzsdebiróság alatt a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságát értették. (B. T. 4739/1892. 1127/1887.)

Ha az okiratban csak a »börzebiróság« röviditett kifejezés használtatott, még ha az okirat Budapesten kelt volna is, a fenforgó határozatlanságnál fogva a budapesti áru- és értéktőzsde biróságának illetősége meg nem állapitható. (B. T. 1897/1890.)

A tőzsdei biróságnak oly módon való kikötése: »Der alleinigen Competenz der Budapester Waaren- und Effectenbörse...« nem értelmezhető másként, minthogy a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának itélkezése lett kikötve, mert vitás kérdések elbirálására a budapesti áru- és értéktőzsde, mint ilyen egyáltalán nem, hanem csak annak választott birósága — mint törvényileg megerősitett külön ügybiróság — van hivatva. (B. T. 1699/1904. K. J. 1., 80. D. 95., 141.)

Ha a kötlevél nem azt tartalmazza, hogy csupán az azt aláirt felperes veti magát alá a tőzsdebiróság illetékességének, hanem azt, hogy e jogviszonyból folyó vitás kérdésben általában a tőzsdebiróság döntsön (In Streitfällen hat das Schiedsgericht der Budapester Waaren- und Effectenbörse zu entscheiden), alperes tehát, midőn ezt az okiratot azon kijelentéssel, hogy annak tartalmával egyetért, szintén aláirta, ezzel a tőzsdebiróság illetékességének kikötését magára nézve is kötelezőnek fogadta el. (C. 758/1901. D. 88., 278.)

A szerződés következő kitételének: »... der alleinigen Competenz der Budapester Waaren- und Effectenbörse« nem adható más értelem, minthogy a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának itélkezése lett kikötve. (B. T. 1698/1903.)

Az a kijelentés: »kész vagyok e kérdésben a tőzsdebiróság illetékességét igénybe venni, ott önnel találkozni«, magában foglalja elfogadás esetén azt a kifejezett alávetést, mely a tőzsdebiróság illetékességének megállapitásához szükséges. (C. 1294/1901. D. 97., 224.)

A budapesti tőzsde szokásainak kikötése az 1881 : LIX. t.-cz. érvénybelépte óta a budapesti tőzsdei választott biróság illetékességének megállapitásához nem elégséges. (B. T. 677/1882., 705/1882.)

Ha a kötvény szövegében nyomtatva van is a budapesti tőzsdebiróság eljárására vonatkozó kikötés, de stampigliával a kötvény szövegébe az is benyomatott »Zahlbar und Klagbar in Bielitz«, az akként fenforgó határozatlanságnál fogva a budapesti tőzsdebiróság illetékessége meg nem állapitható. (B. T. 784/1900.)

A »vagylagos« alávetés jelentősége.

A szerződésnek azon része, melyben a felek a perrendtartás 499. és 501. §-aival ellentétben intézkedtek a választott biróság megalakulása tekintetében, kezdettől fogva hatálytalannak tekintendő. Ha tehát a felek elsősorban egy 3 tagu választott biróság eljárását kötötték ki és csak másodsorban, azon esetre, ha ezen megnevezett választott biróság meg nem alakulna, a tőzsdei választott biróság illetékességét kötötték ki: a perből keletkezett vitás kérdések eldöntésére a másodsorban kikötött tőzsdei választott biróság van hivatva. Az ilyen kikötés tehát határozottnak tekintendő. (B. T. 1698/1904. D. 95., 141. K. J. 1., 80.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ában megkivánt határozott kikötés hiányzik, ha a felek a tőzsdebiróság illetékességét nem kizárólagosan, hanem csak vagylagosan kötötték ki. (C. 529/1903. D. 92., 323.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *b)* pontja szerint kereskedők kereskedelmi ügyletekből felmerülő peres kérdések tekintetében magukat az idézett §. első bekezdésében emlitett választó biróság intézkedésének irásban és kifejezetten alávethetik ugyan, azonban az idevonatkozó kikötésnek a törvény idézett rendelkezéséből kifolyóan minden kétséget kizáróan világosnak és határozottnak kell lennie. Ugyde ez a kikötés, mint aminőre peres felek jelen esetben is léptek, mely szerint megállapittatott, hogy per esetére vagy a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága, vagy pedig az illető kir. járásbiróság illetékes, tekintettel arra, hogy a tőzsdebiróságnak illetőségét meghatározó 1881. évi LIX. törvényczikk 94. §-ának rendelkezései általában szoros magyarázatot igényelnek, azt a határozott kikötést, melyet a törvény idézett rendelkezésére a tőzsdebiróság illetőségének kikötésénél az előrebocsátottak szerint megkiván, nyilván nem tartalmazza. Nem pedig azért, mert a vagylagos kikötés módot ad a felek mindegyikének, tehát az ellenfélnek is arra, hogy ugyanazon szerződésből származtatott igényét a rendes biróság előtt érvényesitve, az idézett t.-czikk 95. §-a szerint azonban oly ügyekben, melyek a polgári biróságnak érdemi elintézése alá esnek, a kivételes tőzsdebiróság el nem járhat, s igy amennyiben vagylagos kikötés esetén az ellenfélnek a polgári biróság előtt fellépése esetleg mindenkor beállhat, ebből az eshetőségből következik, hogy a vagylagos kikötés nem is vonható a törvény által megkivánt kifejezett és határozott irásbeli alávetés fogalma alá. Az elsőbiróság tehát alperesnek a birói hatáskör ellen kellő helyen és időben előterjesztett kifogásait a fent kifejtettek szerint helytelenül vetette el, miért is végzésének megváltoztatásával a rendelkez rész szerint kellett határozni. (C. 133/1904.)

A tőzsdebiróságnak és egy járásbiróságnak vagylagos kikötése a törvény által megkivánt határozott és kifejezett alávetésnek nem tekinthető, s igy a tőzsdebiróság nem illetékes. Ezen vagylagos kikötés akkor is fenforog, ha a vagylagosan kikötött járásbiróságnak illetékessége a per tárgyára való tekintettel esetleg nem is hatályos, mert ez a kérdés a tőzsdeperben el nem dönthető. (C. 692/1905. D. 98., 36.)

A kötlevélben a felek akként állapodtak meg, hogy mindenik fél aláveti magát a vevő által szabadon választandó, akár a tőzsdebiróság illetékességének, s ha a vevő keresetét a tőzsdebiróság előtt meginditotta, ugy az illetékességi kifogásnak hely nem adható, mert ez a kikötés, habár a vevő akaratától tétetett is függővé a tőzsdebiróság illetékességének igénybevétele, kifejezett és határozott. (B. T. 1560/1905. D. 97., 311.)

Ha a biróság választására vonatkozó kikötés vagylagos volt ugyan, de a perlés előtt felperes az alperest nyilatkozatra felhivta, hogy válaszszon és ez a tőzsdebiróságot választotta, ennek illetősége sikerrel meg nem támadható. (B. T. 10/1904.)

Az a kérdés, hogy az ügylet, melyre nézve a börzebiróság hatásköre irásban kikötetett, hatályát vesztette-e, érdemi kérdés s igy az erre fektetett illetőségi kifogásnak hely nem adható. (B. T. 3888/1903.)

Ha a tőzsdebiróság illetékessége csak esetlegesen s illetve vagylagosan (»kiköttetik a tőzsdebiróság, esetleg a hitelező tetszése szerint bármely szabadon választandó kir. járásbiróság illetékessége«) van az okiratban kikötve, akkor a tőzsdebiróság illetékessége meg nem állapitható, mivel ez esetben hiányzik a határozott, kifejezett alávetés. (C. 1538. 1904. K. J. 2., 172.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *b)* pontja csakis irásbeli kifejezett alávetést kiván meg, a »kifejezett« szó pedig a tőzsdei választott biróság kétséget kizáró megnevezésére, nem pedig a kikötés mikéntjére vonatkozik, amennyiben a törvény értelmében csak a tőzsdei választott biróság kifejezett megjelölése szükségeltetik, nem pedig egyuttal az is, hogy az alávetés kizárólagos legyen, mert a törvény nem zárja ki azt, hogy a felek vagylagosan több biróság illetékességének vethessék magukat alá. Érvényes tehát az ilyen kikötés: »vitás esetekben az ön tetszésük szerint a budapesti áru- és értéktőzsde választott brósága vagy a szegedi kir. járásbiróság végérvényesen határoz. (B. T. 64. 1906. K. J. 3., 117.)

A kir. Curia ezt az álláspontot, mint a következő határozat mutatja, nem osztja. A kikötés vagylagos voltánál fogva nem határozott a tőzsdebirósági alávetés akkor

sem, ha a kikötés ugy szól, hogy felperes választása szerint jogosult követelését vagy a tőzsdebiróság előtt, vagy valamely kir. járásbiróság előtt érvényesiteni. (C. 675/1907. H. D. 1., 241.)

Az A) alatti kötlevélben foglalt ezt a kikötést »Peres esetekben eladó választása szerint a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága véglegesen dönt«, a kir. Curia akként értelmezi, hogy azzal per esetére csakis a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága van kikötve és igy ez a kikötés nem vagylagos, mivel eszerint csakis a tőzsde választott birósága van hivatva kikötés szerint per esetében véglegesen dönteni, és ezzel szemben esetleg más biróság választhatása kizártnak tekintendő. (C. 896/v. 1907.)

Alávetés az ügynöki kötjegy elfogadása alapján.

Tekintettel, hogy alperes az A) alatti kötlevélben foglalt ügyletet az általa valódiság tekintetében nem kifogásolt F), G) és H) alatti leveleiben elismerte, s igy az ügyletet, még az esetben is, ha a kötlevélen látható aláirás tényleg nem alperestől, hanem egy harmadiktól származott volna, utólagosan elismerte, következésképen az abban foglalt illetékességi kikötést is szükségszerüen elfogadta: az illetékességet az A) alattiban foglalt kikötés alapján meg kellett állapitani. (B. T. 434/1889.)

Felperes az illetékességet arra alapitja, hogy alperes a .... számu ügynöki kötjegyet kifogástalanul elfogadta. Tekintve azonban, hogy az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának b) pontja értelmében a tőzsdei választott biróság illetékességének kikötését magában foglaló ügynöki kötjegynek kifogás nélküli elfogadása által csak a szerződő felek közötti jogügyletből folyó peres kérdésekre nézve állapittatik meg a tőzsdei választott biróság illetősége, nem pedig a szerződő felek egyike és az ügyletet közvetitő ügynök közötti, az előbbenitől egészen különböző jogviszonyra nézve is: a törvényes jogalap hiányában az illetőséget leszállitani kellett. (B. T. 5785/1891.)

Oly tőzsdeügynöki kötjegy alapján, melyben mindkét szerződő fél megnevezve nincsen, a tőzsdebiróság illetékessége az 1851. évi LIX. t.-czikk 94. §-a b) pontja értelmében nem állapitható meg, tekintessék bár a kötjegyet kiállitó tőzsdeügynök szerződő-félnek vagy közvetitőnek. (B. T. 1501/1898.)

Az a körülmény, hogy az alperesek által kifogás nélkül elfogadott tőzsdeügynöki kötjegyben felperes tőzsdeügynök mint szerződő fél szerepel, a kötjegy elfogadásának a választott biróság illetékességét megállapitó hatályára befolyással nincs. (B. T. 3640. 1882.)

Az 1881 : LIX. t.-czikk 94. §. b) pontjának második része alapján a tőzsdebiróság kikötését tartalmazó ügynöki kötjegynek kifogás nélkül való elfogadása által csak a szerződő felek közti jogügyletből felmerülő peres kérdésekre nézve állapittatik meg a tőzsdebiróság illetékessége, nem pedig a szerződő felek egyike és az ügyletet közvetitő ügynök közt létesült jogviszonyra nézve is. Ezen alapon akkor sem áll meg a tőzsdebiróság illetékessége, ha az ügynök az ügyletnél mint szerződő fél szerepelt, mert a fenti törvényszakasz csak akkor alkalmazható, hol az ügynök mint közvetitő szerepel. (C. 839. 1896.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. b) pontja szerint tőzsdei jogositott ügynök által kézbesitett és tőzsdebirósági kikötést tartalmazó kötjegynek kifogás nélkül elfogadása alapján, és anélkül, hogy a felek magukat a tőzsdei biróság illetékességének irásban kifejezetten alávetették volna, csak a kereskedők közt, kereskedelmi ügyletből felmerült peres kérdésekre nézve állapitható meg a tőzsdei választott biróság illetékessége. (C. 273/1895.)

A tőzsdebiróság illetékességét nem kifogásolhatja az alperes, noha a kötlevélen látható aláirás sem tőle, sem megbizottjától nem származik, ha az abban érintett ügyletnek egy része mindkét fél részéről már teljesittetett és igy alperes a kötlevelet magáénak utólagosan elfogadta. (C. 405/1898.)

Az 1897. évi augusztus 1-én életbe lépett tőzsdeszabályzat szerint a tőzsdetanácstól az iparszerü közvetitésre jogot nyert tőzsdetag nem esik az 1881 : LIX. t.-czikk 94. §-a b) pontjában emlitett jogositott tőzsdeügynök fogalma alá s igy ránézve a most idézett b) pont szabálya nem is alkalmazható. (B. T. 78/1904.)

A c) ponthoz.

Ha a közkereseti társaság czége be sem jegyeztetett, ezen társasági viszonyból folyólag felperes keresetét az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a c) pontja értelmében a joghatályosan kikötött tőzsdei választott biróság előtt helyesen inditotta meg. (C. 160/1897.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a c) pontjában érintett kereskedelmi társaságok vagy alkalmi egyesülések feloszlását czélzó per szükségképen az összes társasági tagok ellen lévén intézendő, a tőzsdebiróság ily per elbirálására nem lehet illetékes, ha nem az összes, hanem csak némely tagok vetették alá magukat illetékességének. (B. T. 3176/1884.)

Az alkalmi egyesülési viszonyból tagok közt felmerülő peres kérdések az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának az a) pontjában tett általános rendelkezéstől kivételt képező c) pontja határozott rendelkezéséhez képest a tőzsde-

biróság hatásköréhez csak kifejezett irásbeli alávetés esetén tartoznak. (C. 588/1892.)

A betéti társaság kültagja sem perelheti a beltagot a tőzsdebiróság előtt, még ha az okiratban ennek illetősége ki is köttetett, mivel az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *c)* pontja csak a beltagok viszonyából eredő perekre engedi meg a tőzsdebirósági kikötést. (B. T. 923/1904.)

A *d)* ponthoz.

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *d)* pontja nem kivánja azt, hogy a kereskedő és nem-kereskedő között kötött ügylet azon félre nézve képezzen kereskedelmi ügyletet, ki kereskedő, hanem elégséges, ha az ügylet az egyik szerződő félre (esetleg tehát a nem kereskedőre) nézve szerez kereskedelmi ügyletet. (B. T. 1139/1885.)

Alperes nem személyfuvarozással, hanem a m. kir. államvasutak nevében és megbizásából, mint annak közege az emlitett vasut menetjegyei eladásával foglalkozván, e minőségében a kereskedelmi törvény 3. §. értelmében kereskedőnek nem tekinthető és a per alapjait szolgáló jegybérleti ügylet az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *d)* pontjában felsorolt kereskedelmi ügyletek, különösen pedig a kereskedelmi törvény 259. §. 3. pontjának tekintete alá eső ügyletnek tartható nem lévén, a tőzsdebiróság illetőségei erre a perre helyesen szállitotta le. (B. T. 3087/1896.)

Az 1890. márczius 19-én kelt *A)* alatti okiratban, mely a felek közötti bizományi viszonyt megállapitotta, az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *d)* pontjának megfelelően ki van kötve, hogy a felek a jogviszonyból felmerült minden vitás kérdésre nézve, a tőzsdebiróság illetékességének vetik alá magukat ; ez általános kikötéssel szemben pedig annak szükséges, hogy a bizományi viszonyból kifolyólag az alperes részéről a felperesnek adott egyes megbizásoknál a tőzsdebiróság illetékessége külön-külön is kiköttessék, fenn nem forgott. (B. T. 5033/1890.)

A tőzsdebiróság illetékessége kereskedelmi ügylet hiányából fenn nem forog, ha a kereset tárgyát nem valamely ingatlannak, hanem vasutépitési engedélynek és ezzel járt kedvezménynek átruházása képezi. (B.T. 1469/1887.)

A határidőre kötött gabonaügylet közvetitése felperesre, mint ügynökre kereskedelmi ügyletet képezvén s a kötelező jegyben alperes magát a tőzsdebiróságnak kifejezetten alávetvén, a tőzsdebiróság illetékessége megállapitandó, bár felperes nem bizonyitotta is, hogy alperes az ügylet kötésekor kereskedő volt. (B. T. 1757/1887.)

A kereset alapjául szolgáló szerződés annak főtárgyát tekintve, ingatlanok tekintetében keletkezvén, az ezen szerződésből származó vitás követelésekre nézve a tőzsdebiróság illetősége érvényesen nem köthető ki. (B. T. 3480/1904.)

A kezességvállalás nem tartozik az oly ügyletek közé, amelyekből folyólag, ha azok kereskedő és nem kereskedő közt jöttek létre, a tőzsdebiróság illetékessége az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *d)* pontja értelmében kiköthető, mert a kezességvállalás akkor sem vonható a keresk. törv. 258. §-ának 1., 3. és 259. §-ának 1., 3., 6. és 7. pontjaiban emlitett kereskedelmi ügyletek valamelyikének fogalma alá, ha az egyenes adós ügylete kereskedelmi ügylet, vagy ha maga a kezesség is kereskedelmi ügyletnek tekintendő. (C. 675. 907. H. D. 1., 241.)

Az *e)* ponthoz.

Kétségtelen, hogy *a kereset közraktári jegyből, annak állitólagos jogtalan visszatartásából ered, minthogy egy közraktári jegy kiadására irányul.* Mitsem változtat ezen ama körülmény, hogy felperes feltételesen csak arra az esetre, ha alperes a közraktári jegyet 14 óra alatt ki nem adná, azt is kéri, hogy utóbbi 565 frt 60 kr. egyenérték fizetésére köteleztessék. Ez ugyanis nem vagylagos kérelem, nem annak határozott kijelentése, hogy felperes a peres tárgy helyett 5000 frton aluli egyenértéket elfogadni késznek nyilatkozik, mert akkor alperest kellene hogy megillesse a választás joga, holott a kereseti kérelem elsősorban is feltétlenül a zálogjegy kiadására irányul s igy alperesnek választási joga nincsen. Nem alkalmazható ezek szerint a vállalat üzletszabályzata 34. §. 1. pontja, mely kimondja, hogy oly peres kérdésekben, melyek tárgyak vagy szolgáltatások iránt felmerülnek, ha a letevő fél azok helyett 5000 frtot elfogadni határozottan késznek nyilatkozik, a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága itél, hanem alkalmazható csakis a következő pont, mely a közraktári jegyekből származó kereseteket a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hatáskörébe utalja. Ezek alapján a birói hatáskört le kellett szállitani. (B. T. 4041/1892.)

Az 1881. évi LIX. t.-cz. 94. §. *e)* pontja alapján a tőzsdebiróság hatásköre csupán a közraktári vállalat és a közraktári jegy birtokosa közt felmerülő peres kérdésekre nézve köthető ki joghatályosan. (B. T. 150/1896.)

Függelék a 94. §-hoz.

Tőzsdebirósági hatáskör.

a) A kezes, szavatos, külföldi irányában.

A perrendtartás 78. §-ának az az intézkedése, hogy felperesnek jogában áll a kezest ugyanazon perbe idézni, melyet a közvet-

len alperes ellen inditott, helyesen csak a rendes biróságok előtti peres eljárásra alkalmazható, s annak hatálya az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a által szabályozott kivételes biróságokra, melyeknek hatáskörébe csupán a most érintett szakaszban tüzetesen körülirt peres ügyek, s ezek is csak az ott megállapitott feltételek mellett tartoznak, ki nem terjeszthető (B. T. 1251/1893. *Azonos* (szavatos) : Tőzsdebiróság 939/1883.)

A nem kereskedő kezes, aki kereskedő tartozásáért kereskedő irányában vállalt is kezességet, alávetés esetén sem perelhető a tőzsdebiróság előtt. (B. T. 2471/1904.)

A jótállási ügylet akkor sem vonható a kereskedelmi törvény 258. §. 1-ső és 3-ik pontja és 259. §. 3., 6. és 7. pontjainak valamelyike alá, ha a kezesség az egyenes adósoknak kereskedelmi ügyletből eredő tartozásáért vállaltatik el, vagy, ha maga a kezesség kereskedelmi ügyletnek tekintetik is, amiért is a kezessel szemben a tőzsdebiróság még akkor sem bir illetékességgel, ha az ennek kifejezetten alá is vetette magát. (C. 561. 1905. D. 97., 222. Korábban ellentétes a kezesre nézve. B. T. 8281/1886., 603/1896. B. T. 671/1903. C. 1209/1893.)

Annak megállapitásánál, hogy valamely kereset a budapesti tőzsdebiróság hatásköréhez tartozik-e, kizárólag a hazai törvény, vagyis az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának rendelkezése irányadó s ha a tőzsdebiróságnak való alávetése a törvénynek megfelelően történt, nem bir befolyással az, hogy a peres felek külföldiek, s hogy állitólag saját hazájuknak törvényei szerint alperesre vonatkozólag a kereseti kötlevelekben foglalt ügyletekre nézve saját hazája tőzsdebiróságának illetékessége nem volna kiköthető. (C. 690. 1897.)

Annak megállapitásánál, hogy a kereset az eljáró tőzsdebiróság hatásköréhez tartozik-e? kizárólag a hazai törvény, vagyis az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának rendelkezése irányadó, ez pedig nem szabja elő, hogy a tőzsdebiróság hatáskörének magukat alávető felek bármelyike belföldi honos legyen és nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a külföldiek a tőzsdei választott biróság illetékességét ki nem köthetik. (B. T. 1101. 1897. és 811/1901.)

A hazai biróságok eljárásaikban egyedül az itteni törvényekhez vannak kötve, amiből következik, hogy a kereset alapjául vett külföldi törvény és a per folyamán bemutatott külföldi tőzsdeszabályzat alapján eljárni hivatva nem lehetnek s minthogy oly hazai jogszabály nem létezik, melynek alapján az a kereseti kérelem, hogy a bécsi termény- és liszttőzsde választott biróságának felperest marasztaló itélete érvénytelenittessék, a magyar állam biróságai által teljesithető volna; nyilvánvaló, hogy felperes keresete a magyar állam területén jogosultsággal nem bir. (C. 933/1889.)

β) A viszonkeresetre és a felhivási keresetre.

A tőzsdebiróság az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *b)* és *c)* pontja esetében választott biróság természetével bir, a perrendtartásnak a választott biróságról intézkedő 496. §-a szerint pedig a szerződésnek, melyben a választott biróság kiköttetett, a per tárgyának, valamint minden jogviszonynak, melyre a választott biróság hatásköre kiterjed, tüzetesen kijelölve kell lennie; a választott biróság előtt érvényesiteni kivánt viszonkeresetre tehát az 1881 : LIX. t.-cz. 8. §-a, mely a rendes biróságok előtt inditott perekben alperes által érvényesiteni kivánt viszonkeresetekről intézkedik, alkalmazást nem nyerhet. (C. 476/1887.)

Már folyó évi május hó 17-én 476. sz. a. hozott határozatában kimondotta a kir. Curia, hogy a *tőzsdebiróság hatásköre a viszonkeresetre nézve egyedül az 1881 : LIX. t.-cz. 8. §-a alapján meg nem állapitandó;* ezen kimondását a jelenlegi, az előbbihez teljesen hasonló esetben annyival inkább fenn kell tartani, mert az idézett törvény 94. §. *a), e)* pontjában tüzetesen felsoroltatnak azon esetek, melyekben a tőzsde, mint választott biróság eljárhat; eme különben is csak a vegyes és átmeneti intézkedéseket tartalmazó fejezetben elhelyezett 94. §-ban pedig ugyanazon törvény 8. §-ára mi hivatkozás sem történvén; kétséget nem szenved, hogy *a tőzsde, mint kivételes biróság hatásköre, csupán a rendes biróságokat kötelező ezen szakasz alapján ki nem terjeszthető.* De nem állapitható meg a tőzsdebiróság hatásköre felperes ellenzése folytán az alperesi viszonkeresetre nézve, az ennek alapját képező 2·/. alatti kötelező jegy alapján sem, mert az ebben olvasható ama szavak: »Ich unterwerfe mich im Streitfalle dem Ausspruche der Budapester Waaren und Effecten-Börse ohne jeden Einwand und Apellationen« nem tartalmaznak oly kifejezett alávetést, minőt az idézett 94. §. 6. pontja a tőzsde, mint választott birósági alávetéshez határozottan megkiván; *a szerződő feleknek vélelmezett akaratára* a keresk. törv. 265. §-a alapján *való hivatkozás* pedig a szoros értelmezést igénylő eme kivételes törvényhely alkalmazásánál *helyt nem foghat.* Ennélfogva helyesen utasitotta el magától az eljáró tőzsdebiróság az alperesi viszonkereseti követelés feletti itélkezést hatáskör hiányából: miért is itélete eme részében a másodbirósági végzés megváltoztatása mellett helybenhagyandó s az a per érdemére vonatkozó részében is hatálytalan fentartandó volt. Felperesnek amiatti panaszát, hogy az eljáró

biróság anélkül, hogy kereseti követelését kifejezetten megitélte volna, azt a hatáskörébe nem tartozó alperesi viszonkövetelés egy részével beszámitás utján kiegyenlitettnek jelentette ki, azért kellett figyelmen kivül hagyni, mert a kereseti követelés az itélet kiegészitő részét képező indokokban kifejezetten valódinak van kijelentve, *a beszámitási kifogás pedig ép ugy, mint bármely más kifogás, a felperesi kereset felett illetékes biróság itéletének tárgyát igenis képezi és mert azon kérdés : helyesen történt-e a jelen esetben a beszámitás? nem a perrend, hanem az anyagi jog szabályai szerint elbirálandó,* vagyis az ügy érdeméhez tartozó kérdés s az idézett törvény 96. §-a értelmében felülvizsgálat tárgyát nem képezheti. (C. 1024. 1887. Ü. L. 1887., 46. — A beszámitásra nézve azonos (B. T. 4021/1887.)

A tőzsdebiróság illetékessége, külön kikötés hiányában, a viszonkeresetekre ki nem terjed. (B. T. 3682/1887.)

Amennyiben valamely peres kérdés elintézésére a választott biróság van hivatva, ugy az az érvényesités szempontjából szükséges felhivási pörre is illetékességgel bir. (B. T. 2158/1896.)

γ) *A tőzsdeperekből származó ügyvédi járandóságok tekintetében.*

A tőzsdebiróság mint perbiróság, az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 56. és 58. §-ai esetében az *ügyvédi dijak* iránt inditott perekben is illetékes. (B. T. 1144/1891., 5881/1889.)

δ) *A csődtömeg ellen külön kielégitési jog alapján inditott perekben.*

A tőzsdebiróság, mint szerződésileg kikötött külön biróság illetékes a *csődtörvény* 152. és 153. §-ai alapján inditott perekben is. (P. T. 5125/1887., 3582/1888., 2618/1888., 4049/1889., 8988/1889.)

A zálogjoggal biztositott követelésből leendő kielégittetését a külön kielégitésre jogositott hitelező a követelésére nézve az adós részéről a tőzsdebirósági alávetés szabályszerüen megtörtént, a csődtömeg ellen is a tőzsdebiróság előtt érvényesitheti s e részben az a kifogás sem vehető figyelembe, hogy a zálogjog érvényesitése iránt megtámadási per indittatott. (B. T. 3796/1901. és 3874/1901.)

95. §. Azon ügyekben, melyek a polgári biróság által már érdemleg elintéztettek, vagy előtte még folyamatban vannak, az előző szakaszban emlitett biróságok nem járhatnak el.

Ezen külön biróságok hatásköre alá tartozó ügyekben a felek magukat ügyvéd vagy megbizott által képviseltethetik; a biróság azonban, amennyiben a képviselővel megtartott tárgyalás után az ügy eldöntése végett szükségesnek látja, a feleket személyes megjelenésre idézheti és a tényállás tisztába hozatala végett hozzájuk kérdéseket intézhet.

A birói illetőség vagy érdekeltség elleni kifogás az emlitett külön biróságok előtt az első tárgyalásnak, s ha az hivatalból halasztatik el, a kitüzött ujabb tárgyalás kezdetén teendő meg, mire a felek a biróság által figyelmeztetendők.

Ha a biróság e kifogásnak helyt adott: felperes a végzés kihirdetésétől vagy kézbesitésétől számitott 3 nap alatt felfolyamodással élhet.

Határozatok abban a kérdésben, hogy a tőzsdebiróság itélkezését mikor zárja ki a polgári biróság előtti előző eljárás.

A rendes biróság előtt *inditott pernek a felek közös egyetértésével beszüntetése, a pernek* a tőzsdebiróság előtt való megindítását nem akadályozza. (B. T. 6275/1884.)

Hogy a 95. §-ban emlitett ügyek alatt *csak teljesen azonos tárgyu ügyek értendők,* az a dolog természetéből folyik, *mert csak ilyeneknél lehet itélt dologról vagy perfüggésről szó.* Ennélfogva a tőzsdebiróság nem szállithatja le illetékességét a 95. §. alapján, azon okból, mert alperes a kereset alapját *képező kötelező nyilatkozat hatálytalanitása végett a rendes biróságnál előzőleg* pert inditott. (B. T. 6416/1887. — *Azonos határozatok:* B. T. 5339/1888., 7190/1888. és 8893. 1888.)

Maguk alperesek beismerik, hogy a felperes által ellenük inditott *váltóperek* a kereseti ügyletekre kapott *foglalók megtérítésére* irányultak: a jelen keresettel érvényesitett követelés pedig az ügyletekből keletkezett árkülönbözetre vonatkozik, következésképp alperesek azon kifogása, hogy ezen ügy már a polgári biróság előtt is folyamatban van, helyt nem foglalhat. (B. T. 951/1884.)

Ha a szállitási szerződésben kikötött foglaló váltóval fedeztetett s az eladó e váltót a *rendes biróság előtt már beperesitette, a foglaló iránt vevő a tőzsdebiróság előtt* nem perelheti. (B. T. 1061/1881.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-a szerint szükséges, hogy a külön biróság által érdemileg

már elintézett vagy azelőtt még folyamatban lévő pernek tárgya egy és ugyanazon legyen, már pedig a jelen per tárgyát a felperesi követelés érvényesitése képezi, holott a polgári biróság előtt folyamatba tett eljárás a felperesi követelés zálogjogi előjegyzésére, tehát a követelés biztositására vonatkozott. (B. T. 2855/1889. és 986/1890.)

Nem vehető figyelembe alperesnek az a további kifogása sem, hogy alperes felperes ellen a fenforgó ügyletek tekintetében jelen kereset beadása előtt a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék előtt felhivási keresetet inditván, jelen kereset, tekintettel a perrendtartás 12. és 13. §-aira, nem volt megindítható az eljáró biróság előtt, mert a 2 °/. a. szerint kérkedés miatt inditott felhivási per által felperes nem volt elzárva attól, hogy a kérdéses ügyletekből származtatott s a felhivási per tárgyával azonosnak nem tekinthető követelését az eljáró tőzsdebiróság előtt érvényesithesse. (B. T. 4165/1892.)

Nem érdemel figyelmet alperesnek az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-ából levont érvelése, mert a felek egyező beismerése szerint felperes a jelen perbeli követelését az alperes csődtömege ellen bejelentette ugyan, azonban a követelés kifogásoltatván, *felperes a pert a csődbiróság előtt meg nem inditotta;* minthogy pedig valamely követelésnek bejelentése annak kereset utján érvényesitésével egy tekintet alá nem esik, a hitelezőt pedig arra, hogy a felszámolásnál kifogásolt követelést a csődtömeg ellen irányuló perrel érvényesitse, kötelezni nem lehet, — és tekintve, hogy ezek szerint az 1881 : LIX. t.-cz. 95-ának esete a jelen ügyben fenn nem forog, helyesen járt el a tőzsdebiróság, midőn a fenforgó peres kérdés érdemének elbirálásába bocsátkozott. (B. T. 5125/1887.)

Felperesnek saját előadásából is az tünik ki, hogy azon ténykörülményeket és bizonyitékokat, melyekre a jelen kártéritési keresetét alapitja, a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél ellene már előzőleg folyamatba tett *váltóperben is érvényesitette,* s igy mindkét perben *ugyanazon jogkérdések felett kellene* határozni, ez pedig az 1881. évi LIX. t.-czikk 95. §-a által ki van zárva, miért is felperes felfolyamodásának nem lehetett helyt adni. (B. T. 2854/1885.)

Ha a fedezeti váltó alapján inditott kereset abból az okból utasittatott el, hogy a követelés biróilag nem érvényesithető differentiális ügyletből ered, a hitelező a tőzsdebiróság előtt az alapügyletre vonatkozó kikötés alapján sem léphet fel többé keresettel. (C. 1371/1904. D. 97., 223.)

Ha a fedezeti váltó alapján inditott perbeli itélet, hogy az alperes szenvedő váltóképességgel nem birt (24 éven aluli férjes nő), perujitás folytán hatályon kivül helyeztetett; felperes a követelés alapjául szolgáló kötéslevélben foglalt kikötés alapján a tőzsdebiróság előtt felléphet. (B. T. 3417/1903.)

A közjegyzői törvény 112. §-a és az 1881. évi LIX. t.-czikk 95. §-a első bekezdésében lefektetett elveknél fogva a tőzsdebiróság hatásköre nem terjed ki a rendes biróságok által a közjegyzői törvény 111. §-a alapján elrendelt kielégitési végrehajtásnak hatályon kivül helyezésére. (C. 155/1900.)

Az illetőségi kifogás előterjesztésének ideje.

Alperes nem késett el illetékességi kifogásával, ha az előbbi tárgyalások hivatalból lettek elhalasztva. (C. 514/1893.)

A felfolyamodásnak hely nem adandó, mert alperes illetékességi kifogását a *választott biróság megválasztása és alakulása* napján megtartott *első tárgyaláson,* s ennélfogva kellő *időben érvényesitette.* (B. T. 3799/1887.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §. harmadik bekezdésének azon rendelkezéséből, mely szerint az illetőség elleni kifogás az ott érintett külön biróság előtt hivatalból történt elhalasztás esetét kivéve, az első tárgyalásnál teendő meg s hogy erre a felek a biróság által figyelmeztetendők, okszerüen következik, hogy eme kifogás megtételének ideje csak akkor ál be, midőn a különbiróság már tényleg megalakult, mert a tárgyalás, melynek keretében a kifogás megteendő, csak ekkor veheti kezdetét. (C. 1231/1891.)

Az illetőségi eljárás során meg nem oldható kifogások.

A perrend-novella 95. §-a első bekezdésére való hivatkozás, illetékességi kifogást nem képezvén, alperesnek ide vonatkozó előadása az illetékességi tárgyalás során nem méltatható. (B. T. 593/1892.)

Az a kérdés, hogy az *A)* alatti *szerződés érvényesen létrejött-e,* mint az ügy érdemére tartozó kérdés, a birói hatáskör elbirálásánál eldöntés tárgyát nem képezheti. (B. T. 8265. 1888.)

A birói hatáskör a keresetben felvett alapon lévén elbirálandó, annak *megvitatása és elbirálása, hogy a kereseti kérelem alapjául felhozott tények valók-e, a per érdeméhez tartozik.* (B. T. 968/1891.)

Az, hogy a kereset alapját *képező kötlevél érvényét időközben elvesztette-e,* vagy még most is érvényben fennáll, s hogy az abban körülirt ügylet létesitendő-e vagy nem, a kötlevélből kifolyó peres kérdést képez, s ugyanazért alperes arra fektetett illetékességi kifogásának, hogy a kötlevélben az abból eredő peres kérdésekre nézve kikötött birói illetőség a kötlevél érvényben létének kimondására irányuló keresetre ki nem terjed, helyt adni nem lehet. (B. T. 2998/1885.)

Ha az irásbeli szerződésben, melyre felperes keresetét alapitja, az eljáró tőzsdebiróság illetékessége ki van kötve, a biról illetőség feltétlenül megállapitandó, mert *a szerződés megszünte, illetve azon kérdés elbirálása, hogy ezen szerződés a keresetben tárgyalt jogoknak és kötelezettségeknek képezheti-e elfogadható jogalapját vagy sem?* mint a per érdemét illető, az illetékességi kérdés elintézésénél el nem birálható. (B. T. 615/1890. D. 54., 354.)

Az a kérdés, hogy a kereseti követelés tekintetében peres felek közt *jött-e ujitás létre,* és hogy eszerint az érintett szerződések, melyekre felperes kereseti követelését alapitja, a kereset szerint származtatott jogoknak és kötelezettségeknek képezheti-e elfogadható jogalapját vagy sem, a per érdeméhez tartozván, az illetékesség kérdésénél el nem dönthető. (B. T. 6005/1891. és 1675. 1891.)

Alperes azon az alapon, hogy a tőzsdebiróság illetékességének kikötését tartalmazó *kötlevél hatálya a felek közt később állitólag létrejött egyezség folytán megszünt,* nem emelhet illetékességi kifogást. (B. T. 4472/1892.)

Az a kifogás, hogy a szerződés storno vagy ujitás folytán hatályát vesztette, mint a kereseti jog ellen irányuló kifogás, nem tartozik az illetékesség körüli tárgyalás keretébe, s igy még ha maga a tény nem is vitás, e helyütt figyelembe nem vehető. (B. T. 143. 1897.)

A kereset melletti kötlevelekben alperes magát ezen biróság illetékességének kifejezetten alávetvén, tekintettel azon körülményre, hogy felperes a *H)—K)* alatti közokmányokkal beigazolta, miszerint az alperessel szerződött W. és F. czégnek egyetemes jogutódja, tekintettel továbbá arra, hogy a kötlevelek hatóságának kérdése a per érdemébe tartozik, az illetékesség kérdésénél tehát figyelembe nem jöhet. (B. T. 2855/1889.)

Azon kérdés, hogy *helye van-e az engedményezésnek,* az ügy érdemére tartozván, a biról hatáskör kérdésének elbirálásával megoldást nem nyerhet. (B. T. 7192/1886.)

Az a kérdés, vajjon a kereset alapját képező kötlevél átruházható-e vagy sem, az ügy érdemére tartozik s az illetékesség kérdésében eldöntés tárgyát nem képezheti. (T. B. 263/1885.)

Az a kérdés, hogy a kereset alapját képező ügylet csupán *tőzsdei árkülönbözetek* kiegyenlitésére irányuló fogadásszerü játéknak tekinthető-e vagy sem, az illetékesség megállapitásánál figyelembe nem vehető. (B. T. 8893/1888.)

Az a kérdés, hogy a kereset tárgyát *képező követelés valóságos vagy szinlelt bizományi eladási ügyletből származik-e,* az illetékesség megállapitására befolyással nem bir. (B. T. 7226/1888.)

Az itélt dolog kifogása a per érdemére tartozik, s az illetékesség kérdésében nem érvényesithető. (B. T. 6/1883.)

A perujitás kifogása a per érdemére tartozik, következőleg az a biról illetékesség kérdésében nem érvényesithető. (B. T. 728/1890.)

Az alávetési okiratot kiállitó jogosultságának kérdése az illetőségi kifogás során oldandó meg.

Azon kérdés megvitatása, hogy a tőzsdebiróság illetékességének kikötését magában foglaló okiratot alperes helyett kiállitó személy *a választott biróság kikötésére jogosultsággal bir-e,* kétségtelenül az illetékességi kifogás *érdeméhez tartozik.* (B. T. 3910/1886. és 1237/1902.)

Az illetékesség kérdését érintő egyéb körülmények.

A törvény intézkedése által nincs kizárva az, hogy felperes a tárgyalás folyamán, a törvénynek a keresetben megjelölt rendelkezésétől eltérő más rendelkezésre alapithassa az eljáró biróság illetékességét. (C. 1715/1895.)

Ha a perelt »saldo« olyan tételektől alakult, melyek egynémelyike részére a börzebiróság kikötve nem volt, a kereset csakis azon összeg erejéig tekinthető illetékesen benyujtottnak, mely megfelel azon tételeknek, melyekre nézve a választott biróság kikötése megtörtént. (B. T. 816/1902.)

Ha a kötlevelet alá nem irt fél a tőzsdebiróság előtt keresetet indit azon fél ellen, aki magát a kötlevélen a tőzsdebiróság illetékességének kifejezetten alávetette, a később ugyanezen ügyletből kifolyólag ellene a másik fél által inditott kereset alkalmával nem emelhet kifogást azon az alapon, hogy ő magát a tőzsdebiróság illetékességének a kötlevélben alá nem vetette, mert a keresetnek általa a tőzsdebiróságnál történt beadása folytán az illetékesség elismerése vélelmeztetik s ránézve minden, ellene ezen ügyletből inditandó keresetre nézve a tőzsde választott birósága válik illetékessé. (T. B. 4807/1894.)

Az a körülmény, hogy a közkereseti társaság irányában a börzebiróság előtt már jogérvényes határozat hozatott, illetve biról egyezség létesitettetett, nem zárja azt ki, hogy amennyiben utóbb a tagok ellenében indittatik per, ezek ne emelhessenek illetőségi kifogást azon az alapon, hogy az alávetés nem volt czégjegyzékszerü. (D. T. 1366/1905.)

Az *A)* alatti kötlevélben az eljárt elsőbiróság előtti eljárásra vonatkozó kikötést tartalmazó résznek utólag közbeszurt volta szembeötlő lévén, az *A)* alatti kötlevél erre

vonatkozó részében annál is inkább aggály alá esik, mivel a felperes által aláirt és alperesnek átadott 2·/. alatti kötlevél hasonló kikötést nem tartalmaz, és igy azt, hogy az eljárt elsőbiróság illetékességére vonatkozó kikötés az *A)* alattiba alperes beleegyezésével, vagy az *A)* alattinak alperes által lett aláirása előtt vétetett fel, alperes tagadásával szemben felperes tartozott volna bizonyitani, de nem bizonyitotta, és mert ily körülmények között az eljárt elsőbiróság által felhozott helyes indokból az *A)* alatti kötlevél arra, hogy alperes magát az eljárt elsőbiróságnak a törvény által előirt módon irásban kifejezetten alávetette, bizonyitékot nem képez, az a körülmény pedig, hogy felperes ugyancsak az *A)* alatti alapján alperes ellen az eljárt elsőbiróság előtt előzőleg már pert inditott, mely perben alperes marasztaltatott, az alperes által jelen perben kellő időben kifogásolt biról illetékesség megállapitására annál kevésbbé szolgálhat indokul, mivel a kir. itélőtáblának amaz előbbi perre vonatkozó 6055/1891. v. sz. előirata szerint alperes abban is, habár elkésve, az eljárt elsőbiróság illetékessége ellen kifogást emelt. (B. T. 631/1892.)

A tényállás megállapitása s ennél az eskü alkalmazásának kérdése.

A tőzsdebiróságra, mint nem a perrendtartás IX. czime III. fejezetében emlitett választott biróságok közé tartozó, hanem az 1881 : LIX. t.-cz. 94. és következő §-aiban szabályozott külön biróságra a perrendtartás 505. §-ának rendelkezése ki nem terjed. (B. T. 435/1897.)

A tőzsdebiróság illetékességét megállapitó ténykörülmények alperes tagadása ellenében bizonyitandók ugyan, *a tőzsdebiróság azonban a tőzsderendtartás értelmében a perrendtartás által megszabott minden formaságok alul fel van mentve, és a birák csak arra köteleztvék, hogy legjobb tudomásuk és lelkiismeretük szerint itéljenek,* miből következik, hogy a tények elbirálása, jelesül a bizonyitékok alkalmazása és mérlegelése a biróság szabad belátására van bizva, minélfogva, és, mivel a peres felek esküje az igazság kiderítésének egyik módjául a perjogban is el van ismerve, a tőzsdebiróság fel volt jogositva ezen bizonyitási módot is alkalmazni, az esküt belátása szerint bármelyik félnek odaitélni és az odaitélt és letett eskü alapján, az illetékességet megállapitó ténykörülményeket bizonyitottaknak elfogadni. (C. 977/1888. és 263/1882.)

A felfolyamodásnak helyt nem ad, mert a tőzsdebiróság a tények *megállapitására szolgáló bizonyitékok mérlegelésénél és alkalmazásánál nincs kötve a polgári törvénykezési rend szabályaihoz, és ennélfogva az illetékességére nézve mérvadó tényállásnak bizonyitottsága végett szabad belátása szerint a felek részére főeskü itélhet,* és ennek le vagy le nem tételétől függőleg a vonatkozó döntő tényeket bizonyitottakul vagy nem bizonyitottakul elfogadhatja; mert *ennélfogva a másodfoku biróság felülvizsgálatának tárgyát csak az képezheti, hogy a tőzsdebiróság az általa,* a főeskü le nem tételével *bizonyitottnak tekintett tényállás alapján, törvény szerint illetékes-e;* mert végre az elsőfoku biróság végzésében felhozott helyes indokok figyelembevételével az alperes részére megitélt főeskü le nem tétele esetében az a vitás tény, hogy alperes a nevében fia által kötött és a keresethez *A), B), C)* alatt csatolt kötlevelek szerint létrejött ügyleteket a kötlevelek teljes tartalma értelmében csakugyan kizárólag a maga részére kötöttekül fogadta el, az esküszövegben érintett tényekből vont okszerü következtetés utján az elsőfoku biróság által bizonyitottnak tekintetvén: kétségtelen, hogy az eljárt elsőbiróság illetékességét a főeskü le nem tétele esetére az 1881 : LIX. t.-cz. 94. szakaszának *b)* pontja alapján helyesen állapitotta meg, minthogy ez esetben alperesre kötelező joghatálylyal az *A), B), C)* alatti kötlevelekben az eljárt kivételes biróság illetékességét kifejezetten kikötő okirat létezik, melynek tárgyát, amint ezt különben alperes maga sem vonja kétségbe, a felek, mint kereskedők közt létesült kereskedelmi ügylet képezi. (B. T. 2803/1889.)

A tőzsdebiróság fel van jogositva a félnek odaitélt és letett eskü alapján az illetékességet megállapitó ténykörülményeket bizonyitottaknak elfogadni. (C. 977/1888., 8125/1899., 3695/1891.)

A tőzsdebiróság nemcsak arra van feljogositva, hogy alperes czégtagnak eskü alatti kihallgatását elrendelje és őt evégből személyes megjelenésre maga elé idézze, hanem arra is, hogy a meg nem jelenésnek a felperesi tényállás valóságára vagy valótlanságára való befolyását szabadon mérlegelje. (B. T. 1466/1905. D. 97., 312.)

Nem képezheti fölülvizsgálat tárgyát az, vajjon az illetékességet megállapitható tényállás kellően be van-e bizonyitva, hanem csak az, vajjon a tőzsdebiróság az általa bizonyitottnak tekintett tényállás alapján törvény szerint illetékes-e. (C. 480/1883. B. T. 437/1897.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. hatálybalépte óta állandóan követelt biról gyakorlattal meg lévén állapitva, hogy az idézett törvény 94. §-ában emlitett külön biróságok eljárásaikban általában, különösen pedig az illetőségüket megállapitó tények bizonyitása tekintetében is jogositvák az eskü által bizonyitást belátásuk szerint alkalmazni, ebből

a törvény rendelkezésének hiányában okszerűen következik, hogy a felebbviteli bíróságok is kell hogy jogositva legyenek azon esetekben, melyben az idézett t.-cz., 95. és 96. §-ai értelmében biráskodni hivatvák, a bizonyitásnak ezen módját alkalmazni, anélkül, hogy e tekintetben a perjogban a rendes biróságok előtti eljárásra vonatkozólag megállapitott szabályokhoz kötve volnának. (C. 290/1894.)

Habár a tőzsdebiróság szabadon mérlegelheti a bizonyitékokat, tekintve mindazonáltal, hogy a jelen esetben, midőn az aláirás valódiságára nézve bizonyiték egyáltalán nem lett szolgáltatva, a tábla nem a bizonyitékok mérlegeléséről, hanem a bizonyitási mód alkalmazásáról határozott, midőn arról, hogy az *A)* alatti kötlevélben levő névaláirás alperestől ered, minden kétséget kizáró módon meggyőződést nem szerzett, a tőzsdebiróságnak a birói hatáskör kérdésében hozott végzését megváltoztatva, az aláirás valódiságának bizonyitása végett egyéb bizonyiték hiányában a felperes által kinált és alperes által elfogadott tagadó esküt találta alkalmazandónak. (C. 2158. 1899.)

Noha a tőzsdebiróság szabadon mérlegelheti a bizonyitékokat, mégis olyan esetben, midőn a kötlevél aláirásának valódiságára nézve bizonyiték egyáltalán nem lett szolgáltatva, a felsőbiróság megitélhet esküt az aláirás valódiságára, mert itt a megtagadott névaláirás csak bizonyitás tárgyát képezte és a felsőbiróság nem a bizonyiték mérlegeléséről, hanem a bizonyitási mód alkalmazásáról határozott. (C. 709/1896.)

Felfolyamodás az illetékességi kifogás tárgyában hozott határozat ellen.

Az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-ának végpontja szerint a 94. §-ban emlitett különbiróságoknak *a birói illetékesség kérdésében hozott végzései ellen csak felperes élhet külön felfolyamodással*, mig alperes, ha az e tárgyban hozott végzés által sértve érzi magát, a 96. §. értelmében csak az itélet meghozatala után ez elleni felfolyamodásban kereshet orvoslást. (B. T. 3541/1893.)

Ha a tőzsdebiróság illetékességét alperes kifogása nélkül szállitja le, alperes ezt a végzést jogorvoslattal meg nem támadhatja. (B. T. 3675/1895. 2700/1885. és 1862/1902.)

Felperes pedig nem élhet felfolyamodással az illetékességet megállapitó végzés ellen. (B. T. 9222/1890.)

A budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának a birói illetőség kérdésében hozott végzése ellen az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-a értelmében csak akkor van külön felfolyamodásnak helye, ha a biróság illetőség elleni kifogásnak helyt adott és ez esetben csak felperes élhet felfolyamodással, ellenben alperes ugyanazon t.-cz. 96. §-a szerint csak itéletek ellen bir felfolyamodási joggal. (B. T. 2700/1885., 3136/1885. és 9222/1890.)

A tőzsdebiróság illetékességének kérdésében hozott végzés ellen az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §. értelmében külön felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha a kifogásnak hely adatott, mig abban az esetben, ha a birói illetékesség feltétlenül megállapittatott és a per érdemi itélettel eldöntetett, alperes az idézett törvény 96. §. szerint csak az itélet ellen beadható felfolyamodás utján kereshet jogorvoslást. Az itélet hozatala előtt benyujtott felfolyamodása az alperesnek tehát hivatalból visszautasitandó. (B. T. 151/1895.)

Annak előrebocsátása mellett, miszerint az 1870. évi II. t.-cz. által visszaállitott *különbiróságok határozatai ellen kizárólag csakis az 1881 : LIX. t.-cz. 95. és 96. §-aiban megállapitott felfolyamodási jogorvoslat vehető igénybe* és hogy ennélfogva ezen törvényben a rendes biróságok határozataira megállapitott általános felebbviteli rendszer a nevezett különbiróságok határozataira nézve alkalmazást épen nem nyerhet: Tekintve, hogy a 96. §-ban, jelesül annak utolsó előtti bekezdésében, az az általános elv van letéve, hogy az ott elősorolt esetekben, ezek közt elsősorban a birói illetékesség kérdésében is, a *másodbirói végzés ellen csak akkor van helye további felfolyamodásnak, ha az az elsőbiró nézetétől eltérőleg határozott*, mig minden egyéb esetben a további felfolyamodás kizártnak tekintendő: ebből okszerűen következik, miszerint ugyanazon törvény 95. §-a esetében *is a másodbiróság határozata csak akkor tekintendő végérvényesnek, ha az a különbiróság illetékességét az elsőbirósággal egyezőleg megállapithatónak nem találta, vagyis ha az illetékességi kérdésben a két alsóbiróság egyezőleg határozott*; ellenkező esetben, vagyis az alsóbiróságok határozatainak e kérdésben eltérése esetében, a másodbiró határozata ellen a további felfolyamodás kizárva épugy nem lehet, mint nincs kizárva, sőt kifejezetten meg van engedve a 96. §. által akkor, ha az elsőbiró magát illetékesnek tartván, a perben itéletet hoz, a másodbiró pedig az elsőbirót illetéktelennek tartván, itéletét megsemmisiti. Az előadottak alapján a másodbirósági határozat e helyütt felülvizsgálat alá vétetvén, ugyanaz megváltoztatandó s az illetékességi kérdésre nézve az elsőfoku biró végzése volt helybenhagyandó a 94. §. *d)* pontjára alapitott indokánál fogva, mert *vasut kiépitésének elvállalása*, amint ezt az elsőfoku biróság helyesen kifejté, *kereskedelmi ügyletet egyik szerződő félre nézve sem képezvén*, minthogy alperes nem kereskedő, az ezen ügyletből felmerülendő peres kérdések eldöntésére a tőzsde választott biró-sága hatályosan szerződésileg sem volt kiköt-

hető. Az a körülmény pedig egymagában, hogy *alperes a jelenlegi felperesnek jogelődeit ugyanezen szerződés alapján az eljáró tőzsdebiróság előtt előzőleg már beperelte s azok el is marasztaltattak, a jelenlegi alperes által kellő időben kifogásolt birói illetőség megállapitására nem, hanem csak arra szolgál indokul, hogy a felperes által jóhiszemüleg folyamatba tett jelen eljárás folytán felmerült költségek kölcsönösen megszüntettessenek ;* miért is felperes pervesztesége daczára azok viselése alól felmentendő volt. (C., 131/1889. Ü. L. 89., 11.)

Amennyiben az eljáró börzebiróság illetőségének megállapitása kérdésében eskütől feltételezett végzést hozott, ez ellen a végzés ellen mindkét fél nyomban élhet felfolyamodással. (B. T. 2362/1895. 78/904.)

(Ezen határozatok szakitást képeznek a B. T. 9222/1890. és 3033/1895. számu határozataiban megnyilatkozó azzal a gyakorlattal, mely szerint az eskütől függő illetékességi végzés ellen a jogorvoslat az itélethozatal előtt kizáratott.)

96. §. Az előző szakaszban megnevezett biróságok itéletei ellen felfolyamodásnak van helye a következő alaki sérelmek miatt :

a) ha a biróság olyan ügyben itélt, amelyre nézve a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs, nemkülönben ha az illetékességi kifogás elvetésével, vagy az alperes meg nem jelenése esetében makacsságból, a 94. §. szerint illetősége alá nem tartozó ügyben hozott itéletet ;

b) ha meg nem jelenése folytán lett ügyvesztessé azon fél, ki épen nem vagy nem szabályszerüen idéztetett meg ;

c) ha valamelyik fél törvényes képviselőjének mellőzésével inditott pert, vagy idéztetett perbe, s a hiba utólag helyre nem hozatott ;

d) ha valamelyik fél nevében egy harmadik meghatalmazás nélkül járt el s a hiány nem pótoltatott ;

e) ha az eljárás során emelt érdekeltségi kifogás daczára a birói cselekvénybe, melynek az ügy eldöntésére lényeges befolyása van, vagy pedig az itélet hozatalába érdekelt biró folyt be ;

f) ha a biróság az itélet hozatalánál nem volt szabályszerüen alakitva ;

g) ha az itélet a kérelmen tul terjeszkedik.

Ha felfolyamodás adatik be, a feltétlenül marasztaló itélet alapján biztositási végrehajtásnak van helye.

A kir. tábla végzése ellen további felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha az itélet megsemmisittetett.

A felfolyamodások az itélet kihirdetésétől vagy kézbesitésétől számitott 3 nap alatt adandók be és soron kivül intézendők el.

Általában.

A budapest áru- és értéktőzsde választott birósága által hozott *itélet ellen felfolyamodásnak* csak az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *a)—g)* pontja *esetében van helye.* (B. T. 4932/1882.)

Az elsőbiróság a *felebbviteli beadványokat csak akkor utasithatja vissza hivatalból,* ha azok a törvényes határidő eltelte után adattak be, vagy ha a törvény által ki vannak zárva. (B. T. 1203/1892.)

Jogorvoslattal csak a perben felperes vagy alperesi minőségben érdekelt fél élhet, oly félnek felfolyamodása, aki a perbe idézve nem volt, hivatalból visszautasitandó. (B. T. 5644/1889.)

A tőzsdebiróság azon végzése ellen, melylyel a felfolyamodás mint törvény által kizárt visszautasittatott, felfolyamodásnak helye nincs. (B. T. 1340/1904.)

Nincs helye felfolyamodásnak a tőzsdebiróságnak az eljárás felfüggesztését kimondó határozata ellen. (B. T. 1619/1902.)

A budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának *a birói illetőségkérdésben hozott végzése ellen az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-a* értelmében csak akkor van *külön felfolyamodásnak helye, ha a biróság az illetőség elleni kifogásnak helyt adott, s ez esetben csak felperes élhet felfolyamodással.* Alperes ugyanazon t. cz. 96. §-a szerint csak itéletek ellen bir felfolyamodási joggal, már pedig jelen esetben a beperesitett követelésnek azon része iránt, melyre a felfolyamodás vonatkozik, itélet nem is hozatott, a követelésnek azon része tekintetében pedig, mely itélet által lett eldöntve, alperes felfolyamodással nem élt, s határozottan kijelentette, hogy a hozott itéletet érintetlenül kéri hagyatni. Ezeknél fogva a hozott itéletben megnyugvó alperes által csakis az illetékesség tárgyában hozott végzés ellen közbetett felfolyamodást, mint a törvény által meg nem engedett jogorvoslatot, hivatalból vissza kellett utasitani. (B. T. 2700/1885.)

A tőzsdebiróság azon végzése, melylyel alperes által az eskü letételének elhalasztása iránt előterjesztett kérelem megtagadtatott, külön felfolyamodás tárgyát képezheti, miután az 1881 : LIX. t.-cz. nem tartalmaz oly intézkedést, mely a kir. itélő táblát feljogositaná arra, hogy a választott biróságnak a per folyama alatt hozott végzéseit az itélettől elkülönitetten vizsgálat alá vegye. Ennélfogva a felfolyamodást, mint a törvény által meg nem engedett jogorvoslatot, hivatalból *vissza kellett utasitani.* (B. T. 2700/1885.)

A tőzsdebiróságnak az eskületétel körüli költségeket megállapitó végzése nem tartozik azon határozatok közé, melyek ellen az 1881. évi LIX. t.-cz. 95. és 96. §-ai értelmében felfolyamodásnak helye van. (B. T. 1309. 1900.)

Felperes keresetét tárgyalás előtt visszavonván, *alperesi ügyvéd dijai megállapitását* kérelmezi; a tőzsdebiróság elutasitó végzése ellen alperesi ügyvéd felfolyamodással élvén, a másodbiróság a tőzsdebiróságot arra utasitja, hogy a kérelem érdeme fölött határozzon; az e végzés ellen beadott felfolyamodást a kir. Curia hivatalból visszautasitja; mert a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága előtt folytatott ügyekben a másodbiróságnak határozata ellen csak az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-ának utolsó pontja és 96. §-ának utolsóelőtti pontja eseteiben van helye további felfolyamodásnak, mely eseteknek azonban jelenleg egyike sem forog fenn. Oly esetben, midőn *a jogorvoslat törvény által ki van zárva, az azzal mégis élő képviselő költségeivel saját felét sem lehetvén terhelni,* a felfolyamodás költsége meg nem állapittatott. (1210/1889. C. 1126/1888.)

A tőzsdebiróságnak az illetőségét leszállitó végzése ellen azon az alapon, mert a biróság a felperest az alperes javára az illetékességi tárgyalás költségében el nem marasztalja és alperes ügyvédjének ebbeli munkadiját és költségét, a megbizója irányában sem állapitotta meg, felfolyamodásnak helye nincsen. (B. T. 1045/1900.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának utolsóelőtti pontja szerint az áru- és értéktőzsde választott birósága előtt tárgyalt ügyekben a kir. tábla végzése ellen további felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha az elsőbirósági itélet megsemmisittetett. (C. 1630. 1887.)

Visszautasittatott a felfolyamodás azon okból, mert a kir. itélő tábla az elsőbiróság itéletét ép alperes felfolyamodása folytán semmisitvén meg, s ez ellen felperes felfolyamodással nem is élvén, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának utolsóelőtti kikezdéséhez képest, alperes az általa panaszolt, de a kir. tábla által figyelembe nem vehetőknek már kimondott alaki sérelmek alapján további felfolyamodással élni jogositva nincs. (C. 242/1886.)

Azon panasz, hogy a tőzsdebiróság az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-ában előirt figyelmeztetést az *illetékességi kifogás megtétele tekintetében állitólag mellőzte, az itélet megsemmisitésére* a 96. §-a értelmében, minthogy annak egyik pontja alá sem vonható, *való-ság esetében sem szolgálhatna alapul.* (B. T. 860/1886.)

A felfolyamodásban felhozott azon panasz, hogy a tőzsdebiróság által elbirált ügy a *bünfetőjárásbiróság előtt folyamatban van, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egy pontja alá sem lévén vonható,* a felfolyamodásnak helyt adni nem lehet. (B. T. 1349/1884.)

A felfolyamodásban felhozott uj s igy már az 1881 : LIX. t.-cz. 29. §-nál fogva is figyelembe nem vehető azon *ténykörülmény,* hogy állitólag felperes a kereseti összeg egy része iránt már egy izben perelt, mint az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §-a egyik pontja alá sem vonható, nem vehető tekintetbe. (B. T. 3692. 1883.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a értelmében a kir. itélő tábla annak elbirálására, ha vajjon a tőzsdebiróság birói illetékessége felperes keresete folytán korábban keletkezett, tőzsdebirósági jogerejü itélet daczára megállapitható volt-e, hivatva törvény szerint nincsen. (B. T. 1751/1883.)

A tőzsdebiróság itéletei azon alapon, hogy *itélt dolog felett határoztak,* a 95. §-ban felhozott eset kivételével meg nem támadhatók. (B. T. 3164/1882.)

Azon panasz, hogy alperesnek némely kijelentései sem a jegyzőkönyvben, sem az itéletben felemlitve nincsenek, mint az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható, a kir. itélő tábla figyelembe nem vehette. (B. T. 6600/1885.)

A tőzsdebiróságnak a per folyamában hozott végzése, melylyel az *érdemleges tárgyalást alperes felfolyamodásának felsőbirósági elintézéséig felfüggesztette,* azon határozatok közé, melyek ellen az 1881 : LIX. t.-cz. 95. és 96. §-ai szerint felfolyamodásnak van helye, nem tartozik. (B. T. 2918/1883.)

Azon körülmény, hogy az eljárt biróság a kereseti követelést kétfelé választva, *magát egyik részére nézve illetékesnek, másik részére nézve pedig illetéktelennek nyilvánitotta,* az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a értelmében felfolyamodás *utján orvosolható alaki sérelmet nem képez.* (B. T. 2172/1886.)

Azon körülmény, hogy *felperes keresetét a tárgyalás folyamán visszavonja, s nyomban uj keresetet támaszt,* melyre nézve alperes védekezését ugyanc tárgyalás folyamán előterjeszti, s a biróság az itélettel ezen uj keresetre fekteti, felfolyamodással orvosolható alaki sérelmek közé nem tartozik. (B. T. 3701/1882.)

A felfolyamodásban felhozott az az állitólagos sérelem, hogy az eljáró biróság a tárgyalási határnapot alperes kérelmére el nem halasztotta, illetőleg hogy igazolási kérelmét figyelmen kivül hagyta, az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §-ában felsorolt s felfolyamodás utján orvosolható sérelmek közé nem vonható. (B. T. 6979/1888.)

Az a körülmény, hogy a már meghozott itélet, a felek kérelméhez képest, két hét mulva a felek előtt ki nem hirdettetett, hanem felek képviselőivel irásban közöltetett, felfolyamodás alapjául az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a értelmében nem szolgálhat. (B. T. 7289/1890).

Az a panasz, hogy a követelés időelőtti, hogy a marasztalás készpénzbeli s hogy a bizonyitékok kellőképen nem alkalmaztattak, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható. (B. T. 2350/1888.)

A per érdeméhez tartozó azt a kérdést, vajjon az elsőbiróság helyesen tekintette-e alpereseket az adós örököseinek, és mint ilyeneket helyesen kötelezte-e felperes kielégittetésének tűrésére, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a értelmében felülvizsgálat tárgyává nem tehette. (B. T. 985/1886.)

Alperes az elsőbirósági itélet megsemmisitését kéri, mert az elsőbiróság azt az első izben hozott itéletét megsemmisitő másodbirósági végzés kihirdetése alapján, tehát jogköre emelkedése előtt hozta. Ez a panasz azonban az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható, de alappal sem bir, mert a tárgyalási jegyzőkönyvből kitünik, hogy felperes, ki a másodbiróságnak megsemmisitő végzése ellen az idézett törvényszakasz utolsóelőtti bekezdése értelmében egyedül volt jogositva felfolyamodással élni, a másodbirósági végzés kihirdetésekor kijelentette, hogy abban megnyugszik. (B. T. 2413/1886.)

Azon kérdés, vajjon felperes bir-e általában kereseti joggal és különösen bir-e azzal már most és követelése, mint szerencsejátékból eredő, érvényesithető-e vagy sem? a per érdeméhez tartozván, e helyütt, hol csak az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ában kijelölt alaki sérelmek fenn vagy fenn nem forgása vehető birálat alá, figyelembe nem vétethetik. (B. T. 617/1886.) P. T. 12., 25.)

Azon kérdés, hogy a tőzsdei választott biróság a *berlini usanceok alapján hozhat-e itéletet, a per érdemére tartozó kérdés lévén,* felülvizsgálat tárgyát az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. értelmében nem képezheti. (B. T. 3701/1882.)

A felfolyamodásban felhozott azon panaszt, hogy jelen esetben *ujitott perről van szó, mellőzni kellett,* mert az eljáró választott biróság azon indokból, mert felperes a korábbi perekben csak időelőttiség miatt lett elutasitva, itéletében azt mondotta ki, hogy jelen per ujitott pernek nem tekinthető, s a választott biróságnak ezen határozata, mint a per érdemére vonatkozó, az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a szerint felfolyamodással meg nem támadható. (B. T. 5645/1883.)

Azon kifogás, hogy *felperes jogutódi minőségét és kereseti jogát nem igazolta, a per érdemére tartozik,* felülvizsgálat tárgyát tehát nem képezheti. (B. T. 6275/1884.)

A felfolyamodásban felhozott azon panaszt, hogy *az eljáró biróság felszámolónak egyedül felperest rendelte ki* s alperest még a perköltség megfizetésére is kötelezte, mint az ügy érdemébe vágót, a kir. itélőtábla figyelembe nem vehette. (B. T. 6600/1885.)

A felfolyamodásban felhozott azon panasz, hogy a *C)* és *D)* alatti okiratokban emlitett értékpapireladások csak *szerencsejáték természetével birnak,* s az ily ügyletekből származó keresetek per utján nem érvényesithetők, mint a per érdemébe vágó, és igy az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható, figyelembe nem vehető. (B. T. 1864/1886.)

A bizonyitékok mérlegelése szorosan a per érdemére tartozik s az, hogy az elsőbiróság a javaslatba hozott főesküt itélte meg, az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §-a szerint felfolyamodás utján orvosolható alaki sérelmet nem képez. (B. T. 7138/1886. és 980/1887.)

Ami alperesnek a felfolyamodásában felhozott azt a panaszát illeti, hogy az elsőbiróság a kereseti követelés kifizetésének igazolása czéljából *alperes által alkalmaztatni kért főeskü által való bizonyitást mellőzte,* a kir. itélő tábla nincs hivatva annak vizsgálatára, hogy az elsőbiróságnak imént emlitett intézkedése helyes-e vagy nem, mert a felső biróság a választott biróság itéletét csak az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának *a)—g)* pontjai alatt kirekesztőleg felsorolt alaki sérelmek fenn- vagy fenn nem forgása szempontjából birálhatja el; ily esetet azonban a felfolyamodás meg nem jelöl. (B. T. 4739/1892.)

A felhozott bizonyitékok mellőzése nem sorolható azon alaki sérelmek közé, melyek miatt a tőzsdebiróság itélete ellen felfolyamodással lehet élni. (B. T. 1601/1887. D. 45., 347.)

Alperesnek felfolyamodásában felhozott az az egyedüli sérelme, hogy *a választott biróság a polgári törvénykezési rendtartás szabályaival ellenkező módon alkalmazta a főeskűvel bizonyitást, figyelmet azért nem érdemel,* mert a bizonyitékok mérlegelésének és alkalmazásának kérdése nem alaki, hanem ügyérdemi kérdést képezvén, eltekintve attól, hogy a tőzsdebiróság a perrendtartás szabványaihoz kötve nincsen, a bizonyitás körül alperes által felmerültnek állitott sérelem az itélet megsemmisitésére nézve egyedül irányadó 1881 : LIX. t.-czikk 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható. (B. T. 5000/1887.)

Az a panasz, hogy a választott biróság a felek által állitólag felhivott egy *tanut ki sem*

hallgatott, az itélet megsemmisitésére indokul annál kevésbé szolgálhat, minthogy eltekintve attól, hogy a tőzsdebiróság a bizonyitékok perrendszerü alkalmazásához kötve nincs, az a kérdés, hogy valamely megajánlott vagy felhivott bizonyiték alkalmazandó vagy mellőzendő volt-e, mint ügyérdemi kérdés, felülvizsgálat tárgyát nem képezheti. (B. T. 7317/1887.)

Azon panasz, *hogy az itélet a javaslatba hozott bizonyitási eljárás mellőzésével lett kimondva*, mint szorosan a per érdemét érintő és az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható, a most idézett törvényszakasz értelmében felfolyamodás utján nem orvosolható. (B. T. 6157/1886.)

A felfolyamodásban felhozott panaszok, ugymint: *a perköltség megitélése, a tanuk állitólag szabálytalan kihallgatása és a főeskükvel bizonyitás mellőzése* a per érdemébe vágnak, s mint ilyenek az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a értelmében felfolyamodás utján nem orvosolhatók. (B. T. 217/1885.)

Amiatt, *hogy a tőzsdebiróság állitólag nem vette figyelembe a védelmül felhozott kifogásokat s ezek bizonyitékát, felfolyamodásnak helye nincsen*. (B. T. 99/1889.)

A per birósága által elrendelt *szakértői szemlének állitólag szabálytalanul történt foganatositásából meritett panasz*, eltekintve attól, hogy az elsőbiróság a szakértői véleménynek mi alapon történt figyelembevételét kellőkép indokolta, nem volt figyelembe vehető, mert azon alaki szabálytalanságok között, melyek az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ában felsorolva vannak, és melyek egyikének fenforgása esetén a választott biróság itélete megsemmisitendő, a perbeli bizonyitékok alkalmazása vagy mérlegelése körül követett eljárás felsorolva nincs. (B. T. 465/1886.)

Az a panasz, hogy az *eljárt biróság itéletében a felhozott bizonyitékokat állitólag ok nélkül mellőzte s illetőleg nem helyesen mérlegelte*, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. egyik pontjára sem lévén alapitható, *az itélet megsemmisitésére okul egyáltalán nem szolgálhat*. (B. T. 4105/1889.)

Az a sérelem, hogy az eljáró biróság a bizonyitékok mérlegelésénél és alkalmazásánál nem helyesen járt volna el, alaki sérelmet nem képez és az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ában felsorolt esetek közé nem is vonható. (B. T. 697/1888.)

Az a panasz, hogy az itélet a javaslatba hozott bizonyitási eljárás mellőzésével lett kimondva, mint szorosan a per érdemét érintő és az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható, a most idézett törvényszakasz értelmében felfolyamodás utján nem orvosolható. (B. T. 6157/1886. és 7317/1887.)

A tőzsdebirósági itéletnek *a viszonkeresetre ki nem terjedése s valamely hivatkozott egyénnek ki nem hallgattatása* felfolyamodás alapjául nem szolgál. (B. T. 5221/1888. D. 49., 354.)

Az eljárt választott biróság itéletének indokaiból kitetszőleg alperes viszonkeresetét teljesen figyelmen kivül hagyta; felperesnek az a panasza tehát, hogy az elsőbiróság oly viszonkövetelés elbirálásába bocsátkozott, melyre nézve a tőzsdebiróság illetékességének kikötése nem bizonyittatott, tárgytalan. Ami pedig alperes követelésének, mint beszámitási kifogásnak figyelembe vételét illeti, a kir. itélő tábla nincs hivatva annak vizsgálatára, vajjon az elsőbiróságnak imént emlitett rendelkezése helyes-e vagy nem; mert a felsőbiróság a választott biróság itéletét csak az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §-ának *a)—g)* pontjai alatt felsorolt alaki sérelmek fenn- vagy fenn nem forgása szempontjából birálhatja el; ily esetet azonban felfolyamodó meg nem jelölt. (B. T. 5698/1890.)

Alperesnek az a panasza, hogy viszonkeresetével elutasittatott, a per érdemére tartozván, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ához képest felfolyamodás tárgyát nem képezheti. (B. T. 5993/1884. és 557/1892.)

Az, hogy a biróság alperes viszonkeresetét külön perutra utasitotta, mint az itélet megsemmisitésére alapul szolgálható szabálytalanság, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ában felemlitve nincs s az ezen tárgyazó panasz az id. §. egyik pontja alá sem vonható. (B. T. 5516/1888. és 671/1903.)

Az a panasz, hogy az elsőbiróság a tőzsdeszokványok figyelmen kivül hagyásával hozta az itéletet s hogy itélete végre nem hajtható, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. egyik pontja alá sem vonható. (B. T. 6893/1887.)

Az itélet végrehajthatlansága nem tartozik azon alaki sérelmek közé, melyek miatt az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a szerint felfolyamodásnak van helye. (B. T. 5645/1883.)

A felfolyamodó nem is állitja, hogy felperes a megtámadott itélet hozatalába mint birói tag befolyt volna, az pedig, hogy felperes a tőzsdei választott biróságnak tagja s a tárgyalásnál s az itélet kihirdetésénél jelen volt, az itélet megsemmisitésére alapul nem szolgálhat. (B. T. 1142. 1884.)

Az a) ponthoz.

Ha alperes a tőzsdebiróság ellen kifogást nem emelt, a tőzsdebiróság nincs jogositva a keresetet hivatalból visszautasitani, bárha az ügy a tőzsdebiróság hatáskörébe nem tartozik is, azonban nem sorozható azon ügyek közé, melyekre nézve a rendes birói illetékességtől eltérésnek helye nincs. (B. T. 1854. 1883.)

A tárgyalás alkalmával nem, s csupán *felfolyamodásban felhozott illetékességi* kifogás,

mint az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-a szerint elkésetten érvényesitett, nem jöhet figyelembe, ha a fenforgó ügy nem olyan természetü, melyre *nézve a perrendtartás 53. §-a vagy ügybiróságot megállapitó külön törvény szerint* a rendes biról illetékességtől nincs eltérésnek helye. (B. T. 4901/1883.)

Tekintve, hogy a fenforgó ügy (czementáruk szállitása kereskedő részéről épitész számára) nem *tartozik azok közé, melyekre nézve a biról illetőség tekintetében eltérésnek helye nincs* (a polgári törvény rendtartás 8. és 53. §-ai), tekintve, hogy alperes *tárgyalás során a tőzsdebiróság illetősége ellen kifogást nem tett*, ily esetben pedig a különben tán nem illetékes biró is illetékessé válik (polgári törvény rendtartás 51. §-a), tekintve, hogy ennek folytán jelen perben az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *a)* pontjának esete fenn nem forog, azon szakasz többi pontjaira pedig a folyamodás alapitva nincsen, a felfolyamodásnak hely nem adható. (B. T. 4395/1887.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *a)* pontjára alapitott panasz figyelembe vehető nem volt, mert alperes *a tárgyalási jegyzőkönyvből kitetszőleg* s felfolyamodásában tett beismerése szerint is, a biróság illetékessége ellen kifogást nem tévén, ezzel az itélet elleni felfolyamodásban elkésett. (B. T. 5096. 1886.)

Az a körülmény, hogy a peres felek között vitássá vált kérdések *bűnvizsgálat tárgyává is tétettek*, nem gátolhatta a bizonyitékok és adatok szabad mérlegelésére jogositott tőzsdebiróságot abban, hogy amennyiben a jelen pert a bűnvizsgálat eredményére tekintet nélkül elbirálhatónak tartotta, azt itélettel eldöntse; a fenforgó kérdés pedig nem tartozván azok közé, melyek csak büntető eljárás utján nyerhetnek megoldást, felfolyamodónak az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *a)* pontjára alapitott panasza nem bir alappal. (B. T. 4803/1887.)

Azon kérdés, hogy felperesek ellen állitólag tett *bűnvádi feljelentés bir-e*, és ha igen, menynyiben bir a jelen perre befolyással, nem illetékességi, hanem ügyérdemi elbirálás tárgyát képezvén, nyilvánvaló, hogy az elsőbiróság eljárása körül az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának alperes felfolyamodásban felhivott *a)* pontja fenn nem forog. (B. T. 4745/1896.)

A perrendtartás 53. §. *d)* pontja a kiskoruak jogának megóvását czélozza, amiből következik, hogy a kiskoruak rendes biról illetőségüktől csak az ellenük érvényesitett perekben nem vonhatók el, a törvény eme rendelkezése azonban akkor, ha a kiskoruaknak képviselője felperesi minőségben lép fel, alkalmazást nem nyerhet. (C. 155/1900. B. T. 857/1901.)

Az 1868 : LIV. t.-cz. 53. §. *d)* pontjának rendelkezése szerint oly perekben, melyeknél távollévő, vagy gyámság, vagy gondnokság alatt lévő személyek vannak érdekelve, a rendes biról illetőségtől eltérésnek, következőleg valamely kivételes biróság eljárásának és itélkezésének helye nincs. Ebben a tekintetben lényegtelen az, hogy az örökösi minőségben perbe idézett alperesnek jogelődje a választott biróság illetékességének magát alávetette, mert az örökhagyó ellen szerzett jogok az alaki jog terén a kiskoru örökösöket csakis a törvényben megállapitott korlátozással kötelezhetik. (C. 942. 1900. D. 87., 19.)

A tőzsdebiróság, gondnokság alatt álló személy ellen inditott kereset elbirálására akkor sem illetékes, ha alperes a kivételes biról illetőségnek magát gondnokság alá helyezése előtt joghatályosan alávetette is, mert gondnokság alatt álló személy ellen inditott perben a rendes biról illetőségtől eltérésnek helye nincs. (C. 224/1905. D. 96., 197.)

A gondnokság alá helyezett ellen per elbirálására a tőzsdebiróság illetőséggel még akkor sem bir, ha a gondnokság alá helyezett a kivételes biról illetőségnek magát gondnokság helyezése előtt joghatályosan alávette is. (C. 371/1905. D. 97., 182.)

A Curia váltótanácsának előbbi határozataitól eltér, a VI-ik polgári tanácsban kelt következő határozat:

A választott biróság illetékességén az a körülmény mit sem változtat, hogy a szerződő fél elhalt örököse közt kiskoruak is vannak, mivel az örökhagyó joga és kötelezettségei ennek örököseire szállnak át és ekként az 1868 : LIV. t.-cz. 53. §-a alkalmazásba sem jöhet. (C. 8206/1905. D. 98., 207.)

Bekebelezésre alkalmas törlési nyilatkozás kiállitására irányzott személyes kereset nem tartozik a birtokbiróság kizárólagos illetékességi körébe, következőleg a tőzsdebiróság előtt is megindítható, ha zálogrendelés és tőzsdebiróság illetékességének kikötését tartalmazó s kereskedők közt létrejött okmányon alapul. (C. 927/1897.)

A K. Elj. 7. §. 2. bekezdésének az a szabálya, hogy a K. T. 258. §. 5. pontjában meghatározott ügyletekből származó perekben kizárólag a fiumei kir. törvényszék jár el, csak a rendes biróságok hatáskörére és illetékességére vonatkozik és nem zárja ki, hogy a felek ily ügyletekből folyó perekre nézve is kiköthessék a tőzsdei választott biróság illetékességét, ha a tőzsdei választott biróság kiköthetésének az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b)* pontja szerinti föltétele fennforog. B. T. 127/908. H. D. 2., 123.

A *b)* ponthoz.

A perrendtartás 265. §-a szerint, ha első végzés kézbesitendő és a kézbesitő alperest otthon nem találja, az idéző végzést alperes lakásának ajtajára két tanu jelenlétében kifüggeszteni és erről a házbelieket szóval értesitoni tartozik; jelen esetben pedig az iratoknál fekvő kézbesitési iv tanusága szerint a kézbesitő az idéző végzést a két tanu előtti kifüggesztés mellőzésével alperes távollétében egyszerűen alperes *meg sem nevezett háznépének adta át*, s ennélfogva a kézbesités a perrendtartás 265. §. rendeletének meg nem felelvén, *a tárgyalásra meg nem jelent alperes törvényszerüen idézettnek nem* tekinthető. (B. T. 7099/1885.)

A tárgyalás előtt meghalt alperes, kinek előzően vallott ügyvéde ezt a körülményt bejelentette és alperes örököseit kérte megidéztetni, a helyébe lépő örökösök megidézésének mellőzésével marasztalható nem volt. (C. 1153/1891. B. T. 4085/1891.)

Abban a végzésben, mely szerint a birói illetékesség kérdésében eskü letételére tüzetett ki határnap, nem foglaltatik az, hogy ugyanakkor esetleg a per érdemlegesen is fog tárgyaltatni, alperes, ki meg nem jelenése folytán lett ügyvesztessé, szabályszerüen megidézettnek nem tekintendő. (C. 977. 1888.)

c) ponthoz.

A tőzsdebiróság itélete megsemmisitendő, mert a csőd megnyitása után már joghatálylyal meg sem is indithatott keresetre hozott idéző végzés alperesnek magának joghatálylyal kézbesithető nem volt. (B. T. 220. 1891.)

A csődtörvény rendelkezései a közadós perbenállási képességét nem érintik s igy az a körülmény, hogy a csődben lévő alperes a perbe személyesen idéztetett, az 1881. évi LIX. t.-czikk 96. §-a *c)* pontjában megjelölt alaki sérelmet nem kérelmez. (B. T. 3837/1895.)

d) ponthoz.

A személyesen védekezett alperes maga sem állitja, hogy helyette magában a perben más valaki meghatalmazás nélkül járt volna el s igy az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának *d)* pontja esete nem forog fenn; az a kérdés pedig, vajjon egy harmadik személy jogositva volt-e alperes nevében a kereset alapjául szolgáló ügyletet végérvényesen megkötni, a per érdemére tartozik s felfolyamodásnak és másodbirósági határozatnak tárgyát nem képezheti. (B. T. 1001/1885.)

e) ponthoz.

Érdekeltségi kifogás meg nem tétele esetén a perrendnovella 96. §. *e)* pontjának rendelkezése nem alkalmazható. (B. T. 437. 1897.)

f) ponthoz.

Nem képez az itélet megsemmisitésére a perrendnovella 96. §. *f)* pontja értelmében alapul szolgálható alaki sérelmet az, hogy a per érdemének tárgyalására a biróság ujból alakult és az érdemleges tárgyalásban oly birák is részt vesznek, kiknek az illetékesség eldöntésében részük nem volt. (B. T. 437/1897.)

A tőzsdebiróságnak az az eljárása, hogy a tanács tagjainak személyében beállott változás alkalmával a felek korábbi előterjesztéseiket élőszóval nem ismételték, hanem a biróság e részben az iratoknak — ideértve a felvett jegyzőkönyveket is — felolvasására szoritkozott; az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának egyik pontja alá sem vonható. (B. T. 944/1902. D. 89., 287.)

Nem volt figyelembe vehető a felfolyamodásban a biróság szabálytalan eljárásából meritett panasz; mert igaz ugyan, hogy a választott biróságnak a szóbeliség és közvetlenség elvén alapuló eljárása azt igényelné, hogy abban az esetben, ha valamely perben kezdetleg eljárt birák közül az eljárás további folyamán valamelyik elhal, vagy a részvételben más okból akadályozva van, az ujonnan megválasztott biró jelenlétében az egész eljárás ugy, mint első izben lefolytattassék; minthogy azonban *az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának* f) *pontja szerinti szabálytalanságot csak az képez, ha a biróság szabályszerüleg alakitva nem volt;* ez az eset pedig a tárgyalási jegyzőkönyv tartalmából kitetszőleg jelen perben fenn nem forog; a hozott itélet meg nem semmisithető. (B. T.)

Nem ütközik a tőzsdebiróság eljárási szabályaiba, hogy a tőzsdebiróság a kir. törvényszék előtt már jegyzőkönyvileg érdemben is letárgyalt oly perben, melyre nézve a felsőbiróság a tőzsdebiróság illetékességét állapitotta meg, *a kir. törvényszék előtt felvett tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatott perbeszédek alapján hozta meg itéletét.* (B. T. 601/1893.)

A tőzsdebiróság itélete megsemmisittetik, mert annak *kihirdetésénél a választott biróság elnöke jelen nem volt.* (B. T. 3064/1892. T. E. 66.)

Az itélet megsemmisitésére okul nem szolgálhat az, hogy az öt tagból állott tanácsban hozott itélet kihirdetése három birósági tag jelenlétében történt. (B. T. 4105/1889.)

A ministeri tőzsdebiztos a választott biróság tagjai közé nem tartozik, s ennélfogva az a körülmény, hogy *a ministeri tőzsdebiz-*

fos a tárgyalásnál állitólag jelen nem volt, az itélet megsemmisitésére alapul nem szolgálhat. (B. T. 493/1888.)

A biróság szabályszerüen alakitottnak csak akkor tekinthető, ha *az itélet hozatalánál és az azt megelőző tanácskozásnál mind az öt tagja együttesen jelen van.* (B. T. 246/1886.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *b)* és *f)* pontjai szerint a tőzsdebiróság itélete ellen felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha meg nem jelenése miatt ügyvesztes lett azon fél, ki épen nem vagy nem törvényszerüen idéztetett és illetve, ha a biróság az itélet hozatalánál nem volt szabályszerüen alakitva ; a fentebbi pontok alapján tehát az eljárás és itélet azon állitott sérelem miatt, hogy *az eljáró biróság alperest a szakértői szemléhez meg nem idézte,* neki a szakértői bizottság alakitásába, a szakértőkhöz intézett kérdések feltevésébe befolyást nem engedett és a szakértők ellen tehető kifogások érvényesitésére alkalmat nem nyujtott és hogy a tanukihallgatásnál a biróság valamennyi tagja jelen nem volt, meg nem semmisithető. (B. T. 246/1886.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a *f)* pontjára alapitott panasz a választott biróság alakitása tárgyában 1885. okt. 5-én felvett s a peres felek képviselői által aláirt jegyzőkönyv tartalma által, melyből kitetszőleg a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága eljárási szabályai 13. és 18. §-ainak megfelelő módon lett alakitva — megczáfolva van, az *áru- és értéktőzsde jogügyi titkára pedig a választott biróság jelentése szerint az itélethozatalban részt nem vett, jelenléte pedig a biróság eljárását szabálytalanná nem teszi,* s mert az emlitett *eljárási szabályok oly rendelkezést, hogy a választott biróság tanácskozmányai és határozatainak hozatala nyilvánosan történjenek, nem tartalmaz.* (B. T. 5516. 1888.)

Alperes azon panaszát, mintha *az itélet hozatalában oly biró vett volna részt, ki előtt az ügy tárgyalva nem lett,* a tárgyalási jegyzőkönyv megczáfolja, amennyiben aszerint a választott biróság az itéletet még 1885. évi október 23-án hozta meg, s akkor felek kérelmére a kihirdetést elhalasztotta, 1885. november 7-én pedig az alperes által ujból választott K. Zs. biró részvétele mellett csak az 1885. október 23-án hozott itéletet hirdette ki. (B. T. 6441/1885.)

Valamelyik választott birónak akadályoztatása esetében ugyanő egy másik biróval helyettesithető. (B. T. 5643/1889.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának *f)* pontja csak azon értelemmel bir, hogy *a biróságnak a szabályok értelmében kell alakitani,* ez alatt pedig az, hogy a tárgyalásoknál ugyanazon biráknak kell részt venni, nem érthető. (B. T. 7192/1886.)

A felfolyamodó részéről panaszolt az a körülmény, hogy a tanuk kihallgatása végett megkeresett biróság őt a tanukihallgatás napjától nem értesitette, nem tartozik az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ában felemlitett esetek közé s igy az nem is szolgálhat alapul a tőzsde választott biróság itéletének megsemmisitésére. (B. T. 8241/1888.)

A folyamodásban fölhozott az az egyedüli panasz, hogy az eljárt biróság a tanukihallgatás alkalmával nem volt szabályszerüen alakitva, amennyiben ekkor a választott biróság elnöke hiányzott és csupán négy választott biró volt jelen, az *a)—g)* pont alatt érintett esetek egyike alá sem vonható, az *f)* pont esete pedig, mely akkor áll elő, ha a biróság az itélet hozatalánál nem volt szabályszerüen alakitva, a más határnapon hozott jelen itéletre vonatkozólag fenn nem forog s az egyéb esetekre ki nem terjeszthető. (B. T. 8832/1889.)

A *g)* ponthoz.

Az a panasz, hogy az eljáró biróság felperes kérelmén túlterjeszkedett azáltal, hogy *alperest kötelezte, miként a kötésnek megfelelően, a kötés értelmében szállitson,* alappal nem bir, mert el is tekintve attól, hogy az itélet ily rendelkezést nem is tartalmaz, ily *rendelkezés a költevélre alapitott kereseti kérelmen való tulterjeszkedést nem képezne.* (B. T. 3451/1893.)

Az eljáró választott biróság itéletei ellen felfolyamodásnak kizárólag az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *a)—g)* pontjaiban felsorolt esetekben van helye ; jelenleg azonban ezeknek az eseteknek egyike sem forog fenn, mert *a peres felek kérelmén túlterjeszkedést nem képez az, hogy a biróság itéletében a fennforgó peres kérdés bizonyos részeit eldöntetlenül hagyta* s az *A), C)* és *D)* alatti szerződések megszüntét az itélet rendelkező részében ki nem mondotta, mivel ezáltal a biróság nem döntött el oly kérdést, melyre a felek kérelme ki nem terjedhetett, sőt ellenkezőleg. a felek által felvetett kérdések bizonyos részeit el sem döntötte és mert sem a biróságnak most emlitett eljárása, sem az a panasz, hogy az első tárgyalás alkalmával a kereset és mellékletei felolvasva nem lettek, s hogy felperes ellenzése daczára és állitólag szükségtelenül irásbeli eljárás rendeltetett, továbbá hogy *a felek az irásbeli eljárás után ujból meg nem idéztettek és közöttük az egyezség a periratok kicserélése után meg nem kisérleltetett,* s hogy az itélet meghozatalának napjáról a felek elve nem értesittettek és arra meg nem idéztettek ; végül, hogy az itélet részben nem végrehajtható, a fentebb idézett 96. §-nak, amelynek *f)* és *d)* pontjaiban ütköző alaki sérelem a fentebbiek szerint fenn nem forog. (B. T. 1920/1893.)

Nem lehetett helyt adni a felfolyamodásnak, mert el is tekintve attól, hogy az áru- és értéktőzsde választott birósága a bizonyitékok mérlegelésénél és azok alkalmazásánál nincs kötve a perrendtartás szabályaihoz, az a körülmény, hogy *bizonyitó fél által kinált s az ellenfél által elfogadott főeskü a bizonyitó félnek itéltetik meg,* a bizonyitó fél kérelmén való túlterjeszkedést és igy az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-nak *g)* pontja alá vonható alaki sérelmet képez. (B. T. 3541. 1893.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-ának *g)* pontja szerint felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha a tőzsdebiróság itélete *a kérelmen és nem a kereseti kérelmen terjeszkedik túl.* (B. T. 1142/1884., 8068/1886., 7505. 1889. és 671/1903.)

Felperesnek a keresetlevélben követelt összeget tárgyalás során 500 frttal felebbre emelvén, már a felemelt összeget tették biról itélet tárgyává és igy a biróság, midőn alpereseket feltételesen 1035 frt 46 kr. megfizetésére kötelezte, felpereseknek a tárgyalás során meg is vitatott kérelmén túl nem ment, miután az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §-a *g)* pontja szerint az itéletnek *a kereseti kérelmen való* túlterjeszkedése képez semmiségi okot. (B. T. 2621/1881.)

A tárgyalási jegyzőkönyv szerint felperes *világosan kijelentette, miszerint nincs kifogása az ellen, hogy alperes a kereseti összeget nem az ő kezeihez, hanem a közbirtokosság pénztárába fizesse le;* az eljáró tőzsdebiróság tehát azáltal, hogy alperest felperes számlájára a közbirtokosság részére kötelezte a kereseti összeg fizetésére, *felperes kérelmén túl nem terjeszkedett.* (B. T. 5645/1883.)

Ha a kereseti kérelem arra irányoztatott, hogy a felek közt létrejött előleges szerződés a tárgynélkülivé vált pontok kihagyásával végleges szerződés erejével birónak mondassék ki, *az eljáró biróság, midőn ezt a nézete szerint tárgynélkülivé vált pontok kijelölése, illetve a szerződésből kihagyása mellett kimondotta,* felperes kérelmén túl nem terjeszkedett. (B. T. 2251/1884.)

A keresetlevél tartama szerint a per tárgyát felperesnek egyedül csak kártéritésre irányzott készpénzbeli követelése, nem pedig az ennek alapjául szolgált szállitási szerződés teljesitésének kérdése képezvén: az eljáró biróság azáltal, hogy az ügy eldöntésének a *felek egyike által sem kérelmezett szerződésteljesités kérdésére is kiterjeszkedett,* s illetve a kereseti kérelemtől eltérőleg alperest a kereseti kötlevél alapján a felperes részére szállitani kötelezett cserkészletből hátralevő mennyiségnek haladéktalan átadására kötelezte, felperesnek kártéritési jogát pedig a szerződés teljesitésétől függővé tévén, alperes irányában fentartotta : az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *g)* pontja alá eső alaki sérelmet követett el, minélfogva a neheztelt itéletezen részében, mint a felek kérelmén túlterjeszkedőt, megsemmisiteni kellett. (B. T. 4293/1882. C. 825/1882.)

Ha a tárgyalás során alperes maga ajánlkozott arra, hogy felperesnek 300 drb uj zsákot ad, s felperes ezen ajánlatát elfogadta a tőzsde választott birósága akkor, midőn alperest saját maga által tett s felperes által elfogadott ajánlata alapján elsősorban nem a keresetileg követelt 120 frtnak, hanem 300 drb terményzsáknak természetben való átadására kötelezte, a kérelmen túl nem terjeszkedett. (B. T. 3164/1882.)

A 96. §. *g)* pontjára alapitott felfolyamodási kérelemnek helyt adni és az elsőbiróság itéletét 201 frtra s ennek kamataira nézve megsemmisiteni kellett, mert felperes keresetlevelében az ott kitüntetett 37401 frtból maga is 201 frt, mint olyant, melylyel ő tartozik alperesnek, levont, az elsőbiróság tehát *felperes kérelmén túlterjeszkedett,* midőn *A)* alatti számla 9—15. tételei alatt foglalt azon 14358 frt 50 kr. követelést, melyre nézve illetékességét megállapitotta, a 210 frt levonása nélkül egészben itélte meg felperesnek : itélete ennélfogva a felperes kérelme nélkül megitélt ezen 201 frtra nézve az 1881. évi LIX. t.-cz. 96. §. *g)* pontja alapján megsemmisitendő volt. (B. T. 1864/1886.)

Az elsőbiróság felperes részére *kamatot csak a per megindítása napjától számitva itélvén meg,* ezen rendelkezésével felperes kérelmén túl nem terjeszkedett, amennyiben kamat megitélését felperes keresetlevélben kérte és csak azon napot nem jelölte meg, melytől a kamat számitandó leszen; ily esetben pedig a kamat megitélésénél a kereset beadásának napja irányadó. (B. T. 2172. 1886.)

Felperes azt *kérte itéletileg kimondatni, hogy az* A) *alatti kötlevél tovább is hatályban fennáll;* midőn tehát az elsőbiróság kimondotta, hogy alperesek nem voltak jogositva az *A)* alatti szerződéstől elállani, s hogy ennélfogva az a hátralékos kereseti csermennyiség tekintetében továbbra is hatályban áll, *felperes kérelmén túl nem terjeszkedett.* (B. T. 6893/1887.)

Az elsőbiróság itéletének felfolyamodással megtámadott azt a részét, mely által felperes ama kérelmével, hogy az 1887. nov. 30-tól decz. 13-ig és 1888. október 15. után alperes részére vasuton érkezett, valamint a *C)* alatti jegyzékben foglalt 5592·24 köblábnyi mennyiségen felül általa az épités tartama alatt Miskolczon helyben beszerzett és a laktanyához szállitott füreszelt famennyiség után elvont haszna megtéritését külön keresettel követelhesse, elutasittatott, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *g)* pontja alapján megsemmisiti, mert felperes sem keresetében, sem tárgyalás során az itéletben foglalt érintett kérelmet

elő nem terjesztette és keresetének 10-ik bekezdésében foglalt *vonatkozó előadása egyáltalában nem foglal magában valamely kérelmet, hanem csak jogfentartást, melynek tárgya kivül esik a per tárgyának keretén: mert eszerint az eljárt biróság azáltal, hogy egy, felperes által elő sem terjesztett és per tárgyát egyáltalában nem is képező kérelem felett hivatalból határozott, a kérelmen nyilván túlterjeszkedett.* (B. T. 1534/1890.)

Felfolyamodónak az 1881 : LIX. t.-czikk 96. §. *g)* pontjára alapitott panasza, hogy t. i. az *itélet a felek kérelmén túlterjeszkedett, nem volt alaposnak elfogadható*, mert azon körülmény, hogy a biróság a kárkövetelés kérdése felett a további bizonyitási eljárás mellőzésével döntött, az itéletnek a felek kérelmén túlterjeszkedését meg nem állapitja, miután a biró a peres ügyben a per folytán kifejtett tények alapján, ha a tényállást tisztába hozva találja, anélkül dönthet, hogy a felek által kért bizonyitási eljárást igénybe venni tartoznék; jelen esetben annyival inkább, mivel felperes kérdéses követelésére nézve kárkövetelési jog hiánya miatt lett elutasitva. (B. T. 5921/1887.)

Tekintve, hogy az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a rendelkezése alapján visszaállitott kivételes biróságok eljárásaikban és itélkezéseikben csak az idézett törvény 94—98. §-ai megtartására köteleztek, a polgári perrendben megállapitott egyéb alaki szabályokhoz pedig kötve nincsenek, hanem ezek helyett saját eljárási szabályaikat követni jogositvák, az eljáró tőzsdebiróság azáltal, hogy a peres felek közt előtte folyamatba tett pereket, bár kérelem nélkül egyesitette és egy itélettel döntötte el, itéletében a felek kereseti kérelmén sem minőségileg, sem mennyiségileg túl nem terjeszkedett s igy az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §. *g)* pontja ellen nem vétett. (C. 1333/1889.)

Az a körülmény, hogy az elsőbiróság a keresetben kért három napi teljesitési határidő helyett 24 órai határidőt állapitott meg, az 1881 : LIX. t.-cz. 96. §-a *g)* pontja alá nem eső semmiségi okot nem képez. (B. T. 5146/1890.)

97. §. A 94. §-ban emlitett biróságok előtt a tárgyalási határnapnak vagy a felfolyamodási határidőnek vétlen elmulasztása esetében igazolásnak van helye.

Az igazolási kérvény az akadály megszüntétől számitott 3 nap alatt, legkésőbben azonban a mulasztott határidő vagy határnaptól számitott 3 hó alatt, a 94. §-ban emlitett birósághoz adandó be, mely afelett véglegesen határoz.

Az igazolási kérvény mindaddig, mig az igazolásnak hely nem adatik, a meghozott itélet végrehajtására halasztó hatálylyal nem bir.

A 96. §. *c)* és *d)* pontjának eseteiben az itélet megsemmisitése, a jogerőre emelkedés napjától számitandó három év alatt, az 50. §. értelmében, a rendes polgári biró előtt inditandó per utján is követelhető.

Perujitásnak helye nincs. Az 1868. évi LIV. t.-cz. 321. és a jelen törvény 73. §-ai eseteiben azonban a pervesztes fél a rendes polgári biróság előtt inditandó per utján a tőzsdebiróság itéletének megsemmisitését és teljes kártéritést követelhet.

A birói illetékességet leszállitó végzés nem oly természetü, mely törvény szerint utjában állana annak, hogy a fél keresetét más bizonyitékok alapján ugyanazon biróság előtt, mely egyszer már magát illetékesnek nem találta, ujra meg ne indithassa. (B. T. 2838/1884. és 2908/1885.)

Azon körülmény, hogy felperes azon követelését, melyről kiállitott kötlevélben a tőzsdebiróság illetékessége az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a *b)* pontjának megfelelőleg ki van kötve, előzőleg más követelési tételekkel együtt könyvkönyomat alapján kivánta alperes ellen a tőzsdebiróság előtt érvényesiteni, mely perre nézve e biróság illetékességét nem állapitotta volt meg, nem zárja el felperest azon jogától, hogy a tőzsdebiróság illetékessége alá tartozó ügyletekből felmerült követelést külön uj keresettel érvényesithesse. (B. T. 535/1890.)

Ha valamely perben a birói illetékesség kérdése már jogérvényesen eldöntetett, az a jogalapon történt változás nélkül azon az uton, melyről hatáskör hiánya miatt már egyszer elutasittatott, ujra fel nem vehető. (B. T. 3994/1882.)

Az időelőttiség indokából elutasitott fél pert ujitani nem tartozik, hanem keresetét az előbbi jogalapon ujra folyamatba teheti s ezen uj kereset perujitás jellegével nem bir. (B. T. 3826/1884.)

A felfolyamodásban felhozott azon panaszt, hogy jelen esetben *ujitott perről van szó*, mellőzni kellett, mert az eljáró választott biróság azon indokból, mert felperes a korábbi perekben csak időelőttiség miatt lett elutasitva, itéletében, azt mondotta ki, hogy jelen per ujitott pernek nem tekinthető s a választott biróságnak ezen határozata, mint a per érdemére vonatkozó, az 1881. évi

LIX. t.-cz. 96. §-a szerint felfolyamodással meg nem támadható. (B. T. 5645/1883.)

A tőzsdebiróság előtt kötött egyezségnek megsemmisitése az 1881 : LIX. t.-cz. 97. §-a alapján a rendes polgári biró előtt kérelmezendő. (C. 174/1907. K. J. 4., 191.)

A budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága előtt kötött egyezség érvénytelenitése iránti perben a budapesti törvényszék illetékes. (C. 4780/1907. K. J. 5., 70.)

Felperes a bécsi termény- és liszttőzsde választott birósága itéletének érvénytelenitését kéri, s ebbeli kérelmét kizárólag az osztrák-magyar monarchia másik államának azon törvényére alapitja, amely törvény alapján a nevezett kivételes biróság ott törvényesen fennáll. *Tekintettel azonban, hogy a hazai biróságok eljárásaikban egyedül az itteni törvényekhez vannak kötve,* ebből önként következik, hogy a kereset alapjául vett külföldi törvény és a per folyamán bemutatott tőzsdeszabályzat alapján eljárni hivatva nem lehetnek, hogy oly hazai jogszabály sem létezik, melynek alapján a kereseti kérelem a magyar állam birósága által teljesithető volna: nyilvánvaló, hogy felperes keresete a magyar állam területén jogosultsággal nem bir. Ezen okoknál fogva az elsőfoku biróság helyesen utasitotta el felperest keresetével. (C. 933/1889.)

98. §. A biztositás és a kielégitési végrehajtás elrendelése iránti kérvény a 94. §-ban emlitett biróságokhoz adandó be, s innét felszerelve a biztositási vagy a kielégitési végrehajtás elrendelése végett azon kir. törvényszékhez teendő át, amelynek területén az itélet hozatott. Ezen kir. törvényszék az általa elrendelendő biztositás vagy kielégitési végrehajtás foganatositása végett, szükség esetében, az evégből illetékes helyi biróságot keresi meg.

Végrehajtást szenvedő a kir. törvényszék végrehajtást rendelő végzését azért támadja meg, mivel a végrehajtás alapjául szolgáló tőzsdebirósági itélettel a felperes által leteendő főeskütől feltételezetten lett alperes marasztalva, és *ő az eskü letételéről előzetesen nem értesittetett. Jóllehet alperesnek kétségkivül joga lett volna az eskü letétele alkalmával jelen lenni,* mivégből az arra kitüzött határnapról előzetesen értesitendő lett volna, *mégis ezen értesités elmulasztása a letett eskü érvényességére befolyással nem lévén, azon feltétel, melyhez alperes fizetési kötelezettsége kötletett, beállott;* miért is az eljáró kir. törvényszék végzését helyben kellett hagyni. (B. T. 7854. 1893.)

99. §. A birák és birósági hivatalnokok felelősségéről szóló 1871. évi VIII. t.-cz. a 94. §-ában emlitett biróságok biráira is kiterjesztetik oly módon, hogy ezen biróságok elnökeire és biráira nézve az elsőfoku fegyelmi hatóságot a kir. tábla fegyelmi birósága gyakorolja.[1])

71392. szám.
1897. decz. 22.

Igazs. min. rendelet

Magyarország és Ausztria között a tőzsdebirósági itéletek viszonos végrehajtása tárgyában.

1898. évi január hó elsejével Ausztriában uj végrehajtási törvény fog életbe lépni.

Ezen uj végrehajtási eljárást életbeléptető törvény XLI. czikkében s ezen uj végrehajtási törvénynek 84. §-ában felhatalmazás alapján az osztrák cs. kir. igazságügyminister a velem létrejött megállapodás értelmében a teljes viszonosság megvalósitása végett az 1881 : LX. t.-cz. 4. és 5. §-aira való tekintettel az 1897. évi decz. hó 13-ik napján kelt, az osztrák birodalmi törvénylapban (RGBl.) 285. sz. alatt közzétett rendelettel elrendelte, hogy a kielégitési végrehajtás a Magyarországban létrejött következő végrehajtási czimek alapján feltétlenül elrendelendő, u. m.:

1. polgári biróságoknak végitéletei s peres ügyekben hozott más itéletei, határozatai és végzései alapján, ha ellenük a további felebbvitel ki van zárva, vagy legalább is a végrehajtást gátló jogorvoslatnak nincs helye;

2. váltóeljárásban kibocsátott végrehajtható fizetési meghagyások alapján;

3. polgári vagy büntető biróságok előtt magánjogi igények felett kötött egyezségek alapján;

4. csődeljárásban kötött, biróilag jóváhagyott egyezségek az ily eljárás folyamán keletkezett, jogerőre emelkedett biról határozatok és a csődeljárásban felvett felszámolási jegyzőkönyveknek a végrehajthatóság hatályával felruházott hivatalos kivonatai alapján;

5. büntető biróságoknak magánjogi igények felett hozott jogerős határozatai alapján;

6. tőzsdebiróságoknak (az ezekkel ugyanazon tekintet alá eső termény- és gabonacsarnokok külön biróságainak) oly határozatai alapján, amelyek felsőbb választott biróságnál többé meg nem támadhatók és ezen tőzsdebiróságok előtt kötött egyezségek alapján.

---

[1]) A tőzsdebiróság feletti közvetlen felügyelet a budapesti kir. itélőtábla elnökét illeti meg (1891 : XVII. t.-cz. 2. §.).

Fiumét és kerületét illetőleg az osztrák igazságügyminister az 1852. évi szeptember 16-iki ideiglenes törvénykezési rendtartás 550. §-ára való tekintettel ugyanezen rendeletben elrendelte, hogy a Fiumében létrejött következő végrehajtási czimek alapján rendelendő el feltétlenül a végrehajtás, ugymint:

1. polgári biróságoknak jogerős itéletei alapján;

2. váltóeljárásban kibocsátott jogerős fizetési meghagyások alapján;

3. polgári vagy büntető biróság előtt magánjogi igények felett kötött egyezségek alapján;

4. csődeljárásban kötött biróilag jóváhagyott egyezségek az ily eljárás folyamán keletkezett, jogerőre emelkedett birói határozatok és a csődeljárásban felvett felszámolási jegyzőkönyveknek a végrehajthatóság hatályával felruházott hivatalos kivonatai alapján;

5. büntető biróságoknak magánjogi igények felett hozott jogerős itéletei alapján;

6. tőzsdebiróságoknak jogerős határozatai és ezen tőzsdebiróságok előtt kötött egyezségek alapján.

Ezen rendelet szerint az itt felsorolt czimek alapján kért kielégitési végrehajtás elrendelése az osztrák biróságok részéről csak akkor tagadható meg, ha a teljesitmény, mely végrehajtás utján érvényesittetni szándékoltatik, osztrák tiltó törvénybe ütközik és ha valamely osztrák honos személyállapotát tárgyazó kérdésben osztrák honos elleni végrehajtásról van szó.

Utasitotta egyuttal az osztrák cs. kir. igazságügyminister az osztrák biróságokat, hogy az uj végrehajtási törvényben a külföldön létrejött végrehajtási czimek alapján elrendelt végrehajtásra nézve egyébként megszabott korlátozásokat a Magyarországban, illetve Fiumében és kerületében létrejött czimek alapján elrendelt végrehajtásnál ne alkalmazzák.

A fentebb 6. p. a. megjelölt végrehajtási czimre vonatkozólag ezenkivül kijelentette az osztrák cs. kir. igazságügyminister, hogy a magyar tőzsdebiróságok itéletei — ideértve a fiumei tőzsdebiróság itéleteit is, — melyek Ausztriában kerülnek végrehajtás alá, sem az uj osztrák perrendtartásban, sem ezen perrendtartást életbeléptető törvényben szabályozott érvénytelenitési keresettel, illetve semmiségi panaszszal meg nem támadhatók; de az ily itéletek alapján folyamatba tett kielégitési végrehajtás az uj osztrák végrehajtási törvényt életbeléptető törvény XXIX. czikkében és XXX. czikkének első bekezdésében jelzett okokból a kötelezett fél kérelmére felfüggeszthető és megszüntethető, ép ugy és ép oly mértékben, mint az osztrák választott biróságok itéletei alapján elrendelt végrehajtás. A végrehajtásnak magyar tőzsdebiróságok itéletei alapjáni elrendeléskor azonban az osztrák biróságok csupán a végrehajthatóság fentebb emlitett általános előfeltételeinek fenforgását vehetik vizsgálat alá; ellenben az uj osztrák végrehajtási törvényt életbeléptető törvény XXIX. és XXX. czikkben felsorolt beszüntetési okok fenforgása miatt a végrehajtás elrendelése hivatalból meg nem tagadható.

A hivatkozott XXIX. és XXX. czikk első bekezdése, amelyek értelmében az osztrák biróságok mindig csak a kötelezett fél kérelmére függeszthetik fel és szüntethetik meg a magyar tőzsdebirósági itélet alapján már elrendelt kielégitési végrehajtást, a következően hangzanak: »XXIX. czikk. Ha a választott birósági itélet alapján engedélyezett végrehajtással érvényesitendő valamely igény, játék vagy fogadás gyanánt tekintendő különbözeti ügyleten alapul, a végrehajtás a kötelezett fél kérelmére megszüntetendő. Ez a kérelem akár a végrehajtás engedélyezése ellen beadott felfolyamodással, akár keresettel érvényesithető. A kereset azon biróságnál adandó be, amelynél a végrehajtás engedélyezése első fokon kéretett.«

A végrehajtás a felfolyamodás vagy kereset beadása után kivánatra a kereset felett jogerős határozatnak meghozataláig felfüggeszthető; az ily felfüggesztésre a végrehajtási törvény 43. és 44. §-aiban foglalt szabályok irányadók.

XXX. czikk: »Valamely választott birósági itélet alapján engedélyezett végrehajtás megszüntetendő továbbá a kötelezett fél kérelmére, ha a kötelezett fél a választott birósági szerződést valamely vállalkozói egyesületnek (cartellnek) tagja közt történt összebeszélésre való tekintettel fogadta el, mely szerint az ő ipari termeléséhez szükséges anyagok, szerszámok és egyéb segédeszközök a belföldi forgalomban csak az alatt a feltétel alatt fognak elidegenittetni, hogy a vevő az ügyletből származó peres kérdések tekintetében választott biróság itéletének veti magát alá. A megszüntetési kérelem érvényesitésére és a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozólag a XXIX. czikk rendelkezései alkalmazandók; de visszautasitandó a kötelezett félnek megszüntetési kérelme, ha a választott birósági szerződés ezen hibájából a végrehajtás ellen emelhető kifogásokról a választott birók előtti tárgyaláson kifejezetten lemondott.«

Midőn ezeket a kir. biróságokkal tudomásul vétel végett közlöm, felhivom a kir. biróságokat, hogy az Ausztriában keletkezett végrehajtási czimek alapján kért kielégitési végrehajtás tekintetében az 1881 : LX. t.-cz. 4. és 5. §-ai, illetve a Fiumében és kerületében hatályos 1852. évi szept. 16-iki ideiglenes törvénykezési rendtartás 550. §-a értelmében és korlátai között a viszonosság elvei szerint járjanak el.

Tekintettel arra, hogy Ausztriában valamely magyarországi tőzsdebiróság itélete alapján magyar biróság által elrendelt és osztrák biróság által engedélyezett végrehajtás a kötelezett fél kérelmére megszüntetendő akkor, ha az illető

télet alapján engedélyezett végrehajtással érvényesitendő igényjáték, vagy fogadás gyanánt tekintendő különbözeti ügyleten alapszik és ez a kérelem akár a végrehajtás engedélyezése ellen beadott felfolyamodással, akár keresettel érvényesithető, a végrehajtási törvény 4. §-a szerint megkivántató viszonosságnál fogva kétségtelen, hogy abban az esetben, ha a végrehajtás osztrák tőzsdebiróság itélete alapján osztrák biróság által rendeltetett el, illetőleg ennek megkeresésére magyar biróság által engedélyeztetett és foganatosittatott és az illető itélet alapján végrehajtásilag érvényesiteni kivánt játék vagy fogadás gyanánt tekintendő különbözeti ügyleten alapszik, a végrehajtást engedélyező magyar biróság által a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtás megszüntetendő. Ezen kérelem csakis kereset utján érvényesithető, s habár az ilyen kereset alapjánál fogva nem azonos a végrehajtási törvény 30. §-ában meghatározott keresetekkel, mégis az a kereset a végrehajtás megszüntetésére irányulván, a végrehajtási eljárás folyamán merülvén fel és igy ebbe az eljárásba megfelelően beleillesztendő lévén, a dolog természeténél fogva arra a keresetre nézve a perbeli alakszerűségek, a felebbvitel módja és ennek megengedhetősége tekintetében azok a rendelkezések alkalmazandók, amelyek a végrehajtási törvényben a 30. §-ban meghatározott keresetekre nézve foglaltatnak. (C. G. 93/1906. D. 100., 181. sz.)

1875 : XVI. Törvényczikk

a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok választott biróságai előtt előforduló iratoktól s jogügyletektől és ezen biróságok itéleteitől járó bélyeg-illetékekről.

Beadványok, jegyzőkönyvek.

1. §. A budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- s gabonacsarnokok választott biróságaihoz intézett minden beadvány s az előttük felvett minden jegyzőkönyv a következő bélyegilleték alá esik:

a) ha a tárgynak értéke 50 forintot meg nem halad, minden iv után 12 kr;

b) ha a tárgynak értéke 50 forintot meghalad, vagy meg nem becsülhető, minden iv után 36 kr.

Kereskedők és iparüzők levelezései.

2. §. A kereskedők és iparüzők saját kereskedelmi és iparüzletük tárgyait illető levelezéseik feltételes bélyegmentessége iránt az illetékszabás 59. tételének 4-ik pontja[1]) alatt foglalt határozmányok az 1. §-ban emlitett választott biróságokra vonatkozólag oda módosittatnak, hogy azon esetben, midőn ily levelezések ezen biróságok előtt nem a levelezések által megkötött jogügylet érdemének, hanem csak az ebből eredő mellékkérdéseknek, minőségi érték- és árkülönbözeteknek érvényesitése végett használtatnak, csak a szorosan vett peres tárgy értékének s a jogügylet minőségének megfelelő fokozatos illeték rovandó le a panaszló fél által.

Ha minőségi különbözet egyáltalában nem állapittatik meg a választott biróság által, akkor a felek által felmutatott minden egyes levél s ha több ivből áll, minden egyes iv 50 kr. állandó bélyeg alá esik; de ha a vonatkozó értékhez képest ennél kevesebb lenne a fokozatos illeték, ily esetben ezen csekélyebb összeg fizetendő a felek által.[1])

---

[1]) A kereskedők és iparüzők által saját kereskedelmi vagy iparüzletük tárgyaira vonatkozólag kiállitott levelek, legyenek ezek bár más személyekhez is intézve, amennyiben azok ügyletük tárgyaira vonatkozó jogügyletet tartalmaznak: feltételesen illetékmentesek; ha azonban a levelek váltó, kötelezvény, záloglegy, utalvány vagy hitellevél, vagy tartozás követelmények felőli engedmény, vagy számla számla-kivonat, mérlegezett számla vagy állandó bélyegilleték alá eső szállitmányi okmány, igérvény, hajókölcsön, biztositási vagy társasági szerződés, vagy kereskedelmük vagy iparüzletük körén kivül eső tárgyak feletti okirat kiállitására használtatik: ugy ily esetekben a levelek okiratoknak tekintetnek és mint ilyenek, a jelen szabályok szerint illetékkötelezettség alá vétetnek. (Illetékszabás 59. tételének 4. pontja.)

[1]) A bizományosnak a megrendelő kereskedőket erről értesitő kereskedői levelezései, ha számlakivonatokat tartalmaznak is, bélyegmentesek. (P. B. 348/1884. D. 36., 346.)

A kereskedők és iparüzők által, saját kereskedelmi vagy iparüzletük tárgyaira vonatkozólag kiállitott s feltételesen illetékköteles kereskedelmi levelek után, minthogy ezek csak akkor válnak illetékkötelezettekké, ha azok biróság előtt vagy más hivatalos czélokra használtatnak, az eljáró biróság- vagy egyéb más hatóságoknál ily kereskedelmi levelekre felvett lelektezés alapján felemelt illeték vagy birság ki nem szabandó. (P. B. 671/1884. D. 38., 374.)

Ha jogügyletet tartalmazó kereskedelmi leve-

3. §. A 2. §-ban emlitett peres tárgy értékét maga a választott biróság állapitja meg és szedi be az ez után járó bélyegilletéket akként, hogy vagy az annak megfelelő bélyegjegyeket a levelekre felragasztja s azokat átbélyegzi, vagy az illetéket készpénzben az adóhivatalhoz beszállitja; ha pedig ezen illetéket bármi okból nem szedhetné be, a biróság a leletet a panaszló fél ellen felveszi s azt a pénzügyi igazgatóságnak[1]) átküldi.

A biróság köteles a tárgyalási iratokban az érték meghatározását kitüntetni és azt is világosan felemliteni, vajjon lerovatott-e s mily összegben a levelezéstől járó illeték, vagy minő intézkedés tétetett annak behajtása iránt.

Mindaddig, mig ezen illeték le nem rovatott a biróság sem az itéletet ki nem hirdetheti és ki nem szolgáltathatja a feleknek, sem pedig a felek közt netalán létrejött egyezségnek foganatot nem szerezhet.

Alkuszok.

4. §. Áru- és értéktőzsdénél, valamint vidéki termény- s gabonacsarnokoknál alkalmazott alkuszoknak tekintendők mindazon egyének, akik kereskedelmi vagy iparüzletek megkötésére a tőzsde és csarnokok bizottságai által irásbeli felhatalmazást nyernek és üzletük lelkiismeretes gyakorlására a biróság előtt meghiteltetnek, vagy arra előtte fogadalmat tesznek és az 1868 : XXIII. t.-cz. 29. §-ában megállapitott dijt a felhatalmazás kiszolgáltatása előtt lefizetik.[1])

5. §. A 4. §-ban emlitett alkuszok könyveitől, naplóinak kivonataitól és kötleveleitől járó bélyegre nézve az illetékszabás 5. tételének, illetőleg az 1868. évi XXIII. t.-cz. 15. §-ának határozmányai akkép módosittatnak, hogy a felek aláirásával is ellátott alkuszi kötlevelek, ha azok tárgyai az alkuszok rendes üzletköréhez tartoznak, 1 forint állandó bélyegilleték alá esnek, tekintet nélkül arra, hogy ezen kötlevelek az alkuszoknál maradnak-e, vagy a felek kezeihez visszakerülnek.[2])

Egyezségek.

6. §. A tőzsde vagy a csarnok választott birósági előtt kötött egyezségeket illetőleg az illetékszabás 83. tételének és az illetéki szabályok 61. és 63. §-ainak határozmányai következőkép módosittatnak:

Ha az egyezség által az eredeti jogügylet csak annyiban változtatik meg, hogy a szerződő felek az eredeti jogügyletben megállapitott jogok és kötelezettségek helyett csekélyebb értékü jogok s kötelezettségekben állapodnak meg, ez esetben a jegyzőkönyvi bélyegen kivül az egyezségtől csak 50 kr. állandó bélyegilleték jár.

---

lekre a bélyegkötelezettség beállott, a bélyegfizetésre első sorban az kötelezendő, ki a biróság előtt a kereskedelmi levelet használja. (D. 41., 389.)

Kereskedők által kereskedelmi üzletük tárgyaira vonatkozólag kiállitott s a követelések kiegyenlitését elismerő levelek, valamint oly értesitések, melyekben kereskedők az üzletből származó adósaik javára az ezek által fizetett összegek elkönyvelését elismerik: feltételesen illetékmentesek. (D. 43., 368.)

[1]) Jelenleg az illetékkiszabási hivatalnak.

[1]) A meghitelt alkuszok üzletük különbsége nélkül Budapesten 50 forint, minden más helyen pedig 25 forint felvételi dijt tartoznak fizetni. (1868 : XXIII. t.-cz. 29. §-a)

[2]) Ha a felek aláirják az alkuszok kötleveleit, ezek addig, mig az alkuszoknál vannak vagy általuk a biróságnak előmutattatnak és amennyiben a kötlevelek tárgyai az alkuszok rendes üzletköréhez tartoznak, 50 kr. állandó bélyegilleték alá esnek. Midőn ellenben a felek aláirásával is ellátott kötlevelek a felek kezeihez visszakerülnek, vagy olyan ügyleteket tartalmaznak, melyek az alkuszok rendes üzletköréhez nem tartoznak: az efféle kötlevelek ugy tekintetnek, mint valódi szerződések, melyektől az illeték az általánosan szabályok szerint fizetendő, az ebbeli személyes fizetési kötelezettség elsősorban mindig az alkuszt terhelvén. (1868 : XXIII. t.-cz. 15. §-a.)

De ha az egyezség folytán az eredeti jogok és kötelezettségek értéke nagyobb lesz, a jegyzőkönyvi bélyegen felül az ügylet minősége szerinti fokozatos illeték csak azon mérvben rovandó le külön, amely az eredeti megállapodást felülhaladó értéktöbbletnek megfelel.

Itéletek.

7. §. Az áru- és értéktőzsde, valamint a termény- és gabonacsarnokok biróságai által hozott itéletekre nézve az illetékkiszabás 96. tétele következőkép változtatik meg:

A szóban levő biróságok itéleteitől, ha a peres tárgy értéke mellékjárulékain kivül:

a) 50 frtot meg nem halad, minden egyes kiadványtól 50 kr.;

b) ha 50 frtot meghalad, de 200 frtot nem, szintén minden egyes kiadványtól 1 frt 25 kr.;

c) ha 200 frtot meghalad, vagy a peres tárgy meg nem becsülhető, minden kiadványtól 2 frt 50 kr. bélyegilleték jár.

Köteles a biróság az itéleti bélyeget a felektől, akiknek az itélet kiadatik, minden kiadványára szabályszerüleg felragasztani és hogy ez megtörtént, a periratban pontosan feljegyezni; a bélyegek beszolgáltatása nélkül az itéletet kiadni nem lehet.

Ha a feleknek nem adatik ki az itélet, az attól járó bélyeget a biróság a felektől egyenlő felerészben beszedi és a periratban feljegyzett itéletre felragasztja; ha pedig a felek a megfelelő bélyeget be nem szolgáltatják, a biróság a bélyegkötelezettség teljesitéséig itéletet nem hozhat.[1])

8. §. Midőn a jogügylet, melyben a tőzsde vagy csarnok birósága itéletet hoz, csak okirat kiállitása esetében esik bélyegilleték alá, ily okirat pedig tényleg nem állittatott ki, akkor a birósági itélet tekintendő a jogügyletről kiállitott okiratnak és ettől az ügylet minőségéhez képest, valamint az ügylet értékére nézve, a jelen törvény 2. §-ában foglalt határozatok tekintetbe vételével a fokozatos illeték a felek által egyetemlegesen rovandó le, mely illeték azonban nem lehet csekélyebb annál, amely a pertárgy értékéhez mérten a 7. §-ban az itéletekre van meghatározva.

9. §. A 8. §-ban emlitett esetekben járó fokozatos illeték az itélet első példányára vagy a periratra felhasználandó bélyegjegyek által rovatik, esetleg készpénzben fizettetik le.

De ha az itélet a feleknek több példányban adatik ki, ugy a második és minden további példány külön-külön 50 krajczárnyi bélyeg alá esik.

10. §. A tőzsde és csarnokok választott biróságai felelősek mindazon kárért, amelyet a kincstárnak okoznak, ha az ezen törvény által reájuk rótt kötelességeket pontosan nem teljesitik.

11. §. Az 1868 : XXI. t.-cz. 81., 82. és 83. §-ainak rendeletei az áru- és értéktőzsde, valamint a termény- s gabonacsarnokok biróságaira is alkalmazandók.

12. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

[1]) A tőzsdebiróságnak az illetékesség kérdésében hozott határozatai illetékmentesek. (K. B. p. oszt. 7201/1898. sz.)

A budapesti áru- és értéktőzsde alapszabályai.

I. A tőzsde jellege és czélja.

1. §. A budapesti áru- és értéktőzsde a kereskedelemügyi m. kir. minister főfelügyelete alatt álló testületi és önkormányzati jogokkal biró intézmény, melynek czélja: megkönnyiteni és szabályozni a kereskedelmi forgalmat mindennemű árukban, értékpapirokban, váltókban, érczpénznemekben és nemes fémekben.

II. A tőzsde tagjai.

2. §. A tőzsdét a tőzsdei tagok összessége alkotja.

Tőzsdei tagok csak oly feddhetlen jellemű férfiszemélyek lehetnek, kik vagy

1. kereskedők, ide értve mindazokat, kik hivataluk vagy tisztségük folyományaként a kereskedelmi czégjegyzékben valamely minőségben be vannak jegyezve; vagy

2. iparüzők, ha üzletük a kisipar körét meghaladja; vagy

3. mezőgazdák, vagy

4. hatósági közegek, kiket az illető hatóság tőzsdeügyletei ellátásával biz meg.

A tőzsdei tagságra vonatkozó e határozatok visszaható erővel nem birnak.

3. §. A tőzsde tagjai nem lehetnek, még ha az előbbi szakaszban körülirt minősitéssel birnak is:

1. oly személyek, kik vagyonuk felett szabadon nem rendelkezhetnek;

2. közadósok;

3. azok, akik jogérvényes birói itélettel politikai jogaik gyakorlatának felfüggesztésére itéltettek, a felfüggesztés tartama alatt;

4. azok, akik tőzsdei vagy kereskedelmi ügyletekből eredő, vagy a tőzsdei választott biróság jogerős itéletével rájuk rótt, vagy végre a tőzsde irányában fennálló bárminemű fizetési kötelezettségeiket nem teljesitik.

4. §. A tőzsdei tagságot elvesztik:

1. azok, kikre nézve az előbbi szakaszban felsorolt esetek valamelyike beáll;

2. kiket a tőzsdetanács a tőzsdéről fegyelmi eljárás utján véglegesen kizárt.

5. §. Aki tőzsdei tag kiván lenni, evégből irásbeli kérvényt köteles a tőzsdetanácshoz benyujtani, melyben magát a tőzsdei alapszabályoknak aláveti.

A kérvényben továbbá kitüntetendő a folyamodó foglalkozása, lakása, esetleg czége és üzlethelyisége.

A kérvény további eljárás alapjául csak akkor szolgálhat, ha azt sajátkezü aláirása mellett legalább három pártfogó támogatja, kik közül mindegyik legalább három év óta tagja a tőzsdének.

6. §. A kellően felszerelt kérvény folytán a folyamodó neve a felvételi kérvényben foglalt adatok felsorolása mellett a tőzsde helyiségeiben az erre szolgáló hirdető-táblákon egy héten át kifüggesztve tartandó.

A tőzsde minden tagjának jogában áll a folyamodó felvétele elleni indokolt felszólamlását a titkári hivatallal irásban vagy szóval közölni.

7. §. A tőzsdetanács mindenekelőtt megvizsgálja, vajjon a folyamodó személye ellen nem forog-e fenn az alapszabályok 3. §-ában felsorolt gátló okok valamelyike.

Ennek megállapitása után a tőzsdetanács a felvétel iránt folyamodót s annak pártfogóit maga elé idézheti s tőlük a szükségesnek talált további adatok felől felvilágositást követelhet s minderről jegyzőkönyvet vesz fel.

A pártfogóknak jegyzőkönyvileg kell kijelenteniük, hogy gondos vizsgálat alapján a folyamodót oly egyénnek tartják, ki a felvételre méltó.

Ha valamelyik pártfogó idézése daczára sem jelenik meg, olybá tekintendő, mintha a pártfogástól elállott volna.

A tőzsdetanács a jelentkezetteken kivül más pártfogók ajánlatát is követelheti.

8. §. A tőzsdetanács a nyert adatok alapján határoz a felvétel fölött. Az elutasitó határozatot nem kell indokolnia. Ha a kérelem elutasittatott, az elutasitástól számitott hat hónap alatt meg nem ujitható.

9. §. Ha a felvétel után kiderül, hogy a pártfogó az ajánlás idejében tudomással birt, vagy kellő gondosság mellett és az ajánlás által magára vállalt kötelezettségénél fogva tudomással kellett birnia oly ténykörülményekről, melyek a folyamodót a felvételre érdemetlenné tették, a pártfogó ellen fegyelmi uton kell eljárni. Egyéb fegyelmi büntetéseken kivül a pártfogótól bizonyos időre vagy állandóan megvonható az a jog, hogy mint pártfogó szerepelhessen.

10. §. Minden tőzsdei tag félévenként tagsági dijat fizet a tőzsdetanács pénztárába. E dij összegét a tőzsdetanács állapitja meg s annak lerovásáról tagsági jegyet ad ki.

A tagsági dij visszatéritésének semmi esetben sincs helye.

11. §. A tagsági jegyet, mely a tőzsdetanács közegeinek kivánatára felmutatandó, érvénytelenség terhe alatt csak az használhatja, kinek nevére szól.

Valamely kereskedelmi társaság részére kiállitott jegyet csak a társaság által kijelölt egyik czégtag vagy igazgató használhatja, kinek nevét a jegyen szintén ki kell tüntetni. A többi czégtagok, igazgatók vagy czégvezetők részére külön tagsági jegy váltandó.

Ugyanez áll a hatóságok részére kiállitott tagsági jegyekre nézve is.

12. §. A tőzsdei tagokon kivül a tőzsdét csak azok látogathatják, kiknek ezt a tőzsdetanács megengedi.

A tőzsde látogatása megengedhető különösen :

1. tőzsdei tagok alkalmazottjainak a tőzsdetanács által megállapitott dij fizetése mellett ;

2. hirlaptudósitóknak, a tőzsdetanács által kiadott szabadjegyek alapján ;

3. nem Budapesten lakó egyéneknek, a tőzsdetanács által dijfizetés mellett egy tőzsdei tag irásbeli ajánlatára kiadott napi jegyek alapján, melyek azonban legfeljebb három egymásra következő napra érvényesek.

Az 1. és 2. pont alatt emlitett jegyek birtokosai, a jegy érvénytelenségének terhe alatt, a tőzsdén sem saját részükre, sem más nevében nem köthetnek ügyletet.

III. Fegyelmi szabályok.

13. §. Mindenki, aki a tőzsdét látogatja, köteles ott magát illedelmesen és a tőzsdetanács által kibocsátott rendszabályoknak megfelelő módon viselni. Az ezen szabály ellen vétők a tőzsdéről szükség esetén azonnal eltávolithatók.

14. §. A tőzsdetanács felelősségre vonja azokat, kik a tőzsdén magaviseletük által vagy üzletük folytatása közben a kereskedelmi tisztességet megsértik vagy oly cselekményeket követnek el, melyek őket kartársaik becsülésére érdemetlenekké teszik.

15. §. Megtorlandó cselekményeknek tekintendők különösen :

1. Az árfolyamok ravasz befolyásolása és álügyletek kötése.

2. A megbizó fél terhére a megbizás teljesitése idején fenn nem állott és a körülmények által nem indokolható árfolyamok felszámitása.

3. Oly üzleti feltételek alkalmazása, melyek a kereskedői tisztességgel ellenkeznek.

4. Felbiztatás tőzsdespeculátiókra, ha a felbiztatás a tisztességes kereskedőhöz nem méltó módon akár a felbiztató által személyesen, akár ügynökök, utazók, levelek, tudósitások vagy hirlapi reclámok s több efféle utján történik.

5. Tőzsdei speculativ ügyletek kötése nem önálló és szorult gazdasági helyzetben levő személyekkel, továbbá olyanokkal, kiknek rendes üzletkörébe ily ügyletek kötése nem esik, ha az ügyletek terjedelme, az illetők vagyoni állásával feltünő aránytalanságban áll s mindezen körülmények az ügyletre lépő fél előtt közönséges figyelem mellett rejtve nem maradhattak.[1])

16. §. A vizsgálat hivatalból s akkor is elrendelhető, ha a tőzsdetanács fegyelmi uton megtorlandó valamely cselekményről a tőzsdei választott biróság utján értesül.

17. §. Az elővizsgálat vezetésével a tőzsdetanács egy vagy több tagja, vagy a tőzsde valamelyik tisztviselője is megbizható.[2])

---

[1]) Amennyiben a tőzsde valamely tagja a rendes biróság előtt folyamatban levő perben az ellene támasztott követeléssel szemben a tőzsdei játék kifogásával, illetőleg azzal védekezik, hogy a követelés árkülönbözeti ügyletből ered ez az eljárás fegyelmi vétségnek minősittetik ez az alapszabályok 18. §-ának *c)* pontjában megállapitott harmadfoku fegyelmi büntetéssel a tőzsdéről szóló végleges kizárással büntettetik. (Tőzsdetanács 1906. január hó 19.)

---

[2])

Szabályzat
a fegyelmi eljárásról.

(Érvénybe lépett 1898. január 1-én.)

1. §. A tőzsdei tagok felett a fegyelmi hatóságot az alapszabályok értelmében az igazgató bizottság gyakorolja.

2. §. Az igazgató bizottság az évi rendes közgyülést követő első ülésében saját kebeléből egy évre vizsgáló-bizottságot választ, mely hivatva van fegyelmi ügyekben a vizsgálatot megejteni.

3. §. A vizsgáló-bizottság öt tagból áll. Elnökét maga választja.

A bizottság jegyzője a tanácsi titkár.

4. §. A bizottság határozatképes, ha ülésén legalább 3 tagja van jelen.

5. §. A bizottság tárgyalásai nem nyilvánosak. A bizottság jogositva van tanukat és szakértőket kihallgatni.

A bizottság engedélyével a felek képviselőket is hozhatnak magukkal.

6. §. A bizottság a vizsgálat eredményéről az igazgató bizottsághoz irásbeli jelentést tesz.

A tőzsdetanács jogositva van tanukat és szakértőket kihallgatni.

18. §. A fegyelmi büntetés fokai:

a) feddés,

b) ideiglenes kizárás a tőzsdéről,

c) végleges kizárás a tőzsdéről.

19. §. A 15. §. 1., 3., 4. és 5-ik pontjaiban felsorolt esetekben a fegyelmi büntetés legalacsonyabb foka a tőzsdéről kizárás egy hónap tartamára. Visszaesők ez esetekben a tőzsdéről első izben két hónapra, másodizben végleg kizárandók.

A határozat a tőzsdén kifüggesztés utján mindenesetre közzéteendő; ezenkivül a közzététel más módja is elhatározható.

20. §. Ha a tárgyalás a panasz alapját képező ténykörülmények valótlanságát igazolja, vagy ha a panaszlott terhére rótt cselekmények olyanoknak találtatnak, melyek a kereskedői tisztességet nem sértik, a bizottság köteles a panaszlott részére vétlenségi nyilatkozatot állitani ki s ennek közzétételét elrendelni.

IV. A ministeri tőzsdebiztos.

21. §. A kereskedelemügyi m. kir. minister, kinek a tőzsde minden igazgatási ügyeiben alá van rendelve, főfelügyeleti jogát az általa kinevezett egy, vagy a szükséghez képest több ministeri tőzsdebiztos által gyakorolja.

A tőzsdebiztosnak jogában áll a közgyülésen s a tőzsdetanács, valamint az ez által kiküldött szakbizottságok minden tanácskozmányain résztvenni és a tőzsde igazgatási ügyeiben hozott olyan határozatok végrehajtását, melyek, nézete szerint, a fennálló törvényekbe vagy a tőzsdei alapszabályokba ütköznek, a kereskedelemügyi m. kir. minister azonnal kikérendő határozatáig felfüggeszteni.

V. A tőzsde igazgatása.

22. §. A tőzsde összes ügyeinek vezetése a tőzsdetanácsot illeti, melynek hivatalos czime: »A budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa«.

Ezen tanács negyven tagból áll, kik a tőzsdetanácsosi czimet viselik.

23. §. A tőzsdetanácsot a választóképes tőzsdei tagok közgyülésen három évre választják.

A választás a kereskedelemügyi m. kir. minister megerősitése alá terjesztendő.

24. §. Tőzsdetanácsossá csak oly magyar állampolgár választható, ki legalább öt év óta szakadatlanul tagja a tőzsdének, a magyar nyelvet birja s állandóan Budapesten lakik.

A lelépő tőzsdetanács tagjai ujra megválaszthatók.

25. §. Választóképességgel csak azok a tőzsdei tagok birnak, kik legalább egy év óta tagok, tagsági dijaikkal hátralékban nincsenek s fegyelmi büntetés alatt nem állanak.

26. §. A ministeri tőzsdebiztos felügyelete alatt s a tőzsde titkári hivatalának segédkezése mellett müködő szavazatszedő bizottságot a tőzsdetanács alakitja meg olyképen, hogy abba saját kebeléből négy, a választóképes tőzsdei tagok sorából öt tagot nevez ki. A bizottság maga választja meg kebeléből elnökét.

27. §. A választás szavazó-jegyek által történik, melyeket a szavazatszedő bizottságnál a tőzsdei tagok személyesen kötelesek átadni.

28. §. A szavazás a közgyülés megnyitása előtt egy órával veszi kezdetét s annak befejezése után egy óráig tart.

A szavazás berekesztése után a szavazatszedő bizottság egy ülésben összeolvassa a beadott érvényes szavazatokat, megállapitja a megválasztottak névsorát s eljárásáról jegyzőkönyvet vesz fel, melyet a ministeri tőzsdebiztos, a szavazatszedő bizottság elnöke s a jegyzőkönyv vezetésére kiküldött titkár ir alá.

Megválasztottnak az tekintendő, kire a beadott szavazatok viszonylagos többsége esett. Szavazategyenlőség esetén sorshuzás dönt.

29. §. Az ujonnan megválasztott tőzsdetanács a ministeri megerősités leérkezte után azonnal megalakul és kebeléből a tőzsdetanács megbizatásának tartamára elnököt és két alelnököt választ.

30. §. Az elnök vezeti a tőzsdetanács összes tanácskozmányait s végrehajtja annak határozatait.

Az elnököt akadályoztatása esetén az alelnökök egyike s ha ezek is akadályozva volnának, az a tőzsdetanácsos helyettesiti, kit a jelenlevő tanácsosok azzal megbiznak.

31. §. A tőzsdetanács nevében kiállitott iratok a ministeri tőzsdebiztos, a tőzsdetanács elnöke vagy helyettese s egyik tőzsdei titkár aláirásával látandók el.

32. §. A tőzsdetanács üléseit a felmerülő szükséghez képest az elnök hivja egybe. Öt tőzsdetanácsos, az ok megjelölése mellett, az elnöknél tanácsülés egybehivását kérheti.

A tőzsdetanács határozatképes, ha előre egybehivott ülésén az elnökön kivül legalább nyolcz tőzsdetanácsos van jelen.

A tőzsdetanács szavazattöbbséggel hozza meg határozatait. Az elnök nem szavaz, azonban egyenlő szavazatok mellett ő dönt.

33. §. A tőzsdetanács, mint a tőzsde összes ügyeinek vitelére rendelt közeg, különösen a következő jogokat gyakorolja:

1. Képviseli a budapesti áru- és értéktőzsdét valamennyi ügyeiben, harmadik személyekkel és hatóságokkal szemben.

2. Kibocsátja a tőzsdei forgalmat szabályozó

rendeleteket s megállapitja a tőzsdei szokásokat s az áru- és értéküzleti leszámolás rendjét.[1])

3. Tagjaiból alakul a tőzsdei választott biróság.

4. Meghatározza a tőzsdei üzleti órákat.

5. Határoz a tőzsdei tagok felvétele iránt.

6. Gondoskodik a tőzsdei rend fentartásáról.

7. Kinevezi a tőzsde tisztviselőit s alkalmazza a szükséges szolga- és segédszemélyzetet. Gyakorolja ezek fölött a fegyelmi hatóságot és megállapitja azok fizetéseit.

8. Gondoskodik a tőzsdei árfolyamok hivatalos jegyzéséről s azok közzétételéről.

9. Megállapitja és kezeli a tőzsde összes bevételeit és kiadásait.

10. Kezeli a tőzsdei alapokat.

11. Határoz tőzsdei értékeknek a tőzsde hivatalos árjegyzési lapjába felvétele iránt s kiszabja az ezért járó lajstromozó dijakat és árjegyző illetékeket.

12. Megállapitja a tőzsdei tisztviselők és szolgák nyugdijszabályzatát.

13. Intézkedik a közgyülések és a tőzsdetanácsi választások megtartása iránt.

34. §. A tőzsdetanács a saját kebeléből igazgató-bizottságot alakit, melynek tagjai a tőzsdetanács elnöke, két alelnöke és az évi rendes közgyülés után tartott első tanácsülésből egy év tartamára választott kilencz, legfeljebb tizenkét tőzsdetanácsos.

35. §. Az igazgató bizottság feladata a tőzsdetanács elé kerülő összes ügyek előkészitése s azok fölött javaslat tétele.

Ezenkivül az igazgató bizottság elintézi a tanács által reáruházott hatáskörrel azokat az ügyeket, melyeket a tanács hozzáutasit.

A bizottság a tanácstól nyert megbizás alapján különösen a következő hatáskörben járhat el:

1. Határoz a tőzsdei tagok felvétele iránt s a felvettek névsorát a legközelebbi tanácsülésnek bemutatja. A folyamodó a bizottság elutasitó határozata ellen 14 nap alatt a tőzsdetanácshoz irásbeli folyamodással élhet. Ily esetben a felvétel fölött a tőzsdetanács határoz véglegesen.

2. Kiadja a tőzsdetagok alkalmazottja részére a jegyeket.

3. Gyakorolja a fegyelmi hatóságot a tőzsdei tagok fölött. A bizottság fegyelmi határozata ellen jogorvoslatnak csak végleges kizárás esetén van helye a tőzsdetanácshoz.

4. Gondoskodik a tőzsde összes bevételeinek behajtásáról s a kiadásokat kiutalványozza.

5. Javaslatot tesz értékpapirok tőzsdei lajstromozása és hivatalos árjegyzése iránt.

6. Intézkedik a tőzsdetanács határozatainak végrehajtása tárgyában.

7. Beosztja a tőzsdei tisztviselők és szolgák teendőit s ellenőrzi ezek müködését.

8. A tőzsdei segélyalapokból segélyeket utalványoz elszegényedett tőzsdei tagok részére; az általa kiutalványózott segély összege azon-

---

[1]) **A tőzsdetanácsnak teljes ülésbeli elvi jelentőségü megállapodásai.**

I.

A budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa ugy is, mint a tőzsdei választott biróság teljes ülése f. hó 6-án egyhangulag kimondotta, hogy a gabona-határidőüzlet olynemü gyakorlását mint az legujabban bizonyos czégek részéről mindenrangu hivatástalan egyénekkel ugyszólván iparszerüleg üzetik, kárhoztatja s hogy különösen az oly ügyleteket, melyeknél bármely czimen vagy néven az ügylet tartama alatt nyujtandó fedezet vagy ráfizetés (Zuschuss) kötelezettsége köttetik ki, reális kereskedelmi ügyleteknek nem tekinti s ennélfogva a tőzsdebiróság ezentul nem fog megitélni oly követelést, mely gabonahatáridőügyletek fedezet hiányában eszközölt lebonyolitásából származik.

E teljes ülési határozat mindazon ügyleteknél fog alkalmaztatni, melyek 1888. évi decz. 15-től kezdve köttetnek.

Budapesten, 1888. decz. 14-én.

II.

A tőzsdetanács ugy is, mint a tőzsdei választott biróság teljes ülése közzéteszi, hogy a mult évi deczember 6-án hozott azon teljes ülési határozat, melynek értelmében a tőzsdebiróság oly követelést, mely gabona határidőügyleteknek pótfizetés hiánya miatt eszközölt lebonyolitásából származik, meg nem itél, nem vonatkozik oly kötésekre, melyek bejegyzett kereskedők közt, vagy oly személyekkel jöttek létre, kik gabona eladásával vagy vételével hivatásszerüleg foglalkoznak.

Budapest, 1889. február 15-én.

III.

A tőzsdetanács szükségesnek tartja kinyilatkoztatni, hogy a tőzsdebiróság elé vitt perekben a tőzsdebiróság figyelme oly körülményekre is kiterjed, melyekből alapos következtetés vonható arra, hogy az ügyletekben tájékozatlan személyek rászedése vagy kizsákmányolása czéloztatott és amennyiben a tőzsdebiróság arra a meggyőződésre jut, hogy ily körülmények forognak fenn, az ezek alapján támasztott igényt meg nem itéli.

Azon egyének nevei, kik ily ügyletekkel foglalkoznak, az elnökségnek bejelentendők, mely a följelentéseket külön lajstromban nyilvántartja és amennyiben az illetők a tőzsde tagjai vagy látogatói, a fegyelmi eljárás megindítása iránt is intézkedik.

ban egy folyamodó részére egy évben a 100 frtot meg nem haladhatja.

36. §. A bizottság havonként rendszerint kétszer tart ülést, melyről az ezzel megbizott tőzsdei titkár jegyzőkönyvet vezet.

A jegyzőkönyvek a tanács legközelebbi ülésén bemutatandók.

A bizottság határozatképes, ha legalább öt tagja van jelen.

37. §. Ha a tőzsdetanácsosok száma időközben beálló üresedés folytán harminczra apad le, a pótválasztás a legott kitüzendő rendkivüli közgyülésen történik.

A pótválasztás szintén a kereskedelemügyi m. kir. minister megerősitése alá esik s az igy választott tanácsosok megbizatása a legközelebbi általános választásig tart.

38. §. A tőzsde irodai ügyeinek ellátására a tőzsde titkári hivatala van rendelve, melynek szervezetét a tőzsdetanács állapitja meg.

VI. A közgyülés.

39. §. Minden évben, rendesen az első három hónapban, közgyülés tartatik, melynek határnapját a tőzsdetanács állapitja meg. A közgyülés határnapja legalább nyolcz nappal előbb a tőzsdén kifüggesztés utján s a hivatalos lapban közzéteendő.

Tárgyai a következők:

1. a tőzsdetanács jelentése a lefolyt évről;
2. a tőzsdetanács inditványai;
3. a tőzsdei tagok inditványa, ha legalább január végéig a tőzsdetanácsnál irásban benyujtatnak;
4. a tőzsdetanács tagjainak megválasztása illetve az időközben megüresedett tanácsosi helyek betöltése.

40. §. A közgyülésen, melyet a tőzsdetanács elnöke vezet, csak tőzsdei tagok vehetnek részt.

A közgyülés határozatképes, ha azon legalább hetven tőzsdei tag van jelen, kiknek absolut többsége dönt.

Ha hetvennél kevesebb tag jelent meg, uj közgyülés hivandó egybe, mely határozatképes a megjelent tőzsdei tagok számára való tekintet nélkül.

41. §. A tőzsdetanácsnak jogában áll a szükséghez képest a rendesen kivül rendkivüli közgyülést is hivni egybe.

Rendkivüli közgyülés hivandó egybe akkor is, ha azt a tőzsdetagok egy tizedrésze az illető inditvány kiséretében irásban kérelmezi a tőzsdetanácsnál. Ily esetben a közgyülés a kérelem előterjesztésétől számitott négy hét alatt tartandó meg.

A rendkivüli közgyülésnél a határnap kiirása és a határozatképesség tekintetében a rendes közgyülésre nézve fennálló szabályok követendők.

VII. A tőzsdei választott biróság.

42. §. A tőzsdei választott biróság előtti eljárást az ezen alapszabályok függelékét képező eljárási szabályok tárgyalják.

Kelt a budapesti áru- és értéktőzsdének 1897. évi márczius hó 7-ik napján tartott rendes és 1906. évi márczius 19. napján tartott rendkivüli közgyüléséből.

Jóváhagyattak a m. kir. kereskedelemügyi ministernek 1897. évi julius 12. napján 38503. sz. a. és 1906. évi márczius 20. napján 22079/IV. sz. a. kelt rendeleteivel.

Eljárási szabályai

a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának.[1])

1. §. A kereset akár irásban, akár szóval előterjeszthető.

2. §. Az irásbeli kereset kellő számu felszerelt példányban a tőzsde titkári hivatalában nyujtandó be.

A keresetlevél első példányához azon okirat, mely a tőzsdei választott biróság illetékességének alapjául szolgál, eredetben melléklendő.

3. §. A szóbeli kereset a titkári hivatalban terjesztendő elő, mely arról jegyzőkönyvet vesz fel.[2])

4. §. A keresetre tárgyalási határnapot a jogügyi titkár tüz ki.

A tárgyalási határnap akkép tüzendő ki, hogy a határnap és az idéző végzés valószinü vétele közt a feleknek a megjelenésre, illetve képviselő rendelésére elegendő idejük maradjon.

5. §. A keresetlevél első példánya, illetve az eredeti jegyzőkönyv a periratokhoz csatolandó.

A keresetlevélre vagy a jegyzőkönyv másolatára vezetett idéző végzésben a felek utasitandók, hogy a biróság előtt bizonyos napon és órában a kereset tárgyalására, bizonyitékaikkal ellátva, személyesen vagy kellőleg igazolt meghatalmazottjaik által jelenjenek meg, mert különben a kereset alapján fog itélet hozatni.

6. §. Az idéző végzést a biróság nevében a jogügyi titkár bocsátja ki.

Az idéző végzés kézbesitése a polgári perrendtartás szabályai szerint történik.

Ügygondnok kirendelésének az 1868. évi LIV. t.-cz. 268. §-ában felsorolt esetekben van helye.

7. §. *A tárgyalási határnapon megalakul a választott biróság.*

A választott biróság egy három- vagy öttagu tanácsból áll.

A háromtagu tanács az elnökből és két biróból, az öttagu az elnökből és négy biróból alakul.

8. §. *Háromtagu tanács alakul:*

1. oly perekben, melyeknek kizárólagos tárgya 2500 K-t meg nem haladó pénzkövetelés;

2. tekintet nélkül a per tárgyára:

a) *oly perekben, melyekben a biróság valamelyik peres fél meg nem jelenése alapján hoz itéletet (19. és 20. §-ok);*

b) *ha a felek a biróság előtt egyezséget kötnek.*

Az előbb fel nem sorolt esetekben öttagu tanács alakul.

A felek azonban megegyezhetnek abban, hogy háromtagu tanács helyett öttagu, vagy öttagu tanács helyett háromtagu alakuljon.

9. §. *A választott biróság alakulása szempontjából a keresetben (2. és 3. §.) előterjesztett kérelem irányadó. Ennélfogva ha felperes a per folyamán keresetét felemeli vagy leszállitja, vagy akkép módositja, hogy az egyáltalában nem, vagy nem kizárólag pénzkövetelésre irányul, ugyszintén, ha alperes viszontkeresetet támaszt vagy a biróság több pernek közös tárgyalás és eldöntés végett egyesitését rendeli el, ezek a körülmények a biróság alakulását nem érintik.*

10. §. *A per tárgyát képező pénzkövetelés mennyiségének megállapitásánál a főkövetelés mellett követelt összegek közül a kamat és a per költsége nem számit.*

Ha egy vagy több személy ugyanabba a keresetbe egy vagy több személy ellen több követelést foglal össze, az egyes követeléseket az érték meghatározása szempontjából össze kell számitani.

Ha valamely követelést csak részben perelnek be, a követelésnek be nem perelt része figyelembe nem vétetik.

11. §. *A biróság alakulása akkép történik, hogy mind a felperes, mind az alperes a tőzsdetanácsosok közül háromtagu tanács alakulása esetében egy-egy birót, öttagu tanács alakulása esetében pedig két birót választ.*

Pertársak a biróválasztás jogát közös megegyezéssel gyakorolják. A megjelent pertársak választása a meg nem jelentekre nézve is hatályos.

---

[1]) Ezek a budapesti áru- és értéktőzsdének az 1897. évi márczius 27-én tartott évi rendes közgyülésében megállapitott eljárási szabályok az 1908. évi április 15-ik napján életbe léptetett módositott szövegezésükben közöltetnek. — A módositott részeket a dült betükkel szedett szövegek tüntetik fel.

[2]) A tőzsdebirósági titkári hivatalban a szóval előterjesztett keresetről felvett jegyzőkönyv annak bizonyitásául, hogy a jegyzőkönyv az általa előterjesztett tényállásnak és kérelemnek megfelelőleg vétetett fel, a felp. által aláirandó. C. 371 905. D. 97. 182.

A peres felek a tárgyalás határnapja előtt is megválaszthatják biráikat s azokat a tőzsde titkári hivatala utján a tárgyaláshoz meghivatják.

A biróság elnökét a birák a tőzsdetanácsosok közül választják.

Ha a megválasztott birák valamelyike a biráskodást nem vállalja el vagy a megjelenésben akadályozva van, az illető peres fél köteles a jelenlevő tőzsdetanácsosok közül azonnal más birót választani.

A fél részére, aki a tárgyaláson nem jelenik meg, vagy ha megjelent, nem választ birót, ugyszintén ha a peltársak a választandó személyre nézve nem egyeznek meg, a tőzsdetanács elnöke, illetőleg helyettese nevezi ki a birót. Ugyanő nevezi ki a biróság elnökét, ha a választott birák az elnök személyére nézve nem jutnak megegyezésre.

12. §. Egy választott biró sem vehet részt oly peres ügyekben:

a) melyekben a saját személyénél fogva érdekelve van;

b) melyek által neje vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy olyan személyek vannak érdekelve, kik vele negyediziglen oldalrokonságban vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állanak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró müködött;

d) az olyan felek ügyeiben, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll.

13. §. A biróság megalakulásáról a jogügyi titkár jegyzőkönyvet vesz fel, melyet a peres felek is aláirnak.

14. §. A biróság megalakulása után kezdetét veszi a tárgyalás.

Mindenekelőtt a biróság elnöke figyelmezteti a peres feleket a választott biróság tagjai érdekeltsége s a biróság illetékessége és hatásköre elleni kifogás megtételére. (1891 : LIX. t.-cz. 95. §.)

Ha a birák valamelyikének érdekeltsége ellen emelt kifogást a biróság alaposnak találja, az illető fél más birót tartozik választani.

15. §. A tárgyalás nyilvános és szóbeli.

Irásbeli beadványok, a 27. §. esetének kivételével, figyelembe nem vétetnek.

16. §. A biróság tagjai a felekhez a tényállás tisztába hozatala végett kérdéseket intézhetnek. (1881 : LIX. t.-cz. 95. §.)

A biróság, amennyiben a felek képviselőivel megtartott tárgyalás után az ügy eldöntése végett szükségesnek találja, a feleket személyes megjelenésre idézheti. (1881 : LIX. t.-cz. 95. §.)

17. §. Kellő előadási képesség hiánya vagy illetlen magaviselet miatt a személyesen megjelent fél képviselő rendelésére utasitható.

18. §. A tárgyalásról a jogügyi titkár feljegyzéseket vezet s azokat a tárgyalás befejezte után szabályszerü jegyzőkönyvbe foglalja.

Ezen jegyzőkönyv a felek előterjesztéseit tömör előadásban, továbbá a hozott birói határozatot indokaival együtt, illetőleg a biróság előtt kötött egyezséget tartalmazza.

E jegyzőkönyvet a választott biróság elnöke vagy távollétében egyik választott biró továbbá a jegyzőkönyvvezető jogügyi titkár irja alá.

19. §. Ha alperes szabályszerü megidézése daczára a kitüzött tárgyalási határnapon a megszabott órán tul még egy óra alatt sem jelenne meg, a keresetben felhozott tények és állitások — amennyiben magának felperesnek esetleg a biróság által még bekivánható bizonyitékai által meg nem czáfoltatnak — valóknak tartandók s alperes a felperesi kérelemhez képest meg nem jelenés indokából marasztalandó.

20. §. Ha ellenben felperes nem jelent meg és alperes védelmét előterjeszti, a védelemre felhozott ténykörülmények, amennyiben a keresethez mellékelt bizonyitékok által meg nem czáfoltatnak, szintén valóknak tartandók s ha ezek a kereseti jogot megerőtlenitik, felperes keresetével elutasitandó.

21. §. A biróság alperes meg nem jelenése esetében hivatalból vizsgálja meg illetékességét és hatáskörét.

22. §. Ha a tárgyalásra egyik fél sem jelent meg, a per megszüntnek tekintetik.

23. §. A biróság illetékessége vagy hatásköre ellen emelt kifogás előzetesen s az ügy érdemétől elválasztva tárgyalandó.

24. §. A birói illetékesség és hatáskör kérdése fölött a biróság indokolt végzéssel határoz.

25. § Ha a biróság illetékességét vagy hatáskörét megállapitja, a peres feleket nyomban a per érdemleges tárgyalására utasitja.

Közmegegyezéssel azonban a felek az érdemleges tárgyalást a beadandó felfolyamodás végérvényes elintézéséig felfüggeszthetik.

26. §. Nagyobb fontosságu vagy bonyolult természetü perekben a biróság a feleket, kérelmük folytán, vagy a nélkül is, irásbeli eljárásra utasithatja, számadási perekben pedig elrendelheti, hogy a számozkodást a felek a jogügyi titkár előtt ejtsék meg.

27. §. Az irásbeli eljárásnál (27. §.) alperest két, felperest egy perirat illeti meg. Ezek benyujtásának határidejét a biróság a körülményekhez képest állapitja meg.

28. §. Ha a biróság a feleket a titkár előtti tárgyalásra utasitotta (27. §.), ez azokat maga elé idézi s előterjesztéseiket, hivatkozással bizonyitékaikra, jegyzőkönyvbe foglalja, melyet azután a birósághoz bemutat.

A peres feleknek azonban ilyenkor is jogukban áll, a számadás vitás tételeire nézve, előterjesztéseiket a biróság előtt ismételni.

29. §. A biróság a felek által felhozott bizonyitékokat szabadon mérlegeli s a perrend szabályaihoz kötve nincsen.

30. §. A tanuhallgatást a biróság a felek jelenlétében eszközli, kik a tanukhoz kérdéseket csupán a biróság utján intézhetnek.

A biróság elnöke kihallgatás előtt figyelmezteti a tanut, hogy vallomását az igazsághoz hiven tegye meg, s hogy azt esetleg esküvel kellend megerősitenie.

31. §. A biróság belátása szerint határozza meg, vajjon a tanu vallomásának eskütétel nélkül is bizonyitó erőt tulajdonit-e?

Ha a biróság a tanu meghitelését határozza el, vallomása irásba foglalandó s az eskü letétele után a tanu által aláirandó.

32. §. Nem helyben lakó tanu kihallgatása az illetékes biróság utján történik.

Ha azonban a bizonyitó fél ily tanunak a választott biróság elé állitásáról saját költségén gondoskodni kész, a kihallgatást a választott biróság foganatositja.

33. §. Szakértők meghallgatását és a birói szemlét a biróság a felek kérelme nélkül is elrendelheti.

A feleknek szabadságukban áll egy közös szakértő kinevezésében megegyezniük, különben mindegyik fél záros határidő alatt egy-egy szakértőt nevez, kik a maguk részéről egy harmadik szakértőt a szakértő bizottság elnökéül választanak. Ha ennek személyére nézve a felek szakértői közt megegyezés létre nem jönne, a biróság nevezi ki a szakértő bizottság elnökét.

Azon fél részére, ki választási jogával a kitüzött határidő alatt nem él, szintén a biróság nevez ki szakértőt.

34. §. A biróság a felek előterjesztései alapján utasitást ad a szakértő bizottságnak eljárása tekintetében és megállapitja a kérdéseket, melyekre nézve annak szakértői véleményt kell adnia.

35. §. A per eldöntésénél fontossággal biró piaczi vagy tőzsdei árakat a biróság hivatalból puhatolja ki.

36. §. A tárgyalás és a bizonyitási eljárás befejezése után a biróság a peres felek közt az egyezséget megkisérti.

Ha az egyezség létrejön, a biróság azt, mint birói egyezséget, nyomban kihirdeti.

Ha az egyezség nem sikerül, a biróság itéletet hoz s azt indokaival együtt a felek előtt azonnal kihirdeti.

37. §. Fontosabb ügyekben, melyeknél az itélethozatal hosszabb tanácskozást igényel, a biróság az itélet kihirdetésére külön határnapot tüzhet ki.

A felek meg nem jelenése e határnapon az itélet kihirdetését nem akadályozza; ily esetben az itélet a meg nem jelent félnek irásban kézbesitendő.

38. §. Ha a biróság az itéletet nyomban a tárgyalás befejezése után szóval hirdeti ki, elégséges a lényegesebb indokok felemlitése.

39. §. A marasztaló itéletben kiszabandó az az idő, mely alatt a kirótt kötelezettség teljesitendő.

Ez a határidő, ha a marasztalt fél helyben lakik, rendszerint három napot, különben pedig nyolcz napot tesz.

Ha a késedelem veszélye valószinüvé tétetik, rövidebb teljesitési határidő is állapitható meg.

40. §. Ha a marasztalt fél valamely munka, foglalkozás vagy szállitás teljesitésére köteleztetik, a biróság a körülményekhez képest a rendesnél hosszabb teljesitési határidőt is rendelhet.

41. §. Az ügyvédi dijak és költségek, amennyiben az itélet azokat kölcsönösen meg nem szünteti, a pervesztes fél s minden esetben az ügyvéd saját fele ellenében is megállapitandók.

42. §. Képviseleti dijak és költségek csak akkor állapittatnak meg, ha a feleket ügyvédek, illetve ezeknek törvényszerü, igazolt helyettesei képviselik s ezek költségeik megállapitását kérik.

43. §. Az itéletben kiszabandó a tőzsdei illeték is, mely a tőzsde pénztárának fizetendő.

44. §. A biróság az itéletben, melyben a székhelyén lakó valamely fél részére esküt itél meg, egyuttal kitüzi az eskületétel határnapját.

Ezen a határnapon a biróság a letételre késznek nyilatkozó eskütevőtől az esküt, annak szentségére és a hamis eskü következményeire való figyelmeztetés után, kiveszi.

Az eskületételről jegyzőkönyv veendő fel, mely a letett eskűt szóról szóra tartalmazza, s melyet az eskütevő is aláir.

45. §. Ha az a fél, kinek részére eskü itéltetett meg, az eskületételi határnapon meg nem jelen, vagy az esküt letenni vonakodik, az eskü le nem tettnek tekintendő s e körülmény a periratoknál feljegyzendő.

46. §. Nem helyben lakó fél részére megitélt eskü kivétele végett az illetékes biróság hivatalból keresendő meg.

47. §. Mindegyik peres félnek jogában áll, a megállapitott tőzsdei dij és a szükséges bélyegek beszolgáltatása mellett, az itéletről és indokairól, vagy a biróság előtt kötött egyezségről hiteles kiadványt venni ki. E kiadvány aláirása a 19. §. értelmében történik.

Az itélet jogerejüségét a jogügyi titkár a kiadványon aláirásával igazolja.

48. §. A kielégitési végrehajtás iránti kérvényhez az itélet vagy birói egyezség hiteles kiadványa s annak bélyegtelen másolata melléklendő; ez utóbbit a jogügyi titkár hivatalból hitelesiti. (1881 : LX. t.-czikk 6. §. utolsóelőtti bekezdése.)

49. §. *Ezek az eljárási szabályok 1905. évi április hó 15. napján lépnek életbe. Az ezt a napot megelőzőleg beadott keresetekkel folyamatba tett perekben azonban háromtagu tanács csak a felek beleegyezésével alakulhat.*

A tőzsdebiróság ügyviteli szabályzata.

A tőzsdebiróság hivatali személyzete.

1. §. A tőzsdebiróság hivatali személyzete áll:

a) a főtitkárból,
b) a jogügyi titkárokból,
c) a segédhivatali személyzetből.

A segédhivatali személyzet a következő:

1. a hivatal vezetője,
2. a fogalmazó,
3. a kiadó,
4. az irattáros,
5. az irodai segédszemélyzet (hivatalnokok és napidijasok) és
6. a kézbesitő szolgák.

A főtitkár.

2. §. A főtitkár a tőzsdebiróság összes alkalmazottjainak működése felett a felügyeletet felelősség terhe mellett gyakorolja. Köteles evégből a segédhivatalban vezetett összes könyveknek és jegyzékeknek pontos vezetését ellenőrizni, a hivatalos órák pontos megtartására, a szabályzat összes intézkedéseinek s az összes teendők pontos teljesitésére ügyelni és a tapasztalt hiányok és szabálytalanságok megszüntetése végett esetről-esetre intézkedni, illetőleg megfelelő intézkedés végett a tőzsdetanács-elnöknél javaslatot tenni.

Ép ugy felügyel a főtitkár a tárgyalások sorrendjére, szem előtt tartva a következő intézkedéseket:

Elsősorban tárgyalandók a sürgősnek jelzett ügyek; ezt követik a folytatásos perek, melyek után az egyéb kitüzött perek az iktatószám sorrendje szerint következnek.

A főtitkár gondoskodik mindazokban az ügyekben szükséges előkészitő intézkedésekről, melyekben a választott biróság még nem alakult meg s e czélból a tőzsdetanács elnökének (esetleg alelnökének) esetről-esetre javaslatot tesz.

Végre véleményes jelentést tesz a felek által a perek soronkivüli tárgyalása tekintetében benyujtott sürgősségi kérvényekre.

A jogügyi titkárok.

3. §. A jogügyi titkárok:

1. az eljárási szabályok értelmében a tárgyalási jegyzőkönyveket vezetik, irásba foglalják a hozott itéleteket s megszerkesztik azoknak indokolását.

A tárgyalási jegyzőkönyv megszerkesztésénél a jogügyi titkár csakis a periratokat és saját jegyzeteit használhatja fel s más kézből vett jegyzeteket, vagy irásba foglalt perbeszédeket igénybe vennie nem szabad.

A feljegyzések sajátkezüleg készitendők s e czélra gyorsiró rendszerint nem alkalmazható; azonban a tárgyalások alkalmával a birósági tanács elnökének beleegyezésével gyorsiró is alkalmazható, ámde ennek feladata csak az lehet, hogy a tárgyalás menetét a jogügyi titkár használatára szóról-szóra visszaadja; csakis jegyzetek készitésére nem szoritkozhatik.

A jegyzőkönyveknek az itélet kihirdetésétől számitott 3 nap alatt, be nem fejezett ügyekben pedig a tárgyalás napjától számitott 14 nap alatt letisztázva, a tárgyaló titkár, a biróság elnöke s a ministeri tőzsdebiztos aláirásával ellátva, az iratok mellé kell csatolva lenniök.

2. Gondoskodnak az általuk tárgyalt ügyekben szükséges intézkedések megtételéről (mint tanuhallgatás, eskükivétel iránti megkeresések megszerkesztése, uj határnap kitüzése, felfolyamodás, végrehajtási kérvény elintézése stb.).

3. Kibocsátják a biróság azon határozatait, melyek a feleknek irásban kézbesitendők.

Ha a biróság makacssági itéletet hoz, vagy ha az eljárási szabályok 38. §-ának esetében az itélethirdetéshez valamelyik fél szabályszerü idézés daczára sem jelent meg, az itélet a félnek a jogügyi titkár által hitelesitett másolatban adandó ki. Ez a másolat azonban addig, mig a tárgyalási jegyzőkönyv szabályszerüleg aláirva nincs, ki nem adható.

A segédhivatal vezetője.

4. §. A segédhivatalt egy titkár vagy segédtitkár vezeti, kinek hatásköre a következő:

1. A segédhivatal személyzete felett a közvetlen felügyeletet gyakorolja.
2. Kiosztja az irodának a munkát.
3. Átveszi a beérkező beadványokat s gondoskodik azok elintézéséről, illetve a jogügyi titkároknak leendő kiadásáról.
4. Jegyzőkönyvbe veszi a szóval előterjesztett kereseteket. (Lásd Eljárási szabályzat 3. §.)
5. Kitüzi a 3. §. 2. pontjában nem emlitett

ügyekben a tárgyalási, hirdetési és egyéb határnapokat.

6. Beszedi a benyujtott beadványokért járó tőzsdedijakat s azokat a tőzsdepénztárnak beszolgáltatja.

7. Felügyel arra, hogy a felek bélyegkötelezettségeiket pontosan teljesitsék s szükség esetén intézkedik a lelet felvétele iránt.

8. Felülvizsgálja a felvett bélyegleleteket.

9. Beutalja a tőzsdei letétpénztárba a birói letéteket.

10. Elkésziti az e szabályzat 52. §-ában megállapitott napi, havi és évi kimutatásokat.

5. §. A hivatal vezetőjét teendőiben és a felügyelet gyakorlásában a fogalmazó helyettesiti.

6. §. A tőzsdebiróság segédhivatalának hivatalos óráit a tőzsdetanács időről-időre állapitja meg.

Iratok beadása és iktatása.

7. §. A tőzsdebirósághoz intézett minden irat a tőzsdei iktatóban nyujtandó be és ott a hivatalos idő alatt mindig elfogadandó.

8. §. A hivatalos helyiségeken kivül, valamint a hivatalos órák előtt és a zárórán túl beadványokat elfogadni nem szabad.

9. §. Az iktatókönyvbe semmit sem lehet élőszóbeli előadás alapján bejegyezni és nem szabad beadványt oly megbizás mellett átvenni, hogy ez az iktatókönyvbe csak utóbb, vagy bizonyos feltétel bekövetkeztével jegyeztessék be.

Iktatókönyvek.

10. §. A tőzsdebiróságnál két iktatókönyv vezettetik. Az egyik a beérkezett keresetekről, vagy élőszóval előterjesztett keresetekről felvett jegyzőkönyvekről, továbbá a felfolyamodások, biztositási és kielégitési végrehajtási, letéti és igazolási kérvényekről; a másik pedig minden egyéb iratról.

Ha a beadvánnyal a biróságnál pénz vagy értéktárgy vétetett át, ez a körülmény a pénzösszeg, vagy az értéktárgy megnevezése mellett az iktató III. rovatába bejegyzendő.

Vonatkozási számok szintén a III. rovatba jegyzendők.

11. §. Az iktatást a titkár felügyelete alatt a a tőzsdei fogalmazó, vagy más azzal megbizott hivatalnok végzi.

12. §. Minden beadványra és ha ez több példányból áll, minden példányra, valamint a felzetre felül az iktatói szám, továbbá az érkezés napja feljegyzendő. Az iktatószám a kereseteknél az azokhoz csatolt minden mellékletre feljegyzendő. Az iktatószámok minden évben január hó elsejétől deczember hó utolsó napjáig szakadatlan sorrendben folynak.

Az iktatószámok alászámozása tilos.

13. §. A zárórán túl posta utján érkezett ügydarabok a következő napon, az e napon érkezett vagy benyujtott beadványokat megelőzőleg vezetendők be az iktatókönyvbe.

14. §. Az iktatókönyvek (fő- és segédiktatókönyv) a hivatalos órák alatt érkezett beadványok bevezetése után mindenkor berekesztendők és a hivatalos órák eltelte után, a beadványokkal együtt a főtitkárnak, vagy akadályoztatása esetében a jogügyi titkárok közül az elnökség által kirendelt helyettesének bemutatandók, aki az iktatókönyveket minden nap végén külön, valamint az utolsó számnál aláirja és oly beadványokra nézve, melyeknek elintézése birósági tanácskozást és határozathozatalt tesz szükségessé, haladéktalanul intézkedik, illetve az elnöknek javaslatot tesz.

15. §. Mindegyik iktatókönyvből külön betűrendes mutatókönyv készitendő.

A tárgyalások kitüzése.

16. §. A beérkező keresetek a legközelebbi vagy az erre következő hét hétfői és csütörtöki napjaira korlátlan számban tüzendők ki tárgyalásra s az első határnapokon, amennyiben halasztás szüksége forog fenn, az érdemlegeseknek mutatkozó ügyek minőségük szerinti számban a főtitkár utasitása alapján a hét többi napjaira halasztandók.

Soronkivüli határidő csakis az elnökséghez intézett kérvény folytán, utóbbinak engedélye alapján tüzhető ki a főtitkár véleményes jelentése alapján. (Lásd 2. §.)

17. §. A tárgyalási határnapok nyilvántartására a »Határidőnapló« szolgál, melynek egyes oldalain felül a határnap irandó, hasábrovataiba pedig az iktatószám és az ügyfelek nevei beiktatandók. Az ügy elhalasztása esetén a kitüzött ujabb határnap a negyedik rovatba irandó be.

Ügyforgalom nyilvántartása.

18. §. A biróság ügyforgalmáról nyilvántartási könyv vezetendő. Ebbe mindazok az adatok irandók be, melyek az ügynek irattárba tételéig felmerülnek és melyek az egyes ügyeknek bármikori állásáról tájékoztatást nyujtanak.

E nyilvántartásba jegyzendők fel a határnapok, az elintézés napja és módja és az esetleg beadott jogorvoslatnak a neme.

Ez a könyv a statisztikai kimutatások alapját képezi.

Iroda.

19. §. Az irnokok és napidijasok a másolatokat készitik, az idéző végzéseket és birói meghivókat kiállitják. Szükség esetén az irnokok

iktatói, kiadói vagy irattárosi teendőkkel is megbizhatók. Az irodában alkalmazott gyorsirók a gyorsirói munkákat végzik.

20. §. Az irodában alkalmazottaknak szigoruan tilos a felekkel hivatalos ügyekben érintkezni, a feleknek értesitést adni és az iratokba betekintést engedni, végre tőlük hivatalos munkára nézve bármiféle utasitást elfogadni.

21. §. Minden irnok a neki lemásolás végett kiosztott darabról (az idéző végzések és óvások kivételével) könyvet vezet, melyben a darab iktatószámát, a munka nemét és az átvétel napját beirja. Ebben a könyvben az irattáros az elkészitett munka átvételét elismeri.

22. §. Az irodában a kiosztott, de még el nem készült darabok közös szekrényben tartandók.

Kiadó.

23. §. A kiadói teendőket egy irodatiszt végzi. E teendők a következők:

1. Nyilvántartja a határnapokat.
2. Gondoskodik az idéző végzések és egyéb kiadmányok kézbesitéséről.
3. Kiosztja a szolgáknak a kézbesitendő darabokat.
4. Vezeti a helybeli kézbesitésekről szóló kiadókönyvet.
5. Gondoskodik a postai darabok elküldéséről és vezeti a postakönyvet.
6. A makacssági itéletek kézbesitéséről nyilvántartási könyvet vezet és értesiti a feleket az itéletek kézbesitéséről.
7. Kiállitja és a peres felek által aláiratja a birói alakulási jegyzőkönyvet.
8. Gondoskodik a hirdetményi idézéseknek a tőzsdebiróság helyiségeiben való kifüggesztéséről és a határidő lejárta után leendő levételéről és az iratokhoz csatolásáról.
9. Értesitést ad a hivatalos órák alatt a feleknek a beadványok érkeztéről, határnapokról stb.

24. §. A kiadmányok kézbesitése teljesitendő:

1. *Budapesten* a hivatalszolgák által, 2. *vidéken* és Fiuméban és a hozzátartozó területen az illetékes kir. járásbiróság vagy posta utján, Horvát- és Szlavonországban az illető királyi, Ausztriában pedig az illető cs. kir. járásbiróság utján.

3. *Külföldre,* valamint Boszniába és Herczegovinába szóló idézések a m. kir. igazságügyministerium utján kézbesitendők.

25. §. Minden kézbesitéshez külön vevény állitandó ki.

26. §. Minden sürgősnek megjelölt kiadmány (idézés, végzés stb.) soron kivül készitendő el és aláirás után kézbesités végett azonnal kiadandó.

27. §. A hivatalszolgák a nekik kézbesités végett kiadott iratokról folyó számmal ellátott kézbesitési jegyzéket vezetnek.

E jegyzéket a szolgák a kézbesitések megtörténte után aláirva a kiadónak minden nap délben a kézbesitő vevényekkel együtt átszolgáltatják.

28. §. Ha a kiadmány valamelyik félnek nem kézbesithető, a szolga a kézbesités akadályáról a kiadónak és ez a titkárnak további intézkedés végett jelentést tesz.

Tárgysorozat.

29. §. Az egyes napokra kitüzött tárgyalásokról a tárgyalás napján két példányban jegyzék (tárgysorozat) készitendő, melynek egyik példánya az elnökségnek adandó át, másik példánya pedig a váróteremben kifüggesztendő. Ezen jegyzékbe elsősorban a folytatólagos tárgyalások, a jegyzőkönyvvezető titkár nevének kitétele mellett és azután a többi tárgyalások számszerinti sorrendben irandók be.

Megjelenés a tárgyalásra.

30. §. Tárgyalásra a felek a biróság várótermeiben gyülekeznek. A tárgyalások megkezdése előtt a megjelenések kikiáltással állapitandók meg.

A megjelenésre meghatározott idő letelte után egy órával a tárgyalástól elmaradtak névkikiáltással megállapitandók és a biróságnak a makacssági itélet kihirdetése czéljából bejelentendők.

31. §. Ügyek halasztása esetében a titkári hivatal nyomban ujabb határnapot tüz ki.

Halasztási kérvények.

32. §. Halasztási kérvények az eljárási szabályok 16. §-a értelmében haladéktalanul elintézendők és a hozott végzés a feleknek azonnal kézbesitendő, illetőleg megküldendő.

A tárgyalási napon, vagy vidéki felektől azt megelőző napon beérkező ilynemü kérvények azonban csak az ügy tárgyalása alkalmával intézendők el.

Bélyegkötelezettség ellenőrzése.

33. §. Ha postán beérkező keresetekhez csatolt eredeti kötlevelek (kereskedelmi levelezés) után az 1875 : XVI. t.-cz. értelmében esedékes bélyegilleték leróva nincsen, vagy pedig felperes a kereset benyujtásakor a bélyegilleték lerovását az illető tisztviselő felhivása daczára megtagadja, felperes a bélyegkötelezettség záros határidő alatti teljesitésére végzéssel felhivandó.

A határidő letelte után felperes ellen a bélyeglelet veendő fel.

34. §. Addig, mig az 1875 : XVI. t.-cz. szerint járó bélyegilleték lerovása, illetve a bélyeglelet felvétele meg nem történt, a kereset tárgyalására határidő ki nem tüzendő.

Irattár.

35. §. Az iratok megőrzésére és rendben tartására irattár szolgál, mely az irattáros kezelése alatt áll.

36. §. A kereset iktató száma egyuttal a peres ügy irattári számát képezi.

37. §. Minden egyes perirathoz irományjegyzék készitendő következő rovatokkal:

I. folyó szám,

II. a csatolmányok megnevezése,

III. a csatolmányok mennyisége.

Ezen irományjegyzékkel a perirat (kereset) még kiadás előtt felszerelendő és az, valahányszor ujabb irat érkezik be, kiegészitendő.

A II. rovatban az eredeti okiratok tüzetesen megnevezendők.

38. §. Felfolyamodások, valamint végrehajtási, igazolási és letéti kérvények külön nem helyezendők el az irattárban, hanem a vonatkozó perirathoz csatolandók.

39. §. A folyó évi periratok megfelelően berendezett kézi irattári szekrényben, a régebbi évfolyamok pedig egyenként 50 ügydarabot tartalmazó nyalábokban, kemény táblák közé rakva, külön helyiségben az irattári szekrényekben őrizendők. E nyalábok czimkével látandók el, melyek az évfolyam számával és a bentfoglalt iratcsomók első és utolsó iktató számával jelölendők meg.

A folyó évi periratok az év végén az irattári szekrényekben helyezendők el.

40. §. Periratokat kezelni csak az irattárosnak szabad.

Minden perirat az irattárban vagy a határnapos darabok közt helyezendő el; máshol iratokat elhelyezni tilos és egyetlenegy hivatalnok sincs jogositva iratokat tovább, mint azt az ügyben esetleg szükséges intézkedés megkivánja, magánál tartani.

41. §. Az irattáros teendői a következők:

a) Átveszi a beiktatott és tárgyalásra kitüzött ügydarabokat, a határnapokat a nyilvántartásban és uj keresetekníél az iktatóban is megjelöli s a darabokat feldolgozás végett az irnokok között a segédhivatal vezetőjének utasitása szerint kiosztja.

b) Az ügyiratokat kiadás után a kiadótól átveszi és a megfelelő határnapokhoz beosztja.

c) A beérkező kézbesitési vevényeket a periratokhoz csatolja.

d) A tárgyaló határnapon az e napra kitüzött darabokat az óvásokkal felszereli és a kiadónak átadja.

e) Átveszi a tárgyalási határnapon elhalasztott, megszünt és függőben tartandó ügyeket, az elhelyezendőket a nyilvántartásban kivezeti s az irományjegyzékek kiegészitése után irattárba helyezi, a kitüzendőket pedig e czélból a segédhivatal vezetőjének adja át.

f) Átveszi a jegyzőkönyvvezető titkártól a tárgyalt ügyekben elkészitett tárgyalási jegyzőkönyveket leiratás végett és befejezett ügyekben feljegyzi a nyilvántartásban a titkártól való átvétel keltét. A leirt és összeolvasott darabokat az irnokoktól átveszi s aláirás végett a jegyzőkönyvvezető titkárnak átadja s gondoskodik azoknak a tárgyalást vezető választott-birósági elnök és a ministeri tőzsdebiztos által leendő aláirásáról, szem előtt tartva a szabályzat 3. §-ának vonatkozó rendelkezéseit.

Az aláirt tárgyalási jegyzőkönyvet az irattáros átnézi, felbélyegezteti s a periratokhoz csatolja.

g) Nyilvántartja a hozott itéleteket az e czélra szolgáló könyvben, megjelöli azok jogerőre emelkedésének napját s amennyiben a perben kiadvány nem vétetett ki, a jogerőre emelkedéstől számitott három hó alatt az itéleti bélyeget az eredeti itéletre felragasztatja.

Birói egyezségek aláirás után azonnal felbélyegzendők.

h) A folyamatban levő ügyekben beérkezett beadványokat az illető perelőiratokkal felszereli s a jegyzőkönyvvezető titkárnak elintézés végett kiadja.

i) Megjelöli a határidőnaplóban az elintézett, függőben levő, vagy megszünt ügyeket, valamint halasztott ügyeknél a 17. §. értelmében az uj határnapot is.

k) Vezeti az 51. §-ban körülirt nyilvántartási könyvet a hatóságoknak elküldött periratokról, nyilvántartja azokat s amennyiben hat hó leforgása alatt nem érkeznének vissza, a visszaküldést megsürgeti.

l) Átveszi s az e czélra szolgáló könyvbe bevezeti és őrizetben tartja a postán beérkező árumintákat.

m) Kiadja a megrendelt kiadványok elkészitése czéljából a vonatkozó tárgyalási jegyzőkönyvet az irnokoknak.

n) Kiegésziti minden egyes esetben a kezéhez kerülő ügyiratok irományjegyzékét.

o) Gondoskodik a per folyamán becsatolt mellékleteknek felbélyegzéséről s azon fél ellen, ki a bélyegzést felhivás daczára is elmulasztja, a hivatalos leletet felveszi.

42. §. Az irattáros felelős a periratok szabályszerü felbélyegzéséért.

43. §. Az irattári szekrények zárva tartandók és azok kulcsai az irattáros őrizete alatt állanak.

Az irattári szekrényekből iratokat kivenni, vagy oda betenni csak az irattárosnak szabad.

44. §. Az irattáros iratokat csupán a főtitkár, folyamatban levő perekben pedig csak a jegyzőkönyvvezető jogügyi titkár utasitására adhat ki.

45. §. Periratok megtekintésre vagy lemásolásra általában csak maguknak a feleknek, vagy igazolt képviselőiknek adhatók ki.

Jogutódoknak és — az ügyfelek beleegyezése mellett is — harmadik személyeknek, továbbá jogérdekeltséget igazolóknak csak a jogügyi titkár előzetes engedélye mellett adhatók ki iratok.

Lemásolás esetén mindig csak a kivánt irat adandó ki, az iratcsomó pedig visszatartandó.

46. §. Mindegyik fél kérheti az általa a keresethez mellékelt, vagy a tárgyalás során becsatolt iratoknak visszaadását. Az iratok visszaadását kizárólag csak a jogügyi titkár rendelheti el. A per alapját képező eredeti okirat csakis hivatalból hitelesitendő teljes másolat ellenében vehető vissza.

Be nem fejezett, vagy oly perekben, melyekben bármiféle joglépésnek van helye, a csatolmányok a feleknek vissza nem adhatók.

47. §. Ügyvédi megbizások csakis hivatalból hitelesitendő másolat ellenében, a kereset kiegészitő részét képező számlák egyáltalában nem adhatók vissza.

48. §. Felsőbiróságok határozatai és rendeletei, más biróságok- vagy hatóságoktól érkezett megkeresések és levelek, hivatalos jegyzőkönyvek, valamint tanukihallgatásról felvett jegyzőkönyvek és szakértői vélemények eredetiben a feleknek ki nem adhatók.

49. §. A tőzsdei választott biróság végzéseiről és itéleteiről, vagy az előtte kötött egyezségekről a felek kérelmére hiteles kiadványok, felsőbirósági határozatokról pedig hiteles másolatok adandók ki.

50. §. Irattári bizonyitványt a titkár csak arról adhat, hogy valamely irat beérkezett, avagy elintézés alatt van. Ily bizonyitványban az ügyirat csak az iktatói szám és felek megnevezésével és az irat elnevezésével jelölhető meg, ellenben az ügyirat tartalma nem közölhető.

Szóbeli értesitések is csak ezen adatokra terjedhetnek. Iktatói kivonat csakis az iktatókönyv I—III. rovatába bejegyzettekről adható.

51. §. A más biróságoknak és hatóságoknak küldött eredeti iratokról nyilvántartási könyv vezetendő.

Ügyforgalmi kimutatások.

52. §. A biróság ügyforgalmáról napi és havi kimutatások készitendők, melyek a tőzsdetanács elnökének naponként, illetőleg havonként bemutatandók.

Az egész évi ügyforgalomról szóló kimutatás legkésőbb a következő év január havának 14. napjáig a m. kir. igazságügyministeriumhoz terjesztendő fel.

Birói letétek.

53. §. A tőzsde pénztára egyuttal a tőzsdebiróság pénztára is, mint ilyen a tőzsdebiróság letétpénztárának teendőit is ellátja.

54. §. A letétpénztár d. e. 9-től 10-ig és ½12 órától 12 óráig tart hivatalos órákat.

55. §. A letéti kérvény két példányban két felzettel nyujtandó be.

56. §. A tőzsdebiróság csak előtte már megindított perekben fogad el letéteket.

57. §. A pénztár a letétet a jogügyi titkárság utalványa alapján veszi át.

A tőzsdei letétpénztár eljárását s a letét kezelésének módozatait a fennálló külön szabályzat állapitja meg.

Ügyvédi munkadijak, itéleti (határozati) s tárgyalási illetékek, valamint a keresetfelvételi dijak fokozata.

A pertárgy értéke	Ügyvédi munkadij		Tőzsdei illeték			Keresetfelvételi dij	
	kereset- vagy tárgyalásért	megjelenésért	itélet után	tárgyalás után megszünt pereknél	minden folytatás	a pertárgy értéke	dij
	korona		korona			korona	
100 K-ig	10	6	10	az itéleti illetéknek fele és a folytatás után járó illeték, de összesen legfeljebb 2000 korona	2½	400 K-ig	6
200 »	12	6	12		3	800 »	8
300 »	14	6	14		3½	2000 »	10
400 »	15	6	16		4	3000 »	15
600 »	16	8	18		4½	4000 »	20
800 »	18	8	20		5	5000 »	25
1000 »	20	8	22		5½	6000 »	30
1200 »	22	10	24		6	7000 »	35
1500 »	25	10	28		7	8000 »	40
1800 »	30	12½	32		8	9000 »	45
2200 »	35	12½	36		9	10000 »	50
2600 »	35	12½	40		10	20000 »	55
3000 »	35	15	45		12	30000 »	60
3500 »	40	20	50		13	40000 »	65
4000 »	40	20	55		14	50000 »	70
4500 »	45	20	60		15	60000 »	75
5000 »	45	20	65		17	70000 »	80
6000 »	50	20	70		18	80000 »	85
7000 »	60	25	75		19	90000 »	90
8000 »	70	25	80		20	100000 »	95
9000 »	80	25	90		23	100000 K fel.	100
10000 »	100	25	100		25	Értékben ki nem fejezhető tárgyu kereseteknél	20
10000 K-n felül minden 1000 K után	5	2	1%		¼%		

Szabályzat

a tőzsdei alkuszok számára.

(Az 1900. márcz. 21. módositott szövegben.)

1. §. A jogositott tőzsdei ügynökök (alkuszok) intézménye a budapesti tőzsdén 1897. augusztus 1. napján megszünik. E napon tehát az 1883. január 1-én életbe lépett »Szabályzat a tőzsdei ügynökök (alkuszok) számára«, valamint az ezt kiegészitő és pótló tőzsdetanácsi rendeletek hatályukat vesztik.

2. §. Kereskedelmi ügyletek megkötésének közvetitésével a budapesti tőzsdén minden tőzsdetag foglalkozhatik. Ez esetben reá nézve a kereskedelmi törvénynek az alkuszi ügyletet tárgyazó kilenczedik fejezetében foglalt rendelkezések irányadók.

3. §. Azok a tőzsdetagok, kik alkuszi ügyletekkel a budapesti tőzsdén iparszerüleg kivánnak foglalkozni, kötelesek ezt a tőzsdetanácsnál bejelenteni, ott 3000 frtnyi óvadékot készpénzben, vagy óvadékra képes értékpapirokban letenni és igazolni, hogy a kereskedelmi czégjegyzékbe mint alkuszok bejegyeztettek.[1])

A tőzsdetanács e bejelentéseket nyilvántartja.

4. §. Tőzsdei alkuszok csakis azok a tőzsdetagok lehetnek, kik állandóan Budapesten laknak, a magyar nyelvet beszélik és legalább 2 év óta tagjai a tőzsdének.

Azok a tőzsdei alkalmazottak, kik legalább 4 év óta birnak alkalmazotti jegygyel, a tőzsdetagsági jegy megszerzése után azonnal felvehetők a tőzsdei alkuszok sorába, ha a szükséges feltételekkel egyébként birnak.

A tőzsdei alkuszok részére alkalmazotti jegy csakis abban az esetben adatik, ha azt az illető alkusz kellően indokolt kérvénynyel kéri. A kérvény felett az igazgatóbizottság által megejtett vizsgálat eredményéhez képest a tőzsdetanács határoz.

5. §. A tőzsdetanács által megállapitott alkuszdijra csak az a tőzsdetag tarthat igényt, ki a 3. §-ban körülirt kötelezettségeknek eleget tett.

6. §. A jelenleg működő tőzsdei jogositott ügynökök szerzett jogait e szabályzat nem érinti.

7. §. Az alkuszt ugy a vevő, mint az eladó részéről megillető alkuszdij szokásszerü tételei a következők:

A) Az áruüzleti szakban.

Gabonánál, és pedig: buza, rozs, árpa, tengeri, zab és köles 100 kilogrammja után 6 fillér kész árunál és 4 fillér határidőre szállitandó árunál.

Hüvelyes veteményeknél, melyekhez tartoznak: bab, tatárka, köles, (hüvelytelen) borsó, lencse 8 fillér akár kész, akár határidőre szállitandó áru 100 kilogrammja után.

Olajmagoknál, melyekhez tartoznak: repcze, kendermag, lenmag, gomborka (vadrepcze) 12 fillér a készáru és 8 fillér a határidőre szállitandó áru 100 kilogrammja után.

Olajoknál, melyekhez tartoznak: repczeolaj, lenolaj, különféle olajok, kőolaj 32 fillér a készáru és 20 fillér a határidőre szállitandó áru 100 kilogrammja után.

Olajpogácsáknál, akár kész, akár határidőre szállitandó áru 100 kilogrammja után 4 fillér.

Disznózsir, szalonna, faggyu, háj, méz, gubacs, heremag és magfélék, szilva, szilvaiz

---

[1]) A tőzsdei alkuszok számára alkotott szabályzat 3. §-ának, mely szerint azok a tőzsdetagok, kik alkuszi ügyletekkel a budapesti áru- és értéktőzsdén iparszerüleg kivánnak foglalkozni, kötelesek a tőzsdetanácsnál 3000 frtnyi óvadékot letenni, egyedül az a czélja, hogy a budapesti áru- és értéktőzsdén alkuszi ügyletekkel csak bizonyos vagyoni képesitéssel biró tőzsdetagok foglalkozhassanak, nem pedig az, hogy a 3000 frtnyi óvadék azoknak a hitelezőknek kielégitésére szolgáljon, kiknek követelése az alkusznak ebbeli ügykötéséből ered. Az alkusz által a tőzsdetanácsnál letett 3000 frt tehát nem bir az óvadék jogi természetével és az alkusznak olyan vagyonát képezi, melyet követelésének kielégitése végett az alkusznak bármely hitelezője az 1881 : LX. t.-cz. 65. §-ának utolsó bekezdésében emlitett korlátozás nélkül is igénybe veheti. (Tőzsdetanács 1813/903.)

és gyapju után készárunál 10.000 korona értékig a számla összegének ½%-a, 10.000 koronán felül ¼%-a. Határidőre történt szállításoknál a számla összegének ¼%-a.

Lisztnél akár kész, akár határidőre szállitandó áru 100 kilogrammja után 8 fillér.

Korpánál akár kész, akár határidőre szállitandó áru 100 kilogrammja után 4 fillér.

B) Az értéküzleti szakban.

a) Állampapirok, más közkölcsönök, záloglevelek, elsőbbségek és más kötvények után a névérték szerint számitva .... ½‰

b) a tőzsdetanács rendelete szerint határidőre árult értékpapiroknál:
járadékoknál a névérték szerint.. ½‰
darabszámra árult értékpapiroknál darabonként .... 20 fillér

c) a hivatalos árjegyző lap *B)* V—XIII. rovatai alatt jegyzett többi értékpapirok után:
amennyiben a tőzsdei szokások 33. §-a értelmében azokból 25 darab képez egy tőzsdei kötést, darabonként .... 25 fillér
amennyiben 10 darab képez egy tőzsdei kötést, darabonként.... 50 fillér
amennyiben 5 darab képez egy tőzsdei kötést, darabonként........ 1 korona
az Első Magyar Általános Biztositó Társaság részvényei után darabonként .... 5 korona
a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület részvényei után darabonként .... 10 korona

d) a hivatalos árjegyző lap *B)* XIV. rovata alatt jegyzett sorsjegyek után, az alább névleg felsoroltak kivételével, darabonként 20 fillér
a »Jó sziv«-sorsjegyek után darabonként .... 5 fillér
a magyar, olasz és osztrák vöröskereszt-sorsjegyek és a bazilika-sorsjegyek után darabonként .. 10 fillér

e) külföldi váltóknál és valutáknál az összeg után................ ⁴⁄₁₀‰

f) halasztó ügyletek után az alkuszt a fentebbi dijak felerésze illeti meg.

Szabályzat

a tőzsdei árfolyamok hivatalos megállapítása tárgyában.

I. Általános határozatok.

1. §. Tőzsdei forgalom tárgyát képező áruk, valamint a tőzsde hivatalos árjegyző lapjába felvett értékpapirok és pénznemek árfolyamának, nemkülönben a hajózási fuvardijtételek hivatalos megállapitását a tőzsdetanács által kiküldött árjegyző bizottságok teljesitik.

2. §. Külön árjegyző bizottság működik az áruüzleti és értéküzleti szakra.

A bizottság tagjait a tőzsdetagok sorából a tőzsdetanács nevezi ki.

A bizottsági tagság tiszteleti állás és dijazással nincs egybekötve.

3. §. Az árjegyző bizottság az áruüzleti szakban 40, az értéküzleti szakban 40 tagból áll, kik havonként előre meghatározott heti sorrendben öt-öt tagonként hivatnak meg a bizottság üléseihez.

A megjelenésben való akadályt idejekorán kell az illető titkárnál bejelenteni, ki a helyettesitésről gondoskodik.

4. §. Az árjegyző bizottság elnöke a tőzsdetanácsnak hetenként változó egyik tagja. A bizottság ülésein a ministeri tőzsdebiztosnak is jogában áll résztvenni.

Az árjegyző bizottság minden tőzsdei napon tart ülést.

Az árjegyző bizottság ülései nyilvánosak.

5. §. Ugy az áruüzleti, mint az értéküzleti szakban az üzletmenet folytonos figyelemmel kisérése és az előfordult árak kipuhatolása czéljából a tőzsdetanács titkárokat alkalmaz, kiknek kötelessége az üzleti idő egész tartama alatt a tőzsdén jelen lenni s a tényleg létrejött kötéseknél elért árfolyamokról jegyzeteket vezetni, mely azok időnként beállott változását is feltüntesse.

A titkár résztvesz az illető árjegyző bizottság ülésein, ahol az általa kipuhatolt árfolyamok szolgálnak az ármegállapitás alapjául.

II. Az áruüzleti árfolyam-megállapitás.

6. §. Az áruüzleti titkár jegyzéket vezet a gabonacsarnokban délelőtt készáruban létrejött kötésekről s azt délelőtt ³/₄12 órakor a tőzsde és a gabonacsarnok hirdető tábláin kifüggeszti.

7. §. Az áruüzleti árjegyző bizottság délután 1 órakor tartja ülését, melyen megállapitja ugy a készáruk, mint a határidőre kötött ügyletek árfolyamait.

8. §. A forgalomban mutatkozott kereslet és kinálat figyelembe vételével megállapitott átlagos ár minden áruczikknél a »pénz« és »áru« rovata alatt külön kitüntetendő.

Ezenkivül külön rovat alatt veendők fel a tényleg létrejött kötéseknél előfordult külön féle árak is.

9. §. Ha az árjegyző bizottság kebelében valamely áru árfolyamánál az árjegyző bizottság és a titkár között lényeges nézeteltérés mutatkoznék s a helyes ár az ülés tartama alatt teljes biztonsággal nem volna kipuhatolható, a bizottság elnöke a kérdéses árfolyam jegyzését felfüggeszti s ezen intézkedését a tőzsdetanács elnökségénél haladéktalanul bejelenti.

A tőzsdetanács elnöksége az árfolyam kérdésében részlegesen dönt s az általa megállapitott árfolyam a legközelebb megjelenő árjegyző-lapban teendő közzé.

Az árjegyzés elmaradását az árjegyző-lapban meg kell jegyezni.

III. Az értéküzleti árfolyam-megállapitás.

10. §. Az értéküzleti bizottság minden tőzsdei napon pontban délutáni 1½ órakor ül össze s megállapitja az árjegyző-lapba felvett értékpapirokban és pénznemekben a tőzsdei szokások szerint kötött ügyleteknél elért legalacsonyabb és legmagasabb, valamint az utolsó árfolyamokat a »pénz« és »áru« külön rovatai alatt, továbbá az előtőzsdén előfordult legalacsonyabb és legmagasabb árfolyamokat, s végül a leszámoló árfolyamokat.

11. §. Minden tőzsdetagnak, aki tőzsdeügyletek megkötésének közvetitésével hivatásszerüleg foglalkozik, jogában áll a tőzsde titkári hivatala által evégre kiadott bejelentőlapokon saját aláirása mellett feljegyezni azokat az árfolyamokat, melyeken aznap ugy a déli, mint az előtőzsdén, valamint az előző tőzsdei nap utótőzsdéjén ügyleteket közvetitett. E lapokon ki kell tüntetnie, vajjon az üzlet készfizetésre, a hó végére vagy közepére, a déli,

az előtőzsdén vagy az előző tőzsdei nap utótőzsdéjén köttetett-e. Csak oly árfolyamot kell bejelenteni, mely legalább is egy tőzsdei kötés iránt kötött ügyletnél fordult elő.

A bejelentő-lapokat délutáni 1½ óráig a tőzsdeteremben evégre felállitott szekrénybe kell helyezni, melyet a tőzsdei titkár délután 1 óra 30 perczkor ürit ki.

Más módon vagy elkésetten történt bejelentések az árfolyam megállapitásánál figyelembe nem vehetők.

Az árjegyző bizottság elnökének vagy a ministeri tőzsdebiztosnak jogában áll a bejelentett árfolyam igazolása végett a közvetitőtől feljegyzőkönyvének felmutatását követelni.

12. §. Ha az árjegyző bizottság kebelében valamely értékpapir árfolyamánál lényeges eltérés mutatkoznék, s a helyes ár az ülés tartama alatt teljes biztossággal ki nem volna puhatolható, a bizottság elnökének jogában áll az illető értékpapir árjegyzését aznapra felfüggeszteni s az árfolyamot a megejtendő puhatolózás alapján a következő tőzsdei napon megjelenő árjegyző-lapban tenni közzé.

Az árjegyzés elmaradását az árjegyző-lapban minden esetre meg kell jegyezni.

IV. A hajózási fuvardijtételek megállapitása.

13. §. A hajózási fuvardijtételek megállapitására külön bizottság van hivatva, mely egy tőzsdetanácsos elnöklete alatt a tőzsde tagjai sorából a tanács által kinevezett 8—10 tagból áll.

E bizottság a hajózási évad tartama alatt minden második hétfőn délben tartja ülését.

Szabályzat

az értékpapiroknak tőzsdei lajstromozása és árjegyzése tárgyában.

I. Eljárás a lajstromozás és árjegyzés körül.

1. §. Értékpapirok tőzsdei lajstromozását és árjegyzését a tőzsdetanács határozza el.

A tőzsdetanács a lajstromozást megtagadó határozatát indokolni nem tartozik.

A ministeri tőzsdebiztosnak a tőzsdei alapszabályok 21. §-ában biztositott az a joga, melynek alapján a tőzsdetanácsnak a törvénybe, vagy az alapszabályokba ütköző határozata végrehajtását felfüggesztheti, ily határozatokra is kiterjed.

2. §. Magyar és osztrák állampapirok tőzsdei árjegyzését a tőzsdetanács a m. kir. pénzügyminister megkeresése folytán, minden további vizsgálat mellőzésével, foganatositja.

Idegen állampapirok tőzsdei árjegyzését a tőzsdetanács csupán a m. kir. pénzügyminister engedélye mellett rendeli el.

Törvényhatóságok és községek által kibocsátott kölcsönkötvények tőzsdei árjegyzését a tőzsdetanács a kereskedelemügyi m. kir. minister megkeresése folytán rendeli el.

3. §. A jegyeztetni kivánt belföldi értékpapirnak, valamint szelvényeinek magyar szöveggel kell birniok.

4. §. Belföldi értékpapiroknál a kamatok, osztalékok, a kisorsolt vagy felmondott czimletek kifizetésére Budapesten fizető hely jelölendő ki.

5. §. Az árjegyzés iránti kérvényhez kötelező nyilatkozat csatolandó arról, hogy a jegyeztetni kivánt értékpapirokra vonatkozó minden hirdetmény a magyar hivatalos lapban is közzé fog tétetni s hogy a kérvényező ezen szabályzat összes rendelkezéseinek pontosan eleget fog tenni.

6. §. Részvénytársaságok részvényeinek, elsőbbségi, vagy kölcsönkötvényeinek és zálogleveleinek árjegyzése iránti kérvényekhez mellékelendők:

1. a társaság alapszabályai;
2. a társaság bejegyzését igazoló czégkivonat;
3. a jegyzendő értékpapirok egy-egy átlyukasztott példánya;
4. az alapitási tervezet hitelesitett példánya;
5. az utolsó üzleti évre vonatkozó mérleg.

A tőzsdetanács az első évi mérleg bemutatásától kivételesen eltekinthet.

7. §. Minden részvénytársaság, melynek értékpapirjai a tőzsdén jegyeztetnek, köteles évi vagyonmérlegét annak közgyülésileg történt jóváhagyásától számitott 15 nap alatt a tőzsdetanácsnak bemutatni.

8. §. Külföldi részvénytársaságok által kibocsátott értékpapiroknál a fentebbi kellékeken kivül az is igazolandó, hogy a jegyeztetni kivánt értékpapir a társaság hazájának valamely tőzsdéjén már tőzsdei árjegyzés tárgyát képezi.

9. §. Minden egyes esetben a tőzsdetanács határozza meg, hogy a részvények, elsőbbségi vagy kölcsönkötvények kamatokkal jegyeztessenek-e.

Ha kamatokkal jegyzett részvények, elsőbbségi vagy kölcsönkötvények után három éven át kamat vagy osztalék nem fizettetik, a tőzsdetanács azoknak kamattal jegyzését beszüntetheti.

10. §. Részvények tőzsdei árjegyzése csak ugy rendelhető el, ha névértékük darabonként legalább 100 frtot (200 koronát) tesz ki, mely teljesen be van fizetve s ha a befizetett alaptőke ipari részvénytársaságoknál legalább 200.000 frtra (400.000 koronára), hitelvállalatoknál legalább 500.000 frtra (1 millió koronára) rug.

11. §. Elsőbbségi és kölcsönkötvények tőzsdei árjegyzése csak ugy rendelhető el, ha a kibocsátás legalább 200.000 frtra (400.000 koronára) szól.

12. §. Záloglevelek tőzsdei árjegyzése csak ugy rendelhető el, ha a törvény által a záloglevelek biztositására rendelt alap legalább 200.000 frtot (400.000 koronát) tesz.

A lajstromozás iránti kérvényhez hiteles alakban csatolandó az a közgyülési határozat, mely a záloglevelek biztositási alapjának összegét megállapitja.

13. §. A tőzsdetanács oly okokból, melyek valamely értékpapir tőzsdei árjegyzését a közérdek vagy közforgalom szempontjából kivánatossá nem teszik, az árjegyzés beszüntetését határozhatja el. Ebbeli határozatát a tőzsdetanács indokolni nem tartozik.

II. A lajstromozó-illetékek és árjegyző-dijak.

14. §. A tőzsde hivatalos árjegyző-lapjában jegyzett minden értékpapir után a tőzsde, saját pénztára javára, rendszerint lajstromozó-illetéket és évi árjegyző-dijat szed.

15. §. A lajstromozó-illeték az értékpapir árjegyzésének engedélyezése alkalmával egyszersmindenkorra rovatik ki s a vonatkozó határozat kézbesitésétől számitott nyolcz nap alatt fizetendő. A lajstromozó-illeték befizetése előtt a tőzsdei árjegyzés helyt nem foghat.

Az évi árjegyző-dij az előző év deczember hó 15-ik napjáig fizetendő be. Ha az árjegyzés évközben rendeltetik el, az évi árjegyző-dij hányada azon hónaptól kezdve számitandó, melyben az árjegyzés elrendeltetett.

16. §. Lajstromozó-illeték fizetésétől csupán a magyar vagy osztrák állam által kibocsátott állampapirok mentesek.

17. §. Árjegyző-dij fizetésétől mentesek:

1. a magyar vagy osztrák állam által kibocsátott állampapirok;

2. az egyes vasutak államositása következtében az állam által elvállalt adósságok czimletei (részvények és elsőbbségi kötvények) és egyáltalában az állam által kibocsátásuk után átvett kölcsönök, az átvételt követő évtől kezdve;

3. a »Sorsjegyek« rovata alatt jegyzett értékpapirok;

4. idegen államkölcsönök, amennyiben az illető államokban létező tőzsdéken a magyar állampapirok ebben a mentességben részesülnek;

5. a Budapesti Giro- és Pénztár-Egylet Részvénytársaság részvényei, addig, mig az a tőzsdetanácscsal kötött egyezmény alapján a tőzsdei ügyletek leszámolását ellátja.

18. §. Közhasznu czélokra kibocsátott kölcsönkötvényeknél a tőzsdetanács lajstromozó-illeték és évi árjegyző-dij beszedésétől eltekinthet.

19. §. A lajstromozó-illeték és az árjegyző-dij kiszabásánál a következő dijjegyzék szolgál alapul:

I. Bankok, takarékpénztárak és biztositó-társaságok részvényeinél:

a befizetett részvénytőke után

1,000.000 K-ig lajstromozó-illeték 1000 K, árjegyző-dij 400 K;

1,000.000—2,000.000 K-ig lajstromozó-illeték 1600 K, árjegyző-dij 600 K.

Minden további megkezdett 2,000.000 K után a lajstromozó-illeték 400 K-val, az árjegyző-dij 100 K-val emelkedik, ugy hogy a 2,000.000 K után járó 1600 K-nyi lajstromozó-illetékhez, illetőleg a 600 K-nyi árjegyző-dijhoz a 400 K, illetőleg a 100 K többszöröse hozzászámittatik, de a lajstromozó-illeték 5000 K-t, az árjegyző-dij pedig 2000 K-t meg nem haladhat.

II. Iparvállalatok részvényeinél:

a befizetett részvénytőke után

1,000.000 K-ig a lajstromozó-illeték 1000 K, árjegyző-dij 400 K;

1,000.000—2,000.000 K-ig lajstromozó-illeték 1600 K, arjegyző-dij 600 K.

Minden további megkezdett 2,000.000 K után a lajstromozó-illeték 400 K-val, az árjegyző-dij 100 K-val emelkedik, ugy hogy a 2,000.000 K után járó 1600 K-nyi lajstromozó-illetékhez, illetőleg a 600 K-nyi árjegyző-dijhoz a 400 K, illetőleg a 100 K többszöröse hozzászámittatik, de a lajstromozó-illeték 4000 koronát, az árjegyző-dij pedig 1200 K-t meg nem haladhat.

III. Közlekedési vállalatok részvényeinél:

a befizetett részvénytőke után

4,000.000 K-ig lajstromozó-illeték 1000 K, árjegyző-dij 400 K.

Minden további megkezdett 2,000.000 K után a lajstromozó-illeték 200 K-val, az árjegyző-dij 100 K-val emelkedik, ugy hogy a 4,000.000 K után járó 1000 K-nyi lajstromozó-illetékhez, illetőleg a 400 K-nyi árjegyző-dijhoz a 200 K, illetőleg a 100 K többszöröse hozzászámittatik, de a lajstromozó-illeték 4000 koronát, az árjegyző-dij pedig 1000 K-t meg nem haladhat.

IV. Elsőbbségi kötvényeknél:

a kibocsátás névértéke szerint

2,000.000 K-ig lajstromozó-illeték 1000 K, árjegyző-dij 400 K.

Minden további megkezdett 2 millió K után a lajstromozó-illeték 200 K-val, az árjegyző-dij 50 K-val emelkedik, ugy hogy a két millió K után járó 1000 K-nyi lajstromozó-illetékhez, illetőleg a 400 K-nyi árjegyződijhoz a 200 K, illetőleg az 50 korona többszöröse hozzászámittatik, de a lajstromozó-illeték 3000 koronát, az árjegyző-dij pedig 800 koronát meg nem haladhat.

V. Zálogleveleknél- és kölcsönkötvényeknél:

a lajstromozó-illeték különbség nélkül 1000 K.

Az árjegyző-dij az utolsó évi vagyonmérleg szerint forgalomban levő záloglevelek és kölcsönkötvények névértéke után 1/20‰-et tesz, azonban 500 K-nál alacsonyabb nem lehet s 10.000 K-t meg nem haladhat.

Ha valamely intézetnek különféle záloglevelei

és kölcsönkötvényei jegyeztetnek, az árjegyződij kiszabásánál a forgalomban levő záloglevelek és kölcsönkötvények összesitett névértéke szolgál alapul.

VI. Sorsjegyeknél:

A kibocsátás névértéke szerint a lajstromozóilleték minden 2 millió K után 1000 K, de 10.000 K-t meg nem haladhat.

20. §. Idegen államkölcsönöknél a lajstromozó-illetéket a tőzsdetanács esetről-esetre állapitja meg.

21. §. Ha részvénytársaságoknál az eredetileg meghatározott alaptőke teljes befizetése a lajstromozás elrendelése után történik, a lajstromozó-illeték a későbbi befizetés összege után a fentebbi dijjegyzék szerint ujból kirovandó. Az évi árjegyző-dij a teljesen befizetett alaptőke után szintén a fentebbi dijjegyzék szerint fizetendő.

Ugyanez áll az alaptőke későbbi felemelése esetén is.

22. §. Már tőzsdeileg jegyzett kölcsönkötvények konverziójánál a lajstromozó-illeték legalacsonyabb tétele rovandó ki akkor, ha a konvertálandó kötvények annak idején lajstromozó-illetékkel már meg lettek róva.

Ugyanez áll részvénytársaságok egyesülése esetében, ha valamelyik részvénytársaság lajstromozó-illetéket már fizetett.

Tőzsdei szokások.

A)

Áruüzleti szokások.

Általános határozatok.

I. A tőzsdei áruüzleti szokások hatálya.

1. §. A budapesti áru- és értéktőzsdén létrejött minden áruügylet ezen szokások szerint kötöttnek tekintetik.

2. §. Ezek a szokások alkalmazandók azokra az áruügyletekre is, melyeket a budapesti áru- és értéktőzsdén kivül ezen tőzsdei szokásokra való hivatkozással kötnek.

II. Az ügyletek irásbeli elismerése.

3. §. Mindegyik szerződő fél bármikor követelheti a másik féltől az ügylet megkötésének irásbeli elismerését.

Az irásbeli elismerést követelő fél tartozik a másik félnek az ügylet feltételeit tartalmazó kötlevelet megküldeni és őt az ellenkötlevél beküldésére felhivni.

A felhivott fél az ellenkötlevelet legkésőbb a felhivás vételét követő második hétköznapon köteles a felhivó félnek megküldeni.

4. §. Ha a felhivott fél az ellenkötlevelet kellő időben be nem küldi, a felhivó fél:

a) az ügylet elismerését birói uton követelheti; vagy

b) az ügyletet a felhivott fél rovására a 65. §. *c)* pontja értelmében és a 73. §. rendelkezéseinek figyelembevételével lebonyolithatja, tartozik azonban a felhivott felet arról, hogy a jelen §. *b)* pontján alapuló igényét kivánja érvényesiteni, legkésőbb a késedelem beálltát követő második hétköznapon ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás utján értesiteni.

A fedezeti vételnél vagy a kényszereladásnál a felhivott fél javára mutatkozó fölösleg az utóbbit illeti.

III. Szokásos adás-vételi feltételek értelme.

5. §. Ha az eladott áru mennyiségét a szerződésben ezen hozzátétellel »körülbelül« (circa, mintegy) jelölték meg, az eladó a megnevezett mennyiségnél legfeljebb 5%-al többet vagy kevesebbet szállithat. Minden más esetben a többlet vagy a hiány az eladott mennyiség, illetőleg az átadásra kerülő részlet 2%-át meg nem haladhatja.

A vevő az eladótól a többletnek vagy a hiánynak a teljesités napján fennálló napi árak alapján való elszámolását követelheti.

6. §. »Waggonrakomány« alatt — közelebbi jelző nélkül — 100 métermázsa (100 kilogrammjával számitva) értendő.

7. §. Ez a kifejezés: »a vasutnál, a hajónál, a raktárnál stb. átveendő, illetőleg szállitandó«, a vevőt arra kötelezi, hogy az árut a szerződésben megnevezett helyen a 30. §. határozatai szerint vegye át.

8. §. Ez a kifejezés: »költségmentes (franco) vasuthoz, hajóhoz, raktárhoz stb. szállitandó«, az eladót arra köte-

lezi, hogy az árut saját költségén adja át a szerződésben megnevezett helyen.

Ez a kifejezés: »raktárból átveendő«, a vevőt arra kötelezi, hogy az összes mázsálási és átvételi költségeket sajátjából fedezze.

Az esetleges helyi illetékek az eladót terhelik.

9. §. Ez a kifejezés: »hajóból átveendő«, a vevőt az összes mázsálási és átvételi költségeken felül az esetleges kotrási dij, a kövezetvám és más helyi illetékek fizetésére is kötelezi.

10. §. Ez a kifejezés: »a hajóba rakva« vagy »a waggonba rakva«, azt jelenti, hogy az összes feladási költségeket — a berakodási és mérlegdijat is beleértve — az eladó köteles viselni.

A fuvarozó-eszköz előállitásáról a vevő kellő időben tartozik gondoskodni.

Hajórakományoknak ömlesztve való szállitásánál a rakodás céljából szükséges lapátolást a vevő költségére az eladó köteles teljesiteni.

11. §. E kifejezések alatt:

»a hó elején«: a hó 1-étől bezárólag 10-éig.

»a hó első fele« alatt: a hó 1-étől bezárólag 15-éig,

»a hó második fele« alatt: a hó 16-ától bezárólag a hó utolsó napjáig terjedő időszakot,

»a hó közepe« alatt: a hó 15-ikét,

»a hó vége« alatt: a hó utolsó napját kell érteni.[1])

12. §. Azt a szerződést, melynél a szállitás ideje e kifejezéssel: »a hajózási évad megnyilta után« van megjelölve, a hajózási évadnak a tőzsdetanács által évenkint közhirré tett megnyiltától számitott hat hét leforgása alatt kell teljesiteni.

Ez a kifejezés: »jégeltakarodás után szállitandó«, azt jelenti, hogy a szállitást akkor kell teljesiteni, mikor a Hajófuvarozási Szokások 7. §-a értelmében a hajó rakodóra állitandó.

[1]) Eltérést szeszes italokra nézve lásd: Különös határozatok XII. 7. §-ánál.

13. §. »Vasuton levő« vagy »utban levő« gyanánt eladott árunak az ügylet megkötése idejében a vaspályán fuvarozás végett már feladva kell lennie.

»Uszó« gyanánt eladott árunak az ügylet megkötése idejében az illető fuvarozóeszközön már berakva kell lennie.

14. §. Ez a kifejezés: »a vevő tetszése szerint szállitandó«, azt jelenti, hogy a felmondás joga a vevőt illeti meg.

IV. A szállitásra vonatkozó határozatok.

15. §. A felmondás joga az eladót illeti.

A felmondásnak a teljesitési határidőn belül kell történnie és pedig ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala utján.

A felmondásban meg kell jelölni a kötlevél és a felmondás keltét, a szállitásra kerülő árumennyiséget, az átvétel napját, a vételárat, valamint az átadás helyét.

A szerződés szerinti mennyiséget vagy a bizonyos időszakon belül szállitandó részletet egyszerre kell felmondani.

16. §. Vasárnapon és közönséges ünnepen nem lehet felmondani.

Nagypéntek és a zsidó engesztelő ünnep ünnepnapok gyanánt tekintendők.

A felmondás napja a felmondási időbe nem számittatik be. A közbeeső vasárnapok és közönséges ünnepek a felmondási időt nem szakitják félbe.

A felmondási idő utolsó napja a teljesités határnapjául tekintetik.[1])

17. §. Ha a teljesitésnek bizonyos időtartamon belül kell történnie, a felmondási idő Budapesten teljesitendő szerződésnél legalább két napot, vidéken teljesitendő szerződésnél legalább öt napot tesz.

Ha felmondás nem történt, akkor a teljesitési határidő utolsó hétköznapja a teljesités határnapjául tekintendő.

[1]) Tölgykéregre nézve v. ö.: Különös határozatok XVIII. 16. §-ával.

18. §. A teljesités határnapján a szállitásra kerülő áru egész mennyiségét a teljesités helyén reggel 8 órakor átadásra készen kell tartani.

Ez a kötelezettség nem terheli azt az eladót, aki az árunak a vevő raktárába vagy vasuti állomásra vagy vizi rakodóhelyre való fuvarozását elvállalta. Ez esetekben tartozik az eladó a 28. §-ban meghatározott mennyiség szállitását délután 4 órakor befejezni. A teljesitési határidő utolsó napján azonban az egész mennyiség délután 4 óráig szállitandó.

19. §. »Azonnali« szállitásra eladott árut Budapesten az ügylet megkötését követő második hétköznapon kell átadni és átvenni.

Budapesten kivül »azonnal« teljesitendő ügyletnél, a 22. §. esetét kivéve, az árut előleges felmondás mellett (17. §.) az ügylet megkötésétől számitott 8 nap alatt kell szállitani.[1])

20. §. A megtekintésre vett és Budapesten fekvő árut a vevő az ügylet megkötése napján, Budapesten kivül fekvő árut pedig haladék nélkül megszemléli és annak elfogadása iránt azonnal nyilatkozni köteles, mert különben az ügylet meg nem kötöttnek tekintetik.

21. §. Budapesten teljesitendő ügyletnél az áru a Duna balpartján a IV., V., VI., VII., VIII. és IX. kerületek belterületén bárhol átadható. A fővárosi közraktárak raktárterületei belterületszámba mennek.

22. §. Azonnal teljesitendő ügyletnél, ha a vevő köteles az áruhoz szükséges göngyöletet (zsákot, hordót stb.) adni, a szállitást a göngyölet megérkezésétől számitott nyolcz nap alatt felmondás mellett (17. §.) kell teljesiteni. A vevő a göngyöletet az ügylet megkötését követő három nap alatt tartozik elküldeni.

23. §. Nem azonnal teljesitendő ügyletnél, ha az eladó az árut saját választása szerint szállithatja és a göngyöletet a vevő adja, a göngyöletet az eladó felszólitásának kézhez vételétől követő három nap alatt kell elküldeni.

Az eladó tartozik a vevőt a göngyölet elküldésére felszólitani s jogában áll az elküldést oly időben követelni, hogy a göngyölet rendes forgalmi viszonyok mellett már a teljesitési időszak első napján birtokában lehessen.

24. §. A göngyöletet vámbelföldi állomásról kell küldeni.

25. §. Ha a göngyölet elküldésében a vevő késedelmes, vagy ha az eladó a kellő időben történt felszólitás daczára nyolcz nappal a teljesitési időszak lejárta előtt még nincs a göngyölet birtokában, az utóbbi tartozik a göngyöletet a vevő költségére kölcsön venni és követelheti a késedelemből eredő kára megtéritését, valamint a teljesitési határidő megfelelő meghosszabbitását.

Ha az eladó a göngyölet megérkezésétől számitott nyolcz nap alatt nem szállit, a vevő tőle a kölcsöndij megtéritését követelheti és e mellett, ha az eladó az átadás körül is késedelembe jut, a VII. fejezetben biztositott jogokat is gyakorolhatja.

A göngyölet elküldésében beállott késedelem a teljesités megtagadására okul nem szolgálhat.

26. §. A Budapesten szállitandó árut az eladó a vevő kivánatára köteles az átvételt megelőző hétköznapon délután 3 és 5 óra között a vevőnek bemutatni és neki megengedni, hogy az árut részletesen megszemlélhesse, s belőle egy kilogramm, folyadékoknál fél liter ingyenmustrát vehessen.

Ha az eladó az áru bemutatását a fent megjelölt időben megtagadja, a vevőnek kötbért tartozik fizetni, mely az áru szerződési vételárának egy százalékát teszi.[1])

[1]) Kőolajra nézve v. ö.: különös határozatok XV. 11. §-ával.

[1]) A különös határozatok IV. 16. §. rendelkezése szerint ezek a szabályok az őrleményekre nem nyernek alkalmazást.

27. §. Az átadást és az átvételt, amennyiben ezek a szokások eltérőleg nem intézkednek, a teljesités napján reggel nyolcz órakor kell megkezdeni és a közbeeső vasárnapok, közönséges ünnepek, esős napok, ugyszintén elemi akadályok kivételével, megszakitás nélkül folytatni.

Ha az átvételt eső késleltetné, az emiatt felmerült fekbért midegyik fél felerészben viseli.

Esős nap az a nap, amelyen délelőtt 10 óráig bármennyi ideig, vagy délelőtti tiz órától délután két óráig egy órán át esik az eső.

28. §. Ha a Budapesten szállitandó árumennyiség 1000 métermázsát meg nem halad, az egész mennyiséget egy nap alatt, ha nagyobb mennyiség szállitandó, naponkint legalább 1000 métermázsát kell átadni és átvenni. Vidéken szállitandó áruból naponkint 500 métermázsát kell átadni és átvenni.

Ha 500 métermázsánál nagyobb mennyiség szállitandó, az eladónak jogában áll az árut a teljesités helyén több helyiségben, de helyiségenkint legalább 500 métermázsájával átadni. Az 500 métermázsánál kisebb hátralékos mennyiséget is külön helyen lehet átadni.

Ha a kötésbeli árumennyiség a jelen §. 2. bekezdéséhez képest több helyen fekszik, az egyes helyeken fekvő árumennyiségeket a bemutatás alkalmával hozzávetőleg meg kell jelölni.

29. §. Ha a vevő az átvételt kellő időben megkezdte, az ennek szakadatlan folytatásához és bevégzéséhez szükséges időt még a teljesitési határidőn tul is engedélyezni kell.

30. §. Az átadással és átvétellel járó munkakiadásokat, ideértve a mérési és felrakodási dijakat is, gabonanemüeknél, hüvelyes veteményeknél és olajmagvaknál két harmadrészben a vevő, egy harmadrészben az eladó viseli. Más áruknál az eladó az árut saját költségén csupán földszinten a mérlegre tartozik állitani.

31. §. A teljesités helyén létező helyi illetékeket (kövezetvám, városi vám és hasonlókat) az eladó viseli.

Ha ezek az illetékek az átadást követőleg a vevőtől szedetnek be vagy átmeneti (transito) kezelés folytán be nem szedetnének, az eladó azok összegét a vevőnek az átadáskor megfizetni tartozik.

Ezek az intézkedések a 9. §. határozatait nem érintik.

A fogyasztási adó nem terheli az eladót.

32. §. Ha az eladó az árunak a vasuti állomásra vagy vizi rakodóhelyre való fuvarozását magára vállalta, az áru felvétele azonban forgalmi akadályok miatt meg nem történhetik, a teljesitési határidőt az akadály megszüntéig meghosszabbitottnak kell tekinteni.

Ez esetben a vevő az eladónak a vételár után a törvényes kamatot, valamint az áru megőrzése körül felmerült költségeket megtériteni köteles.

33. §. Ha az áru valamely fuvarozóvállalat állomásán szállitandó s az eladó azt megállapodás szerint a vevő részére elküldi, az áru sulyát a feladási állomás hivatalos mérlegjegyével kell igazolni.

Ha az eladó a hivatalos mérlegelést elmulasztja, a vevőnek jogában áll a sulyt a lerakodó állomáson hivatalosan megállapitani; ily esetben a hivatalosan megállapitott hiányt az eladó a vevőnek megtériteni tartozik.

Ha vevő is elmulasztja a suly hivatalos megállapitását, a fuvarlevélben kitett suly szolgál az elszámolásra alapul.

Ez az utóbbi intézkedés érvényes akkor is, ha a szerződésszerü elszámolási alapot a lerakodó-állomáson hivatalosan megállapitandó suly képezi és a vevő ezen megállapitását elmulasztotta.

34. §. Az áru szállitása csupán annak tényleg megtörtént átadásával van teljesitve.

Hajó- és vasuti értesitvények vagy

fuvarlevelek átadása a szállitás teljesitésének igazolására nem elégséges.

35. §. A paritásos állomás megjelölése csupán a fuvardijelszámolási alap megállapitására szolgál.

Ha a paritásos állomás a vámbelföldön fekszik, akkor a magyar birodalomnak, ha pedig a vámkülföldön van, akkor az illető országnak bármely állomásán történhetik a szállitás.

Szállitható bármely származásu áru.

Ha azonban a paritásos állomás egyuttal származási vidék gyanánt neveztetett meg, akkor csak ugyanazon vidéken termelt árut lehet szállitani ezen vidék bármely állomásán.

Ha a felek a továbbfuvarozás irányát nem állapitották meg, a feladási állomástól a paritásos állomásig érvényes helyi fuvardijat az eladó a vevőnek megtériteni köteles.

Ha pedig a felek a továbbfuvarozás irányát vagy a viszonylatot megállapitották, azt a fuvardijkülönbözetet kell, tekintet nélkül az áru rendeltetési helyére, elszámolniok, mely a kikötött irányban vagy viszonylatban a paritásos és feladási állomás között fennáll.

36. §. Nyilvános tárházban átvett árunál a továbbfuvarozásból eredő fuvardij-visszatérités a vevőt illeti.

Nyilvános tárházban fekvő és a származási állomás paritásában eladott árunál a tárházig érvényes helyi fuvardijtétel a vevőt terheli.

Mindkét esetben a reexpeditió diját a vevő fizeti.

37. §. A 35. és 36. §-ok eseteiben a kölcsönös elszámolás alapjául az általános fuvardijszabások szolgálnak, figyelembevételével az esetleges levonási tételeknek.

38. §. Ha az eladó az 5. §. alapján kevesebbet szállit a kikötött mennyiségnél, az ebből keletkező vasuti vagy hajózási fuvardijveszteséget a vevőnek megtériteni tartozik.

V. A minőségre és a minőségi kifogásra vonatkozó határozatok.

39. §. Az oly árut, amely a szerződésileg kikötöttnél jobb minőségü, nem lehet visszautasitani.

Ha azonban a felek kikötötték, hogy az árú valamely meghatározott termelő vidékről szállitandó, az eladó más termelő vidékről származó jobb minőségü árut sem szállithat.

40. §. Mustraszerinti eladás esetében a mustrát bármelyik fél kivánatára az eladó pecsétjével vagy hivatalos pecséttel lezárva kell a vevőnek átadni.

41. §. Ha az eladás jellegmustra alapján történt, kell hogy az áru általános jelleg tekintetében a mustrának megfeleljen. Lényegtelen eltérések miatt nem lehet kifogást emelni.

42. §. Nem egészséges árut a vevő még az esetben sem tartozik átvenni, ha a felek értékkevesblettel való átvételben szerződésileg megállapodtak.

43. §. Nem egészséges árut a vevő csak akkor köteles átvenni, ha az eladó őt, — még mustraszerinti vagy megtekintésre kötött vétel esetében is — kifejezetten figyelmeztette arra, hogy az áru nem egészséges, vagy ha az áru minősége ezzel a kifejezéssel »tale quale« jelöltetett meg.

44. §. Ha a vevő kijelentette, hogy az árut megszemlélte és jónak találta, vagy ha az árut minőségileg átvettnek nyilvánitotta, vagy ha az eladás minőségi jótállás nélkül történt, az eladó az áru minőségéért csak annyiban felelős, hogy egészséges árut köteles szállitani, tartozik azonban az árut a tényleges átadásig a rendes kereskedő gondosságával megőrizni.

45. §. Az eladó a teljesités helyéről a vevő kivánatára tovább szállitott áru minőségéért nem felelős.

46. §. Csalás esetében az eladó a 44. és 45. §-ok határozataira nem hivatkozhatik.

47. §. Megszemlélt árunak kicserélése vagy annak minden oly kezelése, amely azt czélozza, hogy a vevőt az áru minősége tekintetében tévedésbe ejtse, a vevőt arra jogositja fel, hogy az árut viszszautasitsa és a 65. §-ban felsorolt jogok bármelyikét gyakorolja. Ez esetben az eladó a pótszállitás jogát (54. §.) elveszti.

48. §. Ha a vevő az árut az átadás helyéről (a vasuttól, hajóból, raktárból) elvitte, annak minősége ellen kifogást többé nem emelhet.

49. §. A minőségi kifogás megtétele tekintetében, amennyiben ezek a szokások egyes áruczikkekre nézve kivételt nem állapitanak meg, a következő határozatok érvényesek:

a) Ha a vevő és az eladó az áru átadásánál akár személyesen, akár meghatalmazott által képviselve jelen vannak, az áru minősége elleni kifogást azonnal meg kell tenni.

b) A más helyről a vevő kereskedelmi telepére küldött árut tartozik a vevő legkésőbb a vasuti vagy hajóértesitvény vételét követő hétköznapon megvizsgálni és az eladóval távirati uton, vagy ha táviró-összeköttetés nincsen, ajánlott levélben azonnal közölni, hogy az áru minősége ellen kifogást emel.

Ha az áru nem a vevő kereskedelmi telepére, hanem más helyre küldetett, akkor ez a megvizsgálás és kifogásolás a vasuti vagy hajóértesitvény vételét követő második hétköznapon is történhetik.

A fentebbi határozatok meg nem tartása esetén az árut nem kifogásoltnak kell tekinteni.[1])

50. §. Az előző szakasz *a)* pontja esetében a felek az áruból azonnal közös mustrát pecsételjenek; *b)* pontja esetében pedig, amennyiben az eladó a minőségi kifogás közlése után nyomban nem jelenti ki, hogy közös mustra vételéhez meg akar jelenni, a vevő az áruból azonnal hiteles alakban mustrát vétessen.

51. §. Ha valamelyik fél a közös mustravételt megtagadja, a másik fél köteles és pedig Budapesten a tőzsde titkári hivatala utján, másutt hivatalos alakban, a vonakodó fél költségére mustrát vétetni.[1])

52. §. Hiteles alakban vont mustránál a mustrahuzás módját igazolni kell.

53. §. Az áru minőségének megbirálására a tőzsdei szakértői bizottság van hivatva.[2]) [3])

---

[1]) A különös határozatok XII. 4. §. rendelkezése szerint szeszes italoknál a kifogásolás 14 nap alatt eszközölhető.

[1]) Szabályzat

a mustravételi eljárás tekintetében.

I. Ha a felek valamelyike az áruüzleti szokások 41. §-a a) *pontja esetében a közös mustravételt megtagadja, a másik fél köteles, és pedig Budapesten a tőzsde titkári hivatala utján, másutt hiteles alakban a vonakodó fél költségére mustrát vételni.*

II. Aki a tőzsde titkári hivatala utján mustrát akar vételni, e czélból irásbeli kérelmet tartozik intézni a tanácshoz.

III. A tőzsde titkári hivatala utján eszközölt mustravétel dija 4 korona, mely összeg a kérelem előterjesztésével egyidejüleg fizetendő be a tőzsde pénztárába.

IV. Ha a mustravételt kérő fél, vagy megbizottja, a tőzsdei titkárral közösen megállapitott időben és helyen meg nem jelenik, a mustravétel nem eszközölhető, a befizetett dij azonban ez esetben is a tőzsde pénztárát illeti.

[2]) V. ö. hüvelyes veteményekre nézve Különös határozatok III. 8. §-ával. — Kőolajra nézve XV. 10. §-ával.

[3]) **A tőzsdei szakértői bizottság eljárási szabályai.**

1. §. A tőzsdei forgalom tárgyát képező kereskedelmi áruk és termények szakértői megbirálását végzik:

I. peren kivül a budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa kebeléből a jelen szabályzat 2. és 3. §-ai értelmében alakuló tőzsdei szakértő-bizottság;

II. peres eljárásban a budapesti tőzsdei választott biróság, mely eljárási szabályai 12—18. §-ai értelmében alakul meg, s végre

III. hatóságok részére a tőzsdetanács szakmabeli tagjaiból alakuló bizottság a tanács

54. §. Ha az egész árumennyiség vagy annak egy része ellen emelt minőségi kifogás igazoltnak mondatik ki, az eladónak — a 47. és 55. §§-ok esetét kivéve — jogában áll a szakértő-bizottság véleményének kihirdetése napjától számitva, Budapesten négy nap alatt, Budapesten kivül hat nap alatt, de bizonyos határidőn belül, uj bemutatást eszközölni, tartozik azonban ezt a szándékát legkésőbb a szakértői vélemény kihirdetését követő hétköznapon a vevővel közölni. Ha ezt elmulasztja, vagy ha az ujonnan bemutatott áru is szerződésellenes minőségünek mondatnék ki, a vevő a 65. §-ban felsorolt jogok bármelyikét gyakorolhatja.

55. §. Ha a vevőnek szerződés alapján jogában áll az áru minősége ellen másutt mint a teljesités helyén kifogást emelni és az ott emelt minőségi kifogás igazoltnak mondatik ki, az eladónak nincs joga uj bemutatást eszközölni, de követelheti, hogy a vevő az árut —

---

elnöke, egyik alelnöke, vagy ezek helyettesének elnöklete alatt.

Ez utóbbi bizottság vidékiek és külföldiek egyoldalu kérelmére is ad szakértői véleményt a beküldött árumustrákról.

2. §. A szakértő-bizottság megalakulása akkép történik, hogy ugy az eladó, mint a vevő a tőzsdetanács tagjai sorából két-két szakértőt választ. A választott szakértők maguk választják meg a bizottság elnökét.

Nem lehet szakértő az a tőzsdetanácsos, kinek személye tekintetében a tőzsdebiróság eljárási szabályainak 19. §-ában felsorolt érdekeltségi esetek valamelyike forog fenn.

3. §. A felek öttagu bizottság helyett háromtagu bizottság választásában állapodhatnak meg. Ez esetben mindegyik fél egy-egy szakértőt választ.

4. §. A szakértő-bizottság a bemutatott árumustrákat csak a vevő által megnevezett hiányokra nézve vizsgálja meg és rendszerint csak az áruszerződésszerü vagy szerződésellenes minősége fölött mond véleményt.

5. §. A felek közös kérelmére a szakértő-bizottság megállapitja az eladási mustra szerinti vagy a szerződésileg kikötött minőség és a szállitott áru minősége között mutatkozó különbségért az eladó által a vevőnek nyujtandó értékkevesblet összegét.

6. §. A szakértő-bizottság a vizsgálatokat, ünnep- és vasárnapokat kivéve, naponkint héli 12 órától délután ½2 óráig a tőzsdetanács helyiségeiben foganatositja.

7. §. Helyszini vizsgálatnak van helye:

1. ha az áru minősége az áru neménél fogva mustrák alapján behatóan nem birálható meg;

2. ha a kifogás oly hiányra vonatkozik, mely csak az áru tömegén észlelhető és birálható meg.

8. §. A szakértő-bizottság véleménye mindkét félre nézve kötelező.

9. §. A szakértői eljárással egybekötött s a bizottság által a tőzsdei pénztár javára megállapitandó dijak és költségek, valamint a jegyzőkönyv felvételéért járó dij és bélyegilletékek az áru szerződésszerű minősége esetén vevőt, annak szerződésellenes minősége esetén eladót, s végre minőségi értékkevesblet megállapitása esetén mindkét félt egyaránt terhelik.

10. §. A felmerült fekbér, kamatok, mustravonási és egyéb költségek iránti követeléseket csak peres uton lehet érvényesiteni.

11. §. Megjelenési és képviseleti költségeket a szakértő-bizottság nem állapit meg.

12. §. A szakértői vizsgálatról a tőzsdei titkár jegyzőkönyvet vesz fel.

13. §. A szakértői vélemény nyomban a megejtett vizsgálat után szóbelileg kihirdetendő és felek kivánságára a kiadványi dij lefizetése ellenében irásban is kiadandó.

14. §. A felek a szakértői vizsgálatra rendszerint közös megegyezés folytán jelennek meg.

Hivatalos felhivásnak van helye a következő esetekben:

1. ha az egyik fél, ki tőzsdei tag, az ellenfél felhivása daczára meg nem jelen;

2. ha a megjelenés napja távollét vagy más körülmény folytán közös megegyezéssel meghatározható nem volt;

3. ha maguk a felek hivatalos mustravételt kérelmeztek, vagy ha az az áruüzleti szokások alapján hivatalból foganatosittatott.

15. §. Meg nem jelenés esetében a szakértőbizottság a vizsgálatot nem foganatositja, és az a tőzsdei választott biróság előtt kereset utján kérelmezendő.

16. §. A vizsgálat czéljából a felek a kifogásolt áruból közös egyetértéssel vont mustrákat az esetleges eladási mustrával együtt mutatják be a bizottságnak.

Ezen mustrák azonossága vizsgálat előtt a felek által határozottan megállapitandó.

17. §. Hivatalos mustravételnek van helye:

1. ha azt maguk a felek kérelmezik;

2. a tőzsdei áruüzleti szokások értelmében. ha a felek valamelyike a közös mustravételt megtagadja.

18. §. A hivatalos mustravétel iránti kérelem folytán, mely szóbelileg is előterjeszthető,

amennyiben annak megállapitott értékkevesblete a vételár 5%-át meghaladja, — megfelelő árleengedés mellett vegye át.

56. §. A vevőnek jogában áll az árut a tőzsdei szakértő-bizottság által megállapitott értékkevesbletnek megfelelő árleengedés mellett megtartani, ha a bizottság véleményének kihirdetése előtt kijelenti, hogy ezt a jogot gyakorolni kivánja.

57. §. Az eladó azt a költséget, melyet a vevőnek szerződésellenes áru bemutatása által okoz, utóbbinak megtériteni tartozik.

Viszont köteles a vevő az alaptalan minőségi kifogás következtében felmerült költségeket az eladónak megtériteni.

58. §. Ha a szállitásra kerülő áru akár rostálás, akár keverék tekintetében, együttesen vagy külön-külön, a tőzsdei szokásoknak meg nem felelne, az áru átvétele meg nem tagadható, ha az ezen eltérésből felmerülő és a tőzsdei szakértő-bizottság által megállapitott összes értékkevesblet egy százalékot meg nem halad.

Ezen szakasznak a keverékre vonatkozó intézkedése nem terjed ki oly buzára, amely az »Általános Határozatok« IX. fejezete értelmében lebonyolitandó ügylet alapján szállittatott.

VI. A fizetés.

59. §. A fizetést az áru átadásakor az áruszámla ellenében kell teljesiteni. Az eladó a csak részben átadott árumennyiségért is követelheti a megfelelő vételár kifizetését.

60. §. Ha a fizetésnek nem kell készpénzben történnie és a megállapitott fizetési értékek az eladónak a meghatározott időben át nem adatnak, az eladó azonnali készpénzfizetést követelhet, azonban a leszámitoló kamatot, az osztrák-magyar bank kamatlába szerint a fizetési értékek eredetileg kikötött lejárati idejéig számitva, a vevőnek megtériteni tartozik.

61. §. A fizetést a vevő saját veszélyére és saját költségén azon a helyen köteles teljesiteni, ahol az ügylet megkötésekor az eladó kereskedelmi telepe vagy ilyennek nem létében lakása volt.

A vevő a lejárat előtt teljesitett fizetés után kamatot vagy scontót nem vonhat le.

62. §. A számlának csupán egyes tételei ellen emelt kifogás nem jogositja fel a vevőt az egész számlaösszeg kiegyenlité-

---

annak foganatositására a tőzsdei titkári hivatal szakértő közeget küld ki.

19. §. A hivatalos mustravételnél a felek (eladó és vevő) jelen lehetnek, de a hivatalos eljárásba nem avatkozhatnak.

A vevőnek azonban jogában áll megjelölni az árunak azt a részét, melyen minőségi hiányt észlelt.

20. §. Mustravétel előtt tartozik a kiküldött tőzsdei tisztviselő az előmutatott áru azonosságát megállapitani, mely czélra a felek kötelesek neki a kellő bizonyitékokat, ugymint: feladóvevényeket, szállitóleveleket, raktári jegyeket stb. rendelkezésre bocsátani.

21. §. A tőzsde titkári hivatala a hozzá beérkezett árumustrákról jegyzéket vezet, mely a mustra beérkezési számát, napját, a feladás helyét, a feladó, esetleg az érdekelt felek nevét, az áru nemének megjelölését s az elintézés módját tartalmazza.

22. §. A tőzsdei titkári hivatal a nála letett árumustrákat 30 napig tartja őrizetben, kivéve, ha a letevő fél a vizsgálatra későbbi időpontot jelentett be.

Peres eljárásban letett vagy beküldött mustrák őrzési ideje 1 évre terjed.

Ha a megszabott idő alatt a megvizsgálás nem kérelmeztetett, vagy a felek a mustrák fölött nem rendelkeztek, a mustrák további hivatalos őrzése megszünik.

23. §. A vizsgálat alá nem került közös mustrák csak a felek közös elismervénye ellenében adhatók vissza.

24. §. Már megvizsgált árumustrák, ha azokat a felek azonnal el nem vitetnék, csak 24 óráig állanak a felek rendelkezésére.

25. §. A felek kivánságára az eladási mustrák vizsgálat után, a tőzsde hivatalos pecsétjével lezárva, a vevőnek ismét visszaadandók, vagy hivatalos őrizetbe veendők.

26. §. A feleknek jogában áll a tőzsdei szakértői eljárásban magukat állandó meghatalmazottakkal képviseltetni. E czélra a titkári hivatalnál meghatalmazások teendők le, melyek az irásban történt visszavonásig érvényesek.

sének megtagadására. Viszont az eladó a felajánlott részletfizetést elfogadni tartozik.

63. §. Ha a fizetést feladó-vevény ellenében kell teljesiteni, azt csakis valamely megbizhatónak elismert fuvarozó vállalat által kiállitott feladó-vevény vagy ezzel egyenértékü feladó-okmány ellenében lehet követelni.

64. §. A vevő czimére vagy rendelkezése szerint küldött árut terhelő készkiadásokat (szállitási dij, vám és hasonlók) a vevő tartozik előlegezni. Ha az eladás hitelre történt és az eladó ezen kiadásokat nem tériti meg készpénzben, akkor a vevő évi 5 százalék kamatot számithat az eladó terhére.

Ez az intézkedés nem terjed ki a Budapesten teljesitendő ügyletekre.

VII. A késedelem.

65. §. Az átadásban vagy átvételben beállott késedelem esetén a szerződéshez hű fél

a) követelheti a szerződés teljesitését és a késedelemből eredő kára megtéritését, vagy

b) a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna, vagy

c) a késedelmes fél rovására a szerződésbeli áru mennyiségét megveheti, illetőleg eladhatja és tőle a szerződési ár és a magasabb bevásárlási, illetőleg a csekélyebb eladási ár közti különbözetet, valamint egyéb kára megtéritését követelheti, vagy

d) követelheti a teljesités helyén és idejében a szerződési és az átlagos piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozó különbözet, valamint egyéb kára megtéritését.

66. §. A 65. §. *a)* pontján alapuló igény csak az esetben érvényesithető, ha a szerződéshez hű fél a késedelmes felet legkésőbb a késedelem beálltát követő hétköznapon ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás utján értesiti arról, hogy a szerződés teljesitéséhez ragaszkodik.

67. §. A szerződéshez hű fél — ha a 65. §. *a)* pontján alapuló igényét kellő módon fentartotta — a teljesitésre egyuttal a késedelem beálltától számitott 14 napot meg nem haladó határidőt tüzhet ki.

Ha a késedelmes fél ezen kitüzött határidőn belül, vagy, amennyiben ily határidő nem tüzetett ki, a késedelem beálltától számitott 14 napon belül sem teljesit, a szerződéshez hű fél, ha a szerződés teljesitéséhez többé nem ragaszkodik, a 65. §. *b), c)* és *d)* pontjaiban felsorolt jogok közül ujból választhat. Tartozik azonban a késedelmes felet ezen választásáról az ujabb késedelem beálltát követő hétköznapon ajánlott levélben, vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás utján értesiteni, mert különben csak a teljesités és a késedelemből eredő kár megtéritése iránti igényét érvényesitheti birói uton a 69. §-ban meghatározott időn belül.

Ha a szerződéshez hű fél a 65. §. *d)* pontján alapuló igényt a jelen szakasz alapján érvényesiti, az árukülönbözet meghatározásánál az ujabb teljesitési határnapon létező tőzsdei, illetőleg piaczi árak irányadók.

68. §. Aki a késedelemnek a 65. §-ban felsorolt következményei tekintetében választási jogát már gyakorolta, választásától — a 67. §. 2. bekezdésében engedett ujabb választás esetét kivéve — többé el nem térhet.

69. §. A 65. §. *a)* pontján alapuló igény elenyészik, ha azt a fél a szerződésszerü, illetőleg ujabb teljesitési határidő (67. §.) lejártát követő 30 nap alatt birói uton nem érvényesiti.

70. §. A 65. §. *c)* és *d)* pontján alapuló követelés elenyészik, ha azt a fél a szerződésszerü teljesitési határidő lejártát követő 90 nap alatt birói uton nem érvényesiti.

71. §. Ha az egyik szerződő fél a teljesitési határidő lejárata előtt kijelenti, hogy teljesiteni nem fog, a szerződéshez hű fél:

a) a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna, vagy

b) a másik fél rovására a szerződésbeli áru mennyiségét megveheti, illetőleg eladhatja és tőle a szerződési ár és a magasabb bevásárlási, illetőleg a csekélyebb eladási ár közti különbözetet, valamint egyéb kára megtérítését követelheti, vagy

c) követelheti a teljesités helyén a szerződési és az átlagos piaczi, illetőleg tőzsdei kár közt mutatkozó különbözet, valamint egyéb kára megtéritését.

Tartozik azonban választásáról a másik felet legkésőbb a teljesités megtagadásának tudomására jutását követő hétköznapon ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás utján értesiteni, mert különben az ügylet továbbra is érvényben marad.

72. §. Ha a vételár fizetése egészben vagy részben az áru átadása előtt teljesitendő és a vevő a fizetés körül késedelmes, az eladó:

a) a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna, vagy

b) a késedelmes fél rovására a szerződésbeli áru mennyiségét eladhatja és tőle a szerződési ár és a csekélyebb eladási ár közti különbözetet, valamint egyéb kára megtérítését követelheti, vagy

c) követelheti a teljesités helyén a szerződési és az átlagos piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozó különbözet, valamint egyéb kára megtéritését.

Tartozik azonban az eladó arról, hogy az a), b) és c) pontokon alapuló igények valamelyikét kivánja érvényesiteni, a vevőt ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás utján legkésőbb a késedelem beálltát követő hétköznapokon értesiteni, mert különben az ügylet továbbra is érvényben marad és az eladó az áru átadásának, illetőleg átvételének szerződésszerü határnapja előtt csak a vételár fizetését követelheti.

73. §. A fedezeti vételt és a kényszereladást, ha az árunak tőzsdei vagy piaczi ára van, legkésőbb a késedelem beálltát illetőleg a 67., 71. és 72. §-ok eseteiben az értesitést követő második hétköznapon a napi árak tekintetbe vételével kell foganatositani.

Ha az árunak tőzsdei vagy piaczi ára nincsen, a kényszereladásnak hiteles személy közbenjöttével haladéktalanul, a fedezeti vételnek szintén haladéktalanul a rendes kereskedő gondosságával kell történnie.

Ezeknek a határozatoknak meg nem tartása esetén a fedezeti vétel, illetőleg a kényszereladás a késedelmes fél rovására történtnek nem tekinthető ugyan, de tőle a szerződési ár és a teljesités napján, illetőleg a 67. §-ban meghatározott ujabb teljesitési határidő utolsó napján, a 71. és 72. §-ok eseteiben pedig a szerződési ár és a választásról szóló értesités napján létezett ár között mutatkozó különbözet megtéritését lehet követelni.

A megtörtént fedezeti vételről, illetőleg kényszereladásról a késedelmes felet kártérités kötelezettsége mellett haladéktalanul kell értesiteni.

74. §. Ha a szerződés több időszakban vagy több részletben teljesitendő, a késedelem nem hat ki sem a már teljesitett, sem a még le nem járt kötelezettségekre.

VIII. A fizetésképtelenség.

75. §. A fizetésképtelenség beáll:

a) ha a fél önmaga kijelenti, hogy fizetésképtelen;

b) ha a fél fizetéseit beszünteti, vagy hitelezőitől fizetésre halasztást kér; vagy azokkal követeléseik leengedésére alkudozik;

c) ha a fél ellen fizetési kötelezettségének nem teljesitése miatt vezetett birói végrehajtás sikertelen maradt;

d) ha a fizetésképtelenséget tőzsdetaggal szemben a tőzsdetanács mondja ki.

76. §. Ha az egyik szerződő fél a teljesitési határidő lejárata előtt fizetésképtelenné válik, a másik fél köteles, legkésőbb a fizetésképtelenség tudomására jutását követő napon, vagy ha ez lehet-

séges nem volna, kérelmére a tőzsdetanács által megállapitandó határidő alatt, az ügyletet annak lejárati határidejére fedezni, illetőleg lebonyolitani és a terhére vagy javára mutatkozó különbözetet a fizetésképtelennel elszámolni.

A 65. §-ban felsorolt jogokat egyik fél sem gyakorolhatja.

IX. A határidőügyletre vonatkozó különös határozatok.

77. §. A határidőügyletekre vonatkozó különös határozatok oly adásvételi ügyletekre nyernek alkalmazást, melyek szerződésszerüleg meghatározott valamely hónap folyamán a 78. §. szerint megszabott mennyiségben és szokásszerü minőségben készpénzfizetés ellenében szállitandó gabonanemüekről, olajmagvakról, szilváról vagy szilvaizről szólanak, feltéve, hogy a felek a jelen fejezetben felsoroltakon kivül egyéb feltételekben meg nem állapodtak.

78. §. Határidőre szóló kötések buzánál, zabnál és kukoriczánál 1000, rozsnál, árpánál és olajmagvaknál 500, szilvánál és szilvaiznél 100 métermázsára szólnak.

79. §. A határidőügyletek leszámolása és felmondása az »Áruüzleti Leszámoló Rend« értelmében történik.

80. §. A felmondás ideje öt napot tesz.

A felmondás és a teljesités napjának a szállitási hónapon belül kell esnie.

Csak Budapesten fekvő áru képezheti felmondás tárgyát.

81. §. A szállitó köteles a felmondott árut a főváros belterületén hozzáférhető helyen a felmondó-levél benyujtását követő hétköznap reggeli 8 órájától fogva bemutatásra készen tartani s az átvevő kivánságára megengedni, hogy azt részletesen megszemlélhesse és belőle egy kilogramm ingyenmustrát vehessen.

Ha a szállitó az áru bemutatását a fent megjelölt időben megtagadja, az átvevőnek kötbért tartozik fizetni, mely az áru leszámoló árfolyamon számitott értékének egy százalékát teszi.

82. §. Ha az átvevő már a bemutatás alkalmával kifogásolná az árut, a felek kötelesek abból közös mustrát venni és azt legkésőbb az átvételi napot megelőző napon a tőzsdei szakértő bizottság megbirálása alá bocsátani.

83. §. Ha az átvevő az árut meg nem szemlélte, vagy megszemlélve, azt kifogástalannak találta, vagy ha a tőzsdei szakértő-bizottság azt szállithatónak mondotta ki, az átvételt az átvételi napon reggel 8 órakor meg kell kezdeni. Ezekben az esetekben az átvevő, mielőtt ujabb kifogásokkal élhetne, köteles az árunak legalább 15%-át átvenni.

84. §. Gabonanemüekből és olajmagvakból 500 métermázsát, szilvából és szilvaizből 100 métermázsát kell naponkint átadni és átvenni.

85. §. A IV. fejezet 16., 21., 27., 29., 30. és 34. §§-ai, továbbá a 18. §. 1., a 28. §. 3., a 31. §. 1. és 2. és a 36. §. 1. és 3. bekezdései határidőügyleteknél is alkalmazandók.

86. §. Az átadásban vagy átvételben beállott késedelem esetén a szerződéshez hű fél:

a) követelheti a szerződés teljesitését és a késedelemből eredő kára megtéritését, vagy

b) a késedelmes fél rovására a szerződésbeli áru mennyiségét megveheti, illetőleg eladhatja és tőle azon különbözetet követelheti, amely a felmondó-levélben feltüntetett ár és a magasabb bevásárlási, illetőleg a csekélyebb eladási ár között mutatkozik; emellett követelheti egyéb kára megtéritését.

A fedezeti vételnél vagy a kényszereladásnál a késedelmes fél javára mutatkozó fölösleg ez utóbbit illeti.

Az *a)* és *b)* pontokon alapuló igény csak az esetben érvényesithető, ha a szerződéshez hű fél a késedelmes felet legkésőbb a késedelem beálltát követő hétköznapon ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatalánál felveendő óvás

utján értesiti arról, hogy ezen jogok közül melyiket kivánja gyakorolni.

A megtörtént választástól eltérni nem lehet.

Ha a szerződéshez hű fél ezt az értesitést elmulasztja, vagy ha a fedezeti vétel, illetőleg a kényszereladás nem a 73. §-ban előirt módon történik, a felek kötelesek kölcsönösen elszámolni azt a különbözetet, amely a felmondó-levélben feltüntetett ár és a teljesités napján jegyzett tőzsdei ár közt mutatkozik.

A jelen §. *a)* pontján alapuló igény elenyészik, ha azt a fél a szerződésszerü határidő lejártát követő 30 nap alatt birói uton nem érvényesiti.

87. §. Ha az egyik szerződő fél az ügyletnek a leszámoló irodánál való bejelentése előtt kijelenti, hogy teljesiteni nem fog, a szerződéshez hű fél:

a) a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna, vagy

b) a másik fél rovására a szerződésbeli áru mennyiségét megveheti, illetőleg eladhatja és tőle a szerződési ár és a magasabb bevásárlási, illetőleg a csekélyebb eladási ár közti különbözetet, valamint egyéb kára megtéritését követelheti, vagy

c) követelheti a teljesités helyén a szerződési és az átlagos piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozó különbözet, valamint egyéb kára megtéritését.

Tartozik azonban választásáról a másik felet legkésőbb a teljesités megtagadásának tudomására jutását követő hétköznapon ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás utján érvényesiteni, mert különben az ügylet továbbra is érvényben marad.

A fedezeti vételt és a kényszereladást a 73. §-ban előirt rendelkezések figyelembe vételével kell foganatositani.

88. §. A VII. fejezet egyéb határozatai határidő-ügyletekre nem nyernek alkalmazást.

Különös határozatok.

I. Gabonanemüek.

1. §. A gabonanemüek adásvételénél a sulyegység 100 kilogramm.[1]) Az árak tiszta sulyban, zsák nélkül értendők.

2. §. Magyar gabona alatt a magyar korona országaiban termett gabona értendő.

3. §. Nem szállitható oly gabona, mely nem egészséges, nincs a kereskedelmi szokás szerint megkivánt módon rostálva, nem az utolsó termésből származik, vagy mely korábbi termésü áruval van keverve.

4. §. Nem egészséges az a gabona, mely dohos, nem száraz, egészben vagy részben átmelegedett, jelentékenyen zsizsikes vagy jelentékeny mennyiségben tartalmaz zsizsikrágta, penészes vagy romlott szemeket, továbbá nem egészséges az a buza sem, mely üszkös hegyü.

5. §. Nem szállitható a buza:

a) ha suly szerint két százaléknál több keveréket (üszköt vagy idegen magféléket);

b) ha a szemek száma szerint akár külön, akár együttvéve félszázaléknál több kubankabuzát, kemény buzát (blé dur) vagy fehér buzát;

c) ha a szemek száma szerint egy százaléknál több csirás szemet tartalmaz.

6. §. Nem szállitható a rozs:

a) ha suly szerint 2 százaléknál több keveréket (üszköt vagy idegen magfélét);

b) ha a szemek száma szerint 3 százaléknál több buzát;

c) ha a szemek száma szerint egy százaléknál több csirás szemet tartalmaz;

d) ha mesterségesen szárított rozszsal kevert.

Anyarozs nem számittatik a keverékhez és a szállitás tárgyát képező rozsban csakis oly jelentéktelen mennyiségben fordulhat elő, mely belőle gondos mezőgazdasági kezeléssel sem távolitható el.

7. §. Nem szállitható a zab:

a) ha suly szerint 3 százaléknál több keveréket (üszköt vagy idegen magfélét);

b) ha a szemek száma szerint 2 százaléknál több árpát;

c) ha a szemek száma szerint 3 százaléknál több csirás szemet tartalmaz.

Ha az üszökből és az idegen magfélékből álló keverék (*a)* pont) sulya $2\frac{1}{4}\%$-nál több, az eladó a vevőnek értékmegtérítéssel tartozik, mely $2\frac{3}{4}\%$-ig (bezárólag) $\frac{1}{2}\%$-ot, $2\frac{3}{4}\%$-on felül 3%-ig (bezárólag) $1\frac{1}{2}\%$-ot tesz.

Fekete zab nem szállitható.

8. §. Nem szállitható az árpa:

a) ha suly szerint 3 százaléknál több keveréket (üszköt vagy idegen magfélét);

b) ha a szemek száma szerint egy százaléknál több csirás szemet tartalmaz.

9. §. Az 5., 6., 7. és 8. §-okban emlitett idegen magfélék alatt oly magféléket kell érteni, melyek a magyar korona országaiban az illető gabonanemüvel együtt szoktak teremni.

10. §. Tengeri gyanánt nem szállitható:

a) cinquantin-tengeri;

b) elfajzott cinquantin-tengeri;

c) fehér tengeri;

d) czigány-tengeri;

e) oly tengeri, mely a szemek száma szerint az *a)*, *b)*, *c)* és *d)* alatt felsorolt tengerinemekből külön vagy együttvéve 8 százaléknál több bet tartalmaz.

11. §. Cinquantin-tengeri legfeljebb 3 százalék elfajzott cinquantin-tengerit, másfajta tengerit pedig egyáltalában nem tartalmazhat.

12. §. Aki nem az utolsó termésből származó, vagy korábbi termésü áruval kevert gabonát ad el, még mustra szerint kötött eladás esetében is tartozik ezen körülményeket az ügylet megkötése előtt a vevővel közölni.

Aki a vámkülföldről behozott gabonával összekevert gabonát ad el, még mustra szerint vagy megtekintésre kötött eladás esetében is tartozik ezt a körülményt az ügylet megkötése előtt a vevővel közölni.

13. §. A vámkülföldről szállitott gabonanemüek átadását a vevő akár elvámoltan, akár vámolatlanul követelheti. Az utóbbi esetben az eladó tartozik a vevőnek a vámot és az elvámolással járó költségeket készpénzben megtériteni.

---

[1]) Ha a tőzsdén gabonanemüekre vonatkozó egyes ügyletek 50 kilogrammos sulyegység alapul vételével köttetnének, a tőzsdének az árak kipuhatolásával megbizott közegei az ily ügyletekről tudomást tartoznak ugyan venni, azonban az ezen ügyletek létrejötténél kifejezésre jövő árak a 100 kilogrammos jegyzési sulyegység szerint átszámitva fognak az árjegyző-sorban jegyeztetni. (Tőzsdetanács 1906. május 31.)

14. §. Ha a buza és rozs minőségi sulya a szerződésnek meg nem felel, a vevő hektoliterenkint 1 kilogrammon felüli sulyhiánynál ugy a buzát mint a rozsot visszautasithatja.

Ha a sulyhiány csak 1 kilogrammot vagy ennél kevesebbet tesz, a buza vagy rozs átveendő és az értékmegtéritésre nézve a következő határozatok irányadók:

a) Ha a buza szerződésszerü minőségi sulyából hektoliterenkint 20 dekagrammnál több nem hiányzik, értékmegtéritésnek nincs helye; ha azonban a sulyhiány hektoliterenkint

20 dkg.-on felül 35 dgk.-ig (bezárólag) terjed, akkor 0·4%,

35 dkg.-on felül 35 dkg.-ig (bezárólag) terjed, akkor 0·6%.

50 dkg.-on felül 65 dkg.-ig (bezárólag) terjed, akkor 0·9%,

65 dkg.-on felül 80 dkg.-ig (bezárólag) terjed, akkor 1·2%,

80 dkg.-on felül 90 dkg.-ig (bezárólag) terjed, akkor 1·5%,

90 dkg.-on felül 100 dkg.-ig (bezárólag) terjed, akkor 1·8% a vevőnek megtéritendő.

b) Ha a rozsnál a minőségi sulyhiány hektoliterenkint 25 dekagrammnál nem nagyobb, értékmegtéritésnek nincs helye; ha azonban a minőségi sulyból hektoliterenkint

25 dkg.-on felül 50 dkg.-ig (bezárólag) hiányzik, akkor 0·5%,

50 dkg.-on felül 75 dkg.-ig (bezárólag) hiányzik, akkor 0·7%,

75 dkg.-on felül 100 dkg.-ig (bezárólag) hiányzik, akkor 1%.

15. §. Az előző szakaszban megszabott százalékos értékmegtéritések a vételárból való levonás által egyenlitendők ki.

16. §. Ha az eladó a szerződésben megjelölt minőségi sulyt mint legkisebb minőségi sulyt biztositotta, azt a szállitott árunak teljesen el kell érnie, mert különben a vevő az árut visszautasithatja.

Ha a szerződés szerint a minőségi suly két határ közt állapittatott meg, a kisebb suly tekintendő a biztositott legkisebb minőségi sulynak.

17. §. A minőségi suly, mustra szerinti eladás esetét kivéve, hektoliterenkint buzánál 76 kilogramm, rozsnál 71 kilogramm, árpánál 61 kilogramm, zabnál 40 kilogramm.

18. §. Oly buza, melynek minőségi sulya a 75·5 kilogrammot nem éri el, nem szállitható.

Oly buza, melynek minőségi sulya a 75·5 kilogrammot eléri, vagy meghaladja, átveendő, de a szállitó megtéritéssel tartozik, mely 25 dekagramm hiányig fél százalékot, 25 dekagrammnál nagyobb hiány esetén pedig egy százalékot tesz ki.

A 17. §-ban és a jelen szakasz második bekezdésében emlitett minőségi sulyt a minden egyes mérés alkalmával lemért gabonamennyiségeknek el kell érniök, vagyis a minőségi suly nem az egyes mérések alkalmával átlagban talált minőségi sulyokból állapitandó meg.

A jelen §. intézkedései csak az »Általános Határozatok« IX. fejezete értelmében lebonyolitandó ügyleteknél nyernek alkalmazást.

19. §. Ha a magyar buza minőségi sulya a 76 kilogrammot meghaladja és a szállitó a nagyobb minőségi sulyt a bemutatás alkalmával az átvevővel közli, ez utóbbi a sulytöbbletért teljes kilogrammonkint és bezárólag 79 kilogrammig, 100 kilogramm sulyegység alapul vétele mellett, 10 fillérnyi ráfizetéssel tartozik az átadónak.

A szállitó a bemutatást két helyen, de vasuti pályaudvarokon több tételben is eszközölheti. Az egyes tételek minőségi sulya külön-külön állapitandó meg és a ráfizetés alapjául a megejtett mérések átlaga szolgál.

Ha a méréseknél olyan buza találtatnék, amelynek minőségi sulya a 76 kilogrammot nem éri el, ráfizetésnek nincsen helye.

Ha a mérések közötti eltérések az egy kilogrammot meghaladják, ráfizetés csak akkor jár, ha kezelési költség fejében a szállitó 100 kilogrammonkint 10 fillért térit meg az átvevőnek.

Ily kezelési költség megtéritésének azonban nincs helye, ha a kipuhatolt legkisebb minőségi suly is meghaladja azt a minőségi sulyt, melynek alapján ráfizetés követelhető.

Az oly buza, melynek minőségi sulya a 79 kilogrammot meghaladja, olybá vétetik, mintha annak minőségi sulya 79 kilogramm volna.

A jelen §. intézkedései csak az »Általános Határozatok« IX. fejezete értelmében lebonyolitandó ügyleteknél nyernek alkalmazást.

20. §. A minőségi suly hektoliterenkint számittatik s annak megállapitása a budapesti áru- és értéktőzsde minőségi mérőkészülékén történik.

Csak ezen minőségi mérőkészüléken történt mérések eredményét lehet vitás esetekben figyelembe venni.

Ha a megállapitott minőségi suly a szerződésesnél vagy a 19. §. szerint közöltnél kisebb, a lemérési illeték a szállitót, máskülönben az átvevőt terheli.

21. §. Az olyan buzát, melynek keverékét az eladásnál sulyszázalékokban külön megjelölték, keveréktöbblet esetén csakis akkor kell átvenni, ha ez a többlet két sulyszázalékot meg nem halad. Ebben az esetben a vevő a tényleges sulykeverék többletének 75%-át az átvett áru sulyából levonhatja.

22. §. Az »Általános Határozatok« 58. §-ának a keverékre vonatkozó intézkedése nem terjed ki oly gabonára, mely az »Általános Határozatok« IX. fejezete, sem oly zabra vagy oly buzára, mely a »Különös Határozatok« 7. §-a, illetőleg 21. §-a értelmében lebonyolitandó ügylet alapján szállittatik.

23. §. A szállitásra bemutatott árunak átlagban a szerződéses minőségnek meg kell fe-

lelnie, de egyes részeiben is (a lecsurgást kivéve), a szerződéses minőséggel szemben csak jelentéktelen értékkevesbletet tüntethet fel.

Kifejezetten átlagos minőség szerint történt eladás esetében ez az értékkevesblet a 2%-ot meg nem haladhatja.

Ezek az értékeltérések nem foglalják magukban azt a minőségi sulyhiányt, melyre nézve a 14. §., sem azt a keveréktöbbletet és hiányos rostálását, melyre nézve a 7. és 24. §-ok, valamint az »Általános Határozatok« 58. §-a intézkednek.

A jelen szakasz intézkedései az »Általános Határozatok« IX. fejezete értelmében lebonyolitandó ügyleteknél nem nyernek alkalmazást.

24. §. A mustrahuzás módjára nézve (»Általános Határozatok« 50., 51. és 52. §-ai) a következő intézkedések irányadók:

a) A minőség megállapitása céljából az áru különböző részeiből kell mustrákat venni és azokat össze kell vegyiteni, de a lecsurgásból mustra nem vonható.

Azonban a vevő követelheti, hogy az áru bármely részéből, vagy több helyen is (a lecsurgást kivéve), külön mustrák vonassanak annak megállapitása céljából, hogy az áru nem egészséges, nincs a kereskedelmi szokás szerint megkivánt módon rostálva, nem egyenletes (19. és 23. §-ok), nem bir a 14., 16., 17., 18. és 19. §-okban meghatározott legkisebb minőségi sulylyal, vagy hogy az 5., 6., 7., 8., 10., 11. és 24. §-ban megengedettnél több keveréket tartalmaz.

b) A minőségi suly megállapitása céljából, eltekintve az előző pontban szabályozott esettől, a felek minden századik zsákot félreteszik, ezekből a zsákokból egyenlő mennyiségeket összevegyitenek és az átlagot lemérik. Ha az áru mennyisége 100 zsáknál kevesebb, abból egy zsákot tesznek félre.

25. §. Az eladó mindennemü gabonából minden lemért 700 kilogramm után 50 dekagramm túlsulyt tartozik adni. Feladóvevény ellenében fizetendő árunál, ha azt hivatalosan mérlegelték, túlsulyt nem lehet levonni.

26. §. A gabonával megtöltendő zsákokat és zsákmadzagokat a vevő dijmentesen tartozik a szerződésben megnevezett helyre küldeni.

Az üres zsákokat az elküldő tartozik a feladás alkalmával hivatalosan megméretni s az elküldésről, a darabok számának és jegyének közlése mellett, a másik szerződő felet értesiteni.

Ha valamelyik fél az árut a másik fél zsákjaiban viteti el, azokat legkésőbb három nappal az áru átvétele után dijmentesen a szerződéses teljesitési helyre vagy a fuvardijtöbblet megtéritése mellett a zsákokat adó fél által kijelölt helyre kell küldenie. A zsákoknak három napon túl való használata esetén a szokásos kölcsöndijt az átvétel napjától a visszaküldés napjáig meg kell téríteni. Zsákkölcsöndij három hónapnál hosszabb időre nem követelhető.

A zsákot adó fél, zsákonkint egy korona biztositék letétele mellett, köteles megengedni, hogy a gabona az ő zsákjában szállittassék el.

A gabona szállitására használt idegen zsákokat az átvétel napjától számitott három hónapon belül vissza kell adni, máskülönben a zsákot adó félnek joga van a zsákok értékét és a három hóra járó kölcsöndij megfizetését is követelni.

II. Olajmagvak.

1. §. Az olajmagvak adásvételénél a sulyegység 100 kilogramm. Az árak tiszta sulyban, zsák nélkül értendők.

2. §. Magyar termék alatt a magyar korona országaiban termett olajmagvak értendők.

3. §. Nem szállitható oly áru, mely nem egészséges, nincs a kereskedelmi szokás szerint megkivánt módon rostálva, nem az utolsó termésből származik, korábbi termésü áruval van keverve, vagy nem európai származású termék.

4. §. Nem egészséges az az áru, mely dohos, nem száraz, egészben vagy részben átmelegedett, vagy jelentékeny mennyiségben tartalmaz penészes vagy romlott szemeket.

5. §. Mustra szerinti eladás esetét kivéve, repcze gyanánt nem szállitható tavaszi vagy vadrepcze, valamint a tavaszi vagy vadrepczével kevert repcze.

6. §. Aki nem az utolsó termésből származó, vagy korábbi termésü áruval kevert olajmagvakat ad el, még mustra szerint kötött eladás esetében is tartozik ezen körülményeket az ügylet megkötése előtt a vevővel közölni.

Aki a vámkülföldről behozott olajmagvakkal összekevert olajmagvakat ad el, még mustra szerint vagy megtekintésre kötött eladás esetében is tartozik ezt a körülményt az ügylet megkötése előtt a vevővel közölni.

7. §. A vámkülföldről szállitott olajmagvak átadását a vevő akár elvámoltan, akár vámolatlanul követelheti. Az utóbbi esetben az eladó tartozik a vevőnek a vámot és az elvámolással járó költségeket készpénzben megtériteni.

8. §. A szállitásra bemutatott árunak átlagban a szerződéses minőségnek meg kell felelnie, de egyes részeiben is (a lecsurgást kivéve) a szerződéses minőséggel szemben csak jelentéktelen értékkevesbletet tüntethet fel.

Kifejezetten átlagos minőség szerint történt eladás esetében ez az értékkevesblet a 2%-ot meg nem haladhatja.

Ezek az értékeltérések nem foglalják magukban azt a keveréktöbbletet és azt a hiányos rostálást, melyre nézve az »Általános Határozatok« 58. §-a intézkedik.

A jelen szakasz intézkedései az »Általános

Határozatok« IX. fejezete értelmében lebonyolitandó ügyleteknél nem nyernek alkalmazást.

9. §. A mustrahuzás módjára nézve (»Általános Határozatok« 50., 51. és 52. §-ai) a következő intézkedések irányadók.

A minőség megállapitása céljából az áru különböző részeiből kell mustrákat vonni és azokat össze kell vegyiteni, de a lecsurgásból mustra nem vonható.

Azonban a vevő követelheti, hogy az áru bármely részéből vagy több helyen is (a lecsurgást kivéve) külön mustrák vonassanak annak megállapitása céljából, hogy az áru nem egészséges, nem egyenletes (8. §.), vagy nincs a kereskedelmi szokás szerint megkivánt módon rostálva.

10. §. Az eladó mindennemü olajmagvakból minden lemért 700 kilogramm után 50 dekagramm tulsulyt tartozik adni. Feladóvevény ellenében fizetendő árunál, ha azt hivatalosan mérlegelték, tulsulyt nem lehet levonni.

11. §. Az olajmagvakkal megtöltendő zsákokat és a zsákmadzagot a vevő dijmentesen tartozik a szerződésben megnevezett helyre küldeni.

Az üres zsákokat az elküldő tartozik a feladás alkalmával hivatalosan megméretni s az elküldésről, a darabok számának és jegyének közlése mellett, a másik szerződő felet értesiteni.

Ha valamelyik fél az árut a másik fél zsákjaiban viteti el, azokat legkésőbb három nappal az áru átvétele után dijmentesen a szerződéses teljesitési helyre vagy a fuvardijtöbblet megtéritése mellett a zsákokat adó fél által kijelölt helyre kell küldenie. A zsákoknak három napon tul való használata esetén a szokásos kölcsöndijat az átvétel napjától a visszaküldés napjáig meg kell téríteni. Zsákkölcsöndij három hónapnál hosszabb időre nem követelhető.

A zsákot adó fél, zsákonkint egy korona biztositék letétele mellett köteles megengedni, hogy az áru az ő zsákjaiban szállittassék el.

Az olajmagvak szállitására használt idegen zsákokat az átvétel napjától számitott három hónapon belül vissza kell adni, máskülönben a zsákot adó félnek joga van a zsákok értékét és a három hóra járó kölcsöndij megfizetését is követelni.

III. Hüvelyes Vetemények.

1. §. A hüvelyes vetemények adásvételénél a sulyegység 100 kilogramm. Az árak tiszta sulyban, zsák nélkül értendők.

2. §. Magyar termék alatt a magyar korona országaiban termett hüvelyes vetemények értendők.

3. §. Nem szállitható oly áru, mely nem egészséges, nincs a kereskedelmi szokás szerint megkivánt módon rostálva, nem az utolsó termésből származik, korábbi termésü áruval van keverve, vagy nem európai származásu termék.

4. §. Nem egészséges az az áru, mely dohos, nem száraz, egészben vagy részben átmelegedett, jelentékenyen zsizsikes, vagy jelentékeny mennyiségben tartalmaz zsizsikrágta, penészes vagy romlott szemeket.

5. §. Aki nem az utolsó termésből származó, vagy romlott termésü áruval kevert hüvelyes veteményeket, vagy a vámkülföldről behozott hüvelyes veteményekkel összekevert hüvelyes veteményeket ad el, még mustra szerint vagy megtekintésre kötött eladás esetében is tartozik ezen körülményeket az ügylet megkötése előtt a vevővel közölni.

6. §. A vámkülföldről szállitott hüvelyes vetemények átadását a vevő akár elvámoltan, akár vámolatlanul követelheti. Az utóbbi esetben az eladó tartozik a vevőnek a vámot és az elvámolással járó költségeket készpénzben megtériteni.

7. §. A szállitásra bemutatott árunak átlagban a szerződéses minőségnek meg kell felelnie, de egyes részeiben is (a lecsurgást kivéve) a szerződéses minőséggel szemben csak jelentéktelen értékkevesbletet tüntethet fel.

Kifejezetten átlagos minőség szerint történt eladás esetében ez az értékkevesblet a 2%-ot meg nem haladhatja.

Ezek az értékeltérések nem foglalják magukban azt a keveréktöbbletet és azt a hiányos rostálást, melyre nézve az »Általános Határozatok« 58. §-a intézkedik.

8. §. A mustrahuzás módjára nézve (»Általános Határozatok« 50., 51. és 52. §-ai) a következő intézkedések irányadók:

A minőség megállapitása céljából az áru különböző részeiből kell mustrákat vonni és azokat össze kell vegyiteni, de a lecsurgásból mustra nem vonható.

Azonban a vevő követelheti, hogy az áru bármely részéből vagy több helyen is (a lecsurgást kivéve) külön mustrák vonassanak, annak megállapitása céljából, hogy az áru nem egészséges, nem egyenletes (7. §.), vagy nincs a kereskedelmi szokás szerint megkivánt módon rostálva.

9. §. Az eladó mindennemü hüvelyes veteményekből minden lemért 700 kilogramm után 50 dekagramm túlsulyt tartozik adni. Feladóvevény ellenében fizetendő árunál, ha azt hivatalosan mérlegelték, túlsulyt nem lehet levonni.

10. §. A hüvelyes veteményekkel megtöltendő zsákokat és a zsákmadzagot a vevő dijmentesen tartozik a szerződésben megnevezett helyre küldeni.

Az üres zsákokat az elküldő tartozik a feladás alkalmával megméretni s az elküldésről, a darabok számának és jegyének közlése mellett, a másik szerződő felet értesiteni.

Ha valamelyik fél az árut a másik fél zsákjaiban viteti el, azokat legkésőbb három nappal az áru átvétele után dijmentesen a szerződéses teljesitési helyre, avagy a fuvardijtöbblet megtéritése mellett a zsákokat adó fél által kijelölt helyre kell küldenie. A zsákoknak nyolcz napon túl való használata esetén a szokásos kölcsöndijat az átvétel napjától a visszaküldés napjáig meg kell téríteni. Zsákkölcsöndij három hónapnál hosszabb időre nem követelhető.

A zsákot adó fél zsákonkint egy korona biztosíték letétele mellett köteles megengedni, hogy az áru az ő zsákjaiban szállittassék el.

A hüvelyes vetemények szállitására használt idegen zsákokat az átvétel napjától számitott három hónapon belül vissza kell adni, máskülönben a zsákokat adó félnek joga van a zsákok értékét és a három hóra járó kölcsöndij megfizetését is követelni.[1])

IV. Liszt és őrlemények.

1. §. Liszt és őrlemények a fajta (szám) megnevezése mellett 100 kg.-kint, elegysulyban tiszta suly helyett, zsákkal együtt árultatnak.

2. §. A vételár az áru átadásakor készpénzben, és pedig takarmánylisztnél, korpánál, takarmányanyagoknál és hulladékoknál levonás nélkül, lisztnél és egyéb őrleményeknél $1^1/_2$% levonásával fizetendő.

A vételár kiszámitásánál akkor is az elegysuly veendő tiszta suly gyanánt, ha a vevő adja a zsákokat.

3. §. Ha kikötés szerint az áru vételára az áru feladásakor fizetendő és az áru más helyre küldendő, jogositva van az eladó az áru vételárának megfizetését az árunak a szállitmányozóhoz, illetőleg a hajóhoz vagy más fuvarozó vállalathoz való elfuvarozása előtt követelni, tartozik azonban a vevőt arról, hogy a vételárt az áru elfuvarozása előtt követeli, felmondás esetén a felmondólevéllel egyidejüleg, különben pedig a vevő rendelkezését követő hétköznapon ajánlott levél utján értesiteni. Ez utóbbi esetben a vevőnek jogában áll a fizetést az értesités keltétől számitott öt nap alatt teljesiteni.

4. §. Budapesten teljesitendő ügyleteknél tartozik az eladó az árut a vevő utasitásához képest az I—IX. kerületek belterületén fekvő átvételi helyre elfuvaroztatni.

5. §. A budapesti tőzsdei szokások szerint eladott buzaliszt alatt mindig a szállitás idejében érvényes budapesti tőzsdei jellegmustráknak (typus) megfelelő liszt értendő.

A fogós és duplafogós lisztek tőzsdei jellegmustráinál (typus) a szinérték (a szin az érdesség fokának tekintetbe vételével) irányadó.

A jellegmustrákat a tőzsdetanács által e czélból kiküldött bizottság időközönkint, a tényleges viszonyok alapján állapitja meg.

6. §. A szállitás a 0—6. számu buzalisztnél 85 kilogrammos zsákokban, a 7., $7^1/_2$ és $7^3/_4$ számu buzalisztnél, valamint a 8. számu takarmánylisztnél 70 kilogrammos zsákokban történik.

A zsákok ugy legyenek ólomzárolva, hogy az ólompecsét az egyik oldalon a liszt számát, a másik oldalon pedig a malom czégét tüntesse fel.

7. §. A szállitás megszakitás nélkül eszközlendő s naponként legalább 200 métermázsa szállitandó.

8. §. Korpára és hulladékokra, ugyszintén rozslisztre és egyéb őrleményre (árpából, kölesből, tengeriből stb. készült őrleményekre) meghatározott csomagolás nincs ugyan megszabva, azonban a zsákoknak minden egyes szállitmánynál azonos sulylyal kell birniok, és — a korpa és a hulladékok kivételével — ólompecséttel kell ellátva lenniök.

9. §. A zsákok jóminőségüek és szállitásra alkalmasak legyenek.

10. §. Azok a lisztek, melyek 0-tól kezdődőleg bezárólag 6-os számmal jelöltetnek, kesernyés mellékizüek nem lehetnek.

Takarmányliszt a 8-as számu lisztnek felel meg és sem ez, sem a 7, $7^1/_2$ és $7^3/_4$ számmal jelzett liszt keserü ize miatt nem kifogásolható.

---

[1]) *Valamennyi kereskedelmi és iparkamarához.*

A bielefeldi kereskedelmi kamarának a berlini cs. és kir. főkonzulátus által a cs. és. kir. külügyminister urhoz megküldött jelentésében egyebek között azon közlés is foglaltatik, hogy a magdeburgi kereskedelmi kamara a német kereskedőgyülés elé inditványt terjesztett aziránt, hogy a Magyarországban és a balkáni államokban vásárolt hüvelyes vetemények beszerzése oly német szerződések alapján történjék, melyek a német kereskedőket a külföldi szállitók hanyagsága és rosszakarata ellen megvédjék. Már hosszabb idő óta általános a panasz egész Németországban, hogy a német kereskedők rossz csomagolás és kötelezettségek be nem tartása által a magyar, galicziai és morva szállitók részéről érzékenyen megkárosittatnak. Gyakori eset, hogy az érdekeltek az ujságokban figyelmeztetnek, hogy a hüvelyes vetemény exporteurökkel, de különösen az ausztriai és magyarországi beszállitókkal, üzleti összeköttetésbe ne lépjenek. Ily körülmények mellett a magdeburgi kamara emlitett inditványához majd minden német kereskedelmi kamara hozzájárult, miért is a hüvelyes veteményekre vonatkozólag uj német szállitási szerződés életbeléptetése várható. Felhivom czimet, hogy az érdekelt czégeket az előadottakra figyelmeztetni sziveskedjék. Budapesten, 1905. augusztus 15. K. M. 42943/1905.

11. §. Ha a szállítás bizonyos határidőn belül eszközlendő, az eladónak jogában áll a szállítást a teljesitési határidőn belül bármikor felmondani. A felmondási idő 8 napot tesz. A felmondási idő a felmondás keltétől, illetőleg a felmondásnak postára adása napjától számitandó.

Felmondás esetében a vevő köteles a felmondott árut a felmondási idő utolsó napján az eladónál átvenni, vagy pedig arról akképen rendelkezni, hogy elküldési utasitása a felmondási idő lejártát megelőző utolsóelőtti hétköznap déli 12 órájáig az eladó birtokába jusson.

12. §. Ha az eladó felmondási jogával nem élt, a vevő legkésőbb a teljesitési határidő utolsóelőtti hétköznapjának déli 12 órájáig tartozik a szállitás iránt rendelkezni.

Ha a rendelkezés a szállitási határidő lejártát megelőzőleg legkésőbb három nappal adatik, jogositva van az eladó a szállitást azonnal, de köteles legkésőbb a szállitási határidő utolsó napjáig teljesiteni.

Ha pedig a rendelkezés a szállitási határidő, vagy — felmondás esetén — a felmondási határidő lejártát megelőző harmadik köznapnál később adatik, jogositva van az eladó a szállitást azonnal, de köteles a határidő utolsó napján megkezdeni és a rendelkezést követő naptól számitott három egymásután következő köznap alatt befejezni.

13. §. Ha a vevő a 3. §-on alapuló azt a jogát, hogy a fizetést öt nap alatt teljesithesse, igénybe veszi, az eladó a szállitást azon a napon köteles megkezdeni, amelyen a fizetés az öt napon belül kezéhez érkezett és tartozik azt három egymásután következő hétköznap alatt befejezni.

14. §. Két vagy több hóra szóló kötéseknél a szállitandó mennyiség havonként és számonként egyenlő részletekben értendő.

Ha egyik havi részlet az illető hónapban egyáltalában nem, vagy csak részben szállittatik, illetőleg vétetik át, az elmaradt mennyiség szállitása hallgatólag egy hónapra és igy tovább hónapról-hónapra a kötés utolsó hónapjáig meghosszabbitottnak tekintetik.

Ha valamelyik fél a szállitást ezen szakasz értelmében meghosszabbitottnak tekinteni nem akarja, erről a másik szerződő felet legalább két nappal a határidő lejárta előtt ajánlott levélben értesiteni tartozik.

Az eladó késedelme beáll, ha ő a vevő által a kötés és jelen szokások 11. és 12. §-aihoz képest adott rendelkezéseknek eleget nem tesz.

15. §. Azonnali szállitás alatt az ügylet megkötésének napjától számitott nyolcz nap alatti szállitás értendő.

16. §. Az »Általános Határozatok« 26. §-ának intézkedései lisztnél és őrleményeknél nem alkalmazhatók.

V. Olajok.

1. §. Az olaj 100 kilogrammonként, ingyen hordóval, hordónként 50 dekagramm túlsulylyal, tiszta göngysulyban árultatik.

2. §. A nyers repczeolaj szelid repczéből készült, tisztán leszürt és aljnélküli kell hogy legyen.

3. §. Szelid repczéből készült olaj a Fischer-féle olajmérő szerint legalább 37 foku legyen.

4. §. A vadrepczéből, lenből, kendermagból, napraforgóból készült s másféle olaj tisztán leszürt és aljnélküli kell hogy legyen.

5. §. Az átadásra szánt hordók szállitásra alkalmasak és vasabroncscsal ellátottak legyenek.

Oly hordók, melyeknek bruttósulya 700 kilogrammot meghalad, nem szállithatók.

6. §. Az eladó a felszámitott göngysuly helyességéért az átvétel napjától számitva egy hónapig felelős.

A vevőnek a valóságos göngysuly kipuhatolása czéljából jogában áll minden tiz hordó közül egy hordóval próbamérést eszközölni.

7. §. A göngysuly kipuhatolásának költségeit az eladó csak akkor viseli, ha az általa kiszámitott göngysuly helytelennek bizonyul.

VI. Disznózsir.

1. §. A disznózsir 100 kilogrammonként, hordóval együtt, tiszta göngysulyban árultatik.

2. §. A szerbiai disznózsir vám nélkül árultatik.

3. §. A budapesti disznózsir (városi áru) tiszta, fehér, jóizü, sima, ikrátlan, olvasztott, keményre kevert, aljnélküli és minden más zsiradéktól mentes kell hogy legyen.

Más belföldi disznózsir (vidéki áru) jóizü, tiszta, fehér és aljnélküli kell hogy legyen.

A szerbiai disznózsir élvezhető minőségben szállitandó.

4. §. A hordók — tetejüket és feneküket is beleértve — keményfából készültek, szorosan abroncsoltak és szállitásra alkalmasak legyenek.

5. §. Budapesti disznózsirból (városi árunál) 220, vidéki árunál és szerbiai disznózsirnál pedig 300 klgr. bruttósulyt meghaladó hordók nem szállithatók.

6. §. Göngysulykülönbözetként minden faju disznózsirnál az elegysuly 1%-a meg van engedve. Ha azonban e göngysulykülönbözet ennél nagyobb, az 1%-nyi kedvezmény is elvész.

7. §. Tulsuly fejében az eladó 100 kilogrammon felüli hordónként 60 dekagrammot, 100 kilogramm aluli hordónként 25 dekagrammot tartozik adni.

8. §. Az eladó a felszámitott göngysuly helyességéért az átvétel napjától számitott hat hétig felelős.

A vevőnek a valóságos göngysuly kipuhato

lása czéljából jogában áll minden tiz hordó közül legalább 1 hordóból próbamérést eszközölni.

A göngysuly kipuhatolásának költségeit az eladó csak akkor viseli, ha az általa kiszámitott göngysuly helytelennek bizonyul.

9. §. Külföldi disznózsirnak a vámházban átvételénél a hivatalos raktári és mázsálási illetéket, valamint az esküdt-dijat is az eladó tartozik viselni.

VII. Szalonna.

1. §. A szalonna 100 kilogrammonként árultatik. A vételár vám nélkül értetik.

2. §. Csak egészséges, csontnélküli szalonna szállitható.

A kandisznó szalonnája nem szállitható.

3. §. Légen szárított magyar vidéki szalonna alatt perzselt belföldi szalonna értetik.

4. §. Bácskai, szerémi és szlavóniai származásu szalonna csak akkor szállitható, ha ez világosan kiköttetett.

5. §. Táblaszalonna (hátszalonna) forrázott, fej-, nyak- és hasrész nélküli s szabályosan vágott kell hogy legyen.

Négy darabra kikötött 100 kilogrammnyi sulynál 20 kilogrammon aluli darabok és öt darabra kikötött 100 kilogrammnyi sulynál 15 kilogrammon aluli darabok nem szállithatók.

Ha a szalonna oldalankénti suly szerint adatik el, az eladónak jogában áll olyan oldalokat is szállitani, melyek a kikötött oldalonkénti sulynál öt kilogrammal könnyebbek. Ebben az esetben az ilyen oldalok által okozott sulykevesblet kiegyenlitendő a többi oldalok sulytöbblete által.

6. §. Átadás előtt köteles az eladó a szalonnát a sórészek eltávolitása végett kétszer leveretni vagy lesöpörtetni.

7. §. A tulsuly bármely szalonnafajnál egy kilogrammot tesz minden lemért 500 kilogramm után.

VIII. Méz.

1. §. A méz 100 kilogrammonként ingyenhordóval, tiszta göngysulyban árultatik.

2. §. A szállitás keményfából készült hordóban történik.

3. §. Csurgatott méz 210 kilogrammnyi elegysulyt meghaladó hordókban nem szállitható.

4. §. A csurgatott méznek méhektől mentesnek és uj árunál időszerüen sürüsödöttnek kell lennie.

75 kilogrammon aluli hordóknál az elegysuly 2°/₀-át, 75 kilogrammon felüli hordóknál pedig az elegysuly 1°/₀-át képező göngysulykülönbözet nem kifogásolható.

5. §. A nyers méznek kereskedelmi szokásszerüen méhektől mentesnek kell lennie.

Az elegysuly 1°/₀-át képező göngysulykülönbözet nem kifogásolható.

6. §. A tulsuly ugy csurgatott, mint nyers méznél 25 dekagrammot tesz, 150 kilogrammon aluli hordóknál, és 50 dekagrammot nagyobb hordóknál.

IX. Czukor.

A) Répaczukor.

I. Nyersczukor.

1. §. Nyersczukor eladásánál első termék- és a vételár 100 kilogrammnyi tiszta suly szerint, zsák nélkül, vasuti állomáson waggonba rakva, adó nélkül, 88% rendement alapján, készfizetés mellett 2% skontóval értetik. Ha az áru a kötlevélben megnevezett valamely állomásra fuvardijmentesen szállitandólag lett eladva, ugy az fuvardijmentesen az illető vasuti vagy hajóállomásra állitandó. Az eladónak szabadságában áll tetszés szerinti állomásról szállitani.

88% rendement meghaladó minden $^1/_{10}$%-ért a vételárnak egy ezredrésze felülfizetendő (törtszámoknál aránylag).

86% rendement alatti nyersczukor nem szállitható.

Az első termékbe oly czukor, mely melaszczukortalanitási eljárás által (osmose-t beleértve) lett előállitva, sem beolvasztás, sem elegyités utján nem vegyithető.

A nyersczukornak alji vegyhatással (alkalikus reactio) kell birnia és oly nyersczukor, mely 0·05%-nál több invertczukrot tartalmaz (Herzfeld-féle módszer szerint megállapitva), nem szállitható.

2. §. Utótermékek szinre és szemre nézve az eladási mustrák szerint szállitandók.

Utótermékek eladásánál mindig megnevezendő azon rendement-százalék, mely az elszámolás alapjául szolgáland. Oly utótermékek, melyeknél a vegyészek által eszközölt s a számlára nézve mérvadó átlagos elemzés két százalék rendement-nal alacsonyabb az eladó által kijelölt előzetes elemzésnél, nem szállitható. A kijelölt alapot túlhaladó minden egytized százalék után 1·5 krajczár (törtszámok megfelelően) felülfizetendő.

Kivitel esetén az eladó az árut azon kiviteli jutalomtétel szerint vallja be, mely az előzetes elemzésnek megfelel; ha azonban eladó az árut alacsonyabb kiviteli jutalomtétellel vallja be, a különbözetet a vevőnek megtériteni tartozik.

3. §. Ha nyersczukor tale quale adatik el, ez alatt nyersczukor, tekintet nélkül vegyi összetételére, értetik.

4. §. Ha a vételár valamely fuvardijalapon lett megállapitva, a fuvardijkülönbözetet a szállitás idején fennálló, hivatalosan közzétett legalacsonyabb vasuti fuvardijtételek alapján kell elszámolni.

Ha az áru a kötlevélben megnevezett valamely állomásra fuvardijmentesen szállitandólag lett eladva és az ügylet megkötésénél a fuvarozás iránya nem lett meghatározva, a feladó állomástól a szerződésben megjelölt állomásig fennálló fuvardij az eladót terheli, tekintet nélkül az irányra, melyben az áru tovább lesz szállitva.

Az eladónak szabadságában áll tetszés szerinti állomásról szállitani.

5. §. Ha a kötésnél a szállitandó áru származása nem lett meghatározva, az eladó bármely magyarországi gyárból származó árut szállithat.

6. §. Ha a szállitás a vevő választása szerint köttetett ki, eladó köteles az árut legkésőbb a vevő részéről történt felmondás vételétől számitandó nyolcz nap alatt az átadásra, illetőleg az elszállitásra készen tartani. A vevőnek azonban az átvételt legkésőbb a határidő utolsó napján kell teljesitenie.

7. §. Az áruhoz szükséges zsákokat tartozik a vevő jókarban az eladó felszólitásának vételétől számitott három köznap alatt, a szállitási határidő biztositása mellett, az eladó által megjelölt vasuti állomáshoz költségmentesen elküldeni és az eladó kivánatára neki a feladóvevényt előmutatni.

Ezen felszólitás azonban határidőkötéseknél az illető szállitási hónapot megelőző nyolcz napnál és az eladó által kilátásba vett szállitási időpontot megelőző két hétnél előbb nem történhetik. Időelőtti felszólitást a vevő visszautasithat; máskülönben e felszólitás az emlitett legkorábbi időponttól számitandólag érvényes.

»Rögtöni szállitásnál« és »azonnali szállitásnál« a zsákok külön felszólitás nélkül küldendők el, és pedig rögtöni szállitásnál legkésőbb az ügylet megkötését követő második, és azonnali szállitásnál legkésőbb a harmadik napon.

8. §. Ha a vevő a zsákokat kellő időben fel nem adja, az eladónak jogában áll az árut uj zsákokban szállitani, melyek beszerzési árát a vevő neki megtériteni tartozik.

9. §. A vevőnek jogában áll a zsákok megtöltésének módját meghatározni; oly megszoritással azonban, hogy a zsákok mindenesetre csak egyenlő módon tölthetők meg és egy-egy zsákba kevesebb mint 50 kilogramm nem töltendő. Ily rendelkezés hiányában mindegyik zsákba tiszta sulyu 100 kilogramm töltendő.

Ha a megvett mennyiség nem suly szerint, hanem zsákszámban fejeztetett ki, szintén 100 kilogramm tiszta suly értetik minden zsákra.

10. §. Az átadásnak 500 métermázsát tevő részletekben kell történnie. Ennél kisebb mennyiségek egyszerre szállitandók.

Az eladó köteles a szállitásra készen tartott áruból a vevő kivánatára és költségére annak egy nagyobb mustrát azonnal beküldeni (300 grammig), anélkül azonban, hogy ebből az eladóra felelősség háramolnék.

11. §. A vevőnek a szándékolt átadást (szállitást) jelző értesitést mustravétel és átvétel czéljából 48 órával előbb kell megkapnia. Késés esetén a vevő csak az értesités vételétől számitandó 48 óra után köteles az áru átvételére, de erről az eladót tudósitani tartozik. A szerződők egyike sem köteles vasárnap vagy ünnepen az átvételre és mustrahuzásra, illetőleg a szállitásra vonatkozó felhivást elfogadni, sem azokat ily napon teljesiteni.

12. §. Ha a kötésnél »rögtöni szállitás« lett megállapitva, az átvételre való felszólitásnak a zsákok megérkezésétől számitott 24 óra alatt, az átvételnek pedig a felszólitás vételétől számitott 48 óra alatt kell megtörténnie.

Ha a kötésnél »azonnali szállitás« lett megállapitva, az átvételre való felszólitásnak a zsákok megérkezésétől számitott 3 nap alatt, az átvételnek pedig a felszólitás vételétől számitott 48 óra alatt kell megtörténnie.

13. §. Ha az áru zsákolt állapotban vagy zsákkal együtt adatott el, »rögtöni szállitás«-nál az átvételre való felszólitásnak legkésőbb 24 óra alatt és az átvételnek 48 óra alatt kell megtörténnie az ügylet megkötésétől számitva.

Ha az áru zsákolt állapotban vagy zsákkal együtt adatott el, »azonnali szállitásnál« az átvételre való felszólitásnak az ügylet megkötésétől számitott öt hétköznap alatt és az átvételnek a felszólitás vételétől számitva, 48 óra alatt kell történnie.

Ha az áru zsákolt állapotban vagy zsákkal együtt adatott el, az eladó az árut kivitelképes zsákokban tartozik szállitani, melyek a megtöltés előtt 800—1000 grammot nyomtak.

Nedves vagy hibás zsákok nem szállithatók.

14. §. Az átvétel a gyárban, a czukortermékek elvitelére törvényileg megszabott órák alatt és az adóellenőrzési közegek kezelését megelőzőleg történik; a waggonokat az eladó a vevővel egyetértőleg és ennek utasitása szerint rendeli meg; a hivatalos kezeléshez szükséges közegek esetleges kirendelése iránt eladó tartozik intézkedni.

15. §. Vevőnek jogában áll az áru 10 százalékát mustrahuzás alá venni, ugy hogy a vevő által választott zsákok közepéből néhány dekagramm készülékkel kivétetik.

A czukor a meritő készülékből lapátkával egy jól záruló nagy bádogszelenczébe horzsolandó le, a szelencze a mustravétel befejezte után közönséges hőmérsékletü helyiségben egy nagy iv sima boritékpapirra kiüritendő, a czukor ezután két kanállal vagy más alkalmas eszközzel jól összekevertetik és ugyanazon eszközökkel, csiszolt dugóval ellátott mustraüvegekbe vagy mustraszelenczébe töltetik. A mustraedények mindkét fél pecsétjével lezárandók és rendeltetésük egy czimjegyen pontosan megjelölendő. — Jelzetlen mustrákat az eladó nem köteles lepecsételni.

A vegyelemezésre szolgálandó mustrákon kivül, melyek a vegyészekhez küldendők, az átvétel alkalmával még két tartalékmustra vétetik, melyeknek minősége világosan megjelölendő. Ezek jól csiszolt üvegdugókkal ellátott üvegekbe töltendők, melyeknek egyike az eladónál, másika pedig a kötlevélben első helyen megnevezett vegyésznél marad három havi megőrzés czéljából.

A mustravételhez szükséges üvegeket és csomagoló-anyagot az eladó ingyen adja és a bérmentesités költségeit is viseli.

Minden mustrára czimjegy ragasztandó, mely a következőket tartalmazza: az eladó és vevő nevét, az átadás napját és helyét, a zsákok számát és sulyát, ugyanazok jelzetét és folyószámait s az elküldési számot.

Ezenkivül minden küldemény mellett a vegyésznek az eladó által kiállitott jegyzék küldendő be, mely a czimjegyen felsorolt adatokat tartalmazza. Ha a mustra összetörve vagy egyáltalában nem jut a vegyész birtokába, ugy hogy az elemzés nem eszközölhető, ebbeli értesités után az eladó a nála letett tartalékmustrát a vegyésznek azonnal beküldeni tartozik.

16. §. A mustravétel után, ha a czukor külső minősége és a zsákok állapota ellen kifogás, mely haladéktalanul megteendő és az eladónak azonnal tudtára adandó, nem forog fenn, az áru a 21. §. határozmányainak épségben tartása mellett a vevő által jóváhagyottnak tekintetik.

Az átvevő az átadónak a teljesitett átvételről kivánatra elismervényt tartozik adni. Az elszámolás alapját a szállitó gyárnak avagy szabadraktárnak adóellenőrző közege által hivatalosan megállapitott suly képezi.

17. §. A minőség elszámolása két vegyész elemzési bizonyitványa alapján történik; e két elemzés eredményének számtani középarányosa mérvadó.

Ha a vegyészek nincsenek a kötlevélben megnevezve, ugy ilyeneknek a m. kir. vegykisérleti állomás, valamint a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hites vegyészeinek egyike tekintendők. Ha a felek annak személyére nézve meg nem egyezhetnek, akkor a budapesti áru- és értéktőzsde elnöksége nevezi ki a hites vegyészt.

Az elemzési bizonyitványnak mindazon adatokat kell tartalmaznia, amelyek az átküldőjegyzékben, illetőleg a mustrákon fel vannak sorolva.

Oly elemzési bizonyitványt, amelyben valamely adat hiányzik, a vevő visszautasithat.

Az áru az esetben is szállithatónak tekintendő, ha a vegyészek egyike által talált eredmény a minimális határon tul marad, hacsak az átlag az elemzés szerződési minimumát eléri.

Ha átlagos elemzés szerinti eladásnál két elemzés közt 0·5⁰/₀-nál nagyobb különbség mutatkozik, ugy bármelyik fél kivánatára egy harmadik vegyész veszi a tartalékmustrát elemzés alá; ez esetben a harmadik elemzés és az ehhez az előbbi két elemzés közül legközelebb álló közt mutatkozó átlag mérvadó. Ha a harmadik elemzés az előbbi kettőnek épen a középét tünteti fel, ugy ezen harmadik elemzés eredménye mérvadó.

Ha a harmadik vegyész a kötlevélben nincs megnevezve és a felek annak személyére nézve meg nem egyezhetnek, akkor a budapesti áru- és értéktőzsde elnöksége nevezi ki a harmadik vegyészt.

Csak az eladó követelheti a megejtett elemzésről kiállitott eredeti bizonyitvány és esetleg másodlat kiadását. Másolatokat ellenben az illető mennyiség összes érdekeltjei igényelhetnek.

18. §. A vegyelemzések vétele után az eladó e szokások 21. §-ának épségben tartása mellett az elemzési bizonyitványok, valamint az áru feletti rendelkezésre feljogositó okmányok hivatalos másolataival együtt a számlát a vevőnek bemutatja, ki azt kézhez vétele után kiegyenliteni tartozik.

Az elemzések költségét a két fél egyenlő részben viseli. A vegyészek dijainak kifizetését az eladó eszközli.

19. §. A vevőnek az árut tovább küldeni még az elemzés eredményének ismerése előtt is (17. §.) jogában áll; ha ezen jogot igénybe kivánja venni, köteles az eladónak az átvételnél az áru értékét kötés szerinti minimális alapon a számla törlesztésére kifizetni.

20. §. Ha a vevő az árut kivitelre szánta, az eladó köteles azon czukorgyár vagy szabadraktár által, melyből a czukor származik, kiállitott s a törvény értelmében a kivitelhez megkivánt nyilatkozatokat megszerezni és arról gondoskodni, hogy azokban a kiviteli jutalom a vevő vagy az általa megjelölendő czég részére utalványoztassék át. A pénzügyi közegek által a kivitelre való kezelésért felszámitott dijak, valamint a gyár valamely alkalmazottja esetleges felhatalmazásának költségeit vevő az eladónak megtériteni tartozik.

21. §. Ha az elemzés eredménye a kikötött minőségen alul marad, a vevőnek jogában áll az árut azon a helyen, ahová a feladóállomáson czimeztetett, az eladónak az esetleg fizetett számlaösszeg visszafizetése és az eladót terhelő szállitási költségek megtéritése ellenében olykép rendelkezésére bocsátani, hogy az eladó az áru fölött azonnal rendelkezhessék; ily esetben az eladó köteles a pótszállitást vevő kivánata szerint vagy azonnal, vagy a szállitási határidő alatt teljesiteni.

Ha a szerződésellenes áru szállitása a kiviteli jutalom elvesztését vagy birságot vonna maga után, ezek az eladót terhelik. Ha ugyanazon oknál fogva az áru a külföldön bocsáttatik rendelkezésre, anélkül hogy a kiviteli jutalom elvesztése beállana, a vevő, amennyiben már a

kiviteli jutalomutalvány birtokába jutott, tetszése szerint az eladónak vagy azonnal készpénzben megfizetni tartozik a kiviteli jutalmat, vagy az arra szóló utalványt reá engedményezi.

II. Finomitott czukor.

(Süveg-, koczka-, piléczukor, konkasszé, czukorjegeczpor, liszt- és kandiszczukor.)

Általános határozatok.

22. §. A finomitott czukornak (raffinade, melis, koczkaczukor, pilé, konkasszé, czukorjegeczpor, czukorliszt, kandisz) száraznak kell lenni és legalább 99½% polarisatiót kell mutatnia.

Mindezen czukorfajok :

1. gyári jegy, vagy
2. mustra szerint árultatnak.

A gyári jegy szerint árusitott czukroknak, azaz oly czukornak, mely azon jegy vagy jegyek szerint árultatik, melyekkel a gyárak saját készitményeiket megjelölik, az illető gyár által a tőzsdetanácsnál letett minőségi mustrának, vagy ha ilyen le nem tétetett volna, az előző évben szállitott minőségnek meg kell felelnie.

Finomitott czukornak a minőség közelebbi megjelölése nélkül történt eladásánál, süvegczukorból a legjobb minőség szállitandó, melyet azon gyár, melynek jegye szállittatik, előállit.

A minta szerint árusitott czukornak teljesen meg kell felelnie a mintának.

A gyár megnevezése mellett létrejött szerződések, mint ilyenek, a kötlevélben világosan megjelölendők s csak oly gyárosok által köthetők, kik egy év tartamára (augusztustól augusztusig) érvényes jellegmustráikat a budapesti áru- és értéktőzsdénél letették.

Ily mustrák hiányában az állandó jellegmustrák a mérvadók.

23. §. A valamely állomásra fuvardijmentesen szállitandólag történt eladásoknál az áru fuvardijmentesen az illető vasuti vagy hajóállomásra állitandó.

A gyárnál szállitandólag történt eladásoknál az áru költségmentesen szállitandó a gyárral szomszédos hasonnevü vasuti vagy hajóállomásboz, de a vevőnek szabadságában áll az árut közvetlenül a gyár raktárából is átvenni.

Az eladó a vevőtől elismervényt követelhet, melyben megjelölendő az átvétel napja és órája, valamint a csomagok száma, sulya, jelzete és folyó száma.

24. §. Ha az áru valamely, a kötlevélben megnevezett állomásig járó fuvardij alapján szállitandólag van eladva, vevő az elszállitást idejekorán történt rendelkezése szerint más állomásra is kérheti, mint amely állomás a kötlevélben megneveztetett, mely esetben a fuvardij többletére vagy kevesbletére nézve a vevő és eladó közt elszámolás ejtendő meg. Azonban a vevő által kivitelre vett czukor csak az eladó beleegyezésével maradhat belföldön.

25. §. Határidő-ügyleteknél az eladónak jogában áll a kötésszerü mennyiséget a kikötött határidőn belül bármikor szállitani. Ha az eladás e kikötéssel : »szállitásra«, történt, a szállitás a kikötött határidőn belül, mindig az eladó választása szerint értetik. Ha »egymásutáni szállitás« (successive) köttetett ki, a vevő hetenként az egy hónapra kikötött mennyiség negyedrészét követelheti s az eladó is jogositva van ily részletekben szállitani, de köteles a vevőt legalább három nappal előbb az átvételre felszólitani. »Rögtöni szállitás« kikötése mellett eladott czukor a gyárból vagy más raktárból a megrendelés vételétől számitandó három, »azonnali szállitás« kikötésénél pedig nyolcz napon belül küldendő el.

Egy kocsirakománynál (100 mm.-nál) kisebb mennyiség csak akkor követelhető vagy szállitható, ha ez kifejezetten kiköttetett.

26. §. A belföldi ár, ellentétben a kiviteli árral, az adót magában foglalja. Kiviteli ár melletti (transito) eladásnál a kiviteli jutalom az eladót illeti meg.

27. §. Mindenfajta finomitott czukornál a számla kiegyenlitése az áru átadásánál történik.

28. §. A kivitelre szánt czukor hivatalos kezelésének költségeit az eladó viseli.

Ha szerződésellenes áru szállitása folytán a kiviteli jutalom elvész, vagy birság rovatik ki, ezek az eladót terhelik.

29. §. A nyersczukorra nézve érvényes 5. és 6. §-ok határozmányai a finomitott czukorral való forgalomban is alkalmazást nyernek.

1. Raffinade, melisz, koczkaczukor, kandisz és czukorliszt.

30. §. Raffinade és melisz brutto 100 kilogrammonként, papirral és zsineggel együtt mérve, hordó nélkül, készfizetés mellett 2% skontóval árultatik (szabad süvegek).

Ha a csomagolás (papir és zsineg) sulya a tiszta suly 3½ százalékánál többre rug, a sulytöbbletet az eladó a vevőnek a számlabeli vételár alapján megtériteni tartozik.

Ha a csomagolópapir szine külön ki nem köttetett, fekete papirba csomagolt áru szállitandó. De ha a papir szine vagy faja kiköttetett, másképp csomagolt áru visszautasitható.

Hordókba vagy ládákba csomagolt koczka- és kandisz-, valamint czukorlisztnél az ár ingyengöngyölettel, 100 kg. tiszta suly szerint, készfizetés mellett, 2% skontóval értetik.

A hordókban és ládákban lévő csomagolópapir, ha bezárólag 100 kilogramm tisztasulyu tartályoknál a tiszta suly 2%-át, nagyobb tartályoknál a tiszta suly 1½%-át tul nem haladhatja, áru gyanánt veendő át.

Koczka-, valamint czukorlisztnél, ha azok kartonokba vagy zsákokba vannak csoma-

golva, az ár elegysuly szerint, göngyölettel együtt értetik; a göngysuly azonban a kartonoknál a czukorsuly 4%-át, zsákoknál pedig 2%-át meg nem haladhatja.

31. §. Kiviteli süvegczukornál a csomagolópapir és zsineg sulya a süvegek elegysulyának 1½%-áig áru gyanánt veendő át.

Ha a csomagolás sulya ezen 1½%-ot túlhaladja, az eladó a többletet a vevőnek megtériteni tartozik.

2. Pilé (centrifugal-melisz és raffinade), konkasszé és czukorjegeczpor.

32. §. Pilénél, konkasszénál és czukorjegeczpornál az ár 100 kilogrammnyi elegysuly után készfizetés mellett 2% skontóval, zsákkal együtt értetik.

Ha más kikötés nem történt, az áru egyenként 100 kilogrammos zsákokban szállitandó.

Pilénél, konkasszénál és czukorjegeczpornál a zsákok sulya, ha azok bezsinegelés nélkül vannak, az elegysuly 1¼%-áig, esetleges bezsinegeléssel pedig az elegysuly 1½%-áig, áru gyanánt veendő át.

Az 1¼, illetve 1½ százalék tulhágást az eladó az eladási ár alapján a vevőnek megtériteni tartozik.

A raffinade és meliszpilénél, valamint a konkasszénál a porczukorátlag legfeljebb 10%-ot, czentrifugal-pilénél legfeljebb 20%-ot tehet.

33. §. Ha az áru minősége az átvételnél a vételár 1%-áig menőleg a kikötöttnél csekélyebbnek mutatkozik, a vevő az árut ezen értékkevesblet mellett átvenni köteles; ha az értékkülönbség 1%-nál többre rug, az áru nem szállitható.

B) Szőlőczukor.

34. §. A szőlőczukor hordókban vagy ládákban, tisztasulyu 100 kilogrammonként, adóval együtt, ingyengöngyölettel, készfizetés mellett 2% skontóval árultatik. Erjedt, savanyu szőlőczukor nem szállitható.

C) Burgonyaszörp.

35. §. Burgonyaszörp adóval együtt, ingyen hordóval, a göngysuly kitétele mellett, készfizetés mellett 2% skontóval árultatik.

Tiz százalékig menő göngysuly nem kifogásolható.

D) Melász és Osmoseviz.

36. §. A melász és osmoseviz ára 100 kilógrammnyi tisztasuly szerint, hordó nélkül és netto készfizetés mellett értetik.

37. §. Melász 50% polarizáczió alapján 42 fok Baumé (uj) sürüség mellett árultatik.

Ha a szállitott melász 42 fok Baumé (uj) sürüségre átszámitva, 50%-on felül polarizál, a vevő minden egytized százalék után 0·4 krajczárt térit meg 100 kilogrammonként (törtszámoknál aránylag).

Ha a szállitott melász 42 fok Baumé (uj) sürüségre átszámitva 50%-on alul polarizál, az eladó minden egytized százalék után 0·6 krajczárt térit meg 100 kilogrammonként (törtszámok aránylag). Ezen minőségi átszámitás mellett a sulynak 42 fok Baumé normál sürüségre való visszavezetése által a mennyiség átszámitása is eszközöltetik.

54% polarisation felül, 42 fok Baumé (uj) sürüség mellett, felülfizetés nem történik. Oly melász, mely 42 fok Baumé (uj) sürüség mellett 48%-on alul polarizál; valamint 40 fok Baumé (uj) sürüségen aluli melász nem szállitható. Normál-melásznak kifejezett alji vegyhatást kell mutatnia.

38. §. A mustravétel az átvétel helyén egy, mindkét oldalon nyilt vékonyfalu bádogcsővel történik és pedig a vevő részéről kijelölt hordókból, melyek száma az átveendő összes hordók számának 10 százalékát meg nem haladhatja. Ha a mustravételre történt felszólitás vételétől számitott 3 nap alatt a vevő részéről senki sem jelent meg, az eladónak jogában áll a mustravételt az előadott módon valamely hiteles személy, esetleg az állomásfőnök által eszközöltetni és az elküldendő mustrákat a hivatalos pecséttel lezáratni.

Az egész mustrából három, egyenként körülbelül ½ kilogrammnyi mustra veendő és mindkét fél által lepecsételendő; egy-egy mustra a m. kir. vegykisérleti állomásnak és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hites vegyészei egyikének küldendő; a harmadik mustrát (tartalékmustra) pedig a gyár őrzi meg.

Ha a felek a hites vegyész személyére nézve meg nem egyezhetnek, akkor a budapesti áru- és értéktőzsde elnöksége nevezi azt ki.

A két elemzésnek számtani középarányosa veendő a számla alapjául. A vegyészek elemzési bizonylatainak tartalmazniok kell: a sürüséget, a czukortartalmat (37. §. szerint) és az alji vegyhatást s mindkét félre nézve kötelezők.

Ha a két vegyész lelete közt, akár a polarisatiónál, akár a sürüségnél, legalább is egy százalékot tevő különbség mutatkozik, ugy a harmadik mustra (tartalékmustra) a budapesti áru- és értéktőzsde elnöksége által kijelölendő vegyészhez küldendő és a három elemzés közül az egymáshoz legközelebb álló két lelet átlaga tekintendő mérvadónak. Ha a harmadik lelet a két előbbinek épen a közepét tünteti fel, akkor ez a harmadik elemzés mérvadó. Az elemzés költségeit mindkét fél egyenlő részben viseli.

39. §. A hordókat vagy caissonokat a vevő jó állapotban költségmentesen küldi azon vasuti állomáshoz, ahol a melász szállitandó.

Ha az edények rossz állapotban érkeznek az állomásra, azok kijavitása csak a vevő határozott kivánatára és az ő költségére történik, ellenkező esetben, mint a megtöltésre alkalmatlanok, vevő rendelkezésére bocsátandók.

40. §. Ha a hordók vagy caissonok elküldése iránt az időt és számot illetőleg külön megállapodás nem történt, a vevő köteles a felhivás vételétől számitott nyolcz nap alatt a szükséges tartályok elküldését az eladóval szemben a feladóvevényekkel igazolni, mert különben az eladó a hiányzó hordókat a vevő költségére tartozik nyujtani vagy megfizetni.

41. §. Ha a kötött mennyiség 500 métermázsát vagy többet tesz ki, 500 métermázsán aluli mennyiség nem szállitható. Nagyobb mennyiségnél a netto-szállitmány sulytöbblete vagy sulyhiánya a kötött mennyiség 5%-át meg nem haladhatja. Az egyszerre átveendő mennyiség 500 métermázsánál kevesebb nem lehet és 500 métermázsán aluli maradék egyszerre szállitandó.

42. §. A hordók megérkezése után az eladó tiz-tiz nap alatt egyenként legalább 500 métermázsányi mennyiséget tartozik átvételre felmondani és minden ily részletmennyiségnek legkésőbb nyolcz nap letelte alatt elszállitásra kell kerülnie.

43. §. Osmoseviz 42 fok Baumé (uj) sürüség alapján árultatik és polarisatio-százalék szerint a kikötött egységárban fizettetik.

Oly osmoseviz, mely 40 fok Baumé (uj) sürüségen, vagy 25% polarisatión alul van, nem szállitható. A szállitás, átvétel és fizetés feltételei ugyanazok mint a melásznál.

X. Bor.

1. §. Bor elnevezés alatt tiszta szőlőnedvből alkoholikus erjesztés által előállitott ital értetik.

2. §. A belföldi, valamint az Ausztriával való forgalomban a bor 100 liternyi mértékegységenként árultatik. A külföldi forgalomban 100 kilogrammnyi sulyegységekben is árulható.

3. §. A suly szerinti eladásból magasabb fajsulyok miatt ki vannak zárva:

1. az aszuborok;
2. a seprővel együtt lévő bor.

4. §. A bor hordókban, hordó nélkül, átvitelben (transito), a fogyasztási adó és regaleilleték nélkül, helyben, a pinczében átadva, árultatik.

5. §. Csakis tisztán lefejtett borok árulhatók, uj borok tehát csakis seprő nélkül. Ha azonban seprővel vegyes uj bor szállitása köttetett ki, a seprő mennyisége ne legyen nagyobb azon seprőmennyiségnél, mint amelyet a származási helyen az eladott bor szürésének évében termelt borok általában tartalmazni szoktak.

Ha ezen mennyiség nem volna megállapitható, a seprőtartalom:

hegyi fehér és sillerboroknál legfeljebb 6—8%-át,

homoki boroknál legfeljebb 8—10%-át képezheti a szállitandó mennyiségnek.

A seprőnek ezen bornemeknél folyékony állapotban kell előfordulnia.

Vörös borok csupán seprő nélkül szállithatók.

6. §. Szállitandó bor biztositott szesztartalmánál mindig a térfogati százalék értendő.

7. §. A bor eladható:

a) »készpénzért levonás nélkül«, mely esetben a vételár az áru átvétele alkalmával fizetendő;

b) »készpénzért«, mely esetben az áru átvétele alkalmával az eladási árból 2% vonatik le;

c) »időre«, vagyis 4 hóra kiállitott elfogadvány ellenében.

Egyéb megjegyzés hiányában a bor mindig »készpénzért levonás nélkül« eladottnak tekintendő.

8. §. Suly szerinti vétel eseteiben az áru elegysulyára nézve a hivatalos vasuti mérlegelés az irányadó. Göngysulynak az a suly tekintendő, mely a visszaküldött hordók feladóvevényén van feltüntetve.

9. §. Vasuti szállitás esetén az eladó csak akkor felelős a feladott bor mennyiségeért, ha azt a feladás alkalmával a vasuti állomáson hivatalosan megméretni elmulasztotta. Sulymegtéritések ilyenkor csupán a hivatalos vasuti mérés alapján követelhetők.

10. §. A vevő a bor minősége ellen a megérkezéstől számitott 14 napon belül emelhet kifogást.

11. §. A helytelen akolásból eredő mértékkülönbözetet a vevő az eladóval a hordó kiüritése után azonnal és még az abroncsok megszoritása, vagy a hordó bárminemü javitása előtt tartozik közölni, ha idevonatkozólag igényét érvényesiteni akarja.

A különbözet hivatalos akolással állapitandó meg. Ha a különbözet 200—700 liter ürtartalmu hordóknál legfeljebb 1%-ot és 25—200 literes hordóknál legfeljebb 2%-ot tesz ki, a hiány nem téritendő meg s a hivatalos akolás költségeit a vevő viseli. Nagyobb különbözeteknél azonban köteles az eladó a hiányt teljesen megtériteni s ilyenkor az akolás költségei őt terhelik.

12. §. Az eladó által kölcsönkép a vevőhöz szállitott hordóknak két évnél régibb keletü akolással nem szabad birniok.

13. §. Ha a vevő saját hordóit tölteti meg a megvett borral, az eladó sem a természetes sulyveszteségért, sem a sulyhiányért nem felelős.

14. §. A vevő az eladó hordóit tiszta és jó állapotban dijmentesen köteles visszaküldeni a feladó-állomásra.

Váltóhitelre kötött ügyleteknél a vevő az eladó hordóit legkésőbb a váltó lejáratáig tartozik a feladó-állomásra visszaszállitani. Ha a hordókat ezen időpontig vissza nem küldi, az

eladó többé azokat visszavenni nem köteles s érettük a napi árnak megfelelő vételárat számithat fel.

15. §. Oly megrendeléseknél, ahol csupán a hordók száma van megjelölve, de azok ürtartalma nincs kikötve, a szállitandó nagy hordók 560—800 liter, a kis hordók 280—420 liternyi ürtartalommal birhatnak.

16. §. 1/4—2 hektoliteres hordókban történő borszállitásoknál az eladónak joga van a hordó ürtartalmának 20%-ával több vagy kevesebb bort küldeni.

17. §. Belföldre egy vagy több vaggonra szóló rendelések esetében egy vasuti kocsiba legalább 10 oly hordó rakandó, melynek összes tartalma 70—80 hektolitert tesz ki.

Külföldre szóló megrendeléseknél egy vaggonra 12—13 hordót kell felrakni s ürtartalmuknak összesen 86—89 hektolitert kell kitennie.

18. §. A természetes sulyhiány az átvétel napjáig az eladót, azontul a vevőt terheli. Ha az átvétel határnapja nem tüzetett ki, a vevő a megvett bort a vétel napjától számitott 3 hónapon belül átvenni tartozik.

19. §. Belföldi és ausztriai rendeltetési állomásokra szóló eladásoknál a viteldijat a vevő fizeti. Ezen kiadását azonban a számla kiegyenlitésénél levonhatja.

Az eladó nem tartozik az árut a vevőnek a rendeltetési állomáson átadni és a szállitásközben bekövetkezett megrongálásokért nem felelős.

Dalmát vagy olasz boroknak a kikötőállomásra szállitandólag történt eladásánál a sulyhiány az eladót terheli.

20. §. Az alkuszdij ugy a vevőre, mint az eladóra nézve minden hektoliter bor után 20 krajczárt, üres hordók eladásánál minden hektoliter után 5 krt tesz.

21. §. A palaczkborok 1, 0·7, 0·35 literes palaczkokban árultatnak. A vételárban a palaczk s csomagolás bele van értve, a láda azonban külön fizetendő.

22. §. Ha a megfelelő helyiségben lerakott palaczkborok az átvételtől számitott három hó alatt zavarosakká válnak, a vevő visszaadhatja őket az eladónak.

Ha azonban a palaczkborok a téli hónapokban deczember—márczius) szállitandólag rendeltettek meg, a szállitásból származható összes károk — ideértve a megzavarodást is — a vevőt terhelik.

23. §. Üres palaczkokat és ládákat az eladó nem köteles visszavenni.

XI. Szesz.

1. §. Szesz 100 százaléknyi literenként, Tralles szerinti tizezer literszázalék gyanánt, hordó nélkül árultatik.

2. §. Ha a vételár a fogyasztási adó beszámitása nélkül állapittatik meg, az eladó kontingentált szeszt, vagyis olyat tartozik szállitani, mely szeszfőzdéről vagy szabadraktárról szállitani, melyet a tizezer literszázalékként 35 frtot tevő alacsonyabb fogyasztási adó terhel.

3. §. Meg nem adóztatott szesz, legyen az bár kontingentált vagy nem kontingentált, csak valamely szeszfőzdéről vagy szabadraktárról szállitható.

Mielőtt ily áru elküldetik, tartozik a vevő azt vagy megadóztatni, vagy kijelölni azon szabadraktárt vagy felhasználási helyet (adómentes szesz feldolgozása végett), hová a szesz küldendő. A kijelölt szállitási helyet a vevő meg nem változtathatja s köteles az árut a rendeltetési helyen adóhivatali ellátás alá vétetni, mert különben a netalán fizetendő adót és büntetést, valamint az eladónak okozott egyéb károkat megtériteni tartozik.

4. §. Meg nem adóztatott, vagyis olyan szesz eladásánál, melyet még a fogyasztási adó terhel, köteles az eladó a szeszadótörvényhez (1888 : XXIV. t.-cz.) 1888. évi 45145. sz. alatt kiadott pénzügyministeri végrehajtási utasitás 24. §. II. pontjában az elküldő félre nézve megállapitott adóhivatali bejelentést megtenni, a szállitási biztositékot nyujtani s a vonatkozó adóhivatali okmányokat az átvevőnek megküldeni; az utóbbi pedig köteles az árut a pénzügyi közegek által megszabott s a kisérő iratokon kitüntetett határidő alatt adóhivatali ellátás végett a kijelölt szabadraktárba vagy felhasználási helyre szállitani s az adóhivatali okmányokat azok hivatalos elintézése után nyomban az elküldőnek visszaszármaztatni.

Ha ily áru külső állomásokról Budapesten a vasutnál vagy a hajónál szállitandólag adatott el, a vevő köteles a szeszt saját költségén azon helyre vitetni, mely az adóhivatali okmányokban rendeltetési (szabadraktár) vagy felhasználási helynek (adómentes szesz feldolgozása végett) van kijelölve s az átvétel e helyen történik. Az eladónak azonban jogában áll az árut, mielőtt az a vasuttól vagy hajótól a szabadraktárba vitetik, a vasutnál vagy hajónál megméretni s a szabadraktárba érkezésnél a sulyt ismét megállapitani. Az igy kipuhatolt sulykülönbözetet, ha az 1/4%-ot meghaladja, mint a vasuti vagy hajóállomástól a szabadraktárig való szállitás alatt felmerült hiányt a vevő viseli.

Oly szesznél, mely tartánykocsiban érkezik, az átvevő köteles a megtöltéshez szükséges hordókat szolgáltatni. A töltés az eladó költségén történik s a szabadraktárba szállitás, valamint a szesz átvétele tekintetében a fentebbi határozmányok érvényesek.

A szállitási biztositék nyujtása, valamint az esetleges hiány után járó adó fizetése azt terheli, akinek számlájára és veszélyére ment a szállitás.

5. §. Ha az eladott mennyiség hordószámban fejeztetett ki, akkor hordónként 500 liternyi (à 100% Tralles) tartalom veendő.

6. §. A szállitandó szesznek legalább 80 Tralles szerinti százaléknyi alkoholtartalommal kell birnia.

7. §. A szesz alkoholtartalma, igazi erejére nézve, a 4. §-ban hivatkozott utasitás 24. §-a *C)* mellékletében megszabott módon s az ezen melléklethez csatolt I. táblázat segélyével oly hivatalosan hitelesitett szeszmérőn állapittatik meg, melynek fokai ötödszázalékokra vannak beosztva.

8. §. Ha az ügylet kötésekor határozott minőség nem köttetett ki, akár nyers gabona-, akár burgonyaszesz szállitható, a kereskedelemben szokásos minőségben, az elő- és utólé kivételével.

A finomitott szesznek jól finomitottnak, vizvilágosnak s legalább 95% foktartalmunak kell lennie.

9. §. A szállitás felmondása az eladó részéről a szállitási határidőn belül valamely hétköznapon legkésőbb délutáni 1 óráig történik.

10. §. A szállitás a felmondási napot követő legközelebbi hétköznapon és pedig május 1-től szeptember 30-ig reggeli 8 és esteli 6 óra közt, október 1-től április 30-áig reggeli 8 és délutáni 4 óra közt történik, feltéve hogy a pénzügyi közegek részéről akadály fenn nem forog.

Az eladó köteles a szesz kilépését a főzdéből vagy a szabadraktárból a pénzügyi közegeknél kellő időben bejelenteni.

11. §. Ha a szállitás a Duna jobb partján fekvő városrészekben történik és az áru a Dunán átviendő, a hidpénzt az eladó tartozik fizetni.

12. §. A szállitáshoz hordókat, melyek szorosan zártak, fuvarozásra alkalmasak és hat vasabroncscsal legyenek ellátva, az eladó ingyen tartozik adni, azonban a vevőtől azokért minden hektoliternyi térfogat után 2 frt 50 krnyi biztositékot követelhet.

13. §. A vevő köteles a hordókat jó állapotban az átvétel napjától számitott négy hét alatt a szállitási helyre költségmentesen visszaküldeni, illetőleg az eladó rendelkezésére bocsátani.

14. §. Ha e hordók a határidő alatt vissza nem adatnak, illetve rendelkezésre nem bocsáttatnak, vagy más czélra használtatnak, az eladó a hordók visszavételét megtagadhatja és a vevőtől a hordók minden hektoliternyi térfogata után 2 frt 50 kr. kárpótlási összeg megtéritését követelheti.

Ugyanez a jog illeti meg a vevőt, ha az eladó a vevő által részére átadott hordókat más czélra használja.

15. §. A térfogat megállapitása suly szerint, literekre átszámitva, a 7. §-ban hivatkozott *C)* melléklet III. táblázata alapján történik.

16. §. A tara-különbözet megtéritéséhez való igény az átvételtől számitva legkésőbb 14 nap alatt érvényesitendő.

Az átvételtől számitott 24 óra alatt megállapitott tara-különbözet teljesen, a később megállapitott ellenben csak annyiban téritendő meg, amennyiben hordónként 1½ kilogrammnál többre rug; de ily esetben a mutatkozó különbözet teljesen megtéritendő. A megállapitásnál a felek által közösen, vagy a vasut, illetőleg a mértékhitelesitő hivatal által a teljesitési helyen eszközölt mérés irányadó; annak költségeit az eladó csak akkor viseli, ha megtéritendő tara-különbözet mutatkozik.

17. §. »Hordóval együtt« történő szállitásoknál jó és szeszfuvarozásra alkalmas, legalább hat abroncscsal ellátott és 500—800 liter tartalmu hordók alkalmazandók.

18. §. Az ügyletek megkötésének közvetitése után járó alkuszdij finomitott szesznél 15 krt, nyers szesznél 10 krt tesz tizezer literszázalékonként.

XII. Szeszes italok.

1. §. Az alma, körte vagy más gyümölcs és termény nedvéből szürt, vagy párolgás, avagy főzés utján nyert szeszes italok, mint szilvórium, cognac, törköly és gyümölcspálinka csak akkor szállithatók, ha anyagukra nézve valódiak. Az eladásnál az anyag, melyből készültek, megnevezendő.

2. §. A szeszes italok hordókban, hektoliterenként, továbbá 100, 70, 50 és 35 centiliter tartarmu eredeti palaczkokban, hordóval vagy palaczkkal együtt, átmenetileg, Budapesten átadva, törkölynél legalább 40%, cognacnál, szilvóriumnál és gyümölcspálinkánál legalább 48% Tralles szerinti lángtartalom mellett árultatnak.

3. §. A hordók jók, fuvarozásra alkalmasak, 300—750 hektoliter tartalmuak és legalább hat vasabroncscsal ellátottak legyenek.

A rendes szállitóhordók ürtartalma 600—750 literig, a félhordók ürtartalma 300—350 literig terjedhet.

4. §. Ha az eladás »hordóval együtt« történt, a mértékhiány a hordók kiüritése után, de anélkül hogy az abroncsok felhuzattak vagy a hordók kijavittattak volna, azonnal bejelentendő.

A minőség ellen az átvétel napjától számitott 14 nap alatt teendő kifogás.

5. §. A hordónkénti tartalom ½%-át meg nem haladó mértékhiányok nem pótlandók; ellenben a hordótartalom ½%-át meghaladó hiányok megtéritendők.

6. §. Oly megrendelések esetében, melyeknél a szállitandó szeszes ital mennyisége teljes pontossággal nincs megjelölve, az eladónak jogában áll 100 literig 15%-kal, 100 literen túl 10%-kal eltérni a megrendelő által kivánt mennyiségtől.

7. §. E kifejezések alatt:

»a hó elején« értendő: a hó 1-től bezárólag 5-ig terjedő időszak;

»a hó közepe« alatt: a hó 14-ik napjától bezárólag 17-ig terjedő időszak;

»a hó vége« alatt: a hó 27-ik napjától bezárólag a hó utolsó napjáig terjedő időszak értendő.

XIII. Szilva.

1. §. A szilva, melynek származása ország szerint kitüntetendő, 100 kilogrammonkint, külföldi árunál vám nélkül:

a) hordókban, hordóval együtt, tiszta göngysulyban vagy

b) szállitásra alkalmas jó és száraz zsákokban, zsákkal együtt, elegysulyban tiszta suly helyett árultatik.

2. §. Török szilva alatt boszniai szilva értendő.

3. §. Bármely származásu szilvának egészségesnek, jól aszaltnak, száraznak és füstmentesnek kell lennie.

4. §. Ha boszniai vagy szerbiai idei (uj) szokás szerinti minőségü szilva szállitására köttetik szerződés, oly szilva szállitandó, melyből ½ kiló legfeljebb 120 szemet tartalmaz.

Más származásu szilvánál, ha usance-minőség szerint adatik el, a darabszám nem vétetik tekintetbe.

5. §. A hordók tölgyfából, szorosan abroncsoltak, egész dongákból és egész fenékdarabokból valók legyenek.

6. §. Oly hordók, melyeknek bruttósulya 700 kilogrammot meghalad, nem szállithatók.

7. §. Túlsuly fejében az eladó hordónként száraz állapotban 50 dekagrammot, zsákoknál minden lemért 500 kilogramm után egy kilogrammot tartozik adni.

8. §. Az eladó a felszámitott göngysuly helyességeért az átvételtől számitott 24 óráig felelős.

A göngysulynak az átadáskor azonnal eszközlendő kipuhatolása költségeit az eladó csak akkor viseli, ha azáltal göngysulykülönbség derül ki.

XIV. Szilvaiz.

1. §. A szilvaiz 100 kilogrammonként, hordóval együtt, tiszta göngysulyban árultatik.

2. §. Bármely származásu szilvaiznek nyers szilvából főzöttnek, magtól és pörzstől mentnek s szilárdra főzöttnek kell lennie.

3. §. A szállitás keményfából készült jó hordókban, szlavoniai és szerb árunál kizárólag faabroncsos tölgyfahordókban történik.

Bükkfából készült hordók egyáltalában nem szállithatók.

4. §. Oly hordók, melyeknek bruttosulya 220 kilogrammot meghalad, nem szállithatók.

5. §. Göngysulykülönbség fejében 75 kilogramm bruttosulyig a tiszta suly 2%-a, azon felül pedig csak 1%-a van megengedve.

Ennek a kedvezménynek csak akkor van helye, ha a göngysuly a tisztasuly 2%-át túl nem haladja. Ellenkező esetben az 1%-nyi sulykedvezmény is elvész.

6. §. Túlsuly fejében az eladó 100 kilogrammig menő hordóknál 25 dekagrammot, nagyobb hordóknál 50 dekagrammot tartozik adni.

A túlsulyt a számlában ki kell tüntetni.

7. §. Az eladó a felszámitott göngysuly helyességeért az átvételtől számitott 24 óráig felelős.

A göngysulynak az átadáskor azonnal eszközlendő kipuhatolása költségeit az eladó akkor viseli, ha az általa felszámitott göngysuly helytelennek bizonyul.

XV. Kőolaj.

1. §. Kőolajat hordóban (barrel) 100 kg. tisztasulylyal, 20% göngysulymegtéritéssel hordóstul, ingyensuly nélkül adnak-vesznek.

2. §. Ha kőolaj tényleges göngysulylyal való szállitásra adatott el, a göngysulyra nézve a pénzügyőrség hivatalos mérése határoz. Ha a vevő az eladó által számlázott göngysulyt kifogásolja, az eladó annak helyességét az eladási bárczák bemutatásával tartozik igazolni. Ha ezt nem teszi, a vevőnek a göngysuly megállapitása végett jogában áll az átvétel napjától számitott 10 napon belül minden egyes hordót kiüriteni, vagy pedig minden 10 hordó közül két hordónak göngysulyát megállapitani és az igy kiszámitott átlagos göngysulynak megfelelő különbözet megtéritését követelni.

Az elegysulynak félszázalékát meg nem haladó göngysulykülönbözetet kifogásolni nem lehet.

Oly göngysulykülönbözetért, melyet a megállapitott határidő letelte után jelentenek be, az eladó nem szavatol.

3. §. A hordónak jókarban, szorosan abroncsoltnak, hüvelykujjig megtöltve és szállitásra alkalmasnak kell lennie. Egy hordó kőolaj elegysulya legalább 165 kg. legyen, de 200 kg-ot meg nem haladhat. Határidőügylet lebonyolitásánál 1 hordó kőolaj átlagos tisztasulyául 145 kilogramm veendő alapul.

Oly hordók, melyeknek elegysulya a szállitás közben beálló hiány folytán 165 kg.-nál csekélyebb lesz, szintén átveendők és a tényleges göngysulylyal számolandók el.

4. §. Szállitható oly kőolaj, melyet a belvagy a külföldön magyar, osztrák, orosz, amerikai vagy román nyerskőolajból finomitottak, mely továbbá nem gyulékony, jól ég, nem sürüsödik meg, és szinét tekintve, a standard white typusnak megfelel. Ha az ily kőolajat magyar vagy osztrák nyersolajból finomitották, annak + 15 fok C. hőmérsék mellett 0·810 egész 0·820 fajsulylyal kell birnia.

Orosz kőolajként oly kőolaj szállitandó, mely

a bel- vagy külföldön orosz nyersanyagból finomitva majdnem viztiszta szinü és 15 fok C. hőmérsék mellett 0·817 egész 0·827 fajsulyu.

Amerikai kőolajként oly kőolaj szállitandó, mely a bel- vagy külföldön amerikai nyersolajból finomitva + 15 fok C. hőmérsék mellett 0·795 egész 0·810 fajsulyu és melynek az ily eredetü kőolajat jellemző aetherszerü szaga (sweet odour) van, szinét tekintve azonban a standard white typusnak megfelel.

Román származásu kőolajként oly kőolaj szállitandó, mely a bel- vagy külföldön román nyersolajból finomitva + 15 fok C. hőmérsék mellett 0·805 egész 0·820 fajsulyu.

5. §. Nem gyulékony kőolaj az olyan kőolaj, mely az Abel-féle készülékben csak legalább + 21 fok C. hőmérék mellett fejleszt gyulékony gőzt.

6. §. Jól égő az olyan kőolaj, melynek lángja 11 vonalos lapos égővel és közönségesen használt béllel ellátott, helyes szerkezetü, teljesen megtöltött lámpában közönséges lángmagasság mellett 5 órai égés után nem mutat lényeges változást, nem füstölög s nem czikkázik.

Meg nem sürüsödő az oly kőolaj, mely levegőn vagy jégben —8 fok C. hőmérsékig lehütve nem válik kocsonyaszerü anyaggá.

A szokásszerü szinminőségek a következők: viztiszta (waterwhite) és szokásszerüen fehér (standard white).

7. §. A kőolaj fajsulya a tőzsde által elfogadott hiteles sürüségmérő és hőmérő segélyével határoztatik meg.

A szinre vonatkozó vitás esetek a Schmids és Häntsch berlini czég által szerkesztett szinmérőn (colorimeter) nyert eredmény alapján döntendők el.

8. §. A + 15 fok C. rendes hőmérséktől való eltérések a m. kir. pénzügyministerium 1887. évi 29273. sz. körrendeletéhez csatolt táblázat szerint szabályozandók.

9. §. Olyan minőségbeli fogyatkozásokat, melyek mint a fajsulyban, szinben és szagban mutatkozó különbözet a szállitott árun azonnal felismerhetők, a vevő az átvétel alkalmával a helyisznén, oly minőségbeli fogyatkozásokat pedig, melyek: mint a gyulékonyság, az égőképesség és megsürüsödés tekintetében levő fogyatkozások, azonnal fel nem ismerhetők, legkésőbb az átvételt követő második hétköznapon tartozik az ellenféllel közölni, feltéve, hogy az áru még a szállitás vagy átvétel helyszinén van, minthogy különben az eladó ilynemü fogyatkozásokért kárpótlást nyujtani, vagy az árut visszavenni nem tartozik.

10. §. Minőségbeli fogyatkozásokra vonatkozó vitás esetekben az országos magyar kir. chemiai intézet, vagy a központi vegykisérleti állomás, vagy az érdekelt felek megállapodása alapján valamely belföldi, hatóságilag engedélyezett nyilvános vegykisérleti állomás elem zése irányadó.

Ugyanez áll a származásra vonatkozó vitás eseteknél is, ha az eladó arra nézve egyéb bizonyitékot nem szolgáltat.

11. §. Azonnali szállitásra eladott kőolaj (készáru) Budapesten az ügylet létrejöttétől számitott második hétköznapon szállitandó és veendő át. Ha Budapesten azonnali szállitásra létrejött ügyletnél a házhoz való szállitás köttetett ki, a szállitás legkésőbb az ügylet létrejöttétől számitott második hétköznapon eszközlendő.

Máshová mint Budapestre azonnali szállitásra eladott árunál a szállitás akkor tekintetik foganatositottnak, ha az áru legkésőbb az ügylet megkötésétől számitott harmadik hétköznapon valamely fuvarozó vállalatnak elküldés végett átadatott.

12. §. A göngyölet külön megtérités nélkül a vevő tulajdonába megy át, és az eladó nem köteles az üres göngyöket visszaváltani.

13. §. Ha vashordóban való szállitásra nézve egyeztek meg a felek, a tényleges göngysuly szolgál az elszámolás alapjául. Ha a vashordókat a szállitáshoz az eladó adja, azokat a megállapitott áron kell számlázni. Ez esetben a vevő köteles a kiüritett vashordókat legkésőbb az átvétel napjától számitott 14 napon belül teljesen ép állapotban visszaszállitani, különben a vashordók az ő tulajdonába mennek át és a vevő a megállapitott árat az eladónak azonnal megfizetni köteles.

Az üres vashordókat a vevő oda köteles bérmentve visszaszállitani, ahonnan azokat töltött állapotban kapta. Ha azonban a kőolaj házhoz bérmentve szállitva adatott el, az eladó tartozik a kiüritett vashordókat a szállitás helyéről elvitetni.

14. §. Az áru átadásáig, vagy ha az elküldendő, a szállitónak vagy fuvarozónak való átszolgáltatásáig felmerülő összes fekbér, biztositási dij, kádármunkáért járó bér stb., ugyszintén a veszély is az eladót terheli.

15. §. Ha a szállitás időpontjára nézve megállapodás jött létre és a vevő az átvételhez nem jelenik meg, az eladó által megállapitott hitelesitett suly szolgál az elszámolás alapjául, köteles azonban az eladó a vevőt az ennek távollétében eszközölt mérés eredményéről ajánlott levélben értesiteni.

16. §. Kőolajnak tartánykocsiban való eladásánál egy tartánykocsi kőolaj tisztasulya körülbelül 10000 kg.-mal értetődik és az eladó a tartánykocsit saját költségén köteles megtölteni.

Az eladó a tartánykocsi használatáért bért nem igényelhet, s a vevő köteles a tartánykocsit a megérkezéstől számitott 48 órán belül kiüriteni s e czélra a szükséges lecsapoló tömlőt az eladó tartozik rendelkezésre bocsátani.

Másnemü utasitás hiányában a vevő köteles a tartánykocsit a kiürités után azonnal a feladó állomásra visszaküldeni. A kiürités költségei a vevőt terhelik.

A tartánykocsi késedelmes visszaküldéséből eredő költségek a vevőt terhelik. A tartánykocsit utközben érő sérülésekért a vevő nem felelős.

17. §. A fizetés az áru átadásakor vagy a számla és az átvételhez szükséges okmányok kiszolgáltatásakor azonnal készpénzben, levonás nélkül teljesitendő.

XVI. Bőrök és szőrme(szücs-)áruk.

1. Friss bőrök.

1. §. A friss bőrök tiszta sulyu kilogramm szerint és levonás nélküli készfizetés mellett árultatnak.

2. §. A bőrök egészen tisztán kifejtve, azaz metszések és lyukak nélkül, hus, zsir, in, tölgy és vér nélkül, száraz szőrrel szállitandók.

A bőr oldalrészén előforduló és az értéket nem csökkentő egy vagy két lyuk miatt kifogás nem tehető, ellenben a bőr középső részén előforduló minden lyuk után a vételárból egy forint levonható.

3. §. Nem szállithatók az oly bőrök, melyek metszések által nagy mérvben megsérültek, valamint azok, melyeknek sulya nedvesség vagy más hozzátétel által szándékosan növeltetett.

4. §. A szállitható bőrök egyéb tulajdonságaira nézve a következő határozatok szolgálnak zsinórmértékül:

A nyersbőr a szarvakkal és a tiszta homlokcsonttal együtt szállittatik; az utóbbinak hosszusága legfölebb 9 centiméternyi lehet.

A fejbőr a kidolgozásnál gondosan megtisztitandó a hustól, porczogótól és foghustól, az orr- és szájrészek szintén eltávolitandók.

A farkcsont 10 centiméternyi hosszuságig távolitandó el.

A lábakat boritó bőr a térden 5 centiméterrel alul metszendő el.

A bőr szőrös oldalának egészen száraznak és tisztának kell lenni.

A téli hónapokban, vagyis november, deczember, január és február hónapokban, szállitott bőröknél az azokra tapadt kolonczok fejében bőrönkint átlag másfél kilogrammnyi levonásnak van helye.

5. §. Ha a szállitásnál egyes bőrök, melyek a fentebbi határozatoknak meg nem felelnek, visszautasittatnak, a szállitmány többi szabályszerü része átveendő.

6. §. A fentebbi határozmányok szerint megengedett levonásokat az átvevő a szállitásnál a szállitó-könyvben vagy a szállitó-jegyen kitüntetni tartozik.

2. Száraz bőrök.

7. §. Magyar vagy osztrák eredetü száraz bőrök tiszta sulya kilogramm szerint és készfizetés esetében 2%-nyi levonás mellett árultatnak.

8. §. A száraz bőrök, melyek alatt a fül-, köldök- és farkrészekben száraz bőrök értetnek, csak ép, meg nem sérült állapotban szállithatók; nem szabad a naptól megégetve, füstölve, sóban száritva, megvagdalva, vagy a középső részeken átlyukasztva, a molytól megrongálva, sem szőrehagyóknak, kukaczosaknak, döglött állattól származóknak lenniök, vagy más szembetünő hibákkal birniok.

9. §. A más európai államból eredő száraz bőrök szállithatóság tekintetében a belföldi száraz bőrökkel egy tekintet alá esnek.

3. Szőrme(szücs-)áruk.

10. §. Szücsczélokra feldolgozandó szőrrel boritott borju-, juh-, bárány-, kecske- és gödölye-bőrök, valamint a szőrmeáruk vagy darabonkint 2% ráadással, vagy kilogrammonkint, 2%-nyi tulsulylyal, készfizetés mellett árultatnak.

11. §. Szállithatók: csak ép prémek a selejtes darabok kizárásával.

12. §. Selejtes prémek alatt értetnek: a borjuprémeknél döglött állattól származók, megvagdaltak, szőrehagyottak, a molyette és az ázott (havarirte) prémek; bárány-, kecske-, gödölye- és birkaprémeknél — akár száritottak, akár sózottak legyenek, — a döglött állattól származó, a megvagdalt, rühes, kukaczos és ázott (havarirte) prémek.

13. §. A prémek továbbá mentek legyenek fától, csonttól és szarutól.

14. §. Ha a szerződésben minőségi suly köttetik ki, akkor 2%-ig menő sulyhiány esetében a szállitott mennyiség minden megtérités nélkül veendő át.

Ha a sulyhiány 2%-nál nagyobb, de 5%-ot meg nem halad, a szállitott mennyiség szintén átveendő, de a 2%-ot meghaladó hiánynak megfelelő árkülönbség megtéritendő.

Az 5%-ot meghaladó sulyhiány esetében az átvétel megtagadható.

XVII. Gyapju.

1. §. Bármely nemü gyapju 100 kilogrammonként, tiszta sulyban, bálokba (zsákokba) rakva, árultatik.

2. §. A zsákok a gyapju árában beleértvék.

3. §. A gyapju száraz és koloncz nélküli legyen.

4. §. Valamely szállitmányban található hulladékgyapju (hasról, lábról való darabok, kézzel mosott), valamint bőrgyapju és eltérő minőségü fajok csak akkor szállithatók, ha azok a vevőnek a szerződéskötés előtt meg lettek jelölve vagy mutatva.

5. §. Túlsuly gyanánt az eladó a tiszta suly 2%-át tartozik adni.

50 dekagrammon aluli mennyiség nem mérendő.

6. §. A lemérés előtt vett mustrák az eladó kívánatára megmérendők s az átadáskor részére megtérítendők.

7. §. Ugy a vevőnek, mint az eladónak szabadságában áll a szerződéskötés alkalmával minden zsákot, vagy azok egy részét megjelölni. Ezen zsákok vitás esetben eladási mustrák gyanánt szolgálnak.

8. §. Az átvétel — egyéb megállapodás hiányában — a kötés napjától számitott két nap alatt történik.

9. §. A göngysuly minden zsákra nézve külön, vagy szállítmányonként tüntetendő ki.

Az elegysuly ¼ százalékáig menő göngysulytöbblet nem kifogásolható.

10. §. A göngysuly helyességének kipuhatolása céljából a gyapju átvétele alkalmával szabadságában áll a vevőnek, 10 zsáknál kisebb szállitmányból egy zsákot, nagyobb szállitmányból pedig tiz-tiz egyforma zsák közül egyet választása szerint kiüriteni s hiány esetén az átlagos különbözet megtérítését igényelni.

Ha a göngysuly kipuhatolása nem az átvétel alkalmával, hanem később történik, a göngysulykülönbözet hitelesen igazolandó. Ily esetben az eladónak jogában áll a különbözet megállapitása céljából a kifogásolt zsákok megküldését követelni, azonban a megküldés és a visszajuttatás költségeit ő tartozik viselni, ha a kifogás alaposnak bizonyul.

A göngysulykülönbözet iránti felszólamlás joga a számla keltétől számitott egy év alatt évül el.

11. §. Magyar gyapjuval s belföldi berbecs (Zigaja) gyapjuval (az erdélyi berbecset kivéve) másodrendü gyapju (Stogasch), valamint fekete és hulladékgyapju együvé nem zsákolható; ezek külön zsákokba rakandók s a vevőnek a szerződés megkötése előtt megmutatandók.

12. §. Durva gyapju, mint erdélyi berbecs, oláhországi, szerbiai, török stb. tiszta sulyban, tulsuly nélkül, 3% kamatlevonás mellett árultatik.

Ilyen gyapjunál a másodrendü gyapju külön zsákolandó s a vevő abból csupán 10%-ot tartozik átvenni az elsőrendü sulya után s ennek árában.

A göngysuly tekintetében a 9. és 10. §-ok határozmányai érvényesek.

XVIII. Tölgykéreg.

1. §. Tölgykéreg apritott állapotban 100 kilogrammonként, csomókban pedig 102 kilogrammonként árultatik.

2. §. A cserfa kérgének kivételével, az osztrák-magyar monarchiában előforduló mindennemü tölgyfa kérge szállitható, kivévén azon kérget, mely mocsaras helyen termett s felhámja (epidermis) sömörrel és rozsdapetytyekkel van ellepve.

3. §. Minőségre nézve a kereskedelmi forgalom tárgyát képező tölgykéreg négy osztályba soroztatik.

a) Elsőrendü (prima), mely alatt fiatal állabokból származó pikkely- és paramentes, sima és kövér, fénylő kéreg értetik, nem több mint 5%-nyi minőségüvel keverve, mely a másodrendübe átmenőleg gyengén repedezett.

b) Középfaju (original), mely 5% első- és 5% másodrendü kérget tartalmaz.

c) Másodrendü (secunda); ez alatt értendő:

I. fiatal elsőrendü állabokból nyert törzskéreg, továbbá

II. idősebb állabokból nyert mohamentes testkéreg, csekély pikkely- és paraképződménynyel.

d) Harmadrendü vagy durva kéreg (tertia), mely alatt idősebb másodrendü állabok törzskérge, valamint erősebb pikkely- és paraképződményes, kövér és mohamentes kéreg értendő.

4. §. Mind a négy osztályu kéreg csak ugy szállitható, ha egészséges, tökéletesen száraz, jól gondozott, esőtől és nedvességtől meg nem sérült és veretlen. Az ilykép előállitott kéregnek törésnél vagy vágásnál természetes fehéres vagy rózsás szint kell mutatnia. Veretlen az olyan kéreg, melynél a törzskéreg vert részei a szállitott mennyiség 2%-ánál többre nem terjednek.

5. §. Az elsőrendü kéreg még akkor is szállitható, ha 10%-ig gyengén repedezett, másodrendübe átmenő minőségüt tartalmaz, csakhogy ez esetben vevő a közbekevert másodrendü egész mennyiségért eladótól a vételár felének elengedését követelheti. Ha azonban az elsőrendü áru több mint 10%-nyi repedezett kérget tartalmaz, a vevő azt mint szerződésellenest visszautasithatja.

6. §. A másodrendü kéregnek harmadrendü keveréket nem szabad tartalmaznia.

7. §. Szállitásra nem alkalmas: esőtől, nedvességtől vagy penésztől sérült, valamint második nedvben hántott kéreg, továbbá az olyan, mely korai vagy nem eléggé szellős raktározás folytán megpállott s ennek következtében korhadt, vagy törésben sárgás szint mutat, végre azon apritott kéreg, mely az elsőrendünél 1½%-nál, a középfajunál 2%-nál, a másodrendünél 3%-nál, a harmadrendünél 4%-nál több kéregport és törmeléket tartalmaz.

8. §. Galykéreg, amennyiben a törzskéreggel együtt lett termelve, minden osztályánál — kivévén az elsőrendüt — az összsuly tizedrészeig szintén szállitható. Galykéreg egymagában csak akkor szállitható, ha ez határozottan ki lett kötve. A galykéreg egyáltalában vert lehet.

9. §. Ha a minőségre vonatkozólag semmi sem köttetett ki, vagy ha a vétel nem mustra

alapján történt, akkor a jelen szokások 3-ik §-a *b)* pontjának megfelelő középfaju tölgykéreg szálitandó.

10. §. Különös megállapodás hiányában a tölgykéreg apritott (vágott) állapotban szállitandó. Az apritott (vágott) tölgykéreg lehetőleg egyenlő, mintegy 5 centiméternyi nagyságu koczkára apritott vagy vágott legyen és semmi idegen alkatrészeket ne tartalmazzon. Csomós kéreg lehetőleg egyenlő egy méter hosszu tekercsekből álljon és megközelitőleg egyenlő 20—25 kilogrammnyi sulyu legyen. A csomók (kötegek) mindkét végükön erős zsineggel — vassodrony, füzfa- és szalmaguzs kizárásával — jó szorosan összekötözve, az egyes tekercsek pedig legalább egyik végükön fürészeltek legyenek.

11. §. Különös kikötés hiányában az áru szállitása május 1-től kezdve, ugyanaz évi julius 1-ig bezárólag, az eladó választása szerint, azonban mindig vasuti állomáson eszközlendő.

12. §. Az eladó köteles hivatalosan mázsált üres vasuti kocsikról gondoskodni és a kérget saját költségén és veszélyére berakatni. A berakott mennyiségnek kocsinként legalább 10.000 kilogrammnak kell lennie.

13. §. Apritott (vágott) tölgykéreg — egyéb megállapodás hiányában — kiöntve (alla rinfusa), fedett (H) kocsikba rakandó. A kocsiajtók elé torlaszul legfeljebb mintegy két centiméter vastagságu deszkák használandók, melyeknek göngysulya az összsulyból levonásba hozandó, ellenben vevő az eladónak a deszkák ára fejében kocsinként 1 frt 20 krt megtériteni tartozik. K. H. jegyü fedélajtókkal ellátott kocsik csakis vevő beleegyezésével használhatók.

14. §. A csomós, illetőleg kötegekben levő tölgykéreg felrakásához szükséges póznákat, karókat és kötelekct eladó tartozik adni s ezeknek göngysulya az összsulyból levonandó. A megrakott kocsik védelmére szükséges ponyvákat vevő adja.

15. §. A szállitás részletenként is történhetik, de egyszerre legalább három kocsirakomány szállitandó.

16. §. Vevő az áru átvételére — a szállitandó mennyiség és minőség egyidejü pontos megjelölése mellett — ajánlott levélben hivandó fel és köteles a felmondó levél feladási keltétől számitott ötödik napon az átvételt megkezdeni és azt megszakitás nélkül folytatni. Eladó az átadást szintén ezen határnapon, azonban déli 12 óra előtt, kezdi meg és legkésőbb az erre következő napon fejezi be. Esős idő, vasárnapok és közönséges ünnepek mindkét esetben kivétetnek.

17. §. Amennyiben eladó nem volna képes az egész felmondott mennyiséget egyszerre átadni, szabadságában áll a szállitást a következő napon befejezni. Ez esetben azonban a vevőnek is jogában áll, az átvételt a következő napon, vagyis az egész felmondott mennyiség bemutatása után kezdeni meg.

18. §. Az áru sulyára nézve a feladó-állomás hivatalos mázsálása irányadó; amennyiben a feladó-állomáson vasuti hidmérleg nem léteznék, a vasut által a legközelebbi vasuti hidmérlegen megállapitott suly az irányadó.

19. §. Ha a tölgykéreg akár a fával együtt, akár anélkül a törzsön adatik el, s a felek közt a minőségre nézve különös megállapodás létre nem jött, sem pedig vevő a kérget a törzsön meg nem szemlélte, a minőség a 3-ik §. *b)* pontja feltételeinek kell hogy megfeleljen, mert különben vevő a fa hántására és a kéregnek s a fának átvételére nem kötelezhető.

XIX. Fenyőkéreg.

1. §. A fenyőkéreg 100 kilogrammonként árultatik.

2. §. Minőségre nézve a fenyőkéreg két osztályba soroztatik, és pedig:

A) Elsőrendü kéreg, mely kizárólag fiatal állabokból származó sima, pikkely nélküli törzsekről nyeretik, víztől és nedvességtől meg nem sérült és 5%-nál több kéregport s törmeléket s 5%-nál több pikkelyes kérget nem tartalmaz.

B) Másodrendü, mely fiatal vagy akár idősebb állabokból származik, egészséges és jól gondozott, azonban pikkelyes is lehet, de 5%-nál több port és törmeléket nem tartalmaz.

3. §. Egészséges és jól gondozott az olyan kéreg, amely a törésnél belül fehér s belső oldalán fehér vagy sárga szint mutat.

4. §. Nem szállitható az olyan kéreg, mely eső folytán megsérült s mely a törésnél belül barna vagy fekete szint mutat.

5. §. Nem tagadható meg az átvétel azon esetben, ha az átadandó mennyiség közt előforduló, esőtől és nedvességtől megsérült kéreg 3%-nál többet nem tesz.

6. §. A fenyőkéreg akár csomókban, akár zuzott, csépelt vagy apritott állapotban szállitható. Ellenkező megállapodás hiányában a kéreg zuzott állapotban szállitható.

7. §. A szállitás, különös kikötés hiányában, a junius 1-től október végéig terjedő időszak alatt teljesitendő.

8. §. A részletszállitás és felmondás iránt a tölgykéregre nézve megállapitott határozatok a fenyőkéregre is érvényesek.

XX. Magyar gubacs.

1. §. A gubacs 100 kilogrammonként s minden 500 kilogrammnyi mérés után egy kilogrammnyi túlsulylyal árultatik.

2. §. Elsőrendü gubacs alatt nedvességtől nem szenvedett, jól kezelt és idegen keverék nélküli áru értetik.

3. §. Masodrendü gubacs alatt eső, vagy más behatás folytán legfölebb harmadrészben megsérült áru értetik.

4. §. Harmadrendü gubacs alatt a másodrendünél még nagyobb fokban megsérült áru értetik.

5. §. Az eladó minden körülmények között s még azon esetben is felelős az áru egyenlő voltáért, ha a vevő az árut megszemlélte és jónak találta. E szabály áll ugy a zsákolatlan (alla rinfusa), mint a zsákokban szállitandó árura nézve is.

6. §. Szerbiai, boszniai és olaszországi gubacs — ha más kikötés nem történt — csakis mustra szerint árultatik.

XXI. Burgonya.

1. §. A burgonya 100 kilogrammonként tiszta sulyban zsák nélkül árultatik.

2. §. Egyéb kikötés hiányában mezőgazdasági és ipari czélokra szolgáló burgonya szállitandó.

3. §. Mezőgazdasági és ipari czélokra szolgáló burgonya gyanánt csakis idő- és évjáratszerüleg egészséges, érett, föld- és csiramentes áru szállitható. A fonnyadt szemek mennyisége a szállitott áru mennyiségének 5½-át teheti.

4. §. A rostálás következtében mutatkozó földkeverék 2%-ig és a mosási próba folytán keletkező sulyveszteség 4%-ig nem kifogásolható, épp ugy nem kifogásolható a 2½ cm.-nél rövidebb burgonyaszemek előfordulása, amenyiben ezeknek sulya a szállitmány sulyának 10%-át meg nem haladja.

A 2%-ot meghaladó földkeverék folytán előálló sulyveszteségért 10%-ig, valamint a szállitmány sulyának 10%-át meghaladó mennyiségben előforduló nagyon aprószemü (2½ cm.-nél rövidebb) burgonya miatt 20%-ig a vevő részére megfelelő megtérités adandó.

A vevő a szállitmányt visszautasithatja:

a) ha a földkeverék sulya a 10%-ot, vagy

b) ha a nagyon apró szemü (2½ cm.-nél rövidebb) burgonya sulya a 20%-ot meghaladja.

5. §. Amennyiben bizonyos keményitőtartalom biztosittatott s a szállitott áru keményitőtartalma attól eltér, az értékkülönbözet megtéritendő. Eltérés esetén, az eladó és vevő részéről közösen vont mustra alapján, bármely hiteles (állami) magyar vegykisérleti állomás által megejtett keményitővizsgálat eredménye irányadó. Mustra gyanánt 100 métermázsánként 5 kgr. sulyu burgonya szolgál.

6. §. Emberi táplálkozásra eladott burgonya gyanánt csakis emberi táplálkozásra alkalmas, kellően válogatott, egyfaju, föld- és csiramentes burgonya szállitható. Öt cm.-nél rövidebb hossz-átmérőjü burgonya a szállitott burgonya sulyának legfölebb 10%-át teheti.

Amennyiben a szállitandó burgonya belének szine ki nem köttetett, a szállitott burgonya belének bármilyen szine lehet.

Vetési czélokra eladott burgonya gyanánt csakis egészséges, érett, teljesen tiszta, kellően válogatott, a fajhoz képest középnagyságu, csira- és földmentes áru szállitható.

Az ezen §-ban tárgyalt burgonyanemekre a 4. és 5. §-ok intézkedései nem alkalmazandók.

7. §. Ha a teljesités helyén fagy vagy fagyveszély áll be, a szállitás beszüntetendő és a teljesitési határidő a fagy vagy a fagyveszély megszüntéig meghosszabbitottnak tekintendő, hacsak a vevő a szállitást kifejezetten nem kivánja.

Ez esetben a vevő az eladónak a vételár után törvényes kamatot, valamint az áru megőrzése körül felmerült költségeket megtériteni köteles.

Arról, hogy a szállitást fagy vagy fagyveszély miatt beszüntetni kivánja, tartozik az eladó a vevőt haladéktalanul értesiteni.

8. §. Ha zsákokban való szállitás köttetett ki, a zsákokat a vevő tartozik adni. Ha a zsákok elküldésében a vevő késedelmes, vagy ha az eladó 8 nappal a teljesitési határidő lejárta előtt még nincs a zsákok birtokában, jogositva van azokat a vevő költségére kölcsön venni. Amennyiben a feladás a vevő határozott kivánsága folytán (7. §.) fagyveszély mellett történik, az eladó köteles a vaggonokat a vevő költségére szalmával kibélelni.

9. §. Az eladó tartozik naponta legalább 200 métermázsát szállitani, de szállithat ennél nagyobb mennyiséget is.

Áruüzleti leszámoló-rend.

1. §. A budapesti áru- és értéktőzsde tagjai közt kötött és ezen tőzsde áruüzleti szokásai »Általános határozatok« IX. fejezetében körülírt ügyletek leszámolása és felmondása a Budapesti giro- és pénztár-egylet részvénytársaság vezetése alatt álló leszámoló iroda utján történik.

2. §. Minden tőzsdetag, aki az 1. §-ban megjelölt ügyletet köt, tartozik a leszámoló irodába résztvevőként belépni és ott ilyen ügyleteit leszámolás és felszámolás végett bejelenteni.

Más módon való lebonyolitás kötésenként 100 koronáig terjedhető birság, ismétlés esetén a tőzsdéről való kizárás terhe mellett tilos.

3. §. A leszámolásban résztvevők kötelesek aláírásaikat és azon személyek aláírásait, kiket a leszámoló irodával való üzleti érintkezésre felhatalmaztak, a leszámoló irodánál benyujtani.

Ezek az aláírások mindaddig kötelezők, mig az érvényük megszünéséről szóló irásbeli értesités a leszámoló irodához be nem érkezik.

4. §. Több tőzsdetag, ki nem ugyanazon bejegyzett czég tagja, közös név alatt nem jelentheti be ügyleteit a leszámoló irodánál.

5. §. A folyó naptári hóra kötött ügyleteket a megkötés napján délután 3 óráig kell leszámolás végett bejelenteni. A déli 1 óra után kötött ügyletek azonban, ha a felek azoknak bejelentését másnapra halasztani nem akarják, a megkötés napján délután 3 óra után a hivatalos tőzsdeidő végeig is bejelenthetők, de csak a leszámoló árfolyamon (15. §.), mely esetben az ezzel szemben mutatkozó különbözeteket a felek egymás között közvetlenül számolják el.

Az utolsó bejelentő napon (14. §. utolsó bek.) a bejelentés délelőtt 11 óráig teljesitendő.

6. §. A következő naptári hóra kötött ügyleteket minden hó utolsóelőtti hétköznapját megelőző hétköznapon, az ezen nap után kötött ügyleteket pedig folytatólag naponkint délután 3 óráig kell leszámolásra bejelenteni. A hó utolsó hétköznapján az előző szakasz vonatkozó határozatainak alkalmazása mellett ezek az ügyletek is délután a hivatalos tőzsdeidő végéig jelenthetők be.

7. §. Az 5. és 6. §-okban megjelölt bejelentések elmulasztása kötésenkint 20 koronától 100 koronáig terjedhető birság alá esik.

8. §. Az ügyletek bejelentésénél a leszámoló-irodában kapható leszámoló-iveket kell használni, melyeket a résztvevők kellőleg kitöltenek és aláirnak.

Minden árunem külön leszámoló-iven jelentendő be. Külön leszámoló-iven kell bejelenteni a magyar buzát is.

9. §. A leszámoló-iven felsorolandók az ügyletek a lehetőleg betürendben felvett szerződő felek közt megállapitott árfolyamok és az átvételi vagy szállitási egyenlegek.

A leszámoló-iv kitöltendő és benyujtandó akkor is, ha az összes ügyletek kiegyenlitendők, tehát ha sem átvételi, sem szállitási egyenleget nem mutatnak.

Csak egész tőzsdei kötések, vagy egy tőzsdei kötés többszöröse jelenthető be leszámolásra.

Az árfolyamok egy koronának csak kikerekitett századrészében jelentendők be, és pedig a legközelebbi alacsonyabb századrész kerül bejelentés alá.

Ha más törtrészekben kerülnek az árfolyamok bejelentésre, a leszámoló iroda a leszámolást a századrészen felüli töredékek elhagyásával eszközli.

Nem egyező bejelentéseknél, ha az árfolyamok között az eltérés öt fillért még nem halad, az alacsonyabb árfolyam, nagyobb eltéréseknél a leszámoló árfolyam szolgál a leszámolás alapjául. Ezekről az eltérésekről a leszámoló iroda mindkét felet értesiti. A jelen szakasz alapján felmerülő különbözeteket a felek egymás között közvetlenül számolják el.

10. §. A leszámoló-ivbe csak oly ügyletek vehetők fel, melyek a leszámolásban résztvevőkkel köttettek.

11. §. Ha a két fél által bejelentett kötések száma nem egyezik, vagy ha az egyik szerződő fél a bejelentést elmulasztja, a leszámoló iroda a hiányzó tételeket mindkét fél részéről be nem jelentettnek tekinti és erről mindkét felet értesiti. Azokat a feleket, akiknek ezek az értesitések a bejelentést követő hétköznapon délelőtt fél 10 óráig a tőzsde helyiségeiben nem kézbesithetők, a leszámoló iroda ugyanott kifüggesztendő hirdetés utján az értesités átvételére felszólitja.

Ha azonban valamely fél mulasztása oly nagymérvü, hogy ez a mulasztás a leszámolás zavartalan menetét gátolhatná, a leszámoló iroda a hiányzó bejelentéseket a többi vele

szerződött fél bejelentései alapján pótolhatja. A mulasztó fél ily esetben köteles a leszámoló iroda idézésére a lebonyolító bizottság (27. §.) elnöke, vagy ennek helyettese előtt megjelenni és az elmulasztott bejelentések iránt fölvilágositást nyujtani. Ha a megidézett meg nem jelen, olybá veendő, hogy az őt illető ügyleteket a leszámolás szempontjából azon a módon ismeri el helyeseknek, amint azokat a vele szerződött felek bejelentései alapján a leszámoló iroda összeállitotta.

Az elmulasztott vagy hibás bejelentésből származó bárminemü hátrányért a mulasztó fél felelős.

12. §. A leszámoló-iroda minden értesitésért 2 korona dijat szedhet attól, aki az értesitésre okot szolgáltatott.

13. §. Ha valamely félnek lebonyolitásra bejelentett ügyletei kiegyenlitődnek, felmondás tárgyát nem képezhetik és csak a kötésbeli árkülönbözetekre nézve számoltatnak el.

Felmondás tárgyát csupán a kiegyenlités után fenmaradt szállitási és átvételi egyenlegek képezik.

14. §. A szállitási és átvételi egyenlegek, amennyiben és ameddig fel nem mondatnak, az árkülönbözetekre nézve szintén elszámolandók. Evégből a felek ezeket az egyenlegeket hetenkint 2—3-szor, ugy amint ezt a tőzsdetanács által megállapitott leszámoló-naptár szabályozza, a leszámoló irodánál ismételten bejelentik.

Ezeknél a bejelentéseknél csupán az előző bejelentő napról fenmaradt egyenleget és az ugyanezen napon megállapitott leszámoló-árfolyamot (15. §.) kell a leszámoló-iven feltüntetni.

A hónap utolsó bejelentő napjául, melyet a leszámoló-naptár is feltüntet, mindig az utolsó átvételi napot megelőző harmadik nap, ha pedig az ünnep, az ezt megelőző hétköznap szolgál.

15. §. Az árkülönbözetek elszámolása, valamint az áru szállitása és átvétele a leszámoló-árfolyam alapján történik. A leszámoló-árfolyamot a tőzsdetanács által kiküldött árjegyző bizottság a leszámoló-naptár szerinti bejelentő napokon a napi árfolyamok megállapitásával egyidejüleg, az utolsó bejelentő napon azonban délelőtt 11 órakor határozza meg.

16. §. A leszámolásból eredő különbözeteket a leszámoló-naptár szerinti fizetési napon délelőtt 10—½12 óra közt kell a leszámoló-irodánál befizetni, mely azokat déli 12—1 óra között fizeti ki.

Ugyancsak a fizetés napján délelőtt ½12 óráig kell azokat a különbözeteket is fizetni, melyek a leszámolásból származnak ugyan, de az 5., 6. és 9. §§-ok értelmében a felek között közvetlenül számolandók el.

Fizetésre képtelenség esetén a leszámoló iroda a kifizetéseket mindaddig felfüggesztheti, mig az érdekeltek a fizetésre képtelenségből felmerülő utánfizetéseket nem teljesitették.

17. §. Aki a leszámolásból eredő különbözeteket déli ½12 óráig be nem fizeti, azt a leszámoló iroda jelentése alapján a tőzsdetanács aznap a déli tőzsdén fizetésre képtelennek nyilvánitja.

18. §. A leszámolásból eredő különbözetekre vonatkozó oly igények, melyeket a lebonyolitás után nyolcz nap mulva támasztanak a leszámoló-iroda ellen, csak ugy vehetők figyelembe, ha maga a leszámoló iroda még visszkeresettel élhet.

19. §. A kötésbeli árumennyiséget egyszerre kell szállitásra felmondani.

A szállitási hónap beálltával az eladó szállitási egyenlegét, vagy annak egy részét bármikor felmondhatja. A felmondás ugy történik, hogy az eladó a leszámoló irodánál délelőtt 10 óráig benyujtja felmondó levelét. A benyujtásról a leszámoló iroda a felmondó fél részére elismervényt ad.

20. §. A felmondó levelet minden kötésről külön, az árunemek szerint elkülönitett s a felmondott áru mennyiségét feltüntető kisérő levelekkel együtt kell benyujtani. Külön kisérő levelet kell benyujtani a magyar buzáról is. A felmondó levélben meg kell jelölni a napot, amelyre átvétel végett a felmondás szól, a leszámoló-árfolyamot, az ennek alapján fizetendő összeget, ugyszintén azt a helyet, hol a felmondott áru fekszik.

21. §. Az eladó, aki a naptári hó utolsó teljesitési napját megelőző 5-ik napig felmondási jogával nem élt, felmondó levelét kötésenkint 100 koronáig terjedhető birság terhe alatt az utolsó bejelentő napon (14. §. utolsó bekezdése) délután 1 óráig köteles a leszámoló irodánál benyujtani. Az utolsó bejelentő nap délelőtt 11 órájáig az egyenlegek az ujabb ügyletekkel együtt a 15. §. értelmében megállapitandó leszámoló-árfolyamon folytatólag elszámoltatnak. Az igy fenmaradó egyenlegek átvételére, illetőleg szállitására az utolsó bejelentő napon megállapitott leszámoló-árfolyam lesz irányadó.

Ha az eladó az előző bekezdésben előirt kötelezettségének meg nem felel, a leszámoló iroda a mulasztást a tőzsde tanácsának bejelenti és az árut a 22. §. értelmében felmondó levél hiányában is átvételre kiutalja.

22. §. A leszámoló iroda a felmondó leveleket láttamozva, az átvevő megnevezésével az átvevők közt a felmondás napján legkésőbb a délutáni tőzsde zárlatát követő fél óra alatt a tőzsdetanács által időről-időre megállapitandó módszer szerint szétosztja.

Az átvevők közt szétosztott felmondó levelekből, melyek a felmondott áru átvételére jogositanak, az átvevő tudomást szerez arról, hogy a felmondott árut kitől és hol kell átvennie.

Az oly áruról, melyről az eladó felmondó levelet be nem nyujtott (21. §. utolsó bekezdése) a leszámoló iroda értesitést ad annak a félnek, ki az árut az első bekezdés értelmében megejtett beosztás szerint átvenni tartozik. Ez az értesités a felmondó levelet pótolja.

23. §. Ha valamelyik fél a felmondás folytán neki kiutalandó magyar buzát a maga részéről egészben vagy részben nemzetközi buzában fennálló szállitási egyenlegére kivánja forditani olykép, hogy a neki kiutalt magyar buza alapján a felmondást nyomban nemzetközi buzában tovább adja, a leszámoló iroda e kivánságnak eleget tenni köteles.

Az erre vonatkozó kérelem csak az annak előterjesztését követő napon kezdődő joghatálylyal vehető figyelembe és visszavonásig marad érvényben. A visszavonást csak az azt követő napon lép hatályba. Ugy a kérelem, mint a visszavonás a leszámoló irodánál irásban terjesztendő elő.

A kérelem előterjesztése esetén a leszámolóiroda a magyar buzára vonatkozó felmondóleveleken a kérelmező nevét feltüntetni és azokat a 22. §. rendelkezésének megfelelően közvetlenül a nemzetközi buza átvevői közt osztja fel.

Az esetleges árkülönbségeket a leszámoló iroda a felmondó leveleken feljegyzi és azokat a felek közvetelnül egymás között számolják el.

24. §. A leszámoló iroda a felmondás napján délelőtt ½11 és 11 óra között a felmondott s átveendő áruk mennyiségét, 12 órakor a felmondó nevét, valamint a felmondott mennyiségnek az átvevők közötti felosztását a tőzsde helyiségeiben kifüggesztés utján teszi közzé. Azok a felek, kik az előző szakaszban körülirt kérelmet terjesztették elő. *-gal jelölendők meg.

A felmondó levél benyujtására meghatározott utolsó napon a kifüggesztés az összes fent megjelölt adatokkal délután 3 órakor történik.

Minden átvevőnek személyesen vagy irásban bejelentett meghatalmazottja által kell a leszámoló irodánál jelentkeznie a felmondólevelek átvétele végett s azok kézhezvételét aláirásával elismerni. A 23. §. esetében a kérelmező a kérelme folytán tovább adott felmondó levélre vonatkozó elismervényt szintén aláirásával látja el.

25. §. A leszámoláshoz való belépés bármikor, a kilépés 30 napi felmondás mellett történhetik.

A résztvevők kötelesek a leszámoló irodánál 20 korona bejegyződijat fizetni s 400 korona nem kamatozó óvadékot készpénzben nyujtani. Az óvadék a résztvevőnek a leszámoló irodával szemben fennálló kötelezettségei biztositására szolgál s amennyiben az akár ily kötelezettségek, akár pénzbirságok fejében történt levonások folytán megcsonkulna, nyomban az eredeti összegre egészitendő ki; kilépés esetén a nem terhelt összeget a kilépéstől számitott 30 nap mulva kell visszaszolgáltatni.

26. §. A bejegyző-dijon kivül minden résztvevő utólagosan havi illetéket fizet, melynek összegét a leszámoló iroda és a résztvevő egyetértőleg állapitják meg.

Megegyezés hiányában a tőzsdetanács által megállapitott leszámoló-dijak kerülnek alkalmazásra, melyek havonkint utólagosan fizetendők.

27. §. A tőzsdetanács a tőzsdetagok sorából lebonyolitó bizottságot nevez ki, amelynek feladata, hogy fizetésre képtelenségek esetén a leszámolásra bejelentett ügyletek zavartalan lebonyolitását biztositsa. A bizottság 5—7 tagból és a tőzsdetanács által a tőzsdetanácsosok sorából kinevezett elnökből vagy ennek helyettesébôl áll. A bizottság határozatképes, ha az elnök, vagy ennek helyettese és a bizottság két tagja van előre egybehivott ülésen jelen.

A bizottság összes irásbeli intézkedései az elnök, vagy ennek helyettese és két tag aláirásával látandók el.

28. §. Ha a tőzsdetanács valamely tőzsdetagot fizetésre képtelennek nyilvánitott (Áruüzleti Szokások 73. §.), a lebonyolitó bizottság az érdekeltek által rendelkezésre bocsátandó összes adatok felhasználásával megállapitja a rendezés alapját, a fizetésre képtelen egyénnek azon ügyleteire nézve, melyek a fizetésképtelenség beálltakor már leszámolás alatt állottak vagy állanak.

Ezen rendezési alapnak megfelelőleg a bizottság megállapitja, mely ügyletek bonyolitandók le végrehajtási vétel vagy eladás utján. Ezek eredményéhez képest azután megállapitja az elszámoló-árfolyamot, mely alapul szolgál az elszámolásra és a fizetésre képtelen tőzsdetag eredeti szerződő felei veszteségi hányadának kiszabására.

Az eredeti szerződő felek felelősségét az első bekezdésben megjelölt ügyletekre nézve nem szünteti meg az a körülmény, hogy azok ügyleteiket esetleg már előbb lebonyolitották vagy teljesitették, vagy hogy a fizetésre képtelen fél ügyletei időközben egyenleg nélkül zárultak.

29. §. Beszámitásnak a fizetésre képtelennel szemben csak oly ellenkövetelésekre nézve van helye, melyekről a fizetési képtelenség közzétételéből számitandó 24 óra alatt hitelt érdemlő módon kimutattatik, hogy magával a fizetésre képtelennel kötött ügyletből származnak.

30. §. Az érdekelt felek egyike sincs jogositva a 28. §. értelmében a lebonyolitó bizottság hatáskörébe utalt ügyleteit külön lebonyolitani. vagy oly intézkedést tenni, mely az érdekeltek összességére hátrányos lenne.

A leszámolásban résztvevők közül azokat, kik a fizetésre képtelen egyén ügyleteinek a bizottság által eszközölt lebonyolitása folytán

teljesitendő s azonnal esedékes befizetéseket elmulasztják, a tőzsdetanács a bizottság jelentése alapján fizetésre képteleneknek nyilvánithatja.

31. §. A 28. §. alapján fizetendő összegeket a Budapesti giro- és pénztár-egylet részvénytársaság szedi be.

32. §. A fizetésre képtelen követeléseinek átutalása vagy engedményezése a tőzsdéről való ideiglenes vagy végleges kizárás terhe mellett tilos.

33. §. A lebonyolitó bizottság köteles a fizetésre képtelennek követelő és tartozó állapotáról s a lebonyolitás eredményéről a tőzsdetanácshoz irásban jelentést tenni. Szintugy köteles a végleges lebonyolitástól számitott egy hónapon belül a fizetésre képtelenségnél érdekelt feleknek az általuk teljesitett utánfizetésekről felvilágositást adni.

34. §. A jelen leszámoló-rendben megállapitott birságok kirovása, beszedése és hováforditása iránt a tőzsdetanács intézkedik.

B)

Értéküzleti szokások.

1. §. A budapesti áru- és értéktőzsdén értékpapirok, külföldi váltók és valuták iránt kötött bármely ügylet a jelen szokások alapján kötöttnek tekintetik.

2. §. Az értékpapirok, külföldi váltók és valuták iránt kötött ügyletek lebonyolitásuk módjára nézve kétfélék; nevezetesen:

a) közvetlen ügyletek;

b) leszámolás utján lebonyolitandó ügyletek.

Szabályként áll, hogy az olyan tőzsdei értékek iránt kötött ügylet, amelyeket a tőzsdetanács a tőzsdei leszámolásba von be, leszámolás utján lebonyolitandó ügylet gyanánt, minden más ügylet pedig közvetlen ügylet gyanánt kezelendő.

3. §. A közvetlen ügyletek közvetlenül a szerződő felek között bonyolitandók le, tekintet nélkül arra, vajjon azokat a szerződő felek személyesen vagy közvetitők által kötötték meg. A szállitás vagy átvétel átutalása valamely harmadik személyre ily ügyleteknél csak akkor van megengedve, ha az átutaló fél maga állitja ki a czimet.

A »leszámolásra« kötött összes ügyletek lebonyolitása a Budapesti giro- és pénztár-egylet részvénytársaság vezetése alatt álló leszámoló iroda közvetitésével történik; e czélra mindazok a tőzsdei tagok, kik ily ügyleteket kötnek, azokat a leszámoló-rend értelmében a leszámoló irodánál bejelenteni tartoznak.

4. §. A közvetlen ügyletek teljesitése a tőzsdei értékek átadása és az értök járó ellenérték átvétele, illetőleg a tőzsdei értékek átvétele és az értök járó pénzösszeg megfizetése által történik.

A leszámolásra kötött ügyletek teljesitése a leszámoló-rendben megállapitott módon történik.

5. §. Ha valamely ügylet teljesitésének napja vasárnapra vagy ünnepre, avagy oly hétköznapra esik, amely nem tőzsdei nap, akkor a legközelebb következő tőzsdei nap tekintendő a teljesités napjának.

Nagypéntek és a zsidó engesztelőünnep ünnepnapok gyanánt tekintetnek.

6. §. Az ügyletek a teljesités ideje tekintetében következőleg osztályoztatnak, és pedig:

a) »Készfizetésre« kötött ügyletek,

b) »Leszámolásra« kötött ügyletek.

c) »Néhány nap alatti szállitásra« kötött ügyletek,

d) »Szabott határidőre« kötött ügyletek.

7. §. Készfizetésre kötött ügylet az, mely világosan »készfizetésre« köttetik, továbbá a leszámolásba be nem vont tőzsdeértékek iránt létrejött minden ügylet, melynek kötésekor lejárati határidő nem lett megállapitva.

A »készfizetésre« szóló ügylet közvetlenül teljesitendő, és pedig, ha az elő- vagy a déli tőzsdén jött létre, a kötés napjára következő tőzsdei napon; ha pedig az utótőzsdén köttetett, a következő második tőzsdei napon.

8. §. Leszámolásra kötött ügylet az, mely lejárati határidő megállapitása nélkül oly tőzsdei értékek iránt köttetik,

melyek a leszámolásba vannak bevonva, és amelynél a közvetlen lebonyolitás nem köttetett ki. Az ilyen ügyletet a megkötés napját követő legközelebbi bejelentő napon kell leszámolásra bejelenteni.

9. §. Néhány nap alatti szállitásra kötött ügyletek közül a közvetlen ügyletek legkésőbb a kötés napját követő ötödik napon teljesitendők, a leszámolásban lebonyolitandó ügyletek pedig legkésőbben a kötés napja után következő negyedik napon jelentendők be leszámolásra.

A kötés napja nem számit, ellenben azon vasárnapok és ünnepek, melyek a teljesités napját megelőzik, beszámitandók.

Az eladónak jogában áll a szállitást még az ötödik nap előtt is teljesiteni, de ezt csakis tőzsdei napon és csak ugy teheti, ha szándékáról a vevőt egy nappal előbb a déli tőzsde zártáig értesiti.

Ha az ügylet »nehány nap alatti átvételre« köttetik, a vevőnek jogában áll az eladótól a szállitást még az ötödik nap előtt követelni, ha erre az eladót szintén egy nappal előbb, a déli tőzsde zártáig felhivja.

10. §. Szabott határidőre kötött (vagy határidőre szóló) ügylet az, amelynek kötésekor öt napnál messzebbre eső teljesitési határidő lett megállapitva.

Ezen ügyletek is, lebonyolitásuk módjára nézve (2. §. *a)* és *b)* pont) vagy:

1. közvetlen ügyletek, melyeknek teljesitése a lejárat napján közvetlenül történik; vagy

2. leszámolás utján lebonyolitandó ügyletek, melyeknek lebonyolitása a lejárat napjára következő legközelebbi leszámolásban történik.

Minden olyan ügyletre nézve, mely egy vagy több havi határidőre köttetik, az a szabály áll, hogy, ha abban a hónapban, amelyben az ügylet lejár, a megfelelő naptári nap hiányzik, ezen hónapnak utolsó napja tekintendő a lejárat napjának.

11. §. Határidőre kötött ügyleteknél a leszámoló-rend 7. és 8. §-aiban előirt árfolyamszabályozás a vevő és eladó közt akkor is megejtendő, ha egyikük sem résztvevő a leszámolásban.

Ha a határidőre kötött ügyleteknél az egyik fél az ügylet tárgyát képező értékeket szállitásra vagy átvételre felmondja, a másik fél a szállitás vagy átvétel iránti intézkedést legkésőbb azon nap déli 12 órájáig tartozik a felmondó féllel közölni, melyen a leszámoló-rend értelmében a hónap közepére vagy végére kötött ügylet leszámolásra bejelentendő. Ily intézkedés hiányában a felmondó fél köteles az ügyletet még aznap a déli tőzsdén végrehajtásilag lebonyolitani.

12. §. Ha nyeremény-kölcsön vagy kisorsolás alá eső más értékpapir iránt (a kisorsolandó részvényeket kivéve) kötött ügylet a sorshuzás napjához oly közel álló napon jár le, hogy emiatt a teljesités ezen szokások értelmében a huzás napjára vagy még későbbre esnék, a teljesités, ha közvetlen ügylet forog fenn, a huzást megelőző legközelebbi tőzsdei napon eszközlendő.

Oly értékekre nézve, melyek leszámolás alá esnek, a lebonyolitás azon leszámolás alkalmával történik, melynél az értékek szállitása még a huzás napja előtt eszközölhető.

13. §. A hónap közepére vagy végére kötött határidőügyletek oly értékek tekintetében, melyek a tőzsdetanács rendelete szerint kizárólag e hó közepén vagy végén kerülnek leszámolásra, a leszámoló-rend 5—10. §-ai értelmében bonyolitandók le.

Más értékekben a hónap közepére vagy végére kötött ügyletek szintén az ily ügyletekre megszabott bejelentőnapokon jelentendők be leszámolásra.

14. §. Határidőre szóló ügyletnél mindegyik szerződő félnek jogában áll, a másiktól a kötés irásbeli elismerését követelni; köteles azonban ekkor ő maga is ugyanezt tenni.

15. §. A tőzsdei értékek szállitása délelőtt 9 és ½12 óra között olyképpen történik, hogy az átadó az értékeket az átvevőnek üzleti helyiségébe, illetőleg lakásába elküldi és ott az értük járó pénzösszeget átveszi.

Ha a szállitó fél a szállitás tárgyát képező értékpapirok első bemutatása alkalmával az ellenértéket meg nem kapja, az átvevő köteles azokat a szállitó féltől a fent megszabott idő alatt elhozatni.

16. §. Az átadó az átadás alkalmával köteles egy általa aláirt számlát a szállitott darabok számainak jegyzéke mellett az átvevőnek átszolgáltatni. A számla egyuttal a pénz átvételének elismeréseül szolgál.

Ha oly értékek szállitása, melyek kamatokkal együtt árultatnak, a szállitó fél részéről az arra megszabott napon nem történik meg, akkor a szállitó, az átvevőnek e szokások által nyujtott összes jogai sérelme nélkül, esetleges későbbi szállitásnál a folyó kamatokat csak azon napig számithatja, a melyen a szállitásnak történnie kellett volna.

17. §. Senki sem kötelezhető arra, hogy Budapest külterületén vagy vendéglőben, kávéházban s efféle nyilvános helyiségben teljesitse a szállitást.

A tőzsde termében tőzsdei értékeket átvenni vagy átadni nem szabad.

18. §. A dij- és stellage-ügyletekre nézve a következő szabályok állanak:

a) Az egyszerü dijügyletnél:

A dij fizetője, a megállapodáshoz képest, megszerzi vagy azt a jogot, hogy a másik szerződő féltől valamely megnevezett tőzsdei érték határozott mennyiségét a megállapitott árfolyamon és a kikötött napon veheti; vagy pedig azt a jogot, hogy valamely megnevezett tőzsdei érték határozott mennyiségét a megállapitott árfolyamon és a kikötött napon ő adhatja a másik szerződő félnek.

b) A kettős dijügyletnél:

A dij fizetője megszerzi azt a jogot, hogy az erre kikötött napon valamely megnevezett tőzsdei értéket meghatározott mennyiségben a megállapitott árfolyamon akár adhasson a másik szerződő félnek, akár attól ugyanazt vehesse.

A kikötött dij, az *a)* és *b)* pontok eseteiben, legkésőbben az ügylet létrejöttét követő tőzsdei nap délelőtti óráiban fizetendő.

c) A »még annyit« kikötő ügyletnél:

Az egyik szerződő fél eladja a másiknak valamely megnevezett tőzsdei érték határozott mennyiségét azon feltétel alatt, hogy az utóbbinak az erre kikötött napon ugyanazon tőzsdei értékből még annyit ugyanazon árfolyamon eladhasson; vagy az egyik szerződő megvesz a másiktól valamely megnevezett és meghatározott mennyiségü tőzsdei értéket oly feltétel alatt, hogy az utóbbitól az erre kikötött napon ugyanazon tőzsdei értékből még annyit egyenlő árfolyamon vehessen. A szilárdul eladott vagy vett mennyiség azonnal esedékes és a 6—12. §-ok szerint bonyolitandó le.

Külföldi váltók iránt kötött ily ügyleteknél ellenben a szilárdul eladott vagy vett mennyiség is a »még annyival« kötött ügylet lejárata napján jár le.

Az *a)*, *b)* és *c)* pontok alatt felsorolt jogokat a jogositott fél részben is (értékpapiroknál és valutáknál azonban csak egész tőzsdei tételekben) gyakorolhatja.

d) A stellage-ügyletnél:

Az egyik szerződő fél (a stellage eladója) a másik felet (a stellage vevőjét) feljogositja arra, hogy az utóbbi, saját választása szerint, az erre kikötött napon egy megnevezett tőzsdei értéknek meghatározott mennyiségét vagy neki adhassa a kikötött alacsonyabb árfolyamon, vagy pedig tőle vehesse a kikötött magasabb árfolyamon.

A stellage vevője nemcsak jogositva, hanem kötelezve is van az ügyletet akár az egyik, akár a másik módon teljesiteni; azonban jogában áll, de csak egész tőzsdei kötések erejéig, az értékek egy részét a kikötött alacsonyabb árfolyamon

szállitani, a maradékot pedig a kikötött magasabb árfolyamon átvenni.

A föntebb elősorolt esetekben kivétel nélkül köteles az átvevő az értékpapirok folyó kamatait, ahol ilyenek számittatnak, külön megtériteni.

A dij- és stellage-ügyleteknél a lejárat ideje vagy határozott naptári nap kitüzése által, vagy pedig a napok, hetek s hónapok számával jelöltetik meg és az utóbbi esetben a kötés napját követő legközelebbi naptól fogva számittatik.

19. §. Ha a dij- vagy stellage-ügylet a hó közepére vagy végére köttetett, a dijügyleti nyilatkozat az illető leszámolási bejelentő napot közvetlenül megelőző tőzsdei napon teendő meg.

A dijügyleti nyilatkozatok a lejárat napján legfölebb a déli tőzsdén 5 perczczel 1 óra előtt a csengetésig teendők meg, különben a dij elveszettnek és az ügylet megszüntnek tekintetik. Csakis akkor, ha oly árfolyama van az illető tőzsdei értéknek, mely a választásra nézve minden kétséget kizár, maradhat el a nyilatkozat, és a dijügyleti eladó, illetőleg a stellage eladója azt hallgatag megtörténtnek köteles tekinteni.

Ha a dijfizető nem találhatta fel a másik szerződő felet, köteles — amennyiben a nyilatkozat a fentebbiek szerint nem mellőzhető — a lejárat napján délutáni ½2 óráig a tőzsde titkári hivatalában jegyzőkönyvbe vétetni nyilatkozatát.

Ha a stellage vevője nem teszi meg a nyilatkozatot és a választás az árfolyamok állása szerint nem tekinthető feltétlenül kétségtelennek vagy hallgatag megtörténtnek, másik szerződő fél (a stellage eladója), az alábbi eset kivételével, jogositva van azt kivánni, hogy a vevő a kikötött mennyiség felerészét a megállapitott magasabb árfolyamon vegye és másik felét a kikötött alacsonyabb árfolyamon adja át. Köteles azonban az eladó ezt a lejárat napján délután ½2 óráig a tőzsde titkári hivatalában jegyzőkönyvbe vétetni.

Ha csak egy tőzsdei tétel iránt kötött stellage-ügyletnél a stellage vevője a nyilatkozást elmulasztotta, és a választás az árfolyamok állása szerint nem feltétlenül kétségtelen, akkor a másik szerződő fél saját tetszése szerint akár adottnak, akár vettnek tekintheti a kötést, köteles azonban ebbeli elhatározását a lejárat napján délután ½2 óráig a tőzsde titkári hivatalában jegyzőkönyvbe vétetni.

20. §. A halasztó-ügylet (reportügylet) akár közvetlen, akár leszámolás után lebonyolitandó ügylet gyanánt köthető meg. Tartama a felek megállapodásától függ.

Felmondása mindenkor tőzsdei napon és legkésőbben a déli tőzsdén 5 perczczel 1 óra előtt a csengetésig eszközlendő. Ha az ügylet tartamára és felmondására nézve a szerződő felek nem állapodtak meg, akkor

a) a »közvetlen« gyanánt kötött ügylet az átvételt követő tőzsdei napon szintén közvetlenül;

b) a leszámolásra kötött ügylet pedig a legközelebbi leszámolás alkalmával bonyolitandó le.

Határozott időre kötött halasztó ügyletek ugyanazon kezelés alá esnek, mint a határidőre szóló ügyletek.

A halasztó-ügylet köthető:

a) az adott pénzösszegért megszabott kamat kikötése mellett, mely esetben az értékpapirok folyó kamatja a halasztót (kosztba adót) illeti meg; vagy

b) bármely külön megtérités nélkül (ingyen);

c) halasztó-illeték (report) vagy halasztó-dij (deport) mellett.

A *b)* és *c)* pont esetében az értékpapirok szokás szerint számitandó folyó kamatjai a halasztást nyujtót (kosztba vevőt) illetik meg. A hónap 30-ától 31-éig eleső kamatokat vagy esetleg a február 28-ától, illetőleg 29-étől márczius 1-éig gyarapodó kamatokat egyik fél sem köteles külön megtériteni.

A halasztó-illeték az a megtérités,

melyet a halasztó fél a halasztást nyujtónak fizet; a halasztó-dijat pedig megforditva, a halasztást nyujtó téríti meg a halasztónak. Megszabott tétel szerinti halasztási kamatok csak a valósággal lefolyt napokért számittatnak.

A halasztó-ügylet folyamata alatt további födözet csak határozott kikötés esetén követelhető. Ha födözet ki van kötve, de nincs egyszersmind az idő is, mely alatt az adandó. akkor a födözet a jogositott fél felhivása folytán legkésőbb a felhivást követő tőzsdei napon délelőtti 11½ óráig nyujtandó. Ha a követelt födözet nem nyujtatik, az azt követelő félnek jogában áll a szóban forgó tőzsdei értékeket e szokások rendelkezései szerint eladni, illetőleg megvenni.

21. §. Ha az ügylet folyamata alatt befizetések vagy visszafizetések, avagy szelvények beváltása vagy be nem váltása következtében az illető értékpapir árfolyamánál emelkedés vagy csökkenés áll be, ezáltal az ügyletre nézve megállapitott árfolyam szintén ugyanazon mérvben emelkedik vagy csökken. Ha az ügylet folyamata alatt az értékpapirok oly szelvényei váltatnak be, melyek kifizetése külföldi valutában történik, akkor az érczérték és az országos pénzérték közötti különbözetet az eladó, illetőleg a halasztást nyujtó fél téríti meg, és pedig az illető valutáknak azon pénzárfolyama szerint mely a szelvények lejárata napját megelőző tőzsdei napon hivatalosan jegyeztetik, hacsak a tőzsdetanács ezen különbözetet külön hirdetmény utján nem szabályozza. Határidőre kötött ügylet tartama alatt beváltásra került szelvények tényleges átadására vagy átvételére egyik fél sem kötelezhető.

22. §. Nyeremény-kölcsön vagy egyéb kisorsolandó értékek iránt kötött bármely ügyletnél (a halasztó-ügylet kivételével) a szállitás tényleges teljesitéseig az eladó viseli a kisorsolás esélyét.

23. §. Ha kisorsolt, hamisitott, biróilag megsemmisitett vagy megsemmisitési eljárás alatt álló értékpapirok adatnak át, bármely szerződő félnek jogában áll, azoknak forgalomra képes más értékpapirokkal való kicserélését az átadástól számitott 3 év alatt követelni.

Ha az értékek átvevője már a felszólamlás beérkezése előtt igazolhatólag jóhiszemüen tovább adta az értékpapirokat és ezt igazolja, a föntebbi kötelezettség csupán a lehetőség szerint, és az összes költségek megtéritése ellenében, teljesitendő. A szállitás napjától a kicserélés napjáig felmerült kamatveszteséget a szállitás napjától számitott hat hónapon át az eladó, később a vevő viseli.

24. §. Ha valamely ügyletnek (a dij- és stellage-ügyletet kivéve) folyamata alatt valamely átvételi jog gyakorlására nézve a határnap beáll, köteles az értékpapir vevője (a halasztó fél) ezen jog gyakorlását az eladótól (halasztást nyujtótól) akár élőszóval a tőzsdén, akár ajánlott levélben idejében követelni. Ha ezt elmulasztja, ezzel lemond az átvételi jog gyakorlásáról; de viszont az eladó (halasztást nyujtó) oly értékpapirok átvételét, melyek az illető átvételi jog gyakorlása folytán jutottak birtokába, a vevőtől (halasztó féltől) nem követelheti.

Ha pedig a vevő (halasztó fél) az átvételi jog gyakorlását követeli, az eladó (halasztást nyujtó) a vevőtől az ujonnan átvett értékpapiroknak az értök fizetett összeg megtéritése mellett való azonnali átvételét követelheti; azonban az ügylet lejárta napján is átadhatja az ujonnan átvetteket az eredeti értékpapirokkal együtt, s ez esetben az ujabban átvett értékpapirokért az előlegezett összeg megtéritésén kivül csakis az esetleges folyó kamatokat igényelheti. A vevő (halasztó fél) az ujonnan átvett értékek korábbi átadását nem követelheti.

A dij- és stellage-ügyletnél az a szabály, hogy akkor, ha ily ügylet folyamata alatt az átvételi jog gyakorlásának határnapja beáll, e jog tényleg gyakoroltatik. s ennek következtében az eladó az ujonnan átvett értékeket, az értök elő-

legezett összeg és netáni folyó kamatjuk megtéritése ellenében az alapértékkel együtt szállitani, és a vevő mind a kettőt átvenni köteles.

Az egyszerü dijügyletnél és a »még annyit kikötő ügyletnél« azonban az a szerződő fél, akinek esetleg át kell vennie az alapértékeket, a másik szerződő félnek kijelentheti, hogy az átvételi jog gyakorlásáról lemond. Ez esetben az alapértékek szállitása az átvételi jog folytán átvett ujabb értékek nélkül történik.

25. §. Ha a közvetlen ügyletet valamelyik fél kellő időben nem teljesiti, a másik szerződő fél, tetszése szerint, vagy

a) a szerződés teljesitését követelheti; vagy

b) a szerződéstől egyszerüen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna; vagy

c) a teljesités helyett a nem teljesités miatt kártéritést, nevezetesen a szerződési ár és a teljesités napjának déli tőzsdéjén nivatalosan jegyzett középár között mutatkozó különbözet megtéritését követelheti, vagy végre

d) a teljesités napjának déli tőzsdéjén, és ha ez a nap a hónap közepére vagy végére szóló szállitásra megszabott napra esik, a következő tőzsdei nap déli tőzsdéjén az illető tőzsdei értékeket a késedelmes fél rovására végrehajtásilag megvétetheti, illetőleg eladhatja, s a szerződési és a fedezeti ár között mutatkozó különbözetnek, valamint felmerült költségeinek megtéritését követelheti. Ha a késedelmes fél javára fölösleg mutatkozik, az ennek kiadandó.

26. §. Az a fél, ki az előző szakasz *a)* vagy *b)* pontja szerint a szerződés teljesitéséhez kiván ragaszkodni vagy a szerződéstől elállani akar, köteles erről a teljesités napjának déli tőzsdéjén a másik felet, ha ez ott jelen van, legkésőbb 5 perczczel 1 óra előtt a csengetésig értesiteni s a szerződés teljesitéséhez ragaszkodását vagy a szerződéstől elállását a tőzsde titkári hivatala által délután 5 óráig felveendő óvással megállapitani.

Aki az ügylet teljesitéséhez ragaszkodását óvásilag ki nem jelenti, olybá tekintendő, mint aki az ügyletet hallgatólag meghosszabbitotta. Ily esetben bármelyik fél követelheti egy napi felmondás mellett a szerződés teljesitését.

27. §. Az a fél, ki a 25. §. *c)* pontjában megállapitott kártéritést követeli, köteles ezt a tőzsde titkári hivatala utján a teljesités napján délután 5 óráig felveendő óvásban kijelenteni.

28. §. A végrehajtási vételt vagy eladást a létező napi árak tekintetbe vételével kell foganatositani, s azt a 25. §. *d)* pontjában meghatározott napon délután 5 óráig felveendő óvással megállapitani.

Ha aznap az illető értékek megvásárolhatók vagy eladhatók nem voltak, a végrehajtási vétel vagy eladás a legközelebbi déli tőzsdén is történhetik.

29. §. A leszámolás utján lebonyolitandó ügyleteknél beálló késedelem esetén a leszámoló-rend határozmányai irányadók.

30. §. A tőzsdetanács valamely tőzsdei tagot fizetésre képtelennek mond ki:

a) ha az illető a leszámoló-rend 23. §. alapján működő lebonyolitó-bizottság előtt önmaga jelenti be fizetésre képtelenségét;

b) ha a leszámoló iroda a tanácsnak arról tesz jelentést, hogy a leszámolásban résztvevő tőzsdei tag a leszámolás alapján terhére eső összeget le nem fizette;

c) ha kellően igazolt más oly körülmények forognak fenn, melyekből a fizetésre képtelenség kivilágik.

31. §. Mikép bonyolitandók le a leszámolásban résztvevőnek, ki fizetésre képtelennek nyilvánittatott, leszámolás alá eső ügyletei, azt a leszámoló-rend határozza meg.

Nem leszámolás utján lebonyolitandó ügyleteknél, vagy leszámolásban részt nem vevő egyéneknél beálló fizetésre képtelenség esetén a másik fél jogositva van, a fizetésre képtelennel kötött ügyleteket legkésőbb a fizetésre képtelenség

közzétételét követő nap déli tőzsdéjén a 25. §. *d)* pontja alapján a 28. §. értelmében az ügyletek teljesitési határnapjára szólólag végrehajtásilag lebonyolitani.

Ha a fizetésre képtelennel kötött ügylet dijügylet, s a végrehajtási lebonyolitás ugyanazon lejáratra és ugyanazon árfolyamra szóló dijügylet kötése által nem eszközölhető, ebben az esetben az ügylet azonnal esedékesnek tekintendő. Csőd esetén az országos törvények irányadók.

32. §. Az értékpapirok szállitásánál a tőzsdei tanács által időről-időre közzéteendő rendelkezések mérve szerint folyó kamatok (darabok kamatjai) számittatnak.

Ezen kamatok a befizetett összeg névértéke után, arany- vagy ezüstárkelet tekintetbe vétele nélkül, számittatnak. Nem országos értékre szóló névleges összegek a kamatszámitásnál a következő értékben veendők fel, és pedig:

100 frt p. p. .... =	105 frt o. é. =	210 kor.
1 font sterling =	10 frt o. é. =	20 kor.
100 frank ...... =	40 frt o. é. =	80 kor.
100 olasz lira ... =	40 frt o. é. =	80 kor.
2 német bir. márka .... =	1 frt o. é. =	2 kor.

A folyó kamatok számitásánál a hónap mindenkor 30 nappal veendő fel; a szállitás napja nem jön számitásba. Az árfolyamok a hivatalos árjegyzések szerint mindaddig az osztalékkal együtt értendők, mig az illető szelvény beváltási határnapja be nem következett, vagy mig e részben a tőzsdei tanács nem intézkedik.

33. §. Egy tőzsdei kötés vagy tőzsdei tétel a százalékok szerint árult értékpapiroknál névérték szerinti 5000 frtot = 10,000 koronát tesz ki, a darabszámra árult értékpapiroknál pedig rendszerint 25 darabot.

Az Osztrák hitelintézet eredeti részvényei helyett 25 darab részvényről szóló letéti jegyek is szállithatók.

Az alább jegyzett értékpapiroknál egy tőzsdei kötést következő mennyiségek képeznek:

1. Névértékü 2500 = 5000 koronát:

A magyar nyereménykölcsönnél (egész vagy fél darabok).

Az 1854. évi államsorsjegyeknél.

Az 1860. évi államsorsjegyeknél (egész vagy ötödrésznyi darabok).

Az 1864. évi államsorsjegyeknél (egész vagy fél darabok).

2. Névértékü 4800 frtot = 9600 koronát:

Oly összegekről szóló kötvényeknél, melyek névértéke hárommal osztható.

3. Egy darabot:

Az első magyar általános biztositó-társaság.

A pesti hazai első takarékpénztár részvényeinél.

4. Öt darabot:

»Athenaeum« irodalmi és nyomdai r. t.

Bantlin-féle vegyi gyárak r. t.

Budapesti giró- és pénztár-egylet r. t. részvényeinél.

Concordia-gőzmalom.

Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár.

Első budapesti gőzmalom.

Első magyar részvény-serfőzde.

Erzsébet-gőzmalom.

Fiumei első magyar rizshántoló és rizskeményitőgyár r. t.

Ganz és társa vasöntőde és gépgyár r. t.

Kőbányai gőztéglagyár-társulat Budapesten.

Kőszénbánya- és téglagyár-társulat Pesten.

Lujza-gőzmalom.

Magyar országos központi takarékpénztár.

Osztrák-magyar bank.

Pannonia viszontbiztositó intézet.

Pesti hengermalom.

Pesti könyvnyomda r. t.

Pesti magyar kereskedelmi bank.

Pesti molnárok és sütők gőzmalma.

Pesti Victória-gőzmalom.

Popper Lipót faipar-részvénytársaság.

Salgótarjáni kőszénbánya r. t.
5. Tiz darabot:
Budapesti alagut-társulat.
Budapest-szentlőrinczi téglagyár r. t.
Egyesült magyarhoni üveggyárak részvénytársulat.
Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társulat.
Első magyar betüöntőde r. t.
Első magyar gazdasági gépgyár r. t.
Első magyar gyapjumosó és bizományi r.-t.
Első magyar iparbank.
Első magyar sertéshizlaló r. t.
Első magyar szálloda r. t.
Gróf Esterházy Géza-féle cognacgyár r. t.
Franklin-társulat magyar irod. int. és könyvnyomda.
Gschwindt-féle élesztő-, szesz-, likőr- és rumgyár r. t.
»Hermes« magyar általános váltóüzlet r. t.
»Hungária« árpagyöngy- és köleshántoló r. t.
»István« téglagyár r. t.
Kis-sebesi gránitbányák r. t.
Lechner rákosi téglagyár r. t.
Magyar asphalt r. t.
Magyar általános kőszénbánya r. t.
»Pallas« irodalmi és nyomdai r. t.
Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r. t.
Szegedi kenderfonó-gyár r. t.
Ujlaki tégla- és mészégető r. t.
Weitzner János gép-, waggongyár és vasöntőde r. t. Aradon, részvényeinél.
6. Ötven darabot:
Bazilika-sorsjegyeknél.
Magyar vörös-kereszt-sorsjegyeknél.
Olasz vörös-kereszt-sorsjegyeknél.
Osztrák vörös-kereszt-sorsjegyeknél.
7. Száz darabot:
A »Jó sziv« sorsjegyeknél.

34. §. Nem szállithatók:
helytelen átruházással ellátott értékpapirok;
helytelen szelvénynyel ellátott értékpapirok;
oly értékpapirok, melyekre letéti záradék feloldási záradék nélkül van nyomtatva vagy irva;
oly értékpapirok, melyekre nézve a birói megsemmisitési eljárás folyamatban van, vagy már befejeztetett; továbbá
oly értékpapirok, melyek nagyon beirkáltak vagy nagyon megrongáltak.

»Egészen tiszta« darabok csak akkor követelhetők, ha ez különösen ki volt kötve.

Az értékpapir szállithatósága elleni kifogás mindjárt az átvétel alkalmával teendő meg, és utólagosan csak akkor vehető figyelembe, ha igazoltatik, hogy az illető darab már az átvétel idejekor hiányos volt.

Ha valamely értékpapir szelvénye nem kerül beváltásra, az mindaddig nem veendő le az értékpapirról, mig ez iránt a tőzsdetanács hirdetményileg nem intézkedik.

Oly czimletek, melyek egy tőzsdei kötésnél nagyobb összegre szólanak, csak az átvevő beleegyezésével szállithatók.

35. §. Külföldi váltóknak a hivatalos árjegyző-lapban jegyzett árfolyama »látra« értendő.

Német piaczokon látra fizetendő váltók lejáratának a kamatszámitás tekintetéből a szállitásra következő második nap, más váltóknál a szállitásra következő harmadik nap veendő.

36. §. »Rövid lejáratu« az a váltó, mely nem kevesebb mint hét, és nem több mint tizenöt nap mulva;

»közép lejáratu« az, mely nem kevesebb mint 44, és nem több mint 60 nap mulva;

»hosszu lejáratu« az, mely nem kevesebb, mint 77, és nem több mint 92 nap mulva, mindenkor az átadás napjától számitvajár, le. Esetleges kiméleti napok nem veendők tekintetbe.

37. §. Azon külföldi váltóknál, melyek a lejárat minden meghatározása nélkül kerülnek forgalomba, a lejárat idejét az eladó szabhatja meg, ez azonban az átadás napjától számitandó hét napnál

rövidebb és 92 napnál hosszabb nem lehet. Ha külföldi váltók iránt határidőre kötött ügyleteknél csupán »közép vagy hosszu lejárat« köttetik ki, az eladónak jogában áll, nem kevesebb mint 44, s nem több mint 92 nap mulva lejáró külföldi váltókkal teljesiteni a szállitást.

38. §. Ha általában német bankpiaczokra szóló váltók iránt a pénzpiacz határozott megjelölése nélkül történt a kötés, csak oly váltók szállithatók, amelyek két postanap hozzászámitásával a német birodalmi bank azon időszerinti leszámolási szabályainak megfelelnek. Rövidebb lejáratu váltóknál a kamatok olyképen számitandók, mintha a váltók lejárati ideje a föntebbi feltételnek megfelelne.

39. §. Svájczi bankpiaczok alatt csak azok a piaczok értetnek, melyek a svájczi bankok szövetségéhez (»Concordat der Schweizer Banken«) tartoznak.

40. §. Határidőre szóló kötések lebonyolitásánál a váltók kamatai az illető külföldi váltónak azon kamatlába szerint számitandók, mely az ügylet teljesitése napját közvetlenül megelőzött tőzsdei napon a budapesti tőzsde hivatalos árjegyző-lapjában jegyeztetik.

Készfizetésre és néhány napra szóló, avagy ezekkel egyenlő idő alatt lebonyolitandó kötéseknél az ügylet megkötése napján jegyzett kamatláb jön számitásba.

A kamatok a naptári napok szerint számitandók.

41. §. A 3000 font sterlingnél, 50,0000 franknál, 40,000 német márkánál, 20,000 hollandi forintnál nagyobb és 50 font sterlingnél, 1000 franknál, 1000 márkának vagy 500 hollandi forintnál kisebb váltók, továbbá utalványok, csakis az átvevő beleegyezésével szállithatók.

42. §. Telepitett váltó szállitható és átveendő, ha már el van fogadva és az elfogadó lakóhelye vagy czége azon országban van, melyben a telepitett váltó fizetendő.

Saját váltóknak, továbbá oly piaczokra szóló váltóknak, melyeken az illető állami vagy nemzeti banknak sem fiókja, sem képviselete nincsen, átvétele megtagadható.

43. §. Ha a szerződő felek megegyezése folytán a kikötött idegen valuta »rendelkezésre bocsáttatik«, avagy »kifizetés«, »lefizetés« vagy »átutalványozás« által egyenlittetik ki, és ha ilyenkor az idegen helyen teljesitendő lefizetés ideje ki nem köttetik: ez német piaczokra szóló fizetéseknél az átadás napjától számitott két napnál rövidebbre, más piaczokra szóló fizetéseknél három napnál rövidebbre és hat napnál hosszabbra egyik esetben sem szabható és a lejárat napja is csak hétköznapra tehető.

Ha külföldi piaczon teljesitendő »lefizetés« köttetik ki, a lefizetés az idegen piaczon a vevő által megnevezett czég pénztáránál teljesitendő.

Minden más esetben az eladónak jogában áll, az összeget a vevő által megjelölendő czimhez lefizettetni, vagy pedig azt rendelkezésre készen tartani.

44. §. Londonra határozott fizetési napra szóló fizetésekért a kamatszámitásnál az ott szokásos három kiméleti nap olyképpen veendő tekintetbe, hogy a lejárati idő a megszabott fizetési napnál három nappal korábbra vélelmeztetik.

45. §. Külföldre szóló olyan váltónál, mely az illető külföldi bélyeggel ellátva nincsen, a bélyegilletéket csak akkor köteles megtériteni az eladó, ha a vevő ezt kiköti.

46. §. Ha a külföldi váltók iránti kötések a felek által megállapitott átutalványozás folytán nem az eredetileg kikötött, hanem más árfolyamon bonyolittatnak le, az árfolyamkülönbözet nemcsak a váltók névleges értéke, hanem a föntebbi szabályok szerint kiszámitott kamatok után is számitandó.

Ha a kamatok kiszámitásához szükséges lejárati napok pontos megjelölése nem lehetséges, akkor a kamatok közép

lejáratu váltónál 40 nap, és hosszu lejáratu váltónál 75 nap után számitandók, a rövid lejáratu váltónál pedig kamat nem számittatik.

»Közép- vagy hosszu-lejáratra« szóló kötéseknél a középlejárat vélelmezendő, hacsak be nem bizonyittatik, hogy a szállitott váltók hosszu lejáratuak.

47. §. Valamennyi érmek darabszámra árultatnak; ha jó állapotban adatnak át, a netán mutatkozó sulyhiányt nem kell pótolni.

Az aranyoknak magyar királyi vagy osztrák császári veretüeknek kell lenniök.

Mint érem-arany csakis magyar királyi vagy osztrák császári veretü, és rendszerint a folyó év, avagy a legközelebbi jövő év számával ellátott oly fénylő arany adható át, a melynek 1000 darabja legalább 3487 gramm sulylyal bir.

Az osztrák-magyar 8 forintos és 20 frankos darabokban vagy az ezekkel egyenlő értékü, a latin pénzegyezménybe fölvett aranypénznemek fél darabokban (4 frtos vagy 10 frankos darabokban) is, és pedig akár az egyik, akár a másik pénzfajból, két-két fél egy-egy egész darab helyett szállithatók.

A többi arany-pénznemeknél a fél és negyed darabok, ahol ilyenek forgalomban vannak és pedig két-két fél vagy négy-négy negyed egy egész darab helyett, szintén szállithatók.

Átlyukasztott vagy sulyukban mesterségesen megcsonkitott arany- és ezüstpénzek nem szállithatók.

48. §. Tőzsdei kötést képez:

bármilynemü aranypénzből 500 darab,
német birodalmi márkából 5000 n. márka,
papir-rubelből 2500 rubel,
frankból 5000 frank,
román leiből 5000 lei,
szerb ezüst dinárból 5000 dinár,
olasz lirából 5000 lira.

49. §. Az érczpénzek zacskókban adatnak át, melyek mindegyike egy tőzsdei kötést tartalmaz.

50. §. Német márka gyanánt a német birodalmi bankjegyek és a német birodalmi pénztári jegyek különbség nélkül szállithatók.

51. §. Rubel-bankjegyek 5 rubelen aluli darabokban nem szállithatók.

52. §. Mint leik a román nemzeti bank jegyei, mint dinárok a szerb nemzeti bank ezüst bankjegyei kivétel nélkül szállithatók.

53. §. Mint lirák csak az olasz nemzeti bank jegyei és olasz államjegyek szállithatók. Az utóbbiak azonban a szállitott összegnek csak negyedrészét tehetik.

54. §. Szelvények iránt határidőre kötött ügyleteknél a szelvény, amennyiben beváltásra kerül, természetben szállitandó. Ha azonban a szelvény be nem váltatik, az érte kikötött ár ellenérték nélkül fizetendő.

A szelvények a szállitás alkalmával nemük szerint külön-külön irandók össze.

55. §. Külföldi váltók és valuták, melyek a hó közepén vagy végén szállitandólag lettek eladva, azon a napon szállitandók, amelyen az ugyanazon határidőre kötött értékpapirok a leszámoló-rend határozmányai értelmében szállitandók.

56. §. Leszámitolási ügyleteknél, az osztrák-magyar bank főintézeteinél, fiókjainál és mellékhelyein fizetendő elfogadott váltók (helyi váltók és telepitvények) szállithatók.

A bizonyos helyen való szállitás, továbbá közraktári zálogjegyek és adóvisszatéritési utalványok szállitása kifejezetten kötendő ki.

Legalább 500 frtos = 1000 koronás darabok szállitandók.

Ha a leszámitolt váltó elfogadója fizetésre képtelenné válik, a váltó továbbadója köteles a váltót a visszköltségek megtéritése mellett az annak idejében felszámitott kamatlábon visszaváltani.

57. §. A tőzsdei alkuszt ugy a vevő, mint az eladó részéről megilető alkuszdij szokásszerü tételei a következők:

a) állampapirok, más közkölcsönök,

zálogIevelek, elsőbbségek és más kötvények után a névérték szerint számitva ½%₀,

b) a tőzsdetanács rendelete szerint határidőre árult értékpapiroknál:

járadékoknál névérték szerint ½%₀, darabszámra árult értékpapiroknál darabonként 25 fillér,

c) a hivatalos árjegyzőlap *B)* V—XIII. rovatai alatt jegyzett többi értékpapirok után

amennyiben a tőzsdei szokások 33. §. értelmében azokból 25 darab képez egy tőzsdei kötést, darabonként 25 fillér,

amennyiben 10 darab képez egy tőzsdei kötést, darabonként 25 kr. = 50 fillér,

amennyiben 5 darab képez egy tőzsdei kötést, darabonként 50 kr. = 1 kor.,

az Első magyar általános biztositótársaság részvényei után darabonként 2 frt 50 kr. = 5 korona,

a Pesti hazai első takarékpénztáregyesület részvényei után darabonként 5 frt = 10 korona,

d) a hivatalos árjegyzőlap *B)* XIV. rovata alatt jegyzett sorsjegyek után, az alább névleg felsoroltak kivételével, darabonként 10 kr. = 20 fillér,

a »Jó-sziv«-sorsjegyek után darabonként 2½ kr. = 5 fillér,

a magyar, olasz és osztrák vörös-kereszt-sorsjegyek és a bazilika-sorsjegyek után, darabonként 5 kr. = 10 fillér,

e) külföldi váltóknál és valutáknál az összeg után $^4/_{10}$%₀,

f) halasztó-ügyletek után a tőzsdei alkuszt a fentebbi dijak felerésze illeti meg.

Az értéküzleti leszámolás rendje.

1. §. A budapesti áru- és értéktőzsdén leszámolásra kötött összes értéküzleti ügyletek lebonyolitása a Budapesti giro- és pénztáregylet részvénytársaság kezelése alatt álló leszámoló-iroda utján történik.

2. §. Minden tőzsdei tag, aki leszámolásra köt ügyleteket, a leszámoláshoz mint résztvevő hozzájárulni, s ily ügyleteit leszámolás végett a leszámoló irodánál bejelenteni tartozik.

Más módon való leszámolás 50 frt birság, ismétlés esetén a tőzsdéről kizárás terhe mellett tilos.

3. §. A leszámolásban résztvevők kötelesek saját aláirásaikat és esetleg azon személyek aláirásait, kiket a leszámoló irodával való üzleti érintkezésre felhatalmaznak, az irodának benyujtani. Ezek az aláirások mindaddig kötelezők, mig az érvényük megszüntéről szóló irásbeli értesités a leszámoló irodához be nem érkezik.

4. §. Több tőzsdei tag, kik nem ugyanazon bejegyzett cég tagjai, közös név alatt nem jelenthetik be ügyleteiket a leszámolásra. Ezen intézkedés áthágása esetén ugy az a személy, ki a leszámolásnak nem résztvevője, mint az, aki a bejelentést saját neve alatt megengedte, 50 frt birsággal, ismétlés esetén a tőzsdéről kizárással sujtandó. Ezenkivül mindegyikök egyetemleg felelős az illető ügyletek pontos teljesitéseért.

Az ügyletek bejelentésénél a résztvevők a leszámoló irodánál kapható mintákat tartoznak használni, melyeket kellőleg ki kell tölteniök és aláirniok.

5. §. A leszámolás beosztását a tőzsdetanács által megállapitott naptár szabályozza, mely meghatározza a hónap közepére és végére leszámolásra kötött ügyletek teljesitési napját is.

A leszámolásra kötött ügyleteket (Értéküzleti Szokások 8. §.) rendszerint hetenként háromszor kell leszámolásra bejelenteni.

6. §. A határidőre kötött ügyletek (Értéküzleti Szokások 10. §.), az Osztrák hitelintézet az Osztrák-magyar államvasut és a Déli vasut részvényeiben kötött ügyletek kivételével, a hónap közepén és végén teljesitendők.

7. §. Osztrák-magyar államvasuti, valamint Déli vasuti részvényekben a leszámolás a hó közepén és végén, a tényleges szállitás és átvétel csak a hó végén történik.

Egyidejüleg a hó közepére kötött értékpapirok számára szóló leszámoló-árfolyamok megállapitásával meghatároztatik a fentebbi értékpapirokra nézve az a leszámoló-árfolyam is, mely az árfolyam-szabályozás alapjául szolgál.

8. §. Az Osztrák hitelintézet és a Magyar általános hitelbank részvényeire nézve rendszerint hetenként háromszor állapittatik meg leszámoló-árfolyam, mely az árfolyamszabályozás alapját képezi.

Az Osztrák hitelintézet részvényeinek tényleges szállitása és átvétele csak a hó végén történik.

9. §. Ha a magyar és osztrák hitelrészvényekben a hó közepe, illetőleg a hó vége előtt leszámoláshoz, valamint osztrák-magyar államvasuti és déli vasuti részvényekben a hó közepére szóló leszámoláshoz valamely résztvevő által bejelentett ügyletek egyenlege nem zárul simán, az egyenleget a fél a fizető nap délelőttjének ½11 órájáig helyreállitani tartozik; ellenkező esetben a leszámoló-iroda jelentésére a lebonyolitó-bizottság állapitja meg, mi módon ejtendő meg a leszámolás. A bizottság határozata mindkét félre nézve kötelező. Ha a bizottság határozata fedezet letételére szól, azt mindkét fél tartozik nyujtani. A fedezet a lebonyolitó-bizottságnál teendő le, melynek tagjai a letétért egyetemleg felelősek.

10. §. A leszámoló-árfolyamok azon napokon állapittatnak meg, amelyeken az ügyletek leszámolásra bejelentendők.

11. §. Az ügyletek bejelentésének benyujtása leszámolás végett az erre rendelt napokon délutáni 4½ óráig történik; ezen tul benyujtás el nem fogadható.

Aki a benyujtást elmulasztja, 25 frtnyi birsággal sujtandó.

12. §. A leszámoló-iven felsorolandók az illető leszámolásra kötött ügyletek (ugy az adás-vételi, mint a halasztó ügyletek), a szerződő felek közt megállapitott árfolyamok és az átvételi vagy átadási egyenlegek kitüntetése mellett.

A leszámoló-iv kitöltendő és benyujtandó akkor is, ha az összes ügyletek egyensulyozzák egymást, tehát sem átvételi, sem átadási egyenleget nem mutatnak.

Csak egész tőzsdei kötések, vagy egy tőzsdei kötés többszöröse jelenthető be leszámolásra;

egy tőzsdei kötés törtrészei a leszámolásnál figyelembe nem vehetők.

Az árfolyamok egy forintnak csak kikeritett huszadrészeiben jelenthetők be és pedig a legközelebbi alacsony huszadrész kerül bejelentés alá. A maradékot a felek egymásközt közvetlenül számolják el. Oly értékpapiroknál azonban, melyekből névértékü 5000 frt képez egy tőzsdei kötést, minden oly árfolyam bejelenthető, melynél a forint törtrészei $2^1/_2$-el oszthatók.

Ha más törtrészekben kerülnek az árfolyamok bejelentésre, a leszámoló-iroda az elszámolást a huszadrészen felüli töredék elhagyásával eszközli.

Nem egyező bejelentéseknél, ha a különbség nem haladja meg az egy forintot, az alacsonyabb árfolyam, nagyobb különbségeknél a leszámolási árfolyam szolgál a leszámolás alapjául, s a különbözet a szerződő felek közt közvetlenül rendezendő.

13. §. A leszámoló-ivbe csakis oly ügyletek veendők fel, melyek a leszámolásban résztvevőkkel köttettek.

Ha oly személyekkel köttettek az ügyletek, kik a leszámolásnak nem résztvevői, az iv benyujtója ugy felelős, mintha ő maga tartoznék az értékeket átvenni vagy szállitani. Emellett a benyujtó abban az esetben, ha értékek veendők át, köteles az illető czim csatolása mellett bejelenteni, ki részére szállitandók azok; s abban az esetben, ha értékeket kell szállitania, a czimet a leszámoló-irodánál kell átvennie.

Ha valaki önmaga akarja átvenni az értékeket, melyek egyenleg szerint veendők át, köteles ezt a leszámoló-iven megjegyezni és az erre vonatkozó, önmagára kiállitott czimeket ahhoz mellékelni.

Oly tőzsdei tagokra szóló czimek, kik a leszámoló rend 2. §. értelmében ügyleteiket a leszámoló iroda utján kötelesek lebonyolitani, továbbá oly czimek, melyek szerint az értékek elhozandók, vagy a tőzsdeterembe szállitandók, figyelembe nem vétetnek.

14. §. Rendben nem lévő tételek felől az értesitések a szállitást megelőző tőzsdei nap előtőzsdéjén adatnak ki mindkét fél részére.

A leszámolásból eredő oly igények, melyeket a lebonyolitás után nyolcz nap mulva támasztanak a leszámoló iroda ellen, csak ugy vehetők figyelembe, ha maga a leszámoló iroda még abban a helyzetben van, hogy visszkeresettel élhet.

Ha valaki ügyletét nem simán záruló egyenleggel vagy helytelenül jelentette be, különösen ha oly czimet jelent be, melynek feladására nem volt jogositva, legalább 10 frtnyi birsággal, esetleg a tőzsdéről való kizárással büntetendő.

Ha valakinek helytelen bejelentés alapján kell czimet szolgáltatni s azt a szállitást megelőző tőzsdei napon legkésőbb délelőtti $11^1/_2$ óráig a leszámoló-irodával nem közli, ez az értékpapirokat még aznap eladja.

A czimeket a szállitandó értékekre a leszámoló-iroda a szállitás napját megelőző tőzsdei nap délutánján 3 és 4 óra közt adja ki.

Ha a szállitás vagy átvétel kellő időben nem teljesittetik, erről a leszámoló-irodához a szállitás napján legkésőbb déli $12^1/_2$ óráig irásban kell jelentést tenni, mert különben a mulasztásból semmi igény nem támasztható. (Értéküzleti szokások 15. §.)

15. §. A tényleges szállitás a leszámoló-árfolyamon történik.

Ha valamely értékre nézve leszámoló-árfolyam nincs megállapitva, akkor a hivatalos árjegyző-lap szerint a pénz és áru árfolyama közt mutatkozó átlagos árfolyam, ha pedig ezek közül csak egyik van jegyezve, ez az árfolyam helyettesiti a leszámoló-árfolyamot és pedig akként, hogy az 50 krajczár alatti törtrészek épen nem, az 50 krajczáron felüliek pedig egy egész forintként számittatnak.

Ha valamely értékre nézve a hivatalos árjegyző-lapban árfolyam elő nem fordul, a leszámoló-iroda állapitja meg a leszámoló-árfolyamot.

16. §. A leszámoló-iroda az általa kiadott minden értesitésért 1 forintnyi dijat szedhet attól, akinek részére értesitést ad ki.

17. §. A leszámolásból eredő összegek beszedését és kifizetését a leszámoló-iroda teljesiti.

18. §. A különbözeti összegek a fizetőnapon délelőtt 9—11 óra közt fizetendők be a leszámoló-irodánál, mely azok kifizetését déli $^1/_2$12 és 1 óra közt eszközli.

Fizetésre képtelenség esetén a kifizetések felfüggeszthetők addig, mig a fizetésre képtelenségből származó utánfizetéseket az érdekeltek teljesitették.

19. §. Aki a leszámolásból eredő különbözetet délelőtti 11 óráig nem teljesiti, azt a leszámoló-iroda jelentése alapján a tőzsdetanács aznap a déli tőzsdén fizetésre képtelennek nyilvánitja.

20. §. A leszámolásban résztvevők kötelesek a leszámoló-iroda idézésére a tőzsdetanács e czélból kiküldött tagja előtt megjelenni, s annak a hibás és elmulasztott bejelentések iránt felvilágositást nyujtani. Ha a megidézett meg nem jelen, olybá veendő, hogy az őt illető ügyleteket azon a módon ismeri el helyeseknek, amint a leszámoló-iroda azokat a vele szerződött felek bejelentéseiből állitotta össze.

21. §. A leszámoláshoz való belépés bármikor, a kilépés harmincz napi felmondás mellett történhetik.

A leszámolásban résztvevők kötelesek a leszámoló-irodánál 10 frtnyi bejegyző-dijat fizetni s 200 frtnyi kamattalan óvadékot készpénzben nyujtani. Az óvadék a résztvevőnek a leszámoló-iroda iránt fennálló kötelezettségei biztositására szolgál, s amennyiben az akár ily kötelezettségek, akár pénzbirságok fejében történt levoná-

sok folytán megcsonkulna, nyomban az eredeti összegre egészitendő ki. Kilépés esetén a nem terhelt összeget a kilépéstől számitott 30 nap mulva kell visszaszolgáltatni.

22. §. A bejegyző-dijon kivül minden résztvevő havi illetéket fizet, melynek összegét a leszámoló iroda és a résztvevő egyetértőleg állapitják meg. Megegyezés hiányában a tőzsdetanács által megállapitandó leszámoló-dijak kerülnek alkalmazásra, melyek havonként fizetendők.

23. §. A tőzsdetanács a tőzsdei tagok sorából egy tőzsdetanácsos elnöklete alatt 5—7 tagból álló lebonyolitó bizottságot nevez ki, melynek feladata fizetésre képtelenségek esetén az alábbi szakaszok értelmében közreműködni.

A bizottság határozatképes, ha legalább három tagja van előre egybehivott ülésén jelen. A bizottság összes irásbeli intézkedései három tag aláirásával látandók el.

24. §. Ha a tőzsdetanács valamely tőzsdei tagot fizetésre képtelennek nyilvánitott (Értéküzleti Szokások 30. §.), a lebonyolitó-bizottság feladata, a fizetésre képtelen személy leszámolás alá eső összes függő ügyleteinek lebonyolitását eszközölni.

E czélból a fizetésre képtelen köteles legkésőbb a fizetésre képtelenség közzétételét követő hétköznapon délelőtti 11 óráig összes leszámolás alá eső függő ügyleteit a lebonyolitó-bizottságnál bejelenteni.

Ugyane kötelesség terheli a leszámolásban résztvevők mindegyikét, akinek a fizetésre képtelennel függő leszámolás alá eső ügyletei vannak.

Aki ezen kötelezettségének eleget nem tesz, azt a tőzsdetanács a lebonyolitó-bizottság javaslatára birsággal sujthatja, vagy a tőzsdéről ideiglenesen vagy véglegesen kizárhatja.

25. §. Ha akár a fizetésre képtelen, akár a leszámolásban résztvevők az előbbi szakaszban körülirt kötelességüknek eleget nem tesznek, a lebonyolitó-bizottságnak jogában áll az ezt elmulasztók ügyleteit a rendelkezésére álló bejelentések alapján állitani egybe.

A fizetésre képtelenségre vonatkozó összes adatok alapján a lebonyolitó-bizottság mindenekelőtt megállapitja, mely ügyletek bonyolitandók le végrehajtási vétel vagy eladás utján, azután a lebonyolitást legkésőbb a fizetésre képtelenség közzétételét követő tőzsdei nap déli tőzsdéjéig eszközli. Ha ez nem volna lehetséges, erről a tőzsdetanácsnak jelentést tesz s a lebonyolitást lehetőség szerint minél előbb végrehajtja.

A végrehajtások alapján a bizottság minden egyes értékpapirra nézve megállapitja az elszámolásra és az egyes érdekeltek veszteségi hányadának kiszabására alapul szolgáló elszámoló-árfolyamot.

26. §. A lebonyolitó-bizottság az ügyletek lebonyolitásánál az összes érdekelteket képviseli s ezek veszélyére és költségére ugy a le nem járt, mint a lejárt ügyleteket a napi ár alapján szabályozza, illetőleg lebonyolitja. Ennélfogva az érdekelt felek egyike sincs jogositva saját ügyleteit külön bonyolitani le, vagy oly intézkedést tenni, mely az érdekeltek összességére hátrányos lenne.

A leszámolásban résztvevők közül azokat, kik a fizetésre képtelen egyén ügyleteinek a bizottság által eszközölt lebonyolitása folytán teljesitendő s azonnal esedékes befizetéseket elmulasztják, a tőzsdetanács a bizottság javaslatára fizetésre képteleneknek nyilvánithatja.

Ha a fizetésre képtelennek összes ügyletei teljes rendezéseig a tényleges veszteségi hányadot meghaladó utánfizetés válnék szükségessé, a lebonyolitó-bizottság ezt bekövetelheti, mely azután a fizetésre képtelen összes ügyleteinek teljes lebonyolitása után mutatkozó eredményhez képest visszatéritendő.

27. §. A fizetésre képtelenségből eredő fizetések beszedését a Budapesti giro- és pénztáregylet részvénytársaság teljesiti.

28. §. A fizetésre képtelen követeléseinek átutalása vagy engedményezése a tőzsdéről való kizárás terhe mellett tilos.

29. §. A lebonyolitó-bizottság köteles a lefizetésre képtelennek követelő és tartozó állapotát s a lebonyolitás eredményét a tőzsdetanácshoz irásban benyujtani. Szintugy köteles a végleges lebonyolitástól számitott egy hónapon belül a fizetésre képtelenségnél érdekelt félnek az általa teljesitett utánfizetésről felvilágositást nyujtani.

30. §. A jelen leszámoló rend alapján kirótt birságok beszedése és hovaforditása iránt a tőzsdetanács intézkedik.

C)

Hajófuvarozási szokások.

Életbeléptek 1897. április 1-én.

Áruknak teljes vagy részleges hajórakományban folyókon és belvizeken való fuvarozása iránt kötött ügyleteknél a következő tőzsdei szokások érvényesek:

I. A hajó minősége.

1. §. A fuvarozó első osztályu, biztositásra alkalmas hajót tartozik rakodóra állitani. Kő, tégla, fa és szén fuvarozásánál elégséges, ha a hajó biztositásra alkalmas. Biztositásra alkalmas az a hajó, amelyet a belföldön működő valamely elsőrangu biztositó intézet biztositásra elfogadott.

II. A rakomány minősége és mennyisége.

2. §. »Nehéz gabona« kifejezése alatt buza, tengeri, köles, árpa és rozs értendő. Zab és olajmagvak általában külön jelölendők meg. »Kő« alatt hasitott kő, »tégla« alatt fali tégla, »fa« alatt kemény tüzifa, »szén« alatt ásványszén értendő.

3. §. A feladó az árut csomagolva vagy csomagolatlanul adhatja át a fuvarozónak. A csomagolt áru belső állapotának megvizsgálására és a csomagolatlan áru minőségének megállapitására a fuvarozó nem kötelezhető.

4. §. Ha a hajó megrendelésénél »vizálláshoz mért terhelés« köttetett ki, a fuvarozó annyi rakományt követelhet, vagyis annyit köteles fuvarozásra elvállalni, amennyit a hajó könnyités nélkül továbbithat.

Ha a hajó megrendelésénél a feladó az áru sulyát »körülbelül« szóval jelölte meg, a bejelentett mennyiségnél 5%-kal kevesebbet, vagy, ha a hajó többet is képes befogadni, 5%-kal többet rakhat be.

5. §. A fuvarozó a hajó hiteles mérlegén átvett és kiadott, valamint a budapesti elevátornál be- és kirakott áru sulyáért szavatol. A mérleg ujból való hitelesitését a berakodásnál a feladó, a kirakodásnál az átvevő követelheti. Az ebből felmerülő költségek a fuvarozót csak akkor terhelik, ha a mérleg hibásnak bizonyul. Az átvételnél kapott és az átadásnál kiadott tulsuly elszámolandó.

Megengedett sulyhiány 1‰, olajterményeknél 4‰, téli rakománynál, könnyités, valamint a budapesti elevátornál való rakodás esetében 1½‰-kel több.

Az ezen tételek levonása után fenmaradó hiány értékét fuvarozó az átvevőnek megtériteni tartozik. Ezen érték megállapitása a kirakodás befejeztével a rendeltetés helyén fennálló napi áron történik.

III. A rakodás.

6. §. A fuvarozó a hajót a megállapitott időben köteles a rakodóra állitani. Ha ez erőhatalom vagy hajóüzemi baleset következtében nem lehetséges, köteles erről a feladót nyomban értesiteni s a megállapitott időtől számitott nyolcz

nap alatt más hasonló minőségü és hordképességü hajót állitani rakodóra.

7. §. Ez a kifejezés »egy hét alatt« azt jelenti, hogy az ügylet megkötését követő hét nap alatt; »a hét elején«, hogy bezárólag szerdáig; »a hét végén«, hogy csütörtöktől bezárólag szombatig; »a hó elején«, hogy bezárólag a hónap tizedik napjáig; »a hó első felében«, hogy bezárólag a hó 15. napjáig; »a hó közepén«, hogy a hónap tizenkettedikétől bezárólag tizennyolczadikáig; »a hó második felében«, hogy tizenötödikétől bezárólag a a hónap utolsó napjáig; »a hó végén«, hogy huszonegyedikétől bezárólag a hónap utolsó napjáig kell a hajót rakodóra állitani. »Körülbelül« (»circa«) azt jelenti, hogy a hajó a meghatározott idő előtt három nappal, vagy három nappal később állitható rakodóra. »Jégeltakarodás után« kifejezésnek az az értelme, hogy a hajónak a jég eltakarodásától számitott tizennégy nap alatt kell rakodóra állania. »Kirakodás után induljon« azt jelenti, hogy a hajónak a kirakodás befejezésétől számitott három nap alatt kell a kijelölt rakodóhelyre indulnia.

Ez a kifejezés: »azonnal«, a hajófuvarozást érintő három napi időközt jelent.

8. §. A fuvarozó tartozik a hajót berakodás végett a feladó, kirakodás végett az átvevő által kijelölt helyen állitani rakodóra.

Ha ez sekély viz miatt, vagy a hajó biztonságára való tekintetből lehetetlen volna, a fuvarozó, ha felszólitására a feladó haladéktalanul nem jelöl ki alkalmas helyet, a hajót a helyi szokásnak megfelelő rakodóra állithatja.

Ha a feladó vagy az átvevő a rakodást bizonyos meghatározott helyen követeli és ott rakodni nem lehet, a késedelem őt terheli.

Ha a helyi szokásnak megfelelő rakodóhelyek el vannak foglalva és emiatt várni kell, a mulasztott idő fele a munkaidőbe beszámittatik.

Ha a feladó vagy átvevő a rakodást több helyen kivánja, őt terhelik a hajónak a további rakodó-helyekre állitásából felmerülő költségek, a mulasztott idő pedig beszámittatik.

9. §. Ha a berakodás sekély viz miatt, vagy a hajó biztonságára való tekintetből sem a feladó által kijelölt, sem a helyi szokásnak megfelelő rakodóhelyeken nem volna lehetséges, a fuvarozó köteles a feladó választása szerint:

a) az ut irányában a végállomásig bármely rakodóra,

b) az ellenkező irányban harmincz kilométer távolságon belül valamely kijelölt rakodóra állani.

A *b)* alatti esetben a fuvardij fizetésére kötelezett fél (az átvevő vagy feladó) a fuvarozó választása szerint köteles vagy az ujabbi berakodó-állomásnak megfelelő dijtöbbletet, vagy a vontatás körül felmerülő készpénzbeli kiadások felerészét megfizetni, a munkaidőbe pedig két nap beszámittatik.

Ha a feladó ujabb berakodó-állomást nem jelöl ki, a mulasztott idő neki beszámitandó.

10. §. A 8. és 9. §§. intézkedései megfelelőleg alkalmazandók akkor, ha rakodás közben állanak be oly körülmények, melyek a helyi közlekedést akadályozzák, vagy a hajó biztonságát veszélyeztetik.

11. §. Budapesten a szokásos rakodóhely a Duna balpartjának a dunaparti teherpályaudvartól a Pesti Victória gőzmalomig terjedő része. A feladó vagy az átvevő kivánságára a hajót rakodás végett a jobbpartnak a Ferencz Józsefhid és az ó-budai dunaág torkolata közti részére kell állitani.

12. §. Ha rakodóra csak külön illetékért, vagy külön engedély mellett szabad állani, az illeték a feladót, illetőleg az átvevőt terheli, s ő tartozik a parthasználati engedélyt a fuvarozó közreműködése mellett megszerezni; ha pedig az engedélyt önhibájából nem szerzi meg, vagy annak felhasználásával késik, ő felelős azon rendőri büntetésekért, melyek a fuvarozót azért érik, mert a hajót az ő rendelkezéséhez képest állitotta rakodóra.

Az átvevő hibájából kiszabott ily rendőri büntetésekért a feladó is szavatol.

13. §. Mihelyt a berakodás megkezdhető, a fuvarozó köteles erről a feladót haladéktalanul értesiteni. A hajó megérkezéséről az átvevő azonnal értesitendő. Ezen értesitéseknek köznapon délutáni hat óráig, vasárnapon és ünnepen délelőtt tiz óráig kell történniök, későbbi értesités ugy tekintetvén, mintha a következő napon történt volna.

14. §. A be- és kirakodás ideje (munkaidő) együttvéve (cumulative) számittatik.

A be- és kirakodás ideje a 13. §-ban előirt értesitést követő köznapon kezdődik.

Ha a berakodásra több állomás jelöltetett ki, a második és a többi állomásokon a berakodás ideje a hajó megérkezése napján kezdődik, feltéve, hogy a hajó megérkezéséről szóló értesités köznapon déli 12 óráig megtörtént.

Be- és kirakodás ideje (munkaidő)

1500	métermázsán alul	6	nap
1500	métermázsánál	7	»
2000	»	9	»
2500	»	11	»
3000	»	13	»
3500	»	14	»
4000	»	15	»
4500	»	16	»
5000	»	17	»
6000	»	19	»

Csavargőzösöknél, továbbá kő, tégla, fa és szén fuvarozása esetén ezen határidők fele.

A tél folyamán a hajók rakodását a rendes fuvarozási biztositás megkezdéseig kell befejezni, a kirakodás ideje pedig a fentebb megállapitott munkaidő fele.

Minden megkezdett munkanap teljes munkanapnak vétetik.

15. §. A munkaidőbe nem számittatnak be (szabad napok):

a) A vasárnapok és ünnepek. Ünnepek a magyar korona területén, Ausztriában és Németországban a katholikus ünnepek, az illető ország védszentjének napja, az izraelita ujévi ünnep mindkét napja és az izraelita engesztelő nap; Szerbia, Bulgária, Románia és Oroszország területén a görög husvét, pünkösd, karácsony, ujév és vizkereszt ünnepe, valamint a már emlitett izraelita ünnepek.

b) Esős napok. Esős nap az a nap, amelyen délelőtti tiz óráig bármennyi ideig, vagy délelőtti tiz órától délután két óráig egy órán át esik az eső. De ily nap is, ha már 500 mm. berakatott, vagy 1000 mm., illetőleg Budapesten 1500 mm. kirakatott, a munkaidőbe beszámitandó.

c) Azok a napok, melyek a késedelmi időbe nem számittatnak be. (16. §.)

16. §. A késedelmi idő a munkaidő leteltét követő napon kezdődik és naptári sorrendben számittatik. Be nem számittatnak azok a napok, amelyeken a fuvarozó a rakodást meg nem engedi, vagy a rakodás árviz vagy jégzajlás miatt lehetetlen, s azok a napok, amelyeken a hajózás szünetel.

A késedelmi idő félannyi mint a munkaidő. A fuvarozó azonban köteles a késedelmi idő lejárata előtt öt nappal kijelenteni, hogy tovább nem akar várni. Ha ezen kijelentés később történik, a kijelentéstől számitandó öt napig még várni köteles.

A késedelmi idő minden napjáért fizetendő várakozó-dij:

500—2000	mm. mennyiség után	15	frt
2000—3000	» » »	20	»
3000—4000	» » »	25	»
4000—5000	» » »	30	»
5000 mm.	felüli mennyiség után	35	»

Csavargőzösnél e dijtételek másfélszerese fizetendő.

17. §. A berakodás költségeit a feladó, a kirakodás költségeit az átvevő viseli.

A vámkezeléssel, adó-, egészségügyi és rendőri eljárással egybekötött, szóval minden illetéket, mely az árut és nem magát a hajót terheli, ha azok a berakodásnál merülnek fel, a feladó, ha pedig utközben vagy a kirakodásnál merülnek fel, az átvevő viseli.

18. §. Ha takaró lett kikötve, a feladó a hajó raktárainak egyszeri teljes letakarásához szükséges ponyvákat követelheti.

IV. A rakodójegy (rakjegy).

19. §. A fuvarozó a feladó kívánságára köteles a feladó rendeletére szóló rakodójegyet állitani ki. A rakodó-jegy bélyegét a feladó fizeti.

Más megállapodás hiányában a fuvarlevélen megnevezett czimzett szolgál jelentkezési czim gyanánt. A fuvarozó minden értesitést, melylyel a rakomány tulajdonosának tartozik, ezen czimhez juttatja.

V. Az utazás.

20. §. Ha az ut megkezdése vagy folytatása körül bármely okból késedelem áll be, erről a feladó, vagy ha rakodójegy állittatott ki, a jelentkezési czim a gátló ok tüzetes megjelölése mellett azonnal értesitendő.

Ha a hajót jégzajlás miatt téli kikötőbe, vagy telelésre alkalmas más helyre kell vontatni, az átvevő fizeti a telelő-dijat, az összes egyéb illetékek ellenben a fuvarozót terhelik.

A telelő-dij Budapesten, valamint Budapesten felül eső azon állomásokon, amelyeken kikötői dijat szednek be, métermázsánként hat krajczár, egyéb helyeken három krajczár.

A telelő-dij utólag fizetendő. Ha az utazás befejezése után kell téli kikötőt felkeresni, a fuvardij azonnal esedékes.

21. §. Ha csekély vizállás miatt a hajót az ut folytatása czéljából könnyiteni kell, a fuvarozó erről a feladót, vagy ha rakodó-jegy állittatott ki, a jelentkezési czimet azonnal értesiteni köteles. A könnyités költségeit az viseli, akinek kivánságára ez történik.

22. §. Tiszai és ferenczcsatornai állomásoktól vagy állomásokhoz való szállitásnál a fuvarozás iránya a fuvarozó választásától függ. Választásáról, valamint az utirány esetleges későbbi megváltoztatásáról a feladót, rakjegy kiállitása esetében a jelentkezési czimet, oly időben tartozik értesiteni, midőn a biztositás még lehetséges. Ezen kötelezettség kényszerbiztositásra berendezett hajózási vállalatokra nem terjed ki.

23. §. Ha Budapestre szóló fuvarozási szerződésben Budapesten felül eső állomásra való továbbfuvarozás van kikötve, az átvevő az érkezésről szóló értesitést követő köznapon a továbbfuvarozás iránt nyilatkozni tartozik, különben a fuvarozó nem köteles a fuvarozást folytatni.

VI. A biztositás.

24. §. Az árut a fuvarozás tartamára a feladó köteles biztositani.

Ha a biztositást a fuvarozó vállalta magára, köteles a feladónak, a belföldön működő valamely elsőrangu biztositóintézet által a feladó rendeletére kiállitott s a munkaidő leteltéig érvényes biztositási kötvényt kézbesiteni. Biztositandó a rakomány kereskedelmi értéke a kirakodás helyén és azonfelül az érték 10 százaléka várandó nyeremény czimén. Ha a munkaidő leteltéig a kirakodás be nem fejeztetett, a fuvarozó köteles a folytatólagos biztositásról gondoskodni, de az átvevőtől a dijtöbblet visszatéritését igényelheti. Ezek az intézkedések a kényszer-biztositásra berendezett hajózási vállalatokat nem kötelezik.

A fuvarozó az átvevőtől a telelésért járó biztositási dijtöbblet visszatéritését igényelheti.

VII. A fuvardij.

25. §. A fuvardij brutto 100 kg.-ként értetődik.

A fuvardijban a magyar szállitási adó, a csatornák, zsilipek használatáért fizetendő dijak és kalauzok dijai benfoglaltatnak, ellenben nem foglaltatik benne a biztositási költség.

Minden megkezdett 100 kg. teljes 100 kg.-nak vétetik.

A fuvardijat, melynek kiszámitásánál a kirakodás alkalmával megállapitott suly határoz, az átvevő fizeti. Ha a feladó által teljesitendő fizetés köttetett ki, akkor a berakodásnál megállapitott, esetleg fuvarlevélben kitüntetett suly szolgál a számitás alapjául, azonban a kirakodásnál mutatkozó többlet után járó fuvardijat az átvevő a fuvarozónak, viszont a hiányért esedékes fuvardijat a fuvarozó az átvevőnek megfizetni köteles.

A fuvarozó azonban a szerződésileg kikötött mennyiségnek megfelelő fuvardijat mindenesetre követelheti.

VIII. A burcsellázás.

26. §. A burcselláknak biztositásra alkalmasaknak kell lenniök.

Ha a fuvarozó vállalta el a burcsellázást, köteles az anyahajót a rakodóhelyhez lehetőleg közel állitani s a burcsellázást megszakitás nélkül folytatni.

Ily fuvarozásnál azok a napok számittatnak munkanapoknak, amelyeken a burcsellák a rakodóhelyen rendelkezésre állanak.

A be- és kirakodást az érkezésről vett értesités után haladéktalanul kell megkezdeni és naponként 750 métermázsát be- vagy kirakni.

Késedelem esetén naponként és burcsellánként 10 frt várakozó-dij fizetendő.

Az 5. §. szerint megengedett sulyhiány burcsellázás esetén 1‰, olajmagvaknál 2‰-el növekedik.

IX. A részleges rakományok.

27. §. Részleges rakományban a fuvarozás csak külön kikötés esetén eszközölhető.

28. §. Ha a hajóba több átvevő részére hasonnemü áru csomagolatlanul és ugy helyeztetik el, hogy az egyes mennyiségek nincsenek áthatlan válaszfalakkal elrekesztve, a sulyhiány vagy a többlet az egyes átvevők között a nekik járó mennyiségek aránya szerint osztandó fel.

29. §. Ha a feladók vagy az átvevők között más rakodóhelyre nézve megállapodás nem jött létre, a fuvarozó a helyi szokásnak megfelelő valamely rakodóhelyen tartozik kikötni.

30. §. A be- és kirakodás ideje nem számittatik együttvéve, hanem a 14. §-ban megállapitott munkaidő fele a berakodásra, fele a kirakodásra szolgál.

1900 : XI. Törvényczikk

az értékpapirforgalmi adóról.

1. §. Az értékpapirforgalomban felmerülő ügyletek a jelen törvényben foglalt határozatok értelmében adókötelesek.

2. §. Az adóköteles értékpapirforgalom tárgya:

a) állami és egyéb közkölcsönök kötvényei, záloglevelek és egyéb kötvények;

b) részvények, részjegyek, élvezeti és nyereményjegyek;

c) valamely tőzsdén jegyzett sorsjegyek;

d) osztalékszelvények, amennyiben beváltási értékük még nem állapittatott meg.

3. §. Adókötelesek a következő ügyletek:

a) az adásvétel;

b) a csere, amennyiben az ügylet különböző fajtáju értékpapirokra vonatkozik és pedig tekintet nélkül arra, hogy létesül-e készpénzforgalom vagy sem;

c) az átutalás, amennyiben az értékpapirok átvételére vagy szállitására kötelezett fél helyett az értékpapirokat jogilag különböző harmadik személy veszi át vagy szállitja;

d) a dijügyletek (egyszerü és kettős dijügyletek), stellage-ügyletek, »még egyszer annyit« kikötő ügyletek és egyéb dijügyletek;

e) a halasztó ügyletek (report- és deport-ügyletek) és nem alakszerü lombard-ügyletek;

f) minden egyéb ügylet, mely tőzsdei vagy tőzsdeszerü forgalmat létesit.

4. §. Adómentesek a következő ügyletek:

a) a kisorsolt vagy beváltandó értékpapirok beváltása és az ugyanegy értékpapir czimleteinek kicserélése;

b) az értékpapirok kölcsönadása kölcsöndijkikötés nélkül és ugyanazon fajtáju értékpapiroknak nyolcz napon belül való visszaadásának kötelezettsége mellett;

c) az értékpapirok letéti ügyletei;

d) a lombardügyletek;

e) uj értékpapirok kibocsátása alkalmával ezeknek az értékpapiroknak első megszerzése;

f) értékpapirok convertálása;

g) jelzálogkölcsönök felvétele és visszafizetése alkalmával a hitelező intézet és a jelzálogadós között a záloglevelek tekintetében felmerülő ügyletek;

h) visszaszállitások a halasztó ügyletekből.

5. §. Az adókötelezettség a jelen törvény intézkedéseinek megfelelőleg az ügyletek megkötésekor, teljesitésekor vagy lebonyolitásakor áll be.

Minden egyes ügylet csak egyszer esik adókötelezettség alá és igy a kötéskor adó alá vont ügyletnek teljesitése vagy lebonyolitása uj megadóztatás tárgyául nem szolgálhat.

6. §. A bizományi ügyletnél ugy a bizományos és a megbizó, mint a bizományos és a harmadik személy között kötött ügylet egyenként adóköteles.

A dijügyletek megadóztatása nem a megkötéskor, hanem a lebonyolitás vagy szállitáskor történik. Aszerint, amint a lebonyolitás leszámolás utján vagy köz-

vetlenül történik, az ily ügyletekre irányadó szabályok nyernek alkalmazást.

A dijügyletektől való elállás (a dij abandonálása, az ügylet stornozása) az ügylet adómentességét csak abban az esetben vonja maga után, ha az ügylettől való elállás az ügylet megkötésének napján következett be.

Az alkuszok által »önmagukban« kötött ügyletek, vagyis oly ügyletek, amelyeknél az alkusz megbizóját meg nem nevezi, mint szintén a jelen törvény 3. §-ának *b)* pontjában emlitett csereügyletek kettős ügyletnek veendők.

7. §. Ha a szerződő felek egyike állandóan külföldön tartózkodik, az ügylet csak abban az esetben adóköteles, ha az adó fizetésére elsősorban kötelezett (29. §.) a belföldön tartózkodik, illetőleg ha annak a belföldön üzleti telepe vagy állandó meghatalmazottja van és az ügylet ezek utján köttetett.

8. §. Az adókötelezettség szempontjából nem tesz különbséget az, hogy az ügylet készpénzfizetésre, leszámolásra, néhány nap alatti szállitásra, vagy szabott határidőre köttetett.

9. §. A megadóztatás érték szerint történik s az adó kiszámitásának alapját az ügylet tárgyának értéke képezi.

Ettől az értéktől minden kétezer korona után adó fejében tiz fillér jár.

A kétezer korona egységen aluli érték mindenkor teljes kétezer koronának vétetik.

Kétszáz korona értékig az ügyletek az értékpapirforgalmi adó alul teljesen mentesek.

10. §. Az érték kiszámitásának alapjául a leszámolásra kötött ügyleteknél (14. §.) a leszámoló-árfolyam, a közvetlen ügyleteknél (19. §.) pedig a megállapitott vételi ár szolgál és ennek hiányában a budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzésének pénzárfolyama.

A budapesti értéktőzsdén nem jegyzett értékpapirok értéke az illetékes pénzügyi hatóság esetleges felhivására az adófizetésre elsősorban kötelezett fél által külföldi tőzsdék hivatalos árjegyzésével, illetőleg hivatalból beszerzendő helyhatósági bizonyitványnyal igazolandó.

Külföldi pénzértékre szóló értékpapirokban kötött ügyletek után az adó alapjául szolgáló értéknek koronaértékre való átszámitása a pénzügyminister által rendeletileg megállapitandó módon eszközlendő.

11. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy a leszámolásra kötött ügyleteknél a 9. §-ban megállapitott egység alapul vétele mellett az adót az egyes tőzsdei kötések után állandó összegben megállapithassa.

12. §. Az egyes értékpapirok után járó folyó kamatok, az értékpapiroktól el nem választott kamat- és osztalékszelvények és a dij- és halasztó ügyletek után fizetett dijak az érték kiszámitásánál figyelmen kivül hagyatnak.

13. §. Az adólerovás szempontjából megkülönböztetendők:

A) a leszámolásra kötött ügyletek és

B) a közvetlen ügyletek.

A) A leszámolásra kötött ügyletek.

14. §. A leszámolásra kötött ügyleteknél az adó kiszámitásának alapját a »leszámolás végett való bejelentés«, illetőleg a leszámoló-iv képezi.

A leszámolásra kötött összes ügyletek a bejelentésbe felveendők és az ebben a bejelentésben foglalt minden egyes tőzsdei kötés értékösszege után a 9. §. szerint járó adó fele összege jár.

15. §. A leszámolásra való bejelentés utján adófizetés alá eső ügyletekkel kapcsolatban kiállitott okiratok a 16. §. intézkedéseinek épségben tartása mellett adómentesek. Ezen okiratoknak a leszámolással való kapcsolata »leszámolás utján« (per arrangement), vagy hasonló értelmü kifejezéssel jelölendő meg.

16. §. A leszámolással kapcsolatban felmerülő »czim« megnevezések adómen-

tesek abban az esetben, ha a megnevezett a leszámoló-iroda tagja és a »czim« megnevezés egy már adó alá vont ügylet folyománya.

Ellenkező esetben, illetőleg »idegen czimü« megnevezések esetére a 9. §. szerint járó adó teljes összege rovandó le.

17. §. A leszámolásra kötött minden ügylet a budapesti értéktőzsdén jelenleg érvényben levő értéküzleti szokások alapján a leszámoló-iroda közvetitésével bonyolittatván le, az ily ügyletek után járó adó pontos lerovásáért a leszámoló-iroda szavatol, amely az esetleges adómegröviditéseket 30 napon belül az illetékes pénzügyi hatóságnak feljelenteni tartozik.

A leszámoló-iroda megszünése vagy a leszámolási rendnek a jelen törvény intézkedéseibe ütköző megváltoztatása esetére a pénzügyminister rendeletileg szabályozhatja, hogy mily értékpapirok iránt kötendők az ügyletek leszámolásra és hogy kik és mily módon kötelesek az ily ügyletek lebonyolitására.

18. §. A leszámoló-irodának az adólerovás szempontjából való ügyvitelét, valamint az adólerovási szavatosságért az irodát megillető jutalékot a pénzügyminister rendeletileg állapitja meg.

B) A közvetlen ügyletek.

19. §. A közvetlen ügyleteknél adólerovás szempontjából megkülönböztetendők:

a) oly ügyletek, amelyek alkuszok (tőzsdetagok) közbenjárásával köttetnek meg;

b) oly ügyletek, amelyeknél a szerződő felek, vagy azok egyike értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozik és

c) oly ügyletek, amelyek alkusz közvetitése nélkül jönnek létre és amelyeknél az ügyletet megkötő szerződő felek egyike sem foglalkozik iparszerüen értékpapirforgalmi ügyletekkel.

20. §. Az alkuszok közbenjárásával kötött közvetlen ügyletekről az alkusz két azonos kötjegyet kiállitani és az ügylet megkötése után a szerződő feleknek azonnal kézbesiteni tartozik.

Minden egyes kötjegy értékösszege után a 9. §. szerint járó adó fele összege rovandó le.

21. §. Az alkuszok által kiállitott és általuk aláirandó kötjegyeknek a szerződő felek neveit, az ügylet megkötésének idejét, tárgyának megjelölését, az árt és a szállitás idejét kell tartalmazniok és ugyanily formában kötelesek az alkuszok a megkötött ügyleteket az általuk vezetendő naplókba, az ügylet megkötésétől számitandó három napon belül időrendben, hézag hagyása nélkül, bevezetni és a bevezetéseket aláirni.

22. §. Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozó társaságok és egyének (bankok, bank- és váltóházak, bizományosok) az értékpapirforgalmi ügyletekről külön lajstromot, illetőleg lajstromokat vezetni és az adóköteles ügyleteket az ügylet megkötésétől számitandó három napon belül a lajstromba bevezetni kötelesek.

E lajstromok kiállitása és vezetése iránti módozatokat a pénzügyminister rendeletileg állapitja meg.

23. §. Az adó a lajstromokba bevezetett ügyletek alapján az adó lerovására elsősorban kötelezett fél által (29. §.) a 9. §. szerint járó teljes összegben rovandó le.

24. §. Az értékpapirforgalmi ügyletekkel foglalkozó társaságok és egyének tartoznak ezt a foglalkozásukat a pénzügyminister által megjelölendő pénzügyi hatóságnál bejelenteni és pedig azok, kik a törvény életbelépte előtt is foglalkoztak ily ügyletekkel, a törvényhatályba léptének napjától számitott egy hónap alatt.

A törvény életbelépte után az értékpapirforgalmi ügylet iparszerü meg-

kezdését a bejelentésnek kell megelőznie.

25. §. Oly ügyleteknél, amelyek alkusz közvetitése nélkül jönnek létre és amelyeknél a szerződő felek egyike sem foglalkozik iparszerüen értékpapirforgalmi ügyletekkel, az eladó a vevőnek az értékpapirok szállitása alkalmával számlát köteles kiadni.

E számlát halasztó ügyleteknél letéti jegy vagy átvételi nyugta, átutalásoknál átutalási jegy helyettesitheti.

Ezektől az okiratoktól az adó a 9. §-ban megállapitott tételek teljes összegében rovandó le.

Az adó levonása.

26. §. Az adólerovás közvetlen vagy közvetett.

Közvetlen adólerovásnak lehet helye a leszámoló-iroda utján lebonyolitott, az alkuszok utján közvetitett és oly ügyleteknél, amelyeknél a szerződő felek egyike vagy mindkét szerződő fél iparszerüen foglalkozik értékpapirforgalmi ügyletekkel.

27. §. A közvetlen adólerovás alapját a leszámoló-iroda ügyvitelében szereplő leszámoló-iveken bejelentett egyes kötések értékösszege, az alkuszok közvetitésével kötött ügyleteknél az alkuszok naplójában előforduló egyes ügyletek értékösszege és

oly ügyleteknél, amelyeknél a szerződő felek egyike vagy mindkét szerződő fél iparszerüen foglalkozik értékpapirforgalmi ügyletekkel (és ha az ügylet alkusz közvetitése nélkül jön létre), a felek által vezetendő lajstromokban feljegyzett egyes ügyletek értékösszege képezi.

Az adó közvetlen lerovását a pénzügyminister engedélyezheti és módozatait rendeletileg állapitja meg.

28. §. Minden oly ügylet után, amelynél az adó lerovása nem közvetlenül történik, az adókötelezettség bélyegjegyek felhasználása utján teljesitendő.

A bélyegjegyek a bélyeg- és illetékek iránti törvények és szabályokban foglalt rendelkezések figyelembevétele mellett azokra az okiratokra ragasztandók, amelyeknek az ügylettel kapcsolatban való kiállitása a jelen törvény értelmében kötelező.

A bélyegjegyeknek előállitása és forgalomba hozatala iránt a pénzügyminister rendeletileg intézkedik.

29. §. Az adóteher viselése egyenlő részben háramlik mindkét szerződő félre, az adófizetést azonban az ügyleteket kötő, közvetitő vagy lebonyolitó felek a következő sorrendben kötelesek teljesiteni:

1. a eszámolásra kötött ügyleteknél a leszámoló-iroda szavatossága mellett a bejelentést teljesitő felek;

2. közvetlen ügyleteknél:

a) ha alkusz járt közbe, az alkusz;

b) ha a szerződő felek mindketteje iparszerüen foglalkozik értékpapirforgalmi ügyletekkel az eladó fél;

c) ha a szerződő felek csak egyike foglalkozik iparszerüen értékpapirforgalmi ügyletekkel, ez a szerződő fél;

d) minden egyéb ügyletnél az eladó;

e) vagylagos (stellage) ügyleteknél az, aki a választás gyakorlása után az eladó, a dijügyletektől való elállás esetében pedig az, aki a dij követelésére jogosult.

Az adófizetőt az adóteher viselésére kötelezettel szemben, amennyiben ő maga az adóteher viselésére kötelezve nincs, a teljes adóösszeg erejéig a visszakövetelési jog megilleti. Amennyiben az adófizetésre kötelezett csak az adóteher felének viselésére van kötelezve, vissza e követelési igénye a mások felerészre nézve áll fenn.

30. §. Addig, mig az Osztrák-magyar banknak az 1899. évi XXXVII. tör.vény-czikk kiegészitő részét képező alapszabályai 93. czikkében foglalt határozatok érvényben állanak, az adó lerovására nézve oly ügyleteknél, amelyeknél az egyik szerződő félként az Osztrák-magyar

bank szerepel, a következő határozatok irányadók:

1. az Osztrák-magyar bank által a leszámoló-irodánál benyujtott leszámoló-ivek nem esnek adókötelezettség alá, a másik szerződő fél által benyujtott leszámoló-ivek adókötelezettségére nézve pedig a 14. §-ban foglalt határozatok irányadók;

2. az Osztrák-magyar bank által alkuszok közvetitésével kötött ügyletekről kiállitott kötjegyeknek a bank számára kiállitandó példánya adómentes, a másik szerződő fél számára kiállitandó példány adókötelezettségére nézve pedig a 20. §-ban foglalt határozatok irányadók;

3. az Osztrák-magyar bank a 22. §-ban meghatározott lajstromok vezetésére nem köteles, a másik szerződő fél ellenben az átvett értékpapirokról, illetőleg pénzösszegről elismervényt tartozik kiállitani, amely elismervény után az adó a szerződő magánfelet terhelő fele összegében rovandó le.

A most emlitett elismervény után járó adónak az Osztrák-magyar bank által való közvetlen lerovása iránt a pénzügyminister rendeletilg intézkedhetik, mely esetben eme elismervények kiállitásának kötelezettsége elesik.

A jelen törvény büntető határozata az Osztrák-magyar bankkal szemben nem nyernek alkalmazást.

31. §. Az állami hatóságok, állami intézetek és vállalatok által kötött értékpapirforgalmi ügyletek után járó adó az előző 30-ik §-ban foglalt intézkedések megfelelő alkalmazása mellett csak a szerződő magánfelet terheli.

Az állami hatóságok, állami intézetek és vállalatok és az Osztrák-magyar bank között kötött ügyletek a bank alapszabályai 93. cikkében foglalt határozatok érvényességének tartamáig az értékpapirforgalmi adó alól teljesen mentesek.

32. §. A jelen törvény értelmében kötelezőleg kiállitandó okiratok vagy kötelezőleg vezetendő naplók és lajstromok, valamint a leszámoló-irodához benyujtott leszámoló-ivek és szükség esetére az értékpapirüzletekről vezetett üzleti könyvek az ellenőrző közegeknek bármikor felmutatandók.

Megőrzésükre az alkuszok, az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók és a leszámoló-iroda három éven át kötelesek.

33. §. Az értékpapirforgalmi adó ellenőrzése érdekében megejtendő minden eljárásban a pénzügyminister által e czélra külön megbizandó közegek járnak el, akik az értékpapirforgalmi adó alul elvonások eseteinek kivételével észleleteik titokban tartására köteleztetnek és ezeket az észleleteket a kereseti adók kirovása tekintetében sem használhatják fel.

Büntető határozatok.

34. §. A jelen törvény rendelkezéseinek megszegése, amennyiben az adó elvonásának összege megállapitható, az elvont adóösszeg 150-szeresével, ismétlés esetén pedig az elvont adóösszeg 250—500-szorosával mint pénzbirsággal büntettetik.

Amennyiben az elvont adóösszeg nagysága meg nem állapitható, a kézbirság 300 koronától tizezer koronáig terjed.

A törvény és a törvény végrehajtása iránt kibocsátandó rendeletek rendelkezéseinek megszegése abban az esetben, ha adóelvonással nem áll kapcsolatban, 50 koronától 500 koronáig terjedő rendbirsággal büntettetik.

35. §. Az előző szakaszban emlitett pénz- és rendbirság kiszabásának nincs helye akkor, ha a törvény rendelkezéseinek megszegését követő 15 napon belül a tettes az illetékes pénzügyi hatóságnál erről jelentést tesz és adóelvonás esetére az elvont adóösszeget egyidejüleg lefizeti, nincs helye továbbá akkor sem, ha a leszámolásra kötött ügyleteknél az egyik fél által benyujtott leszá-

moló-iven foglalt bejelentésnek megfelelő ellentétel a másik fél által benyujtott leszámoló-iven hiányzik és a hiányzó bejelentés a leszámoló-iroda felhivása folytán utólag uj leszámoló-iven pótoltatik.

36. §. A pénz- és rendbirságot a felveendő hivatalos lelet alapján az adóhivatalok (Budapesten a központi dij- és illetékszabási hivatal) szabják ki és az általuk kiállitott fizetési meghagyások elleni jogorvoslatok tekintetében az 1881 : XXXIV. t.-cz. 29—36. §-aiban, illetőleg az 1889 : XXVIII. t.-cz. 12. és 13. §-aiban és az 1896 : XXVI. t.-cz. 81. §-ában foglalt rendelkezések irányadók.

37. §. A jogerőre emelkedett pénz- és rendbirságokat a pénzügyminister kiváló méltánylást érdemlő esetekben negyedére mérsékelheti.

További mérséklésnek csak akkor van helye, ha a szándékos adómegrövidités esete nem forog fenn.

38. §. Az adóköteles értékpapirforgalmi ügyleteknél a jelen törvény határozatai értelmében kiállitott okiratok (leszámoló-ivek, kötjegyek, számlák, letéti és átutalási jegyek és átvételi elismervények) a bélyeg- és illetéki szabályokban, illetőleg az illetéki dijjegyzékben megállapitott bélyeg- és illetékkötelezettség alá nem esnek.

Az ily ügyletek iránt kiállitott egyéb okiratokra vonatkozólag a bélyeg- és illetéki szabályokban, illetőleg az illetéki dijjegyzékben foglalt határozatok továbbra is érvényben maradnak.

39. §. Az esedékessé vált adótartozások és birságok biztositására, behajtására és elévülésére nézve az 1883. évi XLIV. t.-cz. határozatai irányadók.

40. §. Jelen törvény 1900. évi augusztus 1-én lép hatályba és végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg, aki Horvát-Szlavonországokra nézve Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el.

1881. P. M. sz.
1900. jun. 23.

Utasitás

az értékpapirforgalmi adóról szóló 1900 : XI. t.-cz. végrehajtása iránt.

Az értékpapirforgalmi adóról szóló 1900. évi XI. t.-czikk végrehajtása iránt eme törvény 40. §-a alapján rendelem amint következik:

Az értékpapirforgalmi adó tárgya.

1. §. Az értékpapirforgalmi adó tárgyát az értékpapirforgalomban felmerülő, a törvény 3. §-ában részletesen felsorolt ügyletek képezik és pedig tekintet nélkül arra, hogy ezek az ügyletek valamely értéktőzsdén vagy tőzsdén kivül köttetnek.

Az adókötelesség megállapitása és az adónak kivetése és lerovása szempontjából alakilag azok az okiratok jelentkeznek mint a megadóztatás tárgyai, amelyeknek kiállitása a törvény rendelkezései alapján az adóalanyok kötelességét képezi, és ebben rejlik indoka annak, hogy a törvény több helyütt adóköteles és adómentes okiratokat emlit, daczára annak, hogy 1. §-ában csakis az ügyletek adókötelességét állapitja meg.

A törvény hatálybalépte előtt kötött ügyletek adómentessége.

2. §. A törvény 1900. évi augusztus hó 1-én lép hatályba, és ekkép az ügyletek adókötelessége ugyanezen időben veszi kezdetét, az ezt megelőzőleg kötött ügyletek adómentesek még abban az esetben is, ha teljesitésük vagy lebonyolitásuk a törvény hatálybalépte után következnék be, az adómentesség érvényesitése czéljából azonban a felek igazolni tartoznak, hogy a törvény hatálybalépte után teljesitett vagy lebonyolitott ügyletek megkötése 1900. évi augusztus hó 1-je előtt következett be.

Evégből a leszámolásban résztvevők 1900.

augusztus hó 1-je előtt leszámolásra kötött, de később lebonyolitandó összes ügyleteiket legkésőbb 1900. julius 31-én a leszámoló irodánál bejelenteni és a tényleges lebonyolitásnál e bejelentésre hivatkozni tartoznak.

Az adóköteles forgalom tárgya.

3. §. A törvény 2. §-ában taxative sorolja fel mindazokat az értékpapirokat, amelyek forgalmában az ügyletek adókötelesek.

A bel- és külföldi váltók, utalványok és chequek, a vert és veretlen nemes fémek, a külföldi pénznemek, papirpénz és bankjegyek, a kamatozó kincstári utalványok, a pénztári jegyek és a takarékpénztári könyvecskék stb. iránti forgalomban kötött ügyletek ennélfogva az értékpapirforgalmi adó alól mentesek.

A nyereménykölcsön-kötvények és az igérvényjegyek forgalmáról szóló 1889 : IX. t.-cz. intézkedései semmikép sem érintetnek azáltal, hogy az értékpapir-forgalmi adóról szóló törvény 2. §-ának *c)* pontjában a sorsjegyekre vonatkozólag az ügyletek adókötelességét a »valamely tőzsdén jegyzett sorsjegyek« iránti forgalomban kötött ügyletekre korlátozza.

Az adókötelesség ismérvei.

4. §. Az az ismérv, amelyet a törvény 3. §-ának *c)* pontja az átutalás adókötelességére nézve oly irányban állapit meg, hogy az átutalás csak abban az esetben adóköteles, ha az értékpapirok átvételére vagy szállitására kötelezett fél helyett az értékpapirokat jogilag különböző harmadik személy veszi át vagy szállitja, az összes ügyletek adókötelességére nézve mérvadó, miből folyólag az oly ügyletek, amelyek egy és ugyanazon czég főüzlete és fióktelepe közt köttetnek, az értékpapir-forgalmi adó alól mentesek.

Másrészről az ügyletek adókötelességének feltételét nem az képezi, vajjon tényleges készpénzforgalom létesült-e vagy sem, és igy, ha két folyószámla-összeköttetésben lévő fél közül az egyik a másiktól értékpapirokat vesz, vagy vételi megbizás folytán átvesz és a vételárral folyószámlában megterheltetik, továbbá ha eme felek közül az egyik a másiknak értékpapirokat elad vagy eladási megbizásra átad és a vételár folyószámlában az eladó javára könyveltetik, az ügylet adókötelessége ép ugy beáll és az adó lerovására vonatkozó törvényes intézkedések ép ugy betartandók, mintha a felek közt folyószámla viszony nem léteznék.

Nincs továbbá befolyással az adókötelességre nézve az a körülmény, hogy az értékpapirok szabadkézből vagy kényszer utján adatnak el és ekkép az adóköteles ügyletek minősitése alá esnek azok az eladások is, amelyek az 1881 : IX. t.-czikk 121. §-a alapján a végrehajtási eljárás folyamán eszközöltetnek, mint szintén azok is, amelyek a kereskedelmi törvény (1875 : XXXVII. t.-czikk) 305., 306. és 310. §-ai, illetőleg 347., 352. §-ai alapján a zálogos hitelező részére biztositott jognál fogva, illetőleg vételi ügyletekből eredőleg előfordulhatnak.

Az adásvételi ügyletek.

5. §. Az adásvételi ügyletek, amelyek fogalma az értékpapirforgalomban is teljesen megegyezik a magánjogi fogalommal, a törvény 3. §-ának *a)* pontja értelmében adókötelesek, mindazonáltal a törvény 4. §-ában részletezett és az alábbiakban bővebben ismertetendő kivételekkel.

Az 1883 : XXXI. t.-czikk alapján szabályozott részletügyletek (a közforgalom tárgyát képező értékpapiroknak eladása részletfizetés mellett) után megállapitott illetékfizetési kötelezettség (1887 : XLV. t.-cz. 13. és 14. §-ai) az értékpapirforgalmi adóról szóló törvény következtében változást nem szenved, és eme kötelezettségtől függetlenül a részletügyletekkel foglalkozó czégek az értékpapirforgalmi adóról szóló törvény intézkedéseit is betartani kötelesek.

Különösen megjegyeztetik, hogy az értékpapirforgalmi adó lerovása iránti kötelesség az 1883 : XXXI. t.-czikk 6. §-ában emlitett részletiv kiállitása alkalmával áll be, minek folyományakép a részletügylet a részletiv kiállitásától számitandó három napon belül vezetendő be az értékpapirforgalmi adóról szóló törvény 22. §-ában emlitett lajstromba.

Ha a részletügylet az 1883 : XXXI. t.-czikk 8. §-a alapján a vevő által történt megtámadása folytán megsemmisül, vagy a most idézett törvény 9. §-a alapján az eladó által megszüntettetik és az eladó által megtartási jogát érvényesiti, uj adóköteles ügylet nem létesül, az ekkép az eladó tulajdonába visszakerült értékpapiroknak ujból eladása ellenben uj adóköteles ügyletnek minősitendő.

A csereügyletek.

6. §. A csereügyletek jellege abban nyilvánul, hogy egyes értékpapirok más, vagyis különböző fajtáju értékpapirok fejében átengedtetnek.

Eme jelleg fenforgása esetére teljesen közömbös az a körülmény, vajjon a szerződő felek egyike az értékpapirokon felül még készpénzbeli szolgáltatásokra is köteleztetik-e vagy sem?

A csereügyletek a törvény 6. §-ának utolsó pontja értelmében kettős ügyleteknek veendők és igy kettős adó alá esnek, amely adó abban az esetben, ha a kölcsönös szolgáltatások értéke különbözik, a két különböző érték alapján

állapitandó meg, és pedig a nagyobb adó azt a felet terheli, aki a csereügyletből folyólag nagyobb értéket ad át.

Adómentes a csereügylet a törvény 4. §-ának *a)* pontja alapján abban az esetben, ha egy és ugyanazon értékpapir czimletei kicseréltetnek, pl. magasabb névértékü czimletekre vagy megforditva, továbbá bélyegjegyekkel ellátott értékpapiroknak kicserélése bélyegjegynélküliekre és megforditva, ki nem sorolt sorsjegyek számainak kicserélése, megrongált vagy megcsonkitott értékpapirok kicserélése stb.

Az értékpapirok nem tekinthetők ugyanazonosaknak, ha jogi természetük eltérő. Ehhez képest nem ugyanazonosak a különböző kibocsátásu részvények és a kölcsönkötvények, ha a kamatozás, illetőleg a kamatok esedékessége vagy a törlesztések tekintetében eltérők.

Az átutalások.

7. §. Átutalás akkor forog fenn, midőn az ügyleten kivül álló harmadik személy az értékpapirok átvételére, vagy az értékpapirok szállitására kötelezett fél helyett az ügyletbe belép, de az adókötelezettség megállapitására — mint fentebb megemlittetett — az a mérvadó, hogy a harmadik személy mily jogi viszonyban áll a kötelezettel, mert ha az átutalóval jogilag egy és ugyanazonos személynek tekinthető, akkor az átutalás folytán uj forgalom nem létesül.

Nem létesül tehát adóköteles forgalom, ha az, aki valamely bankkal letétügyleti viszonyban áll, harmadik személyektől értékpapirokat vesz, vagy ilyeneknek értékpapirokat elad és a bank csak arra nyer megbizást, hogy a megvett értékpapirokat a vételi összeg kifizetése ellenében a letét javára átvegye, illetőleg hogy az eladott értékpapirokat a letétből a vételár bevételezése ellenében kiszolgáltassa.

Adómentes továbbá az átutalás akkor is, ha az átutalás alapjául szolgáló ügylet után az adó megfelelően lerovatott, vagy ha az átutalás alapjául szolgáló ügylet adómentességet élvez (pl. visszaszállitások a halasztó ügyletekből).

Az adómentesség megállapitása czéljából köteles az átutaló az átutalás alkalmával a közte és az értékpapir átvevője között kötött adóköteles ügylet után járó adó lerovását kitüntetni, és pedig aszerint, amint az ügylet a törvény 19-ik §-ának *a), b)* vagy *c)* pontja alá esik, az első esetben a napló, a második esetben pedig a lajstrom vonatkozó adatainak az átutalási jegyre, vagy pedig az átutalás alkalmával használt okiratra való reávezetése mellett és a harmadik esetben az ügylet minősitésének megfelelően felbélyegzett számlának az átutalási jegyhez való csatolása által.

Az értékpapir szállitója hasonlólag köteles a most emlitettek megfelelő alkalmazása mellett a közte és az átutaló közt kötött adóköteles ügylet után járó adó lerovását kitüntetni.

Amennyiben az átutalás alapjául szolgáló ügylet adómentes, az adómentesség indoka az átutalási jegyen szintén kitüntetendő.

Minden egyéb esetben az átutalás uj adóköteles ügyletet létesit és az átutaló az értékpapirok eladójának vagy szállitójának minősitése alá esik.

A díjügyletek.

8. §. A törvény 3. §-ának *d)* pontjában emlitett díjügyletekre nézve a budapesti áru- és értéktőzsdén érvényes értéküzleti szokások 18. §-a alapján a következő szabályok állanak fenn:

a) *az egyszerü díjügyletnél* a díj fizetője a megállapodáshoz képest megszerzi vagy azt a jogot, hogy a másik szerződő féltől valamely megnevezett értékpapir határozott mennyiségét a megállapitott árfolyamon és a kikötött napon veheti, vagy pedig azt a jogot, hogy valamely megnevezett értékpapir határozott mennyiségét a megállapitott árfolyamon és a kikötött napon ő adhatja a másik szerződő félnek;

b) *a kettős díjügyletnél* a díj fizetője megszerzi azt a jogot, hogy az erre kikötött napon valamely megnevezett értékpapirt meghatározott mennyiségben a megállapitott árfolyamon akár adhasson a szerződő félnek, akár attól ugyanazt vehesse;

c) *a még annyit kikötő ügyletnél* az egyik szerződő fél eladja a másiknak valamely megnevezett értékpapir határozott mennyiségét azon feltétel alatt, hogy az utóbbinak az erre kikötött napon ugyanazon értékpapirból még annyit ugyanazon árfolyamon adhasson, vagy az egyik szerződő megvesz a másiktól valamely megnevezett és meghatározott mennyiségü értékpapirt oly feltétel alatt, hogy az utóbbitól az erre kikötött napon ugyanazon értékpapirból még annyit egyenlő árfolyamon vehessen;

d) *a stellageügyletnél* az egyik szerződő fél (a stellage eladója) a másik felet (a stellage vevőjét) feljogositja arra, hogy az utóbbi saját választása szerint az erre kikötött napon egy megnevezett értékpapir meghatározott mennyiségét vagy neki adhassa a kikötött alacsonyabb árfolyamon, vagy pedig tőle vehesse a kikötött magasabb árfolyamon.

Az ezekben meghatározott elvek alapján a díjügyletek megkötése nem foglalja tehát magában annak a megállapithatását, hogy a megkötött ügylet mily irányban fog teljesittetni, sem annak meghatározását, hogy az ügylet mily értéket képvisel, sőt ha a díj fizetője a részére biztositott jogával nem él, az ügylet egyáltalán nem teljesül, kivéve a »még annyit« kikötő ügyleteknél a megvett vagy eladott határozott mennyiség tekintetében kötött ügyletet és kivéve a stellageügyletet.

hol »a stellage vevője nemcsak jogositva, hanem kötelezve is van az ügyletet akár az egyik, akár a másik módon teljesiteni«.

Ezekre való figyelemmel a törvény 6. §-ának második bekezdése alapján a dijügyletek megadóztatása a lebonyolitáskor vagy szállitáskor történik, kivéve azokat a dijügyleteket, amelyek a dij abandonálása vagy az ügylet stornozása utján a választási jog gyakorlása előtt megszüntettek és amely dijügyletek adómentessége csak akkor áll be, ha az ügylettől való elállás az ügylet megkötésének napján következett be.

A halasztó-ügyletek.

9. §. A halasztó-ügyletek az értékpapirforgalomban két csoportra oszlanak: egyszerü és nem egyszerü halasztásokra.

Az elsőnek jellege abban nyilvánul, hogy a szerződő felek az ügylet teljesitésének idejét közös egyetértéssel elhalasztják, anélkül, hogy a szerződés egyéb feltételei változást szenvednének. Ezek az egyszerü halasztások a törvény intézkedései értelmében adómentes ügyleteknek minősitendők.

Adókötelesek ellenben nem egyszerü vagy tágabb értelemben vett halasztó ügyletek, a report-, illetőleg deport- vagy köznéven kosztügyletek.

Ezek tulajdonképen az adásvevési ügyletek fogalma alá esnek, mert jogi szempontból két ügyletet képviselnek: értékpapiroknak készpénz melletti eladását, illetőleg vételét és ugyanezeknek az értékpapiroknak meghatározott későbbi határidőre való visszavásárlását, illetőleg ujból eladását. Az eladási, illetőleg vételi ár és a visszavásárlási, illetőleg ujból eladási ár közötti különbözet képezi a halasztó illetéket (report), illetőleg halasztó dijak (deport), de köthetők a halasztó-ügyletek ily illeték vagy dij nélkül is, és pedig vagy kamat kikötése mellett, vagy külön megtérités nélkül teljesen ingyenesen, amely utóbbi esetben az értékpapirok után járó folyó kamatokban van a különbözet.

Jogi ismérvük alapján a halasztó-ügyletek tehát két adásvevési ügyletet képviselnek és ekkép kettős megadóztatás alá esnének, a törvény 4. §-ának *h)* pontja azonban »a visszaszállitásokat a halasztó-ügyletekből« adómenteseknek minősiti és ekkép a halasztó-ügyletekben rejlő két művelet közül csak az első esik adókötelesség alá.

A visszaszállitások adómentessége önként érthetőleg attól teendő függővé, hogy a visszaszállitás a meghatározott határidőben történjék, mig ellenben a meghatározott határidőnek minden egyes meghosszabbitása uj adóköteles ügyletet létesit és a dolog természetéből folyólag ugyancsak adókötelesnek minősitendő a halasztó-ügyletben szereplő értékpapiroknak más fajtáju értékpapirokkal való kicserélése.

Bizonytalan időre kötött oly halasztó-ügyletek után, amelyeknél mindkét félnek joga van a visszaszállitás idejét meghatározni és amelyeknél a halasztó fél a kikötött kamatokat meghatározott időközben tartozik fizetni, az adó csak egyszer rovandó le és maga a kamatfizetés nem tekinthető uj halasztó-ügyletnek.

Amennyiben a visszaszállitás a leszámolóiroda közvetitése utján történik, a leszámolás végett való bejelentésre a rendes leszámoló-iv szinétől eltérő szinü leszámoló-iv használandó és az alapügylet után járó adónak lerovása mindenkor igazolandó, és pedig, ha az alapügylet is leszámolás utján bonyolittatott le, hivatkozni kell az alapügylet bejelentését magában foglaló leszámoló-ivre, ha pedig ez az ügylet közvetlenül köttetett, akkor aszerint, amint az ügylet a törvény 19-ik §-ának *a)* vagy *b)* pontja alá esik, a leszámoló-iven kitüntetendő, hogy mely napló-, illetőleg lajstromtétel alatt fordul elő az alapügylet, illetőleg csatolandó az alapügyletről kiállitott alkuszi kötjegy.

Ezek a rendelkezések a közvetlen ügylet alakjában történő visszaszállitások adómentességének biztositása végett az ezekről kiállitott okiratok tekintetében megfelelően alkalmazandók.

A lombardügyletek.

10. §. Az előlegezési vagy lombardügyletek lényege abban rejlik, hogy értékpapirokra kölcsön biztositására az értékpapirok kézi zálogul szolgálnak.

Ezek a lombardügyletek a törvény 4. §-ának *d)* pontja alapján adómentesek, de ez az adómentesség nem érinti ezeknek az ügyleteknek az illetéki dijjegyzékben megállapitott illetékkötelességét.

A lombardügyletek a fentebbi ismérvtől eltérőleg oly alakban is köthetők, hogy a kölcsönadó a kézi zálogul nyert értékpapirok helyett más, de ugyanazon fajtáju értékpapirokat tartozik visszaszolgáltatni, mely esetben tehát ő az értékpapirok felett szabadon rendelkezik, köthetők továbbá oly alakban is, hogy a kölcsönadó bizonyos feltételek beálltával a zálogba adott értékpapirokat fizetés helyett megtarthatja.

Ezek az ügyletek képezik a törvény 3. §-ának *e)* pontjában adóköteleseknek minősitett nem alakszerü lombardügyleteket.

Az értékpapirok beváltása.

11. §. A kisorsolt és beváltandó értékpapirok beváltása a törvény 4. §-ának *a)* pontja alapján adómentes ügyletet képez.

Ez az adómentesség fennáll arra az esetre is, ha a kisorsolt vagy beváltandó értékpapir birtokosa ezt az értékpapirt valamely kötelezettségének teljesitésére fizetésképen használja fel és

ezzel az alkalommal javára valamely készpénzfelesleg mutatkozik.

A sorsolás alá eső értékpapiroknak a kisorsolás folytán előálló árfolyamveszteség elleni biztositása nem képez adóköteles ügyletet. Az adókötelesség csak akkor áll be, ha a biztositott a kisorsolt értékpapir helyébe ugyanazon nemü ki nem sorsolt értékpapirt vesz át, mihez képest az adó lerovása és az ügyletnek a lajstromba való bevezetése iránti kötelezettség is csak ezzel az időponttal áll be.

Ideiglenes részvényeknek vagy részjegyeknek bevonása a végleges czimletek ellenében adómentes, ugyszintén a részvénytársaságok feloszlása esetére (1875 : XXXVII. t.-cz. 201. §-a) a részvények bevonása a részvényesek javára eső vagyonjutalék kifizetése ellenében.

Adómentes továbbá a már meghatározott öszszegben fizetendő osztalék- és kamatszelvényeknek a fizetési határidő előtti beváltása, mig az oly osztalékszelvényekben kötött ügyletek, amelyek beváltási értéke még nem állapittatott meg, a törvény 2. §-ának *d)* pontja alapján adókötelesség alá esnek.

Az értékpapirok kölcsönadása.

12. §. Az értékpapirok kölcsönadásának adómentessége a törvény 4. §-ának *b)* pontja értelmében attól van feltételezve, hogy kölcsöndij nem fizetendő és hogy a kölcsönvevő ugyanazon fajtáju értékpapirokat nyolcz napon belül visszaadni köteles.

Ha ezek a feltételek hiányoznak, vagyis ha a kölcsönügylet alkalmával készpénzforgalom létesül, vagy az értékpapirok nyolcz napon tul adatnak vissza, adóköteles ügylet létesül, de csakis a kölcsönadás tekintetében, mig a kölcsönvett értékpapiroknak visszaszállitása adómentes marad.

Az ügylet értékének megállapitására nézve a kölcsönadás napja irányadó.

Uj értékpapirok kibocsátása.

13. §. Uj értékpapiroknak kibocsátása alkalmával ezeknek az értékpapiroknak első megszerzése a törvény 4. §-ának *e)* pontja alapján adómentes ügyletet képez.

Nem létesül tehát adóköteles ügylet akkor, ha a kibocsátó az általa kiállitott és forgalomba még nem hozott értékpapirokat meghatározott összeg mellett és pedig akár valamely értéktőzsdén, akár tőzsdén kivül elárusitja, vagy bizományosnak bizományban leendő értékesités végett átadja; adóköteles ellenben az ügylet akkor, ha a kibocsátott értékpapir első megszerzője, illetőleg a most emlitett bizományos az értékpapirokat harmadik személyeknek tovább adja, szintugy akkor, ha valamely bizományos megbizója részére vesz ujonnan kibocsátott értékpapirokat.

Ugyanily elbirálás alá esnek az ügyletek, ha a kibocsátó az ujonnan kibocsátott értékpapiroknak most emlitett értékesitése előtt eme értékpapiroknak átvétele czéljából két vagy több személylyel ugynevezett syndicatusi szerződést köt, mely esetben a syndicatus tekintendő az első megszerzőnek és a syndicatus tagjai között az átvett értékpapirok felosztása tekintetében létesitett ügyletek hasonlólag adómentességet élveznek.

A letétügyletek.

14. §. A letétügylet, vagyis értékpapiroknak megőrzés végett való átvétele, a törvény 4. §-ának *c)* pontja alapján adómentes.

Az értékpapirok convertálása.

15. §. Az értékpapirok convertálásának, vagyis magasabb kamatozási értékpapiroknak alacsonyabb kamatozási értékpapirokra való becserélésének adómentessége egyaránt beáll akkor, ha a convertálás felmondás vagy sorsolás utján, vagy ha a hitelező által önként történik és az adómentesség fennáll akkor is, ha convertálás alá eső értékpapirok kicserélése bizományos közvetitése utján eszközöltetik.

A jelzáloglevelekben kötött ügyletek.

16. §. A jelzálogkölcsönök felvétele és visszafizetése alkalmával a hitelező intézet és a jelzálogadós között felmerülő ügyletek tekintetében a következő elvek szolgálnak zsinórmértékül:

Ha a jelzálogintézet a jelzálogleveleket, amelyeket az adott kölcsön fejében az adósnak kiszolgáltat, ennek számlájára értékesiti, csak egy adóköteles ügylet létesül, t. i. a jelzálogintézet és a záloglevelek megszerzője közt, mig az intézet és az adós közt létesült ügylet adómentes.

A jelzálogkölcsönök visszafizetése a kölcsönkép adott záloglevelekben nem képez adóköteles ügyletet.

A bizományi ügyletek.

17. §. A bizományi ügyletnél két ügylet különböztetendő meg; az, amelyet a bizományos a nyert megbizásnak megfelelőleg harmadik személylyel köt és az, amely a bizományos és megbizó közt létesül.

Tekintve, hogy a kereskedelmi törvény 368. §-a értelmében a harmadik személylyel kötött ügylet által a bizományos lesz jogositva és kötelezve, a törvény 6. §-ának első bekezdése alapján mindkét ügylet egyenként adóköteles.

Ez áll be abban az esetben is, ha valamely intézet saját nevében, de valamely ügyfele

számára értékpapirokat vásárol és azokat ügyfele letétjébe helyezi, vagy nála letéteményezett értékpapirokat saját nevében, de a letéttulajdonos számára elárusit.

A bizományi ügyletekkel egyenlő elbirálás alá esnek az alkuszok által »önmagukban« kötött ügyletek, vagyis oly ügyletek, amelyeknél az alkusz megbizóját meg nem nevezi, ily esetben tehát ugyancsak két adóköteles ügylet létesül, egyrészről az alkusz és a megbizó, másrészről az alkusz és a harmadik személy közt kötött ügylet.

Ugyanezen elbirálás alá esnek azok az ügyletek, amelyeknél az alkusz a két ellentétes megbizás compensatiója folytán harmadik személylyel ügyletet egyáltalán nem köt.

Külföldiekkel kötött ügyletek.

18. §. Ha a szerződő felek egyike állandóan külföldön tartózkodik, az ügylet a törvény 7. §-a alapján csak abban az esetben adóköteles, ha az, aki az adó fizetésére a törvény 29. §-a alapján elsősorban köteles, a belföldön tartózkodik, illetőleg, ha annak a belföldön üzleti telepe vagy állandó meghatalmazottja van és az ügylet ezek utján köttetett.

Belföld alatt kizárólag a magyar korona országai értendők, mihez képest ugy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok, mint Bosznia és Herczegovina a külföld fogalma alá esnek.

Az ügylet megkötésének vagy lebonyolitásának helye a fentiek értelmében az adókötelesség megállapitására nincs befolyással, mérvadó egyedül az a körülmény, hogy az adófizetésre elsősorban kötelezett a belföldön tartózkodik-e vagy sem?

Ha tehát az egyik szerződő fél belföldön, a másik pedig külföldön tartózkodik és az ügylet a külföldi félnek belföldön levő üzleti telepe vagy állandó meghatalmazottja utján köttetett, az ügylet feltétlenül adóköteles és a külföldi félnek belföldön levő üzleti telepe vagy állandó meghatalmazottja az ügyletek megadóztatására és a lajstromok vezetésére nézve a törvényben előirt rendelkezéseket ép ugy betartani köteles, mint a belföldi fél, mig ellenben ha az ügylet a külföldön tartózkodó féllel közvetlenül köttetett, az adókötelesség csak akkor áll be, ha a törvény 29. §-a alapján az adó fizetésére elsősorban kötelezett fél belföldön tartózkodik.

A külfölddel kötött ügyletek egyik faját képezik az ugynevezett arbitrage-ügyletek, amelyek az egyes értékpapirok árfolyamában egy és ugyanazon időben két különböző értéktőzsdén mutatkozó különbözeteknek kihasználását czélozzák és pedig oly módon, hogy az egyik tőzsdén vett értékpapirok ugyanazon időben és ugyanazon mennyiségben a másik tőzsdén eladatnak.

Ezeknél az ügyleteknél a dolog természetéből folyólag rendszerint csakis igen csekély különbözetekről lehet szó, mely indokból ezek az ügyletek túlnyomóan oly módon köttetnek, hogy két különböző helyen lakó fél alkalmi egyesülést létesit avégből, hogy a megfelelő műveleteket közös számlára végzik és az elért haszonban közösen részesednek.

A kereskedelmi világban ezek az ügyletek metaügyleteknek neveztetnek és az azokat kötő felek metistáknak.

A metaügyletek megadóztatása szempontjából meg kell különböztetni a metistáknak egymás közti ügyleteit és a metistáknak a közös műveletek foganatositása czéljából harmadik személyekkel kötött ügyleteit. Az utóbbiak adókötelesek, az előbbiek ellenben adómentesek, és pedig abban az esetben is, ha az ügylet lebonyolitása nemcsak a megkötés napján, hanem a megkötést követő két tőzsdenapon belül történik, szükség esetére azonban a metisták a metaviszony fenforgását az adómentesség kedvezményének különbeni elvesztésének terhe mellett igazolni tartoznak.

Az adó kiszámitásának alapja.

19. §. A törvény 9. §-a alapján az értékpapirforgalmi adó — az alábbi 23-ik §-ban tárgyalt kivételtől eltekintve — az adó alá eső ügylet tárgyának értéke alapján számitandó ki és pedig olykép, hogy az értéknek minden kétezer korona összege után adó fejében 10 fillér jár, a kétezer korona egységen aluli érték pedig mindenkor teljes kétezer koronának veendő.

Az adó kiszámitása ezek szerint oly módon eszközlendő, hogy az elsősorban az egyes ügyletek tárgyának értékében foglalt adóegységek állapittatnak meg és a mutatkozó eredmény tizzel megszoroztatván, az adóösszeg fillérekben kifejezésre jut. (Pl. az ügylet tárgyának értéke 26.005 K, ez 14 adóegységnek felel meg és az adó 140 fillért tesz ki.)

Kétszáz korona értékig az ügyletek az adó alól teljesen mentesek ugyan, de ha ugyanazon felek közt egy és ugyanazon napon egy és ugyanazon értékpapirban több ügylet köttetik, amelyek értéke egyenként nem, de együttesen a 200 koronát meghaladja, az egyes ügyletek abban az esetben is adókötelesek lesznek, ha azok értéke egyenként a 200 koronát meg sem haladja.

Az érték kiszámitásának alapja.

20. §. Az érték kiszámitásának alapjául a leszámolásra kötött ügyleteknél a leszámoló-árfolyam szolgál, vagyis az az árfolyam, amelyet a budapesti értéktőzsdén érvényes »értéküzleti leszámolási rend« 10. §-a, illetőleg 15. §-a értelmében a tőzsdetanács, illetőleg a leszámoló-iroda

az ügyletek leszámolásának bejelentésére kitüzött napokra megállapit.

A közvetlen ügyleteknél az érték kiszámitása a törvény rendelkezései alapján kiállitandó okiratokban (kötjegy, illetőleg napló, lajstrom, számla, illetőleg letéti-jegy vagy átvételi nyugta és átutalási jegy) kitüntetett vételár, illetőleg szállitási ár alapján történik és amennyiben ez nincs kitüntetve, vagy az ügylet természeténél fogva ki sem tüntethető, az érték az egyes értékpapirokra nézve a budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzésének pénzárfolyama alapján számitandó ki. A hivatalos árjegyzés a »Budapesti Közlöny«-ben naponta közöltetik.

Ha egyes értékpapirok a budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzésében nem fordulnak elő, de külföldi tőzsdéken jegyeztetnek és értékük iránt kételyek merülnek fel, az illetékes pénzügyi igazgatóság, illetőleg Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatal felhivására az adó fizetésére elsősorban kötelezett az érték igazolására az illető külföldi tőzsde hivatalos árjegyzését tartozik beterjeszteni, amennyiben pedig az ügylet oly értékpapirokban köttetett, amelyek külföldi tőzsdéken sem jegyeztetnek, az érték megállapitása céljából — kételyek felmerülése esetére — hivatalból szerzendő be helyhatósági bizonyitvány.

Külföldi pénzértékre szóló értékpapirok átszámitása.

21. §. Külföldi pénzértékre szóló értékpapirokban kötött ügyletek után az adó alapjául szolgáló értéknek koronaértékre való átszámitása a következő módon eszközlendő:

1 német birodalmi márka ..	= 1 K	20 f.
1 frank, lira, peseta, drachma, dinar, lei	= 1 K	-
1 angol font sterling vagy sovereign	= 24 K	
1 orosz rubel	= 2 K	60 f.
1 orosz arany rubel	= 3 K	80 f.
1 török font	= 22 K	
1 amerikai aranydollár	= 5 K	
1 hollandi forint	= 2 K	
1 svéd vagy norvég korona	= 1 K	40 f.
1 osztrák értékü aranyforint	= 2 K	40 f.

Az értékpapirok után fizetett járulékok.

22. §. Az értékpapirok egyes nemeinél a vevő a vételáron felül az értékpapirok névértéke után járó folyó kamatot is megtériteni tartozik, daczára annak, hogy ez a kamat a vételárban nem nyer kifejezést.

A törvény 12. §-a alapján ezek a kamatok az ügyletek értékének kiszámitásánál figyelmen kivül hagyandók, ugyszintén azok a kamat- és osztalékszelvények, amelyek már esedékessé váltak, de az értékpapiroktól még el nem választattak.

Hasonló elbánás alá esnek a dij- és halasztó-ügyletek után fizetett dijak, továbbá pedig az alkuszdijak, bizományi dijak, jutalékok stb.

A leszámolásra kötött ügyletek után járó adónak kiszámitása.

23. §. A budapesti értéktőzsdén érvényes »értéküzleti leszámolási rend« 2. §-a értelmében minden tőzsdei tag, aki leszámolásra köt ügyletet, ily ügyleteit leszámolás végett a leszámoló-irodának bejelenteni tartozik, mely bejelentés a »leszámoló-iven« eszközlendő.

A leszámolásra kötött ügyletek után járó kiszámitásának alapját ezek szerint a »leszámoló-iv« képezi, a leszámoló-iven bejelentett ügyletek értékének megállapitása tekintetében azonban a törvény — a 19. §-ban fentebb ismertetett szabálytól eltérőleg — azt rendeli el, hogy az érték megállapitása, illetőleg az adóegységek kiszámitása a leszámoló-iven bejelentett egyes tőzsdei kötések értékösszege alapján eszközlendő.

Az »értéküzleti szokások« 33. §-a alapján egy tőzsdei kötés a százalékok szerint árult értékpapiroknál névérték szerinti 10.000 koronát tesz ki, a darabszámra árult értékpapiroknál pedig rendszerint 25 darabot, és ugyanez a §. megállapitja, hogy az egyes értékpapiroknál mennyiben van eme általános szabály alul kivételnek helye, illetőleg hogy mily mennyiségek képeznek egy tőzsdei kötést.

Az egyes tőzsdei kötések értékösszege ezek alapján a kötésekben foglalt darabszámoknak az értékpapir leszámoló árfolyamával való szerzása utján nyer kifejezést, a leszámoló-iveken pedig mindkét szerződő fél egyaránt és különkülön tartozván ügyleteit bejelenteni, minden ügylet tehát a leszámoló-iveken kétszer fordulván elő, az adó minden egyes kötés után a fenti 19. §-ban foglaltak alkalmazása mellett, fele összegben állapitandó meg.

Például: egy számoló-iven 100 osztrák hitelrészvény van bejelentve, a leszámoló-árfolyam pedig 721 koronában állapittatott meg. Száz hitelrészvény 4 tőzsdei kötést képez, egy-egy kötés értéke tehát 721×25 = 18.025 K. = 19 adóegység, mely után az adó fele összegben 50 fillért tesz ki, vagyis a 100 drb hitelrészvényt képező ügylet után 2 koronát.

A leszámolással kapcsolatban felmerülő czimek.

24. §. Az értéküzleti leszámolási rend határozatai alapján a leszámoló-iven kitüntetendő egyenlegek alapján átveendő vagy szállitandó értékpapirok tekintetében a leszámoló-ivhez »czim«-eket kell mellékelni.

Ezen »czim«-ekre vonatkozólag a következő határozatok irányadók:

Azok a czimek, amelyek alapján a leszámoló-iv benyujtója önmaga veszi át az értékpapirokat, adómentesek, ugyszintén azok a czimek, amelyeket a leszámoló-iroda kiállit.

Ha ellenben a leszámoló-iv benyujtója az iven kitüntetett egyenleg átvétele végett jogilag különböző harmadik személyre állit ki czimet, vagy ha a leszámoló-iroda részéről a leszámoló-iv benyujtója részére kiállitott czim jogilag különböző harmadik személyre ruháztatik át, átutalás esete forog fenn, amely átutalás után járó adó lerovására nézve a fenti 7-ik §-ban foglalt határozatok tartandók szem előtt.

Az árfolyamszabályozások.

25. §. Az »értéküzleti leszámolás rendjé«-nek 6—8. §-aiban a leszámolásra kötött ügyletekre nézve megállapitott árfolyamszabályozás czéljából a leszámoló-irodához benyujtott bejelentések nem tényleges, hanem látszólagos ügyleteken alapulván, azok önkéntérthetőleg adókötelesség alá nem esnek, amennyiben a bejelentés tényleg egy már adó alá vont ügylet folyománya és az ügylet azonossága a korábbi bejelentések kapcsán kimutatható. Az adómentesség megállapithatása czéljából a leszámolásban résztvevők az árfolyamszabályozás végett való bejelentéseiket a jelen utasitás 9. §-ában emlitett adómentes visszaszállitásokkal együtt a rendszerint használt leszámoló-ivek szinétől eltérő szinü leszámoló-iveken tartoznak megtenni és ezenfelül az alapügylet bejelentését magában foglaló leszámoló-ivre való hivatkozás mellett egyidejüleg igazolni tartoznak, hogy ezek a bejelentések adómentességének fentebb érintett feltételei fenforognak.

A leszámoló-iroda szavatossága.

26. §. A leszámoló-irodának a törvény 17. §-ában meghatározott szavatossága csak adómegröviditésekre szoritkozik, az eme megröviditések miatt kiszabott birságokért az iroda már nem szavatol.

Az alkuszok által kötött ügyletek után járó adó.

27. §. Az alkuszok közbenjárásával kötött közvetlen ügyletek után az adó az alkuszok által kiállitandó és az ügylet megkötése után a feleknek azonnal kézbesitendő kötjegyekben foglalt ügyletek értékösszege után rovandó le, és pedig amennyiben minden ügylet után két kötjegy állitandó ki, minden egyes kötjegy értékösszege után az adó fele összege jár.

Az adó lerovását maga az alkusz tartozik a törvény 29. §-ának 2. pontja értelmében teljesiteni, minthogy azonban ugyanezen §. értelmében az adóteher viselése a szerződő feleket terheli, az általa lerótt adóra nézve visszakövetelési joga a szerződő felekkel szemben teljes mérvben fennáll.

Az alkuszok közbenjárásával kötött oly ügyletekről kiállitott kötjegyek után, amely ügyletek leszámolás utján bonyolitandók le, az adó lerovása nem teljesitendő, a törvény 15. §-a értelmében azonban ezek a kötjegyek, »leszámolás utján« vagy hasonló értelmü kifejezéssel megjelölendők.

Az alkuszok közbenjárásával kötött dijügyletek után — tekintve, hogy ezeknek az ügyleteknek adókötelessége a törvény 6. §-a alapján csak a lebonyolitás vagy szállitáskor áll be — az adó szintén nem a kötjegy alapján, hanem a szerződő felek által rovandó le az alábbi 28., illetőleg 32. §-ok rendelkezéseinek megfelelő alkalmazása mellett.

Az alkuszok által közvetitett közvetlen ügyletek folyományakép az értékpapirok szállitása alkalmával a felek által kiállitott számlák adómentesek, szükséges azonban, hogy eme számlákban a kötjegyre hivatkozás történjék.

A kötjegyek az illetéki dijjegyzékben meghatározott bélyegkötelezettség alul mentesek.

Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók által kötött ügyletek után járó adó.

28. §. Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozó társaságok és egyének (bankok, bank- és váltóházak, bizományosok, állandó meghatalmazottak stb.) által kötött értékpapirforgalmi ügyletek után az adó a törvény 22. §-a értelmében kötelezőleg vezetendő lajstromokba bevezetett ügyletek értékösszege után jár, és pedig minden egyes ügylet után teljes összegben.

Az ügyletek megkötésüktől három napon belül vezetendők be a lajstromba, ez a kötelezettség azonban csak azokra az ügyletekre nézve áll fenn, amelyek után az adó lerovása a törvény 29. §-ának 2. *b)* és *c)* pontja alapján az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozót terheli.

Ha tehát a szerződő felek mindketteje iparszerüen foglalkozik értékpapir-forgalmi ügyletekkel, az adó lerovása és következéskép a lajstromba való bevezetés iránti kötelezettség csak az eladó felet fogja terhelni, ha pedig csak az egyik szerződő fél bir ily minősitéssel, az adó lerovása és az ügyletnek a lajstromba való bevezetése iránti kötelezettség minden körülmény közt ezt a felet terheli.

Ettől a szabálytól csak a dijügyletek tekintetében van eltérésnek helye, amely ügyletek akár leszámolásra, akár közvetlen ügylet alakjában köttetnek abban az esetben, ha a szerződő felek mindketteje foglalkozik értékpapirforgalmi ügyletekkel, az ügylet megkötésétől számitandó három napon belül mindkét szerződő fél lajstromába bevezetendők, az adó lerovása azt terhelvén, aki az ügyletek telje-

-sitésekor eladónak tekintendő, illetőleg az ügylettel az ügylet megkötésének napja után való elállása esetére az, aki a dij követelésére jogosult.

Az adóteher viselése mindkét szerződő félre egyenlő részben háramolván, az értékpapirforgalmi ügyletekkel foglalkozókat az általuk az ügyletek után teljes összegben lerótt adó fele összegére a visszakövetelési jog a másik szerződő féllel szemben megilleti.

A lajstromokba bevezetett ügyletekkel kapcsolatban kiállitott okiratok adómentesek, de azzal a megjegyzéssel látandók el, hogy a lajstrom melyik tétele alatt van bevezetve az illető ügylet.

Ugyancsak adómentesek az értékpapirforgalmi ügyletekkel foglalkozók által leszámolásra kötött ügyletekről kiállitott okiratok, eme okiratok azonban »leszámolás utján« vagy hasonló értelmü kifejezéssel jelölendők meg.

A lajstromok kiállitása.

29. §. Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók által vezetendő lajstromoknak a következő tételeket kell tartalmazniok:

1. a bevezetett ügylet folyószámát;

2. *a)* a lajstromba való bevezetésnek,

b) az ügylet megkötésének, és

c) az ügylet teljesitésének idejét;

3. az ügylet alapját képező értékpapirok nemét és mennyiségét;

4. a vételi, illetve eladási árt;

5. az ügyleteknek az adókiszámitás alapjául szolgáló értékét;

6. egy rovatot a bélyegjegyek felragasztására;

7. egy rovatot megjegyzésekre.

A 2. *c)* alatti rovat csak dijügyleteknél töltendő ki a teljesitést követő három napon belül, a dijügyletektől való elállás esetére pedig itt jegyzendő meg az elállás napja, illetőleg az ügyletnek leszámolás utján történt lebonyolitása, ugyancsak az elállás, illetőleg a lebonyolitás napját követő három napon belül.

Több lajstrom vezetése.

30. §. Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók az egyes ügyletágaknak megfelelőleg több lajstromot is vezethetnek, mint pl. külön-külön a vételi ügyletekről, az eladási ügyletekről, a dijügyletekről, a határidőre kötött ügyletekről, kötelességük azonban erről az illetékes pénzügyi igazgatóságnál (Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatalnál) bélyegtelen beadványban bejelentést tenni.

A lajstromok a kereskedelmi és iparkönyvekre nézve az illetéki dijjegyzékben meghatározott illetékkötelesség alá nem esnek, minden egyes lajstrom azonban a bélyeg- és illetéki törvények és szabályok 38. §-ában foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazása mellett a hivatalos pecséttel ellátandó, mely kötelesség csak abban az esetben esik el, ha a lajstrom egyidejüleg üzleti könyv jellegével is bir és mint ilyen már hivatalosan felülbélyegeztetett.

Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók bejelentési kötelezettsége.

31. §. Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók ezt a foglalkozásukat a törvény 24. §-ában meghatározott határidőben bejelenteni tartoznak és pedig az illetékes pénzügyi igazgatóságnál (Budapesten pedig a központi dij- és illetékkiszabási hivatalnál) bélyegmentes beadvány utján.

A bejelentésnek tartalmaznia kell:

1. a bejelentésre kötelezett nevét és lakhelyét;

2. az üzeleti telep helyét, amennyiben ugyanis nem egyezik a lakhelylyel;

3. a lajstromozási kényszer alá eső azon ügyletek nemeit, amelyekkel a bejelentő foglalkozni kiván és

4. az üzlet megkezdésének időpontját.

Ugyanigy bejelentendők az üzletekben előforduló változások is.

A pénzügyi igazgatóságok (Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatal) a bejelentések alapján a lajstrom vezetésére kötelezettekről törzskönyvet kötelesek vezetni.

Az egyéb ügyletek után járó adó.

32. §. Oly ügyleteknél, amelyek alkusz közvetitése nélkül jönnek létre és amelyeknél a szerződő felek egyike sem foglalkozik iparszerüen értékpapirforgalmi ügyletekkel, az adó az értékpapirok szállitása alkalmával az eladó által a törvény 25. §-a alapján kiállitott okiratokból megállapitandó értékösszeg után rovandó le, és pedig teljes összegben az eladó fél által, akit az adó felére nézve a másik szerződő féllel szemben a visszakövetelési jog megilleti.

A dijügyletektől való elállás esetében a dij fizetése az értékpapirok szállitásának helyébe lép, a dij követelésére jogosult átvételi nyugtát tartozik kiállitani és az adót az ügyletnek megfelelőleg leróni.

A kiállitandó okiratnak a szerződő felek neveit, az értékpapirok nemét és mennyiségét s a meghatározott árt kell tartalmaznia.

Az adó alá eső ügyletekről kiállitott okiratok az illetéki dijjegyzékben meghatározott illetékkötelesség alól mentesek.

Közvetlen adólerovás.

33. §. Közvetlen adólerovásnak lehet helye a törvény 26. §-a alapján a leszámoló-iroda utján lebonyolitott, az alkuszok által közvetitett és oly ügyleteknél, amelyeknél a szerződő felek egyike vagy mindkét szerződő fél iparszerüen foglalkozik értékpapirforgalmi ügyletekkel.

Az adó közvetlen lerovását kizárólag a pénzügyminister engedélyezheti.

Azok, akik a kedvezménynyel élni kivánnak, tartoznak eziránt egy korona bélyegjegygyel ellátott kérvényt benyujtani az illetékes pénzügyigazgatósághoz (Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatalhoz), mely azt haladéktalanul felterjeszteni köteles.

A kérvénynek az értékpapirforgalmi ügyletekről vezetett könyvek részletezését kell tartalmaznia, továbbá az ügyletek előrelátható terjedelmét és azokat a körülményeket, amelyek a kérelem megokolására szolgálnak.

A közvetlen adólerovás engedélyezése esetére az engedélyt nyerő fél az adót minden hónap letelte után 14 nap alatt készpénzben tartozik a törvény 27. §-ában részletezett alapon az előző hónapban kötött, közvetitett vagy lebonyolitott ügyletek után az illetékes adóhivatalnál (Budapesten és Zágrábban a m. kir. állampénztárnál) befizetni, és pedig a leszámitoló-iroda a leszámoló-ivek kivonatainak, az alkuszok a naplókivonatnak és az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók a lajstrom vagy lajstromok kivonatainak beterjesztése mellett.

A közvetlen adólerovás engedélyezése esetére az alkuszok által kiállitott kötjegyek azzal a megjegyzéssel látandók el, hogy »az adó közvetlenül rovatik le«.

Közvetett adólerovás.

34. §. Amennyiben az adó közvetlen lerovása nem engedélyeztetett, az adókötelezettség bélyegjegyek felhasználása utján teljesitendő.

A leszámolásra kötött ügyleteknél a bélyegjegyek a leszámoló-iv benyujtása előtt annak belső lapjára ragasztandók és a leszámoló-iroda részéről hivatalosan felülbélyegezendők.

Az alkuszok közbenjárásával kötött ügyleteknél a bélyegjegyek a kötjegy kiállitása előtt a kötjegyre ragasztandók és a szöveg egyik tételével keresztülirandók, meg van azonban engedve az is, hogy a felhasználandó bélyegjegyek a kötjegy kiállitása előtt hivatalosan felülbélyegeztessenek.

Az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozók által kötött ügyleteknél a bélyegjegyek az ügyleteknek a lajstromba való bevezetésével egyidejüleg a lajstromnak erre a czélra szolgáló rovatába ragasztandók és a lajstromba történt bevezetés egyik tételével keresztül irandók.

Eme általános rendelkezés alul csak a dijügyletekre nézve van kivételnek helye, amely ügyletek után az adókötelességnek bélyegjegyek utján való teljesitése esetére a bélyegjegyek a lajstrom 2. *c)* alatti rovatának kitöltése alkalmával ragasztandók fel a lajstromba.

Közvetlen adófizetés-engedélyezés esetére a lajstrom 6. alatti rovatába az ügylet után járó adóösszeg számjegyekkel bejegyzendő.

A törvény 25-ik §-ában emlitett ügyleteknél, amelyek után közvetlen adólerovásnak egyáltalán nem lehet helye, a bélyegjegyek az ügyletről kiállitott számla, illetőleg letéti jegy vagy átvételi nyugta és átutalási jegyre ragasztandók, és a számla, jegy vagy nyugta egyik tételével keresztülirandók.

Az értékpapirforgalmi adó lerovására szolgáló bélyegjegyek.

35. §. Az értékpapirforgalmi adónak bélyegjegyekben való lerovása esetére külön bélyegjegyek hozatnak forgalomba.

Más bélyegjegyeknek felhasználása nincs megengedve.

A használhatatlanná vált bélyegjegyek kicserélésére nézve a bélyeg- és illetéki szabályok 57-ik §-ában foglalt határozatok irányadók.

A bélyegjegyek 5, 10, 20, 25, 30, 45, 50 és 60 fillér és 1, 2 korona, 2 K 50 f, 4, 5 és 10 korona értéküek és vékony fehér vizjegyes papiron, enyvezett hátrészszel és csipkézett szélekkel vannak kiállitva.

Nagyságuk 33/27 milliméter és két képrészből állanak, u. m.: a tulajdonképeni bélyegértékképből és az ennél nagyobb bélyegalnyomatból.

A hosszas négyszögalaku és 31/25 mm. nagyságu alnyomatkép finom vizszintes vonalakból álló szögalaku csipkézett mezőt képez, melynek szines szögeiben fehéren kiemelkedő virágdiszek láthatók, alsó részén pedig fehérmezőjü táblácska van alkalmazva, melyben az »1900« évszám finom vonalakból alakitott testes arabs számjegyekben tünik elő. Az alnyomat felső részét, melyet a bélyegértékkép elfed, szintén finom vonalakból alakitott diszitmények képezik.

Az 5, 10, 20 és 25 filléros bélyegjegyek négyzetalaku értékképe 20½—20½ mm. nagyságu kettős vonalakból alakitott keretet képez, mely levél- és virágdiszszel van kitöltve. A keret belső négyszögében fehérmezőjü körszalag látható, »Értékpapirforgalmi adó« felirattal, mely a baloldalon négyszögalakuan kimagasló fehérmezőjü szalagtáblán nyugszik, amelyen testes arabs számokkal az érték és a »Fillér« szó olvasható. A belső négyszög felső jobb és balsarkát szárnyas merkurpálczák

diszitik, a körszalag sugarasan tagolt mezőjéből pedig a magyar szent korona képe domborodik ki.

A 30, 45, 50 és 60 filléres bélyegjegyek értékképe $20^1/_2$—$20^1/_2$ mm. nagyságu vonalozott négyzetalakot képez, melynek közepén a gyöngyökkel ékesitett szalagdiszt arabeszkszerü diszitmények ölelik körül. A szalagdisz fehér mezőjében az »Értékpapir-forgalmi adó« felirást viseli, felette a magyar szent korona, alatta a »Fillér« szóval ellátott fehérmezőjü táblácska, mely felett egy kettős vonalu köröcskének fehér mezőjébe az értéket feltüntető vaskos alaku arabs számok vannak belenyomva.

Az 1, 2 és 4 koronás bélyegjegyek 20/20 mm. nagyságu négyzetalaku értékképe szines mezőjü széles keretet képez, melynek három oldalát fehéren kiemelkedő magyar ékitmények diszitik, felső részén pedig az »Értékpapirforgalmi adó« felirás fehéren tünik elő. A belső négyszögmezőben párkányszerü kiemelkedésen a magyar szent korona képe látható, alatta az értéket jelző arabsszám mellett a »Korona« szó olvasható.

A 2 K 50 fill., az 5 és 10 koronás bélyegjegyek $20^1/_2$—$20^1/_2$ mm. nagyságu négyszögalaku értékképét a finom sugárvonalak közt lebegő magyar szent korona képe alkotja, amelyet széles keretként magyaros ékitmények vesznek körül. A korona felett »Értékpapirforgalmi adó« felirással fehérmezőjü, egyenesen futó szalagdisz vonul keresztül. Az 5 és 10 koronás jegyeknél a korona alatt kettős vonalu világos köröcskében az értékét jelző arabs számok, a köröcskéből kifutó fehér szalagdiszben pedig a »Korona« szó olvasható. A 2 korona 50 filléres bélyegjegyeknél ellenben az alsó részen is a felsőhöz hasonló egyenesen futó fehér szalagdisz vonul keresztül »2 korona 50 fillér« felirással.

Az értékpapirforgalmi adó bélyegjegyek egyes értékfokozatainak szinárnyalatai a következők:

A bélyegjegy névértéke	A bélyegértékkép	Az alnyomat
	szinezete	
5 fillér	sötétzöld	narancsvörös
10 fillér	milorikék	sötét rózsa
20 fillér	sötét karminpiros	élénk zöld
25 fillér	sötétzöld	halvány rózsa
30 fillér	fekete	sepia-barna
45 fillér	sötét vörösbarna	élénk olajzöld
50 fillér	milorikék	narancs-barna
60 fillér	vörösbarna	sötét rózsa
1 korona	bronzvörös	élénk olajzöld
2 korona	sötétzöld	sötét rózsa
2 korona 50 fill.	milorikék	élénk olajzöld
4 korona	vörösbarna	sepia-barna
5 korona	vörösbarna	halvány selyemzöld
10 korona	sötétbarna	világos kékesszürke

Az Osztrák-magyar bankkal és az állami hatóságokkal, állami intézetekkel és vállalatokkal kötött ügyletek.

36. §. Az Osztrák-magyar bankkal és az állami hatóságokkal, állami intézetekkel és vállalatokkal kötött ügyletek után járó adó lerovására nézve a törvény 39., illetőleg 31. §-aiban részletesen intézkedvén, eme intézkedések kiegészitéseül csak az jegyeztetik meg, hogy amenynyiben a másik szerződő fél, akár iparszerüen foglalkozik értékpapir-forgalmi ügyletekkel, akár nem, az adót a kiállitott elismervény után tartozik leróni, eme ügyletekre nézve, a dijügyletek kivételével, a lajstromba való bevezetés iránti kötelezettség elesik.

A kiállitott elismervények az illetéki dijjegyzékben meghatározott illetékkötelesség alól mentesek.

Az adólerovás ellenőrzése.

37. §. A törvény intézkedésein alapuló adókötelesség pontos teljesitésének ellenőrzése céljából a pénzügyminister kiküldött biztosa által a leszámoló-irodánál, az alkuszoknál és az értékpapirforgalmi ügyletekkel iparszerüen foglalkozó társaságok és egyéneknél időről-

időre vizsgálatot tarthat, mely alkalommal a most nevezettek a megbizó-levéllel ellátott pénzügyi tisztviselő felszólitására igazolni tartoznak, hogy a törvénynek reájuk vonatkozó intézkedéseit pontosan betartják-e, és evégből kötelesek a három éven át megőrzendő leszámoló-iveket, illetőleg naplókat és lajstromokat felmutatni, szükség esetére pedig még az értékpapirüzletről vezetett üzleti könyveket is.

A vizsgálat csakis az adó lerovására kötelezett, vagy ennek alkalmazottjának jelenlétében történhetik, amennyiben pedig ezek a vizsgálattal megbizott tisztviselő felszólitásának meg nem felelnének, a vizsgálat helyhatósági személy jelenlétében foganatositandó.

Évenként legkevesebb egyszer tartandó vizsgálat, melynek főleg arra kell kiterjednie, vajjon az összes adóköteles ügyletek be vannak-e vezetve és vajjon a bevezetések a tényleg kötött ügyletnek megfelelnek-e vagy sem?

Adóelvonás, valamint a törvény és eme utasitás rendelkezéseinek megszegése esetére a hivatalos lelet a kiküldött tisztviselő által legott felveendő és további eljárás végett az illetékes adóhivatalhoz (Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatalhoz) átteendő.

Amennyiben egyes ügyletek adókötelességére nézve kételyek merülnének fel, a kiküldött tisztviselő az illetékes pénzügyi igazgatóságnak (Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatalnak) jelentést tartozik tenni, és az igazgatóság a tényállás teljes felderitése céljából saját belátása szerint intézkedik a továbbiak iránt, ujabb vizsgálatot tarthat, a felet jegyzőkönyvileg kihallgathatja, szakértők véleményét kikérheti stb.

Pénzbirság alkalmazása.

38. §. A törvény rendelkezéseinek megszegése, amennyiben az adó elvonásának összege megállapitható, a törvény 34. §-a értelmében, az elvont adóösszeg 150-szeresével, ismétlés esetén pedig az elvont adóösszeg 250—500-szorosával mint pénzbirsággal büntettetik.

A pénzbirságban az elvont adóösszeg is benfoglaltatik.

Eme birság alkalmazásának a következő esetekben van helye:

1. A leszámolásra kötött ügyleteknek teljes vagy részleges kihagyása a leszámoló-ivből.

Ez a törvény 34. §-ának első bekezdésében emlitett pénzbirság alá esik abban az esetben, is, ha a leszámitoló-iven való bejelentés az ügyleteknek leszámoláson kivül való compensatiója folytán maradt el, mig abban az esetben, ha a bejelentés azért maradt el, mert az ügylet után az adó mint közvetlen ügylet után rovatott le, csupán a törvény 34. §-ának utolsó pontjában emlitett rendbirság alkalmazásának lehet helye.

A hiányzó bejelentésnek a törvény 35. §-ában emlitett és a leszámoló rendben meghatározott időben való pótlása esetére sem pénz-, sem rendbirság nem jár.

2. Az alkuszok közbenjárásával kötött ügyletek után a kötjegy kiállitásának elmulasztása, vagy a kiállitott kötjegyeknek az ügylet után járó adónak megfelelő bélyegjegyek nélkül, vagy nem elegendő bélyegjegygyel való kiállitása, amennyiben az alkusz a közvetlen adófizetésre engedélyt nem nyert, illetőleg amennyiben ezt az engedélyt megnyerte, az ügyleteknek teljes vagy részleges kihagyása a naplóból.

3. A lajstromozási kényszer alá eső ügyleteknek a lajstromból való teljes vagy részleges kihagyása és amennyiben a lajstrom vezetésére kötelezett a közvetlen adófizetésre engedélyt nem nyert, az eme ügyletek után járó adónak megfelelő bélyegjegyek felragasztásának elmulasztása, vagy a felbélyegzésnek hiányos teljesitése.

4. A törvény 25. §-ában és amennyiben az Osztrák-magyar bank a közvetlen adófizetésre engedélyt nem nyert, a törvény 30. §-ában emlitett ügyletek után kötelezőleg kiállitandó okiratok kiállitásának elmulasztása, vagy eme okiratoknak bélyegjegyek nélkül, vagy nem elegendő bélyegjegyekkel való kiállitása.

5. A már használt bélyegjegyeknek ujólagos felhasználása, és pedig akár a keresztülirás vagy felülbélyegzés nyomainak elenyésztetése mellett, akár anélkül.

6. Csonka vagy több részből összeállitott bélyegjegyeknek és az értékpapirforgalmi adó lerovására forgalomba hozott bélyegjegyek helyett más bélyegjegyeknek használata.

7. A bélyegjegyeknek az előirt rendelkezések figyelmen kivül hagyása mellett felhasználása.

8. Közvetlen adólerovás engedélyezése esetén a készpénzben lerovandó adónak a fenti 33-ik §-ban megállapitott határidőn túl való befizetése, amennyiben ugyanis az adó lerovására kötelezett a törvény 35. §-ban biztositott kedvezménynyel nem él, illetőleg az adót a lerovásra kitüzött határidőt követő 15 napon belül be nem fizeti.

Amennyiben a leszámoló-iroda a közvetlen adófizetésre engedélyt nyert, a leszámolásban résztvevőkkel szemben a pénzbirság alkalmazhatásának időpontja akkor áll be, amidőn a leszámoló-irodának a törvény 17. §-ában az adómegröviditésekre megállapitott feljelentése a központi dij- és illetékkiszabási hivatalhoz beérkezik.

Abban az esetben, ha a leszámolásban résztvevők az adókötelesség jogosságát vitatják, kifogásaik tekintetében, a dij- és illetékkiszabási hivatal által jegyzőkönyvileg kihallgatandók, és amennyiben az adókötelesség ezzel az alkalommal jogszerünek megállapittatik és a fél az adót előirás alapján azonnal vagy 15 napi határidőn belül lefizeti, a birság alkalmazásától eltekintendő, ellenkező esetben pedig

a hivatalos lelet a jegyzőkönyv alapján felveendő és a birság fizetési meghagyás kiállitása mellett kirovandó.

Pénzbirság alkalmazása az elvont adóösszeg nagyságának meg nem állapithatása esetére.

39. §. Oly esetekben, midőn az elvont adóösszeg nagysága meg nem állapitható, a pénzbirság a törvény 34. §-ának második pontja alapján 300 koronától 10.000 koronáig terjedhet.

A birságösszeg mérvének alkalmazására irányadó az a körülmény, hogy a rendelkezésre álló adatok mérlegelésével az elvont adóösszeg hozzávetőleg mily összegre rúghatott, illetőleg, hogy eme összegnek 150-szerese vagy a fenforgó viszonyokhoz képest 250—500-szorosa mennyinek felel meg.

Rendbirság alkalmazása.

40. §. A törvény és a törvény végrehajtása iránt kiadott eme utasitás rendelkezéseinek megszegése, ha adóelvonással nem áll kapcsolatban, 50 koronától 500 koronáig terjedő rendbirsággal büntettetik.

A birság mérvének alkalmazásánál döntő körülményt képez a törvény, vagy a törvény végrehajtása iránt kiadott utasitással ellenkező cselekmény, vagy az elkövetett mulasztás jelentősége, az ismétlés stb.

Rendbirság alkalmazásának többek közt a következő esetekben van helye:

1. Az alkuszok kötjegyeinek a törvény 21. §-a ellenére történt kiállitása és amennyiben az alkusz a közvetlen adófizetésre engedélyt nyert, a kötjegyek kiállitásának elmulasztása.

2. Az alkuszok által közvetitett ügyleteknek hézagos és nem az előirt időben való bevezetése a naplóba.

3. A lajstromozási kényszer alá eső ügyleteknek hézagos vagy nem az előirt időben való bevezetése a lajstromba.

4. A törvény 32. §-ának második bekezdésében előirt kötelezettségek elmulasztása, amennyiben ugyanis adóelvonással nincs egybekötve.

A birságok mérséklése.

41. §. A jogerőre emelkedett pénz- és rendbirságok mérséklésének joga a törvény 37. §-a értelmében kizárólag a pénzügyministernek van fentartva.

A bélyegmentes folyamodványok ezirányt az illetékes pénzügyi igazgatóságnál, Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatalnál nyujtandók be.

Illetékesség a kiszabásra.

42. §. A pénz- és rendbirságoknak a felveendő hivatalos lelet alapján való kiszabása tekintetében Budapesten a központi dij- és illetékkiszabási hivatal teljesen önállóan jár el, a székesfőváros területén kivül a kir. adóhivatalok a kiszabást kivétel nélkül az illetékes pénzügyi igazgatóság által kirendelt tisztviselő által teljesitendő előzetes felülvizsgálat mellett végzik.

A központi dij- és illetékkiszabási hivatal, illetőleg az adóhivatalok a hivatalos lelet alapján fizetési meghagyást bocsátanak ki, amely fizetési meghagyások kiállitása, kézbesitése, nyilvántartása stb. tekintetében a bélyeg- és illetéki törvények és szabályok hivatalos összeállitásában az illetékekről kiállitott fizetési meghagyásokra vonatkozó intézkedések mérvadók.

A tőzsdetanács az 1900. évi julius 21-én az 1900. évi XI. t.-cz. hatálybalépésének alkalmából elrendelte a következőket:

1. Minthogy a Budapesti Giró- és Pénztár-Egylet Részvénytársaság a vezetése alatt álló leszámoló-iroda utján lebonyolitandó ügyletekre nézve az értékpapirforgalmi adó közvetlen lerovására az engedélyt a magas pénzügyministeriumtól elnyerte, az adókötelezettségnek bélyegjegyek felhasználása utján való teljesitése elmarad.

2. A leszámolásra bejelentett egyes kötések értékösszege után járó adó a benyujtást követő pénztárnapon esedékes és a leszámolási különbözetekkel egyidejüleg a leszámoló-iroda pénztáránál készpénzben fizetendő. Az adó közvetlen lerovása ilykép kötelezőnek lévén tekintendő, a leszámoló-ivre esetleg felragasztott bélyegjegyek tekintetbe nem vehetők és az adó ennek daczára is készpénzben volna fizetendő. A befizetés elmulasztása a törv. 34. §., illetőleg a végrehajtási utasitás 39. §-ának utolsóelőtti bekezdése alapján pénzbirsággal büntettetik.

3. Ujonnan kibocsátott értékpapirok első megszerzése, visszaállitások halasztó ügyletekből és egyszerü halasztások a törv. 4. §-ának *e)* és *h)* pontja, illetőleg a végrehajtási utasitás 9. §-a értelmében a leszámolási eljárásban adómentesek. Hasonlókép adómentesek »az értéküzleti leszámolás rendje« 6—8. §-aiban megállapitott árfolyamszabályozás végett történő bejelentések, utóbbiak a végrehajtási utasitás 25. §-a értelmében csak annyiban, amennyiben a bejelentés egy már adó alá vont ügylet folyománya és az ügylet azonossága a korábbi bejelentések kapcsán kimutatható.

Az adómentességnek megállapitása czéljából a résztvevők ezeket az adómentes ügyleteket e czélra szolgáló (sárga szinü) leszámolóiveken tartoznak bejelenteni.

A leszámoló-ív »Megjegyzés« rovatában az ujonnan kibocsátott értékpapirok első megszerzése »E. M.« betükkel, a visszaállitások halasztó ügyletekből »V« betüvel, az árfolyamszabályozás végetti bejelentések a »szab.« betükkel jelölendők meg. Ezenfelül az ügyletek utóbb emlitett két fajánál hivatkozni kell az alapügylet bejelentését magában foglaló leszámoló-ívre, az árfolyamszabályozásoknál pedig a felek egyidejüleg azt is igazolni tartoznak, hogy ezen bejelentések adómentességének föntebb érintett föltételei fenforognak.

Halasztó ügyleteknél, ha az alapügylet közvetlen ügylet alakjában köttetett, a visszaszállitás alkalmával ugyancsak a »Megjegyzés« rovatban a vonatkozó lajstromtételre kell hivatkozni; ha pedig az alapügylet alkusz közbenjárásával köttetett, csatolandó a vonatkozó alkuszi kötjegy.

4. Az oly czimeket, melyeknél a megnevezett a leszámolásnak nem résztvevője, a leszámoló-iroda csak azon esetben veheti tekintetbe, ha a czim vagy az ahhoz csatolt okirat (számla, átutalási jegy) a végrehajtási utasitás 7. §-a értelmében a megfelelő értékü, szabályszerüen alkalmazott bélyegjegyekkel, illetőleg a lajstrom vonatkozó adataival el van látva.

5. Ha az egyik fél által benyujtott leszámolóíven hiányzik, a rendben nem lévő tételt, minthogy az nem létezőnek tekintetik, a benyujtást követő »jelentések« napján délelőtt 11 óráig mindkét fél pótiven tartozik bejelenteni. Ha valamelyik fél a számára kiadott »jelentés« rendezése czéljából a leszámoló-irodánál idejében jelentkezik, a pótivet részére a leszámoló-iroda maga állitja ki, miről a mulasztó felet értesiti. A pótiveken az ügyletek csak a leszámoló-árfolyamon jelenthetők be.

Ha pedig a leszámoló-iroda »jelentése« folytán az derülne ki, hogy az egyik fél által bejelentett tétel tévedésen alapul, a fenforgó körülmények figyelembe vételével a leszámoló-iroda állapitja meg, hogy a függőben maradt tétel miképen rendezendő.

ORSZÁGOS IPARTANÁCS.

1907 : XLIV. Törvényczikk

az országos ipartanácsról.

1. §. A magyar szent korona országainak területére kiterjedő hatáskörrel és Budapest székhelylyel a kereskedelemügyi ministernek ipari, kereskedelmi és munkásügyi kérdésekben való véleményező szerve gyanánt országos ipartanács alakittatik.

2. §. Az országos ipartanács elnöke a kereskedelemügyi minister, alelnöke a kereskedelemügyi államtitkár, akik a tanács minden szervének hivatalból tagjai.

Az országos ipartanács tagjai választottak, kinevezettek és hivatalból kirendeltek.

3. §. Az országos ipartanácsba választanak:

a) az országgyülés képviselőháza tizenkét, és az országgyülés főrendiháza hat tagot saját tagjaik sorából;

b) valamennyi kereskedelmi és iparkamara, a budapesti tudomány-egyetem és a József-műegyetem, valamint a budapesti áru- és értéktőzsde egy-egy tagot;

c) a kereskedelemügyi minister által kijelölt országos jellegü ipari, mezőgazdasági, erdészeti, kereskedelmi és munkásegyesületek tagjaik sorából a kereskedelemügyi minister által meghatározott számban összesen legfeljebb 30 tagot.

4. §. A kereskedelemügyi minister az országos ipartanácsba harmincz tagot nevez ki és pedig kettőt a földmivelésügyi, egyet-egyet a belügyi és pénzügyi ministerek, valamint a horvát-szlavon-dalmátországi bán kijelölése alapján.

5. §. Hivatalból tagjai a tanácsnak:

a) a kereskedelemügyi ministerium ama szak- és ügyosztályainak főnökei és vezetői, melyekben az ipari, kereskedelmi és munkásügyek tárgyaltatnak;

b) a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatója, a m. kir. technológiai, — a m. kir. kereskedelmi, — a társadalmi muzeum, valamint a zágrábi országos statisztikai hivatal igazgatói és az ipari főfelügyelőségek vezetői.

6. §. A választás és kinevezés utján nyert megbizás öt évre szól, de előbb is megszünik, ha a választott tag a kiküldő kereskedelmi és iparkamaránál, ipari, kereskedelmi és munkásegyesületnél tagságát vagy állását elveszti, illetve, ha az országgyülés valamelyik háza által választott tag megszünik az illető ház tagja lenni.

Az időközben kivált tag helyett más tagot kell választani, illetőleg kinevezni, ennek megbizása azonban csupán a többi tag megbizásának lejártáig tart.

Az országgyülés feloszlatása vagy berekesztése esetén a képviselőház és a főrendiház által választott tagok megbizása mindaddig tart, mig az ujonnan összeülő országgyülés illető háza a tanács tagjait ujból meg nem választja.

7. §. Az országos ipartanács szervei: az állandó bizottság, az osztályok és a teljes ülés.

A teljes ülés az országos ipartanács összes választott, kinevezett és hivatalból való tagjaiból áll.

8. §. A kereskedelemügyi minister a választott és kinevezett tagok sorából az ügyviteli szabályokban (20. §.) meghatározott számban állandó bizottságot nevez ki, melyben a kinevezett tagok sorából vett tagok száma nem lehet több a választottak sorából vett tagok egyharmadánál.

Az állandó bizottságba az országgyülés két háza által választott tagok sorából hat tag nevezendő ki, akik közül négynek országgyülési képviselőnek és kettőnek főrendiházi tagnak kell lennie.

Egy hely az állandó bizottságba a Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánja által kijelölt taggal töltendő be.

Az állandó bizottság szavazótagjainak (15. §.) száma 30-nál több nem lehet. A nyert megbizás érvénye a tanácsban való tagság tartamáig terjed.

9. §. Az állandó bizottság elnökét és alelnökét a bizottság tagjainak sorából a kereskedelemügyi minister nevezi ki.

A kinevezéssel nyert megbizás érvénye addig tart, mig a bizottság elnöke, illetve alelnöke az országos ipartanácsnak tagja.

10. §. Az országos ipartanács, valamint annak állandó bizottsága is, ipari, kereskedelmi és munkásügyi osztályokból áll.

Az állandó bizottság osztályaiba a tagokat a kereskedelemügyi minister a kinevezéssel egyidejüleg sorozza be. Ugyanaz a tag több osztályba is sorozható, de minden osztályban fentartandó a kinevezésre nézve megállapitott arány. (8. §.)

A munkásügyi osztályban a tagok száma egyharmadának az érdekelt munkásegyesületek kiküldötteiből kell állania.

Azokat a választott és kinevezett tagokat, a kik az állandó bizottságnak nem tagjai, az egyes osztályokba az ügyviteli szabályokban megállapitott számarány szerint a teljes ülés osztja be. Minden tag legalább egy osztályba beosztandó.

Az állandó bizottság osztályaiba besorozott tagok egyuttal a tanács illető osztályának is tagjai.

11. §. Az állandó bizottság a hozzáutalt ügyeket osztályonként külön-külön tárgyalja. Az összes osztályokat érintő ügyekben mindhárom osztály együttes ülésben tanácskozik.

A tanács a hozzáutalt ügyeket ugyanily módon tárgyalja.

Minden ügy, mely akár az osztályok, akár a teljes ülés elé utaltatik, előzetesen az állandó bizottság tárgyalása alá bocsátandó.

Azokat az ügyeket, melyek a tanács egyes osztályai vagy teljes ülése elé terjesztendők, esetről-esetre a kereskedelemügyi minister jelöli ki.

12. §. Az országos ipartanács azokat az ügyeket tárgyalja, melyeket a törvény vagy a kereskedelemügyi minister eléje utal.

A kereskedelemügyi ministernek az ipartanács elé kell utalnia:

a) az ipari, kereskedelmi és munkásügyekben a kereskedelemügyi minister megbizásából készitett törvénytervezeteket, illetve javaslatokat;

b) az ipari, kereskedelmi és munkásügyi törvények végrehajtásánál felmerülő és a kereskedelemügyi minister által eldöntendő általános érdekü kérdésekben az elvi állásfoglalások tervezeteit; de Horvát-Szlavonországokat illetőleg csak amennyiben azok nem a bán illetékessége alá tartoznak;

c) ipari, kereskedelmi és munkásügyi érdekeket szolgáló fontosabb intézmények létesitésének tervezetét.

13. §. Az országos ipartanács, annak állandó bizottsága, valamint osztályai ipari, kereskedelmi és munkásügyi kér-

désekben saját kezdeményezésükre is mondhatnak véleményt, illetve tehetnek javaslatokat a kereskedelemügyi ministernek.

14. §. Az országos ipartanács állandó bizottságának üléseit annak elnöke, osztályainak üléseit, valamint a teljes ülést a szükséghez képest a kereskedelemügyi minister hivja össze.

Az állandó bizottság minden hónapban legalább egyszer, minden egyes osztály negyedévenkint, a tanács teljes ülése pedig évenkint legalább egyszer összehivandó. A tagok egyharmadának irásbeli óhajára állandó bizottsági, illetve osztályülés nyolcz napon belül összehivandó.

15. §. Az országos ipartanács állandó bizottságának és osztályainak ülésében csak a bizottsághoz, illetve az illető osztályhoz tartozó választott és kinevezett tagok vehetnek részt. Az országos ipartanács elnöke és alelnöke azonban a tanács bármely szervének bármely ülésén részt vehet.

Az országos ipartanácsnak hivatalból való tagjai a tanács bármely szervének azon üléseiben vesznek részt, amelyeken az illető osztály vagy hivatal ügykörét érintő ügyek tárgyaltatnak.

A kereskedelemügyi minister a tanács üléseire a hivatalból való tagokon kivül a szükséghez képest a hatósága alá tartozó más tisztviselőket is kirendelhet.

Ugy az állandó bizottság, mint az osztályok üléseiben és a teljes ülésben csak a választott és kinevezett tagoknak van szavazati joguk, mig a hivatalból való tagok, ugyszintén az esetről-esetre kirendelt tisztviselők és meghivott szakértők (18. §.) csak a tanácskozásokban vehetnek részt.

16. §. Az országos ipartanács minden tagja köteles beosztása szerint az állandó bizottság vagy az osztályok ülésein, illetve a teljes ülésen részt venni.

Ha valamely választott vagy kinevezett tag öt egymásután következő ülésről indokolatlanul távol marad, helye megüresedettnek tekintendő és a kereskedelemügyi minister annak betöltése iránt intézkedik.

A tagok állása tiszteletbeli.

17. §. Az országos ipartanács állandó bizottságának, osztályainak és teljes üléseinek előadója rendszerint a kereskedelemügyi ministerium illetékes szak- vagy ügyosztályának erre kijelölt tagja.

Azonban ugy az állandó bizottság, mint az osztályok saját kebelükből is választhatnak előadót, ki ez esetben az ügyet, amennyiben teljes ülés elé utaltatott, ott is előadja.

18. §. Az országos ipartanács állandó bizottságának és osztályainak ülései, valamint teljes ülései nem nyilvánosak. Az állandó bizottság üléseire a bizottság elnöke, az osztályok üléseire vagy a teljes ülésre a tanács elnöke a tanács körén kivül álló szakértőket is meghivhat.

19. §. Az országos ipartanács összes irodai teendőit a kereskedelemügyi ministerium látja el és annak költségei a kereskedelemügyi tárczát terhelik.

20. §. Az országos ipartanács állandó bizottságának, az osztályoknak és a teljes ülésnek szervezetét és működését egyebekben az ügyviteli szabályok határozzák meg, melyeket a kereskedelemügyi minister rendeleti uton állapit meg.

21. §. Az országos ipartanács hatóságokkal és magánosokkal csak a kereskedelemügyi minister utján érintkezhetik.

22. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe, végrehajtásával a kereskedelemügyi minister bizatik meg.

89102. K. M. sz.
1907.

Az országos ipartanács ügyviteli szabályzata.

I.

Az országos ipartanács szervei.

1. §. Az országos ipartanács a hozzá utalt ügyeket az állandó bizottságban, az osztályokban vagy a teljes ülésben tárgyalja.

2. §. Az állandó bizottság 30 tagból áll, akiket a tanács választott és kinevezett tagjai sorából a kereskedelemügyi minister nevez ki. A tanács kinevezett tagjai közül azonban az elnöktől és alelnöktől eltekintve, legfeljebb hét lehet tagja az állandó bizottságnak.

3. §. Az állandó bizottság három osztályból áll: ipari, kereskedelmi és munkásügyi osztályokból, amelyekbe a tagok a kereskedelemügyi minister által a kinevezéssel egyidejüleg soroztatnak be.

Az állandó bizottság elnöke és alelnöke osztályokba nem soroztatnak.

Egy-egy osztály tagjainak száma 10—16, akik közül, ha a tagok száma a 12-t meg nem haladja, legfeljebb 3, ha a 12-t meghaladja, legfeljebb 4 lehet olyan, aki az országos ipartanácsba a kereskedelemügyi minister által neveztetett ki.

Az állandó bizottságnak legfeljebb 12 tagja több osztályba is sorozható.

A munkásügyi osztályban legalább 3—4 hely a munkásegyesületek által választott tagokkal töltendő be.

4. §. Az országos ipartanács ipari, kereskedelmi és munkásügyi osztályokra tagozódik.

Ezekbe az osztályokba — az állandó bizottság tagjainak kivételével, akik itt ugyanabba az osztályba tartoznak, mint az állandó bizottságban — a teljes ülés sorozza be a tagokat, ugy azonban, hogy a tanács minden tagjának legalább egy osztályba kell tartoznia.

5. §. Az osztályokba való sorozásnál elsősorban az veendő figyelembe, hogy az ipari egyesületek által választott tagok az ipari, a kereskedelmi egyesületek által választott tagok a kereskedelmi és a munkásegyesületek által választott tagok a munkásügyi osztályba jussanak. Másodsorban a tagoknak az iránti óhaja irányadó, hogy melyik osztályban kivánnak müködni. Ha azonban az osztályok ez alapon megfelelően meg nem alakithatók, a teljes ülés a tagok kivánságának figyelmen kivül hagyásával is eljárhat.

6. §. Egy-egy osztálynak legalább 25 tagból kell állania, 45 tagnál többet azonban egy osztály sem számlálhat. A tanács kinevezett tagjai egy osztályban sem haladhatják meg az osztály összes tagjainak egyharmadát.

7. §. Az országos ipartanácsnak hivatalból tagjai sem az állandó bizottságba nem nevezhetők ki, sem az ipartanács osztályaiba nem sorozhatók, hanem esetről-esetre meghivatnak az állandó bizottság vagy annak osztályai illetve az ipartanács osztályainak azon üléseire, amelyeken az általuk képviselt szolgálati ágat érintő ügyek tárgyaltatnak.

8. §. Az országos ipartanácsnak a belügyi, pénzügyi és földmivelésügyi ministerek kijelölése alapján kinevezett tagjai esetről-esetre meghivandók az ipartanács azon szerveinek üléseire is, amelyeknek nem tagjai, illetve amelyekbe nem soroztattak be, ha azokba valamely az általuk képviselt ministeri tárcza ügykörét érintő kérdés tárgyaltatik. A tanács ezen tagozataiban azonban szavazati joggal nem birnak.

Az országos ipartanácsnak a nevezett ministerek kijelölése alapján kinevezett tagjai az illetékes minister intézkedése alapján az országos ipartanács bármely tagozatában helyettesithetők. A kirendelt helyettes ugyanazokkal a jogokkal bir, mint az a tag, akit helyettesit.

II.

Az országos ipartanács szerveinek müködése.

9. §. A kereskedelemügyi minister állapitja meg, hogy az országos ipartanács elé utalt ügyek a tanács mely szervében tárgyaltassanak.

10. §. Az állandó bizottság üléseit az állandó bizottság elnöke, vagy akadályoztatása esetén annak alelnöke, az osztályok üléseit és a teljes ülést a kereskedelemügyi minister, vagy akadályoztatása esetén a kereskedelemügyi államtitkár hivja egybe, megállapitva ugyanakkor az ülések tárgysorozatát is.

A meghivóval egyidejüleg megküldendő a tagoknak a tárgyalandó ügy rövid ismertető anyaga.

11. §. A tagok részéről tett inditványok csak abban az esetben veendők fel a tárgysorozatba, ha azok legalább 8 nappal az ülés előtt irásban beterjesztettek.

12. §. Ha a kereskedelemügyi minister valamely ülésen részt vesz, az elnöklés őt illeti.

Ha az állandó bizottság, illetve a bizottság osztályának valamely ülésén elnök, illetve alelnök az elnöklésben akadályozva vannak, az állandó bizottság, illetve annak osztálya arra az ülésre tagjai sorából választ elnököt.

13. §. Az országos ipartanács osztályainak ülésein és a teljes üléseken a kereskedelemügyi minister, akadályoztatása esetén a kereskedelemügyi államtitkár, mindkettő akadályoztatása esetén az állandó bizottság elnöke elnököl.

Ha az elnöklésre jogositottak egyike sincs jelen, illetve az elnöklésben akadályozva van-

nak, a kereskedelemügyi minister által arra az alkalomra kijelölt tag elnököl.

14. §. Az ipartanács teljes ülésein és osztályülésein minden tag a tárgysorozat minden pontjához, illetve részletes vita esetén minden részlethez csak egyszer szólhat hozzá. Ismételt felszólalás csak az inditványt tevő tagot, az előadót és azokat a hivatalbóli tagokat illeti meg, akiknek ügykörébe a tárgyalás alatt álló kérdés tartozik.

Az ülés más tagja csak az ülés engedelmével szólalhat fel másodszor is ugyanazon tárgyhoz, illetve részlethez.

A felszólalni kivánókat a jelentkezés sorrendjében illeti meg a szólás joga.

Az állandó bizottságra és annak osztályaira ezen korlátozások nem vonatkoznak.

15. §. Az állandó bizottság és annak osztályai, az országos ipartanács osztályai és a teljes ülés határozataikat viszonylagos szótöbbséggel hozzák. Szavazategyenlőség esetében az elnök szavazata dönt.

Határozat hozatalához a tanács illető szervében szavazójoggal biró tagok legalább felének jelenléte szükséges.

Nem vehetnek részt a tanácskozásban és a szavazásban azok a tagok, akik a tárgyalás alatt álló ügyben akár közvetlenül, akár közvetve érdekelve vannak.

16. §. Az országos ipartanács minden szervének ülésén jegyzőkönyv vezetendő, melynek a jelenlevő tagok jegyzékén kivül tartalmaznia kell a tanácskozás menetét és a hozott határozatokat is.

III.

Vegyes határozmányok.

17. §. Az országos ipartanács administrativ és fogalmazási teendőinek ellátására a kereskedelemügyi minister a vezetése alatt álló ministerium tisztikarából jegyzőt nevez ki.

A jegyző feladata:

1. az országos ipartanács tagjegyzékének vezetése;
2. az országos ipartanácshoz, illetve annak egyes szerveihez utalt ügyek és azok elintézésének nyilvántartása, az ülések és azok tárgysorozatának előkészitése;
3. az ülések jegyzőkönyveinek vezetése és egyáltalán az összes administrativ és fogalmazási teendők végzése.

Budapest, 1908. évi márczius 9-én.

HIBAJAVITÁS ÉS PÓTLÉK.

HIBAJAVITÁS ÉS PÓTLÉK.

(A pótlék a jelen kötet anyaga egy részének sajtó alá bocsátása után bekövetkezett változások feltüntetésére szolgál.)

A védjegyek oltalmát illetően.

A 819. lapon előforduló 57056/1892. és 75972/1897. számu rendeleteknél feljegyzendő: Ezen rendelet az 1907. évi deczember 31-ik napján kibocsátott K. M. 108152/1907. számu rendelet 7. pontjában foglaltak szerint hatályát vesztette.

A 819. lapon előforduló 250/1903. számu és a 823. lapon előforduló 93824/1906. számu rendeleteknél feljegyzendő:

Ezen rendeletnek a külföldi származásu védjegyek lajstromozására és kezelésére vonatkozó részeit az 1907. évi deczember hó 31-ik napján kibocsátott K. M. 108152/1907. számu rendelet hatályon kivül helyezte.

A 825. lapon közölt, a védjegy-tanács számára kibocsátott szabályzat elé tétessék a köv. rendelet:

108152. szám.

1907. decz. 31.

Keresk. min. rendelet

a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában Budapesten 1907. évi október hó 8-án kötött szerződés XVII. czikkének végrehajtása tárgyában a védjegyeket illetőleg.

Miután a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában Budapesten, 1907. évi október 8-ik napján kötött szerződés határozmányai a m. kir. ministeriumnak az 1907 : LIV. t.-cz.-ben nyert felhatalmazás alapján folyó 1907. évi deczember hó 31-én 6124, M. E. szám alatt kibocsátott rendelete folytán 1908. évi január hó 1-ső napjával életbelépnek: az ezen szerződés XVII. czikkében foglalt rendelkezések megfelelő végrehajtása érdekében a védjegyeket illetőleg a következőket rendelem:

1. A védjegy-oltalom a hazai árujegyek részére — minthogy kereskedelmi és gyári jegyek mind a két szerződő államban teljes törvényes oltalomban részesülnek — az itteni illetékes kereskedelmi és iparkamaránál eszközölt lajstromozás által nemcsak a magyar szent korona országainak egész területére, hanem a birodalmi tanácsban képviselt országok és királyságok (XVII. czikk 3. pont első bekezdés), valamint a szerződés XXIII. czikke értelmében Bosznia és Herczegovina területére is megszereztetik anélkül, hogy a hazai védjegytulajdonos köteles lenne védjegyét a másik szerződő államban is lajstromoztatni és ottan képviselőt nevezni.

2. Hazai árujegynek azok tekintetnek, melyeket hazánk állampolgárai, ugyszintén azok, akik a magyar szent korona országainak területén állandó lakóhelylyel vagy iparteleppel birnak, itt vagy a consuli biráskodás alatt álló területeken folytatott vállalataik körében áruik ismertető jelelül használnak. (Zárjegyzőkönyv a XVII. czikkhez, 2-ik bekezdés.)

3. A védjegyekre vonatkozó minden intézkedésre és határozathozatalra azon állam központi hatósága az illetékes, amelyben a védjegy eredetileg és illetékesen lajstromoztatott.

4. Ezen szabály alól kivételnek van helye a fent idézett szerződés XVII. czikke 3. pontjá-

nak 5-ik bekezdésében felsorolt perek tekintetében, melyek ugy az itthon, mint a másik szerződő államban lajstromozott védjegyek tulajdonosai ellen a kereskedelemügyi m. kir. minister, illetve az itteni központi védjegyhatóság előtt is megindithatók, még pedig oly módon, amint ezt a védjegy-törlési keresetek beadása és kezelése tárgyában 1901. évi február 23-án 55/1901. védjegyügyi szám alatt kiadott itteni körrendelet előirja, és az ilyen keresetek szabályszerüen itt tárgyaltatnak és döntetnek is el.

Igy a törlés iránti kereset a lajstromozásra nem illetékes hazai központi védjegyhatóságnál is beadható és ilyen keresetek fölött érdemben is az határoz, ha a hazai felperes a másik szerződő államban lajstromozott védjegyet hazai központi védjegyhatóságnál azért kéri töröltetni,

a) mert az osztrák védjegy a felperes részére nálunk ugyanazon, vagy hasonló árunemre korábban lajstromozott, jogérvényesen fennálló védjegygyel azonos, vagy ahhoz a megtévesztésig hasonló (1895 : XLI. t.-cz. 3. §.); vagy

b) mert a felperesnek azonos, vagy hasonló árunemre lajstromozatlanul használt árujegye, mint vállalata áruinak ismertető jele, az illető forgalmi körökben azon időben már ismeretes volt, mikor a megtévesztésre alkalmas osztrák védjegy saját hazájában azonos, vagy hasonló árunemre illetékesen belajstromoztatott (1895. évi XLI. t.-cz. 4. §.); vagy

c) mert a lajstromozott osztrák védjegy tartalmánál fogva a hazai felperest az 1890. évi II. törvényczikk 10. §-ánál fogva megillető kereskedelmi név, czimer, czég vagy telepelnevezés használati jogba ütközik; vagy

d) mert a lajstromozott osztrák védjegy a forgalomban hazánkban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásos (1890 : II. t.-cz. 3. §. harmadik pontja) s mivel az ilyképen hazánkban mindenki által szabadon használható árujegy levén, egy személy által kizárólagosan le nem foglalható.

Ugyancsak a hazai központi védjegy-hatóságnál adhatók be az ugynevezett megállapitási keresetek is, vagyis azon tény megállapitását szorgalmazó keresetek, vajjon egy hazai felperest itt lajstromozott védjegye tekintetében bizonyos árunemre vagy árunemekre nézve a kizárólagos használati jog megilleti-e annak daczára, hogy a másik államban azon védjegygyel azonos, vagy ahhoz megtévesztésig hasonló védjegy korábbi elsőbbséggel, más vállalat részére már belajstromoztatott.

6. Minden ilyen, az előző pont *a)—e)* eseteiben a lajstromozásra nem illetékes állam központi védjegy-hatóságánál beadott kereset érdemében ezen hatóság által hozott véghatározatnak csakis a határozatot hozó hatóság államának területére van jogi hatálya. Az 5. pont *d)* esetében azonban a törlési kereset a lajstromozásra nem illetékes állam központi védjegyhatóságánál csakis a védjegy lajstromozásától számitott három (3) éven belül adható be; ennek letelte után ezen jogalapon törlési keresettel a védjegyet csakis a lajstromozásra illetékes állam központi védjegy-hatóságánál lehet megtámadni.

7. Minthogy a nem osztrák, — hanem más külföldi vállalatok és személyek árujegyeinek oltalma tekintetében az illető államokkal fennálló szerződéseknek idevonatkozó különös határozmányai az irányadók s mivel ezen szerződések szerint ezen vállalatok és személyek árujegyeiket ugy a magyar szent korona országaiban, mint a Birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban, vagy ezek egyikében is szabad tetszésük szerint lajstromoztathatják : a külföldi származásu védjegyek kezelése és lajstromozása tekintetében hivatali elődeim által 1892. évi szeptember hó 23-ikán 57056/1892. szám alatt; 1898. évi január hó 1-én 75972/1897. szám alatt, továbbá az 1902. évi deczember hó 15-ik és 16-ik napjain Budapesten az osztrák cs. kereskedelmi ministerrel létrejött jegyzőkönyvi megállapodások alapján 1903. évi julius hó 18-án v. ü. 250/1903. szám alatt; 1904. évi április hó 2-án v. ü. 194/1904. szám alatt, végre 1906. évi deczember 21-én ad 93824/1906. szám alatt kiadott rendeletek illetve a három utóbbi rendeletnek a külföldi származásu védjegyek lajstromozására és kezelésére vonatkozó részeit hatályon kivül helyezem és elrendelem, hogy a külföldi védjegyek lajstromozására egyedül illetékes budapesti kereskedelmi és iparkamara, a külföldi származásu védjegyek lajstromozása, átirása és megujitása körül, — a hazai védjegyek lajstromozására kiadott rendeleteken és utasitásokon kivül csakis az illető állammal kötött szerződés rendelkezéseit kövesse, tekintet nélkül arra, vajjon azon külföldi származásu védjegy a Birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokban lajstromoztatik-e vagy sem.

8. Minthogy az 1895 : XLI. t.-czikk 5. §-a értelmében külföldiek hazánkban védjegyoltalmat csakis ugy szerezhetnek és a megszerzett oltalmat csakis ugy érvényesithetik, ha az idézett törvényszakasz első bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelően itteni képviselőt neveznek : ennélfogva a jelen alkalomból is kiemelem, hogy a külföldi származásu védjegyek lajstromozására illetékes budapesti kereskedelmi és iparkamara a fenti 7. pont alá eső külföldiek védjegyeit mindaddig be nem lajstromozhatja, amig tulajdonosaik hazánkban szabályszerü meghatalmazással igazolt képviselőt nem neveznek. A bemutatott meghatalmazás a kamara irattárában megőrzendő.

9. Jelen rendeletem 1908. évi január hó 1-ső napján lép életbe.

6483. szám.

1908. jan. 24.

Keresk. min. rendelet

a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában Budapesten 1907. évi október 8-án kötött szerződés XVII-dik czikkének végrehajtása iránt a védjegyeket illetőleg kibocsátott 108152/1907. K. M. számu rendelet kiegészitése tárgyában.

Az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozása tárgyában Budapesten 1907. évi október 8-án kötött és a m. kir. ministeriumnak az 1907. évi LIV. t.-czikkben nyert felhatalmazás alapján 1907. évi deczember 31-ik napján 6124. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletével életbeléptetett szerződés XVII. czikkének végrehajtása iránt a védjegyeket illetőleg 1907. évi deczember 31-ikén 108152. 1907. K. M. szám alatt kiadott rendeletem kiegészitéseképen a következőket rendelem:

1. Az idézett szerződéshez tartozó zárjegyzőkönyvnek a szerződés XVII. czikke 3. pontjának első bekezdésére vonatkozó rendelkezését — tekintettel a konzuli biráskodás szabályozásáról szóló 1891. évi XXXI. t.-cz. hatályának meghosszabbitásáról szóló és folyó évi január 1-én életbelépett 1907. évi LVII. t.-czikkre, azzal egészitem ki, hogy azok a magyar állampolgárok, akik külföldön és pedig konzuli biráskodás alatt álló területen birnak üzleti teleppel (vállalattal), védjegyeiket a kizárólagos használati jog megszerzése végett állampolgárságukhoz képest mindenkor a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál kötelesek belajstromoztatni, aminthogy hasonló esetben az osztrák állampolgárok védjegyeik lajstromozását a wieni kereskedelmi és iparkamaránál tartoznak eszközölni.

2. Minthogy az idézett szerződés XVII. czikkének 7. pontja értelmében a két állam mindegyike a jelzett czikk 2. pontjában emlitett személyek javára az egyik állam illetékes hatóságánál lajstromozott vagy megujitott minden árujegy után darabonként a lajstromozási illeték 25 százalékát a másik államnak a lajstromozási és kihirdetési költségek fedezetéül megtériteni köteles, ennélfogva minden egyes belföldi védjegy lajstromozásáért és megujitásáért törvény szerint járó dijból — amely az 1890. évi II. t.-cz. 15. §-a értelmében ez idő szerint 10 koronát tesz ki — 25 százalék, azaz két korona és ötven fillér a kereskedelmi és iparkamarák által kihasitandó és az ilykép összegyülő összeg, a havonként felterjesztendő védjegylajstromkivonatokkal egyidőben négyes (4) jegyzék kíséretében a m. kir. szabadalmi állampénztárba (Budapest, VII., Erzsébet-körut 19. sz.) — mint az idézett szerződés XVII. czikkének 7. pontja értelmében az osztrák cs. kir. állampénztárnak megtéritendő lajstromozási illeték a kereskedelmi és iparkamarák által beszállitandó és erről egyszersmind a m. kir. szabadalmi hivatalnak a védjegyügyekben megbizásomból eljáró elnökéhez a védjegylajstrom-kivonatokat (havi kimutatásokat) kisérő felterjesztésben jelentés teendő. — Az emlitett jegyzékek tételeinek a védjegylajstrom-kivonatok tételeivel egyezni kell és emellett azokban a védjegylajstrom vonatkozó tételeire utalásnak kell foglaltatnia.

E 25 százaléknyi védjegylajstromozási illeték a másik szerződő állammal hasonló módon lesz elszámolandó, mint az 1893. évi XLI. t.-cz. életbelépte előtt (1894. évi január 1. előtt) bejelentett és közös egyetértéssel engedélyezett régi szabadalmak után a másik állam részére fizetendő lajstromozási illeték. (L. az idézett szerződés XVI. czikk 8. pontját.)

Jelen rendeletem azonnal hatályba lép.

A mustra- és mintaoltalmat illetően.

A 826. lapon előforduló, az 1878 : XX. törvényczikkbe foglalt vám- és kereskedelmi szövetség XVII. czikkénél jegyeztessék fel:

Helyébe lépett az Ausztriával az 1907. évi október 8-án Budapesten megkötött szerződés XVII. czikke.

A 827. lapon közölt, a mustra- és mintaoltalom tárgyában az 1858. évi deczember 7-én kiadott csász. nyilt parancs mellett jegyeztessék fel a következő:

Ezen nyiltparancs hatálya az ipari munkák jogi oltalma és azok lajstromozása tárgyában kibocsátott K. M. 107709/1907. számu rendelettel az 1908. évi január 1-ső napjával megszünt.

A 831. lapon közölt 1891. évi XXXIV. t.-cz. elé tétessék a következő rendelet:

107709. szám.
1907. decz. 31.

Keresk. ministeri rendelet

az ipari minták jogi oltalma és azok lajstromozása tárgyában.

Minthogy az ipari mustrák és minták oltalmát szabályozó 1858. évi deczember hó 7-ikén kiadott császári nyilt parancs és az ezt módosító, 1865. évi május hó 23-án kiadott császári nyilt parancs, valamint az ezek végrehajtása tárgyában a fennállott cs. kir. kereskedelmi, ipari és középitészeti ministerium által 1858. évi deczember hó 21-dikén 3970. szám alatt kiadott rendelet törvényes hatálya a magyar szent korona országainak egész területén folyó évi deczember hó 31-dik napjával megszünik, — az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozása tárgyában Budapesten 1907. évi október 8-ik napján kötött és az 1907 : LIV. törvényczikkben nyert felhatalmazás alapján a m. kir. ministeriumnak folyó 1907. évi deczember hó 31-ik napján 6124/M. E. szám alatt kibocsátott rendeletével hatályba léptetett szerződés és az idézett törvényczikk által a mustra- és mintaoltalom ideiglenes szabályozására adott felhatalmazás alapján az ipari minták jogi oltalma tekintetében, a törvényhozás további intézkedéséig, a következőket rendelem:

I. FEJEZET.

Általános rendelkezések.

1. §. Az ipari készitményeken alkalmazható uj minták készitői, illetve ezek jogutódai uj ipari mintáikra nézve — a jelen rendelet határozmányai szerint — törvényes oltalomban részesülnek.

2. §. Minta alatt valamely iparczikk külső alakjára vonatkozó és ezen iparczikken alkalmazható alakitásnak, illetve ábrázolásnak példánya értendő. A minta ép ugy vonatkozhat iparczikkek sikfelületének különös vagy sajátlagos kiképzésére, mint domboru vagy homoru alakitásban vagy ilyen alakitások vegyitésében előállitott iparczikkekre, illetve plasztikai alakitásokra.

3. §. Aki egy uj mintát készit vagy a maga számára ilyet mással készittet, az a jelen rendeletben megszabott időtartamon belül (6. §.) és az alább megállapitott feltételek teljesitése után (7. §.) egyedül és kizárólag van jogositva arra, hogy az illető minta szerint vagy azzal ellátva, valamely iparczikket iparszerüleg készitsen és forgalomba hozzon.

Az ily minta tulajdonosa ezen jogát egészben vagy részben másra is átruházhatja. Nem szerezhető meg a jelen szakasz szerint biztositott kizárólagos kihasználási jog jogérvényesen olyan mintára, melyet a letevő bel- vagy külföldön jogellenesen szerzett meg. (28. §. *e)* pont.)

4. §. Olyan mintára, amely önálló művészeti munka puszta utánzása, kizárólagos kihasználási jog nem szerezhető.

5. §. Akinek a magyar szent korona országainak területén rendes lakóhelye nincs, az mintaoltalmi jogot itt csak ugy szerezhet és az ebből folyó jogokat csak az esetben érvényesitheti, ha belföldön lakó, különös meghatalmazással ellátott képviselőt nevez.

Ilyen képviselő minden nagykoru férfi lehet, aki saját ügyeiben az általános magánjogi szabályok értelmében eljárni jogositva van. Az ily képviselő jogositva van arra, hogy megbizóját az ország minden hatósága előtt képviselje s maga helyett hasonló jogkörrel helyettest nevezhessen. Különösen pedig jogositva van arra, hogy az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál a minta letétele, illetve lajstromoztatása által az oltalmi jogot megszerezhesse, a mintaoltalmi jog megsértése miatt az illetékes hatóságnál a megkivánt inditványokat előterjeszthesse, a minta tulajdonosa ellen inditott keresetekre hozott első végzéseket és másnemü határozatokat átvehessen.

A belföldön nem lakó mintatulajdonosok ellen inditandó mindennemü közigazgatási eljárásra első fokon Budapest székesfőváros IV. kerületének elsőfoku iparhatósága, érvénytelenitési perekben első és végső fokon a m. kir. kereskedelemügyi minister, kártéritési és tulajdonjog megállapitása iránti perekben a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék az illetékes.

6. §. A minta kizárólagos használásának joga a minta letétele napjától számitva legfeljebb három évig tart.

A folyamodó tetszésétől függ, hogy ezen időtartamon belül az oltalmat hány évre veszi igénybe.

A minta letétele alkalmával bejelentett ily rövidebb oltalmi időtartam utóbb meg nem hosszabbitható.

II. FEJEZET.

A minták letétele, lajstromozása és a lajstromozási utasitás.

7. §. Aki valamely minta kizárólagos kihasználási jogát a maga számára biztositani kivánja, köteles a védetni kivánt mintát, — még mielőtt az illető mintával ellátott vagy a szerint készült iparczikket forgalomba hozná, azon kereskedelmi és iparkamaránál letenni, illetve belajstromoztatni, amelynek kerületében lakóhelye vagy a mintát felhasználó iptartelepe van. Külföldiek védetni kivánt mintáikat a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál kötelesek letenni, illetve belajstromoztatni.

A minta zárt csomagban pecsét alatt is letehető; a pecsét azonban az ilyen mintákról egy év lejártával jegyzőkönyv felvétele mellett a letevő, illetve két tanu jelenlétében eltávolittatik.

8. §. A minta letétele, illetve a lajstromozás akkép történik, hogy az oltalmat igénylő személyesen vagy igazolt képviselője (5. §.) által az előző szakasz értelmében illetékes kereskedelmi és iparkamaránál, mint mintabejelentő és lajstromozó hivatalnál eziránt kérvényt ad be, vagy ugyanott szóval ilyen tartalmu kérelmet terjeszt elő.

Ugy a szóval előterjesztett kérelemről, mint az irásban beadott kérvény elintézéséről jegyzőkönyv vétetik fel, amelybe bevezettetik: a mintalajstrom folyó száma, a letétel, illetve a bejelentés napja és órája, a letevő és esetleges meghatalmazottjának neve, czége, lakása és foglalkozása, és a mintaoltalom időtartama.

9. §. A kérvényhez, illetve a szóval előterjesztett kérelemről felvett jegyzőkönyvhöz minden egyes lajstromoztatni kért mintából három (3) példányt és pedig vagy azon iparczikk alakjában, melyen alkalmazást nyer, vagy rajzban, fényképben, esetleg egyébként készült hü másolatban, ugyszintén a netaláni képviselő különös meghatalmazását is csatolni kell.

Ugyanezen alkalommal a letevő minden egyes minta belajstromozásáért az igényelt oltalmi idő minden egyes évére a kereskedelmi és iparkamara pénztárába egy-egy korona dijat köteles fizetni, amely fizetés megtörténte a lajstrom »f« rovatában kitüntetendő.

Az évi egy korona lajstromozási dijak a kereskedelmi és iparkamara bevételét képezik és a védjegylajstromozási dijakhoz hasonlóan a kamara bevétele gyanánt számolandók el.

10. §. A minta nyitva avagy lezárt csomagban, egyenként vagy csoportosan tehető le. Ha egy boritékban több minta tétetett le, — de amelyek száma 50-nél több nem lehet: — akkor a letevő a boritékon minták számát pontosan feltüntetni és a lajstromozási dijat minden egyes minta után lefizetni köteles.

11. §. Ha a letevő a boritékon kisebb számu mintát jelez, mint amennyi abban tényleg foglaltatik és ezáltal a fizetendő lajstromozási dij összege megrövidül, akkor a letevő utólag a hiányzó lajstromozási dij háromszoros összegét köteles mint birságot megfizetni, mely összeget a kereskedelmi és iparkamara megkeresésére az illetékes közigazgatási hatóság (elsőfoku iparhatóság) hajt be s amely a rendes lajstromozási dijakkal együtt a fenti 9. §. értelmében a kamara bevétele gyanánt számolandó el.

12. §. Ugy a letett nyilt minta, mint a lezárt csomagban pecsét alatt letett minta, hivatalosan kellő módon lepecsételt zsineggel a jegyzőkönyvhöz füzendő és arra a lajstrom folyószáma, a lajstromozás tényének igazolása mellett, feljegyzendő.

Ezen jegyzőkönyv (8. §. 2. pont) a kereskedelmi és iparkamara külön mintatárába helyeztetik el; a letevő fél részére pedig a jegyzőkönyv minden adatát tartalmazó igazolvány adatik ki.

Ha a fél a mintát nyitva tette le, akkor a fenti adatok a lajstromozás tényének hivatalos igazolása mellett, magára a minta egyik példányára irandók. A félnek a fenti igazolvány helyett ez a mintapéldány adatik ki.

A minta harmadik példánya a lajstromozás tényének igazolása mellett (20. §.) a megbizásomból a központi mintalajstromot vezető m. kir. szabadalmi hivatalhoz terjesztendő be

13. §. A minták lajstromozását a kereskedelmi és iparkamaráknál felállitott mintalajstromozó hivatal vezetője teljesiti, aki csakis felesketett kamarai tisztviselő (a kamarai titkár vagy egyik helyettese) lehet. Ennek a tisztviselőnek kötelessége a fenti szakaszok értelmében foganatositandó mintalajstromozáson felül ugyancsak hivatalos helyiségében:

a) a lezárva, pecsét alatt letett mintákat külön záros szekrényben elhelyezni és megőrizni (titkos mintatár);

b) a nyitva letett mintákat, valamint az olyanokat is, amelyeket a felek lezárva tettek ugyan le (7. §. 2. pont), de amelyeknek első oltalmi évük lejárt, külön szekrényben elhelyezni és megőrizni (nyilvános mintatár az oltalmat élvező minták számára);

c) külön szekrényben megőrizni a bármely okból köztulajdonba átment mintákat. (Nyilvános mintatár a köztulajdonba átment minták számára.)

14. §. A titkos mintatár (13. §. *a)* pontja) kettős kulcsos zár alatt tartandó, melynek egyik kulcsát a mintalajstromozó, másik kulcsát a kereskedelmi és iparkamara egyik alelnöke (iparosztály) őrzi.

A nyilvános mintatárt a hivatalos órák alatt mindenki dijtalanul megtekintheti.

15. §. A mintalajstromnak, amely zsinórral átfüzött számozott lapokból álló könyvet képez és amely az *A)* minta szerint vezetendő, több rovata van. Nevezetesen rovat van benne:

a) a minta folyósorszáma részére, mely alatt az beiktatva lett;

b) a minta letételének napja és órája feltüntetésére;

c) a letevő és ennek netáni képviselője (5. §.) nevének, állásának és lakóhelyének kitüntetésére;

d) a letett minták számának és azon körülménynek feltüntetésére, vajjon azok nyitva avagy lezárt csomagban, pecsét alatt tétettek-e le;

e) az oltalmi idő megszünési napjának és a megszünés okának bejegyzésére;

f) a befolyt lajstromozási dij és lajstromozási illeték feljegyzésére;

g) végre a »Megjegyzések« számára, minden egyéb, a mintára és tulajdonosára vonatkozó körülmény feljegyzésére.

16. §. Ha valaki mintát jelent be és azt le is teszi, a mintalajstromozó a dijak lefizetésének igazolása után a mintalajstrom *a)*—*f)* rovatait kitölti; — azután a *B)* minta szerint a féllel jegyzőkönyvet vesz fel (8. §. 2. pont) és az esetben, ha a minta pecsét alatt zárt csomagban tétetett le, a fél részére a *C)* alatti igazolványt állitja ki.

Ha a minta nyitva tétetik le, akkor a *D)* minta szerinti igazolvány (12. §. 2. pont) magára, a félnek, visszaadandó példányra állitandó ki. Ha ez a minta természete szerint lehetetlen, akkor külön, önálló igazolvány állitandó ki.

17. §. Minden kereskedelmi és iparkamara pontos lejárati nyilvántartást köteles vezetni már avégből, hogy az első oltalmi év lejártával az oltalmat élvező titkos minták, a nyilvános mintatárba (13. §. *b)* pont) és onnét az oltalmi idő lejárta után a köztulajdonba átment minták tárába (13. §. *c)* pont) áthelyeztessenek.

A m. kir. szabadalmi hivatal, mely megbizásomból a központi mintalajstromozó hivatal teendőit végzi, a köztulajdonba átment mintákat lejáratuk után egy év mulva, a letevőknek visszaadja, és ha azok a felszólitástól számitott egy hónapon belül a minták átvétele végett nem jelentkeznek, akkor a letett minták értékesittetnek és az ekként befolyt összeg az országos ipari és kereskedelmi alap gyarapitására fordittatik.

18. §. A lajstromozott minták a mintatárban gondosan kezelendők és megőrzendők. Különösen vigyázni kell arra, hogy azok a vonatkozó jegyzőkönyvtől el ne választassanak (8. §. 2. pont). A minták lajstromozására és a mintákra vonatkozó egyéb iratok a kamara irattárában külön csomókban őrzendők meg.

19. §. A minták lajstromozása az eddig használt és kiegészitett *A)* alatti mintalajstromok következő sorszáma alatt folytatólag vezetendő tovább.

20. §. Minden kereskedelmi és iparkamara köteles a minták rendes és szabályszerü lajstromozására felelősség terhe mellett felügyelni és a 9. §. szerint letett minták 3-dik példányát, a hozzáfüzött jegyzőkönyv, illetve igazolványnyal és a 15. §-ban emlitett lajstrom kivonatával együtt, a letételtől számitott 5 nap alatt központi lajstromozás czéljából, a megbizásomból a központi mintalajstromozó hivatal teendőivel megbizott m. kir. szabadalmi hivatalhoz felterjeszteni (12. §. 4. pont).

21. §. A m. kir. szabadalmi hivatal megbizásomból központi mintalajstromot vezet, amelybe a kereskedelmi és iparkamaránál letett és lajstromozott, és az előző szakasz értelmében felterjesztett összes minták beérkezésük sorrendje szerint bejegyzendők.

A központi mintalajstrom adatai azonosak a kereskedelmi és iparkamaránál vezetett lajstrom (15. §.) adataival.

22. §. A központi mintalajstromozó hivatal a minták lajstromozására és kezelésére nézve a jelen rendelet 13., 14., 15., 16., 17., 18., 21. és 25. §-aiban előirt szabályokat megfelelően alkalmazza; a 14. §. első bekezdésében foglalt rendelkezést azonban oly módositással, hogy az azon szakaszban emlitett titkos mintatárának egyik kulcsát a m. kir. szabadalmi hivatal elnöke őrzi.

23. §. Mihelyt a minták központi lajstromozása a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban is életbelép, a kereskedelmi és iparkamarák kötelesek lesznek a minták letevőitől, egyidejüleg a letétel alkalmával beszedett egy korona lajstromozási dijjal (9. §. 1.-bek.), minden egyes hazai minta után a lajstromozási dij 25°/₀-át mint központi lajstromozási illetéket beszedni, és az ekként befolyt összeget minden hónap 15-ik napjáig hármas jegyzék mellett, a m. kir. szabadalmi állampénztárba (Budapest) beszállitani és erről egyidejüleg a m. kir. szabadalmi hivatalhoz is jelentést tenni.

24. §. A mintalajstromozó hivatalok, — úgy a bejelentések és lajstromozások czéljára, mint avégből is, hogy a közönség a mintalajstromot és a letett mintákat megtekinthesse és mintaoltalmi ügyekben kellő felvilágositást nyerhessen, vasár- és ünnepnapok kivételével naponként hat (6) órán át a kamara által megállapitandó és megfelelően közhirré is teendő időben nyitvatartandók.

A lajstromozó hivatal vezetője köteles a közönségnek minden dijazás nélkül mintaoltalmi ügyekben a kellő felvilágositást megadni.

25. §. A kereskedelmi és iparkamarák a minták lajstromozására vonatkozó teendőikre nézve közhivataloknak tekintendők. Ennélfogva a hozzájuk intézett beadványok és az általuk kiállitandó igazolványok bélyegkötelezettsége tekintetében az általános bélyeg- és illetékszabályok határozatai az irányadók.

26. §. A megtörtént letételnek, illetve lajstromozásnak hatálya az, hogy akinek nevére a minta belajstromoztatott, mindaddig, amig az ellenkező be nem igazoltatik, a minta joga

tulajdonosának tekintetik és egyedül azt illeti meg a jelen rendelet 3. §-ában megirt kizárólagos jog gyakorlása.

27. §. A letevő a lajstromozás, illetve a letétel napjától számitott egy éven belül köteles a letett mintát belföldön ipari készitményén gyakorlatba venni és az ily módon előállitott iparczikket forgalomba is hozni.

Ezen egy év alatt a pecsét alatt zárt boritékban letett minták lezárva tartatnak.

III. FEJEZET.

A lajstromozás érvénytelensége. A mintaoltalmi jog elvesztése.

28. §. A mintalajstromozás hatálytalan és semmisnek mondandó ki, ha valaki az illetékes hatóság előtt szabályszerü eljárás során beigazolja:

a) hogy a letett minta a jelen rendelet 2. §-a, illetve 4. §-a értelmében mintaoltalomban részesithető nem lett volna;

b) vagy hogy a minta letételének időpontja előtt a lajstromozott minta szerint készitett iparczikk bel- vagy külföldön már forgalomban volt;

c) vagy hogy a minta letételének időpontja előtt bel- vagy külföldön közzétett nyomdatermék vagy egyéb sokszorositás utján már ismeretessé vált;

d) vagy hogy a minta letételének időpontja előtt belföldön már más személy javára előzetesen belajstromoztatott; végül

e) vagy hogy a letevő a mintát, az azt készitőnek vagy jogutódának mintájából, illetve mintájáról annak beleegyezése nélkül jogtalanul szerezte meg (3. §. második pontja).

29. §. A minta kizárólagos használati joga megszünik:

a) ha a letevő a letett mintát, a letétel napjától számitott egy éven belül (27. §. első bekezdés) a magyar szent korona országainak területén belül gyakorlatba nem vette;

b) ha a letevő a magyar szent korona országai területére külföldről a letett mintával ellátott iparczikket hoz be;

c) ha a külföldön lakó mintaoltalomra jogositott belföldi képviseletéről (5. §.) hat (6) hónapon át nem gondoskodik (48. §. harmadik bekezdés.)

IV. FEJEZET.

Bitorlások, kihágások, ezek büntetései.

30. §. A mintaoltalmi jog minden megsértése, álljon ez akár abban, hogy a védett mintát egy harmadik személy bizonyos iparczikken jogtalanul alkalmazza, akár abban, hogy az ilyen mintával ellátott iparczikket jogtalanul forgalomba hozza: kihágást képez és a sértett felet feljogositja arra, hogy az illetékes hatóságnál a minta további használásának és a mintával ellátott iparczikkek további forgalomba hozásának abbanhagyását szorgalmazza és azt is kérhesse, hogy a kizárólag vagy főkép az utánzatok készitésére szolgáló szerszámok és segédeszközök ezen czélra a jövőben használhatatlanokká tétessenek.

A sértett fél mintaoltalmi jogának megsértéséből származó kárigényeit az illetékes polgári biróság előtt keresettel érvényesitheti.

Kártéritésnek azonban nincs helye oly esetben, midőn a panaszlott beigazolja azt, hogy ő a bitorlás idejében nem tudta, de módjában sem állott azt megtudnia, hogy panaszosnak mintaoltalmi joga áll fenn.

31. §. Az utánzás tiltott voltát nem szünteti meg az, hogy a bitorló a mintát csupán méreteiben vagy a szinek tekintetében változtatja meg.

32. §. Aki a mintabitorlás kihágását szándékosan követi el, az a közönséges büntető törvények szerint netán kiszabandó más büntetésen felül hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés, azaz a cselekménynek ugyanazon jogositott sérelmére történt ismétlése esetében háromszáz koronától hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

33. §. Ismételt visszaesés esetében a pénzbüntetés mellett a terheltre két hónapig terjedhető elzárásbüntetés is szabandó ki. A büntetés kiszabásánál sulyosbitó körülménykép veendő figyelembe az, ha a mintaoltalmi jog megsértésének kihágását (bitorlást) a sértett fél munkása vagy alkalmazottja vagy olyan személy követi el, aki a sértett fél bizalmával egyéb módon élt vissza.

34. §. Ha a kiszabott pénzbüntetés behajtása az elitéltet vagy hozzátartozóit vagyonukban vagy megélhetési módjuk tekintetében érzékenyen sujtaná, vagy ha az meggátolná abban, hogy a büntetendő cselekmény elkövetéséből folyó kártéritési kötelezettség teljesitésének megfelelhessen, az esetben a kiszabott pénzbüntetés — husz koronát egy napra számitva — elzárásbüntetésre változtatandó át.

35. §. A kihágási ügyben eljáró és itélkező hatóság a sértett fél kérelmére elrendelheti azt is, hogy a büntetést megállapitó, illetve az eltiltást kimondó itélet az elitélt költségén a sértett fél által megjelölt két lapban egész terjedelemben közzététessék.

36. §. Ha a mintabitorlás kihágása miatti eljárás folyamán, terhelt kifogása folytán, olyan előzetes kérdés merül fel, mely a jelen rendelet értelmében a m. kir. kereskedelemügyi minister hatásköréhez tartozó perben (39. §.) döntendő el, akkor az eljáró iparhatóság az eljárást felfüggeszti és a terheltnek a kereset megindítására határidőt tüz ki.

Ha a kereset beadását terhelt a kitüzött határidőn belül igazolja, akkor az eljáró ható-

ság a határozat beérkezését megvárja és azt saját határozatának alapjául veszi; ellenkező esetben a további eljárást folytatja.

37. §. A jelen törvényerejü rendelet alapján kirótt pénzbüntetések behajtására, hovaforditására és elszámolására nézve az ipari kihágási pénzbüntetések tekintetében fennálló rendelkezések irányadók.

V. FEJEZET.

A hatóságok illetékessége és az eljárás.

38. §. A mintaoltalmi jog megsértése által elkövetett kihágási ügyek — a jelen rendelet 30., 32. és 33. §-aiban körülirt esetek — az ipari kihágási ügyekben eljáró hatóságok hatáskörébe tartoznak, melyek ezen ügyekben is az ipari kihágások tekintetében érvényben álló szabályok szerint járnak el.

39. §. A mintaletétel érvénytelenitése (28. §.), ugyszintén az oltalom megszüntetése iránt inditott perekben eljárásra és itélethozatalra a kereskedelemügyi m. kir. minister az illetékes, aki ezen perekben a védjegytörlési perekre előirt eljárás szerint jár el és itélkezik.

40. §. A kártérités iránti (30. §. 2. és 3. pontjai), valamint a minta tulajdonjoga iránt inditandó vitás ügyekben eljárásra és itélethozatalra — az 5. §. utolsó bekezdésében emlitett s ott szabályozott eset kivételével — az alperes lakóhelye szerint illetékes, kereskedelmi ügyekben eljáró biróság az illetékes.

41. §. Az iparhatóságnak olyan jogerős határozata, melylyel valaki a mintaoltalmi jog megsértése által elkövetett kihágásban vétkesnek mondatott ki, a polgári biróságok előtt érvényesitendő kártéritési igény alapját képezi.

42. §. A jelen rendeletben megállapitott kihágások (30., 32. és 33. §-ok) miatt az eljárás csakis a sértett fél inditványára tehető folyamatba. A büntetés iránti inditvány a jogerős itélet kihirdetése előtt az eljárás bármely szakában visszavonható, ez azonban a sértett félnek a polgári biróság előtt érvényesitendő kártérités iránti igényét nem érinti.

43. §. Minden oly esetben, midőn a bitorlás tényének megállapitása czéljából egy iparczikknek a mintával való összehasonlitása szükséges, az eljáró iparhatóság szakértőket köteles meghallgatni.

A szakértőket az eljáró és itélkező hatóság nevezi ki. Ha a felek egy vagy több szakértő személyében megegyeznek, a hatóság a kinevezésnél a felek javaslatához alkalmazkodjék. Hivatalos szakértő kinevezése előtt az eljáró hatóság, illetve biróság, hogy alkalmas szakértőt nyerhessen, minden egyes vitás ügy alkalmával köteles az illetékes kereskedelmi és iparkamarát megkeresni aziránt, hogy ez a kérdéses iparágban szakértelemmel biró egyéneket nevezzen meg, a kamara pedig ezen megkeresésnek legfeljebb 15 nap alatt eleget tenni köteles.

44. §. A kereskedelmi és iparkamarák ugy az iparhatóságok, mint a kir. biróságok hivatalos megkereséseire kötelesek a náluk letett és ott őrzött eredeti mintát hivatalos használatra megküldeni. A megkereső hatóságok kötelesek a kamarának a minta átvételéről elismervényt kiállitani és ha az átküldött, pecsét alatt letett, zárt csomag felbontása szükséges, kötelesek annak felnyitásához a letevőt is meghivni.

Ha a szabályszerüen meghivott letevő a csomag felnyitásához meg nem jelenik, akkor a lezárt csomagnak két tanu jelenlétében történt felnyitásánál jegyzőkönyv vétetik fel.

45. §. A sértett félnek jogában áll, még mielőtt az elsőfoku iparhatóság panasza érdemében határozatot hozna, a mintaoltalmi jogának megsértésével készültnek látszó iparczikkeknek és az azok előállitására szolgáló eszközöknek (30. §.) zár alá vételét és olyan intézkedések megtételét kérni, amelyek a bitorlás ismétlését megakadályozni alkalmasak.

Az iparhatóság a 13. §. szerint kiadott hivatalos igazolvány bemutatása után a zárlatot vagy egyéb biztositási intézkedéseket — esetleg a sértett fél által adandó biztositék letételének feltétele alatt — elrendelni. A zárlat vagy egyéb biztositási intézkedés az eljárás folyama alatt feltétlenül vagy a terhelt által leteendő biztositék ellenében feloldandó.

Az iparhatóság a zárlat vagy egyéb biztositási intézkedés elrendelésével egyidejüleg köteles a kereskedelmi és iparkamarát az eredeti letett minta megküldése iránt (44. §.) megkeresni.

46. §. Ha a mintabitorlás elkövetésének ténye beigazolást nyer, ugy ez esetben az illető tárgyak (45. §.) a mintaoltalmi idő lejártáig zár alatt maradnak, és ha az érdekelt felek azokról másképen nem rendelkeznek avagy azok megfelelő átalakitását a hatóság el nem rendeli, akkor azoknak az elitélt költségére és veszélyére való megőrzése iránt is intézkedni kell.

47. §. A mintabitorlás által elkövetett kihágási ügyekben, valamint a minta érvénytelenitése és megszüntnek kimondása iránti perekben az eljáró hatóságok az ipari kihágási eljárásra vonatkozólag érvényben álló szabályok szerint állapitják meg, hogy az eljárási költségek mily arányban és mily összegekben terhelik az érdekelt feleket.

Mintaérvénytelenitési és megszüntnek nyilvánitási perekben az ügyvédi képviselet költségei is megállapithatók.

VI. FEJEZET.

Vegyes és átmeneti intézkedések.

48. §. Minden kereskedelmi és iparkamara köteles a nála letett és belajstromozott, 1908. évi január hó 1-ső napján még érvényben fennálló minták jegyzékét a 15. §. szerint vezetendő külön lajstromkivonatba bevezetve, legkésőbb 1908. évi január hó 31-ik napjáig a m. kir. szabadalmi hivatalhoz felterjeszteni, hogy az ott szervezett központi mintalajstromozó hivatalnál az ezen rendelet hatálybalépte előtt letett és érvényben álló minták jegyzékét mindenki megtekinthesse.

Jelen rendelet a hatálybalépte napjáig letett és lajstromozott, érvényben fennálló mintaoltalmi jogokat nem érinti, azok lejáratuk napjáig a jelen rendeletben is biztositott jogokat élvezik.

Külföldiek azonban, kiknek az országban rendes lakóhelyük, bejegyzett czégük vagy ipartelepük nincs, a minta letétele és lajstromozása által már megszerzett oltalmi jogot hazánkban csak ugy érvényesithetik, ha a jelen rendelet életbelépte napjától számitott 6 hónapon belül az 5.\ §. értelmében megnevezendő belföldi képviselőjüket a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál bejelentik.

Jelen szakasznak a külföldiekre vonatkozó ezen rendelkezése a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak szabályozása tárgyában 1907. évi október hó 8-án kötött szerződés XVII. czikke 3-ik pontjának második bekezdésében és XXIII. szakaszában foglalt határozmányokhoz képest azok érvényének tartama alatt sem az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok lakóira, sem Bosznia és Herczegovina lakosaira nem nyer alkalmazást.

49. §. A jelen rendelet életbelépte előtt mintaoltalmi jog bitorlása miatt, valamint mintaoltalmi jog érvényesitése és megszüntetése iránt folyamatba tett peres ügyekben az eljárás és itélkezés már a jelen rendeletben foglalt szabályok szerint folytatandó.

50. §. Külföldiek mintáinak letételére és lajstromozására az illető államokkal netán fennálló szerződéseknek idevonatkozó különös határozmányai irányadók. Szerződéses megállapodások hiányában külföldiek védetni kivánt mintáikat a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál kötelesek lajstromoztatni. Arra nézve, hogy az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok állampolgárai, valamint azok a személyek, akik ott laknak vagy akiknek ott ipartelepük van, a jelen rendeletben biztositott mintaoltalmi jogot minő módon szerzik meg és mily terjedelemben élvezik, erre nézve az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozása tárgyában Budapesten, 1907. évi október hó 8-án kötött, az 1907. évi LIV-ik törvényczikkben nyert felhatalmazás alapján a magyar királyi ministeriumnak folyó 1907. évi deczember hó 31-én 6124. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletével hatályba léptetett szerződés XVII-ik czikkében foglalt rendelkezések az irányadók. Bosznia és Herczegovina polgárai vagy azokra a személyekre, akik ott laknak vagy akiknek ott ipartelepük van, — a megszerzett és megszerzendő mintaoltalmi jog tekintetében az előbbi pontban emlitett szerződés XXIII-ik czikkében foglalt rendelkezések az irányadók.

51. §. Amennyiben a jelen rendeletben a fennálló magánjogi és büntető törvényekre történik hivatkozás, e tekintetben Horvát-Szlavonországok területén az ott érvényben álló magánjogi és büntető jogszabályok értendők.

52. §. A jelen rendelet 1908. évi január hó első napjával életbelép, kivéve a 23. §-ban és a 48. §. harmadik bekezdésében foglalt rendelkezéseket, amelyek közül az előbb emlitett, még csak ezentul megállapitandó és később közzéteendő időpontban, az utóbb idézett pedig 1908. évi julius hó 1-én lép hatályba.

Függelék

a kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 107709. számu rendeletéhez.

A) **minta** *(a 15. §-hoz).*

Mintalajstrom.

a)	b)	c)	d)	e)	f)		g)
Folyó szám	A letétel napja és órája	A folyamodó esetleges képviselőjének vezeték- és keresztneve, czége, állása és lakóhelye	A letett minta száma, vajjon nyitva vagy lepecsételve nyujtották-e be?	A jogvédelem megszünésének oka és napja	A befolyt dijak összege		Megjegyzés
					K	f	
1.	1908. évi jan. 22-én d. e. 11 óra	Tóth József agyagedény-iparos, Ungvár, Kossuth-utcza 48. sz.	2 minta, nyitva	1909. jan. 23. mivel az oltalom csak egy évre igényeltetett	2	50	A minta egyike a bereznai járási főszolgabiró mint I. foku iparhatóságunk 1898. szept. 2-án 8496. sz. alatt megkeresése folytán 1898. szept. 8-án odaküldetett, 1898. okt. 22-én visszaérkezett.
2.	1908. évi jan. 22-én d. e. 12 óra	Kiss Lajos lakatos, Császlócz, képviseli Nagy János ügyvéd, Debreczen	két zárt minta	1910. jan. 23. mivel az oltalom csak 2 évre kéretett	4	—	

B) **minta** *(a 16. §-hoz).*

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Debreczen 1898. jun. 8-án d. e. 10 órakor a debreczeni kereskedelmi és iparkamara hivatalos helyiségében, megjelenik Bészler Gyula debreczeni lakos vaskereskedő és az alólirt hivatalnál benyujt lajstromozás és megőrzés végett egy lepecsételt csomagot, melyben állitólag (ide beirandó a minták száma).

(Megjegyzés: Ha a minta nyitva adatik át, akkor a fenti rész igy hangzik: 1 nyitott mintát.)

Ezen minta a letevő jelenlétében a mintalajstrom .... kötet .... lapján szabályszerüen belajstromoztatott és ezután a letevő .... évre .... K ...... fillért lefizetett.

Kelt Debreczen, 19......

A kereskedelmi és iparkamara
mintalajstromozó hivatala:

Bészler Gyula s. k.,
letevő.

Nagy János s. k.
(P. H.)

C) **minta** *(a 16. §-hoz).*

Igazolvány.

Miután (Bészler Gyula debreczeni lakos vaskereskedő 1908. évi junius 8-án d. e. 10 órakor alólirott hivatalnál) egy lezárt csomagot, melyben állitólag (mint a *B)* mintánál) vagy egy nyitott mintát nyujtott be, ezennel hivatalosan igazoltatik, hogy ez a mintaletét a mintalajstrom........kötet........lapján szabályszerüleg bejegyeztetett és hogy a betevő az ezután .... évre járó.......... K .... fillér dijat lefizette.

Debreczen, 19......

A kereskedelmi és iparkamara mintalajstromozó hivatala.

(P. H.)

D) **minta** *(a 16. §-hoz).*

Igazolvány.

Miután N. N. (mint *C)* alatt) egy mintát nyitva és két példányban letett és az ezért .... évre járó .... K .... fillér dijat lefizette, ezen másodlat a letevőnek annak az igazolásával adatik vissza, hogy az első példány letétele a mintalajstrom .... kötet .... lapján szabályszerüleg belajstromoztatott.

Debreczen, 19....

A kereskedelmi és iparkamara mintalajstromozó hivatala :

Nagy János s. k.

(P. H.)

6484. szám.
1908. jan. 24.

Keresk. min. rendelet

az ipari minták jogi oltalmát és azok lajstromozását szabályozó 1907. évi 107709. K. M. rendelet kiegészitése iránt.

Miután az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi minister tudomásomra hozta, hogy az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok részére a cs. kir. osztrák kereskedelemügyi ministeriumban Wienben központi mintalajstromot fog a folyó évi február elsejével felállitani, a mult évi deczember 31-dikén 107709/1907. K. M. szám alatt kelt rendeletem kiegészitéseképen pótlólag a következőket rendelem :

1. A fent hivatkozott 107709/1907. K. M. számu rendelet 23. §-ában foglalt rendelkezés 1908. évi február első napjával életbe lép. Ennek folytán az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozása tárgyában Budapesten 1907. évi október 8-ikán kötött szerződés XVII. czikke harmadik pontjának harmadik bekezdésében és hetedik pontjának második bekezdésében foglalt rendelkezések megfelelő végrehajtása érdekében elrendelem, hogy az összes hazai kereskedelmi és iparkamaráknál 1908. évi február első napjától kezdve az azoknál letételre kerülő minden egyes mintából — az idézett 107709/1907. K. M. szám alatt kiadott rendeletem 9. §-ában foglaltaktól eltérőleg — négy példány lesz leteendő és ezekből az osztrák cs. kir. kereskedelemügyi ministeriumban felállitott központi mintalajstromozó hivatalnak szánt negyedik példányok a minden letett minta után a már szabályozott módon beszedendő 25% lajstromozási dijjal együtt a központi mintalajstrom vezetésével megbizott m. kir. szabadalmi hivatalnak megküldendő.

Ennélfogva az idézett 107709/1907. számu rendeletem 2. szakaszának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés oda módosul, hogy a kereskedelmi és iparkamaráknál letétre kerülő min-

den mintából a folyó évi február 1-től kezdve a m. kir. szábadalmi hivatalhoz két példány terjesztendő fel.

2. Az előlidézett rendelet 23. §-ának rendelkezését akkép egészitem ki, hogy a letett hazai minták után fizetendő 1 korona mintaletéti dij után beszedett 25 % központi lajstromozási illeték a kereskedelmi és iparkamarák által a hónap folyamán letett minták kimutatása kapcsán négyes (4) jegyzék mellett, amelyeknek egyes tételeinél a mintalajstrom tételeire hivatkozni kell, lesz a szabadalmi állampénztárba beküldendő.

Ezen 25% mintalajstromozási illeték az osztrák cs. kir. állampénztárral hasonló módon számolandó el, mint a védjegyek lajstromozása és megujitása után átutalandó 25% lajstromozási illeték.

3. A mintaoltalom szabályozása iránt kiadott alaprendeletem 8. §-ának kiegészitéseképen továbbá elrendelem, hogy a minta letétele alkalmával a letevők kötelesek azt is bejelenteni, hogy a letett mintát minő áruczikken kivánják alkalmazni.

A nyilatkozat a mintalajstrom jegyzet-rovatába a felveendő jegyzőkönyvbe és a fél részére kiállitandó igazolványba is beirandó.

4. Minthogy továbbá a többször idézett alaprendeletem 9. §-a értelmében az iparczikk minta gyanánt nemcsak fényképen, rajzban vagy más hü másolatban, hanem eredetben is letehető, a mintatár kezelésének megkönnyitése czéljából elrendelem, hogy a letételnél nem fogadható el eredetben oly minta, amelynek sulya öt (5) kilogrammot vagy terjedelme 30 cmt a három főirány egyikében is meghalad.

A találmányi szabadalmakat illetően.

Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 53. §-hoz. *A 915. lapon közölt C. 506/1905. számu határozat után tétessék a következő jogeset:*

Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 8. §-a a szabadalom tulajdonosának a szabadalmazott találmány készitésére és forgalombahozatalára kizárólagos jogot csak a szabadalom jogos fennállásának idejére biztosit. Aki a zárlatot alapjában érvénytelen és jogilag fenn nem állott szabadalom alapján következésképen nyilvánvalóan alaptalan igény biztositására jogellenesen eszközölte ki: az a zárlat által okozott kárt megtériteni tartozik. C. 7537/907. H. D. 131. K. J. 5., 238.

A 921-ik lapon közölt K. M. 573/1896. számu rendelet 27. §-ánál jegyeztessék fel:

Ezen §. 1—5. pontjaiban foglalt rendelkezések és ezzel együtt a 2-ik pontra nézve a K. M. 4071/897. számu rendelettel eszközölt módositó rendelkezés is az 1907. évi deczember hó 31-ik napján kibocsátott K. M. 108151. 1907. számu rendelet 17. pontjában foglaltak szerint hatályukat vesztették.

A 953-ik lapon közölt 1893 : XLI. t.-czikknél jegyeztessék fel:

Ezen törvény helyébe lépett az Ausztriával az 1907. évi október hó 8-án Budapesten megkötött szerződés XVI-ik czikke.

A 954-ik lapon közölt K. M. 94786/1893. számu rendeletnél jegyeztessék fel:

Ezen rendelet hatálya az 1907. évi deczember hó 31-ik napján kibocsátott K. M. 108151. 1907. számu rendelet 17. pontja által megszüntettetett.

956-ik lapnál vezettessék be a következő rendelet:

108151. szám.

1907. decz. 31.

Keresk. min. rendelet

a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában Budapesten, 1907. évi október hó 8-án kötött szerződés XVI. czikkének végrehajtása tárgyában a találmányi szabadalmakat illetőleg.

Miután a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában Budapesten, 1907. évi október hó 8-án kötött szerződés határozmányai a m. kir. ministeriumnak az 1907. évi LIV. törvényczikkben nyert felhatalmazás alapján folyó 1907. évi deczember hó 31-én 6124/M. E. szám alatt kibocsájtott rendelete folytán 1908. évi január hó 1-ső napjával életbelépnek: az ezen szerződés XVI. czikkében foglalt rendelkezések megfelelő végrehajtása érdekében a találmányi szabadalmakat illetőleg a következőket rendelem:

1. Az iparilag alkalmazható uj találmányok, t. i. azok, amelyek az ipar valamely ágában értékesithetők, illetve felhasználhatók, ugy hazánk területén, mint a másik szerződő államban teljes törvényes oltalomban részesülnek ugyan, de azoknak szabadalomjogi oltalom-

ban való részeltetését ugy hazánkban, mint a másik szerződő államban az illetékes szabadalmi hivatalnál külön kell kérni és azok mind a két államban a mindenkori jogszabályok alapján külön biráltatnak el.

2. A magyar állampolgárok, ugyszintén azok a személyek, akik hazánkban laknak, vagy akiknek itt telepük van, a másik szerződő államban; — viszont ezen állam polgárai, az ottan lakók, vagy ott teleppel birók hazánkban találmányaik oltalma tekintetében mindenben ugyanazon jogokat élvezik, mint a saját állampolgárok.

3. Ha az előző pontban emlitett természetes, avagy jogi személyek egyike, vagy ezen személyeknek ugyanazon minőséggel biró jogutódai (t. i. a másik szerződő állam polgára, ottan lakó, vagy ott teleppel biró személy) a saját államában bejelentett és szabadalmazott találmányát 3 hónapon belül a másik szerződő államban, szabadalmi oltalom engedélyezése céljából, az illetékes hatóságnál bejelenti, ezen bejelentésre engedélyezett szabadalom a másik államban történt első bejelentésre engedélyezett szabadalom elsőbbségét nyeri és

a) megelőzi az ugyanazon találmányra vonatkozó minden olyan bejelentést, mely ugyanazon találmányra vonatkozólag a hazai államban tett első bejelentés után nyujtatott be; — és

b) olyan körülmények folytán, melyek a hazai államban történt bejelentés után következtek be, a bejelentés tárgya ujdonságát el nem veszitheti.

4. Az előző pontban emlitett 3 hónapi határidő kezdődik:

a) azzal a nappal, amidőn az első, a hazai államban történt bejelentésre a szabadalom engedélyezését elrendelő határozat a bejelentőnek vagy képviselőjének szabályszerüen kézbesittetett;

b) ha ily határozat ellen a fennálló törvények értelmében jogorvoslatnak van helye, a határozat jogerőre emelkedése napjával; — vagy

c) ha ezen határozat ellen valaki jogorvoslattal élt, az efelett hozott jogerős határozat kézbesitése napjával;

d) vagy ha a beadott jogorvoslat felett véghatározat azért nem hozatott, mert az illető fél beadott jogorvoslatát visszavonta, — azon végzés kézbesitése napjával, amelylyel a bejelentő a szabadalmat engedélyező határozat jogerőre emelkedéséről értesittetett.

5. A 3. és 4. pontokban emlitett elsőbbségi igény a találmány bejelentése alkalmával magában a bejelentésben — különbeni elvesztésének terhe alatt — kifejezetten érvényesitendő; és minden ily szabadalomra a bejelentés egységességénél fogva csakis egyetlen egy, a hazai szabadalom által elismert elsőbbségi nap állapitható meg.

6. Azon bejelentés alkalmával, melyben az elsőbbségi igény osztrák szabadalomra alapittatik, a bejelentőnek a következő okmányokat kell bemutatni:

a) Az Ausztriában kiadott szabadalmi okiratot;

b) vagy ennek hiányában

α) az Ausztriában benyujtott, és ott engedélyezett szabadalom alapját képezett találmány leirását és rajzát hitelesitett másolatban;

β) ezen találmányi leirás alapján engedélyezett osztrák szabadalom engedélyezéséről szóló igazolványt;

γ) az osztrák szabadalom jogerős engedélyezését kimondó határozat kézbesitéséről szóló igazolványt.

7. Az osztrák elsőbbségi igénynyel megadott itteni szabadalom oltalmi köre tárgyi tekintetben hazánkban nagyobb nem lehet, mint a saját hazájában megadott szabadalom oltalmi köre; — ami azt jelenti, hogy hazai elsőbbséggel csakis azonos találmányi tárgy, olyan módon és oly terjedelemmel kiépitve, ugyanazonos tartalmu igénypontokkal élvezheti nálunk a szabadalmi oltalmat, mint Ausztriában; mi sem akadályozza azonban az osztrák bejelentőt (2. és 3. pontok) abban, hogy hazájában bejelentett és szabadalmazott találmányára ott elnyert elsőbbségét itteni azonos, de kisebb terjedelmü igényeket magában foglaló találmányi bejelentésre igényelje.

Ilyen magyar szabadalmak időtartama — bár hazai szabadalmi törvényünk szerint számitandó is — hazánk területén nem lehet hosszabb, mint abban az államban, ahol szabadalmazás végett először bejelentetett.

8. A szerződés XVI. czikkének 5-ik pontja olyan értelemben magyarázandó, amint a Németbirodalommal a szabadalmi, mustra- és védjegyoltalom tárgyában 1891. évi deczember 6-án kötött és az 1892. évi IV. t.-cz.-be iktatott egyezmény 5-ik czikke, illetőleg mint az ipari tulajdon védelmére Párisban 1883. évi márczius 20-ik napján létrejött nemzetközi egyezmény (Unio) 5-ik czikke megállapitják; t. i. ezen rendelkezés nem menti fel a másik szerződő állam polgárait szabadalmaik tekintetében azon kötelezettség teljesitése alól, melyet a szabadalmi törvényünk 20. §-a szabadalom-tulajdonosok terhére megállapit.

9. A másik szerződő állam szabadalmi hatóságai által kiállitott okmányok és hirdetmények hazai szabadalmi hatóságaink előtt való használatban hitelesités nélkül is elfogadandók.

10. A két szerződő állam kormányai által kölcsönös egyetértéssel 1894. évi január hó 1-ső napja előtt náluk benyujtott szabadalmi bejelentésekre engedélyezett és még érvényben levő szabadalmak, mindaddig, amig a fennálló törvények értelmében át nem alakittatnak, tartamuk ideje alatt ugy hazánkban, mint a másik szerződő államban változatla-

nul érvényben fenmaradnak és kezelésükre a fent idézett szerződés XVI. czikkének 8-ik pontjában foglalt rendelkezések az irányadók.

11. Az ilyen szabadalmak meghosszabbitása az 1895. évi XXXVII. t.-cz. életbelépte előtt hatályban volt szabadalmi szabályok szerint eszközlendő. Ugyanis a szabadalom tulajdonosa, vagy a szabadalom fennállásánál érdekelt fél a régi szabadalmi szabályokban megállapitott szabadalmi dijakat és lajstromozási illetéket a szabadalom lejárati napjáig a m. kir. szabadalmi állampénztárnál (Budapest, VII. Erzsébet-körut 19. sz.) az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 45. §-ában megállapitott időben befizetni és hosszabbitás iránti kérvényét a szabadalmi okiratokkal és a dijak lefizetését igazoló nyugtával felszerelve — ezen határidő lejártát követő három (3) nap alatt (vagyis a szabadalmi okirat kiállitásától számitott 63 nap alatt) a m. kir. szabadalmi hivatalhoz beadni köteles.

Ha a kérvény ezen határidő lejárta után adatik be; az csakis a magyar szent korona országainak területét illetőleg tekintetik kellő időben beadottnak.

12. A m. kir. szabadalmi hivatal megbizásomból ugyanily módon jár el a két szerződő állam kormányai által kölcsönös egyetértéssel engedélyezett ily szabadalmakra vonatkozó lejárati kimutatások, valamint az ily szabadalmakat illető egyéb ügyek (átruházás, gyakorlatba vétel, meghatalmazás, lajstromozás stb.) tekintetében is; — de az eredetileg és illetékesen a másik szerződő államban kérelmezett, kölcsönös egyetértéssel engedélyezett szabadalmak átruházásának lajstromozása után hazánkban az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 46. §-a 4. pontjában előirt külön dijfizetés nem követelhető.

13. Olyan kérvények és keresetek, melyek a két szerződő állam kereskedelmi ministereinek kölcsönös hozzájárulásával engedélyezett szabadalmakra vonatkoznak, azon állam illetékes hatóságánál nyujtandók be, melyben a szabadalom eredetileg és illetékesen kérelmeztetett.

Ezen szabály alól csupán a szabadalom terjedelmének megállapitása iránti kérvények képeznek kivételt, melyek az előző bekezdés szerint nem illetékes állam szabadalmi hatóságánál is illetékesen előterjeszthetők s amely ily kérvények felett saját állama területére kiterjedő joghatálylyal önállóan határoz.

Minthogy pedig az 1895. évi XXXVII. törvényczikkbe iktatott szabadalmi törvényünk rendelkezése szerint (57. és 62. §§.) a régi szabadalmak terjedelmének megállapitása iránt beadott kérelmek felett határozathozatalra a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya, illetve a m. kir. szabadalmi tanács az illetékesek, — az ily kérelmeket megbizásomból és jövőre is ezen hatóságok intézik el és a fent idézett szerződés XVI. czikkének 8. pontjának 3-ik bekezdése ily módon foganatositandó.

14. A kölcsönös egyetértéssel engedélyezett ily régi szabadalmak érvénytelenitését czélzó keresetek értelmében akár adatott hely a kereseti kérelemnek, akár nem, jövőben is a két szerződő állam kereskedelmi ministerei határoznak.

Ha a 11-ik pontban szabályozott módon előterjesztett meghosszabbitási kérvény, illetve az előző pont értelmében beadott és kezelt keresetek elintézési módjához, — az iratok közlésétől számitott három (3) hónap alatt a két kormány között megegyezés létre nem jön, akkor az ügy érdemében mindegyik kereskedelemügyi minister a saját állama területére kiterjedő joghatálylyal önállóan határoz és határozatáról a másik állam kereskedelmi ministerét értesiti.

15. Ennélfogva az 1908. évi január hó 1-ső napjától kezdve az osztrák császári királyi kereskedelemügyi ministernek az eredetileg nála kérelmezett és kölcsönös egyetértéssel engedélyezett szabadalmak egészbeni vagy részbeni érvénytelenitését, vagy az ezt szorgalmazó keresetek elutasitását czélzó határozattervezeteit a m. kir. kereskedelemügyi minister véleményezés végett a m. kir. szabadalmi tanácsnak adja ki.

A szabadalmi tanács elnöke a véleményt vagy maga adja meg, vagy a tanács egy vagy több tagjának, vagy ha szükségét látja, a szabadalmi tanács teljes ülésének véleményét hallgatja meg.

A szabadalmi tanács elnöke véleményét esetleg a szabadalmi tanács teljes ülésében lefolyt tanácskozás eredményét, — a tárgyalásról felvett részletes jegyzőkönyvvel együtt a m. kir. kereskedelemügyi ministerhez felterjeszti.

Az ilyen perekben a kereskedelemügyi m. kir. minister a fent idézett szerződés XVI. czikkének 8-ik pontja értelmében jár el és határozatát ugy a m. kir. szabadalmi tanács elnökével, mint az osztrák cs. kir. kereskedelmi ministerrel és ha a határozat valamely kölcsönös egyetértéssel engedélyezett régi szabadalom teljes vagy részleges érvénytelenitését mondja ki, foganatositás czéljából a m. kir. szabadalmi hivatalnak is megküldi.

16. A m. kir. kereskedelemügyi ministernél kérelmezett és kölcsönös egyetértéssel illetékesen ezáltal engedélyezett szabadalmak érvénytelenitését czélzó keresetek az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 38. §-ában szabályozott eljárás szerint a m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya előtt tárgyaltatnak, — az itélkezésnél azonban ezekre a szabadalmakra az engedélyezés idejében fennállott szabadalmi szabályok anyagi rendelkezései alkalmazandók.

Az ily szabadalmak egészbeni vagy részbeni

érvénytelenitését, avagy az ezt szorgalmazó keresetek elutasitását czélzó itéleteket végrehajtás előtt, — a fent idézett szerződés XVI. czikkének 8-ik pontjában foglalt rendelkezésre való tekintettel a szabadalmi hivatal birói osztálya, avagy ha az itéletet felebbezés folytán a m. kir. szabadalmi tanács hozta, ez utóbbi — az összes periratokkal együtt a m. kir. kereskedelemügyi ministerhez felterjeszti, — aki az ily ügyekben a most idézett szerződés 8-ik pontja értelmében jár el.

Ha a kereskedelemügyi minister eljárását befejezte, az itéletet a periratokkal együtt a felterjesztő hatóság utján a m. kir. szabadalmi hivatalhoz további eljárás végett visszaküldi.

17. Jelen rendeletem 1908. évi január hó 1-én lép életbe, — amely nappal az 1899. évi XXX. törvényczikk 1. §. által hatályában fentartott 1893. évi XLI. törvényczikk alapján az ezen törvény végrehajtása tárgyában 1893. évi deczember hó 30-ik napján 94783. 1893. K.M. szám alatt kiadott rendeletnek összes rendelkezéseit, továbbá az 1895. évi XXXVII. törvényczikk végrehajtása tárgyában 1896. évi január hó 28-ikán 573/Eln. szám alatt kiadott rendelet 27. §-ának 1—5. pontjában foglalt rendelkezéseket, nemkülönben az utóbbi rendeletet módositó 1897. évi julius hó 12-ikén 4071/1897. Eln. számu rendeletet hatályon kivül helyezem.

Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről szóló 1893 : XXVIII. t.-czikket illetően.

A 38. §-hoz. *A 985. lapon közölt C. 4879/1903. számu határozat után iktatandók a kör. jogesetek;*

A munkaadónak a munkást ért balesetből eredő kárért való vagyonjogi felelőssége annak a vagyonjogi hátránynak megtéritésén túl, mely a munkást a baleset folytán beállott munkaképtelenség vagy munkaképesség csökkenés által érte, a szépséghibából esetleg származtató és kellő biztossággal meg nem állapitható vagyoni hátrányok kártalanitására ki nem terjeszthető. (C. 447/907. K. J. 5., 287.)

Az a körülmény, hogy a sérült az ipari munkára képtelen, nem zárja ki, hogy a másik pl. irnoki minőségben élvezett jövedelem az évi tartásdijból levonásba hozassék. (C. 8156/1907. K. J. 5., 141.)

A szolgálatadó követelheti, hogy a balesetet szenvedett munkás kinek tartására köteleztetik, megfelelő szolgálat teljesitése ellenében részesülhessen csak a tartásdijban. (C. 654/908. K. J. 5., 187.)

TARTALOM.

(A számok a lapszámokat jelentik.)

A védjegyek oltalmáról.

(1890 : II. t.-czikk.)

I. Fejezet.

II. Fejezet.

III. Fejezet.

IV. Fejezet.

V. Fejezet.

A védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. t.-czikk módositásáról és kiegészitéséről.

A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról.

Szabadalmazási ügy.

A találmányi szabadalmakról.

módositó rendelkezés is a »Pótlék«-ban az 1480. oldalon közölt K. M. 108151. 1907. számu rendelettel hatályukat vesztették.

A szabadalmi hivatal szervezeti és ügyviteli szabályzata.

A vám- és kereskedelmi szövetség XVI. czikkének módositása.

Megjegyzés: Ezen törvény helyébe lépett az Ausztriával az 1907. évi október 8-án Budapesten megkötött szerződés XVI-ik czikke.

Megjegyzés: Ezen rendelet hatálya a »Pótlék«-ban az 1480. lapon közölt K. M. 108151/1907. számu rendelelet 17-ik pontja által megszüntettetett.

Tartalom.

Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről.

(1893 : XXVIII. t.-czikk.)

I. Fejezet.

II. Fejezet.

III. Fejezet.

IV. Fejezet.

Utasitás

az iparfelügyelet és kazánvizsgálat tárgyában.

I. Fejezet.

II. Fejezet.

III. Fejezet.

IV. Fejezet.

V. Fejezet.

I. rész.

II. rész.

Tartalom.

Kormányrendelet a gőzkazánokról.

Keresk. ministeri rendelet

Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról.

(1907 : XIX. t.-czikk.)

I. RÉSZ.

Anyagi rendelkezések.

I. Fejezet.

II. Fejezet.

III. Fejezet.

IV. Fejezet.

Rendeletek

az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. t.-czikk életbeléptetéséhez.

Tartalem.

Szabályzat

a munkásbiztositási választott biráskodási eljárásról.

I. RÉSZ.

Eljárás az elsőfolyamodásu választott biróság előtt.

II. RÉSZ.

Az állami munkásbiztositási hivatal biról osztálya.

Alapszabályai

az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó pénztárnak.

Szabályzat

a m. kir. állami munkásbiztositási hivatal ügyviteli és fegyelmi eljárása tárgyában.

Áru- és értéktőzsde.

A budapesti áru- és értéktőzsde szokásai (usancen).

A) Áruüzleti szokások.

I. Általános határozatok.

II. Különös határozatok.

B) Értéküzleti szokások.

C) Hajófuvarozási szokások.

Az értékpapirforgalmi adóról.

Az országos ipartanácsról.

Hibajavitás és pótlék.

(A pótlék a jelen kötet anyaga egy részének sajtó alá bocsátása után bekövetkezett változások feltüntetésére szolgál.)

A védjegyek oltalmát illetően.

A mustra- és mintaoltalmat illetően.

Keresk. min. rendelet

az ipari minták jogi oltalma és azok lajstromozása tárgyában.

I. Fejezet.

